

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

MENTEM ALIT ET EXCOLIT

K.K. HOFBIBLIOTHEK
ÖSTERR. NATIONALBIBLIOTHEK

49.D.18

IL 18.

49. 2. 18.

JOANNIS
TRITHEMIJ,
SPANHEIMENSIS,

ET

Postea Divi Jacobi apud Herbipolim Abbatis,
Viri suo ævo doctissimi.

TOMUS II.

ANNALIVM HIRSAVGIENSIVM,
Opus nunquam hactenus editum, & ab Eruditis
semper desideratum.

COMPLECTENS
HISTORIAM FRANCIAE ET GERMANIAE,
GESTA IMPERATORUM, REGUM, PRINCIPUM,
EPISCOPORUM, ABBATUM, ET ILLUSTRIVM
VIRO RUM.

*Nunc primum in gratiam, & utilitatem Eruditorum è Manuscriptis
Bibliothecæ Monasterij S. Galli publicæ luci datum.*

Cum licentia Superiorum.

Typis ejusdem Monasterij S. GALLI, Anno MDCXC.
Excudebat Joannes Georgius Schlegel.

211/1A

211/1A

11

11/11/11

EPISTOLA JOANNIS TRITHEMII ABBATIS,

Quædam in suis Annalibus retractantis, ad
 Nicolaum Baseliū ex Durckheim Monachum Hir-
 saugianum eruditum.

Ioannes Trithemius Abbas, sacra Ædis Divi Iacobi
 Apostoli Maioris Würzburgensis Ord. S. Benedicti:
 Optimo Confratri suo Nicolao Baselio ex Durckheim
 Monacho Hirsaugiano memorati Ordinis Salutem,
 & synceram in Domino charitatem. Magno &
 diuturno labore duo Volumina historiarum, sive Annalium insignis Mo-
 nasterij tui Hirsaugiensis auxilium Deo præstante (sine quo nihil possu-
 mus omnes) ad finem optatum vix tandem perduxī. In quibus non solum,
 quæ Monasterium ipsum & res Abbatum gestas concernebant, inserui,
 verum etiam quidquid in tota Germania nostra factum, & memoriâ
 dignum reperire potui, quod supputationi temporum conveniebat, per
 omnia coniunxi: quatenus Hirsaugiana venerabilis & sancta Con-
 gregatio habeat sui non tantum acta Cænobij: sed totius quoque histo-
 riam Regni Germanici. In huius autem secundi Voluminis principio
 Rudolphus de Habsburg quondam Rex Germanorum occasionem dedit,
 quod originem gentis Francorum altius quàm volui repetere, sum com-
 pulsus. Cuius rei gratiâ primos duos quaterniones, quos scripseram,
 necessariò abieci; propterea, quod communem secutus opinionem cum
 pluribus erraveram, qui Francos temporibus Valentiniani Cæsaris (nescio
 unde) primum in Germaniam venisse somniârunt: cum ex multis con-
 stet auctoribus, illos diu antè Sicambros dictos circa Rheni fluminis ostia

(ubi nunc sunt Hollandij, Frisij, & Geldrij) sedes habuisse. Quod autem prius dicti fuerint Sicambri quàm Franci, S. Remigius innuit: qui baptizando Regi Francorum Clodoveo dixit: Mitis deponere colla Sicamber. Adora quod incendis: incende quod adorasti. Alios ergo in locum priorum quaterniones duos reposui: in quibus Hunibaldum secutus, veram originem Francorum breviter descripsi. Hinc factum est, quod mihi apud plures iuste videbor contrarius: qui & in primo Volumine, & in secundo (per incitiam meam, fateor) sapius Regem Germaniæ (satis imperitè) nominavi Romanorum, ac Regni Vrbes dixi præter debitum imperiales: quod tamen non debere fieri manifestum est omnibus intelligentibus & Regni, & Imperij originem ac rationem. Item cum sit usus Curia Romana, nullam sine Cathedra Pontificali scribere Civitatem, errasse me fateor, quoties Nürenberg, Franckesfort, Ulmam, vel quodcunque aliud oppidum (ubi non est Sedes Episcopalis) civitatem nuncupavi; quanquam eorundem incolas non loci, sed Regni cives dicere potuerim. His te propterea monuerim, ut si olim rescribenda fuerint hæc ipsa volumina, errorem corrigas: Regem Germaniæ: Imperium Romanis adscribas: Urbesque & Civitates Germaniæ liberas, non Imperiales, sed Regales potius nuncupandas fore intelligas. Hæc si volueris errata, citius emendabis. Scias etiam volo, quod annum incipio novum à prima die mensis Ianuarij: & non à die Nativitatis seu Annuntiationis Domini. Vale sanus & felix, tibi liber unitus, Deo placens, utilis posteritati, & ora pro meis ad Deum peccatis. Ex Peapoli XII. die mensis Aprilis, Anno Christi Domini MDXIII. ætatis meæ LII. completo. Abbatia verò tam isthic, quàm prius in Spanheim XXXI. Indictione Romanorum secundâ. Regis Maximiliani, Anno XXVIII.

JOAN.

JOANNIS TRITHEMIJ ABBATIS

Monasterij S. Iacobi Wirzburgensis Ordinis
Divi Patris Benedicti epistola Proëmialis ad Joannem Ab-
batem Hirsaugiensem ejusdem Ordinis, in secundum Volumen
Chronicorum seu Annalium memorati Cœnobij Hirsau-
giani Spirensis Diœcesis.

I gregis Hirsaugiani Vigilantissime Pastor Abba
Joannes in hujus editione secundi Voluminis Chronicorum
sive Annalium insignis Monasterij tui jam dicti Hirsaugien-
sis, limace tardior visus sum, aquanimiter feram oportet.
Scio enim, nec me fugere potest, quanto mentis desiderio hanc
ipsam novissima partis consummationem per biennium ex-
pectaveris: & sicut vehementer amanti omnis absentia

Joannis
Trithemij
epistola ad
Joannem
Abbatem
Hirsaugiensem

mora semper longa videtur, quantumlibet sit brevis aut parva: ita reor & animo
contingere tuo: cui nihil esse videatur primum desiderati Volumen operis, nisi
consummatum habeat & secundum. Nam ut scriptura dicit: Spes, quæ differtur,
affligit animam: Et sicuti est in proverbio: Eò crescunt desideria vehementius,
quò diutius protelantur: & mens amore tabescit, quando nimium differtur,
quod amans concupiscit. Veruntamen in hac dilatione mea non est, quo jussu vel
moram incuses: vel negligentiam in me aliquam redarguas. Mora enim mihi
fuit necessaria, negligentiam verò nullam admisi. Quis etenim brevi tempore,
vel mensibus paucis opus historiarum tam ingens magnum & arduum (& quod
magis est difficile, de solis rebus Germanicis) in unum comportare corpus vel con-
scribere possit?

Moram
editionis
necessariā
& tempus
excusat
Trithemi?

Quis denique (edendorum Annalium vel ignarus, vel nullam consecutus
experientiam) mihi crediturus est, quanto labore, quanto sudore, quantisque
vigilijs & studijs usque ad tedium & abominationem pœnè continuis, hac duo
volumina, imò ingentes Codices historiarum sive annalium insignis cœnobij tui
ad calcem Domino Deo juvante perduxerim? Mensibus quinquaginta quatuor
continùe in hoc opere desudavi ad eò constanter atque tenaciter, ut ne tempus qui-
dem refocillationi corporis mei necessarium, & à Regula permissum liberum habere
ab hac editione potuerim. Continùe semper & sine intermissione die ac nocte vigi-
lans & dormiens, aut mente aut corpore Hirsaugianis occupatus fui Annalibus.
Etenim vigilans diem comportando, discernendo, ordinando & scribendo totum
in laboribus consummavi: noctem dormiens interruptam earum occupationum
imagines nimium sustinui molestas & importunas, quarum archetypo diutius
fueram occupatus. Labor is magnus & sine utilitate molestissimus plus me læso
nocturna fuliginis umbrâ somniantem, quàm omnis labor diuturnus scribentem.

Mensib. 54.
Trithemi
laboravit
in Chron
Hirsaug.

Sed aliter fieri non potuit, ubi & nimia & continua in me propositi operis diligentia fuit, qua rebus umbram copulavit. Quod si pergas fœdam in me suscepti operis negligentiam arguere, cum nulla fuerit, ego me testibus defendam, & jure innocentiam declarabo. Testis est Peapolis tota in his, qui Trithemium noverunt: testes sunt fratres mei, qui viderunt. Testes multi Religiosi, & cives, quos brevis causâ pertransco, quod inter tot occursum hominum, quos aliquando pati necesse fuerit, nemo repererit me otiosum: sed in opere Hirsaugiano semper occupatum. Solitarius à multis diebus cibum sumpsi & potum, ne diutius manus ab opere vacaret, si cum fratribus corpus ipsa ministrando cibum resciceret. Jure igitur in me nullam reprehendere negligentiam poteris, imò nec suspicari quidem debebis, quippe qui tam indefinenter, tam continuè, tamque studiosè operi cæpio semper insisti, ut non solum visui meo prius optimo valde nocuerim: sed omne quoque corpus meum & vires continuâ nimium debilitaverim sèssione, multosque importunitate scribendi morborum contraxerim nodos.

Germanorum res gestæ in consulo manent.

Auxilium mihi non mediocriter, sed excessivè laborem, quod pauci ab annis multis Germanorum res gestas, seriatim & sufficienter sine ordine corruptio & debita cum gravitate (quos tuto imitari possem) conscripserunt.

Nam mei, ut nosti, propositi fuerat inter successiones, & res gestas Abbatum insignis Monasterij sui Hirsaugiensis per digressum inserere, quacunque memoratu digna occurrissent, non in qualibet natione, sed in Germanica tantum, & de his, quæ vel regno nostro sunt subjecta, vel intermixta.

Germanos exteri scriptores transierunt.

Germani sumus, in Regno Germania vivimus: nostra imprimis meritiò curamus: & ideo quod Nobis exteri faciunt, in eos refundere non timemus. Quis alterius nationis scriptor unquam laudavit Germanos? Quis hodie Italus? quis Gallus? quisve Hispanis auctor ab oris, dum scribit historias, Germanos non transit? aut si recenscat, non fabulam inde sumit? Non ergo Pater venerande mireris, si pauca scripsi de Gallis, de Italis verò pauciora, quoniam & nostra consilio ipsi transeunt: & in rebus suis præclarius sunt adornati scriptoribus. Unde nec nostra curant, nec sua neglexerunt. Germanorum verò in obscura hæcenus latet tenebrositate historia: nihil aut parum, quid majores gesserint nostri, ante mille annos simul & interea per multos, litteris, quibus tuto fides adhiberi possit, invenitur expressum. Cujus mali cum plures sint causæ, duas tamen ex omnibus in medium produco potiores.

Itali, Galli, & Hispani amatores sunt suarum historiarum.

Prima est, quod Germanis innata semper fuerit barbaries quadam Scythica feritate permixta, quâ suo more impulsus bellis dilatandis, vel tuendis patria terminis, ulciscendis injurijs & contumelijs, inquietandis vicinis, ampliandis divitijs, exercendis venationibus, hisque similibus operam navare magis consueverè quàm litteris. Unde factum est, ut quia nihil curabant, nisi præsentia, nemo scribere historias eorum vel didicit, vel curavit, qui omnem contempserunt eruditionem atque historiam. Ex hac scaturigine tenebrarum cunctis penè Germania Principibus, & nostris, & qui retrò vivere temporibus, quasi ex lacte morbus quidam (si dici fas esset) ignavia adhasit, ut voluptatibus dediti, non scripturis, avaritiâ & vanum potius sectentur honorem, quàm sui nominis immortalitatem. Hinc fit, ut cum Principes ipsi penè omnes historiarum hodie scriptores vel negligent vel contemnant: nemo inter Germanos velit esse historiographus. Et quis pauperi consuleret, Principi scribere diviti, magna contemnent?

Germani Principes non curant Historiarum scriptores.

Quem hodie mihi dabis ex Germania Principibus cunctis (excipio duos tantum, quos novi) qui historia scriptores foveat? qui Canes, & fistulatores historijs

Historijs non preferas? qui futuris presentia non proponas? Propterea peris memoria eorum cum sonitu Campanarum: & nullam apud posteros laudis vel immortalitatis consequentur memoriam, qui conscribendis historijs operam contemperunt. Sed dicerem forsitan aliqui. Vanum est & reprehensioni procul dubio iusta obnoxium: si homo Christianus vel suis actibus memoriam quarat apud posteritatem, vel scriptis alienis. Quid enim hodie conducit Socrati, Platoni, Pythagora, Plotino, Porphyrio, ceterisque innumeris Gentilium Philosophis, quod apud nos in memoria habentur eorum nomina, ubi non sunt: & mentes sive anima eorum torquentur apud inferos, ubi manere perpetuo compelluntur? Simile de Regibus asque tyrannis gentium, qui scriptis alienis notisunt, intelligatur. Paucis atque brevissimis Obiectores concludere possem; sed longiusculè placuit evagari.

Dicant mihi, quid conducas sanctis Apostolis, Martyribus & Confessoribus, quod litteris commendata tot sæculis apud posteritatem eorum teneatur & manet inviolata memoria? Si nihil conducit, vanus est labor illorum, qui gesta per eos litteris commendaverunt. Si autem conducit, vel prodest aliquid, sive illis ad honorem, sive legentibus Nobis ad adificationem, non erit historiæ aspernanda conscriptio. in quibus & rectè bonorum facta nobis proponuntur cum laudis merito, ad imitationem, & pravorum male ac perperam gesta cum digno vituperio produciuntur in medium. quibus admonemur, ut similia caveamus. Neque solum historia lectorem suum honestis moribus instruit ad virtutem, sed in agendis magnam quoque industriam confert, atque prudentiam: quippe dum sine experientia hominem facit expertum, reddet cum sine detrimento ad quaque futura pericula cautum. Sive enim de bonis historia loquatur, sive de malis, nunquam sine utilitate legitur, quoniam aut instruit lectorem ad virtutis laudata cultum, aut retrahit, ne pravorum imitando gesta, honoris incidat periculum. Historia enim conservatrix memoria, vinculum natura, baculusque & speculum est vita humana; cuius officio manifestantur nobis longè retroactis temporibus præterita: pacis bonum, & humana societatis commodum, quasi digiti ministerio cunctis ostenditur, & ad premium virtutis animus legentis invitatur. Historia Doctrinx est ignorantium, & bona informatrix parvulorum. Historia laudes virtutis prædicat, & bonorum virorum bene gesta memoria commendat. Historia taxat & punit impiorum scelera. & ut caveantur, cunctis facit manifesta. Quisquis ergo desestatur historias, aut malus est, aut ejus boni penitus expers & ignarus. Nam si bonus esset, virtutumque decoratus ornatu, gauderet utique bonitatis sua participio & alios fieri per officium historia meliores. Malus autem vir, & qui nihil aut parum habet in se virtutis, ut posteritatem lateat, ignavus historiæ desestatur. Boni autem viri, principes virtutum & laudabilium operum patratōres. (inter quos te venerande Pater non immerito judicavi ponendum) semper dilexerunt historias, & scriptores gestarum rerum magno in pretio habuerunt.

Felix igitur Hirsaugiana sancta Congregatio tua, qua sub tuo moderamine historiæ hanc, fundationem & profectum sui Monasterij, nomina quoque, successiones, tempora & gesta memorabilia Dominorum Abbatum à primo usque ad Te, qui hodie præsides, continentem, per annos DCLXXV. meis laboribus, tuis autem desiderijs, ordinatione, & impensis, mernis obtinere. Unde Tibi gratias habebit omnis Hirsaugiana posteritas, & nomen tuum apud eos memoriam indubie consequetur æternam: fietque Tibi à posteris, quod Tu Majoribus tuis impendisti; ut qui illos quasi de sepulchris extractos Immortales fecisti. Ipse apud Hirsaugianam familiam etiam post facta nunquam moriatis. Sed cum laudis præconio, quod meruisti, Fruas in æternum.

Historia
amator est
Joannes iste
Hirsaug.
Abbas

Nunc

Nunc ergo precor Tuam Humanitatem Reverendissime Pater, Vos quoque rogo Charissimi Fratres Hirsaugiani Monasterij Cultores, quatenus hoc præsens Volumenn Annalium Vestrarum secundum, cū benevolentia suscipiatis, quā dudum accepistis & primum. Deinde si fieri post funera potest, vivat oro Trithemius in ævum apud Hirsaugienses, quorum Annales tanto studio & labore rogatus conscripsit. Salvos Vos faciat DEUS, qui sine fine ubique vivit & regnat, Amen. Ex Cænobio meo S. Jacobi, VVirzburgensi. Ultimā die mensis Decembris, Anno Domini MDXII. & meā manu.

Joannes Trithemius Abbas.

**Sequuntur Nomina Abbatum Hirsaugien-
sium, qui in hoc Volumine continentur.**

Nomina
XVII. Ab-
batum
Hirsaugien-
sium
in hoc Vo-
lumine.

Joannes Abbas hujus Monasterij XXVI. Instituitur Anno Domini MCCLXV. & præsuit annis XI. mensibus III. diebus XV.
Volandus Abbas XXVII. ordinatur Anno Domini MCCLXXVI. & præsuit annis tribus, mensibus quatuor, diebus novem.
Crafftio Abbas XXVIII. præficitur Anno Domini MCCLXXX. præsuit annis XIII. diebus XX.
Gotfridus Abbas XXIX. eligitur Anno Domini MCCXCIII. & præsuit annis VII. mense uno, diebus XXIV.
Henricus II. Abbas XXX. institutus est Anno Domini MCCC. & præsuit annis XVI. mensibus X. diebus XX.
Sigismundus Abbas XXXI. ordinatus est Anno Domini MCCCXVII. & præsuit annis XXIV.
Wighardus Abbas XXXII. præfectus est Anno Domini MCCCXLI. & præsuit annis XII.
Wighardus II. Abbas XXXIII. electus est Anno Domini MCCCLIV. & præsuit annis V. mensibus VIII. diebus XXI.
Wignandus Abbas XXXIV. instituitur Anno Domini MCCCLIX. & præsuit annis XX. mensibus X. diebus XX.
Godfridus II. Abbas XXXV. ordinatur Anno Domini MCCCLXXX. & præsuit annis IX. mense uno, diebus XV.
Wighardus III. Abbas XXXVI. præficitur Anno Domini MCCCLXXXIX. & præsuit annis XI.
Fridericus II. Abbas XXXVII. electus est Anno Domini MCCCC. & præsuit annis XXVIII.
Wolframus Abbas XXXVIII. ordinatur Anno Domini MCCCCXXVIII. & præsuit annis XXXI. mensibus IX. diebus VIII.
Bernardus Abbas XXXIX. instituitur Anno Domini MCCCCLX. & præsuit annis XXII.
Georgius Abbas XL. ordinatur Anno Domini MCCCCLXXXII. & præsuit annis non plenè duobus.
Blasius Abbas XLI. electus est Anno Domini MCCCCLXXXIV. & præsuit annis XVIII. mensibus IX. diebus XVII.
Joannes Abbas XLII. ejusque nominis secundus, ordinatur Anno Domini MDIII. & præsuit hactenus annis IX.

In

In Nomine Domini & Salvatoris Nostri
JESU Christi, Exordium capit secundum Volumen
Chronicorum, Historiarum, sive Annalium insignis
Monasterij Hirsaugienfis,

A JOANNE TRITHEMIO ABBATE

S. Jacobi Apostoli apud Wirzburg Urbem Ostrofrancorum
summa cum diligentia editum.

Post mortem Volboldi Abbatis hujus Monasterij Hirsaugienfis
quinti atque vicefimi, in cujus obitu primum Volumen An-
nalianum tuorum, Ochara nobis Hirsaugia, complevimus.
Abbatia, si rectè sentimus, in diem sextum vacavit.

De Joanne hujus Monasterij Hirsaugienfis
Abbate XXVI. qui præfuit annis xi. mensibus iii. diebus
xv. & gestis quibusdam illius temporis.

Anno igitur Dominicæ Nativitatis millesimo ducentesimo sexa-
gesimo quinto, Indictione Romanorum octavâ, die mensis
Junij quartâ decimâ, post mortem Volboldi Abbatis sextâ die
(sub quo primum Volumen Annalium terminavimus) Prior
& Fratres hujus Cœnobij Pastoris solatio destituti, ne viduitatis diuturnæ
solita cogerentur deplorare incommoda: pro electione Pastoris novi
atque necessarij die præstitutâ ad locum Capitularem convenerunt: præ-
missisq; Jejunijs, Missis & Orationibus consuetis ad Electionem proces-
serunt. Votis itaque singulorum ex more per ordinem scrutatis, Joan-
nem Priorem suum Conventualem sanior pars merito & major numero
in Abbatem eligit. Huic Electioni sese Fratres nonnulli opposuerunt
vota sua in Volandum majorem Cellerarium dirigentes: qui tamen
à senioribus informati communitati cesserunt, in electionem Joannis
spontaneâ voluntate consentientes.

Electus itaque in Abbatem hujus Monasterij sextum atque vicefi-
mum Prior iste Joannes, & per Henricum Ecclesiæ Spirensis Epi-
scopum confirmatus ex more, ac benedictus, præfuit annis xi. mensibus
tribus, diebus xvi. sollicitudine multâ & labore continuo: propterea
quod & dies erant mali, & mores Claustralium deformati & pessimi,
claudicabat in utrôque statu Monastica Religio, & periculosum fuit esse
Monachum: Abbatem verò longè periculosissimum. Ruerat enim

B

cum

Joannes
Prior in
Abbatem
Hirsaug.
xxvi. eligi-
tur.

cum diſciplina Regulari temporalis ſubſtantia : & ſubtrahentibus Monachis Deo piæ, ac debitæ devotionis cultum, juſtè ſubtractum eſt neceſſarium eis præſentis vitæ ſubſidium. Nam ſicut Divina providentia cuncta diſponens facit, ut nihil deſit Deum verè timentibus: ira & permittit, ut neceſſaria deſint Monachis diſſolutis.

Joannes Ab-
bas patriâ
Suevæ
fuit.

Joannes Ab-
bas vixit
a. n. LXIV.

Duplici igitur inopiâ preſſus Abbas iſte Joannes, & neceſſarijs ad Fratrum ſuſtentationem caruit : & mores ſubditorum puritati Regulæ contrarios graviter portavit. Qui cum vi eſſet honeſtæ converſationis, libenter ſuos reduxiffet ad tramitem vitæ melioris : ſed non potuit; quia conſuetudine depravatos nimium invenit: Monaſtica ſiquidem pulchritudo, quam Divus Wilhelmus olim Hirſaugianis contulerat Monachis, his temporibus nuſquam comparuit: ſed ignavia mentis cum luxu voluptatis omnes penè Clauſtrales deturpavit. Omnia conſumit volubile tempus, nihil eſt ſtabile in humanis. Patria huic Abbati Suevia fuit, qui petitione parentum (cum annorum eſſet quatuordecim) in Monaſterio ſuſceptus fuit ſub Eberhardo Hirſaugienſium venerabili Abbate Anno Dominicæ Nativitatis vigefimo ſexto ſupra ducentefimum atque milleſimum. Ex eâ ſupputatione temporis conſtat, cum Abbatis officium ſuſcepiffet, cum annorum eſſet quinquaginta trium, converſionis ſuæ anno triceſimo nono. Et ſic omne tempus, quo natus vixit in mundo, facit annos ſexaginta quatuor & menſes aliquot. Qui cum tempore paulatim in minoribus Monaſterij officijs exercitatus & fidelis inventus, ad altiora ſucceſſivè aſcendit. Nam primò fuit Cellerarius, deinde Cantor, poſtea Prior Clauſtralis, & noviffimè Abbas, qui ſtatim Cœnobij meliorem procul dubio feciſſet, ſi integrum reperiſſet.

Conradus
ſive Conra-
dinus Dux
Suevorum
exercitum
moven in
Italiam.

Anno prænotato, quo Joannes ordinatus Abbas fuerat Hirſaugienſis, Conradus (quem Itali Conradinum nuncupabant) Dux Suevorum Conradi Regis Apuliæ ac Siciliæ filius, & nepos Friderici Imperatoris II. de quo multa diximus in I. Annalium volumine, magno Germanorum contracto exercitu, in Italiam proſectus eſt contra Carolum Andegaviæ Comitẽ, quem Clemens Papa IV. evocatum de Gallia in Regem Apuliæ, Siciliæ & Jeruſalem ſublimans fecerat conſecrari.

MCCLXVI.

Carolus
Andegavi-
enſis oc-
cupavit
Italiam
contra
Conradũ.

Anno Joannis Hirſaugiani Abbatis I. Indictione Romanorum nonâ. Carolus Andegaviæ Provinciæque Comes, qui Regnum Apuliæ Siciliæque juſſu Papæ Clementis V. anno præterito invaſerat, in Etruria moratus, omnes Civitates & Urbes, quæ prius Friderico Imperatori II. & Manfredo ejus filio adhæſerant, ſuo dominio partim armis, partim blanditijs & promiſſionibus ſubjugavit, præter ſolos Senenſes & Piſanos, quos dum expugnare animo ſtatuiffet, non potuit propter adventum Conradi Ducis Suevorum, qui jam cum magno Exercitu Tridentum uſque pervenerat: ſimul & propter civiliſ in Urbe Romana diſſidij ſemina, quæ jam prius cœperant pullulare, variòſque in Regno Siciliæ tumultus, quorum cauſâ negotium intermiſit.

Inter fra-
tres de Re-
gno Hiſpa-
niæ con-
tentio gra-
vis.

Mortuo præcedente anno Hiſpaniarum Rege, tres filij ejus contendebant ad invicem pro Regno, natus major fratres ſuos Fridericum & Henricum de Hiſpanijs expulit, & ſolus regnare cœpit. Qui duo fratres per diverſa Regna vagantes coram multis Regibus atque Principibus ſuas

suas conquerebantur injurias. Ut aliquos ad commiserationem sui, & in adjutorium contra Germanum, precibus invitarent. Fridericus in Affricam se tandem conferens auxilia Saracenorum invocavit.

Henricus autem primò declinavit ad Regem Gallorum, postea ad Regem Angliæ, deinde venit ad Conradum supradictum Ducem Sueviæ, qui pronepos ejus fuit ex Sorore quondam Reginæ Hispaniæ, eo videlicet anno, quo dux ipse paravit Exercitum Germanorum adversus Carolum in Italiam. Hunc magno cum honore Conradus suscepit Nepotem: qui cum audisset injurias & damna sibi à Carolo Andegavensi Comite illata, congemit, & se comitem expeditionis in hostem libenter exhibuit. Assumptis itaque secum nonnullis ex Germania militibus, Conradum præcessit in Italiam, veniensque primò ad Genuenses infensos eo tempore Carolo Andegaviæ Comiti, eos facili persuasione in partes Conradi attraxit. Inde profectus ad Viterbium venit, ubi tum Pontifex erat Romanus, ad cujus pedes fratris dolo se profugum exulæmque ornatâ oratione conqueritur. Denique acceptâ mutui nomine à Pontifice pecuniâ, Romanam benedictione ejus profectus est. Eo tempore Cives Romani Papæ aliquantulum rebelles fuerunt & inobedientes, quos Henricus iste facili ter sibi attraxit, fecitque amicos in tantum, quòd etiam dignitate Senatoriâ cum honorabant, quam ille tamen plenus simulatione recusabat accipere, satis fore existimans, si Romanos adversus Carolum pro Conrado haberet faventes.

Henricus
Hispanus
pro Conra-
do Duce
vadit in
Italiam.

Clement
IV. contra-
rius Duce

His Romæ peractis, Henricus Viterbium revertitur, & dissimulans fraudem consilio, Romanorum erga se benevolentiam Pontifici aperuit, & quòd sibi Urbis Magistratum obtulerint, revelavit. At Pontifex sperans industriâ Henrici animos Romanorum sibi facilius posse reconciliari, monebat, ut oblatum sibi Magistratum susciperet, Romanosque ad obedientiam Apostolicæ Sedis prudentiâ suâ revocaret. Verum aliud Henricus mente gerebat. Interea nihilominus secretos ad Conradum nuntios misit, per quos illum studiosè monebat, ut suum quantocius maturaret adventum. Cives quoque Pisani partes Conradi favorabiliter prosequentes, triremium Classem triginta mittunt in Affricam ad evehendum Saracenos adversus Carolum in Siciliam. Huic verò Classi præfecerunt Civem quendam Neapolitanum Caputium nomine, Siculis jam pridem & bene notum, & singulariter gratum.

Pisani Clas-
sem xxx.
naviû pro
Saracenis
imittunt in
Affricam.

Classe paratâ Caputius in Affricam navigavit, & Fridericum Germanum Henrici, quem illò secessisse jam diximus, cum magna Saracenorum multitudine in Regnum Siciliae adversus Carolum introduxit. Postea verò quàm Fridericus cum Barbaris intrâset Siciliam, brevi multâ fortiter patravit, & Civitates plures cum majori parte Regni Conrado Nepoti subjugavit.

Saraceni
pro Conra-
do vene-
runt in Si-
ciliam ad-
versus Ca-
rolum.

His temporibus quidam Frater Ordinis Minorum nomine Bertholdus in Suevia claruit, qui in declamandis ad populum sermonibus omnium suâ ætate fuit opinione celeberrimus. Magnus eo prædicante hominum concursus fiebat, & sæpius ducenta millia plebis ad audiendum loquentem etiam de remotioribus locis confluebant. Unde & in campis potius, quàm in templis maluit prædicare. Et primò quidem prædicavit in Suevia, deinde Bavaria, postremo in Austria, & multos incitavit ad meliora.

Bertholdus
F. Ord. Mi-
norum
Prædicatus
egregius.

Anno prænotato Decanus & Canonici Majoris Eccleſiæ Moguntinæ quartam Decimarum partem in pago Bingianorum à Philippo de Falchenſtein (qui frater erat Wernerſi Archiepiſcopi Eccleſiæ memoratæ) de conſenſu filiorum ejus Philippi & Wernerſi, datâ pecuniâ comparârunt. Erat autem hæc pars Decimarum feudalſis prædictæ Eccleſiæ Moguntinæ, ut patet in litteris Venditionis, quæ datæ fuerunt Anno Domini præſignato, XI. die menſis Februarij.

MCCLXVII.

Anno Abbatis Joannis Hirſaugiani II. Indiſtione Romanorum decimâ, Monaſterium Ord. Fratrum Prædicatorum in Neometenſi Civitate (quæ nunc Spira dicitur) de conſenſu Henrici Pontificis ejusdem Urbis fundatum eſt, impenſis Civium & eleemoſynis populorum.

Inter Senatum & Cives Colo-nienſes periculofa ſeditio.

Eodem Anno inter Senatum & Cives Agrippinæ Civitatis (quam nunc vocant Coloniam) ſeditio magna & periculofa fuit oborta. Murabat enim plebs inferior contra Magiſtratum, & gravari ſe ultra ſolium, & vires, novis importabilibusque taxarum impoſitionibus conquirebatur. Unde poſtremò tandem poſt multa injurioſa & contumelioſa verba, quæ ſibi mutuò communicaverant, pervenitur ad verbera, ſumptiſque armis cruentum ab utraque parte incipitur bellum, diſcurrunt Cives per Urbem enſibus nudatis, ac ſeſe mutuâ cæde immaniter collidunt. Multi fuerunt in eo tumultu graviter quidem vulnerati, & non minus etiam aliqui interfecti.

Conradus Piſanorum auxilio multa peravit in Italia.

Anno prænotato, Conradus Dux Suevorum, poſteaquam Veronæ aliquamdiu cum decem millibus Equitum & magna Peditum multitudine conſediſſet, ſelectis ad partem tribus duntaxat millibus (reliquo exercitu ſub manibus Comitſ Tyrolani dimiſſo) Piſanorum ac Genuenſium ad mare Liguriſticum pervenit. Interea Fridericus cum Saracenis totam Siciliaſ insulam (Panormo, Meſſana, & Siracufis duntaxat exceptis) jurare compulſit in verba Conradi.

Conradus verò Piſanorum auxilio magnas in agro Lucenſium ſtragès peregit, & Caroli Marſcalcum apud Aretium bello ſuperans interfecit cum alijs multis, cæterosque in fugam convertit. Eodem tempore Guido Florentinus magnas ex Romandiola & Lombardia Gibellinorum copias collectas duxit ad Conradum.

Henricus autem Hiſpanus Romæ conſtitutus crebris epistoſis & nuntijs Conradum ſollicitabat, rogans ut ſine mora properaret ad Urbem. Qui primò venit ad Senenſes, qui & ipſi partes ejus ſequebantur. Deinde movit in agrum Viterbienſem, quem intuitus Clemens Papa IV. ad circumſtantes fertur dixiſſe: *Hic adoleſcens tanquam Ovis ad Victimam neſcius ducitur.*

Conradus Româ movens, exercitum duxit in Apuliam.

Tandem nullo reſiſtente pervenit ad Urbem, quem Romani Summo cum honore ſuſceperunt: introductusque juxta morem in Capitolium, ut Romanorum verus Imperator ſalutatus eſt. Rectè fideliterque ſenſerunt cum eo Romani, Genuenſes, Piſani, Senenſes: & alij plures, quorum auxilio Carolum indubitanter viciffet, ſi nimium ferventes animi ſui motus aliquantulum temperaſſet, nec fuiſſet tam ardens & præceps ad præliandum cum illo. Nam quietis & morarum impatiens, magnoque in Carolum æſtuans odio, nihil magis quàm dimicare cum eo cupiebat.

piebat. Moveis igitur à Roma per Tyberinos in Marforum Campes-
tria duxit Exercitum, & Carolum provocavit ad proelium. At ille cujusdam
Adelhardi Neapolitani (qui cum Germanis aliquando militaverat) usus
consilio, se Ordini primo non ingessit, sed diviso in duas partes Exercitu,
Marscalcum suum Regiâ veste indutum primo agmini præfecit, & ad
pugnam contra Ducem Conradum destinavit.

Conradus itaque pugnae cupidus, & insidiarum, quas Carolus posue-
rat, ignarus, prorumpit in bellum, hostemque fortiter aggressus est. Tri-
bus horis durans bellum atrox committitur, in quo multi ex parte Caroli
cecidere; novissimè verò etiam Marscalcus ille regio apparatu indutus
occubuit, quem Germani Carolum esse Regem putantes enormiter fue-
runt decepti. Mox etenim clamor in altum extollitur, Carolum Regem
interemptum per totum exercitum Germanorum publicè prædicatur.
Quod audientes qui remanserant in præsidio, ne tam insigni viderentur
defuisse victoriæ, relicto mox præsidio in malum suum profiliunt, & se
commiscentes pugnantibus etiam ipsi, fugam simulant Gallos spolio-
rum cupidi persequuntur.

Cùmque jam vagus, & sine ordine miles Germanus insequeretur
fugientes, subito ex insidijs Carolus erupit, & primus Agmen pugnaturus
intravit, atque hinc inde dispersos Germanos invadens miserabili clade
affecit, alijs occisis, alijsque in fugam conversis. Conradum verò &
Fridericum Ducem Austriæ vivos cepit, & captivos in Neapolim per-
duxit, ubi post multas inanis pompæ ostentationes, post multa in eos
prolata verborum ludibria, in publico tandem foro coram omni populo,
ambos fortunâ pares, ambos ex Regali progenie Duces, ætate ambos
juvenes capitibus truncari præcepit. Et sic Conradus Suevorum No-
bilissimus Dux, Regnum dum pergit avitum repetere, vitam misera-
bili conditione amisit, in quo Suevorum Genealogia Ducum fuit extincta,
cùm nec liberos dimiserit, nec fratres. Regnum Germaniæ, quod cum
Imperio Romanorum annis non minus ccxxv. (non continuè, sed inter-
ruptis vicibus) Suevorum Principes & Duces strenuè gubernaverant, in
aliam necessariò transfertur familiam.

Conradus
& Frideri-
cus capitib.
plectuntur.

MCCLXVIII.

Anno Joannis Abbatis III. Indictione Romanorum XI. pridie Nonas
Junij obiit Henricus, Ecclesiæ Trajectensis Episcopus, Anno Pontificatus
sui quinto atque vicesimo, qui multis diebus in contentione steterat cum
Hollandinis Comitibus propter Ecclesiasticam libertatem, post quem
Joannes ex Comitibus de Nassau in Pontificem ordinatus est.

Histemporibus in Hollandia milites nocturno tempore visi sunt pu-
gnare ad invicem, ita ut etiam strepitus & collisio armorum ab homini-
bus audiretur, quæ visio genti prælagium fuit calamitatis postea sequen-
tis. Non enim diu posthæc infima gens civium & rusticorum Hollandiæ
conspiratione factâ contra Principes terræ Urbiumque Rectores, maximè
contra nobiles provinciæ surrexerunt, Jugum subjectionis omnino
volentes abjicere: & sese penitus in libertatem vindicare. In unum ita-
que simul convenientes ex diversis urbibus & villis ingentem armatorum
contra nobiles terræ produxerunt exercitum: & in Regionem diffusum
omnia vastare coeperunt, quæ ad nobiles pertinebant; fuit namque co-

Hollandi
conspirant
contra no-
biles & om-
nem Pote-
statem.

rum intentio nobiles exterminare cunctos: asserentes, nullā eos miseratione dignos fore, propterea quod vivant de rapinis & sanguine pauperum: sintque homines sine Justitia, sine misericordia, sine pietate, Impij, elati, contentiosi, avari, luxuriosi, tyranni, iniqui, oppressores & contemptores pauperum, desertores Christiānæ fidei, honestatis inimici. Inprimis ergo cum magno numero sine ordine, sine Duce venerunt Civitatem Trajectensem: præmiseruntque nuntios ad Cives, qui dicerent adventum eorum esse pacificum: & pro communi totius patriæ libertate ordinatum, petiveruntque intromitti in urbem Trajectensem, & cives loci socios fieri optatæ libertatis. Nec erat difficile civium in id deflectere mentes, quod suā semper optaverant sponte. Sunt enim & ipsi Trajectenses (testante Hunibaldo) Sicambri. Intramissi Hollandi furentes Trajectensem in urbem, nobiles statim omnes, quotquot poterant invenire, primo furore vel occiderunt, vel spoliatos omnibus mundi rebus cum ignominia de Civitate protinus eiecerunt. Spolia verò & quidquid ex nobilium substantia rapuerunt, ut non livore, non odio, sed justitiæ amore, fideique Zelo moti viderentur, pauperibus dederunt.

Conspiratores Hollandij, nobiles Trajectens. re-
pertos interficiunt.

Hollandij conspiratores sub specie justitiæ aliena rapiunt.

A Trajecto moventes, & in omnem circa Regionem discurrentes, multa nobilium Castella, munitiones & vicos invaserunt, ceperunt, & funditus destruxerunt. Quidquid autem divitiarum uspiam apud nobiles invenissent, duas dividebant in partes, quarum alteram dederunt pauperibus: alteram verò exercitui reservabant, pro impensis communibus. Post hæc autem spes sublatas sequebantur in altum, promittentes, se novis legibus mundum reformaturos. Ut primò nobiles, deinde Principes, postea templorum Pontifices cum omni Clero & Monachis penitus interirent. Solos verò mendicantium Ordinum Professores (qui violenter nihil à pauperibus exigunt, ut Monachi faciunt, & omnes Clerici) se permissuros vivere cum plebanis Presbyteris paucis, qui populo Sacramenta ministrarent Christiano, suā legislatione novā promittebant.

Hollandij conspiratores, omnia confundunt.

Cūque per Hollandiam aliquandiu persequendo nobiles, conjurati raptores discurrerent, fines Geldrensiū devastare cœperunt, & oppidanos quosque simul & rusticos in societatem suam compellere. Commenta fingeant mendaciter excogitata, dicentes: sibi divinitus revelatum imò præceptum, quod omnem majoritatem Principum, Prælatorum, Magistratum atque nobilium penitus annihilare deberent atque destruerent: & Christianis omnibus libertatem amantibus eam reformare. Inferebant enim dixisse Deum, Christi sanguine fideles omnes redemptos debere in omni libertate vivere, nulli servituti subjacere. Unde nec decimas, nec censum, nec tributum, nec tributo simile quicquam alicui tribuendum prædicabant.

Intrantes itaque Geldrensiū fines in magna multitudine Harlem oppidum adoriuntur, firmatâque obsidione fortiter impugnare cœperunt. At Harlemenses non minus fortiter, & se defensarunt, & sua, quibus & Joannes Episcopus Trajectensis auxilia misit, & Geldriæ Comes: quibus intra oppidum receptis, militem quendam in arte bellandi longâ consuetudine peritum sibi Ducem, quem sequerentur, constituerunt, exeuntesque in silentio per unam portam de oppido in hostes, nihil tale metuentes, subito irruerunt, quos magnâ clade proterentes, majorem partem

Exercitus Conspiratorum cæsus, percussus & dissipatus est.

rem occiderunt, & reliquos turpem verterunt in fugam. Ab illa die Hollandiana conspiratio illa dissipata, ut nec parvum illius vestigium deinceps remanserit.

MCCLXIX.

Anno Joannis Abbatis quarto, Indictione Romanorum XII. Clemens Papa IV. Viterbij moritur. Quo sepulto Sedes Apostolica biennio vacavit propter nimiam Cardinalium discordiam, qui sua quærebant, & non ea, quæ sunt Jesu Christi. Hic Papa Clemens pluralitatem beneficiorum valde detestabatur, non minus in suis, quàm alienis, usque adeò, ut nepoti cuidam suo tres habenti præbendas diceret coram multis: *Unam ex his tribus retinendam tibi, quam volueris, eligito: reliquas duas resignes oportet.* Amicis, qui astabant, rogantibus, ne auferret quippiam nepoti, sed tribus præbendis etiam adderet quartam. Papa respondit: *Non carni & sanguini, sed Deo nos convenit obedire; nam uni Clerico sufficit una præbenda Canonica: unde nisi superfluas dimiserit, omnibus carebit.*

Clemens
Papa IV.
Viterbij
moritur.

Eodem anno inter Episcopum & Cives Herbipolenses magna fuit suborta dissensio. Senferunt cum civibus contra Episcopum Comites de Henneberg, Comites de Castello, & Comites de Hohenloe, cum quibusdam alijs oppidanis atque nobilebus. Tandem cum nimium cresceret dissensio, venit ad bellum. Episcopus hinc inde contractis copijs Comites de Wynsperg belli Duces constituit. Adversariorum exercitui præfuit Hermannus Comes de Henneberg, junior ætate.

Inter Episc.
Herbipol.
& Comites
quosdam
Contentio.

Convenientes igitur ambarum Partium exercitus Comites haud longè ab oppido Kizingen, quod tribus à Würzburgo distat milliaribus, Bellum atrox committitur: quo durante horis quinque, hoc est à prima post meridiem usque ad sextam, plures in ore gladij ceciderunt. Cessit Victoria tandem Ecclesiæ, & ex parte adversariorum quingenti fuerunt occisi: capti plures: & reliqui fugâ salutem quærentes vix evadere potuerunt, nimio terrore percussi.

Eodem quoque tempore inter Engelbertum Archiepiscopum, & cives Colonienfes similis fuit exorta dissensio: cujus occasione omnes cum Archiepiscopo sentientes, & qui vel modica in parte habebantur suspecti, per senatum de Civitate fuerunt expulsi. Verùm convenientes in unum proscripti, consilium inter sese habere cœperunt, quemadmodum expulsionis suæ contumeliam vindicarent. Complacuit autem eis, ut simul ad Archiepiscopum pergerent (qui tum Bunnæ fuit) & contra cives in illius verba jurarent. Venerunt ergo Bunnam, & coram Archiepiscopo, quid animis concepissent, ore testantur: quos ille cum gaudio suscipiens benigneque tractans fidem eorum laudavit.

Inter Ar-
chiepisc.
&
Cives Co-
lonienfes
dissensio.

Consilio posthæc multiplici habito, varijsque intermixtis secretò tractatibus, in unam postremò conveniēte sententiam, quali arte caperent Civitatem. Hominem quendam astutum ingenio, & Colonienfisbus ignotum, magnis conduxere promissis, in suamque conspersionem traxerunt; quem vilibus opertum indumentis in speciem mendici Coloniam submiserunt. Qui Coloniam veniens, cum alijs pauperibus ostiatim per dies mendicabat. Paucis verò diebus elapsis tugurium quoddam parvulum sub muro Civitatis arcuato non procul à Cœnobio D. Pantaleonis mercede conduxit, in quo ut mendicus pauper cœpit habere

Archiepisc.
cum expul-
sis consul-
tat quomo-
do capias
Coloniam.

man.

manſionem ſuam. Caſulam verò conducticiam ingreſſus, murum Civitatis intrinſecus, & ſub terra ſuffodere cœpit, ſicut à conſpiratoribus Bunnæ fuerat edoctrus, fecitque brevi tempore ſubterraneum, & ſatis amplum foramen, per quod miles ab Archiepiſcopo mittendus levem haberet ingreſſum. In die homo ille mendicabat cum mendicis, noctibus verò cœptum perficiebat opus, non minus cautè quàm diligenter, humumque magna cum induſtria abſcondens.

Foramen
occultū ſub
muro Civi-
tatis faciūt
ſeri hoſtes.

Foramine tandem, nullo præter Artificem ſciente, conſummato, Bunnam redijt homo mendicus; ad Pontificem intromittitur, opus perfectum conteſtatur. Ne verò de rei veritate aliqua Præſulem intraret ſuſpicio, petijt ſibi, quos libuiſſet, viros adjungi, ut operis facti certum ſumerent experimentum. Quibus acceptis, noctu per foramen, quod fecerat, cum ipſis intravit Coloniam. At ubi exploratores foramen pro introducendo milite ſatis idoneum comprobāſſent, Artifice laudato, ad Archiepiſcopum revertuntur.

Miſſis conſeſtim litteris & nuntijs in omnem Regionem Archiepiſcopus, ſecretiùs militem convocat, & locum conveniendi ſingulis determinat, dies ſecreto in conſilio urbis capiendæ ſtatuitur, hora noctis ad introeundum per foramen idonea designatur, atque ſilentium ſub Jurejurando cunctis indicitur: nulli dubium fuit, quin Urbs Colonia in manus ventura eſſet Archiepiſcopi, & certiffimè perveniſſet, niſi Divina providentia humana præveniſſet conſilia.

Colonienſ.
aviſantur
per unum
proſcripto-
rum de Tra-
ditione.

Erat unus inter proſcriptos in conſilio, qui cū audiret quorſum reſtenderet, animo compunctus eſt, & in ſe reverſus patriæ cladem abhorruit. Unde ſecretiùs de Bunnâ recedens, abſentiam ejus nullo advertente venit ad Coloniam, novo ſe nuntio ſperans gratiam recuperaturum amiſſam. Intromiſſus ad Senatum, myſterium traditionis aperuit, ſub muro civitatis foramen oſtendit, & quâ horâ eſſent venturi hoſtes, per ordinem narravit.

Colonienſ.
hoſtium
præſtolan-
tur adven-
tum.

Quod ubi Senatus audiſſet, & relatori gratiam, & ſilentium omnibus edixerunt. Inſtante jam horâ noctis, quâ foramen hoſtis intrare debebat, Colonienſes præparati magno in numero propiùs occultati cum ſilentio latuerunt in armis. Veniunt interea ſilenter ad murum Copiæ Pontificis Engelberti, datoque, ut moris, ſymbolo per foramen Civitatis ingredi cœperunt. Latitabant in ſilentio cives: hoſtes autem, quotquot ingrediebantur, juxta murum intrinſecus expectabant aliorum introitum. Summum fuit ex omni parte ſilentium, quanquam cives hoſtium muſſitationes & ſtrepitum bene perciperent. Cūque jam tempus ad eſſe civibus videretur (non enim ſibi tutum rati ſunt intromittere omnes) cum tubis & ingenti clamore de inſidijs prorumpentes, ſubitò in hoſtes ſine ordine turbatos irruunt, & omnes uſque ad unum occidunt. Præoccupato etiam foramine, ignem injiciunt, & non potentes retrocedere præ tumultu, qui fuerunt ingreſſi, flammis ſuffocati ſunt. Ferunt non minus ſexcentis viris de parte Archiepiſcopi eo conſictu peremptis, reliquos qui foris remanſerant fugâ ſalvatos, civibuſque victoria ceſſit.

MCCCLXX.

Inter Archi-
epiſ. & Co-
lonienſes
ſit hoc año
concordia.

Anno Joannis Abbatis Hirſaugienſis quinto, Indiſt. Rom. XIII. facta eſt pax, & reformata Concordia inter Engelbertum Archiepiſcopum

pum & cives Colonienſes, cohortante & mediante ſancto atque Doctiſſimo viro Domino Alberto, cognomento Magno Ratiſponenſium quondam Epifcopo de Ordine Fratrum Prædicatorum, de quo in præcedenti Volumine mentionem ſuis in locis fecimus pleniorẽ, qui magnæ tunc auctoritatis erat.

Eodem anno die XIV. menſis Septemb. Joannes Abbas & Conventus Monaſterij S. Cornelij Nidenſis, in Dioceſi Colonienſi Ord. D. P. N. Benediſti propter nimiam locorum diſtantiã vendiderunt Decanis & Canonicis Eccleſiarum majoris & Beatæ Virginis ad gradus Moguntinenſium ſubnotatas Villas, Drehtigeshuſen, Wiler, Steinbach ſuperius & inferius, partem Caſtelli Richenſtein, quæ omnia juxta Rhenum vel propè ſita ſunt, haud procul à Bingia & Bacheraco Palatini oppido, cum omnibus eorum pertinentijs, Jurifdiſtionibus, Judicijs, terminis, hominibus, Juribus, Dominijs, Proprietatibus, fundis, ædificijs, vinetis, poſſeſſionibus, ſylvis, nemoribus, terris cultis & incultis, emolumentis, proventibus, utilitatibus inquiſitis, & inquirendis, inventis & invenientis, & actionibus quibuſcunque, pro mille quadringentis & viginti tribus Marcis denariorum Colonienſis monetæ ac ponderis, prout patet in litteris venditionis, quas vidimus.

Moguntia
Canonici
Bona certa
emerunt à
Monaſte-
rio S. Cor-
nelij.

Anno etiam prænotato Gotfridus ſenior in Epſtein Dominus, Gotfrido juniore filio ſuo præbente conſenſum, vicum qui Flersheim vocatur, cum omnibus ad eum pertinentibus vendidit Decano & Canonicis majoris Eccleſiæ Moguntinæ pro quingentis & mille marcis argenti. A qua venditione milites, filioſque & pueros militum exceperit. Actum feriã tertiã ante Palmas Moguntinæ.

Claruit his temporibus apud Alemannos Rudolphus Comes in Habsburg, filius Alberti Comitis, cujus origo generis de antiqua Regum Francorum proſapia deſcendit. Qui Rudolphus in ipſo Caſtello Habsburg reſidentia ſuæ locum tenebat, non longè à vico, qui Brugg nuncupatur, in pago Ergavium, de quo memorabile factum litteris commendatum poſteritati ſignificamus.

Rudolphus
Comes de
Habsburg.

Cum die quãdam optimo per campos equo veheretur, animi forſan recreandi gratiã, cum alio quodam viro nobili, Presbyterum Venerabile Corpus Dominicum ferentem ad infirmum cum unico Miniſtro conſpexit obviantem. Cui propius facto Comes dixit: *Bone Sacerdos, cum via ſit luſa, & lubricum iter, quare Dominicum ferens Corpus pedibus ambulat, & non poſius equo veheris more cæterorum?* Cui Sacerdos: *Domine, inquit, pauperulam habeo Eccleſiam, nec omnia mihi neceſſaria valeo comparare.* Cui Rudolphus Comes dixit: *Equus ecce meus tuus ſit amodo. Utere illo pro miniſterio Chriſti & honore, ut libet, ſacri Corporis Domini ad reverentiam: & ora pro peccatis meis ad Dominum.* Et mox deſcendens de equo, Sacerdotem cum magna reverentia deſuper ſedere fecit. Quod cernens alius ille nobilis, animo compunctus, equum ſuum miniſtro Sacerdotis tradidit. Et ſic ambo viri nobiles pro DEI honore cœptum iter pedibus continuârunt.

Rudolphus
pro dei ho-
nore Sacer-
doti equum
ſuum com-
modavit.

Erat non procul à loco, ubi iſta contigerant, Eremita quidam ſanctus, in petra cavata habitans cellulam, quem Comes Rudolphus pro informatione & conſolatione ſæpius cum paucis viſitare conſueverat.

S. Eremita
Rudolpho
prædixit
Regale ſa-
ſtigium.

C

Huic

Huic Eremitæ ſanctus Domini Angelus adventum Comitis prænuntiavit ſimul & factum. Ad quem ubi perveniſſet, poſt datam acceptamque ſalutem Eremita dixit ad eum: *Hodie Comes honorem Deo gratum exhibuiſti: Unde prædictum ſit tibi per miniſterium meum, quoniam in brevi exaltabitur nomen tuum ſuper omnes progenitores tuos, etiam Reges Principes & Duces.* Quam fuerit vera huius ſervi DEI promiſſio, poſt biennium patuit, quando Rudolphus in Regem electus fuit.

MCCLXXI.

Grægorius
ſit Papa X.
& præfuit
annis qua-
tuor.

Anno Joannis Abbatis VI. Indictione Romanorum XIV. poſteaquam Cardinales biennio ferè toto tantâ pertinaciâ & bello intestino diſſenſiſſent ab invicem, quod eos neque timor Dei, neque hominum reverentia præceſſit metus, ſed neque Principum terror emollire potuerit, ut Eccleſiæ providerent de Papa, tandem neceſſitate compulſi ad Electionem proceſſerunt inviti. Et quia nullus alteri Pontificatûs honorem inter Cardinales favebat, conveniunt mutuò, quod Electio extra Collegium dirigeretur. Apud Viterbium itaque conſtituti Theobaldum Archidiaconum Leodiſenſem, natione Italum, patriâ Placentinum, in exercitû Christianorum in Aſia contra Saracenos longè abſentem, in Papam elegerunt. De quo ſic quiſpiam luſit.

Papatus munus tulit Archidiaconus unus.

Hunc Patrem Patrum fecit diſcordia fratrum.

Evocatus poſt Electionem de Aſia, Viterbium venit, Papatum aſſumpſit, dictuſque Gregorius X. annis quatuor præſedit.

S. Bonaven-
tura Mini-
ſter Gene-
ralis, ſit
Cardinalis.

Iſte Papa Gregorius anno Pontificatûs ſui primo ſanctum atque Doctiſſimum in Theologicis Euſtachium, qui & Bonaventuram de balneo Regio natione Italum Ord. Fratrum Minorum Generalem Miniſtrum in Cardinalem ſanctæ Romanæ Eccleſiæ ſublimavit, & Albanenſem Epiſcopum ordinavit. Qui cum eſſet in Divinis Scripturis doctiſſimus, multa ad eruditionem ſtudioſorum Fratrum utiliter conſcripſit: de quibus in Catalogo de ſcriptoribus Eccleſiaſticis jam dudum fecimus mentionem. Moritur in Concilio Lugdunenſi, anno Cardinalatûs ſui tertio, Dominicæ verò Nativitatis MCCLXXXIII.

MCCLXXII.

Rudolphus
Comes in
Habsburg
obſedit ur-
bem Baſi-
leenſem.

Anno Joannis Abbatis Hirsaugiani VII. Indictione Romanorum XV. facta eſt diſſenſio gravis inter Epiſcopum & Cives Baſileenſes ex una parte: & Rudolphum Comitem de Habsburg, cum ei ad hærentibus ex altera parte. Convenerant ex Baſilea quidam profugi ad Comitem Rudolphum ejus auxilium contra injuriatores ſuos instantius poſtulantes: quorum petitione motus, cum & alias cauſas haberet legitimas, bellum indixit Baſileenſibus. Contractis itaque copijs, magnum adunavit exercitum, ingreſſuſque terram Epiſcopi, ſimul & agrum Baſileenſium, & omnia nullo reſiſtente igne & ferro hoſtili devaſtavit, multamque prædam abduxit. Poſt depopulationem totius Regionis, cum nec Baſileani cives, nec quiſquam alius ad bellandum illi occurrerent, Civitatem obſidione vallavit, quam ſex hebdomadibus continuis (civibus fortiter ſe defendentibus) impugnavit. Interea dum hæc per Comitem Rudolphum agerentur contra Baſileanos, conveniunt apud Franckenfurt ad ripas Moeni Principes, Germanici Regni Electores, & longum neceſſariumque

riūmq̃ue inter se de novi Regis institutione habuere Tractatum. Nam sicut in præcedente Annalium Volumine diximus Anno Nativitatis Domini-
cæ MCCLVII. post mortem Regis Wilhelmi, Principes bifariam divisi,
duos in dissensione Reges elegerunt, quorum neuter Administrationem
Regni debito fuit ordine vel modo profecutus. Alphonſus nāmque Rex
Castellæ & Legionis ab una parte Principum Germaniæ vocatus ad Re-
gnum, suā sorte fuit contentus, & in Germaniam venire despexit. Ob
petitionem tamen & honorem eorum, à quibus fuerat electus, titulum
Regni assumpsit: & imperitè (ut mihi videtur) Regem se Romanorum
nuncupavit. Romani enim Imperatorem habent, non Regem. Germani
autem Regem habent ex antiquo Francorum instituto, non Imperatorem;
quanquam Imperium postea Germaniæ Regno sit incorporatum, sicuti &
hodie manet subiectum. Unde ad Regnum electus, apud Aquasgrani un-
ctus ex more antiquo, quamdiu coronam Imperij de manu Summi Ponti-
ficis non suscepit, Rex Germaniæ seu Ostrofrancorum, id est, Orienta-
lium dicendus est, non Imperator, multò verò minùs, imò nunquam Rex
Romanorum. Ad cujus evidentiam nominis sciendum, quòd Regnum
Francorum cœpit apud Sicambros, ubi nunc morantur Hollandij circa
Ostia Rheni anno ante Christi Nativitatem cccxxxvi. & primi dicti fue-
runt Sicambri, multis annis postea Franci à Rege ipsorum, qui regnavit
anno ante Christi Nativitatem quadragesimo, & erat nomen Franc.
Regnavit autem, (ut Hunibaldus dicit) libro xiv. de Origine Francorum
annis xxviii. & obiit Anno nono, ante Natum Christum.

Alphonſus
Regem Ro-
manorum
se nuncu-
pat.

Romani
non Regem
sed Impera-
torem ha-
beant.

Crevit postea cum tempore multoque labore Regnum Francorum
& ampliatum, totam Germaniam, Galliam, & magnam Italiæ Hispa-
niæque partem sibi subjecit, mansitque una Monarchia nunquam Roma-
nis subiecta per annos ferme MCCLXXVI. usque post mortem Ludovici Pij,
cujus filij ex uno Regno Francorum fecerunt duo, & utrūque nomen
obtinuit Francorum annis multis. Nam alterum dicebatur Regnum
Ostrofrancorum, id est Orientalium Francorum sub cujus ditione ma-
net Austrasia, hoc est, Metis, Leodium, Treveris, Colonia, Atrebatum,
Cameracum, Brabantia, Flandria, Hollandia, Frisia, Saxonia tota, Hol-
satia, Dania, Marchia, Pomerania, Prussia, Polonia, Boemia, Silesia,
Thuringia, Westphalia, Hassia, Buconia, Moravia, Bavaria, Austria,
Carinthia, Stiria, Athesis, Rhetia, Suevia, Alemannia interior & exterior,
Helvetia, Alsatia, Burgundia, Lotharingia, & Cis-Rhenana Regio tota
ab ortu Rheni fluminis usque ad mare. Omnia hæc, & quidquid eis vel
interjacet, vel adiacet, ad Regnum Ostrofrancorum pertinent usque in
præsentem diem, & Regi Germaniæ sunt Jure subiecta.

Monarchia
Regni Fran-
corum du-
ravit annis
MCCLXXVI.

Quæ Pro-
vinciæ per-
tineant ad
Regnum
Germano-
rum.

Alterum verò Regnum dicebatur Westfrancorum, hoc est, Occi-
dentalium Francorum. Sub cujus ditione consistit Gallia Celtica simul
& Aquitanica, Normandia quoque, Britannia Minor, quondam Ar-
morica nuncupata, Wascōnia, & quidquid his interjacet, cum multis
Civitatibus & Provinciis. Hoc Regnum Francorum nomen retinet
usque in præsentem diem, quamvis etiam à multis & non improprie
Gallorum nominetur. Manifestum est enim tam ex Hunibaldo, quam
ex pluribus alijs historiarum scriptoribus, quòd omnes Gallorum, qui
post Faramundum Reges fuerunt, cum omni nobilitate à majori gentis
parte originem ducunt, à Francis Theutonicis.

Quæ Pro-
vinciæ per-
tineant ad
Regnum
Gallicanū.

Richardus
Anglicus
Germano-
rum Re-
gnum as-
sumpsit.

Sed jam nunc revertamur ad ordinem, unde occasionaliter digressi sumus. Richardus Cornubiæ Comes, Frater Regis Angliæ, quem alia pars Electorum Germaniæ vocavit ad Regnum, exiens de Insula venit Aquasgrani ubi honorificè susceptus à suis in Regem coronatus est. Verum postquam peragrando Regnum consumptis, quas secum attulerat pecunijs, egere cœpisset, ab omnibus fuit desertus: unde motus indignatione, Regni Administrationem, ut supra dictum est, certis commisit Principibus, & in Angliam reversus præter inane nomen Regium nihil deinceps penitus de Regno curabat.

Rudolphus
Habsburgij
Comes hoc
anno eligitur
Rex
Germaniæ.

Quo tandem mortuo, Principes Regni Germanici Electores, ut paulo ante hæc diximus, ad festum S. Archangeli Michaelis apud Frankensfurt convenientes, Rudolphum Comitem de Habsburg absentem, & in obsidione Basileanorum occupatum, in Regem Germanorum & Imperatorem Romanorum unanimi consensu elegerunt, & verificata est Prophetia servi Dei, quam Deus illi ostenderat.

Regnavit
annis XIX.

Mittuntur sine mora solemnes ad eum nuntij Oratores, qui nomine Principum & totius Regni decretum Electionis illi quantocius intimarent: & ut Franckesfurt dignaretur citius descendere, peterent. At ille mox solutâ obsidione, rebûsque festinanter domi compositis, cum uxore & honesta comitiva descendit ad Franckesfurtiam, ubi Principes se reperit expectantes. Qui honorificè susceptus à Principibus, & cunctis qui aderant, ut impositum onus Regni subire dignaretur, humili omnium instantiâ rogatus est. Consensit orantibus, & Regium munus accepit oblatum, descendensque cum Principibus ad Grani Aquas in Regem Germaniæ unacum uxore sua coronatus est. Regnavit annis decem & novem, Princeps magnificus, & in cunctis victoriosus.

Sifridus fit
Archiepisc.
Colonienf.

Anno prænotato mortuus est Engelbertus Archiepiscopus Colonienfis, & in Ecclesia S. Cassij Martyris Bunnæ sepultus: vir strenuus, libertatum, Jurium, & privilegiorum Ecclesiæ suæ defensor & propugnator semper acerrimus. Huic in Archiepiscopatu successit Sigefridus ex Comitibus de Westerburg, vir & ipse strenuus, sed plus ad arma, quàm ad munus Pontificum idoneus: quem Gregorius Papa sequenti anno in Concilio Lugdunensi confirmatum proprijs manibus consecravit, & Pallij decoravit ornatu.

Eodem anno mortuus est Henricus ex Comitibus de Lyningen Spirensis Ecclesiæ Præsul, & sub marmore albo in medio Ecclesiæ Neomeitenfis sepelitur. Cui successit in Pontificatu Fridericus de Bolandia, ex sorore nepos defuncti, præfuit anno triginta. Bolandia breve territorium est in Diocesi Wormatiæ.

MCCLXXII.

Concilium
Generale
Lugduni
celebratur
à Papa Gre-
gorio.

Anno Joannis Hirsaugiani Abbatis octavo, Indictione Romanorum primâ, Gregorius Papa X. vir sanctæ memoriæ Concilium Generale apud Lugdunum, antiquam Burgundiæ urbem (quæ nunc est in Gallijs) biennio celebravit. In quo proprijs comparuerunt in personis Archiepiscopi & Pontifices numero quingenti, Abbates verò sexcenti, & alij Prælati dignitate inferiores, ut sunt Præpositi, Decani, Priores, Custodes, Scholaistici & Cantores, mille & supra. Multa in ea Synodo tractata fuerunt pro recuperatione Terræ sanctæ, & ad variam utilitatem generalis statûs Ecclesiastici.

Com-

Comparuit in eo concilio Palæologus Imperator Græcorum Constantinopolitanus cum magna & honestissima suorum comitiva: qui ad instantiam Patriarchæ sui etiam præsentia, & Genuensium amicorum, se suosque obedientia Romanæ subjecit Ecclesiæ, postquam tredecies Græci ab ejus fide defecerant. Ad communionem itaque Romanæ Ecclesiæ Græci per Concilium admissi, paucis in unione permanserunt annis, sed Græcâ levitate atque superbiâ seducti in pristinos citius sunt relapsi errores, donec postremò justo Dei permittente judicio, à Saracenis superati, penitus à fide Christiana defecerunt. In eodem Concilio Lugdunensi Gregorius Papa X. in subsidium eorum, qui contra Saracenos pro fide Christi militabant in Asia, Collectam sive Contributionem decimæ partis omnium bonorum, utilitatum, sive proventuum non annalium, sed capitalis summa, possessionis, universis & singulis Christi fidelibus imposuit. laicis & Clericis, sæcularibus & monasticis, Pauperibus ac divitibus, Principibus & Episcopis, in sex annos continuatos solvendam. Collectores ejusdem Decimæ plures per omnia Regna, provincias, & urbes constituit. Verum quia nimis dura multis videbatur ista contributio, à paucis fuit soluta, quanquam deputati Collectores, Censuras in non solventes fulminarent.

Græcorum Ecclesia se Romanæ subjecit.

Contributio Decimæ omnium possessionū Christianis à Papa indicitur, contra Saracenos.

Pro eadem causa Idem Pontifex Crucem per universum orbem Christianum prædicari mandavit, Plenamque delictorum omnium veniam & remissionem cunctis pollicebatur, qui vel Cruce susceptâ in Siriam contra Saracenos pugnaturi pergerent: vel impediti legitime suis pecunijs & eleemosynis pergentibus subvenirent. Multam eo modo pecuniam collegit. Comparuit in eodem concilio Lugdunensi Rudolphus Germanorum Rex, noviter, sicut diximus, Electus, & apud Aquasgrani juxta morem coronatus. Qui ad persuasionem Gregorij Papæ crucem suscepit, & protectionem contra Saracenos in Asiam promisit. Constituit ei Pontifex, quòd anno sequenti proximo cum pace veniret in Italiam, susceptâque Romæ Coronâ Imperij, ulterius cum exercitu procederet in Judæam ad Jerosolymæ Civitatis recuperationem.

Rudolphus Rex in Concilio Lugdunensi Crucem assumpsit.

Verum posthæc subortis in Germania dissensionibus (quindecim Comitibus in Rudolphum conspirantibus) quod Pontifici promiserat, servare non potuit. Unde cum aliquandiu apud Mediolanum expectatus non veniret, à Papa excommunicatus est. Postea tamen informatus de impedimento legitimo, Pontifex à Censuris illum absolvit, & fidelium Communioni restituit. Veruntamen, quoniam ire ad recuperationem Terræ sanctæ ut promiserat, non potuit, Comitatum Romandiolæ in satisfactionem sancto Petro & Ecclesiæ donavit.

Rudolphus ex multis causis iter transmarinum non implevit.

Et quia diximus, Rodolphum ex antiquissima Regum Francorum stirpe procreatum, operæ precium fore judicamus, ut quo id factum, sit ordine vel tempore, breviter replicemus. Quod ut eo fiat commodius, quò certiores imitamur auctores, dignum videtur in primis, ut originem, gentis & successiones Regum Francorum huic loco inferamus, propterea maximè, vel quòd recentiores Historiographi, & quotquot de his rebus in mille annis scripserunt, penè omnes confictam & erroneam composuerunt historiam; quorum aliqui Francos tempore Valentiniani Cæsaris asserunt venisse in Germaniam, alij verò negantes eos Trojanorum satos propagine, varijs commentis terræ Germanicæ semper indigenas extitisse demon-

Rudolphus Rex de antiqua Regū Francorum stirpe descendit.

demonstrare conati sunt. Nos autem Hunibaldum sequentes, qui tempore Clodovæi Magni Regis Francorum anno Domini quingentesimo vivens in humanis, ex Wastaldo & alijs Francorum antiquissimis Auctoribus sive historiographis decem & octo libros conscripsit, Francos genere Trojanos esse breviter ostendemus.

Francorum
origo.

Nam primi sex libri memorati Auctoris Hunibaldi continent historiam annorum DCCL. hoc est originem gentis Francorum, Principes, Duces, Reges, Sedes, Evagationes, Bella & gesta. In his autem septingentis quinquaginta annis nec Franci dicebantur, nec Sicambri. Sed varijs nominibus appellati sunt secundum diversas mutationes sedium & mansionum.

In alijs sex Hunibaldi libris historia continetur annorum ccccv. ab eo videlicet tempore, quo sub Marcomero Rege de Sarmatia & Danubij ostijs egressi venerunt in fines Germaniæ ad ostia Rheni, ubi nunc est Hollandia, usque ad Faramundum Regem Francorum, & eo tempore non Franci, sed Sicambri sunt dicti per annos fermè cccc. sicuti & prius dicebantur, cum adhuc residerent apud Danubium. Et in his sex libris continentur xvi. Regum Sicambrorum nomina, bella & gesta usque ad Francum Regem, à quo Sicambri deinceps Franci sunt nuncupati, anno scilicet ante Christi Nativitatem xxxvii. deinceps numerando Reges Francorum cum ipso Franco, usque ad Regem Faramundum Reges fuerunt xxiii. & post illos duo inter Reges sive Duces Dagobertus & Genebaldus: & sic à primo Sicambrorum ingressu ad Germaniam Reges Francorum usque ad Faramundum exclusivè numerantur xlii. quorum nomina & gesta in his sex libris continentur.

Quid ultimi
sex libri
Hunibaldi
Historio-
graphi con-
tineant.

Porro in ultimis Hunibaldi sex libris historia continetur annorum cix. à Faramundo Rege inclusivè, qui regnare cœpit Anno Domini ccccv. usque ad mortem Clodovæi Regis Francorum Magni à S. Remigio baptizati, qui obiit Anno Domini DXIV. Indictione Romanorum XII. Et in his centum & novem annis numerantur Francorum Reges Quinque, & sic in morte Clodovæi Hunibaldus librum xviii. Historiæ Francorum finivit, post quem multi fuerunt Auctores.

A morte
Clodovæi
anni
ccxxxviii.
usque ad
Pipinum.

A morte autem Clodovæi usque ad Pipinum Regem, Patrem Caroli Magni, qui cum esset Dux Brabantiae, Namurij Comes, & major Domus, Hilderico, jussu Zachariæ Papæ abrogato, in ejus locum successit, exclusivè Reges Francorum numerantur lineâ rectâ sibi invicem succedentes xiv. per annos ccxxxviii. A Pipino autem usque ad Rudolphum de Habsburg per annos dxxxix. inclusivè, Reges numerantur Ostrofrancorum xxxi. Et nota, quod hic & deinceps Reges accipimus eorum Francorum, qui regnaverunt in Germania, sive Coronam habuerint Imperij, sine non habuerint, reclusis omnibus, qui post Ludovicum Pium Magni Caroli filium post Regni divisionem in Gallia regnaverunt.

Reges Fran-
corum ciii.
per annos
mdcccc.
xlix. fue-
runt.

A morte Regis Rudolphi ad xxvii. annum Regis Maximiliani, quo hæc scripsimus, anno Domini M. DXIV. Reges numerantur Germaniæ Francorum, sive coronam Imperij habuerint, sive non, XI. per annos ccxxi. Et sic per annos mdcccxlx. à Marcomero Rege Sicambrorum, qui gentem hanc primus de Sarmatia duxit in Germaniam, inclusivè usque ad xxvii. Regis Maximiliani annum, omnes Sicambrorum, Fran-
corum,

eorum, Germanorum Reges numerantur ordine recto sibi mutuo succedentes ciii. Porro quot hujus gentis fuerint Reges à primo Duce, cum quo exierunt à Troja, primis Hunibaldi sex libris à Walthaldo conscriptis habetur, de quibus nos hac vice non intromittimus, quia Codicem in Sphanheim dimissum ad manum non habemus. Ex alijs duodecim Hunibaldi libris, quæ ante sedecim annos nos excepimus, breviter & compendiosè his Annalibus inferenda censemus, sola Regum nomina, tempora & annos quibus regnârunt, gesta eorum prætereunt.

Anno igitur ante Christi Nativitatem cccxxxix. ut Hunibaldus dicit in septimo, temporibus Cyri Regis Persarum, Esdræ quoque & Neemiæ Principum Judæorum, anno post excidium Troianum dccc. egressa ab Insulis Scanzianis Gothorum gens, Sicambros, qui ex Troianis Reliquiæ in Sarmatia ad Danubij ostia morabantur, bello aggressi sunt, & Anthenorem Regem eorum cum alijs pluribus occiderunt. Post quem Marcomer filius patri succedens regnavit annis xxviii. Qui anno Regni sui quarto insultus Gothorum graviter ferens, consilio cum Proceribus habito, ædes mutare decrevit. Dicebantur eo tempore neque Sicambri, neque Franci, sed Scythæ.

Misâ ergo ad Saxones legatione, eò quòd & ipsi ex Troianis descenderint, sedes ab eis in finibus Saxoniar ad ostia Rheni (ubi nunc sunt Hollandij, Frisij, Geldrenses, & pars Westphaliæ inferioris) facili supplicatione impetrârunt. Egressus itaque Rex Marcomer cum universo populo suo de Sarmatia, venit ad ostia Rheni fluminis in Germaniam, anno Regni sui VII. qui fuit ante Nativitatem Domini ccccxxxiv. in mense Aprili. Erant autem viri ad bellandum idonei, præter senes, parvulos, filios & uxores, centum septuaginta quinque millia. sexcenti, quinquaginta octo. Post Marcomerum regnavit Anthenor filius ejus annis xxx. post Anthenorem filius ejus Priamus annis xxiv. post Priamum filius ejus Helenus, regnavit annis xix. post Helenum regnavit Diocles filius ejus annis xxxix. Post Dioclem regnavit Helenus filius ejus annis xiv. Post Helenum secundum regnavit frater ejus Dioclis junior filius nomine Basanus annis xxxvi. qui terminos Sicambrorum valdè ampliavit, post quem Clodomer filius regnavit annis xviii. Deinde Nicanor filius regnavit annis xxvi. post quem Marcomer ejus filius regnavit annis xxxviii. Quo mortuo patri successit Clodius, & regnavit annis xi. Post hunc Anthenor Clodij filius regnavit annis xvi. post quem Clodomer filius regnavit annis xx. Quo defuncto filius ejus Merodac regnavit annis xxviii. qui multa cum Romanis & Gallis prælia commisit, obiitque anno ante Christi Nativitatem xciii. Cui filius suus Cassander succedens regnavit annis xxi. qui cum Saxonibus bellum gessit adversus Bôrbistam Regem Gothorum, & vicit. Post quem Antharius filius ejus regnavit annis xxxv. Quo in bello à Gallis perempto successit ei filius nomine Franc, & regnavit annis xxviii. à quo Sicambri deinceps dicti sunt Franci: quod quomodo & quare sit factum, Hunibaldi compilatio refert. Francus autem mortuo ante Christi Nativitatem anno nono, Clogio ejus filius succedens regnavit annis xxx. cujus anno decimo *JESUS CHRISTUS DEI filius homo factus in Bethleem Juda de Virgine MARIA nascitur.* Clogione mortuo Herimer filius regnavit annis xii. quo perempto in bello Gallicano, Marcomer

De Franco-
rum origi-
ne ex Troia-
nis auctore
Hunibal-
do.

Quo tem-
pore & un-
de Sicam-
bri, qui &
Franci in-
trârunt
Germaniâ.

Genealogia
omnium
Regum
Francorû.

Basanus
Rex Fran-
corum Ma-
gnus multa
miranda
fecit.

Francus
Rex, à quo
Sicambri
deinceps
Franci sunt
dicti.

merus

Antenor
Francorum
Rex cum
ix. Ducibus
in Moſa
ſubmerſus
eſt.

Francorum
Occidenta-
lium xxxii.
millia ve-
nerunt ad
Wirzburg
anno Dñi.
cccxvi.

Franci Ro-
manis tri-
butarij fa-
cti ſunt an-
nis xx.

Faramun-
dus ex Duce
Francorum
regnat an-
nis xxv.

merus frater regnavit annis xviii. cujus anno ſecundo Chriſtus paſſus eſt. Poſt hunc regnavit Clodomer filius annis xii. Deinde Antenor filius Patri ſuccedens regnavit annis vi. quo in Moſa flumine cum ix. Ducibus, & lxiii. nobilibus ſubmerſo, Ratherius filius ejus regnavit annis xxi. cujus anno ſecundo Nero Cæſar primam Chriſtianis perſecutionem indixit. Ratherio ſucceſſit Richimer filius, & regnavit annis xxiv. qui cum Gothiſ, Romanis & Gallis multa prælia geſſit. Odemar Patri ſuccedens, regnavit annis xiv. poſt quem Marcomer ejus filius regnavit annis xxi. quo etiam mortuo Clodomer filius regnavit annis xvii. Et illo defuncto Farabertus ejus filius regnavit annis xx. poſt quem Sunno filius regnavit annis xxviii. Poſt Sunnonem Hildericus filius regnavit annis xl. qui obiit Anno Domini ccliii. Cui Bertherius filius ejus ſuccedens regnavit annis xviii. poſt quem Clodius filius regnavit annis xxvii. Deinde filius ejus Walther regnavit annis viii. Cui Dagobertus filius ſuccedens regnavit annis xi. poſt quem Clogio filius regnavit annis tantum duobus, quo Anno Chriſti cccix. mortuo, Clodomerus frater ſuccedens regnavit annis xviii. Cujus tempore Francorum triginta duo millia ſub Duce Genebaldo, qui frater ejus erat, rogati à Thoringiſ amicis de inferiore Francia ſive Sicambria cum liberis & uxoribus exeuntes venerunt in eam provinciam, quæ nunc Francia dicitur Orientalis, in qua Wirzburg eſt, & Babenberg urbes conſtitutæ, & habitaverunt ibi primo ſub Ducibus, uno & viginti ſibi mutuò ſuccedentibus per annos cccxxxvi. poſtea ſub Episcopis Wirzburgenſis Eccleſiæ numero lxi. ſibi invicem ſuccedentibus, quibus Ducatus Oſtrofrancorum à Pipino incorporatus eſt. per annos dcclxi. uſque ad annum xviii. Laurentij de Bibera, Episcopii Herbipolenſis hodie Ducantis. Poſt Clodomerum Richimer filius ejus regnavit annis xiii. Quo in Gallia cum alijs pluribus Francorum à Conſtantino Cæſare perempto, filius ejus Theodomer poſt eum regnavit annis x. qui & ipſe à Romanis in Gallia captus unà cum Aſtila matre capite truncatus eſt. Poſt quem Clogio filius ejus regnavit annis xviii. Clogioni defuncto Marcomer filius ſuccedens ei, regnavit annis quatuor, & in bello peremptus eſt à Romanis. Poſt cujus interitum Franci Romanis facti ſunt Tributarij annis xx. redactoque in Provinciam Regno Duces pro Regibus inſtituti fuerunt: quorum primus fuit Dagobertus frater Marcomeri Regis Francorum occiſi, qui permiſſione Romanorum Ducatum ſub tributo tenuit annis xiii. Cujus anno v. Valentinianus rexit & imperavit annis tredecim. Quo tempore apud Oſtrofrancos Wirzburgi Ducatum tenuit Clodius annis xx. qui nunquam ceſſit Romanis. Poſt Ducem Francorum Dagobertum, qui obiit Anno Dominicæ Nativitatis ccclxxxv. Indictione xiii. Genebalduſ filius Ducatum ſuſcepit annis xix. Quo mortuo Francorum proceres, Imperio Romanorum contempto in libertatem ſe vendicant, abrogatiſque Ducibus Regem ſibi conſtituunt Faramundum Ducem Franciæ Orientalis, & filium Marcomeri Ducis, qui fuit Clodij Ducis, qui fuit Dagoberti Ducis, qui fuit Genebaldi primi Ducis Francorum Orientalium, qui fuit Dagoberti Regis filius, & frater Clogionis ſimul, & Clodomeri poſt Patrem ſucceſſivè regnantium. Regnavit autem Faramundus annis xxvi. vir magnanimus & bellicoſus, qui Romanos nunquam

quam timuit. Et ex illo tempore Francorum Reges coeperunt esse potentes, atque paulatim totam Galliam, universamque Germaniam, & magnam Italiae partem suo regno subjecerunt, ipsumque Romanorum Imperium in nihilum redegerunt.

Anno Faramundi Regis secundo. Valentinianus cum Theodosio imperavit annis VII. qui cum tributum à Francis exigeret, ante XX. annos ut diximus post necem Marcomeri promissum, bellum obtulerunt: sed Valentinianus congredi Francis non ausus, paulò post apud Lugdunum Arbogasti dolo interijt. Plures fuerunt eo tempore Francorum Duces de Regum prosapia descendentes, qui diversis in locis sub Regum ditione Praefectura gerebant officium; nam in electione Regis Francorum quatuordecim Duces leguntur fuisse praesentes excepto Faramundo, scilicet: Dux Marcomerus frater Faramundi, qui post eum Franciam Orientalem rexit annis XVIII. Dux Sanno, Dux Clodius, Dux Dagobertus, Dux Nicanor, Dux Farabertus, Dux Richimerus, Dux Anthenor, Dux Priamus, Dux Dagobertus, Dux Betheri, Dux Heribert, Dux Sunno, & Dux Richer fratres & filij Ducis Genebaldi Interregis secundi. Faramundo Rege defuncto anno Christi CCCCXXXI. Clodius crinitus ejus filius post eum regnavit annis XX. qui magnam Galliae partem armis obtinuit, & Romanos in Gallia dominantes aut occidit, aut fugavit. Posthunc Merovæus Rex Patri succedens regnavit annis X. Quo mortuo Hildericus filius ejus regnavit annis VI. Deinde Regno pulsus à Francis in Thuringiam fugit, & ibi exulavit annis VIII. Interea Franci Regem sibi constituerunt in Gallia morantes Ægidium Romanum à sanguine Regio penitus alienum. Quo post annos octo de Francia pulso Hildericus revocatus deinceps iterum regnavit annis IX. Post quem Clodoveus filius ejus regnavit annis XXX. qui primus ex Regibus Francorum fidem cum gente penè tota, Anno Domini CCCCXCIV. suscepit. Hic jam Baptisterium regenerandus cum intraret, ad eum S. Remigius Praeful Remorum dixit: *Mitis depone colla Sicamber. Adora quod incendiasti. Incende quod adorasti.* Hoc est: *Adora Christum, cujus Ecclesias incendiasti paganus. Incende idola, quae adorasti.* Clodovæus iste Regnum Francorum valde auxit: Alemannos & Bavaros, Thuringos & Saxones cum alijs pluribus regno subjecit. Moritur Anno Domini DXIV. Post mortem Clodovæi Lotharius filius ejus regnavit pro eo annis LI. per quem Genealogia Regum Francorum directa continuatur usque ad Hildericum Regem ultimum. Porro fratres Lotharij regnaverunt in locis sibi deputatis à Patre. Theodoricus apud Metenses in Austrasia annis XXIII. Clodovæus Aurelianis, Hildebertus apud Parisianos in Neustria. Quibus omnibustandem cum filijs & nepotibus defunctis, Monarchia ad Lotharium revertitur. Qui & ipse Lotharius moritur Anno Domini DLXIV. filios relinquens quatuor. Quorum junior Helpericus Suesfionis regnavit annis XXIV. per quem linea Regum continuatur. Heribertus natu major Parisijs regnavit annis paucis. Sigebertus tertio genitus regnavit in Austrasia super Metenses, Leodienses, Treverenses, Colonienses, Moguntinenses & Germanos annis XIV. quem Helpericus frater postea occidit. Secundo genitus Lotharij Gunthramus regnavit in Burgundia, Alemannia, Alsatia, & apud Helvetios annis XXXIII. & obiit anno Domini DXCVII. duos reliquens filios, Theodebertum & Theodericum.

Valentinianus Caesar junior Francos non audet impugnare.

Francorum Duces XIV. una die conveniunt simul.

Clodovæus Rex primus Christianus regnavit annis XXX.

Lotharius Clodovæi filius regnavit annis LI.

Lotharij quatuor filij Reges Francorum uno tempore.

Theodebertus natu major genuit Sigebertum, Sigebertus autem genuit Odebertum. Odebertus autem genuit Odebertum juniorem. Odoberthus autem junior genuit Lutfridum & Udalricum, Lutfridus autem genuit Guntramum, Guntramus autem genuit Hunfridum. Hunfridus autem genuit Rudevvolffum, Rudevvolffus autem genuit Adelbertum, Adelbertus autem genuit Lutfridum, Berngerum, Adefridum & Heribertum. Omnes præscripti de recta linea Regis Gunthrami descenderunt cum multis alijs, qui collateraliter ex eo simili profapia venerunt: quorum aliqui ad tempus fuerunt Reges, aliqui Duces, Postremò Comites facti sunt penè omnes, & cum nimium essent multiplicati, nec Reges deinceps esse potuerunt, nec Duces præ multitudinem eorum. Unde Postremò permissione Regum Francorum, sub quibus militabant, omnes facti sunt Comites: ex quibus cum tempore rursus multiplicati, & ob id minùs locupletes, nonnulli ex necessitate in simplicem nobilitatem descenderunt inopiâ compulsi. Nam ut Flodoardus & Richerus historiæ scriptores Francorum post Hunibaldum sunt testes, permissione Regum, qui Monarchiæ apud Francos tenebant principatum, præscripti Comites cum alijs ex Gunthrami Regis profapia descendentes, Burgundiæ magnam partem, Alemanniam totam cum Helvetia, Wasgaviam, Suntgaviam, Alsatiâ, & quidquid his vel interjacet, vel adjacet, inter se olim dividerunt, & possederunt cum eorum nepotibus usque in præsentem diem. Inter ceteros prædictus Presbyter Flodoardus meminit Comitum de Habsburg, Kyburg, Homburg, Pfirt, Bithsch, Montfort, Zâringen, Zolra, aliorum complurium, quos omnes de stirpe Regis Gunthrami connumerat. Porro Lutfridus major natu Adelberti, de quo est dictum, Comes fuit in Habsburg, & genuit Odoberthum, Odoberthus autem genuit Ruthbertum, de cujus stirpe Rudevvolffus, aliàs Rudolphus Rex Germanorum descendit. Ab obitu autem Regis Gunthrami usque ad electionem Rudolphi fluxerunt anni DCCV. A die autem electionis ipsius Rudolphi usque ad electionem Regis Maximiliani, qui ab eo lineâ rectâ descendit, anni fluxerunt CCXIV. Cujus generationis ordo sic continuatur. Albertus Comes in Habsburg, qui de Ruthberti Comititis supradicti rectâ lineâ (quibusdam interpositis, quorum nomina ad manum jam non habemus) originem duxit, genuit Rudolphum Regem, Rudolphus autem Rex genuit Albertum, qui primò factus est Dux Austriæ Patris auctoritate, Principumque consensu, & post Adolphum, ut infra dicemus, Rex Germanorum. Albertus autem genuit alium Albertum Austriæ Ducem ex Elisabetha filia Meginhardi Carinthiæ Ducis, per quam Carinthia domui conjuncta est Austriæ usque in præsentem diem. Porro Albertus Dux genuit Lupoldum Austriæ & Lotharingiæ Ducem ex Joanna filia Comititis de Pfirt, Lupoldus autem genuit Ernestum, Ernestus autem Dux genuit Fridericum Imperatorem Tertium ex Symburge filia Alexij Ducis Mazoviæ in Polonia. Fridericus autem Cæsar genuit Maximilianum Regem Germaniæ, Bohemiæ, Ungariæ, Dalmatiæ, Croatiæque, & Imperatorem Romanorum ex Eleonora Regis Portugalliæ & Lusitaniæ filia. Maximilianus autem Cæsar genuit Philippum Regem Castiliæ, ex Maria filia Caroli Ducis Burgundiæ. Philippus autem genuit Ferdinandum Regem Hispaniæ, & Carolum Archiducem Austriæ, Ducemque Burgundiæ, ac

Comites
Alemanniâ
totam possident, præter Urbes
Episcopales.

Genealogia
Comitum in
Habsburg
de Regibus
Francorum.
Habsburg.
Kyburg.
Homburg.
Pfirt.
Bithsch.
Montfort.
Zâringen.
Zolra. &
alij.

Ducatus
Carinthiæ
Domui Austriæ,
quomodo fuerit
Unitus.

Genealogia
Comitum de
Habsburg, per
Maximilianum
continuatio.

Bra.

Brabantiae ex Anna filia Ferdinandi & Elisabeth Regum Hispaniae. Fuerunt & alij Duces Austriae collaterales multi, quos isthic ratione praeterimus, inter quos fuit etiam Alberrus, qui apud Germanos post Sigismundum Imperatorem biennio regnavit: sed brevi tempore deficientebus cunctis hodie Maximilianus cum unico nepote Carolo solus Monarcha possidet omnia. Nunc ergo ad successiones Regum Francorum intermissas revertamur.

Lothario filio Clodovæi Regis Francorum Anno Domini DLXIV. mortuo, Helpericus junior filius ejus Sueffionis regnavit annis XXII. Post quem Lotharius ex Fridegunde filius regnavit annis XLIV. Quo mortuo filius ejus Dagobertus regnavit annis XXXIV. Post quem Clodovæus filius ejus regnavit annis XVI. Illo mortuo successit Patri Lotharius, & regnavit annis quatuor. Post quem Theodoricus frater ejus regnavit primò annis VII. & à Francis propter inertiam deponitur. Quo deposito Hildericus amborum frater medius natu regnavit parvo tempore, qui cum esset moribus asper, in venatione cum Ulcida uxore pragnante à suis occiditur. Post quem Theodoricus frater ad Regnum restitutus regnavit denuò annis III. & obiit Anno Domini DCXCII. Post quem filius ejus Clodovæus major natu regnavit annis tribus. Cui Hildebertus frater succedens regnavit annis XIV. Post quem filius ejus Dagobertus junior regnavit annis quinque. Quo defuncto Franci Danielelem quendam Presbyterum in Regem erigentes, Helpericum nuncuparunt, qui regnavit annis novem. Contra quem Carolus Martellus à principatu paterno (qui major Domus fuerat) pulsus, Lotharium Dagoberti Regis filium constituit Regem, & multa pro eo adversus Danielelem praelia gessit. Tandem Anno Domini DCCXXIV. ambobus vitâ defunctis Theodoricus minor Dagoberti filius Lotharij frater auxilio Caroli Martelli jam in principatum restituti ad regnum Francorum suscipitur, regnavitq; annis tredecim. Post quem Hildericus filius ejus regnavit annis XIV. qui Anno Domini DCCLII. Indictione Romanorum IV. consilio Zachariae Papae ut inutilis à Regno Francorum depositus est, & in Monasterium detrusus.

Post quem anno sequenti Pipinus Major Domus Comes Namurci, & Brabantiae Dux (à quo Palatini Comites descendunt) electione Procerum Sueffionis à S. Bonifacio Moguntinensium Archiepiscopo in Regem Francorum unctus & coronatus est: regnavitque annis XVI. qui & ipse duxit originem ex antiqua Regum Francorum prosapia, ut sequitur.

Nam Clogio Rex Francorum Theodemeris Regis filius, qui regnare coepit Anno Domini CCCL. genuit Marcomerum Regem, Marcomerus autem Rex genuit Dagobertum Ducem, Dagobertus autem genuit Sunnonem. Sunno autem genuit Dioclem, Diocles autem genuit Meroveum, Meroveus autem genuit Leonicum, Leonicus autem genuit Heribertum, Heribertus autem genuit Priamum, Priamus autem genuit Sigebertum, Sigebertus autem genuit Nicanorem, Nicanor autem genuit Enchisen, quem alij nominant Ansegisum, Ansegisus verò genuit S. Arnulphum, postea Episcopum Metensem, & ultimò Monachum Eremitam. Arnulphus genuit Ansegisum majorem Domus Francorum, Ansegisus verò genuit Pipinum seniore domus Magistrum, Pipinus autem genuit Carolum majorem Domus, bellicosum & Victoriosissimum Principem.

Genealogia Francorum per Lotharium continuatio.

Daniel Presbyter fit Rex Francorum.

Pipinus Major Domus Brabantiae Dux fit Rex Francorum annis XVI.

Prosapia Pipini Regis Francorum.

Carolus M.
primus ex
Francis Im-
perator.

Quæ gentes
fuerint ſub
Regno
Francorū
non diviſo.

Omnes præſcripti Principes fuerunt vel Comites Namurci, vel Duces Francorum in eo pago, qui nunc Brabantia dicitur. Porro Carolus Martellus genuit Pipinum juniorem, qui Hilderico, ſicut diximus, abrogato, ſuper Francos regnavit annis xvi. Pipinus genuit Magnum Carolum Regem, primum ex Francorum Regibus Imperatorem Romanorum, in quo completum eſt vaticinium, quod Hildegast ſapiens Francorum ſub rege Hilderico die Natalis ejus in templo Jovis apud Neopagum furens & ſaltans prædixerat Anno Domini CCXXIII. inter alia multa ſic eructans: *Magnus ecce Divus Franco Lupanaria caſtra dabit, & valucrum franget ſerpente colliſam.* Carolus autem magnus regnavit ſuper Francorum gentes, hoc eſt. Germanos, Saxones, Thuringos, Sorabos, id eſt Bohemos, Sclavos, Bagarenos. Bavaros, Suevos, Alemannos, Cifrhennanos, Waſgavios, Burgundos, Celtiberos, Allobroges, Gallos omnes, Aquitanos, Normannos, Britannos, Auſtraſios, Neuſtraſios, Weſtraſios, Waſtones, Belgas, Moſellanos. Treverenſes, Alſatios, Helvetios, Neometes, Wangiones, Francos Orientales, Haſſos, Weſtphalos, Moguntiacos, Colonienſes, Friſios, Hollandios, Brabantinos, Flandros, Morinos, qui ſunt Picardi, & quidquid his vel adjacet, vel interjacet, cum Italia parte ſimul & Hiſpaniæ maximâ, quadraginta tribus annis, & imperavit ſuper Romanos per Italiam annis xiv.

Regnum
Francorū
in duas Mo-
narchias
dividitur
Alterum
Regnum
Germani-
cum, alte-
rum Galli-
canum.

Carolus autem genuit Ludovicum, qui ſimul & regnum tenuit, & Imperium annis xxv. Ludovicus autem genuit Lotharium, qui imperavit in Italia, Pipinum, qui regnavit in Aquitania, Carolum, qui regnavit in Gallia, & Ludovicum, qui regnavit in Germania. Ab hinc Regnum Francorum in duas Monarchias diviſum eſt, & manet uſque in præſentem diem. Quorum alterum nominatur Francorum Orientalium, ſive Regnum Germanicum, & habet ſibi Romanorum Imperium perpetuò annexum: Alterum verò dicitur Francorum Occidentalium, Francigenarum, ſeu etiam Gallicanum.

Hæc Diviſio Regni Francorum facta eſt Anno Domini DCCXXII. Indiſtione Romanorum IV. anno adventus Sicambrorum ſive Francorum, ut poſtea ſunt dicti, in Germaniæ fines, ubi nunc eſt Hollandia, MCCLXXX. anno verò ab excidio Troiano MMXXX. Unde jam ſatis dictum eſt de origine, progreſſu, & Regibus Gentis Francorum, cum ſit facile deinceps eorum invenire nomina, ſucceſſiones, & geſta, qui poſt Ludovicum Caroli Magni filium ſive ex genere, ſive Principum electione cum Imperio in Germania regnaverunt, propterea ratio expoſtulat, ut ſeriem Annalium hujus Voluminis proſequamur.

MCCLXXIV.

Conventus
ſit Regis &
Principum.

Anno Joannis Abbatis Hirſaugiani nono, Indiſtione Romanorum II. Rudolphus Germaniæ Rex Conventum Generalem Principum in oppido Regni Nürenberg ſolemni pompâ celebravit: in quo penè totius Regni Principes, Epiſcopi, Abbates, Duces, Marchiones, Comites & Barones convenerunt: qui omnes denuò Regi Rudolpho ſub jurejurando, fidelitatem, obedientiam, & ſubjectionem promiſerunt, auxiliūque contra inobedientes & rebelles quoscuque fideliter ſe laturos pro viribus omni tempore polliciti ſunt. Fuerunt eo tempore nonnulli Germaniæ Principes Regi Rudolpho adverſantes, inter quos erat non ultimus

Odoacer

Odoacer Bohemiæ Rex, qui Austriam Germanorum Regno antiquo Jure subjectam, deficientibus jam tunc hæredibus legitimis lege feudali ad ipsius Rudolphi dispositionem devolutam temerè occupavit, & auctoritate propriâ invasit. Unde per edictum Regis Rudolphi citatus ad judicium Principum, qui Nürenberg fuerant congregati, venire contempsit: contra quem Rudolphus postea exercitum produxit. Henricus quoque Dux Baviaræ filius Ottonis Ducis, & primi ex Baviaræ Domo Comitum Palatini Rheni, simili temeritate contrarius erat Rudolpho, & quoscunque potuit, in ejus odium & rebellionem concitavit.

Odoacer
Bohemiæ
Rex Rudol-
pho rebel-
lis propter
Austriam.

Henricus
Bavarus
cum xv.
Comitib.
inobediens
Regi.

Cum eodem Henrico adversus Rudolphum Regem conspiraverant simul, & semel Comites Regni numero quindecim, cum quibus & Marchio sensit de Baden, Comes quoque Eberhardus de Wirtemberg, Comes de Montfort, Comes de Helfenstein, Comes de Dokenburg; aliorum nomina memoriæ non occurrunt. Hujus major & principalior causa conspirationis fuit, quòd Rudolphus Rex Amator justitiæ & pacis latrocinia & deprædationes interdixit nobilibus Regni sub pœnis & censuris magnis. Ex eo namque tempore, quo Fridericus II. fuit ab Imperiò depositus per annos fermè xxviii. Regno Germanorum ubique nimium turbato nusquam fides erat tuta, nusquam pax, nusquam securitas iter agentibus, sed fuerunt latrocinij & deprædationibus omnia plena. His volens obviare Rudolphus, animos contra se raptorum provocavit, quorum postremo rebellem proterviam humiliavit. Erat namque magnus Justitiæ Cultor, qui Regnum Germaniæ penè collapsum Deo ferente auxilium magnificè reformavit. Uxorem habuit Elisabeth filiam Burckardi Comitum de Haigerloch, de qua genuit tres filios, & quatuor filias. Albertum videlicet Austriæ Ducem, qui post Adolphum de Nassau bello peremptum (ut infra dicemus) Rex Germaniæ fuit. Hartmannum, qui sine liberis obiit, in Rheno submersus. Rudolphum Sueviæ Ducem, qui filiam Odocari Bohemiæ Ducis habuit uxorem. Filiarum prima nupsit Wenceslao Regi Bohemiæ. Secunda nomine Mechtildis, nupsit Ludovico Palatino Comiti. Tertia nupsit Alberto Duci Saxoniarum. Quartam Carolus ex Andegaviensi Comite Rex Apuliæ atque Siciliæ duxit uxorem. Ex his sex Rudolphi liberis cum tempore multi Reges & Principes nati sunt, qui totam Europam ornaverunt.

Justitia Re-
galis Male-
factores
Regno se-
cit rebelles.

Rudolphi
Regis quæ
uxor, & qui
filij & filiæ.

Anno Dominicæ Nativitatis prænotato Ludovicus Comes Palatinus Rheni Baviaræ Dux, de quo diximus, Ottonis Palatini filius, qui Heidelbergæ morabatur, secundâ uxore mortuâ, tertiam duxit, Mechtildem scilicet filiam Rudolphi Regis Germanorum, de qua genuit Rudolphum Palatinum Rheni Comitem, & Ludovicum Ducem Baviaræ, qui postea Imperator fuit ejus nominis quartus.

Ludovicus
Comes Pa-
latinus fit
gener Ru-
dolphi Re-
gis Germa-
norum.

MCCLXXV.

Anno Joannis Hirsaugiani Abbatis decimo, Indictione Romanorum terciâ, Gregorius Papa decimus apud Aretium moritur, & sepelitur, cui successit in Summo Pontificatu Petrus de Tharantasia Doctor Theologus Ordinis Fratrum S. Dominici, qui assumens nomen Innocentij quinti, præfuit mensibus quinque, diebus septem. Scripsit in Minoribus constitutus super sententias Petri Episcopi Parisiensis libros quatuor: In omnes Epistolas Pauli commentariorum libros 14. In Psalmos volumen

Innocentius
fit Papa V.
de Tharan-
tasia.

grande : In cantica Canticorum librum unum , & alia multa ſuper Biblia , quæ non vidimus. Eodem anno Rudolphus Germaniæ Rex contractis undique copijs Ludovico Palatino Comite genero ſuppeticas miniſtrante contra Marchionem de Baden movit exercitum , & tam ipſum , quàm Comites illos quindecim rebelles , de quibus paulò ſuperius dictum eſt , ad ſubjectionem coarctavit.

Rudolphus
Rex Mar-
chionem
Badenſem
ad obedien-
tiam compul-
ſit.

Odoacar
Bohemus
Rex Au-
ſtriam oc-
cupavit an-
nis xxiv.

Rudolphus
Rex Au-
ſtriam ab
Odoacaro
Bohemio
repoſtulat.

Rudolphus
movit in
Bohemiã
facitq; ſibi
Regem
ſubjectum.

Vinũ acer-
biſſimum
& fames.

Adrianus
Papa V. Jo-
hannes Pa-
pa xxx

Anno prænotato circa feſtum Aſſumptionis Beatæ Mariæ ſemper Virginis Rex Rudolphus expeditionem movit in Bohemiã adverſus Odoacarem Regem, qui Auſtriam per annos jam aliquot ad regnum Germaniæ feudali jure devolutam rebellis occupabat, quam præter hoc Fridericus Dux ultimus ſine liberis, antequam moreretur, vigore teſtamenti Regno Germaniæ legavit, eo videlicet tempore, quo Fridericus Imperator deſiſtus à Papa Innocentio quarto in Concilio Lugdunenſi, ut ſuprà diximus, anno Domini MCCXLIV. multis in Italia bellis agitatus eſt, & Regni communis negotia nemo curabat. Cernaenſigitur Odoacarus, quòd eum tempus juvaret, Auſtriam invaſit, quam nullo jure, ſed violeptiã ſolâ, cùm nullus adeſſet defenſor, obtinuit, & per annos xxiv. quibus regnaverunt Wilhelmus, Alphonſus, & Richardus, nullo reſiſtente occupavit. Mox autem Rudolphus, ut in Regem fuit Germaniæ coronatus, animum ſuum ad recuperandum alienata, viribus totiſ appoſuit, miſiſſeque litteris & nuntijs Auſtriam reſtitui mandavit. Suſcipiens Odoacar epiſtolas Regis, & in ſuperbiam elatus coram omnibus, qui aderant, exclamavit: *Audiſte rem novam, ô Proceres Bohemi, Comes de Habſburg, Majeſtatis noſtra ſervus, & Capitaneus copiarum alim mercede conductus, nobis mandata dirigit, & niſi Auſtriam ei donemus, bellum nobis indixit: qua novitas iſta! ut Regibus imperent ſervi? Juramus per omnia numina cæli, quia nunquam ſubjiciemur Comiti Rudolpho.* Quæ verba ſuperbi cùm renuntiata fuiſſent Regi Rudolpho: *Conſido* (inquit cum manſuetudine magna) *in Deum meum, qui me nec meritum, nec optantem ungere voluit in Regem, quia ſuperbiam ejus humiliabo.* Metuens autem Rex Odoacar, quòd Rudolphus Rex in Auſtriam moveret exercitum, Viennam, & quædam alia terræ illius oppida muris, turribus & foſſatis valdè munivit. Sed Rudolphus Auſtriæ parcere volens, quam ſibi ceſſuram non dubitabat copias, ut diximus in Bohemiã movit, omnia ferro, igne & rapinâ devaſtavit. Odoacarum in bello multis Bohemorum occiſis, vicit, ſuperavit, & ad ſubjectionem venire ſupplicem coëgit. Juravit obedientiam Regi Rudolpho, Auſtriam dimiſit liberam Regno, de cæteris ſtaturum ſe judicio Principum Regni promiſit, ſed nihil eorum ſervavit.

Anno item prænotato tanta pluviarum continuata inundatio fuit, à principio menſis Maij per totam ferè æſtatem uſque in autumnum, qualis in memoria hominum nulla tunc extitit. Unde omnis penè annona defecit, & putrefacta in campis remanſit. Vinum acerbiffimum crevit, quod vix potabile fuit. Hinc fames magna ſecuta eſt, & non ſolùm homines, ſed etiam jumenta peremit. Eodem Anno Innocentius Papa V. obiit, Pontificatûs ſui menſe ſexto nondum completo, & in Laterano ſepelitur, poſt quem Ottobonus Patriâ Januensis in Pontificem electus eſt, qui Adriani V. nomen aſſumens, poſtquam præuiſſet diebus quadraginta, mortuus eſt, vacavitque Sedes Apoſtolica diebus triginta.

Post

Post hunc Petrus Hispanus Portugalliae natus, ex medico Episcopus Tusculanus & Cardinalis fit Papa, nomine Joannes vicesimus primus, & praefuit mensibus octo, homo doctus & eruditionis multae, prudentior Medicus, quam Papa; quippe qui nihil operibus Pontificatu Summo dignum ostendisse perhibetur in aliquo. Caeco Astrologorum judicio deceptus vitam sibi pollicebatur in plurimos annos, de quo saepe jactabundus cum apud suos gloriaretur familiares, quam esset futurorum ignarus, evidenter ostendit. Nam octavo Pontificatus sui mense, cum Viterbij sederet in aula magnifica ludens ad tabulam, essetque jucundus, & promissione longioris vitae superbus, subito ipsa domus corruit, & Pontificem miserabiliter oppressit, qui tandem plus quam semimortuus inventus & extractus, sextâ post die futura nesciens decessit. Scripsit adhuc medicus, thesaurum pauperum, librum unum. Canones medicinae comportavit in unum volumen. De Problematis medicorum, librum unum. In Philosophia & Logica multa elegantissime fertur scripsisse.

Domo cadente Papa Joannes obruitur,

MCC LXXVI.

Anno Joannis Abbatis XI. Indictione Romanorum quartâ, Odoacar Rex juramentorum, & omnium quae Rudolpho Regi promiserat, foedus transgressor, Austriam, Stiriam, Carinthiam, & Portum Naonis denuo sibi subjugare tentavit. Quod posteaquam Regi Rudolpho innotuit, iterum contractis undique copiis Bohemiam intravit, bellum foedifrago indixit. At ille ad resistendum se totis viribus paravit, Henricum habens secum Bavariae Ducem cum magno pugnatorum exercitu. Rex autem Rudolphus in sua parte habuit Ungaros, Stirios, Carinthios, Francos, Suevos, Alemannos & alios plures, fortissimos viros.

Odoacar Bohemiae Rex contempto Juramento rebellat Rudolpho,

Anno igitur praesignato, vicesimâ sextâ die mensis Augusti bellum inter Reges atrox committitur, & Marte ancipiti per horas aliquot pugnatur. Cessit postremo victoria Rudolpho, & multis Bohemorum peremptis, & in flumine submersis, Odoacar cum reliquis in fugam convertitur, qui dum fugeret, à quodam Bertholdo de Ermenverck equo dejectus & gladio transfossus interiit, & qui sepulturam negaverat multis, sine honore asini sepulchro fuit injectus, & quod fecit, retribuente Deo recepit. Filium reliquit parvulum nomine Wenceslaum, cui anno praeterito, cum pax inter Rudolphum & Odoacaram statueretur, filia ipsius Rudolphi Jutta nuncupata fuerat pro uxore futura desponsata. Hunc ergo puerum Wenceslaum Rudolphus Rex Marchioni Brandenburgensium commendavit educandum. Regnum verò Bohemiae simul & Austriam, per suos vicarios administravit. Post annos verò sex Wenceslao Regnum paternum cum filia dedit, Austriam retinuit, quam filio suo postea commisit. His peractis eodem anno Rex Rudolphus exercitum duxit in Bavariam contra Ducem Henricum, quem potenter aggrediens valde humiliavit, & ad subjectionem omnimodo coarctavit. Nec solum Bohemos & Bavaros sibi fecit obedientes, sed etiam reliquos omnes, qui ad Germaniae Regnum pertinebant ex antiquo, compulsi esse subjectos, & quidquid à Regno injuste fuerat ablatum, per quemcunque detentorem, ad restitutionem compellebat.

Rudolphus Odoacaram occidit, Bohemiam & Austriam capit,

Wenceslaus filius Odoacari filiam Rudolphi Regis accipit uxorem,

Rudolphus Rex Ducem Bavariae superavit,

Anno

Joannes
Abbas hu-
jus Mona-
ſterij xxvi.
hoc anno
mortuus
eſt.

Anno etiam prænotato bello Bohemico jam peracto, ultimâ die mensis Septembris moritur Joannes hujus Monasterij Hirsaugienſis Abbas, in numero & ordine Prælatorum sextus atque vicesimus, diuturnâ febrium ægritudine solutus, anno Regiminis ſui XI. mense tertio, & die sexto decimo, ætatis autem Sexageſimo, & ſupra. Vacavitque Abbatia diebus octo.

De Volando hujus Monasterij Hirsaugienſis Abbate X X V I I. qui præfuit annis tribus, menſibus quatuor, diebus novem, & geſtis illius temporis.

Volandus
ſit Abbas
hujus Mo-
naſterij
xxvii.

Patria Vo-
landi, Ale-
mannia.

Poſt mortem Joannis vicesimi ſexti hujus Monasterij Abbatis convenerunt fratres pro electione novi paſtoris ad locum, Capitularem, nonâ die mensis ſequentis obitum ſepulti, hoc eſt, Octobris, in feſto videlicet ſancti Dionyſij Martyris, anno prænotato, præmiſſisque de conſuetudine præmittendis, ad electionem ſolito more proceſſerunt. Votis igitur ſingulorum ſcrutatis, major pars Congregationis in Volandum Monachum conſenſit, eumque in Abbatem elegit, quem & reliqui majoribus cedentes in paſtorem animarum ſuarum unanimiter aſſumpſerunt. Volandus itaque per Conventum electus, & per Fridericum de Bolanden Epiſcopum Spirenſem confirmatus ac benedictus præfuit huic Monasterio non ſatis providè annis I I I. menſibus IV & novem diebus. Fuit enim homo laborum impatiens, plus otio & convivijſ deditus, quàm Juri Paſtorali & Monasterij neceſſitatibus: quare triennio in Abbatia peracto, curam cum dignitate ad arbitrium Conventûs reſignavit. Alemannus patriâ fuit, honeſtis ac liberis parentibus natus; qui adoleſcens in præſenti Coenobio Monachus factus, moribus vixit inventis. His enim temporibus Monachi noſtri Ordinis longè receſſerant à puritate regulari, erâtque miſeriæ tempus, in religione ſancta non religioſè vivere: & habitum perfectionis abſque ſanctimonia portare. Unde poſtquam Regularis obſervantiæ fervor in Monachis cœpit deficere, nunquam inopia rerum temporalium ceſſavit deformitatem vitæ Clauſtralium comitari uſque in præſentem diem.

MCCLXXVII.

Hartman-
nus Rudol-
phi filius in
Rhenò ſub-
mergitur.

Joannes
Papa domo
cadente
moritur.

Anno Volandi Abbatis primo Indiſt. Romanorum V. Hartmannus Rudolphi Regis Germaniæ ſecundo genitus filius, adoleſcens corporali diſpoſitione pulcherrimus: nec minus animi dotibus cumulatiffimus, ingenio ſubtilis, & prudentiâ ſingularis, de quo magnam ſibi Reſpublica promittebat utilitatem: cùm equo ſe minùs cautè Rheni fluctibus non procul à Baſilea committeret, aquarum impetu rapitur: & cùm enatare non poſſet armatus, in profundum demerſus interiit. Cujus miſerabile corpus in majori Eccleſia urbis Baſileenſis (non ſine lacrimis multorum) ſepultum eſt.

Eodem anno Joannes Papa XXI. qui ſibi (ut paulò ſuperius dictum eſt) longos vitæ promiſerat annos, dum ludens Viterbij magnifica reſideret in aula, domicilium ſubitò cecidit, & eum cum familiaribus oppreſſit.

Post

Post cujus interitum Apostolica Sedes aliquandiu vacavit, dissensione Patrum. Tandem in Pontificatu Romano successit electione Cardinalium, Nicolaus, ejus nominis tertius. & præsuit Ecclesiæ annis tribus, mensibus ix. diebus xx. quo postea defuncto, vacavit Apostolica Sedes mensibus ferme quinque.

Nicolaus
fit Papa, hujus
nominis Tertius.

Anno prænotato Volandus Abbas hujus Monasterij de consensu Fratrum suorum non parvæ utilitatis bona vendidit & alienavit: decimarum partem mediam apud Elmendingen, & circa oppidum Wyl, Abbati & Conventui Albenfis Coenobij Ord. Cisterciensis in perpetuam vendidit possessionem, & pecuniam partim Creditoribus dedit, partim consumpsit.

Eodem anno Henricus de Finstingen Archiepiscopus Trevirorum arcem Berncastel ad Mosellæ ripas novam à fundamentis construxit, & villam propè adjacentem muris circumdans in oppidum commutavit, fortissimūque reddidit, & invincibile hominum æstimatione constituit. Est enim & oppidum, & Castellum utrumque situ firmissimum, ab oriente, meridie, & septentrione montibus altissimis circumseptum: ab Occidente Mosella præterfluit, quam eo loco nemo sine navigio transire potest. Distat autem Berncastel à Trittenhaim patriâ meâ milliaribus III.

Arc Bern-
castel con-
struitur.

Anno præsignato Eberhardus Ecclesiæ Wormatiensis Episcopus Romam profectus in Italia moritur, cujus Corpus in Germaniam relatum à familiaribus, in Monasterio Cisterciensis Ordinis Otterburg dictum sepelitur. Cui Fridericus in Pontificatu Wormatiensi succedens præsuit annis vi.

Fridericus
fit Episcopus
Ecclesiæ
Wormatiensis.

Eodem anno in die S. Heriberti Archiepiscopi Colonienfis, Wilhelmus Comes Juliacensis, cum tribus filiis suis & CCCCLXVIII. armatis, Regale oppidum ad Aquasgrani de sero circa horam nonam occultè intravit, animo & intentione ut oppidum caperet, & noctu sibi subiceret in odium Regis Rudolphi. Cujus introitum ubi Cives perceperunt, & ejus metu non auderent armati procedere in publicum, secretè parietes domorum suffoderunt ad invicem cohærentium, & per foramina quæ fecerant, de multis domibus in unum plures eorum occultè convenerunt armati. Cumque numero se crederent hostibus majores, in publicum turmatim exeunt, reliquos Cives convocant, simulque irruentes in Adversarios, ipsum Comitem Wilhelmum cum tribus filiis ejus, & tota militia interficiunt usque ad unum.

Comes Ju-
liacensis
Aguasgrani
occupat.

His peractis Sigefridus Colonienfium Archiepiscopus (qui dudum gravescum Wilhelmo Comite inimicitias & dissensiones habuerat) confederatus Aquensibus, magnum contraxit exercitum, ingressusque Comitatum Juliacensem, omnia rapinis & ignibus devastavit, castella, munitiones, villas, & oppida cepit, quotquot potuit & suæ potestati subjugavit, nec quidquam in toto illo Comitatu dimisit intactum, quod armis non tentaret.

Contra quem Brabantiae Dux collecto suorum exercitu processit ad bellum, quanquam nihil memoriâ dignum commiserit; considerans enim virium suarum non parem esse cum adversariis mensuram, & quod ante multitudinem tanti exercitus, quem Archiepiscopus produxerat, sine periculo suorum stare nullatenus posset, mutatâ sententiâ simul atque consilio retrocessit: prudenter agens, quippe qui maluit populum suum esse salvum, quàm perire.

Dux Bra-
bantiae
contra Ar-
chiepisc.
Colon. du-
xit exerci-
tum.

E

Dura-

Concordia
per Legatos
Martini
Papæ con-
firmata
fuit.

Duravit ista Concertatio in quartum annum, quousque tandem Romanus Pontifex, Martinus IV. qui Nicolao Papæ tertio immediatè successerat, vices suas interposuit rogatus, & missis nuntiis dissidentes ad pacem & concordiam revocavit, Anno Dominicæ Nativitatis, MCCLXXXI. sub ea scilicet conditione, quòd Archiepiscopus Comitatum hæredibus Wilhelmi Comitis occisi totum dimitteret, cum omnibus & singulis ad eum Jure pertinentibus.

Paras Obla-
tionum III.
in Aquif-
grani Co-
mitibus da-
tur Juliaci.

Inter Cives verò Aquenses & eorum amicos, quos occiderant, gravissima dissensio fuit: quæ & ipsa per Apostolicæ Sedis Commissarios tali fuit moderamine sopita. Jus præsentandi seu instituendi Præpositum Ecclesiæ Collegiatæ B. Mariæ semper Virginis in Aquisgrano, quod eatenus pertinuit ad ejusdem Urbis Senatum, Comitibus de Juliaco dare in perpetuum compulsi sunt. Tertiam quoque partem oblationum, ad eandem Ecclesiam cedentium, quæ juris fuit Senatûs, Comites Juliaci similiter affecti sunt. Aliarum verò partium altera cedit Præposito, altera in usum Ecclesiæ convertitur.

Udalricus
de Argenti-
na Ord.
Prædicato-
rum multa
scripsit.

Claruit his temporibus apud Germanos Udalricus de Argentina Ord. Fratrum Prædicatorum S. Dominici, Alberti Magni quondam auditor atque Discipulus, vir in divinis scripturis eruditus, & ejus Philosophiæ, quam Peripateticam vocant, non ignarus; qui memoriam sui varijs lucubrationibus reddidit immortalitati semper obnoxiam. Extant ejus super sententias libri IV. Opus quod prænotavit, Summam Theologiæ, volumen unum. De Anima, liber unus, & varij sermones ad Clerum & populum. De cæteris, quæ scripsit, nostras nihil incidit manus.

Thomas
Brabantin.
Ord. Præd.
plura scri-
psit.

Thomas etiam Brabantinus ejusdem Ordinis FF. Prædicatorum, magnique Alberti olim discipulus, vir doctus & eruditus, hæc ipsa tempora docendo & scribendo apud nostros Germanos haud mediocriter illustravit. Scripsit inter multa de natura & Proprietatibus Apum, opus Mysticum, & miraculis suâ tempestate in Germania factis refertum, quod Bonum Universale prænotavit, libros duos. De Rerum natura librum unum. Vitam cujusdam S. Christinæ, lib. I. & alia plura, quæ ad me non venerunt. Ferunt eum Græci sermonis habuisse noticiam, & plura fecisse latina.

MCCLXXVIII.

Castellum
Bickeln-
heim Eccle-
siæ Mogun-
tinae ven-
ditur.

Anno Volandi Abbatis secundo, Indiæ. Roman. sextâ, Henricus Comes à Spanheim Castellum suum Bickelnheim cum omnibus ad ipsum pertinentibus, Wernhero Archiepiscopo Moguntino vendidit in perpetuum Jus Ecclesiæ memoratæ, pro mille & quadringentis Marcis denariorum Aquensium. Quæ venditio Joanni Spanheimensi Comiti, Henrici germano usque adeò displicuit, quòd non diu postea (licet cum damno suo non modico) bellum Archiepiscopo indixit.

Nicolaus
Papa hoc
anno eligi-
tur, & sedit
annis III.

Eodem anno, quod supra per occasionem anticipanter præmissimus, posteaquam Joanne XXI. vitâ defuncto, Sedes Apostolica vacasset aliquot mensibus, tandem Cardinales necessitate compulsi pro Electione novi Pontificis in unum convenerunt; & post multas variasque disceptationes Joannem Cajetanum patriâ Romanum ex nobili Ursinorum familia natum, in Pontificem elegerunt: qui Nicolaus ejus nominis Tertius est nuncupatus, & præfuit annis tribus, mensibus IX. dieb. XX.

Fuit

Fuit autem Nicolaus iste vir magnæ prudentiæ, ingenio subtilis, eloquio dulcis, facundus, & ad persuadendum, quidquid voluisset, satis idoneus, consilio cautus, & in omni actione constans, atque præcipuus, moribus integer, & in omni conversatione sua singulari virtute syncerus; in conferendis Dignitatibus & beneficijs Ecclesiasticis viros doctos & eruditos semper prætulit imperitis, quantumlibet nobiles essent, vel potentes. Brevi tempore sui Pontificatus plura magnificè gessit, nihilque præterijt, quod animi magnitudinem cunctis facere potuit manifestam. De sua familia Ursinorum Reges duos creare statuerat, alterum in Etruria, alterum verò in Longobardia, sed morte præventus neutrum creavit.

Anno prænotato divini honoris contempti miserabile factum contigit, quod & litteris commendatum accepimus, & posteritatis memoriæ in his Annalibus commendamus. Trajectum superius est oppidum ad littus Mosæ fluminis constructum, quod *Mastrich* vulgariter nuncupamus, in quo & Corpus S. Servatii primi Tungrorum Episcopi venerabile habetur. Ibi homines levioris animi, quàm deceat Christianos, numero terè ducenti hoc anno, die mensis Junij xvii. super pontem Mosæ fluminis memorati choream ducebant, ineptis motibus & saltationibus animorum levitatem declarantes. Contigit interea Sacerdotem Corpus Dominicum etiam sanctis Angelis venerabile manibus deferentem ad infirmum necessariò transire per pontem. At vanissimi homines illi cernentes per medium sui (ut ita dicam) transeuntem Presbyterum, & sacrosanctum Corpus Domini manibus portantem, neque intermiserunt Choræas: neque Salvatori nostro ullam exhibuerunt reverentiam. Sed contemptum sui non diu dissimulavit altissimus. Mox enim ut Presbyter cum sequentibus venerabile Sacramentum transierat, contractus in flumen pons decidit, & chorizantes simul cum intuentibus, omnes usque ad unum impetus aquarum suffocavit.

Chorizantes super Pontem Mosæ non venerantur Corpus Domini.

Pons cecidit, & Chorizantes submerguntur.

His quoque temporibus præsentis WORMATIENSIS Ecclesiæ Friderico Pontifice, Dirolphus miles quidam Deo sincerè devotus, cum liberos non haberet, de consensu Agnetis devotæ Conjugis suæ, Christum & ejus Castissimam genitricem cupiens omnium bonorum facere hæredes, novum in villa Hocheim extra muros WORMATIENSIS construxit Cœnobium; in quo moniales posuit Ord. Fratrum Prædicatorum. Opere tandem consummato, Ecclesiam in memoriam & honorem Dominæ nostræ semper immaculatæ Virginis Mariæ per dictum Præsulem fecit consecrari: Monialibusque introductis, & de omnibus vitæ necessarijs copiosè provisis, unicam quam habebat filiam Domino Deo in eodem loco perpetuò in Virginitate servitutam solemniter obtulit.

Cœnobium in Hocheim propè WORMATIAM à Dirolpho constructum.

Claruit his fermè temporibus Gerhardus Monachus sancti Quintini de Insulis, oppido Flandriæ oriundus: homotam in divinis scripturis, quàm in seculari litteratura egregiè doctus, ingenio promptus & clarus eloquio, qui multa scripsit, non contemnendæ lectionis, quibus nominis sui memoriam cum laude transmisit ad posteros. E quorum numero feruntur subjecta. Historiæ translationis Spineæ Coronæ Domini, & partis sanctæ Crucis de Constantinopoli ad Galliam, liber unus. De miraculis divinâ miseratione factis ad sepulchrum Divæ Elisabeth in Marpurg Hassorum lib.1. Officium de eadem sancta Matrona & Cantus ad

Gerhardus Monachus S. Quintini vir clarissimus.

Opuscula Gerhardi, & Lucubrations ejusdem.

omnes Horas composuit. Epistolarum ad diversos librum similiter unum edidit. Sermones quoque non paucos & conscripsit & dixit ad populum. Sed & alia plura lucubrâsse dicitur : quæ hæcenus ad nostræ lectionis notitiam non venerunt.

MCCLXXX.

Diffensio
fit inter Ni-
colaum Pa-
pam & Ca-
rolum Apu-
liæ.

Anno Volandi Abbatis III. Indict. Roman. septimâ. Inter Nicolaum Papam III. & Carolum ex Comite Andegavensi & Provinciæ Regem Apuliæ Siciliaeque graves discordiæ fuerunt subortæ, quarum duæ potiores causæ ferebantur. Altera quod Carolus ipse post Conradi junioris interitum (de quo supradictum est) confirmatus in Regno paulatim Romanam cæpit devastare Ecclesiam, ejusque Pontifices persequi, & suo Dominio subicere terras & Jura S. Petri. Altera verò displicentiarum causa fuit, quod tempore Electionis Papæ Nicolai, Carolus ipse Rex conclavi præfidens manifestè impudenterque Cardinales precibus & minis sollicitaverat, ut ex Gallicanis, non ex Italicis Pontificem eligerent.

Quæ res Nicolao Pontifici usque adeò displicuit, quod ejus, quamdiu postea vixit, nunquam poterat oblivisci. Unde Vicariatum Etruriæ, quem illi Romani Pontifices (non sine injuria præeminentiæ Imperialis) commiserant, ab eo rursus abstulit: impulsus se afferens per Rudolphum Germaniæ Regem, cujus epistolam Carolo legendam exhibuit: in qua Rudolphus Rex inter alia sic Papæ scripserat: Quod exercitui Christianorum in Siria posito auxilium ferre nec posset, nec deberet, quandiu Carolus occuparet Etruriam. Ferunt tamen hanc Rudolphi sententiam Nicolai Pontificis industriâ precibusque fuisse subornatam: ut justam videretur habere causam.

Papa Ru-
dolphum
Regem à
voto pere-
grinationis
absolvit.

Nihilominus verum constat, Rudolphum ægrè satis tulisse, quod Carolus administraret Etruriam in præjudicium Imperij, manifestamque injuriam, fuisseque animo placatum erga Pontificem, quod illum Vicariatu dejecisset. Unde posthæc quasi delinitus mente, Pontifici & sancto Petro Romandiolam & Exarchatum Ravennæ in perpetuam contulit possessionem, quæ prius ad Imperium pertinebant. Quo Pontifex beneficio lætus Rudolphum à voto Cruciatæ, quod Papæ Gregorio in Concilio Lugdunensi dudum fecerat, absolvit.

Inter Archi-
episcopum
Mogunti-
num & Co-
mitem in
Spanheim
diffensio.

Eodem anno, postquam diffensiones & lites, quæ versabantur inter Wernherum Archiepiscopum Moguntinum: & Joannem Comitem in Spanheim, nemo extinguere posset: contractis undique copiis ambæ se partes paraverunt ad bellum. Causam belli paulò ante dictam ex parte, restat ut prius totam explicemus. Mortuo ante biennium Simone Comite in Spanheim, duo filij ejus Johannes & Henricus in divisione paterni Comitatus aliquantulum discordare cœperunt: quorum natu major Joannes (cui & Pater moriturus Comitatum regendum commiserat) homo ferox, inquietus & nimis promptulus ad arma (licet uno pede claudicaret) cum Henrico fratri condescendere in parvo despiceret, ex Germano sibi adversarium fecit. Henricus autem sciens, quod cum fratre viribus æquis certare non posset, ad Wernherum Archiepiscopum Moguntinum confugiens, ejus patrocinium adversus Germanum invocavit & obtinuit. Subjecit enim & se, & omnia sua defensionem dictæ Ecclesiæ Moguntinæ: acceptisque in beneficium singulis annis pro stipendio militari ab Archi-
episcopo

Henricus
Comes se
submitit
Archiepi-
scopo.

episcopo viginti Marcis denariorum Aquensium ministerialis illius factus est. Castellum insuper Bichelenheim, quod parùm distat à Spanheim, cum omnibus ad ipsum pertinentibus (ut anno diximus transacto) sæpè dictæ Ecclesiæ Moguntinæ vendidit, & à Comitatu penitus abalienavit.

Quod factum Comiti Joanni Germano ejus nimium displicuit, & quemadmodum hanc venditionem impedire posset, varia mente cogitavit. Inprimis ergo precibus animum Pontificis emollire studuit, & ut receptâ pecuniâ emptionis, quam offerebat, sibi Castellum fratris, ut legitimo hæredi restitueret, instantius rogat. Verùm ubi preces contemni sensisset, minas addidit: sed cùm nihil proficeret his omnibus, tandem se hostem Archiepiscopi designavit, factâque incursione crebrius terras Ecclesiæ rapinâ, ferro, & igne vastare cœpit.

Joannes Comes de Spanheim, hostem se scribit Archiepisc.

Anno igitur præscripto Wernherus Archiepiscopus memoratus non ferens diutius incommoda plebis suæ, copias contraxit, & magnum exercitum contra Joannem comitem destinavit. At verò Comes jam antea paratus exercitui Pontificis cum suis viriliter occurrit, secum habens Fridericum Comitem Rheni de lapide, Emichonem Comitem de Liningen, Hartmannum Comitem de Feihingen, Philippum Comitem de Kazenelenbogen, & plures alios.

Joannes Comes de Spanheim bello superatur, & fugit.

Conveniunt itaque hi duo Exercitus in pugnam, in campo latissimo haud procul à villa Sprenlingen, quæ uno à Cruciniaco milliario distat, & mox bellum committitur, in quo diu ancipiti Marte fuit pugnatum, & plures ab utraque parte ceciderunt, postremò tamen exercitus Episcopi victoriam obtinuit. Capti fuerunt in eo prælio Comes Rheni, Comes de Liningen, Comes de Feihingen, & Comes de Kazenelenbogen prius nominati, Comes verò de Spanheim equi velocitate salvus evasit multis suorum peremptis. Duravit ista contentio non minus biennio, donec tandem Rudolpho Rege vices interponente suas concordia inter eos reformata est, ut infra dicemus.

His quoque temporibus magna contentio fuit inter Episcopum Wirzburgensem Orientalis Franciæ Ducem, & Cives Regalis oppidi Rotenburg cis Thuberam ratione Judicij, quod Provinciale vocant, Germanicè *Landtgricht*. Nam Pipinus quondam Rex Francorum Anno Dominicæ Nativitatis DCCLII. Indict. Roman. quintâ per S. Bonifacium Archiepiscopum Moguntinum in Regem unctus & consecratus in urbe Sueffionum coram tota Congregatione Principum Regni Francorum de omnium consensu Beato Burchardo Wirzburgensium Primo Episcopo, ejusque Ecclesiæ & successoribus in perpetuum donavit urbem Wirzburg unacum Ducatu Franciæ Orientalis simul, & potestatem exercendi Judicium provinciale per totam Dioccesim suam sine cujusquam impedimento vel contradictione.

Inter Episc. Wirzburgensem & Rotenburgenses contentio.

Verùm successu temporis nonnulli Cives Regni Germanici hoc Judicium subterfugere tentantes, varijs medijs exemptionem clandestinam à Regibus Germanis impetrârunt in detrimentum & præjudicium Ecclesiæ memoratæ. Inter quos Rotenburgenses proprium sibi Judicium Provinciale à Rudolpho Rege impetrârunt. Quod tamen deponere coacti sunt per Episcopum Berehtoldum de Sternberg, litterasque Regales desuper exponere.

Judicium Provinciale Wirzburgensi Episcopo Pipinus dedit.

tur, in quem ceterorum mox omnium vota similiter diriguntur. Qui non diu postea ordinatus per Neometensis Ecclesiæ Pontificem in Abbatem, ut moris est, præfuit annis XIII. & viginti diebus in multa sollicitudine, sed non sine utilitate. Patria fuit Suevus, de honesta parentela natus, qui ad ordinem venit sub Ernesto Abbate, à quo Monachus factus inculpate vixit secundum illius consuetudinem temporis.

Deinde crescentibus cum ætate meritis vitæ Presbyter factus est mandato Volpoldi Abbatis, à quo non multo post subcellerarius constituitur, & paucis annis in illo officio peractis, etiam major Cellerarius Fratrum consensu ordinatur. Qui Marthæ officium studiosè adimplere curavit, quamvis propter maliciam dierum parum profecerit. Enimverò sicut præcedentibus pluries jam diximus, conditio hujus Monasterij illo in tempore magnâ premebatur inopiâ, & defecerant non minus Fratribus temporalis rei subsidia, quàm in eis fuerat extincta regularis disciplinæ observantia. Cecidit, Cecidit nobilis Hirsburgia, & quæ olim cunctis bonis opulentissima viros in omni sanctitate ac eruditione scripturarum produxit plurimos, jam nuda & inops omni decore suo perduto contemnitur spoliata.

Crafftio itaque in Abbatem ordinatus, ad restitutionem rerum ac statûs substantiæ temporalis mentem satis studiosè apposuit, atque in conservatione bonorum adhuc habitorem diligentissimus fuit. Multa etiam Monasterio vel inconsulte alienata, vel injustè distracta per suam industriam restituit, & propterea etiam Sedis Apostolicæ suffragium, imploravit. Veruntamen omnia ad plenum reducere non potuit, quoniam loci contritio nimis magna fuit. Collapsam verò regularis Disciplinæ observantiam quomodo ad integritatem reduceret, qui vivere secundum Regulæ puritatem non didicerat? Mansit ergo in sua tepiditate semel Monachorum præsumpta deformatio per annos plurimos, donec novissimè tandem, ut suo loco dicemus, Bursfeldina Reformatio per Wolframnum Abbatem anno Domini MCCCCLVII. introduceretur.

Eodem anno quo Dominus Crafftio huic monasterio Abbas constituitur, Albertus cognomento magnus ex Ordine S. Dominici quondam Episcopus Ratisbonensis in Bavaria anno ætatis suæ octogesimo septimo Coloniae mortuus est, & in medio Choro Ecclesiæ sui Conventus cum honore sepultus, non sine testimonio evidenti magnæ sanctitatis. Fuit autem vir in omni scientia scripturarum tam divinarum, quàm sæcularium omnium suo tempore doctissimus: & non minus vitæ merito, quàm eruditione venerabilis, ut rectè magni acceperit nomen. Scripsit autem penè infinita opuscula, quibus nomen suum immortalitati commendavit. De quibus nos invenimus, quæ sequuntur. Super sententias Petri Lombardi Episcopi Parisiensis scripsit libros IV. Summam Theologiæ libb. IV. de quatuor Coævis lib. I. De Homine lib. I. De Bono lib. I. De vita spiritali quoque lib. I. super officio Missæ lib. I. De Corpore Domini lib. I. Item de Corpore Christi sermones duos & triginta lib. I. De muliere forti. lib. I. In opera & Epistolas Beatissimi Martyris Dionysij Areopagitæ libb. V. De laudibus S. Mariæ semper Virginis lib. I. De multiplici timore lib. I. Defensorium Mendicantium lib. I. De formatione hominis lib. I. De partu hominis lib. I. De Origine animæ lib. I. Super oratione Dominica lib. I. De modo

Crafftio
Abbas Dis-
ciplinam
reformare
non potuit.

Albertus
M. apud
Coloniam
morsit.

Opuscula
Beati Al-
berti M.

Præ-

Prædicandi lib. 1. De Reparatione lapsi lib. 1. de adhærendo Deo lib. 1. In Exodum lib. 1. In Leviticum lib. 1. In Numeros lib. 1. In Deuteronomium lib. 1. In Josue lib. 1. In historiam Judicum lib. 1. In historiam Ruth lib. 1. In historiam Regum libb. iv. In Paralipomena libb. 2. In Esdras & Nehemiam libb. 3. In historiam Tobie lib. 1. In historiam Judith lib. 1. In historiam Hester lib. 1. In proverbia Salomonis lib. 1. In Ecclesiasten lib. 1. In Cantica canticorum lib. 1. In librum qui prænotatur sapientiæ lib. 1. In Ecclesiasticum lib. 1. In historiam Machabæorum libb. 2. In historiam Job lib. 1. In Esaiam Prophetam lib. 1. In Jeremiam Prophetam lib. 1. In Ezechielem Prophetam lib. 1. In Danielelem Prophetam lib. 1. In duodecim Prophetas minores libb. xii. In Evangelium Matthæi lib. 1. In Evangelium Marci lib. 1. In Evangelium Lucæ lib. 1. In Evangelium Joannis lib. 1. In omnes Epistolas Pauli libb. xiv. In Apocalypsin Joannis lib. 1. In Actus Apostolorum lib. 1. In Epistolas Canonicas libb. vii. Sermones de tempore & sanctis per anni circulum libb. 2. De natura animalium libb. xx. Paradysum animæ lib. 1. Orationes super Evangelicas lectiones. Orationes super sententias. De differentia spiritûs & animæ lib. 1. De Divinatione & Prophetia lib. 1. Diversarum quæstionum lib. 1. De natura loci lib. 1. De Causis Elementorum lib. 1. De motibus animalium lib. 1. De Juventute & senectute lib. 1. De vita & morte lib. 1. De plantis & vegetabilibus lib. 1. Summam Philosophiæ lib. 1. Contra positionem Averrois de unitate intellectûs libb. iii. De Intellectu & Intelligibili lib. 1. Quæstiones contra Averroistas lib. 1. De Formæ unitate lib. 1. De Morali Philosophia libb. xvi. De Monastica Philosophia libb. v. De Oeconomica libb. iv. De Politica libb. viii. De Arithmetica lib. 1. De Geometria lib. 1. De Musica lib. 1. De Astronomia & Astris libb. ii. De sphaera lib. 1. Speculum Astronomiæ lib. 1. De antiquis Astronomiæ auctoribus lib. 1. De Mineralibus lib. 1. De natura Deorum lib. 1. De secretis naturæ libb. iv. De duodecim Alphabetis lib. 1. De Magistrorum electione lib. 1. De universalibus lib. 1. De somnijs lib. 1. De Prædicamentis lib. 1. De sex principijs lib. 1. De definitionibus lib. 1. De Grammatica lib. 1. De Rhetorica lib. 1. De Medica arte lib. 1. De Lanificio lib. 1. De Agricultura lib. unum. De Aratura lib. 1. De Navigatione lib. 1. De Metaphysica libb. xiii. De spiratione & respiratione lib. unum. De voce lib. 1. De perspectiva lib. 1. De Astrolabio & quadrante libb. ii. In omnes libros Aristotelis commentarios edidit. Alia insuper multa scripsisse dicitur, quæ ad nostræ lectionis noticiam hætenus non venerunt.

Opuscula
B. Alberti
Magni.

Albertus
non fuit
Necro-
manticus
nec Magus
superstitio-
sus.

Quod verò de Necromantia, & perniciosis artibus ab Ecclesia sancta meritò prohibitis accusatur à nonnullis imperfectissimis Nebulonibus, injuriam & contumeliam patitur: quippe qui homo doctissimus, moribus integerrimus, fide Catholicus, meritòque vitæ sanctus, & semper in Christi amore devotissimus existens, Necromantiam Magiâque superstitiosam, & omnes artes Diabolicas damnavit, contempsit, & summa cum ratione confutavit, sicuti manifesto in libello, quem prænotavit, *Astronomia speculum*, ostendit: ubi satis exactâ diligentia libros Magiæ naturalis à superstitiosis & prohibitis discernit: unde si qua miranda fecisse invenitur, non maleficio, sed occultis naturæ, vel rebus, vel modis procul dubio sibi notis inculpate perpetravit. Multa enim stupenda ignorantibus causas occultas naturaliter fieri possunt, quorum visio intuentes parvi sensus homines vertat in stuporem.

Libri

Libri autem & volumina Magicarum & Necromanticarum ſuperſtitioſarumque artium, quæ circumferuntur ſub nomine Alberti Magni, conficta & ementita ſunt omnia: & ob id ignibus committenda. Vir etenim ille ſanctus atque doctiſſimus talia non ſcripſit: nec illicitis & profanis unquam ſe ſtudijs occupavit. Libros illum Necromantiæ ac Magiæ legiſſe curſim quandoque ipſius inducti teſtimonio concedimus: ſed uſum eis fuiſſe, aut fidem adhibuiſſe penitus negamus. Legit illos, ut ſciret ex ratione ad confutandum: & nullatenus ad imitandum. Quemadmodum ſanctiſſimus Præſul Auguſtinus contra Fauſtum Manichæum tres & triginta tomos ſcripturus ſive libellos, omnes illius errores legendo prius ſine culpa offenſionis diligenter percurrerat: ita ſanctus iſte Doctor Albertus cum libris Necromanticis & Magicis, quos falſos errores & damnatos noverat ab Eccleſia, faciebat. Non enim ut ſciret, vel operaretur, neque ut delectaretur eorum lectione, momentaneam eis diſcuſſionem examinis ſui adhibuit: ſed ut ſtultam perfidiam imperitorum hominum, qui talia ſectantur, poſſet redarguere ex fundamento, eorum confictiones ſine conſcientiæ ſuæ macula legendo percurrit. Nemo ſtultorum errores valentiùs poteſt redarguere quàm ille, qui cauſas & arcana errantium ex principijs cujuſlibet artis aut facultatis proprijs novit in publicum rationabiliter declarare. Alioquin inſcitè facilius eſt reprehendere, quàm emendare. Sic Astrologiam imperiti contemnere poſſunt multi: ſcitè autem demonſtrare ſtulticiam pauci: illique ſoli, qui artis principia noverunt.

Albertus non composuit quicquam in Necromantia.

Magorum libros legere ad arguendum bonum eſt.

De libris autem Necromanticorum B. Doctori Alberto mendaciter adſcriptis, hoc dicimus, quod ſentimus. Quemadmodum naturæ præſumptuoſi & nimium avari præſtigiatores alchimiftæ grandia promittentes, & nihil veritatis exhibentes, vel à ſemetiſſis decepti multos & varios circumferunt vanitatis ſuæ libellos, Platonis, Ariſtotelis aliorumque præſtantiſſimorum virorum nominibus prænotatos: vel circumventi ab alijs cum non habeant unde vivant, ſub titulis falſis decipiunt curioſos: ita nebulones & tenebriones iſti necromantiæ profeſſores, ut ſuæ perversitatis inſtituta curioſis perſuadeant, librorum quos confinxerunt falſos titulos mentiuntur. Sed de his alibi diximus.

Necromanticus & Alchimifta libros utrumque circumfert mendaces.

Anno etiam prænotato Nicolaus Papa tertius ad inſtantiam Domini Craſſithonis Abbatis hujus Cœnobij Hirſaugienſis, omnia bona, jura, privilegia ejusdem auctoritate Apoſtolicâ confirmavit, ſicut patet in bulla deſuper data in Avinione octavo Calend. Decemb.

Item anno præſcripto Rudolphus Rex Comitum de Zolra ſororium ſuum in locum demortui ſine hæredibus Burggravij Nürenbergienſis regali auctoritate Burggravium inſtituit: & omnia quæ ad eandem pertinebant dignitatem, illi conſenſu principum condonavit. Ab hoc etenim Comite de Zolra Burggravio facti omnes Burggravij Nürenbergienſes poſtea deſcenderunt uſque ad Fridericum, qui in Concilio Conſtantiienſi, ut ſuo tempore dicemus, per Sigismundum Regem Romanorum in Marchionem Brandenburgienſem, & ſacri Imperij Archicamerarium ac Principem Electorem creatus fuit.

Comes unus de Zolra Burggravius ſic Nürenbergienſis.

Eodem anno tertio Calendas Octobris mortuus eſt in vinculis Hartmannus Comes de Griningen, diutino carceris ſqualore in Aſperg præſus.

Hartmannus Comes de Wirtemberg in carcere mortuus.

ſus. Hic frater fuit Comitſ de Wirtenberg. amborūque progenies una, titulus quoque unus, ſed comitatus diviſus; unus etenim Curiam ſuam habuit in Sturgardia, alius in Griningen.

Papa Re-
gnū tranſ-
fert Sicilia.

Anno quoque prænotato Nicolaus Papa tertius ad Concilium quorundam Carolum Gallum de Regnis Apuliæ ac Sicilia omni modo tentavit expellere, & Regem Arragoniæ in locum ejus ſublimare. Unde ſecretò per litteras & nuntios neſciente Carolo Regem inveſtivit ad Regnum Sicilia, quem animo deſtinaverat ſuo; quæ res & magni diſſidij cauſa fuit, & multorum poſtea malorum occaſio.

Rotenburg
terræ motu
collapſum
reſtituitur.

Item anno prænotato oppidum Rotenburg ad littus Neckari fluminis Sueviæ ſitum, quod nuper terræ motu funditus corruerat, conſilio & impenſis Alberti Comitſ de Hohenberg, jactis fundamentis atque repoſitis ad priſtinum ſtatum eſt reſtitutum. Hujus oppidi ſimilem ex terræ motu ruinam & reſtitationem longè ſuprà recitavimus in primo volumine, anno Brunonis Abbatis ſeptimo, Dominicæ verò Nativitatis duodecimo ſupra centeſimum atque milleſimum. Quod quidem oppidum Franci olim temporibus Faramundi Regis conſtruxerunt, & Landeskron, vel ut Codices habent vetuſtiores, Landskorn nominaverunt, aut loci amænitate provocati, aut quardiæ opportunitate.

MCCCLXXXI.

Nicolaus
Papa ter-
tius obiit &
vacat ſedes
menſ. v.

Anno Craſſthonis Hirſaugienſis Abbatis ſecundo, Nicolaus Papa tertius, homo quamvis cibi & potûs continentiffimus, apoplexiâ tactus apud Surinum interiit: cujus corpus Romam deportatum in Eccleſia S. Petri ſepultum fuit. Et iterum vacavit Sedes Apoſtolica quaſi menſibus quinque.

Eodem anno Rudolphus Rex Romanorum morabatur in Austria: & prudenti conſilio tam ipſum Ducatum, quàm Bohemiæ Regnum pro ſuo arbitrio diſponebat. Poſtea nuptijs ſolemni apparatu Pragæ celebratis, Wenceslao filio Regis Odocari in bello, ſicut diximus, occiſi, Gudam filiam ſuam priùs illi deſponſatam dedit uxorem, cum qua ei & Regnum Bohemiæ paternum aſſignavit, & facta eſt lætitia magna in populo.

Rudolphus
Rex deva-
ſtat & ob-
tinet Bur-
gundiam.

Rebus verò tandem in Austria & Bohemia pro voto diſpoſitis ad Nürenbergam revertitur: indèque progreſſus ad Franckenfurt conventum principibus indixit. Quibus ad terminum indiſtinctum convenientibus, multa pro communi bono ibidem tractata ſunt, & maximè contra prædones & latrones, qui multa in Regno mala committebant. Contra quorum inſolentiam Rex Rudolphus de conſenſu principum & auxilio, miſit exercitum, & multa eorum latibula brevi tempore funditus deſtruxit. Poſt hæc eodem anno expeditionem movit in Burgundiam contra Comitē illius provinciæ gubernatorem, qui jugum imperij conabatur excutere, & ſuo dominio Burgundiam ſubjugare. Unde jam prius ſe ad rebellandum præparaverat, & exercitum haud parvum Gallorum contra Imperium in promptu habebat. Qui audiens Regem contra ſe cum exercitu venientem, in introitu Burgundiæ ſtauit ei occurrere, & pro libertate, quam præſumpſerat, viriliter pugnare. Sed congreſſione factâ Comes à Rege vincitur, & armorum violentiâ compulſus ad obedientiam revocatur. A Burgundia tandem reverſus in Alſatiam, cives quarundam munitio-
rum

rum temeritatem statim copias movit. Erant autem conspirationis capita, Hagenau, Colmaria, Turegum, atque Berona, quam vulgari nomine Bernam appellamus. Admotis igitur ad memorata regni oppida Rex Ruodolphus copijs, in brevi ab eo capta sunt, & mox cives compulsi ad obedientiam, unde exciderant, redierunt. Rex autem misericorditer egit cum innocentibus, principes verò conspirationis aut laqueo fecit suspendi, aut gladio percuti. Anno prænotato posteaquam Sedes Apostolica propter dissensionem Patrum vacasset mensibus quinque, convenerunt tandem pro electione novi Pontificis, & diu concertantes non poterant in unam concordare sententiam. Nam una Cardinalium pars Pontificem volebat habere nationis Italicae, alia verò urgente Carolo Rege Apuliae Papam Gallicum præferebat; verum post multas dissensiones tandem compulsi præsentia & comminationibus Caroli Regis, Simonem patriam Turonensem Gallum natione, presbyterum S. Cæcilie Cardinalem virum optimum in Pontificem elegerunt, qui Martinum se quartum voluit appellari, & præfuit annis IV. mense uno, qui Carolo Regi fuit in omnibus consentiens. Eodem anno cives Imperialis oppidi Eslingen in Suevia, castellum Kaltental nuncupatum obsidione vallarunt, contra quos in bellum Eberhardus Comes de Wirtenberg exiens, obsidionem solvit. Hoc anno factum nonnulli commemorant, quod nos anno Volandi Abbatis primo diximus, Hartmannum filium Rudolphi Regis cum quibusdam alijs in Rheno vicesima die mensis Decembris, hoc est in vigilia sancti Thomæ Apostoli fuisse submersum, & in Basilea sepultum. Rudolphus Rex audita morte Nicolai Papæ, Vicarium misit in Etruriam, qui parvo Germanorum equitatu stipatus Florentinos & Lucenses, Imperio tunc rebelles, gravissimis incurfionibus spretis Pontificis interdictis afflixit. Demum facta cum Florentinis compositione Vicarius ad Regem in Germaniam reversus est. Anno præscripto in oppido Eslingen memorato, septima decima die mensis Martij, hoc est, in solemnitate sanctæ Gertrudis virginis, mulier quædam partum edidit monstruosum. Erat namque foetus ab umbilico usque ad pectus continuatus, quatuor habens brachia se invicem complectentia, duo similiter capita se invicem respicientia, & membra verecundiora duplicata, sed tamen diu non vixit.

Hagenau,
Colmaria,
Turegum
& Berona
oppida.

Martinus
fuit Papa IV.

Rex Vicarium misit
in Etruriam.

Infans
Monstruosus
nascitur.

MCCLXXXII.

Anno Crafftionis Abbatis tertio, indictione Romanorum decima Rudolphus Rex Curiam apud Augustam Sueviæ civitatem celebravit solemnem, in qua filium suum Albertum Comitem de Habsburg, in Ducem Austriæ, de consensu Principum sublimavit, conferens ei auctoritate regali totam Austriam, Stiriam, Carinthiam, Carniolam & portum Naonis in perpetuam possessionem. Ab hoc Alberto ex Comite de Habsburg Duce facto descenderunt omnes Duces Austriæ usque ad Maximilianum Cæsarem, qui Romanum hodie in quartum & vicesimum annum regit imperium.

Albertus
filius Regis
ex Comite
fuit Dux Austriæ.

Eodem anno Rudolphus Rex duo latronum castella, haud procul à Rheno sita, Richenstein videlicet, & Schöneck, ex quibus rapinas & prædas exercere in pauperes ac viatores impietatis & nequitiae ministri consueverant, cepit, & funditus destruxit. Ipsos verò latrones quos

Castella
prædonum
subvertuntur
iussu
Regis.

F 2

reperit,

Neq; nobi-
les ſunt ra-
ptores, neq;
raptores
ſunt Nobi-
les.

reperit, ſicut meruerant. omnes laqueo ſuſpendi mandavit, ſive nobiles eſſent ſive ignobiles. Comes autem quidam de Waldek Regi perſuadere conabatur, ut ſervos & ruſticos laqueo ſuſpenderet, nobiles verò pecuniâ taxaret, indecorum exiſtimans homines militaris Ordinis laqueo interire. Cùmque adjunctis ſibi pluribus Regem iſtantiſſimè rogaret, quatenus nobilibus parceret, ille cum furore imò Zelo juſtitiæ plenius ſupplican- tibus dedit reſponſum: *Sinite latrones in ſupplicium trahi ultimum, quod meruerunt; non enim ſunt nobiles, ſed fures ſcleraſſimi atque raptores, qui pauperes opprimunt per violentiam, pacem violenter rumpunt, regniquè jura confundunt. Vera nobilitas fidem ſervat, virtutes colit, juſtitiâ diligit, nemi- nem offendit, nulli penitus injuriâ facit. Qui nobilis eſt, uſque ad mortem defendit juſtitiâ, furtum non committit, nec perpetrât rapinam. Ceſſate nunc igitur vos, ſi nobiles eſtis, fundere preces pro furibus, qui etiâ ſi Comites videren- tur aut Duces, mortis non evaderent pœnam, me Judice, quâ digni ſunt. Non eſt viri nobilis officium, pauperes violenter opprimere, ſed ab omni potius injuriâ deſenſare.*

Judæorum
perſecutio
Moguntia.

Anno item prænotato feriâ ſecundâ poſt feſtum Dominicæ Re- ſurrectionis, facta eſt in civitate Moguntina Judæorum graviffima perſecutio. Cives namque Moguntini Judæis neſcio quod genus ſcleris (juſtè an injuſtè Deus novit) imponentes, ſeditione commotâ in illos irruunt, omnes comprehendunt, tormentis exponunt, plures occidunt, reliquos cunctis bonis ſpoliatos, de civitate cum ignominia expellunt. Hinc generalis perſecutio Judæorum, quaſi per totam Germaniam ſecuta eſt, & maxima tribulatio calamitoſum genus illud hominum oppreſſit.

Anno etiam præſcripto gens Tartarorum feriffima, conjunctis ſibi Armenis, Perſidem in manu valida ingreditur, & commiſſo contra Ba- bilonios atrociffimo prælio, centum eorum millia ſuperavit, quorum occidit plures, alios in fugam convertit. Ex eo tempore gens illa nimium invaluit, & ſupra omnes mundi nationes multiplicata fuit, ac multa deinceps cum diverſis nationibus cruentiffima prælia geſſit & vicit.

Comes
Spanhei-
menſis
conſœde-
ratur Ar-
chiepiſc.

Item anno prænotato Joannes Comes de Spanheim, qui ſuperiore anno ſicut diximus contra Wernherum Archiepiſcopum Moguntinum apud Genzingen dimicaverat, (concordiâ inter eos factâ per Rudolphum Regem) perpetuum cum eo ſœdus iniit, eique aſſiſtentiâ contra quos- cunque adverſarios perpetuò fideliter promiſit, exceptis Godfrido Co- mite de Seyna, Henrico Comite de Starkenberg, Eberhardo Comite de Kazenelenbogen, qui erat frater uxoris ſuæ, Emichone & Friderico Comi- tibus de Lyningen, Comite quoque de Zvveybrucken, & Landgravio Haſſiæ, cum quibus amicitia ſœdus contraxerat.

MCCLXXXIII.

Comites de
Henenberg
Dominum
ſuum perſe-
quuntur.

Anno Craſſthonis Abbatis IV. Indiſtione Romanorum undecimâ, nonâdecimâ die menſis Maij, quæ fuit Beatæ Potentianæ virginis feſtivi- tate ſolemnis, Comites de Henenberg vaſalli Pontificis & Eccleſiæ Her- bipolenſis, & Comes de Caſtello ſimiliter & ipſe vaſallus Epiſcopi Ber- tholdi, cum magno exercitu tam ſuorum, quàm pretio conductorum, venerunt contra memoratum Pontificem Bertholdum veteris odij & in- fidelitatis veneno incitati, terras Eccleſiæ miſerabiliter devaſtantes. Inter alia Monafterium ſanctæ Felicitatis in Svvarzach noſtri Ordinis hoſtiliter

hostiliter ingressi spoliârunt, rapientes & deportantes, quidquid poterant invenire. In odium denique præfati Præfulis, etiam Deum contemnentes & sanctos, Ecclesiam incendere tentabant, quam & in favillam redigissent, nisi militis cujusdam Udalrici de Havvno sagacitas potenter obstitisset. Oppidum verò Svvarzach incendio subverterunt.

Swarzach
oppidum
comburi-
tur.

Anno prænotato Martinus Papa quartus totis viribus usus pro Carolo Rege Apuliæ Petrum Arragonensium Regem, quem prædecessor Papa Nicolaus tertius, ut antea diximus, per litteras & Nuntios ad Regna Siciliae & Apuliæ contra Carolum investiri fecerat ac vocari, excommunicavit, & gravissimis innodavit Censuris & execrationibus. Petrus enim Rex non solum consilio Nicolai Papæ inductus, sed etiam præcepto compulsus, posteaquam ad ipsa regna fuerat investitus, magnis cum expensis, & sub multis periculis per mare mediterraneum navigavit in Siciliam, & non sine maximis laboribus plurimam insulæ partem obtinuit.

Eodem anno Rudolphus Rex Conventum Principum apud Moguntiam circa festum S. Michaelis habuit, ubi post multa consilia pacis habita, etiam Judæorum causam diligentissimè, quare fuissent combusti, fecit examinari. Contra quos multa dicebantur abominanda scelera, quòd videlicet veneno fontes infecissent aquarum, quòd pueros occidissent emptos aut furtivè sublatos ex ædibus Christianorum, & quòd Sacramentis Dominicis nefandas intulissent contumelias.

Conventus
fit Principum
apud
Moguntia.

Rex autem Christianissimus examinatâ necis Judæorum causâ laudavit sententiam, & sub pœna capitis ac læsæ Majestatis reatu mandavit omnibus & singulis, ut omnia quæcunque de bonis Judæorum direpta fuissent, ad manus Procuratoris fisci Regalis sine mora comportarentur. Quo facto cuncta jussit dari pauperibus, & nec sibi quidquam retinuit, nec aliquid Ecclesijs donavit. Super quæ interrogatus, cur non partem aliquam dedisset Ecclesiæ, respondit: *Nescitis, quòd Bona Judæorum de usura acquisita sunt, & propterea injusta: Dei autem Ecclesia sancta est, & non nisi de justè acquisitis honoranda. Scriptum est enim: Domum tuam Domine decet sanctitudo.*

Bona Ju-
dæorum
dantur
pauperib⁹.

MCCLXXXIV.

Anno Crafftionis quinto mortuus est Fridericus Episcopus Wormatiensis vir per omnia venerabilis, cujus corpus in majori fuit Ecclesia sepultum. Huic in Pontificatu ejusdem Ecclesiæ successit Simon Canonicus majoris Ecclesiæ dictus de Schöneks, vir bonus, & ad Pontificatum satis idoneus, ac miræ probitatis & honestatis, qui præfuit annis octo, mensibus tribus, diebus xiv.

Eodem anno secundâ die mensis Aprilis, obiit Wernherus de Falkenstein Archiepiscopus Moguntinus, anno Pontificatus sui quarto atque vicesimo, & in majori Ecclesia sepultus est, vir per omnia strenuus & magnificus, qui tempore suo, redditus, proventus & Dominium Ecclesiæ Moguntinæ haud parum auxit, omnes in circuitu adversarios suos potenter compescuit, & plura Latronum raptorumque latibula capiens funditus evertit. Post cujus obitum duo in dissensione fuerunt electi, Petrus videlicet Canonicus Basileensis & majoris Ecclesiæ Moguntinæ Præpositus, Doctor Medicinæ, qui fuerat Physicus Rudolphi Regis Romanorum: & Gerardus de Epstein Moguntinæ Sedis Canonicus & Ecclesiæ Trevirensis

Wernherus
Archiepisc.
Moguntinus
obiit.

Duo in dis-
sensione
Canonicorum
fuerunt electi.

similiter Canonicus & Archidiaconus, qui non illâ vice, sed post fratrem Henricum Archiepiscopus factus est.

His autem duobus in dissensione per Canonicos Ecclesiæ Moguntinæ, ut præmittitur, electis, & apud Sedem Apostolicam pro Archipræsulatu contendentibus, primò sub Martino Papa quarto, & postea sub Honorio Papa similiter quarto duravit ipsa calamitas ferme ad biennium: ex qua Moguntina Ecclesia non parvum accepit detrimentum. Tandem Papæ Honorius electione cassatâ utriusque, Henricum Episcopum Basiliensem fratrem Ordinis minorum in Archiepiscopum Moguntinum constituit: & sic amborum contentio cessavit. Petrum autem memoratum Medicum in locum Henrici Basiliensem Episcopum ordinavit.

Bertholdus
Episc. Her-
bipol. obiit.
Manegoldus
fuit Episc.

Anno prænotato mortuus est Bertholdus de Sternenbergh Herbipolensis Episcopus Dux Francorum anno principatus sui octavo decimo, in majori Basilica sancti Martyris Kiliani sepultus. Vir certè optimus & sempiternâ memoriâ dignus, qui Deum purè coluit: Clerum & Claustrales Deo mancipatos dilexit, & multa bona fecit.

Post quem Manegoldus de Novo Castro majoris Ecclesiæ Præpositus Episcopus electus est: & præfuit annis ferme duodecim, vir & ipse magnificus, bonorum & libertatum Ecclesiæ suæ defensor acerrimus: contra quem cives Herbipolenses veteri more suo conspirabant in detrimentum proprium: quos ipse prudentiâ simul & viribus superans, ad obedientiæ subjectionem revocavit.

Carolus
Rex Apuliæ
moritur.

Anno etiam prænotato Carolus Rex Apuliæ & Siciliæ mortuus est anno regni sui decimo octavo. Hic fuit Carolus Provinciæ & Andegaviæ Comes, Frater Ludovici Regis Gallorum, qui Regnum paternum Conradino Suevorum Duci contra fas & æquitatem, ut per multas conquirebatur epistolas, præripuit, ipsumque Ducem pro hæreditate legitima pugnantem bello cepit, & crudeli morte interemit, quemadmodum in prima hujus voluminis parte supra jam diximus. Carolo autem in Regno Carolus ejus filius successit, & regnavit annis xxv.

MCCCLXXXV.

Clerus Her-
bipolensis
spoliatur.

Anno Graffthonis Hirsaugiani Abbatis sexto Indictione Romanorum tertiâ decimâ, octavâ die mensis Januarij, cives Herbipolenses juramentorum & promissionum suarum Iringo quondam Episcopo simul & Bertholdo successori ejus factarum immemores, Domos Canonorum irrumpunt, omnibusque bonis suo more iterum spoliantes de urbe cum omni Clero violenter expellunt: quod factum satis postea expiârunt.

Eodem anno Ecclesia Beatæ Mariæ semper Virginis in Moguntia, quam ad Gradus vulgò nuncupant, cum una turri majoris Ecclesiæ sibi proximore, atque novis Apothecis igne casuali succensa miserabiliter cremata est, non sine damno vicinorum. Quæ postea cum majore apparatu reædificata, sicuti hodie cernitur, nullum veteris structuræ visentibus præbet vestigium.

Ludovicus
Comes Pa-
latinus mo-
ritur.

Anno prænotato Ludovicus Comes Palatinus Rheni Baviariæque Dux, filius Ottonis, qui primus ex Bavaris Palatinatum obtinuit cum electione imperij, & frater Ducis Henrici, moritur: & in Monasterio Fürstenfelde, quod ipse pro expiatione sceleris necatæ primæ uxoris in Bavaria construxerat, à filiis sepelitur.

Reliquis

Reliquit autem filios duos, quorum natu major Rudolphus patri successit in Palatinatu, & genuit filios postea tres, Rudolphum, Rupertum, & Adolphum, per quem linea generis continuabitur. Secundus autem fuit Ludovicus, postea Imperator Romanorum, qui Ducatum Bavariae mortuo Patruo sicuti dicemus totum obtinuit.

Qui Ludovicus uxorem habuit Margaretham Philippi Regis Gallorum ex filia Neptem, cujus pater Comes fuit Hollandiae, de qua Margaretha genuit filios sex, quorum primogenitus fuit Ludovicus Marchio in Brandenburg, secundo genitus Stephanus Bavariae Dux, qui morabatur in Landshuta, tertius fuit Albertus Dux Bavariae, qui morabatur in Straubingen, quartus fuit Wilhelmus Comes Hollandiae, Selandiae, & Hannoveriae, Frisiaeque Dominus, quintus Otto Dux Bavariae, sextus item Ludovicus Dux. De quibus suo loco dicemus.

Quorum mater filia Comitis Hollandiae Wilhelmi & Neptis Gallorum Regis Philippi, mortuo patre sine filiis, totum ejus Principatum obtinuit, quem Wilhelmo quartogenito filio, una cum consensu Mariti, qui tunc Imperator jam fuit, donavit.

Anno etiam praenotato Martinus Papa IV. curis & sollicitudinibus multis graviter occupatus pro communi bono plurimorum Perusium proficiscitur; ubi lenta febris correptus non sine opinione sanctitatis tandem feliciter ad Dominum emigravit, Perusij in Ecclesia principali sepultus, ad cujus tumbam plura divinitus facta miracula, & sanitates aegrotantium datae feruntur.

Martinus
Papa IV.
obiit.

Huic in Summo Pontificatu successit Jacobus Diaconus Cardinalis patriam Romanus, gente Sabellicam ortus, qui se Honorium ejus nominis IV. appellari praecipit, & praefuit annis duobus, mense uno. Pontifex certe tam vitae merito, quam sapientiam, consilio & eruditione scripturarum omnium praestantissimus. Christianae quoque Religionis cultor, amator, & pro viribus omni tempore defensor studiosus. Corpore quidem debilis, & impotentiae fuit tantae, ut quibusdam instrumentis ad hanc arte fabricatis uti cogeretur, quoties ad Altare Sacrosanctum Dominici Corporis & sanguinis voluisset offerre mysterium. Consilio tamen & prudentiam plurimum valuit, & suo mandato brevi tempore multa gloriose & magnifice peregit.

Honorius
fuit Papa IV.

Hic memorabilis Praeful Ordinem Fratrum B. MARIAE semper Virginis de monte Carmeli in Lateranensi Concilio, ut quibusdam videbatur, non satis approbatum, & ob id a multis suo tempore graviter impugnatum, rursus de consilio & assensu omnium Cardinalium, & totius Ecclesiae Rom. sufficientissime approbavit, confirmavit, & perpetuam firmitate stabilivit, multisque Privilegiis & libertatibus contra omnes Blatteratores communivit.

Ordo Carmelitarum
sublimatus.

Fuerunt memorati Ordinis iniqui & malitiosi detractores, qui dicent illum nequaquam titulo B. Virginis Mariae Deique Parentis insignitum, sed ex nomine cujusdam Mariae haereticae inhabitantis montem Carmeli per Angelum conversae fore nuncupatum; qui & alia plura contra S. Ordinem & ejus Professores mendacia confingebant, nullam rationem, sed solam malitiam concitati, quorum temeritatem confusio subsecuta est.

Carmelites,
Fratres S.
Genitricis
Dei nuncupantur.

Unde praedictus Papa Honorius divino procul dubio spiritu justissime inflam-

Ad titulum
Fratrum
Carmelita-
rum Indul-
gentiæ.

inflammatus, non ſolùm Ordinem ipſum copioſis Indulgentijs & Privilegijs ſufficientiſſimè confirmavit, ſed etiam ejuſdem Profefſores omnes deinceps Fratres B. Mariæ ſemper Virginis intactæ Genitricis Dei fore nominandos declaravit. Quam ejus laudabilem & ſanctam declarationem omnes deinceps Rom. Pontifices concedunt, laudant, & approbant uſque in præſentem diem, Carmelitas in ſuis litteris Fratres Dei Parentis ſemper intactæ Virginis Mariæ nominantes. Equibus Urbanus Papa VI. anno Pontificatûs ſui ſecundo, hoc eſt, Dominicæ Nativitatis MCCCXXX. Indictione Romanorum terciâ, omnibus Chriſti fidelibus, qui Ordinem ipſum aut Fratres ejuſdem, Ordinem ſeu Fratres Beatiffimæ Mariæ Dei Genitricis de Monte Carmeli vocaverint, nominaverint, ſeu appellaverint, Indulgentiam trium annorum, & tot quadragenarum gratioſè conceſſit, perpetuis temporibus duraturam.

Bertholdus etiam Herbipolenſis Eccleſiæ quondam Reverendiſſimus Præſul, de quo paulò ante fecimus mentionem, ſicut in litteris Originalibus perſpeximus contineri, omnibus Chriſti fidelibus contritis & confeſſis, eorundem Fratrum Carmelitarum fautoribus, ac ipſos ſuo titulo prædicto devotè nominantibus in ſua Diœceſi decem Indulgentiarum dies miſericorditer conceſſit. Quod & alios complures Episcopos feciſſe non ignoramus.

MCCCLXXXVI.

Henricus
ſit Archie-
piſcopus
Moguntinus.

Anno Craſſthonis Abbatis ſeptimo. Honorius Papa IV. Electionem Canonikorum Moguntinenſis Eccleſiæ, quam per diſſenſionem anno priore fecerant in Petrum & Gerardum, ſicut ibidem locuti fuimus, omnino caſſavit, & ambos jure Pontificatûs, ſi quod habuiſſent, privatos eſſe voluit. Quibus per ſententiam abrogatis Fratrem Henricum Ord. minorum Episcopum Baſilienſem ad Eccleſiam Moguntinam tranſtulit, & in Archiepiſcopum ſublimavit. Reliqua verò quæ ſupra diximus, repetere ſuperfluum judicavimus.

Honorius
Legatum
miſit in
Germaniâ.

Eodem anno memoratus Papa Honorius IV. Episcopum quendam Tuſculanum S. R. E. Legatum ſuum de latere miſit in Germaniam ad Regem Rudolphum & Principes Imperij, pro quibuſdam negotijs & Eccleſiarum utilitate communi. Qui veniens in Franciam Orientalem Synodum generalem in civitate Wirzburg inſtituit: ad quam non ſolùm Pontifices & Abbates vocavit, ſed etiam quosdam Principes ſeculares. Aderat etiam Rex ipſe Rudolphus cum alijs multis comitibus atque nobilibus Regni, & varia pro communi utilitate tractabantur. Hoc tamen concilium anno ſequenti primò fuit celebratum, quemadmodum ibi dicemus, ubi & cauſam exponemus.

Rex Vica-
rium miſit
in Italian.

Anno prænotato Rudolphus Rex ad instantiam Romani Pontificis Vicarium ſuum nomine tam ſuo quàm imperij miſit in Italian, ut in omnibus locis juriſdictionem & juſtitiam faceret imperialem. Qui veniens in Tuſciam, ab his qui Guelpharum partium erant, civibus Florentinis, Lucenſibus & nonnullis alijs, fidelitatis & obedientiæ juramentum Romano imperio debitum exigebat. Quod illi cùm nullo pacto facere conſentirent, Vicarius in furem succenſus Florentinos in ſexaginta millibus argenti Marcis, Lucenſes verò in duodecim florenorum millibus pro inobedientiæ demerito condemnavit: pecuniâ acceptâ in Germaniam reverſus eſt.

Fuerunt

Fuerunt qui scriberent, Rudolphum Regem auri cupidum Cancellarium suum pro Vicario misisse in Italiam, qui acceptâ pecuniâ populis libertatem venderet. Ea de causa Florentinos exposuisse tot argenti marcas, Lucenses quoque & alios contulisse pecuniam, ut libertate coemptâ, imperij non subderentur deinceps iussionibus. Qui hoc factum contendunt, in argumentum assertæ veritatis consequentia producunt: quod Florentini mox post impetratam pro pecunia libertatem, magistratum instituerint, quem Priores artium vocaverint, addito & alio, quem velut Majestatis & libertatis præconem vexilliferum Justitiæ nuncupabant. In quem modum & alias plerasque urbes libertatem sibi comparasse referebant.

Anno prænotato, Comite Wirtenbergenfi Regijs mandatis jam diutius reluctante, nec hoc solum, sed etiam alios Imperij defensante Rebelles, Rudolphus Rex magno suorum contracto exercitu Comitatum Wirtenbergensem in manu valida ingreditur: & omnia quæ potuit hostili vastatione demolitur. Comes etenim Eberhardus cum se tantæ multitudini cerneret non posse resistere, se & quidquid servare voluisset illæsum, non in villis, sed in oppidis & castris collocavit.

Unde Rex hoc ipso anno post devastationem terræ comitatûs binâ vice Stutgardiam oppidum memorati Comititis obsidione vallavit, fortiter muros arietibus impulit, & constantissimè impugnavit, majore suo ut ferunt damno atque suorum, quàm commodo. Nam muris etiam in plerisque locis tormentis machinarum quassatis atque dejectis, nullus hosti patebat introitus, his qui intus erant resistantibus.

Postremò Archiepiscopus Moguntinus vices suas amicè interposuit: & post concussum oppidi murum, post incendia villarum multa, post desolationem terrarum & spolia, ad Regis gratiam reduxit Comitem, & reformavit inter illos concordiam simul & pacem. Quibus peractis Comes Eberhardus Rudolphum juramento fidelitatis recognovit ut Regem: quem ille deinceps gratiosè prosequabatur ut Comitem. Deinde vicesimâ secundâ die mensis Februarij Rudolphus Rex pacem inter eundem Comitem & Senatum Eslingensem restituit.

MCCLXXXVII.

Anno Domini Crafftionis Abbatis octavo Indictione Romanorum quintâ decimâ in media quadragesima, hoc est, in Dominica quarta, quando *Latere in Hierusalem* pro Missæ introitu cantabatur in Ecclesia Dei, Cardinalis Tusculanus Apostolicæ Sedis Legatus, quem præcedenti anno Legatum ab Honorio missum in Germaniam diximus, in Civitate Francorum Wirzburg in præsentia Rudolphi Regis & multorum Principum concilium Episcoporum & Abbatum penè totius Theutonici Regni generale magnum Papæ nomine celebravit. In hoc verò generali Episcoporum concilio præfatus Cardinalis atque Legatus Clero & Religiosis omnibus per totum regnum contributionem quartæ partis omnium proventuum quatuor annis continuis Romanæ solvendum Ecclesiæ de consensu Regis ac Principum quorundam secularium imposuit, & sub maximis dandam pœnis censurarum districtiùs mandavit. Quæ res sicut nova & inaudita prius extitit, ita contra Ecclesiam Romanam animos complurium provocavit. Cùmque ad hanc Romani Pontificis legationem indiscretam nimis atque crudelem, Archiepiscopi, Episcopi, Ab-

Comes de Wirtenberg Eberhardus Regi contrarius.

Comes Eberhardus ad gratiam Regis revertitur.

Concilium in Herbipoli celebratur Episcoporum.

Papa nimium volebat exactionare Clerum.

Legationi
Papæ nul-
lus Episc.
audebat
contradi-
cere.

Probus Epi-
scopus con-
tradicens
fuit depo-
situs.

Legatus in
Italiam va-
cuis rever-
titur.

Wernherus
puer à Ju-
dæis Wef-
alia perimi-
tur.

bates, & reliqui viri Ecclesiastici omnes, qui erant in concilio, mendibus confusi obstupefcerent vehementer, nemo tamen quidquam manifestè præsumeret contradicere. murmur confusum inter eos fuit exortum, & nullum (ut fieri solet) in perturbatione consilium. Nec mirum, nunquam enim prius exactio huic similis fuit audita, ut in quatuor annis omnes Cleri & Religiosorum totius Regni Germanici proventus, faucibus Romanorum insatiabilibus deberent ingurgitari. Unde cum exactio hæc nulli esset portabilis, à nullo fuit approbata. At verò cum Archiepiscopi atque reliqui Pontifices, quorum ingens convenerat numerus, ad eam Papæ legationem contremiscerent, & suis dignitatibus metuentes, nullus contradicere de cunctis manifestè præsumeret, omnibus amarum silentium tenentibus, surrexit tandem ex omnibus Præsul unus, nomine simul & actione Probus de ordine Fratrum minorum Tullensis Episcopus, patriâ Suevus, ex oppido Tubingen, ut legitur, oriundus, qui Zelo justitiæ armatus, non iussus à quoquam, sed virtute Spiritus Dei conceptâ loquebatur pro omnibus. Habebatur autem concilium illud in majori Ecclesia Herbipolensi. Probus igitur memorabilis Præsul, quo intelligi facilius posset ab omnibus, in locum eminentiorem, cum aliàs non posset, super Baptisterium, quod tunc erat in medio templi, confestim ascendit, multa rationabiliter contra legationem proposuit, ac tandem de tanto gravamine coram omnibus appellavit. Videns & audiens Legatus Apostolicus, quid fecerit, dixeritque Probus Episcopus, iratus est, & auctoritate Apostolicâ illum velut inobedientem & Schismaticum, à suo Pontificatu deposuit. Probus autem ab Episcopatu dejectus ad Ordinem suum est reversus. Denique videntes Probi constantiam, Archiepiscopi Trevirorum Henricus, & Colonienfis Sifridus, cum quibusdam alijs Cardinalem concilio præsentem multis rationibus informare curabant, eam contributionem Clero non esse possibilem; quam si Romanus Pontifex per fulmina censurarum omnino pergit exigere, metuendum vehementer, ne dissidium periculosum & Schisma pestiferum in Ecclesia sancta, contingeret. Informandum super his Papam consulebant, ut mente conceptam temperaret sententiam, ne furor Germanorum excitatus, vel à Romana Ecclesia subiret dissidium, vel Clerus in necem conspiraret Episcoporum. Legatus autem cum hoc audisset, sibi que non satis tutum arbitraretur, apud Germaniam diutius commorari, quorum in se jam suscitaverat iram, in Italiam reversus est, fructum Legationis suæ non parvam reportans confusionem. Qui ubi Romam rediit, Honorium Papam adversâ laborantem valetudine reperit, de qua non diu postea mortuus, in Ecclesia sancti Petri sepultus fuit. Honorio mortuo Sedes Apostolica vacavit mensibus decem.

Anno prænotato nonâ decimâ die mensis Aprilis, Judæi puerum quendam nomine Wernherum ex Wanrad villa comitatûs Spanheimensis oriundum occultè rapientes, ad oppidum, quod Wefaliam vocant superiorem, juxta Rheni fluentia secum blanditijs lenitum abducunt, cultris pungunt, lacerant, & postremò crudeliter occidunt, ejusque sanguinem suo more sibi (nescio in quem prophanum usum procul dubio) servantes. Scelere autem paraçto impudentissimi canes Judæi, corpus ipsius Wernheri innocentis pueri cum summa cautela nitebantur abscondere, sed

provi-

providente Deo non potuit latere. Inventum namque miraculose à Christianis, & ad Bacherach oppidum Comitis Palatini, quod vix uno ab Wesalia milliari distat, portatum, in quadam nova Capella ponitur, quæ hodie nomine illius insignita ad sanctum Wernherum in monte nuncupatur, ubi usque in præsentem diem integrum & incorruptum ostenditur: ad ejus tumbam in principio facta quædam miracula dicebantur.

Anno item prænotato Senatus Argentinæ Civitatis in Alsatia, constitutiones quasdam contra libertatem Ecclesiasticam, in urbe ipsa edidit. Unde non parva Cleri turbatio subsequuta fuit. Inter plures alios de Clero, qui propter easdem constitutiones de Civitate recesserunt, Fratres etiam Prædicatores urbem deferentes exeunt, & cum toto suo Conventu per triennium foris continuè remanserunt. His temporibus in Italia cepit Ordo Fratrum Servorum Beatæ Mariæ nuncupatus, per quendam Philippum natione Florentinum, virum certè doctum & religiosissimum, qui ex medico ad vitam conversus Eremitarum, servitutis suæ pensum Domino Deo semper devotissimè studuit impendere, & se totis animi viribus ad cœlestia elevare. Divino post hæc oraculo præmonitus, hanc Servorum Mariæ sanctam Religionem instituit, quam sub Regula Divi Augustini ordinavit. Quam quidem Religionem in principio suæ institutionis, multi satis temere carpentes perturbantesque, occasionem Romanis Pontificibus Benedicto undecimo, Bonifacio octavo, & Urbano sexto præbuerunt, quâ illam suis litteris & privilegijs eò firmitus & amplius raborarent.

Ordinis
Servorum
Mariæ in-
stitutum.

MCCLXXXVIII.

Anno Crafftionis Hirsaugiani Abbatis nono, Indictione Romanorum primâ, posteaquam Sedes Apostolica post mortem Honorij vacasset item mensibus decem, Hieronymus ex Ordine Fratrum minorum Presbyter Cardinalis in Papam eligitur, & Nicolaus ejus nominis quartus appellatur, qui præfuit annis quatuor, mense uno diebus octo. Hic natione Lombardus, Patriâ Esculanus, qui à pueritia se sacris litteris impendit, & cum tempore Theologus doctissimus evasit. Postea ex Ordine minorum factus est Presbyter Cardinalis tituli sanctæ Sabinæ, ac novissimè Pontifex summus. Scripsit cum adhuc esset in Ordine suo, super libros quatuor sententiarum, egregios commentariorum libros totidem, in quibus Theologum se doctissimum demonstravit. In veteri quoque ac novo testamento tractatus composuit multos, & alia diversa, quæ necdum ad notitiam nostræ lectionis pervenerunt. Eodem anno, octavâ decimâ die mensis Martij obiit Frater Henricus ex Ordine minorum Archiepiscopus Moguntinus in Cathedrali Ecclesia apud Moguntiam sepultus. Quo mortuo iterum duo per dissensionem à Canonicis fuerunt electi. Gerardus videlicet de Epstein Canonicus Moguntinus & Archidiaconus Treverensis, quem prius etiam cum Petro post Wernherum diximus electum, & Emericus de Schönek Ecclesiæ Moguntinæ Scholasticus. Dum hæc fierent apud Moguntiam, adhuc Sedes Apostolica vacabat, propterea necesse fuit electionem Moguntinensium haud examinari posse à quoquam, sed causam differri, usque dum Papa esset ordinatus. Interea verò Henricus de Vinstingen Archiepiscopus Trevirorum moritur, & in majori Ecclesia S. Petri Apostoli tumulatur. Quo sepulto Canonici statim

Nicolaus
Papa IV.
Ord. minorum.

Henricus
Archiepisc.
Moguntin.
moritur.

Henricus
Archiepisc.
Trevirorū
moritur.

Gerhardus
ſit Archie-
piſcopus
Mogunti-
nus.

diverſa ſentientes duos elegerunt, Gerhardum, qui prius jam bis à Mo-
guntinenſibus fuit electus. Qui poſteaquam Romanæ Eccleſiæ cogno-
viſſet de Pontifice proviſum, Romam cum duplici electione proficiſcitur,
& à Nicolao Papa quarto in Archiepiſcopum Moguntinum confirmatur.
Qui Præſul ordinatus annis ferme ſedecim præfuit, & Eccleſiæ ſibi com-
miſſæ diligenter intendens multa utiliter peregit. Boemundus autem
per Papam Nicolaum ad Eccleſiam Trevirorum confirmatus, & in Archi-
epiſcopum ordinatus præfuit annis undecim, vir prudens atque magni-
ficus, qui bona Eccleſiæ ſuæ non minuit ſed auxit, & ſpiritualia non
omiſit. Qui inter alia providentiæ ſuæ ſtudia Caſtellum à fundamen-
tis novum conſtrui fecit, in Novimagio, vico ciſmoſellano, qui ab incolis
terræ vulgariter Neumagen nuncupatur, & diſtat à vico nativitatſ meæ
Trittenheim in deſcenſu Moſellæ vix lapide ſeſqui altero : Clerum dilexit,
& Religioſis optimè favit.

Brabantia
Dux & Gel-
driæ comes
conten-
dunt pro
terra Lim-
burgenſi.

Anno prænotato mortuus eſt Dux Limburgenſis ſine liberis, &
magna pro ejus Ducatu inter Joannem Brabantia Ducem, & Reinhardum,
ſive ut more noſtro dicamus, Reinhardum Geldriæ Comitem fuit ſuborta
diſſenſio. Utérque enim ſe jure proximum clamabat hæredem, &
multiplici quiſque jus ſuum ratione conabatur aſtruere. Dies placitandi
ſervabantur plures, & ſemper cauſa fiebat ſeipsâ deterior. Cúmque diſsi-
dentes ad concordiam pacis nemo poſſet reducere, neceſſitas tandem
partem impulit, litem armis bellicis terminare. Dies ad prælium deter-
minata ſtatuitur, copiæ ab utrâque parte contrahuntur.

Brabantia Dux Joannes pro ſua parte ſecum habuit Godfridum
fratrem ſuum, Adolphum Montenſem Comitem, Henricum Comitem
de Windeck, Walramum Comitem Juliacenſem, & Gerardum fratrem
ejus, Eberhardum Comitem de Marcha, quam nunc poſſidet Dux Cli-
venſis, & fratrem ejus, Episcopum quoque Leodiſenſem ; Comitem Loſ-
ſenſem, Cives Colonienſes, & complures alios, quorum memoria non
occurrit.

Reinhardus autem Geldriæ Comes in ſuo exercitu habuit auxiliarios
iſtos: Siſfridum Archiepiſcopum Colonienſem, Henricum Comitem
Lützelburgenſem, & Valramnum fratrem ejus, Joannem Dominum in
Lymburg, Henricum Comitem de Weſterburg, Comitem quoque de
Falckenburg : & quosdam alios ex nobilibus.

Comes
Geldriæ in
bello vinci-
tur & capi-
tur.

Die ſtatuto jam relucenſe bellum inter eos cruentum ſatis comittitur:
Comes Geldriæ cum ſuis ab adverſarijs vincitur & ſuperatur. Dux Bra-
bantia triumphans victoriâ potitur. Et multi ab utraque parte ceciderunt
vulnerati. Denique Comes ipſe Reinhardus à Duce Brabantiorum cá-
pitur : & in vinculis aliquandiu detinetur. Qui tandem ut libertatem
conſequeretur amiſſam, non ſolum Ducatui Limburgenſi renunciare
coactus eſt, ſed multa etiam de ſuo ſuperaddere.

Siſfridus quoque Archiepiſcopus Colonienſis in eodem captus eſt bello,
quem Adolphus Comes de Monte pro ſuo intéreſſe abducens, ſeptennio
ferme captivum tenuit : quoniam dare pecuniam pro liberatione ſui
poſtulatam recuſavit. Auxit etiam tyrannidem Comitis in Archiepiſco-
pum furor & contentio Civium Colonienſium, qui Comiti jam prius con-
foederati animos in Pontificem ſuum gerebant hoſtiles. Tempus ergo
ſe naſcos

se nactos opportunum & horam convenientem arbitantes, quo non solum omnem de Præsule vindicarent injuriam: sed pro suo etiam arbitrio deinceps optatâ diutius abuterentur potestate, multas illi condiciones imponere tentabant, non satis honestas: sine quibus omnem spem ei liberationis denegabant. At ille constans animo, cum turpem honori suo conditionem nullam penitus consentiret admittere, captivitatem suam in septennium usque compulsus est tolerare. Postremò tamen siâ carcere dimitti voluit, magnam dare pecuniæ summam coactus fuit.

Sunt qui scribant, in memorato prælio plus quàm centum hominum pugnatorum convenisse millia, & plures ab utraque parte occubuisse. De parte autem Comitum Geldriæ multi ceciderunt. Capti sunt multi Comites ac nobiles, reliqui se fugiendo salvârunt. Ex illo tempore Ducatus Limburgensis Brabantinorum Ducatui conjunctus est usque in præsentem diem, Dominio sæpe tamen translato.

Ducatum
Limbur-
gensis
Brabantij
obtinent.

MCC LXXXIX.

Anno Crafftionis Abbatis Hirsaugiensis decimo, Indictione Romanorum secundâ, Rudolphus Rex contractis copijs denuo in Burgundiam movit exercitum, contra inobedientem Comitem atque perjurum. Et in primis quidem Paterniacum oppidum post obsidionem brevem expugnavit & cepit. Deinde ipsum Comitem Burgundiæ iterum cepit. Quem sibi & Romano Imperio cum multis ac necessarijs cautelis in perpetuam servitutem subjecit. De priore autem transgressione & perjurio poenas illum dare compulit, & graviter punivit.

Burgun-
diones ite-
rum supe-
rantur per
Regem.

In eadem expeditione Burgundiana cepit etiam memoratus Rex Rudolphus Comitem Sabaudia: Comitem quoque montis Bellicardi, & plures alios: qui venerant in auxilium Burgundionibus: quos omnes fortissimâ congressione superatos imperio subdidit, & fidelitatis jurare homagium singulos coëgit. Rebus in Burgundia prosperè gestis ad interiora Rex Rudolphus victor tandem reversus est: & suum contra prædones studium continuat.

Eodem anno Emicho Comes de Liningen: Diecherus filius Eberhardi Comitum de Kazenelenbogen: Waltherus Comes de Geroldseck: Gerlachus Dominus in Limpurg senior: Comes quoque de Veyhingen: Comes de Reneck cum pluribus alijs in conflictu quodam apud Nigram silvam habito miserè perierunt.

Anno prænotato cum Sifridus Colonienſium Archiepiſcopus apud Comitem Adolphum de Monteficut diximus in arcta custodia teneretur captivus, Comes de Juliaco Walramus cum suorum armata multitudine per terras Ecclesiæ Colonienſis discurrens, prædas & incendia perpetrabat, & multa pauperibus atque villanis damna intulit. Castellum Ecclesiæ fortissimum Zulph inter alia traditione cepit, ac funditus destruxit.

Comes Ju-
liacensis de-
vastat Co-
lonienſis
Diocesiā.

Conſimili veſaniâ Eberhardus Comes de Marcha furens cum suorum valido exercitu intravit Westphaliā, & Angariæ Ducatum Ecclesiæ Colonienſis pertinentem incendio & rapinâ devastans multas terræ munitiones cepit, & sibi subjugavit.

MCCXC.

Anno Crafftionis Hirsaugiani Abbatis undecimo Indictione Romanorum tertiâ, inter Joannem Comitem de Spanheim, & Henricum

Discordia
inter duos
Comites de
Spanheim
& de Vel-
dientia.

Comitem de Veldentia magna pro levi causa fuit suborta diffensio. Comes etenim Joannes hominem quendam pauperem ex comitatu Henrici oriundum pro quibusdam forensibus sceleribus laqueo fecerat suspendi, qui fuerat in tortura confessus, quadringentos se auri nummos in oppido Creützenach furatum de domo cujusdam civis ac Ministerialis memorati Comitis Spanheimensis, ipsamque pecuniam in domo sua sub lecto fodisse in terram, quæ fuit in villula quadam dicti comitatus Henrici Veldensis.

Archiepisc.
Moguntin⁹
reformavit
concordiã.

Hinc pro pecunia illa contentio inter Comites oritur: quia Comes de Spanheim adjudicabat, eam illi, qui perdiderat, cum esset verus Dominus, debere ad integrum restitui: sed Comes alter illam in suo repertam, dominio sibi putabat deberi. Grevit paulatim hæc diffensio in tantum, ut prope fuerit, ut non aliter, quàm bello videretur terminanda. Quod audiens Gerardus Archiepiscopus Moguntinus, cui ambo fœdere amicitiae fuerant conjuncti, vices suas interposuit, & reformatâ pace, pecuniam, civi Creützenacensi, à quo fuerat sublata, donavit.

Joannes fit
Abbas in
Spanheim
novus.

Eodem anno mensis Maij die secundâ, mortuus est Petrus Abbas mei quondam Spanheimensis Cœnobij octavus, cui successit Joannes ejus nominis secundus, qui præfuit annis ferè octo. Hic oriundus ex oppido Sobernheim, quod uno duntaxat milliario distat à Spanheim, qui Ecclesiam de novo fecit consecrari.

Miraculum
Dominici
corporis in
Gallia fa-
ctum.

Anno prænotato magnum apud Parisienses in Gallia miraculum accidit. Mulier quædam ab uno perfido Judæo pecuniam mutuò (ut solet fieri frequenter) acceperat, cui vestem suam meliorem propignore locavit. Instante postea Resurrectionis Dominicæ festo, tunicâ suâ festivâ non exornari verecundum ducens, cum ob tantæ solemnitatis reverentiam, tum ne vicinorum suspitione aliquod incurreret bonæ opinionis suæ detrimentum, Judæum accessit; ut vestem sibi concederet locatam pro fœnore per solum diem solemnem petijt, seque mox illam postea relaturam promisit. Ad quam Judæus: *Si, inquit, Corpus Christi vestri, quod in Hostia contineri dicitis, mihi secretò apportaveris, faciam quod petis.* At mulier vestis cupidine ducta promisit facturam se, quod Judæus postulabat. O miseranda generis humani defectio! Accedens jam perfida mulier ad Altare, posteaquam Sacrosanctum Corpus Domini nostri Jesu Christi de manu Sacerdotis suscepisset, illud mox retrocedens secretò ab ore manibus retraxit: & Judæo sicut promiserat impia impio, desperata perfido dedit. Judæus Sacro Sanctissimum Sacramentum pollutis manibus acceptum in patellam aquâ repletam super ignem posuit, & fortiter bullire fecit. Verùm posteaquam diutius Hostia sacra super ignem bullierat, semper tamen mansit integra, & sine aliqua sui corruptione sana.

Sacramen-
tum emit-
tit sangui-
nem.

Quod impietatis minister cernens Judæus, gladium furens arripuit, & sacram Hostiam feriendo vulneravit. Et ecce miraculum evidens, & magnum fidei nostræ firmamentum. Mox etenim sanguis de vulnere Hostiæ copiosus cepit profluere, & aquam caldarij, in quo bulliebatur, totam in rubedinem mutare. Conningere Deus voluit, ut hæc in domo sua sceleratissimus faceret Judæus, dum supervenirent quidam Christiani, mutuò pecuniam pro fœnore postulantes. Qui cum aquam sanguine tinctam intuerentur super ignem prius bullitam, nihil de facto scientes, ecce subito Hostia Sacrosancta nullo contingente super tabulam de caldario saltavit,

salvavit, & irrogatam sibi à Judæo injuriam omnibus ostendit. Rem Christianis mox ad Judicem deferentibus, perfidus ille Judæus capitur, qui prodito negotio, palam ignibus concrematur: Sacro-verò-Sanctum Dominici Corporis Sacramentum solemni cum Processione à Clero deferretur in Ecclesiam, & laudes Omnipotenti Deo pro tanto miraculo decantantur. Domus verò Judæi, in qua tantum piaculum contigit, in Ecclesiam sub Salvatoris nostri honore commutata fuit. Mulier etiam illa poenas dedit, quas meruit.

Judæus pro scelere commisso datur incendio.

Anno præscripto Rudolphus Rex in manu suorum valida per Sueviam & Franciam Orientalem quasi visitator Provinciarum diligentissimus, & inquisitor latronum atque castigator prædonum ferventissimus circumeundo transivit, & transeundo raptorum latibula & munitiones ubique terrarum studiosissime quæsit, reperit, obsedit, cepit, & plusquam LXX. numero funditus evertit, principibus regni & civitatibus Imperij lætanter auxilia ferentibus. Ubicunque raptorum & prædonum receptacula invenire potuit, omnia mox sine delectu personarum solatenus evertit. Videbant hæc latrones terræ, qui vias obsidere consueverant & spoliare, & capere viatores, & dissecabantur cordibus suis; qui cum stare non possent ante faciem persequentis, fugere compulsi sunt in exteras nationes. Nam, sicut diximus, in brevi tempore postquam à Burgundia redierat, plusquam septuaginta castra latronum sive Prædonum, fortissima cepit, ac funditus evertit. Sed plura cum tempore postea in detrimentum Reipublicæ maximum restaurata cernimus, de quibus fieri multa quotidie latrocinia dolemus. Rudolphus Rex sempiternâ memoria dignus hominum Regni deprædationes sustinere non voluit, sed latrones sceleratissimos omnes aut capitibus truncavit, aut extra patriam proscrispsit. Et quia liberavit pauperem & humilem, de violentia potentie, magnam à Deo benedictionem promeruit, cujus semen supra omnes Germaniæ Principes multiplicatum, dilatatum, exaltatum fuit; multi namque Reges ex eo descenderunt.

Prædonum castra LXX. destructa per Regem Rudolphum.

Anno etiam prænotato mortuus est Henricus Dux Baviaræ frater Ludovici Comitis Palatini Rheni de Heidelberg, & filius Ottonis Ducis, qui primus ex Bavaris Palatinatum cum uxore obtinuit, de quo diximus in prima parte hujus operis, anno Eberhardi Abbatis sextodecimo. Reliquit autem Henricus Dux memoratus filios quatuor ex Elisabeth filia Belæ Regis Ungariæ uxore sua, videlicet, Ottonem qui postea Rex Ungariæ factus est, Ludovicum, Stephanum & Joannem. Qui fratres paternum inter se divisere Ducatum utriusque Baviaræ.

Henricus Dux Baviaræ mortuus.

MCCXCI.

Anno Craffthonis Abbatis duodecimo, Indictione Romanorum IV, Rudolphus Rex Conventum principum celebravit in oppido imperiali Franckfurt: ubi inter alia Regni negotia principes Electores & præcibus rogabat multis, & magnis allicere promissionibus tentabat, quatenus Albertum Ducem Austriæ filium suum Regem designare Romanorum, consentirent. Quod illi facere omnino recusabant, dicentes, eum se Regem habere viventem, super quem alium inducere non liceret; & enim satisfacere uni pro Majestatis honore cum vix possint, multo minus duobus sufficerent. Veruntamen ne Regem senem & properantem ad exitum

Conventus fit Principum in Franckfurt.

Rex cum
filiabus &
amicis Ar-
gentinam
ascendit.

exitum vitæ optimè de Imperio meritum improvidè contristasse viderentur, cum perstaret in precibus orans, rem in aliam consultationem deliberationis maturæ gratiâ tandem concluderunt. His factis discedunt, & faciem Regis non vident amplius. Discedens enim à Franckenfurt Rex confestim ascendit ad Argentinam Alsatiae civitatem amœnissimam, ubi recreationis gratiâ convocavit ad se filios suos & amicos, cupiens fatigatum multiplicibus curis animum eorum aliquantulum præsentiâ relevare. Aderat ibi Guda nomine filia, uxor Wenceslai Regis Boemorum, aderant & alij filij ac filiae, lætam cum Patre jam senio & labore gravato quietem celebrantes.

Rex infir-
mus Spiram
descendit,
& moritur.

Cum verò paucis apud Argentinam demorarentur diebus, Rex Rudolphus ægritudinem mortalem incidit, per quam non diu postea consumptus fuit. Unde sentiens ægritudinem augeri quotidie, & crescere, navigio cum sua familia descendit ad Spiram, ubi Regum fuit sepultura communis. Morbo autem ingravescente, cum se jam intelligeret moriturum, testamentum cum bono rationis usu condidit, prævinitusque Sacramentis ex more Dominicis, xxii. die mensis Julij, hoc est, in solemnitate S. Mariæ Magdalænæ moritur, & in Choro Regum majoris Ecclesiæ Spirensis cum honore sepelitur. Post cujus mortem Regnum vacavit anno quasi uno.

Nicolaus
Papa mori-
tur & vacat
Sedes annis
2.

Eodem anno mense Decembri, mortuus est etiam Papa Nicolaus ejus nominis iv. de Ordine FF. Minorum, cujus Corpus Romæ in Ecclesia S. Mariæ Majoris cum debita fuit religionis observantia sepultum.

Quo mortuo Cardinales per biennium dissentientes in electione concordare non potuerunt. Et propterea Sedes Apostolica vacavit annis duobus, mensibus tribus, diebusque decem & octo. Insuper, quod rarum exitit, uno eodemque tempore & Apostolica Sedes Romæ, & Regnum Theutonicorum cum Imperio vacavit.

Responsio
ejus, cur
non profici-
sceretur
in Italiam.

Rudolphus autem Rex sempiternâ memoriâ dignus, annis decem & octo sine Imperij corona regnavit, multa laudabiliter gessit, purgavit Regnum prædonibus, & qualibet incursione latronum, ad Imperij subjectionem rebelles compulit, pacem per totum Francorum Orientalium imperium reformavit: Hæredibus suis copiosè providit, quibus Austriam, Carinthiam, Stiriam, Carniolam, Portum Naonis, & magnam partem Sueviæ cum alijs terris multis comparavit. In Regno Germanorum optimè præfuit, sed de Italia parum curavit. Unde quotiens interrogaretur à suis, quare pro corona Imperij suscipienda non peteret Italiam, respondere cum Æsopo fabulatore solebat: *Cum olim bruta animalia diversi generis invitarentur à Leone inspeluncam, ubi senio gravatus jacebat esuriens, nec valens præ corporis debilitate quoquam ire venatum, venerunt successivè plura quidem, quæ ubi caveam intrassent, mox à leone capta & dilacerata, ventrem ejus implebant. Vulpes autem veniens ad os speluncæ introspexit quidem, sed introire contempsit. Quam leo sentiens adesse, fraude plenus inclamavit: Cur non ingrederis ad me visitandum vicina mea dulcissima? Respondit illa: Quoniam, inquiens, ingredientium vestigia cerno plurimorum, sed nullum è caverna redire tua considero. His dictis præpeti cursu vulpes retrocessit. Ita legimus, inquit Rudolphus, Regum Theutonicorum plures pro corona Imperij, vel quibuslibet alijs regni negotijs profectos in Italiam, sed redisse absque detrimento sui paucos*

paucos invenimus. Italia enim ſervi leonis eſt caverna, & ſubſtantiam Germanorum ſemper anxie quarit, & ſanguinem ſitit. Quem Germanorum Principum non vel extinxit, vel exhaust Italia ſi potuit, aut perſecuta non fuit illuſitque ſi vincere nequivit? vadat in Italiam, qui & ſe & ſua odit, nos iſthic noſtra curabimus.

Italia ſpē-
lunca Leo-
nis aurum
Germaniæ
ſitient.

MCCXCII.

Craſſthionis Hirſaugiani Abbatis tercio decimo, Indiſtione Romanorum quintâ, hyems fuit aſperrima, & nimis diuturna, ratione cujus defecerunt jumentis pabula, & magna pauperes egenosque preſſit inopia. Vineta etiam in multis locis præ nimio frigore læſa parum fructificârunt.

Hyems du-
ra.

Eodem anno Gerhardus Archiepiſcopus Moguntinus provinciale Concilium cum Suffraganeis ſuis Epiſcopis celebravit in Eccleſia Sanctorum Petri & Alexandri Pontificum in oppido Aſchaffenburg juxta littus Mogoni fluminis. In qua comparuerunt Manegoldus Epiſcopus Herbiſpolenſis, Fridericus Epiſcopus Spirenſis, Simon Epiſcopus Wormatiensis, Epiſcopus quoque Auguſtenſis, Epiſcopus Eiſtattensis, Epiſcopus Hildeſheimenſis: reliqui verò Moguntinæ provinciæ Epiſcopi Conſtantiensis, Curienſis, Argentinenſis, Halberſtattensis, Padelbronnensis, & Verdenſis oratores ſuos atque Vicarios, ut moris eſt, cum poteſtate mandata ſufficiente miſerunt.

Concilium
celebratur
provincia-
le in Aſ-
ſchaffen-
burg.

Comparuerunt & Abbates noſtri Ordinis in eodem Concilio plures: quorum cœnobiorum nomina conſcripta invenimus ita: Abbas Hirſfeldenſis, Abbas ſancti Albani prope Moguntiam, Abbas ſancti Jacobi ibidem, Abbas in Selgenſtat, Abbas ſancti Petri de Erfurt, Abbas in Homburg, Abbas de fonte Reinhardi, Abbas de Salveldt, Abbas de Blidenſtatt, & alij plures tam noſtri Ordinis, quàm aliorum, quorum nomina non tenemus. Multa in eo Concilio ſtatuta ſunt, quæ litteris commendata ſervabantur.

Abbates in
eodem
Concilio
præſentes.

Soluta tandem concilio, dum unusquiſque ad ſua regreditur, Fridericus Eccleſiæ Spirenſis Epiſcopus in itinere juxta Mogonum apud villam Keſterspach nuncupatam, à Gerhardo filio Eberhardi Comitſ de Kazenelenbogen captus eſt: & ad Caſtellum quoddam munitiſſimum deductus, cuſtodix mancipatur. Cauſam verò captivitatis hujusmodi non invenimus. Verùm non diu poſteà compoſitione inter eos factâ Epiſcopus liberè abire permittitur.

Anno prænotato circa initium menſis Maij, hoc eſt, ad feſtum Sanctorum Philippi & Jacobi convenerunt principes Imperij Electores in oppido Franckenfurt pro novi Regis electione, cum jam Regnum in menſem decimum vacâſſet. Poſt plura conſilia inter ſe habita variôsque tractatus, tandem cœmuni decreto Adolphum Comitem de Naſſavv in Regem elegerunt, virum ſtrenuum, & imperio ab antea ſemper fidelem, quippe qui filios ſuos & proximos in nullo de rebus imperij ditare voluit: ſed omnia regno integra conſervavit. Electus autem à Principibus ad Aquisgranum perducitur, & ſecundum morem antiquum in Regem Theutonicorum cum ſolemnitate maxima coronatur. Sex annis tantum regnavit, & ad Imperij coronam non pervenit. Tandem per Principes ad Moguntiam convenientes fuit à regno depoſitus, & poſtremo ſicut dicemus in bello occiſus.

Conventus
Principum
in Francke-
furt.

Adolphus
ſit Rex, qui
fuit Comes
in Naſſaw.

H

Corona-

Adolphus,
Rex Coro-
natus à cun-
ctis ſuſcipi-
tur.

Coronatus autem Rex apud Aquisgranum ad Coloniam revertitur, & civibus ex more, in ejus verba jurantibus, ut verus Theutonicus Regni Monarcha ſalutatur. Inde progrediens fidem dedit & accepit per quæque Regni oppida, & fecit omnia, quæ fieri per novos Reges fuerant à conſuetudine introducta. De Colonia per fluenta Rheni aſcendit ad Moguntiam, luſtratîſque per circuitum oppidis & Urbibus Imperij cunctis, tandem pervenit ad Argentinam. In omnibus locis ut Rex verus Theutonicorum ſuſcipitur, & à cunctis futurus Imperator ſalutatur.

Adolphus
Rex obſe-
dit & cepit
Colmaria.

Comites autem nonnulli per Sueviam & Alſatiam conſpiratione factâ nobiles quosdam & Oppidulorum Cives ſibi contra Regem Adolphum conciliaverunt ſocios, quorum auxilio rebellionem parabant. Quo circa Rex Adolphus Colmariam Alſatiæ vicum obſidione cingens potenter expugnavit & cepit, oppidanôſque jurare in ſuam fidem coëgit ac prævaluit. Cujus quidem oppidi Capitaneum (vel ut ab incolis dicebatur) Advocatum Rex Adolphus in curru ligatum ſecum abduxit captivum, Baronem quoque unum de Rappolſtein capiens non prius dimiſit, quàm filios ſuos pro ſe obſides dedit.

Miſnenſiâ
terra Imperij eſt.

Idem Rex Adolphus totum Principatum Miſnenſem pro magna pecuniarum ſumma coëmens incôporavit Imperio, quem cum filiorum ſuorum alicui dare potuiſſet, quemadmodum Rudolphus fecerat cum Ducatu Auſtriæ, nequaquam voluit, ſed cum Imperio cunctis regni ſui diebus reſervavit.

MCCXCIII.

Anno Craſſtonis Hirſaugienſis Abbatis Reverendiſſimi quarto decimo inchoato, qui & ultimus fuit, Indictione Romanorum ſextâ in fine menſis Januarij, Adolphus Rex Conventum Principum celebravit in Moguntia. In quo multa pro cômuni utilitate Regni conſtituit, & pacem inter diſcordantes reformavit. Et quoniam erant nonnulli Comites & Nobiles Regni, qui rebellionem meditabantur contra eum, ſtatuit in illos copias movere exercitûs, & contumaciam armis humiliare ſuperbam. Ad proximum igitur vernale tempus conveniendi terminum Principibus ſtatuit, & ut parati ad feſtum S. Mart. Georgij eſſent, mandavit.

Adolphus
Rex feliciter cæpit,
malè fini-
vit.

Rex iſte Adolphus in principio promotionis ſuæ ad Regnum cunctis in rebus atque negotijs & metuendus fuit hoſtibus, & omnium judicio fortunatiſſimus, atque feliciter regnare cæpit. Verùm non diu poſteâ vulnus mutavit fortuna ſerenos, & eum quem ſublimaverat, repente deſeruit, ſuamque in eo cæcitatem improbè oſtendit. Nam conſeſtim omnibus cœpit fieri odioſus, maximè Principibus Imperij, à quibus Rex antea fuerat designatus. Hujus odij cauſam ipſe non ultimam in eo præſtitit, quòd Regi Anglorum promiſſam fidem contra Gallos maximâ pecuniarum ſummâ prius ab eo receptâ non ſervavit. Quod quo ſit modo geſtum, ſuo inferius ordine dicemus. Unde paulatim deſiciens tandem à Principibus deſeritur, & Regnum Duci Auſtriæ Alberto condonatur.

Craſſtho
hujus Mo-
naſterij
Abbas
XVHA ob.

Eodem anno Dominus Craſſto hujus Monaſterij Hirſaugienſis octavus & viceſimus Abbas, jam ſenio gravatus, & multis laboribus exhaustus, poſt febrium quartanarum longam decoctionem quartâ die menſis Februarij moritur, & cum Antecelloribus ſuis in majori Eccleſia ſepelitur,
anno

anno Regiminis sui tertio decimo jam completo, simul adjunctis viginti diebus. Vir quidem in sua generatione bonus & diligens in ministerio, sed priscis hujus Cœnobij Patribus tam Zelo regularis disciplinæ, quàm observantiâ inferior.

De Godfrido hujus Monasterij Hirsaugienſis Abbate XXIX. qui præfuit annis VII. menſe uno, diebus XXIV. & Geſtis varijs.

Anno Dominicæ Nativitatis MCCXCIII. Indiſtione Romano-
rum ſextâ, die menſis Februarij decimâ, convenerunt Fratres
hujus Monasterij Paſtoris regimine deſtituti ad locum capi-
tulareſ pro novi electione Abbatis. Qui præmiſſis ex more
ad Deum precibus, conſilijs quoque & tractatibus pro negotio tunc ne-
ceſſarijs & opportunis, tandem unanimi conſenſu Godfridum Monachum
venerabilem, qui Cuſtodis eo tempore curabat officium, in Abbatem
ſuper ſe conſtituerunt.

Godfridus
ſit Abbas
XXIX.

Qui confirmatus à Friderico de Bollandia Eccleſiæ Neometenſis
Epiſcopo, & juxta conſuetudinem antiquam ſolemniter benediſtus, præ-
fuit annis VII. menſe uno, diebus verò quatuor & viginti. Vir quidem
bonus in ſe, & nulli ſine rationabili cauſa moleſtus, qui temporalium
rerum reparator & pro viribus conſectator diligentiffimus extitit, quam-
vis non omnia, quæ prius fuerant alienata, reparârit.

Patriâ Suevus erat, de honeſta familia natus, quem cura parentum
Cœnobio tradidit, cùm eſſet adhuc invenis, proviſionem magis intendens
corporalem, quàm animæ ſalutem. Veteris etenim conſtitutionis à
Sanctiſſimo Abbate Wilhelmo editæ, ac per Sedem Apoſtolicam appro-
batæ, quâ omnino cavebatur, ne quis ante viceſimum ætatis annum in
hoc ſacro Cœnobio ſuſciperetur ad Monachatum, ſubintraverat oblivio;
quoniam tepelcente paulatim regularis obſervantiæ ſtudio, tranſivit in
abulum etiam hæc laudabilis inſtitutio. Non eſt puerorum Regularis
obſervantiæ integritatem poſſe cuſtodire, quæ res & moribus, & ætate
requirit perfectos. Godfridus igitur ad Monasterium puer ſuſceptus, ad
exemplum eorum, quos reperit, inſtituitur, & moribus cum ætate pro-
ficienſ tandem Sacerdos ordinatur. Non diu poſt Subcantoris ei mini-
ſterium comittitur, in quo multis annis Domino fideliter ſervivit. Ma-
gnæ litteraturæ non extitit, non tamen penitus Idiota vel indoctus fuit.
Mediocriter potuit ſcripturas intelligere, & in his, quæ ſuum concerne-
bant officium, competenter ſe juvare. Nam illo tempore ordo noſter
tam in eruditione ſcripturarum, quàm in ſanctimonia vitæ meritorum
nimium deſecerat: in quo Monachus vel ſanctus vel eruditus rarus oc-
currebat. Quæ quidem calamitas Ordinem ſanctum pene totum operuit:
à qua deformitate nunquam poſtea totus ſurrexit. Verùm ut in ſemita
capſi permaneamus propoſiti, oportet nos querelas intermittere comūnes.

Godfridus
ſit Mona-
chus.

Godfridus ergo Monachus poſteaquam Succentoris officium multis
annis ſtrenuè impleverat, Cuſtos tandem Eccleſiæ principalis conſti-
tuitur, & ſuorum juffione Abbatum ſapius etiam in rebus externis arduis

ad consilium seniorum convocatur, fuit enim prudentiâ singulari præditus: qui si fuisset tempore prædicto, quando Monasticæ disciplinæ in hoc Monasterio vigeat integritas, homo certè magnæ Religionis præ cæteris evasisset. Ex Custode tandem vasorum Ecclesiæ materialium factus est sicut diximus Custos & Rector immortalium animarum.

Godfridi
Abbatis di-
positio
corporis.

Quantum ad corporis dispositionem pertinet, homo erat staturâ magnus & satis longâ, plus ad pinguedinem tendens, quàm in contrarium: persona elegans & majestate quadam naturali reverendus; ut etiam ipsa in eo natura diligens operatrix nihil videretur omisisse eorum, quæ virum cæteris præficiendum vel ornare possunt, vel perficere. Caput pro magnitudine corporis habebat pulchrè dispositum, nigris capillis decenter ornatum, ab anteriore parte aliquantis per calvum. Barbam & multam in eo natura produxit, & canitie venerandâ resperfam. Incessu gravis & lentuserat, ut etiam inter eundem quandam præ se ferret maturitatem. Vox illi virilis erat & sonora. & quæ maximè ornabat perorantem: cujus eloquium omne præmeditatum esse à nescientibus videretur propter dicendi proprietatem.

Godfridi
Abbatis di-
positio
animi.

Consilio fuit promptus, & ad quæque difficilia sufficiens, ita ut in rebus arduis nemo facilius illo & citius consuluerit unquam. Contulerat ei natura ingenium docile, profundum, subtile & promptum, quo tam acutè plerumque uti consuevit, ut scire cogitationes Fratrum suorum crederetur. In agendis negotijs temporalibus magnâ utebatur providentiâ, & jurisdictiones Monasterij sui non permisit in aliquo violari. Collapsam tamen Regularis disciplinæ observantiam reformare non potuit, qui moribus inventis rectè se vivere putavit. Conversatione suâ publicâ præferebat honestatem, sed quantum ad internæ puritatis integritatem pertinet, sicut nemo scit cogitationes hominum, ita judicare conscientiam, te latentem, alienam temerarium est, & nimis periculosum. De manifestis ergo loquimur, quoniam Godfridus Abbas quidem in sua generatione fuit bonus, veruntamen peculium Monachis non abstulit: sed eum vivendi modum quem reperit, quamvis Regulæ contrarium, permisit.

Wormatia
crematur
ignibus.

Anno Dominicæ Nativitatis prænotato nonagesimo tertio supra ducentessimum atque millesimum, qui fuit primus Godfridi Abbatis hujus Monasterij Hirsaugiensis, Urbs Wormatiensis igne casuali nocturno tempore incensa magna ex parte cremata fuit, & multa civibus incommoda provenerunt.

Adolphus
Rex in Mis-
nenses ducit exerci-
tum.

Eodem quoque anno Rex Adolphus contractis undique copijs ingentem contra Misnenses duxit exercitum, quorum Princeps, quem Marchionem vocabant, Romano diu rebellis Imperio extiterat. Rex verò Adolphus Marchionatum ipsum potenter ingressus, Marchionem superavit, & procul extra patriam proscripsit. Magnam deinde auri summam ex pia consideratione legitimis donavit hæredibus, compararumque pecuniâ simul & armis principatum illum Romano imperio totaliter subjecit & ipsum pacificè possedit deinceps, quam diu regnum obtinuit.

Anno prænotato inter duos Reges Anglorum scilicet & Gallorum diuturnum illud bellum, & utrique parti longè perniciosissimum pro quibusdam

busdam Regni terminis sumpsit initium, cujus occasione successu temporis multa hominum millia perierunt. Quæ quidem Regum dissensio tunc incepta, pluribus annis durans, ac multis plerunque bellis agitata nec hodie finem accepit.

His temporibus Albertus ex Comite de Habsburg Dux Austriæ Rudolphi quondam Regis natu major filius, Regi Adolpho maximè contrarius extitit, & æmulos contra illum plurimos excitavit. Cujus rebellionis causa principalis cæca fuit ambitio, quâ alter alteri non parum invidebat pro regno. Mortuo siquidem Rege Rudolpho Albertus ejus filius ad se regnum pertinere totis viribus contendebat, asserens non alienum quempiam ad regnum vocandum, quamdiu idoneus inveniri posset de regali prosapia ad regnandum. Verùm Principes hanc ejus contentionem libertati electionis scientes esse contrariam, Adolphum Comitem de Nassaugia sicut diximus in Regem unanimiter elegerunt.

Albertus
Dux Au-
striæ Regi
Adolpho
contrarius.

Hinc motus in iram Albertus, quoniam à Principibus se putabat contemptum, Regi Adolpho cunctis diebus adversabatur, donec desertum à Principibus tandem in campo Wormatiensi occidit. Inter alios verò, qui cum Duce Alberto contra Adolphum conspiraverant Regem, non ultimus fuit Eberhardus Comes de Wirtenberg, homo bellicosus, fortis, audax & quietis impatiens, qui semper vixit in armis, & multa cum vicinis prælia gessit. Nulli regum suo tempore imperantium voluntate spontaneâ unquam fuit subiectus, sed cum singulis contentiones habuit, & cunctis semper fuit infestus: Rudolpho inprimis, ut supra diximus, rebellis fuit atque contrarius, & in eum cum quindecim comitibus conspiravit. Deinde Duci Alberto contra Regem Adolphum usque ad mortem pertinacissimè adhæsit. Quo tandem occiso non minus Alberto Regi extitit contrarius, quàm reliquos ante illum fuerat persecutus.

Eberhardus
Comes de
Wirten-
berg.

Anno item prænotato Rex Adolphus in oppido imperiali Eslingen apud Suevos conventum Principum habuit: ad quem omnes Sueviæ Comites, Barones, ac nobiles convocavit, qui mandatis Regalibus obtemperantes ire curabant, solus Comes Eberhardus de Wirtenberg venire contempsit. Regina tamen, quæ intereà morabatur in castro Achalm in monte propè Rütlingen, invitata per Comitissam de Wirtenberg uxorem Eberhardi Comitis ad Stutgardiam venit, & baptismo filiæ illius interfuit.

Conventus
Principum
in Eslingen.

Anno etiam prænotato in die Apostolorum Petri & Pauli moritur Henricus de Gandavo Canonicus & Archidiaconus Ecclesiæ Tornacensis, ibidem in Templo Beatæ semper Virginis Mariæ sepultus, Doctor Parisiensis omnium sui temporis facilè doctissimus: qui inter multa ingenij sui opuscula scripsit opus insigne, quod Summam Theologiæ prænotavit. Super sententias quoque libros quatuor. Quodlibetorum etiam libb. 11. De sancta Virginitate lib. 1. De Pœnitentia salutari lib. 1. Sermones quoque multos & varios composuit. Et plures in Aristotelis volumina commentarios scripsit elegantes.

Henricus
de Ganda-
vo Doctor
Parisiensis
obiit.

Item anno præscripto sextâ decimâ die mensis Novembris obiit Simon de Schöneck Episcopus Wormatiensis, & in Monasterio Schönaugiensi Cistertiensis Ordinis in sua Diœcesi sepelitur. Post quem Canonici majoris Ecclesiæ Gerardum filium Comitis Hirsuti vulgari vocabulo Rug-

Gerhardus
fit Episc.
Worma-
tiensis.

graff in Antifticem unanimiter elegerunt. Sed quia vacavit Sedes Apoſtolica, & illo in tempore non habebat Pontificem, electus iſte mortuus fuit ante confirmationem.

MCCXCIV.

Cœleſtinus
ſit Papa V.
ex Eremita.

Anno Godfridi Abbatis Hirſaugienſis ſecundo, Indictione Romanorum ſeptimâ, poſt longam & diuturnam Papatûs vacationem in hoc tandem convenère Cardinales, ut quia nullus alteri Pontificatum favebat, nullum de Collegio vel cœtu ſuo hâc vice, ſed extraneum aliquem in Papam eligerent. Quæ res cùm placeret omnibus, elegerunt Petrum de Murrone Eremitam, cujus fama ſanctitatis totam tunc reſperſerat Italiam, qui ſtatim de Eremo per ſolennes nuntios evocatus Pontificatum aſſumpſit invitus. Electus verò Aquilam profeſtus eſt, & convocatis ad ſe Cardinalibus cum maxima ibidem ſolemnitate coronatur, cujus ordinationi ducenta millia hominum interfuiſſe referuntur. Qui Cœleſtinus ejus nominis quintus nuncupatus præfuit menſibus v. & die unâ, vir quidem litterarum ignarus, ſed vitæ merito & prærogativâ ſanctitatis nulli ſuo tempore ſecundus.

Eberhardus
ſit Epiſcopus
Wormatiensis.

Eodem anno mortuus eſt Gerhardus Comes Hirſutus electus Epiſcopus Wormatiensis, priuſquam Confirmationem ſuam à Rom. Pontifice impetrare potuerit, ſicut antehac diximus. Quo nimis citò vitâ deſuncto Electus in Pontificem memoratæ Eccleſiæ fuit Eberhardus de Stralenberg, & præfuit menſibus decem.

Adolphus
Rex Angliæ
promittit
auxilium
contra Gallos.

His temporibus inter Philippum Regem Gallorum, & dictum Regem Anglorum Eduardum concepta prius diſſenſio plura mala protulit, & eos in prælium atrox nimium coſcitavit. Multa ſibi invicem danâna & mala intulerunt, incendio, prædâ, ferro & nece plurimorum, injurias ſuas totis viribus mutuò vindicantes. Nec diu poſteâ cùm Rex Anglorum Gallum viribus metueret fortiorem, Adolphum Regem Theutonicorum tam contra Flandriæ Comitem, quàm adverſus Regem Galliæ in auxilium vocavit. Cui Rex Adolphus voluntarium promittit auxilium, ita tamen, ſi pecuniam prius mitteret ſufficientem ad conducendum exercitum. Rex ergo memoratus Anglorum, quem bellandi neceſſitas magna urgebat, ſine cunctatione aliqua centum millia marcarum argenti miſit Adolpho Regi ad Coloniam, rogans ut promiſſum auxiliatorum exercitum ad ſtatutum diem deſtinaret in Flandriam. Nam ſic ambo Reges inter ſe apud Coloniam prius concluſerant, quòd Eduardus Rex Angliæ memoratum pondus argenti mitteret ad manus Regis Adolphi, quanto citius poſſet; Rex verò Adolphus Principes Imperij cum eadem pecunia conduceret, & Angliſ contra Gallos & Flandrenſes in auxilium deſtinaret. Rex Angliæ promiſit pecuniam, Adolphus Rex aſſiſtentiam, Principes quoque ſubventionem ſalvo ſtipendio promiſſo. Rex verò Adolphus poſteaquam in cõmuni diſtribuendam principibus pecuniam accepſſet, centum millia videlicet marcarum argenti, totum pandus illud æris ſibi retinuit, & nihil omnino Principibus dedit: propterea eos ad maximam contra ſe indignationem provocavit. Unde cùm dies jam inſtaret congregandi exercitum, nullus Principum Regi curavit occurrere, propterea quòd pecuniam eis promiſſam ſingulis juxta condiſtum minimè tranſmiſſet. Unde nimium confuſus Rex Adolphus cùm pecu-

pecuniam eâ conditione accepisset memoratam, ut Principes conducere-
cum ea contra Comitem Flandriæ ad pugnandum, & eam sibi retinuisset
totam, exercitum congregare non potuit, nec in auxilium Anglorum
venit; solus enim cum paucis, quos secum habebat, militibus proficisci
erubuit, & comæatum Principum propter suam avaritiam & infideli-
tatem minimè impetravit. Hæc ejus infidelitas magnum Regi Anglo-
rum periculum & incommodum attulit, & Imperio non parum contemptus
& scandali fomitem dedit. Et magnum reverà scandalum, & maximè
fuit ipsi Regi Adolpho, tam ingentem summam accepisse pecuniarum, &
auxilium non attulisse promissum. Ex eo tempore Principes à Regis
obedientia cæperunt deficere, & cum de die in diem amplius con-
temptui habere, causam habentes duplicem; alteram quòd auxilium
Regi Anglorum promissum sub jurejurando non præstitit; alteram verò,
quòd tam notabile pondus argenti Principibus distribuendum sibi ex
avaritia soli reservavit. Crevit exinde paulatim contra illum indignatio
Principum, quousque tandem vitam amisit & Regnum.

Rex Adol-
phus fidem
Regi An-
glorū non
servavit.

Principes
Imperij à
Rege Adol-
pho defece-
runt.

Anno prænotato Cœlestinus Papa V. vir sanctissimæ conversationis,
cum ob causas multiplices Ecclesiæ, tum propter animi simplicitatem, factâ
prius constitutione, quòd Papa renuntiare posset summæ dignitati, ad con-
siliū Benedicti Cajetani Cardinalis, qui maximè ad Pontificatum vide-
batur anhelare, Papatum spontaneâ voluntate in manus Cardinalium
resignavit. Qui cum postea ad Eremum redire, unde venerat, dispo-
neret, à Bonifacio VIII. Successore suo captus est, & usque ad mortem in
custodia firmissima detentus, coactus non diu, ut ferunt, postea mori,
statim infinitis miraculis coruscavit. Quem Clemens V. sub nomine
Petri postea canonizavit.

Cœlestinus
Papa Papa-
tum rela-
gnavit.

Hic sanctissimus vir ante Papatum vitam in Eremo ducens religio-
sissimam, pluribus annis eum ordinem Monachorum, quem Cœlestino-
rum vocant, sub Regula S. P. N. Benedicti omnipotenti Domino mili-
tantem primus instituit, & plura ejusdem sanctæ Religionis Monasteria
per Eremum fundavit.

Ordinis
Cœlestino-
rum initium.

Eodem igitur anno tertiâ decimâ die mensis Decemb. hoc est, in fe-
stivitate S. Lucie, Benedictus Cardinalis apud Neapolim in Papam
assumitur, & Bonifacius VIII. nuncupatur, qui præfuit annis octo, mensi-
bus novem diebus XVII. vir in utrôque jure doctissimus, cujus gesta copio-
sius scripta habentur.

Bonifacius
fit Papa
VIII.

MCCCXCV.

Anno Godfridi Abbatis tertio, mortuus est Eberhardus de Stralen-
berg Episcopus Wormatiensis, decimo Pontificatus sui mense vixdum
completo. Cui successit in Episcopatu electione Fratrum Emicho de
Badenberg majoris Ecclesiæ Præpositus anno præterito in crastino S. Tho-
mæ electus, sed anno prænotato consecratus, & præfuit annis quatuor.
Iste venerabilis vir cum adhuc esset memoratæ Ecclesiæ Vangionum Præ-
positus, Capellam in Suburbano Civitatis novam construxit in honorem
Beatæ Mariæ semper Virginis, in qua præbendas Canonicales 12. in-
stituit, quas totidem Sacerdotibus, qui Domino servirent altissimo, con-
cessit. Deinde Pontifex ordinatus opus bonum, quod intentione sanctâ
cepit, abundantiore studio pietatis consumavit. Nam & proventus
ejusdem

Emicho fit
Episcopus
Worma-
tensis.

Ecclesia B.
Virg. fun-
datur Wor-
matia.

ejuſdem Eccleſiæ haud mediocriter auxit, & numerum perſonarum Domino ſervientium ampliavit. Sciendum verò, quòd priuſquam Eccleſia memorata ſumpſiſſet initium, erat in eodem loco poſita Imago B. Virginis Mariæ; ad quam plura divinitus fiebant miracula, quibus provocatus Dei populus locum ſolemni concuſſu quotidianiſque honorabat obſequijs. Crevit cum tempore fidelis devotio populi, & jam etiam de remotioribus provinciæ locis ad WORMATIAM ſolemniſ fiebat concuſſus orantium, & pia vota deferentium Chriſtianorum. Alios (ut in ſimilibus fieri ſolet) ſincerae mentis devotio, alios ad concuſſum induxit curioſa ſignorum admiratio. Duravit concuſſus iſte pluribus annis, miraculis quoque roboratus creberrimis inſignem conſtruxit Eccleſiam.

Albertus
Dux Au-
ſtriæ Regi
Adolpho
contrarius.

Anno prænotato Albertus Dux Auſtriæ Rudolphi quondam Regis Romanorum filius contra Regem Adolphum manifeſtam rebellionem exercuit, & quòſcunque potuit Duces, Comites, Principes, Episcopos, Nobiles & Urbanos ab ejus fide revocavit. Quem Adolphus Rex conſulentibus amicis à Ducatu deponere voluit, ſed metuens furorem Principum cum eo ſentientium, diſſimulare coactus fuit. Nam multi cum Alberto jam ſentientes, contra Regem conſpiraverant apertè, quorum fortitudini cum nullà poſſet ratione reſiſtere, non audebat eos contra ſe quavis occaſione in bellum provocare.

Archiepiſc.
Colonienſ.
liberatur
de captivi-
tate.

Anno etiam prænotato, poſteaquam Siſſridus Archiepiſcopus Colonienſis in annum jam ſeptimum captivus à Comite Montenſi Adolpho detentus, quemadmodum ſuperius diximus anno Craſſthonis Abbatino nono, liberari aliter non poſſet, quàm ad voluntatem ipſius detinentis, poſtulatam dedit pecuniam, & liberationis amore coactus eſt facere omnia, quæ Comes ille ſacrilegus voluiſſet, non ſine graviffimo Eccleſiæ ſuæ diſpendio. Conditionibus à Comite propoſitis, cum ſatiſfeciffet Archiepiſcopus per omnia, tandem de cuſtodia ſolvitur, & redire ad Eccleſiam ſuam liber permiſſus eſt. Sed memor injuriarum, quemadmodum illatam ſibi contumeliam poſſet vindicare, anxius cogitat, & varios modos, omneſque vias, ſi Comitem poſſet capere, ſedulo explorat. Poſtremò non diu poſt ſui diſmiſſionem, arte uſus & induſtriâ, ſicut optaverat, ipſum Comitem Adolphum cepit, & in carcerem horrendum conjecit, in quo & uſque ad mortem in afflictione mentis & corporis maxima federe compulſus eſt. Cui miſerabiliter vinculato memoratus Archiepiſcopus impropèrando, quod ab eo ſuſtinuerat ipſe, pluries dixit: *Diſce nunc, quoniam ego te docebo, quemadmodum Archiepiſcopum debeas tenere captivum.* Verùm dum Comes omnia ſe Archiepiſcopo illico ad integrum promitteret reſtituturum, quæcunque ab eo extorſiſſet, imò & alia multa polliceretur ſuperadditurum de proprio, ille reſpondit: *S. Petrus, cujus me ſervum non ſolum captivum detinere tanto tempore non timuiſti, ſed etiam indignè tractare non erubuiſti, ſine his, quæ tu polliceris, ſuos poteſt enutrire miniſtros, idcirco tuas pollicitationes tanti facio, quanti honorem Archiepiſcopi Colonienſis tu, antehac apud te detenti, injuſtè feciſti. Unde ſi totum aurum Arabiæ mihi dare poſſes, nihil tibi proficeret: quoniam non quero tua, ſed te: nec pecuniam à te habere deſidero: ſed juſtitiā in te, quam meruiſti, juſtè exercere volo. Tu pecuniam S. Petri contra juſtitiā ſervuiſti, cupitā quoque per violentiam extorſiſti: & per hoc in Deum & ſanctos ejus graviter peccaſti.*

Comes
Montenſis
Adolphus
capitur ab
Archiepiſc.
Colonienſ.

Ego

Ego Dei minister & Servus Beatissimi Apostolorum Principis Petri petunias tuas non capio, sed injurias Domini ac Patroni mei vindicabo. Captum te ut Sacrilegum & impium Ecclesia Dei hostem usque ad mortem hæc vincula indubitanter amodo continebunt. Quod ore dixit, opere complevit. Nullâ etenim ratione induci potuit, ut captivitatem ejus unquam relaxâset, sed manere usque ad mortem Comes infelix vinculatus compulsus est.

Adolphus
Comes
Montensis
obiit in car-
cere,

Eodem anno Joannes Dux Brabantiae, qui Ducatum Limburgensem sicuti anno Crafftbonis nono diximus, Comiti Reinhardo de Geldria præripuit, & captivitatis memoratæ tam Archiepiscopi Coloniensis, quàm Comitis de Monte principalis causa fuit, volens agilitatem suam in armis ostendere, in quodam Hastiludio lanceâ secum congregientis transfixus miserabili morte interiit.

Joannes
Dux Bra-
bantiae in
Hastiludio
occiditur.

Claruit his temporibus Nicolaus de Bibera patriâ Francus Orientalis, vir tam in divinis scripturis, quàm in sæcularibus studiosus & eruditus: ingenio promptus & clarus eloquio, nec minus in carmine exercitatus, quàm prosa: qui suâ eruditione & scriptis Erpfurdianum insigne Gymnasium mirificè illustravit. Scripsit gemino Stylo quoddam opusculum, quod de malo cavendo sive occultum prænotavit, lib. unum. Epistolarum quoque familiarium ad diversos lib. i. Diversorum Carminum & Epigrammatum lib. i. Alia etiam nonnulla scripsisse dicitur, quibus nomen suum posteritati commendavit, quæ ad manus nostras non venerunt.

Nicolaus
de Bibera
Francus
Doctor in
Erpfurt.

Conradus etiam Saxo dictus de Media civitate vulgariter de Halberstat Ordinis Fratrum Prædicatorum, vir undecunque doctissimus, hæc ipsa tempora eruditione simul & lucubrationibus suis plurimum illustravit. Qui cum esset in Divinis scripturis egregiè doctus, scripsit super sententias libb. iv. Volumen quoque insigne, quod summam Studentium, prænotavit libb. iiii. De Trivio lib. i. Commentarium in lib. S. Job, opus notabile composuit: quod legendo suis discipulis publicè recitavit. Sermones quoque tam de Tempore, quàm de sanctis libb. ii. Concordantias Bibliæ novi & veteris testamenti, quas Repertorium haud improprie nuncupamus, ipse primus juxta ordinem Alphabeti excogitasse dicitur, ad commodum non modicum quidem eorum, qui vel in Cathedra docent, vel in Ecclesia sermocinando prædicant. Post plures annos hoc ipsum Bibliæ Repertorium per multos viros eruditos fuit ampliatum, & maxime tempore Concilij Basileensis per Joannem de Ragusio, deinde per Gualterum Scotum, ac postremò per Joannem de Secubia sacræ Theologiæ doctorem studiosissimum consummatum est, & in ea forma, quâ nunc impressum cernitur perfectum. In multos denique sacræ Scripturæ libros idem Conradus elegantes commentarios scripsit: edidit simul & alia plura nobis ut ferunt incognita.

Conradus
de Media
Civitate
Ordinis
Prædicato-
rum.

Concor-
dantiarum
Bibliæ
comporta-
tio.

MCCXCVI.

Anno Godfridi Abbatis quarto, Indiçt. Romanorum nonâ, mortuus est Manegoldus Episcopus Herbipolensis Duxque Francorum Orientalium, vir bonus & prudens, amator Cleri & singularis fautor atque promotor Claustralium. Hic in primo anno Pontificatus sui gravissimas cum civibus dissensiones habuit, in tantum, quòd Clerus omnis propterea de Civitate expulsus fuit. Postremò tamen Adolphus Rex vices suas amicè interposuit, & concordiam inter dissidentes reformavit, & ita Clerus in urbem redijt.

Manegoldus
Episcopus
Herbipol.
obiit.

Huic

Andreas fit
Episcopus
Herbipol.

Huic in Præsulatu Peapolitano & Ducatu, Canonicorum Electione successit Andreas de Gundelfingen, & præfuit annis ferme duobus atque viginti: vir strenuus & Jurium Ecclesiæ defensor acerrimus, qui & ipse aliquandiu stetit in dissensione cum civibus: qui tamen suâ prudentiâ & virtute superbiam eorum valde humiliavit.

Comes
Hollandiæ
filius Regis
Wilhelmi
occiditur.

Eodem anno Florentius Comes Hollandiæ filius Wilhelmi quondam Regis Romanorum à Frisonibus occisi, quemadmodum longè supradiximus anno Volboldi Abbatis duodecimo, homo nimium bellicosus, qui mortem Patris satis graviter & plus æquo de Frisonibus multo tempore vindicavit, anno ætatis suæ quadragesimo primo, tandem suorum traditione superatus ab ipsis Frisonibus inimicis suis occisus est in bello vicesimâ septimâ die mensis Junij.

Cui Joannes filius ejus in Regimine comitatûs Hollandiæ successit, vir & ipse bellicosus necessitate magis quàm voluntate compulsus, utpote, qui Elisabeth filiam Eduardi Regis Anglorum habebat uxorem, de qua tamen liberos non suscepit; unde ad bellandum duplici urgebatur causâ, altera quòd auxilium ferre Socero contra Gallos fuit necessarium: altera, quâ necem vindicare Genitoris videbatur honestum: sed annis non plenè tribus supervixit.

Wilhelmus
fit. Episc.
Trajectens.

Eodem quoque anno Bonifacius octavus Joannem Episcopum Trajectensis Ecclesiæ per Tyrannidem & occasione bellorum de sede sua pulsum, Tullensis Ecclesiæ Pontificem constituit: & per hæc ejus paci & tranquillitati maximè providit. Porro in ejus locum ad Ecclesiam Trajectensem Wilhelmum de Mechlinia in Romana curia eo tempore Auditorem causarum, ordinavit Episcopum: qui præfuit annis quinque in tribulationibus multis, & tandem in bello quodam crudeliter fuit occisus, ut suo loco inferius dicemus.

Causa bel-
lorum in-
ter Reges
Galliæ &
Angliæ.

Anno prænotato bellum inter Philippum Regem Galliæ, & Eduardum Regem Angliæ parabatur maximum, propter Guidonem Flandriæ Comitem, cujus talem posuere auctores occasionem. Guido Comes Flandriæ, & Bari, filiam suam filio Regis Anglorum desponsavit uxorem, quòd Regi Gallorum nimis ferunt displicuisse. Unde paulisper dissimulatâ indignatione animi Comitem ipsum cum uxore & filia invitavit in Galliam, causam lætitiæ quandam simulans honestatis publicæ atque communis. Cum ergo Pater nihil suspicatus mali cum uxore & filia venisset ad Regem Philippum, ille metuens, ne tali connubio Flandria quolibet casu in deditionem veniret Anglorum, totis impedire viribus negotium satagebat. Unde quàm primùm filia Comitis applicuit Parisiensem ad urbem, quò eam præcesserant Genitores, fecit eam Rex detineri in carcere honesto, ne posset effugere, præcavere cupiens, ne inimico suo, hoc est, filio Regis Anglorum fieret uxor. Non diu post memorata puella in carcere moritur, veneno sublata, ut tunc palam ab omnibus dicebatur. Comitem quoque genitorem puellæ, Rex simili furia, sub leviori tamen custodia detineri fecerat: qui usus industriâ, citò evasit, & in sua reversus est. Audiens post hæc filiam in carcere mortuam, valde nimis doluit, & omnes amicos suos contra Gallum in vindictam concitavit, & in primis secum omnibus comitatûs sui hominibus Regi Gallorum inimicum exhibuit, & se contra illum totis viribus armavit.

Filia Comi-
tis in Car-
cere posita
veneno in-
terijt.

armavit. Rupertum primogenitum suum oppido Insulensi & omni circa regioni custodem & defensorem constituit, in Duaco Wilhelmum secundogenitum locavit, & Cortracum Joanni minori filio commisit. Ipse autem Comes remansit in custodiam Brugensium, & Ducem Brabantiae nepotem suum designavit Capitaneum pro defensione Gandensium.

Rex autem Gallorum audita rebellionem Flandrensium, maximum suorum contraxit exercitum, & profectus est contra illos ad praelium. Veniensque cum magna bellatorum multitudine in Flandriam castra metatus est juxta oppidum Insulense, ubi Rupertus à Patre fuerat custos deputatus, habens secum Comitem quendam de Falkenberg, quem Adolphus Rex Theutonicorum cum multis alijs militibus in auxilium Comiti Flandrensium jam prius transmiserat. Contra Gallos Rupertus cum suis exivit ad praelium, ignorans quod Rex Philippus tantam hominum multitudinem adduxisset. Conflictum tandem inito Comes Artensis, qui exercitibus Gallorum praeerat in multitudine gravi, pugnans victoriam obtinuit. & Flandrenses cum Theutonicis in fugam citius convertit, qui retrò fugientes unde venerant, sese in oppidum Insulis receperunt. Confestim Rex oppidum praecepit obsidione vallari, quod cum esset debile, & non satis munitum, citò sub conditione traditum fuit manibus Gallorum. Rupertus autem Comes, & qui cum ipso erant, salvis omnibus tam rebus quam personis abire juxta dictum permissi sunt. Rex autem Gallorum praesidio ad tutelam sufficienti locato in Insulis, exercitum ad reliqua oppida Flandriae capienda emittit. Qui ad imperium Regis velociter egressi Bettonam & plures alias Flandriae villas ceperunt nullo penitus resistente. Post hæc Gallorum exercitus hostiliter discurrens per terras Comitis Barenensis incendio cuncta devastavit. His factis Rex Philippus custodiam militum copiosam posuit in locis singulis, ubi necesse videbatur, & postea in Galliam reversus est.

Rex Gallorum cum exercitu intrat Flandriam.

Comites Flandriae superantur à Gallis.

MCCXCVII.

Anno Godfridi Abbatis quinto, Rex Gallorum Philippus iterum in Flandrenses statuit movere exercitum: Rex verò Angliae Eduardus una cum Comitibus Flandriae & Barij in unam sententiam convenientes Adolphum Regem Theutonicum, sicut jam prius dictum est, in auxilium vocaverunt. Misit enim pecuniam superius memoratam Rex Eduardus Regi Adolpho centum millium marcarum argenti, rogans ut juxta dictum, quod juramento firmaverat, veniret cum exercitu magno Comiti Flandriae in auxilium contra Gallos. Rex quoque memoratus Angliae cum magno suorum exercitu se personaliter venturum promisit in Flandriam, Comiti adversum Gallos in auxilium. Rex tamen Adolphus non venit in Flandriam sicut promiserat, sive quia corruptus pecuniâ à Rege Gallorum fuerat, ut multi opinabantur, sive ut alij voluerunt, rem in melius exponentes, quia Dux Austriae Albertus per Gallos munere conductus illum aggressus est bello, & propterea necessitate praecipuus venire non potuit. Quam ob causam Eduardus Rex Angliae cernens se ab Adolpho deceptum, sive ex voluntate factum sit, sive ex necessitate, non determinamus, & quoniam æquis viribus Gallo congredi non posset, cum festinatione magna reversus est in Angliam, relinquens Comitem Flandriae male provisum, & in multa necessitate male positum. Dux

Adolphus Anglo & Flandrensis auxilia promittit, sed nullo eventum.

Pax inter
Anglos &
Gallos
componi-
turtandem.

autem Gallorum, quia hyems appropinquabat, & non erat aptum tempus ad prælium, & quia litteris jam fuerat certificatus, quod Carolus Rex Apuliæ missus à Papa Bonifacio jam prope veniret in Galliam, facturus inter eum & Regem Angliæ concordiam & pacem, sine bello reversus est in Galliam. Dimisit tamen oppida jam prius acquisita, & terras sub bona custodia militum, quibus & Capitaneos plures præposuit, per quos omnia muniri fortiter præcepit. Rex verò Carolus cum venisset in Galliam, nomine Romani Pontificis, concordiam & pacem inter duos Reges prænominatos composuit, omnemque dissensionem, quæ fuit inter Gallos & Flandrenses, penitus extinxit. Pro confirmatione autem pacis Rex junior Angliæ Sororem Philippi Regis Gallorum duxit uxorem, Bonifacio Papa dispensante cum eis, cum lineâ consanguinitatis jungerentur. Ex illo tempore auctoritas Regis Adolphi nimium apud omnes pene Principes ac nobiles caput vilescere, & multi cum Alberto sentientes ab ejus fide recesserunt. Ipse verò cum se contemptui habitum intelligeret, omni mansuetudine regali depositâ in tyrannum crudelissimum permutatus est, & multas in Regnourbationes excitavit. Unde cum paucis justa conservare curaret, multorum odia incurrit.

Præfeti
Regis gra-
viter op-
presserunt
Alsatiâ.

Conspira-
tio in Regē
plurimo-
rum.

Anno siquidem prænotato Comitem de Geroldseck & quendam alium Comitem, quos Præfectos Provinciales in Alsatia constituerat, qui Conrado de Liechtenberg Episcopo Argentinensi, ejus Ecclesiæ civibus & incolis terræ nimium molesti, plures molestationes crebrius intulerunt. Qui contumelijs & injurijs graviter læsi, querelam contra dictos Comites Hermannum de Geroldseck & alium sæpius detulerunt ad Regem, postulantes instanter, ut eorum temeritatem Regali auctoritate compesceret; sed omnia frustra, quoniam Rex in tyrannidem conversus, aut eos audire contempsit, aut verbis mendacibus decepit. Unde postremò non valentes injurias sibi quotidie illatas diucius æquanimiter tolerare, se potenter contra Regem Adolphum opposuerunt. In unum igitur consentientes Conradus præfatus Episcopus, cives Argentinenses, cives de Hagenvve, cives de Colmaria, Comites de Liechtenberg, Comites de Ochsenstain, Comites de gemino Ponte, vulgariter de Zvveibrucken nuncupati, Comites de Hohenloe, & alij multi præsules, Comites, Barones, nobiles & cives, contra Regem Adolphum unanimiter conspirarunt, & factâ cum Alberto confœderatione firmissimâ, quidquid partes sequebatur Regis in circuitu, pro viribus hostili animo persecuti sunt. Nam inpetu factò, supradictos duos Comites Alsatiæ intrusos violenter præfectos, usque adeò persequentes affixere, ut Alsatiâ dimissâ fugere ad Regem suum fuerint compulsi.

Frisones vi-
cti sunt ab
Hollandis.

Anno etiam prænotato Joannes Hollandiæ Comes Florentij Comitum, ut antehac dictum est, filius, congregato magno suorum exercitu Frisiam hostili manu ingreditur, & vicesimâ septimâ die mensis Martij confictu cum Frisonibus habito, victoriâ potitur. Corripso etenim prælio juxta oppidum Alckmariam, campum victor obtinuit, & ex Frisonibus plusquam quatuor hominum millia trucidavit.

MCCXCVIII.

Anno Godfridi Abbatis Hirsaugiensis sexto, Indictione Romanorum undecimâ, mortuus est Sisfridus Coloniensis Archiepiscopus, in Ecclesia

Ecclesia Bunnensi ut ferunt sepulcrus. Iste Archipræsul Sifridus contentiones cum suis civibus multas habuit, & toto Pontificatûs sui tempore sine adversarijs rarò fuit. Post cujus obitum Wigbaldus majoris Ecclesiæ Decanus in Archiepiscopum eligitur, qui confirmatus per Bonifacium Papam octavum, & ordinatus in Archiepiscopum Ecclesiæ memoratæ Colonienfis, præfuit annis quatuor. Hunc Wigbaldum, statim ut in Archiepiscopum fuerat sublimatus, quoniam vir erat prudens, magni consilij & multum expertus in actionibus mundi, Boemundus Trevirorum Archiepiscopus jam senio gravatus in Coadjutorem assumpsit, & uno tantum anno supervixit.

Wigbaldus
fit Archie-
piscopus
Colonienf,

Eodem anno convenientes apud Moguntiam Principes Regni Theutonici Electores, post multa consilia & varios tractatus Adolphum ex Comitibus de Nassavv Regem, anno regni sui sexto jam ferme completo, unanimi voto ex pari consensu per sententiam, ab omni jure, quod eatenus ad Regnum habuerat & imperium, deposuerunt, privantes illum & titulo Regni, & dignitate per omnia; cujus rei occasione multæ per Regnum turbationes fuerunt subsecutæ, quibusdam hanc ejus abrogationem justam confirmantibus, alijs verò contradicentibus, & cum Adolpho sentientibus. Causæ, propter quas à regno fuit depositus, istæ fuere potiores. Primam depositionis ejus causam Principes eo in tempore assignabant, quòd Imperio esset non solum inutilis, sed etiam infidelis, propterea quòd Imperij coronam sperneret, & Italiam, Lombardiam, & alias nationes sive Provincias Imperij non curaret, sed Regnum mancum & infirmum per suam negligentiam redderetur. Item pacem & concordiam in regno turbaret, quam maximè fovere debuisset, dissensiones ubique lites atque discordias, & quòd ejus instinctu bella sevirerent ubique in Regno per circuitum, per quod perisset jam publica fides atque justitia, ipso bonos deprimente violenter. Tertiam verò assignavere causam, quòd regnum nimis extenuaret dietis & expensis inutilibus, & propter suam avaritiam populum inconsuetis & importabilibus exactionibus gravaret, omnesque vires & nervos Imperij, nutriendo lites, non in externos, malè consumeret. Quartam assumpsere causam, quòd Principes Regni per superbiam suam contemneret, nobiles sperneret, Clerum despiceret, omnia Regni negotia, & maximè ardua, non juxta consilia Principum, sed secundum proprii capitis judicium omnia disponderet, contemptoque Principum consilio, vilium consultationes hominum sequeretur. Quinta verò depositionis causa fuit non ultima, de qua jam supra fecimus mentionem, quòd videlicet pecuniam ab Eduardo Rege Anglorum accepit, magnum promisit auxilium atque juravit, sed fidem non servavit, pecuniam tamen retinuit. Sextam adduxere causam, quòd latrocinij impleisset Regnum, permitteretque prædones spoliare viatores, & opprimere pauperes, eorumque castella & latibula, quæ Rudolphus Rex destruxerat, ejus vel consensu, vel dissimulatione in perniciem reipublicæ jam ut plurimum essent restituta, & quotidie mala fierent graviora. His causis & quibusdam alijs quas brevitatis intuitu pertransimus, Adolphus Rex per Gerardum Archiepiscopum Moguntinum, & alios Principes, qui ad hoc convocati apud Moguntiam convenerant, à regno per sententiam deponitur: & Albertus Dux Austriæ filius Rudolphi quondam regis

Adolphus
Rex per
Principes
à Regno
deponitur.

Causæ de-
positionis
Adolphi
sex potio-
res.

Albertus
Dux Au-
striæ con-
tra Adol-
phum eligitur.

tunc quidem abſens in regem eligitur. Miſſis igitur nuntiis cum litteris Principum in Auſtriam, Albertus vocatur ad regnum: contra Adolphum quem ipſi pronuntiaverant abrogatum, ſicut diximus, pollicentur auxilium. Hoc nuntio Albertus accepto lætus efficitur, & contractis undique copiis magnum coadunavit exercitum, & veniens ad Franckenfurt moris eſt, ſe contra Adolphum paravit ad bellum. Interea dum Principes conveniſſent apud Moguntiam, Rex Adolphus cum exercitu morabatur in Alſatia, bellum gerens cum indigenis terræ. Obſedit autem in primis oppidum Rubiacenſe, quod vulgari vocabulo Ruſach nuncupant: ſed infecto negotio; cum audiſſet Principes conveniſſe apud Moguntiam, diſceſſit, & venit Spiram præſtolaturus exitum conventus. Verum poſteaquam regno ſe intellexit privatum, Albertum infeſtiſſimum contra ſe hoſtem à Principibus electum, fractus eſt animo: & præhabito ſuorum conſilio rem dubio ſtatuit Marti comitendam. Erant in ejus parte fideles adhuc nonnullæ civitates Imperij, de quarum conſilio confidebat.

Albertus
cum ma-
gno exerci-
tu venit ad
Rhenum.

Albertus verò cum ſuorum exercitu proſectus de Auſtria, commeatum direxit per Alſatiam, propterea quòd Argentinenſes cum Alſatijs Adolpho noviſſet infeſtos, cui Argentinenſis Episcopus octingentos pugnatores in auxilium, Cives verò Argentinenſes cum Alſatijs quatuor ei millia tam equitum, quàm peditum virorum fortium miſerunt, qui cum apud Friburgum venientem cum magno ſuſceperunt honore. Habebat autem in ſuo exercitu pluſquam viginti quatuor millia pugnatorum, quos ſecum adduxerat ex Auſtria, Bohemia, Ungaria, Carinthia, Carniola & alijs diverſis Provinciis in auxilium contra Adolphum.

Nomina
Principum
cum Alber-
to ſentien-
tium.

De Alſatia proſectus cum toto exercitu venit ad Frankenfurt, & inde ad Moguntiam, ubi auxilia reperit Principum, Gerardi videlicet Archiepiſcopi Moguntini, Boemundi Archiepiſcopi Trevirorum, Wigbaldi Archiepiſcopi Coloniensis, Conradi Argentinenſis, Friderici Conſtantienſis quoque Episcopi, Comitum etiam de Liechtenberg, Comitibus de Ochſenſtein, Comitibus de Freybach, Comitibus de Geminio Ponte, Comitibus de Liningen & aliorum plurium, quorum omnium auxilio fretus contra Adolphum ſe fortiſſimè armavit.

Rex Adol-
phus con-
tra Albertū
ſe parat
cum ſuis.

Rex verò Adolphus cum audiſſet Ducis Alberti contra ſe cum tanta multitudine adventum, congregavit & ipſe quantum potuit ſuorum exercitum, & paravit ſe contra Ducem Albertum totis viribus ad bellandum. Habebat autem in ſua parte generum ſuum, videlicet, Rudolphum Comitem Palatinum Rheni de Heidelberg: Ludovicum quoque Ducem Bavariæ, Cives etiam Wormatienses, Spirenses, Frankofurtenſes, Geilenhuſenſes, Oppenheimenses, Provinciam Haſſiæ Comitem, Comitem quoque de Iſenburg, & plures alios Comites, Barones, Nobiles, Cives, Oppidanosque, quorum auxilio, ſi omnes debito conveniſſent in tempore, adverſarios fortè vicifſet.

Instante autem belli tempore circa finem menſis Septemb. Rex Adolphus cum ſuis in Oppenheim conſtitutus, amicorum expectabat ſuffragia. Interea Dux Albertus cum exercitu in Moguntia, & circa regionem morabatur, & omnia, quæ fautorum erant Regis Adolphi, devaſtabat. Verum Adolphus poſteaquam amicorum quibus ſcripterat auxilia per decem dies apud Oppenheim expectaſſet, & aliqui tardius adveni-

advenirent, moræ impatiens, & bellandi cupidus, nimis incautè ac precipitanter de Oppenheim contra Ducem Albertum cum suis egressus est, viribus impar, & tantæ multitudini resistere nequaquam sufficiens.

Campus erat magnus haud procul ab Oppenheim inter villam, quæ vocatur Gillenheim, & Cœnobium quoddam Monialium Rosenthal, id est, vallem rosarum appellatum: in quo Dux Albertus Regem Adolphum statuit expectare ad pugnam. Itaque Dux Albertus cum magno suorum exercitu de Moguntia exiens latitudinem terræ Ganiensium suâ multitudine operuit, & omnia in circuitu desolavit. Oppidum Gani, quod Alzen dicitur, à Wormatia tribus distans milliaribus, sub ditione Rudolphi Comitis Palatini Rheni constitutum, qui partes sequebatur Adolphi, Dux Albertus positus in circuitu papilionibus obsedit, ac præter arcem cepit ac desolavit.

Locus bellandi haud procul à Wormatia.

Et notandum, quod memoratum oppidum Altzen olim ad jus pertinebat Comitis de Rabengirspurg cum villis & terris adjacentibus. Anno autem Dominicæ Nativitatis millesimo vel circa, quidam Comes de Rabengirspurg ipsum castrum suum Omnipotenti Deo Creatori omnium obrulit: & in Monasterium Canoniorum sancti Augustini Præsulis commutavit. Hoc autem Cœnobium Regularium in Moguntina Diocesi constitutum à Monasterio quondam meo Spanheimensi tribus ferme distat milliaribus. Cujus fundator totum Comitatum suum Fratribus pro sustentatione sui, donatione perpetuâ contulit: addens & prædictum oppidum Altzen cum omnibus proventibus suis, in augmentum præbendarum Dei famulorum.

Albertus cepit Altzen oppidum & destruxit

Deinde post annos plurimos Comes quidam Hirsutus, qui vulgariter dicebatur der Ruchgraff pro dicto oppidulo per viam commutationis quædam bona & proventus in Ducatu Mosellano sita memorati Cœnobij Præposito & Fratribus dedit, & arcem in eo construxit. Et sic Altzen à Monasterio Rabengirsburg alienatum fuit usque in præsentem diem. Postremò Comitibus Hirsutis omnibus vitâ defunctis, & omnino deficientibus, hodie quoque memoria penè in oblivionem devenit. Oppidum verò Altzen Palatini obtinuerunt.

Unde oppidum Altzen venerit ad Palatinos.

Rex igitur Adolphus cum audivisset omnia, quæ Dux Albertus in Altzen oppido fecerat, moræ impatiens non expectatis amicis, qui erant venturi, de oppido Oppenheim exijt, & versus Altzen contra illum ad pugnam cum suo exercitu processit. Dux verò Albertus cum Adolphum Regem intellexit contra se venientem, contractis mox copiis in memorato loco prope Cœnobium Rosenthal illi occurrit. Ubi congressione factâ diu acriter pugnatum est, & multi ab utraque parte ceciderunt. Adolphus autem Rex manu propriâ diu fortiter pugnavit, & sicut Leo rugiens pro Regno morti seipsum exposuit, eligens magis fortiter mori, quàm alio regnante turpiter vivere.

Adolphus contra Albertum procedit.

Atrox bellum diu continuatum fuit, & cum victoria jam Adolpho videretur accessisse in manibus, clamore adversariorum exorto sui fugere cæperunt. Qui derelictus in medio hostium, & desertus miserabiliter à suis, tandem occubuit, & in eodem loco interemptus fuit. Cujus corpus in præfato Cœnobio Monialium Rosenthal sepulchrum, per annos ferme duodecim jacuit: sed postea per mandatum Henrici Regis septimi ex

Adolphus Rex in bello memorato cum multis occiditur.

Comi-

Comitibus de Lutzenburg exhumatum, & ad Spiram delatum in Sepultura Regum honorificè tumulatum fuit. Hic finis & vitæ Adolphi Regis, & regni miſerabilis exitit: qui vocatos ſi exſpectaſſet amicos, nec tam præceps iruiſſet in hoſtem viribus impar, victor certè vixiſſet.

Filius Adolphi capitur & multi occiduntur.

In eodem bello filius Adolphi Regis Comes de Naſſau captus eſt, & pro magna tandem ſumma pecuniarum redemptus. Sed & alij plures de exercitu Regis Adolphi, Comites & Nobiles capti ſunt. Occiſi autem fuerunt in memorato bello Comes de Iſenburg ſupremus in exercitu Regis Adolphi capitaneus, vir ſtrenuus & miles fortiſſimus, & cum eo plusquam ſexaginta Comites ac Nobiles præcipui fortes ac ſtrenui, præter alios minoris Ordinis plures.

Otto Comes de Ochſenſtein in bello perimitur.

Ex parte verò Ducis Alberti, cecidit Otto Comes de Ochſenſtein, vir & ipſe ſtrenuus ac bellicoſus, ſupremus in exercitu ejus Capitaneus, cum alijs pluribus viris inferioris Ordinis.

Poſt cruentiſſimum hoc bellum Dux Albertus Oppenheim prædictum oppidum obſidione vallavit: ubi cum ſe nihil videret proficere, ſolutâ obſidione cum exercitu ad Moguntiam reverſus eſt.

Varia de Regis abrogatione inferitur opinio.

Fuerunt qui ſcriberent, Adolphum Regem non jure, ſed contra jus æquitatis à Regno depositum abrogatum & deſertum: omnéſque articulos præſcriptos in eum falſo & malitiôſe compoſitos, cum Princeps eſſet optimus, Regno utilis. Unde ferunt, Gerhardum Archiepiſcopum Moguntinum omnium malorum in eum exitiſſe cauſam propter invidiam: quippe qui cœteros in æmulationem contra Dominum ſuum Regem multis & varijs modis concitaverit.

Omnes Adolphi Regis contra dictores malè perierunt.

Scribunt enim, qui pro Rege Adolpho ſenſerunt, quòd ultio Divina fatiſ acriter in omnes fuerit ſubſecuta, qui contra Regem Adolphum arma capeſſere præſumpſerunt. Nam Gerardus de Epſtein Archiepiſcopus Moguntinus, ſicut legimus, non diu poſteâ ſuper ſellam reſidens, corpore ſanus & mente, ſubitò cadens exſpiravit. Albertus verò Dux uſurpator Imperij, qui Dominum ſuum Regem fuerat perſecutus, poſteâ fertur à fratris ſui filio peremptus: Otto Comes de Ochſenſtein in bello ſicut diximus occubuit: Comes de Hohenloe à proprio ſervo fuit occiſus: Comes de Gemino Ponte in aqua Gliès dicta ſubmerſus eſt: Conradus Epicoſopus Argentinenſis ante Friburgum à quodam ruſtico perfoſſus gladio interiit: Comes verò de Liningen inſanus & phreneticus factus, uſque ad mortem permanſit. Et ut breviter multa concludamus, omnes ferunt & citò, & malè periſſe, qui contra memoratum Regem Adolphum conſpirârunt.

Albertus Rex coronatur apud Aquasgranam.

Poſt mortem Regis Adolphi, quem in bello diximus occiſum, Albertus Dux Austriæ victor evadens cum ſibi adhærentibus Principibus cunctis, à Moguntiacò ſolvens deſcendit per Rhenum ad Coloniam, & ulterius ad Aquasgranum oppidum imperiale proſectus eſt. Ubi per miniſterium Wigbaldi Colonienſis Archiepiſcopi, cum magna pompa & ſolemnitate in Regem unctus & coronatus fuit. Coronatione autem peractâ fidem & ſubjectionem ei Principes juraverunt. Regnavit autem jam deinceps poſt Adolphi mortem annis decem.

Alberti Regis uxor & filij ſex numero.

Uxorem habuit Eliſabeth filiam Meinhardi Ducis Magni Carinthiæ, de qua genuit ſex filios, & quinque filias: quorum iſta ſunt nomina. Primogenitus

inogenitus fuit Rudolphus postea Rex Bohemiarum, qui obiit anno Domini millesimo trecentesimo septimo, Pragæ sepultus: Secundo genitus Fridericus Dux Austriae, qui postea contra Ludovicum Bavarum in Regem fuerat electus, ut suo loco dicemus. Tertius Lupoldus Dux Carinthiae, qui obiit Anno Domini millesimo trecentesimo vigesimo sexto, sepultus est in Monasterio Königsfeldt: Quartus fuit Henricus Dux Austriae, qui uxorem habuit Elisabeth filiam Comitis de Virneburg, & obiit anno Domini MCCCXLIV. Quintus fuit Albertus Dux, qui fundavit Monasterium in Gemines, à quo linea Maximiliani Cæsaris continuatur: Sextus fuit Otto Dux Austriae, qui obiit anno Domini MCCCXLIV. Uxor verò Ducis Bavariae mortua est anno Domini mcccxxx.

Filiarum prima nomine Agnes, nupsit Andreae Regi Ungariae, quo sine liberis mortuo, nupsit Duci Uratislaviae: Secunda fuit Elisabeth, quæ nupsit Friderico Duci Lotharingiae, quæ peperit Rudolphum Patri in Ducatu successorem: Tertia fuit Anna, quæ nupsit Hermannò Marchioni Brandenburgensi: Quarta fuit Catharina Regi Henrico septimo ex Lutzenburg desponsata: quo ante nuptias mortuo data fuit uxor Ruperto Regi Apuliae atque Siciliae, quæ obiit anno Domini mcccxxxiv. Quinta nomine Guda nupsit Ludovico Comiti de Oetingen in Bavaria, & obiit anno Domini mcccxxxiv.

His temporibus Cives urbis Coloniensis propter lites & dissensiones, quas cum Sifrido habuerant Archiepiscopo, per annos septem ac menses totidem in excommunicatione permanserant interdicti, ita quòd toto tempore illo divinorum apud eos Celebratio fuerit intermissa. Coronato Rege Alberto apud Aquasgrani, & cum Principibus ad Coloniam reverso, cives unanimi supplicatione ejus interventu absolvi à censuris postulârunt. Egit Rex cum Archiepiscopo Wigboldo, qui Sifrido successerat in Pontificatu, & precibus suis obtinuit, inter eos concordiam fieri, & Cives ab anathemate relaxari. His peractis Rex ad superiores Rheni partes regreditur.

Coloniens.
septennio
fuerunt ex-
communi-
cati.

Anno Godfridi Abbatis prænotato, quinto Calend. Aprilis, mortuus est Joannes ejus nominis secundus Abbas Monasterij quondam mei Spanheimensis Nomus, & ante gradus Presbyterij sepultus. Cui mox decimus in Abbacia successit Diethlibus nomine, & præfuit annis decem, mensibus sex, Patriâ Mosellanus ex urbe antiquissima Trevirorum oriundus, qui aliquanto tempore Cancellarius extitit Joannis Comitis de Spanheim, ut alibi scripsimus.

Diethlibus
fit Abbas in
Spanheim.

Anno etiam præscripto in vigilia S. Jacobi Apostoli, hoc est, vice-simâ quartâ die mensis Julij, obiit Emicho Wormatiensis Episcopus in habitu ut ferunt monachorum, sepultus in Ecclesia cathedrali. Cui Eberwinus de Cronenberg in Pontificatu successit, & præfuit annis tribus, mensibus novem, qui ad instantiam civium suorum consensit, quòd sedecim viri de comunitate ad Senatûs consilium fuerunt admissi, quod antea fieri in ea civitate non consuevit. Hujus Pontificis tempore fundatum est Coenobium Monialium in Liebenavv, Ordinis Prædicatorum extra muros civitatis Wormatiensis, per quendam civem nomine Jacobum Engelman dictum; qui cum esset dives, & non haberet filios, Deum bonorum suorum hæredem constituit, & omnia quæ habuit, fundato à se

Eberwinus
fit Episcopus
Wormatiensis.

Liebenavv
Coenobium
Monialium
prope Wormatiam.

Monasterio & Christo in eo servituris virginibus donavit. Hanc autem foundationem simul & donationem præfatus Episcopus auctoritate ordinaria confirmavit, & auxilium impendit.

Dietherus
de Nassavv
fit Archie-
piscop. Tre-
virorum.

Eodem anno nonâ die mensis Novembris, obiit Boëmundus Archiepiscopus Trevirorum, de quo supra diximus anno Craffthonis Abbatis Hirsaugiensis nono, & in Monasterio Hemmerad Cisterciensis Ordinis tumulatur. Hic quemadmodum supra dictum, Castellum in Neumagen juxta litus Mosellæ fundavit, quod à villa nativitaris meæ Tritheim non multum distat. Post mortem Boëmundi, Dietherus ex Comitibus de Nassavv frater interempti Regis Adolphi Ordinis ut ferunt Fratrum Prædicatorum, non electus, neque postulatus, sed quorundam consilio & provisione Bonifacii Papæ octavi in odium Alberti Regis, Archiepiscopus Trevirensibus ordinatur & missus est, qui veniens Trevirim cum honore suscipitur, & ut verus Archipræsul ab omnibus salutatur. Præfuit annis ferme octo, Alberto Regi semper quidem contrarius, sed parum nocivus.

MCCCXCI.

Conventus
fit Principum.

Anno Godfridi Abbatis Hirsaugiensis septimo, Indictione Romanorum duodecimâ, Rex Albertus Conventum Principum in oppido Frankenfurt, ubi Rudolphum Comitem Palatinum Rheni, & quosdam alios, qui cum Adolpho Rege, dum viveret, senserunt, usque ad mortem, sibi reconcilians ad gratiam recepit. Multa etiam pro confirmatione & stabilitate regni sui constituit, & jurare omnes in sua verba Principes fecit.

Alberti Re-
gis disposi-
tio corpo-
ris.

Erat autem homo grossus, moribusque subrusticanus, monoculus, aspectu ferox, & pecuniarum nimis cupidus, cujus uxor Elisabetha filia Meinhardi Comitis Tirolis fuit, ut supra jam diximus, viri potentis atque ditissimi, mulier honestæ conversationis. Confirmationem sive ut propriè dicamus, coronam Imperij pluries à Papa Bonifacio per nuntios & litteras Rex ipse Albertus petivit, sed Pontifex hoc ei munus semper denegans respondebat: *Imperio non esse dignum, qui Dominum suum Regem in bello proprium occidisset.* Quæ responsio Papæ cum ei renunciata fuisset, impositâ sibi regni coronâ, & gladium tenens in manibus dicebat: *Quid ergo si Papa mihi coronam denegat? Electione Principum & Rex sum, & Imperator.* Verum non diu postea in odium Regis Gallorum Albertus quod petivit, obtinuit.

Hæresis
Fratricel-
lorum.

Eodem anno Bonifacius Papa octavus Sectam & hæresim Circumcellionum, qui se Fratricellos nominabant, damnavit, qui suos errores occultè disseminaverant in populo, auctoritatem contemnentes Ecclesiæ, & Prælatorum ministeria despicientes. Verum quamvis perniciosâ hæresis à Bonifacio Papa octavo damnata fuerit, postea nihilominus per Joannem vicarium secundum similiter confutata fuit; quia tamen impietatis suæ radices tam altè fixit, ut usque in præsentem diem extincta penitus non fuerit, operæ pretium duximus, si causam & errorum ejus articulos altiùs explicemus. Originem hujus perniciosissimæ hæresis licet alijs erroribus cum tempore varijs intermixtæ, de illa processisse credimus, de qua longam supra fecimus mentionem, anno videlicet Volmari Abbatis septimo, quam homo ille pestifer Tancellinus apud Antuerpiam in Brabantia disseminavit, & mulos suâ perfidiâ decepit. Surrexerunt postea temporibus Manegoldi Abbatis, quemadmodum anno ejus sexto supra diximus,

De ejus
Origine.

diximus. Cachari nuncupati hæresim Tanchellinæ per sanctum Norbertum destructam instaurantes, qui novis quibusdam erroribus superadditis, omnes illius articulos in damnationem propriam susceperunt. Ex focibus præscriptorum postea surrexerunt memorati pestilentes hæretici, qui se Fratricellos nuncupabant, magnam sanctitatem coram nescientibus dolos eorum simulantes, & multos in profundum erroris, non solum laicos, sed etiam Clericos & Monachos traxerunt; quamvis tamen quosdam inter se spurcissimos occultavere articulos, quos non omnibus passim communicabant, non enim confidebant omnibus omnia, sed unicuique ministrabant venenum sui erroris, secundum quod posse illum bibere videbant. Primus autem erroris eorum fuit articulus, quod omnia Sacramenta Ecclesiæ præter baptismum irridebant. Corpus & Sanguinem Christi spernebant, poenitentiam nullam omnino faciebant; dicebant enim se plenos Spiritu Sancto, nullum habere peccatum, & pollicebantur omnibus ad sectam eorum initiatis remissionem omnium peccatorum, & quod deinceps peccare non possint quidquid fecerint. Item dicebant nullum Pontificem Romanum super eos auctoritatem habere, & maxime Bonifacium octavum, & Joannem Papam vicesimum secundum, à quibus damnati fuerant, blasphemam garrulitate carpebant, asserentes nec eos, nec aliquem eorum successorem legitime vel electum vel ordinatum Pontificem, sed omnes Romanos Pontifices post suam damnationem sectæ esse damnatos. Item omnes homines, qui sectam eorum non essent professi, dicebant in æternum damnandos, propterea quod aliter vivant, & credant, quam sancti Apostoli & Christiani in primitiva Ecclesia crediderunt, docuerunt & vixerunt, Sectam namque suam à sanctis Apostolis institutam & observatam pertinaciter affirmabant. Item luxuriam, adulterium, & stuprum dicebant in eorum secta non esse peccatum, affirmantes Apostolos & alios Christi Discipulos in Ecclesia primitiva nunquam fuisse continentes, sed vel cum proprijs uxoribus, si habebant, vel cum alienis indifferenter coibant, & hanc magnam inter se charitatem prædicabant. Item pro confirmatione sui erroris adducebant, Nicolaum Antiochenum Diaconum propterea hæresicum ab Apostolis declaratum in Actibus, & damnatum ab Ecclesia primitiva, quoniam uxorem haberet pulchram, & nollet eam Apostolis & alijs discipulis esse communem ad coeundum, sicut ceteri omnes suas fecissent conjuges. Item non contenti homines isti perniciosissimi Fratricelli, quod cum uxoribus & filiabus luxuriabantur alienis, quin etiam in cavernis montium, in speluncis & latibulis noctu convenire solebant, coitum indifferenter cum nepotibus, sorore, filia & matre, quod turpissimum est, in tenebris exercentes, & hoc nullum dicebant esse peccatum, perversè interpretantes illud Apostoli: *Omnia munda mundis*. Item convenientes in antris nocturno tempore de industria seductas virgines aut viduas pulchriores, sub multis & varijs pollicitationibus intro secum ducebant, quibus introductis latitabant ejusdem sectæ Sacerdotes & Clerici in eodem antrum, qui divinas quidem laudes, ad comparandam fidem imprimis decantabant, quibus circa noctem mediam finitis, Sacerdotes eorum alta admovebant voce, binos debere masculum & feminam, sancto Spiritu invocato in complexum & coitum commisceri. His dictis, & luminibus extinctis, quisque

De articulis ejus.

Articulus 1.

Articulus 2.

Articulus 3.

Articulus 4.

Articulus 5.

Articulus 6.

Articulus 7.

Articul^o 8.

virorum proximam mulierem sibi prosternebat ad coitum, nullâ sanguinis consideratione habitâ. Item si ex hujusmodi complexu seu coitu aliqua mulier concepisset, infans genitus mox ad conventiculum illud in speluncam deferrebat, & ibi per singulas eorum manus trahebatur, tam diu rotiensque bajulandus, quousque animam exhalaret; is verò, in cujus manibus exspirasset infanulus, summo honore dignus inter eos habebatur. Item quoties semel inter eos corrupta secundum aut tertium peperisset infantem, Sacerdotes ipsi congregati in unum, statim super prunis assabant eum, & in pulverem minutissimum redigebant. Collectum verò exinde pulverem ipsum ad prophanum reservabant usum. Nam quoties Novitium aliquem vel Novitiam ad suam accipiebant sectam, mittebant de prædicto pulvere in vasculum, vinum desuper infundentes cum execrabili imprecatur, ipsisque Novitijs, qui per eos initiandi fuerant, pro Sacramento dabant in poculum.

Articul^o 9.Hæresiar-
cha de se-
pulchro ex-
humatus
exuritur.

Alios quoque articulos multiplices profitebantur erroris, quorum recensere capita brevitaris simul & honestatis causâ non curamus. Bonifacius igitur Papa VIII. diligentissimâ inquisitione per Italiam factâ, ubi prænominata hæresis maximè vigeat, quantis potuit conatibus, eam studuit extirpare. Unde & Hermannum quendam ejusdem Sectæ auctorem apud Ferrariam Urbem ante viginti annos, ut ferebatur, sepultum, qui à multis colebatur pro sancto, exhumari & exuri fecit, habitâ prius de hujusmodi re diligentissimâ inquisitione.

Nec tamen propterea hujusmodi hæresis terminari potuit, sed in dies excrescens, multos etiam professione religiosos viros, Sacerdotes & Clericos doctissimos, si non in toto, in parte tamen fautores habuit, & contra Ecclesiam Dei acerrimos defensores. Quod malum postea usque ad tempora Joannis Papæ XXII. multipliciter fuit diffusum, & non solum Italiam, sed etiam alias Nationes infecit.

Historia ju-
cunda, quo-
modo hæc
hæresis fuit
publicata.

Libet jam nunc isthic paulisper immorari, & historiam retexere mirabilem, quâ hæresis prænominata, quæ multis latuerat annis, apud Mediolanum detecta & manifestata his ipsis fuit temporibus. Fuit in Civitate Mediolano mulier quædam dives, & iniquissima hujus Sectæ Fratricellorum propagatrix callidissima, nomine Wilhelma, virum habens ejusdem Sectæ nomine Andream. Hæc per maximam in omni vita sua præ se tulit sanctitatem, & simulavit Religionem. Unde & mortua anno prænotato apud Claramvallem, atque ibidem sepulta pro sancta habebatur ab omnibus. Hæc itaque impijssima femina una cum viro suo Andrea subspecie sanctitatis conventiculum in antro domus suæ construxerat, in quo sacrilegi Fratricellorum ritus exercebantur. Ad quem, locum multi viri nocturno tempore, & certis in hebdomada conveniebant diebus, & plures mulieres, viduas, maritatas & virgines in errorem inductas adduxerunt, quibus de mandato Wilhelmae coronas radebant in capitibus in modum Clericorum occultas, benedicentes & consecrantes, imò maledicentes execrantes eos in Clericos. Deinde postquam horrendis execrationibus suis ad imitationem ritus Christianorum eas initiassent, dabant eis potum de supra scripto pulvere infantum cum vino dicentes, eas esse sanctas & omnino impeccabiles, ita tamen, quod non eoirent cum alijs viris, quam illius Sectæ, quam profitebantur. Omnia enim

Multi ad
antrum
Wilhelmae
con-venie-
bant hære-
tici.

enim quæcunque voluissent sibi licere dicebant in ea Secta permanentibus.

At ipsa maledicta Wilhelma, cum omnes in antro congregatos inspiceret, mox se vestimentis ornabat sacerdotalibus more Presbyteri, astantibus cunctis ante altare, fundensque preces Deo execrabiles, officium sibi Sacerdotis usurpabat. Precibus autem finitis dicebat: *Aduramini, aduramini, & ignem sub sextario ponite, & quæ Deus ordinavit, facite.* Mox igitur lumine sub modio posito vel extincto, in mutuos ruebant amplexus, turpitudinem suam in alterutrum exercentes. Et hoc scelus statutis per hebdomadam diebus exequabantur, occultè noctibus convenientes.

Wilhelma
Sacerdotis
agebat officium.

Post annos verò plures hæc eorum mater atque sacerdos moritur, & apud Claramvallem pro sancta sepelitur. Post cujus obitum Andreas vir ejus per sex annos in tali pernicioso & Diabolico scelere perseverans, innumerabiles seduxit populos, quousque tandem Mercator quidam Mediolanensis nomine Conradus hoc manifestissimum scelus mirabili modo & industriâ fecit manifestum.

Habebat namque idem Conradus uxorem seductam, & in memoratam Fratricellorum hæresin occultè juratam, quam dum frequenter in noctis medio surgere animadverteret, sed quorsum pergeret, scire non posset, mali alicujus de ipsa incidit suspicionem. Demum die quâdam cupiens omnino scire, quò pergeret, noctem dormitione simulatâ duxit insomnem. Circa medium verò noctis uxor putans dormire maritum, suo more surgit, & consuetum pergit ad antrum, quam occultè maritus subsequens post eam, incognitus antrum illud perfidorum intravit, & omnia quæ ibidem aut dicebantur, aut fiebant, diligentissimè conspexit.

Conradus
uxorem secutus omnia quæ fiebant conspexit.

Audivit prophana concionantem Sacerdotem: vidit mulieres in modum raras Clericorum omnes, & horrendæ institutionis documenta impiorum à Prædicatore percepit. Lumine verò tandem sub sextario ex more posito, uxorem suam de industria cepit, & cum ea rem incognitus peregit. Deinde annulum cum Sapphyro de manu uxoris suæ abstulit, & cum alijs de antro velociter exivit, studiosè curans, ut uxorem præveniens prior lectum ascenderet.

Conradus
uxori suæ annulum abstulit.

Post dies paucos uxorem interrogavit Conradus, ubi haberet annulum cum Sapphyro; quæ respondit, se illum tempore opportuno quaesituram, jam autem ad præsens, ubi eum deposuerit, nescire. Sed cum maritus vehementer instaret pro annulo, simulans illa, se multum quaesivisse, nec invenisse, eum perditum viro respondit.

At verò Conradus re dissimulatâ post dies paucos in domo sua lautum parari fecit convivium, ad quod Consanguineos & vicinos, maximè tamen illos, quorum in antro noverat fuisse uxores, invitavit, viros videlicet ipsos cum mulieribus suis. Qui omnes ad ejus Convivium vocati, cum suis uxoribus venerunt, causam tamen invitationis hujusce nemo cognovit.

Conradus
parat Convivium amicis in domo sua.

Quibus in Convivio lautè reſectis, & singulis juxta uxorem propriam sicut ex industria per Conradum fuerant collocati, residentibus, hospes invitator ait: *Amici & fratres, rogo, unusquisque vestrum cum uxore sua ludat, prout me cum uxore mea facere conspexeritis, & postea causam invitationis à me vestra audietis.* Qui postquam ludos multos exercuissent, postremo

ligaturas uxoris suæ de capite manibus traxit, & clericatam sive tonsam in modum clerici, hoc est, habentem coronam omnibus ostendit.

Conradus
remgestam
coram ami-
cis expo-
suit.

Quod factum cœteri omnes imitantes detractis à capitibus uxorum, peplis ac ligaturis omnes similiter rāsas ut Sacerdotes in coronæ modum invenerunt. Unde nimium admirantes viri, quid sibi vellet hoc monstrum quod cernerent, conclamârunt. Stans autem Conradus omnem rei historiam sicut viderat & audierat, cunctis nimium stupentibus enarravit. Fæminas autem ne diffugerent, aut negotium propalarent, diligenti custodiâ intra domum Conradi manere compulerunt.

Combusti
sunt hære-
tici simul &
ossa Wil-
helmæ.

Consilio autem inter se habito viri protinus rem omnem Inquisitori hæreticæ pravitatis denuntiaverunt; qui diligentissimâ inquisitione factâ didicit hoc execrabile & diabolicum scelus, industriâ & malignitate Wilhelmæ & Andreæ mariti ejus per undecim annos in eorum perseverasse domo. Quamobrem & Andreas & complices ejus simul, & ossa Wilhelmæ cremata sunt. Et quæ prius venerabatur ut sancta, postea ut pestilentissima hæretica contempta fuit, & blasphemata ab omnibus. Similiter & mulieres, quæ in hujusmodi sceleribus fuerunt comprehensæ, non sine magna punitione à maritis suis dimissæ sunt.

Anno Godfridi Abbatis supra scripto, vicesimâ nonâ die mensis Octobris, mortuus est Joannes Comes Hollandiæ apud Harlam sine liberis. Vicâ functo Joannes Comes Hannoniæ filius Adelheidis sororis Wilhelmi quondam Regis Romanorum jure propinquior Hollandiæ Comitatum assumpsit, ac suo dominio copulavit. Uxorem habuit Philippam Comitissæ de Lutzelburg filiam, de qua genuit Joannem, Comitem Lutzelburgi, Patrem Henrioi Regis Romanorum septimi, Wilhelmum Comitem, Hollandiæ, Joannem Dominum Bellimontis, Henricum Canonicum, Ecclesiæ Cameracensis, Margaretham Comitissam Atrebatensem, Adelheidem Comitissam Claromontensem, Mariam Comitissam de Burbon, & Mechtildem Comitissam de Neyde natu minorem.

Verum Albertus Rex Romanorum & Francorum Theutonum, Hollandiæ Comitatum mortuo Joanne ad Imperium pertinere volebat, & propterea memoratum Hannoniæ Comitem litteris, præceptis, & comminationibus inquietare graviter tentabat. Sed postea in cōmuni Principum Conventu Comes ipse Joannes consilio amicorum inductus personaliter comparuit, & intercessione Principum Hollandiæ Comitatum à Rege in feudale beneficium Imperij accepit. Ex illo tempore Hollandiæ & Hannoniæ Comitatus in unum conveniêre dominium usque in præsentem diem.

Item anno prænotato Cassanus Tartarorum Imperator magno suorum advocato Exercitu Bellum Saracenis, qui morabantur in Syria & Ægypto, indixit, cum quibus pugnans Triumphator evasit, & Syriam cum sepulchro Domini pro Imperio subjugavit.

MCCC.

Jubilæus
Romæ pri-
mus à Bo-
nifacio in-
stituitur.

Anno Godfridi Abbatis Hirsaugiensis octavo, Indictione Rom. xiii. Bonifacius Papa VIII. ad exemplum veteris Instrumenti Annum Jubilæi primus omnium Pontificum ad salutem humani generis providâ dispensatione instituit, & per totum Orbem Christianum prædicari solemniter mandavit; Remissionem & indulgentiam omnium repromittens scelerum

rum, his qui Contriti & Confessi limina sancta Romæ visitassent Apostolica, facturi juxta ejus ordinationem preces & eleemosynas, prout cujusque facultas permiserit.

Res nova & eatenus non visa, sed verè populo Christiano ad salutem valde proficua. Nam pro consequendis hujusmodi Indulgentijs Jubilæi anno præcedente per universum Orbem Christianum pronuntiati, tanta hominum utriusque sexûs multitudo in isto anno præscripto ex omni Europa Romam proficiscitur, ut eorum numerus incredibilis esse videatur. Unde homines præ nimia multitudine compressi vix per stratas urbis potuerunt incedere. Constituit autem idem Præsul Bonifacius eundem plenariæ Remissionis Jubilæum de centesimo deinceps anno in centesimum perpetuis futuris temporibus Romæ celebrandum.

Anno prænotato Rex Albertus contractis undique copijs magnum adunavit exercitum, contra Joannem Comitem Hannoniæ, propter Hollandiæ Comitatum, ut supra diximus, processurus ad bellum. Cumque ad Novimagium Geldriæ oppidum pervenisset, litteras hujusmodi tenoris per omnem fecit Regionem publicari. *Noverunt universi, quod serenissimus Dominus Rex Albertus Romanorum semper invictus, vacantem Hollandiæ Principatum, quem Carolus Imperator olim magnus Theodorico Comiti concessit in Beneficium feudale, tam Jure, quam gladio ad sacrum Romanum insensum revocare Imperium.*

Rex Albertus pro Hollandiâ copias educit.

Audiens Comes Hollandiæ Joannes Regem Albertum cum exercitu suorum contra se venire ad prælium, congregavit & ipse maximam multitudinem pugnatorum, confortatusque & viribus, & animo, Regis Alberti intrepidus præstolabatur adventum. Rex autem cum didicisset Comitis & vires, & constantiam animi, contra eum venire ad bellum non audebat, sed mediante Archiepiscopo Coloniensium Treugas interposuit, & pro confirmatione pacis Comitem ad Principum sententiam vocavit: quo veniente, Hollandiam in feudum accepit.

Hannoniæ Comes Hollandiam suscepit ab Imperio.

Anno præscripto, septimo die mensis Aprilis, obiit Dominus Godfridus hujus Monasterij Hirsaug. Abbas nonus atque vicesimus, anno Regiminis sui septimo cum uno mense & viginti quatuor diebus exacto: in majori Ecclesia cum honore sepultus.

Godfridus Abbas hujus Cœnobia moritur.

De Henrico secundo hujus Monasterij Hirsaugien- sis Abbate XXX, qui præfuit annis xvi. mensibus x. diebus xx.

Ortuo Abbate Godfrido, & in medio Ecclesiæ juxta morem Ordinis sepulto, convenientes in unum Fratres cum Priore, qui poterant interesse novi Pastoris Electioni, anno prænotato undecimâ die mensis Aprilis, præmissisque ad Dominum orationibus consuetis, & præhabitis inter se tractatibus necessarijs, Henricum Congregationis Hirsaugianæ Monachum in Abbatem hujus Monasterij tricesimum elegerunt, qui confirmatus & benedictus per ministerium Friderici de Bolandia Episcopi Spirensis Ecclesiæ præfuit annis xvi. mensibus x. & diebus viginti, non satis utiliter pro Monasterio;

Henricus fit Abbas Hirsaug. XXX.

sed

sed potius in grave utriusque status tam spiritualis, quam temporalis detrimentum sempiternum.

Henrici Ab-
batis patria
fuit Suevia.

Henricus
Abbas plu-
ra bona
Monasterij
alienavit

Patria illi fuit Suevia: parentes secundum mundi hujus considerationem humiles, & nullâ prerogativâ nobilitatis insignes. Qui cum esset annorum ætatis decem & octo, venit ad Monasterium, susceptusque ad Congregationem per Volandum Abbatem, factus est Monachus, vitamque instituit suam ad aliorum exemplar, quod reperit. Illo autem in tempore, quod sæpius diximus, Regularis disciplinæ observantia non solum apud Hirsaugienses Monachos, sed in omnibus penè Coenobijs nostri Ordinis per totum mundum usque adeò defecit & repuit, quod fervoris pristini vestigium omnino nullum dereliquit. Unde & Henricus iste Monachus factus est, mores quos juvenis à senioribus didicit, usque ad obitum servavit. Tandem verò in Abbatem promotus, sicut dictum est, parum utilis extitit, imò plus detrimenti quam commodi suo regimine Monasterio fecit; mox enim licentiosè vivere incipiens, otio & inertia, torporèque ignavus repuit; & rem familiarem simul & monasticam turpiter neglexit. Enimverò statum rerum temporalium, quem in bona conditione reperit, valde malum fecit. Multa etenim bona Monasterij tempore sui regiminis impignoravit: multa penitus vendidit: & multa sine Consensu Fratrum suorum in perpetuum alienavit, quorum pecuniam malè exposuit. Moribus fuit nimium dissolutus & incompòsitus; sæculariter vivens potius quam monasticè; quippe qui convivij & discursibus vagis diebus & noctibus frequenter intentus, nihil minus quam spiritualia curabat. Conversatione suâ puerili non solum Fratres suos Monachos contristavit: sed etiam sæculares homines multipliciter offendit. Sermone fuit præceps & multum inconsideratæ locutionis; quo factum est, quòd ejus dictis modica fides consueverit adhiberi. Consilio varius, instabilis & inconsideratus extitit: verbis promptulus, sed actione nimium tardus fuit.

Quantum verò ad dispositionem pertinet corporalem, homo fuit statutâ mediocris, nec procerus corpore, nec brevitate nimia pusillus. Capite parvus & ventrealiquantum crassus: subrufos tam in capite, quam in barba copiosos habebat capillos: incessu velox & titubans in modum gradiebatur parumper claudicantis, & qui nullâ decorabatur gravitate. Postremò jubente Ludovico Imperatore propter culpas suas, ut suo loco dicetur, deponitur.

Henricus
Abbas ulti-
mò deponi-
tur.

Anno prænotato MCCC. Dominicæ Nativitatis, quo Henricus ordinatus est Abbas, moritur Joannes Dux Baviaræ filius Henrici Ducis, & Comitis Palatini Rheni sine liberis. Huic pro futura uxore ferunt desponsatam fuisse Apostolicâ dispensatione mediante filiam parvulam necdum triennem Ludovici Comitis Palatini Rheni, Baviaræque Ducis, postea Imperatoris Romanorum: qui mortuo sine liberis destinato genero Ducatum illius totum obtinuit.

Eodem anno Fridericus de Bolanden Episcopus urbis Spirensis magnam illam Crucem in arcu æmbonis Ecclesiæ memoratæ nimia vetustate ruinofam piâ devotione instaurans fecit renovari. Alia insuper multa pro decore Domûs Domini & fecit, & constituit, quibus nominis sui memoriam cum laude posteris commendavit.

Claruit

Claruit his ferme temporibus Alanus ex Insulis oppido Flandriæ oriundus Magister Parisiensis, in Divinis scripturis omnium suâ tempestate facillè doctissimus, Theologus insignis, Philosophus clarus, & Poëta celeberrimus; qui scholæ Theologorum apud Parisienses docendo & scribendo multo tempore gloriosè præfuit, ubi in omni scientia tam divina, quàm humana clarissimus effulfit. Unde & meritò nomen Universalis obtinuit: qui Doctor in omni scibili fuit profundissimus. Scripsit autem & metro & prosâ multa præclara synthemata, de quibus nos hætenus exceptis quæ sequuntur, vidimus pauca.

Alanus de Insulis Doctoris Magni.

Super quatuor libros sententiarum scripsit volumina quatuor. Ad quendam Abbatem S. Dyonisij, aliàs S. Ægidij de sacræ Scripturæ vocabulis opus non inutile, quod prænotavit oculum sacræ Scripturæ, librum unum non parvæ quantitatis. De doctrina quoque lib. I. In quinque libros Moysis volumina totidem. In Cantica Cant. lib. I. Ad Archiepiscopum Bituricensem de Poenitentia libb. IV. De Mysticis æquivocis lib. I. Parabolarum lib. I. De modo sive arte prædicandi lib. I. Opus metricum quod Anteclaudianum prænotavit lib. I. De sex alis Cherubin. lib. I. De planctu naturæ lib. I. Summā virtutum & viciiorum. lib. I. De maximis Theologiæ documentis. lib. I. De natura quorundam animalium lib. I. sermones varios & epistolas plures scripsit ad diversos, quorum omnium invenire numerum difficile judicamus. Denique in multos Bibliæ libros insignes Commentarios lucubrâsse dicitur, quorum nos invenire titulos omnium non potuimus. Sunt qui scribant, eum in sua senectute pro Christi amore sprevisse mundum, & Monachum Cisterciensis Ordinis factum religiosissimè conversatum usque ad mortem.

Opuscula hujus Doctoris Alani.

Wilhelmum etiam Hasslingij Monasterij nostri Ordinis in Brabantia Monachum suam ætatem scriptis & moribus haud mediocriter illustrâsse ferunt. Qui cum esset vir tam in divinis scripturis, quàm in sæcularibus litteris egregiè doctus, multa gemino stylo comportavit opuscula; quibus nominis sui memoriam posteris commendavit. Ex his nos vidimus pauca, quæ subnotavimus. Vitam sanctæ Lutgardis lib. I. Visionem cujusdam Monialis Ordinis nostri lib. I. Sermones etiam plures tam ad Fratres, quàm ad populum Dei composuit.

Wilhelmus Monachus in Hasslingio Brabantiz.

Henricus de Bruxellis, Brabantinus patriâ, præfati Monasterij de Hasslingen nostri ordinis Monachus prædicto Wilhelmo contemporaneus, vir & ipse in omni genere doctrinæ peritus, hæc tempora scriptis & lucubrationibus suis reddidit clariora. Qui cum esset maximè in Mathematica peritus, plura in ea facultate composuit, quibus ingenij sui vivacitatem declaravit. Extat de ratione computi Ecclesiastici liber talis elegans, quem ad quendam amicum composuit. Calendarium quoque novæ ac pulchræ inventionis lucubravit pro insensionibus Lunæ ad punctum investigandis. De compositione Astrolabij scripsit lib. I. De usu & utilitate Astrolabij lib. I. De cæteris quæ composuit nihil ad notitiam nostræ lectionis pervenit.

Henricus Monachus Hasslingij.

MCCCL.

Anno Henrici Abbatis secundo Indictione Romanorum quartadecimâ Cometes in cælo per dies aliquot magnus apparuit, qui suo aspectu intelligentes terruit, qui noverunt his novitatibus frequenter aut bella præ-

Cometes apparuit vates malorum.

L

signari,

ſignari, aut peſtilentiam, aut quaſlibet alias clades mortalium, quod & factum eſt. Nempe ſecuta fuere plura mala inter mortales, bella, fames; peſtesque tam hominum, quàm jumentorum, ut pateret non fruſtra fuiſſe Cometem.

Wilhelmus
Episcopus
Trajectenf.
in bello pe-
simatur.

Eodem quippe anno quarto die menſis Julij bellum atrox factum eſt inter Wilhelmum Episcopum Trajectenſem, & quosdam Comites ac Nobiles Jura memoratæ Trajectenſis Eccleſiæ temere violantes. Congreſſione autem factâ diu atrociter & ambigüe pugnatum eſt, & multi ab utraque parte ceciderunt. Extremò ipſe Præſul Wilhelmus in prælio ſuperatus ab inimicis, miſerabiliter occubuit anno Pontificatûs ſui quinto in multis tribulationibus & adverſitatibus infelicitè exacto. A die namque introitûs ſui Pontificatûs ſemper æmulos habuit & hoſtes, non ſolùm inter Laicos, ſed etiam inter Canonicos, ob id maximè, quòd proviſione Bonifacij VIII. & non eorum Electione intrâſſe videretur, ſicut diximus quarto anno Godfridi Abbatis. Poſt ejus verò interitum Præſul Eccleſiæ Trajectenſis fuit ordinatus Guido ibidem Canonicus & Theſaurarius, vir nobilis, prudens atque magnificus, qui præfuit annis ferme ſedecim. Alibi legimus, quòd fuerit ante Pontificatum Canonicus & Theſaurarius Eccleſiæ Leodiensis, quod verius dictum credimus. Hujus viri fratres Germani fuerunt Botzardus Episcopus Metenſis, Joannes Episcopus Cameracenſis, Joannes Hollandiæ, Hannoniæque Comes. & Florentius Princeps Morinenſis.

Civitas
Sanctorum
meritis li-
berata eſt.

Anno prænotato in die S. Mariæ Magdalenæ Joannes Comes unâ cum Henrico fratre ſuo Comite de Lutzelburg contractis undique copiis magni exercitus Imperialem urbem Trevirorum obſidione vallavit, caſtrametatus retrò Civitatem ad plagam Orientalem, in eo loco ubi Eccleſia S. Crucis conſtructa uſque in præſens conſpicitur. Omnia in circuitu devaſtavit hoſtiliter, domos, torcularia & cuncta ædificia extra munitionem poſita funditus incendio combuſſit, & quidquid frugum erat in agro cum vinetis omnino deſolavit. Cives autem Trevirenſes, qui paribus armis adverſarijs congregari non poterant, clauſis fortiter portis, Letanijs & precibus quâ poterant devotione inſiſtentes, Divinum auxilium invocabant. Et ecce nocte undecimâ urbis obſeſſæ Dominus Deus meritis Sanctorum ſuorum, quorum Treveris multa millia corporaliter requieſcunt, orationes civium clementer exaudiens, ſpiritum vertiginis & pavoris immiſit in hoſtes, qui ſuborto clamore ac nimium perterriti arma, quæ contra cives Trevirenſes attulerant, in ſemetipſos verterunt, percutientes ſe mutuò & occidentes, cùm hoſtes ſe ferire putarent. Unde pavor eos ſubitò tantus invaſit, quòd omnes relictis tentorijs & rebus ſuis quas attulerant fugere quantocius nudi feſtinarent. Et ſic urbs Trevirorum antiquiſſima divinâ miſeratione, meritisque Sanctorum ab hoſtium formidine mirabiliter & ſine armis liberata eſt.

Anno prænotato mortuus eſt Andreas Rex Ungariæ ſine liberis, quî uxorem habuit Agnetem filiam Regis Theutonicorum Alberti ſicut dictum eſt ſupra. Poſt cujus mortem Ungari Ottonem inferioris Bavariæ Ducem pro Rege aſſumpſerunt, quem tamen capientes poſteâ in vincula conjecerunt, cuſtodiri illum Comitibus Tranſilvani comittentes. Verùm non diu poſtea per induſtriam uxoris memorati Comitibus Conſanguineæ ſuæ

suæ liberatus, ad Ducatum suum in Bavariam reversus est. nec amplius se de Regno Ungariæ intromisit. Auspicio autem Bonifacii Papæ VIII. & Alberti Carolus quidam Martellus Regnum Ungarorum obtinuit, & eorum perfidiam humiliavit.

His temporibus postquam Rex Gallorum Philippus obtinuit dominium Comitatus Flandriæ totum, in carcere detinens ipsius Principatus Comitem cum duobus filiis, populus terræ humillimæ conditionis, ut fuerunt artifices diversi, textores pannorum, lanifices, cerdones, macellarii, sartores vestium, pellifices, & reliquum id genus hominum gravissimam contra rectores terræ à Rege positos persecutionem suscitârunt. Cujus rei causâ fuit grave jugum Gallorum, quod Flandrensibus imposuerant supra consuetudinem antiquitus introductam, & à Comitibus observatam, in præstatione talliarum & contributionum. Unde nimium gravati, primò rectores terræ, deinde & ipsum Regem Philippum per certos nuntios suos rogabant, ut alleviaretur eis jugum nimis durum & importabile servitutis, & provideretur eis de mercede solvenda pro laboribus suis competente ab his, qui conducerent eos ad operandum. Verùm cum rectores terræ ad instantiam eorum civium, qui Senatores, Consules ac Principales videbantur urbis, populum humilem & egenum non solum contemnerent, sed & duos ac triginta ex eis in vincula coniecissent in oppido Brugensi, facta est in oppido ipso seditio gravissima; surrexit enim populus vulgaris & confæderatus sibi mutuò, armatus per urbem hostiliter cœpit discurrere, & ad castellum, in quo manebant rectores urbis constituti per Gallos, turmatim properare. Inprimis autem facto impetu castellum obtinuerunt, & tam ex Rectoribus ipsis, quàm ex Brugensibus non paucos crudeliter occiderunt. Deinde fractis carceribus violenter captivos omnes extraxerunt. His tumultuosè peractis inter partes factæ sunt treugæ, & causâ ad examen Regis Gallorum Philippi discutienda quàm primum missa est. Duravit hæc dissensio quasi per annum, & semper à Rege differrebat sententia; quam si nunquam tulisset, prudenter sanè fecisset. Brugenses autem multâ instantiâ, precibus, & pretio contra plebem tandem extorserunt nocivam sententiam in malum sibi perniciosum. Nam mox ut in Brugis fuit auditum, quòd sententia esset lata contra populum, plebs omnis in unum conspirans, quoniam se majoribus non posse resistere timebat, oppidum armata exivit. Et primò venerunt ad oppidum quoddam Damum nuncupatum, quod ferme tribus à Brugis distabat miliaribus, per illudque discurrentes cum furore nimio ejus Rectorem à Gallis positum interfecerunt, omniâque deprædati sunt, plures etiam ex Brugensibus ibi repertos crudeliter occiderunt. Exinde furore simul & desperatione ducti transierunt ad terram Dandenburgensem, & fecerunt similiter. Postea venerunt ad alium locum haud procul à Brugis oppido, ubi Balivus sive Rector Brugenſium residebat cum lxx. ferme militibus, quos omnes simul peremerunt.

Flandrenſes populi conspirant contra rectores terræ.

Rex Gallorum sententiam dedit contra plebem oppidi.

Quibus auditis cives Brugenſes, ac metuentes, ne similia paterentur, nuntios ad Regem miserunt Gallorum, contra insolentiam plebis furentis auxilia postulantes. Quibus ille misit Comitem S. Pauli Jacobum, supremum Flandriæ Gubernatorem cum mille quingentis Equitibus, &

Plebs infe-
rior con-
spirationē
facit.

magna peditum multitudine. Qui cū pervenissent ad oppidum Brugensium, mox sibi Regis nomine urbis dominium potenter usurpârunt. Claves portarum, turres & munitiones loci omnes in suam potestatem recipientes, quod multis incolarum non parum displicuit. Unde cives inferioris conditionis, qui in oppido remanserunt, timore ac suspitione fluctuantes simul & ex prosperè gestis audaciam fumentes (Deo nimirum permittente in ultionem avaritiæ majorum urbis, & ad humiliandam Gallorum superbiam) conjuratione secretissimè factâ in unum conspiraverunt, majores oppidi & Gallos omnes morti, quàm primum possent, animo simul & proposito destinantes.

Plebei cur-
rentes per
urbem Gal-
los & con-
sules occi-
dunt.

Cujus rei gratiâ ut viribus auctis intentum suum facilius perducerent in effectum, nuntios miserunt occultos pro illis de plebe, qui seditionis erant principes, & oppidum jam pridem exiverant, & Duacum simul & Dandenburg præoccupaverant. Qui nuntio lætatur accepto viri simul & mulieres ad oppidum Brugis nocte omnes redierunt, & silenter cum bona facilitate intrantes, cū & fossata essent humo repleta, & portæ destructæ omnes, confestim in foro convenerunt. Stantes autem conjurati in medio fori clamare cœperunt: *Vivat communitas: Galli cum magnis capitibus omnes moriantur.* Galli ab his clamoribus excitati, cū illi theutonicâ uterentur linguâ, quid significaret clamor ipse, non intelligebant. Convenientes ergo plebei cum illis, qui deforis ad venerant, plateas urbis magnis trabibus obstruxerunt, discurrentesque per oppidum, omnes partis adversæ, quos invenire poterant, occiderunt nemini parcentes. Quicumque verò Gallum suscepisset in domum fugientem, aut si prius in hospitium admisisset, illum aut subitò perimebant, aut ductum ad principes suos in forum clamantes minutatim in frustra conscindebant. Galli autem furentium clamoribus excitati, & arma corripientes sine ordine ad pugnam discurrebant, qui omnes à plebe fuerunt interempti. Equites verò armati cū equos vellent ascendere suos, neque fellas invenire poterant, neque frena, quæ plebis industriâ per mulieres & pueros callidè prius fuerant deportata. Cūque fugâ salutem quærerent, vias urbis trabibus clausas invenerunt, & dum pertransire non poterant lapidibus per fenestras in eos fortiter jactatis à mulieribus omnes mori compulsi fuerunt. Duravit illa cruenta Gallorum occisio per totum diem, in qua ex Gallis equitibus fuerunt interempti à populo 1400. ex peditibus verò 2000. interierunt. Unde strata urbis omnes sanguine & cadaveribus mortuorum fuerunt repleta, ita quod per tres continuos dies plebs in eversione illorum, & sepultura extra oppidum multipliciter fuerit occupata. Jacobus autem S. Pauli Comes quoniam juxta portam morabatur oppidi cum paucis aufugit. Facta sunt hæc anno Dominicæ Nativitatis prænotato MCCCI.

Gallorum
tria millia
quadrin-
genti per-
empti.

Inter Pa-
pam & Re-
gem Gallo-
rum orta
dissensio.

Anno præscripto magna inter Papam Bonifacium octavum, & Philippum Regem Gallorum dissensio fuit exorta. Cujus causam Auctores historiarum commemorantes dixerunt, quod Pontifex ipse Carolum Valesianum Regis Gallorum cognatum pro quibusdam negotijs suis de Gallia evocaverit in Italiam, promittens ei multa, quætamen non præstitit. Inter quæferunt Carolum ipsum ex verbis & pollicitationibus Pontificis spem concepisse non modicam Romanum consequendi Imperium.

rium. Quæ omnia impedita & nulla manserunt, imò promissis fecit omnia contraria. Nam eodem anno Regem Albertum Rudolphi, ut supra diximus, filium, prius Electum ad Imperium confirmavit. Ex quo Gallorum Rex nimium offensus, & reputans se à Papa delusum, quidquid mali potuit in eum excogitare, totis viribus in effectum perducere studiosissimè conabatur. Unde Stephanum de Columna Pontifici hostem acerrimum in magno apud se honore detinuit, & omnes Bonifacio contrarios & adversantes, sive Columnenses fuerint, sive alij, summo favore honoravit. In odium denique ipsius Pontificis Rex Philippus complures Episcopos per Galliam à suis fugavit Ecclesijs, omnibusque bonis spoliavit, propterea quòd cum Romana viderentur consentire Ecclesia. Vacantes etiam Pontificatus pro suo arbitrio disposuit, & bona Ecclesiarum sibi & suis usurpavit. Quamobrem Papa Bonifacius ut magnanimus & audax, neminem timens, cœpit contra ipsum agere quidquid potuit, quem hostem Ecclesiæ Christianorum publicum declaravit. Verùm ut commodius in eum, id quod cogitavit, efficeret, tali adinventione usus est. Vocari fecit per litteras Apostolicas omnes Episcopos & Prælatos totius Regni Gallorum, mandans sub gravibus censuris, ut Romam venirent ad celebrandum Concilium. Quod mox ut Regi Philippo innotuit, nequis ire posset, omnes vias præcluserat; hinc Papa Bonifacius nimium contra Regem iratus, alium modum excogitare cœpit, per quem se acriter posse vindicare non dubitavit. Revolutis enim antiquis statutis & privilegijs sacre Romanæ Ecclesiæ, reperisse se gloriabatur tumidus, quòd Reges Gallorum omnes Regnum ipsum, tam in temporalibus, quàm in spiritualibus à Sede Apostolica sibi beneficialiter indultum, debeant recognoscere, & propterea Romanum Pontificem ut feudalem Dominum suum honorare. Misit ergo in Galliam Clericum quendam Romanum Narbonensem Archidiaconum, oratorem suum atque Legatum cum litteris suis Apostolicis, in quibus Regi mandavit, ut recognitionem faceret Regni Apostolicæ Sedi: quod nisi faceret quantocius, fideliter sciret se fore excommunicatum, & regnum alteri Auctoritate Apostolicâ conferendum. Veniens autem ad urbem Parisiensem, ubi tum Rex morabatur, præfatus Papæ Legatus malè fuit exceptus, & citò per Gallos de Regno haud sine injuria repulsus. Comes namque Artensis litteras Papæ de manibus Nuntij violenter rapuit, & pro contemptu Pontificis Legato ipso conspiciente in ignem projecit. Unde postea justo Dei judicio malè periit, quando per Flandrenses in bello peremptus fuit. Exinde Rex Gallorum omnes vias diligentissimè fecit observari & custodiri per suos, ne quis cum litteris Apostolicis ad regnum haberet introitum. Convocavit autem Rex in urbem Parisiorum, Episcoporum, Abbatum, Prælatorum, Baronum ac Nobilium copiosam multitudinem, & facto Concilio pro sui justificatione appellavit ab illa sententia se excusando, & contra Bonifacium invehendo plura in illum scelera produxit in medium, videlicet hæresis, Simonia, perjuri, homicidij & aliorum, concludens eum pro his meritis esse deponendum. Abbas verò Cisterciensis, coram quo appellavit, non acceptavit appellationem. Orta est ergo dissensio inter Papam Bonifacium & Regem Philippum gravissima; & alter alterum fortiter impugnabat, quærens eum à sua dignitate potenter dejicere.

Papa recognitionem Regni exigat à Rege.

Rex contra Papam Parisijs celebravit concilium.

Bonifacius autem Papa utrôque gladio pro viribus utebatur in Regem; quem inprimis excommunicavit, atque censuris alijs terribilibus subjiciens innodavit; nec minus gladio materiali quantum potuit persequi non cessavit. Quoscunque potuit verbis, scriptis, muneribus atque promissis in ejus odium provocare, diligentissimè studuit, & multos Principes, Duces, Comites & Barones ab ejus fide in magnam displicentiam revocavit, quamvis totum quod voluit, efficere minimè quidem potuit.

Papa Regē
Albertum
invitat ad
Imperium.

Denique in tantum furor Pontificis crevit contra Philippum Regem, ut eum penitus à regno cogitaverit deponere, multumque secum deliberavit, qualiter depositionis modum potuisset convenientem invenire. Post multam igitur deliberationem Regi tandem Theutonicorum scripsit Alberto, instantissimè hortans, eum quatenus ad sumendam coronam Imperij Romanam properaret ad urbem, se operam promittens daturum, ut amplioribus titulis decoraretur honoris, qualibus à tempore Caroli magni nullus Germaniæ Regum decoratus esset. Intellexit confestim Rex Albertus mysterium, & nuntio regalibus cumulado muneribus Pontifici rescripsit, eà se vice propter ardua regni negotia, & corporis valetudinem venire haud posse, rogans nihilominus intuitu necessitatis se haberi excusatum. Rursus Papa Legatum misit alterum cum litteris Apostolicis, quibus significabat se Regem Philippum propter contemptum Apostolicæ Sedis & multa nefanda scelera per sententiam à Regno deposuisse Gallorum, & nunc Regnum ipsum vacans ad Ecclesiam Romanam esse devolutum, tanquam ad verum Dominum ratione juris feudalis. Unde ne regnum pollueretur ab invasione hæreticorum, illud Regi Alberto ut fidei Romanæ Sedi concessit, & ut non contradiceret per Apostolica scripta mandavit. Pollicebatur ad hæc pecunias, viros armatos, & quidquid esset necessarium, se promptè daturum. Rex verò Albertus consilio suorum habito, Pontifici rescripsit, antiquâ Regum provisione cautum, ne post divisionem Regni Francorum, quæ facta est post mortem Caroli Imperatoris magni Regis Francorum Orientalium, id est, Theutonicorum, sibi violenter regnum usurpet vel inquietet Gallorum, nec quisquam Regum Galliæ, id est, Franciæ Occidentalis aut Regnum invadat Theutonicorum, aut Imperium sibi quomodolibet usurpet Romanum. Unde cum ea Principum constitutio eatenus permanserat inviolata, sibi non videretur honestum, si primus ipse eam temeraverit. Regnum itaque Gallorum sibi à Pontifice oblatum Albertus respuit, & ut non videretur Ecclesiæ inobediens, multa pro sui excusatione scripsit. Rex autem Gallorum Philippus, cui omnia Pontificis consilia pereos, quos pecuniâ corruerat, fuerunt manifesta, quotidiano studio & maximâ utebatur industriâ, ut non solum Pontificis præveniret insultus, sed ad hæc maximè laborabat, quatenus illum capere potuisset, quod etiam postremò factum est, ut suo loco dicemus.

Quare Al-
bertus re-
cusaverit
Regnum
Gallorum.

MCCCII.

Fridericus
Episcopus
Spirensis
obiit.

Anno Henrici Abbatis tertio, Indictione Romanorum quintadecimâ die mensis Januarij vicesimâ octavâ, mortuus est Fridericus de Bo-landia Episcopus Spirensis, cujus Corpus in Monasterio Uferstal Cisterciensis Ordinis, cum debito honore sepelitur, ad cujus sepulchrum tale sculptrum in marmore legitur Epitaphium: *Continet hac fossa Friderici Pra-*

Julio

fidis ossa quondam Spirensis: Deus illum pascere mensis cæli digneris; epalis quoque jungere veris. Anno MCCCII. Atque Calend. quinto Februi datur is pius antro. Moritur Anno Pontificatûs sui tricesimo minus quinque & triginta diebus duntaxat exacto. Memoratus Præful in multa pietatis suæ studia posteaquam inquisitionem fecisset diligentissimam, nec posset invenire neque in sculpturis parietum, neque in scripturis Annalium, neque etiam ex testimonijs hominum, quis aut quando major Ecclesia Spirensis esset consecrata, accepto suorum consilio eam nonâ die mensis Septembris de novo consecravit, anno Pontificatûs sui nono, qui fuit Dominicæ Nativitatis MCCLXXXI. Post cujus mortem Sigebodo de Lichenberg Electione Canonorum Episcopus Spirensis Ecclesiæ institutus præfuit annis ferè XII. Vir bonus & Jurium Ecclesiæ suæ defensor studiosus, qui ad honorem Omnipotentis Dei, caput S. Stephani Papæ & Martyris argento vestiri præcepit, sicut hodie cernitur; sanctus namque idem Stephanus Papa & Martyr memoratæ Spirensis Ecclesiæ Primarius post Dei Genitricem Patronus est.

Sigibodo fuit
Episcopus
Spirensis
annis duodecim.

His temporibus mortuo Wigboldo Coloniensis Ecclesiæ Archiepiscopo, Henricus de Ilenburg ejus nominis secundus in Pontificatu succedens præfuit annis sex & viginti: homo stemmate generis avici satis æmulator, & qui ad militiam magis, quàm ad Clericatum natus videretur, Toto Pontificatûs sui tempore cum Civibus urbis Coloniensis dissensiones gravissimas habuit, sed & contributiones Clero non minus inconsuetas quàm duras sæpius imposuit. Cum vicinis etiam Comitibus & Nobilibus plures discordias tenuit, sed tamen victor semper evasit.

Henricus
Comes de
Ilenburg fuit
Archiepisc.
Coloniens.

Anno etiam prænotato Gerhardus Archiepiscopus Moguntinus, Dietherus Archiepiscopus Trevirensis, Henricus Archiepiscopus Coloniensis & Rudolphus Comes Palatinus Rheni, Baviaræque Dux, cum Comitibus quibusdam & Baronibus quandam confœderationis mutuae inter se concordiam juraverunt, quam litteris necessarijs confirmârunt atque sigillis. Causa ejus confœderationis Principum alia fuit in aperto, atque alia in occulto; quæ dicebatur in aperto, reverà non erat causa; quæ autem latebat in occulto, non dicebatur, propter metum Regis & infidelitatem Aulicorum. Fuerant enim qui scriberent, Regem Albertum suo arbitrio, & sæpius quidem præter causam & rationem agere multa, quæ jure cum Principum consilio & consensu fieri debuissent. Denique scribarum & humilium personarum, non dico vilium, quæ in aula versabantur regali, quotidianæ consultationes animum Regis falsis delationibus à via rectitudinis & veritatis multum fecere deviantem, in tantumque malè proficere malos judex æquitatis permisit, ut Rex aliquoties diceret inter pocula Bacchi: *Nihil se Principibus boni confidere, propterea quod Adolphum Regem, cui tunc fuerant jurati, sicut nunc sibi, perfidiâ mox deiecerant à Regno; ne mihi faciant simile, curabo eorum superbiam humiliare.* Adra quoque multa in Principes Electores fulminavit opprobria, quibus animum suum non parum satis illis declaravit aversum. Fuerunt & aliæ in cognitionibus Principum causæ hujus confœderationis occultæ, quas in publicum ratio vetat edicere. Unde Principes non sine causa mutuum hoc fœdus inierunt, metuentes futurum, cui simile multis in regnis contigit malum. Et quidem talis provida eorum confœderatio extitit, sed in periculo jam constituto

Confœderatio
Principum
Imperij.

Rex contempsit
Principes.

alter

alter alteri juxta compactata non occurrit. Audiens enim Rex foederis continentiam, quod Principes sine ejus conſiventia inter ſe compoſuerant, haud parum obſtupuit; & metuens ſibi, quod Anteceſſori ſuo Regi noverat factum Adolpho, conſilium eorum deſtruere totis viribus cogitavit.

Rex movit
exercitum
contra Ru-
dolphū Pa-
latinum.

Morarum itaque impatiens magnum ſuorum conduxit exercitum, & de Baſilea inopinatè deſcendens in terram Rudolphi Comitſ Palatini Rheni, qui morabatur in Heidelberg, cum eā vice nihil mali ille ſuſpicaretur venturum, eſſetque omnino & penitus imparatus ad bellum, omnem ejus Principatum deſtando nemine reſiſtente pertransiit. Quid moramur cum res acta ſit breviter? Ad omnimodam Regis deditionem Comes venire Palatinus Rheni compulſus eſt, fidem Alberto iterum dedit atque juravit, obſides præſtitit, conditiones ut ſincerus à Domino ſuſcipiens, foedus Comprincipum abjuravit.

Et contra
Archiepiſc.
Mogunti-
num.

Rex autem Albertus Rudolpho Comite Palatino in ſua verba compulſo, ne cœteris copia daretur Principibus congregandi Exercitum, copias movit conſeſtim contra Gerhardum Archiepiſcopum Moguntinum, omnia in circuitu hoſtiliter deſtans. Quid animo cogitavit, innotuit, & plures Eccleſiæ munitiones funditus deſtruxit. Tum verò inopinatè ſuper gentem Archiepæſulis irruit, quod nullum Exercitus congregandi tempus Archiepiſcopo fuit.

Rex oppidū
Bingen
obſedit &
obtinuit.

Anno igitur Dominicæ Nativitatis prænotato Rex Albertus venit cum magno ſuorum exercitu per Gavium Wormatiensem in terras Archiepiſcopi Moguntini, per quam deſtator hoſtilis proficiſcens oppidum Bingen ad Rheni litus poſitum, ubi Nahus fluvius Rhenum influit, quatuor in deſcenſu fluminis à Moguntia milliaribus diſtans, obſidione vallavit; pertinet enim memoratæ Eccleſiæ Moguntinæ. Eſt in oppoſito Bingiorum ab alia parte Nahi fluminis Cœnobium Monialium noſtri Ordinis in colle poſitum, quod S. Hildegardis Monialis quondam conſtruxit, quemadmodum in prima hujus operis parte longè ſupra diximus, anno videlicet Volmari Abbatis XXVII. quod cum ſit ad expugnationem urbis conveniens ſtatio, Rex Albertus in eo partem exercitus locavit. Moniales autem prius metu ad loca ſe tutiora cum rebus ſuis contulerant.

Archiepiſc.
recipitur
ad gratiam
Regis Al-
berti.

Poſt dies obſidionis paucos cum cives tantæ ſe multitudini armatorum reſiſtere haud poſſe perpenderent, Regi oppidum tradiderunt; qui mox urbem cum ſuis intravit, & juramentum fidelitatis, ut conſuendinis eſſe ferunt, à Civibus accepit. Interea Gerhardus Archiepiſcopus conſiderans ſe Regi viribus imparem, ad eum in memorato conſiſtentem oppido venit, gratiam petijt, indulgentiāque commiſſorum, & facile quidem totam impetravit.

Verum pro confirmatione pacis atque concordie inter Archiepiſcopum & Regem datæ & acceptæ fuerunt multæ conditiones. Nam Archiepiſcopus denuo fidem Regi Alberto juravit, ipſumque oppidum Bingiorum, cum adjacenti caſtello Klopp dicto, Erenfels quoque caſtrum, & Loinſtein oppidum haud procul à Conſluentia poſitum cum quibuſdam alijs ad manus Regis dare quaſi obſidum vice Archiepiſcopus ipſe compulſus fuit; quæ tamen omnia ſucceſſu temporis ad Jus Eccleſiæ Moguntinæ Regali munificentia reſtituta fuerunt. Oppidum verò
Bingen

Bingen cum adjacentē castro Klopp: Erenfels quoque & telonium, quæ olim ad Archiepiscopum respiciebant, hodie ad Jus Canonicorum majoris Ecclesiæ pertinere noscuntur.

Anno prænotato, posteaquam Rex Albertus oppidum Bingen obtinuit; præsidium militare, quod in Cœnobio Monialium sancti Ruperti locaverat, ejus jussione discedens ad alia se loca recepit, & Monasterium sine habitatore omnino vacuum remansit. Erant autem duo nebulones nihil omnino habentes, qui propter suam inopiam (ut fieri solet) exercitum sequebantur furandi gratiâ, non pugnandi. Qui Monasterium, Divi Ruperti post militum recessum intrantes, dum Rex cum Archiepiscopo pro concordia pacis tractatum haberet in oppido, diligenter omnia perlustrabant loca, si quippiam invenire potuissent, quod in relevamen suæ inopiæ rapuissent. Scrutatis autem quàm diligentissimè cunctis Monasterij angulis, nihil penitus invenerunt, quoniam prius omnia per Moniales seu alios fuerunt ablata.

Exeuntes ergo claustrum, perscrutabantur Ecclesiam, si quid in ea relictum invenirent: chorum eo tempore Monialium non erat elevatus in altum, sed in terra positus instar Ecclesiæ Monachorum, quem nostris temporibus Gerlacus Abbas Tuitiensis ex mandato Bertholdi de Henneberg Archiepiscopi Moguntini reformator & visitator ejusdem Monasterij, ut nunc est, in altum construendo erexit. Erat ante chorum in exteriori Ecclesia in angulo ad meridionalem plagam altare sub honore S. Catharinæ Virginis & Martyris consecratum, super quod in muro arcualiter excavato Imago B. Mariæ semper Virginis in plano manu artificis admodum pulchrè, atque decenter depicta, Coronam habens in capite, in qua lapides quatuor erant cristallini per gyrum intexti atque infixi, quintus verò cæteris major in pectore fuit sacræ imaginis collocatus.

Cùm ergo fures illi perlustrato choro simul & Ecclesiâ nihil invenissent rapiendum, alter eorum ne vacuus abiret, prædictum altare pollutus & immundus ascendit; extractoque pugione suo lapides de corona sanctæ imaginis effodere coepit. Cui alter socius ejus per increpationem, dixit: *Quid facis, ô miser, quid facis? Desine Matrem spoliare misericordia, per quam solam post Deum (si nobis salus unquam contingere debet) & non aliter poterit obvenire.* Cujus monita sacrilegus ille contemnens, ut coeperat, de corona lapides evulsit. Postquam verò lapides quatuor de corona effodisset, etiam quintum de sacro virginis pectore impiâ temeritate subfodere coepit.

Mira res contigit. Mox enim ut sacrum pectus pugione contingere, ac violare præsumpsit, sudare per totum imago coepit. Quo viso miraculo sacrilegus aliquantulum horruit. Sed obcæcarus animo à cœpto crimine non cessavit. Evulsit ergo de sacro Imaginis pectore lapidem, & sceleris reatum sui grandem non attendit.

Extracto autem lapide mox sanguis lacte mixtus de vulnere imaginis in magna quantitate erupit. Quod videns infelicissimus ille, totus inhorruit, profiliensque de altari, pulverem in Ecclesia collegit, & vulnus Imaginis obstruere coepit. Quanto autem magis vulnus Imaginis obstruere studuit, tantò plus liquor sanguinis & lactis de sacro pectore emanavit. Quod ubi miserabilis ille vidit, non ad poenitentiam, ad quam

Miraculum
B. Virginis
factum
apud Bin-
gen.

Duo fures
Cœnobium
S. Ruperti
perlustra-
bant.

Fur lapides
de corona
Imaginis
Mariæ
avulsit.

Imago Vir-
ginis suda-
vit per to-
tum.

Lac & san-
guis ex vul-
nere imagi-
nis profudit.

M

per

per lactis invitabatur liquorem, converſus eſt, ſed obſtinatus in malitiâ & datus in reprobum ſenſum, conſeſtim de Eccleſia exijt, & præcipitans ſe in vicinum flumen ſubmerſus fuit.

Superveniens autem Sacerdos quidam, qui Miſſam in eodem altari celebrare conſuevit, & videns miraculum quod contigerat, corporale ſuppoſuit, & ſanguinem cum lacte de vulnere Imaginis profluentem in eo collegit: quem ad perpetuam rei memoriam devotio populi vitro impoſitum, cum Sanctorum reliquijs in eodem Monasterio venerandum collocavit. Et nos jam longo ex tempore ſiccatum hunc liquorem lactis & ſanguinis, qui de vulnerato imaginis pectore miraculoſè fluxit, & vidimus oculis, & contrectavimus manibus noſtris, & ad preces Magiſtræ de veteri conſracto vaſe in novum tranſpoſuimus vitrum anno Abbatiae noſtræ Spanheimenſis quinto decimo, quando oſſa etiam S. Hildegardis elevavimus.

Publicato autem per Sacerdotem, qui liquorem de vulnere imaginis manantem collegerat miraculo, factus eſt magnus fidelium concurſus non ſolùm ex oppido Bingiorum proximo, ſed etiam ex Stauro-neſo & ex Moguntino ceteriſque in circuitu viculis multis: Albertus etiam Rex, qui cum magna parte Principum ſui exercitûs, dum hæc fierent, adhuc morabatur apud Bingios in tractatibus concordiae cum Archiepiſcopo ſicut dictum eſt, occupatus, audiens miraculum tam grande factum, unâ cum memorato Pontifice atque Principibus ad monaſterium S. Ruper-ti venit; ſanguinem lacte mixtum de pectore imaginis perforato fluxiſſe vidit & obſtupuit; & valde confortatus in fide Dominum collaudavit.

Capella in
eodem lo-
co ad rei
memoriam
conſtructa
eſt.

In memoriam verò huius Miraculi Capella ibidem in honorem Beatifſimæ Dei Genitricis ſemper Virginis Mariæ conſtructa eſt permiſſione Gerhardi memorati Archiepiſcopi Moguntini, in qua etiam altare nunc eſt poſitum: & in honore Dei parentis conſecratum. Imago autem ſanctiſſimæ Virginis Mariæ, de qua lactis & ſanguinis emanaverat liquor, in arcu parietis ſuper altere depoſita manet cum vulnere uſq; in præſentem diem.

Anno item prænotato Rex Albertus, poſteaquam Moguntinum in deditionem compuliſſet Archiepiſcopum, contra Trevirenſem quoque Archiepiſcopum movit exercitum; ducens in auxilium copias & Rudolphi Comitis Palatini, & Archipræſulis Moguntinenſium, quos ſibi potenter, ut diximus, fecerat ſubjectos. Archiepiſcopus autem Trevi-rorum, quem æris magna premebat inopia, cùm regis percepiffet ad-ventum, cui ſe nullatenus poſſe obviare viribus non ignorabat, mox in ejus properavit occurſum, humiliatôque ſupercilio gratiam & veniam obtinuit commiſſorum.

Ulterius autem progrediens cum exercitu, provinciam terræ Hen-rici Archiepiſcopi Coloniensis noſtri vaſtavit incurſu: nec à devaſta-tione ceſſare voluit, donec & ipſum ad ſubjectionem omnimodam ar-morum potentiâ revocavit. Acceptiſque ab eo ſicut & à cæteris multis cautionibus, eorum conſederationem ut aranearum rete diſſolvit, & ſuis obedire præceptis coegit.

Wilhelmus
ſit Capita-
neus Flan-
drenſ. con-
tra Gallos.

Anno Dominicæ Nativitatis prænotato perpendens illa Colligatio Flandrenſium populorum, de qua præcedente anno diximus, quòd ſola
& ſine

& sine duce non esset sufficiens Philippo Regi Gallorum resistere, anxia coepit de suis negotijs consultare. Erat illo in tempore Wilhelmus filius Comitis vallis Rheni, & mater ejus fuit filia Guidonis quondam senioris Comitis Flandriæ, qui mortuus fuit in carcere Regis Gallorum, & ipse in Brabantia Clericus degebat. Hunc evocatum Flandrenses sibi Ducem exercitus constituerunt, quoniam & juvenis erat audacissimus, & propter fratrem suum in carcere Comitis Artensis mortuum acerrimus Gallorum inimicus. Qui relicto Clericatu Flandriæ dominium acceptavit. Mox ergo contractis Copijs Gandenses, qui cum Rege Gallorum eo tempore sentiebant, obsidione vallavit; quos cum expugnare non posset propter loci firmitatem, solutâ obsidione inde recessit, & per Comitatum ubique discurrens, villagia & loca minus communita sine difficultate omnia celeriter in suam potestatem accepit, ex quorum acquisitione, & numero & opibus valde auctus est. Hæc audiens Guido filius Comitis Flandriæ profugus & exul à terra, nepos memorati Comitis Wilhelmi, reversus est in Flandriam, susceptusque honorificè ab incolis auxiliator illis factus est. Imprimis igitur Guido Comes memoratus de consensu nepotis cum quindecim millibus Flandrensiū Cortracum obsedit, expugnavit & cepit præter castellū oppido adjacentis fortiter munitum, in quo firma locata fuerant præsidia Gallorum. Comes autem Wilhelmus cum reliqua parte exercitus oppidum Casellæ obsedit expugnavit & cepit Civium deditione voluntariâ, ex quo iterum exercitus Flandrensiū magnum habuit incrementum. Interea Galli milites, qui erant in arce Cortraci, de victualibus ad continuandam defensionem non satis provisi, nuntios miserunt ad Regem, auxilium contra Flandrensiū obsidionem postulantes. Qui misit ad eos Comitem Artensem avunculum suum cum magno pugnatorum exercitu, peditum videlicet quadraginta millium, & equitum septem millium, in quorum numero magna pars nobilitatis, Ducum, Comitum, Baronum ac militarium Galliarum fuisse memoratur.

Guido filius
Comitis
Flandriæ
affluatur
nepoti.

Venientes autem in Flandriam Galli castrametati sunt propè oppidum Cortrich ad spatium dimidij milliarij. Rex autem Gallorum Philippus avaritiâ contristatus, ad supplementum expensarum hujus inchoati maximi belli, monetam alterari (ne dicamus falsificari) mandavit, unde lucrum sibi maximum, mercatoribus autem & populo inæstimabile oriebatur detrimentum. Duas etenim partes valoris de moneta retraxit, & novam, quæ tertiam prioris monetæ partem valebat duntaxat, fabricavit; quam tamen tantundem ut priorem solvere mandavit. Ex hac mutatione monetæ Rex omni populo detestabilis & odiosus factus est, & mercatores Italiæ multi in extremam sunt acti paupertatem.

Moneta
jussione
Regis mu-
tatur in de-
terius.

Comites ergo Flandrensiū Guido & Wilhelmus cum tantam multitudinem exercitus Gallorum contra se intellexissent advenisse, & quod eorum congressum subterfugere cum honore non possent, decreverunt magis cum decore inire conflictum, & mori pro populo, quàm memoriam sui per turpem fugam aut servitutis cujuscunque opprobrium perpetuis maculare temporibus. Igitur Guido & Wilhelmus strenui milites simul adunati cum viginti millibus ex plebeis Brugensibus & vicinis eorum pedestribus cunctis (præter paucos nobilitares) de Cortraco exierunt, contra exercitum Gallorum, & castrametati sunt in quadam planicie,

Flandrenf.
ad bellum
contra Gal-
los se pa-
rant.

planicie, per quam via dirigitur ad Gandavum, acies ſuas ex adverſo Gallorum ordinantes. Erat autem in fine illius campi quoddam foſſatum aquarum in modum novilunij arcuatum, quod propter elevationem terræ non poterat videri niſi à propè conſtitutis. Super uno igitur latere cornuto huius laci Flandrenſes ſe pedites locaverunt; Equites etiam quos habebant deſcendentes ex equis juxta reliquos in pedibus ſteterunt, tenentes lanceas in manibus ſuis, quemadmodum ſi contra apros in venatione eſſent proceſſuri. Baculos quoque ferratos atque nodoſos in promptu habebant, ferro in extremitate acutos. Arma eis aut nulla erant, aut pauca, qui pauperes ac neceſſitate commoti bellandi conſuetudinem non habebant. Deſperatio illos fecit audaces, utpote qui mori, quàm fugere aut in manus devenire hoſtium ſuorum conſtanter ſtatu-
runt. Duces verò populi Guido & Wilhelmus jam proceſſuri ad pugnam, juſſerunt adeſſe Sacerdotem, qui Corpus Dominicum in convenienti loco poſitus cunctis palam oſtenderet: verùm quia propter multitudinem comũicare non omnes poterant, ſigna devotionis ſuæ in Deum cuncti oſtendebant. Nam unusquiſque modicum quid in memoriam Dominicæ comũionis de terra in os ſuum poſuit. Comites etiam memorati diſcur-
rendo hinc inde per acies populum admonebant ad viriliter pugnandum, revocantes eis ad memoriam tyrannidem, ſuperbiam, impietatem, dolos & fraudes Gallorum, & quantam contumeliam, injuriam, & in-
juſticiam fecerint Comitibus Flandrenſium ſimul & omni populo, ſimul monentes, ut illorum crudelitatem ante oculos ponerent, quam eſſent ſubituri, ſi Gallos in eo tantum prælio contingeret eſſe victores. Verba dicta multa, rationi convenientia & negotio, quibus animos multitudinis Dux belli Guido ad fortitudinem provocavit. Comes verò Artenſis ex-
ercitũ Gallorum Capitaneus, ubi vidit, quòd Flandrenſes in planiciem conveniſſent ad pugnandum, ſuos contra illos in decem acies ordinavit, proceſſitque ad locum, ubi illi ſtabant prælium exſpectantes. Habebat autem in ſuo exercitu non miſus quinquaginta millia pugnatorum, qui omnes ad bella fuerunt doctiſſimi. Flandrorum verò ſicut diximus, vix erant viginti millia, è quibus pauciſſimi fuerunt in rebus bellicis exerci-
tati. Accedentes itaque Galli ſatis armati contra Flandrenſes fortiter cœperunt, & inchoatum eſt bellum. Acies ergo prima impetum faciens contra ſtantes turmatim cecidit in foveam, quæ aquis plena fuerat inter utrumque exercitum, & à Flandrenſibus, qui ſtabant ex adverſo clavis & baculis ferreis percuſſa interiit. Comes quoque Artenſis qui erat Dux belli cum ſua acie impetum faciens cum ſuis equeſtribus urgebat præce-
dentes in tantum, quòd procedere cogeantur. Venientes autem ad foſſatum quod ignorabant, omnes in ipſum ceciderunt, ab aquis ſuffocati vel interempti. Et quia pulvis etiam magnus repleverat aërem ex curſu equorum, quòd non poterant prævidere quid ageretur in acie Galli, nec voces intelligere periclitantium propter rumores & ſonitus percuſſionum, & poſteriores fortiter impellebant præcedentes, nulli retro cedere fuit poſſibile. Unde Comes Artenſis & Conſtabulus cum alijs multis cadentes in foſſatum vel ſuffocabantur in aquis, vel à Flan-
drenſibus occidebantur. Superatus eſt igitur Gallorum exercitus à Flan-
drenſibus & ita exterminatus, ut ſex millibus equitum occiſis & pedibus ſine

Bellum fit
inter Gal-
los & Flan-
drenſes
atrox.

Galli ſupe-
rantur à
Flandrenſi-
bus.

sine numero interfectis pauci ex tanta multitudine Gallorum evaserint. Post hanc Brugenſium victoriam contra Gallos apud Cortracum habitam, Guido & Wilhelmus Comites omnem Flandriam cum exercitu peragrantes Gandavum, Insulas, Duacum & reliqua oppida cuncta in deditio- nem sine alicujus resistantia acceperunt. Nec remansit villula vel oppi- dum in tota Flandria sive locus, qui ab eis dissentiret. Ejecerunt autem Brugenſes & Gandavenſes simul & reliqui cives omnes majores natu ex- tra patriam, qui favere Gallis putabantur. Rex autem Gallorum Philip- pus auditâ strage ſuorum diſſimulans mentis ſuæ dolorem, qui non erat modicus, ad vindictam ſe totum contra Flandrenſes præparavit, & ma- gno ſuorum adunato exercitu perſonaliter egreſſus eſt in manu forti de civitate Pariſiorum, venitque ad civitatem Atrebatenſem cum decem millibus equitum & peditum ſexaginta millibus. Inſuper litteras miſerat Carolo Valeſiano Fratri ſuo, qui tunc erat in Italia, ut omni occasione poſtpositâ cum ſuis veniret in Galliam, cum eo proceſſurus in Flandriam. Qui veniens Regi conjunctus eſt, & exercitum octoginta millium pu- gnatorum contra Flandrenſes produxerunt ad pugnam.

Flandria
Guidoni
ſubjicitur.

Anno igitur Henrici Abbatis prænotato Rex Gallorum Philippus cum ſuo exercitu de Atrebato egreſſus contra Flandriam venit in villam Flandriæ vicinam, quæ nominatur Vitriacum, non procul à Duaco diſtancem, & eſt magna, habens in circumferentia ſpatium fermè decem milliarium Gallicorum, in qua caſtra poſuit. Flandrenſes qui ſe ad de- ſenſionem jam antea præparaverant, duces belli habentes Johannem, filium Comitis Flandriæ, & Guidonem ſupra dictum, nihil cunctati, ne- que paventes ad multitudinem Gallorum, non ſe continuerunt in Duaco, ſed exeuntes cum exercitu contra hoſtes proceſſerunt, vociferantes die noctique, & provocantes adverſarios ſuos Gallos, ut exirent ad pugnam. Facta ſunt hæc in menſe Octobri, & fuit tempus pluvioſum, nec ſatis aptum ad bellum. Et quia terra illa plena eſt paludibus & foveis in tan- tum, quod periculolum videbatur, tempore hyemali, in ea committere bellum, quando nec victualia exercitui poterant adduci, nec milites cum equis ſuis ad quæque loca procedere. Quamobrem Rex congreſſum bellandi conpulſus fuit intermittere, & aliud tempus exſpectare. Unde treugis datis & acceptis per annum cum Flandrenſibus, ſine pugna cum ſuis copiis in Galliam reverſus eſt. Erant qui aliam reſeſſus illius cauſam assignarent. Anglorum Rex Eduardus, qui Flandrenſium occultus fuit amicus, cum eos liberare aperte non auderet, tali conſilio liberavit. Hic nocte quadam jacens in lecto cum uxore (quæ ſoror fuit Philippi memo- rati Regis Gallorum) prudenti fictione dixit ad illam: *Eſt ſecretum, quod tibi volo dicere, o conjunx mihi chariſſima, ſi mihi fidem dederis tuam, quod illud nemini ſis dictura.* Juravit illa ſilentium, & excogitatum detexit maritus arcanum: *Timeo, inquit, vehementer, ne frater tuus Rex Gallia Philippus grande malum ſubiturus ſit cum iſtis Flandrenſibus pugnaturus; nam ſecre- tum percepi, quod aliqui ex Comitibus & Baronibus ſuis in eum facturi ſint proditio- nem. Sed cave, ne cui revelaveris.* At mulier alterâ mox die omnia per nuntium Regi Gallorum fratri ſuo intimari curavit, quæ à marito in ſe- creto audivit. Territus hiſ novitatibus Rex Gallorum, ac ſuſpectos habens ſuos omnes, cum neſciret, à quibus foret ſibi cavendum, Flandrenſibus

Rex Gallo-
rum treu-
gas facit
cum Flan-
drenſibus.

Regis An-
glorum
ſubtilis in-
ventio.

congreſſi non audebat. ſed factis ad anni ſpatium treugis, ſine proſecutione belli in Galliam reverſus eſt.

MCCCIII.

Bonifacius
Papa VIII.
Anagninæ
capitur.

Henrici Abbatſ quarto, Indictione Romanorum primâ, in menſe Septembri, Rex Gallorum Philippus miſit hominem quendam ferocis animi de familia Columnenſium nomine Sciarra cum quadringentis equitibus & magna multitudine peditum ad civitatem Anagninæ, ubi Papa Bonifacius tunc morabatur octavus, ad capiendum eum. Traditione igitur factâ urbem cum ſuis Sciarra nullo reſiſtente intravit, & cum nihil tale ſuſpicaretur Pontifex, ad ejus palatium manè armatus pervenit. Bonifacius autem Papa cernens ſe proditoriè circumventum & captum, (Cardinales enim auſugerant omnes, & abſconderant ſe timore ducti, & forſitan aliqui hujus conſpirationis non ignari) inperterritus dixit ad invaſores: *Ex quo proditoriè ſicut JESUS Chriſtus captus ſum, & datus in manibus impiorum ad occidendum, mori volo ut Papa.* Et hiſ dictis fecit ſe indui ornamentis Papalibus, ac mitrâ ſeu coronâ aurâ redimitus in throno ſedebat. Ad quem accedentes inimici ejus, Sciarra & reliqui plures, verbis contumelioſis aggreſſi ſunt Pontificem & irriſerunt eum circumſtantes multiplici ſubſannatione. Inter alios quidam Wilhelmus de Lungueretto vehementius Papæ inſultabat, qui pro Rege Gallorum tractatum capturæ illius adduxerat, & minatus eſt ei, quòd ligatum ipſum duceret Lugdunum, quatenus in generali Concilio ſolemniter deponeretur. Cui Papa non deficiens animo reſpondit: *Patienter ſeram me condemnari & deponi per Patarenos.* Fuerunt autem Patareni Hæretici atque Schiſmatici, ab Eccleſia condemnati & combuſti, cujus ſectæ progenitores Wilhelmi extiterant, & ignibus cremati, de quibus ſupra diximus Anno Gottfridi Abbatſ VII. qui alio nomine dicebantur Fratricelli. Quibus verbis Papæ conſuſus Wilhelmus, cum rubore obmutuit. Domino autem diſponente ob dignitatem Sedis Apoſtolicæ nemo ex inimicis ejus auſus fuit mittere in eum manus, ſed indutus ſacris veſtibus ſub honeſta detinebatur cuſtodia. Ipſi autem inſiſtebant prædæ diripientes theſauros Eccleſiæ, & quidquid in palatio poterant invenire. Permaſit Pontifex in cuſtodia ſic tribus diebus. Tertiâ autem die Cives Anagninæ ſuum ad memoriam revocantes errorem, & de ſua erga Pontificem ingrati tudine haud immeritò poenitentes arma corripunt, & vociferantes: *Vivat Papa. & moriantur traditores,* per urbem diſcurrunt. Mox itaque Sciarram cum ſuis militibus de Civitate violenter ejicientes, quosdam ceperunt, & non paucos ex ijs occiderunt, Pontificem de cuſtodia impiorum liberantes.

Papa liberatus & cuſtodia tertio die.

Papa animi mœrore conſumitur.

Liberatus igitur Pontifex cum familia ſua nimio animi dolore propter ſuſceptum dedecus abſorptus, & contriſtatus inde diſceſſit, ac Romam cum ſuis remeavit. Diſpoſuerat autem in animo ſuo Romæ apud S. Petrum convocare Concilium ad vindicandam injuriam ſibi & Eccleſiæ factam ſubordinatione Philippi Regis Gallorum, quemadmodum legimus & ſanctum feciſſe Papam Sylverium contra ſuos detractores impios, qui illum proſcripſerant in exilium. Injuria enim Romano Pontifici facta nulli Chriſtianorum eſt diſſimulanda, cum fideles concernat omnes, qui Eccleſiæ ſunt ſubjecti.

Verum

Verum Pontificem ista cogitantem moeror animi quotidie gravior afflixit, comotum usq; adeo, quod melancholia morbum induxit gravem, quo nimium crescente quod cogitaverat implere non potuit. Post paucos etenim dies moerore ac infirmitate consumptus obiit, & in Ecclesia sancti Petri post introitum honorificè sepultus fuit. De cujus introitu ad Pontificatum vita, & moribus multi multa perperam satis scripserunt; sed quia nobis iudicium usurpare non debemus, nam prava de mortuis scribere nisi aut utilitas requirat publica, aut necessitas persuaferit manifesta, non est boni viri atque prudentis, multò ergo minus Christi Vicarium licebit alicui deturpare. Post cujus obitum de mense Octobri Canonice in Papam fuit Electus Nicolaus Tarvisinus ex ordine Fratrum S. Dominici Cardinalis, homo doctus & magnæ probitatis, qui Benedictus ejus nominis XI. nuncupatus præfuit duntaxat mensibus novem. Cui si diutius vivere licuisset, profectò Pontificem se non inutilem Ecclesiæ præstitisset. Hic quondam iu sæculo humilis conditionis extitit, natus ex Tarvisio, qui paupertate compulsus, apud Venetos aliquanto tempore pueros in Grammaticis docuit, & eorum se stipendio tenuiter enutrivit. Ordinem postea S. Dominici ingressus non segniter conversatus est, sed virtutibus operam navans & studio scripturarum, in modico tempore doctissimus evasit: & in Ordine per omnia officia gradatim ascendens ex subpriori Prior effectus, deinde ex priore Conventuali Provincialis, postea Magister Ordinis Generalis, exinde Cardinalis, & postremo Papa esse meruit. Factus autem Papa subito ad componendam pacem in omnibus Ecclesiæ finibus animum suum apposuit, & inprimis quidem Philippum Regem Gallorum reconciliavit Ecclesiæ, absolvens eum ab Excommunicationis sententia, quam Papa in eum Bonifacius fulminavit: Censuras etiam Bonifacij contra Columnenses prolatas revocavit.

Bonifacius
Papa VIII.
Romæ moritur.

Benedictus
fit Papa XL
Ordinis
Prædicatorum.

Rex Gallorum
ab Excommunicatione
absolvitur.

Anno Dominicæ Nativitatis prænotato Suteses contra Comitem de Habsburg moventes, castrum Vallis obsidione cinxerunt, quod tandem capientes, castellanum crudeliter interfecerunt, & ipsum castellum destruentes supposito igne funditus subverterunt. Deinde Conventionem factâ perpetuum adinuicem foedus perficiunt, litteris & juramenti illud fortissimis confirmantes, videlicet incolæ de villa Svitz, Ure, & Underwalden contra præfectos terræ; quorum exactiones ultra debitum gravissimas ferre amplius recusabant. Crevit hæc eorum colligatio cum tempore multum, in tantum, quod etiam magnis hodie Principibus & metuenda videatur non immerito.

Switeses
bellum
agunt contra
Comitem de Habsburg.

Anno etiam præscripto Flandrenses adunatis Copijs suis hostili incursu Comitatum intraverunt Artensem, & omnia per circuitum ferro & incendio gravissimè devastarunt. Suburbana etiam Artensis oppidi flammâ destruxerunt, & multam prædam ex toto Comitatu abegerunt. Exinde castrametati sunt in nemore ultra fluvium Liscium. Galli autem qui erant in oppido numero plures, Equitum videlicet tria millia, peditem verò sex millia, posuerunt insidias Flandrensibus. Nam pars exercitus Gallorum nocte quadam de oppido secrete exiens, in loco se quodam nemoris occultavit, residui verò equites simul & pedires de oppido Artensi manifestè procedentes ad bellum contra Flandrenses insultum fecerant. Quibus Flandrenses congressi ad pugnam viriliter resistebant.

Bellum
Flandrensi-
um cum
Gallis.

Et

Et ecce bello jam ingreſcente, Galli de latibulis inſidiarum ſubito erumpentes, à tergo Flandrenſes cædere fortiter incipiunt, & ex utraque parte bellum atrox quamvis ſorte inæquali committitur. Flandrenſes autem cùm ſe in medio Gallorum viderent concluſos, fugæ ſubſidium quærebant, interfectis ex eis non minus tribus millibus.

Eodem anno Comes Flandriæ Guido contractis Copijs occupavit Seelandiam, quam jure hæreditario ex parte Matris ad ſe pertinere confirmabat unâ cum Hollandiæ Comitatu. Et inprimis quidem principale oppidum Seelandiæ Middelburgum potenter obtinuit, ac poſtremo totam ſibi Inſulam Seelant ſubjugavit.

Philippus
Flandriæ
Comes bel-
li Capita-
neus inſti-
tuitur.

Anno etiam prænotato Philippus memorati Guidonis de Flandria filius, qui lata in Apulia poſſidebat Dominia (habebat enim duos Comitatus in feudum à Rege Siciliæ) cùm audiſſet patriam ſuam in periculis conſtitutam, eiſque compateretur ex animo, reſignavit feudum quod habebat, Regi Siculorum Carolo, & in Flandriam reverſus eſt, malens Patriæ ſuæ ſubvenire pauper & modicus, quàm pereunte in provincia aliena dives eſſe & magnus Dominus. Qui veniens in Flandriam ſummâ Incolarum gratulatione ſuſceptus eſt, & belli Capitaneus ac Dominus communi voto omnium conſtitutus. Mox igitur cum valido ſuorum exercitu Comitatum Artensium ingreditur, & per omnem diſcurſans regionem oppida incendio deſtruxit & ferro, ac villas terræ omnes ſolotenus evertit uſque ad mare. Cuſtodiam verò Gallorum per oppida Comitatus Artensis poſitam partim interfecit, partim fugere compulſit. Poſt hæc urbem Tornacenſem obſidione cingens fortiter impugnavit, his qui intus erant non minus fortiter repugnantibus. Erat autem Civitas benè munita, & omnibus neceſſarijs ad reſiſtendum copioſè proviſa.

Rex Gallo-
rum Treu-
gas dedit &
accipit an-
nales.

Interim obſidione durante Rex Gallorum Philippus non minus fatigatus multitudine negotiorum, quàm magnitudine impenſarum attrædiatus, Treugas à Flandrenſibus per annum duraturas petijt & impetravit. Quibus compoſitis etiam ſublata fuit obſidio. Et Comes Guido de Flandria, qui captivus tenebatur in Gallia, ſub conditione in Flandriam redire permiſſus eſt, ut poſt certum tempus reverteretur ad carcerem; Qui diſmiſſus venit in Flandriam, & cum magno ſuſceptus gaudio, dixit: *Jam latus morior viſa liberatione Patriæ meæ de manibus & tyrannide Gallorum.* Reverſus autem ad carcerem, ſicut juraverat, tempore conſtituto, non diu poſteà moritur captivus, annos ætatis habens non minus octoginta. Vir bonus & prudens, cujus corpus in Flandriam relatam cum honore ſepelitur.

MCCCIII.

Anno Henrici Abbatis quinto, Indiſtione Roman. ſecundâ, Comes de monte Rutilo, quem vulgari titulo nuncupant Landtgraffium de Leuchtenberg, magno Francorum adunato exercitu imperiale oppidum Schvveinfurt obſidione vallavit & cepit.

Gerhardus
Archiepiſc.
Moguntin'
obiit.

Anno prænotato quinto Calend. Martij obiit Gerhardus de Epſtein Archiepiſcopus Moguntinus, & in principali Eccleſia ſancti Martini cum debita ſolemnitate ſepelitur. Poſt cujus mortem Eccleſia Moguntina vacavit in annum ſequentem menſibus fermè decem. Fuit autem Gerhardus iſte Præſul magnificus, vir magnæ prudentiæ, amator Cleri, & Clauſtralium tutor atque patronus ſingularis.

Eodem

Eodem anno circa principium Junij mensis mortuus est Benedictus Papa XI. Perusij in Ecclesia sui Ordinis, Fratrum scilicet Prædicatorum, cum magna pompa sepultus non sine opinione Sanctitatis. Fuit enim vir optimus & religiosissimæ conversationis; in Divinis scripturis valde peritus, & sæcularis literaturæ non ignarus: qui nonnulla fertur lucubrâsse opuscula, quorum tamen nihil ad nostræ meminimus pervenisse lectionis notitiam. Hic Pontifex tantæ fertur extitisse humilitatis, ut exemplar merito dici queat omni posteritati ad imitationem virtutis. Nam ut insonuit Nicolaum summum adeptum Pontificatum apud Tarvisios, Mater ejus gaudio repleta venire ad eum salutandum quantocius festinavit. Quæ cum paupercula esset mulier & humillimæ conditionis, ne vilitate indumentorum suorum filio Pontificatu jam sublimato verecundiam generaret, sericis ac pretiosis vestimentis, quæ commodato acceperat, se induit, & comitantibus matronis honestissimis ad Papam filium intravit. Quam ut vidit ingredientem, circumstantibus dixit: *Non est hæc mater mea, quam video, nec quæ sit novi. Mater etenim mea sericum nunquam portavit ornatum.* Quod mater intelligens retrocessit, ornatum pretiosum deposuit, & resumptis vestimentis suis vilibus ad Papam denuo intravit. Quam videns Pontifex dixit: *Hæc est Mater, qua me genuit: hæc esse novi, qua me suis uberibus lactavit.* Et surgens eam ut parentem reverenter suscepit. Fama est hunc venerabilem Pontificem veneno perijsse quorundam æmulorum, qui toxicum in ficibus recentibus sibi per Abbatissam S. Petronellæ missis occulcârunt. Mortuo autem memorato Pontifice Sedes vacavit mensibus undecim.

Benedictus
Papa XI.
obiit, & vacat
sedes
mensibus
II.

Matrem
paupercu-
lam in veste
pretiosa
non admisi-
sit.

Anno prænotato finitis treugis Rex Gallorum magnum exercitum adunavit, vid. Equitum 12. millia, peditum 60. millia ad pugnandum contra Flandrenses. Divisit autem exercitum in duas partes. Nam unam partem in sedecim Galæis bene armatis per mare destinavit in Seelandiam contra Guidonem Seelandiæ Comitem, qui illam & vicinas insulas bello navali, ut supra diximus, sibi nuper subjugaverat. Et huic expeditioni suæ navali Rex præfecit quendam Reynherum de Grimaldis Januensem virum strenuum, & in præliis navalibus expertum. Hic ergo Reynherus cum XVI. Galæis prænominatis stipendio Regis Gallorum venit ad Seelandiam, ut removeret obsidionem à Salisca oppido Seelandiæ, quam Guido Comes memoratus firmaverat. Audiens autem Guido Comes adventum Gallorum in multitudine pugnatorum contra se, non est animo dejectus, sed confortans admonitione suos, dimissaque obsidione Saliscæ, cum decem millibus armatis & octoginta navibus contra adventantes properavit ad pugnam navalem. Congressione factâ superati & victi fuerunt Flandrenses; Comes Guido cum multis alijs captus in Galliam mittitur, plures occiduntur, reliqui fugerunt. Alij autem Flandrenses, qui remanserant in obsidione Saliscæ mox à Gallis circumdati omnes, qui fugere non potuerunt, aut fuerunt occisi, aut capti. Comes Guido Parisijs fuit carceri mancipatus. Aliam verò exercitus partem Equitum & peditum magnam Rex Gallorum Philippus propria in persona per terram duxit in Flandriam, & castra locavit in vallē quadam inter Lillam & Duacum. Wilhelmus autem & Philippus Comites & Capitanei exercitus Flandrensium castrametati sunt haud procul à sta-

Navale bel-
lum Gallo-
rum, in quo
sunt victi
Flandrensi.

Guido Co-
mes Flan-
driæ capi-
tur.

N

tione

tione Gallorum. Non tamen extenderunt sua tentoria, quia propositum habebant citius pugnandi cum Gallis; proptereaque, quod Guidonem audierant captum, & ejus omnem profligatum exercitum. Descendentes autem de equis castrum fecerunt de curribus, in quibus sibi necessaria attulerant, & in eo per circulum residebant, dimittentes aliquos aditus per quos ad hostem exitum haberent.

Inter Gal-
los & Flan-
drenses bel-
lum com-
mittitur.

Galli verò distincti & ordinati in 14. acies, quarum quaelibet unum ex majoribus Galliarum principibus Capitaneum habebat, leves quosdam & extraordinarios conflictus cum Flandrensis habere coeperunt; propiusque accedentes ad eorum castra lapides & sagittas in eos projecerunt. Unde provocari Flandrenses ab alia parte castrorum exiverunt, & impetu facto in Gallos irruerunt nitale suspicantes. Tantis eorum fuit impetus & furor cum clamore subitaneus, quod Carolus Dux Valesianus Frater Regis, & Comes S. Pauli qui erant principiores, cum suis aciebus terga verterunt cum multis alijs Copijs Gallorum.

Prælium
dubium.

Wilhelmus autem Comes Flandriæ cum Brugenſibus eodem impetu processit usque ad papilionem Regis Gallorum, trucidantes omnes, qui eis obviabant. Ingressi autem papilionem Regis, epulas jam ipsi, coterisque Principibus ejus paratas ad coenam inventientes, comederunt, & videntes Regem non cognoverunt, qui sine armis erat, nec veste regali indutus, quem si cognovissent, viventem non dimisissent. Rex autem quamvis incognitus hostibus, quia tamen homo fuit proceræ staturæ, in tam præcipiti occurſu cum labore vix tandem potuit ascendere caballum. Nam quoties aliquis Flandrenſium impetum facere in illum tentabat, ab his, qui ministerio ejus fuerant deputati, tuebatur, & ob id plures eorum fuerunt occisi.

Postea verò quàm Rex equum ascendisset armatus, coepit objurgare suos, & cohortari ad fortiter repugnandum, & mox instauratum est bellum; modico autem intervallo temporis transacto campum Rex Gallorum obtinuit, & cum suis contra Flandrenses triumphavit: Carolus etiam Dux de Valois frater Regis, qui cum multis aufugerat, reversus est, & ingravatum est prælium. Demum Flandrenses à Gallis superati sunt, & eorum ad minus sex millia ceciderunt. Comes etiam Wilhelmus cum multis alijs nobilibus terræ occubuit, reliqui salutem fugâ quaesierunt. Evaserunt autem de prælio Philippus Comes Flandriæ, Joannes de Namurco Comes, & Emericus frater ejus, cum plerisque alijs in Lillam fugientes. Ex parte verò Gallorum in eodem prælio 1500. ceciderunt.

Post hanc victoriam Rex Gallorum Lillam oppidum Flandriæ, in quod confugerant Flandrenses, obsidione fortissimâ cinxit, ita quod introitus nulli patebat vel exitus; cujus exercitus terram in circuitu per sex miliaria occupavit. Multis autem machinis utebatur, & totis viribus intendebat, ut urbe captâ reliquias Comitum Flandriæ penitus exstingueret, & Flandriam omnem suo imperio subiceret.

Interea Comes Joannes de Namurco, qui ante obsidionem Lillæ recesserat, audiens socios in tribulatione constitutos, congregatis Brugenſibus & alijs terræ populis multis in succursum Lillæ properarunt. Unde omnes Flandriæ artifices, rustici quoque & quicunque ad pugnam judicabantur idonei, processerunt ad bellum, numero sexaginta millia virorum

virorum Flandrenſium contra Gallos verſus Lillam, ſimul omnes jura-
mento confirmantes, ſe nunquam reverſuros in domos ſuas, niſi obtine-
rent vel pacem ſibi convenientem, vel emptam gladio victoriam & omni-
modam libertatem. His inter ſe firmiter conſuſis, animis concitati & ve-
luti penitus deſperati acceſſerunt propius ad copias Gallorum, provocan-
tes illos ad bellū, eligentes mori potiùs, quàm imperio ſubeſſe tyrannorum.

Rex autem conſiderans eorum audaciam, & deſperatam animoſi-
tatem, conſilium ſuorum habuit, quid utiliùs videretur agendum. Qui
communi voto conſuluerunt omnes, nullo modo cum eis pugnandum,
propterea quòd eſſent in deſperatione audaces, ſed potiùs de pace tra-
ctandum: *Quoniam*, inquiunt, *ſi victi fuerimus ab illis, damnum irrecupe-*
rabile ſuſtinere cogemur: ſi autem vicerimus illos, cum ſint homines deſperati,
neceſſe erit, ut plures noſtrum moriantur. Melius ergo pacem tractare voto
videbatur communi.

Rex Gallo-
rum Flan-
drenſibus
congrèdi
metuit.

Annuit Rex ſententiæ communi procerum, & cœpit per Mediatores
de pace cum Flandrenſibus habere tractatum. Itaque reformata eſt pax
tali ſub conditione. Quòd Flaudrenſes ſuâ deinceps omnimodâ gau-
deant libertate ab impetitione Gallorum perpetuò abſoluti: & quòd Rex,
Comites & Nobiles Flandriæ, quos tenebat captivos, omnes dimitteret
liberos, nec Flandriam de cœtero amplius inquietaret. Item quòd
Flandrenſes Regi Gallorum ſub certi ſpatio temporis darent in reſuſio-
nem expenſarum ducenta millia Pariſienſium, eamque Flandriæ partem
quæ eſt ultra flumen Liſciæ verſus Galliam, & utitur lingua Gallica ſive
Picarda, Regi cederet in poſſeſſionem ſempiternam. Firmatis itaque
pactis Rex in Galliam eſt reverſus, pecunia cum tempore ſoluta, &
captivi omnes mox libertati donati, & in Flandriam remiſſi, videlicet
Rupertus, Wilhelmus, Guido, & alij, ſicque finis bello datur, quod Flan-
driam quatuor annis oppreſſerat.

Pax firma
inter Gallos
& Flan-
drenſes
conſtitui-
tur.

Anno Henrici Abbatis prænotato, die nonâ vicesimâ Aprilis, obiit
Ebervvinus Epifcopus Wormatiensis, cui ſucceſſit Emmericus de Cronen-
berg & præfuit annis decem, homo pacificus, Eccleſiaſticaque inſtitutio-
nis devotus cultor atque deſenſor, qui non minus populo gratus & acce-
ptus fuit, quàm Clero propter morum probitatem.

Emmericus
ſit Epifco-
pus Worm-
matienſis.

Eodem anno nonâ die menſis Septembris obiit Joannes Hollandiæ
Hannoniæque Comes & Seelandiæ, vir ſtrenuus & bellicoſus, cui Wil-
helmus ejus filius in principatu ſucceſſit, qui uxorem habuit Joannam,
filiam Caroli Ducis de Vallois fratris Philippi Regis Gallorum, de qua
genuit tres filios & quatuor filias, Joannem, Wilhelmum & Ludovicum.
Filiarum prima nomine Margareta Ludovico Duci Baviariæ nupſit, Im-
peratori poſtea Romanorum, Joannia Comiti nupſit de Juliaco, Philippa
nupſit Regi Anglorum, Elifabeth Virgo juvencula obiit. Porro Wilhel-
mus patri in Comitatu ſuccedens, ſine liberis obiit, & ſoror ejus Impera-
trix omnem principatum Wilhelmo filio ſuo impetravit, quemadmo-
dum loco inferius congruo dicemus. Ludovicus etiam tertius Wilhelmi
filius in pueritia, ſicut & Joannes ſine liberis moritur.

MCCCV.

Anno Henrici Abbatis Hirſaugiæ ſexto, Indictione Roman. tertiâ,
poſtquam Sedes Apoſtolica menſibus undecim vacavit, Benedicto mor-
tuo,

Clemens
fit Papa
quintus ex
Archiepifc.

tuo, ut ſupra diximus, propter diſcordiam Cardinalium, tandem in Papam fuit electus. Raimundus Burdegalenſis Archiepiſcopus, & dictus Clemens quintus, præfuit annis octo, menſibus decem, diebus quindecim, qui Ordinem Templariorum extinxit, Concilium generale Vienneſe celebravit, libros Clementinarum edidit, quos Joannes Papa viceſimus ſecundus publicavit. De cujus Electione inconfueta narrationem veram afferamus.

Hiſtoria
Electioſis
huius Papæ
deſcribitur.

Cardinales apud Peruſium in Conclavi pro Electione novi Pontificis, anno prænotato conſtituti, duas in partes diviſi vehementer ab invicem diſcordabant. Nam Cardinales Italianeſes, & maximè qui Bonifacij Papæ VIII. tenebantur amore, Pontificem habere cupiebant Italum, & Regi Gallorum adverſum. Alia verò pars Papam requirebat ex natione Gallicana, & Regi Gallorum faventem. Tandem induſtriâ Nicolai Cardinalis Pratenſis, qui erat principalis eorum, qui partes tuebantur Regis Galliarum, pars Italica fraudis ignara, tres nominavit extra Collegium Cardinalium in Gallia conſtitutos idoneos viros, qui ſtabant in diſcordia cum Rege in illo tempore, ex quibus pars Italica, cujus caput erat ipſe Pratenſis Cardinalis, unum teneretur eligere infra dies quadraginta. Placuit iſta conditio Cardinalibus Gallicanis, talèſque nominare curaverunt, qui olim Bonifacio fuiſſent amici, & Regi Gallorum Philippo ſemper adverſarij. Factâ igitur hæc ſolemni conventionem inter ſe Cardinales, & fidem mutuò jurantes litteris firmaverunt, & ſecreti ſilentium. Mox ergo pars Cardinalium Italiae tres Archiepiſcopos nominaverunt Gallicanos, fautores Bonifacij, ſibi que amicos, & Regi Gallorum contrarios, inter quos unus erat memoratus Archiepiſcopus Burdegalenſis, qui Regi Gallorum illo in tempore multum erat inſenſus, atque contrarius, propter injurias ſuis amicis factas à Carolo Valeſiano.

Nominatione trium Archiepiſcoporum factâ, Cardinalis Pratenſis ſuæ parti perſuaſit ſecretò, quòd Raimundum Burdegalenſem ſibi promittebant eligendum in tempore præfixo, nulli tamen interim quidquam dicerent de præmiſſis, ne pars altera poſſet intelligere, quæ ſecreta iſtorum eſſet intentio: & ante publicationem Electionis Nicolaus Pratenſis per litteras Regi Gallorum intimavit negotium, & ſuaſit quatenus ſibi Raimundum Archiepiſcopum reconciliando faceret amicum, quem Cardinales, modo Regi placeret, in Pontificem eligerent. Mittuntur in hoc negotio ad Regem ſecretiſſimè nuntij veloces, qui in undecim diebus à Peruſio iter facientes ad ipſum Pariſios venerunt. Rex verò cum litteras Cardinalium accepiſſet, gaviſus eſt gaudio magno, & mittens pro Archiepiſcopo litteras amicabiles, rogabat quatenus pro bono pacis ad locum, quem determinaverat, venire dignaretur. Qui cum veniſſet infra ſex dies ad quandam Ordinis noſtri Abbatiam, Rex cum parva Comitiva ſuorum aſſeſſe curavit. Convenientibus ergo in unum, Rex Archiepiſcopum blandis ſermonibus alloquitur, & dato hinc inde jramento de ſecretando penitus negotio tali eum benevolentia affatur: *Domine Archiepiſcope, ſcias in mea fore poteſtate, ſi velim, te ſummum Eccleſia Romana facere Pontificem. Quod ut verum intelligas, miſſas ad me Cardinalium has litteras per ordinem legas* (& tradidit ei non omnes, ſed quaſdam Cardinalium epiſtolas pro negotio compoſitas ad legendum.) *Si igitur deinceps*
vis

vis mihi esse amicus & favorabilis, faciam te fieri summum Antistitem; sed volo mihi certas gratias te daturum promittas.

At verò stupefactus Archiepiscopus ad novitatem rei, cum litteras Cardinalium legisset, dixit ad Regem: *Domine mi Rex video, quòd me supra omnes mundi homines amas & diligis, bonum reddens pro malo; propterea præcipe quidquid volueris, & ego si Papa factus fuero, libenter omnia concedam.* Tunc Rex manum ejus exosculans dixit: *Ista sunt petitiones mea, & gratia quas mihi concedes sub juramento, cum Papa fueris.*

Rex à futuro Pontifice suo sex petitiones postulat.

Prima petitio mea est, ut posteaquam Romanus Pontifex evaseris, me protegente, ut me perfectè reconcilies Catholica Matri Ecclesia, relaxando & veniam concedendo plenariam omnium eorum, quæ vel ego, vel amici mei & servitores commissimus in Bonifacium Pontificem octavum, sive in ejus captione, sive in alijs quibuslibet injurijs.

Secunda mea postulatio est, ut omnes censuras & sententias Excommunicationis & maledictionis, quas idem Papa Bonifacius in me & in generationem meam fulminavit, omnino tollas, auferas & annulles perfectè, tam à me, quàm à genere meo, meisque amicis & servitoribus univrsis in Consistorio publico plena sub auctoritate.

Tertia petitio mea est, quòd mihi promittas sub jurejurando, quatenus memoriam Bonifacii Papa de Catalogo Romanorum Pontificum penitus & omnino deleas, & omnia per eum facta, constituta & ordinata, revoces, annihilas & casses, extractumque de tumulo corpus ut hæretici & nunquam veri Pontificis comburendum des ignibus.

Quarta petitio mea est, quòd honorem Cardinalatus, quem Bonifacius injustè abstulit Jacobo & Petro de Columna, eis mox favorabiliter restituas, & eos in pristinum statum, & locum suæ dignitatis recipias cum restitutione omnium Beneficiorum, & bonorum ablatorum. Et quòd aliquot Cardinales novos instituas ex meis amicis & fautoribus, quorum tibi nomina pro tempore nota fecero, promovendo.

Quinta petitio mea est, ut concedas mihi per quinque annos continuos omnes decimas totius Regni Gallorum, & terrarum mearum, sive quas Clerus & Monachi possident, sive quicumque seculares, in relevamen expensarum multiplicium, quas feci in bello cum Flandrensibus.

Sextam petitionem meam hæc vice non volo exprimere, sed in aliud eam tempus pro necessaria cautela reservare, ut qualibet occasione mihi occurrente, unum à te habeam petere, quòd mihi ex vi juramenti præstiti, ac firmiter roborati non possis denegare.

At Raimundus sæpe dictus Archiepiscopus omnia servare promisit, & super Corpus Dominicum insuper juravit, se facturum omnia, quæ Regis ambitio postulavit. Ad confirmationem quoque omnium obsides Regi dedit, fratrem suum unum & alterum nepotem. Rex etiam juravit Archiepiscopo, quòd eum in Romanum Pontificem promoveret. Et sic ab invicem cum magno gaudio recessum, negotium secretissimè occultantes, hoc solum divulgantes apud suos, quòd essent amici.

Reversus ergo Parisios Rex confestim rescripsit Pratenfi Cardinali gestæ rei conditionem, & ut Burdegalensem Archiepiscopum jam sibi reconciliatum in Papam eligerent, rogavit. Nuntij itaque ante quintum & trigésimum diem Perusium reversi litteras Regis Pratenfi tradiderunt.

Cardinalium verò pars altera nationis Italicae nihil iſtarum rerum ſciebat, ſed putabat Archiepiſcopum Burdegalenſem Regi adhuc eſſe inimicum.

Convocatis igitur Cardinalibus omnibus, & pactis prioribus renovatis & confirmatis, Pratenſis Cardinalis oratione congruente negotio propoſita, vice omnium in Romanum Pontificem elegit Raimundum ſæpe dictum Burdegalenſem Archiepiſcopum. Cujus Electio cæteris quoque omnibuſtam populo, quàm Cardinalibus placuit, & magnis lætitiæ vocibus acclamata & comprobata fuit, ignorantibus, quòd eſſet Regi Gallorum reconciliatus, ſed putantibus illum perpetuum eſſe adverſarium.

Electio intimatur
Electo, qui
ſtatim accep-
tavit.

Exeuntes igitur Conclave Domini Cardinales, decretum Electionis cum ſolemnibus nuntiis miſerunt Burdegalim ad ipſum electum, quam ille ſtatim acceptans Clementem ſe V. nominavit. Deinde per litteras Cardinalibus mandavit, quatenus Lugdunum ſine mora accederent, & ejus Coronationi ſimul intereſſent. Vocari autem etiam fecit ad eandem Coronationis ſuæ pompam, Regem Gallia, Regem Anglia, Regem Aragonia, & multos Gallia & Vaſconia Principes, quoniam Patria Vaſco fuit. Electio ejus quintà die menſis Junij apud Peruſium facta eſt Anno Domini prænotato; Coronatio autem undecimà die Novembris.

Anno prænotato hyems fuit aſperrima & nimis diuturna, frigus magnum & valde intenſum, quo nimium argente omnia Germania flumina glacies operuit, & viam tranſeuntibus fecit. Unde & alimenta multis in locis defecerunt hominibus ſimul atque pecoribus, & in urbibus multis penuria lignorum mortales graviter afflixit.

Eodem quoque anno primà die menſis Maij, quæ feſtivate Sanctorum Apoſtolorum Philippi & Jacobi annuà revolutione conſuevit eſſe ſolemnis, tanta nivium copia cecidit, quòd terram operuit, & ventorum imperus multas arbores ſubvertit, & vineta graviter læſit.

Rex Bohemiae moritur, cujus Exequia Spiræ peraguntur.

Item anno prænotato mortuus eſt Rex Bohemorum, cujus exequias Rex Theutonum Albertus ultimà die Junij, Spiræ in majori Eccleſia convocatis multis Episcopis ſolemniter celebravit, inter quos & Henricus hujus Monasterij Hirſaugienſis ſupradictus per Regem vocatus adfuiffe invenitur. Ubi inter pulſandum diutius, ut in talibus fieri ſolet, major campana nimio tractu violentata deſuper cecidit, & jacta per duas Eccleſia teſtudines in pavementum, fracta in tres partes fuit.

Confluentia obſidetur ab Archiepiſcopo Trevirenſi.

Anno prænotato Eccleſià Moguntinà poſt obitum Gerhardi Archiepiſcopi jam diutius vacante, propterea quòd etiam Sedes vacaret Apoſtolica, tandem Canonici cum Papam Electum audiviſſent Clementem quintum, etiam ipſi ad Electionem Archiepiſcopi novi proceſſerunt. Sed in Electione duos elegerunt, Baldevvinum videlicet Moguntinenſis & Trevirenſis Eccleſia Canonicum, Fratrem Henrici Comitſ Luzenburgenſis, poſtea Imperatoris, & quendam alium, cujus nomen ad præſens non occurrit: Verum nullus Electorum ad Archiepiſcopatum Moguntinum illà vice pervenit, ut dicemus.

His temporibus inter Dietherum Comitē de Naſſav Trevirorum Archiepiſcopum & Cives Confluentinos maxima fuit exorta diſcordia propter multas cauſas & varias diſplicitas. Tandem Archiepiſcopus exercitum ſtipendio conducens peregrinum, vocatiſque in auxilium Prin-

Prin-

Principibus amicis. Confluentiam obsidione vallavit, quam aliquandiu impugnans, tandem violenter obtinuit, & oppidanos rebelles ad obedientiam reducens suo imperio subjugavit.

Ferebatur autem illo in tempore, quemadmodum ex veterum monumentis accepimus, quod memoratus Archiepiscopus Trevirorum, Dietherus multam pecuniam pro stipendio conducti exercitus ac principum contra suos rebelles Confluentinos exposuit; pro quorum compositione penè omnia bona Ecclesiæ in pignus dedit. Fuit enim Præsul inquietus, & Rege Alberto mente & voluntate semper contrarius. Et quamvis in hoc nihil omnino profecerit, rigorem tamen animi sui propter necem fratris sui Regis Adolphi usque ad mortem continuavit, & multos æmulos habuit.

Anno prænotato Henrici Abbatis, undecimâ die mensis Novembris Clemens Papa V. ut supra diximus, in Ecclesia Lugdunensi solemniter coronatus est: cujus coronationi Rex Galliæ Philippus personaliter interfuit, similiter & frater Regis Dux Valesianus, Joannes quoque Dux Britanniae cum alijs multis Episcopis & Prælati atque Principibus Galliarum. Maxima etiam multitudo populi ad eam Coronationis pompam confluit, quod præ nimia compressione multitudinis paries unus corruerit, & memoratum Ducem Britanniae cum multis alijs oppresserit. Pontifex etiam adeò turbâ premente agitatus est, quod mitra ejus de capite cecidit, & præcul excussa Jaspidem æstimationis magnæ lapidem amisit.

Clemens
Papa V.
Lugduni
coronatur.

Ab eo tempore Sedes Apostolica de Roma per Clementem hunc Pontificem V. in Galliam translata per annos ferme 74. ibidem permansit, non in parvum detrimentum tam urbis, quàm Ecclesiæ Romanæ simul & totius Italiæ, cujus occasione urbs Romana & pulcherrimæ in ea Ecclesiæ multæ penè in ultimam desolationis solitudinem venerunt. Verùm ne Romani ejus perpetuam ægrè ferrent absentiam, tres illis Cardinales destinavit, quibus Senatoriam contulit potestatem. Tam multos verò ex Gallis & Vasconibus creavit Cardinales, ut Itali cum reliquis nationibus cunctis penè viderentur exclusi. Omnia verò, quæ Papa futurus Regi Gallorum promiserat, factis adimplevit, præter unam petitionem, quam facere non potuit, ut postea dicemus.

Anno LXXIV.
Sedes Apo-
stolica
mansit in
Gallia.

Anno Henrici Abbatis prænotato in Comitatu Novariensi Provinciæ Longobardorum hæresis Fratricellorum per Bonifacium Papam VIII. olim condemnata, sicut diximus Anno Godfridi Abbatis VII. iterum, resuscitata fuit per quendam hypocritam nomine Dulcinum, qui non erat alicuius Ordinis seu Religionis approbata, sed propriâ temeritate sibi officium desumens prædicandi, multos suo infecit errore, sanctitatem fingens, quam nec opere habebat, nec mente.

Dulcinus
instaurator
hæresis
Fratricello-
rum.

Primus & principalis error hujus perniciosissimæ hæresis ex radice Fratricellorum pullulavit. Dicebant enim, quod Christianis omnia deberent esse communia, non solum res, sed etiam mulieres, non tantum ad ministerium, verum etiam ad commixtionem carnis. Coitum etenim indifferenter cum matre, sorore, filia & uxore sua, vel alterius exercentes nullum dicebant esse peccatum, sed opus charitatis.

Ejus erro-
res.

Secundus error fuit, quia dicebant Papam, Cardinales ac Episcopos Ecclesiæ non veros esse pastores, sed potius lupos rapaces, æternoque suppli-

cio

cio dignos, propterea quod vitam Apostolicam non servarent. Se autem Dulcinus verum Christi dicebat Apostolum & Papatu dignum.

Item omnes Ordines & Religiones Claustralium veluti quasdam superstitiones contemnebant, dicentes Sanctissimos Christi famulos Basilium, Augustinum, Benedictum, Franciscum, Dominicum & alios quoslibet institutores ordinum, corruptores extitisse sacrosancti Evangelij, & propterea torqueri animas eorum jaculo diaboli.

Omnes denique articulos erroris, quos de Fratricellis Anno Godfredi Abbatis VII. consignavimus, etiam iste profitebatur Hæresiarcha Dulcinus. Ecclesiæ ministros irridebat, Sacramenta sprexit, Pœnitentiam & omnes ritus Christianæ Religionis contempsit.

Quatuor
millium
hæreticorum
numerus.

Dulcinus
cum multis
igne crematur.

Multos secum populares utriusque sexus, vilis tamen conditionis, in hæresin illam perniciosam attraxit, quorum numerus quatuor millibus constabat, qui omnes simul in montibus & locis nemorosis habitabant more bestiarum, ad libitum se mutuò polluentes. Cum autem defecissent illis victualia, prædabantur undecumque potuissent occurrentes, afferentes omnia esse communia, & ratione Sanctitatis licere sibi universa. Per duos annos talis Congregatio duravit impiorum. Biennio tandem elapso plures victi tædio incommodorum & paupertatis, hæresiarcham deferentes ad fidem Ecclesiæ regressi sunt. Postremò Dulcinus auctor malorum per Novarienses captus est, cum quadam Margaretha erroris sui complice, ac aliis multis in perfidia præduratis, qui omnes utriusque sexus ignibus cremati sunt.

MCCCVI.

Anno Domini Henrici Abbatis septimo, Indictione Romanorum quartâ Henricus Comes Luzenburgensis Imperator postea Romanorum frater Baldevvini, quem anno præcedente ad Archiepiscopatum Ecclesiæ Moguntinæ diximus postulatum, audiens Clementem Papam V. jam coronatum Pictavis commorantem, misit ad eum Magistrum Petrum de Achtpalt Medicinæ Doctorem in urbe Trevirorum eo tempore practicantem, ut confirmationem fratri ad Archiepiscopatum memoratæ Ecclesiæ precibus impetraret. Qui cum venisset ad Papam, negotium sibi commissum fideliter exposuit, & pro Baldevvino diligentissimè rogavit. Erat autem Baldevvinus ætatis annorum vix duorum & viginti. Unde Papa sciens negotium & statum Ecclesiæ Moguntinæ melius quàm putabatur, electionem Canoniorum anno præterito factam omnino cassavit, & neutrum electorum per eos confirmare voluit, producens plures causas in medium, propter quas provisio Ecclesiæ Moguntinæ de Jure ad Romani Pontificis devoluta videretur arbitrium. Dicebat ergo, se illi mox provisurum secundum sententiam Cardinalium. Cum hæc Petrus audisset Baldevvini orator, & nuntius, quod preces fudisset incassum, doluit, & se ad reditum præparavit. Cum ecce Papa subito gravissimè coepit infirmari usque adeo, quod se omnino timuit in instanti moriturum. Revocatur Petrus jam jam abiturus ad Pontificem, & rogatur, si possit, infirmanti conferat sanitatem. Qui cum esset in practica Medicæ artis expertissimus, infirmanti Papæ medicinam convenientem adhibuit, eumque in triduo curavit. Pontifex cernens & gaudens se tam subito sanatum, obstupuit, & ad Medicum suum gratulabundus ait:

Electio
Moguntinensium à
Papa Clemente cassatur.

Quia

Quia tam bonus medicus es corporum, ne tuis beneficiis videamur ingrati, magnum refacimus medicum animarum; Archiepiscopatum Ecclesie Moguntinae nobis vacantem tibi conferimus, & Archiepiscopatum ejus pleno jure ordinamus. Quibus auditis Petrus ad vestigia Pontificis procidit, & ut Archiepiscopatum illi conferre dignaretur, pro quo missus fuerat, instanter rogavit. Pontifex autem non consensit oranti, sed dixit: *Ecclesiam Moguntinam tibi contulimus, quam alter te vivente non dabimus; Baldevvinum pro quo venisti orator suo tempore providebimus.* Itaque Petrus medicus patriam Trevirensis Clemente Papa V. jubente apud urbem Trevirorum in mense Julio anno prænotato Archiepiscopus Moguntinus solemni pompâ ordinatus est, ac deinceps cum pallio & litteris Apostolicis ad Moguntiam mittitur, & tam à Clero, quàm à populo civitatis ut verus Archipræsul susceptus, cum favore & reverentiâ omnium inthronizatur, & præfuit annis fere quindecim. Fuit enim vir doctus & morum integritate præcipuus, ingenio subtilis, eloquio disertus, & in omni actione magnificus.

Papa Moguntinum Archiepiscopum Petro dat medico.

Henricus autem Comes de Luzenburgo, qui miserat illum pro fratre ad Papam, cum audivisset rem gestam, male fuit contentus, existimans, quòd Baldevvino infideliter neglecto, semetipsum apud Papam promovisset, potius, quàm illum. At Petrus Comiti litteras misit cum suis Apostolicas, in quibus omnem rei gestæ ordinem plenius edocuit, & concitatum Henrici Comitis animum placavit. Nam postea totum ordinatione divinâ factum didicit, cum hujus promotione Petri & se Imperatorem, & fratrem Trevirorum Archiepiscopum vidit.

Henrico Comiti displicuit promotio Petri.

Anno Henrici Abbatis prænotato in principio mensis Februarii, hoc est, in solemnitate Purificationis Beatæ Mariæ semper Virginis, nivibus & glacie simul in aquam resolutis, tam magna, & vehemens inundatio facta est, ut suo impetu circa Rhenum & Moganum hominibus damna intulerit penè infinita; domos namque plures & ædificia subvertit, hortos, agros & vineta sine numero destruxit, homines & jumenta plura suffocavit, Pontem supra Moganum apud Franckenfurt subvertit, partemque murorum urbis Moguntinæ deiecit, & duas turres cum muro Colonienfis civitatis penitus prostravit.

Aquarum inundatio multa intulit damna.

His quoque temporibus Magister & Fratres nuncupati Hospitalarij Sancti Joannis Hierosolymitani per totum orbem Christianum missis nuncijs Indulgentias Cruciatæ pro fide Catholica permissione Apostolicâ prædicari fecerunt, & infinitam pecuniam exinde colligentes, magno Fidei adunato exercitu insulam Rhodiensem in mari Mediterraneo, haud procul à terris Turcarum distantem occupantes, per annos quatuor, navali prælio fortiter impugnarunt. Quam tandem potenter expugnantes, interfectis aut fugatis inde Saracenis & Turcis inhabitare coeperunt, & inhabitanturque in præsentem diem per annos CC.

Rhodi insula per Johannitas expugnata possidetur.

Anno etiam prænotato Judæi omnes per totum Regnum Gallorum ubilibet constituti mandato Regis Philippi fuerunt expulsi vel occisi, bonis eorum omnibus in fiscum repositis regium. Hujus persecutionis causam in Judæos variam apud scriptores Historiarum invenimus esse digestam. Nam alij scripserunt, fontes Christianorum per Judæos veneno esse intoxicatos, & propterea illos justè occisos. Aliqui verò insatiabilem Regis avaritiam notaverunt ut causam, quippe qui omnes bonis cunctis

Judæi omnes in regno Gallorum fuerunt occisi.

ſpoliaverit, cū omnes non fuerint nocentes. Et hanc illius crudelē avaritiā, ſive ut ipſi loquuntur, crudelē impietatem nece & extinctione Templariorum confirmant, quos pœnas dediffe non reatū proprij, ſed alienæ cupiditatis exiſtimant. Conſtat ex Veterum lectione ſatis, quā avarus & crudelis fuerit Rex iſte Philippus, quamvis pater ejus fuerit ſanctiſſimus.

MCCCVII.

Archiepiſc.
Trevirorū
accuſatur
coram Pa-
pa.

Anno Henrici Abbatis Hirſaugiæ octavo indiſtione Roman. quintā, Canonici majoris Eccleſiæ S. Petri Trevirorum dolentes bona & res Archiepiſcopatū per malum regimen Dietheri ex Naſſavv Archiepiſcopi ſui diſtrahi & multipliciter alienari, poſteaquam ſæpius illum admonuiſſent, atque rogāſſent humiliter, ſicut filij patrem, ut vel ipſe regiminis ſui emendaret errores, vel ſi non poſſet aut veller, coadjutorem ex capitulo unum aſſumeret, cujus auxilio Eccleſiam utiliter gubernaret, & ille cuncta ſurdā contemneret aure, neceſſitate compulſi rem ad examen Apoſtolice Sedis deferentes auxilium Papæ poſtularunt. Romanus igitur Pontifex Clemens Papa V. de ſtatu periclitantis Eccleſiæ Trevirorum, ſufficienter informatus, Dietherum memoratum Archiepiſcopum ad audientiam Sedis Apoſtolice in Galliam ad civitatem Piſtavienſem, ubi tunc erat Curia Papæ, citavit, & ſuper quibus eſſet reſponſurus objicendis innotuit.

Dietherus
Archiepiſc.
Trevirenſis
mōritur,
Baldevino
ſuccedente.

Dietherus verò Archiepiſcopus Trevirorum cū ſe accuſatum à ſuis & citatum ad examen Romani Pontificis audiviſſet, animo deſectus infirmitatem graviffimam incidit, & creſcente dietim languore, priuſquam terminus citationis adeſſet, Anno prænotato viceſimā tertiam die Novembris vitam cum morte commutavit; Treviris in Eccleſia Fratrum Prædicatorum ſepultus, cujus & Ordinis fuit. Quo mortuo Petrus ſupra dictus Medicus Archiepiſcopus Moguntinus apud Canonicos Trevirenſes ſuā exhortatione obtinuit, quòd Baldevinum Fratrem Henrici Comitis de Luzenburgo tertium atque vigefimum ætatis annum tunc agentem, in Archiepiſcopum Trevirorum poſtularunt. Cum quo Clemens Papa V. ad instantiam ipſius Petri, quondam, ut diximus, Medici ſui ſuper minorennitate favorabiliter diſpenſavit, Electionem confirmavit, Pallium miſit, & Archiepiſcopum Trevirorum inſtituit. Baldevinus igitur Archiepiſcopus Trevirorum auctoritate Apoſtolicā inſtitutus, annis quadraginta ſex, menſe uno, decemque & octo diebus utiliter præfuit, & Eccleſiam ex omnibus debitis relevavit. Fuit enim vir prudens, ſtrenuus, & in cunctis operibus ſuis valde magnificus, amator Cleri, Monachorum Pater, advocatus pauperum, deſenſor & protector fideliffimus ſubditorum.

Regis Gal-
lorum im-
pia & cru-
delis peti-
tio ad Pau-
pam.

Anno prænotato Philippus Rex Gallorum cum tribus filiis, duobus fratribus & multis Baronibus Clementem Papam Piſtavis in Gallia cum ſua Curia reſidentem acceſſit: & ut memoriam Bonifacij Papæ VIII. de Catalogo Romanorum Pontificum deleter: omnia ejus facta & Conſtitutiones ſive ordinationes penitus revocaret: Corpus & oſſa ejus exhuma comburi faceret, quemadmodum ante Papatum juramento promiſſet, nimis importunè & præter rationem inſtabat; aſſerens ſe per ſuos Clericos poſſe probare, illum fuiſſe hæreticum & multis ſcleribus infectum, & ob id corpus ejus incendio dignum.

Attoni-

Attonitus Pontifex ad petitionem Regis impietate plenam, de consilio Cardinalis Præfensis viri astutissimi respondit: *Rem hanc arduam fieri sine determinatione Generalis Concilij non posse.* Unde ut animum Regis aut deliniret, aut deluderet, potius Generale Concilium in Delphinatu post triennium indixit celebrandum, in quo firmum Regis petitio consequeretur effectum; rem namque tam arduam nullius fore momenti confirmabat, nisi totius auctoritate Concilij solido fulciretur fundamento. Hæc responsio Pontificis haud parum contristavit Regis animum, iniqua postulantis: qui nimis furore sæviens in mortuum, nihil magis quam de Bonifacio Papa sepulto quærebat vindictam. Cogebatur tamen expectare Concilium, in quo sperabat suam petitionem sine dubio sortituram effectum. Mens autem Pontificis malè postulatorum quærebat diffugium, & propterea causam remisit ad Concilium, quam certò sciebat ab omnibus fore meritò reprobendam: evasionem de laqueo impietatis & angustia Pontifex quærere voluit, qui petitionem Regis iniqui ad futurum Concilium remisit. Propterea ut manus impietatis posset evadere, urbem Viennensem, quæ fuerat extra ditionem tyranni, pro Concilio voluit deputare.

Eà tempestate Ordo Templariorum, qui quondam temporibus sancti Bernardi Abbatis Clarevallensis in terra sancta Hierosolymis sumpsit exordium, & per annos duraverat fermè ducentos, cui & ipse Divus Pater Bernardus vivendi normam præscripsit, ad instantiam sæpe dicti Regis Gallorum Philippi, ac permissione Clementis Papæ V. miserabiliter uno die fuit extinctus. Erat autem Ordo ipse post amissionem terræ sanctæ cum certis alijs Ordinibus, Carmelitarum videlicet, Cruciferorum, Theutonicorum, Johannitarum & Dominici Sepulchri de partibus transmarinis in Europam translatus, & brevi tempore valde multiplicatus.

Nam Professores ejus dicebantur milites Templi, habentes sub se plures ejusdem Professionis Presbyteros, qui Divina coram eis celebrare solebant: quemadmodum in Ordine Theutonicorum hodie cernimus observari, quorum cura fuit præcipua in subventionem terræ sanctæ, quamdiu fuit in manibus Christianorum, nec non & illorum, qui templo Hierosolymis ministrabant, pro viribus impendere tributum: & pro recuperatione ejusdem terræ sanctæ bellum gerere & pugnare contra gentem infidelium. Unum Generalem totius Ordinis Magistrum habebant, cui reliqui priores, milites & fratres erant omnes subjecti; qui eà tempestate quando eorum tribulatio sumpsit exordium, Parisijs in Gallia residebat, natione Burgundus, genere nobilis & nomine Jacobus. Fuit autem Ordo ipforum potens atque ditissimus inter omnes Religiones, multa habens Cœnobيا, Possessiones, proventusque, & lata Dominia, oppida simul atque Castella non solum in Gallia, sed etiam in cæteris Europæ nationibus multis, in Hispania, in Normandia, in Burgundia, in Alsatia, in Suevia, in Orientali Francia, in Bavaria, in Thuringia, in Saxonia, in provincia cis-Rhenana & pertotam ferè Germaniam, Lombardiam, atque Italiam. Nec erat eà tempestate Religio aliqua votivorum inter omnes Religiones claustrales ditior in auro & argento Templariorum Ordine, cujus magnitudo divitiarum interitûs eorundem, causa fuisse memoratur. Scribit Hugbertus Monachus extinctioni Tem-

Ordinis
Templa-
riorum
qualis fue-
rit institu-
tio.

Ordo Tem-
plariorum
inter om-
nes fuit di-
tissimus.

placiorum contemporaneus, quod Magistro eorum cum alijs sexaginta ejusdem Ordinis militibus Parisijs capto, & diutius incarcerato, metuentes reliqui futurum, quod postea conigit, ne hostes eorum praedam invenirent quam querebant, omnem pecuniam, quam habebant in auro & argento per totum Ordinem pondere innumerabilem, & numero infinitam, per diversa loca, diversisque modis abscondere sub silentio ac secretissime curaverunt, partim intra Monasteria sua, atque Castella, partim vero extra in campis atque nemoribus. Maximè tamen sicut postea ex quorundam eorum confessione in tortura fuit compertum, pecunias suas in cloacas projecere vetustas, & in puteos aquarum profundos terrâ simul & lapidibus foramina diligentissime obstruentes, ne ab aliquo inveniri potuissent. Multi tamen post extinctionem Ordinis, cum hæc thesaurorum occupatio fuisset publicata, pretio loca eorundem comparantes à Principibus cum tempore plura de absconditis invenerunt.

Historia extincti Ord.

Sed nunc ratio expostulat, ut modum & originem extinctionis Templariorum, sicuti ab alijs digestum accepimus, huic etiam nostræ compilationi quanto compendiosius poterimus, ad notitiam posteritatis fideliter inferamus: protestantes, quod nullum per hoc sacrosanctæ Romanæ Sedi sive Pontifici contumeliæ genus sive injuriæ crimen irrogare intendimus, dum Clementis papæ consensu factum declaramus. Historiam etenim quam conscriptam prius ab alijs accepimus, posteritati fideliter enarramus. An verò justè vel injustè fuerint exterminati sæpè dicti Templarij, non est nostrum proferre sententiam, sed Divino iudicio, quod falli non potest, committimus causam. Hujus mali principium tale fuisse narratur. Quidam Prior dicti Ordinis Templariorum de monte Falcone apud Tholosam pro suis sceleribus captus per Magistrum Generalem Parisijs ad perpetuum fuerat carcerem condemnatus, quantæ persecutionis in totum Ordinem præstitit causam; in eodem namque carcere derinebatur & alius quidam Florentinus, vocabulo Nof-fushomo sceleribus plenus, qui & ipse ad carcerem perpetuò fuerat condemnatus.

Ordinis duo incarcerati crimina publicarunt.

Hi duo spiritu maligno pleni, ut cum emolumento aliquo ex vinculis potuissent eripi, horrenda in Ordinem crimina falsò (uti multi existimant) inter se mutuò confinxerunt; sciebant enim multas Ordinis Templariorum esse divitias, & Regem Galliæ Philippum nimis avarum, & propterea ad persecutionem Ordinis faciliè inducendum. Nec dubitabant, se mox posse libertatem consequi, modò per eorum revelationem, quæ vera crederetur, Ordinem contingeret extingui. Cùm ergo sic ambo detinerentur in carcere, per suum custodem atque ministrum Officialibus Regis avari denunciari fecerunt, ut si ad eos venire prope carcerem dignarentur, secretè revelaturi essent eis aliqua, per quorum scientiam Regi commodum nasceretur infinitum. Quibus ad carcerem venientibus sceleratissimi traditores illi dixerunt: *Si Dominus Rex vitam nobis simul & libertatem perpetuam vobis intermedianibus dignaretur concedere, possemus & vellemus vobis revelare aliqua secretissima, per quorum notitiam & vestra substantia simul, & Regis in immensum sine dubio quantocius augetur.* Bone Deus quid mali non facit aurum, & quem non perdit avaritia justum! Mox ut sibi divitias polliceri audierunt ingentes, negotium celeriter detulerunt

tulerunt ad Regem, & vitam cum liberatione carceris impetrant sceleratis, parum advertentes, quo illi moverentur Zelo ad tam horrenda, & prius inaudita dicere contra proprium Ordinem suum; quippe qui minus odio & vindictâ laborabant contra Magistrum Ordinis Generalem, cujus imperio detrusi fuerant in carcerem, quàm desiderio liberationis à vinculis ad libertatem. Revertentes igitur ad carcerem Officiales Philippi Regis Gallorum liberationem captivis promittunt omnimodam, si & ipsi suam Regi exhibeant pollicitationem. Tunc illi duo sceleratissimi traditores ad invicem prius quàm optimè deliberati in malum Officialibus dixerunt: *Dicatis Domino Regi, Ordinem Templariorum hæresibus & infinitis sceleribus esse plenum, & propterea merito penitus extinguendum. Unde si favore Pontificis Romani processerit ad inquisitionem per tormenta, inveniet sine dubio quacunque dicimus, esse verissima. Deinde auctoritate Papa Ordinem ipsum funditus destruat, quoniam hæresibus & inauditis sceleribus plenus est, & habebit omnia bona eorum per totum regnum suum nullo prohibente. Verum ut noveritis, super quibus fieri debeat inquisitio, notate singula per ordinem, qua dicemus.* Et introductus scriba publicus ex relatione illorum duorum subjectos articulos contra Templarios adnotavit.

Rex captivis libertatem promittit, ut Ordinem prodant,

Primus articulus, quem duo illi contra Ordinem Templariorum coram Notario & testibus proposuerunt, iste fuit: *Quòd omnes recipiendi ad ipsum Ordinem in sua professione jurare cogerentur, quòd ipsam religionem suam omnibus vite sue diebus usque ad mortem defendere, honorare, juvare & ampliare pro viribus velint in personis, in rebus, & in substantia indifferenter, sive justè, sive injustè, sine exceptione aliqua, etiam cum injuria & detrimento aliorum.*

Articuli contra Ordinem Templariorum.

Secundus Articulus fuit: *Quòd cum Saracenis occultum superiores eorum haberent contractum, & plus de perfidia Mahumeti sentirent, quàm de fide Christiana. Quòd ut fortius comprobarent, dicebant, quòd in professione sua, quam semper omnes facerent in occulto, imaginem Crucifixi Salvatoris nostri conspuerent, & pedibus conculcarent, & fidem Christi multipliciter blasphemarent.*

Tertius Articulus fuit: *Quòd superiores eorum omnes essent homicidæ, sacrilegi, crudeles & hæretici, quoniam Novitios ad Ordinem conversos, qui sectam eorum postea compertam detestarentur, & vellent redire ad saculum, vel ad alios Ordines, secretissimè occiderent, & nocturnis temporibus in occulto sepelirent. Similiter quoties mulieres & Virgines per eos corrupta fuissent imprægnata, docebant eos procurare abortum, & natos infantes occultè trucidabant.*

Quartò dicebant: *Templarios omnibus erroribus Fratricellorum esse infectos, Papam & auctoritatem Ecclesiasticam spernere, Sacramenta contemnere, Pœnitentiam & Confessionem peccatorum penitus irridere. Ea verò, qua secundum Ecclesiasticum facere viderentur, omnia fieri mendaciter & fictè, ut secta eorum per hoc non appareat.*

Quintò dicebant: *Superiores eorum milites, prioresque non esse contentos, quòd die, noctuque cum mulieribus in occulto suas voluptates implerent, sed etiam (quòd merito Christiani auditus horrebit) sodomitarum exemplo in alterutram turpitudinem exercentes, naturæ leges confunderent, & Deum sermone simul & opere blasphemarent, seque propterea carceri perpetuo mancipatos à Magistro, quòd his erroribus atque spurcitijs fuissent omnino contrarij.*

Sextò dicebant: *Eorum templa & habitacula omnia sordibus plena, immunda violata & meretricum latibula, in quibus omnia fierent Luxuria genera*

sine reverentia Dei, temporum vel locorum. Quæ illorum delatio postea in omnem terram publicata & pro vera habita usque in hodiernum diem plerisque Germania gentibus proverbium dederit, ut occulta meretricum prostibula, in quibus licenter omnia fiant, vulgariter Tempel haus consueverint appellare.

Septimò dicebant: *Majores & antecessores in ordine suos causam fuisse, quòd Terra Sancta in manus devenerit Sarracenorum, per prodicionem occultam, & quòd illis plus faverint, quàm Christianis.*

Octavò dicebant: *Quòd benedictio sive institutio Generalis Magistri eorum semper fiebat in occulto presentibus paucis ex junioribus Ordinis, essetque vehemens eorum suspicio, quòd fidem abnegaret Christianam, vel aliquid aliud promitteret vel ageret honestati contrarium.*

Nonò dicebant: *Multas in Ordine Templariorum esse constitutiones illicitas, prophanas & Christiana Religioni omnino contrarias, & propterea cunctis ejusdem Religionis Professoribus, sub pœna incarcerationis perpetua fore interdictum, ne revelent eas alicui.*

Decimò dicebant: *Eis luxuriam quocunque modo in eorum secta commissam, dolum, fraudem, mendacium, deceptionem, perjurium, homicidium, seu quidquam aliud pro commodo vel honore Ordinis eorum quomodolibet factum seu commissum, nullum esse peccatum.* Hæc quæ præmisimus cum alijs multis, illi duo Parisijs captivi, quatenus optatam assequerentur libertatem, contra Ordinem suum prodixerunt, quæ vera fuerint, an falsa, solus ille novit hodie, qui nihil ignorat.

Rex autem Gallorum Philippus his delationibus contra Ordinem Templariorum secretò acceptis, cum nonnullis inductionibus, quæ videbantur probare negotium, cum Ordini & Magistro prius haud parum esset infensus, propterea quòd multa possiderent in Regno, & decimas sibi à Papa quinquennio indultas permittere omnino recusassent, essetque multum avarus, & omnia eorum bona percuperet, gaudebat sibi oblatam pro extinctione totius Ordinis qualemcunque occasionem.

Rex Papam cum articulis pro consensu accessit.

Accessit igitur Pontificem Romanum Clementem vid. quintum Pictavis cum sua curia residentem, articulos præscriptos cum alijs multis contra Magistrum & Ordinem Templariorum proposuit, & sibi concedi contra eos inquisitionem petijt, totamque deleri eorum Religionem ut pestiferam & hæresibus plenam instantissimè postulavit. Creditur autem, quòd Rex magis inductus odio Magistri & avaritiâ succensus bonorum, Ordinis ista petierit, quàm amore justitiæ.

Pontifex autem etsi talia invitatus audivit, tamen ut infestationem Regis importunè nimis postulantis à se remove potuisset, & ut venundatus sub necessitate promissionum impossibilium animum leniret commoti, absque alia discussione materiæ eorum, quæ Templarijs obijciebantur à Rege, nimium credulus tandem consensit, concedens per litteras Apostolicas, ut omnes Templarij per orbem caperentur, torquerentur, & omnia bona eorum sequestrarentur, qui sicut diximus ubique habebant maximas possessiones & multa bona.

Magister Ordinis cum alijs multis Parisijs capitur.

Rex verò Gallorum posteaquam Pontificis consensum extorsit, supremum Templariorum Magistrum, qui tunc erat Parisijs nomine Giachi, natione Burgundum, genere nobilem cum alijs ejusdem Ordinis sexaginta militibus genere nobilibus, æquè capi fecit, & durissimis mancipari

pari carceribus. Deinde omnes Templarios per totum regnum Gallorum ubilibet constitutos cepit, carceribus durissimis mancipavit. Post hæc Apostolicas litteras & mandata per totam Europam direxit, quibus Papa multis Principibus distinctè mandavit, quatenus Templarios in suis terris constitutos omnes caperent, eosque super præmissis articulis per torturam examinarent, pertinaces in errore, criminâque negantes, ut hæreticos ignibus, poenitentes verò & reatum confitentes vitæ reservarent. Bona verò eorum sequestrata secundum Diocesânorum dispositionem in usus Ecclesiæ necessarios converterent. Ordinem verò Templariorum ad nimis importunam Regis Gallorum instantiam penitus cum titulo idem Clemens Papa V. in perpetuum extinxit.

Super articulis autem præmissis Rex Gallorum captivos suos infelices & miserabiles per tormenta crudelissimè fecit examinari, nihil plus audire cupiens, nihilque magis affectans, nisi ut objecta sibi scelera confiterentur esse vera, quatenus causam extinguendi Ordinem eorum, & sibi usurpandi bona Ordinis sicut & fecit, justam habuisse videretur. Verum cum illi constanter in tormentis omnia negarent, quæ eis fuerunt objecta, dicentes cuncta esse conficta, falsa & e mentita, Rex mandavit augeri torturam, ut dicere, quod volebat audire, saltem panarum, magnitudine cogerentur.

Postremo Rex, qui ad eorum festinabat interitum, ut conclusionem faceret negotij, præcipit eos extra urbem Parisiorum duci victos in Campum, ubi alto solario quasi theatro ex lignis factò ascendere fuere compulsi, & inspectante omni populo fecit eos ligari ad palos, & nudatos ignem iussit pedibus eorum supponi, deinde ad tibias, sicque paulatim, ad membra superiora, unum post aliud miserabiliter exurendo, denuntians eis manifestè, quoniam si reatum suum, hoc est articulos faterentur objectos, mox liberarentur à poenis, & vitam assequerentur liberam poenitentes.

Interea cum talia paterentur, eorum amici propius accedentes, & consanguinei hortabantur, & cum lachrymis eos rogabant, quatenus confiterentur objecta potius & viverent, quàm in obstinatione perdurantes poenas & mortem sustinerent acerbam. Sed illi precibus amicorum nequaquam præbuere consensum, nec induci quâlibet ratione potuerunt, ut scelera confiterentur objecta. Constanter in tormentis negando perseverabant, clamantes injuriam se pati coram Deo & hominibus, sed esse innocentes & innoxios omnium & singulorum, pro quibus torquerentur. Deum omnipotentem, ejusque intactam Genitricem Virginem Mariam, & omnes Dei sanctos testes suæ innocentiae lugentes præ dolore poenarum invocabant, atque inter clamandum miserabiliter obierunt. Reservati verò ad tempus Regis jussu fuerunt Ordinis Magister Generalis F. Delphinus, F. Hugo Paraldi, frater quidam alius ex principalioribus Ordinis, qui fuerunt aliquando ipsius Regis Gallorum Thesaurarii. Hos duci ad Papam Pictavis commorantem Rex victos præcepit, quorum vestigia secutus & ipse Pontifici assidere curavit, se judicem faciens, qui persecutor simul & accusator judicandorum acerrimus extitit. Constitutis autem in audientia Papæ, fuit promissum, quoniam si palam confiterentur objecta, veniam consequerentur & vitam. Verum posteaquam sibi

Templarij
Parisij sine
Confessione
fuerunt
combusti.

Templarij
Deum in-
nocentiae
suae testes
invocabant.

objecta

Magiſter
Ordinis
coram Papa
conſtitetur
aliqua.

objecta diutius conſtanter negaſſent, tam Regis quàm Pontificis, Cardinalium, amicorumque blanditijs & perſuaſionibus tandem inducſi, ut vitam redimerent, fatebantur, ſe quibuſdam objectarum hæreſum ſcleribus fuiſſe infectos, pro quibus à Papa veniam poſtulabant. Quorum conſeſſio per Notarium publicum juffu Regis conſeſſim excipitur, & proceſſus ut conſuetudinis eſt litigantium deſuper declaratorius formatur. Quibus peraſtis vinſti Pariſios reducti ſunt, & in carcerem repoſiti; Pontifex autem duos Cardinales miſit Pariſios ad executionem negotij, qui ſententiam ferrent contra Ordinem, conſeſſata Piſtavis coram Papa facerent manifeſta, & pœnitentiam aliquam inponerent conſeſſis pœnitentibus. Qui cùm veniſſent in urbem Pariſiorum, eductos de carcere Templarios in eminentiori loco poſuerunt, ut videri & audiri ab omni populo poſſent. Relecto autem proceſſu conſeſſionis coram Papa habito in urbe Piſtavenſi per Notarium publicum coram omnibus, Magiſter Templariorum ſurrexit in loco ſtans eminentiori, & cum magno clamore ſilentio poſtulato dixit: *Viri fratres audite precor cum patientia, qua dicturus ſum vobis, & veritatem hujus negotij ſine dubio plenam intelligetis; vera enim dicturus ſum, & à veritate non recedam in aliquo.* Exiſtimantes autem miniſtri pœnarum, quòd conſeſſurus eſſet objecta, indixerunt plebi ſilentium.

Magiſter
Ordinis ſe
morti adju-
dicat, quòd
falſa con-
ſeſſus eſſet.

Stans ergo Magiſter Ordinis in pulpito, magnâ & clarâ voce clama-
bat: *Hæreſes & crimina, ſuper quibus ego & confratres mei accuſamur, penitus in nobis, & in Ordine noſtro nec eſſe, nec fuiſſe unquam, publicè & veraciter dico, ſcio & proteſtor, & dico nunc publicè coram Deo & omnibus ſanctis ejus, qui judicaturus eſt vivos & mortuos, quòd injuriam patimur, & contumeliâ injuſtè manifeſtam. Omnia enim, qua nobis obijciuntur, falſa ſunt, & conſeſſa ac ementita, ſic me Deus ſalvet extremis in periculis. Religio enim mea, cujus ſui miniſter, ſancta eſt, & fuit omni tempore, & innocens ab omni ſclere hæretica pravitatis. Hæc eſt mea conſeſſio vera, in qua ſto, manebo, & mori paratus ſum. Eo ſic vociferante, quidam aſtantium dixit: Non concordant hæc verba ſermonibus tuis, quos coram Summo Pontifice & Domino meo Rege nuper Piſtavis ſpontaneâ voluntate dixiſti. Cui ille reſpondit: Propterea me morte dignum fateor, & eam ſubire patienter ſum pro mea levitate paratus, pro eo, quòd timore perterritus, & blanditijs Papa ac Regis ſeducſus, de me & ſancto ordine meo nuper aliqua conſeſſus ſum, qua ſcivi & ſcio eſſe falſa, conſeſſa & ementita. Ob id innocentiam mei Ordinis teſtaturus, & mendacium ulſurus, in nomine Chriſti libenter moriar.*

Magiſter
Ordinis
cum uno
ſuorum
comburitur.

Cùm hæc dixiſſet, ſermo ejus tumultu miniſtrorum interruptus eſt, & amplius loqui non fuit permiſſus. Cardinales autem & reliqui Eccleſiæ Prælati, qui aderant, datâ ſententiâ in eos Romani Pontificis nomine, prout Rex Gallorum extorſerat, inde receſſerunt. Concilio autem cum Rege habito, dictus Magiſter Templariorum Generalis cum Delphino ſocio ſuo ante Regis aulam ligatus ad palum igne ſuppoſito primùm ad pedes, deinde ad tibias, & ita paulatim conſequenter ad membra ſuperiora longo ſupplicio deficiens exuſtus eſt. Qui tunc inter ſupplicia tam crudelia, & ſe & religionem ſuam de objectis ſcleribus conſtantiffimè excuſavit. Deum in teſtem ſuæ innocentie invocans, & intemeratam ejus Genitricem in auxilium. Frater autem Hugo de Paraldo cum alio milite

milite socio suo, timore mortis perterritus, ne pati similia cogeretur, ea quæ Pictavis coram Papa confessus fuerat, iterum Parisijs coram omni multitudine confitebatur, & sic mortem ambo evaserunt. Scribit tamen Archiepiscopus Florentinus, quod miserabiliter postea interierint. Similiter & illi duo, quos Magister Ordinis Parisijs incarceraverat, qui omnium malorum fuere principium, & incentores, dimissi per Regem ex carceribus, malâ morte tandem perierunt, uno eorum suspenso in patibulo, & alio morte violentâ interempto. Per totam denique Europam in Gallia, Hispania, Normandia, Burgundia, Alsatia, Suevia, Francia, Bavaria, Thuringia, Saxonia, & reliquis Nationibus Templarij ubilibet constituti & inventi, mandato Apostolico capti fuerunt, & examinati per tormenta; quorum plures fuerunt combusti, aliqui vel extra Patriam proscripti, vel ad Coenobia aliarum Religionum ingressi. Totum hoc factum est ad instantiam Regis Gallorum, qui cum Papam in sua haberet potestate, litteras ab eo quales voluit, de facili impetravit, quas per totam Europam principibus destinavit.

Ordo Templariorum in toto mundo fuit extinctus.

Bona verò Templariorum, possessiones, dominia atque castella, quæ per Galliam habebant latissima, Rex supra dictus Gallorum Philippus, sibi omnia usurpavit. Similiter & in alijs nationibus factum est, dum quilibet Princeps eorum, quæ in suo dominio reperit, si non cuncta, tamen multa suis applicavit. Nonnulli etiam, quorum Deus corda tetigerat, bona Templariorum suis inferre usibus veluti malè acquisita recusantes, alijs ea Religiosis sive pauperibus distribuerunt. Ecclesiarum verò sive Monasteriorum, in quibus habitaverant, quædam hodie penitus sunt destructa, quædam verò ab alijs religiosis habitata.

Ordinis bona Principes mundi sibi usurparunt.

A multis verò, quemadmodum memoratus Archiepiscopus refert Antoninus, opinantibus dicebatur, illos innocentes & sine justa causa fuisse damnatos, ut per hoc sibi eorum bona usurparent, qui tam anxie Ordinis interitum quærebant. Verum ut prius contestati sumus, non est nostrum, hujus facti promulgare sententiam, qui non judicis, sed scriptoris historiarum profiteamur officium.

Fuerunt qui scriberent, Philippum Regem Gallorum post extinctionem Templariorum præscriptam, cujus incentor ipse principalis fuit, sicut dictum est, multa deinceps mala passum tam in se, quam in filijs suis, fuisseque infortunatus in cunctis operibus suis usque ad mortem; omnes etenim filij vitæ brevis malè regnaverunt multis subacti calamitatibus. Nam Rex ipse Philippus non diu supervivens moriebatur invitus. Cui Ludovicus filius succedens annis regnavit duntaxat duobus. Quo mortuo successit ei Joannes filius adhuc puer, & supervixit tantum viginti diebus. Post quem Philippus frater Ludovici regnavit annis fèrme quinque, illo mortuo Carolus frater succedens regnavit annis tantum sex. Hi omnes brevioris vitæ multas incommoditates passi sunt, quarum causam peccata Regis Philippi fuisse opinabantur. Multi verò Templarios injustè passos existimantes eorum corpora & ossa colligentes, & sepelientes honorificè, ut Martyres venerati sunt.

Regem Gallorum fecerunt multa passum contraria.

MCCCVIII.

Anno Henrici Abbatis Hirsaugiæ nono, Indictione Rom. sextâ in die SS. Philippi & Jacobi Apostolorum, quæ fuit prima dies mensis Maij.

P

Cum

Albertus
Rom. Rex
à nepote
suo inter-
ficatur.

Cùm Rex Theutonicorum Albertus, Romanorum electus Imperator, non procul à Schaffhusen Rhenum navigio cum paucis transisset, & reliquam Comitatus sui partem ab alia parte lititoris consistentem, donec transiret & ipsa, præstolaretur, atque per sata cum equo more ludentis discurreret, accessit ad eum Joannes Rudolphi fratris sui filius. & nil tale metuentem gladio perfodit & occidit; moxque cum suis, qui aderant fugam arripuit & evasit. Corpus autem regis occisi postea Spiram relatum fuit, & vacavit Imperium post interitum Alberti mensibus septem. Causam hujus commissi sceleris in patrum nepotis competit ut dicamus. Rex Albertus Comitatum, castra & terras domini de Kyburg occupabat, quæ memoratus Joannes, filius Rudolphi Ducis Suevorum, fratris Alberti hæreditario jure ad se matris nomine voluit & asseruit pertinere. Cùmque Regem multis precibus tam per se quàm per amicos læpius pulsaret, ut sibi maternam hæreditatem restitueret, & præter verba nihil omnino reportaret, pravorum tandem consilio usus, patrum interficere & injuriam vindicare cogitavit. Metuens tamen solus committere facinus tam arduum & ingens, socios sibi conjurationis perniciosæ quosdam Barones assumpsit, quorum assistentiâ regem nihil mali suspicantem occidit, sicut diximus, è quorum numero tres istos nominatim scriptorum industria litteris commendavit, qui & conspirationis in Regem fuerunt socij, & cooperatores memoratæ illius interfectionis: videlicet Rudolphus de Wart, Baro, principalis unus ex conspiratoribus fuit. Waltherus quoque de Eschelbach secundus, & Udalricus de Palma tertius: horum trium consilio pariter & auxilio fretus Joannes Dux, Patrum interemit.

Socij con-
spirationis
in Regem
Albertum,
qui fuerint.

Sociorum
sceleris in-
felix exitus.

Rege Alberto per nepotem crudeliter occiso, mox sceleris conscij cum auctore fugientes aliquanto tempore latuerunt. Sed quidam ex his postea deprehensi meritis impietatis suæ poenas sustinere compulsi sunt. Nam Udalricum de Palma Lupoldus Dux Austriæ filius Alberti Regis occisi, cum quinquaginta viris in castro, Altpirena dicto, constitutum obsedit, cepit & interfecit, mortemque patris crudeliter vindicavit. Deinde idem Dux Lupoldus castrum Waltheri de Eschelbach obsidione vallavit, cepit & suo dominio subjugavit. Porro Waltherus occulcè fugiens, & assumpto rustici pauperis vilissimo habitu, incognitus venit in Territorium Comitis de Wirtenberg, & ibi per annos triginta quinque custodiens porcos rusticorum latuit, & vitam in miseria consummavit. Moriturus autem post annos exulationis suæ quinque & triginta exactos, nomen suum & genus cum scelere prodidit: cujus corpus mandato Comitis honorificè sepultum fuit.

Rudolphus autem de Wart captus fuit, & ad rotam adjudicatus, ligatusque ad caudam equi nudus tanquam latro ad locum patibuli ducitur, & quassatus miserabiliter, sicut promeruit, rotatur, finem accipiens vitæ calamitosum & miserabilem, qui non timuit conspirare in Christum Domini, & perjurus morte scelus suum expiavit.

Joannes
Dux ut Beg-
hardus exu-
lat.

Joannes verò, qui Dominum & Patrum suum dolosè & crudeliter interfecerat, & cùm nusquam in Germania tutò posset latere, per Italiam in habitu Beghardi vagus hinc inde discurrebat, semper pavidus & metuens cunctorum hominum expavescebat conspectum. Tandem post multas latebras cùm errabundus & vagus pervenisset Pisas, cognitus à quodam fuit.

fuit, & captus, atque Henrico Imperatori septimo, qui Alberto (sicut dicemus) immediatè successit, præsentatus, ejus sententiâ & Principum decreto ad agendam poenitentiam in Monasterium quoddam Eremitarum S. Augustini positus est, in quo lugens & poenitens continuè usque ad mortem permansit. Et hic finis Alberti Regis calamitosus extitit, cujus interitûs judicio multorum fuit obnoxius, qui divinam in eum sævisse ultionem dicebant justissimâ ratione, ut qui Dominum suum Regem, Adolphum minùs justè occiderat, etiam ipse non ab alio, quàm à nepote suo interiret.

Anno prænotato in mense Junio, Papâ in Gallia residente, Ecclesia S. Joannis Lateranensis Romæ cum Palatio & universis Canonorum, mansionibus igne consumpta fuit, & in cinerem redacta, præter Capellam solam, quæ sancta nuncupatur Sanctorum, quæ comburi non potuit, quia testudinata quàm optimè fuit, in qua & corpora SS. Apostolorum Petri & Pauli, cum pluribus reliquiis aliorum Sanctorum quiescebant. Quidquid in eadem Capella fuit, saluum permansit, Ecclesiâ principali, domibûsque in circuitu omnibus, & cunctis, quæ in eis fuerunt, igne consumptis. Clemens autem Papa corpore quidem absens in Gallia, multas pecunias Romam misit, & Ecclesiam pulchrius, quàm prius fuerat, cum palatijs reparavit.

Ecclesia
Lateranensis
igne
comburi-
tur.

His temporibus Petrus Archiepiscopus Moguntinus Omnipotenti Deo gratum se exhibere cupiens pro multiplicibus beneficijs ab eo susceptis, inter cætera pietatis suæ studia Monasterium Fratrum Monachorum, Carthusiensis Ord. extra muros Civitatis Moguntinæ juxta Rheni fluentem construere cepit, quod brevi tempore studiosius intendens feliciter consummavit: quo ritè per omnia completo Monachos Carthusianos ad serviendum Omnipotenti Deo introduxit, quibus hujus vitæ necessaria providâ consideratione disposuit.

Eodem anno post mortem Alberti Regis Rom. Imperio vacante propter discordiam Principum Electorum, Philippus Rex Gallorum supradictus ambitione & avaritiâ plenus, cupiens illud dominio subjugare suo, sextam pro e. petitionem Summo Pontifici censuit offerendam, quam in ejus promotione, congruo & tempori & negotio dixerat conservandam. Hujus rei gratiâ consilium habuit secretum cum Carolo fratre Duce Valesiano & reliquis amicis suis, dicens sibi Papam adhuc esse obligatum in una petitione, quamcunque illi proponeret: sibi autem videri, quòd nihil posset ab eo postulare utilius, quàm Romanum Imperium, quod sine capite vacaret.

Rex Gallo-
rum Fratri
suo Rom.
ambiebat
Imperium.

Placuit Baronibus cunctis Philippi Regis consilium, & hortabantur studiosè, ut nec laboribus parceret nec impensis, quò Gallia tanto posset munere latari decoris imperij. Rex autem non sibi sed fratri suo memorato Carolo Duci de Valesijs imperium promittebat, quod illi Bonifacius olim Papa octavus etiam ferebatur pollicitus. Conclusio igitur in consilio facta est talis; quòd Carolus Dux cum exercitu sex millium pugnatorum, Pontificem in Avenione residentem accederet, & vigore sextæ petitionis Regi promissæ, vacans Romanum Imperium ab eo postulareret, quod concedere Pontifici ne forsitan durum videretur, deletionem memoriæ Bonifacij Papæ relaxaret.

Sed Omnipotens Deus (qui conſilia diſſipat Principum, & reprobat cogitationes populorum, quoniam vanæ ſunt) non permisit coneluſa Regis pervenire in effectum; ne ſancta Romana Eccleſia ſubijceretur dominio Gallorum. Nam etſi conſilium hoc ſecretiſſimè habitum, mandato Regis cunctorum poſtulabat ſilentium, per unum tamen de ſecretarijs Romano Pontifici fideliter & ſecretiſſimè citius fuit revelatum. Quod ubi Papæ innotuit, mox Cardinalem Hoſtiensẽ Nicolaum Pratenſem videlicet Episcopum vocavit, & quid agendum in tam arduo negotio conſuleret, ſecretius requiſivit: erat enim memoratus Cardinalis, vir non ſolùm in utròq; jure peritiſſimus, ſed etiam in agendis quibuſlibet Eccleſiæ negotijs valde expertus. Et notandum, quòd eo tempore Rex Gallorum Philippus non ſolùm Romano Pontifici, ſed penè cunctis etiam Cardinalibus & maximè promotis à Bonifacio Papa octavo, multum in ſecreto erat odibilis, deſpectus & contemptus, propter malas inordinatas & tyrannicas petitiones ſuas, quibus totum Eccleſiæ Romanæ ſtatum ſubvertere laborabat. Memoriam etenim Bonifacij Papæ octavi extinguere penitus & delere: omnia per illum facta revocare: conſtitutiones & ordinationes ejus univerſas annihilare: corpus & oſſa ejus exhumari & comburi Pontificem cum tanta furia nitebatur compellere, ut Antichriſtus potius dicendus fuiſſet, & hoſtis Eccleſiæ, quàm Rex Chriſtianus. Enimverò ſi Papa ſecundum petitionem ejus frivolam ſtultam & impiam, Ordinationes & facta Bonifacij revocàſſet, non ſolùm ſcandalum in Eccleſia Catholica maximum fuiſſet exortum, ſed etiam ipſe Papa Clemens, & Archiepiſcopus Burdegalenſis à Bonifacio promotus, Pratenſis quoque Cardinalis & plures alij Cardinales atque Pontifices per eum conſtituti fuiſſent deponendi. Summâ igitur diligentia curandum eis non immeritò ſtabat, ne Romana Eccleſia lupo ſubderetur rapaci, Gallorum ſcilicet Regi. Dixit ergo memoratus Cardinalis ad Pontificem: *Pater ſancte, hic non eſt aliud remedium ad obviandum, ne Eccleſia Regi ſubjiciatur Gallorum, niſi hoc unicum, quòd quantocius Electoribus Imperij ſignificetur ſecrete, ut procedant ad Electionem novi Imperatoris ſine mora. Quod niſi quantocius fecerint, Imperium devolveretur ad Gallos. Et hoc totum expedietur per ſecretum nuntium, priuſquam Rex veniat ad petendum.* Placuit Pontifici conſilium; & ambo tenuere ſecretum. Scripſerunt igitur ambo Papa & Cardinalis proprijs manibus, ne quovis modo publicaretur negotium, Electoribus Imperij litteras ſecretas, in quibus illos de intentione Regis Gallorum aviſandos monebant, quatenus ſine mora Imperatorem eligerent; & hanc eorum aviſationem nulli penitus revelarent, ſed omnia conſervarent in ſecreto, ne ad notitiam Regis Gallorum devenirent. Erant autem inter Cardinales nonnulli precibus Regis promoti, & propterea illi faventes, à quibus oportebat celari conſilium, ne Gallo per ipſos fieret manifeſtum. Cardinalis ergo Pratenſis unum ex familiaribus ſuis, qui erat natione Theutonicus, cum litteris Papæ ſuiſque miſit ad Principes, de cujus fide non dubitabat.

Eccleſia
Romana
Gallis non
favet Impe-
rij poteſta-
tem.

Conſilium
Papæ dedit
Cardinalis
Pratenſis.

Henricus
Comes Lu-
xenburgen-
ſis Rex Ro-
manorum
eligitur.

Anno igitur Henrici Abbatis Hirſaugienſis prænotato, in menſe Novembri, litteris Apoſtolicis ſecreto præmoniti Principes Imperij Electores, apud Villam quæ Renſe nuncupatur, haud procul à Confluentia juxta Rhenum convenientes, Henricum Comitem de Luxemburg fra-
trem

trem Baldevvini Archiepiscopi Trevirorum unanimi consensu in Regem ad Imperium elegerunt, virum bonum, strenuum & honore imperiali dignissimum. Electione autem secretius inter se factâ Principes in memorato oppido Rensensi ulterius per fluenta Rheni ascenderunt ad imperiale oppidum Franckenfurt, & ibi vicesimâ septimâ die mensis Novembris eandem electionem solemniter coram omni populo publicârunt. Deinde anno sequenti in festo Epiphaniæ Domini, ut suo loco dicemus, in Regem Francorum orientalium Aquisgrani Coronatus est.

Audiens verò Gallorum Rex, quòd Principes imperij ad scripta Papæ Clementis tam subito novum elegissent Imperatorem; valde confusus est, & multum iratus, quòd ejus intentio non potuit habere progressum; & nunquam deinceps amicus Papæ fuit. Præparaverat etiam jam se cum magna bellatorum comitiva, ut iret ad Papam, qui tunc in Avenione morabatur, petiturus ab eo fratri suo Romanum Imperium, sicut in secreto consilio Parisijs antea fuerat conclusum. Et cum jam in procinctu esset eundi, venit nuntius cum litteris certus, qui diceret Comitem Luxenburgensem à Principibus ad Imperium solemniter electum. Unde spe suâ frustratus, ad effectum sextæ petitionis arrogantis non pervenit.

Anno prænotato sexto iduum Novembris, obiit in Colonia Joannes Duns, cognomento scotus Ordinis minorum, Alexandri de Hales ejusdem Ordinis quondam auditor atque discipulus, Doctor magnus atque subtilis, & in choro fratrum suorum memorati Conventus Colonienfis ante sacristiam cum honore sepultus est. Qui cum esset vir tam in divinis scripturis quàm in Philosophia peripatetica omnium ferme suo tempore doctissimus, scripsit quædam profundi sensus volumina, quibus memoriam suam posteris commendavit. Equorum numero subjecta feruntur: super Magistrum sententiarum libb. iv. Quodlibetorum quoque lib. i. De Cognitione Dei lib. i. In Metaphysicam variarum quæstionum lib. i. Sermones etiam scripsit & varias quæstiones. De reliquis, quæ lucubravit, nihil vidimus.

Joannes
Scotus Do-
ctor subti-
lis Colonia
moritur.

MCCCIX.

Anno Henrici Abbatis decimo, in mense Januario, Principes Imperij Electores cum suo electo de Franckenfurt per fluenta Rheni navigio descenderunt ad Coloniam, & ulterius ad Aquisgrani terrestri comitatu processerunt. Ubi in festo Epiphaniæ Domini memoratus Comes Henricus Luxenburgensis, nuper, sicut diximus, electus, per ministerium Henrici Archiepiscopi Colonienfis in Regem solemniter inunctus est, & coronatus, cæteris Archiepiscopis cooperantibus. Coronatus autem deinceps regnavit annis quatuor & mensibus novem. Uxorem verò habuit idem Rex Henricus septimus Margaretham filiam Joannis Ducis Brabantiae, de qua genuit Joannem postea Regem Bohemiæ, de quo etiam paulò post latius dicemus. De cæteris hujus Henrici Regis septimi liberis, nihil hac vice comperimus.

Henricus
Rex in A-
quisgrani
coronam
suscepit.

Henrici Re-
gis uxor
Margare-
tha.

Eodem anno Henricus memoratus Rex Germanorum confestim ut Regni coronam suscepit, de Aquisgrani ad Coloniam rediit, & inde per Rhenum navigio Spiram cum Principibus ascendit. Quem omnes sine contradictione susceperunt cum reverentia & honore, homagium illi præstantes fidelitatis. Spiræ autem constitutus duorum corpora Regum

Adolphus
& Albertus
Spiræ ſe-
pulti.

Corpus Re-
ginæ inven-
tum eſt.

Altare pre-
tiosum por-
tatile in
Eccleſia
Spirenſi.

Adolphi & Alberti fecit adduci, & cum honore debito in majori Eccleſia ſepeliri. Quorum alter, videlicet Adolphus haud procul ab Alzen occiſus per Albertum in bello peremptuſque, ut ſupra diximus, anno Godfridi Abbatis ſexto, in quodam Cœnobio Roſenthal dicto, per annos ferme undecim jacuerat ſepultus. Alter verò Albertus à fratruele gladio perfoſſus uno tantum anno haud procul à Schaffhuſen in quadam Eccleſia fuit tumulatus. Ambo itaq; in uno ſepulchro fuerunt tandem reconditi, qui nunquam dum viverent fuerunt amici. Facta eſt hæc Regum ſepultura Spiræ anno prænotato quarto Calendas Septembris. In apertione verò ſepulchri, cum Reges jam eſſent ſepeliendi, inventa fuit corona cuprea inaurata per totum, cum pallio purpureo & oſſibus Beatricis quondam Imperatricis, de qua ſic legebatur in plumbea tabella ſcriptum: *Anno Jeſu Chriſti milleſimo centeſimo octogefimo quarto XVII. Calend. Decembris obiit Beatrix. Imperatrix Romanorum.* Omnia reperta in ſepulchro manſerunt. Memorata verò Beatrix, dum viveret in humanis, altare portatile ſive capſam illam magnam, quæ capiti ſancti Papæ Stephani in majoribus feſtis ex more ſupponitur, fieri fecit, & Eccleſiæ Spirenſi devotâ mente donavit. In cujus quidem circumferentia capſæ ita ſcriptum legimus: *Hoc altare ſacrum gemmis aurôque decorum, fecit peccatrix, non re, ſed voce Beatrix. Diſpereat prorsus anathematis igne percuffus, quiſquis id abſtulerit ſacro cuicumque dicarit.* In medio verò ipſius capſæ marmor album videmus incluſum ad modum altaris, & reliquias Sanctorum ſubtus impoſitas, ut miſſa deſuper valeat celebrari, in cujus circumferentia ſic legimus: *Immolat hic alium rediſſus ſanguinis agnum, Dextra Sacerdotis potumque cibumque ſalutis, quo facta fortis anima per bella per hoſtes, Dulcia perpetua redeunt ad gaudia vite.* Alia inſuper multa Eccleſiæ Spirenſi bona contulit.

Et nota, quòd memoratus Rex Germanorum Albertus anno regni ſui quinto, hoc eſt Dominicæ Nativitatis milleſimo trecentefimo tertio, Indiſtione Romanorum primâ, dotavit altare ſanctæ Annæ genitricis Dei Parentis in gradibus majoris Eccleſiæ Spirenſis, duas inſtituendo ad illud Vicarias perpetuas, quæ nuncupantur Regales; propterea quòd earum collatio ad Regem Romanum pertinet pro tempore exiſtente, ſicut ipſe primus inſtitutor ordinavit.

Item eodem anno, quo Rex Albertus prædictas præbendas inſtituit, Sigeboto Pontifex Eccleſiæ Spirenſis nonâ decimâ die menſis Novemb. hoc eſt, in feſto S. Eliſabeth cum conſilio & auxilio communitatis civium urbis memoratæ coram omni populo ad hoc per campanæ pulſum convocato, depoſuit ſenatores ſive conſules civitatis omnes propter demerita eorum, & alios de communitate civium electos ad conſulatum ordinavit.

Wilicho
ſit Abbas
in Span-
heim.

Anno Henrici Abbatis prænotato in feſto ſancti Michaëlis Archangeli mortuus eſt Dietlibus decimus Abbas Monaſterij quondam mei Spanheimenſis, & in choro fratrum ante gradus preſbyterij ut petierat ſepelitur. Cui undecimus in Abbatia ſucceſſit Wilicho ejuſdem Cœnobij Monachus filius Comitum de Weſterburg & frater Comitiffæ de Spanheim vir valde notabilis, & præfuit annis xxvii. menſibus quinque, diebus quatuordecim.

Anno etiam præſcripto, Rex Ungariæ ſine liberis mortuus eſt: poſt
cujus

ejus obitum Ungari Ottonem Bavariae Ducem filium Henrici fratris Ludovici quondam Comititis Palatini Rheni Bavariaeque Ducis, in Regem Ungariae concorditer elegerunt, veluti proximum heredem regni memorati; erat enim nepos Belae Regis defuncti ex parte matris, quae filia Belae fuit. Electum igitur Ottonem de Bavaria in Ungariam evocantes cum magno honore susceperunt, sibi in Regem solemni conventu unxerunt, gaudentes quod relictum in eo sanguinem Ungariae Regalem ex matre invenissent. Sed ferocitas innata Ungaris non diu regali permansit in fide, cum Regem Ottonem plus odire cepit & detestari, quam prius amaverat unquam; mutatam namque sententiam manus temerarias miserunt in eum, ipsumque sub custodia vinculis etiam manciparunt. Qui tandem fugalapsus in Bavariam rediit, & Ungariae Regnum amplius non vidit. Non supervixit diu, sed mærore consumptus citò mortuus est, filium relinquens unicum infantem dierum quatuordecim, quem illi Uxor pepererat, filia Ducis Poloniae, & morabatur in Nottenberg.

Otto Bavariae Dux fit Rex in Ungaria electus.

Otto Rex fugatus de Ungaria in Bavaria obiit.

Anno prænotato circa festum S. Michaelis Archangeli Rex Henricus conventum Principum solemnem habuit, in quo personaliter comparuerunt Baldevinus Archiepiscopus Trevirorum frater Regis, Petrus Archiepiscopus Moguntinus, Henricus Archiepiscopus Colonienfis, Andreas Episcopus Herbipolensis Dux Franciae Orientalis, Sigebodo Episcopus Spirensis, Emericus Episcopus Wormatiensis, Episcopus quoque Argentinensis, Episcopus Constantiensis, Episcopus Augustensis, Episcopus Curienfis, Episcopus Eichstattenfis, Episcopus Bambergensis, Archiepiscopus Salzburgensis, Episcopus Passaviensis, Episcopus Ratisbonensis, Episcopus Frisingensis, Episcopus Metensis, Episcopus Leodiensis, Episcopus Trajectensis, Episcopus Monasteriensis, Episcopus Hildesheimensis, Archiepiscopus Magdenburgensis, Archiepiscopus Bremensis, cum reliquis Episcopis Saxoniae, ac totius regni penè cunctis. Aderant & Principes Imperij seculares. Rudolphus Comes Palatinus Rheni, Duces quoque Saxoniae, Bavariae, Brabantiae & Lotharingiae cum multis alijs Principibus. Comparuit in eodem Conventu Principum Elisabeth filia Wenceslai defuncti Regis Bohemiae, annos habens ætatis ferme decem & octo, postulans se ad regnum investiri Paternum, contra duos tyrannos Henricum & Joannem, qui pro regno jam diu concertantes totam Bohemiam incendio & rapinis impleverant. Bohemi quoque inter se divisi, partes in dissensione confortabant, quorum aliqui Henrico, cæteri Joanni adhærebant.

Conventus in Spira fit Principum magnus.

Rex igitur deliberatione per paucos dies accepta, filium suum Joannem Comitem de consensu Principum creavit in Ducem, & Comitatum Namurcensem olim nuncupatum, id est, Luzenburgensem in Ducatum sublimavit, quemadmodum & Fridericus Imperator tertius, ut suo loco dicemus, Austriae Ducatum, unde procreatus fuit, in Archiducatum erexit, qui titulus nescio si ab origine Imperij Romani unquam fuerit auditus: Henricus autem Rex filium propterea sublimavit in Ducem, ut illum eo convenientius, sicut animo disposuerat, promoveret in Regem.

Comitatus Luzenburgensis fit Ducatus.

Posthac de consilio Principum & consensu procerum Regni Bohemiae, qui aderant, inter filium suum Joannem ex Comite Ducem novum, & memoratam Elisabeth Bohemiae Regis filiam matrimonium contrahitur,

Henricus
Dux Carin-
thiæ Bohe-
miæ in-
vaſit.

hitur, & nuptiæ cum læticia multorum ſolemni apparatu in eadem Spi-
renſi Urbe in præſentia multorum Principum celebrantur. Nuptijs
autem ſolemniter & regio apparatu celebratis, Rex Henricus filium ſuum
Joannem Imperiali auctoritate de conſenſu Principum ad Regnum Bo-
hemix investivit, & feudum eſſe Romani Imperij Bohemiam juxta
veterem & antiquam conſuetudinem non ſolum ſcriptis docuit, ſed etiam
opere demonſtravit. Reliquerat autem Rex Wenceslaus Bohemorum,
præter memoratam Eliſabetham & aliam filiam unam, quam Henricus
Princeps Carinthiæ duxit uxorem, cum qua ſibi Regnum nitebatur uſur-
pare Bohemorum. Qui audiens Joannem filium Regis Henrici Roma-
norum, alteram filiam Wenceslai duxiſſe uxorem, & ad regnum Bohe-
mix à Patre Imperiali auctoritate investitum, nihil cunctatus Bohemiam
cum exercitu magno ingreditur, & regnum præoccupaturus, Joannem
ne intrare poſſet coërcere meditatur. Senſit cum eo Miſneſium Marchio,
& exercitum illi non parvum perſonaliter adduxit. Unde Henricus Im-
perator cùm intellexiſſet memorati Principis ad Bohemiam introitum,
ſine mora exercitum convocavit, ex Francis maximè Orientalibus, &
Thuringis, & Bavaris, quem Duce Petro Moguntiniſium Archiepi-
ſcopo cum Joanne filio & uxore feſtinanter in Bohemiam deſtinavit.
Bohemi autem ſicut diximus, inter ſe diſcordes fuerunt, quorum altera
pars Henricum Carinthiæ Principem ſupradictum ſequebatur ut regem,
altera verò Joannem Imperatoris filium ſibi regem aſſumpſit. Veniens
ergo in Bohemiam cum exercitu Joannes à fautoribus quidem ſuis lætè
ſuſcipitur, ab adverſantibus verò refutatur. Bellum itaque grave com-
mittitur, & marte ancipiti diutius pugnatur. Tandem Joannes cum ſuis
Pragam obſidione vallavit, in qua ſibi occultè conſentientes multos eſſe
cognovit. Henricus autem Carinthiæ Princeps, & Marchio Miſneſium
cum ſuis copijs in ipſa erant civitate, muros & arces, quantà poterant
diligentiâ, cuſtodientes, & civium non pauci cum ipſis apertè ſentiebant.
Obſidione paucis continuatâ diebus proditio per eos facta eſt, qui Joanni
Luzenburgenſi favebant, quorum & numerus inter cives erat major, &
virtus armorum potentior. Pragam igitur Joannes victor ingreſſus,
cives jam antea voluntarios in fidem clementer accepit, & eos qui prius
inimici fuerant, ſibi amicos faciens, fidem jurare firmiter coëgit.

Joannes
Pragam &
totum Re-
gnum ob-
ſidet.

Joannes
conſecra-
tur Pragæ
in Regem
Bohemix.

Henricus autem Carinthiæ Princeps fugâ lapſus in terram ſuam,
reverſus eſt, & de Bohemorum regno ſe non amplius intromiſit. Reliqui
verò Proceres in arcem ſancti Wenceslai, ubi & major eſt Eccleſia ſeſe
recepunt, qui tamen & ipſi poſtea dexteras Joanni dederunt. Qui civi-
tate obtentâ brevi etiam totum Bohemix regnum obtinuit, & annis ferme
ſex atque triginta non minus potenter, quàm pacificè regnavit. Mox
autem ut Pragam traditione civium obtinuit, ſe coronari fecit, & inungi
in Regem Bohemorum una cum uxore ſua per miniſterium Domini
Petri Archiepiſcopi Moguntini, ad quem de jure ſimul & conſuetudine
antiqua pertinet conſecratio Regum Bohemix, ſicuti continetur in privi-
legio, quod anno Eberhardi Abbatis Hirſaugienſis tertio decimo reſcri-
pſimus. Verùm Episcopatu Pragenſi poſtea in Archiepiſcopatum ſubli-
mato, privilegium hoc ab Eccleſia Moguntina, pecuniâ non modicâ
interveniente penitus fuit ablatum, & Archiepiſcopo Pragenſium liberè
conceſſum;

concessum; nam eatenustam Pragensis Episcopus, quàm Olmucensis sub provincia Moguntina fuerunt.

Huic autem Coronationi Regis Bohemorum Joannis, plus quàm trecenta millia hominum interfuisse memorantur. Coronatione solemniter peractâ Joannes Rex inter alia dona, quæ Petro donavit Archiepiscopo Moguntino, sedem quoque auream contulit gemmis & pretiosis lapidibus pulchrè decoratam: quæ habetur in principali Ecclesia Moguntina usque in præsentem diem, poniturque in magnis solemnitatibus cum reliquijs Sanctorum super altare majus ad decorem Domus Domini, hanc sedem vulgus sancti Martini appellat: non quòd Beatus Martinus eam aliquando habuerit, sed quia ejus Ecclesiæ Moguntinæ data fuerit.

Aurea Sedes sancti Martini Moguntinæ,

Henrico Rege cum Principibus Imperij adhuc in civitate Spirensi moras faciente, Eberhardus Comes de Wirtemberg imperiali citatus edicto, cum ducentis armatis equitibus cum magna superbia venit ad Spiram. Qui cùm de tyrannide in homines Imperij commissa, & multiplici rebellionem, quâ jam diu regno extiterat inobediens, graviter fuisset accusatus, nihil curavit, sed in sua pertinacia perseverans, non solum veniam non petijt, sed etiam cum suis insalutato hospite temerarius recessit; cunctis etenim vitæ suæ diebus tanquam natus ad rebellionem imperio & Regibus Germaniæ semper fuit contrarius. Primò videlicet Rudolpho, deinde Adolpho, consequenter Alberto, nunc Henrico, & postea similiter imperatori Ludovico quarto.

Eberhardus Comes de Wirtemberg rebellis imperio,

Rex igitur Henricus præfati Comititis Eberhardi superbiam humiliare statuens, maximam pugnatorum congregavit multitudinem: ex qua tres magnos exercitus uno tempore constituit. Quorum primum cum Joanne filio suo rege, sicut diximus, sub Ducatu Petri Moguntini Archiepiscopi destinavit in Bohemiam: secundum verò contra memoratum Comitem misit in Sueviam: cum tertio ipse pro corona Imperij profectus est in Italiam. Egressus itaque contra præfatum Comitem Eberhardum imperialis ductor exercitus, omnia quæ ad illius spectabant dominium, potenter ubique vastavit, & brevi tempore ex octoginta castellis & oppidis benè munitis ad Comitatum Wirtembergensem pertinentibus duo & septuaginta violenter obtinuit, de quibus non pauca funditus destruxit. In quorum numero nobile illud Castrum Wirtemberg primum extitit: quod tunc penitus eversum, nunquam postea ad primæ foundationis elegantiam, fortitudinem & pulchritudinem restitutum fuit. Comes autem Eberhardus videns se tantæ multitudini armatorum nequaquam posse resistere, recusavit cum hostibus in patulo dimicare; nam subditorum aliqui jam prius ab eo defecerant, plures etiam ab hostibus aut capti fuerunt aut interfecti. Reliqui verò scilicet oppidani in Urach, in Nyfen, in Herburg & in Wirlingen pro Comite suo domino fortiter steterunt.

Castella Comititis Eberhardi LXXII. capta sunt.

Continebat se Comes in Castello suo Asperg juxta Neccharum, quod natura montibus & flumine fortiter communivit. Quod ubi capitaneo imperialis exercitus innotuit, Castellum cum oppidulo in manu suorum gravissima obsedit. Eberhardus autem Comes loco non ducens confidendum propter murorum oppiduli infirmitatem, quamvis alioquin situ fuerit munitissimum, noctu cum paucis aufugit, & veniens occultè ad Rudolphum Badensium Marchionem Sororium suum ab eo receptus est

Asperg obsidione eingitur durâ.

Q

apud

apud Boeseken oppidum, ubi & latuit, quamdiu Rex Henricus in humanis fuit. Verum Henrico mortuo amissa omnia recuperavit, partim armis, partim benevolentiam quorundam subditorum.

Sepultura
Comitum
frangitur
in Butel-
spach.

Eodem tempore urbium & oppidorum imperialium cives, qui omnes partes sequebantur regales, cum odio Comitum Wirtenbergensium incredibili aestuarent, propterea quod plura dudum suscepissent incommoda, suas cupientes vindicare injurias, factum nimis execrabile ac penitus crudele in mortuos perpetrarunt; sepulchra namque in quibus vitam defuncti Comites de Wirtenberg cum armis & inscriptionibus suis in memoriam posteritatis quiescebant in Ecclesia Collegiata in Butelspach, ubi sepulturam habere solebant, perfregerunt, ad invidiam nominis & stirpis, arma delentes cum inscriptionibus cunctis. Capitaneus autem regalis victoriam contra Eberhardum Comitem de Wirtenberg obtinuit, jussu regis contra Comitem de Oettingen traduxit exercitum; qui jam ante Principum decreto fuerat proscriptus de terra propter rebellionem suam, & scelera quae commiserat contra Imperium. Veniens ergo cum exercitu Capitaneus Regalis in terram memorati Comitis, omnia sine alicujus resistencia obtinuit, & homines Imperio subjugavit. Conradus autem Comes praedictus in Oettingen, quoniam resisteret tantae multitudinibus non potuit; relictis omnibus miser exul, & de terra proscriptus aufugit. Qui veniens ad Monasterium Raisen Ordinis Cisterciensis, in eo latuit: & panem tribulationis vivens in amaritudine maxima usque ad mortem comedit.

Comes Oet-
tingensis
fugit pro-
scriptus in
exilium.

Duces Au-
striae citati
ad Regem
Spiram ve-
niunt.

Anno praenotato Rege Henrico apud Spiram cum Principibus commorante, venerunt ad eum Fridericus, Lupoldus, Albertus & Otto filii Regis quondam Alberti, postulantes se investiri ad Ducatum Austriae, & reliqua Paternae successionis dominia, quae Rudolphus olim Rex Germaniae Patri eorum contulisset Alberto. Venerant autem vocati per edictum a Rege Henrico, qui illis mandavit, quatenus se abdicarent Austriae Ducatu, propterea quod pertineret ad Imperium, pro quo etiam Reges quinque fuissent occisi. At illi magis instantes paternam sibi postulabant confirmari hereditatem, quam Principum consensu Avus Patri tradidisset.

Henricus
Rex cum
exercitu in
Italiam
proficiscitur.

Cumque Rex concepta permaneret in sententia, Fridericus Dux illi per internuntium jam abiturus ita fertur misisse respondendum: *Quinque Reges propter Austria Ducatum Rex iste protestatur occisos; qui nisi ab eodem se Ducatu abstinerint, inter occisos poterit fieri sextus.* Quod audiens Rex Henricus, eos de Ducatu Austriae, consilio & assensu Principum revocatos investivit. In cujus recognitionem beneficii Lupoldus Dux cum ducentis equitibus cum ipso Rege Henrico se in Italiam iturum promisit, quod & fecit.

His Spirae peractis Henricus Rex cum tertio exercitu, dispositis rebus Germaniae, profectus versus Italiam pro susceptione diadematis imperii, habens secum fratrem suum Baldevinum Trevirorum Archiepiscopum cum quadringentis equitibus, Rudolphum quoque Comitem Rheni Palatinum Bavariaeque Ducem, Lupoldum Ducem Austriae cum ducentis equitibus, & plures alios Principes, Episcopos, Duces, Comites, Barones, milites & nobiles, multa praelia & bella per Italiam constituit, ut suo loco dicemus.

MCCCX.

MCCCX.

Anno Henrici Abbatis Hirsaugiensis undecimo, Indictione Romanorum octavâ, Henricus Rex in Italia consistens, ad urbem Estensem cum exercitu suo applicuit, & à civibus cum summo honore, ut verus Imperator susceptus fuit. Inde progressus Mediolanum proficiscitur, ubi tyrannus quidam nomine Guidorus de Turre per violentiam tunc dominabatur. Qui audiens Regis adventum, fugam arripuit, & comparere in ejus conspectu etiam citatus nullatenus acquievit; nam Vicecomites & Archiepiscopum cum reliquis Gibellinis de Mediolano per tyrannidem expulerat, propterea venire ad Cæsarem non audebat.

Henricus autem Rex, posteaquam intravit Mediolanum, mox Vicecomites cum Archiepiscopo & cunctis exulibus revocavit in Urbem, pacemque reformavit inter Guelphos, qui certarunt pro solo nomine Pontificis, & Gibellinos, qui partes sequuntur Imperatoris. Quibus utcunque compositis, in Vigilia Epiphaniæ Domini Rex Henricus ab Archiepiscopo Mediolanensi coronatus est ferreâ coronâ, sicut moris est, una cum uxore sua in Ecclesia S. Ambrosij, præsentibus Nuntiis & Oratoribus penè omnium civitatum Italiæ.

Henricus
Rex Coro-
nâ ferreâ
Mediolani
coronatur.

Rex verò Henricus posteaquam coronatus fuit, de Mediolano profectus, totam Lombardiam in deditionem accepit, his qui ultroneos se offerebant, plura conferens beneficia; illis verò qui resistere tentabant, indicens justæ severitatis prælia, omnes tamen civitates penè totius Lombardiæ cum rectoribus suis ad ejus obedientiam promptissimâ voluntate accesserunt, offerentes ei magnam pecuniarum quantitatem, ratione tributi consueti juris Imperialis, quod in multis annis non solverant.

Henricus
Rex Lom-
bardiam
obtinet.

Soli autem Florentini cum adhærentibus sibi Paduanis, Bononiensibus & Cremonensibus, conspiratione factâ rebellare tentarunt, iter ejus ad Romam omnino prohibere cupientes. Quos Imperator in multis propter eorum temeritatem graviter satis afflixit, & sæpe congregiens in bello contra eos gloriose triumphavit: denique privavit eos cunctis honoribus & privilegijs, auferens eis Monetam simul & omnem judicariam potestatem, qui nisi morte immaturâ fuisset sublatus, eos penitus humiliâset. Movens igitur exercitum Rex contra rebelles, inprimis Cremonam obsidione vallavit, ac obtinuit, & in sua verba jurare coëgit. Deinde Vincentiam & Paduam simili fortitudine capiens ad obedientiam revocavit. Veneti quoque magnam ei pecuniarum summam in adjutorium præstantes, ut Imperatorem susceperunt. Postea etiam Brixianos recuperavit, quibustamen in solutione censûs annui pepercit, murostamen civitatis omnes dejecit.

Henricus
Rex urbes
expugnat
rebelles.

Anno prænotato Arnoldus de Villa nova natione Provincialis, magnus Philosophus & Medicus excellentissimus, apud Parisienses in Gallia constitutus dogmatizabat, & ex Prophetiæ libro Danielis ac Sybillæ Erythræ probare nitebatur adventum Antichristi cum persecutione Ecclesiæ futurum esse inter annos Dominicæ Nativitatis mille trecentos, & mille quadringentos, terminum apparitionis ejus indubitatum constituens ad annum Christianorum millesimum ccclxxvi. vel quasi circa illud tempus. Super quâ materiâ librum unum composuit, quem de speculatione adventûs Antichristi prænotavit: quem quidem libel-

Arnoldus
de Villa no-
va Philoso-
phus, sed
vanus Pro-
pheta.

Omnes qui
tempus An-
tichriſti de-
terminant
vani ſunt &
fallaces.

lum Doctores Gymnaſij memorati ut frivolum & falſum reprobârunt; ipſiſque auctorem, niſi revocaret errorem ſuum, hæreticum declarantes. Undequia Magiſtri Pariſienſes tenebant illi contrarium, timens ne aliquando in manus deveniret Inquiſitoris, Galliâ dimiſſâ fugit in Siciliam; qui cùm non diu poſteâ Orator mitteretur à Friderico Rege Siculorum ad Papam, in mari mortuus eſt. Vani ſunt omnes & fatuis procul dubio ſtultiores, quantumlibet ſibi videantur eruditi, qui adventus Antichriſti, aut finis mundi tempus determinatum aſſignare præſumpſerunt. Veritate ſuos dicente ad diſcipulos: *Non eſt veſtrum noſſe tempora vel momenta, quæ Pater poſuit in ſua poteſtate.* Non eſt hominis mortalis ſcire conſilium Dei, quod Majeſtas incircumſcripta voluit eſſe in ſua poteſtate ſecrætum. Erravit ergo tam Arnoldus iſte, quàm reliqui omnes, qui ſeſe intromittunt de fine mundi vel Antichriſti adventu determinare vel exprimere tempus ſive momentum.

Arnoldi de
nova Villa
opera.

Fuit autem Arnoldus iſte vir alioquin undecunque doctiſſimus, Philoſophus acutus, Medicus experientiæ ſingularis, Theologus, Mathematicus, & multarum linguarum peritus. Cujus in medicinis & in Alchimia plura feruntur opuscula, de quibus nos legimus ſubjecta: ſpeculum Introductionum Medicinalium lib. i. De diverſis intentionibus Medicorum libb. ii. De humido radicali. libb. ii. Commentariorum ſuper libello Galeni de mala complexionem diverſa lib. i. Quæſtionum xviii. ſuper eodem libello. lib. i. De Regimine ſanitatſis opus utile atque pulcherrimum. lib. i. Aliud volumen de conſervatione ſanitatſis ad Regem Arragoniæ lib. i. De conſervanda Juventute diutius, & ſenectute retardandâ lib. i. De conſiderationibus operis Medicinæ. lib. i. De Phlebotomia lib. i. Tabulas Medicum informant, quando morbi cauſam ignorat. lib. i. Aphoriſmorum particularium lib. i. Doctrinam de parte operativa Medicinæ lib. i. De regimine ſanitatſis eorum, qui caſtra ſequuntur lib. i. Commentum ſuper Salernitanum regimen ſanitatſis. lib. i. Breviarium practicæ Medicinæ à capite uſque ad pedes volumen optimum libb. vi. Practicam Medicinæ ſummariam ad Clementem Papam V. lib. i. De modo præparandi cibos & potus infirmorum in ægitudine acuta lib. i. Compendium Regiminis acutorum lib. i. Conſilium ſive regimen Quartanarum febrium lib. i. Cura febris hecſticæ. lib. i. Conſilium ſive regimen Podagræ lib. i. De cura ſterilitatis humanæ libb. ii. De Procuratione Conceptionis lib. i. De ſignis lepræ lib. i. De bonitate memoriæ conſervanda lib. i. De amore herpico & cura ejus lib. i. Remedium contra Maleficia lib. i. De Cautelis Medicorum. lib. i. De graduationibus Medicinarum lib. iv. De ſimplicibus Medicinis. lib. i. Antidotarium. lib. i. De vinis lib. i. De Aquis medicinalibus. lib. i. De ornatu mulierum. lib. i. De decoratione faciei lib. i. Commentum parabolarum medicinal. lib. i. De coitu. lib. i. De conferentibus & nocentibus principalibus membris humani corporis. lib. i. Repetitionem ſuper Canone vitæ brevis lib. i. Fabulam ſuper eodem Canone lib. i. Expoſitionem Hypocratis Aphoriſmi: In morbis minus periclitantur ægrotantes lib. i. Regulas generales de febribus lib. i. Expoſitiones viſionum quæ fiunt in ſomnis libb. iii. De Judicijs Aſtronomiæ lib. i. De incantatione & phyſicis ligaturis opusculum Lucæ Coſſabben è græco fecit latinum. Item ſcripſit in Alchimia ſubtile opus, quod

Rosarium

Rosarium prænotavit sive Thesaurum Thesaurorum. libb. II. Item in eadem facultate composuit aliud volumen, quod prænotavit Lumen novum. lib. I. Ad Regem quoque Arragonum scripsit de Alchimia opus, quod intitulatur flos florum, sive Perfectum Magisterium. lib. I. De eadem materia ad Regem Neapolitanum lib. I. De sigillis duodecim signorum Zodiaci. lib. I. De præservatione ab epidimia lib. I. contra calculum lib. I. contra Catharrum lib. I. De tremore cordis lib. I. De morbo & cura Epilepsiae seu morbi caduci lib. I. De abstinence Carnium pro Carthusiensibus contra Jacobitas lib. I. Hæc sunt quæ nos de scriptis memorati viri legimus, quem & alia multa in Medicinis & Alchimia lucubrâsse minimè dubitamus.

MCCCXI.

Anno Henrici Abbatis Hirsaugiæ XII. Indiæ. Rom. nonâ. Henricus Germanorum Rex cum exercitu suorum in Italia consistens prælia multa constituit, & rebelles ad subjectionem per potentiam reduxit. Compositis autem rebus in Lombardiâ, Pisas revertitur, & inde profectus in Liguriam summa cum reverentia susceptus à Januensibus honoratur. Comitabantur illum jussu Summi Pontificis, Cardinales quinque, quorum hæc nomina fuerunt; Nicolaus Pratenfis Cardinalis Episcopus Hostiensis, Arnoldus Sabinensis, Leonardus Albanensis, Franciscus S. Luciae, & Lucas Genuensis Diaconus Cardinalis. Comes quoque Sabaudiae ac Pisanorum legati, cum alijs multis Comitibus Italiae & Lombardiae Regis castra continuè sequebantur.

Eodem anno Rege Henrico apud Januenses aliquandiu moram protrahente, Margaretha uxor ejus Regina imprægnata, ex aëris mutatione febre corripitur, & prævalente morbo post dies paucos ab hac miserabili vita transmigravit. cujus corpus in Ecclesia Fratrum minorum sepelitur. Rex autem etsi morte uxoris non parum turbaretur, nihil tamen eorum prætermisit, quæ in animo conceperat; nec eum conjugis dilectissimæ repentinus interitus à cæpto itinere potuit revocare. Verùm ad Pisanos reversus, & cum magno honore ut Pater Patriæ susceptus aliquandiu ibidem substitit.

Henrici
Regis uxos
in Liguria
moritur.

Anno prænotato primâ die mensis Novemb. hoc est in solemnitate omnium Sanctorum, Clemens Papa V. Concilium Viennense inchoavit, quod biennio durans celebratum fuit, in quo plusquam trecenti compa-
ruerunt Episcopi, præter Abbates & alios Prælatos penè innumerabiles, qui de diversis Europæ Regionibus convenerant, à Papa per nuntios dudum evocati. Multa salubriter in eodem Concilio generali fuerunt à Patribus constituta, & maximè Religiosos & Clerum concernentia.

Concilium
Viennense
à Clemente
celebratur.

In eodem Concilio Viennensi Clemens Papa V. ad instantiam quorundam Episcoporum & Cardinalium, Guidonem Episcopum Ecclesiæ Trajectensis in Cardinalem Ecclesiæ Romanæ sublimavit semirenitentem. Qui tamen præter solum titulum nihil sibi de nova dignitate usurpavit, sed suâ Ecclesiâ contentus fuit.

In eodem quoque Concilio Clemens Papa V. Petitionem Philippi Regis Gallorum iniquam & maliciosam, quâ memoriam Bonifacii Papæ VIII. de Catalogo Pontificum deleri, & ossa ejus postulavit ignibus cremari, Patribus jam adunatis proposuit, & quid ipsi de Bonifacio sentirent, per

Regis Gal-
lorum te-
meritas in
Concilio
refutatur.

singulos requisivit. At verò Pontifices auditâ Regis temeritate, non sine magna indignatione animorum omnes contra illum iustissimâ ratione commoti sunt, ejus iniquis postulationibus consentire noluerunt, dicentes, Bonifacium Papam semper fuisse Catholicum, & nullâ hæresi unquam fuisse maculatum, quod & veritas declaravit. Veruntamen ad complacendum Pontifici Romanorum Concilio præfidenti, quatenus ab impetitione Principis iniqui liberaretur, hoc unum consentientes Episcopi decreverunt, quòd Rex memoratus Gallorum cum suis omnibus absolveretur de commissis in Ecclesiam Romanam, vel in ejus olim Pontificem Bonifacium VIII. qui maluissent omnes (nisi tempus opportunitatem denegaret & locus) novis illum innodare censuris. Itaque Rex impius non potuit impetrare, quod invidiâ motus in defunctum impiè voluit, sed meritò contemptus à Concilio fuit.

Hæresis
Beghardiana
in Concilio
damnatur.

Item in eodem Viennensi Concilio damnata fuit hæresis quondam Beghardorum & Beghinarum, quæ de fœcibus Fratricellorum ex Lombardia & Gallia sumens exordium, plures etiam utriusque sexûs homines Idiotas per Germaniam infecit. Cujus sectæ homines sub Religionis habitu, sine tamen obedientiæ jugo incedentes, & varios ac perniciosos dogmatizabant errores, atque sub prætextu simulatæ Sanctitatis, plures deceperunt incautos.

Articulus I.

Primus eorum error manifestus sive articulus fuit; dicebant enim, quòd homo viator suis virtutibus & exercitationibus usque adeò possit proficere, & talem in hac vita gradum perfectionis obtinere, quòd penitus fieret impeccabilis, ita videlicet, quòd nec amplius in gratia possit proficere, nec deinceps peccare. Unde falsò concluderunt dicentes, si homo semper in altiora posset proficere, posset aliquando ad Christi mensuram pervenire.

Articulus II.

Secundus error fuit, quia dicebant, quòd illum hominem, qui prædictum gradum perfectionis attigisset, nec orare deinceps oporteat, nec jejunare, propterea quòd omnis in eo sensualitas jam orationi & spiritui tam sit perfectè subjecta & absorpta, quòd homo corpori suo liberè omnia posset concedere, quæcunque placerent. Unde coitum & alia legibus negata sibi mutuò indulgebant, nullum conscientiae scrupulum admittentes, quasi omnia licerent.

Articulus III.

Tertius, quòd omnes, qui prædictum gradum perfectionis ascendissent, libertatem spiritûs omnimodam consequerentur, & propterea nec præceptis Ecclesiæ, nec majorum quorumcunque obedientiæ haberentur subjecti: sed liberrimè deinceps viverent ab omni humana præceptione penitus absoluti; quoniam scriptura diceret Apostolica: *Ubi spiritus Domini, ibi libertas*. Unde præcepta Prælatorum & Ecclesiæ simul omnia contemnebant.

Articulus IV.

Quartus Circumcellionum error fuit, quòd homo in præfenti mortalitate constitutus finalem beatitudinem secundum omnem gradum perfectionis assequi possit: sicuti eam in gloria obtinebit futura. Unde cum essent miserrimi, se tamen beatos prædicabant.

Articulus V.

Quintus verò error Beghardianæ hæresis fuit, quoniam dicebant, quòd quælibet intellectualis natura seipsâ naturaliter esset beata; & quòd anima non indigeat lumine gloriæ ipsam elevante ad Deum videndum, & adeò beatè fruendum in Patria.

Sextus

Sextus error, quòd se in actibus exercere virtutum, seu in quibuslibet operibus pietatis, sit hominis imperfecti, & adhuc in stadio militantis inferiore: propterea quòd secundum eorum stultam opinionem, anima, quæ ad statum memoratæ perfectionis jam pervenisset, omnino esset beata, & ob id licentiares à se virtutes tanquam suæ beatitudinis quædam impedimenta.

Articulus
VL

Septimus, quòd mulieris osculum, quando natura ad hoc non inclinat osculantem, semper sit peccatum mortale. Coitus autem sive actus carnalis cum quacunque muliere indifferenter, si natura inclinat, non sit peccatum; maximè cum tentatur exercens.

Articulus
VII.

Octavus error, quòd omnes, qui ad præscriptum gradum imaginatæ perfectionis pervenerint, non solum Prælati Ecclesiæ nullum debeant exhibere honorem: sed nec in Elevatione Corporis Domini & Salvatoris nostri JESU Christi assurgere: aut ullam venerabili Sacramento reverentiam exhibere: asserentes, quòd esset imperfectionis eisdem, si à puritate & altitudine contemplationis suæ tantundem descenderent, ut circa mysterium Dominici Sacramenti scilicet Eucharistiæ seu Passionem Christi quippiam cogitarent.

Articulus
VIII.

Alia insuper quædam abominanda divinisque institutionibus omnino contraria & dicebant & faciebant in occulto memorati pestilentes hæretici: quæ omnia sacri auctoritate Concilij per Clementem Papam quintum in præfato Concilio damnata fuerunt. In sæpe dicto etiam Viennensi Concilio generali Clemens Papa quintus Codicem novarum constitutionum suarum, quas vulgo Clementinas nuncupant ab auctore, Patribus exhibuit: quem de consensu omnium Corpori Juris adijciens perpetuâ sanctione confirmavit. Quem quidem Codicem Clementinarum Joannes quoque Papa vicissim secundus postea similiter confirmavit.

Liber Cle-
mentina-
rum editus;

MCCCXII.

Anno Henrici Abbatis Hirsaugiensis tertio decimo, Henricus Rex Germanorum pro Imperij Corona Romam profecturus, in singulis ferme urbibus Lombardiæ ac Liguriæ cæterisque suo imperio faventibus contra Guelphos præsidia & milites sine damno vel injuria civium collocavit. Exercitum deinde movens à Pisis Viterbium venit, ac deinde Romam potenter ingressus est, licet pars Romanorum, qui Ursinis factionibus adhærebant, frustra ei conarentur introitum urbis prohibere. Intravit autem Romam Columnensibus & magnâ Romanorum parte faventibus, & auxilia præstantibus in mense Aprili anno prænotato. Ursini verò cum reliquis Italiæ Guelphis adjutorio Roberti Regis Apuliæ montem Vaticanum præoccupaverunt, cupientes Regi Henrico viam non solum præcludere in urbem; sed etiam coronationem ejus, quæ apud sanctum Petrum in Vaticano fieri debuisset, penitus impedire. Rex autem parcens multitudini, cum potuisset eos debellare, noluit: sed urbem per aliam partem intrans, castra & papiliones in Aventino Coelióque monte per gyrum collocavit. Duravit ista castrorum adversa locatio partium mensibus ferme tribus: & incursiones multæ ab Imperialibus crebrò fiebant in hostes: quamvis ad bellum publicum non pervenerit exercitus. Tandem Rex consilio suorum usus, licet hostium temeritatem eum tempore simul & ratione humiliare potuisset, Basilicam sancti Joannis

Henricus
Rex intra-
vit Romam.

Ecclesia Laterana Mater omnium Ecclesiarum.

Henricus Rex VII. fit Romanorum Imperator VI.

Joannis in Laterano pro sui coronatione deputavit: quæ hoc privilegium antiquitus præ cunctis mundi Ecclesijs habuit.

Anno igitur Dominicæ Nativitatis prænotato millesimo trecentesimo duodecimo. Indictione Romanorum decimâ, Henricus Rex Germanorum ejus nominis septimus, Romæ in Ecclesia Lateranenſi primâ die mensis Augusti, coronam imperij Romanorum suscepit cum solemnitate magna, per ministerium Nicolai Pratenſis, Cardinalis videlicet Hostienſis; cui Papa Clemens quintus eo tempore Concilium apud Viennam, sicut dictum est, celebrans, vices suas ad consecrandum Imperatorem commiserat. Erant autem albi coloris quæque indumenta ipsius Imperatoris in signum pietatis & clementiæ, quippe qui omnino pacificus venisset Italiæ, si Guelphorum impia factio non obstitisset.

Eodem die Coronatione solemniter factâ, novus Imperator magnum convivium suis præparaverat amicis: ad cujus lautitias omnes urbis nobiles & Proceres fecerat invitari: qui etiam præter solos Urſinos contumaces, ad prandium omnes venerunt. Romani autem concitato subdolè per Urſinos tumultu, in Palatium Imperatoris super convivantes subito irruentes omnia clamoribus impleverunt. Quos Imperator fecit interrogari, quid vellent. At illi responderunt dicentes: *Istos voratores, id est, Romanorum nobiles volumus occidere.* Sed Imperatoris jussu repulsi, non sine detrimento sui retrocesserunt.

Completis omnibus Romæ, quæ ad Coronationem Imperatoris fieri antiquâ introductione Principum consueverunt: Imperator Henricus more veterum, Legem de summa Trinitate edidit, quam Romæ solemniter publicavit. Post hæc ad Pisanos cum exercitu suo reversus est, habens secum in comitatu supra dictos quinque Cardinales, quos ei Papa Clemens adjunxerat. Constitutus verò apud Pisanos, duas adhuc leges condidit: quas cum suis rubricis inferendas Codici mandavit. Quarum altera fuit de his, qui rei sunt criminis læsæ Majestatis: altera verò, qui debeant reputari rebelles, & quâ sint poenâ plectendi.

Henricus Imperator Florentiâ obsedit.

Anno prænotato Henricus Imperator novus movens à Pisis exercitum in fine mensis Octobris, civitatem Florentinorum imperio tunc rebellium fortissimâ obsidione vallavit; habens secum omnes Gibellinos, de civitate per Guelphos, qui dominabantur in ea, expulsos violenter atque proscriptos: qui situm Urbis optimè noscentes, in qua parte muri essent infirmiores palàm ostendebant. Quorum si consilium Imperator fuisset secutus, Urbemque mox in principio nutantem fortiter aggressus, nec præstitisset hosti tempus vires augendi, procul dubio civitatem obrinuisset.

Bopardia & Wesalia dantur Ecclesiæ Trevirenſi.

Eodem anno sexto Iduum Decembris, Florentinâ obsidione prænotatâ durante, Baldevvinus Archiepiscopus Trevirorum frater Imperatoris Henrici, qui magnum suorum Comitatum in propria persona pro ipso Imperatore adduxerat, metuens quod postea contigit, ne si fortè Imperator qualibet occasione moreretur in Italia, impensas omnes, quas nomine Trevirenſis Ecclesiæ fecit Imperio, nunquam deinceps recuperare posset, cupiens ergo de restitutione impensarum esse securus, Bopardiam & Wesaliam oppida Imperij cis-Rhenana, cum quibusdam alijs circa Mosellam oppidis, in pignus expensarum, quas cum exercitu fecerat ab

rat, ab Imperatore obrinuit, & Trevirorum Ecclesiæ sub redemptionis titulo adscripsit. Ab illo tempore memorata Imperij oppida cum omnibus appenditijs & proventibus eorum in possessionem Ecclesiæ Trevirensis devoluta sunt, & manent manebuntque, donec redimantur pecuniâ multâ usque in præsentem diem.

Anno prænotato mortuus est Otto Baviaræ Dux & Ungariæ Rex, fugatus à Regno in Bavariam: de quo supra diximus, anno Henrici undecimo, filium relinquens unicum quatuordecim dies habentem ætatis, quem unâ cum fratris sui defuncti prius, duobus filijs, Henrico videlicet annorum octo, & Ottone sex annorum, nutriendum & educandum jam moriturus civibus in Lanshura & Straubingen sub tutelari munimine commendavit.

Otto ex Bavarorum
Duce Rex
Ungariæ
moritur.

Verùm Ottone mortuo Ludovicus Dux Baviaræ superioris postea Imperator Romanorum cum nobilibus utriusque Baviaræ tam inferioris, quàm superioris, huic se puerorum tutelæ civibus factæ potenter (ne dicam violenter) opposuit: & commissos à tutoribus donari suæ fidei importunè postulavit. At illi cum ejus potentiæ non possent resistere, pueros illi Principes tradiderunt.

Hujus occasione tutelæ Dux Ludovicus penè totam suis nutibus Bavariam obtinuit, & potentior ad Imperij jura factus fuit. Item anno præscripto mortuus est Joannes Dux Brabantiae, cui filius ejusdem nominis tertius in Ducatu Brabantinorum Joannes successit. Iste Joannes Dux tertius Margaretham filiam Ludovici Regis Gallorum habuit uxorem, de qua genuit tres filios, Joannem, Godfridum, & Henricum, qui omnes ante Patrem sine liberis obierunt. Filias etiam genuit totidem, quarum prima nomine Joanna nupsit Wilhelmo Hollandiæ Comiti; quo in bello Frisionico interempto, desponsatur Wenceslao Duci Luzemburgensium filio Joannis Regis Bohemorum. Secunda filia nomine Margaretha Ludovico nupsit Flandrensium Comiti; tertiam verò nomine Mariam, Meinhardus Geldriæ Comes duxit uxorem, quem Ludovicus postea Imperator quartus creavit in Ducem.

Joannes
Dux Brabantiae
secundus
moritur.

MCCCXIII.

Anno Henrici Abbatis Hirsaugiensis quarto decimo, Henricus Imperator Romanorum solutâ obsidione Florentinorum ad Pisanos revertitur, & quomodo injurias & sibi & Imperio Romæ factas à Roberto Rege Apuliæ vindicaret, anxius meditatur. Inprimis igitur de Principum consilio sedens coronatus in throno Majestatis, Rupertum Apuliæ regulum læsæ Majestatis reum, citatum solemniter & non comparentem, neque procuratorem, sive litteras excusatorias mittentem, Imperij hostem ac proditorem per sententiam publicè denuntiat, ipsumque regali dignitate & cunctis dominijs privat, capitisque supplicio damnat. Deinde fædere contracto amicitiae cum Friderico Rege Siciliae novum & magnum pugnatorum adunavit exercitum, præfecturus in Apuliam contra memoratum regem, quem deposuerat Rupertum. Jam enim præfatus Rex Siciliae Fridericus per mare cum magno suorum exercitu pro Imperatore contra Rupertum ad Apuliæ regnum applicuit, jam regionem crebris incursionibus devastare cepit. Unde Imperator exercitus partem non modicam cum classe navium septuaginta præmisit in Apuliam, ut

Imperator
Henricus
Regem Apuliæ
privat regno,

R

cum

cum Friderici copijs contra Regem Apuliæ jungerentur. Et reverà nisi morte immaturâ fuisset præventus, totam Apuliam simul & Etruriam cum universa Italia non minus prudentiâ quàm virtute armorum, ad Imperij subjectionem reduxisset, ipsûmque imperium gloriâ simul deco-
râisset & rebus.

Imperator
laborat
morbo dy-
senteria.

Anno igitur Dominicæ Nativitatis prænotato in mense Augusto, Henricus Imperator movens à Pisanis exercitum, iter suum per terram in Apuliam contra Rupertum instituit, veniênsque ad oppidum Bonconventum, quod paucis à Senensi distat civitate milliaribus, in Vigilia festi Assumptionis Beatissimæ Virginis Mariæ, diem ibidem quiescens celebravit Solemnem. Laborabat autem dysenteria morbo graviter toto itineris sui tempore à Pisanis, & omnis in eo medicina defecit, tum propter mutationem aëris, tum quòd impatiens moræ fluxum agitatione corporis nimium resoluti per amplius provocabat. Unde cùm se graviter sentiret infirmum, animæ suæ salutem ante omnia procurare studuit, & quia ulterius progredi non fuit possibile, finem ægritudinis exspectare necessariò decrevit. Confessione igitur Sacramentali quàm humillimè secundum Ecclesiæ consuetudinem præmissâ, Corpus Domini nostri JESU Christi de manu Capellani sui, Fratris Bernardi Ordinis Prædicatorum, in ipsa solemnitate coram eo celebrantis, cum magna devotione mentis in Deum suscepit, & postea ingravescente morbo, etiam sacri perunctione olei communitus fuit. Morbo dysenteria singulis diebus magis ac magis crescente, tandem optimus Imperator viribus corporis defecit, & post dies paucos, hoc est, in solemnitate sancti Bartholomæi Apostoli, in lecto ægritudinis suæ apud Bonconventum vocante Domino expiravit. Cujus corpus magno suorum luctu Pisas relatum est, & in tumba (ut ferunt) argentea sepultum cum honore magno, sicut mos est Imperatores sepelire.

Imperator
in oppido
Boncon-
vent mori-
tur.

Opinio co-
rum, qui
scribunt
eum vene-
no interiis-
se Capella-
ni sui.

Fuerunt inter historiographos ejus temporis nonnulli, qui scribe-
rent, Imperatorem ipsum Henricum, veneno Florentinorum, qui Roberti partes sequebantur, ut prius est dictum, interjisse, non dysenteria vel morte naturali. Dicunt enim hujus injuriosæ opinionis temerarij asser-
tores, quòd Florentini (quos constat Imperatori fuisse rebelles) Fratrem Bernardum præfatum ejus Capellanum & Confessorem, pecuniâ & pol-
licitationibus magnis corruperint, venenum secretè ministraverint, mo-
dumque docuerint, qualiter eum in administratione Dominici Corporis debuerit intoxicare. Deinde scribunt (memorati homines de incertis
judicantes) quòd prædictus Frater Bernardus Imperatori Sacramentum Corporis Christi veneno porrexerit infectum, quando ipsum communi-
cabat, sicut diximus, in solemnitate Assumptionis Beatæ Mariæ semper Virginis apud Bonconventum.

Imperator verò (sicut memorati scribunt auctores) mox ut veneni sensit operationem, dixit ad Magistrum Bernardum: *O Domine quid feci-
stis? parcat vobis omnipotens Deus, quia male mecum egistis. Recedite quanto citius,
quoniam si hoc scelus vestrum nostri perceperint fideles, malâ morte sine dubio
peribitis.* Quibus dictis ferunt Imperatorem dissimulasse factum, donec frater declinavit & fugit.

Alij

Alij verò quidam scriptores adjiciunt, quòd Imperatori mox ut fen-
sit venenum, suaserint medici, quatenus per vomitum illud rejiceret,
priusquam se virus in membra diffunderet. Quibus illum ferunt hujusce-
modi dedisse responsum: *Absit procul, ut Dominum & Salvatorem meum,*
quem hodie in Sacramento sumpsit altaris, per vomitum rejiciam à me. Fiat vo-
luntas ejus mecum in omnibus. Unde hujus opinionis assertores, qui scri-
bunt Imperatorem veneficio perijsse prius dicti Fratris Bernardi, con-
sequenter nimis temere, & (ut nobis videtur) sine ratione confirmant,
quòd Romanus Pontifex (nescio quis) pro expiatione tanti sceleris, Or-
dinem Fratrum Prædicatorum eâ multaverit notâ infamiæ, quòd omnes
eorum Sacerdotes dum celebrant, perpetuò sese manu sinistrâ, Domi-
nico debeant Sacramento communicare, sicut & communicant. Sed nos,
qui perquirendis historijs pro cògnitione veritatis exactam fecimus
diligentiam, à quam pluribus historiarum gravissimis scriptoribus me-
moriæ commendatum invenimus, sæpe dictum Fratrem Bernardum
super imposito sibi ab æmulis crimine penitus fuisse innocentem, quippe
qui fuerit vir bonus, Magister in Theologia doctissimus, & semper inno-
centis ac religiosissimæ conversationis. Et nos Deum solum, & veritatem
habentes præ oculis, indubitanter credimus, tam ipsum Fratrem Bernar-
dum, quàm totum Ordinem Prædicatorum objecti sceleris omnino &
semper fuisse innocentes, & Henricum Imperatorem non veneno, sed
morte naturali defunctum.

Quòd Im-
perator no-
luerit reji-
cere venci-
num.

Historia
venenicon-
tra Prædi-
catores fi-
ctitia.

Hujus assertionis nostræ prima ratio est, quoniam dysenterix morbo
prius quam moveret à Pisanis, graviter laborabat, in tantum, quòd re-
stringi fluxus eo in loco, sicut diximus, nullâ potuit medicinâ. Prius ergo
quàm Dominici Corporis Sacramentum de manu Fratris Bernardi apud
Bonconventum in die Assumptionis Mariæ suscepisset, infirmus extitit,
quâ etiam ægritudine morbi & non veneno, paulò post, sicut diximus,
mortuus fuit.

Prima ex-
cusationis
ratio.

Verùm ne contrarium opinantibus ratio præmissa videatur infirma,
altiore testimonio innocentia viri fuerit comprobanda. Imperator
namque jam moriturus interrogatus utrum aliquam veneni suspicionem
de memorato Fratre Bernardo haberet, clarâ voce respondit: *Se pro cer-*
tissimo certum habere, quòd Frater Bernardus esset innocens, & nihil in eum Com-
misisset mali. Jam enim suspicio quædam veneni de ipso Capellano inter
Aulicos fuit suborta. Sed Imperator excusavit eum, in præsentia multo-
rum principum, quibus nos convenit adhibere fidem.

Secunda
excusatio-
nis ratio.

Et ne contradictor Innocentiæ viri contendat, quasi nos eam confinxer-
imus excusationem, testes qui personaliter interfuerunt, pro dictorum
confirmatione citamus: Joannem videlicet Bohemiæ regem ipsius filium
Imperatoris, Baldevvinum Trevirorum Archiepiscopum fratrem Im-
peratoris; si verò isti duo non sufficiunt, adjiciemus & alios, qui morienti
& excusanti astiterunt; Archiepiscopum Mediolanensem, Archiepisco-
pum Argentinensem, Episcopum Perusinum, Episcopum Pisanum, Epi-
scopum Lucensem, Episcopum Tridentinum, & plures alios, quorum
nomina brevitatis gratiâ omittimus. Cui testimonia tantorum virorum
non sufficiunt, veritatem non requirit, sed calumniam astruit.

Tertia ex-
cusationis
ratio.

R 2

Rursum

Litteras illi
Principes
Innocentiae
dederunt.

Rursum si pergant accusatores innocentiae testibus etiam contradicere introductis, quasi nostram inventionem fallaciter allegatis, litteras excusationis munimine sigillorum eorundem Principum roboratas offerimus, quibus praefatum Fratrem Bernardum de objecto crimine innocentem & sufficienter excusatum non dubitamus. His causis informatum copiose animum nostrum agnoscimus, & propterea frivolum accusationem viri refutamus. Et quamvis haec ita se in veritate habuerint, nihilominus tamen mortuo Imperatore Henrico, gravem Ordo Praedicatorum a plerisque detractionem sustinuit, qui propter suspicionem ab aemulis Fratri Bernardo contumeliose suscitatum in populo, ipsam religionem totam minus iuste fuerunt persecuti. Cujus infamationis primordiale causam multam sinceritate inquisitam, & cum veritate inventam breviter his decrevimus inferere.

Frater Ber-
nardus ex
invidia cu-
rialium dif-
famabatur.

Frater Bernardus Sacrae Theologiae doctus Magister, sicut diximus, Imperatoris Capellanus fuit, atque Confessor propter eruditionem & vitae meritum, charus multum atque dilectus, & ob id optimo loco habitus & magnae reputationis. Videbant hoc Aulici venatores, & sicuti fieri solet in Curijs Principum, invidebant, quod Frater apud Imperatorem videretur acceptus. Enimvero sicut nos experientia docuit, invidiam praeter ceteris magnam in Principum Curijs patiuntur claustrales, quoties favorem aut gratiam Dominorum specialem fuerint assecuti. Unde quamvis saepe dictus Frater Bernardus de objecto scelere tam per Caesarem ipsum, quam per Principes memoratos ut verè innocens sufficienter & superabundè fuisset excusatus, tamen quorundam invidorum turba quiescere a concepto livore non potuit, sed Ordinem Praedicatorum totum unacum Fratre Bernardo quantum valuit persecuta fuit.

Inter quos Henricus Flandriae Comes cum certis curialibus principalis omnium persecutor & hostis Praedicatorum extitit: & Fratrem saepe dictum Imperatoriae mortis reum constanter affirmans, ipsum cum omni religione sua crudeliter ubique diffamavit. Mihi autem non est dubium de innocentia fratris: quem nisi Principes supradicti & maximè filius ac frater Imperatoris manifestè cognovissent innoxium, procul dubio non dimisissent impunitum. Qui sentit aliter, videat quo spiritu moveatur; cum opinionis temerariae certum non habeat firmamentum. Nos viam libenter assumimus tutiorem.

Praedicator-
es à Papa
notatos
frivolè ni-
mis credi-
tur.

Quod verò plerique opinantur, Ordinem Praedicatorum ob saepe memoratum veneficium esse eam poenam notatum per Pontificem Romanum, quam Corpus Dominicum sinistra celebrantes sumere omnes deinceps fuerint compulsi: frivolum est & humanam levitate, ne dicam, temeritate excogitatum, quod multiplici ratione facile possumus comprobare. Nec enim vel commodo ad hoc movemur aliquo temporali, nec amoris, aut privatae necessitudinis vinculo sub debito colligamur, ut pro innocentia fratrum compugnemus: sed quia veritatem contra falsitatem tenemur defendere; oportebat nos opinionem invidorum falsam demonstrare. Dicant igitur nobis opinionis temerariae defensores, quis Papa injunxit Ordini Praedicatorum, ut sinistra se manu presbyteri communicent celebrantes. Certè non Clemens Papa quintus, sub cujus Pontificatu saepe dictus Imperator Henricus mortuus est: qui etsi per litteras suas ad Prin-
cipes

eipes Germaniæ datas illum promoverit eligendum, non tamen in finem amavit electum; mox etenim ut cum tanta multitudine armatorum intravit Italiam, constituens prælia multa, ejus potentia cepit memorato Pontifici vehementer esse suspecta: & mutato consilio, quem dilexit absentem, præsentem nimium formidabat. Unde postea quam coronandus Romam intravit Rex cum quinque Cardinalibus supradictis, Pontifex de Vienna, ubi tum celebrabat Concilium, per occultum Cardinales admonuit: ut coronationem ejus, si commodè possent, intermitterent, aut saltem longius differrent. Unde constat Papam tunc mortem Imperatoris libentius audivisse quàm vitam. Quemadmodum ergo illius mortem vindicare potuit, cujus vitam sibi metuendam semper cum fortuna suspectam habuit? Non igitur verisimile est, quòd memoratus Pontifex Romanus Ordini Prædicatorum hanc notam imposuerit sese communicandi. Sed neque aliorum succedentium Romanorum Pontificum quispiam hoc ordini præcepisse credendus est: cum de nullo quidquam tale sive in historiis, sive in aliqua Extravagante constitutionum uspiam legatur. Vana igitur & frivola eorum cavillatio est: qui memoratum communicandi modum Ordini Prædicatorum pro poena sæpe dicti veneficij à Romanis Pontificibus somniaverunt impositum. Nam si etiam frater Bernardus veneno Cæsarem interemisset, quod nullatenus factum credimus, quid unius crimen hominis ad Ordinem totum? ut hominum tot millia non solum tunc præsentem in carne, verum etiam perpetuis futuris temporibus propterea poenaliter debuerint notam infamiæ subire innocentes? Nimis enim videtur & prorsus iniquum, totum condemnare Ordinem, & præsertim Ecclesiæ tam utilem propter delictum unius. Unde necessariò repetimus, quod amore veritatis sæpe est dictum; quoniam nec Ordinem Prædicatorum, nec fratrem Bernardum Cæsarianæ mortis causam præstitisse aliquam, nec ob id sive poenam sive magnam contraxisse culpam, neque luere poenam concedimus.

Quòd verò sinistrâ se manu celebrantes communicant, nullius est poena criminis; sed antiquâ consuetudine introducta devotio: quatenus eò decentius pectus dextrâ possint contundere, quo minus eam porrectione Sacramenti coguntur occupare. Multorum etenim consuetudo laudabilis est celebrantium, ut sumpturi vivificum Corpus Domini, tertio pectus tundant dicentes: *Deus propitius esto mihi peccatori.* Et hæc tussio pectoris, quoniam sinistrâ fieri manu decenter non potuit, primos Institutores Prædicatorum Ordinis, quo dextram haberent exoccupatam, ut communicaturi Sacramentum sinistrâ teneant induxit. Dicant mihi homines opinionem veritati contrariam temerè nimium asserentes, quid illi commiserint sceleris, qui manibus remotis Dominicum Corpus linguâ duntaxat attrahentes de patena suscipiunt? si propterea sinistrâ se communicant Prædicatores, quòd veneficio unum hominem (sicut falsò accusantur) interfecerunt? Certè si propterea isti manu se communicare sinistrâ compellerentur, quòd unus eorum frater veneno necasset Cæsarem, illi & Papam & Cæsarem occidisse judicandi sunt, qui nullam manum, sed quasi canes lambentes solam linguam apponunt.

Sed utrûmque communicandi modum Sacramenti reverentia & devotio Patrum instituit; quam nec veneficium, nec sceleris cujuscquam,

Vana & frivola est opinio Ordinem de venenoculans.

Etiamsi unus peccasset, quid ad Ordinem totum?

Vera causa quare sinistrâ se communicent Prædicatores.

Bonus Christianus non est, qui facile judicat alios.

perpetratio causavit. Nostræ autem mortalitatis infirmitas est, quando tam citò malè de proximo loquentibus fidem apponimus, & causas innocentiae minimè judicamus. Quisquis verò commissorum incertus Con-Christianum suum ex sola famæ lubricitate, malum aut sceleris reum temere judicat, ipse quòd bonus Christianus non sit, suo iudicio manifestat.

Henricus
Imperator
fuit opti-
mus Prin-
ceps.

Argenti-
nenses do-
minos se
nuncupan-
tes despe-
xit.

Non me-
rentur re-
sponsum
Regis.

Imperator
exaudivit
cives Ar-
gentinen-
ses, domi-
nos nesci-
vit.

Vacat Im-
perium
cum Regno
quasi men-
sibus XIV.

Fuit autem Henricus Imperator supra dictus vir prudens, pius & per omnia magnificus, cui vivere siliuisset diutius, & regnum Germaniæ ad pristinum reduxisset splendorem simul & imperium. Christianæ Religionis cultor integerrimus extitit, & iudex in cunctis semper causis æquus atque iustissimus fuit: Dominos Episcopos & omnem clerum in magna reverentia habuit, & omnes Monachos atque claustrales ut veros Dei famulos semper devotè colens ac venerans honoravit. Pauperum defensor fuit infatigabilis, & oppressores egenorum districtè iudicavit. Superbiam in se nullam habuit, quam in cunctis semper hominibus maximè detestatus fuit. Quod ut verum demonstremus exemplo, unum illius factum memoriâ dignum in medium proferamus. Cùm anno regni sui primo mox post coronationem in Aquisgrani factam ad superiores Rheni partes ascenderet, atque fidelitatis iuramentum (quod Huldani nostrates vocant) in singulis Civitatibus & oppidis Imperij de more suscipere, inter alias regni Germaniæ urbes ad Argentinam pervenit. Ubi fidelitatis Homagio à civibus ex more suscepto illico recessit. Argentinus autem senatus confirmationem suarum libertatum, sicut in promotione novi regis fieri consuevit, habere cupiens, misit ex se duos ad Regem, qui nomine totius consulatûs peterent Jurium confirmationem. Qui intro-missi ad regem, ut parum curiales suâ simplicitate eatenus consuetâ dixe-runt: *Domini nostri Argentinenses miserunt nos ad sacram Majestatem vestram confirmationem Privilegiorum suorum postulantes.* Et non respondit eis verbum. Rege autem ab Argentina discedente ad Colmariam secuti sunt memorati Oratores, quoties poterant habere accessum, semper eadem postulabant, Dominos suos honorificè nominantes: & nec tunc quidem responsum vel unius verbi à Rege meruerunt. A Colmaria quoque Re-gem secuti ad Spiram, eadem quæ prius sedulò postulabant. Verùm cùm eis Rex nihil omnino responderet, vehementer admirati sunt, & causam nescientes consilium à quodam Aulico secretè tandem accepe-runt, ne in sua petitione dominos nuncuparent Argentinenses, quoniam mos talis loquendi ad Regem de subditis imperio civibus quandam, superbiam prætenderet. Reversi mox Oratores ad Regem dixerunt: *Serenissime Domine Rex, Senatus & populus civitatis Argentinensis humiles & devoti servitores, & subditi Majestatis vestra, miserunt nos humiliter supplicantes, quatenus eadem Serenitas vestra eis eorum privilegia & libertates auctoritate regali confirmare pie dignetur.* Quibus Rex illico respondit: *Hactenus non poteramus intelligere, quiescent domini illi, de quibus loquebamini. Nunc autem primò intelligimus, vos nuntios esse civium nostrorum Argentinensium, quibus gratiam nostram & omne bonum favemus; libenter dabimus, quod petitis.* Et mox litteras dari mandavit postulas.

Post mortem verò Imperatoris Henrici, quæ contigit anno præno-tato Dominicæ Nativitatis terriodecimo supra trecentesium atque millesimum, in festo sancti Bartholomæi Apostoli, quæ fuit vigesima quarta

quarta dies mensis Augusti, vacavit regnum Germanorum simul & Romanorum Imperium anno uno, mense quoque uno, diebus quinque & viginti, usque ad nonum decimum mensis Octobris anni sequentis, quando Ludovicus Dux fuit electus.

Eodem anno quo mortuus est Imperator Henricus sextus, qui hujus nominis Rex erat Germanorum septimus, pestilentia per totam Germaniam crudelissima & nimium crudelis sæviens multa millia hominum in brevi tempore consumpsit. Vix etenim partem hominum tertiam superstitem clades illa miseranda reliquit, reliquos innumerabiles crudeliter absumpsit. Miserandum erat spectaculum homines subito, cum sani loquerentur, videre infirmari, & eosdem in tanta multitudine mori, ut sani vix sufficerent mortuos sepelire. Semel infectus peste illa, die altera moriebatur. Nulla hominum æstimatio capit, quanta fuerit multitudo mortalium in illa calamitate miserabili absorpta. Nam sicut scribit Hugbertus Monachus S. Ferrucij, obierunt in illa tempestate horribili in civitate Colonienſi plusquam triginta millia hominum. In Treveri 12. millia. In Moguntia plusquam sedecim millia. In Wormatia sex millia. In Spira novem millia. In Argentina tredecim millia. In Basileâ quatuordecim millia. In Herbipoli quatuor millia, in alijs quoque civitatibus, oppidis, villis & castellis Germaniæ penè omnibus tantam multitudinem hominum pestis illa consumpsit, quæ litteris commendata posteris esset incredibilis. Hanc sævissimam mortalitatem hominum tanta fames & inopia victualium subsecuta fuit, ut his qui viventes relictæ fuerant, in tanto defectu vivere omnino videretur gravius quàm illis, quos pestis absumperat, mori. Tantam enim multitudinem hominum mortalitas illa consumpsit, quòd innumerabiles villæ habitatoribus defunctis remanserunt desertæ, terra cultoribus suis caruit, arator cum seminante pariter defecit. Tanta etiam aquarum inundatio per Germaniam eodem anno exiit, quòd sementem terræ commissam penitus suffocavit. Unde tam ex inundatione aquarum, quàm ex defectu cultorum terra multis annis sterilis facta permansit. Fames tam valida & diuturna fuit, quòd mercatores lucri causâ frumentum de Sicilia in Germaniam per mare navigio laboriosè adduxerunt.

Pestilentia
crudelissi-
ma occupa-
vit Germa-
nos.

Fames diu-
turna pestē
hanc secuta
fuit.

Frumenta
Germaniæ
ex Sicilia
navigio ad-
ducta.

Claruit his temporibus Hugbertus Monachus Coenobij S. Ferrucij Martyris, in villa Blidenstadt quod duobus à Moguntia distat milliariis, Ordinis Divi Patris nostri Benedicti. Vir tam in divinis scripturis eruditus, quàm in sæcularibus litteris suo tempore indubitanter doctissimus, nec minus vitæ merito, quàm eruditione insignis, qui gemino stylo multa lucubravat præclara opuscula, quibus memoriam sui posteris commendavit. Imprimis chronicon opus scripsit succinctum à tempore Foundationis Monasterij sui memorati, in quo multa per digressum in Germania & exteris nationibus facta commemorat usque ad annum Dominicæ Nativitatis millesimum trecentesium vigesimum. Item de inclinatione Ordinis nostri quatuor libros gemino stylo composuit ad imitationem Marciani atque Boethij: de Præminencia Ecclesiæ Moguntinæ libros duos, ad Petrum Archiepiscopum ejusdem, Epistolarum ad diversos librum unum. Alia insuper nonnulla scripsisse dicitur, quæ ad notitiam nostræ lectionis minime venerunt.

Hugbertus
Monachus
in Bliden-
stadt Chrono-
graphus.

MCCCXIV.

MCCCXIV.

Emicho fit
Episcopus
Spirensis
Ecclesiæ
annis XIV.

Anno Henrici Abbatis Hirsaugiensis quintodecimo, indictione Romanorum duodecimâ pridie Iduum Januarij, mortuus est Sigebotho de Lichtenberg Episcopus Spirensis quadragesimus nonus, anno Pontificatus sui duodecimo, sepultus in choro Regum ad latus sinistrum in memorata Ecclesia Spirensi. Post quem Emicho ex Comitibus de Lyningen ordinatus antistes, præfuit annis quatuordecim, vir magnificus, & Jurium Ecclesiæ suæ, ac libertatum defensor acerrimus.

Clemens
PP. V. obiit.
Sedes Petri
biennio vacavit.

Eodem anno mortuus est Clemens Papa V. qui Ordinem Templariorum ad nimis importunam Regis Gallorum instantiam, ut supra diximus, destruxerat, de cujus vita moribus & obitu si quis plura scire desiderat, ultimam chronicæ Antonini partem legat. Post cujus mortem Sedes Apostolica vacavit annis duobus, mensibus tribus, diebus decem & septem propter discordiam Cardinalium.

Anno etiam prænotato Cometes in parte Aquilonari coruscans per duos ferme menses apparuit, simulque tres lunæ in Cœlo tempore uno visæ sunt, quarum interpretationem unusquisque sibi usurpabat.

Rex Gallorum
Philippus
obiit.
Ludovicus
successit.

Eodem anno mox posteaquam Cometes disparuit, mortuus est Rex Gallorum Philippus, homo ferox, cupidus nimium & avarus, qui lucri causâ multa perperam gessit, in quibus nec Denm timuit, nec homines curavit: Judæos in toto regno suo avaritiâ ductus, cunctis bonis eorum spoliavit, sub prætexu religionis: Flandriam contra justitiâ miserabiliter vastavit: Ecclesiam Romanam tyrannicè persecutus fuit: decimas Ecclesiarum & Monasteriorum suis usibus temerè usurpavit: quid cum Templarijs excogitaverit, dictum est. Post cuius mortem Ludovicus filius ejus regnavit annis duobus.

Henricus
Comes Syl-
vestris fit
Episcopus
Wormatiensis.

Anno præscripto decimâ die mensis Februarij, quæ festo S. Scholasticæ fuit solemnitas, obiit Emericus de Cronenberg Episcopus Wormatiensis Anno Pontificatus sui decimo. Huic electione Canonicâ in Pontificatu Wangionum successit Henricus filius Hermani Comitis Sylvestris de Duna, castello tribus à Spanheim Coenobio distante milliaribus, qui Comites vulgariter dicebantur *Widgraffen* / quorum propago dudum defecit. Erat autem Henricus iste præpositus majoris Ecclesiæ Wormatiensis, & præfuit in Pontificatu annis quinque.

Conventus
fit Principum
pro electione
Regis.

Anno prænotato decimo nono die mensis Octobris, post longam Imperij simul & regni vacantiam, tandem Principes Imperij Electores apud Franckenfurt in unum convenerunt. Petrus videlicet Archiepiscopus Moguntinus, Baldevvinus Archiepiscopus Trevirorum, Henricus Archiepiscopus Coloniensis, Rudolphus Comes Palatinus Rheni, Rudolphus Dux Saxoniz, Volmarus Marchio Brandenburgensis, & Joannes Rex Bohemiz, animo & intentione constituendi super se Regem & Imperij Rom. gubernatorem. Affuerunt etiam Fridericus, Albertus, & Lupoldus fratres Austriæ Duces, non vocati, spem sibi regni magnam promittentes, & per hoc non parvæ dissensionis causam præstiterunt. Unde quatuor memorati Principes: Petrus Archiepiscopus Moguntinus, Baldevvinus Archiepiscopus Trevirorum, Volmarus Marchio Brandenburgensis, & Joannes Rex Bohemiz, Ducum Austriæ ambitionem habentes exosam, Ludovicum Bavariæ Ducem in Regem Germanorum & Imperatorem

Ludovicus
Bavariæ
Dux ab una
parte in Regem
eligitur.

ratorem Romanorum unanimiter elegerunt, qui fuit Rudolphi Comitis Palatini senioris frater; quorum Pater Ludovicus Comes Palatinus Rheni Bavariaeque Dux magnus extitit, avus verò paternus Otto, qui primus ex Bavariae Ducibus Comitatum Palatinum Rheni cum uxore obtinuit, sicuti anno Crafftonis Abbatis sexto, & superius anno Eberhardi Abbatis xvi. similiter diximus. Henricus verò Coloniensium Archiepiscopus, Rudolphus Comes Palatinus Rheni, & Rudolphus Dux Saxoniae Schisma in electione facientes, Fridericum Austriae Ducem contra Ludovicum sibi suisque sequacibus regem elegerunt, & multiplicata sunt mala super terram; per annos etenim octo continuos, hi duo pro regno contendentes, & crebras inter se congressiones facientes, maximam regno induxere cladem. Postremò tamen Ludovicus contra Fridericum obtinuit, & sibi regnum per potentiam vendicavit, Fridericum cepit, & in deditionem coarctavit, ut suo inferius loco dicemus. Rudolphus autem Bavariae & Comes Palatinus Rheni, qui morabatur in oppido Haidelberg prope Neccarum à Ludovico fratre jam dicto rege, propterea quòd Fridericum Austriae Ducem illi prætulerat in electione ad regnum, de patria simul & Principatu expulsus est, & in Angliam, unde habuerat uxorem, fugere & exulare usque addiē mortis suae in miseria magna atque continua compulsus est. Quo de patria violenter expulso, Ludovicus frater novus Rex omnem Principatum ejus suo mancipavit imperio, quem tamen filijs Germani postea restituit.

Fridericus
Austriae
Dux ab alia
parte in re-
gem eligitur.

Rudolphus
Comes Pa-
latinus à
fratre de
patria ex-
pellitur.

Electio bifariam celebrata in memorato Franckfortienſi oppido, Ludovicus Rex novus cum sibi adunatis principibus in proximum oppidum Rheni Oppenheim secessit, cui oppidani ad persuasionem Petri Archiepiscopi Moguntini subjectionem & obedientiam praestiterunt. Cum verò aliquandiu moraretur ibidem, Rudolphus frater ejus Palatinus, qui necdum fugerat, cum alijs Friderico adhærentibus in ejus mortem, dolos & fraudes insidiosè machinati sunt. Unde miles quidam Henricus de Alzein nuncupatus, de Heidelberga in Oppenheim sub forma servitoris mittitur, qui cum balista sub pallio subtiliter abscondita interfecturum se Regem pollicebatur. Rex autem praemonitus à quodam fidei, cepit Sicarium, à quo per torturam omne pravorum intellexit arcanum. Ex Oppenheim ergo discedens ad Moguntiam super bigam latronem circumduxit ligatum, cunctis in terrorem, ne similia quisquam praesumeret, atque spectaculum. Qui tandem equo colligatus ad caudam per civitatem trahitur: postea rotatus est, & ultimò in quatuor partes secundum antiquam legem Francorum nostrorum dividitur.

Henricus
miles de
Alzein Re-
gem vole-
bat occide-
re.

Huic verò conspirationi Rudolphus Comes Palatinus Rheni assensum & consilium dederat; quod Ludovicus Rex cum intellexisset ex confessatis capti latronis, nimium iratus est, & fratrem capere ad necem festinabat. Sed avisatus ille, noctu pedibus aufugit, & sicut disposuerat animo, pauper in Angliam descendit; tanto etenim pavore fuit perterritus, ut publicè transire non praesumeret; Frater enim nimio furore repletus, omnes viarum exitus fecerat praemuniri custodibus, ut fugere manifestus non posset, & neque familiam, neque vecturam secum ducere aliquam. Fugit igitur sicut diximus noctu, uno duntaxat comitante

Causa pro-
pter quam
Ludovicus
Rex fra-
trem expul-
sit de pa-
tria.

S

famulo

famulo, pedibus ambulare contentus in habitu peregrinorum, quem uxor poſtea relictis apud Heidelberg liberis ſuis etiam ſubſecuta fuit.

Margaretha uxor Regis Ludovici peperit ei ſex filios.

Ludovicus autem Rex quotidie magis magisque convaluit, & feliciter pluries contra Fridericum triumphavit. Uxorem habuit Margaretham Wilhelmi Comitſ de Henegau Hollandiæque filiam, de qua genuit ſex filios. Ludovicum videlicet Ducem Baviariæ: Stephanum quoque Baviariæ Ducem in Landtshutta commorantem: Albertum Ducem in Strubingen: Wilhelmum Ducem Hollandiæ, Selandiæ, Friſiæ & in Breda Henegauque Comitem: Ludovicum Romanum, quia Romæ natum; poſt Volmarum Marchionem in Brandenburg & Ottonem.

MCCCXV.

Fames Germaniam graviter afflixit ſimul & Italianam.

Anno Henrici Abbatis XVI. magna per univerſam Germaniam ſimul & Italianam fames graviffimè afflixit mortales, in qua multa hominum millia propter inopiam, in diverſis mundi regionibus perierunt. Duravit autem fermè biennio, quâ tandem ceſſante ſecuta eſt mortalitas maxima.

Ludovicus apud Aquasgrani cum uxore coronatur Rex.

Anno Henrici Abbatis prænotato Ludovicus Rex in feſto Epiphaniæ Domini à Petro Moguntino & Baldevvino Trevirorum Archiepiſcopis, in Baſilica ſanctæ Mariæ Dei ſemper inmaculatæ genitricis, in Aquisgrani ſolemni pompâ in Germanorum Regem unctus & coronatus eſt, & uxor ejus ſimiliter in Reginam ſublimata. Coronatione ſolemni peractâ ad Coloniam redijt. & cives in deditionem accepit. Inde per Rheni fluenta conſcendens, Treviſoſ, Moſellanos, Rhenanos, & reliquas Civitates cum oppidis fermè cunctis uſque ad Argentinam ſibi ſubjecit. Suevi etiam penè omnes præter Ulmenſes Ludovicum ut Regem ſuſceperunt.

Fridericus etiam per manus Henrici Archiepiſcopi Coloniensis, non apud Aquasgrani, quò venire tutò non potuit, ſed alibi regni coronam & inſignia ſuſcepit, illius autem partes Alſatij cum Baſilienſibus & Conſtantienſibus ſequebantur.

Bellum inter Ludovicum & Fridericum committitur.

Eodem anno prælium factum eſt magnum in agro Spirenſi, inter Ludovicum Regem quartum, & Fridericum Austriæ memoratum Ducem ejus adverſarium, in quo multi ex utraque parte ceciderunt.

Lupoldus verò Dux Austriæ Friderici Germanus, in odium tam Spirenſium, qui Ludovicum ſuſceperant, quàm Regis Ludovici, priuſquam bellum inciperetur, omnes penè in circuitu villas combuſſerat igni, & multa pauperibus intulit damna. Veruntamen campum & victoriam Rex Ludovicus obtinuit, & Fridericum cum ſuis fugere coëgit.

Erat autem fames magna, ſicut diximus, in omni terra, & Baldevvinus Trevirorum Archiepiſcopus vir prudens, qui tempore pacis & abundantiae ſibi de neceſſarijs providerat, victualia regijs exercitibus copioſiſſimè miniſtravit.

Eſlingen obſidetur.

Anno item præſcripto Fridericus Austriæ Dux, poſteaquam victus & fugatus eſſet à Rege Ludovico, ſicut dictum eſt, in agro Nemetenſi, ſuorum reſcolleto exercitu movit in Sueviam, & imperiale oppidum Eſlingen gravi obſidione vallavit. Quod ubi Regi Ludovico innotuit, contractis undique copijs contra Fridericum in Sueviam pro liberandis civibus aſcendit. Bellum denuò committitur, plures ab utraque parte trucidantur, ac multi capiuntur, & ob id neceſſariò capta obſidio ſolvitur.

Intercâ

Interea dum hæc geruntur in Suevia, Lupoldus Friderici frater Dux Austriæ contractis copijs vallem Suitensium confœderatorum intrare disposuit; quod cum propter meatuum angustiam haud facillè posset efficere, suorum in arcano cæpit consilium habere. Complacuit autem postremò consultantibus, ut secretò ab una parte montium intrantes nocturno tempore super illos, qui nihil tale suspicabantur, irruerent, & nullò resistente omnia quæ reperissent, liberè devastarent.

Lupoldus
Dux contra
Suitenses
movet.

Erat in exercitu Lupoldi nobilis quidam de Henneberg, qui tot subito perire Innocentes doluit; & ideò præmonere Suitenses de imminente periculo cogitavit. Sagittam ergo cavatam superius artificiosè operuit, litteras continentes præmonitionem inclusit, & jactu balistæ in vallem destinavit. Suitenses relectis litteris sibi projectis, sub introitu vallis occultè posuerunt insidias, & omnes quotquot ingredi præsumpsissent ex adversarijs vel occiderunt, vel converterunt in fugam. Unde Lupoldus suorum strage acceptâ non parvâ, confusus redit ad propria.

Per sagittam
avisantur
Suitenses.

Eodem anno in oppido quodam Austriæ Cremenfi Pataviensis Diocesis, hæretici plures nefandissimi per Fratres Prædicatores inquisiti fuerunt atque detecti; quorum errores perniciosissimi ex pravis Fratricellorum dogmatibus sumpserunt originem, quos dudum sancta Romana damnavit Ecclesia in Concilio Viennensi, de quo paulò jam ante diximus, anno Henrici Abbatis istius duodecimo. Detecti autem & comprehensi, quoniam omnes in erroribus suis fuere contumaces, ad ignem adjudicati sunt, & extra memoratum oppidum Cremenfè in cinerem combusti.

Multitudo
hæreticorū
in Austria
comburi-
tur.

Vesaniæ autem illorum principales articuli fuerunt. Sacerdotium & sacrificia Ecclesiæ cuncta, Missam & Sacramenta omnia deridebant, & nec reverentiam Sacramentis, nec obedientiam vel honorem voluntariè ullū præstabant Sacerdotibus. Luciferum & reliquos Dæmones cœlo injuriâ pulsos affirmabant; ideoque & ipsos omnes regno felicitatis aliquando, ut injuriam passos, fore restituendos, Michaëlem verò & cæteros Angelos bonos omnes, tanquam injuriatores, cum omnibus, extra eorum sectam, hominibus in æternum damnandos. Unde mutuò sese invicem salutantes in favorem Sathanæ dicebant: *Salutes te injuriam passus.* Quod Lucifero adscribunt. *Si Maria, inquit, Virgo permansit post partum, non hominem sed Angelum peperit: si autem verum hominem peperit, Virgo post partum non fuit.*

Errorum
pessimorū
principales
articuli
notantur.

Duodecim viros ex tota eorum multitudine segregatos habebant, quos & Apostolos nuncupabant, qui totam Germaniam quotannis perlustrantes, simpliciores quosque in suis erroribus confirmabant. Ex illis duodecim rursus secernebant duos seniores, quos sectæ vocabant ministros, qui singulis annis Paradysum se intrare fingeant, ubi ab Enoch & Elia potestatem acciperent suos absolvendi ab omnibus delictis atque peccatis; quam auctoritatem pluribus in singulis civitatibus & oppidis communicabant. Sacramentum Baptismatis contemnebant dicentes. si Baptismus est Sacramentum, ergo quodlibet balneum est Sacramentum, & balneator omnis est Deus. Sacramentum etiam Pœnitentiæ vitiabant, confitentes non Sacerdotibus, sed Laicis peccata sua tantum in genere, & nihil penitus in specie, ac per hanc sperantes confessionem omnium se delictorum à poena & à culpa remissionem suscepturos. Sacramentum quoque Salutarium Dominici Corporis & Sanguinis non credebant,

Duodecim
sibi præfe-
runt Apo-
stolos.

Omnia Ec-
clesiæ Sa-
cramenta
contemne-
bant.

Matrimo-
nium Bla-
ſphema-
bant.

Eccleſiam
& Pontifi-
ces irride-
bant.

• Hæretico-
rum ingens
fuit nume-
rus.

Puellæ per-
tinacis fa-
tua & ni-
mis erro-
nea respon-
ſio.

Inter Abba-
tem & Con-
ventum
Hirſaug.
diſcordia.

conſecratam in Altari hoſtiam, Deum fictitium temerè nuncupantes, Sacramentum verò matrimonij, Juratum meretricium vulgariter ap-
pellabant; quia brutorum inter ſe more turpitudinem ſine matrimonij
lege exercebant. Extremam unctiõnem irridebant; de qua interrogati
quid ſentirent, publicè omnes reſpondebant: *Nos firmiter credimus,
olera quanto plus fuerint oleo condita, tanto eſſe indubitanter meliora.* Con-
ſecrationes Eccleſiarum, cœmeteriorumque, ordinationes Episcoporum,
Sacerdotum, & quarumlibet rerum benediſtiones, pro nihilo reputabant.
Deum nec ſcire nec punire peccata, quæ fiunt ſub terra, iniquâ loquacitate
dicebant. Unde convenientes in ſpeluncis & cavernis ſubterraneis, nullâ
conſanguinitatis obſervatâ conſideratione, pater cum filia, frater cum
ſorore, filiûſque cum matre turpitudinem ſuam indifferenter exercebant.
Romanam Eccleſiam non Chriſti, ſed infidelium eſſe dicebant: cenſuras
Eccleſiæ, auctoritatem Prælatorum, & omnes Chriſtianorum ritus irri-
debant, jejunium nullum ſervabant; carnibus omni tempore, etiam,
in die Paſceves utebantur. Nullum feſtum obſervabant, ſed etiam die
Paſchatis laborabant. Perjurium dicebant non eſſe peccatum. Merita,
preces vel Interceſſiones Sanctorum nihil poſſe mortalibus conferre, &
ob id neque honorandos, neque invocandos dogmatizabant. Alios
denique complures profitebantur errores, quorum multitudo lectori-
bus, & horrorem generaret, ſi ſcriberentur omnes, & mentis faſtidium.
Magnus eorum fuit numerus, & multa inter ſe abominanda comiſerunt.
Nam ut unus eorum ex Apoſtolis Viennæ crematus ferebatur eo tempore
in tortura confeſſus, plus quam octo millia hominum utriûſque ſexûs per
Bohemiam, Austriam, Thuringiam eorûmque confinia, horum profes-
ſores extiterunt errorum: præter illos, qui Germaniam & Italiam ſimili
pravitate infecerant. Plures eorum in prænomiſtis regionibus eodem
tempore inquisitione Fratrum Prædicatorum fuerunt detecti & judicari
ad ignem: qui ſumma cum hilaritate omnes in ſua pertinacia perierunt,
& ne unus quidem ex eis pœnituit. Erat una inter eos puella nomine
Gisla corpore ſpecioſiſſima, cujus pulchritudo Judicem traxit ad com-
miſerationem: & cupiens illam ſervare, multis nitebatur ei perſuadere
ſermonibus, ut abrenuntiato errore ad Eccleſiæ reverteretur ſanctiſſi-
mam unitatem. Quæ interrogata ſi adhuc eſſet Virgo? reſpondit: *Super
terram Virgo ſum: ſub terra verò minimè.* Putabat enim fatua Virginitatem
ſub terra non poſſe auferri, etiamſi multis contigiſſet viris commiſceri.
Cum autem nullis poſſet inductionibus perſuaderi, ut renuntiaret erro-
ribus, læta & gaudens in ignem ſe dedit præcipitem, animam mittens
in gehennam. Horum ſæcibus errorum tunc infecta Bohemia, uſque in
præſentem polluta diem nunquam potuit in tota ſui comunitate à talibus
ſpurciſijs emundari. Sunt enim in ea hodie multa hominum millia
præſcriptis erroribus vel in toto, vel in parte turpiter maculati, quemad-
modum ſuo loco inferius dicemus.

Anno quoque prænotato diſcordia inter Henricum Abbatem Hir-
ſaugienſem & Conventum ſuum ante plures quidem annos exorta, oc-
caſione diſiſionis Regni, & Regum Principumque diſſenſione ſucceſ-
ſcens, nimium fuit ampliata. Abbas namque (ut in ejus promotione
ſupra jam diximus) homo erat pro regimine & utilitate Monafterij non
ſatis

fatis idoneus. Corpori & otio plus deditus, quàm illius temporis necessitas requirebat. Per ejus negligentiam & culpam status rei familiaris enormiter periit: Regularis observantia omnino contempta exulabat. Plura mobilia simul & immobilia bona sine voluntate Conventus alienavit à Monasterio: & ære congregationem nimium gravavit alieno. Super his & alijs enormitatibus suis multis, sæpè admonitus per seniores, non solum in nullo se corrigere vel emendare voluit: sed etiam Fratres suos & maximè seniores, quibus onerosa fuit ejus dilapidatio, in faciem maledixit atque contempsit, cujus indignatione facti tandem depositus fuit.

Eo tempore, sicut paulò ante diximus, Ludovicus Dux Baviaræ & Fridericus Dux Austriæ pro Regno contendentes, non modicam ejus depositionis causam præstiterunt; nam uterque non secundum Deum, ubique Ecclesiarum Præsules & Monasteriorum Abbates instituere vel amovere, pro commodo & favore propriæ utilitatis gestiebat. Ludovicus etenim Sigibodone Spirensium Episcopo virâ defuncto, Georgium filium Comitis de Veldentia Mosellanum in ejus locum substituit, cui mansionis residentiam in oppido Germersheim assignavit. Fridericus autem sibi faventem Arnoldum de Ochsenstefn sublimavit in Episcopum Spirensis Ecclesiæ, & Landaugiam oppidum illi pro residentia sua deputavit. Verùm Georgio Veldentiano Comite brevi mortuo, Emicho Comes de Liningen, de quo præcedente anno diximus, per Ludovicum Regem Episcopus substituitur, & præfuit annis quatuordecim: Arnoldus etiam non diu supervixit.

Duo super Ecclesiam Spirensis constituntur Pontifices.

His tribulationibus Ecclesiam Nemetensem per triennium ferme comprimentibus Hirsaugia quoque lugens sua deplorabat incommoda; quoniam in se gravissimè turbata, neque Pontificis ordinarij, neque alterius cujuscumque meruit auxilio consolari. Abbas tamen Henricus, qui post multorum alienationem bonorum sine Fratrum suorum consensu à Monasterio malè sibi conscius erat, amicorum sequebatur auxilio: & quandiu potuit, subditorum animos irritavit. Cæpit hoc malum discordiæ, neque cessavit, donec Abbas tandem deponitur.

Abbas Henricus malè sibi conscius.

MCCCXVI.

Anno Henrici Abbatis Hirsaugiensis decimo septimo currente, Ludovicus Rex convocatis Principibus cunctisque sibi fideliter adhærentibus, pacem in omni regno Germanorum servandam constituit: Latrocinia prohibuit, & animos fidelium suorum contra Fridericum Austriæ Ducem confirmavit. Henricus autem Colonienfium Archiepiscopus, & qui partes Friderici sequebantur, multa contra Ludovici Regis consilia machinati, nihil aut parùm in his rebus fortunati, proficere quotidie in melius æmulum frustra doluerunt.

Eodem anno Rex Ludovicus & Baldevvinus Archiepiscopus Trevirorum ad instantiam Petri Archiepiscopi Moguntini oppidum Wisbaden, ubi sunt thermæ, & Castellum Scharpfenstein, quæ erant ex parte Friderici Ducis, obsidione circumdederunt. Verùm obsidione per aliquot dies firmatâ cum se viderent propter locorum fortitudinem nihil posse proficere, ad alia se transtulerunt.

Wisbaden & Scharpfenstein obsidione cinguntur.

Anno prænotato posteaquam Sedes Apostolica mortuo Clemente Papa quinto jam ultra biennium vacasset, convenientes tandem Cardinales

Joannes fit Papa XXII, annis XIX,

nales Lugduni in Cœnobio Fratrum Prædicatorum, quintâ die menſis Septembris Jacobum Portuenſem Episcopum in Romanæ Eccleſiæ Pontificem elegerunt: quem ſolemni pompâ ordinantes, Joannem ejus nominis vicesimum ſecundum nuncupârunt, qui præfuit annis XVIII. menſibus quatuor. Vir utique doctus & ſingulari prudentiâ circumſpectus, qui nonnulla ſcripſit opuscula, ſermones maximè & varias in Theologia Scholaſtica quæſtiones & concluſiones. Hic Thomam de Aquino Prædicatorum Ordinis Theologum catalogo Sanctorum inferuit, Tholoſanam & Cæſarauguſtanam Eccleſiam in Archiepiſcopatum erexit.

Inter Ludovicum & Fridericum bellum committitur.

Eodem anno in Agro Argentinenſi denuo bellum factum eſt pro regno, inter Ludovicum Baviaræ Ducem & Fridericum Ducem Austriæ, cujus iſta fuit occaſio. Argentinenſes eatenus adhæſerant Friderico, & ejus partes ſequebantur: quem ubi Ludovicotandem reſciſſent infirmiorē, eo repudiato, iſtum ut fortiorē & à majore ſaniorēque parte Principum electum, ut verum & legitimum Germaniæ Regem ſuſceperunt. Hinc animo concitatus in iram Fridericus, contractis copiis Argentinam obſedit, cives minis atque terroribus in ſuam revocare ſententiam laboravit. Cujus rei nuntium ut accepiſſet Ludovicus, convocato ſuorum exercitu ad Argentinam properat, & commiſſo prælio Fridericum inde fugere coarctat. In quo certamine multi ex parte Friderici ceciderunt, & plures capti ſunt.

Philippus Rex in Gallia conſtituitur.

Anno præſcripto Ludovicus Rex Gallorum moritur, poſt quem Joannes filius ejus adhuc puer gubernacula regni ſuſcipiens regnavit viginti duntaxat diebus. Quo mortuo Philippus Ludovici frater in regnum ſublimatus eſt, & annis quinque ſupervivens in Gallia regnavit.

Eodem anno Lupoldus Dux Austriæ Friderici frater in odium Ludovici Regis cæpit devaſtare Baviariam: ſed pulſus à præſidio Ludovici fortiffimo, cum ſe nihil poſſe proficere conſpiceret, inde digreſſus iterum descendit ad partes Rhenanas, & Spirenſem Agrum ut prius denuo vaſtavit.

Concurſus populi ad ſanctam Mariam in Villa Dymbach.

His fermè temporibus magnus concurſus populi cæpit, & annis pluribus duravit ad imaginem quandam Beatæ Mariæ ſemper Virginis in villa quadam Dymbach nomine, quæ pertinet Monaſterio ſanctæ Felicitatis noſtri Ordinis in Schvartzach Franciæ Orientalis Peapolitanæ Diœceſis, ubi multa & ſtupenda miracula facta ſunt, & plura ſanitatum beneficia mortalibus ad invocationem Divini nominis exhibita. In cujus rei memoriam Eccleſia ſatis pulchra & pretioſa in eadem villa, ſicut hodie cernitur ex fidelium oblatione conſtructa, & non ſine magnis ſumptibus perfectæ eſt, miraculis uſque in præſens coruſcantibus.

MCCCXVII.

Pro Canonizatione Divæ Hildegardis inſpectio facta eſt.

Anno Henrici Abblatis ultimo, Joannes Papa vicesimus ſecundus ad instantiam Petri Archiepiſcopi Moguntini Willichino Abbati Spanheimenſi & quibuſdam Canoniciſ Eccleſiæ Moguntinæ per Apoſtolica ſcripta mandavit, quatenus ad montem ſancti Ruperti prope oppidum Bingen, ubi Nahus Rhenum influat, accedentes, de vita moribus, ſignis atque miraculis Divæ Hildegardis primæ fundatricis & Abbatiffæ dicti Monaſterij (quæ longè ſupra, anno Conradi Abbatis Hirſaugienſis quarto, vitam exceſſit humanam) inſpectionem facerent diligentem: & quidquid invenirent

invenissent veritate probatum, ad Apostolicæ Sedis examen fidei narratione transmitterent. Inquisitionis peracto scrutinio memorati commissarii vitam præfatæ Monialis religiosam atque sanctissimam, ac multis miraculis tam post mortem ejus, quàm prius sufficienter comprobata invenierunt, eamque dignam Canonizatione censentes, necessaria pro effectu negotij, ad Romanum Pontificem memoratum destinârunt. Pontifex autem testimonijs sibi destinatis diligenter relectis, ad Canonizandam Virginem non fuit difficilis, quemadmodum Apostolico scripto factus sum certior; quamvis optatum à multis negotium non perduxit ad effectum. Ejus quoque prædecessor Clemens Papa quintus in eadem re commissarios ante dederat.

Eodem anno Baldevvinus Archiepiscopus Trevirorum Castellum Imperij Sternberg nuncupatum quibusdam nobilibus datum in pignus, consentiente Rege Ludovico, pecuniâ datâ redemit, & Trevirorum Ecclesiæ proprium fecit: Comitem quoque de Henneberg pro una & quadraginta Marcis argenti eodem anno, sicut in monumentis legi Authenticis, Ecclesiæ Trevirensi feudalem constituit. Alia insuper multa per industriam suam ab ipso Rege Ludovico precibus obtinuit, & dominia proventus ac redditus Ecclesiæ suæ mirabiliter auxit.

Sternberg
Castrum
Ecclesiæ
Trevirorū
conceditur.

Anno prænotato vicesimâ nonâ die mensis Maij, obiit Guido Episcopus Trajectensis, vir per omnia magnificus, cui mox in Pontificatu successit Fridericus de Syreck, Patriâ Mosellanus, majoris Ecclesiæ præpositus, & annis quinque præfuit, qui multas à civibus suis persecutiones sustinuit, & sæpè triumphavit.

Fridericus
fit Episco-
pus Traje-
ctensis Ec-
clesiæ.

Claruit his temporibus apud Moguntiam in Cœnobio S. Martyris Albani, quod tunc Ordinis fuit Divi Patris nostri Benedicti, Arnoldus Presbyter & Monachus, vir suâ ætate magnæ opinionis atque doctrinæ, qui scriptis & moribus quasi rosa inter spinas deformatam conversationem Monachorum redarguit. Scripsit enim inter alia de calamitatibus suorum temporum non spernendum opusculum, in quo non solum Regni Germanici, sed Ecclesiæ quoque universalis, & maximè sui Ordinis miserabilem deplorat inclinationem. Gesta Regis Ludovici quarti scribere cepit, sed præventus morte non complevit; de cæteris lucubrationibus ejus nihil hac me vidisse tempestate amplius memini.

Arnoldus
Monachus
S. Albani
viro doctissi-
mus.

Anno quoque memorato Henricus Abbas Hirsaugiensis, ut dilapidator substantiæ Monasterij apud Regem Ludovicum non immeritò accusatus, cum reatum suum nullâ posset tergiversatione occultare, manifestum censuræ depositionis accepit judicium: & qui toties monentes audire seniores suos noluit, ab officio pastoralis curæ tanquam inutilis & perniciosus Monasterio, Regali præcepto depositus fuit. Ad privatum itaque vivendi modum revocatus, in amaritudine cordis sui consenuit, & propter damna rerum temporalium irrecuperabilia, quæ Monasterio tempore sui regiminis intulerat, cunctis fratribus odiosus fuit. Et quia multa sine Fratrum suorum consensu alienaverat contra formam juris, & consuetudinem Ordinis, quod nec debuit, nec jure potuit, Rex Ludovicus postea Imperator factus, litteras Hirsaugiensibus Imperiales tradidit, in quibus restitutionem omnium taliter alienatorum, sub poena læsæ Majestatis detentoribus mandavit.

Henricus
Abbas Hirs-
augiensis
xxx. depo-
nitur.

De

De Sigismundo hujus Monasterij Hirsaugienſis Abbate XXXI. qui præfuit annis xxiv. & de varijs geſtis illius temporis in Germania.

Sigismundus Abbas Hirsaugianus in ordine XXXI.

Cauſa inſtitutionis Abbatum malorum triplex datur.

Duo indiſſenſione eliguntur Abbates, Sigismundus & Gerardus.

Eſt depoſitionem Henrici ejus nominis ſecundi Abbatis, de novi Paſtoris electione magna inter fratres difficultas ſubſeuta fuit; metuebant enim, nec ſine cauſa, ne ſi aliquem præcipitato conſilio minus idoneum Abbatem ſuper ſe conſtituerent, gravioribus quàm eatenus periculis & incommoditatibus ſubjacerent; nam per malum Henrici Abbatis regimen, & multis & gravibus erant oneribus debitorum involuti, à quibus non aliter, quàm boni paſtoris ſollicitudine poterant liberari. Denique bona Monasterij quæque meliora in pignus creditoribus locata fuerant, & fratres jam unde vivere potuiſſent, vix habebant. Miſeria fuit tunc videre Hirſaugiam, quando & ſpiritalis converſationis veneranda cunctis olim integritas, habitatores omnino deſeruit, & rerum temporalium quondam opulencia copioſa penitus deſecit. Horum omnium cauſa malorum ex triplici fundamento non bono ſumit exordium; dum aut mali Cœnobitæ ſuis convenientem pravis moribus, & non ſecundum Deum paſtorem eligunt, aut boni etiam non ſatis providè ad conſtitutionem Abbatis procedunt. Nonnunquam paſtorem etiam non bonum merentur accipere, qui ſine obſervantia viventes in Monasterio, Deum ſuis peccatis non metuunt irritare.

Itaque fratres maturà, ut ipsis videbatur, conſultatione præhabita, diem electionis quintum decimum Octobris conſtituunt, quo inſtante ſatis tumultuariè ad rem tam arduam procedunt. Biſariam quippe diviſi duos in diſſenſione Abbates eligunt, & niſi Omnipotens Deus mediante bonorum virorum conſilio, ſuam interpoſuiſſet miſericordiam, de Hirſaugia nulla ſpes relevaminis aut ſubſiſtentia penitus remaniſſet. Miſericordia Domini plena eſt terra, qui propter ſervorum ſuorum Wilhelmi, Brunonis, Theogeri & aliorum complurium ſanctitatis merita & reverentiam, hunc locum, in quo ei religioſiſſimè quondam ſervierunt, non voluit diſperdere, ſed in melius aliquando reformandum potius reſervare, quod rei poſtea probavit eventus. In diſſenſione igitur memorata ſeniores, & qui Zelo rectitudinis & numero perſonarum videbantur erantque cæteris potiores, Sigismundum Priorem Conventualem ſibi præfecerunt Abbatem, contra quem alij fratres ætate juniores ac pauciores numero perſonarum, Gerardum Eccleſiæ cuſtodem præficere contendebant. Erant ambo quidem viri admodum boni, & pro illius merito temporis, negotijs & rebus ſatis convenientes. Ceſſiſſet illico in electione tunc Sigismundo ut vocum numero majori Gerardus, niſi cognatorum ſuorum impulſu, & eligentium ſe intuitu, obniti & reſiſtere aliquandiu fuiſſet coactus. Et primò quidem ambo electi cum amicis ſuis ad judicium Pontificis Neometenſium fuerunt evocati, qui cùm eos concordare non poſſet, omne negotium ad Petrum Archiepiſcopum Moguntinum, tanquam Provinciæ Metropolitanum, & Apoſtolica Sedis delegatum devolvit, qui & cauſam juſticiam mediante finiit.

Anno

Anno igitur prænotato Dominicæ Nativitatis millesimo trecentesimo septimo, Indictione Romanorum quintâ decimâ, vicesimâ sextâ die mensis Novembris Petrus jam dictus Archiepiscopus in præsentia Ludovici Regis & multorum Principum apud Moguntiam inter dissentientes, audito prius electionis modo atque processu, de consilio peritorum sententiam dixit, abrogatôque Gerhardo, Sigismundum electum Canonicè pronuntiavit, eumque auctoritate Apostolicâ simul & Metropolitanâ in Abbatem confirmavit, quem etiam in Cathedrali Ecclesia Moguntina, multis præsentibus in festivitate sancti Andreae solemniter benedixit.

Sigismund^{us}
ab Archie-
piscopo
Mogunti-
no Abbas
declaratus
est.

Sigismundus ergo confirmatus & ordinatus Abbas, de Moguntia mox ad Hirsaugiam revertitur, & susceptus ab omnibus cum gaudio, ut verus pastor animarum honoratur. Prius enim quàm electi duo ad Moguntiam pergerent, unanimi fratres consensu juraverant in manus Spirensis Episcopi, quod sine contradictione aliqua illum in Abbatem susciperent, pro quo sententiam Archiepiscopus dixisset. Ordinatus itaque Sigismundus Abbas, Monasterio præfuit annis quatuor & viginti, certisque mensibus & diebus, quorum numerum Antiquitas litteris minimè commendavit; quo fit ut etiam nos in tenebris palpemus. Patriâ fuit Suevus, ingenuis parentibus ortus, moribus honestus, vulgari eloquio satis promptus atque disertus. In scripturis verò Divinis parum sapuit, quoniam illud tempus apud Monachos sine studio litterarum fuit. In curandis autem & disponendis negotiis secularibus, satis fuit idoneus, & in consilio non parum circumspectus. Omni tempore sui regiminis, quoad temporalia utiliter præfuit, & res Monasterij admodum prudenter dispensavit. Plura etiam bona recuperavit, quæ prædecessor ejus nimis inconsultè distraxerat, & quidquid potuit eorum, quæ ille alienaverat, ad jus Monasterij possessorium Ludovico Rege favente revocavit.

Sigismund^{us}
pro Abbate
suscipitur.

MCCCXVIII.

Anno Sigismundi Abbatis primo, Andreas de Gundelfingen Episcopus Herbipolensis & Dux Franciæ Orientalis moritur. Vir per omnia Pontificio munere dignus; qui multas cum civibus suis Peapolitanis dissensiones habuit, quos tamen ad veram obedientiæ subjectionem potuit revocare; à multis siquidem annis cornua contra Pontificis & Ecclesiæ Wirzburgensis auctoritatem cives erexerant contumaces, qui cum sint proprii ac dedititij sancto Kiliano, & memoratæ Ecclesiæ, semper tamen vestigijs paternis temerè inhærentes, Regno potius quàm Ecclesiæ subesse maluerunt.

Andreas
Herbipo-
lensis Episc.
moritur.

Post Andream Godfridus de Hohenloe Præsul Ecclesiæ Wirtzburgensi præficitur, & annis fermè novem strenuè præfuit, qui & ipse rebellionem civium suorum sensit & habuit, quos tamen favore & auxilio Regis Ludovici ad obedientiam coëgit; anno quippe Pontificatus sui secundo ad obsequium sui apparatu bellico quoties esset opus, per Regis sententiam eos compulit, & suis militare stipendijs coarctavit.

Godfridus
Episcopus
fit Herbipo-
lensis.

Anno quoque prænotato cives Colonienses vocatis in auxilium, Joanne Bohemorum Rege, Wilhelmo Comite Hollandiæ, Joanne fratre ejus Comite in Henegavv, Gerhardo Comite Juliacensi, Adolpho Comite Montano, Joanne Comite Seynensi, & quibusdam alijs, contra Henricum Archiepiscopum suum, Friderici partes sequentem, & pacis Ludovici Regis decreta violantem, processerunt ad prælium. Quem in castro

Inter Colo-
nienses &
eorum Ar-
chiepisco-
pum dissen-
sio & bellū.

T

Brüel

Brüel nuncupato per quatuor menſes continuâ obſidione vallantes, ad pacis & ſubjectionis Ludovici Regis poſtulationem compulerunt. Quæ res Friderico nunciata mentem ejus haud parum deterruit, & in ultimam penè deſperationem duxit.

Auſtriæ
Duces Fri-
dericus &
Lupoldus
devaſtant
Bavariam.

Eodem quoque anno Fridericus & Lupoldus in odium Ludovici Regis iterum cœperunt hoſtili incurſu devaſtare Bavariam, quod cùm inno-
uiſſet Ludovico, contractis copijs aſcendit illis obviâ, à cujus adventu fugientes in Auſtriam confuſi, nec ſine detrimento redierunt. Creſce-
bat enim quotidie Ludovicus, & contra Fridericum prævaluit, quem deſerentes multi ipſi Ludovico adhæſerunt.

Rudolphus
Palatinus
Comes Ba-
variæque
Dux frater
Regis.

Rudolphus autem frater Regis Ludovici, qui non ſolùm partes ſe-
quebatur Ducis Friderici, ut ſupra dictum eſt, ſed etiam in fratris conſpi-
raverat mortem, fugatus de Heidelberg ad Australes declinaverat miſer
ſibi fautores, ubi in annum jam tertium exulavit. Qui cùm anno memo-
rato fratris in Bavariam cognoviſſet aduentum, ejus timens inſidias pro-
pter viciniam locorum inde ruſus abiit, & navigio per mare Saxonicum
in Angliam pauper deſcendit. Mortuo tandem in exilio Rudolpho, uxor
ejus cum parvulis ſuis ad Regem Ludovicum tunc apud Heidelberg com-
morantem rediit, miſericordiam filijs petiit, & gratiam impetravit. Rex
etenim Ludovicus quoniam adhuc parvulierant nepotes, eorum ſegeſſit
tutorem, & patris delictum in filios non retorſit.

Rudolphi
Uxor poſt
mariti obi-
tum ad pa-
triam re-
vertitur.

MCCCXIX.

Cuno de
Schonek fit
Epiſcopus
Worma-
tienſis.

Anno Sigismundi Abbatis Hirſaugiani ſecundo, mortuus eſt Hen-
ricus filius Comitis Silveſtris ex Dona Wormatiensis Epiſcopus in majori
Eccleſia ſepultus. Vacavit Sedes Pontificatûs duobus menſibus & octo
diebus, quibz evolutis in Epiſcopum fuit electus Cuno de Schöneck filius
fratris Emerici quondam ejuſdem Eccleſiæ Pontificis, & præfuit annis
decem in adverſitatibus multis tam cum civibus ſuis in diſſenſione malè
faventibus Eccleſiæ contendendo jugiter: quam propter eam, quæ inter
Ludovicum & Fridericum tunc erat, controverſiam.

Wolmarus
Marchio
Branden-
burgenſis
moritur.

Conſœde-
ratio civi-
tatum Re-
gni contra
latrones
raptoreſq;

Anno prænotato in menſe Julio mortuus eſt ſine liberis Wolmarus,
quem nonnulli Woldemarum nuncupabant, Marchio Brandenburgensis,
cujus Principatus ad Regnum ſine medio devolutus Germanorum, ſine
Principe rectore aliquandiu vacabat. Ludovicus igitur Rex de con-
ſenſu procerum regni, filium ſuum primogenitum nomine Ludovicum
Brandenburgij Marchionem inſtituit, ac Principem regni Germanici
Electorem fecit. His quoque temporibus ciyes Moguntini, Argentinenſes,
Spirenſes & Wormatienses cum cæteris oppidanis regni cis-Rhenanis, qui
mercaturis erant ut plurimum intenti, de conſenſu regis Ludovici mu-
tuam inter ſe ſœderis & pacis conſtituere ſocietatem, pro tutandis vijs &
itineribus publicis contra multitudinem latronum, qui propter diſcor-
diam regni abundabant ubique in nemoribus latitantes, in tantum, quòd
nullus poterat ſecurè tranſire viator. Quicunque manus eorum incidiffet
ſive Clericus, ſive Monachus, ſive Laicus, & rebus ſuis ſpoliabatur cun-
ctis: & plerumque etiam maſtabatur verberibus: nulli parcebatur ſexui:
nulli deſerebatur honori: nec ætas conſiderabatur, nec dignitas. Cives
igitur prænominati conductis militibus ſtipendiarijs, omnes viarum,
introitus ſimul & exitus diligentiffimè fecerunt obſervari: & brevi tem-
pore

pore stratas regni à Moguntia usque Argentinam circumquaque fecere tutiores. In ea civium sollicitudine latrones multi successivè per memoratos stipendiarios fuerunt comprehensi, & ultimo supplicio regis Ludovici mandato generali capitis detractione puniti. Inter quos plures ex eorum genere, qui se nobiles & ingenuos esse parentela gloriabantur antiqua, deprehensi, nec pretio nec precibus quorumcunque redimi poterant: sed meritis dare poenas mortis sine differentia personarum cogebantur. Hinc metu necis perculsi ceteri, à similibus temperabant. Rex namque Ludovicus in latrones erat severus, neminique ducebat parcendum, qui vel occidisset hominem innoxium, vel quempiam, suis spoliasset rebus viatorem, ac per hoc omnium regni civium animos in suum provocavit amorem; qui ad eius obsequium non rei familiaris substantiam modò, sed & semetipsos libenter exponebant.

Raptores
& latrones
sine delectu
personarum
necantur.

MCCCXX

Anno Sigismundi Abbatis tertio, quarto die mensis Junij obiit Petrus de Achspalt ex medico quondam Comitum de Luzelburge Moguntinensium Archiepiscopus, vir sempiternam memoriâ dignus, quippe qui Ecclesiæ suæ laudabiliter præfuit, & in utroque statu magnifice dilatavit. duas Synodos magnas personaliter præfuit, in Aschaffenburgio celebrans tenuit, in quibus ad reformationem Cleri simul ac populi Christiani multa satis fructuose & utiliter ordinavit. Multa etiam pro Germaniæ regno simul & regum honore peregit ardua, & in cunctis operibus suis ita se gessit Principem, ut officium tamen Pontificis nunquam negligeret, talisque fuit præsul, qui publica regni negotia diligentissime curaret. Cœnobium quoque Monachorum Carthusiensium prope Moguntiam in honorem S. Archangeli Michaelis fundavit, & proventus necessarijs copiose dotavit, quemadmodum anno Henrici Abbatis nono supra jam diximus. Collegium quoque Canonorum cum insigni Ecclesiâ sub honore S. Catharinæ Virg. & Mart. in Oppenheim regali oppido simili in Deum pietate fundavit.

Petrus Archiepiscopus
Moguntinus
mori-
tur vir
optimus.

Post cujus mortem fratres de Domo, quibus jus compete-
bat eligendi Pontificem, Baldevvinum Trevirorum Archiepiscopum in Ecclesiâ Moguntinâ antistitem postulârunt. Joannes autem Papa XXII eorum postulationibus consentire noluit, sed Baldevvinum in sua Ecclesia manere Trevirensi, decreto Apostolico præcepit. Verum ne Moguntina Ecclesiâ viduitatis suæ diutius deploraret incommoda, memoratus Pontifex Rom. de consilio Cardinalium Matthiam de Busselck Monachum Ord. S. Benedicti cum litteris Apostolicis destinavit ad Moguntiam, præcipiens tam Clero quàm populo, quatenus illum in Archiepiscopum susciperent. Denique Baldevvino Trevirorum Præsuli per Apostolica scripta mandavit, ut Matthiam ad Ecclesiâ Moguntinam introduceret, solemniterque in Archiepiscopum consecraret. Ordinatus autem per Baldevvinum in Archiepiscopum Moguntinæ, sicut Papa mandaverat, præfuit annis octo, & populum suum in bona pace omni tempore gubernavit.

Matthias
Monachus
nostri Ord.
fit Archie-
piscopus
Ecclesiæ
Moguntinæ.

Eodem mox anno præfatus Matthias Archiepiscopus Moguntinus contractis copijs & auxilium ferente prædicto Archiepiscopo Baldevvino quoddam Wetteraviæ oppidum Giessen nuncupatum obsidione vallavit, expugnavitque tandem & cepit; erat enim in eo diverticulum latro-

Giessen op-
pidum
Wettera-
viæ capitur;

rum, qui multa in circuitu mortalibus damna intulerant, nec obedire constitutionibus regijs de pace factis curabat.

Anno quoque prænotato Henricus Coloniensium Archiepiſcopus iterum Ludovici partibus infeſtus atque contrarius fœdera rupit, & pacem regni communem temerè violavit. Contra quem cives Ludovico Rege mandante, denuo cum exercitu procedentes quoddam illius caſtrum Urechem nuncupatum, in quo latronibus conſueverat præbere latibulum, obſidentes ceperunt funditusque destruxerunt.

*Hæreſis
Fratricel-
lorum ite-
rum pullu-
lat in Italia
ut prius.*

His etiam temporibus pernicioſiſſima illa Hæreſis Fratricellorum nuncupata, quam Bonifacius olim Papa VIII. damnaverat, rurfus nimium & uſque adeo pullulare cepit, ut etiam ex Clericis & viris doctis haud paucos infeſciſſe diſceretur. Sed ego fidem illis, qui ſcribunt viros quosdam Religioſos ſive doctiſſimos in fœtorem hujus hæreſeos prolapſos, adhibere nequeo, tum propter ſpurciſſimam ejus ſectæ turpitudinem, quam neminem eruditorum hominum æquanimiter poſſe audire crediderim, & multo minus profiteri vel agere; tum verò quòd ſuſpicio hæc de quibuſdam Religioſis magis invidioſa eſſe videatur quàm vera; non enim me latet diſcordiarum fomes, qui inter Johannem Papam XXII. & quosdam ex Ordine minorum FF. multis non ſine ſcandalo, ne dicam, injuriâ plurimorum, malè occaſionem præbuit ſuſpicandi. Nam præter articulos memoratæ hæreſis, quos anno Henrici Abbatis XVI. breviter conſignavimus, in eam quæ ſequitur crudelitatem Religioſorum vel doctorum neminem unquam conſentire potuiſſe confidimus. Nam præter ſupra, fornicationes, & adulteria, quibus prænominati ſeſe contaminabant hæretici, cum matre, ſore, filia & indifferenter paſſim, cum omnibus luxuriam exercentes hoc etiam non ultimum ſuis adiciebant ſceleribus, quòd in Religione clauſtrali aliquando inſtitutus aut divinarum ſcripturarum vel mediocriter doctus, ut puto, nullus admitteret: qualenam illud ſcelus, quàmque horrendum piaculum, ſummum decerni Sacerdotium illi, cujus in manibus anni principio natus ex tam fœdo commercio primus infans per omnium tractus & retractus brachia mortuus extiſſet? Reliquos verò natos vel qualibet tempeſtate infantes neque vivere permitti, neque, quod peſſimum eſt, in ſanctæ Trinitatis nomine baptizari, ſed necatos crudeliter potius manibus impiorum rogo comburi, & eorum pulvere poculo commixto ejuſdem ſectæ novitios quoslibet initiari? Quis Religioſorum ſive doctorum virorum quempiam his tam horrendis actionibus vel conſentire crederet?

*Natos ſuos
in ſpeluncis
crudeliter
necabant.*

MCCCXXI.

*Duces Au-
ſtriæ rurfus
vaſtant Ba-
variam.*

Anno Sigismundi Abbatis quarto, Fridericus & Lupoldus Duces Auſtriæ congregato magno ſuorum exercitu rurfus cœperunt devaſtare Bavariam, quam ferro & igne crudeliter nimium destruxerunt. Ludovicus autem Rex ſe in munitione continebat recluſum, nec egredi ququam in occurſum adverſariorum præſumebat, propterea quòd ſuum in promptu non habebat exercitum. Auſtrales autem per totam regionem hoſtili furore diſcurrentes omnia depopulati ſunt, & in villis præter munitiones nihil integrum reliquerunt; nam illo in tempore per continuos x. annos magna Bavariam calamitas oppreſſerat propter eam, quæ fuit inter Ludovicum & Fridericum pro regno, contentionem. Unde cum

cùm pluries in Bavariam Australes sibi conterminam fecissent incursum, nihil in agris & villulis tutum esse potuit, quin eorum esset depopulationi expositum, sed quidquid saluum pauperes habere voluissent, necessarium fuerat urbibus castellis seu oppidis munitissimis conservandū importari.

Anno prænotato Sigismundi Abbatis iv. magna inter cives oppidi Bingionum cis-Rhenanos levissima ex occasione suborta fuit seditio, quæ multis & exilij, & miseriæ causa exitit. Macellarius quidam nomine Henricus concivis sui canem juxta macellum liberis esculenta quærentem posteaquam semel ac iterum probris & maledictis abegisset, semperque revertentem tandem fuste percussit. Quod ubi Domino canis innotuisset, qui nauta fuit, homo ferox & impatientiâ plenus, Macellarium percussurus aggreditur, à quo superatus in eodem loco mox peremptus est. Homicida in carcerem ponitur, seditio in oppido nimis perniciofa suscitatur, concurrentibusque cæteris in unum Macellarijs & amicis captivi, carcer per violentiam frangitur, captivus liberatur. Concursus in oppido fit confusæ multitudinis: Consulatus quasi qui Macellario fecisset injuriam, cùm aliter vitam non potuerit defendere suam, nisi occideret nautam, ad pœnam quæritur, & domus eorum publicantur. Unde senatus furem populum metuens in prætorium se recipit, & januas claudit.

Concurrens autem sævientium turba januas prætorij violenter securibus aperit, quatuor è senatoribus potiores viros ætate venerandâ per fenestras super pavimentum strata præcipites dedit, reliquos de oppido cum ignominia ejecit. In eo tumultu civium xxiv. perierunt, vulnerati sunt multi, & plurimi senatoribus consentientes de oppido expulsi. Facta sunt hæc anno prænotato in festivitate S. Confessoris Alexij, hoc est, xvii. die Julij. Eotempore dum hæc agerentur apud Bingiones, Rex Ludovicus erat in Bavaria, qui postea reversus ad Moguntiam, judicium ratione facti furoris proposuit, & tam oppidanos Bingionum potiores, quàm expulsum senatum ad se Moguntiam citavit. Sed principes factionum ad conspectum Regis venire timentes (quippe qui reos se novèrant) auxilio suorum emissi noctu fugam inierunt. Verùm Rex non ignarus futuri, viros nocte misit complures armatos, qui viarum exitus omnes haberent in oculis, ne fugitivis ulla permitteretur abeundi facultas. Exeuntes igitur noctu de oppido, manus custodum non potuerunt evadere, sed capti penè omnes ad Moguntiam ducti sunt, & mortis tristem sententiam acceperunt. Plures sententiâ Regis & Principum extra regnum proscripti gravius morte vindictæ genus perpetuum subierunt exilium. Res planè miseranda, propter unum vilissimum nautæ canem plures quàm 140. homines aut mori crudeliter, aut in exilium perpetuò relegari.

Eodem quoque anno, factum est miraculum, quod sumus dicturi. Homo fuit in oppido Bruchsal Spirensis Diœcesis nomine Godfridus, artificio tinctor, annorum 53. conversatione mundanus, verbis levis atque scurrilis, cujus gesticulationibus & rhytmis carnalibus homines in tabernis vini poculis ac ludis dediti quàm plurimum consueverant oblectari. Vanitarum hic cufor atque sectator nullam aut parvam habere salutis propriæ rationem videbatur. Contigit eum per Dei providentiam, graviter infirmari, ita ut nulli circumstantium esset dubium, quin ægri-

In oppido
Bingen ex-
orta civiū
gravissima
seditio.

Quatuor è
senatu Bin-
gonum
præcipi-
tantur à po-
pulo ibidè.

Ludovicus
rex venit
ad Mogun-
tiam.

Principes
Bingianæ
seditionis
puniantur
à Rege.

In oppido
Bruchsal
homo de
morte revi-
xit mirabi-
liter.

Infirmus
pollicetur
emendatio-
nem si Deus
concesserit
vitam.

Confessio-
nem facit
infirmus &
veniam
precatur.

Mortuus
surgit &
orat, viven-
tes in fugā
convectit.

In Ecclesiā
perrexit,
populūq;
abire prae-
cepit.

tudine illā brevi moreretur. Quod ille ut ex mussitantium susurris intellexit, ingemiscens, & pectore tunso pugno cum lacrymis & voce intelligibili cunctis audientibus dixit: *Va mihi miserrimo peccatori, qui tempus vite meae totum in carnis jam moritura voluptatibus turpiter expendens, nullam animam meam curam habui, sed monita salutis omnia contempsisti. Ecce nunc morior. & rapietur anima mea per damones ad aeterna tormenta inferni, nunquam exitura inde usque in sempiternum.* Cūque lacrymantem astantes consolarentur, de magna Dei misericordia, protestantes, non esse desperandum, ille respondit: *De misericordia Dei non despero, sed indignum me Dei miseratione pertimesco. Veruntamen, oro, vocetur Sacerdos, secum afferat Dominici Sacramentum Corporis, audiat serio poenitentis scelera, divina communice nimis indigno Sacramenta, si forte misericordiam precanti Dei praestet clementia, ut, qui meritis meis inferno sum proximus, per ignem purgatorij sim salvus.* Sacerdos mox adfuit vocatus, confitentem audivit, poenitentem adjuvit, mortuorum Sacramentis Dominicis cum devotione maxima communicavit, deinde coram ipso Sacerdote simul ac astantibus dixit: *Omnipotens Deus qui non vis mortem peccatorum, nec latus in perditione morientium, sed misericorditer poenitentiam expectas animo contritorum; si misertus mei tempus prorogaveris vivendi, talem agere poenitentiam curabo, ut frustra gratiam non praestiteris peccatori.* His dictis siluit, & ingravescente morbo, post unius horae spatium ut videbatur cunctis, qui astant, spiritum emittens mortuus fuit. Erat autem hora ferme septima post meridiem, dies mensis Maij quinta atque vicesima, & imminente jam nocte sepulturam ejus, qui aderant, in crastinum differre necessario judicabant. Corpus ad feretrum in medio tabernaculi ponitur: vicini & proximi per totam noctem, ut fieri solet, juxta cadaver vigilantes, uxorem defuncti consolabantur: sermo inter eos de salute animae illius varius in medium ducitur.

Horā post medium noctis ferme secundā, dormientibus cunctis vivens surrexit, qui mortuus fuerat, qui complosis manibus, sonorā voce clamabat: *O DEUS quā iusta & occulta sunt iudicia tua, benedictum sit nomen tuum, qui misericordiam tuam non subtrahis poenitentiam agere cupientibus.* His dictis omnes, qui erant in domo, prae nimio terrore fugerunt, aliqui per fenestram, aliqui per januam, unusquisque ut potuit: Godfridus autem aliunde mentem habens intentam, & quid agerent illi, parum attendens, sanus & incolumis surrexit, & in vicinum hortulum secedens per noctis reliquum in orationibus perduravit.

Posterā die multitudo populi convenit, & novitate miraculi omnes perculsi, videre illum & alloqui summo desiderio cupiebant. Ille autem in loco suo genibus flexis permanebat, orationibus, ut videbatur, intentus, neminem aspiciens, sed immobilis omnino perseverans. Tandem adveniens Sacerdos, qui confessionem ejus audierat, interrogavit eum dicens: *Godfride quomodo habes, quid est, quid tecum agitur?* At ille digito signum crucis ori suo imprimens nihil aliud dicebat, nisi voce maternā: *O wehe! o wehe!* eamque dolentis interjectionem saepe ingeminans surrexit, & intravit Ecclesiā. Quem Presbyter cum populi multitudine secutus, ut rei videret exitum, juxta majus altare stupidus residebat. Nam Godfridus mox ut intraverat Ecclesiā, ante ipsum altare se primum dejecit in terram, expansisque in modum crucis manibus, per duas ferme horas

horas ita permanfit. Deinde surgens à terra Sacerdotem interrogavit dicens: *Domine quid sibi vult populus iste?* Cui Sacerdos: *Audire cupiunt abs te, an fueris mortuus, ubi fueris, quid videris, & qua tecum sint acta, vel quomodo revixeris?* Cui Godfridus: *Est tempus tacendi, & est tempus loquendi: vadant in domos suas, quoniam hodie nihil ex me audituri sunt; maturiore consilio opus est.* His dictis iterum projecit se in terram. Igitur Sacerdotum imperio populus exiens de templo in sua perrexerit.

Remanserunt in Ecclesia cum tribus presbyteris cives de potioribus quatuor disponentes in animo secretius interrogare Godfridum, de his quæ illi acciderant. Postea igitur quàm populi multitudo exierat, surrexit de pavimento Godfridus, & mandante per obedientiam presbytero ut loqueretur ita exorsus est.

O boni viri Domini mei, si fieri posset, quòd mihi darentur ora centum & lingua totidem, millesimam partem eorum qua vidi apud inferos, & audiui, non possem effari, deficiunt mihi verba, & præ horroris magnitudine, quid vel quomodo loquar nescio. Mortuus fui, & pro pænitentia Dei miseratione ad corpus redire permixsus; quod quomodo sit actum, quàm possum brevitate dicam. Posteaquam anima mea cum incredibili pressura & dolore cordis mei de corpore fuit egressa, mox divino iudicio, nescio quo modo, aut quibus deducenibus, extitit præsentata tam tristis, & tanto mærore dejectionis repleta, ut illam tristitia magnitudinem totus mundus capere vel intelligere non posset: omnia peccata mea etiam minutissimarum cogitationum, non solum mihi cunctis etiam præsentibus, quorum infinitus erat numerus, adeò manifesta fuerunt & patula, ut loqui & semetipsa quasi tumulariè in medium efferre viderentur. Bone Deus quanta confusio me tunc operuit? quanta tristitia & mæroris immensi calamitas miserum me circumdedit? nec dicere possum, nec sine immenso cordis mei horrore ullatenus cogitare. Qua mihi dicta fuerunt tam à Iudice, quàm à circumstantibus Angelis simul & demonibus, quoniam penitus ineffabilia sunt, nullà possum verborum proprietate cuiquam facere manifesta. Divinà mox dictante iustitià in momento citius ad loca pænarum fui perductus, tam inferni, quàm purgatorij, ubi tot animas in diversis locis ac varijs modis vidi torqueri, ut tantum in mundo numerum hominum neque hætenus extitisse putàsem, neque ullo unquam tempore futurum. Mira res, & quam ego ipse satis admirari non sufficio. Cum nullus esset numerus, quorum multitudo ut mihi videbatur, omnem numerum procul excessit, ego tamen nullo revelante, omnium nationes, sectas, merita, & nomina simul & personas tam propriè novi & intellexi, ac si per omnem vitam meam cum singulis singulariter in hac mortalitate fuisset conversatus vel nutritus.

Multorum animas in inferno vidi torqueri, de quorum salvatione in hac vita mortalium nullus dubitasset, propter eam vitam institutionem apparenter isthic bonam, cuius occultas in secreto defectiones solus Deus cognovit. Rursus in purgatorio vidi plures reservari ad salutem, quos propter eorum in aperto vita mores, temeraria mortalium iudicia pænis inferni deputandos existimasset. Et cognovi, magnum esse peccatum, de mortuis in fide Christi quippiam temerè judicare; quoniam homo videt in facie, Deus autem in corde, cuius iudicia cum sint abyssus multa, minimè veniunt per hominem temeranda. Dispositio autem, qualitas, & modus pænarum purgatorij & inferni, multo sunt aliter, quàm à nostris prædicatoribus aestimantur, qui non satis congruè spiritalia supra sensum nostrum omnem existentia, corporalium & visibilium comparatione discutiunt; nam ego,

qui

Retulit
visionem
suam per
obedien-
tiam com-
pulsus pres-
byteris.

Anima di-
stante Dei
iustitià ad
loca pœna-
rum duci-
tur.

Cæca sunt
& frivola
de mortuis
humana
iudicia.

Quis ani-
marum sit
status ho-
mo morta-
lis non in-
telligit.

Præsentis
ad futurum
nulla est
compara-
tio.

Paucissimi
futuræ vitæ
qualitatem
capiunt.

Omnia quæ
nos de fu-
turo statu
opinamur,
aliter se
habent.

Damnato-
rum in pro-
fundis in-
ferni multi-
tudo maxi-
ma.

Nullus
mortalium
damnato-
rum capere
incomoda
potest.

qui carne solutus secundum animam intellectualem pœnas ipsas vidi, & expertus sum, plenôque comprehendi spiritum, & intellectu cognitionis, ut mihi clarissimè tunc visum est, nunc ad corporis sensibilia revocatus nihil vobis propriè de ipsis, sicuti sunt & quales sunt, veraciter in semetipsis aut dicere possum, aut ullâ penitus ratione similitudinis persuadere, ut plenam & propriam earum existentiam capiat. Quidquid enim dixerò minus est, & aliter est, & ad futurarum rerum proprietatem, de quibus mihi sermo est, minimè accedit. Alia sunt illa, majora sunt, & multum aliter se habent, quàm ut intelligi queant ab homine, vel effari; qua homo intelligit, ministerio sensuum necessario sunt subjecta, qualia verò illa sunt, quæ sunt, & quemadmodum sunt, procul manent à sensibus remota. Somnium est, quidquid vulgus opinatur de futuris, quoniam paucissimi sunt in hac mortalitate viventes, quibus Dei spiritus illuminaverit interiores oculos mentis, ut vel parum capere queant, quomodo sit anima soluta carne disposita. Per nota verba loqui de rebus incognitis, quàm sit aestimatio procul à proprietate rerum essentia remota, omnibus vobis credo constare manifestum.

Interrumpens verba loquentis Sacerdos, interrogavit eum dicens: Ex quotam remoti & alieni sumus à cognitione status animarum separatarum, & vita futura, nihilque aut parum de illarum rerum proprietate intelligimus, cupio scire abs te, utrum rei veritas majora in se vel minora contineat, quàm nos communiter secundum doctorum nostrorum opinionem credimus & docemus? Ad hæc Godfridus respondit: Credite mihi Domine, quoniam veritatem loquar expertus, meliora sunt bona, quæ bonis promittuntur in cælis, & graviora mala, quæ malis preparantur in tormentis incomparabiliter amplius, quàm aliquis in mundo capere, intelligere, vel credere possit, & omnia quæ predicatis in Ecclesia de gaudijs regni cælorum, vel etiam de pœnis inferni, comparata veritati, puerilia sunt, & ludo puerorum similia: quod ignis in pariete depictus esse ad verum ignem cernitur, tale est, imò minus, quod aestimatio humana de bonorum in cælo beatitudine, & malorum in tormentis afflictione cogitare potest, si veritati comparatur. Nonne & scriptura hac tanta expressit, oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quæ preparavit Deus his, qui diligunt illum. Præcepit deinde Presbyter, ut historiam continuaret inchoatam.

Nisi me compelleret obediendi necessitas, simul & divini metus judicij, perpetuo sepelirem silentio reliqua mihi divinitus ostensa. In tormentis vidi apud inferos tantam multitudinem Christianorum, non solum Laicorum, sed etiam Sacerdotum, Monachorum, Monialium, Virginum, Viduarum, mulierum, quarum tunc omnium personas, nomina, conditiones, status & merita novi, inter quos ex cognatis & concivibus nostris plures denotavi, unde mihi flendum potius fuerit, quàm loquendum. Horum omnium pœna, sed & dispositiones tormentorum secundum differentiam meritorum multum erant dissimiles: sed tamen perturbata conscientia reatu, & obstinatione in malitia voluntaria cuncti fuerunt aequales.

O miseria omnium miseriarum longè miserrima? quàm horrenda & ineffabiliter metuenda sunt infelicitatis perpetuæ oruciamenta! omnia hujus mundi tormenta, quæ sunt, & quæ fuerunt, & quæ vel aestimari vel excogitari possunt, si reducerentur in unam pœnam quomodocunque summariam, minimo inferni cruciatui nullâ possent similitudine comparari; manet enim sine fine perturbata in perpetuum anima inferni tormentis ignium deputata, semper ineffabili quodam furore agitata, semper in semetipsa terribili mœrore desolata, semper tristissima, semper

semper demonibus inquietissimis sociæ, sine spe, sine consolatione, sine ulla requie in æternum mœstissima. O miseria super omnia miserrima! Varia sunt loca purgatorij, & purgandorum pœna multum diversa, de quibus alij citius & tardius liberantur secundum duritiam peracta in vita pœnitentia ac sceleris commissi qualitatem. Innumeram ibi multitudinem affligi & purgari animarum conspexi: quarum nonnullas per multa sæcula ibi extitisse cognovi. Quotidie liberantur purgata, & quotidie adveniunt alia purganda, liberationis suæ spem certam in purgatorio habent omnes, quamvis terminum pœnarum omnes non aequè intelligant. O gravis animarum purgandarum afflictio, & omne tempus quantumlibet breve longissimum! in quo & pro demeritis anima ipsa proprijs incendio ignis uritur, & pro dilatione fruitionis summi & incommutabilis boni ex desiderio cruciatur. Multum prosunt defunctis in charitate Dei facta suffragia: maxime de justè acquisitis bonis Eleemosyna, & pura in Christi amore jejunia. Super omnia tamen purgandis animabus ad liberationem imolatio Dominici Corporis & Sanguinis per Sacerdotem in altari facta proficiit, & longam pœnam frequentius iterata brevi compendio absolvit. Ut autem noveritis, quid animabus defunctorum amplius ad meliorationem statûs sui proficiat, factum dico arcanum, quod in visione aspexi spiritualis intelligentia mirabili. In ipso quidem momento terribilis præsentationis meæ ad Dei judicium, tanta multitudo animarum de mundo expulsa per mortem carnis advolarit sententialiter judicanda, ut uno eodémque momento cuncti totius orbis homines mortem subivisse à nescientibus æstimari potuissent: qui omnes præter duodecim tristem æternæ damnationis accepere sententiam. Inter illos duodecim duo duntaxat sinè dilatione purgatorij cœlestes mansiones acceperunt, quorum alter in hac mortalitate Monachus fuit continentissimæ vitæ de Regula S. Francisci: alter autem leprosus quidam pauper mendicus, sed in amore Dei ferventissimus. Reliqui autem decem ad purgatorium pro suis negligentijs deputati fuerunt, inter quos erat unus in hac vitâ quondam Carpentarius, qui pro suis demeritis centum annorum fuerat puniendus purgatione. Et ecce presbyter quidam claustralis in civitate Moguntina, ubi ille vitam morte commutaverat, mox ut illum defunctum audivit, de superioris sui licentia non ex debito, neque ex necessitate, neque pro re aliqua temporali; sed compassione & intuitu fraternæ charitatis Vigiliis pro eo mortuorum, & missam piâ devotione legit. Mira Dei Clementia! confestim anima de purgatorio eripitur, & lumine cœlestis gloriæ decoratur. Et respondens Godfrido Sacerdos dixit: Quâ die & quâ horâ Carpentarius ille obierat? Cui ille: Heri, inquit, mane circa quartam. Diem notavit Sacerdos & horam; & in ea Carpentarium defunctum postea inquisitione factâ reperit: pro cujus anima missam se celebrâsse etiam Monachus dixit. Interrogante consequenter Sacerdote, utrum gaudijs interfuerit Sanctorum, ille respondit: Domine multa vidi; sed omnia sunt mihi ineffabilia: quoniam sicuti non vidi ea carnalibus oculis, sed mirabili & incomprehensibili cognitionis modo interna, idè nequeo convenientibus illa explicare sermonibus. Et narrationem continuans plura dixit de gaudijs beatorum, & non pauca de tormentis impiorum, quæ nos prolixitatem timentes lectoribus onerosam, consultò præterivimus. Interrogatus iterum à Sacerdote, si defunctorum animæ apud inferos vel etiam in purgatorio eo punirentur modo, ut nonnulli passi similia referunt, quemadmodum Tandalus, & plerique alij, qui alias equuleo suspensas, alias super incudes malleo contritas, alias lanceis ac palis humo

Varia sunt in purgatorio animarum pœnæ & latibula.

Missarum celebratio multum animabus prodest purgandis.

Res metuenda.

Multi sunt vocati pauci vero electi.

Aliter sunt pœnæ animarum quàm nos opinamur.

U

infixas,

infixas, alias autem ſuper elixatoria poſitas, atque aliàs diverſis modis humano more punitas, laceratas, & extenuatas ſe vidiffè conſtanter dixerunt. Ad hæc reſpondit Godfridus: *Bone Domine, vos noviffis me hominem rudem & indoctum, & à juventute mea nihil ſpiritalis intelligentiæ conſecutum. Unde ſuſpicari non poteritis, neque debetis, quaſi ex me ſint, qua dico vobis de futuris rebus occultis, & verè arcanis. Deus qui ſolâ miſericordiâ ſuâ mihi videre dedit, quæ nesciebam, ſimul etiam contulit intelligentiam. Modum tamen viſionis & intelligentiæ ſpiritalis, nec ipſe jam capio, nec vobis dicere poſſum. Simile contigiſſe Tandalo & cæteris, qui viſiones ſuas reverſi poſt exceſſum ad corpus aut litteris commendârunt, aut alijs comendandas retulerunt, nulli ſit dubium, quoniam ſicut prius eſt dictum, loqui per verba nota ſenſibus de futura rebus vitæ cognitis procul à veritate ſit oratio remota; nam & ego vobis loquor de horribili Dei judicio per ſimilitudines, ut poſſum, miniſterio ſenſuum notas & verba conſueſta: cùm tamen nihil eorum viderem oculis iſtis carnalibus, nec vocem, aut clamorem, vel tumultum auribus ibi audierim aliquem carnis: ſed remotis ſenſibus omnia ſine voce, ſine ſtreptu, & ſine aliqua ſimilitudine in momento ſpiritaliter & vidi, & audivi: & ſi vultis dicam melius quo poſſum: quia neque vidi, neque audivi, ſed intellexi. Spiritualia ſpiritualibus comparanda ſunt, & carnalia carnalibus. Nihil eſt ibi carnale, nihil imaginarium, nihil ſenſui humano cognoscibile vel ſubjectum. Cùmque Sacerdoſeum de multis vellet interrogare, reſpondit: Domine jam officium meum loquendi implevi: parcite & mihi & vobis: quoniam hæc vice nec vobis, nec alicui alteri de iſta materia dicturus ſum; vos autem populum Dei vobis commiſſum ad pœnitentiam, quantum poteſtis, inducite, & quod utile fore creditis horum, qua audiviſtis ex me, cum ſobrietate predicate. Non enim omnibus omnia ſunt dicenda.*

Anima re-
vocata ad
corpus quæ
viderit,
non poteſt
exprimere.

Sine voce
ſine ſtrepi-
tu aliquo
ſunt ani-
marum
judicia.

Ad omnia
reſpondere
Godfridus
Sacerdoti
non voluit.

Ex eotempore Godfridus ille in tanta vitæ aſteritate ſupervixit annis ferme duodecim, ut nemo dubitare potuerit, illum vidiffè majora quàm dixerat, & expertum malorum, quæ impijs reſoſita fore prædicabat. Nemo illum poſteà unquam vidit ridentem, nemo lætum, nemo jucundum, nemo dormientem, nemo otioſum: verbum de ore illius nullum inutile vel otioſum proceſſit unquam: nec aliquis illum audivit quippiam loqui mundanum, ſcurrile, carnale vel impertinens ad rationem. Iratum nemo vidit, neque impatientem aut de aliquo homine murmurantem, vel malè loquentem, cùm tamen ſæpe injuriatus fuerit à multis. Nudiſ hyeme ſimul & æſtate pedibus inceſſit: unicâ veſtè grifeâ ſemper indutus, nec barbam raſit unquam, nec balneum intravit, imò nec pedibus aquam indulſit. Præter Dominicam quotidie jejunavit: & nec piſcem manducavit, nec carnem: & vinum extra calicem ſacræ communionis deinceps nunquam potavit, neminem offendit, neminem læſit, neminem contriſtavir: injuriatus aut deriſus, illuſus vel contemptus ſemper tacuit, & ad omnes contumelias ſemper patientiſſimus fuit, & nec vultum mutavit: laboribus manuum ſuarum uxorem nutrit & filios: & nec ad momentum otio torpuit unquam. In orationibus fuit continuus, in vigilijs & jejunijs multus, & quaſi aſſiduus: & verò dormivit ad horas noctis quatuor. Singulis diebus ante imaginem Salvatoris noſtri crucifixi ſepties genua flexit, diſciplinam ipſe ſibi dedit: Dominicam orationem ſepties dixit, ſeptieſq; in modum crucis terram oſculatus. Salvatoris paſſioni & morti cùm lacrymis humiliter gratias egit. Sæpe

In magna
pœnitentia
vitam ſuâ
complevit.

conſite-

confitebatur peccata sua Sacerdoti, & divinis officijs quotidie à principio interfuit orans in pavimento usque ad finem. Diebus festis aut solus orabat clauso cubiculo: aut in proximum nemus secedens solus vacabat soli Deo. Super nudam terram dormiebat: saxo utens repleto straminibus pro pulvinari sub capite: & lectum ab illa die nunquam ascendit: neque uxoris commercium aliquod carnale deinceps usque ad mortem habuit. Cunctis vitæ suæ diebus poenitentiam egit durissimam, & mortuus tandem non sine opinione sanctitatis, in Ecclesia Parochiali ante altare sancti Georgij sepultus est.

Non sine opinione sanctitatis mortuus in Parochiali Ecclesia sepelitur.

MCCCXXII.

Anno Sigismundi Abbatis V. Indictione Romanorum similiter quintâ, Joannes Papa secundus & vicesimus Fridericum Austriæ Ducem, qui se contra Ludovicum Regem crexerat Germanorum, adversum Lombardos & quosdam alios Ecclesiæ rebelles in auxilium evocavit: pollicitatione mercedis hæc promissâ, ut si contractis copijs in subsidium Ecclesiæ concurreret, mox ipsum sublimaret ad imperium, & fratrem ejus Henricum in Moguntinum promoveret Archiepiscopum.

Papa Ducem Austriæ contra Lombardos in Italiam vocat.

His Dux Fridericus pollicitationibus intellectis, contractis undique militibus exercitum trium millium quingentorum cruce signatorum, misit in Lombardiam: quibus Henricum fratrem suum Clericum præfecit Ducem. Audiens ista Maffæus Mediolanensium Vice-Comes, duodecim oratores misit ad Fridericum, qui animum ejus à proposito revocarent, propter manifestum imperij dispendium, quod tunc fuisset secutum, si Lombardia in Pontificis devenisset potestatem. Unde persuasus Dux Fridericus, fratrem cum exercitu revocat, qui Brixiam movens Veronam rediit, inde salvus in Patriam reversus fuit, quæ res quantum Pontifici displicuit, tantum Romano Imperio necessaria extitit.

Anno Sigismundi Abbatis prænotato, hæreticus quidam Walterus nomine Fratricellorum Princeps & hæresiarcha pessimus, qui multis latuerat annis, & plures suis erroribus pessimis innodaverat simpliciores, apud Coloniam deprehensus est, & per sententiam justitiæ ignibus traditus atque consumptus. Vir diabolo plenus, & omnium verutissimus, in errore pertinacissimus, in responsione callidus, in doctrina perversus, qui nec promissis, nec minis, imò nec sævissimis potuit induci tormentis, ut errorum suorum complices, qui tamen erant plures, indicaret. Capita hæreseos Fratricellorum anno Godfridi Abbatis septimo scripsimus, quos occasione acceptâ etiam anno Henrici Abbatis secundi sexto decimo replicavimus. Lohareus autem iste Walterus natione Hollandinus latini sermonis parvam habebat notitiam, & quia Romano non potuit, sermone sibi Theutonico plures sui erroris libellos conscripsit, quos deceptis per se occultissimè communicavit: & cum errores suos emendare & revocare contemneret, sed constantissimè, quin potius pertinacissimè dico, defenderet, in ignem projectus favillam sui reliquit.

Walterus hæreticus Fratricellus apud Coloniam comburitur.

Eodem anno Isabella uxor Eduardi Regis Anglorum, filia quondam Philippi regis IV. Gallorum, quem Templarios suâ petitione delevisse supra jam diximus, ipsum regem maritum suum conjecit in vincula, & cunctis vitæ suæ diebus tenuit captivum; ut in aperto dicebatur, quod pravorum sequens consilium, magnam in regno fecisset desolationem:

Rex Austriæ Eduardus à propria uxore detinetur.

quamvis cauſa veri alia fuit. Hinc autem mali proceſſit origo, quòd Angli provocati ad Bellum à Scotis, elati ſuperbiâ Scotiam temerè ingreſſi, eorum plures quàm viginti millia perierunt, Rege cum cæteris vix per fugam evadentibus. Poſt hæc Scoti Angliam ingreſſi, denuo regis copias ſuperârunt, cujus indignatione facti mota Regina virum, detinuit.

MCCCXIII.

Bellum in-
ter Ludovi-
cum & Fri-
dericum
propè Oc-
tingen ge-
ritur.

Anno Sigismundi Abbatis ſexto, Fridericus & Henricus Fratres ute-
rini, Duces Auſtriæ, comparato iterum exercitu duorum millium & du-
centorum equitum, peditum verò pluſquam quatuor millium ex Auſtria,
Ungaria, & gentilitate Rhutenorum, contra Ludovicum pugnaturi
venerunt in Bavariam. Lupoldus autem Dux Frater eorum, Sueviam
pro exercitu conducendo intraverat, ubi dum contrahendis copijs inten-
tus moraretur diutius, Fridericus & Henricus fratres ejus morarum im-
patientes, bellum contra Ludovicum moverunt, (non expectato Lupol-
do) in loco campeſtri latiffimo Bavariæ inter Octingen videlicet & Mül-
dorff. Habebat autem Ludovicus in ſua parte cum exercitu magno
præſentes in auxilium, Baldevinum Archiepiſcopum Trevirorum,
Matthiam Moguntinum, Joannem Bohemiæ Regem, Ludovicum filium
ſuum Marchionem Brandenburgensem Burggravium de Nürenberg,
Comitem de Octingen, aliòſque Comites, Barones & de militari ordine
complures, quorum omnium ſumma expeditorum ad pugnam virorum
æſtimata fuit equitum mille quingentorum, peditum verò non minus
quàm triginta millium.

Fridericus
& Henricus
Duces Au-
ſtriæ à Lu-
dovico ca-
pti fuerunt.

Congreſſione igitur factâ in loco memorato, ab ortu ſolis uſque ad
occaſum diu ancipiti fuit Marte pugnatum, multi ab utrâque parte ceci-
derunt vulnerati; poſtremò tamen victoria ceſſit Ludovico, Fridericus
& Henricus Auſtriæ Duces cum multis proceribus capti ſunt, exercitus
eorum fuſus, & quatuor equitum ac peditum millia ex eorum parte in die
illa ceciderunt in ore gladij ſævientis; quod minimè forſitan contigiffet,
ſi Lupoldum cum ſuis copijs expectâſſent.

Rex autem Ludovicus obtentâ victoriâ gratias egit Deo, captivos in-
ter ſocios fortunæ distribuens, Henricum Ducem Regi assignavit Bohemiæ
pecuniâ taxandum, Fridericum verò ſuo reſervans puniendum arbitrio,
in caſtro Trinsnek haud procul à Nopurg in Bavaria per triennium
cuſtodix mancipavit.

Lupoldus audiens, quæ Fratribus accidiſſent contraria, dolens di-
vertit in Auſtriam, & quidquid potuit in Ludovicum excogitare mali,
ſummo elaborabat ſtudio pro fratris efficere libertate. Verùm cum nil
proficeret, accepto conſilio ſuorum in Galliam proficiſcitur, & accedens
Romanum Pontificem, qui tunc in Avenione reſidebat, per ſe & per
Gallorum Regem ejus ſolicitabat animum, ut Ludovicum excommuni-
cationis fulmine percuteret, quod poſt factum eſt.

Thomas de
Aquino
Ord. Prædi-
cator, à Jo-
hanne Papa
Canoniza-
tur.

Eodem anno menſe Julio Joannes Papa viceſimus ſecundus præmiſſâ
inquiſitione de vita, moribus & miraculis Thomæ de Aquino Fratris
quondam Ordinis Prædicatorum, in Theologia doctiſſimi, qui obiit anno
Domini milleſimo ducentefimo ſeptuageſimo quarto, ætatis ſuæ quin-
quageſimo inchoato, qui fuit annus Joannis Abbatis Hirſaugiani nonus,
de conſilio Fratrum ſuorum Cardinalium, in publico multorum conſi-
ſtorio

torio Avenione Sanctorum Confessorum Christi catalogo dignanter adscripsit, cujus festum septimâ die Martij celebrari permisit.

Anno item prænotato memoratus Pontifex in mense Octobri ad instantiam Lupoldi Ducis Austriæ, & Caroli Regis Gallorum, Ludovicum Bavarum Germaniæ Regem in Consistorio publico excommunicavit, & nisi personaliter compareat coram se Avenione infra trium mensium spatium ab insinuatione, noverit se omni jure ad imperium, & dignitate Regiâ deponendum, pro causa talia commemorans.

Principio contra Ludovicum Regem Joannes Papa istum articulum proponebat, quod cum nullus Romanorum debeat censerî vel dici Patrius Imperator, quam diu per Pontificem Romanum non fuerit confirmatus & coronatus, liquidò constat neminem se de administrando Romanorum Imperio debere aut posse intromittere, nisi prius Romani Pontificis obtinuisset consensum. Verùm cum Ludovicus in dissensione ad Imperium non legitimè vocatus sine Pontificis consensu, & nomen & administrationem illius temerè usurpâset, meritò ab omni jure, si quod ei competisset ad imperium simul & regnum, esset repellendus.

Ad hujus objectionem articuli Rex Ludovicus ita per Oratores duxit respondendum: Ego, inquit, *secundum antiquam consuetudinem Francorum Theutonum à majore & saniore parte principum Electorum, Rex Germania apud Franckensfurt fuit electus, & more veterum apud Aquasgrani unctus & coronatus, unde jure mihi competit disponere regnum, ad quod Romani Pontificis confirmatione nullâ penitus indigeo; nam regnum Germanorum neque Romani Pontificis est, neque Romanorum imperio subiectum, sed liberum usque in hunc diem à Fararundo primo in Germania instituto rege Francorum, qui una cum suis in regno successoribus, Italos, Gallos, Burgundiones, Alsatios, Rhenanos, Suevos, Bavaros, Bohemos, Australes, Thuringos, Saxones, Danos, Frisios, Batavos, Colonenses, Treverenses, Moguntinos, Brabantinos, Hollandinos, & totam ferme Europam Francis subiecit, permansit.*

Post annos verò plurimos Carolo Rege Francorum magno, atque Romanorum Imperatore Patriâ defuncto, facta est inter filios ejus Regni Francorum divisio, in qua Ludovicus primogenitus Caroli Germania Regnum cum imperio suscepit, Galliam verò cum Aquitania inter fratres suos reges distribuit. Mortuo autem Ludovico tres filij ejus Lotharius, Carolus & Ludovicus post prælia multa inter se habita, sic tandem dividerunt Regnum. Lotharius Romanum obtinuit Imperium, Carolus verò Galliam, Ludovicus Germaniam. Ex uno itaque Francorum regno facta sunt duo, alterum in Gallia, & alterum in Germania, & avitum nomen utrûmque per plures annos retinuit, ut illud Francorum occidentalium, istud verò regnum Orientalium Francorum diceretur, & alterum ab altero maneret perpetuò seperatum suis terminis contentum. Nihil ergo ad Romanum Pontificem, quisquis regnet apud Germanos, quibus Roma nec dedit regnum, nec jure auferre potest, sed Regni Principes regem habent instituere. Verùm, quia in Carolo Rege Germanorum magno, nomen imperiale cum dignitate Patriâ Romanorum Germanis Regibus auctoritate Apostolicâ dignoscitur perpetuâ collatione donatum, idè coronam Imperij & nomen ab Ecclesia Romana non contemno suscipere, quàm primum oportunè Romam potero venire.

Quod verò mihi objicitur de Imperio, me non debuisse intromittere administrando sine Romani Pontificis consensu, responsione censeo penitus indignum,

U 3

attento,

Rex Ludovicus à Papa Joanne xxii. absens excommunicatur.

Articulus Papæ contra Ludovicum Regem primus.

Confutatio hujus primæ objectionis per Oratores Regis.

Regnum Francorum bipartitum sub Lothario primo describitur.

Regnum Germaniæ nec Papæ, nec Romanis est subiectum.

attento, quòd Henricus primus, & multi poſtea Germanorum ante me Reges gubernarunt Imperium, quos tamen nullus Romanorum Pontificum coronavit. Sed hanc Ludovici excuſationem de facili Papa confutavit.

Articulus
Papæ con-
tra Ludovi-
cum ſecun-
dus.

Secundus in Ludovicum Papæ articulus fuit, quòd fautor & defenſor eſſet hæreticorum, quoniam Vice-Comites Mediolani, contra quos Papa crucem fecerat prædicari, conſilio & auxilio in rebellionem Eccleſiæ defenſabat, Michaëlem quoque de Cæſena Fratrum minorum ſeptimum decimum Miniſtrum Generalem, quem Papa Joannes à ſuo magiſtratu propter inobedientiam & rebellionem ſuam depoſuerat, ſimul & Wilhelmum de Ockam Anglicum, eorūque ſequaces à Pontifice excommunicatos. Rex Ludovicus ad ſe fugientes ſuſcepit, & contra Papam temere defenſavit. Auxit hæc Fratrum minorum defenſio contra Ludovicum ſuſpicionem hæreſeos in eo maximè, quòd cum excommunicatis ſcienter & temere communicabat, dans eis contra unitatem Eccleſiæ favorem, conſilium pariter & auxilium; nam Papa Joannes Maſſeum & Galeatium Vice-Comites Mediolani propter invaſionem terræ & civitatum Eccleſiæ ut rebelles judicans excommunicaverat, & crucem in eos fecerat prædicari, quibus Rex Ludovicus copias miſit contra Papam, Eccleſiam Romanam, & cruce ſignatos, ſuâ intereſſe haud parum exiſtimans, ſi camera Imperij Mediolanum per Papæ fuiſſet exercitum aut capta aut deſtruſta. Commonitus igitur Ludovicus à Papa cū in pertinacia ſua perſiſteret, de conſilio & aſſenſu omnium Cardinalium in Avenione tunc præſentium fuit excommunicatus. Cauſa verò diſſenſionis inter Papam & Michaëlem Ordinis minorum Generalem miniſtrum iſta fuit. Damnaverat Pontifex, ut paulo ante diximus, hæreſin Fratricellorum, quæ fuit Pauperum de Lugduno, in qua unus notabatur articulus: *Quòd Chriſtus cum ſuis Apoſtoliſ extremâ paupertate vivens, nihil omnino ſubſtantia mundana habuerit proprium, vel commune, mobile, vel immobile, in privato vel genere.* Hunc articulum Pontifex Evangelio manifeſtè contrarium de conſilio complurium in ſcripturis divinis & Eccleſiaſtico jure doctiſſimorum virorum ut falſum & erroneum & hæreticum damnaverat.

Michaël
Cæſenas
cum ſibi ad-
hærentibus
damnatur
à Papa.

Erant autem in ordine Fratrum minorum viri quidam doctiſſimi, quos paupertatis amor vehemens poſſederat, inter quos Michaël Cæſenas miniſter Generalis & Wilhelmus de Okam reperiuntur adſcripti, dogmatizantes publicè, Chriſtum nihil penitus in hoc mundo poſſediſſe cum diſcipulis ſuis, neque in privato, neque communi, cū tamen Evangelium manifeſtè dicat contrarium; ubi Domino ad puteum cum Samaritana loquente, diſcipuli eſcas empturi proximam in urbem ſeceſſerant: qui emere unde poruiſſent, ſi pecunias non habuiſſent? & Judas oculos habebat, S. Aug. teſtante, portans ea, quæ mittebantur. Papa igitur omnes cum illis ſentientes ut hæreticos excommunicavit: à Generalatu Michaëlem depoſuit, & ad Ludovicum fugere compulſit in Bavariam: Wilhelmus autem de Okam vir doctus & ſubtilis ingenio, Michaëli focius & comes itineris apud Monachium Baviariæ oppidum uſque ad mortem exulavit, & contra Joannem Papam multa ſcripſit, & eum hæreticum eſſe proclamavit. Hæc malè cum eo ſentientium temeritas magnum in Eccleſia ſcandalum peperit, & pernicioſum ſchiſma in plurium animarum periculum ſuſcitavit. Verū quia poſterius iſta ſunt geſta, Ludovici regis hiftoriam, ut cœpimus, proſequamur. Rex

Rex itaque Ludovicus habito suorum consilio ad malè informatum Pontificem melius informandū, & ad generale concilium, quando Romæ celebraretur, appellavit, misissq; ad Papam in Avenione residentem oratoribus suis in iure peritis, causam suam ut potuit excusavit. Sed Pontifex non revocavit sententiam, nec aliquam satisfactionem admisit; imò Ludovicum excommunicatum denuntiari publicè coram ipsis oratoribus denuo mandavit. Vix tandem oratores precibus obtinuerunt alios tres menses post insinuationem, infra quos Ludovicus Rex se coram Summo Pontifice personaliter haberet præsentare, dicturus ipse causam suam in consistorio Cardinalium publico, ut melius potuisset. Reversi Oratores in Bavariam, cum litteras & gesta Romani Pontificis Ludovico regi exposuissent, respondit: *In Avenionem mihi transitum nemo persuadebit unquam; sedes etenim Petri non in Avenione, sed Roma est, ubi coronanda est dignitas imperialis.* Denuo igitur nuntios misit ad Papam, cui sic inter cætera scripsit: *Romam venire opportuno tempore parati sumus juxta consuetudinem antecessorum nostrorum; regni & imperij coronam de manu Romani Pontificis suscipere, & falsis accusationibus amulorum nostrorum veris defensionibus obviare. Nam Petri Sedes non Avenione, sed Roma est: & idè extra Romam nullum Petri successorem agnoscit Imperium.* His Papa litteris susceptis iratus est, & in Ludovicum excommunicationis confirmavit sententiam, deponens eum ab omni dignitate regali simul & imperiali, & processus contra eum in universum regnum destinavit.

Ludovicus à Papa denuntiatur excommunicatus, & à regno depositus.

Rex Ludovicus ad Papam in Avenionē venire contempsit.

Rex autem Ludovicus convocatis ad se multis in Theologia & utroque jure peritis, omnes Papæ processus contra se fulminatos eorum proposuit examini, scire cupiens, metuendi essent, an contemnendi. Multa tunc in medium producta fuerunt contra Pontificem testimonia, & plures in denigrationem famæ illiustemerè consentientes, hæreticum esse ore impio blasphemarunt. Unde & processus ejus omnes in Ludovicum nulli & invalidi fuerunt judicati. Quæ virorum adulatio & regi pertinaciam præstitit, & materiam futuro schismati dedit.

Interea dum ista fierent, Dux Fridericus ut prius est dictum, à Ludovico Rege sub arcta custodia tenebatur captivus. Unde multi, qui pariter illius antea sequebantur, ad Ludovicum defecerunt, non obstante, quòd in eum censuras Papæ fulminatas, & ob id plures Clericorum & procerum, ab ejus se communione cernerent subtraxisse. Friderico autem sic in turri quadam memorati castelli Trinsneck captivo, res facta narratur miranda, quam ego fabellam potius existimem, quàm historiam, Fratris tamen Nicolai Baselij ex Turckheim Monachi Hirsaugiensis impulsu litteris commendare consensì. Venit ad Lupoldum Austriæ Ducem homo quidam pravis dæmonum artibus imbutus, qui principi jam dicto pollicebatur, si juberetur, quòd ministerio spiritus Ducem Fridericum ejus fratrem posset non solum de custodia eripere, sed incolumem & salvum in Austriam reportare. Placuit pollicitatio Duci, & mercede promissa Necromantico dies constituitur, in qua spiritus ad circulum vocetur. Instante horâ, quam artista præfixerat, Dux cum eo circulum in secreto factum loco solus ingreditur, dæmon carminibus & susurris à Mago invocatur. Qui ubi coram visibilis apparuit, ab artista mandatum accepit, ut castrum Trinsneck in Bavaria quantocius accederet, & Fridericum

Magus pollicetur Lupoldo, quòd Fridericum liberare possit & velit.

Germaniæ

Magus Dæ-
monem ad
circum vo-
catum mi-
ſit ad Fride-
ricum Du-
cem.

Germaniæ Regem inde liberatum ſine aliqua ſui læſione ſalvum & incolumem ante circulum præſentaret. Cui Dæmon reſpondit: *Et ſi meis noluerit acquieſcere conſilijs, aut ſi contra me ſignum crucis vibraverit?* Artiſta reſpondit: *Quod tuum eſt facito, & ſi tecum venire ille contempſerit, tibi nemo imputabit.* Erat autem mox dum iſta fierent hora poſt meridiem undecima. Mox avolat ſpiritus, & humano circumamictus ſchemate quieſcenti Friderico Regi in ſua captivitate aſtitit, quo ſuſcitato dixit: *Surge princeps velociter, & me ſine hæſitatione timoris ſequere, quoniam miſſus ſum à fratre tuo Duce Lupoldo, te liberare, & ad eum incolumem perducere. Ecce ante portam paratus expectat caballus, & nihil timeas, ſed conſurgens me ſequere, & ſalvum te ducam ad fratrem tuum in Aſtriam.* Dux autem inſolitâ phantaſmatis apparitione perterritus reſiſtit dicens: *Quis es tu, & quomodo hæc horâ intrâſti ad me?* Reſpondit ſpiritus: *Tuam non occupet mentem, quis ego ſim, ſed velociter ſomnolentiam excutiens me ſequere, & ducam te ad fratrem tuum ſalvum & incolumem.* Territus phantaſmate princeps crucis Chriſti ſalutiferum ſignum aſtanti oppoſuit, & mox dæmonium reſceſſit. Interea Dux Lupoldus cum artiſta ſedebat in circulo finem rei expectans, ſed fruſtra. Reverſus ad circulum ſpiritus, quid contigerit ſuo mittenti aperuit, quod Fridericus Dux poſtea liberatus verum ſuo teſtimonio confirmavit.

Dux terri-
tus Dæmo-
nem cruce
fugavit.

MCCCXXIV.

Metis ab
Archiepiſc.
Trevirorū
obſidetur.

Anno Sigifmundi Abbatis Hirſaugienſium ſeptimo, Baldevvinus Archiepiſcopus Trevirorum, Joannes Bohemiæ Rex, qui tum Lutzenburgi morabatur, Dux quoque Lotharingiæ & Comes Barenſis confœderatione inter ſe factâ, magnum contraxerunt exercitum, & Mediomatricum, urbem videlicet Metenſem obſidione cinxerunt, omnia quæ ad jus civitatis pertinebant in circuitu devaſtantes. Cives autem conſiderantes ſe tantæ multitudini pugnatorum in finem non poſſe reſiſtere, tandem conſilio inter ſe habito pacem poſtulantes humiliter conſecuti ſunt.

Ludovici
Regis factū
nefarium
pro Comi-
tatu Tyro-
lis.

De Rege Ludovico improba narratur hiſtoria, quam his contigiſſe temporibus accepimus. Erat homo potens, ac dives, qui uxorem habuit pulchram & nobilem, filiam ſcilicet unicam Comitum Carinthiæ & Tyrolis, cum qua memoratos duos comitatus in poſſeſſionem acceperat. Rex autem Ludovicus eoſdem comitatus ſuo cupiens adijcere dominio, cū aliter non poſſet, ſe dolis ac fraudibus armavit. Uxorem viri rapuit, & eam Ottoni filio ſuo matrimonio ſolemni copulavit, aſſerens, inter eam & priorem virum, cum quo annis undecim in conjugio legitimè vixerat, conſanguinitatis gradum omnem matrimonij caſſare & impedire contractum. Sed ut litteris mandatum accepimus, impedimentum inter eos matrimonij nullum exitit, quoniam ſola cupiditas habendi comitatum Tyrolis & Carinthiæ ſicut diximus, in cauſa fuit. Hæc injuriâ vir ille bonus non immerito provocatus, cum lachrymis Romano Pontifici eo tempore in Avenione reſidenti expoſuit, & ejus auxilium contra Ludovici tyrannidem imploravit. Cujus indignitate facti commotus Pontifex multis Ludovico vicibus ſcripſit monendo, rogando, præcipiendo ſimul & communicando, ut quantocius uxorem viro ſuo reſtitueret, & pro ſatisfactione commiſſorum in Avenionem ad Apoſtolicam audientiam quantocius veniret. Ludovicus autem ſuo more deſpexit monentem, per quod maculam gloriæ ſuæ impoſuit ſempiternam.

MCCCXXV

MCCCXV.

Anno Sigismundi Abbatis VIII. cives Colonienses cum Rege Ludovico sentientes contractis undique copijs magnum pugnatorum congregaverunt exercitum, cum quo in Westphaliâ contra Henricum Archiepiscopum Coloniensem, qui adversabatur Ludovico, processerunt ad prælium. Devastatâ crudeliter Patriâ, Ducatu videlicet Angariæ, qui antiquo jure Coloniensi pertinet Ecclesiæ, castellum ipsius Archiepiscopi fortissimum Volmerstein nuncupatum, longâ obsidione expugnantes tandem ceperunt, & igne submissio destruentes solo æquârunt.

Colonienses contra Archiepisc. devastant Westphaliâ.

Eodem tempore Baldevvinus Trevirorum Archiepiscopus Fürstenberg ob firmitatem ut putabatur, inexpugnabile castrum suorum copijs obsidione durissimâ vallavit, quod tandem appositis machinis suo dominio potenter subegit. Idem Archiepiscopus castrum Stierberg pro pecunia Ecclesiæ Trevirensi comparatum Provinciali Comiti de monte Rutilo, hoc est, dem Landgrafen von Rothenberg, qui morabatur in orientali Francia quatuor Herbioli milliaribus in feudum tradidit.

Castrum etiam Richenberg à fundamentis novum construxit, quod simili munificentia Comiti de Catzenelenbogen in beneficium feudale perpetuum contulit. His quoque temporibus memoratus Trevirorum Archiepiscopus in loco, qui dicitur Birckenfeld, in sua Diocesi, sed in fundo Comitis Mosellani de Starckenberg, novum coepit ædificare castellum, in non parvum prædicti Comitis præjudicium, qui eo tempore ad Sanctum Domini sepulchrum maretransiens profectus, domi non fuerat. Cùmque uxor ejus animo immutata virili conductis militibus Archiepiscopi conatibus varijs modis obsisteret, iratus præsul congregavit exercitum, & devastare Comitatum de Starckenberg, qui videlicet est Spanheimensi conjunctus, animo disposuit. Quod ubi comitissæ innotuit, considerans vires suas Archiepiscopi exercitibus impares, coepit æstare consilio, quemadmodum illius conatum destrueret. Misit Oratores suos ad Archiepiscopum, Henricum videlicet ex comitibus de Spanheim, Aquensis Ecclesiæ Præpositum, & Emericum de Lapide superiore, ambos Coloniensis Ecclesiæ Canonicos, quorum industria treugæ acceptæ sunt, & suspensum in aliud tempus negotium. Contigit eodem anno, quod Archiepiscopus cum paucis navigio transcenderet per Mosellæ rivulum versus Confluentiam in mense Septembri, sacros ex consuetudine daturus Ordinandis Characteres, quod minimè latuit Comitissam. Quæ memor injuriarum, custodiam circa Mosellæ littus sub castello Starckenberg, ubi morabatur, disposuit, & nihil tale suspicantem Archiepiscopum Baldevvinum cepit, quem sub honesta securitate aliquandiu captivum, in ipso castro suo Starckenberg custodivit. Mira femellæ audacia! Nullis verò precibus vel minis induci potuit, ut Pontificem captivum dimitteret, nisi & pecuniâ se more captivorum redimeret, & castrum Birckenfeld abjuraret. Consensit necessitati præsul captivus, & postulatam feminæ pecuniam tradidit, & quod de castro Birckenfeld se amplius non intromitteret, litteras & cautiones necessarias dedit, sicque reformatâ pace inter se, liber discessit. Mulier acceptam pecuniam à suo captivo in perpetuam sui nominis laudem atque memoriam cupiens exponere, castellum, quod in nemore sano pervetustum & penè collapsum antiquitus erat

Castellum Birckenfeld ab Archiepiscopo Trevirorum fundatur.

Archiepisc. Trevirorū à femina capitur in navigio.

Captivus Archiepisc. datâ pecuniâ & abjurato Birckenfeld liberatur.

X

constru-

Strasbourg
castrum
per comi-
tissam de
illa pecu-
nia con-
struitur.

constructum, in melius mutato nomine statuit ædificare. Quod ubi magnifico perfecit apparatu, *Frauenburg* / id est, feminae castrum illi nomen indidit, propterea, quod ex feminae fuit constructum triumpho. Est autem his temporibus *Starckenberg* & *Spanheim* unus comitatus, quem *Joannes*, Dux in oppido *Symeren* apud *Cynonothos* habitans possidet, qui ex comitibus Palatinis *Bavariæ*que ducibus antiquâ propagine, ut infra dicemus, trahit originem. Archiepiscopus verò dimissus pacta servavit, & Comitissam, quod à principe Imperij tunc quidem ditissimo, non plus extorsisset pecuniarum, jocosè derisit.

Festum
Corporis
Christi pri-
mum in
Worma-
tienti Dico-
cesi admit-
titur.

Anno etiam prænotato *Wormatiensium* Episcopus *Cuno de Schöneck* per civitatem & Diocesin suam festum Corporis Christi, quod *Urbanus* Papa IV. sicut diximus in prima hujus operis parte, anno *Volpoldi* Abbat. xix. instituit, celebrari solemniter tam in foro quàm in choro mandavit. Nam etsi Papa memoratus ipsum festum multis indulgentijs cumulatim celebrari præcepit, per annos tamen plus lx. usque in hoc tempus, quantum ad forum pertinet, pluribus neglectum à plerisque etiam contempnum fuit, quemadmodum & nunc fieri cognovimus tam de festo *Transfigurationis Domini*, quàm de festo præsentationis ejus *Castissimæ Genitricis*; quare solemnitates alij sunt celebres, ab alij verò negliguntur. Nulla sine tempore multo roboratur consuetudo.

Lupoldus
insignia
Regni mi-
sit Ludovi-
co.

Eodem anno *Lupoldus* Dux *Austriæ* mediante & cooperante *Carolo* Rege *Gallorum* magnis apud *Romanum* Pontificem *Joannem* XXII. viribus instabat, ut fratrem in manibus *Ludovici* Regis, ut supra diximus, captivum liberare potuisset, sed Papa nil efficere potuit, cujus monita *Rex* *Ludovicus* omnia ut hostis & adversarij publici contempsit. Unde *Lupoldus* cernens, quod cum *Rom. Pontifice* non proficeret, amicorum non minus impulsu, quàm consilio alium modum excogitavit. Habebat penes se Dux *Lupoldus* insignia Regis, lanceam, orbem atque coronam, quibus olim usus memoratus *Carolus Magnus*, & nunc in oppido *Nürenberg* reposita servantur. Videbatur consultum amicis, & quotidianis Ducem clamoribus impellebant, ut datis *Ludovico* insignijs Regni, fratrem liberaret captivum. Quibus ille respondit: *Etiam insignia regni Ludovico si resigna vero, scio quod fratrem non dimittet, ne tamen vidcar consilij reluctari vestris, qui nihil magis cupio, quàm fratrem mihi charissimum de captivitate liberare, si possum, ecce libens adversario insignia Regni transmittam.* Misit itaque Dux *Lupoldus* insignia *Ludovico*, & multis pollicitationibus ac promissis pro fratris liberatione intercessit. Rex autem *Ludovicus* insignijs Regni acceptis *Fridericum* Ducem ut dimitteret, nullâ potuit ratione persuaderi.

Ad Impe-
rium Ro-
manum
Gallus aspi-
rat super-
bus.

His temporibus *Carolus* Rex *Gallorum* desiderio magno ad *Romanum* aspirans Imperium, summis conatibus Papam ad *Ludovici* persecutionem, & à regno depositionem invirabat: cum *Lupoldo* etiam Duce memorato, plura in secretotractabat consilia, & multa promisit, si ejus cooperatione potuisset assequi, quod voluit. Sperabat enim Rex arrogantissimus, quia si ad *Gallos* esset translatum Imperium, quod de facili etiam *Lotharingiam*, *Treverim*, *Metim*, *Leodium*, *Attrebatum*, *Trajectum*, *Coloniā*, *Moguntiam*, *Wormatiam*, *Neometim*, & *Argentiniā*, quæ ab alia *Rheni* parte civitates Regni sunt *Germanici* & non *Gallici*,

Gallici, neque Romani Imperij, suæ possit ditioni subijcere, à multis enim retrò annis Galli quid ab illa parte est Rheni, ad suum traducere Dominium contra jus & æquitatem sunt machinati. Nam in divisione Regni Francorum, quod sub Faramundo Rege primùm in Germania cis Mogonum apud Wirtzburg sumpsit initium, clarissimè patet, quòd prænominatæ civitates omnes simul, & Lotharingia tota, quondam magna, nunc autem parva, Burgundia, cum regno Arebatensi, Brabantia, Hollandia, Frisia, Flandria cum Mosellanis, Alsacia, Vosagus & Sabaudia, Germanico regno fuerunt in distributione terminorum sub Lothario & Fratribus adscriptæ una cum Romanorum imperio, quod in gestis Ottonum & complurium Germaniæ Regum similiter invenimus. Unde si hodie quâlibet occasione Romanum Imperium à Germanis Regibus in Galliam posset transferri, non cessaret propterea neque interiret regnum Germanorum: neque civitates memoratæ, neque Provinciæ ipsum sequerentur Imperium, cum non pertineant ad jus Imperij, neque Gallorum, sed ad Sceptrum duntaxat Germaniæ. Propterea si qui civitates ipsas vocant imperiales, malè & improprie loquuntur, cum regales dicendæ sint potius, quoniam ad Regnum pertinent Germanorum.

Civitates Germanici Regni non Imperij sunt, nec Gallosum.

Regnum Germaniæ maneret etiam Imperio translatò Romanorum.

MCCCXXV.

Anno Sigismundi Abbatis IX. Lupoldus Dux Austriæ multis & varijs modis tum per se, cum per quosdam Principes Regni usque adeò Ludovicum Regem molestavit, quòd tandem consensit Fridericum ex captivitate liberum dimittere, sub certis tamen & necessarijs conditionibus, litteris & juramento confirmandis.

Fridericus Dux à Ludovico sub conditione dimittitur.

Prima conditio, quam Dux Fridericus juramento, ac litteris confirmare jubebatur, ista fuit: Quòd omni actioni & juri tam ad Regnum quàm ad Imperium, si quod haberet, simpliciter, totaliter, & spontaneâ voluntate renunciaret, & se de illo amplius non intromitteret, etiam si à principibus vocatus, vel à Romano Pontifice jussus fuerit.

1. Condicio.

Secunda conditio: Quòd tam ipse quàm fratres ejus, Prælati, Comites, Barones nobiles & subditi eorum omnes Regi Ludovico, ejus successoribus, Regno & Imperio debeant perpetuò esse fideles, subjecti & obedientes sine dolo & sine fraude in omnibus.

2. Condicio.

Tertia: Quòd jurent & promittant, se omnia in eos quomodolibet facta non vindicatueros, nec deinceps quidquam mali vel incommodi acturos contra personam ipsius regis Ludovici, aut aliquem suorum fidelium verbo, facto, nutu vel consilio.

3. Condicio.

Quarta fuit pecuniaria, sub qua Ludovicus Fridericum in summa notabili taxavit & compulit ad solvendum. Promisit omnia Fridericus una cum Fratribus suis, & quidquid jubebatur, servaturum se fideliter juravit ac litteris confirmavit. Similiter & Fratres ejus Ludovico jurantes fidelitatem promiserunt.

4. Condicio.

His & multis alijs cautionibus datis & acceptis Fridericus à Ludovico dimittitur, qui reversus in Austriam, & citò eorum, quæ juraverat oblitus, Ludovicum ut antea persequi cepit, & usque ad mortem suam illi semper adversarius fuit, licet non semper in persona propria, tamen per fratrem quidquid malè potuit contra Ludovicum fecit; nam Lupoldus Friderici frater immemor juramentorum dissimulante germano, Regem

Ludo-

Lupoldus
Dux Regem
Ludovicū
persequitur
in malum
propriū.

Ludovicum summis conatibus persequitur, quod nec ipsi quidem, nec Austriae Domui in bonum cessit: Spirenses Ludovico in Italia existente ferro & igne devastat, Wormatienses varijs molestat incurfionibus, Moguntinos simili vastantiā inquietat, postremo in Argentinenses raptorum movens exercitum finem accepit vivendi.

Comes Geldriae Reinhardus in Ducem creatur à Ludovico.

His temporibus Comes Geldriae Reinhardus senior, propterea, quod cum Henrico Archiepiscopo Ecclesiae Coloniensis contra Ludovicum sentiret pro Friderico, à proprio filio detinebatur captivus per annos octo continuos imposito sibi morbo mentis. Quo anno prænотato in carcere mortuo Rex Ludovicus filium ejus Reinhardum Juniores volens pro sua fidelitate remunerare, in Ducem creavit apud Coloniam in publico principum consensu. Ab illo tempore Geldriae Comites Duces esse coeperunt, adjuncto eistitulo Comitatus Zutphaniae usque in praesentem diem. Obijt autem in carcere Comes senior Reinhardus nono die mensis Octobris anno prænотato.

Romani
Papam ut
rediret in
urbem
quantocius
rogant.

Anno etiam praescripto senatus populūque Romanus Oratores ad Avenionem cum litteris misere solemnes, Joannem Papam xxii. rogantes, ut exemplo sanctissimorum Pontificum antecessorum suprum quantocius ab Avenione cum cātu Cardinalium discederet, & Romam veniens Curiam Apostolicam ibidem, ubi primū instituta fuerat à Principe Apostolorum Petro teneret: quod facere si aut differret, aut contemneret, sciret, quod sibi ipsi pro viribus de alio Pontifice providerent. Pontifex iratus respondit: *Se Romanum esse Pontificem, & in Ecclesia proprietate, sicut antecessorum suorum nonnulli, apud Avenionem & posse, & velle pro suo arbitrio residere, neccorum esse iuris vel potestatis, Christi coarctare Vicarium, ubi ipsi velint, capere mansionem.* Et adiecit: *Ubi Papa, ibi Roma.* Quod dictum ejus postea in proverbium vulgatissimum versum est. Romani autem posteaquam Pontificis intellexere verba, graviter nimis acceperunt, dicentes: *Si ubi Papa, Roma; dabimus operam, ut ubi Roma, sit etiam Papa.* Consilio igitur habito, ad Regem Ludovicum Oratores miserunt in Germaniam rogantes, & multa promittentes, ut Romam venire quantocius dignaretur. Quibus auditis Ludovicus gavisus est, deditque certum Romanis sui adventus responsum, & oratores eorum remuneratos cum honore dimisit; Romanos litteris commonefaciens, ut capto perstarent in proposito, nec Pontificis fulmina timerent.

Ecclesia
Traiectensis pastore
viduata in
tribulationem venit.

Mortuo his temporibus Friderico Traiectensium Episcopo, duo in dissensione fuerunt electi, Jacobus videlicet principalis Ecclesiae Decanus, à majore & saniore Congregationis parte in Pontificem electus est: contra quem minor fratrum numerus Jacobum quendam Sudensem Episcopum ad instantiam Wilhelmi Comitis Hollandiae postulavit. Praevaluit jure potior Decanus, & in Episcopum Traiectensem Canonicè susceptus est. Quo in brevi mortuo in Pontificem unanimi voto Canonicorum fuit electus Joannes de Bruchhorst praepositus S. Salvatoris vir optimus, cui omnes voluntarie obedientiam praestitere subiecti, non solum Clerici, sed etiam Laici omnes.

Duobus vix mensibus evolutis postquam idem electus omnem Ecclesiae suae terram suscepisset in possessionem quietam, nihilque suspicaretur adversi, supervenit ex Avenione Joannes ex Dyest praepositus Cameracensis

sis in Episcopum Trajectensem à Joanne Papa xxii. provisus, & ordinatus ad petitiones Joannis Ducis Brabantiae, Reinhardi novi Ducis Geldriae, & Wilhelmi Comitis Hollandiae, qui Trajectum armatâ manu ingressus, Joannem ex Bruchhorst verum & legitimum Pontificem violenter expulit, & per annos ferme quatuordecim Episcopatum occupavit.

Anno quoque prænotato fuit Judæus quidam in Hannonia, qui animo ficto se petijt fieri Christianum, quem Wilhelmus præfatus Comes Hollandiae & Hannoniae de sacro baptismo levavit. Verum posteaquam baptizatus fuit, inter Christianos aliquandiu conversatus in hypocrisi & simulatione multos decepit, quoniam corde fuit Judæus, & nunquam in veritate Christianus. Contigit itaque anno Sigismundi Abbatis prænotato die quâdam, ut per Ecclesiam transitum faceret solus, in qua imago stabat B. Mariæ semper Virginis pulcherrima, quam intuitus homo diabolo plenus, extracto pugio, vesano similior, in eam irruit, & in verba prorumpens blasphemiae, contra Sanctissimam Dei Genitricem, nitidam imaginis faciem multis ictibus pungendo vulneravit, quod eo facere libere potuit, quo nullum esse præsentem scivit. Mira Dei patientia, quæ perfidum & blasphemum hominem non solum perdere subito non voluit, sed etiam miraculo ad poenitentiam invitavit. Nam confestim Sanguis de vulnerata imagine fluere cœpit, & pavementum altaris copiosè replevit. Quod cernens ille perfidissimus latro, pavore nimio concutitur, & fugiens occultissimè de Ecclesia, pristinis moribus latens in hypocrisi & simulatione veteri conversatur. Intrantes postea Ecclesiam fideles, & videntes imaginem sanguine madentem, pro tanta injuria semper castissimæ Dei Genitricis, non mediocriter gementes. ipsum crubrem, ut poterant, collegerunt; & reservantes illum, inter Sanctorum reliquias pro honore Dei venerati sunt; qui deinceps multis ægritudinibus medellam præstitit salutare. Postea verò quàm tanti auctor sceleris cunctos aliquandiu latuisset mortales, nec aliqua de perditio illo haberetur suspicio, nec ipse criminis peteret à Deo veniam, neque pæniteret, justo tandem judicio Dei & miraculosè deprehensus, poenam mortis, quam meruit, solvit.

Erat faber quidam in villa, ubi res contigerat, ferrarius, homo simplex & rectus, atque pro modulo suo Beatissimæ Dei genitrici valde sinceriter devotus. Huic Beatissima Virgo Maria quâdam nocte apparens in somnis dormienti, quasi vulneribus in facie multis confossa & Sanguine circumfusa, patratorem sceleris ostendit dicens: *Hæc mihi plagas sceleratissimus ille Judæus animo nuper falso baptizatus intulit, qui meam in Ecclesia imaginem suo pugio sœviens & blasphemans tam crudeliter vulneravit.* Cui faber: *Vis, inquit, Domina mea, ut his manibus meis interficiam perfidissimum blasphemum?* Non, inquit, sed confidenter defer illum Judici, qui fidem tibi cum denegare caperit, duellum cum Habreo postula, & consentiet tam Judex, quàm perfidus ipse. Nihil timeas, neque formides, ego tibi fauix adstabo, & sine dubitatione impetrabo victoriam. Venit ad judicium faber, sceleris commissi falsum accusat Christianum; sed cum testimonia criminis objecti deessent sufficientia, duellum postulat, quod decernente iudice, perfidus canis acceptat. spem habens in suis viribus, quia fortior illo fuit; congressione igitur factâ vicit perfidum fidelis, Judæum Christianus, im-

Judæus
baptizatus
nequam
pestimus
quid fecerit.

Imaginem
B. V. Mariæ
vulnerat.

Sanguis de
vulnerata
imagine
copiosus
fluere visus
est.

Multas fan-
tates hic
sanguis mi-
raculosus
pluribus
contulit.

Domina
nostra in
somnia fan-
bro revela-
vit impiam.

Judæus à
fabro vi-
ctus fatetur
factum &
laqueo su-
spenditur.

pium justus, & prostratum in terram, ut confiteretur publicè reatum, coram omnibus instabat. At ille videns se Dei virtute convictum, & magnum à parvo superatum, urgente eum intus conscientia palam & coram omnibus confiteretur reatum suum, & quòd corde nunquam fuerit Christianus, publicè dixit. Alia quoque multa in Christianam pietatem comisit scelera, pro quibus dictante Judice & Comite jubente, suspensus est.

MCCCXXVII.

Rex Medio-
lani coronâ
ferreâ coro-
natur.

Anno Sigismundi Abbatis decimo in principio mensis Martij Conventus Principum Rege Ludovico mandante in Civitate Spirensi habitus est, in quo pax regni per ipsum Regem statuta & confirmata fuit, Principibus, Prælatibus & Oratoribus Civitatum, & oppidorum Germanici Regni spontaneâ voluntate consentientibus. Principum dissoluto Conventu, Rex Ludovicus cum uxore & filiis in manu valida cum magno exercitu Germanorum intravit Longobardiam, animo & intentione proficiscendi Romam, pro Corona Imperij suscipienda, quod tamen fieri illo anno non potuit, propter multas in Longobardia Imperij causas, & arduas occupationes. Veniens autem Mediolanum, à Vice-Comitibus Galeazio & Maffeo, & omni populo simul & Clero summo cum honore susceptus est, & in die sancto Pentecostes ab Archiepiscopo Mediolani cum Margaretha uxore sua coronâ ferreâ juxta morem antiquum solemniter coronatus.

Multa post hæc bella cum vicinis atque rebellibus habuit, quos Imperio suo potenter subjecit. Erant in ejus exercitu Wilhelmus Hollandiæ Hannoniæque Comes Pater Reginæ, Reinardus Dux Geldriæ, Theodoricus Comes de Cleven, Wilhelmus Comes de Juliaco, Theodoricus Comes Montanus, & plures alij viri fortes & bellicosi, qui magnam copiam adduxerunt armatorum, quibus auxilia ferentibus multa in Longobardia brevi tempore patravit magnificè.

Wolfram-
mus fit Epi-
scopus Her-
bipolensis
annis vi.
præsidens.

Anno quoque prænotato mortuus est Gotfridus Episcopus Herbipolensis & Franciæ Dux orientalis: cui successit Wolframus de Grumbach, & præfuit annis ferme sex, vir magnanimus, in pauperes humanus, & durus in adversarios. Contra hunc Pontificem cives Wirzburgenses exemplo progenitorum suorum erexerunt cornua, & servitutem, quam ad apparatus bellicum prædecessoribus illius exhibuerant, subtrahere protervè laborabant. Vicit jure tamen Episcopus, & eos imperio suo potenter subjiiciens, in omnibus obedire & servire coëgit.

Eodem anno Matthias Archiepiscopus Moguntinus Generalem Synodum Abbatum, Prælatorum, & Sacerdotum suorum celebravit, in qua plura pro reformatione statûs Clericalis satis providè constituit. Sed nullus aut medicus profectus secutus est, propterea quòd & ipse brevi postea obiit, & Clerum per totam Diocesim gravissima tribulatio propter à Papâ datum successorem præoccupavit.

Philippus
Rex fit Gal-
lorum an-
nis XXIII.

Hoc ipso quoque anno mortuus est Carolus Rex Gallorum, & qui summis conatibus ad Romanum aspirabat Imperium, & vitam & Regnum proprium amisit. Post quem regnavit annis tribus & viginti Philippus trium præcedentium Regum frater patruelis, qui Viennensem principatum mediante pecuniâ comparavit, & alterâ vice pugnans cum Anglis, multis suorum interemptis, superatus fuit.

MCCCXXVIII.

MCCCXXVIII.

Anno Sigismundi Abbatis undecimo, Ludovicus Rex in principio mensis Januarij Romam cum suorum magno exercitu intravit, qui à Romanis cunctistam Laicis, quàm Clericis magnocum honore susceptus est, & singulari pompâ solemniter introductus. Scripserat antea Papæ Joanni xxii. in Avenione commoranti, rogans, quatenus aut ipse Romam venire personaliter, aut mitteret ex cætu Cardinalium duos, qui coronationis ejus juxta morem implerent officium. Sed Papa nec Romam venire personaliter voluit, nec aliquem ex Cardinalibus misit.

Rex Ludovicus Romam ingreditur.

Rex igitur Ludovicus jussu Cleri & petitione totius populi septimâ decimâ die mensis Januarij Romæ apud S. Joannem Lateranensem, ministerio Stephani de Columna Episcopi sine voluntate Papæ, unâ cum uxore Imperator coronatus fuit, anno videlicet Regni sui Germanici tertiodécimo, & facta est lætitia magna in populo.

Rex Ludovicus ab uno Episcopo coronam Imperij suscepit.

Coronatus Imperator concilium Romanum solemne habuit, cum quibus de abrogando Joanne Pontifice tractavit. *Si Roma est*, inquit, *ubi Papa, nostri jam erit officij providere, ut ubi est Roma, sit & Papa.* Consensu itaque omnium Romanorum tam Cleri quàm populi coadunato in unam perniciosi schismatis sententiam, Joannem Papam xxii. hæreticum, atque schismaticum pronuntiantes, temeritatè propriâ ab omni Pontificatûs honore dejecerunt.

Deinde Ordinis minorum fratrem quendam nomine Petrum de Corbaria cætus ille malignantium in Antipapam constituit, quem Nicolaum v. appellavit, hominem satis doctum, & ad gerendas res arduas multum idoneum, & forsan Ecclesiæ non inutilem, si per ostium intrare potuisset, qui vix unius anni spatio Summi Pontificis nomine inaniter gloriatus, à Pisani Joanni Papæ traditur, & abjuratâ hæresi perpetuis carceribus ab eodem deputatur. Creatus autem in Antipapam Petrus, à Ludovico Rege cunctisque Romanis ut verus Christi Vicarius, & S. Petri successor cum summo honore suscipitur, & fidelis obedientium subjectio ab omnibus juratur. Rex autem Ludovicus, qui prius inunctus & coronatus ad Imperium fuit ab Episcopo, rursus coronatur ab idolo, & qui à legitimo Christi Vicario in Avenione sublimari noluit, Antipapæ, quem in scandalum Ecclesiæ perniciosum creaverat, Romæ se submittit. Rege Ludovico diutius Romæ existente, uxor ejus filium peperit, quem genitor propterea quod Romæ natus esset, Ludovicum Romanum, appellavit.

Rex Ludovicus contra verum Pontificem Antipapam crexit.

Regi Ludovico filius Romæ nascitur Ludovicus.

Anno prænotato Collegium Clericorum, quod eatenus fuit in Büttelsbach, per Eberardum Comitem de Wirtenberg ad Stutgardiam translatum Joanne Papa xxii. annuente & consentiente, cujus translationis causa fuit; Anno namque Henrici Abbatis decimo, Nativitatis verò Dominicæ mcccix. ut supra diximus, Rege mandante Henrico nobiles & cives regni per universam Sueviam in unum coacti magnum pugnatorum exercitum contra memoratum Comitem Eberardum Regno & Imperio à multis annis rebellem, prodixerunt, & multis eum incommodis affligerunt, qui cum tantæ multitudini finaliter non posset resistere, ad Marchionem de Baden, qui tunc morabatur in Besekeim, fugam coactus est inire. Eo autem latente post fugam, regni exercitus omnem terram ejus pervagando

Eberardi Comitis de Wirtenberg memorantur bella.

pervagando vaſtavit, & multa ejus oppida, caſtella & villas funditus deſtruens in magna crudelitate furoris ſolo coæquavit. Venientes autem ad Büttelpach, ubi tunc erat Sacerdotale Collegium, & inſignis Eccleſia, in qua Comitum de Wirtenberg antiquâ conſuetudine fuit ſepultura, Dei reverentiæ & honoris immemores caſtrum cum oppido & templo profanantes deſtruxerunt; & in contemptum memorati Comitis Eberardi ſepulchra mortuorum effringentes Comitum oſſa foris projecerunt, lapides omnes confringentes: ab illo tempore per annos ferme decem & octo inſiſt Eccleſia in deſolatione illa.

Collegium
Sacerdota-
le à Büttel-
ſpach ad
Stutgardiam
transferitur
anno 1328.

Anno autem Sigifmundi prænotato ſupradictus Comes Eberardus jam pacem conſecutus, Joannem Papam xxii. in Avenione commorantem perſonaliter acceſſit, & transferendi collegium à Büttelpach in Sturgardiam ab eo conſenſum impetravit; conſenſu verò Apoſtolico impetrato Collegium Sacerdotale ad Sturgardiam anno præſcripto tranſtulit cum omnibus bonis, privilegijs, & Juribus ſuis in Eccleſiam novam, quam antea magnis ſumptibus ibidem præparavit.

Eberhardus
Comes
de Wirten-
berg obiit
Udalricus
filius ſuc-
ceſſit.

Eodem anno ſupradictus Comes Eberardus, poſteaquam Collegium de Büttelpach tranſtulerat in Sturgardiam, Domino vocante in die S. Bonifacij Archiepiſcopi & ſociorum ejus Martyrum, vitâ deſunctus eſt, & in Eccleſia quam conſtruxerat ſepultus, filium relinquens nomine Udalricum, qui Patri ſtatim ſuccedens in Principatu annis decem Comitatum ſuum gubernavit, vel ut alij ſcribunt, annis ſedecim.

Anno Sigifmundi prænotato decimâ die menſis Septembris, obiit Matthias ex Monacho Ordinis S. Benedicti Archiepiſcopus Moguntinus, in majore Eccleſia ſepultus. Quo mortuo Baldevvinus Archiepiſcopus Trevirorum ad instantiam Canonicorum Eccleſiam Moguntinam, adminiſtratorio nomine per triennium gubernavit de voluntate & conſenſu Joannis Papæ xxii. eo tempore in Avenione reſidentis.

Magna fuit his temporibus inter Clerum & cives Moguntinos pro libertate diſſenſio, illis jura & privilegia ſua defendentibus, iſtis autem cuncta violare volentibus. Quæ quidem diſſenſio Canonicorum animos movit, ut Baldevvinum Adminiſtratorem aſſumerent, quem cum virum prudentem, magnanimum, & amicum Regum ac Principum ſcirent, per induſtriam ejus civium poſſe humiliari ſuperbiam non fruſtra ſperabant. Qui mox adminiſtratione ſuſceptâ, contra Moguntinos plura tentavit, & valde in brevi eorum humiliavit ſuperbiam. Eo tempore Clerus per civium tyrannidem de Moguntia pulſus, in Rhenaugia & alibi exulabat. Baldevvinus ergo ad reprimendum incurſum Moguntinorum, ne ſe diffunderent in Rhenaugiam Eccleſiæ ab antiquo ſemper fidelem, ubi Clerus, ſicut dictum eſt, in ſuis poſſeſſionibus degebat, villam, quæ nuncupatur alta, vulgariſter Altuill, juxta Rheni littus à ſuperiore ad Rhenaugiam introitum, muro in circuitu præmunivit, & caſtellum in ea pulchrum cum fortiffima turri ad Rheni fluentia conſtruire cepit, quæ omnia Henricus ex Comitibus de Virneburg Archiepiſcopus Moguntinus poſtea conſummavit, cujus inſignia lapidi inſculpta in memoratæ turris pariete vidimus expreſſa, ſed ante annos ferme undecim, ſi bene memini, Bertholdus Archiepiſcopus cum eandem faceret dealbari turrim, inſignia Henrici fundatoris memorati depoſuit, & ſua repoſuit in locum, quod factum

Caſtrum
Altvillæ
juxta Rhe-
num à Bal-
devvino
conſtrui-
tur.

factum sicut jure multis displicuit, ita non satis pij animi in mortuum indicium fuit. Nec multò postea cives Moguntini obsidionem urbis à Baldevvino metuentes, consilio inter se malè habito, armati civitatem egressi, primò Cœnobium S. Albani, tunc Ordinis S. Benedicti, cum insigni Ecclesia funditus destruxerunt, paucis domibus duntaxat pro Monachorum habitatione dimissis: Ecclesiam deinde Cœnobij S. Jacobi Apostoli in monte specioso juxta Pyramidem Drusi præ civitate, simili furore destruxerunt, cum omnibus pene domibus paucis exceptis: postea Collegiatam S. Victoris Ecclesiam, unà cum domibus Canoniorum fortissimis funditus everterunt: castellum quoque in suburbanis Wisenach à fundamentis subverterunt in odium Cleri, & custodiam sui, timentes, quòd Baldevvinus, qui pro Clero stabat Ecclesiæ, præsidia sua in eisdem Monasterijs locaret. Pro qua temeritate pessima dictorum Monasteriorum Abbates atque Prælati cives Moguntinos postea citari fecerunt ad Judicium cameræ Imperialis, quæ tunc servabatur apud Franckenfurt oppidum regalis electionis, in qua dictante justitiâ cives, ut impij temeratores Jurium, libertatum, & privilegiorum Ecclesiæ læsis ad satisfactionem in magnâ pecuniarum summa fuerunt condemnati.

Moguntin.
cives quaf-
dam Eccle-
sias de-
struunt.

Ab illo tempore usque ad excidium urbis Moguntinæ, quod anno nativitatis meæ primo accidit, ut suo dicetur loco, suas divinâ Justitiâ vindicante injurias, bona semper fortuna Moguntinis civibus extitit, contraria, qui quotidie in deterius proficientes, tandem usque adeò æris alieni gravaminibus sunt oppressi, & in nihilum redacti, quòd omnium in circuitu civitatum & subsidium & amicitiam perdiderunt, & seditione subortâ postremò civitatem, Dominium & Magistratum amittentes aut mori, aut exulare coacti sunt.

Deo San-
ctorum
vindicante
injuriâ
Moguntini
extermina-
ti sunt.

Cujus rei hodie simile videmus in Erpfordianis, qui nostris diebus ex Monasterio Monialium S. Cyriaci Martyris extra muros oppidi Erpfordiani in monte positi castrum de consensu Rom. Pontificis fecerunt, & novo in suburbanis Monasterio constructo Moniales in ipsum cum omnibus censibus, privilegijs ac libertatibus, quas priùs habuerant, sine earum damnis etiam ipsis consentientibus transtulerunt, & nihilominus quantum displicuerit Deo locum sibi dedicatum semel in usum transferre humanum, poena ultionis, quam ab illo tempore usque in diem præsentem experiuntur, ostendit; nam in ultimam desolationem acti, simile Moguntinis quotidie timent excidium, de quibus suo loco dicemus reliqua.

Erpfordia,
nos pro mi-
nore culpa
similis op-
primit ca-
lamitas.

Anno prænotato mortuus est Emicho Spirensis Episcopus, cui promotione Joannis Papæ xxii. in Pontificatu successit Bertholdus de Buchek. Ordinis Hospitalis B. Mariæ semper Virginis Teutonicorum, qui uno duntaxat præfuit anno: postea per eundem Papam transfertur ad Argentinam.

Bertholdus
fit Episco-
pus Spiren-
sis contra
Berengerū.

Et notandum pro declaratione dictorum simul & dicendorum ratione Ecclesiæ Moguntinæ, quòd Matthiâ Archiepiscopo mortuo Clerus elegerat sibi Pontificem quendam Canonicum nomine Gerlacum, contra quem Joannes Papa xxii. Henrico de Virneburg æquè Canonico de Archiepiscopatu Moguntino providit, qui veniens ad Moguntiam à Clero refutatus est, & ad Sedem Apostolicam appellatum. Continuum itaque per triennium contentio Cleri coram Papa fuit contra Henricum, Clericis

Contentio
duorum
pro Archie-
piscopatu
Mogunt.

multis in eum scelera jaculantibus. Verum ne interim Ecclesia Moguntina pastoris destituta solatio, dentibus pateretur impiorum, Papa memoratus ad instantiam Canonorum Baldevinum Trevirorum administratorem Archiepiscopatus Moguntini constituit, quousque finem contentio susciperet, quod anno Sigismundi xrv. contigit.

Bellum
sedecim
Comitum
contra Du-
cem Bra-
bantia.

Anno item Domini præscripto, sedecim Comites cum nobilibus suis contra Joannem Brabantia Ducem in unum conspirantes exercitum inter duo villagia Vexhe videlicet, ac Landen ad prælium convenerunt. Inito certamine diu pugnatum est ambiguo Marte, & plures ab utraque parte ceciderunt. Postremò tamen Rex Gallorum Philippus vices suas interposuit, & pacem reformavit: fuerunt in eo bello ex nostris terris superioribus præfentes, Joannes Comes de Spanheim cum ducentis equitibus, Comes de Kazenelenbogen cum totidem equitibus, Comes de Falckenburg cum centum equitibus, Comes quoque de Hoenfels cum centum viginti equitibus, & Henricus de Bolandia cum sexaginta equitibus, aliorum nomina Comitum scribere causam non habemus.

MCCCXXIX.

Anno Sigismundi Abbatis xii. Ludovicus Rex ab urbe Roma discessurus, juramento mediante Romanis promissit, quòd in anno sequente denuò velit in Italiam cum exercitu redire, ad cujus rei sollicitandum effectum, Romani duos ex senatoribus venerabiles viros lateri Regis adjunxerunt, qui cum eo in Germaniam venientes à suo proposito abierunt.

Antipapa
Nicolaus à
Ludovico
Cæsare Pi-
sani com-
mendatur.

Ludovicus Imperator novus à Roma digressus Nicolaum Antipapam suum Romanis non audebat confidere, sed veniens cum eo Pisas. ibidem jussit manere, donec ipse rediret in Italiam. Pisani ad instantiam Cæsaris obedientiam & fidelitatem Nicolao contra Joannem promiserunt, & quòd eum fideliter tuerentur ab omni molestatione adversariorum juramento confirmarunt. Ludovico autem in Germaniam reverso Pisani commendatum sibi Nicolaum ad Joannem Papam in Avenionem miserunt, qui suum compulsus fateri reatum, veniam petijt, & ad perpetuum carcerem positus vix triennio supervixit.

Galeazius
Vice-Com-
es Medio-
lani à Lu-
dovico in-
stituitur.

A Pisis Imperator Mediolanum veniens, rebus salubriter ordinandis per Longobardiam animum intendit, obierat enim paulò ante Massæus Vice-Comes Mediolanensis, in cujus locum Rex Ludovicus Galeazium ejus filium Joanni Papæ inimicissimum Vice-Comitem constituit. Quod factum Pontifici memorato ultra modum displicuit, & propterea novos in Ludovicum processus fulminavit: prius illum ut diximus tanquam fautorem & defensorem hæreticorum & schismaticorum excommunicaverat, quoniam & Fratres quosdam Ordinis Minorum damnatos à Papa suscepit, & Vice-Comitibus ab illo excommunicatis auxilium impendit. Nunc autem graviores in eum censuras fulminat, quem excessisse tripliciter constat. Primò quia coronam Imperij, contempto Romano Pontifice, à simplici susceperat Episcopo, quod non licuit. Secundò quia verum Christi Vicarium totis viribus persecutus, Idolum perniciosi Schismatis erexit. Tertiò quòd Jura & Administrationem Romani Imperij sine Consensu Pontificis sibi usurpavit.

Iterum Jo-
hannes xxii.
censuras in
Ludovicum
fulminat.

Censuras igitur Papa in Regem Ludovicum de novo multiplices aggravat, & eas publicari per totam Germaniam sub poenis terribilibus mandat.

mandat. Sed cùm severitatem Ludovici omnes metuerent, & nemo Papæ censuras contra illum denunciare præsumeret, soli Fratres quidam Ordinis S. Dominici Spirenses maximè & Francofurtenses fortiter se murum pro domo domini statuerunt, & processus Papæ omnes contra Ludovicum Regem intrepidâ constantiâ in diversis locis iterum atque iterum publicârunt, non sine periculo & multis contumelijs.

Fratres S. Dominici fortiter steterunt pro domo Domini.

Anno prænotato mortuus est Cuno de Schöneck Ecclesiæ Wormatiensis Episcopus in Cathedrali Basilica sepultus. Post cujus obitum fuit in electione dissensio gravis subsecuta, propter quam duo in Avenione coram Papa de Pontificatu contendebant, Gerlacus videlicet Schenk de Erpach, & quidam, cujus nomen non occurrit. Unde Papa Joannes contentione istâ durante Baldevvinum Archiepiscopum Trevirorum Administratorem Ecclesiæ Wormatiensis constituit, & omnem ei totius Diocesis curam & dispositionem tam in spiritualibus, quàm in temporalibus commisit. Eodem anno Berchtoldus de Buchek ex ordine Teutonicorum Spirensis Episcopus mandato Joannis Papæ xxii. ad Ecclesiæ Argentinæ tunc vacantis Pontificatum translatus est, vacante Spirâ in annum sequentem.

Interea Baldevvinus Trevirorum Archiepiscopus duarum jam antea Ecclesiarum Episcopatum Moguntinæ ac Wormatiensis Administrator, etiam hujus Ecclesiæ Spirensis administrationem Fratrum postulatione, & mandato Papæ suscepit. Res admodum stupenda, ut unus homo simul & semel apud Germanos quatuor Episcopatus gubernare aut deberet, aut posset. Sederat iste homo singularis, qui non minus arte, quàm naturâ ad magna fuit dispositus.

Baldewin⁹ quatuor Episcopatum gubernator.

Anno etiam prænotato Joannes Papa xxii. in Avenione consistens, Petrum de Murrone Cœlestinum quondam Papam v. quem Bonifacius Papa viii. post resignationem Pontificatus custodiæ mancipaverat usque ad mortem, propter crebra ejus miracula Sanctorum Catalogo inscripsit.

Petrus de Murrone qui & Cœlestinus Papa v. canonizatur.

Eodem anno Pisani cives, qui post mortem Castrutij in subjectionem Imperatoris Ludovici juraverant, veteri more gentis Italiæ, Germanis nescientes servare fidem, ipso Cæsare in Germaniam reverso, mox Bonifacium quendam in Capitaneum erexerunt, & libertatem sibi rebellionem vendicant, qui ut Papæ Joannis xxii. consequerentur gratiam & favorem, Antipapam Nicolaum suæ fidei commissum in Avenione Pontifici memorato destinârunt, ut paulò antè diximus.

MCCCXXX.

Anno Sigismundi Abbatis xiii. Walramus filius comitis Mosellani de Veldenz, promotione Baldevvini Archiepiscopi Trevirorum factus est Episcopus Spirensis Ecclesiæ, & præfuit in ea fermè sex annis, vir bonus & honestus.

Walramus filius Comitis de Veldenz fit Episcopus Spirensis.

Eodem anno Baldevvino administrationem Ecclesiæ Wormatiensis resignante, Gerlacus Schenk de Erpach Pontificatum obtinuit, & duobus annis præfedit. Fuerunt qui scriberent, illum neque per electionem vocatum, neque à Papa provjsum, neque confirmatum præfatam biennio occupâsse Ecclesiam, & inutiliter præfuisse. Sed de his firmam dare sententiam sicuti certè non possumus, ita temere non debemus; ab eo siquidem tempore, quo scribere gesta & successiones Pontificum Germaniæ Monachi & claustrales desierunt, mancā necessario canonici pene

omnium Ecclesiarum Cathedralium suarum rerum, aut nullam legunt historiam.

Henricus
Busman de
Virneburg
fit Archie-
piscopus
Mogunti-
nus.

Anno prænotato post longam contentionem inter Henricum de Virneburg cognomento Busman, & Clerum Moguntinum coram Papa Joanne prænominato apud Avenionem ut supra diximus habitam, Henricus tandem per sententiam obtinuit, & mandato ipsius Papæ in Archiepiscopum consecratus fuit. Deinde comitantibus duobus Legatis Apostolicis, venit ad Moguntiam, & ut verus ac legitimus Ecclesiæ Moguntinæ Præsul postulat intromitti; scripserat enim Papa Baldevvino Trevirorum Archiepiscopo, mandans, ut administrationi cederet, & omnia Episcopalia Henrico resignaret: Clero etiam & populo præcipit, quatenus destinatum sibi Archiepiscopum reverenter & cum honore susciperent, & in cunctis illi fideliter obedirent. Qui ubi mandatis Apostolicis non possent resistere, coacti sunt obedire. Veruntamen civitatem Henricus sub conditione citius exeundi propter discordiam intrare permixsus, aliquandiu in Rhenigauia commoratus est.

Henricus verò in Archiepiscopum sublimatus præfuit annis sedecim, & postea per Rom. Pontificem Clementem sextum deponitur, quoniam & Apostolicæ Sedi rebellis extitit; & Ludovico Imperatori excommunicato, pertinaciter adhæsit. Iste Henricus castrum in Alta villa juxta Rhenum, quod Baldevvinus inchoaverat, ad plenum consummavit, & cum civibus Moguntinis tandem concors extitit.

Comitatus
Palatinus
Rheni inter
filios Ru-
dolphi di-
viditur.

His temporibus Ludovicus Imperator vocans ad se filios fratris sui Rudolphi, quem cum Friderico Duce Austriæ sentientem de Patria in Angliam fugere, ut supra diximus, compulerat, in præsentia quorundam principum Regni paternam inter eos distribuit hæreditatem; fuerunt autem eorum tres. Rudolphus primogenitus homo parum astutus, uxorem habuit sororem Regis Ungariæ Ludovici, de qua genuit unicam filiam nomine Margaretam, quæ nupsit Carolo Regi Bohemiarum postea Imperatori. Huic Rudolpho Ducatus Patris sui cessit in Bavaria, cum omnibus ad eum pertinentibus, quæ genitor ibi habuit. Rupertus secundo-genitus quædam paterni principatus in partibus Rheni accepit, oppidum videlicet Neapolitanum, vulgariter Neustatt appellamus in Diocesi Spirenfi, cum pertinentibus ad illud. Iste Rupertus Ecclesiam in eodem oppido pulchram rubro tabulato lapideo, novamque à fundamentis construxit, & duodecim in ea præbendas erigens magnificè dotavit, & multa bona fecit. Gymnasium quoque Universale in oppido Heidelberg Wormatiensis Diocesis auctoritate Apostolicâ instituit; quod multis privilegijs & proventibus cumulavit. Qui tandem sine liberis moriens antechorum in Ecclesia Neapolitana, quam ipse, ut diximus, fundaverat, cum honore sepultus est, quemadmodum suo inferius loco plenius dicitur. Omnis autem possessio ejus ad juniorem fratrem comitem Palatinum Rheni, de quo jam sine medio dicemus, reversa est.

Universitas
Heidelber-
gensis fun-
datur.

Adolphus ultimò genitus Rudolphi Comitæ supradicti, oppidum Heidelberg & Palatij Rheni Comitatum cum Electorali dignitate in possessionem accepit, Ludovico patruo sic disponente, propterea, quòd in agendis rebus, atque negotijs Principatûs cæteris fratribus magis esset idoneus. Uxorem habuit filiam Comitæ de Oettingen Bavari, de qua genuit

genuit Rupertum comitem Palatinum, per quem continuatur genealogia eorum Principum, ut in sequentibus per Ordinem dicemus.

MCCCXXXI.

Anno Sigismundi Abbatis xiv. Baldevvinus Archiepiscopus Trevirorum, vir sempiternâ memoriâ dignus, divino Spiritu inspiratus, Capellam Divi Martyris Albani cum horto pulcherrimo adjacente extra muros Trevirorum urbis, precibus & pretio ab Abbate & Monasterio S. Apostoli Matthiæ comparavit, & Carthusianæ Religionis Cœnobium in eo construere cœpit; quod in novem annis perficiens magnificè dotavit: & anno Sigismundi Abbatis Hirsaugiensis ultimò Ecclesiam ejusdem Monasterij consecravit. His etiam temporibus sæpe memoratus Pontifex Baldevvinus, apud Confluentiam pontem lapideum satis fortem & pretiosum super Mosellam fluvium à fundamentis novum construxit, multis & gravibus impensis, ut hodie videtur. Consummato tandem opere sanctione perpetuâ constituit, omnes Trevirensis Diœceseos indigenas, transitum habere debere per pontem liberum; alienigena verò quilibet per eum transiturus, Religiosis, Clericis, & mendicantibus duntaxat exceptis, unius oboli, quorum duodecim faciunt nummum, donatione transirent.

Carthusia
apud Trevi-
rim funda-
tur per Bal-
devvinum
Archiepisc.

Pons lapi-
deus apud
Confluen-
tiam ab
Archiepisc.
construi-
tur.

Anno prænotato Joannes ex Duce Luzenburghensi Bohemiæ Rex magno suorum adunato exercitu, jussione Imperatoris Ludovici Longobardiam ingreditur, Galeatio Vice-Comiti taturus auxilium, contra rebellionem quarundam civitatum, quæ post Imperatoris ad Germaniam regressum sese in libertatem vindicare meditabantur, occiso vel expulso præsidio Imperiali. Rex autem Bohemiæ pro Imperatore bellum acturus, in brevi rebelles graviter afflixit, Brixiam, Bergomum, Lucam, Parmam, Regium, Mutinam, & plures alias civitates, oppida & castella capiens rebellium, suæ ditioni nomine Cæsaris potenter subjugavit, auctores verò & capita rebellionis quotquot invenire potuit, laqueo suspendit.

Joannes
Bohemiæ
Rex Longo-
bardos
rebelles
domuit.

Eodem quoque anno facta est dissensio gravis inter Henricum Bavariz Ducem cognomen Probum, & Ottonem ejus fratrem, cum Henrico juniore filio Ottonis quondam Ungariæ Regis, de quo dictum est anno Henrici Abbatis II. pro quibusdam terminis & oppidis Ducatus Bavariz inferioris. Ludovicus verò Imperator pro Ducibus Ottone & Henrico juniore pugnaturus, contra Henricum Probum, vocatis in auxilium Ungaris magnum parabat exercitum, delevissetque illum penitus, nisi bono fuisset consilio præventus. Joannes namque Rex Bohemiæ cum audisset Imperatorem expeditionem præparare in Henricum Bavariz Ducem, cujus ipse socer erat, vices suas interposuit, & concordiam inter dissidentes reformari ut sequitur impetravit.

Ludovicus ergo Imperator ad instantiam Joannis Bohemiæ Regis memoratos Duces Bavariz circa festum S. Bartholomæi ad Ratisbonam convocavit, ubi in præsentia quorundam Principum regni talem inter eos divisionem fecit. Henricus Dux senior cognomen Probus, in ea divisione sequentia oppida & castella cum suis pertinentijs in portionem hæreditatis legitimam accepit, videlicet, Landshutam, Straubingen, Scherdingen, cum alijs ad ea pertinentibus. Ejus fratri Duci Ottoni

Divisio fuit
Ducatus
Bavariz
inter Duces.

distributio contulit Burghausen, Oettingen, Draunstein, Halle cum reliquis usque ad Salzburgeris alpes ad ea jure spectantibus.

Henricus autem junior in suam portionem accepit, Dingelfingen, Landavve, Vilshofen, Dekendorff, Cambur, Kelheim, cum alijs sibi deputatis. Verum hæc divisio non satis placuit seniori Henrico, unde non diu postea terminos memoratæ divisionis temerè transgrediens, cum Imperatoris monita contemneret, ejus in se animum graviter ostendit iratum; contractis igitur copijs Ducatum Henrici Ludovicus, hostis ingreditur, & per duos menses Straubingen durâ satis obsidione vallatur; iterum Bohemiæ Rex Joannes vices suas interposuit, & Ducem ad obedientiam Cæsaris revocavit.

Petrus de
Lutra inter
scriptores
unus.

Claruit his temporibus inter Germaniæ Doctores non ultimus Petrus de Lutra Præmonstratensis Ordinis, qui scripsit inter cætera ingenij sui opuscula super sententias libb. iv. In Evangelium Joannis, lib. i. Ad Baldevinum Archiepiscopum de prærogativa Trevirensis Ecclesiæ lib. i. De Romani Pontificis eminentia insigne opus, quod Candelabrum septenarium prænotavit libb. iii. Contra Michaellem de Cæsena & ejus sequaces, Romanum Pontificem contemnentes lib. i. De forma & modo nuptiarum lib. i. De Columnis mysticis ad Cardinalem de Columna lib. i. De Sacramento Altaris lib. i. Epistolas quoque plures ad diversos, sermonesque & varia synthemata lucubravit. Lupoldus de Babenberg Bambergensis Ecclesiæ Canonicus, Joannis Andreæ in utroque jure quondam auditor his etiam temporibus magno in pretio fuit. Qui scripsit inter alia commendabile opus de Zelo & fervore Christianæ fidei, antiquorum Germaniæ Principum lib. i. De juribus & translatione Romani Imperij ad Baldevinum Trevirorum Archiepiscopum lib. i. De cæteris ejus lucubrationibus nihil vidimus. Claruerunt & alij complures viri doctissimi his temporibus in Germania nostra excellentes ingenio & doctrinâ, qui multa & varia synthemata scripserunt. Petrus videlicet de Saxonia Ordinis minorum. Conradus Saxo ejusdem Ordinis. Alanus de Insulis Flandriæ, Joannes Danck Saxo astronomus. Sibertus de Beka Carmelitanus Joannes de Blumendall, Simon de Spira ejusdem Ordinis, Ludolphus in Argentina Carthusiensis. Joannes de Gandersleben Francus astronomus & mathematicus subtilis valde, & alij multi de quibus alibi scripsimus.

Lupoldus
de Baben-
berg Jurista
scriptor, &
alij.

MCCCXXXII.

Anno Sigismundi Abbatis quintodecimo in civitate Argentinenſi gravissima inter Senatores & plebeios seditio magnam regiminis alterationem intulit, & reipublicæ mutationem. Ab annis namque multis Domini & rectores civitatis memoratæ soli admittebantur nobiles, humilium verò nullus quicquam auctoritatis habebat. Infirmiores autem nobilium potestate nimiam oppressi tandem in rebellionem conspirant, & collectis indignatione viribus, tota se communitas Urbanorum contra rectorum tyrannidem opposuit. Magnus in civitate furentium atque sævientium populorum tumultus oritur, ad poenam nobiles confusis vocibus postulantur. Senatores urbis ad pacis tranquillitatem cupientes revocare furentes, cum non possent, dimissâ civitate consilio in proxima sese castella receperunt. Existimaverant enim, quod potestatis ab urbe absentia,

Argentina
inter Sena-
tum & ci-
ves magna
seditio.

absentia, tumultuantis populi animos facilius & citius sedare debuisset; sed aliter quàm speraverant res progressum accepit, ut enim de urbe nobiles recesserunt, cives audaci consilio usi, portas civitatis omnes clausurunt, publico statuentes edicto, quòd illorum nulli de cætero, qui temere urbem exierant, in æternum pateret regressus: itaque factum est, ut senatus nobilium, qui humiles urbanos propriâ temeritate deseruit, redire in civitatem amplius non permissus, justâ ratione perpetuum cogere-
 tur portare exilium, & qui noluit humilibus in parvo condescendere propriâ se nesciens privaret potestate. Cives in libertatem conspirantes, novum ex se consularum instituerunt, vetere penitus abrogato, & pro-
 fus in exilium acto, lege decernentes firmissimâ, quòd supremus Rector urbis, quem vocant Magistrum, quotannis perpetuò creandus nullâ ingenuitate sanguinis, aut genere notabilis, sed plebeius ignobilis instituatur. Quæ constitutio in consuetudinem versa continuatur apud eos usque in præsentem diem.

Plebs Ar-
 gentina
 contra se-
 natus præ-
 valuit.

Anno Sigismundi Abbatis prænotato octavâ decimâ die mensis Decembris obiit Gerlacus Schenck de Erpach WORMATIENSIS Ecclesiæ Præsul, cui Salmannus de Moguntia oriundus provisione Joannis Papæ XXI. succedens præfuit annis ferme tribus & viginti, qui à Benedicto Papa XII. in Episcopum consecratus fuit. Verum Clerus cum civibus se fortiter opposuerunt, & cum pro Pontifice noluerunt admittere: propter quod Papa commotus civitatem Interdicto supposuit, & plures ex Canonicis maximè de Neuhausen Salamanno rebelles præ cæteris excommunicavit. Salamannus tamen Papâ sibi assistente prævaluit, & in Episcopum à Clero & populo susceptus fuit.

Salmannus
 fit worma-
 tiensis Epi-
 scopus con-
 tra volun-
 tatem Cle-
 ri.

His temporibus Regnum Turcorum in Asia minore sumpsit exor-
 dium, quod interea per annos centum octoginta maximum sui accepit incrementum. Est autem Turcia in Asia minore parvum ab origine Regnum, habens ab oriente Armeniam, à meridie Pamphiliam, ab Aquilone Bythiniam, ab occidente mare Ægeum, & Græciam, illam videlicet Provinciam, ubi magna quondam Troja constituta fuerat. Cujus quidem Regni Turcorum tale memoratur principium. Fuit his temporibus in Turcia homo quidam parvi census, & non magnæ reputationis, nomine Ottomannus, religione Saracenus, vir astutus & factiosus, qui duobus de Principatu Turciæ contendentibus, accitis undique viris raptoribus, prædonibus, quibus illa terra multum abundat, sibi totius Turciæ principatum usurpavit, & expulsis vel occisis principibus terræ cunctis, brevi tempore & nomen magnum, & auctoritatem obtinuit regalem. Itaque primus Turcorum iste Rex Ottomannus in Asia minore Principum discordiâ factus regni terminos usurpati multum dilatavit. Post Ottomannum regnavit filius ejus Orchanes super Turcas, qui constituit prælia multa cum finitimis gentibus, & regnum suo tempore multum ampliavit. Quo mortuo Amurates filius ejus regnum Turcorum suscipiens multa sibi violenter attraxit, erat enim vir callidus & infidus. Qui, cum duo Christiani fratres de Imperio contenderent, ab altero, qui superari timebat, in auxilium vocatus, ex Asia venit in Græciam, vidensque ambos viribus fractos, atque defatigatos, arma in eos convertit, & magnam Græciæ partem suo dominio per tyrannidem subjecit. Hic moriens duos filios reliquit

Regni Tur-
 carum in
 Asia princi-
 pium.

Ottoman-
 nus Rex
 Turcarum
 primus.

Orchanes
 Rex II.

Amurates
 Rex III.

Paëtietes
Rex IV.

Calapinus
Rex V.

Moyfes
Rex VI.

Mahumetes
Rex 7.

reliquit Solomannum & Paëtietem, Solomanno brevi extincto, Regnum Turcorum universum ad Paëtietem pervenit. Qui priusquam à Tamerlano caperetur, in Græcia res gessit magnas, postea nihil memoriæ dignum: qui mortuus plures filios reliquit, quorum primus Calapinus regnum obtinuit, & posteaquam aliquandiu regnasset, à Moyse Patruo suo extinctus fuit. Moyfes autem Calapino nequiter perempto regnum Turcarum sibi usurpavit, & multo tempore cum tyrannide regnans etiam ipse sine liberis mortuus est, post mortem verò Moyfi Mahumetes tertius ex Paëtiete filius regnum obtinuit, qui Constantinopolim & universam penè Græciam, cum Thracia, & regno Bosniæ extinctis multis Christianorum millibus, suo imperio violenter subiecit. Ante hunc fuerunt & alij duo reges Mahumetes & Amurates, de quibus feruntur multa mala Christianis facta tam in Asia, quàm in Græcia penè tota. Amuratis filius fuit ultimus Mahumetes, cujus filius Paëtietes tertius, qui hodie regna super Turcas, Modonam urbem in Morea nostris temporibus cæpit.

MCCCXXXIII.

Cardinalis
Legatus
eum tota
familia tua
à latronibus
occiditur.

Anno Sigismundi Abbatis XVI. Joannes Papa XXII. Ludovico Rege Portugalliæ rogante Legatum misit ad regnum ejus quendam Cardinalem pro sedandis certis dissensionibus inter ipsum regem & quosdam Principes regni, qui veniens in regnum pacem & concordiam reformavit, & ex varijs dispensationibus & gratijs pecuniam non modicam acquisivit; quod cognoscentes quidam latrones, in unum coadunati, ejus transiitum in quodam latissimo nemore observârunt, venientem cum gladijs & fustibus invaserunt, & tam ipsum, quàm omnes, qui cum eo erant, crudeliter peremerunt, diripientes omnia, ita ut vestibus ablatis nuda relinquerent cadavera.

Dissensio
duorum ad
Herbipolensem
Episcopatum
electorum.

Eodem anno ultimâ die mensis Junij obiit Wolframus de Grumbach Episcopus Herbipolensis & Dux Franciæ Orientalis, & in majori Ecclesia sepelitur, quo mortuo gravis inter Canonicos in electione discordia subsecuta est; nam una pars cum Ludovico Imperatore sentiens, ejus Cancellarium Hermannum de Liechtenberg, Spirensis Ecclesiæ canonicum sibi Pontificem elegit, alia verò pars & major & consilio sanior, quæ Papæ Joannis tuebatur sententiam, Ottonem Wolfskele memoratæ Herbipolensis Ecclesiæ Canonicum, & Archidiaconum sibi delegit Episcopum. Causa mox ad examen Joannis Papæ XXII. devolvitur, qui tunc ut supra dictum est, in Avenione oppido Galliæ Curiam Papalem tenebat. Papa itaque modo & formâ electionis simul & Zelo eligentium, atque meritis electorum diligenter examinatis, Hermannus de Liechtenberg abrogato per sententiam Ottonem legitimum Herbipolensis Ecclesiæ Pontificem pronuntiat, & auctoritate Apostolicâ confirmat, anno videlicet prænotato die mensis Decembris secundâ, qui tamen anno sequenti vicesimâ die mensis Julij apud Leodium urbem Lotharingiæ vetustissimam solemnem pompâ fuit consecratus, sed anno electionis suæ tertio ad possessionem Episcopatus primùm pervenit. Hermano de Liechtenberg cum Imperatore Ludovico promotioni ejus obnitentibus.

Udalricus
de Augusta
Imperialis
Aulæ scriba
doctissimus,

Claruit his diebus Udalricus de Augusta Imperatoris Ludovici scriba secretus, homo in utroque jure peritus, sed plus æquo Pontifici Romano injuriosus, qui discordiarum inter Ecclesiam & Imperium non ultimum

num fomentum extitisse ferebatur; in litteris namque Imperialibus ad Papam scriptis modestiæ normam graviter excedens, bestiam illum de mare ascendente sæpius nuncupavit, & varijs Christi Vicarium injuriosis nominibus nomine Imperatoris appellavit, quanquam hoc ipsum latere Imperatorem plures fuerint, qui dicerent. Hoc autem constat manifestè, quòd Papam injuriosus scriba plurimum irritavit.

Maxima hoc anno in partibus Mosellanis cis-Rhenanis & Franciæ orientalis vini abundantia crevit, ita quòd tempore vindemiarum multis defecerint vasa. Vas alterum vino plenum cum magnis precibus dabatur pro altero vacuo etiam minoris quantitatis, duæ quoque vini mensuræ pro uno vendebantur obulo, quorum duodecim solidum faciunt unum Herbipolensem.

Vini multa
copia.

Anno prænotato mortuus est Henricus Dux Baviaræ junior filius Ottonis quondam Regis Ungariæ sine liberis, anno ætatis suæ primo atque vicesimo, cujus Principatus Henrico Duci probo, & Ottoni fratri ejus in portionem cessit.

Anno item præscripto Ludovicus Imperator Conventum Principum regni apud Spiram ad festum S. Bartholomæi magnum indixit, quibus ad diem præfixum convenientibus multa ibi pro comuni hominum pacè tractata sunt, & in raptos atque latrones, qui viatoribus insidiabantur, acies ordinatæ. Plura etiam pro sui justificatione contra Joannem Papam Cæsar, produxit in medium, quibus auditis & examinatis multi viri doctissimi consenserunt, Papæ sententiam minus justam arbitantes, propterea quòd Papa Petri Sedem mutavit.

Conventus
Principum
in Spira fa-
ctus est
cum Impe-
ratore.

Inter Senatum & cives Wormatienses hoc anno gravis fuit suborta seditio, propter Episcopalia jura & privilegia Canonorum; Senatum enim contra Clerum multa temere dicebatur præsumpsisse, quæ non debuerat, unde gravati Sacerdotes atque Canonici communitatis præsidium invocârunt. Cives autem pauperes de manuum suarum labore viventes haud parum enitebantur pro Clero, maximè propterea, quòd ab illo pro suis artificijs quotidiana suscipere stipendia, unde si urbe Clerus pelleretur, manifestum erat pauperum augeri penuriam, & reverà parum abfuit, senatum Argentiniensibus similem subire pœnam, nisi quidam maturius negotium penficulantes interpositione amicorum pacem reformâssent.

Worma-
tientium
civium se-
ditio gra-
vis.

MCCCXXXII.

Anno Sigismundi Abbatis xvii. mortuus est Henricus Archiepiscopus Coloniensis, non sine multorum gratulatione, quippe qui toto fere Pontificatûs sui tempore civibus suis graviter fuit infensus, & Imperatori Ludovico à principio & pluribus annis contrarius, ut in præcedentibus patet. Huic in Archiepiscopatu successit Walramus filius Gerhardi Comitis Juliacenſis, memoratæ Coloniensis Ecclesiæ Canonicus & Theſaurarius, Leodiensisque Præpositus, vir in utroque jure suo tempore doctissimus, & præfuit annis sedecim, mensibus sex, diebus decem & novem, qui ut bonus pastor utiliter rexit Ecclesiam sibi commissam, in utroque statu, & pacem terræ diligentissimè custodivit.

Walramus
fit Archie-
piscopus
Coloniens.
annis xvi.

Inter alia pietatis studia Monasterium Ordinis Carthusiensium Monachorum in Colonia construxit, in quo Fratibus Deo servituris perpetua stipendia

Carthusia
in Colonia
fundatur
per Walra-
mum.

ſtipendia providit, cujus loci fundum à Monasterio S. Pantaleonis noſtri Ordinis ibidem pecuniâ comparavit, alijs ſimiliter Eccleſijs multa bonâ contribuit.

Adolphus
Palatinus
cum ſibi
adhærenti-
bus contra
Baldevvi-
num.

Anno Sigifmundi Abbatis prænotato, Adolphus Comes Palatinus Bavarixque Dux, qui morabatur in Heidelberg, Joannes, Simon & Junior Simon Comites de Spanheim, Comes item de Naſſavv, Comes Silveſtris de Duna, Comes Rheni cum quibuſdam alijs Comitibus atque nobilibus ſe mutuò conſöderantes contra Baldevvinum Archiepiſcopum Trevi-
rum & Comitem de Veldenz bellum parabant. Quod mox ut Baldevvino innotuit, contractis copijs terram Comitis de Spanheim ſibi vicino-
rem ingreditur, & omnia devaſtans, nemine reſiſtente, magnâ populorum clade percuffit, caſtrum Sprendlingen obſedit, cepit, & deſtruxit, villas incendit, ſpolia diripuit, populum non peremit, ſed fugere compulſit, caſtrum Spanheim poſtremò fortiffimâ obſidione vallavit, in quo tunc erat filia comitis de Falckenburg uxor Simonis Comitis de Spanheim ſenioris, neptis ipſius Archiepiſcopi Baldevvini. Hæc videns imminere periculum, foras cum ſuis puellis egreditur, & provoluta pedibus Archiepiſcopi pacem & miſericordiam precatur: ad preces ejus pacem dedit Archiepiſcopus Comitibus de Spanheim, & datis cum ſecuritate litteris concordia facta eſt, & reconciliati ad invicem abierunt. Comes autem Silveſtris de Duna, Comitibus de Spanheim conterminis ſe in quodam,
caſtello Velsperg nuncupato continebat, non enim poterat exercitui Pontificis congregari, & ſocij ad ſuccurrendum ei necdum fuerant præparati. Poſtea enim quàm audierant, ad Comitatum Spanheimenſem tantam Trevirorum conveniſſe multitudinem, animis dejecti ſunt, & omnes retrò abierunt. Baldevvinus audiens Silveſtrem comitem, hoc eſt, den
Bisbgrafen in petræ monte latere, caſtellum obſedit, cepit, ac funditus deſtruxit. Comitem ſuis obedire mandatis cœgit, Velsperg autem uſque in hanc diem jacet deſtructum.

Joannes
Papa xxii.
obiit.

Anno etiam præſcripto in die S. Barbaræ Virginis & Martyris obiit Joannes Papa xxii. in Avenione ſepultus. Sunt qui ſcribant, cum poſt mortem in theſauris ſuis tantam reliquiſſe pecuniam, quantam nullus ante illum inter Romanos Pontifices habuerit unquam. Ut enim totam auri & argenti congeriem unâ comprehendam ſummâ, quinquies & vicies centum millia Ducatorum in prompta pecunia poſt ſe reliquiſſe ſcribitur, quæ ſumma uſitatâ ſupputatione caleulata facit aureorum, Rhenenſium vaſa, five thonnas xxxiii. centum millia florenorum auri pro uno vaſe computando.

Benedictus
ſic Papa xii.
ex Mona-
cho.

Joanni huic Papæ xxii. in Pontificatu ſucceſſit Benedictus ejus nominis xii. patriâ Tholoſanus Profeſſione Monachus Ciſtertiensis Ordinis ſub Regula ſanctiſſimi P. N. Benedicti, cujus in memoriam ſe Benedictum voluit nuncupari, qui Jacobus antea dicebatur, & præfuit annis ſeptem, menſibus tribus, diebus xvii. vir doctus & rectus in cunctis operibus ſuis.

Eodem quoque anno xxi. die menſis Julij, Otto Wolfſkele anno præterito confirmatus à Joanne Papa xxii. ut ſupra diximus, Leodij in Eccleſia S. Bartholomæi conſecratus fuit in Episcopum Herbipolenſem; illo tamen anno ad poſſeſſionem impediēte Cæſare non pervenit.

MCCCXXXV.

MCCCXXXV.

Anno Sigismundi Abbatis xviii. mortuus est Otto Bavarie Dux, filius quondam Stephani Ducis, & frater Henrici senioris cognomento Probi sine liberis, de quo supra fecimus mentionem, cujus Ducatus ad fratrem devolutus unam Bavarie Monarchiam constituit.

Eodem anno Ludovicus Imperator solemnes nuntios misit in Avenionem ad Benedictum Papam xii. postulans restitui Ecclesie unitati, contra quam si quidpiam deliquisset, ejus pollicebatur judicio satisfacere & emendare. Papa nuntios Caesaris honorifice suscepit, benigne audiuit, & libenter eum absolvisset à censuris, nisi Regem Gallorum & quosdam Cardinalium timuisset; Gallus enim faventibus sibi quibusdam Cardinalibus ad Imperium Romanorum aspirabat, & ideo Ludovico Caesari quantum potuit, adversabatur.

Ludovicus
Imperator
Oratores
pacis misit
ad Benedi-
ctum Pa-
pam.

Anno prænotato novus Ecclesie Herbipolensis Præsul Otto Wolfkel apud Leodium, ut jam supra dictum est, ordinatus, cum propter metum Ludovici Caesaris & insidias Hermanni de Liechtenberg iter tutum ad Herbipolim non haberet, per Coloniam ad Metam, & inde per Westrasiam venit cum paucis in Franciam Orientalem, in castro Rosberg Herbipoli proximo cum suis ad breve tempus recipiens mansionem, deinde trigesimâ die mensis Augusti Herbipolim ingressus à Civibus, ut est consuetudo, suscipitur, & à Capitulo similiter admissus omnia jura & possessiones totius Episcopatus eidem consignantur; qui ab illo die præfuit Ecclesie Herbipolensi annis decem, minus septem diebus.

Otto Episc.
Herbipol.
à Capitulo
suscipitur
& præfuit
annis de-
cem.

Anno præscripto in die Apostolorum Simonis & Judæ ventus magnus & horrendus in partibus Cis-Rhenanis cum turbine subito insonuit, qui domos plures & arbores sine numero subvertit, & infinita mortalibus damna intulit.

Ventus
horribilis.

Eodem quoque anno per multas Sueviæ villas prope Weil oppidum & circumcirca lupi, quos rabidos seu rabiosos vulgariter *Wehrwölff* appellant, gravissima damna pauperibus intulerunt, non enim pecora solum, sed etiam homines devorabant, & neque capi quolibet ingenio poterant humano, neque canum vellatratu, vel immissione terreri. Aliquando unus gradiebatur solus, aliquando duo simul, raro tres, nunquam quatuor aut plures. Tantæ verò agilitatis ferebantur, ut vento incurfando putarentur velociore. Erat res omnium judicio monstro aut præstigio simillima, quoniam & visibiles erant, & subito quasi spiritus aut phantasmata à conspectibus hominum evanuerunt. Vulgi sententia est, eos lupos de quibus loquimur, transmutatione metamorphoseos ex hominibus fieri *Wehrwölff*: & sunt qui dicant, se observatione curiosâ expertos, quod homini jam propè transformando in lupum, caro prius à spina dorso excrefens in modum caudæ, futuræ metamorphoseos certum præstet indicium: quæ quidem opinio veritatis in se continet nihil aut parum, nisi fiat deceptio sensuum præstigio dæmonum, quorum operatione hæc fieri, quoties fiunt, nulli sit dubium; quemadmodum & in his maleficiatis experientia nos fecit certiores, ubi sensus decepti præsentia judicant ablata. Et ego pauperem vidi mendicum quondam in terra Mosellana, cujus spina dorso caudam in extremitate circa posteriora habebat in longitudinem unius ferme digiti excrefcentem, cujus

Luporum
rabies hor-
renda mul-
tos homi-
nes devora-
vit.

Opinio
vulgidera-
bidis lupis
quos appel-
lant *Wehr-
wölff*.

novitatis spectaculum & multi mirabantur, & nemo tunc fortassis intellexit. Metuebat homo se cum futurum lupum, sicut ex ejus ore audivi, opinione vulgari, ut credo, perterritus. Post menses autem quatuor vel quinque ejusdem inquisitionem cum facerem apud notos, dicebant illum nusquam comparere, & se nescire penitus, quid de illo sit actum.

Opinio
Wilhelmi
Parisiensis
de lupis ra-
biosis
Wehrmölff.

Memini me legisse in libro Wilhelmi Parisiensis de dæmonibus prænotato, quod maligni spiritus nonnunquam lupos ingressi possideant, quemadmodum in hominibus id fieri sæpius videmus, quorum furore agitati vertuntur in rabiem, & cooperantis instinctu dæmonis mirabilia faciunt, non suæ naturæ potentiâ, sed illius, ut dictum est, agilitate malitiæ, à cujus occupatione detinentur. Si qui verò interea homines in lupos se putaverint esse mutatos, non veritate contigit metamorphoseos, sed imaginatione patientis; neque enim difficile est dæmonibus, materiâ dispositâ, inducere falsam imaginationem homini malè qualificato, ut vel lupum se putet esse; vel opera dæmonis per lupum facta sibi ascribat. Frequenter etiam nostris scimus compertum temporibus, versos in rabiem lupos & pueros devorasse, & talia patrâsse, quæ sine cooperatione dæmonis fieri posse nemo vir doctus facile crediderit. Magna est agilitas dæmonum, & plurima possunt.

MCCCXXXVI.

Fratres S.
Dominici
per Impera-
torem ter-
tio de Spira
sunt expul-
si.

Anno Sigismundi Abbatis Hirsaugiensis xix. Fratres de Ordine S. Dominici, magnâ & singulari constantiâ contra Ludovicum Imperatorem animati processus Romani Pontificis in eum publicè ac privatim denunciare & proclamare non cessabant, dicentes, cum non solum à Romano Pontifice excommunicatum esse, sed hæreticum quoque, schismaticum, & ab omni Dignitate tam regali, quam Imperiali depositum. Unde Ludovico Imperatore irato præcipiente, tertio ex civitate Spirensi fuerunt expulsi, & de Franckenfurt oppido semel. Illi autem nihil territi, quanto plustribulabantur ab Imperatore, tanto contra eum fortius & amplius prædicabant.

Benedicti-
na consti-
tutio ad
reforma-
tionem no-
stri Ordinis
editur.

Anno prænotato Benedictus Papa xii. Ordinis nostri compassus ruinæ ac desolationi, novam pro ejus reformatione constitutionem edidit, quam ex ejus nomine Benedictinam appellamus, & incipit: *Summi Magistri dignatio, &c.* In qua quidem constitutione Provincialis Capituli celebrationem inprimis ordinat: deinde Provincias totius Christianitatis distinguit, pro ejusdem Capituli continuatione notanter confirmanda: postea de visitationibus Monasteriorum suam introduxit sententiam, & postremò multa per varias rubricas loquitur ad ipsius ordinis decorem & reformationem.

Mechlinia
Brabantiae
nobile op-
pidum igne
cælesti
comburi-
tur.

Eodem anno ignis de coelo ut ferebatur decidens in Mechliniam Brabantiae oppidum, ipsum pene totum cum Ecclesijs & locis sacris absumpsit, paucis valde domibus exceptis: multa hinc damna fuerunt illata mortalibus, & magno homines numero in ultimam sunt perducti paupertatem & inopiam.

Hoc ipso quoque anno in die festo S. Augustini Episcopi mortuus est Walramus ex comitibus de Veldenzia Spirensis Episcopus, vir bonus, & optimæ conversationis, in Ecclesia Fratrum S. Dominici cum honore sepultus. Post cujus mortem Sedes Episcopalis vacavit mensibus ferme tribus,

tribus, propter mandatum Imperatoris Ludovici, qui tempus Electionis faciendæ prolongavit.

Duobus post obitum Walrami Episcopi mensibus & xxvii. diebus evolutis, in festo S. Catharinæ Virginis & Martyris electus fuit Episcopus in Ecclesia Spirensi Gerardus de Ehrenberg, vir prudens in agendis, & in utroque jure non mediocriter doctus atque peritus, qui præfuit annis septem atque viginti, mense uno, diebus sex, & in utroque statu laudabiliter rexit Ecclesiam.

Anno præscripto fundata & erecta est nova Præpositura nostri Ordinis in villa Rezbach Herbipolensis Diocesis de consensu Ottonis Episcopi in honore B. Mariæ semper Virginis, & manet sub ditione Abbatis de Neustat cum Ecclesia ejusdem villæ parochiali; à pluribus siquidem annis fidelium concursus ad memoriam Intemeratæ Virginis Mariæ in eodem loco factus est, de quorum elemosynis & Ecclesia fuit constructa, & necessarijs cum tempore provisâ redditibus. ●

Rezbach
Ordinis nostri
Præpositura in
Diocesi
Herbipol.
erigitur.

MCCCXXXVII.

Anno Sigismundi Abbatis xx. magna per totam Europam tam pecorum quàm hominum mortalitas fuit; quam fames ingens per Germaniam præcipuè & Galliam subsecuta est, & multa millia hominum in ea calamitate miserabiliter perierunt, quorum alios pestilentia devoravit, alios fames & inopia consumpsit; erat enim frumentorum magna ubique caristia

Eodem anno decimoseptimo die mensis Martij, obiit Wilhelmus Abbas quondam Monasterij mei Spanheimensis, & in choro Fratrum, ante gradus presbyterij sepelitur: post quem Henricus ex Stauroneso, id est, Creußenach oppido natus fratrum electione succedens præfuit annis duobus mense uno & sex quoque diebus.

Henricus
fit Abbas in
Spanheim
Ordine
duodenus.

Anno etiam prænotato Cometes miræ magnitudinis apparuit, & per menses quatuor duravit, cujus apparitio multos terruit, quibus timor de futuris malis atque periculis in animo fuit, & mira res accidit, quoniam prius quàm iste Cometes esset extinctus, alius in alia coeli parte apparuit, & duobus mensibus duravit, secutæ sunt in Italia factiones & bella, pluresque dominiorum mutationes.

Cometes
uno anno
visi sunt
duo.

His temporibus cives Herbipolenses more suo inquieti contra Clerum multa iniquè per tyrannidem egerunt, & primò quidem instante undecimâ circa festum videlicet S. Matthæi Apostoli, omnibus Clericis & Religiosis interdixerunt sub maximis comminationibus prohibentes, ne vinum, quod eis creverat vel ex cultura propria, vel ex præbenda Ecclesiæ, ad civitatem introducerent. Hujus rei causâ inter Clerum & cives magnæ contentiones subsecutæ sunt, & pluribus annis duraverunt, donec tandem permittente Deo meritis pœnas sumpserunt rebelles; nam sicut hodie videmus, in populum Clerus & jure & merito dominatur civibus, à quibus olim per tyrannidem multas suscepit injurias.

Herbipolenses
persecutores
Clericorum.

Anno præscripto Ludovicus Imperator apud Monachium in Bavaria consistens, Edictum pacis quendam ex militari genere violentem cum famulis quatuor capitum truncatione damnavit. Nomen erat viri Theodosicus Schvvinburg, qui pœnam accepturus jam positus in terram genibus Judicem rogavit, quatenus famuli per ordinem ante faciem ejus starentur,

Cujusdam
militaris
decapitatus
mirabilis
historia

tuerentur, & ipse post omnes fieret in ordine ultimus, essetque inter singulos una distantia pedum octo: deinde ei caput in ultimo consistenti ordine amputaretur, & quotquot sine capite currens sibi ordine servorum faceret posteriores, Imperiali clementiâ vitâ donarentur. Risit hominem Judex & respondit: *Etsi mea non sit potestatis damnato concedere vitam, promitto tamen apud Cæsarem impetrare quod petis, quos capite amputato ius currens vel ambulans prætergressus fueris.* Quibus auditis Theodoricus lætus efficitur & dixit: *Ita fiat precor, ô Judex, sicuti locutus es, & spero quod nullus hodie servorum meorum morietur.* Dixit, & constans animo spiritum fortificans in semetipso mucronis ictum suscepit, amputato mox capite, in terram non cecidit tremens, sed in instanti surgens cum impetu præter singulos cucurrit servorum, & ante novissimum cecidit. Res ad Cæsarem delata & ipsum & plures vertit in stuporem, servis truncati latronis vitâ conceditur, fides amorque Domini pro suis commendatur.

Germaniæ
Regnum
Interdicto
supponitur
à Papa.

His etiam temporibus Benedictus Papa XII. ad instantiam Regis Gallorum & quorundam Cardinalium, nec non & aliorum complurium, æmulorum Imperatoris censuras in eum pristinas aggravavit, & Germanici regni terras, maximè per quas ille transitum faciebat, & in quibus moram faciebat, Interdicto Ecclesiastico supposuit, & hoc publicari per universum regnum præcepit. Miseriarum tempus & dies tribulationis, in quibus nec boni pacem habere poterant optatam, nec mali correctionem.

Imperator
Papæ obe-
dientes per-
sequitur.

Quicumque Romano Pontifici obedientes Interdictum servare voluissent, ab Imperatore Ludovico ejusque fautoribus persecutionem gravissimam patiebantur. Nullibi erant securi, nullibi tuti, sed in omni loco periculis tam vitæ, quàm rerum expositi: de urbibus & oppidis regni cogebantur exire: domos & possessiones laici dimittere: Presbyteri verò Ecclesias resignare: in solis Monasterijs quibusdam procul ab hominum habitatione remotis, vel in nemore constitutis pax erat interdum, sed pacis fiducia nunquam: unde multi tam ex Clero, quàm ex populo viri Deum timentes, & Ecclesiæ fideles, relictis urbibus & oppidis ad Cœnobيا secretiora cum rebus se contrulerunt, quorum alij ad tempus, alij verò usque ad mortem in ordine permanserunt; nam quicumque partes Imperatoris Ludovici sequentes, Pontificis Rom. contempnissent censuras, quorum & major & maximus erat numerus, horrendis à Papa fulminibus maledicebantur, & publicè denuntiabantur Hæretici, schismatici, excommunicati, à Deo maledicti, & cum dæmonibus damnati, ne dicam post mortem cruciandi, & erat miseria tantis non posse obviare malis.

MCCCXXXVIII.

Quingen-
tesimus
Hirsaugien-
sium
annus hic
est.

Ilte primus atque vicesimus annus Sigismundi Abbatis, ab introitu fratrum primo de Fulda in Hirsaugiam quingentesimus fuit, sacro perfectionis numero completus, ut clarè patet seriem temporum calculanti; in his quidem temporibus quingentorum annorum transactis, multa per Abbates, & plura per FF. Hirsaugienses digna memoratû facta credimus, quorum in hoc opere chronicorum nullam fecimus mentionem, propterea quòd litteris commendata non fuerant, & apud nos penitus manent sepulta.

Eodè anno Reinhardus primus ex Comite Dux Geldriæ contractis copijs magnum pugnatorû exercitû produxit contra Leodienses, habens secum Adolphum

Adolphum Episcopum Leodiensis Ecclesiæ, quem cives ignominiosè dudum expulerant. Confugerat autem Pontifex memoratus ad ipsum Ducem cognatum suum, ipsius & consilium imploraturus & auxilium. Interea Duce cum Ludovico Imperatore pro causa Pontificis existente, Leodienses comparato suorum exercitu terram ejus hostili devastant incursu, villas incendunt, pecora abigunt, & omnia deprædantur.

Reversus in propria Dux, bellum Leodiensibus intentat, ad congregandum eos provocat, & vindicare susceptam contumeliam summis conatibus affectat. At Leodienses exercitum & numero majorem & fortio-rem, ut putabatur, viribus contrahentes Duci venerunt obviam in campum: sed congressione factâ, plures à paucioribus victi sunt, & qui erant ex parte Ducis Reinhardi, suos adversarios superârunt, de quorum præda Geldrenses locupletati sunt, & magnum de captivorum redemptione commodum acceperunt. Ex illo tempore Geldria crevit, & Dux ejus in omni terra nominatissimus esse capit, suumque Ducatum castellis pluribus constructis haud parum ampliavit. In eo prælio plusquam novem millia ex parte Leodiensium cecidisse memorantur non longè à Trajecto super Mosam.

Anno etiam prænotato Ludovicus Imperator conventum principum celebravit apud Confluentiam oppidum Archiepiscopi Trevirorum. Ad quem venit propria in persona Eduardus Rex Angliæ multam pecuniam offerens, & majorem ut fieri solet, illi promittens, si venire aut mittere exercitum Anglis in auxilium contra Regem Gallorum dignaretur. Imperator acceptavit pecuniam sibi oblatam, & promisit Anglis optatum subsidium, quod tamen non impendit. Rex igitur Eduardus, & pecuniam perdidit, & promissum subsidium non accepit.

Eodem anno gravissima fuit dissensio veteri odio confirmata inter Episcopum Herbipolensem cum suo Clero ex una parte, & cives Peapolitanos ex alia. Contigit autem die quâdam circa meridiem Treugis confirmatis atque durantibus, quod dicturus sum. Capitaneus civium, Lupoldus Kuchenmeister de Nortenbergâ associatis sibi pro stipendio quibusdam Suevis & Bavaris, sed & Francis nonnullis, oppidum Ecclesiæ memoratæ Oxenfurt nuncupatum, quod tribus ferme ab Herbipoli distat miliaribus, primò intravit cum paucis, nemine quicquam mali suspicante, postea sequentibus multis obtinuit, & præter arcem violenter occupavit. Præerat arci ex parte Ecclesiæ miles quidam Erkengerus de Savvensheim vir audax, & suo Domino fidelis, qui castrum in manu valida defensavit; die igitur mensis Julij, anno prænotato præfatus miles cum paucis Ecclesiæ stipendiariis arcem egressus, oppidanis auxilia ferentibus, hostes de oppido violenter expulit, & ad campestre bellum provocavit, convenerunt & alij ministeriales Ecclesiæ sub vexillo S. Kiliani militantes, & simul cum adversariis inierunt conflictum. Superati sunt hostes, Ecclesia vicit, & multi ex Suevis Bavarisque abducuntur captivi, & in servitium Herbipolensis Ecclesiæ perpetuum jurare compulsi, & se & sua eidem subjecerunt.

Anno etiam præscripto Ludovicus Imperator edictum statuit, & per totum Germaniæ regnum publicari mandavit in cunctis urbibus, oppidis, castellis & villis, ut omnes & singuli cujuscunque status vel conditionis,

qui

Bellum inter Ducem Geldria & Leodienses prope Mastricht agitur.

Ochsenfurt oppidum Ecclesiæ Herbipol. insidiosè captum est.

Bellum inter Ecclesiam Herbipolensem, & soldados civium.

Edictum Ludovici Cæsaris impium contra obedientiam Ecclesiæ,

qui pro reverentia & honore Rom. Pontificis interdictum servarent, de locis & beneficijs suis expellerentur, confiscatisque eorum bonis in Galliam ire cogerentur. Hoc autem crudele Christianæque fidei penitus contrarium edictum, in multis locis publicè fuit denuntiatum, non sine injuria Dei, & animarum periculo gravissimo. Udalricus etiam Comes de Wirtenberg hoc ipsum Cæsaris impium decretum anno prænotato in oppido Reutlingen & quibusdam alijs suæ ditioni subiectis, Imperatore præcipiente, voce præconis publicè fecit denuntiari.

Dantes
Poëta, Phi-
losophus de
Monarchia
scripsit con-
tra Eccle-
siam.

Claruit his temporibus in Italia Dantes Florentinus Poëta & Philosophus magnus, qui multa conscripsit opuscula, inter quæ est opus laboriosâ inquisitione compositum, & de Monarchia mundi prænotatum. In quo totius mundi & orbis Monarchiam ad Rom. duntaxat refert imperium, asserens illam à Rom. Pontifice nullam penitus habere dependentiam, sed à solo Deo, sine medio Papæ, vel cujuscumque alterius. Hanc ejus opinionem Wilhelmus de Okam Anglicus multis argumentationibus prosecutus Papæ auctoritatem in temporalibus quasi ad nihilum deducens, solam ei potestatem spiritualium permisit. Et multi hanc opinionem sequentes Imperium dicunt Ecclesiæ nullatenus esse subiectum; nec Papam Rom. in eo quidquam habere potestatis. Ego autem, qui historiarum sum scriptor, non judex opinionum, his prætermittis, ad ea quæ scribenda restant, potius festinare decrevi; quid in hac res sit, verius illius est judicare, qui potestatem accepit à Deo, non quicumque voluntate movetur.

His quoque temporibus mandato Benedicti XII. constitutio illa Papæ Clementis V. de usuris, quæ incipit: *Ex gravi*, per totum penè Christianum orbem in scholis & Gymnasijs fuit publicata; quæ magnam Judæis persecutionem in diversis mundi partibus suscitavit. Conveniebantur in judicio super restitutione usurarum, & maximis pænis afficiebantur, quicumque illas restituere noluiſſent. Inter Magnates quoque non parva fuit suborrida dissensio, alijs Judæos defendentibus, alijs verò usuram repetentibus, & multa per tyrannidem fiebant.

MCCCXXXIX.

Corona
Regis Angliæ
pro pecunia
Trevirorum
Archiepisc.
impignoratur.

Anno Sigismundi secundo atque vicesimo, Baldevvinus Archiepiscopus Trevirorum magnam pecuniam dedit mutuò Regi Anglorum Eduardo, pro pignore coronam recipiens ipsius Regalem, quam incomparabilis pretij ferebant excedere & superare æstimationem; pugnaturus enim contra Gallum Eduardus contrahebat undique stipendio milites, & præter eam, quam dederat frustra Cæsari summam, plura quotidie necessario expendebat. Deinde contractis ex Germania tam superiore quàm inferiore copijs, Galliam in manu valida ingreditur, & omnia circa Normandiam igne & ferro demolitur. Erat autem contentions in eo causa Normandiæ Comitatus, quem uterque sui esse juris contendebat. Itaque Rex Galliæ suorum clade non parum consternatus animo, quantum potuit armatorum contraxit exercitum, & veniens contra Regem Angliæ bellum inchoavit. Ancipiti Marte diutius pugnatum est: postremò tamen victoriam obtinuerunt Anglici, & ex Gallis, ut dicebatur, decem millia in ore gladij ceciderunt. Nobiliores quoque Gallorum in eodem bello aut mortui fuerunt, aut in captivitatem abducti. Rex verò

Bellum inter
Angliæ
Regem, &
Gallorum
geritur
atrocissi-
mum.

Eduardus

Eduardus ex pretio redemptionis captivorum dives effectus, & stipendia militibus promissa distribuit, & soluto mutuo, coronam Regni de manibus Archiepiscopi redemit. Fuerunt in eo prælio multi ex Suevia & Francia Comites cum Anglis, ac plurimi nobiles.

Anno prænotato Ludovicus Imperator Conventum Principum solemnem circa medium quadregesimæ apud Franckenfurt oppidum Regale Moguntinæ Diocesis celebravit, in quo multa contra Rom. querulabatur Pontificem, & omnes in sui partem, adhæSIONem, & defensionem, obnixè rogabat. In eodem conventu Principum Reinardus Comes Geldriæ undecimus, & Dux primus cum magna pompa comparuit; & multorum amicitiam acquisivit. Wilhelmus Comes Juliensis per Ludovicum Imperatorem de consensu principum in eodem conventu præsentium in Marchionem sublimatus fuit, propter merita & fidem, quibus & Imperatori gratus, & cunctis Principibus habebatur honore dignus; erat enim vir prudens justus & pius, domi consilio circumspectus, & in rebus bellicis longo exercitio expertus.

Comes Juliensis in Marchionem sublimatur per Ludovicum.

Eodem anno mense Junio, & per duos menses integros sequentes tanta locustarum multitudo per totam Franciam Orientalem, Sueviam quoque & circumjacentes regiones apparuit, quantam nullius memoria hominis comprehendit; maximo enim numero instar densissimæ nubis circumvolantes, totam penè superficiem terræ quasi nix operuerunt, rostra habentes contra morem durissima, quibus segetes, gramina, vites, botros & omnia terræ nascentia simul & arborum fructus confumentes miserabiliter destruxerunt: & quamquam homines multis modis & varijs medijs eas delere satagerent, nihil tamen profecerunt, quoniam ex earum stercorebus aliæ nascebantur, elapsis tandem mensibus aliquot turmatim volantes nusquam comparuerunt.

Anno item præscripto, die mensis Julij octavâ, quæ fuit S. Kiltani Martyris festivitate solemnis, circa meridiem solis defectio fuit, quam Græci Eclipsin vocant, & duravit ad spaciū ferme duarum horarum; & eodem anno in autumno Svvitenses in oppido Bern plures civium peremerunt.

Anno etiam prænotato, Comites, Barones, & Nobiles terræ Lothariensis conventum ad civitatem Metensem solatij causâ indixerunt, & vocaverunt multos; aderat ibi Comes Wirtenbergensis Udalricus, non absque singulari magnificentia honorificè ab omnibus susceptus & habitus: qui hastiludio cum triumpho sæpe petitus, cum jam ad sua redire disponderet, à quodam milite de Vinstingen prope oppidum Benfeld in itinere positus insidiosè capitur, cum nihil talium suspicaretur, captus in custodiam abducitur, & pro magna pecuniarum summa taxatur; sunt enim, qui scribant, eum pro liberatione sui detentoribus exposuisse centies mille marcas argenti.

Udalricus Comes de Wirtenberg capitur ab uno de Vinstingen.

Fuit eodem anno inter Christianos Hispaniæ, & Saracenos Mauritanæ, & illos, qui Granatæ regnum occupabant, bellum atrox & maximum, in quo Dei filio pro suis pugnante fidelibus, plusquam 100000. Saracenorum fuerunt occisi, & totidem à Christianis in captivitatem ire compulsi. Nec tamen poterant Christiani Saracenos eicere de Hispania propter eorum multitudinem, & auxilia Maurorum, qui ultra mare ha-

A a

bitabant,

Ferdinandus
Hispaniæ
Rex Saracenos pet-
tit.

bitabant, uſque ad noſtram ætatem, in qua Deo miſerante Ferdinandus Rex Hispaniæ poſt ſeptennem urbis & regni Granatæ obſidionem, victor tandem exiſtens, & urbem cepit cum univerſo regno, & Saracenos omnes de Hispania quos non interfecerat in bello fugavit, & de Hispania ejecit, quemadmodum ſuo loco clariuſ dicemus.

MCCCXL.

Anno Sigifmundi Abbatis viceſimo tertio per totam Germaniam peſtilentia fuit, & multa millia hominum proſtravit, quam opinione plurimorum monſtruoſa illa multitudo locuſtarum anno proximo præſignavit. Fames denique magna fuit in omni terra & penuria omnium rerum multa, quòd, ſicut diximus, locuſtæ omnia terræ naſcentia priore anno corruperant: erátque vivere in diebus illis miſeria, & mori timor, ac propter Papæ cenſuras periculum.

Eodem anno circa Nativitatem S. Joann. Baptiſtæ Rex Anglorum Eduardus audiens Philippum Gallorum Regem magnam contra ſe parare expeditionem, recensuit ſocios, & mare tranſiens denuo, conductiſque ex Germania copijs proceſſit in Galliam; & omnia igne ac ferro devaſtans maximâ Gallos clade affecit; factaque ruriſ congreſſione multi ex utrâque parte perempti ſunt.

Archiepiſc.
Trevirorū
Comitem
de Spanheim perſe-
quitur.

Anno prænotato Baldevvinus Trevirorum Archiepiſcopus contracto milite, caſtrum quoddam Comitſ Silveſtris, quod appellatur Duna, & vix à Spanheim diſtat duobus milliaribus, durâ obſidione vallavit, cepit, & Comitem obedire coëgit. Qui quidem Epicoſcopus ad domandam memorati Comitſ inſolentiam novum caſtellum haud procul à Duna conſtruxit, quod montem S. Joannis appellavit. Walramus etiam Comes de Spanheim non ſatis tenax juramenti, quod dudum Archiepiſcopo fecerat, ſuâ inquietudine illius animum irritavit. Qui ruriſ contractiſ copijs, contra eum pugnatorum miſit exercitum, & non audentem congreſſi graviter in ſubditis afflixit; venerunt uſque ad oppidum Crüzernach, & omnia in circuitu demoliti ſunt. Ludovicus Imperator cum auდიſſet hanc inter eos diſſenſionem, vices ſuas ut mediator interpoſuit, & ad paciſ concordiam revocavit.

Anno etiam præfato viceſimâ ſextâ die menſis Aprilis moritur Henricus Abbas Spanheimenſis, in corpore Eccleſiæ ante altare S. Crucis ſepultus; cui in Abbacia fratrum electione ſucceſſit Willichus ejus nominis ſecundus, & præfuit anno duntaxat uno, menſibus 3. & 4. diebus, filius Joannis militis de Spanheim cognomento Bruder, qui propter vitæ brevitatem, nihil in Abbacia memoriâ dignum egit.

Conſtitutus
Francorum
Orientaliū
prope Mei-
ningen
oppidum.

Eodem quoque anno contigit, quod ſcribimus. Eſt oppidum in Orientali Francia ſub ditione Herbipolenſis Eccleſiæ, Meiningen dictum; cujus incolæ dum in Dominica die Palmarum extra oppidum, proceſſionaliter irent ad proximam S. Martini Capellam, & nihil ſuſpicarentur adverſi, Henricus quidam miles de Schlize, qui Marſcalcus erat Abbatis Monafterij Fuldenſis, ſuo nomine & propriâ temeritate cum ſuis armatus latitans in inſidijs erumpit: valvas oppidi clauſas machinis & ferramentis aggreditur: capere oppidum ſummis viribus conatur; verum quia portæ, ſicut diximus, erant clauſæ, & in turribus cuſtodiz, non potuerunt habere introitum, ſed abire ſine effectu compulſi ſunt, Domino per

per S. Kilianum custodiente locum. Et ecce dum sine fructu abirent, occurrerunt ei Ebervvinus & Carolus milites de Buches cum socijs armati sub Ducatu Thezzelonis de Thungen Ottoni Episcopo, & Wirzburgensi Ecclesiæ militantes, qui facto in adversarios impetu, alios ceciderunt, alios duxerunt captivos; cæteris per fugam salutem sibi quærentibus. Henricus itaque miles de Schlize & reliqui captivi pecuniâ se redimere compulsi sunt, & submissis castellis in fidem Ecclesiæ, perpetuam Episcopo servitutem pro hæredibus juraverunt.

Anno etiam prænotato, memoratus Wirzburgensium Episcopus Otto cupiens iter in suo ducatu viantibus parare tutum, contractis copijs in manu valida obsedit castellum raptoribus apertum Godfridi militis de Ekesdorff, nomine Welkershausen, quod situm fuerat prope Meiningen sub castro Landisvver, obsedit inquam, cepit, funditusque destruxit. Ad cujus destructionis intentionem perfidia militis præfati animum Pontificis incitavit, qui latronibus & raptoribus in eo præstiterat hospitium, & admonitus pluries, ut à malo desisteret, noluit, sed Episcopum contempsit.

Anno Sigismundi Abbatis prænotato moritur Colonia in Conventu Fratrum B. Mariæ semper Virginis de monte Carmelo Simon de Spira, ejusdem Ordinis Prior, Provincialis per inferiorem Germaniam, Divinarum scripturarum Doctor Parisiensis, qui sacras litteras in Coloniensi Gymnasio multo tempore docuit, & magnam eruditionis suæ laudem acquisivit. Scripsit inter alia super sententias libb. iv. Contra Judæos quoque librum unum. In diversos Bibliæ libros Postillas edidit sive Lecturas, sermones quoque varios dixit, & alia nonnulla, quæ non vidimus, lucubravimus.

Simon de
Spira in Co-
lonia mor-
tuus est.

Ciaruit his etiam temporibus Conradus de monte Puellarum Canonicus Ecclesiæ Ratisbonensis in Bavaria, vir suo tempore magnæ doctrinæ & eruditionis, qui scripsit apud Parisios docens super sententias, libb. iv. opus Oeconomicon. libb. iii. Ad Ducem Austriæ aliud, quod prænotavit Monasticon. lib. i. & alia quæ non vidi.

Conradus
de monte
Puellarum
Ratisbo-
nensis.

Henricus quoque de Firmaria Ord. FF. Eremitarum S. Augustini vir doctus & sanctus, eruditione suâ his temporibus Germaniam non parum illustravit, qui scripsit super sententias libb. iv. super Cantica canticor. lib. i. De x. præceptis lib. i. Epitomen seu breviarium operis collationum SS. Patrum, Jo. Cassiani libb. xxiv. De Incarnatione verbi lib. i. De perfectione hominis lib. i. Super Oratione Dominica & Ang. salutatione libb. ii. De iv. modis intelligendi sacram Scripturam lib. i. De quadruplici instinctu lib. i. De vii. vitijs principalibus lib. i. Sermones de tempore & sanctis libb. ii. Et quædam alia, quæ necdum vidimus.

Eisdem quoque temporibus vixit in humanis vir multæ sapientiæ & eruditionis Hermannus de Schildis memorati ordinis, qui multis annis fuit Generalis & supremus Poenitentiarius Ecclesiæ Wirzburgensis in Francia nostra Orientali, & jacet in conventu sui Ord. ibidem sepultus, de cujus lucubrationibus ista feruntur. Ad Michaëlem de Leone Canonicum novi. Monasterij Herbipolis. De subjecto & divisione Philosophiæ naturalis metricum opus prosâ commendatum, quod incipit: *A Domino tibi mittitur hoc Michaëli*. De vera & falsa religione lib. i. De horis Canonicis.

Hermannus
de Schildis
Augusti-
nensis
apud Her-
bipolim se-
pultus.

lib. I. De v. sensibus lib. I. De sanctis, insigne opus. De confessione peccatoris Sacramentali lib. I. Super Genesin Commentarium lib. I. Contra hæresin & errores Flagellatorum. lib. I. De mansionibus lib. I. Sermones quoque tam de sanctis, quàm de tempore multos composuit, & alia plura, quæ ad me non pervenerunt. Joannes de Beka Clericus Ecclesiæ Trajectensis, vir studiosus & eruditus, Patriam suam his temporibus doctrinâ simul & scriptis illustravit, scripsit enim ad Joannem Episcopum Trajectensem & Wilhelmum Comitem Hollandiæ à tempore S. Willebrordæ primi Episcopi memoratæ urbis usque ad annum Dominicæ Nativitatis 1346. sed quid aliud scripserit, nescio.

Anno quoque Sigismundi Abbatis prænotato iterum Cometes, præcedentibus tamen multum dissimilis apparuit, quem per Italiam præcipuè & Germaniam similiter grandis pestilentia, ut paulò antè diximus, subsecuta fuit; nam in sola civitate Florentina sedecim millia hominum urbanæ multitudinis sæva illa pestis absumpsit, demptis his, qui extra Civitatem per agros & castella ex civibus similiter perierunt.

Constitutionis Benedictinæ sit declaratio.

Eodem anno quintâ die mensis Decembris, Benedictus Papa XII. in Avenione residens ad instantiam Præsidentium & Abbatum quorundam Capitulorum Provincialium Ordinis nostri, Constitutionem suam de reformatione Monachorum, factam ante quatuor annos, ut supra dictum est, in plerisque locis ambiguum, & quibusdam perplexitatibus involutam, novâ editione declaravit.

Eodem quidem tempore mandato Rom. Pontificis capitula in ordine nostro Provincialia seu Generalia per totam Europam studiosè celebrabantur, quæ tamen successu temporis intermissa, usque ad Constantiense Concilium in multis defecerunt.

MCCCXLI.

Rupertus Comes Palatinus moritur.

Anno Sigismundi Abbatis vicesimo quarto indictione Romanorum nonâ, die verò mensis Februarij XII. moritur Rupertus Comes Palatinus Rheni Baviaræque Dux, filius fratris Ludovici Imperatoris Rudolphi, & in Ecclesia novæ Civitatis, quam ipse fundaverat, antechorum sepelitur; liberos non habuit: Principatûs ejus portio ad fratrem Adolphum devoluta est.

Magna per Sueviam tribulatio propter Excommunicationem Imperatoris.

Eodem tempore per Ducatum Wirtenbergensem grandis fuit subortu turbatio, propter Ludovicum Imperatorem quartum à Rom. Pontifice, ut sæpe diximus, excommunicatum, quem Udalricus Comes cum Suevia tota sequebatur. Unde Papa commotus, omnes Ludovico consentientes vel participantes censuris gravissimis notabat. Clericos tamen & Claustrales, qui divina contra prohibitionem ejus, in locis interdicto suppositis, celebrabant, omnibus beneficijs privatos denunciavit, irregularitatis quòque maculam perpetuam contraxisse illos prædicavit. Erat sanè tribulatio hæc pessima, & nimis periculosa, quoniam & salutem animarum maximum intulit dispendium, & Ordinem Sacerdotalem contemptui exposuit Laicorum.

Coloniæ miles à Comite de Isenburg in hastâ ludoperimitur.

Anno prænotato circa principium mensis Octobris in Civitate Coloniensi res contigit, quam dicturus sum. Convenerant ad diem festum sancti Remigij Nobiles terræ plures, curiam vanitatis suo more hastarum ludo & equorum cursibus exercentes, inter quos duo quâdam hostiliter

con-

concertatione ludentes, Comes videlicet de Isenburg, & Stephanus de Oerbeck miles oculos in se spectantis populi converterunt. Postremò congregientes, memoratus Comes dictum militem Stephanum impulsu hastæ fortissimo feriens in equo sedentem occidit, qui fractâ cervice subito expiravit; tam verò tenax equo infederat suo, ut etiam mortuus non solum non caderet, sed etiam penitus sederet erectus, quousque tandem familiarium suorum manibus fuit depositus, & in feretrū ex more locatus.

Eodem quoque anno sextâ die mensis Augusti, quæ fuit memoriæ S. Papæ & Martyris Sixti solemnitas, obiit Wilicho ejus nominis secundus Abbas in Spanheim tertius decimus, cui mox in Abbatia successit Wilhelmus de Bischelnheim, & præfuit annis novem: vir bonus & honestæ conversationis, de Prosapia illa natus, de qua S. Hildegardis olim fundatrix & magistra Bingenensis procreata fuit. Bernardus Cassinensis in Italia Monasterij nostri Ordinis Abbas, vir in scripturis tam divinis, quàm humanis studiosus & eruditus, his ferme dicitur claruisse temporibus, & plura ad utilitatem scripsisse Monachorum. E quibus extat Comentariorum in regulam sanctissimi Patris nostri Benedicti liber unus. De præceptis regularibus liber unus, scripsit etiam sermones varios ad fratres, & multas Epistolas ad diversos, & alia quæ ad noticiam nostræ lectionis minimè venerunt. Collapsus suo tempore Ordinem nostrum, pro suo virili quantum potuit, in sibi subjectis Monasterijs reformare studuit, & plures Monachorum à devio ad semitam justitiæ revocavit.

Wilhelmus
fit Abbas in
Spanheim
xiv. præfuit
annis, ix.

His quoque temporibus Otto Wolfskel Episcopus Wirzburgensis, pace aliquantulum cum suis civibus reformatâ, in ampliationem proventuum Ecclesiæ animum haud mediocriter inclinavit; multa enim pro pecunia comparavit, & suum Pontificatum in utroque statu gloriosum reddere summopere studuit. Castellum cum oppido & Dominio in Rotenfels juxta fluentia Mogani haud procul à Monasterio nostri Ordinis Neustatt / Gamundiam quoque oppidum similiter ad ripas Mogani situm, Bphoffen villam, Meyenbernheim oppidum, partem oppidi Rinsingen / ac residuam partem Comitum de Hohenloe in Hridingsfeld / tunc villa, nunc oppido, cum alijs multis dato emptionis pretio comparavit.

Otto Episc.
Herbipolen-
sis Dux
Franciæ,
utilis Eccle-
siæ suæ.

Ab Ecclesiâ Herbipolensi dudum alienata redemit plura, inter quæ nobis tantum occurrunt posteris commendanda: castrum Walsenburg pro octingentis Hallensium denariorum libris impignorum redemit, Burgbernheim quoque cum tredecim villis olim Burggravijs de Nürnberg / per Bertholdum de Sternberg / Episcopum impignorum, pro sexcentis Hallensium denariorum millibus simili providentiâ redemit, & ad Jus Ecclesiæ revocavit.

Anno etiam prænotato xxiv. die mensis Octobris mortuus est Georgius senior Comes Mosellanus de Veldentia, vir bonæ vitæ & honestæ conversationis, filium relinquens sui nominis Georgium, qui uxorem habuit Margaretham filiam Comitissæ de Rünkeli, de qua genuit Georgium in Comitatu successorem, Henricum Colonensem Decanum, Walramum Trevirensis Præpositum, & duas filias Ottiliam & Catharinam.

Eodem quoque anno Sigismundus Hirsaugiensium xxxi. Abbas, senio gravatus, & morbo quartanarum febrium diu correptus, posteaquam Monasterio suo præfuisset utiliter annis xiv. & diebus totidem, Sacramen-

Sigismundus
Abbas Hir-
saugiensium
xxx. mori-
tus.

tis pramunitus Eccleſiaſticis, quintâ die menſis Novembris in Domino quievit, poſteris benefaciendi relinquens exemplum; erat enim vir ſuo tempore convenienter diſpoſitus ad omnia, quanquam non potuerit ſicut voluit recuperare & diſponere dudum ablata.

Multas tempore ſui regiminis adverſitates & tribulationes ſuſtinuit, & propterea quod per antecellores ſuos quædam bona minus juſtè alienata recuperare ſtudit, plurimorum in ſe contumaciam provocavit; quorum invidiâ non obſtante fecit, quod potuit, & per bonos amicos impetrato favore & auxilio Imperatoris Ludovici, pecunijs redemit.

De Wichardo hujus Monasterij Hirſaugienſis XXXII. Abbate, qui præfuit annis XII. & varijs actis illius temporis.

Wichardus
Abbas Hir-
ſaugienſis
xxxii.

Nno igitur prænotato Dominicæ Nativitatis MCCCXLI. regnante Ludovico Imperatore quarto, residente in cathedra Petri apud Avenionem Benedicte Papa XII. Spirenfem verò gubernante Pontificatum Gerardo de Erenberg Epifcopo. Indictione Rom. nonâ in menſe Novembri duodecimâ die vacante Abbatiâ hujus inſignis Monasterij Hirſaugienſis convenientes in locum capitularem fratres ſolatio Paſtoris deſtituti, præmiſſis orationibus ex more conſuetis, in Abbatem unanimi conſenſu elegerunt unum ex ſe Monachum nomine Wichardum, virum probatæ ætatis, & in Sacerdotio conſtitutum, qui ſub Sigifmundo Abbate majoris Cellerarij aliquandiu cum proſectu Cœnobij geſſit officium.

Electus autem per fratres Canonicè poſt dies paucos ad Gerardum Epifcopum Spirenfem proficiſcitur; à quo confirmatus auctoritate ordinariâ, deinde Abbas in feſtivitàte S. Andreæ Apoſtoli ab eodem ordinatur Spiræ in Eccleſia cathedrali, cum ſolemnitate conſueta, in frequentia multorum hominum. Ordinatus autem cum ſuis ad Monasterium revertitur, & à die computando electionis ſuæ uſque ad diem mortis præfuit annis XIV. & menſibus IV. in ſollicitudine magna, & laboribus continuis. Erat autem Wichardus iſte patriâ Suevus (vel ut alibi comperimus) Alſatus, honeſtis parentibus ortus, qui Monachus factus ſub Henrico Abbate, ſecundum mores clauſtralium illius temporis inter alios ſine querela converſabatur, & primò quidem in Eccleſia Cuſtodis geſſit officium, poſtea verò ſub Sigifmundo Abbate Cellerarius major factus, miniſterium ſuum fideliter implevit, & Coadjutor Abbati ſtudioſus in omnibus extitit.

Alienata
Wichardus
Abbas bona
plura
pecuniâ redemit.

Factus deinde Abbas, prædeceſſoris ſui quantum potuit in hæſit veſtigijs, & per ſuam induſtriam bona quædam alienata dudum à Monasterio ad ejus poſſeſſionem, datâ pecuniâ revocavit. Fuit enim homo laborioſus, & ſingulari prudentiâ circumſpectus, maximè quantum ad rerum temporalium pertinet adminiſtrationem. Verùm Prædeceſſorum ſuorum negligentia factum eſt, quod nimium gravatus ære alieno bonæ voluntatis ſuæ non potuit conſequi effectum, quo Monasterium ad priſtinum reduceret ſtatum; fecit autem, quod potuit, & regiminis ſui tempus utiliter expendit.

Quan-

Quantum verò ad integritatem spiritualis vitæ & monasticæ institutionis pertinet, omnis penè Monachus nostri Ordinis à puritate regularis conversationis eo tempore per totam Germaniam nimium claudicabat, & vix erat Cœnobium, in quo monasticæ leges vel mediocriter fervarentur. Peculium enim, quod Monachis omnibus non minus Canonicum Jus, quàm regula monastica interdicit, passim singulis permittebatur; in multis quòque periclitabatur Castitatis vera synceritas, & obedientiæ humilitas in Monachis rara fuit. Sic omnia quantumlibet bona cujuslibet vitæ studia, semper cum tempore ut ita dicamus senescunt atque deficiunt, & cuncta vanitati esse obnoxia ostendunt.

Abbas igitur Wichardus, cum vivendi modum, quem in Monasterio reperit, cum emendare non posse videretur, inconvulsum suis Monachis permisit. Gaudebant ex antiqua corruptione peculio: carnibus etiam quadrupedum omnes per totam Germaniam sine aliquo conscientiae scrupulo vescabantur, & de interna conversatione spiritûs ac puritate mentis cura paucis inesse videbatur.

Pontifices nonnulli Ecclesiarum cupientes Monasteria Ordinis in suis constituta Diœcesibus meliora pro viribus revocare, cum nec personas haberent pro reformatione idoneas, nec modum & formam reformandi, ut magnum aliquid putarentur fecisse, proventuum & bonorum inter Abbates & Monachos divisionem contra monasticam puritatem introduxerunt, quasi per hoc desolatis Monasterijs maximoperè videretur consultum. Quorum imitatione Herbipolensium Antistes Otto inter Hermannum de Chuname Abbatem & Conventum Monasterij S. Protomartyris Stephani proventuum divisionem admisit; & idem fieri per suam Diœcesin & in alijs Cœnobijs præcepit. Sed non fuit iste verus reformandi modus, qui multa Ordinis nostri Monasteria in ultimam sicut hodie cernimus, paupertatis inopiam præcipitavit.

Divisiones reddituum inter Abbates & Conventus fiabant.

MCCCXLII.

Anno Wichardi Abbatis primo currente, xxiii. die mensis Januarij primâ horâ noctis, nubium horrendâ tempestate subortâ, maxima & terribilia in aëre tonitrua fuerunt audita: coruscationes quòque apparuerunt & fulgura, quibus in æstatis medio similia non fuerunt, cum grandine ac pluvia tanta, quòd homines territi nimium, diem putabant adesse novissimum, propterea, quòd in his terris hyeme non consueverunt audiri tonitrua, néque fieri coruscationes, sicut in Italia & æquinoctiali vicinantibus.

Eodem anno Benedictus ex Monacho Cisterciensis Ordinis Papa xii. moritur, & in Avenione sepelitur, cui mox in Pontificatu successit Petrus Rogerius Archiepiscopus Rotomagensis Cardinalis Ordinis S. P. N. Benedicti, Clemens Papa vi. nuncupatus, sedit annis decem, mensibus sex & diebus octo: vir tam in divinis scripturis, quàm in Jure doctissimus, & sermonum Declamator egregius. Patriâ fuit Lemovicensis, & primo ex Monacho Abbas Fiscanensis, postea Episcopus Atrebatensis, deinde Rotomagensis in Normandia Archiepiscopus & Cardinalis, ac postremò Papa. Qui cum esset omnifariam eruditissimus, scripsit adhuc in Abbatia constitutus nonnulla ingenij sui præclara opuscula, è quibus nominantur subiecta. Sermones ad fratres & alios plures lib. i. In laudem Caroli Regis

Clemens fuit Papa vi. ex Monacho nostri Ordinis.

Regis Gallorum. In Canonizationem S. Ivonis, tract. i. Epistolarum ad diversos lib. i. Orationes quoque & Collationes plures, & alia quæ hæcenus videre non potui.

Wilhelmus
Abbas Maſſi-
ſilienſis no-
bri Ord.

Claruit hiſtemporibus Wilhelmus Abbas Monaſterij S. Victoris prope Maſſiliam Ordinis D. P. N. Benedicti, patriâ Lemovicenſis, Doctör Canonum inſignis, quem propter magnam ingenij ſui vivacitatem, & in agendis prudentiam, Clemens Papa ſextus. cum alijs novem viris æquè doctiſſimis in Cardinalem S. Rom. Eccleſiæ ordinavit. Cujus viri tantæ fuere in Domino virtutes, ut poſt mortem Innocentij Papæ vi. Romanus fieri Pontifex, ut inferius dicemus, loco ſuo mereretur.

Dronek
Caſtellum
Comitis
Silveſtris.

Anno prænotato Comes Silveſtris de Duna, qui pluribus annis contra Baldevvinum Archiepiſcopum Trevirorum inimicitias geſſerat, pecunijs ſimul & viribus jam omnino exhaustus, accepto ſuorum conſilio ad ipſum Pontificem in Palatio non coactus, ſed propriâ ſponte venit, indulgentiam petijt, & gratiam impetravit, ac deinceps uſque ad mortem pacificus permanſit, nec amplius contra Eccleſiam quicquam præſumpſit. Caſtellum ſuum Droneken nuncupatum, quod duobus à Moſella diſtat miliaribus, cum villa Dalfangen, & cæteris ad illud pertinentibus Feudum eſſe Trevirenſis Eccleſiæ, quod prius negaverat, recognovit. Et ſic inter eos pace denuo reformatâ Comes Archiepiſcopo fidelis permanſit.

Maxima
inundatio
aquarum,
quæ multa
ſubvertit
ædificia.

Eodem anno xxi. die menſis Julij, mane inter ſolis ortum & meridiem aquarum inundatio maxima fuit apud Francos orientales. Moganus nãmque fluvijs, qui Herbipolim civitatem Francorum præterfluit, ſubitò in tantam excrevit magnitudinem, prius & eatentus inauditam, quòd eodem die uſque ad gradus majoris Eccleſiæ memoratæ urbis aſcendens primas ex lapide columnas, quæ ſunt ante porticum templi, ſuâ inundatione apprehendit. Multra fecit in circuitu mortalibus damna; pontem nãmque pretioſum lapideum inter civitatem & ſuburbanum Ducale antiquitus ſuper Moganum, ſatis ut putabatur firmiter conſtitutum, hæc ipſa inundatio aquarum cum muris, & turribus cunctis deſtruxit, muros quòque urbis ab occidente ſubvertit, & plures in civitate domos, non ſine graviffimo damno atque periculo funditus evertit. In agris quòque, pratis, hortis atque vinetis hæc inundatio aquarum ab utraque parte Mogani, ſupra, circa, & infra Herbipolim infinita mortalibus damna fecit, multas pauperum caſas in villis cum omnibus Mogani pontibus evertit.

Præceſſerat hanc cladem pluvia dierum multorum, donec tandem ſtagnis ruptis, atq; piſcinis, quarum in orientali Francia copioſus eſt numerus, aquæ nimium adauctæ ſunt uſque adeò, ut imminere alterum Noe diluvium crederetur. Nec fuit in ſola Francia Orientali hæc nimis periculofa inundatio aquarum, ſed in Allemannia quòque ſimiliter, quam nunc Sueviam nuncupamus, apud Alſatas & Rhenanos maxima hominibus intulit damna, domos & villas plurimas ſubvertit.

In die feſto S. Mariæ Magdalenæ pontem ſuper Moganum juxta oppidum Frankfurt hæc ipſa inundatio ſubvertens confregit, muros oppidi à parte fluminis dejecit, vicinâſque muro domos funditus evertit. Hinc nimium territi Cives ad Eccleſiam S. Mariæ ſemper virginis confluunt, votis & orationibus divinum invocavère præſidium, meritum ejus Caſtiſſimæ

stiffimæ Virginis, nec destiterunt à precibus, donec aquæ DEO miserante fuerunt imminutæ. In cujus beneficij memoriam Franckofurtenfes, quotannis in festo B. Mariæ Magdalenæ cum pompa & solemnitate Clero præeunte per oppidum festivè incedunt.

MCCCXLIII.

Anno Wichardi Abbatis secundo, moritur Reinhardus primus ex Comite Dux Geldriæ, magnanimus & bellicosus, duos relinquens filios, Reinhardum sui nominis primogenitum, & Eduardum secundogenitum, quorum primus Patri successit in Ducatu, uxorem habens Joannis Brabantiae Ducis filiam, de qua liberos non suscepit. Post annos x. quibus præfuit Reinhardus, frater ejus Eduardus principandi cupidine ductus illum carceri mancipavit, & per decennium in arcta custodia captivum detinuit, sibi que Ducatum Fratris per tyrannidem usurpavit, quod mali occasionem tribuit.

Reinhardus Dux Geldriæ primus obiit.

Eodem anno Clemens Papa vi. iterum confirmavit & publicari mandavit ad instantiam Regis Gallorum censuras & processus Joannis quondam Papæ xxii. contra Ludovicum Imperatorem quartum. Unde commotus Imperator scripsit & mandavit Gallo dicens: *Tu Rector es Papa, & omnia tuo facit arbitrio; quocirca tibi precipimus, & mandamus, ut cures quantocius, quo per eum ab injustis solvamur censuris, in quas tuâ machinatione iniquâ ab initio sumus detrusi; alioquin regibus, & principibus, & amicis in auxilium vocatis bellum tibi atrocissimum inferemus, humiliaturi cum Deo stultam superbiam tuam.*

Imperator bellum minatur Gallorum Regi propter censuras.

Territus his Ludovici mandatis Gallorum Rex, quem Anglorum fortitudo non parum eo tempore debellando contriverat, ac metuens exterminium Gallici regni, Pontificem apud Avenionem cum sua Curia residentem accessit, & plura cum eo pro Ludovico Imperatore invitus tractavit. Postremò consultationibus multis Papa cum Gallo præhabitis, formam quandam, indecens & foedas Imperio simul & Regno continentem articulos per Notarium concepit, quam per nuntios Imperatori destinavit, scribens illi: *Quod cum à censuris non absolveret, nisi articulos omnes sibi propositos se observaturum firmiter ac perpetuò juraret.*

Imperator autem Papæ per Ambasiatores suos rescripsit: *Se quidem & amare & bello præferre pacem, nihilque optare amplius, quàm in unitate S. Matris Ecclesiæ Catholica semper & vivere & mori, propterea que promptum atque paratum omnem conditionem suscipere honestam: articulos verò nunc sibi propositos ab eo, nec sua persona honestos esse, nec decentes Imperio: & ob id nullatenus fore admittendos, velle se tamen quamprimum posset, illos exhibere in publica convocatione regni Germanici Principibus: & quidquid illorum fuerit statuto decretum, sine mutatione aliqua firmiter observare.* Cum his nuntios dimisit, & Principes in sequentem annum, ut dicemus, convocavit.

Anno quoque Wichardi Abbatis prænotato facta est dissensio magna inter Austriæ Duces, & Comitem de Wirtenberg propter quædam oppida & dominia, quæ Comes quidam de Schelllingen Australibus pro pecunia vendiderat, in quibus memoratus Comes de Wirtenberg se non nihil juris habere contendebat. Contractis itaque copijs idem Comes oppidum Mengen obsidione cinxit, & devastavit inprimis, deinde verò suum præcedens exercitum, etiam aliud oppidum Elslingen gravissimâ

Comes de Wirtenberg contra Duces Austriæ bellum agit.

B b

&

& diuturnâ obſidione vallavit. Famis deinde ingens calamitas graviter intrus affixit obſeſſos: quibus niſi tandem Australes veniſſent in auxilium, propè fuit, ut oppidum tradere adverſario cogerentur.

MCCCXLIV.

Anno Wichardi Abbatis tertio Reinherus Comes quidam de Weſterburg homo ſævus & contemptor bonorum, in odium Baldevvini Archiepiſcopi Trevirorum, conjunctis ſibi latronibus multis, rapinas, & incendia per terras Eccleſiæ publicâ incurſione patravit: quibus motus Archiepiſcopus contraxit exercitum, & Caſtella ejus Schadeck & Creützenavv cum pertinentiſe eorum obſedit, cepit, & ditioni Eccleſiæ ſuæ Trevirenſis in manu valida potenter ſubjecit.

Eodem anno II. die menſis Julij mortuus eſt Udalricus Comes de Wirtenberg, duos relinquens filios Udalricum & Eberhardum, quorum primus poſt annos xxvi. ut ſuo loco dicemus, abſque liberis mortuus eſt. Eberhardus verò per plures annos ſupervivens, cum civitatibus regni conſtituit prælia multa; de quo ſimiliter, quod nobis innotuit, ſuo loco dicemus.

Conventus
Principum
apud Fran-
kenfurt
factus eſt.

Anno etiam prænotato XVII. die menſis Septembris, convenerunt apud Frankenfurt oppidum Regni Principes, Ludovico Imperatore mandante; ubi lectis, & examinatis Papæ articulis, quos priori anno ſicut diximus, jurandos Cæſari propoſuerat, unanimiter omnes concluſerunt, nullum eorum penitus ab eo ſuſcipiendum, vel jurandum, propterea quòd penè omnes in periculum regni, & in dedecus atque ruinam totius Imperij excogitati viderentur. Unde conſilio inter ſe habito nuntios cum litteris miſerunt in Avenionem ad Papam, rogantes, quatenus ab intentione hujusmodi deſiſteret, & Imperatorem ad ſuæ perſonæ turpia, & regno ſimul atque Imperio nociva minimè obligaret, quorum potentiam Papa reveritus, malè decretum revocavit.

Crux atque
Paſſagium
contra Tur-
cas prædi-
cantur ubi-
que.

His temporibus Papa Clemens VI. miſſis in Germaniam Legatis & oratoribus ſuis Crucem contra impiſſimos Turcas ubique prædicari mandavit, qui Chriſtianis magnam in Aſia concertationem & pugnam ſuſcitaverant. In omnibus itaque Germaniæ civitatibus, in oppidis quoque & villis multis ſigna crucis eriguntur; generale contra hoſtes Chriſtianorum paſſagium prædicatur: indulgentiæ multæ, & multa vel mare tranſeuntibus proprijs in perſonis, vel juxta Commiſſariorum inſtitutionem ſua conferentibus promittuntur. In templis publicè trunci locantur ſeris obfirmati multis, in quos pecunia reponeretur pro ſubſidio fidelium conferenda, & multa ubique colligitur.

Inter multas donationes ſpiritualium ſtipendiorum, quæ promittebantur ſua in truncum piâ devotione offerentibus, etiam hoc, eatenus apud Germanos non auditum, in litteris continebatur Apoſtolicis, & publicè in Cancellis fuit promulgatum: *Quòd omnes & ſinguli, qui certam pecuniarum taxam juxta determinationem Commiſſariorum trunco ſive ciſtula impoſuiſſent, eo perpetuo gauderent privilegio, quo liceret eis, exceptâ quadrageſimâ, ovis & lactitijs uti ſextis ferijs, in vigilijs quoque Apoſtolorum, Feſtis B. Mariæ ſemper Virginis, Nativitatis Domini, omnium Sanctorum: diebus etiam quatuor temporum, & alijs jejuniorum diebus quibuſcunque per totius anni circulum, in quibus ſalium eſus vel ab Eccleſia de Jure, vel conſuetudine prohibetur.*

bibetur. Baldevvinus Trevirorum & Walramus Colonienſium Archiepiſcopi conſilio ſuorum ſuffraganeorum præhabito, pecuniam non modicam ex ſubditis ſibi fidelibus colligentes veterem obſervantiam jejuniorum novo commutantes privilegio, & tam pro ſe, ſuiſque, quàm pro omnibus per ipſas duas Provincias Trevirenſem & Colonienſem cum præſentibus & futuris in perpetuum hoc memoratum privilegium impetrantes, amici Sedis Apoſtolicæ reputati ſunt. Unde uſque in præſentem diem omnes Chriſti fideles per Dioceſes dictarum Provinciarum omnes lacticiſijs & ovis veſcuntur licitè in omnibus jejuniorum Eccleſiæ diebus, ſolâ quadrageſimâ, ut paulò jam ante diximus, exceptâ. Henricus autem de Virneburg Moguntinenſium Archiepiſcopus Imperatori Ludovico excommunicato pertinaciter adhærens, nec gratiam Apoſtolicæ Sedis habuit, nec Papæ indulgentias curavit; & propterea nèque in Dioceſi Moguntina, neque in alijs Dioceſibus illi ut Metropoli ſubjectis lacticiſiorum eſus alicui permittitur ſano & fidei Chriſtiano, niſi de ſpeciali gratia, uſque in præſentem diem.

Trevirenſes & Colonienſes in diebus Jejuniorum Eccleſiæ, quare veſcantur lacticiſijs.

Quare Moguntinenſes non veſcantur lacticiſijs in diebus jejuniorum Eccleſiæ.

Magna per totam Europam multitudo fidelium ad piam Rom. Pontificis admonitionem cruce ſignatur, & convenientes undique populi, cum maxima devotione pro fide Chriſti mare tranſeunt, bellum contra infideles ſpurciſſimos alacriter aſſumunt. In primis Smirnam oppidum Aſiæ minoris capiunt, in quo ſua locantes præſidia, plura deinceps cum infidelibus bella gesserunt; nunc victores, nunc victi, quia non custodierunt veri mandata Dei.

Anno præſcripto facta eſt diſſenſio magna inter Ottonem Episcopum & Cives Herbipolenſes, ob eam, quæ inter Papam & Imperatorem tunc verrebatur, diſcordiam; Episcopos namque benè ſenſit cum Rom. Pontifice, cives autem Imperatorem Ludovicum ſequebantur. In tantum hæc mox crevit diſſenſio, quòd ſe ambæ partes parabant ad bellum. Erat autem Paſchale tempus, quando hæc diſcordia maximè efferbuit. In parte verò Episcopos Ottonis fuerunt Henricus Archiepiſcopus Moguntinus, Henricus quoque junior Comes de Hennenberg vir dives & potens, Joannes Burggravius de Nürnberg, cum alijs terræ nobilibus multis, qui omnes in ſubſidium venire Herbipolenſi Eccleſiæ proprijs ſub ſtipendijs erant voluntarij. Cum civibus autem rebellibus Eccleſiæ contra memoratum Antiftitem conſpiraverant Nürenbergenſes, Rotenburgenſes, Windeshemenſes, Wiſſenburgenſes, & quidam alij, qui partes Imperatoris Ludovici ſequebantur. Circa tempus autem meſſis, cum ab utraque parte jam omnia pararentur ad bellum, quorundam intervenſu Principum regni, negotium fuit interceptum, ut non veniretur ad prælium.

Inter Ottonem Episcopum & cives Herbipolenſes gravis diſſenſio.

Eodem anno circa feſtum S. Martini bellum inter Henricum Archiepiſcopum Moguntinum, & Rupertum Comitem Palatinum Rheni Baviaræq; Ducem pro quibuſdam controverſijs indicitur, dies congregandi & locus apud Frankenfurt oppidum Mogani determinatur. Adveniente autem termino memoratus Otto Herbipolenſis Episcopos in auxilium ab Archiepiſcopo ſuo vocatus cum equitibus quadringentis & octingentis peditibus ad bellum electiſſimis deſcendit ad Franckenfurt, locatiſque haud procul ab oppido caſtris turmas hoſtiũ imperterritus exſpectavit; aderant & reliqui Moguntinorum auxiliarij, nihil aliud quàm adverſariorum cupientes pro

Inter Henricum Archiepiſcopum Moguntinum & Rupertum Comitem Palatinum diſſenſio.

Ecclesiæ defensione congressum. Sed Palatinus audiens tantam pugnantium convenisse multitudinem, contremuit; nec procedere in occursum expectantium ausus fuit; in suis enim continens se munitionibus, neque nuntios misit, qui voluntatem ejus præstolantibus indicarent, neque ipse accedere præsumpsit; quamvis in diem sextum fuerit expectatus. Unde posteaquam domi remanere potius, quam ad certamen venire velle notatus est, qui convenerant singuli ad propria redierunt.

Anno etiam prænotato feriâ sextâ post diem S. Galli Abbatis, facta est concordia & reconciliatio inter Ottonem Episcopum Herbipolensem, & cives super omnibus & singulis differentiis causis atque negotiis, ratione quorum eatenus fuerant discordes, per Burkhardum de Sekendorff militem, & Conradum oppidi Nürnberg supremum Scultetum, in quos per partes fuerat concorditer arbitratum, cujus reconciliationis litteræ sigillis eorundem duorum tunc fuerunt confirmatæ.

MCCCXLV.

Otto Wirz-
burgensis
Episcopus
moritur.

Anno Wichardi Abbatis quarto, Indictione Rom. terciâ decimâ, die mensis Augusti xxiii. circa horam vespertinam mortuus est in castro montis sanctæ Mariæ Otto Wolfskel Episcopus Wirzburgensis, & in Cathedrali Ecclesia juxta morem sepultus: vir certè magnificus & æternâ memoriâ dignus, qui se in rebus Ecclesiasticis verum semper habuit Pontificem, & non minus in temporalibus Francorum strenuum ducem & Principem. Leges perutiles ac necessarias civibus suis condidit: majus consilium senatûs instituit, & multa bona tempore sui Pontificatûs Herbipolensi Ecclesiæ comparavit.

Albertus de
Hohenloe
à Canonicis
in Pontifi-
cem elige-
tur, sed à
Papa Alber-
tus de Ho-
henberg.

Eodem igitur anno post mortem Ottonis Episcopi, terciâ die mensis Septembris, Canonici majoris Ecclesiæ Wirzburgensis convenientes in unum, pro novi electione Pontificis, Albertum ex comitibus de Hohenloe majoris Ecclesiæ præpositum, ac Friderici Bambergensis Episcopi Germanum, virum prudentissimum unanimi consensu in suum Pontificem elegerunt. Qui auctoritate mox confirmatus Archiepiscopali omnes Ecclesiæ munitiones simul atque Ducatum Francorum in suam ditionem accepit, cui & cives Herbipolenses, & cæteri omnes fidelitatem, ut moris est, jurârunt. Contra hunc Albertum legitimè & canonicè electum Clemens Papa sextus in Avenione residens, alteri cuidam Alberto ex Comitibus de Hohenberg Alsatiæ Canonico Ecclesiæ Constantiensis Doctori Decretorum, Russinum nuncupato, de Pontificatu Ecclesiæ memoratæ Wirzburgensis malè informatus providit: cujus facti postea illum penituit, sicut rei probavit eventus, dum emendavit errorem. Veniens itaque Herbipolim Albertus de Hohenbreg in Episcopum Peapolitanum per Papam, sicut dictum est, provisus & ordinatus, canonicè institutum alterum cedere compulit Albertum; & in ejus locum succedens Pontificatum gessit in Ecclesia Herbipolensi annis ferme quatuor: quibus evolutis ad Frisingensem in Bavaria Episcopatum translatus est, Romani jussione Pontificis, & prior electus de Hohenloe Albertus ejusdem Papæ mandato suæ Ecclesiæ restitutus, quemadmodum anno Wichardi Abbatis octavo latius infra dicemus.

Wilhelmus
Hollandiæ
cum Frisijs
bellū gessit
infelicitè.

Anno item prænotato circa Nativitatem B. Mariæ semper Virginis Wilhelmus Comes, Hannoniæ Hollandiæ, Selandiæ, Frisiæque Dominus contracto

contracto magno pugnatorum exercitu, contra Frisios sibi rebelles processit ad prælium, in auxilio habens Comitem de Horn, aliosque multos Comites, Barones & Nobiles. Contra quem Frisij ad bellum processuri clausas aquarum continuerunt ad tempus, quò liber pateret hostibus introitus, ut quia viribus hostem vincere non poterant, ingenio saltem (ne dicam insidijs) superarent. Postea verò quàm Frisiam totus intravit exercitus Hannoniæ Comitis, Frisij dato custodibus signo clausas aquarum subito omnes aperuerunt, & paucas intra horas fossata & exitus viarum omnes impleti sunt aquis, quòd nulli hostium pateret locus fugiendi. Tunc Frisij ex latibulis suis, quæ satis opportunè in arundineto locaverant, erumpentes, fortiter aggressi sunt hostes, & quos impetus aquarum non suffocavit, gladio peremerunt. Sed multò plures absorberunt aquæ, inter quos etiam Comes Hannoniæ Wilhelmus principalis auctor belli submersus occubuit, nec filium relinquens, nec filiam. Maximam in ea concertatione cladem à Frisijis tunc acceperunt Hollandij, quæ odiorum inter eos immortalium præstitit occasionem; nam ex maximo illo Hollandiorum exercitu paucissimi evaserunt, sed penè omnes aut Frisiorum perièrè sagittis, aut præfocati aquis mori coacti sunt. Wilhelmo Comite sine liberis mortuo, Dux Brabantiæ Joannes Comitatum illius ad jus suum trahere, licet frustra, contendebat. Erat autem soror memorati Comitis Margaretha uxor Ludovici Imperatoris quarti, ut in præcedentibus, anno Henrici Abbatis quinto decimo dictum est, quæ pepererat ei sex filios. Hæc proximior hæres terrarum fratris, ab Imperatore Principum decreto judicata, cum magno exercitu descendit in Hollandiam, & omnia quæ Germani fuerant, suæ ditioni potenter subjugavit. Ducemque Brabantiæ cum omnibus inquietantibus populum terræ in sua redire compulit. Post hæc Imperatrix Margaretha peractis omnibus, & ritè pacatis, terras prædictorum comitatum filio suo Wilhelmo commitens, in Bavariam reversa est; qui tunc titulum epistolis suis præposuit: *Wilhelmus Dei gratiâ, Comes Palatinus Rheni, Dux Bavaria, Comes Hannoniæ, Hollandiæ, Selandiæ, & Dominus Frisii*. Rexit planè memoratos Comitatus deinceps annis quatuordecim.

Imperatrix
soror occisi
Comitis
potenter
intravit
Hollandiã,

Wilhelmus
filius Imperatoris fit
Comes in
Hollandia
annis xiv.

Fuit autem Wilhelmus iste homo temerarius, superbus, Cleri persecutor, & devastator Ecclesiarum, qui multa mala intulit Episcopo Trajectensi, ut suo tempore & loco plenius dicemus. Matrem quoque propriam post obitum Patris, à qua & per quam omnem principatum suum fuerat affecutus, in multis sæpe contristavit, eam ad se venientem recipere noluit, sed persecutus miserabiliter fuit: unde post annos quatuordecim in principatu exactos, Deo vindicante Sanctorum injurias, ut dicitur inferius, morbum incidit, & vesanus deliriusque factus, sine liberis gaudentibus cunctis miserabiliter decessit. Post quem frater ejus Albertus, sicut infra dicemus, terram obtinuit.

Ab istotempore Palatini Comites Bavariæque Duces per annos octoginta, Hollandiæ, Hannoniæ, & Selandiæ Comitatus cum parte Frisii, successione hæreditariâ obtinuerunt, usque ad annum Dominicæ Nativitatis mcccxxv. Tunc enim Joannes Dux Burgundiæ, cujus mater filia fuit domus Bavariæ, Comitatus jam dictos sibi armis potenter usurpavit.

B b 3

Anno

Henricus
Archiepiſc.
Mogunti-
nus à Papa
citus ex-
communi-
catur.

Anno Wichardi Abbatis memorato. Clemens Papa ſextus in Avenione reſidens, Henricum de Virneburg Archiepiſcopum Moguntinum adſe in propria perſona citavit, ad inſtantiam quorundam delatorum, propterea, quòd Ludovico Imperatori excommunicato jam diu nimis adhærere pertinaciter, & de auctoritate Rom. Pontificis minus Catholicè ſentire videretur; citatus autem contempſit: unde Papa commorſus eum in publico multorum conſiſtorio excommunicavit, & denuntiari per ejus Provinciam præcepit.

MCCCXLVI.

Gerlacus à
Naſaw
Archiepiſc.
Mogunti-
nus à Papa
inſtituitur.

Anno Wichardi Abbatis quinto, die verò menſis Aprilis ſeptimo, Clemens Papa ſextus apud Avenionem in Conſiſtorio publico de conſilio & aſſenſu Cardinalium Henricum ex Comitibus de Virneburg Archiepiſcopum Moguntinum citatum, & non comparenſem, ut jam diximus, per ſententiam ab omni dignitate Pontificali depoſuit, & privatum omni jure, quod habuerat ad Moguntinam Eccleſiam, in perpetuum pronuntiavit. Verùm ne poſt Henrici depoſitionem Moguntina videretur diutius vacare inſignis Eccleſia, idem Papa Clemens Archiepiſcopatum contulit Decano ejusdem Eccleſiæ majoris Gerlaco, filio Gerlaci Comitris de Naſſaw viri divitis atque potentis, per cujus aſſiſtentiam partes Henrici ſperabat inſirmandas, ac penitus conterendas. Gerlacus itaque aſſumpto Pontificatu, Henricum quâ potuit perſequitur, & Eccleſia Moguntina illis inter ſe per annos ferme octo pro Archiepiſcopatu decertantibus, penè tota deſolatur; Henricus enim Papæ contempſit ſententiam, & ſe ut prius Archiepiſcopum geſſit in omnibus, Cunonem quoque de Falkenſtein Canonicum Eccleſiæ memoratæ, virum doctum atque prudentem, qui poſt Baldevvinum factus eſt Archiepiſcopus Trevirorum, in coadjutorem ſibi conſtituit, per cujus induſtriam ſimul & ſuffragia cognatorum partes ſuas non parum contra Gerlacum tuebatur. Per annos tamen octo continuos, quibus Henricus poſt ſui depoſitionem ſupervixit, ad quietam poſſeſſionem Gerlacus non pervenit, uterque tamen ſe geſſit Archiepiſcopum, & tam in ſpiritualibus, quàm in temporalibus Pontificis uterque in locis ſibi commodis exercebat officium. Durante hoc Schiſmate, per annos ſicuti diximus octo, miſerabili deſolatione in utròque ſtatu Moguntina premebatur Eccleſia, tantæque damna per illud tempus in re familiari ſuſtinuit, quanta in centum annis poſtea non potuit recuperare. Ambo namque contendentes pro lana, nullus ſe verum aut voluit, aut potuit exhibere paſtorem, ſed ut ſuam quiſque partem rebus & viribus meliorem redderet, proventus Eccleſiæ annuos & cenſus ambo miſerabiliter alienando diſtraxerunt. Pauperum Ruſticorum in tota poſſeſſione Principatûs incendia, ſpolia, & ultimam deſolationem conſultò pertranſeo, Monafteriorum & Eccleſiarum calamitatem non adverto, unum fuit malorum omnium maximum, tot periculum (ne dicam damnatio) animarum, dum cuiuſque partis caput in alteram excommunicationis fulminaret ſententiam, & præſumptam quiſque ſuam defenderet exiſtimationem.

Anno etiam prænotato inter Reinhardum Geldriæ Ducem, & Eduardum fratrem ejus graviffima fuit ſuborta diſſenſio, quæ in magnum totius Principatûs detrimentum ſuccreſcens, infinitam pauperibus terræ intulit deſola-

desolationem ; sæpius namque inter se pugnantes multi ceciderunt in ore gladij perempti : villæ manserunt absque habitationibus desertæ : destructa igne castella, & terra Colonis aut interfectis aut fugâ lapsis, suam inculta sterilitatem deplorabat.

Eodem anno Clemens Papa sextus in Avenione scripsit Principibus Regni Germanici, serioſius mandans, ut infra certum terminum, quem eis in litteris tunc præfixerat, alium eligerent Regem, in Romanum, postea Imperatorem à se coronandum in Ludovici dudum abrogati locum ; quod nisi quantocius facere curaverint, se de Imperio dispositurum, quod sibi & Ecclesiæ utilius videretur.

Clemens
Papa mandat Principibus, ut Regem contra Ludovicum eligant.

Anno igitur memorato Principes Regni litteris Papæ susceptis, ad oppidum juxta Rheni fluentia constitutum, quod Renſe nuncupatur, haud procul à Confluentia convenerunt, Ludovici abrogationem & Papæ sententiam collaudantes ; nam ad oppidum Frankensfurt, ubi locus ab antiquo est regis eligendi, tantum non poterant habere accessum propter insidias Henrici abrogati quondam Archiepiscopi Moguntini, & oppidanos Frankensfurtenſes, qui partes Ludovici pertinacissimè sequentes viribus tuebantur. Erant autem nomina Principum, qui convenerant ista : Baldevvinus Archiepiscopus Trevirorum, Gerlacus Archiepiscopus Colonienſis, Joannes Rex Bohemiæ, & Saxonum Dux Rudolphus.

Igitur anno prænotato undecimâ die mensis Julij, memorati principes consilio inter se cum multa, ut ferebatur, maturitate habito, in eo loco extra prædictum oppidum, ubi inter nucum arbores Regia sedes hodie constructa lapidibus cernitur, confidentes, Carolum Marchionem Moraviæ, Joannis Bohemiæ Regis primogenitum, in Regem Germaniæ, & Rom. Imperatorem concorditer elegerunt, virum doctum & Imperio dignum, qui uxorem habuit Philippi regis Gallorum sororem, quæ peperit ei inter alios liberos Wenceslaum Bohemiæ Regem, qui Patri successit in Imperio.

Carolus quartus in Regem Germanorum eligitur.

Electiōne autem celebratâ supradicti Principes Carolum electum suum cum genitore præsentem, ad oppidum Colonienſis Ecclesiæ Bunnam festivè duxerunt, quem Walramus Colonienſium Archiepiscopus in Regem Germaniæ solemniter consecravit ; non enim turò poterant Aquasgrani, ubi Capella est Regni, cum electo procedere, propter merum Aquensium, qui partes Ludovici sequebantur : & ab eo tempore Carolus iste quartus regnavit annis duobus & triginta, quamquam Ludovico vivente ad regni plenam possessionem non pervenit, licet Papa electionem in eum factam mox collaudaverit. Adolphus namque sive ut alij volunt, Rupertus Comes Palatinus Rheni, Ludovicus Brandenburgensium Marchio filius Imperatoris Ludovici, Duces Baviariæ, cum omnibus penè civitatibus & oppidis regni partes Imperatoris Ludovici senioris, in cujus verba semel juraverant, fidelissimè sequebantur. Henricus etiam Moguntinus quondam Archiepiscopus cum Ludovico sentiebat, qui tamen Ludovicus non diu supervixit, ut sequenti anno dicemus.

Carolus in Regem Bunnæ consecratur die 26. Novemb.

Anno Wichardi Abbatis præscripto, die mensis Augusti vigesima sexta, quæ fuit sabbatum post festum S. Bartholomæi proxima, factum est bellum atrox inter Eduardum Regem Angliæ, & Philippum Regem Gallorum, pro Ducatu Normaniæ in Picardia, tribus à Monasterio sancti

Bellum inter Reges Gallorum Philippum, & Angliæ Eduardum,

Judoci

Judoci milliaribus, inter duo villagia Crecy videlicet & Albam. Erat autem circa tempus vesperarum, & ingravatum est bellum, acitèrquo diu ab utràque parte pugnatum. Ceciderunt illà die de exercitu Regis Gallorum non minus viginti millia hominum: inter quos sagittà percussus cujusdam Anglici mortuus cecidit Joannes nobilissimus ille Rex Bohemiæ, Dux Luzenburgi, filius quondam Henrici Imperatoris septimi, Pater Caroli memorati jam Imperatoris quarti. Similiter cum eo tunc perierunt in parte Regis Gallorum, Dux Lotharingiæ, Comes Flandriæ, Comes de Salm, Comes unus de Mansfeld Saxo, & multi ex Teutonicis Comites, Barones, Nobiles & milites. Rex igitur Angliæ iterum de Gallis gloriosè triumphavit.

Carolus
Germano-
rum Rex
quartus in
Regem
Bohemiæ
Pragæ co-
ronatur.

Joanne autem rege memorato in bello sicut diximus occiso filius ejus Carolus Germanorum Rex quartus in regno Bohemorum successit, & anno prænotato tertiâ die mensis Septembris, quæ festivitate sancti Emerici Ungariæ quondam Regis fuit solemnitas, Pragæ in Ecclesia Cathedrali per Archiepiscopum in Regem Bohemiæ solemniter fuit denuo coronatus, in præsentia multorum Principum.

Anno quoque prænotato quintadecimâ die mensis Septembris, & diebus quinque immediatè præcedentibus magna subitò tempestas aeris cum gelu & glacie contra temporis consuetudinem irruit, quantum eâ tempestate viventium nullus ante vidit, neque audivit. Ex qua mortalibus damna infinita provenerunt & incommoda, pauperibus nullo tempore unquam deteriora; nam omnia penè vineta per Franciam Orientalem, Sueviam, Austriam, Belgium, & circa Rhenum, atque per totam Germaniam graviter læsa, fructum quem maturefcentem jam portabant, ad vindemiam non poterant producere, & in sequentem similiter annum sterilitatem continuârunt: unde maxima vini penuria subsequuta fuit, & inopia grandis vinetorum.

MCCCXLVII.

Conventus
Principum
ad Carolū
fit in Con-
fluentia.

Anno Wichardi Abbatis quinto Carolus Rex Germanorum quartus Conventum Principum sibi adhærentium apud Confluentiam circa festum Purificationis B. Mariæ semper Virginis celebravit, in quo compa-ruerunt personaliter Baldevinus Archiepiscopus Trevirorum, Walramus Archiepiscopus Colonienfis, Gerlacus Archiepiscopus Moguntinus, Rudolphus Dux Saxoniz, & Episcopus quoque Metensis, Episcopus Verdunensis, Episcopus Monasteriensis, Episcopus Leodiensis, & plures alij, quos omnes Regalibus, ut moris est, Rex Carolus infeudavit; finito Concilio Rex Carolus in Bohemiam reversus est, validum congregaturus exercitum, ad pugnandum contra Ludovicum.

Henricus
Moguntin⁹
Imperato-
ris quærit
auxilium.

Interea Ludovicus Imperator jam abrogatus, apud Monachium in Bavaria se continebat, ad quem veniens Henricus quondam Archiepiscopus Moguntinus, suas deplorabat miseras, & auxilium ejus cum gratia invocavit. Qui desolato compassus amico, solemnes Nuntios cum eo destinavit ad oppidum Frankfurt; ubi & Canonicos Moguntinos præcepit adesse cum suis amicis, ad tractandum pro aliquali concordia inter dissidentes. Qui convenientes ad Frankfurt dies multos inutiliter tractando consumunt, alijs pro Henrico, alijs verò pro Gerlaco inter se concertantibus. Tandem verò administratio Ecclesiæ Moguntinæ tribus
fuit

fuit assignata Canonicis sub tali conditione; quòd Henrico singulis annis ministrarentur de proventibus Ecclesiæ certa millia marcarum argenti pro sustentatione suorum. Pars Judicum Gerlaci Moguntia, pars autem Henrici ad litus Rheni apud Altam villam in castello, quod ipse construxerat, mansionem suam habebat. Postremò tamen administratio totius Ecclesiæ Moguntinae uni commissæ est, Cuno videlicet de Falkenstein Canonico viro prudentissimo, quem Henricus sibi ante in Coadjutorem assumpserat, ut paulò ante jam diximus. Hunc omnes Ecclesiæ Moguntinae subiecti tanquam verum & legitimum administratorem, unanimiter suscipientes, in ejus fidem, ut est consuetudo, juraverunt: qui terram circuiens in manu valida, omnes Ecclesiæ munitiones in suam accepit potestatem, sicque administrator annis septem, potens in opere, & sermone usque ad mortem Henrici, quemadmodum suo loco plenius dicemus, permansit.

Cunoni de Falkenstein administratio Ecclesiæ soli committitur.

Verum quandiu vixit Henricus, iste Cuno magis pro eo fuit, quam pro adversario ejus Gerlaco, quod ex eo fuit manifestum; quoniam redditus, proventus, & decimas Prælatorum Henrico non obedientium in omnibus penè locis suæ administrationi subiectis præoccupavit, & violenter detinuit. Fæerunt enim dies illi tribulationis & dies miseriæ, in quibus illa nobilis Ecclesia Moguntina in defolatione posita, & duos Pontifices habere videbatur, & nullum.

Eo tempore Joannes de Columna S. R. E. Cardinalis præposituram majoris Ecclesiæ Moguntinae Apostolicâ provisione commendatam habuit, cujus fructus omnes per procuratores, ut fieri solet, in usum proprium convertit. Cuno itaque de Falkenstein præfatus, posteaquam in administratorem Ecclesiæ Moguntinae constitutus fuerat, avaritiam, Romanorum detestatus, simul & Dominum suum Henricum de Virneburg per Papam ægrè ferens depositum, contra dictum Cardinalem se potenter opposuit: Procuratores illius omnes de Moguntia similiter expulit: proventus, & redditus præposituræ sibi usurpavit: in toto administrationis suæ tempore in omnibus prudenter se habuit, & per industriam suam à multis periculis & damnis Moguntinam Ecclesiam relevavit.

Cunonis de Falkenstein audax facinus.

Anno Wichardi Abbatis præsignato, x. die mensis Octobris, quæ fuit solemnitate B. Gereonis & sociorum ejus Martyrum festiva, Ludovicus Bavarus ejus nominis IV. Germanorum Rex, & Imperator Romanorum, per Joannem XXII. Benedictum XII. & Clementem VI. Pontifices Romanos dudum abrogatus, in venatione haud procul à Monasterio Fürstenfeld in Bavaria, de equo concidit, & fractâ cervice inter famulorum accurrentium manus expiravit. Cujus corpus ad oppidum residentia suæ Monachium relatum in Ecclesia B. Mariæ semper Virginis juxta Beatrix uxoris suæ prioris tumulum debito cum honore sepultum est.

Ludovicus Imperator IV. cadens de equo suo moritur.

Fuerunt, qui constanter & dicerent, & scriberent, illum veneno periisse cujusdam Austriae Ducissæ, quam ob foedam tetrâmq; oris dispositionem omnes vulgò Maultasch, id est, oris peram nuncupaverunt; manè namque in venatione constitutus, circa prandij horam ad domum reversus est: & sumpto cum ea cibo in eadem mensa, ut ipsa paraverat, mox in interioribus malè sentire cepit, quod nausæ stomachi factum existimans, rursus equum conscendens ad venationem regreditur, sperans

quòd agitatione corporis melius esset habiturus. Verùm focus accidit. Incaléscente námque agitato corpore nimium debilitatus est, dissimulánsque internum cordis defectum, postremò de equo cecidit, & inter famulorum manus, sicut diximus, expiravit. Vir alioquin humanissimus, pius, & pacificus, qui contumelias & injurias sibi multipliciter irrogatas æquo semper animo toleravit, & magis benignitate atque clementiâ, quàm severitate vincere quoscunque adversarios studuit.

Quæ fuerit
causa depo-
sitionis Lu-
dovici ab
Imperio,
notantur
articuli.

Contra hunc Ludovicum Imperatorem Clemens Papa vi. anno priore in Cœna Domini apud Avenionem, sermonem in publico Consistorio habuit mordacissimum, omnesque censuras & processus Joannis Papæ xxii. in eum fulminatos dudum, innovans, sequentes illi articulos imposuit.

• Articulus I.

Primus articulus, quem Papa Ludovico Imperatori objecit, iste fuit. Dicebat, illum esse hæreticum, atque Schismaticum, & non solum de Romana Ecclesia, sed etiam de fide Catholica malè sentientem, quod multis per eum gestis, dictis, & factis probare conabatur, quæ nos brevitatís causâ scienter omitimus.

Articulus
II.

Secundus articulus, quòd Romanæ determinationes Ecclesiæ pertinaciter contemneret, & suas opiniones falsas & temerarias veritati semper prætulisset. Determinationem námque Joannis xxii. de paupertate Christi, quam contra Fratricellos ediderat hæreticos, ut anno Sigismundi Abbatis sexto est dictum, Ludovicus Imperator contempsit; eamque persuasione quorundam ex Ordine minorum, qui Michaëlem de Cesena, & Wilhelmum de Okam sequebantur, deceptus dixit fore hæreticam; & in positionem se credere contrariam juramento firmavit.

Articulus
III.

Tertius articulus, qui depositionis ejus causam dedit non ultimam, fuit: quòd sensit, credidit, dixit, scripsit & pertinaciter etiam defendit; Imperatorem Romanorum Jus habere plenum instituendi simul & deponendi Papam. Cujus erroris documentum extitit, quòd Petrum de Corbaria in Antipapam exaltavit.

Articulus
IV.

Quartus articulus depositionis ab Imperio fuit, quòd citatus super hæresi responsurus non comparuit: & excommunicatus pro contumacia non advertit, sed per decennium in excommunicatione contumaciter perseveravit.

Articulus
V.

Quintus articulus, quòd Joannem de Landavv hæresiarcham, Michaëlem quoque de Cesena quondam Ordinis Minorum Generalem cum sibi adhærentibus, qui Joannem Papam xxii. blasphemaverunt esse hæreticum, sicut patet in quodam libello Wilhelmi de Okam, quem de erroribus memorati Pontificis prænotavit, secum tenuit, fovit, & contra Ecclesiam pertinaciter defensusvit.

Articulus
VI.

Sextus articulus: quòd Episcopatus & Abbatias, quibus voluit, non canonicè, neque electis, sed pro muneribus irrupentibus contulit: interdictum Apostolicum contempsit; servantibus illud civitates interdixit: Presbyteros Papæ obediētes, beneficijs & præbendis suis privavit, & multis contumelijs affecit.

Articulus
VII.

Septimus articulus, quòd matrimonia in facie Ecclesiæ ritè solemni-
zata diremit, similiter & in gradu prohibito conjunxit: quod manifestum ex eo constat: quia filium Regis Bohemiæ de Comitatu Carinthiæ, quem

ei cum

ei cum filia ultimi Comitis hærede legitimâ contulerat, violenter eiecit: raptâque uxorem ejus, cum qua undecim annis in matrimonio legali habitaverat, eam filio suo absque Judicio Ecclesiæ temerariè copulavit in scandalum plurimorum.

Pro his memoratis articulis, sive ut verius dicatur, transgressionibus Ludovici Imperatoris IV. motus Clemens Papa VI. eum ab Imperio Auctoritate Apostolicâ deposuit, & Principibus, ut alium eligerent, mandavit.

Eodem anno post mortem Imperatoris Ludovici convenerunt in unum Rupertus Comes Palatinus Rheni, Ludovicus Marchio Brandenburgensis filius mortui Cæsaris, Henricus quondam Archiepiscopus Moguntinus, qui se Pontificem etiam abrogatus gessit in omnibus, cum Bavariz Ducibus, in oppido ipsius Palatini Oppenheim, animo & intentione novum eligendi Germaniæ Regem; dicebant enim, Caroli electionem non fuisse Canonicam: & propterea Baldevinum Archiepiscopum Trevirorum, Walramum Archiepiscopum Colonensem, & Rudolphum Saxoniz Ducem ad terminum electionis per litteras vocaverunt. Henricus autem de Virneburg Archiepiscopum se gerens Moguntinum, ne vocaretur Gerlacus, effecit. Regem quoque adesse Bohemiz, cum esset electus, ratio non permisit.

Die verò electionis instante citatorum nullus comparuit, utpote qui se Regē elegisse canonicè non dubitarent. Unde ceteri, quos convenisse jam diximus, comitio inter se habito, Eduardum Regem Anglorum, de cujus victoria in Gallijs plura diximus, in Germanorum Regem, & consequenter in Romanorum Imperatorem coronandum unanimi consensu elegerunt; ordinatisque ad eum nuntijs magnæ auctoritatis, ut venire quanto citius non tardaret, instantissimè rogabant, pollicentes arma, viros, impensas, & quicquid pro Imperio consequendo contra Carolum videretur necessarium.

Eduardus Rex Angliæ ad Imperiū contra Carolum eligitur.

Venientes in Angliam oratores jam dictorum Principum, ab Eduardo Rege summo cum honore fuerunt excepti: quibus summam legationis suæ coram eo dicentibus, Rex tale fertur dedisse responsum: *Benevolentia Principum vestrorum, & in me charitati gratias ago, & quod me Romano dignum censuerunt Imperio, non mediocriter exulto. Verumtamen tanta mihi cura est & sollicitudo continua in gubernandis regnis meis paternis Angliæ videbitur, Francia, atque Hibernia, quod Romano Imperio non possum intendere. Unde jus meum omne, si quod mihi competit ad Imperium, in manus Electorum meorum, cum gratiarum actione, liberâ & spontaneâ voluntate resigno.* His Oratores auditis, ac bene remunerati, ad suos in Germaniam redierunt.

Postea verò quàm Principes memorati Regis Angliæ audivissent responsum, quod Regnum Germaniæ cum Imperio Romanorum non vellet assumere, sed electioni de se factæ renuntiasset, iterum apud Frankenfurt conveniunt, & Misnensium Marchionem Ludovici quondam Imperatoris generum in Regem Germaniæ, & Imperatorem eligunt Romanorum. Qui per oratores prædictorum Principum rogatus, ut regnum suscipere, libenter consensit, & se venturum quantocius cum exercitu armatorum ad partes Rheni promisit. Carolus autem Rex, ubi contra se Marchionem intellexit electum, suos ad eum oratores destinavit solemnes, & multis ei rationibus persuadere conatus est, ut invalidæ

Marchio Misnensis contra Carolum Rex eligitur.

renuntiaret electioni : poſt multos tandem variòſque tractatus, Marchio conſiderans potentiam Caroli, eò quòd ex æquo non poſſet cum eo certare ; maximè verò, quòd ejus electio jam eſſet à Sede Apoſtolica confirmata, prudenti ſuorum uſus conſilio, x. argenti marcarum millia, quæ offerebantur à Carolo, accepit, & omne jus ſuum ad regnum illi reſignavit.

Guntherus
Comes de
Schwarzenburg
in
Regem electus eſt.

Quod poſtquam Principibus memoratis innotuit, irati ſunt, & pro electione Regis jam tertij, tertio apud Franckenfurt oppidum conveniunt, habitisſque inter ſe conſilijs multis Guntherum tandem Comitem de Schwarzenburg Thuringum in Regem concorditer elegerunt, qui & ipſe conſenſit electioni, & exercitum pugnatorum contra Carolum ſtatim congregavit. Verùm cùm iſta non ſtatim poſt mortem Ludovici, ſed ſucceſſivè poſterius facta ſint, ſingulis annis geſta ſua reſervantes ſcribenda, omiſſa repetamus.

Anno igitur prænotato, cùm adhuc mors Ludovici lateret Carolum Regem in Bohemia conſtitutum, quid ageret, aut quomodo vinceret illum, quem viventem æſtimavit, ſedulò cogitavit ; magno igitur Bohemorum, Sclavorum & Moravianorum congregato exercitu contra Ludovicum pugnaturus verſus Bavariam proficiſcitur : quem ubi mortuum cognoviſſet in itinere conſtitutus, ne ſæviret in pauperes terræ, ad pacem animo mitigatur. Die itaque menſis Octobris xxii. venit ad Ratiſbonam, & à civibus ut Rex Germaniæ verus cum honore ſuſcipitur, conſuetis juramenti veneratur.

Carolus
Rex Norinbergenſis
pecuniâ in
deditione accepit.

Inde proſectus cum exercitu ad Norinberg oppidum Regni, ultimâ die menſis Octobris à civibus intromittitur, ſuſceptoque fidelitatis juramento, ut moris eſt, Rex ab omnibus ſalutatur. Sunt tamen qui ſcribunt, eam Norinbergenſium fidem ſeu obedientiam non parvis muneribus à Carolo fuiſſe comparatam ; Burggravium quoque Norinbergenſium magnis pecunijs, & pollicitationibus ſibi fecit obnoxium. Horum exemplo provocati & alij plures Regni cives, tam in Francia Orientali, quàm alibi Regem Carolum placidè ſuſceperunt.

Exinde Rex Carolus per Alſatiam ducens exercitum, ſuæ illam ditioni ſine pugna ſubjecit. Veniens autem Baſileam petivit ingreſſum, ſed cives illum nolebant intromittere ; niſi prius à cenſuris abſolverentur omnibus, quas propter Ludovici ad hæſionem incurriſſent. Habebat ſecum Apoſtolicæ Sedis Legatum quendam Rex Carolus, qui Baſileenſes ad ejus inſtantiâ abſolvit. Quo facto civitatem ingredi permiſſus eſt ; cui omnes juramentum fidelitatis ſolitum præſtiterunt.

Rex Evangelium
Baſileæ legit
ad miſſam.

In nocte quoque Dominicæ Nativitatis Rex Carolus in principali Eccleſia Baſileenſi, ſacris indutus ornamentis Diaconi, gladium tenens aureum in dextra manu, & coronam portans in capite regalem, Evangelium legit ad miſſam : *Exiit edictum à Caſare Auguſto* : Et Sacramentum Domini Corporis accepit.

Anno etiam præſignato vindemia perexigua fuit, & parvum emolumentum ex vinetis mortalibus provenit ; nam vix pars vini decima crevit, ex eo, quòd vineta ſicut anno præcedente ſimul & iſto dictum eſt, perierunt.

Eodem quoque anno ingens vapor magnitudine horribili à Boreali motus regione magno aſpicientium terrore per aërem medium in terram dilabitur.

dilabatur. Fuerunt etiam, qui scripserunt, hoc ipso quoque anno quadam minutas bestiolas multiplicato numero, imò innumerabiles penitus in Oriente decidisse de cœlo in terram, quarum corruptio mortalibus induxit pestem anno sequente maximam.

Prædixerat hanc mortalium cladem ante triennium Astronomus quidam, in sua arte peritus; cujus verba, quoniam brevia sunt, ex ordine ponamus. *Unus erit mundi Dominus solus. Imperium Romanum exaltabitur. Contentiones multe & magna erunt in terra. Tyrannus Gallorum Rex cadet cum Baronibus suis. Tonitru fiet insolitum & horribile. Magna sanguinis erunt effusiones. Papa cum Cardinalibus suis dissipabitur. Erit fames magna in terris. Pestilentia quoque & mortalitas hominum per universum orbem horrenda & inestimabilis. Calor erit magnus in aestate: & frigus nimium in hyeme. Semina corrumpentur in terra. Vindicabitur injuria Regis: & regina veneris fuga transigrabit ad exteros. Pulices, locustæ, & animalia venenosa multa erunt super terram: & plura in aère signa apparebunt atque mirabilia.* Ex his quæ futura prædixerat, in anno Dominicæ Nativitatis millesimo trecentesimo quadagesimo octavo plura contigerunt, non omnia; quæ utrum reverà præviderit ex astris, an ex conjectura præsumperit aliqua eorum, quæ præcesserunt, mihi non satis apparet hâc vice manifestum.

Astronomus multa his temporibus prædixit esse futura.

MCCCXLVIII.

Anno Wichardi Abbatis septimo fuit quidam homo Ribaldus, qui lucri causâ Volmarum se Marchionem Brandenburgensem finxit, simulavit, & publicè dixit, quem ante annos ferme triginta mortuum diximus superius anno videlicet Sigismundi Abbatis secundo. Videbatur autem Marchionem Volmarum Ribaldus iste facie repræsentare per omnia, his, qui verum prius noverant tunc mortuum; & signa multa dedit, per quæ plures etiam potentes decepit, in scandalum Regni & periculum; dixit enim, se reverà Marchionem esse Volmarum, & numquam mortuum, fuisse vel sepultum: sed corpus cujusdam histrionis tunc mortui, secretissimè sublatum, & suo nomine cum honore tumulatum; propterea ut cunctis lateret, quod mente gerebat propositum penitendi, se autem, histrione sepulto, cum uno famulo dicebat in habitu peregrino secretè mediâ nocte recessisse de Patria, & per continuos novem & viginti annos hinc inde pro Dei amore limina visitasse Sanctorum, & interea à nullo fuisse recognitum. Nunc autem poenitentiam peractâ revelatione Divinâ præmonitum redire in Patriam, ut Regno Romanorum succurrat labenti atque confuso multiplici machinatione pravorum. Causam verò tam arduæ poenitentiae assumendam finxit talem: quod Patrii sui quondam, Marchionis Brandenburgensis filiam contra Ecclesiasticas leges duxisset uxorem, cum qua pluribus annis in matrimonio ficto atque prohibito ab Ecclesia habitasset. Unde postremò sibi asseruit revelatum divinitus, quod animam salvare suam aliter non posset, nisi dimissis omnibus pauper & peregrinus amore poenitentiae usque ad revocationem Angeli Domini exularet. Qui cum animæ suæ maximè, ut asseruit, salutem amaret, se mortuum finxit, ac tali commento jam securus noctu fugiens tanto tempore exularet.

Ribaldus quidam Volmarum finxit se Marchionem in Brandenburg.

Multos viros nobiles atque potentes in terrâ Saxonum & Marchionum hâc simulatione decepit, plurisque in suam partem etiam Principum

pes attraxit. Nam & Carolus Germaniæ Rex ejus machinatione decēptus Volmarum Brandenburgensium esse Marchionem credidit, & multa pro eo contra Ludovicum Imperatoris filium, qui tunc Marchiam tenebat, consilia & auxilia impendit. Erant & alij plures viri potentes in Marchia & Saxonia Episcopi, Abbates, Comites, & nobiles, qui eum Volmarum esse reverà credebant, quorum auxilio non parvam Marchiæ partem obtinuit, & juratos Ludovico Marchioni complures in perjurium traxit. Verùm non diu latuit falsi Marchionis simulatio, sed manifestata per unum ex familiaribus quondam Volmari per quædam secretiora corporis signa. Cùm se comprehendi timeret & occidi, secretè aufugit.

Anno prænotato in mense Januario, Carolus Rex secum habens Bambergensem Episcopum, cui Papa vices suas per Regnum commiserat absolvendi poenitentes, qui propter Ludovicum fuerant excommunicati, vel interdicti, & quendam alium Apostolicæ Sedis Nuntium, à Basilea descendit ad Wormatiam, ubi reperit populum seditiosè tumultuantem, unde necessitate compulsus fecit eos sine juramenti interpositione absolvi.

Pestilentia
fuit maxi-
ma, quæ
mediam
hominum
partem
consum-
psit.

Anno prænotato Wichardi Abbatis septimo, lugubris & miseranda pestis per universum penè orbem desævians, infinita millia hominum prostravit; nam in Asia apud Indos, ubi anno proximè præterito vaporem decidisse horribilem diximus, incipiens, passimque per omnes Asia, & Europæ regiones irrepens, trium annorum spatio usque ad Insulas Britanniae in omnes gentes desævijt. Tanta hujus miserandæ cladis immanitas fuit, quòd penè mediam humani generis partem suâ crudelitate consumpsit. In nulla tamen natione crudelius desævijt, quàm in Italia, quando in sola Florentia hoc anno plusquàm sexaginta hominum millia peremit, & plura oppida, villas & castella sine habitatoribus desolavit. Multi quoque in hac miseranda clade peste percussi sine Sacramentis Ecclesiasticis decesserunt propter morientium multitudinem, & Sacerdotum paucitatem; quippe cùm arva & urbes mortuorum replerentur cadaveribus, & præ nimia cadentium multitudine nec patrem filius, nec matrem filia, nec socius socium, nec amicus amicum, nec Dominum servus curare potuerit, vel sepelire. Nam sicut diximus, hæc pestis multas civitates, castra, villas, domos, & agros hominibus penitus evacuvit, ita quòd nec unus in eis remanserit. In Germania tamen non usque adeò crudeliter sæviebat, sicut in cæteris nationibus, quamvis nihilominus quartam hominum partem ad minus indubitanter absumpsit.

Eduardus
Angliæ
Rex hoc
anno vocatur
ad Imperium.

Hoc ipso anno Henricus Moguntinensium abrogatus Archiepiscopus, Ludovicus Brandenburgensium Marchio, Rupertus, & Adolphus Comites Palatini Rhenenses, quod præcedente anno per necessariam anticipationem, ut continuaretur historia diximus, primò Eduardum Regem Angliæ vocaverunt ad Imperium, post Marchionis cessionem: quo contemnente illud accipere, à desiderio suo fraudati sunt, & sequente anno ad Guntherum Comitem vota direxerunt. His temporibus Judæi magnam per totam Europam in omnibus locis persecutionem sustinuerunt; infamabantur etenim, quòd omnes totius penè orbis fontes & puteos veneno infecissent, in odium & perniciem Christianorum, & ex illa fontium intoxicatione tot millia hominum peste ubique morerentur. Pascua etiam jumentorum eorum veneficio dicebantur infecta, quoniam
non

non minus pecora moriebantur peste, quàm homines. Alia quoque multa vulgabantur in eos nefanda, quæ Christianis Principibus minimè dissimulanda viderentur. Quâ occasione moti Principes & iudices Christianorum, per totam penè Europam à mari Mediterraneo usque ad mare Germanicum, per Italiam, Hispaniam, Galliam, Ungariam, Poloniam & cæteras nationes, in quibus erant Judæi, penè omnes miserandum illud ac perfidum genus hominum capientes, torturis horribilibus submiserunt, & multa eorum millia flammis, aquis, præcipitio, ferro, & diversis tormentorum generibus occiderunt. Solus Papa Clemens sextus Judæos in Avenione habitantes ab hac internecione contra multorum sententiam potenter servavit, non sine suspitione pecuniarum. Jure, vel injuriâ sustinuerint hanc persecutionem Judæi, non dixero, sed miror, quo inventore talis in eos fuerit orta suspicio, cum & ipsi iisdem quibus Christiani aquis uterentur, & multi eodem tempore à peste fuerint consumpti. Judæi autem qui habitabant in civitate Francorum Orientalium Wirtzburg, videntes in malo se positos, & quod furentium populorum sævitiam non possent effugere, quin foret necessarium interire, subfossis in terram, atque projectis in cloacas thesauris suis, januisque firmiter obfirmatis domorum, habitationes suas omnes igne supposito incenderunt, & semetipsos cum uxoribus, liberis & cunctis rebus manè quodam ante solis ortum combusserunt. His enim pressi malis Judæi, hanc ipsam tempestate valdè humiliati sunt, & in parvum numerum redacti, quod eorum perfidia meruit, quæ Dominum & salvatorem nostrum Unigenitum Dei Filium usque in præsentem diem blasphemavit.

Judæorum
persecutio.

Judæi Her-
bipolentes
semetipsos
cum suis
domibus
incende-
runt.

Circa hæc tempora surrexit nova quædam secta Flagellatorum, nuncupata, cujus auctores de Ungaria venientes in Germaniam & Italiam multos novitate suâ infecerunt, incedebant medio corpore undi, caput operientes caputio, pileoque, à lumbis autem deorsum lineam camisiâ pudibundis operimentum præstabant. Cum incederent alio tempore, quo se flagellare non solebant, nigro utebantur habitu, crucem antè & retrò portantes albi coloris assutam. In sinistra manu crucem gestabant ligneam, & in dextera flagellum, quod nodos in extremitate ternos habebat, quibus aculei de ferro erant infixi. His sese flagellis publicè in Ecclesijs & extra cunctis inspectantibus usque ad effusionem sanguinis sub prætextu poenitentiae sæpius flagellabant, deinde in modum crucis prostrati super terram orationem Dominicam orabant, & maximam coram omni populo devotionem mentis in Deum ostendebant. Multa & magna devotionis exercitia falsa sub specie faciebant poenitentiae, quam ipsi non ex judicio Sacerdotum, sed propriâ sibi assumptione imponebant, carmina in lingua materna canentes, quæ puritati Ecclesiasticæ traditionis ut plurimum erant contraria. Circumierunt per civitates, oppida, & villas, Principem unum cum vexillo crucis, & duos præceptores sequentes, quorum jussis obtemperabant in omnibus. Neminem in suum recipiebant consortium, nisi prius jurasset, omnia se statuta eorum sectæ firmiter observaturum, haberetque tantundem substantiæ temporalis, quod quatuor denarios Wirtenbergenses pro suis expensis quotidie potuisset exponere, quia non mendicabant publicè vel ostiatim. Divites tamen pauperibus hilariter subvenire curabant. Erant in ea secta multi claustrales Or-

Flagellato-
rum secta
his tempo-
ribus sum-
psit exor-
dium.

dinum

Flagellato-
res ex Sue-
vis ducenti
fuerunt in-
venti.

dinum mendicantium, ſacerdotes quoque ſæculares, nobiles, cives, viri, & mulieres, qui omnes ſimul turmatim incedentes, mundum in ſtuporem verterunt, & brevi tempore valdè multiplicati creverunt, multos paulatim ſecum in errorem pravam ducentes. In Suevia cum primis hanc ſectam acceptârunt quidam clauſtrales mendicantes, Sacerdotes, Laici, viri & mulieres numero ducenti, unum inter ſe Principem, & duos habentes magiſtros, quorum præceptis obtemperabant.

Ad Spiram
venerunt.

Venerunt de Suevia proceſſionaliter ad Spiram, & majus templum ingreſſi, cæremonias, & flagellationes cum orationibus cunctis mirantibus ſuo more perfecerunt. Spirenſes autem cum novitate rei, tum religionis intuitu, eò quòd plures etiam nobiles ex eis noviſſent, miſericordiam in eos exercere volentes in domos ſuas hospitalitatis gratiâ invitârunt, & tam ſubitò à civibus omnes rapti fuerunt de plateis, ut extemplo qui invitare pergeret, nullum inveniret, eſſentque receptores quàm qui reciperentur multò plures. Spiram exeuntibus ſupra centum è civibus ſe illis conjungunt, quos tamen in ſocietatem eorum noluerunt recipere, niſi præſtitio prius de articulis, & cæremonijs eorum firmiter ſervandis juramento, haberétque de propria ſubſtantia ſua quilibet ſingulis diebus in ſumptus communes quatuor denarios exponere.

Ad Argenti-
nam.

Cùm veniſſent ad Argentinam, ubi tunc erat Carolus Germanorum Rex, tantus eorum fuit numerus, ut certò minimè poſſet æſtimari. Carolus autem Rex videns quemadmodum omnes ſicut pecora tranſirent in unum, religioſos mendicantes & Sacerdotes ex eis ſeparavit, interdicens illis, ne promiſcujs turbis immiſcerentur, ſciens fortaiſſis ſectam non bonis principijs ſubnixam.

Ad Herbi-
polim.

Anno etiam Richardi Abbatis prænotato, ſecundâ die menſis Maij magna flagellatorum multitudo ex Polonia, Miſnia, & Thuringia, cum crucibus & vexillis proceſſionaliter intravit Herbipolim, & ibidem triduo permanſerunt. Verùm quia nimium quotidie multiplicabantur, nec poterant eos capere urbes, ut ſimul incederent, in plures ſe turmas diſerunt, quorum alij Saxoniam, alij Marchiam, alij Bohemiam, alij Auſtriam, atque alij Ungariam, nonnulli ad partes Rheni Moguntiam, Coloniam, Treverim & partes Galliarum cum ducibus ſingulis atque magiſtris intraverunt.

Flagellato-
res in A-
venione
coram Papa
fuiſſe me-
morantur.

Anno etiam præſcripto venerunt in Avenionem, ubi Clemens tunc Papa ſextus cum Cardinalibus ſuis morabatur. Flagellatores ſtudioſè immiſſi ad explorandum, quid de illa ſecta, Apoſtolica ſentiret Eccleſia. Intrantes autem turmatim Eccleſias, ſuo ſe more flagellabant publicè, orabant in modum crucis proſtrati ſuper terram, & magna poenitentiarum ſigna multipliciter oſtendebant, in tantum, quòd non ſolùm cives, ſed etiam Cardinales in ſtuporem verterunt. Et multis quidem notabilibus viris placuit eorum converſatio. Papa verò cùm eſſet vir undecunque doctiſſimus, rem altius conſiderare cepit, & maturâ deliberatione in ſecretario cordis ſui præhabita, ſub excommunicationis ſententia prohibuit, ne deinceps ſeſe publicè flagellarent. Non placuit Cardinalibus iſta prohibitio, qui ſectam illam putabant ſanctiſſimam, & ideò ſe Pontifici fortiter nonnulli ex eis oppoſuerunt. Verùm Papa in ſua perſtans ſententia, ſectam illam ſub anathematis vinculo damnavit. Quod videntes Prin-

Principes sectæ, magno timore perculsi sunt, & in paucis diebus penitus evanuerunt. Tandem Papa in suam sententiam revocatis Cardinalibus, omnibus Archiepiscopis, & Episcopis scribens per Apostolica scripta mandavit, quatenus sæpe dictam Flagellatorum sectam in suis Diocesis- bus extinguerent, Sacerdotes, & Claustrales, qui hâc hæresi fuissent in- secti, carceribus manciparent, tenerentque captivos, donec aliud ab eo reciperent in mandatis, sicut patet in ipsis litteris, quas misit ad Ger- lacum Archiepiscopum Moguntinum, & ad alios Archiepiscopos Ger- mania, quarum tenorem his inferere utile judicamus.

Clemens Episcopus servus Servorum Dei. Venerabilibus Fratribus Archiepiscopis eorumque suffraganeis salutem & Apostolicam benedictionem. Inter sollicitudines innumeras, & immensas, quibus ultra vires Apostolica servitutis debito perurge- mur, illud cordi nostro potissimum insidet, & ad hoc attentius studia nostra con- vertimus & conatus, ut apud omnes Christiani nominis professores fides ortho- doxa fulgeat, sanctorum Patrum doctrina splendeat, & sic Catholica & Apostolica Ecclesia Romana Religio sine cuiusquam simulationis, fictionis seu velaminis pallio, purè & inviolabiliter observetur, quod à vinea Domini Sabaoth, cuius cura & custodia nobis licet immeritis est commissæ, vepres & urtica tam periculose quàm damnabiliter succrescentes evellantur; & vulpecula quæ ipsam demoliri nituntur, per Apostolica Sedis curam & providentiam abigantur.

Exemplar
litterarum
Papæ ad
omnes Epi-
scopos con-
tra Flagel-
latores.

Sanè molesta nobis, licet fide digna magnorum relatio & multorum assertio, nostrum & Fratrum nostrorum non mediocriter turbavit auditum; quod in partibus Regni Germania & ei convicinis quadam sub prætextu devotionis, & agenda penitentia vana religio & superstitiosa adinventio procurante satore ma- lorum operum surrexerit; per quam prophana multitudo simplicium hominum, qui se flagellantes appellant, decepta verbis fictis atq; mendacibus malignorum, asseren- tium, Salvatorem nostrum Hierosolymis Patriarchæ Hierosolymitano apparuisse; (cùm tamen à longis citra temporibus nullus ibidem præsentialiter fuerit Patriar- cha) & sibi aliqua dixisse, quæ colorem veritatis non habentia nec saporem, qui- busdam sacre scriptura auctoritatibus obviare noscuntur, in illam cordis vesania est deducta, & in anima præcipationem acta; atque de die in diem sugge- stionibus hostis antiquis, ut dominicum gregem devoret, transferentis in angelum lucis, nimium succrescendo deduci (cortinâ trahente cortinam) periculosus formi- datur, quod se per societates, & conventicula (licet caudas invicem colligatas ha- beat) dividentes, dispersas circumcunt Patrias; cæterorum hominum vitam & statum condemnando se justificanti. Claves Ecclesiæ vilipendunt, ac in contemptum disciplina Ecclesiastica, habitum certum, nigrum videlicet, antè & retrò ipsius vivifica crucis impressum habentes signaculum, sine superioris licentia deferentes sub nomine penitentia gerunt; & aliàs in causa insolita Congregationes, conven- ticula, & coadunationes, quæ à jure sunt prohibita, faciunt, & ad alios actus prosiliunt, à vita & moribus observantiâque fidelium Christianorum penitus alie- nos. Ordinationes etiam & statuta, quibus utuntur (imò verius abutuntur) propriâ temeritate fecerunt, erroris suspitione non vacua, & iudicio rationis ca- rentia. Sed ex eo tam pro Deo quàm hominibus odiosè per amplius turbamur, acer- biusque & durius anxiamur, quod quidam religiosi præsertim de Ordinibus men- dicantium, qui alios revocare debuerant, & ad viam reducere veritatis, & ab uero matris Ecclesiæ veluti maledictionis filij nequiter aberrantes, linguas suas, ut alios pertrahant in errorem, acunt, quibus corda debilia vulnerant, & igno- rantes

Falsa reve-
latio à Fla-
gellatori-
bus ficta.

Flagellato-
rum erro-
res multi,
& vitia.

vantes Dei Juſtitiam ſua propria innitentes prudentia, dum legi Domini nolunt eſſe ſubjecti, alijs in perſuaſibilibus humana ſapientia verbis prædicando & dogmatizando contra Eccleſiæ libertatem & fidei Catholica puritatem, ab ipſa veritate ſubducere moluntur. Quod eò faciunt efficacius, quo conceptum virus latentier effundunt: blandis prius ſermonibus auditores, quaſi bonum vinum prius ponendo, ſatagunt irretire, & cùm inebriati fuerint, illud quod eſt deterius, cùm ipſis in perditionis laqueum incidunt; & in profundum malorum pariter demerguntur.

Error Flagellatorum multa intulit Reipublicæ ſcandala.

Nos igitur tam pernicioſo & periculoſo principio, per quod ultra divine majeſtatis offenſam, magnum etiam Reipub. periculum, & apud fideles ſcandalum generatur, ne deteriores proceſſus pariat & ſucceſſus, obſtare volentes, & conſiderantes, quòd cùm plerique ex ipſis, ſeu adherentes eiſdem, ſub pietatis colore ad impietatis opera laxantes crudeliter manus ſuas, Judæorum, quos pietas Chriſtiana retinet & ſuſtinet, offendi eos aliquatenus non permittens; & frequenter etiam Chriſtianorum ſanguinem effundere, & oportunitate captatâ bona Clericorum & Laicorum diripere, & ſuis uſibus applicare, ac ſuperiorum Jurisdictionem uſurpare, & ad multa alia illicita erumpere minimè vereantur.

Timendum eſt, quòd tam præſumptuoſa temeritas, & temeraria præſumptio, niſi ſei per ſalubri antidoto occurratur, paritura ſit non levem perniciem, nec ſine aliquorum morborum lethali contagio properans in plurimos, ſed recipiat medicinam. Attendentes inſuper, quòd error, cui non reſiſtitur, quodammodo approbari videtur, & quòd ex officio nobis injuncto compellimur, ut quos per iter deviam errando currere, & plures in præcipationem ſecum trahere percipimus, ac in diſperſionem multarum gentium ambulare, revocando à devio, ut in viam veritatis & juſtitia dirigant greſſus ſuos, eiſque providere per oportuna remedia ſtudeamus. Fraternitati vestræ, de Fratrum noſtrorum conſilio per Apoſtolica ſcripta committimus, & diſtricte præcipiendo mandamus, quatenus vos & ſinguli veſtrum in ſingulis civitatibus veſtris & Diœceſibus, per vos ſeu alium vel alios, ad inventiones huiusmodi ſeu ritus prophanos (quos una cum ſocietatibus, congregationibus, ſtatutis, & ordinationibus ſupradictis, qui ſe ut præmittitur Flagellatores appellant, temerariè attentatos, de eorundem Fratrum noſtrorum conſilio perpetua prohibitioni ſubjecimus, & tanquam illicitos reprobavimus) auctoritate noſtrâ reprobetis, in veſtris civitatibus & Diœceſibus, reprobos & illicitos publicè denuntietis: ac omnes tam Clericos, ſaculares, quàm Regulares, & Laicos de prædicta ſuperſtitioſa ſectâ, vel ſocietate quocumque appellatur nomine exiſtentes, vel eam ſectantes, auctoritate prædictâ monero & inducere ſtudeatis, ut ab huiusmodi obſervantia, ſectâ & nova religione totaliter deſiſtere, & reſilire procurent. Quòdque nullus deinceps prædictam ſectam ſeu conventiculum præſumat intrare, aut ritus & ſtatuta ſocietatum huiusmodi obſervare; contrarium facientes per Cenſuram Eccleſiaſticam coercendo: nec non eos, in quos temporalem jurisdictionem habetis, per penas temporales, de quibus expedire videritis, appellatione poſtpoſitâ, compellatis.

Sanè ut Religioſi & alij errorum Magiſtri, qui prædicando & dogmatizando ſimplices decipiunt, & cæci ducatum cæcis præbentes, ipſos ſeſum in foveam trahunt, & ſi non divino amore, ſaltem humanâ confuſione à tam iniquo propoſito revocentur: omnes & ſingulos cuiuſcunque ſini Ordinis, Religionis, præeminentiæ vel ſtatûs, quos in præmiſſis vobis conſiſterit deliquiſſe, capiſciatis; non obſtante quocumque privilegio vel indulto (quod eis in nullo ſuffragari volumus) tam diu

captivos

captivos detineatis, donec aliud à nobis acceperitis in mandatis : invocato ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachij secularis.

Per prædicta tamen nequaquam intendimus prohibere, quin Christi fideles imposuam sibi penitentiam, vel etiam non imposuam, dummodo rectâ intentione, & putâ devotione ad illam peragendam procedant, in suis hospitijis, vel aliis, absque superstitionis congregationibus, societatibus & conventiculis supra dictis, possint facere, & se in bonis exercendo virtutum actibus Domino, prout ipse inspiraverit, in humilitatis spiritu deservire.

Ceterum quia præsentis litteræ nequeunt singulis vestrâ propter locorum discrimina commode præsentari, volumus, quod per te Frater Archiepiscopo, earum transsumptum publicâ manu scriptum, & tuo communium sigillo vestris Suffraganeis transmittatur : cui adhiberi volumus plenam fidem. Datum Avenione XIII. Calend. Novembris Pontificatus nostri anno octavo.

His litteris Romani Pontificis, Archiepiscopi & præfules Germaniæ susceptis memoratam Flagellatorum sectam in suis Diocesibus damnatam, superstitionis, impiam, & reprobam à Romana Ecclesia publicè denuntiari fecerunt, & sub censuris prohibuerunt gravissimis: spontaneâ voluntate poenitentes de commisso errore cum pietate receperunt ad gratiam, contemnentes verò mandatum Ecclesiæ, & in sua temeritate perdurantes, varijs cruciatibus addictos, aut mori compulerunt, aut ad S. Matris Ecclesiæ Catholicæ redire unitatem. Plures eâ tempestate Clerici, Sacerdotes, atque Claustrales de mendicantium Ordinibus, qui Flagellatorum aut socij fuerunt, aut magistri, juxta mandatum Papæ carceribus mancipati sunt, è quibus etiam nonnulli in vinculis obierunt. Duravit tamen Flagellatorum discursus in annum sequentem, & omnes deinceps

Flagellatores omnes brevi tempore evanuerunt.

Anno Wichardi Abbatis prænotato Comes Palatinus Rheni, Bavarique Dux & Comes Hannoniæ, Hollandiæ, Seelandiæque ac Frisiæ Dominus, Ludovici quondam Imperatoris filius, homo quietis impatiens, magno pugnatorum coadunato exercitu Trajectensis Ecclesiæ terram furibundus intravit; spoliavit Ecclesias, nec Monasterijs pepercit, villas incendit, pauperes interfecit, & plura memoratæ damna Ecclesiæ intulit, non habens rationabilem causam.

Eodem quoque anno Bernenses in Confæderatione Suitensium contractis copijs castellum Comitis de Kyburg, Hurvvil nuncupatum, obsidione fortissimâ cingentes gravissimè impugnaverunt; immissoque tandem igne oppidum simul & castrum in cinerem redegerunt. Oppidani, paucis exceptis, penè omnes aut igne perierunt, aut gladio Bernensium fuerunt occisi.

Hurtvvil oppidum Comitis de Kyburg à Bernensibus destruitur.

Anno item prænotato Conradus Dux in Teck Ludovici quondam Imperatoris IV. magnus consiliarius, cum illo mortuo adhuc resideret in oppido Monacensi, & pro filijs Domini sui consuleret, mirabili morte fuit occisus. Nam die quâdam Svverkerus de Gundelfingen ad eum intravit, claro meridie in æstuario sedentem solum, quasi ad salutandum illum, extractoque latenter gladio crudeliter interfecit, & confestim exiens aufugit.

MCCCXLIX.

Anno Wichardi Abbatis octavo Indiçt. Romanorum II. Guntherus D d 2 Comes

Guntheri
cum Caro-
lo Bohemo
certamen
pro Impe-
rio.

Comes de Schvvarzenburg, quem Principum pars adverſa Carolo, quem admodum ſupra dictum eſt, in Germaniæ Regem conſtituerat, cum magno exercitu venit ad oppidum Frankenfurt, juxta Moganum, & in campis extra oppidum fixit tentoria ſecundum antiquam conſuetudinem Germanorum; diebus ſcilicet tribus, & ſex hebdomadibus, ibidem congreſſum expectans Caroli, quo aut victor aut victus abire cupiebat. Erat autem Guntherus vir jam grandævus, fortis & bellicoſus, qui plura non minus fortiter quàm feliciter cum hoſtibus diverſis geſſerat bella. Hunc oppidani Frankenfurtenſes in Gelinshuſen & Fridberg cum vicis, urbibus, oppidis & populis, ut verum Germaniæ Regem jurati ſuſceperunt.

Audiens Rex Carolus Guntherum veniſſe ad Frankenfurt, & ſuum expectare congreſſum, paravit exercitum, & ſtatuit cum eo inire certamen. Verùm ubi venit ad ſtationes, conſideravit ſe Gunthero inferiore, & deficientibus pugnatorum viribus, indiſtriâ ſuperavit fortiorem. Conſilio namque Baldevvini Archiepiſcopi Trevirorum, Baviariæ Ducem cum multis militibus in exercitu Guntheri ſuam traxit in partem: cui pro confirmatione foederis, filiam ſuam dedit uxorem, licet ſanguine proximam. Non enim præſumpſit Carolus approximare Gunthero, quamvis illum tribus hebdomadibus expectaſſet in agro Frankenfurtiano; ſed profeſtus ad Spiram, ibi cum Principibus ſuis Baldevvino Trevirorum, & Gerlaco Moguntinenſium Archiepiſcopis, Comite quoque de Wirtenberg, qui tum potens erat, & dives, alijsque nonnullis, quid agere conveniret, ſedulo tractaverunt.

Guntherus igitur advertens, ſe fruſtra expectare illum, qui non erat venturus, exercitum duxit in Alſatiam, ac oppidum Friburg obſedit & expugnavit. Interea Carolus deſcendit ad Moguntiam, quem cives in odium Henrici abrogati Archiepiſcopi, cum favore maximo ſuſceperunt jurantes. Quòd cum innotuiſſet Gunthero, dimiſſa in pace Alſatiâ, cum exercitu ad Franckenfurt conſeſtim revertitur: quo priuſquam perveniret, in itinere graviter cæpit inſirmari, & tamen nihil plus, quàm congreſſum Caroli optabat.

Concordia
fit inter
Carolum &
Guntherū
Comitem.

Verùm ubi morbus quotidie plus invaleſceret, dimiſſo apud Francofurt exercitu, ipſe quietis gratiâ conſilio Principum ad caſtellum Archiepiſcopi Moguntini Altavilla, quod Henricus tum obtinuit abrogatus, perducitur, & ibidem jacens diutius inſirmatur, Carolus autem conſiſtebat in Moguntia. Quem ſic inſirmantem Ludovicus Marchio Brandenburgienſium accedens de concordia ineunda cum Carolo multis cæpit rationibus adhortari: Guntherus autem videns, ſe à ſuis Principibus deceptum, & corpore graviter inſirmatum, tandem perſuadenti conſenſit, & propoſitas ſibi conditiones pacis & concordie accepravit. Duo in Thuringia oppida Regni, quoad viveret, à Carolo petijt, & obtinuit, acceptisque ab eo in promptu duabus millibus atque ducentis argenti puri marcis, juſ omne, quod ei competere videbatur ad Regnum, illi ſpontaneâ voluntate reſignavit, & ſic pax tandem fit Regno.

Guntherus
in Altavilla
moritur.

His autem peractis, Guntherus in dies magis ac magis cæpit inſirmari, & in tantum brevi morbus prævaluit, quòd vitam cum morte commutavit. Cujus corpus præſente Carolo Rege in Eccleſia parochiali

D. Bar-

D. Bartholomæi Apostoli apud Franckenfurt regale oppidum cum pompa magna fuit sepultum. Fuerunt qui dicerent, eum interiisse veneno sui Medici, qui potionem medicam cum porrexisset ægroto, illum dixisse ferunt: *Magister, ut potionem comprobem bonam, mihi convenientem, te primum ex illa, me posterius bibere oportet.* Medicus autem necessitate compulsus & confidens in arte prior bibit, deinde nihil cunctatus poculum infirmanti porrexit. Biberunt ambo, & mortui sunt ambo; Medicus post triduum, & Comes ægrotus intra unicum mensis spacium. Hæc litteris commendata priorum accepimus, quæ vera sint, an falsa, nequam possumus discernere, qui scriptoris officium non Judicis nos recognoscimus obtinere. Et iste finis Guntheri Comititis.

Anno præscripto Clemens Papa VI. attendens vitæ humanæ brevitatem, & quod paucissimis contingere posset annum vivere aut videre Jubilæum, si de centesimo in centesimum servaretur annum, quemadmodum à Bonifacio Papa VIII. fuerat institutum, sicuti anno Godfridi Abbatis octavo in superioribus hujus voluminis dictum est, habito de super Cardinalium consilio; infirmitati atque saluti mortalium consuluit, & Jubilæum de anno centesimo in quinquagesimum revocavit, missisque per universam Europam litteris Jubilæum cunctis fidelibus proximo sequente anno Romæ intimavit fore celebrandum; cujus initium diem Nativitatis Domini & Salvatoris nostri JESU Christi in fine præsentis, & reliquum per sequentem annum continuaret.

Jubilæum de centesimo in quinquagesimum revocatur.

Fuit hic annus multis calamitatibus plenus, de quibus partim jam ante scripsimus, partim scribendum, quod restat, mente ordinamus. Merentur hominum peccata vindictam, ut qui Deum timere, vitamque corrigere pravam in tempore pacis negligunt, attriti varijs calamitatibus justiciam providentis omnia discant agnoscere, & metu poenarum compulsi vitam in melius emendare. Fuerunt inquam hæc tempora nimium calamitosa, & plagâ triplici divinitus miserabiliter afflicta.

Annus calamitosus.

Prima calamitas fuit maxima illa tabes pestilentiae, quæ ut anno præterito diximus, triennio durans per totam Europam tot millia hominum absumpsit; quod nemo in historijs veterum aut scripsit unquam, aut legit. Diximus in civitate Italiae Florentia plusquam sexaginta millia hominum eâ peste consumpta. In oppido Stauroneso, quod parvum est, & Spanheimensi Monasterio proximum, eadem pestis plusquam mille sexcentos homines utriusque sexûs interemit. Eâdem clade fuerunt consumpti in Moguntia prima Metropoli Germaniæ plusquam sex millia hominum. In Erfordia similiter multa millia eâdem peste obierunt: tantæque fuit immanitas pestis, ut in multis civitatibus aliquando uno die & nocte ducenti vel trecenti homines mortui una in fovea sepelirentur. Fuit miserabile tempus, nam ubique metus & timor, ubique lamentum & sævæ mortis imago: cum transirent homines tanquam dementes pavore simul & mærore graviter percussi, quibus & viveretædium & mori periculum. Quemcunque pestis illa invasit, non erat ei remedium, non tempus, non mora condendi testamentum, sed mox tabes prævaluit, & infectum quasi subito ad inferos traxit: quoniam ut dicit Poëta: *Lanificas nulli tres exorare puellas contigit: observant quem statuere diem, suntque inexorabilia fata.*

Secunda clades, quâ genus hoc tempore afflictabatur humanum, hæmorrhoids, id est, sanguinis profluvium extitit; quod æſtivo tempore multa per Germaniam hominum millia conſumpſit. Erucæ namque & aliæ venenofæ beſtiolæ, quarum inaudita multitudo his temporibus oppleverat terram, fructus arborum infecerat omnes, quorum eſu ſine certo numero multi periëre mortales. Eâdem peſte infecta gramina & pascua, jumentorum interisum cauſabant.

Tertia verò clades fuit ignis, quem ſacrum vocant, aduſtio: cujus morbi tanta fuit immanitas, ut corpora hominum, non ſolùm viventium, ſed quòd mirabile eſt, etiam mortuorum, uſque ad oſſa rodendo conſumeret. Horrenda nimis & prius inaudita calamitas; ut ex una parva ſive minuta puſtula, crus, vel brachium ſucceſſivè intra paucos dies totum incenderetur, carnibus quoque fruſtatim quaſi aſſatis cum foetore decidentibus oſſa nudarentur: & niſi à principio membrum amputaretur infectum, brevi totum corpus conſumeret.

Judæorum
plures me-
tu Chriſtia-
norum ſe-
ipſos con-
cremârunt.

Duravit anno præterito inchoata etiam iſto in Judæos perſecutio nimium crudelis, & per totam Europam (præter illos, qui erant ſub diſtione Romani Pontificis) maſtabantur ut pecudes. Nam ſicut prius diximus, poſteaquam per univerſum orbem fuiſſent diffamati, quòd fontes & pascua ſimul, & iſpum ærem intoxicâſſent: & inde peſtilentia ſuſcepiffet exordium, ſævientibus in eos Chriſtianis, alij fuerunt ignibus cremati, alij ſubmerſi & ſuffocati in aquis, alij gladijs cæſi, aut ex alto præcipitati, atque alij diverſis ſupplicijs interempti: plures etiam illorum cernentes ſe in malo poſitos, & quòd ſævientium manus nequaquam poſſent evadere, necatis primum liberis & uxoribus, ne Chriſtianorum manibus traderentur occidendi, domibus ſuis igne ſuppoſito incenſis, & ſe & omnia ſua voluntariè concremârunt. Duravit autem hæc perſecutio Judæorum biennio; quæ jure an injuriâ ſit facta, non eſt meum diſcernere: quamvis noverim eam Romano Pontifici viro Chriſtianiffimo haud mediocriter diſplicuiſſe; multis etenim eo tempore videbatur impoſſibile, quòd Judæorum paucitas, etiamſi voluiſſet, omnes mundi puteos, ſicuti feciſſe accuſabantur, potuerit inficere, aut veneni tantam copiam invenire. Arbitrabantur itaque multi, Chriſtianos, qui hanc perſecutionem Judæis moverunt, avaritiâ motos potius, quàm pietate religionis, vel zelo Juſtitie. Verùm nos illius græci proverbij memores: *Δρυὸς πειθούσης πὰς ἀνὴρ ξυλάνεται*, ſententiam Domino Deo ferendam cum timore concedimus: quem omnia ſcire etiam ſecretiſſima non dubitamus.

Anno quoque prænotato in Vigilia S. Bartholomæi Apoſtoli potiores & ditiores Judæorum, qui habitabant in Colonia, cùm audiſſent, quàm crudeliter Judæi in Frankenfurt, Moguntia, Wormatia, Spira, Treviris, & multis locis alijs, à Chriſtianis fuiſſent occiſi: conſilio inter ſe habito, ignem domibus ſuis impoſuerunt; & ſe unà cum uxoribus & liberis concremârunt. Reliqui verò Judæi, qui remanſerant in Colonia, omnes decreto ſenatûs cum rebus fuerunt expulſi.

Carolus xv.
Germano-
rum Rex re-
gnavit an-
nis xxxii.

Anno item præſcripto poſt ſepulturam Guntheri Comitæ de Schvvarzenburg apud Frankenfurt in Eccleſia S. Bartholomæi Apoſtoli, quemadmodum paulò antè dictum eſt, Carolus Bohemiæ Rex in Regem Germa-

Germanorum confirmatus, solus jam & sine contradicatore cæpit regnare pacificè, regnavitque in toto annis duobus & triginta, vir bonus, magnificus, prudens, & doctus, quinque linguarum peritissimus, latinæ videlicet, Germanicæ, Bohemicæ, Ungaricæ, & Italicæ.

Quatuor legitimas habuit successivè uxores exemplo Caroli Cæsaris magni. Prima fuit Rudolphi Comitissæ Palatini Rhenensis Bavaricæque Ducis filia, quæ sine liberis decessit. Secunda fuit soror Philippi Regis Gallorum, quæ & ipsa obiit sine liberis. Tertia filia fuit Principis Suedorum, de qua genuit filiam unam, quam dedit Ludovico Marchioni Brandenburgensi uxorem, mediante Archiepiscopo Trevirorum, sicuti paulò ante jam diximus, ut Guntherum desereret. Post cujus mortem sine liberis in vesaniam versa est. Filium quoque genuit ex eadem uxore tertia nomine Wenceslaum Bohemiæ Regem, qui post patrem obtinuit Imperium. Quarta & ultima uxor ejus fuit Elisabetha filia Ducis Pomeranorum, & Stetinensium, de qua genuit Sigismundum Ungariæ Regem, & Joannem Ducem: de quibus suo tempore & loco plenius dicemus.

Eodem anno Carolus Rex celebratis Guntheri funeralibus, nundinas & privilegia Frankenfurtensiū confirmavit, acceptis à senatu viginti millibus florenorum, quos ex Judæorum thesauris anno præterito peremptorum hauerant; eatenus enim nundinæ Frankenfurtensiū noviter præsumptæ non satis confirmatæ videbantur: quæ bis celebrantur in anno, ad dies quatuor & viginti, videlicet in quadragesima primò, & in mense Septembri secundò, cum privilegijs consuevis.

Item anno Wichardi Abbatis prænotato Pontificatu Frisingensis Ecclesiæ in Bavaria per mortem ultimi Præsulis vacante, Clemens Papa vi. Albertum de Hochberg, quem ante quadriennium contra Albertum de Hohenloe canonicè tunc electum Ecclesiæ Wirzburgensi destinaverat Episcopum, cognita veritate negotij ad Frisingensem Ecclesiam transtulit: & ipsum Albertum de Hohenloe ad suam Ecclesiam revocatum in Antistitem confirmavit. Poenituit cum namque erroris, propter canonicam fratrum electionem, quæ in personam ipsius Alberti satis idonei, & utilis viri præcesserat.

Eodem anno in die Conversionis S. Pauli Apostoli circa horam Vesperarum, magnus & quasi generalis terræ motus factus est per universam Germaniam, & Italiam, præcipuè tamen in Ducatu Saxonie, Carinthiæ, & Sclavoniæ, terrisque maritimis, cujus impulsu multa ædificia in diversis locis fortissima corruerunt.

Anno item præscripto in vigilia Assumptionis Beatæ Mariæ semper Virginis obiit Walramus Episcopus Colonienſis, qui propter bella cum adversarijs & multa & fermè continua, rebus penè omnibus exhaustis, atque consumptis, Ecclesiam suam ære multipliciter gravatam alieno, pauperrimam dereliquit. Huic in Archiepiscopatu successit Wilhelmus de Genep, Canonicus Colonienſis, & Sufati Præpositus, & præfuit annis duodecim mensibusque novem, vir sagax, industrius & prudens in disponendis rebus atque negotijs, qui per suam providentiam in brevitem-pore commissam sibi Ecclesiam omnibus debitis exoneravit. Inde non caruit suspitione cupiditatis, & avaritiæ, propterea, quòd religiosos, & Clerum inconsuevis subventionibus præstandis nimium gravavit.

Anno

Uxores
quatuor &
liberi Ca-
roli Regis
Germaniæ
iv.

Albertus
de Hohen-
loe fuit Epi-
scopus Her-
bipolenſis.

Walramus
Archiepisc.
Colonien-
sis moritur,
succedit
Wilhelmus,

Bavariæ
Ducatus
inter filios
Ludovici
Imperato-
ris dividi-
tur.

Anno etiam præſcripto facta eſt diviſio Ducatus Bavariæ inter filios Ludovici quondam Imperatoris quarti, ut ſequitur. Ludovicus primogenitus inter fratres ſuos hæreditatem non accepit: propterea, quòd Marchio eſſet Brandenburgienſis, Dominuſque Luſatiæ, & Romani Elector Imperij: Otto & junior Ludovicus, qui dicebatur Romanus, quia Romæ natus, Bavariam ſuperiorem ſorte in poſſeſſionem acceperunt; Stephanus & Albertus Inferiorem Bavariam inter ſe partiti ſunt. Wilhelmus autem jam prius ut ſupra diximus Hollandiam, Hannoniam, Seelandiam, & partem Friſiæ à matre ſuſceperat.

MCCCL.

Anno Wichardi Abbatis nono Jubilæus Romæ celebratus eſt, Papæ Clemente ſexto cum ſua Curia in Avenione permanente. Verùm cum ſæva peſtis Italiam plusquàm cæteras nationes graviffimè opprimeret, parvus fuit ad Apoſtolorum limina populorum concurſus: Italis more ſuo urbes & oppida claudentibus, ne pertransirent ituri Romam peregrini, mætuentes peſte ab exteris infici: qui jam prius, ut ſupradiximus, erant infectiſſimi.

Philippus
ſit Abbas
Spanheimenſis.

Eodem anno in menſe Auguſto Wilhelmus Abbas Spanheimenſis jam ſenio gravatus, & amans quietis Abbatiam in manus ſui Conventus ſpontaneâ voluntate reſignavit, & annis quatuor poſtea duntaxat ſuper-
vixit. Poſt cujus reſignationem Philippus cognomento Meiſſſvein prior Monaſterij in Abbatem quintum decimum à Fratribus eligitur: qui confirmatus & ordinatus à Gerlaco Archiepiſcopo Moguntino præfuit annis quatuor & viginti.

Philippus
Gallorum
Rex mori-
tur.

Anno etiam prænotato moritur Philippus Rex Gallorum hoſtis & perſecutor Ludovici quondam Imperatoris quarti maximus: qui plura cum Eduardo Anglorum Rege prælia geſſit, ſed nunquam victor, ſemper autem victus retrò ceſſit. Hic Principatum Viennienſium anno priusquàm moreretur, pecuniâ comparavit, & regno Gallorum adjunxit: poſt quem Joannes filius ejus ſucceſſit.

Henricus
Dolendorff
Carmelita-
nus.

Claruit hiſ temporibus Henricus de Dolendorff Ordinis Fratrum B. Mariæ ſemper Virginis de monte Carmeli: prior ſive Magiſter Provincialis per Germaniam inferiorem: vir in divinis litteris & ſcripturis haud mediocriter eruditus, qui ſcripſit inter plura ingenij ſui exercitia ſuper ſententiarum opus Petri Lombardi Pariſienſis quondam Epicoſpi libros quatuor, ſermones etiam de tempore & de ſanctis multos ſcripſit & dixit ad populum. Alia quoque nonnulla ſcripſiſſe dicitur, quæ ad notitiam noſtræ lectionis minimè pervenerunt.

Michaël de Leone Patriâ Herbipolenſis, Presbyter & Canonicus novi Monaſterij, ac protonotarius Eccleſiæ memoratæ Wirzburgenſis, vir ſtudioſus, & tam in ſæcularibus quàm in divinis ſcripturis magnæ ſuo tempore doctrinæ ſimul & æſtimationis, Franciam Orientalem (quæ paucos ab olim viros habuit doctos) ſuâ eruditione hiſ temporibus fecit clario-
rem. Metro nàmque excellens & proſâ quædam præclara ſcripſit opuſcula, de quibus legimus ſubjecta: Geſta Ottonis de Wolfſkel Epicoſpi Wirzburgenſis librum unum. Chronicon eorum, quæ ſuo tempore notatu digna contigerunt in Germania librum unum. Commentarium quoque ſuper metricum opus Hermanni Eremitæ de diviſione Philoſo-
phiæ

phiæ librum unum. Carmina ejus plura vidimus diverso metrorum genere composita. Cætera ingenij hujus viri opuscula in manus nostras non venerunt.

Eodem tempore claruit apud Thuringos Henricus de Erfurdia, vir magnæ eruditionis tam in divinis scripturis, quàm in litteris sæcularibus. Philosophus, Jurista, Theologus & historicus insignis, qui scripsit non contemnendæ utilitatis opuscula, quorum editione sui memoriam posteris commendavit: è quibus feruntur subjecta. Opus insigne historiarum, quod prænotavit, de factis memorabilibus. Summa quoque de casibus prænotata, volumen tunc utile. In libros sententiarum lectiones composuit libris IV. Sermones etiam varios ad populum & orationes.

Henricus
de Erfurdia
Doctor, qui
varia lucu-
bravit,

Joannes quoque de Erfurdia oppido Thuringiæ oriundus Ordinis Fratrum minorum Doctor magnæ eruditionis & facundiæ suo tempore habitus, multa his temporibus lucubravit opuscula, quibus sui vivacitatem ingenij posteritati commendavit. E quibus tamen pauca hætenus ad nostræ lectionis notitiam pervenerunt. Vidimus sub ejus nomine Repertorium quoddam juris, quod ipse tabulam prænotavit, opus non abijciendum. Summā quoque casuum conscientię auditoribus confessionum non inutilem. libb. II. Sermonum popularium libb. II. De cæteris, quæ scripsisse fertur, nihil hætenus nostram lectionem meminimus incidisse.

Joannes de
Erfurdia
Doctor
Ord. Fra-
trum mino-
rum,

Floruit etiam his temporibus Jacobus de Alta villa, Patria Kinkaugiensis, Abbas Monasterij Eberbach quintus decimus Ordinis Cisterciensis (quod in descensu Rheni duobus ferme à Moguntia distat milliaribus) vir in divinis scripturis studiosus & eruditus, & sæcularium litterarum non ignarus: qui adhuc Monachus cùm esset, ad Parisiensem Gymnasium mittitur, & brevi tempore multum proficiens tandem in sacræ Theologiæ Doctorem meruit sublimari; scripsit super sententias notabile opus libb. IV. Quæstiones in Theologia varias. Sermones quoque ad Fratres: & plures non inelegantes ad diversos epistolas.

Jacobus de
Alta villa,
Abbas in
Eberbach.

Anno etiam Wichardi Abbatis prænotato, sextâ die mensis Junij Albertus de Hohenloe Herbipolensis Episcopus & Dux Francorum contractis copijs processit ad prælium contra Bertholdum Comitem de Henneberg, qui sub Ludovico Imperatore quarto in tribulatione Ecclesiæ, abusus licentiâ castellum quoddam novum in fundo Episcopij memorato construxit in præjudicium dictæ Ecclesiæ non modicum, quod Utenhausen fuerat nuncupatum, in Diocesi videlicet ejusdem Ecclesiæ Wirzburghensis, & Ducatu Francorum prope Romholt. Congressione igitur factâ sub vexillio sanctissimi Martyris Kiliani. Domino Deo, qui omnia providet atque disponit, largiente, victoriam exercitus Ecclesiæ felicem obtinuit: & contra satis fortem Comitis militiam triumphavit. Deinde milites Ecclesiæ fortissimi non in multitudine pugnatorum, sed in auxilio Dei altissimi & Divi meritis Kiliani spem collocantes omnem, castellum ipsum Utenhausen novellum, pro quo fuit contentio, aggressi fortiter impugnant, & postremò sancti meritis Patroni suffragantibus expugnant, capiunt, atque igne submisso funditus subvertunt ad Dei gloriam, & Ecclesiæ sanctæ utilitatem.

Bellum in-
ter Episcopum
Herbipolen-
sem
& Comitem
de Henne-
berg.

MCCCLI.

Anno Wichardi Abbatis decimo, Indictione Romanorum quartâ;

E e

Carolus

Conventus
Principum
in Frank-
furt.

Carolus Germaniæ Rex, ac futurus Romanorum deſtinatus Imperator, circa initium quadrageſimæ Principibus Regni Conventum apud Frankenfurt ſolemne indixit. Inter plures comparuerunt proprijs in perſonis Baldevvinus Trevirorum Archiepiſcopus, Gerlacus Moguntiniſum, Archiepiſcopus, Wilhelmus Coloniſum Archiepiſcopus, Rupertus Comes Palatinus Rheni Baviaræque Dux, Rudolphus Dux Saxoniar, Ludovicus Marchio Brandenburgenſium, Duces quoque Baviaræ quatuor Ludovicus, Otto, Stephanus, & Albertus.

Rex Caro-
lus nova
Principibus
indulſit
telonia
Rheni.

Carolus autem Rex hilarior factus, & gaudens, quod ſolus pacifice Germanorum obtineret regnum, volensque ſuis gratum ſe exhibere promotoribus, multis diverſa contulit beneficia gratiarum. Nulli Principum Electorum, præſertim poſtulant, quidquam negavit, quod honore ſalvo concedere potuiſſet. Unde Principes animati, unusquiſque ſuis commodum utilitatibus aliquid petere ab eo properabat. Multa tunc poſtulantibus fuere conceſſa, quæ etſi honori non derogabant Regio; communem tamen regni utilitatem non auxerunt. Principibus autem cisrhenanis multa circa Rhenum nova telonia contulit, per quæ mercatores, imò & regni cives nimium gravavit. Factum eſt ergo, ut mercatores rebus ſuis utiliter conſulentes, Rheni commeatum devitarent; & quæ prius navigio civitatibus adducere vel abducere per alveum Rheni conſueverant, jam tunc teloniorum gravamina declinantes, in curribus per terras deducebant. Contigit itaque avaritiæ poenam fieri avaritiæ, ut principes, qui nova impetraverant telonia, juſtè amitterent veterum, fructum ſimul & utilitatem. Juſtè amittit ſua, qui perperam rapit aliena. Argentinenſes, qui eo tempore inter omnes Regni mercatores tenebant principatum, poſteaquam Legationibus multis & precibus apud Regem non poterant obtinere, ut revocaret malè conceſſa Principibus, Rhenum circa Argentinam catenis & trabibus ligneis fortiter occluſerunt, ut nullus pateret navibus deſcenſus vel aſcenſus. Quæ mercatorum averſio in triennio (tanto enim duravit tempore iſta tribulatio) quatuor cis Rhenanis Principibus Electoribus diſpendium & damnum intulit multorum milium florenorum. Poſtremò videntes memorati Principes, quod prævalere civitatibus non poſſent, ſpoliarenturque tam veterum teloniorum proventibus, quàm novorum, ſerò pœnituit eos præſumptionis: & conſilio tandem accepto cum civitatibus fecere concordiam, contentique veteribus, novis telonijs renuntiârunt. Simile quoque noſtris factum eſt temporibus, quod Principes Rhenum clauſerunt annis ferme tribus, quouſque Coloniſes telonium, quod à Friderico Imperatore tertio ſine conſenſu eorum impetraverant novum, deponerent.

Principes
novis re-
nuntiare
telonijs
compulſi
fuerunt.

Anno prænotato cum lucris memorati Principes teloniorum non poſſent gaudere optatis, monetam auri & argenti veterem mutaverunt ſtatuentes, ut nummus aureus, qui eatenus viginti ſolidis argenti, quos albos vocant, commutari ſolebat, deinceps per quatuor & viginti redimeretur: aureus denique florenus, qui ad gradus puri habebat viginti, ad decem & novem deſcendit: factum eſt in paucis annis, quod omnes penè veteris monetæ nummi aurei florenive conſumpti ſunt & in deterius commutati.

Eodem

Eodem anno posteaquam Wilhelmus Hannoniæ, Hollandiæ, Seelandiæque Comes filius Imperatoris quondam Ludovici quarti, populum sibi subiectum diu multumque per tyrannidem afflixisset, & graviora veteribus quotidie subjungeret onera, pluresque crudeliter interemisset sine causa, nulli parcens ætati, sexui, vel conditioni, tandem necessitate compulsi pauperes & incolæ terrarum, secretè mittunt Legatos ad ejus Matrem Dominam Margaretham, tunc in Monachio Baviaræ oppido existentem, suas calamitates, quas patiebantur à filio, exponunt, consilium pariter & auxilium ejus contra illius tyrannidem implorantes. Compassa Mater pauperibus, sæpius scripsit ad filium, monendo, increpando, & rogando, quatenus se principem & Dominum subiectis exhiberet clementem atque benignum, & non, ut accusabatur, tyrannum. Ille autem datus in reprobum sensum genitricis monita sprexit, convitia matri remandavit, & tyrannidem semel inceptam usque ad insaniam continuavit, omnia sibi promittens prospera, & nulla metuens adversa. Videns itaque Mater se contemni à filio, & nihil monendo proficere, magnum ex Bavaris Francisque & Suevis pugnatorum contraxit exercitum, & descendens in Hollandiam bellum instituit contra filium. At ille præmonitus antea sibi de auxilio multorum providerat, & ideo matris congressum non timebat. Itaque in die Translationis S. Martini, quæ est quarta mensis Julij, hi duo exercitus juxta Mosam anno præscripto convenientes, acriter pugnaverunt, multisque ab utràque parte cadentibus, Mater à filio tandem vincitur, & fugiens cum paucis in Angliam à furore persequentis aliquandiu ibidem exulat.

Wilhelmus
Hollandiæ
Comes in
suos exer-
cet tyran-
nidem.

Bellum fit
inter Ma-
trem & fi-
lium in
Comitatu
Hannoniæ.

Eodem anno Cometes in parte cœli septentrionali apparuit in mense Decembri, post cujus extinctionem graves ventorum æstus secuti sunt; nec multò post visa est per medium aërem volâsse trabs, unâ parte anteriore vehementer ardente.

Anno prænotato Ludovicus Marchio Brandenburgensis Ludovicus quondam Imperatoris quarti filius sororem suam nomine Elisabeth Virginem speciosissimam Cæsarum Mastini Scaligeri Veronæ Principis Filio in Italia copulavit in uxorem, quæ multis cum illo vivens annis plures peperit liberos, & Principatum suum valde decoravit. Ludovicus autem frater ejus Marchio Brandenburgensis jam dictus uxorem habuit sterilem, de qua liberos non suscepit. Cujus rei indignitate motus Marchiam Brandenburgensem omnem, novam videlicet, antiquam, & mediam, cum universis & singulis earum proventibus Carolo Regi Germanorum, pro pecunia vendidit. Carolus eam postea Sigismundo filio dedit; Sigismundus autem post Wenceslai fratris sui depositionem Imperator factus, Marchiam ipsam dedit Friderico Nürenbergensium Burggravo, uti suo dicemus loco largiente Domino.

Marchia
Brandenburgensis ven-
ditur Regi
Carolo
quarto.

MCCCLII.

Anno Wichardi Abbatris undecimo Reinhardus ex comitibus de Spanheim, & Ernestus de Molenarck Canonici majoris Ecclesiæ Colonien-
sis feriâ sextâ ante Dominicam Palmarum Colonia in domo Officialis pro
vili causa jussione senatûs & furore civium crudeliter fuerunt occisi; cujus
ratione sceleris Walramus Comes de Spanheim, Henricus Molenarck &
plures alij Comites, Barones, milites, & nobiles contra cives Colonien-
ses arma

Duo Cano-
nici Colo-
nienses à
civibus per-
empti cru-
deliter.

arma ſumpſerunt, & tam per ſe, quàm per alios multa illis per triennium damna intulerunt. Eodem anno die quâdem poſt ſolis occaſum flamma cœleſtis inter Zephyrum & Auſtrum latiffimè excreſcens, & terribiliter oſtentans incendium, magno cum murmure, & non ſine terrore inſpectantium per aërem delapſa evanuit.

Innocentius
fit Papa VI.
poſt Cle-
mentem.

Anno prænotato in fine menſis Octobris mortuus eſt Clemens Papa ſextus, Avenione ſepultus, adhibita à Cardinalibus, qui tum aderant, honeſtâ funeris pompâ. Eodem anno ſextâ decimâ die menſis Novembris Cardinalibus in Avenione convenientibus, in Romanum Pontificem fuit electus Stephanus, Lemovicenſis natione, procurator cauſarum primò, deinde Episcopus Claromontenſis, poſtea Cardinalis & Papa factus Innocentius ejus nominis ſextus, præfuit annis decem minus quatuor menſibus: vir integerrimæ vitæ, magnæ conſtantia ac ſeveritatis, quippe qui beneficia Eccleſiaſtica non niſi probatiſſimis vitâ & doctrinâ ſacerdotibus dedit.

Anno item præſcripto Carolus Rex Germanorum ſuturus Imperator circa feſtum S. Michaelis Archangeli Conventum Principum Regni celebravit in Wormatia, ubi nuntius aderat ſolemnis Archiepiſcopus quidam Imperatoris Græcorum, qui Carolo munera pretioſa ex parte Domini ſui obtulit, & pacem optavit.

Suitenſium
jurata Con-
fœderatio
incipit hoc
tempore.

His quoque temporibus confœderatio Suitenſium tali occaſione ſumpſit initium. Ex oppido, Turegum dicto, fuerant quidam cives Ordinis primarij pro ſuis demeritis in Rempublicam proſcripti perpetuò, qui contumeliam hanc in eos qui remaſerant cives referre cupientes, in unum conveniunt, & conſilio inter ſe habito, Joannem Comitem de Habsburg, Turegienſibus haud mediocriter inſenſum, accedentes, ipſum in Capitaneum ſibi conſtituunt, contractiſque ſocijs conſpirationis ſuæ plurimis, oppidum capere, cives interficere, & eorum ſubſtantiam, inter ſe dividere, unanimi ſententiâ ſecretè concluſerunt. Erant duo in oppido cives proſcriptorum amici, quibus arcanum conſpirationis, & concluſæ traditionis fuit commiſſum. Conſilio igitur uſi myſtico exules Comitis memorati, quoniam oppidum neque manifeſtè neque cum multitudine armatorum intrare poterant, paulatim & ſucceſſivè jam duo, nunc tres in habitu peregrinantium, de ſubtus armati, à feſto Nativitatis Dominicæ uſque ad carnis privium intraverunt, non pauciores octingentis. Poſtremò intravit & ipſe Comes habitu peregrino traſformatus & omnino incognitus: qui omnes in domibus illorum civium fuerunt ſuſcepti, & ſecretiſſimè tenti uſque ad tempus præſinitum, quo erumpere ſtatuerant, & oppidum ſibi armis vindicare. Itaque in nocte S. Matthei Apoſtoli poſteaquam omnes jam conveniſſent in oppidum, videre rûrque illis jam tempus ad eſſe optatum, potiores inter ſe ſeorſim habuere colloquium, & quòd omnes à maximo uſque ad minimum interficerentur cives, ab eis fuit concluſum. Latuit in æſtuario poſt fornacem adoleſcens dormienti perſimilis famulus piſtoris, qui panes intulerat pro malis hoſpitibus traditoris. Is cùm conſpiratorum audiviſſet conſilium, & aliter non poſſet, domum per cloacam exivit, ædèsque Domini ſui pulſans intravit, quæ & qualia viderit audieritque, præceptori ſuo retulit, & quòd illâ nocte circa galli cantum omnes eſſent morituri gladio, intima-

Joannes
Comes in
Habsburg
volebat ca-
pere oppi-
dum Zü-
rich.

intimavit. Quibus auditis pistor contremuit, & currens ad habitationem Burgimagistri omnia per ordinem dixit. Oppidi verò Magister loricam mox induit, & currens quò potuit, cives ad arma convocavit. Quibus cognitis qui latebant conspirari eruperunt in medium oppidi, & clamore facto cum civibus iniere conflictum. Qui cœlo præsidet alto, victoriam innocentibus dedit, & hostes terga dare compulsi pro maiore parte à civibus fuerunt occisi, reliqui autem ad læbras fessi cedentes, extractique rotarum poenas sumpserunt.

Joannes autem Comes de Habsburg evadere cupiens, de muro se misit in urbis fossatum, inde non valens ascendere captus est, & per triennium à Turegiensibus, quos perdere venerat, in carcere detentus. Comite autem, ut diximus per triennium capto, ejus cognati & amici non minus animo vindicandi eum, quàm liberandi, multa Turegiensibus damna intulerunt. Quà necessitate compulsi, quia soli resistere potentia Comitum non potuerunt, confœderationem injerunt perpetuam cum civibus iv. oppidorum, quæ sunt, Lucerna, Uri, Schvviz, Undervvalden Germanicè dicta. Nec multo post præscriptis accesserunt & alia oppida duo, Zug, videlicet & Glaris, factaque est Suitensium colligatio fortis, & magnis etiam principibus metuenda simul atque terribilis, crescens cum tempore usque in præsentem diem.

Anno igitur Wichardi Abbatis Hirsaugiensis decimo, venit Albertus Dux Austriæ cum magno exercitu in auxilium Comitibus de Habsburg, in auxilium captivi & condemnati simul, & Zürich oppidum in mense Septembri obsidione fortissimâ circumdedit, duarum ratione causarum motus, quæ fuerunt istæ. Prima obsidionis causa Ducem movebat Albertum, quòd Turegienses Comitem de Habsburg habebant captivum, & eum dimittere recusabant. Secunda verò, quòd confœderatis objiciebat, erat, quoniam subditos tam ipsius Austriæ Ducis, quàm Comitum de Habsburg meliores rusticos, & cives ad oppida memorata confœderatorum in suam partem traxerunt, eosque in rebellionem contra Dominos suos temere concitantes armistuebantur. Tertia, quæ Ducem commoverat ad urbis obsidionem causa fuit crudelis & nimia rapacitas, utpote qui jam pridem & Comitem unum de Habsburg occiderant, & tam ex ipso Comitatu, quàm ex Ducatus Austriæ Dominio villagia plura, atque castella non jure, sed temere usurpârunt. Verùm posteaquam oppidum Turegum paucis obsidisset diebus, necessitate compulsi cives, quoniam supervenerat imparatis, postulavêre concordiam, quâ concessâ per Ducem, & sub certis firmatâ conditionibus, obsidio solvitur, & singulis ad sua cum festinatione revertentibus exercitus dissipatur. Turegienses metu Ducis atque periculo liberati, citò promissorum fuerunt obliti, & eorum, quæ Duci fuerant polliciti, nullum penitus observârunt, sed auxilio sociorum confirmatis & auctis viribus magis ac magis rebellârunt. Unde commotus Dux Albertus denuò contractis copijs Zürich oppidum obsedit, volens omnino compellere cives, ut Comitem dimitterent captivum. Interea Carolus Rex Germanorum vices suas interposuit, & Ducem ab obsidione urbis iterum revocavit, & diem partibus coram se concordandi Moguntia constituit.

Septem urbium jurata confœderatio, ex quâ causâ?

Albertus Dux Austriæ obsidet oppidum Turegum.

Oppidum Zürich iterum obsidet ab Austriæ Duce Alberto.

Comparuit itaque Dux Albertus coram Rege in Argentina, & multa confederatis objecit. quorum oratores missi ad singula respondentes inutilibus diem sermonibus consumpserunt. Tantâ enim pertinaciâ & præsumptione hæc Suitensis jurata confederatio cæpit, quod nec precibus nec minis, imò nec bellis Principum aut Cæsaris potuit revocari, sed ab illo tempore usque in præsentem diem per annos jam centum & sexaginta semper & numero & viribus incrementa sumpsit, non sine injuria Germanorum.

MCCCLIII.

Henricus
de Virne-
burg Archi-
episcopus
olim Mo-
guntinus
obijt.

Anno Wichardi Abbatis XII. Indictione Rom. sextâ, mortuus est Henricus de Virneburg quondam Archiepiscopus Moguntinus, quem Clemens Papa VI. ut supra diximus, propterea quod Ludovico Imperatori IV. excommunicato pertinaciter adhæsit, deposuerat. Quo mortuo Gerlacus de Nassau dudum ab eodem Papa Clemente substitutus & ordinatus Archiepiscopus, quietam obtinuit possessionem, & præfuit annis XVII.

Bavariæ
Ducatus
inter fra-
tres Ratis-
bonæ iterū
fuit divisio.

Eodem anno quintâ die mensis Augusti, quæ fuit solemnitas S. Regis Osvaldi festiva, facta est in civitate Ratisbonensi secunda Ducatus Bavariæ divisio, inter Stephanum, Wilhelmum & Albertum fratres. & filios quondam Ludovici Imperatoris IV. præsentibus Ludovico Marchione Brandenburgensi, Adolpho Comite Palatino Rheni, & Joanne Burggravio Norinbergensi: quibus mediantibus & divisio facta est inter fratres, & concordia pacis reformata.

Anno prænotato iterum apparuit in coelo æreo trabs miræ simul & horrendæ magnitudinis, ab una parte flammam emittens terribilem, ab alia post se limitem trahens extinctum magnæ longitudinis, inter Septentrionem & solis occasum.

Inter Du-
cem Au-
striæ Alber-
tum & Sui-
tenses bel-
lum geri-
tur.

Eodem quoque anno iterum Dux Austriæ Albertus magnum suorum congregavit exercitum contra Suitenses conjuratos; cui militem quendam de Ellerspach capitaneum præfecit. Is itaque multorum auxilio fretus contra Suitenses audacter processit, & inito certamine diu fortiter pugnavit, quousque nox tandem prælium diremit. Plures ab utraque parte ceciderunt, sed victoria in dubio fuit.

Oppidum
Zürich
tertio fuit
obsessum.

Posthæc eodem anno in mense Augusto, Dux Austriæ memoratus oppidum Rappenschvyl olim à confederatis desolatum, restituere cæpit, & cæpto fortiter perseverans in opere, fortissimum reddidit, & suorum in illo præsidium collocavit. Deinde in mensis Octobris principio Carolus Rex Germanorum, idemque Dux Austriæ Albertus, Comes de Wirtemberg, Comes de Hohenburg, Episcopus Argentinensis, Episcopus Basileensis, & cives regni Germanici convenientes in unum magna cum potentia Zürich oppidum supradictum jam tertiâ vice oblatione cinxerunt, & per dies ferme XIV. acriter oppugnârunt. Erant in oppido ex confederatis aliarum urbium quam plures viri fortes & bellicosi, Turegiensibus in auxilium missi, qui oppugnantibus viriliter restiterunt. Postremò tamen cum viderent setantæ multitudini nullatenus posse resistere, pacem sunt coacti postulare. Rex autem Carolus sub certis conditionibus pacem orantibus concessit, & captivum Comitem de Haspurg Joannem invitis omnibus confederatis potenter ex carcere liberavit.

Anno

Anno etiam prænotato circa principium Februarij, priusquam oppidum Zürich obsideretur à Rege, miles quidam nomine Waltherus de Stadion dictus cum paucis armatis intravit confederationis oppidum, quod Glaris nuncupatur, ex parte Ducis Austriæ, cujus Vicarius erat, volens illud secretius capere, & suo Principi Alberto subjugare; sed præmoniti cives arma corripunt, & militem ipsum Waltherum cum pluribus perimunt, & reliquos retrocedere & fugere compellunt.

Waltherus
de Stadion
miles à
confede-
ratis occi-
ditur.

Eodem anno confederati Suitenses, quo viribus & numero evaderent fortiores, oppidum Lucern cum habitatoribus ejus in suam conjurationem traxerunt, & hæc ipsa confederatio in ipso Lucernensium oppido jurata ac litteris confirmata fuit vi. die mensis Martij, anno Christianorum jam præscripto, duratque hodie.

Lucerna
oppidum
confede-
ratis jungi-
tur.

MCCCLIV.

Anno Wichardi Abbatis xiii. in principio mensis Januarij Rex Carolus conventum Principum solemnem habuit in Moguntia, ad quem confluentibus Principibus multis Rex pacem omnes jurare compulit firmiter servandam per universum Germaniæ Regnum, maximè in Francia Orientali, in Bavaria, in Austria, in Suevia, in Alsatia, in Thuringia, in Saxonia, in Marchia, in Polonia & circa Rhenum: in Weteraugia quoque, in Hassia, & in omnibus provinciis alijs regno subjectis. Omnes namque Principes, Episcopi, Duces, Marchiones, Comites, Burggravij, Landgravij & Barones totius Regni pacem firmam in manus Regis Caroli juraverunt, promittentes sub jurejurando, quod subditos sibi, omnes & singulos, milites, nobiles, & ministeriales, ad pacis observantiam velint compellere, & contemptores mandatorum juxta meritum punire. Hæc provida Regis constitutione pax confirmata per totum regnum optimè viguit, & unusquisque, quò, & quando sibi placuit, securus ambulavit, non fiebant in stratis, ut prius, raptorum latrocinia, non rapinæ, non deprædationes, neque domorum incendia, in tuto fuere omnia, & tempora sine discretione aliquandiu tranquilla. In Bohemia quoque similem pacis custodiam fecerat.

Rex pacem
statuit ju-
ratam Prin-
cipibus per
totum Re-
gnum.

In eodem Conventu Principum Rex Carolus arcanum sui cordis aperuit, & quò in sequentem annum petere Italiam pro corona suscipienda Imperij ad reformandas Italiæ res simul, & pro defensione Rom. Ecclesiæ (quæ multipliciter impugnabatur à tyrannis) omnibus indicavit: mandans Principibus regni, quatenus ad diem profectionis futuræ, singuli curarent esse parati ad com meatum, alij proprijs in personis, alij verò pecunijs, atque alij ministerialibus.

Rex profe-
ctionem in-
dicit Itali-
cam.

Eodem anno duodecimâ die mensis Mart. circa mediam noctem, maxima subito ventorum tempestas per Franciam Orientalem, Bavariam, Sueviam, & in partibus cis Rhenanis fuit suborta, quantam eo tempore viventium præcessisse nullus habuit in memoria; nam tantâ vi tantoque impetu simul atque fragore illa tempestas commovit aërem, quò non solum ligneas domos, sed etiam lapidea atque fortissima ædificia nutare videbantur, & complura penitus corruerunt: arbores quoque magnæ atque fortissimæ nucum in agris, & quercus annosæ in nemoribus, sine numero radicitus eadem tempestate fuerunt evulsæ; diutius durante hæc ipsa tempestate ventorum, fuerunt, qui etiam terræmotum tunc factum,

factum dixerunt. Nocte autem primâ sequente paulò post medium, iterum supervenit ventorum grandis commotio, quæ etsi præcedenti par non fuerit, tamen sine damno mortalium non quievit, arbores namque plures cum radicibus ex terra dejecit, & multa ædificia ex priorè tempestate nutantia, novâ commotione subvertit.

Baldewin⁹
Archiepisc.
Trevirensis
hoc anno
moritur.

Anno prænotato primâ die mensis Februarij mortuus est Baldevvinus Trevirorum Archiepiscopus anno Pontificatûs sui XLVII. cujus corpus in Occidentali parte majoris Ecclesiæ cum honore fuit sepultum. Multa bona fecit in vita sua principe digna, quorum patratiōe meritò apud Treviros memoriam obtinet sempiternam; quippe qui non solum Ecclesiam suam redditibus, proventibus, castris, dominijs, privilegijs atque honoribus magnificè ac multipliciter fecit insignem, sed etiam Clerum & populum sibi commissum in moribus & disciplina Christiana laudabiliter statutorum editione reformavit. Orandi modum, & formam, crucis præscripsit, quem Sacerdotes per totam Dioecesim observant usque in præsentem diem. Huic Baldevvino in Archiepiscopatum Trevirorum immediatè successit Boëmundus de Edersdorff majoris Ecclesiæ Decanus electione fratrum canonicâ, & præfuit annis XIII. Vir quidem & ipse prudens, bonus atque modestus, qui tali honore dignus haberetur; sed ad mensuram Baldevvini nec ipse, nec post eum alius pervenit.

Boëmund⁹
de Eders-
dorff fit
Archiepisc.
Trevirorū.

Theodori-
cus Bayer
fit Episcopus
Wormatiensis.

Anno etiam prænotato moritur Salomannus Wormatiensis Episcopus anno Pontificatûs sui secundo atque vicesimo, cujus promotionem, per Joannem Papam XXI. factam contra voluntatem Cleri diximus anno Sigismundi Abbatis XV. Huic mox in Pontif. successit Theodoricus Beyer de Boppardia, & præfuit annis IX.

Albertus
Episcopus
Herbipolen-
sis obsidet
civitatem suam.

Eodem anno subortâ inter Albertum de Hohenloe Episcopum Herbipolensem & cives ejusdem urbis dissensione gravissimâ res paulatim vires ab utraque parte in deterius accepit; unde cum Episcopus rebellium proterviam aliter comprimere non posset, contractis undique copijs auxiliarijs in die S. Kiliani Mart. Ecclesiæ memoratæ civitatem Wirzburg obsedit, habens Exercitum magnum pugnatorum tam ex suis ministerialibus & subditis, quàm stipendiarijs & auxiliarijs amicorum, videlicet Gerlaci Moguntini Archiepiscopi, Ruperti Comitæ Palatini Rheni Bavaricæque Ducis, Gerardi Episcopi Spirensis, Henrici Abbatis Fuldensis, & aliorum Comitum Baronum atque Nobilium. Castra locavit Episcopus in eo loco ad Orientem civitatis, quo itur ad Rinzingen circa molendinum, quod vulgò nuncupatur *Schlupferlins Mühle*; reliqua verò pars exercitus urbem in circuitu obsidebat; pepercit autem præsul structuris ac ædificijs civitatis, & neque ignem intromittere voluit, nec bombardis concutere muros; magis enim præstolabatur, ut urbem cives ad congregiendum exirent, spem habens in Deo & meritis S. Kiliani, quòd justitia Ecclesiæ temeritatem superbiorum atque rebellium civium, si congressi fuissent, superâisset. Verùm cives, quòd contra tantam multitudinem hostium exire ad pugnam nimis foret periculosum, per totum obsidionis tempus XVIII. videlicet dierum se intra civitatis mœnia continuerunt. Quod videns Episcopus tandem consilio amicorum decrevit expugnare civitatem, & machinis applicatis confringere muros. Interea priusquam opus produceretur in effectum, supervenit Rex Germaniæ

maniam Carolus IV. & interpositis confidentiam pacationibus, quas Treugas vulgariter nuncupant, super pace cepit habere tractatum.

Rex itaque vocatis ad se civibus, & auditis eorum gravaminibus simul & causis rebellionis, facile cognovit animos eorum à tramite veritatis procul deviâsse, utpote qui subditi sint Ecclesie Wirzburgensi & ejus Antistiti, nec alium in terris Dominum, aut habeant, aut jure quærere possint; manifestum est enim, quod Pipinus & Carolus magnus filius ejus, olim utriusque Francie Reges civitatem Herbipolensem cum titulo Ducatus Francie Orientalis S. Burchardo primo Episcopo, & per ipsum Ecclesie Wirzburgensi ejusque præsulibus perpetuam donatione tradiderunt. Unde civibus non licebit vel alium Dominum quærere, vel præsumptam temeritate sese in libertatem à Jurisdictione vel obedientia Episcopi vindicare.

Rex Carolus venit ad Herbipolim.

Erat Rex Carolus in scripturis doctus & multum facundus, qui optimè novit, quod civitas Wirzburg non habeat alium Dominum, quam Episcopum solum, & neque regnum respiciat Germanie, neque Imperium Romanorum. Carolus itaque Rex pacificus qui pro pace reformanda venerat inter dissidentes, postquam audivisset omnes differentiarum causas; monuit cives, ut à capta rebellionē desisterent, & Episcopo, ut vero & unico Domino suo fideliter obedirent. Pontificem similiter admonuit, quatenus cives suos in omni mansuetudine regeret, & in eorum privilegijs, consuetudinibus, ac libertatibus antiquis violentiam non inferret. Consensit Episcopus pijs exhortationibus Regis, consenserunt & cives, atque pace reformatam civitas ab obsidione liberata est; in ea tamen obsidione urbis, qui erant in exercitu Episcopi, damnum in vinetis, quæ erant in circuitu ubique, non parvum tam Clero, quam civibus intulerunt.

Rex inter Episcopum & cives Herbipolenses facit concordiam.

Vixit his temporibus in humanis Joannes de Rupefissa Frater Ord. Minorum, qui multo tempore Alchimie deditus, tempus cum labore non satis utiliter consumpsit. Est autem Alchimia (ut more loquamur humano) casta meretrix, quæ amatores plures habet, sed delusis omnibus nullius unquam pervenit amplexus. Ex stultis facit insanos, ex divitibus pauperes, ex Philosophis fatuos, ex deceptis loquacissimos deceptores, qui cum nihil sciant, omnia se scire profitentur, cum sint pauperrimi, Cræsi divitias suis se daturos sequacibus pollicentur, quorum finis confusione plenus est. Joannes igitur bonus frater iste, per nimium Alchimie studium in tantum fuit dementatus, quod nec precibus nec minis suorum Prælatorum ab ea vanitate potuit revocari; unde postremo propter suam inobedientiam fuit incarceratus, & violenter à sua temeritate retractus. In carcere positus priori vanitati novam superaddidit, & imaginem Crucifixi, quam in domo carceris affixam habebat, secum loqui (sano vel insano capite nescio) confinxit. Multa dixit, multa scripsit, nescio quo spiritu inductus, ne dicam seductus: de proxima desolatione totius Christianorum Ecclesie, de persecutione Cleri, & de Adventu Antichristi, quem suo jam natum tempore somniavit. Sed omnes prædictiones ejus fuerunt mendaces, falsæ, & sine radice veritatis. Scripsit in carcere positus ad quendam sacrosanctæ Romanæ Ecclesie Cardinalem, Revelationum, ne dicam somniorum suorum, librum unum. De quinta Essentia l. II. & alia plura in medicinis & Alchimia, vanapotius, quam utilia.

Joannes de Rupefissa Ord. minorum.

Varia composuit.

Wichardus
Abbas Hir-
ſaugienſis
tricesimus
ſecundus,
obiit.

Anno prænotato XII. die menſis Martij, quæ ſolemnitate ſanctiſſimi Grégorij Papæ magni fuit inſignis. Indiſtione Rom. VII. circa horam Veſperarum, Wichardus ejus nominis primus hujus Cœnobij Hirſaugienſis Abbas ſecundus atque tricesimus, ſenio gravatus & morbo, feliciter, uti confidimus, in Domino moriens conquievit: cujus corpus in majori Eccleſia Monafterij cum antecelloribus ſuis religioſâ Fratrum devotione ſepultum fuit. De cujus vita, moribus, & geſtis mentionem facere ſingulatim nequimus, propterea, quod Monachorum ignavia non litteris, ut olim, ſed vanitatibus dedita, nihil memoriâ dignum poſteritati conſignaverit. Apud omnes namque Ordinis Noſtri Monachos per totam penè Germaniam hiſ temporibus Regularis diſciplinæ obſervantia penitus defecerat: ſtudio litterarum Monachorum rariffimus curabat: venationibus, otio, & comellationibus erant dediti, & nihil minus quàm internæ converſationis exercitium aut lectionem curabant ſcripturarum. O tempora! ô mores Clauſtralium! quàm longè diſtamus, imò jacemus, à fervore Spiritûs & diſciplinæ Religioſæ converſationis PP. Antiquorum? Et tu Hirſaugia Mater quondam inſignis plurium Ordinis noſtri Monafteriorum, quæ ſtudio divinarum ſcripturarum ſimul & integritate morum olim, ut paradifus Dei fulgebas, hiſ, in quibus calamum nunc exercemus temporibus, quantum defeceris ingemiſcimus; quandoquidem à tempore Eberhardi Abbatis uſque ad Fridericum ejus nominis alterum, nullus fuit in te Monachus, qui memoratu digna in te geſta litteris commendaret, vel ad notitiam poſteriorum, transmitteret.

Hirſaugia
hac tempe-
ſtate ſteri-
lis, viros
non habuit
doctos.

De Wichardo ſecundo, hujus Monafterij Hir- ſaugienſis XXXIII. Abbate, qui præfuit annis quinque, menſibus VIII. diebus XXI. & varijs geſtis illius temporis.

Wichardus
Abbas Hir-
ſaugienſis
XXXIII.

Ortuo autem Domino Wichardo hujus Monafterij Abbate, XXXII. ejusque corpufculo juxta morem Ordinis tradito Eccleſiaſtica ſepultura; ne ſine paſtore oves incurrerent aliquod periculum, aut qualecunque in re familiari paterentur detrimentum, dies ad eligendum novum Abbatem XXI. menſis Martij per conventum ſtatuitur. Adveniente autem termino, quem ſibi præfixerant, convenerunt in locum Capitularem, in preſento SS. Legislatoris noſtri Benediſti, quatenus ſibi Paſtorem idoneum eligerent, ne ſine duce quaſi oves diutius errarent. Fuit autem Feria VI. dies menſis Martij XXI. Igitur juxta morem Ordinis noſtri, invocatâ gratiâ Spiritûs Sancti, & præmiſſis jure vel conſuetudine præmittendis, fratres unanimi conſenſu in Abbatem hujus Monafterij XXXIII. elegerunt Wichardum ejus nominis ſecundum, præcedentis Wichardi ex ſorore, ut ferunt nepotem, majorem eo tempore Cellarium; qui confirmatus & ordinatus per Dominum Gerardum de Erenberg Spirenſis Eccleſiæ Antiftitem præfuit in multa ſolicitudine & labore annis quinque, menſibus VIII. diebus autem XXI. Patriâ erat Alſatius Wichardi ſenioris, ut dictum eſt, ex ſorore nepos, honeſtis

Wichardus
ſecundus
præfuit an-
nis V. men-
ſibus VIII. diebus
XXI.

honestis parentibus ortus; qui veniens ad Religionem hujus Cœnobij, sub Sigismundo Abbate Monachus factus est, & secundum illius temporis vivendi consuetudinem in medio fratrum pacificè & sine reprehensione viram duxit. Electus autem in profesto sanctissimi Patris Benedicti de consensu omnium fratrum, per supradictum Episcopum fuit confirmatus, & postea hic in Monasterio solemniter benedictus, primâ videlicet die mensis Maij, quæ fuit SS. Apostolorum Philippi & Jacobi celebritate sollemnis. Ordinatus verò in Abbatem, avunculi sui vestigijs inhærere pro viribus studuit, & distracta vel alienata bona Monasterij diligentissimè recuperare in animo decrevit. Cæterum plura fecisset, si vivere diutius potuisset, & bonæ voluntatis propositum, utilem pro communi bono fratrum perduxisset in effectum; fuit enim vir bonus, prudens & circumspectus, qui habebat in consilio scientiam, in agendis experientiam, in disponendis providentiam, & in iudicio discretionem; in scientia verò scripturarum, juxta calamitatem illius temporis communem, modicus erat, & nullius æstimationis, latini sermonis quoque parum expertus, utpote qui neglectus à parentibus in seculo nihil aut parum didicit, & in Monasterio præter quotidianum legendi & cantandi officium parum apprehendit; nam litteras Monachi nostri cætempestate sicuti nescierant, ita contemnebant penitus. Ingenio tamen naturali Wichardus hic noster multum valuit, & in sermone patrio satis eloquens fuit, sermone dulcis, voce tubalis, quippe qui placidus & affabilis in tranquillitate mentis, cum loqueretur amicis, exitit, severus atque terribilis, quotiens animum indignatio commovit. Staturâ erat mediocriter dispositus, nec brevitate nimia despectus, nec proceritate longiore tortuosus; facies ei fuit oblonga, caput parvum, sed longum potius quàm rotundum, oculi magni, & supercilia nigra, corpus macilentum, debile satis & infirmum.

Wichardi
Abbatis
mores &
industria
commen-
dantur,

Anno prænotato Nativitatis Dominicæ MCCCCLIV. quem primum Wichardi Abbatis constituimus, propterea, quòd novem mensium, id est tres anni partes contineant, xxiv. die mensis Decembris Innocentius Papa vi. ad instantiam Abbatis Wichardi omnia bona & privilegia hujus Monasterij Hirsaugiensis auctoritate Apostolicâ ratificans confirmavit.

Innocentius
Papa vi.
confirmat
bona Hir-
saugiensia.

Eodem anno mortuus est Walramus Comes de Spanheim senior xxi. die mensis Decemb. hoc est, in festivitate S. Thomæ Apostoli, anno ætatis suæ 79. cujus cadaver in Ecclesia Spanheimensi sepultum est. Post cujus mortem Sacerdos quidam nomine Godfridus Capellanus in castro de Spanheim, quâdam nocte ambulans per planitiem camporum, quæ est inter oppidum Winterberg & villam Pferdfeld nuncupatam, audivit vocem in nemore proximo clamantis quasi Venatoris, canes post feram incitantis. Qui pavore nimis correptus, quid vox illa significaret in hoc loco tenebrarum, aut unde proveniret, anxiam cogitatione nec sine mentis conturbatione mirabatur, cum ecce subito circumsternit eum multitudo canum, quasi venantium nigrorum ac terribilium, & in medio eorum vir igne vestitus, sedens super equum nigrum atque terribilem. Qui dixit ad Sacerdotem jam semimortuum: *Domine Godfride non timeatis, nihil vobis hac vice mali continget, quoniam hodie fuistis confessus, & cum emendationis proposito missam celebrastis pro defunctis. Ego sum anima Walrami*

Walramus
Comes de
Spanheim
obit, anima
post mor-
tem visa
presbytero.

Venandi
studium
quàm sit
animæ gra-
ve detri-
mentum,

Comitis nuper defuncti, & hanc panam patior, quandiu voluerit aliſſimus, pro vana & nimia delectatione, quam in venationibus quondam habui: per quas & pauperibus ſubditis meis, multa in agris atque vineis & damna iniuli, & propriam ſalutem turpiter intermiſi: ſed rogo te, loquere ad filium meum ex parte mei, ut per continuos dies triginta quotidie legi faciat miſſas triginta, pro mea liberatione, ac totidem pauperes nutriet ſingulis diebus, & de novo panno ſemel veſtiat; & ducentos auri nummos, quos pro pana parvi reatus à Petro macellario, & cive in Creußenach iniuſte, me conſentiente acquiſitos, reſtituat, & ſpero, quòd miſericordiâ Domini liberabor. His dictis omnis illa viſio ſpirituum vento rapta evanuit, & preſbyter præ nimio terrore cum difficultate ad ſuum domicilium pervenit. Qui vultus immutatione ſimul & capillis in canitiem ſubitò converſis, docuit, quàm fuerit vera terribilis illa apparitio, quam conſpexit. Ab illa hora poſteà nunquam ridere viſus, nunquam lætus, nunquam jucundus, ſed triftis ſemper & animo deſectus.

MCCCLV.

Rex Carolus Romæ Coronam ſuſcepit Imperialem.

Anno Wichardi Abbatis ſecundo, Carolus Rex iv. cum magno Germanorum exercitu multisque Principibus atque Nobilibus in Italiam proficiſcitur, & primò Mediolani Coronâ ferreâ, ut moris eſt, cum ſua conjuge ab Archiepiſcopo in Eccleſia principali coronatur. Deinde Romam profectus cum magno honore à ſenatu & populo Romano extra urbem ſibi occurrente ſuſcipitur, & in die Reſurrectionis Dominicæ per Cardinalem Oſtienſem à Papa Innocentio ex Avenione propterea miſſum imperatoriâ Coronâ cum uxore in Eccleſia S. Joannis Lateranenſi ſolemni pompâ feſtivè ſublimatur. Ad vesp̄eram ſolemnitatis memoratæ Paſchatis novus Imperator Carolus principibus ſuis, ſenatoribus quoque urbis & populo Rom. fecit grande convivium: quo ritè conſummato mox ab urbe cum ſuis digreditur, & ne ſuorum multitudine ſi manſiſſet diutius, gravarentur Romani, habito cum ſenatoribus ſecreto colloquio ad civitatem Tiburtinam profectus eſt: inde movens ad civitatem Piſanam, ubi die quâdam adveſperante, gravis inter cives & aulicos exorta fuit ſeditio, quæ in tantum prævaluit, quòd Imperator cum paucis ſecreto fugiens receſſit; Imperatrix etiam terrore percuffa nimio cum ſuis pediffequis noctu aufugit, quarum aliæ præ feſtinatione nimia veſtimentorum oblitæ, ſeminudæ, aliæ dimiſſis omnibus abierunt. Poſterâ die ſeditionis auctores capti & puniti ſunt; & ea, quæ Imperatricis pediffequæ ad ſe pertinentia in urbe reliquerant, integra receperunt. Simile contigit eis in civitate Senenſi, ubi ſubortâ inter Germanos & Italos contentione, cives arma corripunt, ſed per Cæſarianos percuffi plures eorum ceciderunt. A Piſis Imperator Mediolanum redijt, & Vice-Comites, eatenus in diſplacencia Rom. Pontificum diu rebelles, Innocentio Papæ, & per illum, Eccleſiæ reconciliavit. Rebus ergo in Lombardia diſpoſitis, in Germaniam cum ſuis novus Imperator reverſus, imperavit deinceps annis xxiii. Hoc ipſo anno Veneti Ducem ſuum Martinum ante palatium capite truncaverunt.

Imperator Mediolanum revertitur.

Joannes Dux Brabantię moritur.

Anno Wichardi Abbatis prænotato, ſextâ die menſis Decembris mortuus eſt Joannes hujus nominis iii. Brabantię Dux, ſine liberis, cujus corpus in Monasterio noſtri Ordinis Veleer nuncupato in habitu Monſtico ſepultum eſt. Erat enim Princeps magnæ & ſingularis pietatis & devotionis

devotionis in Deum, qui positus in lecto ægritudinis suæ habitum nostri Ordinis monasticum ab Abbate memorati Cœnobij petijt, & obtinuit, in quo devotissimè ab hac vita decessit. Post cujus mortem magna inter Wenceslaum Ducem Luzenburgensem, fratrem Carolum Imperatorem IV. & Ludovicum Flandriæ Comitem fuit suborta contentio, quorum uterque Ducatum Brabantiæ sibi ut jure proximo deberi contendebat. Postremò tandem Wilhelmus Comes Hollandiæ filius Ludovici quondam imperatoris IV. ut mediator, vices suas interposuit, & dissidentes ad concordiam revocavit. Ducatus autem Brabantiæ Wenceslao cessit in possessionem.

Wenceslaus Comes Luzenburgenfis fit Comes Brabantiae.

Eodem quoque anno in mense Septembri maxima fuere tonitrua, coruscationes, fulgura, & grandines ad magnitudinem nucis muscatæ, per totam Franciam Orientalem Sueviâ Alsatiam & partes cis Rhennas. Ex ea grandinum tempestate, in multis prædictarum Regionum, locis, vinum, quod jam maturaverat in vitibus, perijt, & ejusdem liquoris penuria & caritas subsecuta fuit.

MCCC LVI.

Anno Wichardi Abbatis tertio, Carolus Imperator Rom. imperiali benedictione susceptâ, reversus in Germaniam, Principes Regni ad curiam generalem, apud Mediomatricum civitatem videlicet Metensem convocavit, ubi pene omnes Germanici regni proceres, feuda regalia suorum principatuum ab Imperatore susceperunt. Aderat ibi Archiepiscopus quidam Italiæ, missus à Papa Innocentio VI. ex Avenione Legatus, aderant & quidam ex Gallia præsules, rogantes tam regni principes Germaniæ, quàm Imperatorem, quatenus aut Joanni Gallorum Regi ferrent auxilium, aut litteris arcerent Anglos à finibus Galliæ, qui cum maxima pugnantium multitudine jam mare transire dicebantur.

Conventus Principum Regni fit in civitate Metensi.

In eodem conventu Principum Wilhelmus Marchio Juliæ acensis consensu omnium Principum in Ducem de Juliaco, per Carolum Imperatorem creatus est; erat enim vir tali honore dignus, prudentiâ, fortitudine, magnanimitate nulli, qui tunc vivebant, inferior; quippe qui multa pro regno simul & patria, contra irrumperentes adversarios prælia gessit; unde pro meritis suis, ut supra dictum est, anno Sigismundi Abbatis XII. in conventu Principum apud Frankensfurt celebrato de numero Comitum inter Marchiones, per Ludovicum Imperatorem quartum fuit sublimatus, nunc intra Ducum Ordinem receptus est.

Comitatus sue Marchionatus Juliæ acensis fit Ducatus.

In prænotato etiam conventu principum Metis habito Carolus Imperator memoratus, de consensu procerum regni Germanici Luzenburgensem Comitatum, qui olim dicebatur Namurcensis, in Ducatum erexit, quem fratri suo Wenceslao Duci Brabantinorum donavit. Est autem terra Luzenburgenfis inter Treviros & Metenses posita, habens ab Occidente Galliam, ab Oriente Lotharingiam, ab Aquilone Trevirim, & Metim à meridie, frugifera valde, inter duo flumina Mosam & Mosellam constans.

Comitatus Luzenburgenfis in Ducatum sublimatur.

Item in præmemorato principum conventu sæpèdictus Imperator Carolus Comitatum Barensem Ducatui Luzenburgenfi conterminum in Marchionatum sublimavit, qui hodie in ditione est Ducis Lotharingiæ.

Comitatus Barenfis in Marchionatum sublimatur.

Wenceslaus frater Imperatoris Caroli, qui filiam Joannis ultimi Ducis Brabantiæ nomine Joannam habuit uxorem, nepos quondam Henrici

Aurea bul-
la de Impe-
ratoris Ele-
ctione per
Carolus
statuitur.

Imperatoris septimi ut filius Joannis Regis Bohemiæ longâ progenie de Comitibus Luzenburgi duxit originem. Erat autem princeps nobilis prudens atque magnificus, eruditione litterarum omnifariam peritus, in re militari strenuus, moribus & vitâ integerrimus, justitiâ, pietate ac mansuetudine singulariter decoratus, & bonis operibus frequenter intentus, sæpe tamen votis suis contrarium sensit effectum, quod reor divino judicio factum, ut meritorum suorum remunerationem non in præfenti, sed in futuro reciperet. Ducatum Brabantiae post mortem, focii consecutus, & ex Comite Luzenburgensi sublimatus in Ducem, annis supervixit xxviii. post cujus mortem, uxor ejus multis annis supervivens obtinuit & rexit principatum. Carolus autem Imperator quartus in sæpedito conventu principum Metis celebrato de rege Germanorum eligendo futuris temporibus ad Imperium, constitutionem & novam atque notabilem fecit, de consensu omnium Regni procerum; pro cujus confirmatione perpetua sigillum jussit infigi aureum: unde & aurea bulla est nuncupata usque in præsentem diem. Alia quoque multa in eadem Congregatione Principum pro pace populorum communi, ad utilitatem regni constituit, quæ litteris mandata custodiri præcepit.

Conventu autem Metensi consummato, ac Principibus ad propria reversis, Imperator cum uxore descendit ad Treviros, & tam à Monasterijs quàm & alijs Ecclesijs Collegiatis, multas & pretiosas reliquias Sanctorum precibus obtinuit, quas omnes in Bohemiam transmisit. A Treveri de civitate in civitatem, & Monasterio transiens in Monasterium, præcipuo mentis studio, in singulis locis, mendicabat SS. Reliquias, & quotquot habere potuit, Pragensi omnes Ecclesiæ invexit.

Joannes
Rex Gallo-
rum cum
filio suo
Philippo
ab Anglis
capitur.

Anno prænotato in mense Septemb. Eduardus Rex Anglorum in manu suorum valida, Galliam, sicut paulò antedictum est, ingressus, omnia ferro & rapinâ devastavit, & usque ad civitatem Parisiorum hostiliter sæviendo pervenit. Contra quem Joannes Rex Gallorum & filius ejus Philippus contractis copijs, ad pugnam infausto sidere progressi sunt, & bellum atrox mutuò commiserunt. In eo prælio Rex Gallorum Joannes cum Philippo filio captus est, & ambo in Angliam ducti sunt.

Basilica ci-
vitas per
terræmotū
pene tota
destruitur.

Eodem anno in mense Octobri circa festum S. Galli Abbatis mane die quâdam, post nonam horam, subitò factus in Basilica & in multis locis alijs, maximè cis Rhenanis, maximus & terribilis terræmotus, qui damna mortalibus plura intulit, & multos homines miserabiliter afflixit. Complurium namque urbium turres & muros subitò impulsu suo dejecit, domos lapideas, & fortissima in diversis locis ædificia subvertit. Castella etiam in montibus plura & firmissima eodem impulsu corruerunt. Civitas Basiliensis in eodem terræmotu grandia suscepit incommoda; nam murus in circuitu ejus penè totus corruit, turres quoque tam Ecclesiæ, quàm urbis cum multis domibus & ædificijs eodem impulsu cadentes multos habitatores miserabiliter oppresserunt. Et hoc non solum in Basileâ tunc accidit, sed in omnibus quoque locis oppidis atque Castellis, quæ in circuitu ejus prope fuerunt atque remotius. Nec solum circa Basileam terræmotus factus est, sed in multis etiam regionibus Germaniæ sicut dictum est, similia mala contigerunt. Die primâ decies fuit terramota, & deinceps per totum annum sæpius, ut nulla fuisset securitas.

Unde

Unde multi homines nimio terrore concussi, relictis urbibus & castellis ad campestria sese contulerunt, in tabernaculis habitantes. In eodem terræmotu, quem primâ die decies factum diximus, multæ in Basilea domus etiam fortissimæ corruentes, ab igne fuerunt incensæ, quem incolæ pro consueto usu in focis structum habebant. Quod quidem incendium brevi usque adeò crevit, quòd maiorem urbem totam occupavit. Nemo in civitate fuit securus, nemo tutus, nemo non pavore correptus; in tantum quippe prævaluit incendium, quòd intra murorum ambitum nullus poterat permanere. Diem adesse novissimum, tot calamitatibus subito irruentibus quis mortalium tunc non timuisset?

Anno item prænotato quidam hæresiarcha ex eorum secta, quos Germani Beggardos appellant, nomine Bertholdus, in civitate Spirensi occultè circuiens, & in secretò simplices docens, varios & abominabiles seminavit errores: qui postremò detectus & captus, per Inquisitores hæreticæ pravitatis, & complures alios viros doctos examini publicè fuit expositus, & multis erroribus infectus, plurèsque seduxisse simplices, miserabiliter inventus. Cujus errores per ordinem destinavimus exprimere, ut liqueat omnibus, quàm sit periculosum idiotis indoctis, & rusticis, magisterium sine præceptoribus legitimis usurpare docendi, & sine obedientia Religionem habitu præferre mendacem.

Bertholdus
Hæresiarcha
stultissimus,
Spirensis
capituli

Primus error sive articulus ejus, quem sensit & prædicavit iste fuit. Dixit enim, quòd Christus JESUS Dominus & Salvator noster in sua passione usque adeò derelictum se senserit à Patre, quòd dubitaverit vehementer, utrum anima ejus salvanda esset, vel damnanda.

Ejus Error
res.

Secundus error, quòd idem Dominus JESUS Christus in passione sua præ nimio dolore maledixerit castissimæ Genitrici suæ semper intactæ Virgini Mariæ. Quis majorem audivit insaniam ab aliquo unquam, atque blasphemiam?

Tertius error, quòd Christus in passione sua maledixerit terræ, quæ fufum illius susceperat pretiosum sanguinem. O fatuum, delirum & insanum! quando malediceret terræ innocenti, qui pro suis Crucifixoribus pendens in Cruce Patrem suum tam placidè rogavit, ut non perirent?

Quartus error, quòd homo vitâ mortali adhuc passibilis & corruptibilis ad tantam spiritualis vitæ perfectionem possit pervenire, quòd ei postea neque orare, neque jejunare sit amplius necessarium, & nihil deinceps sit ei peccatum.

Quintus error, quòd oratio vocalis non sit homini utilis vel necessaria; & nihil conferat ad salutem, sed mente orare sufficiat, sine voce vel motu labiorum, qui manifestus error per consuetudinem totius Ecclesiæ confutatur.

Sextus error, quòd Laicus indoctus & idiota, sine notitia scripturarum, sed illuminatus Divino instinctu (qualem se esse putabat) plus alijs & sibi docendo queat proficere, quàm Sacerdos, quicumque etiam Doctissimus per quamlibet scientiam scripturarum, licet Doctor esset omnium scientiarum.

Septimus error, quòd tali somniato Laico, vel ut ipse dicebat, illuminato, in suis prædicationibus atque doctrinis sit plus credendum atque obediendum, quàm sancto Evangelio, & quibuscunque scripturis vel dictis omnium Doctorum.

Octavus

Octavus error, quòd homo devotus in ſumendo cibo & potu pro ſuſtentatione corporis, tantam poſſit acquirere gratiam, quòd æquivaleret ei, ac ſi Corporis & Sanguinis Domini noſtri JESU Chriſti Sacramenta ſumpſiſſet.

Idem Lolhardus
Herbipoli
coactus re-
vocavit er-
rorem.

Præſcriptos & plures alios errores, memoratus Lolhardus ante in civitate Francorum Orientalium Wirzburg in occulto dogmatizando ſeminaverat, qui tandem publicatus, & ad rationem poſitus, ut incendium hæreticis debitum poſſet evadere, ſimulato corde conſenſit revocare. Qui non ferens conſuſionem, quam ex tali revocatione ſe incurriſſe putabat, Franciam noſtram occultè fugiens deſeruit, & ad Spiram veniens falſam doctrinam & errores, quos prius abnegaverat, iterum prædicavit. Comprehenſus igitur in memorata civitate Spirenſi atque de præſcriptis erroribus convictus, & publicè conſeſſus, cùm interrogaretur, ſi velit tam pernicioſæ hæreſi abrenuntiare, & in fide S. Matris Eccleſiæ fideliter permanere uſque ad mortem, reſpondit: *Fides mea Donum Dei eſt, & ob id gratiam ejus mihi donatam abnegare ſicut non debeo, ita nec poſſum, nec volo.* Unde in ſuis erroribus pertinaciter obſtinatus judicio traditus eſt, & per ſententiam in ignem miſſus & combuſtus.

Beghardus
Hæreticus
Spiræ com-
buitur.

MCCCLVII.

Wilhelmus
Comes
Hollandiæ
veſanus
cuſtodia
mancipa-
tur.

Anno Wichardi Abbatis quarto Indiſtione Rom. decimâ, Wilhelmus Comes Hannoniæ, Hollandiæ, Seelandiæ ac Franciæ Dominus, Ludovici quondam Imperatoris filius, qui primus ex Baviariæ Ducibus principabatur in illis regionibus, poſt multa per tyrannidem malè geſta, in veſaniam & furorem verſus continuum & inſanabilem, catenis ligatus in cuſtodiam ponitur, in qua furens & inſaniens per annos ferme xx. Deo vindicante uſque ad mortem detinetur.

Albertus
frater ejus
Dux fit Co-
mes Hol-
landiæ.

Fuerunt, qui dicerent, eum veneno ſumpto in furorem converſum. Poſt eum, quoniam liberos non habuit, frater ejus Dux Baviariæ Albertus præſcriptos Hollandiæ, Hannoniæ, Seelandiæque Comitatus, matris promotione obtinuit, quos per annos XLVII. ſtrenuè gubernavit in omni inſuetudine, juſticia, & æquitate, non in tyrannide, ſicut frater ejus fecerat Wilhelmus furens & inſaniens.

Fuit autem Albertus iſte primus atque viciſſimus Hollandiæ Comes Ordine ſuccedens, ex eo tempore, quo primum in ea terra Comites ſumpſerunt initium; uxorem habuit nomine Margaretham Ducis Brigenſis filiam, de qua genuit Wilhelmum, qui poſt eum ſucceſſit in Comitibus memoratis: Joannem quoque, qui fuit Episcopus Leodiensis, de quo ſuo tempore latius dicemus: Catharinam etiam, quæ primò deſponſata fuit Eduardo Geldriæ Duci, quo priuſquam nuptiæ celebratæ fuiſſent, in bello quodam occiſo, ſicut infra dicemus, virgo permanſit, & vidua, nulum volens habere maritum, niſi qui de ſanguine Geldrenſium duxiſſet originem, ſponſi amore capta. Unde cùm Reinoldus frater Ducis Eduardi teneretur in vinculis, eorum mater quondam uxor Reinhardi Ducis primi nupſerat Florentio Comiti Mechliniæ, de quo concepit & peperit filiam Sophiam nomine, quæ uxor facta Wilhelmi primi Ducis Juliacenſis filium peperit paterno vocabulo Wilhelmum. Hunc tandem Catharina, Eduardi ſponſa, ſuſcepit maritum.

Anno

Anno prænotato Thuricenses, Bernenses, Svvitenses, Lucernenses, Zugienses, Undervvaldenses, Glarenenses & Urienses iterum iuramento sese colligantes in unum conspirarunt, priorem confederationem innovando confirmantes contra Duces Austriæ & Comites de Habsburg. Quæ nova colligatio memoratos Duces haud mediocriter provocavit in iram, licet eam revocare vel impedire non possent; timebant enim, quod cum tempore accidit, ne videlicet illa Rusticorum colligatio gravem quandoque jacturam afferret principibus. Ad instantiam itaque Ducum Austriæ Carolus Imperator, qui tum erat in Alsatia, Thuregum profectus est, volens conjurationem memoratam, regali simul & imperiali auctoritate dissolvere, & in nihilum revocare, pro illo maximè, quod oppidum Zürich sub dictione sit regni Germanici, & ob id non licuerit civibus aliquam inire confederationem sine Regis licentia cum exteris. Verùm Thuregienses in sua pertinacia contumaciter perseverantes, Imperatori tale dedere responsum: *Serenissime Domine Cæsar, subiectos nos regno fatemur fideles, sed injurias propulsare tyrannorum soli non sumus sufficientes, vestra autem defensio non semper adesse potest, quoties impugnamur, propter varias Regni occupationes: unde ne penitus obruamur tyrannorum incursum, qui toties perdere nos tentarunt sine causa, modis varijs, & per multas insidias, pacem, confederationem & amicitiam iuratam atque perpetuam contraximus, quam violare nec possumus unquam, nec volumus, nec debemus.*

Nova Switensium colligatio cum suis denuo confirmata.

Carolus Imperator venit Thuregum revocare conjurationem.

His Cæsar auditis, cum nihil monendo proficeret, discessit ad tempus, contractoque magnò pugnatorum exercitu, post dies paucos rediit, & oppidum Thuregiense fortissimà obsidione vallavit. Fuit in exercitu Eberhardus Comes de Wirtemberg, vir magnanimus, potens atque robustus, cum multis Suevorum nobilibus atque ministerialibus ad bella doctissimis, quorum fortitudo non parum auxit militiam. Aderat etiam cum suis Episcopus Constantiensis, qui suggessit Imperatori, quatenus juxta morem & antiquam Alemannorum consuetudinem Suevi pugnantium in ordine ponerentur primi. Quod cum Dux Austriæ reclamaret Albertus, nimium indignati sunt Suevi, & in unum consultantes, ad sua omnes redierunt. Cæsar autem videns abivisse Alemannos, & valde inminutum exercitum, necessitate compulsus cum Thuregiensibus treugas iniit, & solutâ obsidione, sine cordis sui effectu optato, recessit.

Imperator exercitum ducit contra Switenses conjuratos.

Eodem quoque anno xiv. die mensis Maij, factus est iterum terræmotus magnus & horrendus in pluribus Europæ locis, in Germania videlicet, Basilea, Argentina, in Suevia & circa Rhenum, cujus impulsu turres Ecclesiæ, & civitatum multæ, pluraque excelsa ædificia concussa ceciderunt oppressis hominibus. Et quia major, & vehementior erat iste motus terræ, quàm ille, qui anno præterito, sicut diximus, accidit, etiam graviora mortalibus incommoda reliquit. Cives Argentinenses multi pavore nimio perterriti, urbe relicta fugiebant in campos, & ibi fixis papilionibus habitabant, ne contingeret eis, quod anno præterito diximus Basileensibus accidisse. In Hispania quoque & præcipuè Sibilæ, quæ Hispalis olim dicebatur, & civitate Corduba, plurima ædificia eodem terræmotu corruerunt. Simile in alijs locis contigisse novimus.

Terræmotus iterum magnus totam penè concussit Europam.

MCCCLVIII.

Anno Wichardi Abbatis quinto mortuus est Albertus Dux Austriæ,

G g

Albertus Austriæ Dux senior obiit filius

Quatuor
filij Ducis
Alberti.

filius Alberti quondam Imperatoris & nepos Rudolphi Regis ex Comitibus de Habsburg, de quo longè ſuprà dictum eſt. Reliquit autem filios iv. & ii. filias. quorum primogenitus fuit Lupoldus, qui patri ſucceſſit in Ducatu, à quo & Maximilianus Cæſar hodie regnans Germanis imperantſque Romanis legitimâ ſucceſſione deſcendit. Secundus fuit Albertus, qui Univerſitatem Viennensẽ fundavit in Austria. Tertius fuit Rudolphus Dux, qui fundavit Eccleſiam S. Stephani Protomartyris ibidem, quam Fridericus Imperator poſteà tertius Maximiliani pater, in Eccleſiam Cathedralem ſublimavit. Iſte Rudolphus uxorem habuit Catharinam, filiam Caroli Imperatoris iv. per quam Comitatum Tyrolis, Austriæ Ducatui (ut ſerunt) conjunxit. Quartus autem filius dicebatur Fridericus, qui juvenis ſine liberis obiit. Filiarum prima vocabatur Margaretha, quæ nubens Ludovico Marchioni Brandenburgensium ſine liberis permansit ſterilis & obiit, viro prius mortuo. Secunda dicebatur Catharina, quæ vanos mundi contemnens honores, pro Chriſti amore in Cœnobio S. Claræ Viennæ Monialis, deinde Abbatiffa facta eſt.

Dux filia
illius.

Eodem anno peſtis ſæva totam penè Germaniam occupavit, quæ ab initio durans menſis Auguſti uſque ad finem Decembris, per Franciam Orientalem, Bavariam, Sueviam, Saxoniam & Thuringiam plura hominum millia conſumpſit.

Inter Ludovicum
Ungariæ Regem & Venetos
contentio.

Anno item prænotato magna contentio inter Ludovicum Ungariæ Regem & Venetos fuit ſuborta propter Dalmatiæ regnum, quod Veneti plurimis annis per vim occupaverant contra jus & voluntatem omnium Regum Ungariæ. Unde contracto ſuorum, & Theutonicorum magno exercitu Dalmatiam potens ingreditur, & primo civitatem Jadrenſem obtinuit, deinde maritimas civitates omnes, ac poſtremò totam ſibi Dalmatiam ſubjugavit. Poſt hæc Venetorum fines potenter ingreſſus eorum caſtella munitiones & oppida in circuitu plura cepit, ſuæque ditioni per omnia ſubjecit. Cernentes autem Veneti, quòd potentiæ Regis tantæ non poſſent reſiſtere, miſſis ad eum legatis pacem poſtulant, & ſe in omnibus regio mandato pollicentur obſecuturos. Rex humiliatis non ſolum pacem indulſit, quam poſtulaverant, ſed etiam ablata reſtituit, accepto prius juramento ab eis, quòd ſe deinceps de regno Dalmatiæ nullo modo intromitterent, & neminem in locis ſibi ab eo reſtitutis, qui ab eis declinâſſet ad Regem tempore guerrarum, læderent vel punirent. Jurata eſt pax, & litteris confirmata. Veneti autem poſt Regis diſceſſum omnes, quotquot ex ſuis invenire poterant, qui belli tempore illum intromiſerunt, capitis detruncatione puniverunt.

Veneti pacem à Rege
petunt & accipiunt.

Innocentius
Papa Legatū miſit
in Germaniā
pro ſubſidio.

Eodem anno Innocentius Papa vi. Philippum Epiſcopum Cavallienſem Legatū & Nuntium miſit in Germaniam, ut pro ſubſidio Cameræ Apoſtolicæ decimum omnium proventuum à Clero exigeret denarium. Contra hanc graviffimam & inſolitam exactionem Papæ, in unum convenerunt omnes præpoſiti totius Cleri trium provinciarum Trevirenſis videlicet Moguntinenſis, & Colonienſis una cum Abbatibus noſtri Ord. & alijs multis, atque unanimi voto concluſerunt, quòd Romano nihil velint contribuere Pontifici, & hoc ipſum Nuntio ejus memorato tunc apud Moguntiam, pro poſtulatione quam fecerat, reddidère reſponſum; & quia funiculus triplex difficile rumpitur, ut eò fierent contra Ponti-

Ponti-

Pontificis importunam exactionem fortiores; postquam inter se de nihilo dando convenerant, litteras etiam ad alias Germaniæ provincias, & Dioceses, repente mittentes, omnem Clerum & Monachos in suam traxere sententiam; & ne forte contumaces judicarentur potius, quam defensores antiquæ libertatis, etiam Romano scripserunt Pontifici causas, ob quas nihil essent daturi, & plures & rationabiles, tam per litteras, quam per solemnes Nuntios assignantes. His Papa cognitis & metuens fieri dissensionem, silentio rem perpetuo sepelivit.

MCCCLIX.

Anno Wichardi Abbatis sexto, Carolus Imperator convocavit omnes Principes Regni ad colloquium in Moguntiam propter novam & inauditam Romani Pontificis exactionem pecuniarum, quam omni Clero per totam Germaniam in grave Regni detrimentum imponere contenderat: convenire plures, & in publico magnatum confesso Philippum Episcopum Cavallicensem, Apostolicæque Sedis Legatum & Nuntium audiverunt. At ille commissum sibi legationis officium fideliter exequi desiderans, multa produxit in medium, quibus speculatione suâ per suasurum se Principibus æstimabat. Relatione præsulis auditâ, negotium concilio tractandum committitur, & super dando responso per viros undecunque doctissimos articuli scribuntur. Erat in eo Conventu Principum Conradus de Alzeia Cancellarius Ruperti Comitis Palatini vir ingeniosissimus, & omnifariam eruditus, cui Principes respondendi pro Cleri defensione commiserunt officium; qui multis rationibus dixit, scripsit atque persuasit, in ea postulatione Papæ nihil fore dandum. Cujus articulos, quoniam memoriâ digni sunt, litteris breviter commendamus.

Conventus Principum in Moguntia pro Clero contra Papam.

Conradus de Alzeia Cancellarius Palatini, pro Clero loquitur.

Adveniente statuto die, in quo dare Cæsar cum Principibus Legato decrevit responsum, prædictus Conradus in medio stans & iussus loqui, sic inchoavit. *Aurifodinam, Romani, Germaniam semper habere & exhaustire cupientes, multos & varios ab olim excogitavere modos, quibus omnia suo subdidissent imperio. Cum autem ad nos divina providentia Romanum transtulerit Imperium, reor, nobis invigilandum, ne viribus & nervis Sacerdotium evacuet regnum. Quid Romanus Pontifex præter litteras & verba Regno confert Germanico? nihil cerè. Sit Dominus beneficiorum omnium, quantum ad eorum dignam provisionem pertinet: sed eorum proventus ministrantibus permittat. Stulta est meâ sententiâ Germanorum devotio: qua Romanis vulturibus, qui sunt insatiabiles, cibum parat, filiis proprijs magna inedia laborantibus. Vestrum est igitur, ô Cæsar & Principes, vestrum est cogitare, quod multis & varijs modis, causis simul & commendationibus Germaniam vestram pecunijs suis exhaustit, spoliât & denudat Italia: cujus avaritia nihil est satis; quamquam singulis annis multa florenorum millia nostris de sudoribus, ne dicam sanguinibus, in os suum, quod nunquam dicit, sufficit, trajciat. Ex Italia namque species aromaticas, medicinales quoque, oleum olivarum, vinum malvaticum, pannos sericos, & pleraque similia quotannis comparamus pecuniâ, pro quibus incredibilem aurisummam Germani exponimus. Quid obsecro nobiscum aut nascitur, aut habetur, pro cujus commutatione nobis Italia vel unum denarium restituat? Denique filios nostros Romam non sine multis pecunijs, ut mores curia (ne dicam abusiones, dolos, & fraudes) vel ibi discant, vel in Avenione: seu ut litteris dent*

Dicit Germaniam pecunijs exhaustiri per Romanos & Italos.

Germaniâ varijs modis Italia pecunijs denudare solet.

Olim Con-
firmabant
Archiepiſc.
ſuos Epiſc.

Eccleſias
per provi-
ſiones Papæ
dicit eſſe de
paupera-
tas.

Clerum di-
cit, nec de-
bere nec
velle poſſe
Papæ con-
tribuer.

Cōſultatio
huius viri
nimis mor-
dax & acer-
ba contra
Papam.

Cæſar cum
principibus
legato de-
dit reſpon-
ſum pro
Clgro.

operam, & Eccleſiaſtica beneficia, quæ Patres noſtri ſuis inſtituere pecunijs, novis ſemper obtineant (non dico emanant) commercijs. Nemo eſt veſtrum, o Principes, qui non intelligat multam curia papali pecuniam ex Germania ſingulis annis inferri pro Confirmatione Prælatorum, pro impetratione beneficiorum, pro cauſis litium & contentionum, quibus provocatur ad examen Sedis Apoſtolica: pro diſpenſationibus quoque, pro conſequendis indulgentijs, & gratijs ac varijs privilegijs abſolutionibusq̃. Neque hoc latet ſerenitates veſtras, quod ab initio Chriſtiana religionis omnes Archiepiſcopi per totum orbem ſubjectos ſibi confirmabant Epiſcopos, & quod juxta conſtitutionem beati Papa Gregorij primi Archiepiſcopis dabatur gratis, & pro eorundem confirmatione nihil penitus exigebatur, ſecundum quod Dominus & Salvator noſter in Evangelio ſuis præcepit Apoſtoliſ dicens: gratis accepisti, gratis date. Sed omnia nunc videmus inverſa, omnia in deterius commutata. Confirmationes hodie gratis non dantur, nec pallium ſine pecunia conſertur Archiepiſcopo, ſed maximam auri ſummam compelluntur exponere, & nihilominus priſtinum Epiſcopos ſuos confirmandi privilegium his noſtris temporibus per Joannem Papam XXII. eis violenter ablatum eſt, in gravem totius regni Germanici damnum, incommodum, & detrimentum, quod omnibus manifeſtum eſt. Et ecce poſt hæc & alia tanta gravamina, quibus non ſolum Clerus, ſed univerſum Germania regnum exhauritur, & leditur, novum & hætenus numquam auditum Rom. Pontifex à Clero petit ſubſidium, quod antea nullus Papa præſumpſiſſet cogitandum. Cenſuras minatur, & pœnas non dantibus vel contradicentibus inſtigendas. Quapropter cum iſta nova ſint, & prius inaudita, nullâ ſunt ratione admittenda. Principijs ergo malorum obſiſtite, & non permittatis hanc ſervitutem turpem prævalere. Mementote Principes, quantam calamitatem, miſeriam, deſtructionem, & in utroque ſtatu diſpendium proviſiones Apoſtolica plerique Eccleſijs Germania intulerint, dum Pontifices Romani canonicè per capitula electos repudiant: & non electos præſules introducunt. Hinc lites & contentiones graviffimæ inter partes ſubſecuta, quantam deſolationem Eccleſijs induxerint, nemo noſtrum ignorat: per talem nempe occaſionem nobis hæc Moguntina Eccleſia, quod vobis conſtat omnibus, in ultimam paupertatem devenit. Simile contigit Eccleſijs Herbipolenſi, VVormatienſi, Argentinenſi, Friſingenſi, Metenſi, & multis alijs, quarum redditus atque proventus per diſſenſiones electorum canonicè & proviſorum à Papa miſerabiliter fuerunt diſtracti. Unde concludendo breviter, etiamſi omnino deberet Clerus, aut vellent Papæ poſtulatam contribuere ſubſidium, ſicuti nec vult, nec omnino tenetur, tamen non poſſet, cum propter cauſas nunc dictas, tum propter multiplices rationes, ſi opus fuerit, allegandas, & maxime propterea, quod Principibus Germania non ſolum eſſet turpe, ſed etiam diſpendioſum, ſi hanc ſuper Clerum ſuum induci permitterent Italia ſervitutem. Dixit & alia multa, quæ principibus ad perſuadendum pro Clero ſibi videbantur accommoda, quorum cum nonnulla derogare auctoritati Rom. Pont. ſit manifeſtum, ſilentio potiùs ſepelienda judicamus, quàm ſcriptis noſtris in notitiam transferre poſteritatis; conſitemur enim publicè, nos cum Rom. ſentire ſacroſancta Eccleſia, & Auctoritatem Summi Pontificis velle pro viribus deſenſare.

Poſterâ die Imperator & Principes advocantes Legatum S. Sedis Apoſtolica, reſponſum illi ſuper his, quæ nomine Rom. Pontif. Innocentij de ſubſidio, ne dicam exactione Clericorum propoſuerat, cum honeſtate & modeſtia reddiderunt dicentes: *Clerum tam inſolita dare nullate-*

nas

mus posse, multaque pro ejus defensione rationabiliter in medium protulerunt, maximè tamen Cæsar iniquo tulit animo, quòd præ cunctis nationibus Europæ solos Papa Germanos hamo piscationis inconfuetæ, atque illicitæ penitus in servitutem volebat deducere. Unde commotus aliquantulum animo præsentem Legato in medio principum dixit: *Quid est Domine Episcopo, quòd Papa pecuniam à Clero multam exigit, & mores reformare Clericorum non intendit? videtis quomodo vivant, in quanta superbia & elatione, avari, cupidi, luxuriosi, & supra modum delitijs affluentes. Quo incedant habitu, pudet dicere: utpote qui militibus hujus mundi similiores sunt, quàm servis omnipotentis Dei. Sine ordine vivunt ubique, sine honestate, sine timore Dei, in omni libertate peccantes, & nemo est, qui corrigat, nemo qui prohibeat, nemo qui emendet. Vos autem Rom. pastores & Pontifices lanam rapientes nihil de salute ovium estis solliciti.* Cùm Cæsar ista loqueretur in confessu Principum, & vitia Clericorum simul & avaritiam Episcoporum publicè & modestè carperet, aderat Canonicus quidam principalis Ecclesiæ Moguntinæ nomine Cuno de Falckenstein, quem coadjutorem Henrici quondam Archiepiscopi fuisse suprà anno Wichardi Abbatis primi quinto diximus, qui etiam Trevirorum postea factus est Archiepiscopus. Is Caputium habebat in capite auro gemmisque nimis pretiosum, quod Imperator capiti suo imposuit, & quod suum erat, de panno simplici super caput Cunonis relocavit. Deinde ad principes conversus dixit: *Quid vobis videtur? nonne militi videor in caputio Cunonis similior, quàm canonico?* Restituto autem caputio Cunoni, suoque recepto ab eo, dixit ad Gerlacum Moguntinum Archiepiscopum: *Præcipimus vobis Domine Archiepiscopo, sub ea fidelitate, quâ nobis & regno estis iuramento astrictus, quatenus Clerum vestrum juxta Canones sanctorum Patrum reformare studeatis, eumque in moribus, vestibus calceamentis, capillis, & cæteris voluptuosis, nimiumque sumptuosus delitijs atque abusionibus refranetis, & omnes ad debitè, honestè, religiosè vivendum compellatis. Eorum verò qui rebelles & inobedientes reperti fuerint, bona & fructus beneficiorum occupetis, & fisco nostro regali inferatis, vel etiam si necesse fuerit, ipsos contradictores carceribus mancipetis.* Hoc ipsum cæteris regni Pontificibus Imperator præcepit.

Philippus autem Cavallicensis Episcopus supradictus Apostolicæ Sedis orator ac nuntius, posteaquam negativum Cæsaris audivisset responsum, & cognovisset, quòd Clerus contra Papam sese mutuò colligasset, Cæsare simul & Principibus defensoribus, post diem octavum nave conscensâ cum suis familiaribus descendit ad Coloniam, & inde Galliam in Avenionem ad Papam reversus est. Legato tandem reverso ad Pontificem sine fructu legationis sæpe dictæ, Papa concepto æstuans desiderio, cùm subsidium à Clero Germaniæ, sicuti speraverat, non posset assequi, ne frustra conatus suos impendisse videretur, ex alia parte navigij rete suum in capturam piscium laxavit. Emissis namque nuntijs suis per universam penè Germaniam, præcepit medietates omnium beneficiorum tunc vacantium & vacandorum biennio colligi, & in usus Camerae Apostolicæ reservari.

Anno etiam prænotato inter senatum & cives oppidi Nürenbergensis facta est seditio magna. Dederat Imperator in mandatis nonnulla senatui, quæ communi populo haud parum displicuerunt. Unde convenientes

Cuno de Falckenstein Canonicus de factu suo faceret reprehensus à Cæsare

Legatus sine fructu optato in Avenionem ad Papam revertitur,

Cives Nürenbergenses contra Imp. & senatum conspirant,

Imperator
quâ indu-
ſtriâ con-
ſpirationē
hanc ſeda-
verit.

Artificum
conventi-
cula id eſt
Zünſſten
Nürenber-
gæ depo-
nuntur ex-
ceptis Ma-
cellarijs.

Joannes
Galliæ Rex
ex captivi-
tate dimit-
titur.

Wichardus
II. Abbas
Hirſaug.
moritur.

turmatim in conventiculis & ſympoſijs ſuis Zünſſten vulgariter nuncupa-
tis multis & varijs ſe cohortationibus contra Imperatorem Carolum &
ſenatum armaverunt. In tantum brevi convaluit iſta plebeja conſpiratio,
quòd nonnulli ex eis omnino concluſerant, Imperatorem ſi poſſent, quo-
cunque modo, tempore & occasione interficere. Imperatori, qui tum
Nürenbergæ fuit, res conſpirata innotuit, qui nihil moratus auctorem
ſeditionis factæ in populo fecit adeſſe, quem blandis ſermonibus, & obla-
tione 1000. florenorum aureorum in ſecreto ſibi concilians maximum
fecit eſſe fautorem; nam mox ut ab Imperatore tam glorioſè muneratus
diſceſſit, mutavit conſilium factis, & eos quos prius ut princeps factiōnis in
odium Cæſaris potenter concitaverat, jam nunc ad obedientiam & ſubje-
ctionem humiles totis viribus revocabat. Verùm dum à complicibus non-
nullis argueretur levitatis reſpondit: *In turpi voto honeſtè mutandum con-
ſilium.* Eo liberatus periculo Cæſar, ut omnem plebi occaſionem deinceps
conſpirandi auferret, magnâ uſus induſtriâ, omnia conventicula,
collegia ſive monopolia vulgaritur, ut diximus, Zünſſten appellata, in
quibus artifices diebus feſtis in unum convenire ſolebant, ad confabulan-
dum, bibendum, conſiliandum (non dico ad detrahendum & conſpi-
randum) ſinguli ſecundum artificia ſua, imperiali auctoritate depoſuit,
interdixit perpetuò & damnavit, propterea, quòd eatenus cives omnia
conſilia ſua contra ſenatum & omnem majoritatem in eiſdem habere
conventiculis tutò conſueverunt.

Sarcopolæ verò, quos macellarios, ſive carniū paratores nuncu-
pamus, quoniam pro parte Imperatoris Caroli atque ſuorum fidelium
fortiter ſteterunt in hac ipſa conſpiratione adverſum ſædiſfragos conju-
ratos, magnis à Cæſare honoribus collaudati ſunt, & priſtinum inter
ſe conveniendi monopolium ab eo permiſſum & confirmatum (cæteris
extinctis omnibus) acceperunt. Inſuper in perpetuam huius fidelitatis
memoriam Cæſar macellarijs quædam privilegia, & ludos circa carnis-
privium exercendos indulſit.

Eodem anno Eduardus Rex Angliæ multâ interveniente pecuniâ &
precibus amicorum non paucis Joannem Gallorum regem, & Philippum
ejus filium, quos in alterum nunc annum tenuerat captivos, ſub certis
conditionibus liberos dimiſit. Qui reverſi tandem in Galliam, nihil
eorum quæ promiſerant Eduardo Regi, ſervârunt. Quapropter indi-
gnatus ille contractis undique copijs pugnatorum, cum 150. navibus
maximum ſequenti anno exercitum duxit in Galliam: Pariſios iterum
obſidione vallavit, devaſtatîſque omnibus magnâ Galliam calamitate
afflixit.

Anno Dominicæ Nativitatis prænotato, vicesimâ ſeptimâ die menſis
Novembris obiit Wichardus ejus nominis ſecundus Abbas huius Cœnobij
Hirſaugienſis xxxiii. anno ſui regiminis vi. nondum completo. Vir bo-
nus, manſuetus, & quantum ad curam pertinet temporalem, pro illo
tempore ſatis idoneus, qui diutius ſi vivere potuiſſet, res Monafterij di-
ſtractas plures ſine dubio revocâſſet ad jus ſuum, quod negligentîâ turpi
priorum amiſeraſſet.

Eodem anno xx. die menſis Decembris Philippus Episcopus Cavalli-
cenſis Apoſtolicæ Sedis Legatus, de quo diximus antea, convocavit
plures

plures Ordinis nostri Abbates ad se Moguntiam, & pro Monasteriorum reformatione multa cum eis tractavit: inter quos fuere præsentēs Hermannus Abbas S. Albani, Wiricus Abbas S. Jacobi Moguntinensis, Philippus Abbas Spanheimensis, Abbates quoque Limpurgensis, Blidenstattensis, montis S. Joannis Vingaviensis & alij plures; veruntamen nullus tunc propositæ reformationis subsequeretur effectus.

De Wignando hujus Monasterij Hirsaugiensis Abbate XXXIV. qui præfuit annis xx. mensibus x. diebus xx. & de varijs, &c.

 Nno Dominicæ Nativitatis prænotato MCCCLIX. Indictione Rom. XII. hujus Monasterij Abbatia post mortem Wichardi Abbatis secundi, ut diximus, vacante, prior & fratres, quibus competebat jus eligendi rectorem, ne destitutionis curæ pastoralis aliquod experirentur incommodum, VII. die mensis Decembris pro novi pastoris electione ad locum capitularem in unum conveniunt, & præmissis orationibus consuetis, ad electionis negotium in Dei nomine processerunt. Scrutinio itaque per singulorum vota ex ordine præmisso, pars major eligentium, & senior Wignandum ex Collegio Conventus Monachum in Abbatem elegit, cui & reliqui omnes sine contradictione unanimiter consenserunt. Qui à Gerardo de Erenberg Spirensium Episcopo confirmatus, & solemnī pompâ benedictus præfuit huic Monasterio XXXIV. Abbas in multa sollicitudine annis xx. mensibus x. diebus xx. Natione fuit Germanus, patriâ Suevus, militari genere ortus, probis ac honestis parentibus procreatus, qui à pueritia Monasterio traditus, moribus & consuetudine utebatur inventis. De cujus vita & conversatione pauca scribere possum, propterea, quod Monachorum ignava pigrities res memoratu dignas & gesta Prælatorum litteris mandare, aut non potuit, aut certè contempsit. His namque temporibus miseranda Ordinem nostrum oppressit calamitas, quando non solum in isto insigni Monasterio Hirsaugienti, sed & in cæteris penè omnibus, cuncta spiritualis disciplina, & sancta exercitia defecerunt. Unde mirandum non est, nos historiam continuare de gestis Abbatum Hirsaugiensium minimè potuisse, cum & negligentia Claustralium bene gesta Rectorum litteris non comendaverit, & Prælati forsitan nihil aut parum memoriâ peregerint dignum. Magna enim fuit circa hæc tempora Monachorum & damnabilis ignavia, qui cum sancto religionis proposito, & fervore observantiæ regularis, etiam divinorum amorem, & studium abjecerunt scripturarum, nihil minus quàm constitutiones Regulæ vel SS. PP. animo cogitantes.

MCCCLX.

Anno Wignandi Abbatis primo, Carolus Imperator Conventum principum celebravit, in oppido Regni Eßlingen partium Sueviæ, & multa cum eis de communi utilitate omnium Germanorum tractavit. Factum est autem in die quadam Imperatore cum principibus suis in Refectorio Fratrum minorum habente colloquium, cives in seditionem versi contra familiam Cæsaris, movere arma non timuerunt, quod malum haud

Wignandus fuit Abbas.

Monachorum his temporibus fuit ignavia magna.

Cives oppidi Eßlingen contra Imperatorem rebellant.

haud parvam oppido turbationem concitavit. Nam in tantum concepta seditio convaluit, quòd cives furentibus perfimiles Cæsarem invadere, & contumelijs afficere tentârunt; qui elapsus eorum insaniam ad tempus declinavit. Post menses paucos, cùm Eslingenses non solum commissorum in Cæsarem nullam peterent veniam, sed magis in superbiam elati, mandata imperialia contemnerent: iratus ille magnum Principum & civitatum, oppidorumque regni exercitum contraxit, & veniens oppidum Eslingen obsidione fortissimâ vallavit: Ducem verò exercitus Eberhardum Comitem de Wirtemberg fratrem Udalrici constituit, & sub ejus directione militiam commendavit.

100. florenorum millibus pacem emunt Eslingenses.

Comes igitur Eberhardus jussu Imperatoris Eslingen fortissimâ obsidione cingens, oppidanos quotidiano impulsu haud mediocriter fatigavit. Qui serò considerantes in malo se positos, eò quòd tantæ multitudini pugnatorum nequaquam possent resistere, de sua cæperunt præsumptione in Cæsarem commissâ dolere. Igitur necessitate extremâ compulsi, pacem quam multorum judicio non merebantur petunt, & accipiunt, datis pro expiatione commissi sceleris Imperatori Carol'o sexaginta millibus florenorum, ac Comiti Eberhardo triginta millibus pro refusione expensarum, quas belli hujus occasione fecerat, vel ut quidam scripserunt, quadraginta millibus in prompta pecunia solutis: sicque pacem plebs furiosa, quam violaverat, pretio centum millium florenorum emere compulsâ est, & solutâ obsidione quilibet eorum, qui convenerant, in sua redierunt, oppidanis de Eslingen multum confusis, & per omnia valdè humiliatis. Hâc victoriâ nimium elatus Comes Eberhardus, quem Carolus Imperator IV. Capitaneum super XXIV. civitates & oppida regni Germanici constituerat, in subditos regni tyrannidem exercebat, illicitis & inconsuetis illos exactionibus gravando, ut multi cives & oppidani ejus crudelitatem non ferentes mutare domicilia cogitaverint. Postremò tamen consilio accepto se omnes Comiti unanimiter opposcentes contra illum ad Cæsarem provocaverunt. Imperator his intellectis Comitem Eberhardum piè monuit, quatenus à gravaminibus illicitis & inconsuetis desisteret, & civibus regni sibi ad tempus, non perpetuò commissis nihil molestiæ inferret. Sed ille piam Imperatoris admonitionem contemnens, & in sua cupiens tyrannide permanere, confederationem seu potius conjurationem cum Ducibus Austriæ in odium ipsius Cæsaris iniit, & quoscunque potuit, contra illum provocavit. Quibus Cæsar auditis, ut rebellem & inobedientem amovit ab officio Vicariatus regni, & jussit in suo illum privatum degere dominio. Qui fretus amicorum potentiâ jussa Imperatoris sui sprexit atque contempsit, & se ad rebellandum totis viribus comparavit.

His motibus in regno malè subortis Imperator Carolus in Bohemia regno suo nativo atque paterno degebat, sententias atque censuras in Eberhardum Comitem de Wirtemberg fulminans & emittens auditu terribiles, quas ille omnes contempsit. Unde inter ipsum Comitem & regni cives magni oriebantur tumultus, & omnia bellandi monstrum & faciem futuræ desolationis præ se ferebant. Quorum consideratione motus Imperator, nec minus à regni civibus exoratus, Rupertum Palatinum Comitem ac Baviaræ Ducem electorem regni principem belli imperialis Ducem

Ducem pro civitatibus regni & oppidis, . aque Capitaneum esse voluit, cui & bellum contra Eberhardum Comitem prænominatum gerere mandavit. Comes autem Eberhardus nihili pendens mandata Cæsaris, viriliter se parat ad resistendum, habens in adiutorium Duces Austriæ Carolo satis infestos, Ducem quoque de Teck, Barones illos de Lymburg, quos vocant vulgò. *die Schencken* / nòsque pincernas imperij nuncupamus: aliòsque Sueviæ Comites Barones ac nobiles multos, qui Cæsari & regno unanimi consensu pertinaciter contradixerunt. Horum omnium suffragijs Comes Eberhardus magnum pugnatorum congregavit exercitum, quorum potentiâ fretus Cæsaris & regni præstolabatur adventum. Imperator verò postquam intellexisset Comitem se parare ad rebellandum, exercitum congregavit & ipse prævalidum ex Bohemia. Ungaria. Lituania, & universo Germaniæ regno, veniens contra illum in Sueviam. Comes autem animosè cum suis occurrit Cæsari, non satis providè bellaturus, cùm Cæsar ad minus haberet exercitum duplo majorem. Congressione igitur præsumptâ, Comes Eberhardus, postquam consideravit, se potentiam imperialium militum ferre non posse, retraxit pedem, & in oppidum Stutgardiam se recepit. Carolus autem Imperator, qui à Nürenberga per Rhætiā inferiorem contra Eberhardum duxerat exercitum, oppidum quoddam Alen nomine, quod olim Comites de Oerdingen pro viginti millibus florenorum Comitibus de Wirtenberg impignoraverant, obsedit, & violenter imperio suo captum subjecit. Quo potenter obtento præsidium posuit, & postea etiam *Schonendorff* obsedit. Rupertus autem Comes Palatinus Rheni Baviaræque Dux, quem Cæsar amoto Eberhardo Vicarium suum in regno constituerat, sicut dictum est, ex civitatibus & oppidis regno subjectis fortem adunavit exercitum, quem per pagum, qui vocabatur Zabergevv, ducens contra Comitem Eberhardum nonnulla ejus oppida & castra expugnando obtinuit. Deinde Gremin-gen cepit: Augustenses verò Constantienses & alij cives regni Beppingen obsidione cinxerant, & discurrentes per villas multa pauperibus intulerunt damna. Comes autem Eberhardus depopulationem suorum graviter ferens cum exercitu exivit Stutgardiam, & veniens contra Imperatorem haud procul ab oppido *Schonendorff* animosè committit prælium. Congressione initâ pugnatum est acriter, & diu anceps pugna consumpsit ab utraque parte plurimos. Tandem victoria cessit Imperatori, Comes Eberhardus victus est, & ejus exercitus à Regno superatus, diffusus atque dispersus. Multi ex parte Comitum in eo prælio ceciderunt gladio intercepti, & multi fuerunt capti. Comes igitur necessitate compulsus, cùm se multitudini tantæ cerneret non posse resistere, pacem à Cæsare per medium Episcoporum Augustensis, Constantiensis, & Spirensis cepit postulare. Quorum petitionibus Imperator consentiens pacem dedit Comiti Eberhardo postulanti sub his videlicet conditionibus. In primis fuit per electos partium arbitros conclusum, quòd Comes Eberhardus fædus, quod cum Austriæ Ducibus contraxerat, revocando cassaret, & nullam deinceps ligam seu confederationem contra Imperatorem, aut regnum cum illis omnino haberet. Deinde judicium fuit decreto sancitum, quòd Comes Eberhardus Advocatiam Aregai sive Vicariatum, quem à Carolo Imperatore super xxiv. urbes & oppida regni susceperat, resignare

Eberhardus
Comes ad
bellum se
parat con-
tra Impera-
torem.

Bellum in-
ter Imp. &
Wirten-
bergenfes.

Concordia
facta inter
Cæsarem
& Comi-
tem.

Pacis Con-
ditiones.

reſignare deberet, & ſe nullatenus de illo amplius intromittere. Tertiò fuit per arbitros partium decretum & judicatum, quòd Comes Eberhardus civibus regni omnibus & ſingulis coram Imperatore, aut ejus judice delegato ſuper injurijs per tyrannidem irrogatis de juſticia debeat, & velit reſpondere. Quartò fuit ſententialiter pronuntiatum, & concluſum, quòd Comes Eberhardus imperio, regno & Cæſari Carolo fidelis, ſubjectus & obediens perpetuò debeat perſiſtere, & neminem deinceps in ejus odium ſeu rebellionem quomodolibet provocare. Quintò fuit per arbitros decretum, quòd Imperator tam ipſum Comitem Eberhardum, quàm Ducem de Teck, & cunctos alios conſederatos ſive auxilia- rios milites nobiles & ignobiles præmiſſo bello implicitos (Auſtriæ Ducibus duntaxat exceptis) ad reconciliationem, & gratiam debeat reci- pere, & commiſſa omnia plenè indulgere. Sextò ſtatuērunt, quòd omnes captivi ab utraq; parte quomodolibet ſine aliquo ſui detrimento, vel dam- no liberè dimittantur, & quatenus firma ſit conſtitutio pacis, quòd Impe- rator Comites ipſos principales de hoc faciat ſecuros. Septimò Judices decreverunt, quòd Carolus Imperator omnia oppida, caſtella, & muni- tiones per ſe vel per alios bello durante captas excepto Alen oppido ſolò, Comiti Eberhardo debeat reſtituere, & pacem litteris imperialibus con- firmare. Hæc ſummatim pro pace fuerunt per Commiſſarios decreta, & ab utrâque parte laudata, & confirmata. Sic ergo pace inter regnum & Comitem de Wirtemberg Eberhardum reformatâ, Alen oppidum Fiſco regio pro multa fuit adjudicatum.

Contentio
inter Archi-
epiſcopum
Trevirorū
& Comi-
tem de Star-
ckenburg.

His etiam temporibus inter Comitem Moſellanum de Starckenburg, & Walramum Comitem de Spanheim ex una parte, & Bohemundum Archiepiſcopum Trevirenſem alia ex parte graves oriuntur diſcordiæ propter quædam caſtella & dominia, quæ ad juſ Comitis de Starcken- burg pertinebant ab olim, ſed per Archiepiſcopum violentâ invaſione detinebantur. Unde Comes in auxilium rogatis Walramo prædicto Comite de Spanheim, Henrico Comite de Veldentia, & quibuſdam alijs. bellum indixit Archiepiſcopo, & prædas in illius pauperes exercebat. Archiepiſcopus autem contractis copijs terram Comitis de Starcken- burg ingreditur, & hoſtili incurſione cuncta demolitur, villam Enckirch imprimis occupavit, deinde caſtrum Starckenburg in monte ſitum Mo- ſellæ obſidione vallavit. Quâ quidem obſidione durante munitionem in pede montis juxta Moſellæ fluvium, quam Comes pro novo telonio contra voluntatem omnium Moſellanorum erexerat, memoratus Archie- piſcopus cepit, & igne ſubmiſſo funditus deſtruxit; major enim diſſen- ſionis cauſa inter eos fuit, præſumpta novitas telonij, quod ſine conſenſu principum Comes ab Carolo Imperatore clauſteſtinè impetraverat; ſed victus ab Archiepiſcopo pacem petijt, & omni juri telonij novi perpetuò renuntiavit. Superato Comite de Starckenburg, & in deditionem coactò, Boemundus Archiepiſcopus terram Comitum præſcriptorum de Span- heim, & de Veldenz cum exercitu intrare ſtatuit, quos ſibi auxiliares ille de Starckenburg aſſociaverat. quod mox ubi illi cognoverunt, miſſâ legatione pacem poſtulaverunt, & impetraverunt.

Univerſi-
tas Pragenſ.
in Bohemia
ab Imper.
fundatur.

His quoque temporibus Carolus Imperator iv. ex Rege Bohemiæ, ut ſupra diximus, factus, cùm eſſet vir in ſcripturis mundanis haud me- diocriter

diocriter doctus, utpote qui non solum apud nostros Germanos, verum etiam apud Parisienses Gallos in juventute litteris operam dedit, volens & regnum honorare patrum, & suum in viros doctos scientissimum declarare affectum, Gymnasium, quod nostri studium vocant generale, sive propter copiam scientiarum universale, Pragæ instituit, quod tam Papæ, quam suis privilegijs simul, & stipendijs ultra Gymnasia totius Germaniæ omnia mirum in modum decoravit. Confluxit illic magna multitudo studentium, cum propter ubertatem victualium, tum propter singularem & multifariam gratiam privilegiorum simul, & doctorum copiam, quos ex diversis nationibus adduxerat. Duravit hoc ipsum Pragense Gymnasium per annos ferme quinquaginta in magna celebritate, & gloria, tam numero personarum, quam ubertate scientiarum & copiâ præceptorum sive doctorum in omni facultate peritorum. Verum postea ut suo loco inferius dicitur, multis erroribus & hæresibus deturpatum viluit, & usque in præsentem diem Schismaticorum synagoga permanfit.

Memoratus etiam Imperator Carolus pro majore regni gloria Bohemorum Ecclesiam Pragensem Episcopalem, quæ Archiepiscopo Moguntino eatenus fuit subiecta, in Archiepiscopalem erexit, subijciens ei duos Episcopatus, Olomucensem videlicet, & alium, cujus nomen hæc vice non occurrit. Multis quoque eandem novam metropolim Pragensem redditibus donationibus & privilegijs decoravit. Quæ quidem Ecclesia Pragensis post annos ferè 50. varijs hæreticorum erroribus polluta caput Schismaticorum facta est, & manet SS. Rom. Ecclesiæ rebellis in præsentem diem. Pontificem habet non alium, quam Schismaticum, & ab Unitate S. Matris Ecclesiæ pro suis sceleribus aut fugientem, aut depositum, & à Summo Pontifice jure excommunicatum. Canonicorum tamen sacer Conventus, qui in monte S. Wenceslai habitat, ubi & Ecclesia cathedralis adhuc sine Pontifice manet. Deo sub obedientia Sedis Apostolicæ similiter militat. Plures etiam Bohemorum Schismatici sunt, non omnes, quemadmodum opportuno tempore plenius infra dicemus. Apud Ingelenheim regiam villam, Moguntinensis Dioecesis, inter Moguntiam civitatem & Bingæ oppidum medio itinere sitam, Aulam eatenus regalem atque imperialem, Cœnobium fecit Canonicorum Regularium S. Augustini Episcopi quondam Hipponensis in Affrica, constituens illis ejusdem vitæ præpositum. Quod quidem Cœnobium pleno jure subjecit Abbati S. Caroli in Praga ejusdem religionis, cujus hodie est fratres, & præpositum, quoties fuerit necessarium, instituere, & locum, ut superioris, visitare.

Constituit etiam prædictus Imperator, neminem ad canonicatum in eo Cœnobio debere admitti, qui natus de Bohemia non esset, quod ita servatur in hunc diem. Distat verò itinere à Moguntia rectè versus Bingen oppidum per terram Ingelenheim villa imperialis memorata miliaribus Germanicis duobus, in cujus aula, quæ modo est Cœnobium, sicut diximus, Carolus Imperator magnus creditur fuisse natus, qui non minus Rex fuit Francorum Orientalium ac totius penè Germaniæ, imò primordialius, quam omnium Gallorum, qui nomen Franconicum ab Orientalibus & non aliunde susceperat. In memorato Canonicorum Cœnobio locus est bibliothecæ tenuis, in qua nunc altare constructum

Episcopatus Pragensis in Archiepiscopatu erigitur.

Carolus magnus non in Gallia, sed in Germania natus.

Festum
Lanceæ,
Clavorum
& Coronæ
Domini
instituitur.

cernitur, ubi lectus olim nativitatis Caroli Cæsaris magni habebatur. In eadem quoque regali camera, quæ nunc & bibliotheca est Canoniorum & Capellæ, Carolus ipse magnus gladium cælitus fertur ab Angelo suscepisse, in quo devicit Hispaniam, & iter ad S. Jacobum Christianis tutum paravit in Galitiam. Qui gladius non multæ longitudinis hodie apud Nürenbergenses ostenditur, & inter Sanctorum reliquias Imperiales habetur. Denique Carolus Imperator iv. Dominicæ Passionis & mortis cultor & venerator devotissimus à Rom. Pontifice precibus impetravit institutionem & celebrationem festi Lanceæ, clavorumque Domini cum indulgentijs multis, quod festum quotannis feriâ vi. post octavas paschæ Papa concessit per universum orbem Christianum solemniter celebrandum.

Rex Anglo-
rum Eduar-
dus iterum
invasit
Galliam.

Anno etiam prænotato Eduardus Anglorum rex bellicosus, & bello fortunatissimus, posteaquam Joannem Gallorum regem pactorum contemptorem, & violatorem litteris monuisset & nuntijs, quatenus promissa servaret, sed nihil monendo proficeret, arma corripuit, & classem 150. navium per littus maris in Galliam reduxit, & Parisium obsedit. Erat autem exercitus ejus magnus valde, & maximas per totam Galliam strages fecit. Ex hac facie profanæ multitudinis turba illa surrexit latronum, qui Alsaciam sub Duce Archipresbytero, sicut dicemus, post biennium crudeliter devastarunt.

Eodem anno in festo S. Gertrudis Virginis cives urbis Herbipolensis à multis retrò annis gens inquietissima & subjectionis nimium impatiens contra superiores suos in seditionem versa, periculosis urbem tumultibus implevit. Unde in furorem concitati, & per civitatem sine ordine discurrentes, nobiliores & ditiores quosque civium, quibus Antistes suas in Republica distribuerat vices, hostiliter invadunt, alios vulnerantes, alios crudeliter occidentes, & reliquos in fugam agentes, extra civitatem eiecerunt. Claves portarum urbis & turres pro libitu suo disponentes, omne dominium in se transferre sategerunt. Sed non diu mansit impunita eorum temeritas, venit enim armatus multitudo præful, & vindictam suscitavit in eos jure, quam temere meruerunt.

MCCCLXI.

Wilhelmus
Dux de Ju-
liaco pri-
mus mori-
tur.

Anno Wignandi Abbatis Hirsaugienſis secundo in mense Februario, nocte quâdam cælum in occidentali parte ardere visum est: & eâdem nocte Wilhelmus ex Marchione primus Dux Juliensis ab hac vita migravit ad patres, quem Carolus Imperator iv. in Conventu Principum Metensi Collegio Ducum adscripserat, ut diximus anno Wichardi tertio, vir certè memoriâ dignus, cultor justitiæ, amator Cleri, & defensor pauperum fidelis.

Eodem anno quo Comites Gerardus videlicet de Monte Colonienſis Diocesis, & Arnoldus de Blanckenheim Trevirensis Diocesis, ambo illo in tempore divites atque potentes in quodam hastario ludo apud Coloniâ Agrippinam acutis se lanceis impetentes mutuò de equis deiecerunt, & ambo mortui sunt. Erant enim ex multo jam tempore animos secretò gerentes ad invicem hostiles, ideò datâ occasione alter alterum dolosè impetere cogitavit & fecit.

Anno

Anno item prænotato posteaquam Reinhardus & Eduardus fratres Geldriæ Duces per annos jam aliquot gravissimas inter se contentiones & lites pro paterno principatu continuâssent, cessit victoria tandem, Eduardo, qui natu minor erat, & dolo circumventum fratrem cepit, custodiæque mancipavit, quemadmodum anno Wichardi Abbatis secundo vel quinto prænotavimus.

Dux Geldriæ fratres alter ab altero capitur annis decem,

Anno quoque præscripto Eberhardus Comes de Wirtemberg filiam suam nomine Sophiam Duci Lotharingiæ dedit uxorem, nuptijs in oppido suo Stutgard magna cum pompa celebratis. Convenerat illuc ad nuptias Principum, Comitum, atque nobilium invitata multitudo maxima, & varia spectaculorum genera juvenus audacior exercebat. Nuptijs interfuit Albertus Dux Austriæ, qui Comiti semper contra Imperatorem Carolum pertinaciter adhæserat. Unde Carolus Imperator, quanquam invitatus à Comite suo promississet venturum, tamen non venit, metuens forsitan sinistrum aliquod in tanta multitudine hominum posse oriri, aut propterea certè, quòd Comiti non satis confideret.

Claruit his temporibus apud Colonenses Joannes de Hildesheim Saxo Ordinis Fratrum B. Mariæ semper Virginis de Monte Carmeli, sacre Theologiæ lector, & multo tempore Prior Conventualis in Cassell oppido Hassiæ, vir studiosus, & suo tempore doctus, qui scripsit super sententiarum Petri Lombardi libros iv. totidem volumina. Ad Florentium quoque Monasteriensem Episcopum de translatione trium Magorum ad Coloniam librum unum, & chronicon etiam historiale suorum temporum lib. i. Contra Richardum Archiepiscopum Armachanum in Hybernia defensorium iv. Ordinum mendicantium lib. i. Opus metricum de monstris in Ecclesia lib. i. Opus quod prænotatur Fons vitæ lib. i. De Antichristo lib. i. Contra Judæos lib. i. In quendam turpia pingentem lib. i. Sermones de tempore & de sanctis libb. ii. Epistolarum ad diversos lib. i. In astronomia etiam nonnulla composuit, aliæque plura, quæ ad noticiam nostræ lectionis minimè venerunt. Hic beati Patris Thomæ Generalis totius Ordinis in Avenione residentis postea Patriarchæ Constantinopolitani viri sanctissimi atque doctissimi quondam auditor atque discipulus fuisse memoratur.

Joannes de Hildesheim Carmelita vir doctus multa scripsit.

Joannes quoque de Thambach patriâ Francus Orientalis Ord. S. Dominici doctor divinarum scripturarum egregius, hæc tempora scriptis & lucubrationibus suis clariora fecit. Inter multa enim scripsit opus pulchrum & utile contra sævientis fortunæ jacula, quod consolatorium Theologicum prænotavit libb. xv. De sensibilibus quoque delicijs paradisi contra Saracenos lib. sermones & alia plura, quæ necdum vidimus. Joannes item de Emenhusen natione Germanus Doctor sacre Scripturæ profundus his temporibus scribendo & docendo apud Gallos Parisienses magno in pretio fuit. Qui inter multa, quæ scripsit, in iv. sententiarum libros totidem non parvæ æstimationis volumina composuit. In plures etiam sacre Bibliothecæ libros valde utiles commentarios lucubrâsse perhibetur. Alia plura scripsit Synthemata, quæ ad nostræ lectionis noticiam non venerunt.

Joannes de Emenhusen doctor profundus plura scripsit.

Joannes etiam Denock patriâ Saxonicus Ord. Eremitarum S. Augustini primus doctor in Gymnasio Pragensi promotus, vir ingenio & doctrinâ

Grinâ clarissimus, scripsit super iv. libros sententiarum insigne opus, quod in memorato Gymnasio publicè legit & recitavit: variarum item quæstionum, quas quodlibeta nuncupavit lib. i. Et quædam alia, quæ non vidimus.

MCCCLXII.

Anno Wignandi Abbatis tertio Udalricus Comes de Wirtenberg, filius Eberhardi uxorem duxit Elisabeth filiam Ludovici Ducis Baviaræ, relictam viduam Scaligeri Veronensium Principis, de qua genuit filium nomine Eberhardum, cognomento pium, principem memoriâ dignum.

Anglicana
pernitiosa
societas
plura deva-
stat domi-
nia.

Ex Hispa-
nia pulsi
venerunt
ad fines
Trevirorū.

Eodem anno reliquiæ maximi illius exercitus, quem Eduardus Rex Anglorum contra Joannem Regem priore anno duxerat in Galliam, ut supra dictum constat, pace inter dissidentes reges confirmatâ in turmam latronum commutatæ sunt; in unum namque conjurantes, ut cunctis viderentur metuendi atque terribiles, Ducem sibi præficiunt, quem Archipresbyterum nuncuparunt. Qui brevi tempore concurrentibus undique hominibus desperatis latronibus & pessimis in magnum crevere numerum, ita ut etiam Regibus æstimarentur timendi; Eduardo namque in Angliam reverso (quoniam ex diversis nationibus erant conducti) cum prædis essent assueti, nec aliud haberent, unde viverent, rapinis, injurijs & desolationibus quorumcunque, vitam agere decreverunt. De Gallia igitur profecti magna cum multitudine in Hispaniam, villas, urbes, castella & oppida improvisè quotquot potuerunt capientes, interfectis habitatoribus funditus destruxerunt, nulli fidem servantes & pollicita, & prædam inter se captam dividentes. Domine Deus quanta mala fecerunt servis tuis Monachis, Clericis, Monialibus & reliquis Christi tui fidelibus isti latrones per Hispaniam, Galliam, vicinasque regiones, incendijs, gladijs, stupris, rapinis, devastationibus, inauditisque crudelitatibus! Ex Hispanijs tandem pulsi per Galliam redierunt, ubique latrocinia exercentes, villas castella & oppidula non satismunita seu per negligentiam custodum deserta capientes, interfectis omnibus habitatoribus, ignibus consumpserunt. De Gallia igitur moventes ad fines Trevirorum copias duxerunt; quod cum Boemundo Archiepiscopo innotuisset, bellum latronibus inferre cogitavit; convocatis etenim tempestivè in auxilium vicinis principibus Wenceslao Luzenburgensium Duce, Walramo Comite in Spanheim, Henrico Comite in Veldentia, Comite quoque de Starckenburg, Comite de Virneburg, Comite de Blanckenheim, Comite de Bare, Comite de Hildesheim, Comite de Saraponte, Comite de Salm, & multis alijs, exercitum pugnatorum non parvum comparavit. Cui Provisorem & principem constituit coadjutorem suum Cunonem de Falckenstein, virum in negotijs sæcularibus & bellicis longâ experienciâ peritissimum, de quo nonnulla etiam in præcedentibus juxta seriem historiæ diximus.

Verum posteaquam audisset Archidux latronum, tantam contra se paratam pugnatorum multitudinem, retraxit pedem, & deflexo itinere exercitum suum duxit in Alsatiâ, nec fuit ausus appropinquare Treverensibus: & quoniam rustici & villani Alsatæ, auditum illorum longè prius, quàm venirent, habuerant, & quàm impij essent & crudeles, ne invenirentur in villis occidendi, dimisso rure cum omnibus suis se in proximas munitiones receperunt; nam etsi esset magna multitudo illa latronum,

latronum, civitatibus tamen & locis munitis vim inferre non poterant, quia machinas ad murorum dejectionem necessarias non habebant, sed villas non munitas destruebant. Venit itque fabulosus ille Archipresbyter cum suo exercitu latronum usque ad Argentinam, & in tenebris noctis castra non longè ab urbe statuerunt, incendio cremantes omnes in circuitu villas, & quidquid uspiam invenissent relictum à fugientibus rapuerunt. Argentinenses metu latronum inopinatè perculsi clausas tenere portas civitatis, nec aliquem egredi permittebant. Per dies autem plures manserunt in Alsatia, & multa pauperibus damna intulerunt. Scripserunt Imperatori Alsatæ, ut veniens cum exercitu latrones illos profligaret, qui remoratus, suspicionem de se nonnullis præstitit malam. Interea societas ipsa Anglicana (sic enim vulgò latronum ille dicebatur exercitus) in magna ferocitate totam percurrrens Alsatiam, omnia extra munitiones desolavit, ruricolos omnes, quos reperit, inauditis affecit supplicijs, & qui se pecuniâ redimere non poterant, ab eis crudelissimè necabantur. Mulieres simul & virgines, tam Christo dicatas, quàm sæculares quascunque invenissent, horrendo libidinis modo polluentes occiderunt, nulli parcentes ætati, ordini, vel sexui, femellas interfecerunt, masculis in servitutem reservatis. Nulli turò licebat sine viæ conductu locum quempiam transire vel ambulare, in omni provincia, seu regione, quam occupassent. Cui autem cùmque salvum dedissent conductum, inviolatum servabant. Captivos, qui se pecuniâ non poterant redimere, sine misericordia interficiebant. Multi tamen beneficio noctis de manibus eorum lapsi evaserunt salvi, oppida & castella plura obsidione cinxerunt, pauca tamen obtinuerunt, quia machinas, sicut diximus, non habebant necessarias. Quotquot verò sive minis, sive terroribus obtinuissent, non servatâ fide promissâ necatis habitatoribus funditus destruxerunt. Tandem posteaquam multis in Alsatia diebus latrocinantibus & sævientibus, tam in agris, quàm in villis plura pauperibus intulissent damna, misit Imperator Carolus IV. pugnatorum fortem exercitum in Alsatiam, quibus Argentinenses, & alij cives regni maxima in multitudine conjuncti, aciem contra latrones illos dirigere statuerunt. Quod illi audientes in fugam omnes conversi sunt, ac tantâ velocitate disparuerunt, ut iter, quod uno die confecerant, in IV. diebus imperiales non fecissent.

Argentinâ
venientes
castra in
circuitu
locârunt.

Latronibus Anglicanis in Galliam procul fugatis, quoniam circa messem tempus fuit æstivum, damna exercitus regni pauperibus intulit non minora in frumento, quàm illi forsitan, quos fugârunt; nam omnia quæ in agris erant frumenta jam penè matura, aut consumpta sunt ab equis, aut conculcata. Unde fames per Alsatiam magna fuit subsequuta, quæ sextum duravit in annum.

Anglici la-
trones de
Alsatia fu-
gati sunt.

Anno prænotato paulò ante ingressum Archipresbyteri in Alsatiam Boemundus de Saraponte Archiepiscopus Trevirorum podagrâ laborans, & senio gravatus, cùm se ad regimen principatus minus idoneum quotidie fieri conspiceret, Cunonem de Falckenstein Ecclesiæ Moguntinæ Canonicum, & ante Gerardum sub Henrico de Virneburg Archiepiscopatus sicut diximus administratorem ad se vocans, de consensu Fratrum suorum Treverensem fecit Canonicum, ac postea in Coadjutorem suum assumpsit, committens ei curam omnium negotiorum temporalium totius Archiepiscopatus.

piſcopatûs. Qui mox Anglicanos latrones ex Gallia irrumperentes fugavit ex finibus Trevirorum, ut dictum eſt.

Cuno fit
Archiepiſc.
Trevirorû
reſignante
Boemund-
do.

Videns Boemundus Archiepiſcopus Cunonis prudentiam, & in agendis rebus quantumlibet arduis facilem diſpoſitionem, gaviſus eſt, & conſilio ſuorum præhabito. ſtatuit illi reſignare Archipontificatum. Mittens ergo nuntios in Avenionem ſolemnes ad Innocentium Papam, reſignandi Archiepiſcopatum Cunoni licentiam petivit & impetravit. Conſenſu autem Rom. Pontificis impetrato Cunoni Pontificatum reſignat, & pro ſuſtentatione ſui oppidum Sarburg cum arce atque proventibus in proviſionem ſuſcipiens annuam quinque deinceps ferme annis ſupervixit.

Wilhelmus
Archiepiſc.
Colonienſis
moritur
& ſequitur
turbatio.

Eodem quoque anno mortuus eſt Wilhelmus Archiepiſcopus Colonienſis, relinquens in theſauris multa millia florenorum, & omnia promptuaria plena, quæ tamen minimè in utilitates Eccleſiæ ſunt verſa, ut dicemus. Nam eo mortuo regulares capituli Joannem ex Comitibus de Virneburg Decanum in Archiepiſcopum elegerunt. Qui pro confirmatione ſui ad Urbanum Papam v. Suceſſorem Innocentij perſonaliter acceſſit, ſed non ſolum confirmationem non impetravit, verum ejus electio per Pontificem in toto caſſata fuit, ut dicemus anno ſequenti, & alius contra voluntatem Capituli ab eo inſtitutus.

Innocentius
Papa vi. in
Avenione
obiit.

Anno item præſcripto mortuus eſt in Avenione Innocentius Papa ſextus vir doctus, & permagnificus, qui ut ſupra diximus, Eccleſiaſtica beneficia non niſi religioſiſſimis & doctis voluit concedere viris. Ejus cadaver in Monasterio S. Andreæ Apoſtoli Cartuſienſium Ordinis, quod extra Avenionem ipſe proprijs fundaverat, dotaveratque impenſis, cum honore debito ſepultum eſt.

Urbanus fit
Papav. Ord.
noſtri,

Innocentio mortuo atque ſepulto convenientes in Avenione Cardinales Wilhelmum Maſſilienſem S. Viſtoris Abbatem Ordinis Divi Patris noſtri Benedicti, tum quidem in legatione abſentem unanimiter in Rom. Pontificem elegerunt, qui Urbanus v. vocatus fuit. Præfuit Eccleſiæ annis octo. menſibus v. vir doctus & morum ſanctitate integerrimus. Iſte Papa Urbanus ex Abbate S. Viſtoris Maſſilienſis, ſicut dictum eſt, factus, patriâ Lemovicenſis, Curiam Papalem ab Avenione reduxit in urbem Romam, multis revelationibus Divæ Brigittæ ſæpius admonitus, quæ curia in Avenione ſteterat, à tempore Clementis Papæ v. per annos ferme LV. non ſine magno detrimento Romæ, & totius Italiæ.

MCCCLXIII.

Adolphus
de Marca
Epifcopus
fit Archie-
piſcopus
Colonienſis.

Anno Wignandi Abbatis iv. poſteaquam Eccleſia Colonienſis aliquandiu vacâſſet poſt mortem Wilhelmi de Genep Archiepiſcopi, convenientes in unum canonici, Joannem ex Comitibus de Virneburg Decanum majoris Eccleſiæ, in Archiepiſcopum unanimiter elegerunt. cujus electionem ut prius dictum eſt, Urbanus Papa v. cauſam nescio, non ſolum confirmare non voluit, ſed penitus caſſavit. Præfuit eo tempore Monasterienſi Eccleſiæ in Weſtphalia Adolphus ex Comitibus de Marca deſtinatus Epifcopus juvenis, & necdum ſacerdotio idoneus. Hunc nescio ad cujus instantiam memoratus Pontifex Rom. ad Archiepiſcopatum Colonienſem, invitis & reclamantibus canonicis promovit. Qui Archipræſulatu ſuſcepto malè præfuit in menſem undecimum, poſtea Romam citatus, ut dilapidator Eccleſiaſticarum rerum ab Urbano Papa,

ne re-

ne, respondere compelleretur super delatis articulis, potius Pontificatum resignavit, quemadmodum sequente anno dicemus.

Claruit his temporibus devotissima Christi famula S. Brigitta Regina quondam Sueciæ, quæ multis illustrata revelationibus Dei, toti Europæ admirabilis fuit; mortuo namque viro suo regnum mundi & ornatum ejus pro Christi amore contempsit, & egrediens cum Abraham de terra & cognatione sua, ne quid animum ejus à timore Domini, & spiritali conversatione posset retrahere, cunctis penè diebus vitæ suæ peregrinata est Romam, ad S. Jacobum, & alia diversa limina SS. jejunijs, vigilijs, eleemosynis, & orationibus sanctis vacans omni tempore. Verùm cætera sanctitatis illius opera cum omnibus sint manifesta, breviter nos absolventes, ad continuationem intentionis propositæ stylum dirigamus.

Anno prænotato mortuus est Theodoricus Beyer de Boppardia Episcopus Wormatiensis, cujus cadaver in principali Ecclesia cum honore sepelitur. Huic promotione Urbani Papæ v. successit Joannes cognomento Landschad de Steinach Ordinis Fratrum Prædicatorum, & sacre scripturæ Doctor, vir optimus, & præfuit annis fermè tredecim non sine persecutione magna, quam non minus à Clero secretò, quàm à civibus manifestè sustinuit. Legi, quòd iste Joannes ante Pontificatum sæpè nuntius fuerit Apostolicus, inquisitor quoque hæreticæ pravitatis, administrator quoque diversarum Ecclesiarum cathedralium, videlicet, Hildesheimensis in Saxonia, Augustensis in Rætia, Constantiensis in Suevia, ac Culmenensis in Prussia, sed credo Scriptorem opinione deceptum, cum aliud quid esse potuerit, quàm Administrator. In fine anni præscripti, hoc est in die SS. Innocentium Mart. obiit Gerhardus de Erenberg Episcopus Spirensis, & in Cathedrali Ecclesia coram altari sanctæ Mariæ Annæ cum debito sepelitur honore. Huic electione canonicâ in Episcopatu successit Lampertus de Büren Abbas Monasterij nostri Ordinis in Gengenbach Argentinenensis Diocesis, & præfuit annis decem & octo, quibus in Pontificatu Spirensi exactis ad Ecclesiam Bambergensem fuit translatus, auctoritate & mandato Urbani Papæ sexti, ut suo loco dicemus.

Ad instantiam hujus Episcopi Carolus Imperator quartus omnia privilegia per Germaniæ Reges & Rom. Imperatores Ecclesiæ Spirensi ante cum concessa renovavit, ampliavit, ac confirmavit, ac simul in unum conscripta corpus aureo sigillo roboravit, memoratòque Pontifici coram multitudine Principum tradidit. Hanc verò bullam ejus nomine, qui dedit, Carolinam vocant.

MCCCLXIV.

Anno Wignandi Abbatis v. Indiçt. Romanorum secundâ, Adolphus Coloniensium Archiepiscopus accusatus coram Rom. Pontifice Urbano v. quòd res Ecclesiasticas malè dispenseret, ac turpiter consumeret, ad ejus audientiam citatus est. Erat autem juvenis petulans atque lascivus, cui nec ætas, nec mores ad Pontificatum aliquod ministrabant suffragium. Citatus igitur ad Curiam Summi Pontificis noluit defensionis aliquem subire laborem, & ideo Pontificatum (non vi, neque metu, sed amore unius puellæ, ut dicebatur, Sororis Comitissæ de Monte, cum qua se Comitatum Clivensem accepturum sperabat) in manus Papæ liberè ac spontaneâ voluntate resignavit. Resignatione Pontificatûs solemniter factâ,

1 i

puellam

S. Brigitta
vidua prin-
ceps Sueciæ
miraculis
claruit.

Joannes
Landschad
fuit Episco-
pus Worma-
tiensis.

Lampertus
Abbas in
Gengen-
bach fuit Epi-
scopus Spirensis.

Bulla Caro-
lina Spirensis
Ecclesiæ
concessa.

Adolphus
Coloniensis
Romam
citatus re-
signat
Archiepiscopum
& ducit
uxorem.

Engelbertus Episcopus Leodiensis fit Archiepiſc. Coloniens.

puellam memoratam duxit uxorem, & cum ea Comitatum de Clivis, quemadmodum ſperaverat, obtinuit; erat enim ſine ordinibus ſacris, & laico ſimilior, quàm Pontifici; quamvis Monaſterienſem Eccleſiam annis ferme v. & Coloniensẽ x. menſibus, & diebus xviii. inutilis paſtor, imò non paſtor occupaverit. Poſt reſignationem Adolphi Capitulum Eccleſiæ Coloniens̃is in Archiepiſcopum ſuum elegerunt Engelbertum de Marca Episcopum Leodiensẽ patrum memorati reſignantis Adolphi, hominem jam ſenio gravatum. Cujus electionem Urbanus Papa v. libenter admittit, & gratoſe confirmavit. Confirmatus autem præſuit annis iv. ſine magno Eccleſiæ profectu, qui hodie in temporalibus magis computatur, quàm in ſpiritualibus; quoniam Adolphus omnes Wilhelmi provisiones diſſipaverat, & non minus plura contraxerat gravamina debitorum, & æris alieni pondera multa, in quibus & obiit, ut inferius ſuo tempore dicemus.

Anno præſignato in menſe Auguſto maxima & incredibilis per totam Sueviam & Alſatiam multitudo apparuit locuſtarum, quæ in modum nubis latiffimè denſiffimèque aërem implevit, & viridia quæque devoravit. Unde territi homines inſolito ſpectaculo, cum nihil aliud potuiſſent, pulſu eas fugare campanarum conabantur. Tandem vento raptae ab invicem diſſipantur, & putrefactæ circa littus Rheni magnam infecto aëre peſtilentiam cauſaverunt.

Inter Archiepiſcopum & cives Moguntinos orta diſſenſio.

Eodem anno facta eſt diſſenſio gravis inter Gerlacum Archiepiſcopum Moguntinum, & cives Moguntinenſes propter deſenſionem privilegiorum, & libertatem Cleri, civibus conceſſa infringere, Clero autem cum Archiepiſcopo indulta manutenere & deſenſare conantibus. Crevit cum tempore livor, & in odium cauſa mutatur in tantum, quòd Clerus majore ex parte relictâ civitate ad alia ſe loca tranſtulit. Citantur ad Rom. Pontificem cives, monenturque, ut ſine mora compareant, & cauſa longum excuſa tandem excommunicantur. Poſtremò Lambertus Episcopus Wormatiens̃is, Rupertus Palatinus Comes Rheni Baviariæ Dux, & Walramus Comes in Spanheim, ut vicini & partium amici rogati nihilominus à Moguntinis ſuas interpoſuere vices, & pacem inter Archiepiſcopum & cives reformarunt; concordia reformatâ, cives ab excommunicatione abſolvuntur.

MCCCLXV.

Hyems aſperrima, fames & peſtilentia.

Anno Wignandi Abb. vi. hyems fuit longa ſimul & aſperrima in tantum, quòd Rhenus tribus menſibus fortiter congelatus ſe calcabilem præbuit hominibus & jumentis cum vecturis & curribus. Annus iſte calamitatibus multis infelix & malè fortunatus extitit, quoniam ex frigore nimio periere multi, fame quoque plures, & peſte non pauciores; magna enim penuria frumentorum genus oppreſſit humanum per Alſatiam maximè, & provincias, ſive terras viciniore; cui malo principium dedit & cauſam, ut prius dictum eſt, exercitus ille latronum, qui ex ſocietate Anglicana de Gallia veniens univerſam devaſtavit Alſatiam, & fruges contrivit.

Albertus fit Episcopuſ Halberſtatenſis vir eruditus & doctus.

Anno etiam prænotato Albertus de Rickmerdorff in Saxonia factus eſt Episcopuſ Halberſtatenſis in ordine Pontificum illius Eccleſiæ primus & viceſimus, ac præſuit annis xxiv. Erat autem vir tam in divinis ſcripturis, quàm ſæcularibus litteris doctus, & multum eruditus, quippe qui multo

multo tempore apud Parisios scripturis discendis impenderat studium, & in tantum profecerat, quòd insignia ibidem doctoratûs meruit accipere. Scripsit etiam nonnulla ingenij sui præclara synthemata, quibus nomen suum immortalitati commendavit. Ex quibus extant in sententias Petri Lombardi Commentariorum libb. iv. non spernendæ utilitatis. In Epistolas Canonicas libb. vii. In multos quoque libros Aristotelis lucubravît commentarios pulchros & non abijciendos. Cætera quæ composuit, ad nostræ lectionis notitiam non venerunt.

Eodem anno Lupoldus Austriæ Dux ex Comitibus de Habsburg uxorem duxit Viridem nomine, filiam Barnabovis Mediolani Vicecomitis; cum qua in dotem accepisse fertur centum millia florenorum Rhensium. Quæ peperit eis. filios, quorum primogenitus fuit Ernestus, qui patri successit in Ducatu, & genuit Fridericum postea Imperatorem Rom. tertium. Lupoldus autem uxore susceptâ vixit cum ea annis ferè xvii. & postea in bello à Hussitis occisus fuit, cum multis alijs, ut suo loco dicemus.

Lupoldus
Dux Au-
striæ ducit
uxorem.

Anno præscripto Carolus Imperator iv. rogatus à Pontifice Rom. exercitum duxit in Italiam contra Vice-Comitem Mediolani, quorum molestatione & incursione Papa gravabatur. Veniens in Longobardiam Cæsar cum pace & honore ut verus Dominus à Barnabove Vice-Comite Mediolani fuit susceptus, cum quo de pace reformanda cum Pontifice Rom. multos & varios fertur habuisse tractatus. Urbanus autem Papa, qui vices injuriarum bello imperiali Vice-comitibus reddi penitus optaret, graviter Cæsari indignatus est, cum audisset illum pro concordia & pace cum hoste contulisse sermonem; maluerat enim Vice-Comites Mediolani omnino deleri, quàm ad pacem non duraturam recipere. Imperator verò, qui ut princeps Christianissimus semper bello prætulit pacem, habitis cum Barnabovis partibus necessarijs consilijs, à Mediolano Romam profectus est, cupiens cum Pontifice pacem reformare plenam atque perfectam. Verùm posteaquam intellexisset, mentem Pontificis non ad pacem Mediolani, sed magis ad subversionem fore inclinatham, cum indignatione ab urbe discessit, & salvo exercitu suo in Germaniam reversus fuit.

Imperator
contra vo-
luntatem
Papæ bello
prætulit
pacem.

MCCCLXVI.

Anno Wignandi Abbatis vii. Inter Episcopum & Wormatienses cives magna fuit suborta dissensio propter institutionem & destitutionem Consularis, & quasdam jurisdictiones alias, quæ ad jus Episcopi pertinebant ab olim, civibus tamen reclamantibus, ideò maximè, quòd Wormatia civitas sit regni Germanici, & non Ecclesiæ; unde meritò juribus & privilegijs regni gaudere debeat, ut reliquæ civitates. Post longam contentionem tandem Rupertus Palatinus Comes Rheni & Baviaræ Dux vices suas interposuit, & dissidentes ad pacis concordiam revocavit.

Eodem anno Egeno de Zeringen oppidum Friburg ordinatis traditoribus insidiosè capere conatus est, propterea, quòd sine consensu ejus ligam & confederationem cum alijs Urbanis & civibus contraxerunt, contra ipsum, qui verus fuit eorum Dominus; nam ut longè superius diximus, memoratum oppidum Friburg per Duces de Zeringen, de quorum stirpe Comes iste descenderat, à fundamentis constructum extitit.

Egeno Co-
mes de Ze-
ringen Fri-
burgum
capere niti-
tur.

atque fundatum. Friburgenſes autem de inſidijs Comitſ Egenonis in tempore aviſari, auxilio ſociorum Baſileenſium, Briſacenſium, Neuburgenſium & aliorum ſibi conſoederatorum, contraxerunt exercitum, & pravenientes Comitē omnes conatus illius destruxerunt; exeuntes nāmque turmatim ex oppido caſtrum ejus haud procul ſitum in monte capiunt, & igne ſubmiſſo funditus evertunt: poſt Endingen oppidum, ipſius Comitſ obſidione cingentes machinis & armis oppugnant, omnia in circuitu hoſtiliter invadentes. Comes verò contractis copijs armorum obſeſſis in auxilium venire parabat. Quo audito Friburgenſes obſidione ſolutā contra eum ad pugnam properabant, habentes pugnatorum equitum trecentos, & peditum quinque millia.

Friburgenſes victi ab Egenone Comitē in bello ceciderunt.

Civium Regni magna conſoederatio fit contra nobiles prædones.

Comiſſā pugnā Comes Egeno, qui habebat equitum lanceatorum quingentos, victoriam obtinuit, & exercitum Friburgenſem fortiter diſſipavit. Ceciderunt in bello ex parte Friburgenſium occiſi milie & quadringenti viri, plures in Rheno fuerunt ſubmerſi, nec minus trecenti captivi abducti, reliqui per fugam ſibi conſuluerunt. His temporibus magna & prius non viſa, neque audita conſoederatio ſeu liga inter cives urbium & oppidorum regni Germaniæ facta eſt contra raptores atque latrones, qui militiam ſimul & genus nobilitatis ſuæ pravis moribus deturpantes, mercatores & alios itinerantes ſpoliare, capere, & ad latibula prædonum abducere conſueverunt, exigentes ab eis cum tortura pecuniam, quam non debebant. Horum multi poſt memoratam conſoederationem à civibus regni fuerunt capti, capitibus truncati, alij extra provinciam Imperatoris ſententiā proſcripti, plura etiam prædonum caſtella per cives regni his temporibus deſtructa fuerunt, Carolo Imperatore non ſolum conſentiente, ſed etiam præcipiente & ordinante. Diſplicuit hæc ipſa civium colligatio Principibus multis, qui multitudinem indomitæ plebis de facili cauſa in furorem poſſe converti ſcientes, ſibi non immeritò metuebant; unde ſummis conatibus laborabant, ut diſſolveretur quanto citius, neſi vires tempore ſuſciperet, inſuperabilis redderetur: maxime tamen illis odioſa fuit, qui rapinis vivebant, quorum generi mores adverſabantur, quippe cū dicerentur nobiles, ſed eſſent latrones. Dura vit nihilominus hæc nefaria conſoederatio civium, & prævaluit, quandiu Carolus Imperator iv. vixit in humanis: quo mortuo paulatim defecit. Non ſolum regni cives, ſed alij, qui proprios habebant principes, contra voluntatem Dominorum ſuorum in ſocietatem hujus conſoederationis, & ligæ paſſim admittebantur, & propterea citius fuit diſſipata.

Henricus de Dolendorff moritur.

Thilmaſius Carmelita Doctōr & Provincialis plura ſcripſit.

Anno ſupra ſcripto, quarto iduum Februarij, Colonia moritur Henricus de Dolendorff Ordinis Fratrum B. Mariæ ſemper Virginis de monte Carmeli, Prior Provincialis per Germaniam inferiorem, egregius ſacræ Theologiæ Doctōr, de cujus lucubrationibus jam antehac fecimus mentionem. Poſt hunc in Priorem Provinciale electus eſt ejuſdem Ordinis Thilmannus de Aquisgrani oppido regali, ex honeſta familia oriundus, doctōr & ipſe divinarum ſcripturarum haud mediocriter eruditus, qui primò Pariſijs, deinde Colonia legendo, docendo & ſcribendo nominis ſui memoriā cum gloria tranſmiſit ad poſteros. Scripſit ſuper ſententias Petri Lombardi libros commentariorum quatuor non vilipendendos, quos in Gymnaſio Pariſiano publicè legit coram multis. In Evangelium quoque

quoque secundum Matthæum commentariorum librum unum, quem in Conventu suo Colonienſi fratribus legiſit. Cætera quæ ſcripſit, in noticiam meam non venerunt.

MCCCLXVII.

Anno Wignandi Abbatis VIII. in die S. Scholaſticæ Virginis obiit Boemundus de Saraponte quondam Archiepiſcopus Trevirorum, cujus cadaver in principali Eccleſia ut Archipræſulis ſepelitur. Cuno autem ex patre Comes in Falkenſtein, ac Dominus in Menzenberg, cujus mater filia fuit Comitris de Sarvverde, priuſquam Boemundus moreretur, ut ſupradictum eſt, Archiepiſcopus Trevirorum fuerat ordinatus, qui erat vir prudens & magnificus, Eccleſiæ Trevirorum rector non inutilis, utpote qui redditus auxit atque proventus, & multa de novo conſtruxit; inter multa enim, quæ pro bono Eccleſiæ memoratæ patravit. Boppardiam & Weſaliam oppida regni Cis-Rhenana cum medietate caſtelli Sternenberg, quæ Baldevvinus quondam Archiepiſcopus Trevirorum à Fratre Henrico Imperatore VII. in pignus expenſarum acceperat, iſte pro ſervitijs Carolo IV. multipliciter exhibitis in ſumma pecuniarum majori Eccleſiæ Trevirenſi fecit obnoxia, & arctiùs propterea ſunt impignorata.

Boemundus Archiepiſcopus moritur.

Anno prænotato poſteaquam cives oppidi Friburgenſis in Briſgövv cum Egenone Domino ſuo Comite de Zäringen infeliciter pugnantes victi fuiſſent, & pacem petere ab eo compulſi, conſilio inter ſe habito, quia Dominatum ejus maximè habuerunt exoſum, ipſum rogaverunt, quatenus pecuniâ ab eis competente acceptâ liberos dimitteret, & omni juri ſuo, quod eatenus habuiſſet ad Friburgum, penitus renuntiaret.

Friburg oppidum in Briſgöw per Comitæ Egenonem Auſtriæ Ducibus venditur.

Comes autem inobedientiâ & rebellionem eorum penſatis, ac maturâ deliberatione præhabitâ, Friburgum cum omnibus ad ipſum pertinentibus Lupoldo Auſtriæ Duci pro magna pecuniarum ſumma vendidit, & ſuo juri penitus renuntiavit. Et ex illo tempore oppidum Friburgenſe ad Auſtriæ Domum translatum eſt, manetque cum ea uſq; in præſentem diem.

Eodem anno graves inter Comites de Wirtenberg & Eberſtein diſſenſiones exortæ multorum malorum cauſam mortalibus præſtiterunt. Unde inſidias ſibi mutuò prætendentes omnia dolis & fraudibus impleverunt. Contigit autem die quâdam, anno memorato, Eberhardum Comitem de Wirtenberg cum paucis eſſe in thermis, quas balneum nominant ferinum, vulgariter, *das Wildbad* / lavandi corporis gratiâ: quod ubi Comiti de Eberſtein innotuiſſet, contractis copijs familiarium per inſidias illum capere & abducere quærebat, ordinatis ad hoc inſidijs opportunis. Verùm patefactis inſidijs Comes Eberhardus conſilio bubulci cujuſdam per invia denſiſſimi nemoris abducitur, & incolumis ad ſua remeavit. Sic deſuſa fraus Comitris de Eberſtein majoris diſſenſionis fomitem miniſtravit. Qui videns intentionem ſuam in nihilum redactam, omnes nobiles totius Sueviæ, quoscuque potuit, in odium Comitris Eberhardi concitavit. Comes autem Eberhardus poſteaquam fugâ elapſus in ſua redijt, nihil ſtudioſius, quàm vindictam ſumere de inſidiatore ſuo Comite memorato cogitavit. Inde contracto ſuorum exercitu non parvo, contra Comitrem de Eberſtein bellum aſſumere decrevit. Nobiles autem penè omnes in Comitatu Wirtenbergenſi exiſtentes ipſum Comitrem Dominum ſuum deferentes, Comiti de Eberſtein, à quo fuerant

Inter Comites de Wirtenberg & Eberſtein diſſenſio graviffima oritur.

Comes de
Eberstein
exercitum
producit
contra
Wirten-
berg.

Comes
Eberhar-
dus obsedit
Heims-
heim, & ce-
pit.

Ad verbū:
*Hoc quoque
bellum sub
Wichardo
III. Abbate
Hirsaugiense
Auctor pro-
sequitur fol.
133.*

Hoc bellū
quare dica-
tur vulga-
riter: *der
Schlegel-
Krieg.*

muneribus ac pollicitationibus antea multis sollicitati, ne dicam seducti, tenacissimā animositate adhæserunt. In unum igitur cum memorato Comite de Eberstein convenientes magnum adunaverunt exercitum, tres sibi Capitaneos constituentes, quos & Reges nominabant. Hinc metus & timor omnes, qui erant in parte Comitis de Wirtenberg, vehementer oppressit, maximè propter Nobilium defectionem, qui multas in dominio Comitis Eberhardi munitiones & castra possidebant, ex quibus gentem suam lædere haud modicum potuisset. Erant autem in exercitu Comitis de Eberstein Ducēs Equitum potiores atque potentes illi de Höffingen, apparatus belli fortissimum ducentes. Cūmq; in oppido Heimsheim essent congregati in pago Wiringoe dicto haud procul ab oppido Regali Wila, & in Comitum Eberhardum crastino exercitum ducere statuissent, tum Comes ipse consilio cautus, noctu contractis ex multitudine rusticorum Copijs, cum auxilio civium oppidi Regalis Eslingen, quod ejus sequebatur partes, primā luce memoratum oppidum Heimsheim obsidione cinxit, & ne cui pateret egressus, diligenter observavit. Comes autem de Eberstein, Nobiles & viri pugnatores, qui intus erant omnes, cū viderent se ab Eberhardo præventos, ejus mirabantur audaciam, & consilio inter se habito, rem aggredi fortiter omnes statuerunt, lapides & tela per murum in exercitum Wirtenbergenſium continuè jacentes. Comes verò præcepit rusticis suis (quorum ingens multitudo aderat) ut ligna de proximo nemore multa comportarent, & muris oppidi per girum apponerent, immisſisque naphthā & pice succenderent. Quod obsessi de intus cernentes, pacem à Comite petunt, quā certis sub conditionibus concessā, ab impugnatione oppidi cessarunt, per unam portam inclusis exeuntibus. Cūque de oppido per ordinem Nobiles exirent, captivi, & imprimis illi tres Capitanei exercitus, qui se nuncupaverant Reges, quidam rusticus de parte Comitis Eberhardi homo facetus cum alijs juxta portam dixit: *Ha quā bene factum est, ecce tres veniunt Reges, si quartus adesset, integrum charta haberemus ludum.* Risere hominis facetiam audientes. Inde movens exercitum Comes Eberhardus, munitionem illorum de Höffingen prope Leonberg obsidione vallavit, impugnavit fortiter, & cepit, funditisque destruxit. Captis posthac multis tam de Nobilibus, quā de vulgaribus suæ ditioni subjectis, qui ab eo ad Comitum de Eberstein intempore belli defecerant, capitibusque eorum truncatis, castella subvertit. Postremò tamen Nobiles in concordiam redeunt cum Eberhardo Comite pacem inter se firmissimam statuerunt, juramento & litteris necessarijs roboratam.

Notandum verò, quod præscriptum bellum inter Comitum de Wirtenberg Eberhardum, & Comitum de Eberstein habitum, apud Suevos nominatur in lingua nostra theutonica: *der Schlegel-Krieg* usque in præsentem diem, propterea, ut reor, quod Rustici sive Rurales, qui nec lanceis utebantur, nec gladijs, sed clavis & fastibus sive instrumentis ligneis, quæ apud Suevos *Schlegel* nuncupantur, victoriam contra Nobiles obtinuerunt. Est autem malleus de ligno duro factus baculum habens longum, & in capite ipsius mallei quatuor sunt clavi ferrei ab omni parte infixi, atque in summitate acuti, sicque ordinati, ut in qualibet parte vibrentur, vulnus infligant, ac ferrum penetrent. Et dicuntur: *Schlegel* à percu-

à percutiendo. Hæc olim, ut ipse puer vidi, Rusticorum fuere defensoria, quæ in plerisque locis adhuc habentur.

Anno prænotato Engelbertus de Marca Colonienſium Archiepiſcopus ſenio gravatus, ac paralyſi diſſolutus, & multis debitorum oneribus implicatus, conſiderans ſe ad regimen tanti Principatûs nequaquam ſufficientem, de conſilio & aſſenſu Canonicoꝝ ſuorum Cunoꝝ Archiepiſcopum Trevirorum ſupradictum, in Adminiſtratoꝝ Eccleſiæ Colonienſis aſſumpſit, quam aſſumptionem Urbanus Papa v. libens approbavit. Engelbertus autem pro ſuſtentione vitæ portionem ſibi deputatam ſuſcipiens ad privatam ſe converſationem tranſtulit: ſed non diu ſupervixit; Cuno autem triennio Trevirenſem Eccleſiam ſimul & Colonienſem gubernavit.

Cuno Tre-
virensis
Archiepiſc.
ſit Colo-
nienſis Ad-
miniſtrator.

MCCCLXVIII.

Anno Wignandi Abbatis nono, mortuus eſt Eberhardus Illuſtris Comes ille Wirtenbergensis, vir audax, fortis, & bellicoſus, qui multa prælia geſſit, & raro victus, pluries autem victor glorioſus evaſit: cujus geſta memoratu quidem digniſſima, & malitia temporum, & ignavia nepotum perpetuâ oblivione ſepelivit. Tales hodie ſunt Principes multi, quales & illo tempore plures fuerunt: qui nihil minus quàm æternitatem nominis ſui, quæ maximè decet Principes, atque memoriam rerum à ſe geſtarum commendare litteris pro notitia poſteritatis cogitabant. Mortui ſunt, & periit memoria eorum cum ſonitu campanarum: & quia Hiſtoriarum in vita neglexere ſcriptoꝝ, meritò jam mortui à ſcriptoꝝ negliguntur & ipſi. Reliquit autem filios duos Comes Wirtenbergensis Eberhardus, Udalricum videlicet, & ſummi nominis Eberhardum, de quibus opportuno loco memoriâ dignum ſi quid occurrerit, dicemus. Eodem anno in quadrageſima Cometes aliquandiu apparuit.

Eberhardus
Comes
de Wirten-
berg mori-
tur hoc an-
no.

Anno prænotato vigetiſimâ primâ die menſis Auguſti obiit Engelbertus de Marca Colonienſium Archiepiſcopus, & in Eccleſia ſua principali ſepelitur. Poſt cujus mortem Archiepiſcopatus vacavit annis ferme duobus. Canonici autem Eccleſiæ Colonienſis Cunoꝝ Archiepiſcopum, poſtulârunt: ſed Eccleſiam ſuam ille Trevirenſem antiquitate venerabilem deſerere noluit, & ideò factæ poſtulationi renuntiavit. Per bienium tamen jūſſu Urbani Papæ v. Adminiſtrator Colonienſis Eccleſiæ ſicut prius fuerat inſtitutus, vivente Engelberto permanſit.

Engelbertus
Archiepiſc.
Colonienſis
obiit.

His temporibus Cuno memoratus Trevirorum Archiepiſcopus in finibus ferme Dioceſis ad littus Rheni uno ſub Confluentia milliari oppidum Engers nuncupatum conſtituit ex villa, muros & foſſata circumpoſuit, & arcem ſive caſtellum ex fundamento novum, quod hodie cernitur, in eo conſtuxit. Voluit autem, ut pro nominis ſui memoria ſempiterna oppidum illud prius Engers dictum, cum eſſet villa, deinceps Cunengers nominaretur, quod tamen fieri noſtris temporibus conſtat à paucis.

Memoratus quoque Trevirorum Archiepiſcopus Schöneck caſtellum cum ſuis proventibus omnibus Eccleſiæ Trevirenſi pro ſumma pecuniarum non parva comparavit. Telonium etiam quod in Confluentia habuit, ad caſtrum, quod Capella nuncupatur, juxta Rheni littus in oppoſito Lanſtein oppidi Archiepiſcopi Moguntini, de conſenſu Imperatoris Caroli tranſtulit.

Anno

Capita SS.
Apoſtolorum
Petri & Pauli re-
periuntur.

Anno etiam prænotato Capita SS. Apoſtolorum Petri & Pauli poſt longam inquisitionem juffu Urbani Papæ v. Romæ apud S. Joannem Lateranenfem in loco, qui ſancta ſanctorum nuncupatur, inventa ſunt. Quæ reperta idem Pontifex cum magna ſolemnitate de muro levavit, atque locellis argenteis decenter incluſa ad majus Altare S. Joannis collocavit.

Ordo S. Bri-
gittæ con-
firmatur ab
Urbano
Papa v.

Per idem tempus Brigitta Sueciæ Principis relicta vidua novam intentionis ſuæ Religionem, in qua mulieres dominantur viris, excogitans Romam venit, Urbanum Papam v. acceſſit, ut novam Inſtitutionis confirmaret Normulam rogavit. Pontifex nescio quibus perſuaſionibus inductus petitionibus devotæ Mulieris annuit, & Ordinem ejus auctoritate Apoſtolicâ confirmavit, ita videlicet, ut omnes eam Religionem ingreſſuri Regulam S. profiteantur Auguſtini, inventis autem Brigittæ utantur, ut conſtitutionibus ad manutenendam ipſam Religionem noviter inventis.

De Conce-
ptione B.
Mariæ Vir-
ginis Revelatio
Divæ
Birgittæ.

Interrogata hæc S. Mulier à quodam viro docto, quid eſſet de Conceptione Beatæ ſemper Virginis catholicè ſentiendum: alijs dicentibus, eam more cæterorum naſcentium in originali conceptam, alijs verò ab omni eam aſſerentibus macula ſemper fuiſſe præſervatam, reſpondit: *Si Matri placuerit Miſericordia, interrogabo eam ſuper hac re in proxima viſione: & quidquid mihi reſponderit, indicabo tibi.* Quâdam igitur vice in extali poſita, memòrque propoſitæ ab amico quæſtionis interrogavit Dominam, & tale reſponſum accepit: *Crede filia, quoniam rectè ſentiunt omnes, qui me præſervatam ab originali macula, & credunt, & conſentunt: malè autem, qui contrarium ſentiunt, præſertim cum temeritate. Gratia enim Dei Omnipotentis concepta ſum pura, innocens, munda, & ſine aliquo nevo peccati originalis: nec voluit Dominus Deus, quem paritura fueram, minoris me eſſe puritatis, quàm Eva mater extitit omnium; qua ſine macula cuiuſcunque peccati creata fui.* Hæc piarum ſit mentium de Conceptione Dei Genitricis pura & ſancta confeſſio; quoniam Dei Matrem quicunque veraciter credit omni honore digniſſimam, non dubitabit eam ab originali diſplacencia præſervatam.

Nec pium devotumque Intemeratæ Virginis Cultorem moveat in contrarium ſenſum, ſi dicatur, quòd ſancta Monialis illa Catharina de Senis viſionem Dei Parentis habuerit memoratæ adverſam, in qua ipſa mundi Domina inferatur dixiſſe, conceptam ſe in originali peccato more cæterorum: cum timentes Deum in veritate, vera videant & non falſa, ſuas autem ingeſſiones ex temeritate præferentes veritati, non immerito decipiantur. Pertranſeo, ne Theologiam videar immiſcuiffe hiſtorijs.

MCCCLXIX.

Urbanus
Papa v.
contra Cæ-
ſarem ira-
ſcitur.

Anno Wignandi Abbatis decimo. Indictione Romanorum ſeptimâ poſt Feſtum Dominicæ Reſurrectionis Carolus Imperator iv. denuo ad petitionem Urbani Papæ v. exercitum movit in Longobardiam contra Barnabovem Mediolani Vice-Comitem, non minus Imperio tunc, quàm Eccleſiæ inobedientem Catholicæ, atque rebellem. Ingreſſus autem Longobardiam in manu valida, omnia extra munitiones inventa demolitus eſt. Vaſtavit agros, villas incendit, ruſticos tribulavit, & quia machinas ad belli apparatus neceſſarias non habuit, oppida, civitates, & urbes munitas intactas dimiſit. Poſtea cum invaluiſſet peſtis, exercitum acceptâ pecuniâ

pecuniâ non parvâ jure Domini Imperialis à Vice Comite, sine belli consummatione cum suis in Germaniam reversus est.

Iterum Urbanus V. nimium contra Cæsarem irâ commotus, quòd denuo sine belli consummatione rediisset in Germaniam, deliberavit illum ab Imperio deponere, perturbâissetque sine dubio Regnum fluminibus sævis, nisi morte fuisset non præmeditatâ interceptus. Nimiâ enim contra Vice Comites Mediolani laborabat indignatione, propter contumeliam ab eis susceptam, quam totis vindicare conatibus semper optavit. Nam adhuc in minoribus olim constitutus, jubente Innocentio Pontifice Romanorum vi, litteras quasdam Apostolicas Vicecomitibus Orator & Nuntius non placentes attulit, quas edere conscissas ab eis violenter coactus fuit. Quæ litterarum comestio illi tantum displicuit, quòd se vindicare deniceps semper cogitavit. Sed illo mortuo successor pacem cum eis reformavit.

Urbanus
Papa V.
contra Cæsarem irascitur.

Anno prænotato Cives Colonienfes in tyrannidem conversi Privilegia & libertates Cleri pro libitu suo conabantur infringere, & immunem à servitio statum Ecclesiasticum temerè violare. Unde Cuno Administrator eos monita spernentes gladio anathematis percutiens excommunicavit, & Clerum ex urbe secedere præcepit. Biennio itaque in pertinacia Cives obstinati censuris subjacerunt Ecclesiasticis, & Clerus decem & octo mensibus urbem deferens in diversis mansionibus Diocesis hinc inde habitare compulsus fuit.

Colonienfes subijciuntur Interdicto bienniali,

Eodem Anno Archiepiscopus Trevirorum Cuno castellum Hatstein receptaculum prædonum & speluncam latronum obsidione cinxit fortiter, impugnavit & cepit, expulsisque latronibus Ecclesiæ suæ Treverensi obnoxium fecit, & jus in eo manendi, intrandi & exeundi perpetuum reservavit.

Anno etiam præscripto Godfridus Comes in Arnsburg acceptâ pecuniâ Comitatum suum, cum omnibus ad eum pertinentibus vendidit Ecclesiæ Colonienfi, & ejus Archiepiscopo per Cunonem Administratorem in perpetuam possessionem.

MCCCLXX.

Anno Wignandi Abbatis undecimo, moritur Gerlacus de Nassavve Archiepiscopus Moguntinus anno Pontificatus sui quarto fermè atque vicesimo, & in principali Ecclesia S. Martini Moguntia sepelitur, cum lapide nomen & diem obitus sui juxta sepulchrum continente muro infixo. Erat enim vir bonus, mansuetus atque pacificus, Amator Cleri, Promotor & Pater Monachorum Pientissimus, sustentator pauperum, Defensor egenorum. Post cujus obitum Canonici, ad quos de Jure spectabat Electio, Cunonem de Falckenstein Archiepiscopum Trevirorum, qui olim sub Henrico de Virneburg Archiepiscopo Administrator Ecclesiæ fuerat Moguntinae, ut supra diximus, in Archiepiscopum suum postulârunt. Sed Cuno Ecclesiam Trevirensis, à qua primo fuerat exaltatus, deferere noluit, & idcirco eorum postulationem non admisit. Miranda unius viri, & non minus laudabilis, quàm perpetuò commemoranda prudentia, quem habere Pontificem tres Germanorum Ecclesiæ majores optaverunt.

Gerlacus
Archiepiscopus
Moguntinus
obijt.

Cunone autem recusante postulationem acceptare oblatam, Canonici denuo ad Electionem venientes in unum, quendam Adolphum ex Co-

K k.

mitibus

Joannes
Filius Ducis
Luzenbur-
gij fit Archi-
episcopus
Mogunti-
aus

mitibus de Nassavve. Concanonicum suum in Archiepiscopum elegerunt, virum moribus & eruditione scripturarum satis idoneum, Filium Fratris Gerlaci defuncti Archiepiscopi. Contra quem Carolus Imperator questus, se potenter opposuit, & eum pervenire ad Archiepiscopatum illâ vice non permisit; auxilio namque & favore quorundam Canonicorum Joannem Fratris sui Wenceslai Ducis Luzenburgij atque Brabantiae Filium in Archiepiscopum Moguntinum, repulso sicut dictum est Adolpho, promovit, qui confirmatus & ordinatus in fine hujus anni à Gregorio Papa Undecimo, qui Urbano quinto immediatè successit, uti dicemus, præfuit annis duobus, vir bonus & nulli molestus, quem vulgus Gallicum nuncupabat, propterea, quod utrâque noverat linguam, & partem Galliae Ducatus Luzenburgij tenebat.

Fridericus
de Sara-
werd fit
Archiepisc.
Colonien-
sis.

Anno prænotato Cuno Trevirorum Archiepiscopus, qui Coloniensem Ecclesiam Administratorio nomine gubernabat, multitudinem laborum attædiatus, & cupiens cum sua Ecclesia habere quietem, Canonicos Colonienſes rogavit, quatenus sibi proprium Archiepiscopum eligerent, de cujus probitate & sapientia non dubitarent. Qui ejus consilio acquiescentes Fridericum ex Comitibus de Saravverda Concanonicum suum, qui Filius erat Avunculi Cunonis, in Archiepiscopum unanimiter elegerunt, in Castello haud procul à Confluentia sito juxta littus Rheni, quod Capella nuncupatur, juvenem quidem in annis, sed moribus & prudentiâ spem de se præbentem bonam. Hic Romam profectus in propria persona cum honore ab Urbano Papa quinto suscipitur, ejus ab illo Electio confirmatur, & in præsentia Cardinalium ordinatus à Summo Pontifice Pallij decore insignitur, anno videlicet prænotato tertiâ decimâ die mensis Novembris. Reversus in Germaniam à suis cum reverentia susceptus est, & præfuit Ecclesiae Colonienſi memoratæ valde utiliter annis quadraginta quatuor, in honore magno & utilitate.

Bellum inter
Ducem
Luzenbur-
burgij &
Juliaci agi-
tur.

Eodem Anno in Vigilia S. Bartholomæi, factum est bellum inter Wenceslaum Luzenburgij Brabantiaeque Ducem, Fratrem Imperatoris Caroli, & Wilhelmum Ducem Juliaci haud procul à villa Bâſſviler, in quo ab utrâque parte plusquam octo millia hominum in ore gladij ceciderunt, & capti sunt multi. Victoria tamen cessit Wilhelmo Duci memorato Juliaciensi, qui Wenceslaum Ducem cum alijs multis Comitibus, Baronibus, atque Nobilibus cepit, mensibus undecim tenuit captivum, sed metu Imperatoris postea liberum dimisit.

Imperator
cuiq; Prin-
cipum cen-
tum millia
florenorū
pollicetur,
ut Wences-
laum filiū
eligat,

Anno etiam prænotato Carolus Imperator quartus ætate jam gravis, & propriae quietis amator, cupiens Wenceslaum Filium suum, qui tum dominabatur Boëmis, Regem instituere Germaniae, atque Successorem Imperij Romanorum, cum animos super hoc Principum sæpius pulsaret Electorum, sine quorum consensu id fieri non potuit, & minus voluntarios inveniret, ut eos sibi consentaneos efficeret, unicuique eorum centum millia florenorum se daturum promisit. Consenserunt mox Principes tantâ pecuniarum numerositate placati, & convenientes in unum apud Frankensfurt Oppidum Regni, Wenceslaum Regem Boëmiæ Caroli memorati Cæsaris Filium in Regem Germanorum elegerunt. Quem ad Aquasgrani ducentes in sedem Regni Germanici locaverunt, facientes omnia, quæ secundum antiquam Francorum orientalium consuetudi-

nem

nem circa Regum institutionem fieri solent. Qui coronatus octo cum Patre annis in Germania regnavit, & post Patrem ad Imperium, ut dicemus ascendit.

Wenceslao autem pollicitationibus ad Regnum promotus, cum Pater pecuniam non haberet, quam promisit, & Principes ut pollicita solveret urgerent, metuens ille rem in diffidium verti, obligavit illis quam plurima telonia, vectigalia, oppida, castra, proprietates & Jura Regni Germanici, quæ sic alienata permanent usque in præsentem diem per annos jam centum quadraginta duos, in damnum Regni manifestum, & magnam desolationem. Verum si quæretur, jure sit factum, an temerè, illi respondeant, qui Leges & Jura noverunt, quoniam ego me scriptorem facti exhibere debeo, non Judicem. In hac mercatione verò, quæ Principum quisque obtinuerit oppida, partim scio, partim nescio. Nam Oppenheim cum telonio, Luterum, Ingelheim, & Gaviodorum tali commutatione memoratâ in ditionem Comitis venere Palatini. Juxta patrum Mosellæ rivum Kochem Monasterium Megensfeld cum alijs nescio quibus. Trevirorum Archiepiscopus in possessionem pro consensu accepit, Andevvach Colonienfi, Lanstein Moguntinenfi Archiepiscopis donantur à Regno.

MCCCLXXI.

Anno Wignandi Abbatis duodecimo. Indictione Romanorum nonâ, mortuus est Urbanus Papa quintus. Rebus namque in Italia utcunque dispositis, Crucem in Turcas prædicari mandavit, deinde profectus in Galliam apud Massiliæ Cœnobium sancti Victoris, in quo Monachus olim fuit, & Abbas, ægrotare cepit, & in Domino quievit.

Posthunc in unum convenientibus apud Avinionem Cardinalibus, in Romanorum Pontificem unanimiter fuit electus Petrus Belfortis, patriâ Lemovicensis, Diaconus sanctæ Mariæ novæ Cardinalis, vir bonus, doctus, & mansuetus, qui Gregorij nomē sumens undecimi, annis præfuit octo. Hic Nepos fuit ex Fratre Clementis Papæ sexti, Cardinalis ab eo creatus, cum annorum vix esset ætatis, ut dicebatur, octodecim.

His quoque temporibus Eduardus Dux Geldriæ in quodam tumultu à proprio servo, cujus uxore contra legem abutebatur, sagittâ percussus occisus est. Nomen servus habuit: Hermannus Lers. Eduardo autem vitâ crudeliter sine liberis defuncto, utpote qui sponsam habuit, non uxorem, Filiam Ducis Baviariæ Alberti Hollandiæ Hannoniæque Comitis, de quo supra diximus, eductus est de custodia decennali ejus Frater Reinhardus, & in Ducem ab omni populo concorditer denuo assumptus. Qui cum ex detentione longissima & corpore nimium esset pinguis, & aëris permixtione inconsuetus omnino videretur, citò defecit, & vix tribus supervivens mensibus obiit, in quo Genealogia Ducum Geldriæ primordialis defecit. Defuncto autem Reinhardo Wilhelmus Dux Juliacensis de Ducatu jam vacante Regno se nescio quo jure sanguinis intromisit.

Hoc ipso Anno Carolus Imperator quartus cum uxore sua Imperatrice, Episcopis undecim, Comitibus decem, Nobilibus ministris octoginta tribus, Equitibus mille ducentis, peditibus sex millibus descendit ad Aquasgrani contra Wilhelmum Ducem Juliaci, qui & fratrem ut supra dictum est, Imperatoris adhuc detinebat captivum, & Geldriæ Ducatum

Urbanus
Papa quin-
tus mori-
tur.

Gregorius
fit Papa un-
decimus.

Dux Gel-
driæ pro-
pter Adul-
terium à
proprio ser-
vo occidi-
tur.

Carolus
Imperator
cum Exer-
citu venit
ad Aquas-
granum.

Dux Julia-
censis Wil-
helmus,
Geldriæ
Ducatum
obtinet.

Rotten-
burg juxta
Neckarum,
Austriæ
Ducibus
venditur.

Udalricus
Comes de
Helffen-
stein dolo-
re occidi-
tur.

Joannes
Archiepisc.
Mogunti-
nus mori-
tur.

sine iudicio Principum violenter occupabat. Cumque in Palatio Regali apud Aquasgrani cum exercitu resideret Imperator, Wilhelmo Juliaccensium Duci per edictum mandavit, ut si pacem amplecti mallet quam bellum, veniret ad Iudicium senatus, & quod esset iustum acciperet. Dux autem videns se potentiae Imperatoris non posse resistere, salvo itinere comiteatu suscepto, venit ad Caesarem, & de pace habuere consilium. Post multos de pace tractatus, tandem Principes in eam sententiam conveniunt, quod Juliaccensis captivum Imperatoris Fratrem Ducem Luzenburgij atque Brabantiae Wenceslaum absque ullo redemptionis pretio liberum dimitteret, & Geldriae Ducatum à Regno in recompensam obtineret. Et sic Ducem captivum Wilhelmus dimisit liberum, quem prius pro centum millibus florenorum rhenensium dare libertati recusaverat. De alijs autem captivis maxime Comitibus atque Nobilibus multam extorsit pecuniam, de quorum redemptione dives & potens est factus in omnibus.

His temporibus Rudolphus Comes de Hohenberg ipsum Comitatum cum Rottenburg Oppido suo, ad ripam Neckari situm, Ducibus Austriae vendidit, duplici motus indignatione, tum videlicet, quod filiam non habebat, qui jure succederet: tum etiam, quod maximam injuriam sibi à Coniuge propria illatam, & Filiam, tali venditione optabat vindicare. Nec minus illum movebat, quod ex Patruo Nepotes Rudolphus & Henricus Comites item à Hohenberg Fratres Partem & jus suum antea contra voluntatem ejus temere alienaverant. Hanc etenim venditione facta, stirps Comitum de Hohenberg cessavit, & cessavit Comitatus ille usque in praesentem diem, quod in multis contigit similibus. Sic ars mala deluditur arte, qui dum in odium unius duo sine causa saeviunt, recte jus suum & nomen generis praedictarum simul omnes amiserunt.

MCCCLXXII.

Anno Wignandi Abbatis tertio decimo, Indictione Romanorum decima, Udalricus Comes de Helffenstein in Castro Nyberg, per insidias occisus est. Unde Cives Regni quidam nimium indignati, & volentes mortem ejus vindicare, in unum conveniunt, & expugnare praedictum Castellum Nyberg unanimiter contendunt. Quod ubi Eberhardus Comes de Wirtemberg intellexisset, misit contra illos suorum exercitum, & bello inopinatè commisso Cives Regni penè omnes corruerunt.

Eodem Anno Carolus Imperator IV. auxilio ipsius Eberhardi memorati Comititis de Wirtemberg Oppidum Ulmense propter inobedientiam & rebellionem Civium obsidione vallavit, & fortissimam impugnatione fatigavit. Verum quia Oppidum fossatis, muris & turribus optime fuerat munitum, nihil profecerunt, sed reformatà pace in sua redierunt.

Anno praenotato mortuus est Joannes ex Ducibus Luzenburgij atque Brabantiae Archiepiscopus Moguntinus, in Castello Alta villa nuncupato, quod in descensu Rheni ad dexteram uno milliari distat à Moguntia; cuius corpus in Ecclesia sua Metropolitana Moguntiae sepelitur. Multorum tunc fuit opinio, veneno illum interiisse; quod verum sit an falsum, scire non possum. Quo vitâ defuncto, Canonicorum Congregatio in Archiepiscopum Moguntinum iterum elegit Adolphum ex Comitibus de Nassau Concanonicum suum. Gerlaci quondam Archiepiscopi Nepotem, quem ante Joannem, ut supra diximus, elegerat. Qui non expectatâ confirmatione

firmatione Romani Pontificis, omnia Castella, Oppida, & munitiones Ecclesiæ in possessionem accepit, suis tuenda commisit, & postea pro Confirmatione instituit. Gregorius autem Papa undecimus Ludovico Filio Marchionis Misnensis, qui tum erat Bambergensis Ecclesiæ Antistes, quâ nescio promissione obnoxius, summis eum conatibus promovere ad Archiepiscopatum Ecclesiæ Moguntinæ satagebat. Unde & multis occasionibus quæsitis Adolphi confirmare Electionem recusabat, judicantibus multis injuriam pati, non pœnam Adolphum. Annis octo duravit ista contentio inter Adolphum & Ludovicum, quibus Romæ continuè pro Archiepiscopatu Moguntino litigabant. Adolphus autem licet non confirmatus adjuvantibus illum amicis, Castella, munitiones, & Oppida Ecclesiæ Moguntinæ omnia, sicut diximus, in suam acceperat potestatem. Annis sub lite fermè octo exactis Ludovicus tandem igne interceptus periit, & Adolphus per Pontificem Romanum confirmatus, & ordinatus fuit. Qui cum esset vir ingenio mundanus & promptus consilio, multa in rebustemporalibus Ecclesiæ Moguntinæ providè acquisivit bona. Præfuit autem sedecim annis à tempore Electionis suæ usque ad mortem, quorum octo in contentione cum Ludovico, & reliquos octo in bona pace supervixit.

Contentio
duorum
electorum
Adolphi &
Ludovici.

Histemporibus claruit Joannes Fust, Ordinis Fratrum B. Mariæ semper Virginis de Monte Carmelo, primum Lector Conventus in Crüzennach oppido Comitatus Spanheimensis, & postea Prior Argentinensis, vir in divinis scripturis eruditus, & declamator sermonum egregius: qui scripsit inter cætera ingenij sui monumenta super sententias Quæstionum libros quatuor. De Schismate lib. 1. Sermones quoque de Tempore, & sanctis libros duos. De Pace & Christiana Concordia lib. 1. Super Evangelium Joannis lib. 1. Et alia quæ non vidimus.

Joannes
Fustinus
Carmelita
vir doctus
plura scri-
psit,

Gerardus Gros, sive Magnus, patriâ Daventriensis eorum Religio- nis Pater, quos de communi vita nuncupant, his etiam temporibus varia scribendo nominis sui memoriam posteris commendavit. De cujus lucubrationibus ista comperimus: De Contractibus & usuris lib. 1. De Institutione Novitiorum lib. 1. De Locatione Curæ Pastoralis sive Animarum lib. 1. De Conversatione interna lib. 1. De Incommoditatibus Matrimonij lib. 1. De Regimine Monialium atque Sororum lib. 1. Sermones quoque varios & Epistolas edidit ad diversos. Hujus est de Monialibus illa vulgata sententia:

Gerardus
cognomen-
to Gros,
plura com-
posuit,

Gratia nulla perit quàm gratia sola Sororum:

Sic fuit: est, & erit Undantè in fine laborum.

Alia quæ scripsit, notitiam nostram fugiunt.

Conradus etiam de Alzeia oppido Comitatus Palatini, quod tribus fere Wormatiâ, & totidem à Creützenach distat milliaribus oriundus, vir in omni Scriptura doctissimus, & suo tempore facundiâ & eloquentiâ nulli secundus; de quo diximus Anno Wichardi secundi Abbatis sexto, hâc tempestate apud Rupertum Comitem Palatinum Rheni Bavariæque Ducem Cancellarius, magno in pretio fuit. Scripsit in laudem Beatæ Mariæ semper Virginis, Carmine & Rythmis Opusculum non spernendæ lectio- nis, quod librum Figurarum prænotavit. De Præminentia quoque Ro- mani Imperij lib. 1. Epistolarum ad diversos lib. 1. Et alia quæ non vidi.

Conradus
de Alzeia
Palatinus
Cancellarius
dictus,

MCCCLXXIII.

Papa monuit Cæſarem ad recuperationem Jeruſalem.

Anno Wignandi Abbatis quarto decimo, Gregorius Papa XI. qui Terram ſanctam ad manus Chriſtianorum revocare ſummo deſiderio affectabat, Carolum Imperatorem IV. multiplicatis litteris ac nuntiis admonebat, quatenus pro Dei amore congregaret quàm magnum poſſet exercitum contra Saracenos in Aſiam, qui ſanctam Civitatem Jeruſalem & ſepulchrum Dominiſicum occuparunt. Nimis autem importunè Papa inſtante, poſtremò Imperator ei reſcripſit: *Exercitum quidem & magnum & validum adunare poſſumus: ſed mare tranſire, & Saracenos debellare non ſatis cautum judicamus, propterea, quòd & Sanguis Chriſtianorum multus effundendus foret, & Terram ſanctam etiamſi obtinere poſſent, diu tamen retinere non poſſent. Unde hanc Romani Pontificis intentionem eſſi piam in Chriſto, magis tamen periculoſam Chriſtianis, quàm utilem fore minimè dubitamus.*

Imperator taxam pecuniarum magnam impoſuit Civitatibus.

Anno etiam præſcripto Carolus Imperator IV. magnam pecuniarum ſumam à Civibus Regni poſtulando exegit. Cujus quidem exactionis Principem & pecuniæ collectorem conſtituit per Sueviam Eberhardum Comitem Wirtenbergenſem; qui cùm pecuniam ſingulis urbibus nomine Cæſaris impoſitam juſſus potenter exigeret, omnes unanimiter contradixerunt. Iratus igitur Comes magnum ſuorum congregavit exercitum, & diſcurrens per regionem de oppido ad oppidum, Cives Regni multis contumelijs & injurijs affectit. Poſtremò tamen concordia facta Ulmenſes quinquaginta duo millia florenorum, Eſlingenſes quindecim millia, Rotvivilani decem millia, Rüttlingen quindecim millia, Lindayv ſex millia. Conſtantia quadraginta millia florenorum Cæſari ſolverunt. Hæc pecuniarum ſumma pro majori parte Comitibus ceſſit de Wirtenberg, in reſuſionem expenſarum, quas ratione Advocatiæ Regni, per Sueviam, ut ſupra diximus, habuerunt, quarum ſummam quottannis ad xxx. millia taxarunt. His quòque temporibus Comites de Wirtenberg Advocatiam Monasterij Mülbronnenſis Ordinis S. Bernardi Spirenſis Diœceſis, quam eatenus tenuerant, juſſu Imperatoris reſignare coacti ſunt. Quam Rupertus Comes Palatinus Rheni, Bavariæque Dux obtinuit, & poſt eum Hæredes ejus per annos ferme centum atque triginta: quibus exolutis anno videlicet Chriſti milleſimo quingenteſimo tertio, Udalricus Dux Wirtenbergenſium tertius, eandem gladio ſuo recuperavit.

Albertus Wirzburgenſium Episcopus moritur, Gerardo de Schwarzenburg ſuccedente.

Eodem anno moritur Albertus ex Comitibus de Hohenloe Herbipolenſium Episcopus, & in Cathedrali Eccleſia debito cum honore ſepelitur. Poſt cujus obitum Canonici de Capitulo unanimiter elegerunt Albertum de Heſſperg Concanonicum ſuum, virum prudentiâ & honeſtate præcipuum, & tam Civium favore, quàm Cleri æſtimatione tali honore per omnia dignum. Contra quem Carolus Imperator quartus Gerhardum ex Comitibus de Schvvarzenburg apud Sedem Apoſtolicam comendavit, & ſummis conatibus ad Eccleſiam memoratam promovit. Papa igitur ad inſtantiam Imperatoris Electionem Alberti caſſavit, & Gerhardum Episcopum confirmavit: qui præfuit annis octo & viginti, in tribulationibus multis, & adverſitatibus continuis; toto namque tempore ſui regiminis cum civibus ſuis contentiones habuit, ſed poſtremò tamen contra eos glorioſè triumphavit.

Anno

Anno prænotato Baviaræ Duces Marchionatum Brandenburgensem Garolo Imperatori, & per eum Regno Boëmiæ pro ducentis florenorum millibus vendiderunt; quorum centum millia in promptu fuerunt soluta. Pro reliquis verò centum millibus Imperator Bavaris Principibus quædam in Bavaria oppida, Castella & Dominia sub Titulo Redemptionis assignavit: videlicet Lauff, Harßpurck, Reichenfeld, Sulzbach, Rosenberg, & Hirßau. Reliqua verò Castella, quæ Regi Boëmiæ in Bavaria fuerant vendita, per Rupertum ex Comitibus Palatinis, postea per Regem Germaniæ redempta fuerunt, & Baviaræ Ducibus restituta. Quando autem & quomodo Marchionatus Brandenburgensis post mortem Godelmari Marchionis sine liberis, ad manus Ducum Baviaræ pervenerit, supra diximus Anno Sigismundi secundo.

MCCCLXXIV.

Anno Wignandi Abbatis quinto decimo, Indictione Romanorum duodecimâ, in Mense Febuario, maxima subito irrupit inundatio aquarum, quæ juxta Rhenum & Moganum commorantibus maxima intulit damna; homines enim multos simul & jumenta nocte superveniens inopinatè submersit: domos & ædificia plura subvertit; villas, hortos, vineta, sepes & vias destruxit. Rhenus tantâ inundatione aquarum excrevit, quòd muros Civitatis Coloniensis sibi oppositos transcendens prostravit. Oppidum Bingionum aquis tam Nahi fluminis, quàm Rheni pro majore parte fuit repletum; & omnes portæ versus memorata flumina clausæ manserunt, aquis Oppidi muris eminentibus: quod & in cæteris urbibus Rheni similiter contigit.

Hoc ipso Anno quædam passio, quam chorizationem S. Joannis nuncupant, hominum genus miserabiliter afflixit, atque à Brabantia incipiens, atque per omnes Europæ Regiones paulatim serpens annis pluribus duravit. Mirabile & miserabile spectaculum! quoscunque invasisset pestis illa, viros & mulieres, juvenes & virgines, insanire fecit, qui primum in terram cadebant ore spumantes, post paulum verò surgentes usque ad defectionem chorizando saltabant, nisi violenter tenti fuissent, aut funibus constricti. Et multos quidem in furorem actos de cognatione sua & patria exules fecit & prodigos. Multæ denique sub prætextu memoratæ passionis fraudes & deceptiones fiebant, dum alij ut pecunias otiosè mendicando perciperent, alij ut liberius voluptati carnis iudulgere possent, se fingerent infanos.

Anno item prænotato fuit homo quidam nomine Hipschmann equestris, qui cum Civium Oppidi Friburgensis in Brisgavia inimicus esset & hostis, multa eis intulit damna. Hunc militares quidam de Ehingen in castro suo manutinentes, hospitio receperant in odium Freiburgensium, promittentes ei introitum liberum cum rapinis quoties venisset, simul & exitum. Unde Freiburgenses datâ pecuniâ Nobilibus de Ehingen pacem & concordiam cum eis inierunt, sub ea videlicet conditione: ut memoratum Hipschmann hostem aut vivum aut mortuum eorum traderent potestati. Quædam igitur nocte ministeriales illi de Ehingen hominem ipsum nihil tale metuentem clam occiderunt, cadaver Freiburgensibus tradiderunt.

Qui mortuum accipientes cum magno gaudio, non satis putaverunt esse se vindicatos, quòd illum insidiosè fecissent occidi, nisi etiam publicum de

Marchia
Brandenburgensis
venditur
Regno Boëmiæ.

Aquarum
inundatio
maxima
fuit.

Passio nova
quæ
Chorizatio
S. Joannis
dicitur, homines
afflixit.

Nobiles de
Ehingen
hominem
pro pecunia
occiderunt.

de illo ſumpſiſſent iudicio ceſſante ſupplicium. Corpore itaque noctu accepto, ſequentē illud die ante portas oppidi ſuper rotam poni publice fecerunt. Occiſus autem erat perfidiâ Caſtrenſium de Ehingen, noctu ſicut diximus circa villam, quæ Duſſingen vocatur, ubi Cadauer Adverſarij acceperunt.

Traditores
proſcribun-
tur de Re-
gno & Ca-
ſtrum de-
ſtruitur.

Iniquitatis factum brevi quidem innotuit multis, & tandem ad Caſaris noticiam pervenit, quomodo illi de Ehingen dicti Nobiles hominem in fidem ſuam receptum ſubdolè, fraudulentè, & impiè pro pecunia Freiburgenſibus contra fidem occiſum tradidiſſent. Qui juſtè commotus Rudolpho Comiti de Hohenberg in Rottenburgo juxta Neccarum Auſtriæ Ducibus ut diximus antea vendito, ſed ad dies vitæ commoranti, mandavit, quatenus vindictam ſumeret de homicidiis illis. Comes itaque contractis militibus Caſtrum illorum obſedit, cepit ac funditus deſtruxit, & eos de terra & cognatione ſua perpetuò fugere, & exulare fecit, & occiſum vindicavit.

Craſſo ſe-
cundus ejus
nominis fit
Abbas in
Spanheim.

Anno etiam præſcripto xix. die Menſis Septembr. moritur Philippus Abbas Monaſterij Spanheimenſis in ordine Abbatum xv. anno regiminis ſui xxiv. & uno menſe cum diebus xii. completis ante Analogium in medio Chori ſepultus. Huic in Abbatia xvi. ſucceſſit Graſſo ejus nominis ſecundus.

Eodem quoque anno iterum venit Alſatiam crudelis & centum millium Pugnatorum Exercitus de Britannia, Normania, Anglia, & alijs nationibus in unum collectus per Comitem ſive Dominum de Kuſſino, qui animos contra Duces Auſtriæ, & quosdam alios gerebat hoſtiles. Cauſam tantæ commotionis iſtam fuiſſe commemorant ſcriptores rerum tranſacti temporis: Mater Comitis præfati de Kuſſin filia fuit Domus Auſtriæ, cui Pater pro Dotalitia assignaverat Dominium illud totum, quod Ergaw teutonice nominatur, aut ſummam pro eo notabilem pecuniarum, ne vacua ad Nuptias data videretur. Verùm cum Auſtriæ Duces nihil promiſſorum ſervarent, & neque Dominium Ergoviæ, neque pecuniam pro eo pollicitam ſolvere conſentirent, licet ſæpius à Marito Filia interpellati fuiſſent: res cum indignatione per annos plures in ſuſpenſo manſit, uſque ad mortem Filia ſimul & generi Comitis ſenioris.

Comes de
Cuſſin do-
tem Matris
petit ab Au-
ſtriæ Ducibus.

Patre autem ſimul & Matre vitâ deſunctis Comes de Cuſſin Junior eorum Filius à Ducibus Auſtriæ poſtulavit Matri dudum promiſſa: quibus negatis, in hoſtem illorum converſus eſt, & Legatione miſſâ in Galliam, Angliam, Britanniam & alias Nationes ebullire fecit ex eis maximam Pugnatorum multitudinem, quanta prius in Alſatia non fuit audita vel viſa. Nam ut illo tempore dicebatur, Equitum fuerunt xviii. millia, peditum verò plus quam lxxx. millia, præter inutilium hominum perditorum, latronum, raptorum & nebulonum catervam haud parvam, quos inopia & egeſtas caſtra ſequi compellebat.

Exercitus
centum
millium
peregrinus
occupat
Alſatiam.

Venientes igitur in Alſatiam à Feſto S. Michaëlis uſque ad ſolemnia S. Præſulis Martini, omnia in circuitu vaſtantes penitusque conſumentes ibidem permanſerunt. Oppida & Caſtella plurima ceperunt, quæ omnia igne ſubmiſſo funditus deſtruxerunt, una cum Eccleſijs, Monaſterijs, & locis Deo conſecratis. Nulli pepercerunt homini, nulli ſexui, nulli ætati, ſed omnes quotquot cepiſſent, qui ſeſe pecuniâ redimere nequiviſſent, inauditis

inauditistorquentes supplicijs, crudelissimè occidebant: mulieres & virgines, Monialesque & Deo nuptas inauditâ temeritate libidinis stuprantes crudeliter vexabant, aut captivas abducebant.

Post Festum S. Martini castra moventes per Alsatiâ ad Bernam versus iter fecerunt, qui cùm juxta Brisacum transirent, portis oppidi clausis Lupoldus Dux Austriæ, Eberhardus Comes de Wirtenberg, qui cum multis Comitibus & Nobilibus erant in ipso oppido, grandem satis exercitum habentes, visâ de muris tantâ hominum multitudine egredi non audebant in occursum, sed permittere transitum cogeantur. Lupoldus autem Dux Austriæ vir prudens & bellicosus, cùm tantæ multitudinis audivisset adventum, omnes Ergaviæ villanos cum rebus suis ad loca munita (villis & vicis igne succensis) confugere præcepit, providè considerans, hostes non diu in regione posse consistere, in qua rerum comestibulum nihil aut parum possent invenire.

Hujus exemplo facti homines ruricolæ incensis villulis & vicis per totam Alsatiâ Helvetiâque, ad Civitates & oppida præmunita cum rebus suis opportunè successerunt; ad Argentinam videlicet, Basileam, Colmariam, Schlettstatt, Bernam, & alia quæque viciniora loca munita. Omnes autem tempestivè fugere negligentes, qui ab hostibus fuissent inventi, aut pecuniâ se redimere coacti sunt, aut crudeliter perierunt; tantus namque timor invaserat omnes, Alsatiæ & Helvetiæ Principes simul & populos, ut urbibus inclusi, egredi nemo eorum præsumeret. Hostes itaque in multitudine maxima per Alsatiâ nemine resistente venerunt ad Basileam, & inde ad eum locum, quem Teuthonicè *den Honwein* Helvetij nuncupant. Ibi facilius ne progredierentur fuissent cohibiti, si Comites de Nidovve & Kyburg incolis terræ dictæ Ergovve benè voluissent. Adhæserant enim Comiti memorato de Cussin, contra Duces Austriæ, & omnem populum terræ Helvetiorum, ideoque introitum hostibus in Dominium eorum libenter permiserunt.

Venientes autem Ergovviæ in terram hostes supra dicti, omnia pro viribus devastaverunt, & in nihilum redegerunt: circa fluvium Ararim nonnulla per insidias Castella capientes funditus destruxerunt, & venientes tandem usque ad Bernam oppidum tunc Austriæ Ducum, omnem regionem desolârunt. Bernenses autem multitudine hostium perterriti portas egredi non audebant. Hostes in unum coadunati munitionem quandam, quæ Buren theutonicè nuncupatur, obsidione circumdantes, fortiter impugnârunt. Ibi Comes de Nidovve sagittâ percussus interiit, mercedem suâ recipiens infidelitatis, quia cùm posset repellere hostes, ne terras ingrederentur illas, resistere noluit, ut jam prius diximus.

Hostes igitur diffusi per omnem regionem circa flumen Ararim in diversis locis castra posuerunt, videl. in Altruvv, Iriduvv, Arvvangen & circum vicinis, omnia depopulantes. Hinc quidam viri animis & viribus robusti ex Lucerna oppido ex *Entlibuch* ex *Underwalden* & alijs locis diversis in unum convenientes aggressi sunt hostes seorsim in extremitate phalangis otiantes, qui nihil tale suspicabantur, & ducentos ex eis inopinatè occiderunt, & salvi ad sua reversi sunt. Nihilominus hostes fortiter agentes quasdam munitiones, Waldenburg videl. Klussee, Altruvv, Wilisovv & omnem regionem penè capientes, funditus destruxerunt, mul-

Lupoldus
Austriæ
Dux omnes
villas & vi-
cos combu-
ri fecit,

Comites de
Nydovve
& Kyburg
admittunt
hostes.

Hostium
ducenti &
Juventute
Bernensi
occidun-
tur.

tis crudeliter occiſis hominibus. Poſt hæc in unum denuo convenientes Incolæ Regionis, ruſtici videl. cum civibus & oppidanis terræ memoratæ ſimiliter ex Comitatibus Louppen, Arberg, Nydovve, cum Bernenſibus, fecerunt Exercitum, & progreſſi verſus Ins, in die Nativitatis Domini ſuper hoſtes noctu repente irruerunt magnis vocibus clamantes: *Hic Berona, hic Berona.* Qui nimio pavore clamantium exterriti, quò diverterent, minimè cogitabant. Ibi ex hoſtibus 300. cecidiſſe memorantur. Victores autem cum ſpolijs, armis & equis hoſtium multis, ſine detrimento ſuorum reverſi ſunt.

Hoſtium
multi Cœ-
nobium
Frawen-
brunn oc-
cupant.

Anno prænotato in die S. Stephani (ſed nota, quòd nos annum à prima die menſis Januarij incipimus, & non à Nativitate Domini) nunciatum eſt Bernenſibus, quòd hoſtium non modicæ multitudines ſedes accepiſſent in Monasterio, quod Fons Mariæ nuncupatur, theutonicè autem Frayvenbrunn, & Cœnobio uterentur pro Caſtris; conſilio igitur habito alijs placuit exſpectare ſocios, ut numero vires darentur majores; alij verò qui animis fuerant concitati, neminem decernunt exſpectandum, ne forſitan hoſtes interea novi quid molirentur, aut fugerent. Prævaluit eorum ſententia, quibus animi ad bellum fuere parati, & contractis in unum copijs Bernam oppidum circa noctis initium apparatu bellico exeuntes, in medio noctis ad Monasterium memoratum ſub ſilentio, in magno frigore pervenerunt.

Bernenſes
Monaste-
rium in-
trant, &
bellum
committunt.

In ambitu
Cœnobij
bellum
committi-
tur, Hoſtes
ſuperantur.

Mane igitur circa horam quintam, cùm adhuc tenebræ eſſent, Bernenſes cum magno & valido clamore ingrediuntur Monasterium, ferro ſimul & ignibus armati. Ad quorum clamorem Ivo Princeps de Alcaibus, qui habitationem ſuam in ambitu Monasterij locaverat, cum multis alijs Comitibus atque Nobilibus excitatus velociter arma corripuit, & viriliter pugnavit. In ambitu Clauſtri bellum atrox committitur, gladius contra gladium extenditur, & pugio contra pugionem vibratur. Tandem Bernenſes igne ſubmiſſo illos, qui latebant in Monasterio, necaverunt incendio, & quos in ambitu invenerunt, gladio peremerunt. Ceciderunt in eo conſicti ex parte hoſtium plusquàm octingenti viri, Comites, Barones, milites, Nobiles & Ignobiles, qui vel incendio, vel Bernenſium gladio perierunt. Strage peractâ Bernenſes cum præda redierunt in ſua, metuentes, quòd reliqui hoſtium in circuitu Regionis diffuſi ſupervenire potuiſſent cum multitudine, vindicaturi necem ſociorum, poſteaquam geſtæ rei nuntium percepiſſent, ſicuti factum fuiſſet, ſi manſiſſent.

Comes autem de Cuſſin cum magno Exercitu jacebat in Monasterio S. Urbani, & erat diffuſa multitudo Exercitus hoſtilis in Langenthal, & in omnibus finibus ejus. Cùm audiſſent Anglicani ſociorum apud Frayvenbrunn, lamentabilem interitum, irâ ſimul & timore commoti ſunt, & Nuncijs miſſis ad ſocios, omnes in unum convenerunt, habitoque communi conſilio diſcedere à finibus illis, & in ſua redire ſtatuērunt. Per Sabaudiam igitur & Burgundiam dilapſi multa mala fecerunt Incolis terrarum ubique, & anno tandem ſequentē diſcedentes ad nihilum ſunt redacti, quoniam plusquàm ſexaginta eorum millia ſucceſſivè fuerunt occiſa.

MCCCLXXV.

Inter Archi-
epiſcopum
& Cives
Colonienſ.
magna diſ-
ſenſio.

Anno Wignandi Abbatis decimoſexto, Indiſtione Romanorum xiii. magna diſſenſio inter Fridericum Archiepiſcopum, & Cives Colonienſes fuit

fuit exorta, quæ & diu cum utriusque partis incommodo duravit, & raptoribus malefaciendi magnam occasionem dedit. Multi Principes cum Fridérico Archiepiscopo sentientes, ubi Colonienſes extra Civitatem nihil habentes lādere non poterant, eis confederatos & amicos rapinis, incendijs & multis incommodis sæpius afficiebant. Nusquam Civibus tutus patebat egressus, Adversarijs omnes exitus viarum per terram simul & Rhenum ex omni parte die noctuque observantibus.

Eodem anno in quarta Feria Pentecostes, Civibus cum Clero oppidi Thuricensis apud Helverios cum Reliquijs Sanctorum Processionem per oppidum agentibus. cecidit pons, & homines octo confestim oppressit in mortem, præter multos alios, quos graviter quassando læsit, & enormiter vulneravit.

Anno prænotato societas Anglicana, de qua præterito anno plura diximus, quæ pro Comite de Cusſin Alſariam simul & Helvetiam contra Ducem Austriæ per menses ferme tres miserabiliter devastaverat, postquam socijs in diversis locis pluribus amissis paulatim cepisset deficere, & villis penè omnibus incensis arque destructis, unde viveret non haberet, ex memoratis Regionibus subito discessit, incommodis patriæ sine numero illatis. Magnus fuit iste, & plurium quàm centum millium pugnatorum Exercitus, præter alios penè infinitos nebulones, qui multitudinem inermes sequebantur. Et primò quidem Helvetiam deferentes Burgundiam intraverunt, ac deinde Galliam, ubique crudelitatis suæ facta relinquentes. Per decennium namque Burgundiam Galliam, & circumjacentia loca pervagantes, villas, & vicos penè omnes incendio consumpserunt, & spoliantes homines vitâ simul & bonis, multa mortalium millia crudeliter occiderunt, Deo Burgundionibus reddente vindictam, qui Latrones illos de Britannia venientes transire permiserunt.

Claruit his temporibus apud Treviros Joannes de Livanian, patria Mosellanus, ex villa haud procul à Tritemio, quæ Liven theutonice nuncupatur, Canonicus Ecclesiæ S. Simeonis, vir in scripturis tam divinis quàm sæcularibus eruditionis magnæ, Rhetor suo tempore facundus, Poëta & Astronomus nulli suâ tempestate secundus, ingenio promptus & disertus eloquio, qui scripsit inter alia contra somnias Prophetias Joannis de Rupeſciffa, Ord. Minorum libros 5. metro simul & prosâ; contra vanitatem quòque Alchimistarum libros tres, pulchrâ venustate decoratos; contra indoctos Astronomos libb. 2. Pro defensione Facultatis Astronomicæ. libb. 4. Introductorium Astronomiæ pro eam discere volentibus lib. unum. De Nativitatibus quòque judicandis lib. 1. Cætera quæ composuit, ad notitiam lectionis nostræ non venerunt.

Petrus quòque de Novimagio villa Mosellana Trevirensis Diocesis, quæ tribus ferme à Treveri Civitate in descensu Mosellæ fluminis ad dextram distat milliariibus, Ord. FF. Beatissimæ Mariæ semper Virginis de Monte Carmeli Conventus Trevirensis, vir in divinis scripturis doctissimus, qui multo tempore Colonia legendo, scribendo, & docendo suis utiliter præfuit, his temporibus apud Mosellanos meos magno in pretio fuit. Scripsit super libròs sent. libb. 4. In Epistolas Pauli ad Roman. lib. 1. De Censibus & Decimis Laicorum lib. 1. De Contractibus & usuris libb. 2.

L 1 2

Sermoneſ

Pons apud
Thuregum
subito cecidit.

Latronum
Anglicanæ
societatis
facta ab in-
vicem dis-
cessio,

Joannes
Livenſis
Mosellanus
plura scri-
psit,

Petrus Mo-
sellanus
Ord. Mino-
rum multa
composuit,

Sermones multos de Tempore, & sanctis. Alia insuper plura lucubrâsse dicitur, quæ ad notitiam meam non venerunt.

MCCCLXXVI.

Eckardus
de Ders, sit
Worma-
tienti-
um
Episcopus.

Anno Wignandi Abbatis xviii. mortuus est Joannes Episcopus Wormatiensis Ord. FF. sancti Dominici, apud Confluentias in suo Conventu, ubi Ordinem primò intraverat, cum honore sepultus. Postquam Eckardus de Ders Majoris Ecclesiæ Canonicus in Episcopatum sublimatus præfuit annis xxix. Vir in omni varietate scripturarum non minus doctus, quàm sine intermissione studiosus, vitæ & conversatione Christo devotus, quippe qui cœlestis Regni amore temporalia suis commisit Vicarijs, spiritualia verò per semetipsum, ut verus Pastor Ovium studiosissimè dispensavit. Unde contra morem plurium Episcoporum sui temporis, ut omnis macula simoniacæ pravitaris vitaretur, Ordines & Consecrationes per se omnes in propria persona gratis & purè propter Deum celebrare consuevit. Extra Templum rarò videbatur in publico, sed quantum causæ permittebant Ecclesiæ, in suo resedebat Palatio apud Laudenburgum Oppidum, orationibus & lectionibus semper intendens scripturarum.

Tuitiense
oppidum à
Coloniensibus
destruitur.

Eodem anno Cives Oppidi Tuitiensis cum Friderico Archiepiscopo sentientes Coloniensium se hostes declaraverunt. Unde Cives Colonienses animis commoti, die quodam Rheno transmissò in multitudine armatorum Tuitium incendunt, & pariter Monasterium S. Hereberti, quod nostri est Ordinis, funditus destruxerunt, muris & fossatis in circuitu omnibus dejectis: Ecclesiam tamen Parochialem illà vice intactam reliquerunt. Archiepiscopus ergo Fridericus Amicorum calamitate permotus, & magno suorum adunato exercitu, nec minus militari manu stipendio conductâ, Civitatem Coloniensem xxvii. die mensis Julij anno præscripto expugnaturus obsedit. Verùm posteaquam videret eam viribus esse suis inexpugnabilem, solutâ post dies paucos obsidione ad Bunnam oppidum reversus est. Deinde circa Festum S. Laurentij Martyris, Colonienses de novo armati urbem egressi, Rhenoque iterum transmissò Monasterium Tuitiense una cum Ecclesia Parochiali submissò igne incenderunt, ac funditus destruxerunt, metuentes, quòd Archiepiscopus sua in eis præsidia collocaret ad expugnandam Civitatem. Nihil penitus integrum reliquerunt, sed omnia funditus demoliti sunt, quamvis non sine magnis impensis Monasterium postea reedificare coacti fuerint. Abbas cum Monachis in partem Archiepiscopi consentientes cum rebus suis ad loca se tutiora tempestivè contulerant, urbanorum innatam sæviciam metuentes. Hâc temeritate Coloniensium, multi Principes Regni commoti, & ad indignationem provocati, Dei & Sanctorum ejus injuriam vindicare unanimiter statuentes arma in eos movere decreverunt. Inter quos isti fuerunt potiores: Carolus Imperator IV. Cuno Archiepiscopus Trevirorum, item Padelbornensis, Albertus Dux Austriæ, Wenceslaus Dux Luzenburgi, & Brabantia, Comes de Zegenheim, Comes de Regali oppido Aquis cum octingentis ferme Comitibus, Baronibus, Nobilibusque, & alijs multis, quorum nomina consulo transimus. Et nihilominus in vindictam commissæ temeritatis Fridericus memoratus Archiepiscopus Civitatem Ecclesiastico supposuit Interdicto: ipsosque incendiarios Monasterij Tuitiensis

Multi Prin-
cipes ad
versus Co-
lonienses
conspirant.

tienſis omnes Anathematis vinculo innodavit. Per annos igitur octo continuos Colonienſes Interdicto & Excommunicatione puniti ſunt.

Anno etiam prænotato Gregorius Papa XI. Curiam ſuam Pontificalem Avinione Romam tali occaſione revocare maturavit. Erat cum eo in Avinione quidam Episcopus, diutius forſitan ab Eccleſia ſua, Curiam ſecutus, neſcio quam ob cauſam, ad quem Papa die quãdam inter alia quaſi jocando dixit: *Domine Episcope, quare vos tam diu ab Eccleſia veſtra ſubtrahitis, Oves ſine Paſtore periculo exponentes?* Cui ille reſpondit: *Beatissime Pater, cur ſanctitas veſtra, qua cunctis Paſtoribus cum ſit prælata, teneaturque nobis omnibus dare ſollicitudinis exemplum, Eccleſiam ſuam tanto tempore deſeris Romanam?* In cujus reſponſione Papa confuſus obticuit, & Romam transferre curiam ſollicitus cogitavit. A tempore namque Clementis Papæ V. ut ſupra diximus, per annos ferme 70. Sedes Apoſtolica in Avinione translata permanſit. Unde Italia cladibus & inteſtinis bellis penè fuit interea conſumpta, & Roma infinitis malis oppreſſa jacuit deſolata.

Gregorius
Papa XI
Romam ab
Avinione
revertitur.

Papa itaque Gregorius animi ſui occultans conſilium, ne forſan à Gallis remoraretur invitus, ordinatis per Rhodanum navibus quaſi ſpatiaturus in mare descendit, & paucis quò tenderet ſcientibus Genuam pervenit. Unde ſolvens ad Cornetum cum perveniſſet, mari dimiſſo iter aſſumpſit per terram: tertiadecimâ menſis Januarij die ſequenti Romam intravit, quem Romani Cives & Clerus cum ingenti ſuſcepere læticia, cunctis Patriæ Patrem, inſtauratoremq; urbis collapsæ adventaſſe conclamantibus.

MCCCLXXVII.

Anno Wignandi Abbatis XVIII. Indictione Romanorum XV. Gregorius Papa XI. miſſis à Roma in Germaniam Legatis & Nuntijs gravibus, decimam partem omnium fructuum & Proventuum à Monachis & Clero duriffimâ exactione poſtulavit, mandans & præciens omnibus & ſingulis Eccleſiarum Pontificibus ſub magnis pænis atque Cenſuris, ut impoſitam Contributionem in ſuis Dioceſibus exigerent à Monachis & à Clero, eamq; deputatis ſive deputandis Collectoribus aſſignarent. Ad cujus mandatum Episcopus Conſtantiensis graves mox in Clerum Cenſuras pro huiusmodi Contributione fulminavit, & ut ſolverentur, quantocius præcepit. Contra cujus fulmina Clerus in Dominio Comitum Wirtenbergenſium exiſtens in unum convenit, conſilium habuit, & Appellatione ad melius informandum Romanum Pontificem interpoſitâ, quòd ſolvere poſtulatam fructuum Eccleſiaſticorum decimam nec poſſet, nec deberet, rationabiliter allegavit. Quorum exemplo cæteri per totam Germaniam animati, omnes ſe unanimiter Papæ coeptis oppoſuerunt, paucis forſitan demptis, quos cauſa movebat in contrarium, qui magnam in ſuis locis turbationem pluribus ſuſcitârunt. Videns autem Legatus Apoſtolicus tantam in Clero turbationem, & metuens deteriora, cum plerique jam excommunicati divina nihilominus celebrarent, mandata Pontificum contemnentes, mitigavit Cenſuram: & accepto quod à voluntarijs offerebatur ſponte, tandem in Italiam reverſus eſt.

Papa decimam fructuum Eccleſiaſticorum habere vult.

Eodem anno mortuus eſt Wilhelmus Comes Hannoniæ, Hollandiæ, Seelandiæ, Friſiæque Dominus, Comes quoque Palatinus Rheni, & Bavaræ Dux, Filius quondam Ludovici Imperatoris quarti, demens, & in

Wilhelmus
Hollandiæ
Comes moritur inſanus,

L. I. 3

carcere

carcere captivus, quemadmodum supradictum est, anno Wichardi Abbatis quarto, sine liberis, anno vesaniæ & captivitatis suæ quasi vicesimo. Duplex calamitatis & vesaniæ hujus Principis eo tempore jactabatur opinio: aliqui nempe dicebant, cum veneno hausto incurrisse vesaniam: alij verò quòd Matri fuisset injuriosus, & populo tyrannus, divinâ iussurabant ultione punitum. Et forsitan utrumque potuit esse verum; manifestum est enim, quia Matrem malè tractavit, & populo se tyrannum nimis crudelem exhibuit: sicuti anno Wichardi primi Abbatis decimo jam dudum in præcedentibus nos per plura consignasse meminimus. Wilhelmo in vinculis mortuo sine liberis, Albertus Frater ejus in dominio ejus Jure hæreditario successit de consensu Fratrum suorum, & annis ferme septem & quadraginta in omni mansuetudine gentem suam gubernavit: quorum eo tempore viginti præterierant, quibus Fratre vesano in vinculis detento præfuerat Comitatus ejus; reliquos verò 27. post mortem Germani solus & liber ejus obtinuit Principatum, fuitque ex ordine primus & vicesimus Hollandiæ Comes: & habuit uxorem Margaretham nomine, Filiam Ducis Brigenfis: de qua genuit Wilhemum sibi postea in Principatu successorem: Joannem quoque Leodiensem Episcopum: & Catharinam Wilhelmi secundi Ducis Juliacensis postea uxorem: de quibus & anno Christianorum MCCCLVII. plura diximus, & alia postea dicemus.

Albertus
Bavariæ
Dux fit Comes post
Fratrem in
Hollandia.

Inter Comites de Wirtenberg & Cives de Rutlingen fit atrox bellum.

Anno etiam præscripto factum est prælium magnum & atrox in Suevia juxta Rütlingen oppidum, inter Comites de Wirtenberg, & Cives oppidi jam memorati, & socios Partium plurimos. Imprimis igitur Comites magno suorum exercitu congregato, memoratum oppidum obsidione cinxerunt. Cives contractâ manu sociorum satis in oppido videbantur esse muniti, nec hostium ferocitatem magni faciebant. Quâdam igitur nocte pedites 500. oppidum clanculò exeuntes Urach & Terringen versus iter direxerunt, pecora & omnia quæ poterant invenire sibi in prædam abducentes, cuncta in circuitu igne & ferro sine commiseratione crudeliter devastantes, onustique mox prædâ per aliam viam secretius ad oppidum revertebantur. Quod ubi Comes Junior de Wirtenberg intellexisset, assumptis secum de Exercitu peditibus & equitibus multis obviam venire hostibus tentavit, sperans se indubitanter & illos posse occidere, & prædam omnino liberare. Sed aliter se res obtulit; Cives namque per oppositam urbis portam, quæ semper etiam pacis tempore consuevit esse clausa, silenter exeuntes, Comitem cum suis nihil tale suspicantem ab omni parte in modum coronæ subitò circumdant, & stupidos veluti pecora muta invadunt, percutiunt, vulnerant, & occidunt, nulli omnino parcentes, nisi fugientibus. Ceciderunt in eo conflictu ex parte Comitum de Wirtenberg, quorum nomina tenemus Nobilium ordine subscripti: Fridericus de Zolra Comes, Udalricus de Tubingen Comes, Joannes de Schvvarzenburg Comes, Godfridus Schederer Eques Auratus Magister militum belli vir strenuus, Schvvigherus de Gundelfingen Baro, Reinhardus de Nyperg miles, Bernardus de Sachsenheim miles, Fridericus quoque filius ejus, Bêndo miles Francus, Wolfgangus de Stambhem Magister Curiae Comitum Wirtenbergensium, Burchardus, & alius Burchardus Sturmfeder miles, Benzo de Hochenstein, Joannes de Rodenberg, Georgius

Comitum,
Baronum,
& Nobiliū
nomina occisorum in
prælio.

Georgius de Lufchnovve, Sifridus Waller, Henricus Waller, Cuno Truckfals de Bifchisheiffen, Albertus de Killer, Eberhardus de Stöffel, Bolandus de Stöffel, Eberhardus de Sternenfelß Advocatus in Zabergauc, Henricus de Liechtneck, Joannes de Sperberfeck, Andreas de Gyßlingen, Udalricus de Liechtneck, Diepoldus de Nydlingen, Conradus de Stammen, Wolfgangus de Pfaffenhoffen, Conradus de Schloßberg, Wolfgangus de Jungen, Waltherus Spât, Henricus Mager, Sifridus de Saxenheim, Mutacus de Hirstad, Sifridus de Erbach Francus, Cuno de Heidickheim Francus, Rabanus de Liechtenstein Francus, Wolffgangus de Wernhoffen, Wilikinus de Krucken, Joannes alter de Grumbach Francus, Joannes de Wijnshheim Francus, Wilhelmus de Kreilsheim Francus, Conradus de Lympach Francus, Henricus de Bonstein, Nicolaus de Rinfeld, Andreas Zobel Francus, Rupertus de Gebßatel, Joannes Riedesfel, Thomas Wolfskel, & alij ex Nobilibus multi in eodem cruento prælio ceciderunt, quorum nomina invenire nequivimus.

Verùm ut monumentis edocemur veterum, summa Comitum, Baronum, atque Nobilium, qui ferebantur in eo bello ex parte Comitum Wirtenbergenfium à Civibus Regni occisi, fuit quinque & octoginta virorum. Aliorum verò tam Equitum, quàm peditum fimiliter occiforum, incertus & ingens fuit numerus, quorum nomina foli Deo funt manifesta. Hos omnes interemptos armis fuis Cives Regni fpoliaverunt, & vix tandem precibus evicti permiferunt, ut eorum corpora eminus deportata fepeli-
rent in uno quodam loco.

Nobilium
occiforum
numerus,
LXXXV.

Comes autem de Wirtenberg memoratus Junior Dux belli graviter vulneratus quibusdam cum alijs cædentium vix manus effugit, & fe ad Castrum Achalm nuncuparum, ad cujus pedem montis oppidum Rüttlingen eft fitum, recepit. Sicque obfidione folutâ neceffariò reliqui non fine jactura in fua redierunt, quos Regni Cives infecuti omnia igne, ferroque demoliri pro viribus conati funt.

Comes igitur ex adverfo furorem Civium reprimere cupiens, denuo inftituit acies juxta villam, quæ Toffingen appellatur, non longè ab oppido Weil, exiftimans hoftes, ut erant, jam labore fimul & furore defatigatos fe facile fuperaturum. Aciebus itaque ordinatis, Comes cum fuis in hoftes (nihil tale metuentes) repente irruit, & plures eorum numero crudeliter occidens viriliter triumphavit. Veruntamen Udalricum Filium fuum telo percuffum in eo conflictu Comes Eberhardus feni-
or amifit, ut infra anno Godfridi VIII. dicitur.

Bellum in-
ftauratur.

Anno Dominicæ Nativitatis prænotato in fignis ftructuræ Ecclefia illa Parochialis in oppido Sueviæ Regali Ulmenfi, præactis ex more fundamentis, cum turri mirabilis artificij cæpit ædificari, & cum tempore in eam, quæ hodie cernitur, formam deducta eft. Fundamentum verò turris Artificum negligentia malè prælocatum, noftris temporibus ædificij totius minabatur ruinam; quod unius hominis induftriâ mirabili cognovimus confirmatum.

Ulmenfis
Ecclefia
Parochialis
construi-
tur.

MCCCLXXVIII.

Wignandi Abbatis anno nonodecimo, Indictione Romanorum prima, hyems fuit afperrima, & fatis proluxa, unde frigore læfæ vites in
fequentem

Gregorius
Papa unde-
cimus
obiit.

ſequentem annum vini penuriam cauſaverunt, ubique terrarum. Hinc fames quóque ſecuta Mortales magnâ incommoditate graviter afflixit.

Urbanus fit
Papa VI.
annis XII.

Eodem anno viceſimo octavo die Menſis Martij, Romæ Gregorius Papa undecimus veſicæ dolore moritur, & in Eccleſia ſanctæ Mariæ Novæ tumulatur. Poſt cujus mortem Cardinales inter ſe graviffimè diſſidentes pernicioſiſſimum in Eccleſia Dei ſchiſma ſuſcitaverunt. Nam Itali Patres Pontificem habere volebant Italicum, & Galli ſimiliter Gallicum. Clerus denique & populus Romanus cum nobilibus inſtabant precibus armatis, poſtulantes, quatenus Italiâ natum patres Pontificem eligerent; timebant enim, ſi Gallum eſſent habituri Pontificem, quòd Curia denuo in Galliam revocaretur in grave urbis Romæ ac Italiæ totius diſpendium, ſicut per annos jam plures fuerat factum. Erat inter Cardinales Italicos Bartholomæus Barenſis Epifcopus, vir callidus & aſtutus, quem utriuſque partis Cardinales tandem in Pontificem elegerunt, vel ut ſcribunt nonnulli, propter vim Romanorum ſimulaverunt electum, ut eâ ſimulatione de conclavi & Romanorum importunitate liberati pro electione veri Pontificis ad locum ſe poſteà transferrent tutiorem. Barenſis autem mox ſeu nominatus, ſive electus Pontificem ſe geſſit, & Urbani nomen ſexti aſſumpſit, cui Cardinales Itali, ut vero & legitimo Pontifici ſuo adhæſerunt, cunctis per orbem ſcribentes Pontificibus atque Principibus, Urbanum Papam inſtitutum. Quod videntes Gallici Cardinales, & ſerò intelligentes, ſe conſilio ipſius Barenſis eſſe deceptos, ad urbem Anagniam poſt menſes aliquot ſecedere ſtatuērunt. Quos Urbanus multis verbis & promiſſis à propoſito revocare conatus perſuadere non potuit. Verùm Cardinales, qui prius pro ejus voluntate omnia fecerant, urbem exeuntes, Fundis civitate conveniunt, ubi à Joanna Neapolitana Regina tutò & favorabiliter ſuſcepti, multa in Urbanum Pontificem fulminavère contraria; dicentes eum non eſſe Canonicè electum vel inſtitutum. Erant autem eorum Cardinales octo numero, qui memoratâ favente Regina Gebenſem Epifcopum Cardinalem contra Urbanum in Antipapam elegerunt, quem Clementem VII. nominantes magna cum pompa coronarunt. Seditque deinceps in ſua obedientia annis ſermè quindecim, quem Gallia, Hiſpania, Catalonia & Britannia cum interjacentibus locis, pro vero Chriſti Vicario habuerunt. Porro Germani, Ungari & Itali cum Urbano ut vero Pontifice fideliter ſenſerunt. Duravit hoc maximum & pernicioſiſſimum ſchiſma in Eccleſia Dei annis novem atque triginta uſque ad Conſtantiènſe magnum & univerſale Concilium, in quo tribus, qui ſe pro Romanis Pontificibus gerebant abrogatis, Martinus V. fuit electus, ut inferius ſuo loco adjuvante Domino noſtro JESU Chriſto plenius dicetur. Urbanus Romæ, Clemens autem in Gallia cum ſuis ut Pontifex reſidebat.

Clemens
ſeptimus
Antipapa
contra Ur-
banum eli-
gitur.

Henricus
Comes in
Spanheim
peregrina-
tur.

Anno quoque prænotato turris Eccleſiæ Monafterij S. Martini in Colonia noſtri ordinis incendio periit, & multæ in circuitu domus igne fuerunt conſumptæ: remanſerunt autem muri turris ſine tecto per annos ferme centum & ſedecim inopiâ loci reſtaurationem ejus non permittente, quouſque tandem Evvaldus de Bacherach inſtitor, & civis Colonienſis jam moriturus in ſuo teſtamento tria florenorum millia ipſi Monafterio legaret, quibus & reformatum eſt tectum, & proventus quidam vinarij pro

pro fratrum usu in pago cisfiosellano comparati. In cujus beneficij memoriam quotidie missa de nostra Domina solemniter per Monachos cantatur.

Eodem anno Henricus in Spanheim Comes, filius Walrammi senioris Comitis ad visitandum sepulchrum Domini ultra mare profectus est, habens in suo comitatu fratrem Crafftonis Abbatis Spanheimensis nomine Wolfgangum militem, & VVernherum de Dilla Monachum memorati Coenobij pro Capellano, qui reversus plures lapidum & petrarum petias de locis à Domino sanctificatis comportavit. In reversione cum navigando vix medium iter maris peregissent, inciderunt piratas, quorum impetum armis refringentes, & plures occiderunt, & reliquos timore perculsos in fugam converterunt, Christo suos juvante peregrinos.

Henricus Comes in Spanheim peregrinatur.

Anno etiam præscripto in vigilia S. Andreæ Apostoli mortuus est Carolus Imperator Romanorum quartus, Pragæ in Ecclesia sancti VVenceslai sepultus, qui anno VVignandi Abbatis undecimo, ut supra diximus, promissis & donationibus multis Principum animos comparaverat, ut VVenceslaus filium Regem Bohemiæ quintum decimum ætatis annum tunc agentem, in Germaniæ Regem futurumque Imperatorem Romanorum assumerent. Regnavit autem VVenceslaus cum patre annis 8, post mortem verò patris regnavit solus annis duobus & viginti, homo ineptus ad regnum, voluptatibus nimium deditus, & frequenter plus temulentus, quàm sobrius. Unde factum est, quòd ad coronam imperij pervenire non potuit, & tandem per principes à Regno Germaniæ depositus fuit.

Carolus Imperator IV. mortuus Pragæ sepultus.

Item anno præsignato varij tumultus fuerunt in quibusdam civitatibus Regni VVormatiæ, Spiræ, Argentinæ, & Colonia, minoribus plebis contra rectores se temere in rebellionem erigentibus, non sine clade multorum, & in republicæ grave dispendium. Quibus similia plures Regni civitates aliæ passæ sunt.

MCCCLXXXIX.

Anno Abbatis VVignandi vicesimo, Indictione Romanorum secundâ, VVenceslaus Romanorum Rex filius Caroli Imperatoris IV. cum Principibus Regni & Apostolicæ Sedis Legato venit ad Coloniam, & à civibus quanquam interdictis cum honore magno susceptus fuit. Multa consuluit, multa in medium proposuit, summoque studio, ut reformaretur inter ipsos & Archiepiscopum concordia, inaniter diu laboravit. Concordiam Archiepiscopus admittere nullam voluit, nisi prius Colonienses Monasterium Tuitiense Deo & S. Heriberto, quod impiâ crudelitate, ut paulo antea diximus, succenderant, in integrum restituerent. Quod licet tunc quidem facere omnino recusarent, postea tamen subire coacti sunt, priusquam à censuris & interdicto penitus absolverentur.

Rex VVenceslaus venit Coloniam.

Histemporibus Venetiarum gens non minus inquieta, quàm superba, quæ nobilitatis parum, temeritatis verò plurimum semper habuisse dignoscitur, ab origine vendipiscatores, teste Gordonio scriptore, postea mercatores, sibi temere Platonis imperium usurpantes, novum & aureum instituere sigillum, in quo se dominos maris scribere præsumperunt, ipsamque mare ab illo tempore deinceps usque in præsentem diem quotannis annulo desponsare aureo in undas projecto minimè verecundantes, ut nostro ævo inferius latius edicemus.

Venetorum superbia in sigillo novo se dominos maris scribentium.

M m

Contra

Ludovicus
Rex Un-
gariæ ſu-
per-er-
bos Vene-
tos humi-
liavit.

Contra hanc infulſorum hominum temeritatem multi Principes Regni ſimul & imperij civitatum auxilio adjuti ſurrexerunt, quorum capitaneus Rex Ungariæ Ludovicus, Papâ mandante Urbano VI. bellum præſumptoribus novorum Venetis indixit, validum contra illos induxit Germanorum, & Ungarorum exercitum, multâque illos clade affecit, & ſigilli vanitatem depoſuit. Facta ſunt hæc imperio Papæ Urbani ſimul & Wenceslai Regis anno prænotato.

Eodem anno mortuus eſt ſine liberis Otto Brandenburgienſium Marchio filius Ludoviçi quondam Imperatoris IV. per quem Marchia ipſa Brandenburgienſis in jus pervenit Ducum Baviariæ, quam Bohemiæ Rex poſteâ Imperator Sigismundus Wenceslai Regis frater comparavit à Bavaris pro ducentis florenorum millibus, & poſteâ Friderico Nürenbergenſiſſi Burggravio aſſignavit; quemadmodum anno Wignandi Abbatis quarto dictum eſt, ubi Carolum patrem Sigismundi emptorem ejus veraciter exitiſſe diximus; Sigismundus autem non emptor, ſed venditor potius Marchionatus exitit.

MCCCLXXX.

Cives Re-
gni contra
Principes
quosdam ſe
mutuò col-
ligarunt.

Anno Wignandi Abbatis primo atque viceſimo inchoato ſive corrente, Indictione Romanorum tertiâ, cives Regni Germanici penè omnes circa Rhenum, in Suevia quoque, & in Francia orientali caput ſequentes Pilgrinum Salzbürgenſium Archiepiſcopum, & quosdam alios Pontifices, contracto inter ſe fœdere, quod noſtrates hodie Ligam ſive Bunt, nuncupant, validum de conſenſu Regis Wenceslai conduxerunt exercitum contra Baviariæ Duces, & quosdam alios Regni Principes, quos ſibi moleſtos ſenſerant atque contrarios; octo namque millium pugnatorum manum validam brevi adunantes igne & ferro hoſtibus ſuis multa intulère diſpendia, Regnûmque à latronibus, & violentis raptoribus aliquandiu purgatum reddiderunt.

Canes affe-
ctum ſubie-
runt Lupo-
rum.

Deinde poſt annos ſermè quinque cùm naturam luporum cæpiſſent induere canes, & qui latrones debuerant perſequi, didiciſſent imitari, in unum conſpirantes multi Principes magnum armatorum produxerunt exercitum, & conſoederatis civibus bellum indixerunt. Quibus multa intulère damna, ipſamque Ligam penitus in nihilum redegerunt. Archiepiſcopus quoque Salzbürgenſium Pilgrinus Treugarum tempore captus fuit: Caſtrum Hohenſolms à civibus captum & igne ſubmiſſo funditus deſtruçtum: multæ quoque munitiones nobilium, latronum, raptorum atque prædonum per cives regni tunc funditus deſtruçtæ ſunt. Felix quidem & ſatis fortunatum conſoederationis ſuæ habuerunt exordium, & omnibus in circuitu raptoribus magnum incuſſeret timorem; verùm poſtquam & eorum milites conductitij legem æquitatis violare cæpiſſent, occultasque primùm, & exinde manifeſtas etiam de pauperibus exercere rapinas; & ipſi Principum cives atque ſubjectos in rebellionem ſolicitare dominorum, conſoederatio eorum diutius permanere non potuit, ſed potentiâ Principum citius diſſipata fuit. Sunt qui ſcribant, Wenceslaum Regem occultum hujus Ligæ civium fuiſſe auctorem, utpote qui poteſtatem Theutonicorum Principum ſemper habuerit ſuſpectam, quam tali modo ſperaverit inſirmandam. Hanc opinionem de Rege memorato haud mediocriter confirmavit civium Herbipolenſium inveterata rebellio; quibus

quibus ipse Wenceslaus contra Episcopum verum & immediatum eorum dominum auxilia promisit, ut suo plenius loco prosequemur.

Eodem anno Joannes quidam Montefanus Ordinis Fratrum S. Domini, Theologus Parisiensis verbum de Immaculata Dei Genitrice Maria faciens ad populum, ubi sermo de ejus incidisset purissima Conceptione, more suorum inter alia dixit: *Eam in originali peccato fuisse conceptam, quemadmodum nos ceteri concipimur omnes.* Verum postquam hic sermo Parisiorum scholæ innotuit, Prædicator ad pulpitum, ubi concionatus fuerat, redire compellitur, & quod malè contra Immaculatam Dei Genitricis conceptionem prædicaverat, revocare.

Prædicator
Conceptionis
Mariæ purita-
tem impu-
gnans com-
pellitur re-
vocare.

Anno quoque prænotato Ludovicus Comes Flandriæ ultimus, posteaquam exactionem pecuniarum Flandrensibus indixisset gravissimam, non relicto virili semine moritur. Post cujus mortem Philippus Dux Burgundiæ, qui unicam filiam ejus habebat uxorem, in comitatu Flandrensium successit. Post Philippum filius ejus Carolus, quem Suitenses occiderunt in bello Nansensi: post Carolum gener ejus Maximilianus postea Rex Germanorum Comitatum Flandriæ cum Maria filia obtinuit: post Maximilianum filius ejus Philippus Archidux Austriæ, postea Rex Castellæ: post Philippum filius ejus Carolus Dux Brabantiae hodie & Comes Flandriæ. His ferme temporibus Carolus Rex Gallorum quintus cum Duce Britannorum Joanne prælia multa constituit, qui inter plures rex Germania conductos habuit Ducem de Brunsvich nomine Ottoneum, virum strenuum & bellicosum. Hic plusquam triennio in Britannia fuerat captivus, anno tandem prænotato, in Avenionem ducitur, inde liber emissus venit in Apuliam, & Carolo Rege Apulorum absente adjutus Neapolitanis amicis Neapolim violenter obtinuit, sed non diu supervixit.

Comitatus
Flandriæ
ad Duces
Burgundiæ
pervenit.

Otto Brun-
swicensium
Dux in Brit-
tannia trien-
nio captus
est.

Anno item memorato Carolus Gallorum Rex V. moritur, & apud S. Dionysium sepelitur, filios relinquens duos, Carolum & Ludovicum ad huc in minore ætate constitutos, quos tutelæ Philippi Ducis Burgundiæ, & Ludovici Borboniensis educandos committit: Regni autem generalem moderatorem constituit Andegaviæ Ducem Ludovicum, quousque Carolus, cui Regnum, ut Primogenito debebatur, annum ætatis XIV. altissimo inspirante attingeret.

Carolus
Gallorum
Rex V. obiit
& Carolus
filius succe-
dit.

Iste Carolus Rex Gallorum VI. postea cum adolevisset, uxorem duxit Isabellam Ducis Baviaræ filiam, quæ peperit ei Carolum Regem VII. Post mortem verò mariti mansit vidua, per quam Ludovicus Baviaræ Dux ejus frater postea in auro & XII. Apostolorum cum Salvatoris argenteis imaginibus dives & cæteris Progenitoribus magis abundans & notior factus est. Ista duodecim Apostolorum simul & Salvatoris imagines per Ducem Ludovicum ex Gallia cum divitijs alijs multis in Bavariam allatas ipse quam diu vixit, in humanis thesauri loco possedit, & rebus deinceps melius consulens domesticis, nomen Divitis brevi, qui pauper erat prius, acquisivit. Huic Ludovicus in Ducatu Baviaræ filius jure successit, qui & cum divitijs & imaginibus patris, nomen simul Divitis habuit. Post quem Georgius nomine filius ejus Ducatum Baviaræ cum divitijs memoratis obtinuit, qui nostris diebus sine virili semine decessit; reliquit autem filiam unicam, quam Rupertus ex sorore Nepos (indulgente Roma-

Rupertus
Palatinus
Rheni Co-
mes.

no Pont.) filius videlicet Philippi Comitſ Palatini, qui ſororem Georgij habuit, duxerat illo vivente uxorem. Mortuo autem Duce Georgio, cum inter generum ejus Ducem Rupertum jam dictum & Albertum Bavariæ Ducem, qui morabatur in oppido Monacenſi, pro vacante Principatu bellum ageretur atrociffimum, omnis illa theſaurorum immenſa congeries cum Apoſtolorum imaginibus, brevi diſſipata fuit, ut in nonum hodie annum quò pervenerint, nemo ſit qui noverit.

Wignand⁹
hujus Mo-
naſterij
Abbas
xxxiv.
moritur.

Anno Dominicæ Nativitatis prænotato xxvii. die menſis Octobris Wignandus hujus Monaſterij xxxiv. Abbaits ſenio pariter & morbo gravatus moritur, anno regiminis ſui xx. menſe x. die ſimiliter xx. cum devotione Fratrum in majore Cœnobio ſepultus. Reliquit Monaſterium in debitſ multis tam per eum quàm per alios præcedentes Abbates contractis, & diſciplinam ſine regulari obſervantia, qualem & reperit.

Godfridus
ſit Abbas
annis ix.

De Godfrido ejus nominis ſecundo, hujus Monaſterij Hirſaugienſis Abbate XXXV. qui præfuit annis ix. menſe i. diebus xv.

 Anno Dominicæ Nativitatis prænotato MCCCCLXXX. Indictione Rom. terciâ Wignando Abbate hujus Monaſterij Hirſaugienſis, xxvi. die menſis Octobris Catholicè mortuo atque ſepulto, ne grex Paſtoris ſolatio deſtitutus aliqua viduitatis Eccleſiæ deploraret incommoda, de novi mox electione Abbatis caput ſuorum, & non exterorum habere concilium. Circa principium igitur menſis Novembris vocatis abſentibus de præpoſituris & prioratibus Monachis, qui futuræ debuerant atque potuerant electioni de Jure vel conſuetudine intereſſe, & excluſis ſæcularibus cunctis, præmiſiſque Orationibus cum invocatione S. Spiritus, per viam ſcrutinij ad novi Paſtoris institutionem proceſſerunt. Votis autem ſingulorum auditis, & in ſchedulam juxta morem conſignatis, major & ſanior pars Monachorum eligentium Godfridum ejus nominis ſecundum Abbatem hujus Monaſterij xxxv. elegit, cæteris in eum conſentientibus.

Godfridus itaque per Conventum electus, atque per Lambertum Spirenſem Epiſcopum in Abbatem confirmatus ex more, ſolemnitérque benedictus, præfuit huic Monaſterio in magna ſolicitudine & malitia temporum, annis ix. menſe i. diebus xv. homo manſuetus pacificus, & amator quietis & pacis, qui Monaſterium in utrôque ſtatu graviter callapſum reperit, quoniam nec regularis obſervantia in eo tunc vigit, nec illi rerum abundantia fuit.

Schiſma
multipli-
cavit vul-
tutes in Ec-
cleſia inſa-
ciabiles.

Eo tempore ſchiſma Catholicam graviter perturbabat Eccleſiam, cum Urbanus VI. ut ſupra diximus, Germanis, Italiſque & Ungaris Romæ ſedem habens ſummum ſe præſtaret Pontificem: Clemens, quem ſui nuncupavere VII. in Avenione reſidens Gallos & Hiſpanos ſibi ut Papæ haberet obediētes. Hæc de Rom. Pontificatu altercatio majus Gallis, quàm alijs nationibus incommodum attulit, propterea quòd Clemens ſuis partibus cupiens adungere viros, præter quinque priores, à quibus fuerat electus, viginti quinque de novo Cardinales aſſumpſiſſet, quorum nemo poterat ſatiare cupidinem.

Nam

Nam Cardinales xxx. Clementis causam securi, cum essent more vulturum antiquorum infatigabiles, quosdam per Galliam exploratores constituerunt, qui Ecclesiarum præbendas ubique locorum inquirerent, quas possessorum morte vacantes mox sibi à Clemente dari, ut proximi postulabant. Unde & sententiam tulit idem Clemens ad instantiam suorum vulturum de beneficijs vacaturis, quam pro lege habitam gratiam nominaverunt expectativam, per quam ad Ecclesias vacantes soli Pontifici dare introitum liceret. Unde lege seu constitutione soli Cardinales & potentes ad Ecclesias pinguiore promotebantur: decimæ quoque à Clero exigebantur per Clementem, & quoties majori alicui Ecclesiæ instituebatur Antistes, primi fructus anni, quos Romani vocant annatos, Pontifex suis usibus reservabat.

Annatorum super Episcopatibus principum.

Avaritia Cardinalium contrivit Galliam.

MCCCLXXXI.

Anno Godfridi Abbatis primo Lampertus de Buren ex Abbate Monasterij nostri Ord. in Gengenbach Argentinensis Diocesis Episcopus Spirensis, vir doctus prudens, & in multis expertus, auctoritate Urbani VI. Papæ simul & postulatione quorundam Canonorum eligentium ad exemplam Ecclesiam Bambergensem translatus est, & ibi Pontifex institutus. Hic multa bona fecit Ecclesiæ Spirensi, & inter alia Confirmationem omnium Privilegiorum à Carolo Imperatore IV. precibus obtinuit sub bulla videlicet nova, quam à nomine concedentis vulgariter Carolinam Clerus nuncupat. Post Lamberti hujus translationem Adolphus de Nassau nobili & antiquo Comitum genere ortus, Spirensium Episcopus ordinatus præfuit annis xv. vir & ipse ingenij perspicacis & acuti, qui pro libertate Ecclesiastica nonnullas cum civibus suis contentiones habuit, quæ tamen non diu permanferunt, sed interpositione amicorum dissensio ad concordiam pacis revocata fuit.

Lambertus Episcopus Spirensis transfertur ad Bambergam.

Adolphus ex Comitibus de Nassau fit Episcopus Spirensis.

Eodem anno pestilentia magna Bohemiam graviter afflixit, cujus occasione Wenceslaus Rex de Regno Bohemorum cum Pileo Cardinali Urbani Papæ Legato venit Moguntiam: inde navigio per Rhenum descendit rursus ad Coloniam, & exinde ad Aquasgrani palatium Regni Teuthonicorum principale & antiquissimum, sedem suam ibidem posuit, diutiusque remansit. Tanta enim vis pestilentie hac anno consumpsit Bohemiam, Austriam simul & Ungariam, ut media pars hominum vix in eis locis viva remanserit. In Pragensium namque Civitate mille centumque & sedecim uno die moriebantur.

Wenceslaus Rex Aquasgrani moratur.

Anno etiam prænotato gravissima inter Adolphum Archiepiscopum Moguntinum & Rupertum Comitem Palatinum Baviaræque Ducem, apud Heidelberg morantem fuit exorta dissensio, quæ paulatim excrefcens publicas inter eos inimicitias fecit. Unde in alterutrum ferro & igne grassantes, subjectis sibi pauperibus incommoda & damna plurima inferentes, durus in durum certabat; Principum tandem vicinorum consilio res fuit composita, & pax reformata.

Hoc ipso anno Urbanus Papa VI. post fulmitas in Carolum Regem Apuliæ Censuras, cum parva comitiva Nuceriam pro quibusdam causis Ecclesiæ tractandis venit, quem Carolus obsidere in animo statuit. Quod Pontifex ubi rescisset, hominem quendam patriam Suevum, qui multo tempore in Italia fuerat bellantum Dux sive Capitaneus, rogat, quatenus

Urbanus Papa à facie Regis Apuli fugit ad Genuam.

M m 3

armatâ

armatâ manu Genuam ab eo duceretur. Conſenſit Alemannus, & copijs contractis ad Genuam Pontificem ſalvum incolumemque perduxit; fuerunt enim Genuenſes in parte Urbani contra Gallos; cûmque ad littus haud procul à Genua perveniſſet Pontifex, Cardinales ſex, quos apud Nuceriam (eo quòd partibus faverent Clementis) habuerat captivos, ſaccis inſutos ſingulos in mare jaſtari præcepit: qui conſeſtim miſerabiliter ſunt ſubmerſi; quod factum multorum in eum odia concitans, ejus famam obſcuritate perpetuâ maculavit. Genuam itaque cum ſalute perductus Pontifex, cûm aliud non haberet, quaſdam auri pecias Capitaneo dedit pro mercede.

Ludovicus
Ungaro-
rum Rex
moritur.

His temporibus Urbanus Papa Carolum quendam Regio genere Gallorum procreatum, in Ungaria tunc agentem, contra Regem Apuliæ in Italiam vocavit. Qui Pontificis acquieſcens imperio, Ludovicique Regis Ungariæ copijs adjutus in Italiam venit: Regnum Apuliæ obtinuit: Joannam Reginam partes Clementis defendentem interfecit: & injurias Urbani Papæ ſatis crudeliter vindicavit. Interea verò temporis, quo Carolus memoratus contra Carolum Regem pro Papa Urbano bellum geſſit in Apulia, Rex Ungariæ Ludovicus ſine filio moritur, & gubernatio totius Regni penes uxorem ejus remanſit. Quæ cûm per triennium poſt viri mortem regnâſſet, ægrè ferentes tandem Ungari dominium fæminæ, de Rege instituendo cæperunt habere conſilium. Miſſis igitur in Apuliam, nuntijs Carolum ſupradictum Regem Neapolitanum evocârunt. Qui reverſus in Ungariam anno Godfridi Abbatis quinto, communi Procerum & plebis aſſenſu Regni coronam accepit: ſed dolo Reginæ non diu poſteâ fuit occiſus.

MCCCLXXXII.

Andreas
Comes Sabaudie
deſtruit Wal-
leſiorum
Provinciam.

Anno Godfridi Abbatis ſecundo indiſtione Romanorum quintâ, Ludovicus Andegaviæ Dux, Caroli Gallorum Regis frater, cum quinquaginta quinque pugnatorum millibus in Italiam proſectus ſcribitur, & biennio Regnum Apuliæ contra Carolum debellat, quod tamen obtinere non potuit. Et hoc ipſo anno Ludovicus Ungariæ Rex, uti jam ſupra dictum eſt, moritur, cujus uxor Regina, ut diximus, Regnum Ungarorum per triennium gubernavit. His ferme temporibus inter Andream Sabaudie Comitem & Cives Walleſios contentiones & prælia facta ſunt multa, non ſine interitu plurimorum. Cujus diſcordiæ cauſâ memoratus exercitus Comitis in terram Walleſiorum diſſuſus igne ſimul & ferro deſtruit omnia, & poſtremò urbem Pontificiam Sedunenſem auxilio Bernenſium conjuratorum obſidione cinxit, & valenter obtinuit. In Flandria etiam his temporibus Rex Gallorum Carolus incurſiones feciſſe graviffimas memoratur, in perniciem certè non modicam plurimorum. Gandavum imprimis obſedit, cujus oppidani bis excuſione factâ in pugna à Gallis victi ſunt: tertio autem denuo egreſſi cum impetu Gallos ſuperant, & fugere in Brugas oppidum compellunt: in conſictu Gallorum plus quàm ſeptuaginta quinque millia ferebantur occiſa. Facta ſunt hæc in Sabbatho, quo Gandenſes Sanguinem illum proceſſionaliter circumferre ſolent, quem ſe habere de præputio Domini circumciſi (neſcio unde) gloriantur.

MCCCLXXXIII.

MCCCLXXXIII.

Anno Godfridi Abbatis tertio, Indictione Romanorum sextâ, die mensis Julij vicesimâ sextâ moritur Joannes Comes de Spanheim sine liberis, qui frater erat Comitis Henrici, quem ante quinquennium superius ad terram sanctam fuisse profectum diximus. Nec diu postea etiam ipse Comes Henricus mortuus fuit, filios relinquens duos Simonem & Joannem, quibus etiam post aliquot annos vita defunctis, cum liberos non haberent superstites, Comitatus Spanheimensis partim ad Comites Palatinos, partim ad Marchiones Badenses devolutus est: sub quibus & permanet in præsentem diem.

Joannes
Comes in
Spanheim
moritur.

Eodem quoque anno septimâ die mensis Decembris obiit Wenceslaus Brabantiae & Luxemburgi Dux inclitus, frater quondam Caroli Imperatoris IV. cujus cadaver cum ingenti pompa in Cœnobio Abbatiali S. Mariae semper Virginis nostri Ordinis prope oppidum ipsum Luxemburg in Trevirorum Diocesi fuit sepultum, ubi quondam Comitum, & postea Ducum residentia frequens esse consuevit. Post cujus obitum Joanna uxor ejus vidua Joannis Brabantiae Ducis quondam filia consilio & auxilio Arnoldi de Horn Leodiensis Episcopi (quem ipsa de sacro fonte levaverat) utriusque Ducatum Brabantiae videlicet & Luxemburgi per annos ferme 22. satis viriliter & strenuè in omni parte gubernavit. Post quam Joannes Ducatum assumpsit, qui Lovaniense Gymnasium instituit.

Wences-
laus Dux
Brabantiae
& Luxem-
burgi mori-
tur.

Anno item prænotato contigit apud Moguntiam, quod scribo execrabile factum. Erat ibi homo vilissimis haud dubio natalibus ortus, inter lusores impios scelestior, impiissimus pietatis osor, & hostis, nomine Henricus Schelkopff, id est, vesani capitis; is die quâdam cum suis complicitibus ludens ad tabulam in taberna, quæ nominabatur vulgari sermone *zu der Blumen* / in suburbanis Sulzbach juxta Rhenum, pecuniam quam habuerat certè modicam, citius perdidit totam. Ridentibus socijs irâ commotus est, & horrendas cœpit in Deum & sanctos efferre blasphemias, cujus vesaniam magis, ac magis risu provocantibus socijs totus in furorem conversus est, surgensque mox de suburbano iter deflexit in Campum, quorsum nescitur, iturus, cumque viam intrasset mediam, quæ à Monasterio S. Albani præbet iter ad Ecclesiam S. Virginis Mariae in campis euntibus, quæ nunc propter rem gestam S. Crucis appellatione nuncupatur, Imagines Crucifixi Jesu Christi & Castissimæ Matris ejus Divique Joannis Evangelistæ offendit, quas pro memoria Passionis Domini inculcanda transeuntibus Christiana devotio ante plures forsitan annos, ut moris, illic posuerat. Has Divorum imagines homo perditionis intuitus in verba mox blasphemiae horrenda prorumpere non metuit, extractoque pugione, quo ad latus fuerat præcinctus, in imaginem Crucifixi totis visibus vibravit, & unico ictu cervicem ejus dissecuit. Moxque B. Virginis MARIE, & aliorum Sanctorum circum positis juxta crucem imaginibus casum & punctum pleraque vulnera inflixit, infortuniorum suorum cupiens de Deo & sanctis ejus impiissimus omnium hominum captare vindictam. Impietatis cæde peractâ læsæ confestim imagines, ac si homines fuissent, in carne humana viventes, copiosum è puncturis emisere cruorem, cujus hodie in ipsis manifesta cernuntur vestigia. Quo viso sceleratissimus hominum obstupuit, nimioque pavore conturbatus, ut lapis obrigit, &

Vesanus
Lusor con-
tra Deum
audet in-
qua.

Imagines
Crucifixi &
Sanctorum
impetit
gladio.

Emittunt
subito cru-
orem ima-
gines vul-
neratae.

neque

neque fugere quoquam potuit, neque pedem ullatenus à loco movere. Unde sic immobiliter necessario persistente crudeli, ex Moguntia plures supervenere fideles, qui viso cruoris inusitati miraculo sceleratum reducerunt in urbem, qui dictante justitiâ vivus in ignem projectus poenas sustinuit mortis horrendæ, quam meruerat. Imagines verò cruore & vulneribus insignes ab ædícula veteri ad memoratam Ecclesiam Collegiatam in Campis S. Mariæ abolim nuncupatam, quæ paululum distat à Moguntia, summâ veneratione Sacerdotum manibus deportatæ fuerunt, ubi usque in præsentem diem terrificus ille cruor cernitur, & miraculis quam plurimis decoratur. Ab illo tempore frequentius ad S. Crucem Ecclesia nuncupatur, quam S. Maria in Campis, ob memoriam rei gestæ, in qua fuerunt imagines collocatæ.

MCCCLXXXIV.

Gallorum:
de bello in
Anglos
movendo
consulta-
tio.

Anno Godfridi Abbatis IV. Indictione Rom. VII. Carolus Rex Gallorum VI. consilium habuit cum suis proceribus de bello Anglis indicendo; ægrè ferebat enim complures è Gallia nobiles Anglos tam frequentibus bellis inquietare Galliæ regnum sanè amplissimum, reducens in medium, quòd Dani olim & Saxones Gallis pauciores Angliam totiens occupavissent: se autem magnos, se Danis & Saxonibus fortiores gentem Anglicanam facile arbitrabantur domaturos, quæ intra suos fines bellum diu ferre non possit; uno aut ad plurimum secundo prælio aut vinci aut vincere solitam: nec unius hominis principatum ferre multo tempore posse, sed reges suos aut pellere regno, aut interficere consuevisse. His rationibus Carolus Rex bellum Anglis indixit. Navibus itaque contractis ingentem Classem parat. Verùm tam grandibus copiis cum deessent pecuniæ, tributum Rex inauditum vix ferendum suis Gallis imposuit, quod solvere multi cum non possent, Galliâ relictâ in alias discessere provincias. Classe autem viris, armis comœatûque affatim instructâ, maximus ille navalis apparatus omnis non secus ac in arente stipula crepitans, & æstuans ignis evanuit, quod principum culpâ contigisse, qui exactam pecuniam inter se corripuerant, non famâ dubiâ plures æstimârunt, non sine Gallorum Regis injuria. Unus tantum Joannes Viennensium Comes navibus LX. instructis navigavit in Scotiam, ut inde bellum inferret Anglis; erant tunc inter Anglos & Scotos graves discordiæ. Comœatu igitur Scotorum Joannes Angliam cum suis intravit, & quasdam munitiones oppugnavit. Quo cognitio Rex maximum pugnatorum adunavit exercitum contra Gallum pugnaturos: Joannes verò considerans se viribus & numero Anglis procul esse minorem, cum suis in Scotiam reversus est. Ubi cum aliquandiu moram ageret, in amorem nobilis cujusdam feminae prolapsus, otiosè tempus omne in carnis voluptate perniciose expendit. Postremò tandem ab ea, quam amabat muliercula præmonitus, quòd Regi Scotorum haberetur suspectus, relictâ Scotiâ in Galliam reversus est. Hic utar testimonio Galli Roberti Gaguini dicentis: *Perrarum esse Gallos in aliena gente gloriam comparare, quam arrogantia vel libido non obfuscaverit.* Quàm sit verum hoc viri testimonium de Gallis, in eo bello, quod Galli cum Cæsare Maximiliano commune duxerunt nuper in Venetos, prò pudor! satis fecere manifestum, cum per totam Longobardiam tantâ libidine in mulieres honestissimas, & virgines etiam Deo consecratas debacchari

Joannes
Viennensis
Comes so-
lus movit
in Angliam.

sunt

sunt, tantâ avaritiâ, & arrogantâ tumentes, ut propter verecundiam facius mihi videatur tacendum, quàm plura scribere. Unde non immerito, Justitiâ Dei vindicante profanos, brevi Mediolanum & Longobardiam totam amiserunt.

MCCCLXXXV.

Anno Godfridi Abbatis quinto, Indictione Romanorum viii. Wilhelmus Comes Hollandiæ, Hannoniæ, Seelandiæque, filius Alberti filij Ludovici quondam Imperatoris IV. uxorem duxit filiam Ducis Burgundiæ Philippi, Nuptijs in Brabantia cum magna & inusitata solemnitate celebratis. Hujus Wilhelmi frater erat Joannes postea electus & confirmatus Episcopus Leodiensis, qui post mortem Wilhelmi dimissâ Ecclesiâ duxit uxorem dispensante cum eo Constantiensi Concilio, & Germani filiam principibus abdicavit.

Eodem anno Confœderati, quos vulgò Suitenses nuncupamus, in superbiam elati viciniore in circuitu oppidanos, & rusticos in suam conjurationem allicere cupientes proprijs Dominis fecerunt esse rebelles. Inter quos rustici & villani Domino de Thorberg tam jure, quàm antiquissimâ consuetudine subjecti Lucernensium persuasione seducti, & animati, se contra Dominum suum contumaciter erexerunt, consueta servitia, census & ministeria cuncta denegantes: & quò ad rebellionem fierent liberiores, non requisito, neque consentiente Domino facti sunt & adscripti Lucernensium cives. Comes autem Thorbergensis, posteaquam suorum perfidiam intellexisset, non sine ratione iratus est, & quotquot eorum comprehendere potuit, laqueo ad arbores sine ulla commiseratione suspendit. Quo facto Lucernenses irati totam Conjuratorum scaturiginem vocaverunt in arma, convenientesque in turmam contra memoratum Comitem, processerunt ad bellandum. Regionis igitur devastatione institutâ oppidum imprimis Rotenburg, quod erat Comitis de Grünenberg, cum arcella in die SS. Innocentium factâ incursione obtinuerunt. Hermannus autem de Grünenberg, & Comes de Thorberg, qui erant in arce, fugâ lapsi mortis peticulum evaserunt. Inde progressi, Wolhusen, Sempach, Entlibuch, Meienberg, Baldeck, Liel & Rinach in suam potestatem, acceperunt, amicos inter concives, inimicos verò inter mortuos conscribentes. Mira hujus gentis breviter ampliata felicitas, quam Principum inclementia erga subditos permittente Deo causavit. Nec diu post descriptam conjuratorum victoriam venit ad Meyenberg Lupoldi Ducis Austriæ Capitaneus, & positus in circuitu papilionibus, oppidum obsedit. Egressi die quâdam conjurati, qui erant in præsidio, prælium cum Australibus inceperunt, in quo victor exercitus Australium non paucos conjuratorum occidit. Post dies autem paucos conjurati Meyenberg funditus everterunt.

Anno prænotato Ungari tyrannidem Reginæ diutius ferre contemnentes, & ignominiosum existimantes suæ nobilitati, mulieris imperio subjacere, consilio inter se habito nuntios solemnnes miserunt in Apuliam, & Carolum Regem ad Ungariæ Regnum inde revocârunt. Qui Legatorum commissione auditâ gavisus est, & Ladislaum filium suum Regem, constituens Apuliæ, profectus est in Ungariam. Quem proceres Regni, & incolæ summo cum honore suscipientes in Albaque Regali solemniter

N n

coronantes

Armati
Suitenses
contra No-
biles terræ
conve-
niunt.

Conjurati
capiunt &
destruunt
nobilium
Castrâ.

Carolus
Apuliæ
Rex fit Rex
Ungariæ.

coronantes in Regem Ungariæ sublimârunt. Post Coronationem suam in oppidum Regale Budam proficiscitur, ubi post menses aliquot in camera sua existens, die quâdam subordinatione Reginæ abrogatæ, quæ remanerat vidua quondam Regis Ludovici, gravissimè vulneratus occiditur.

Regis Angliæ filius expeditionem pro Regno facit in Hispaniam.

Eodem quoque anno Dux Lancastræ filius Regis Angliæ navium, classe comparatâ non modicâ, in manu forti navigavit in Hispaniam, Regnum sibi comparaturus violentiâ hæreditarium, quod ad se jure pertinere putabat. Cœpit vastare provinciam, & lædere, quos subijcere cupiebat, & ideo pro hoste est habitus.

Anno item præscripto Lupoldus Dux Austriæ ad instantiam comitum de Kyburg, Grünenberg quoque & Thorberg, atque multorum nobilium, conjuratis Suitensibus bellum indixit: quod isto anno incipiens in sequentem usque cum multorum incommodo continuavit, conjuratorum ubique in circuitu hostiliter devastans provinciam.

Galeatius Vicecomes occidit patrum.

Eodem quoque anno Galeatius Vicecomes Mediolanensis dominandi cupidine Barnabovem Vicecomitem patrum & socerum suum insidiosè (ut ferunt) occidit, ejus principatum sibi usurpavit, quem Wenceslaus Rex postea in ducem creavit.

MCCCLXXXVI.

Cives Wormatienses jam secundo Nühufsen destrunt.

Anno Godfridi Abbatis sexto, Indictione Rom. ix. primâ die mensis Martij, quæ fuit quinta feria post Dominicam sexagesimæ, Cives Wormatienses cum furore & armis de civitate prorumpentes villam Sacerdotalem Nühufsen urbi proximam igne supposito funditus destruxerunt: ædes Sacerdotum cunctis rebus evacuantes in cinerem redegerunt: Sacerdotes verò & Clericos omnes, quotquot invenissent, custodiæ tradiderunt; & hæc secunda fuit ejusdem loci Nühufsen per cives Wormatienses temeraria & præsumptuosa destructio; prima namque desolatio Novæ domus memoratæ sive destructio facta est per Cives Wormatienses temporibus Landulfi ejusdem urbis Pontificis, de cujus electione mentionem fecimus in primi hujus Chronici parte anno Domini 1234. Veruntamen ipsam loci destructionem, ut scriberem eo tempore haud scire potuimus. Postea igitur quam furiosi Cives memoratam clero Nühufseni intulissent contumeliam, Urbano Pontifici Summo delati sunt, & excommunicationis ferro à communione fidelium justissimâ ratione abscissi. At verò postquam Cives ipsi Wormatienses misocleri à principio multo aliquandiu in excommunicatione sorduissent, ad eorum instantiam Rupertus Comes Palatinus Rheni Baviaræque Dux Regni Princeps Elector, Henricus Comes de Spanheim, & plerique alij suas interposuere vices, & in concordiam dissentientes revocârunt. Ex inde Nühufsen cœpit jam tertio construi, Wormatiensibus non parvam dare pecuniam pro injuria coactis.

Sigismundus fit Rex Ungariæ.

Eodem anno Sigismundus frater Wenceslai Regis Germanorum & filius Caroli Imperatoris olim quarti, postea & ipse Imperator Romanorum vir optimus interempto Carolo Rege per insidias Elisabethæ Reginæ apud Budam, ut anno priore scripsimus, consensu procerum in Regem Ungariæ electus & coronatus est: nec diu postea Ungari mutato consilio multas & varias ipsi posuerunt insidias, atque in fugam & captivitatem cujusdam comitis (licet brevi) compulerunt. Causam hujusurbationis talem scriptor quidam assignat. Cum Rex Sigismundus Concilium

Rex Sigismundus 32. Ungariæ proceres trucidavit.

cilium procerum apud Budam Ungariæ convocâset, Regina quorundam Ungariæ perfidiam principum coram Rege graviter accusavit. Dedit Rex protinus ad cognoscendum in causa Judices. Pro Regina contra delatos per deputatos fertur sententia. Unde Rex volens in reos decernere justiciam, duos & triginta proceres regni capitibus truncavit. Erat Stephani Comitis puer astans, & videns tot cædem nobilium virorum, qui ubi & Dominum suum cerneret capite truncatum, in lachrymas erupit amaras; ad quem Rex Sigismundus: *Noli flere, inquit, ego sum Dominus tuus, qui tibi, & plura & majora donare possum, quàm Stephanus dederit unquam.* Cui puer intrepidâ voce respondit: *Ego tibi pro Domino meo, quem innocentem occidisti, Ungarus Bohemo serviturus sum nunquam.* Quem Rex confestim decollari mandavit, ne videlicet invitus cogeretur servire Bohemo. Verum tantorum mors procerum causam multis discriminibus & incommoditatibus dedit. Nam ipse Rex Sigismundus postea, ut diximus, à suis captus, & carceri mancipatus vix mortem evasit. Quæ omnia in gestis Ungarorum plenius continentur digesta.

Puer propter Dominum suum perimitur.

Anno prænotato rustici & oppidani sub dominio Abbatis S. Galli in Suevia constituti exemplo conjuratorum in superbiam elati, consuecta præstare servitia ipsi Monasterio penitus recusârunt. Unde necessitate compulsus Abbas, foedus & Ligam civium Regni subijt, quorum exercitum validum contra inobedientes rusticos suos, qui vulgò Abbacellenfes nominantur, produxit. Rustici autem cùm essent inermes, nullam præliandi consuetudinem habentes, mox ut hostes adventare senserunt, juga montium conscendunt, & ab altissimis atque præruptis eacuminibus lapides in adversarios emittunt. Cives ergo considerantes, quòd latitantes in montibus rusticos expugnare tutò non possent, retrò pedem traxerunt, amissis suorum quinquaginta atque ducentis, quos lapides demissi de montibus per rusticos memoratos miserabiliter oppresserunt.

Rustici S. Galli contra Abbatem Dominum suum rebellârunt.

Postea igitur quam cives Regni à persecutione rusticorum S. Galli cessarent, metuentes illi, ne forsitan eis deteriora imposterum contingerent, ad conjuratorum sese Suitensium ligam & societatem receperunt; à quibus gratulanter suscepti, jam deinceps nullum pati jugum dominij didicerunt. Conglomerati ergo in unum contra Nobiles terræ vicinos, non minus crudeliter, quàm hostiliter processerunt, eorùmque rusticos atque subiectos, ne præstarent Dominis suis consuecta servitia, census & redditus, exemplo sui in rebellionem omnimodam induxerunt.

Abbacellenfes rustici S. Galli conjurant cum Suitensibus.

Nobiles itaque tantam conjuratorum injuriam diutius ferre non valentes, Lupoldi Ducis Austriæ, sub cujus militabant signis, auxilium implorabant; qui tandem victus eorum precibus (etsi admodum invitatus) bellum, quod anno præcedente Suitensibus indictum aliquot mensibus ex compacto intermiserat, denuo forcius instaurat. Contractis igitur copijs, oppidum Sempach imprimis obsidione vallavit; contra quem adventantes conjurati Suitenses commissum est bellum, & per utriusque partis homines in multam horam acriter pugnatum. Campum tamen postremò pugnatore obtinuerunt Suitenses, & Ducis Lupoldi exercitus fusus est. Ceciderunt in eo bello ex parte Ducis memorati plures quam Nobilium quadringenti, vulgarium tria millia, sed & Dux ipse Lupoldus in acie prima fuit occisus. Nomina Comitum, Baronum, Militum atque

Lupoldus Dux à conjuratis victus occiditur cum multis.

N a a

Nobilium,

Nomina
Principum
atque nobi-
lium in hoc
bello per
conjuratos
occisorum.

Lupoldus
junior pa-
tre perem-
pto in Du-
catu succef-
sit.

Vini abun-
dantia ubi-
que terra-
rum.

Nobilium, qui in eodem prælio ceciderunt, quotquot invenire potuimus principalium, hæc fuerunt. Lupoldus sæpe dictus Austriæ Dux, Otto de Hochberg Marchio, Joannes Comes de Fürstenberg, duo Comites de Tierstein, Joannes Comes de Hasenburg, Fridericus Comes de Monstral, Walterus Comes de Gerolseck, Comes dictus Niger de Zolra, Walterus de Dek miles auratus, unus de Landeck, Martinus Maltener miles auratus, Otto de Waldburg eques auratus, duo de Griffenstein, duo de Stauffen, duo de Signovve, Albertus de Rechberg eques auratus, Udalricus de Tierberg miles, duo quoque de Klingen, duo de Andlovv, tres de Razenhäusen, tres de Berenfels, tres de Rotberg, Wernerus de Flachsland miles, duo de Hattstadt, duo de Friburg, duo dicti Waldner, Hugo de Schönavv miles, Rudolphus de Landsperg, Werenterus de Lichtenfels miles, duo de Wisvvil, Joannes vom Hüff miles, Henricus de Lapide miles, Henricus Schellenberg miles, Berchtoldus Grat de Graez, duo de Hallvvil, Sigismundus de Tegerfeld, duo de Emps, quatuor de Eptingen, quatuor de Morisberg, quatuor de Rinach, duo dicti Gussender de Rechberge, unus dictus stôr, item unus dictus zum Wiger, duo qui dicebantur Kletten, unus de Milheim, Burchardus de Masminster miles, duo de Mülinen, Morandus de Durmenstein, aliorum æquè nobilium virorum nomina, qui in bello memorato ceciderunt, invenire certò nequivimus, quorum numerum fuisse quater centum, supra jam diximus. Corpus autem Ducis Lupoldi cum alijs ferme quadraginta ad Monasterium Königsfeld cum honore delatum sepultum est. Post mortem verò ducis memorati, Lupoldus filius ejus in Ducatu Austriæ, & in reliquo principatu successit, qui mortem patris vindicare cupiens, se hostem conjuratorum litteris declaravit apertis. Coeperunt ad eum undique convenire nobiles armati, alius patrem, alius filium, alius fratrem in Suitenses optans vindicare. Quod ubi conjuratis innotuit, amicorum medio facta est unius anni spatio treugarum concessio instantibus ipsis, & sic feruor animi refriguit commoti. Cauta prudentia, quoniam multa, quæ ratione sanari nequeunt, tempore curantur. Factum est autem bellum atrox prænotatum anno prænotato, in mense Septembri, juxta oppidum Sempach, amplis in campis, ubi & Suitensium plures ceciderunt.

Anno item prænotato maxima crevit abundantia vini, maximè in partibus Mosellanis, cis Rhenanis in Suevia, & Francia orientali, atque in alijs multis regionibus. Unde præ ubertate vini defecerunt vasa tempore vindemiandi. Mira commutatio, tempore succedens in varium. Anno namque præterito plaustrum vini unum vendebatur pro florenis quatuor & viginti circa Rhenum, & isto anno pro uno floreno vendi vix potuit, cum vas carratæ unius pro tribus florenis emeretur.

MCCCLXXXVII.

Anno Godfridi Abbatis septimo Indictione Roman. decimâ, factum est bellum inter Joannam relictam Weniceslai Ducis Brabantiae & Luxemburgi, de qua supra diximus anno Godfridi Abbatis tertio, & Wilhelmum, comitem Hollandiae, qui filiam Philippi Ducis Burgundiae habuerat uxorem, una cum Wilhelmo Duce Geldriae. Verum interponente vices suas Archiepiscopo Colonienfium, tandem ipsa contentio inter eos ad amicabilem concordiam reformata fuit.

His

Histemporibus Monasterium S. Hereberti Tuitiense nostri Ordinis, quod Colonienses in vicinia urbis suæ positum ante decennium funditus destruxerunt, reædificatum, & per Fridericum Archiepiscopum denuo consecratum est, una cum Ecclesia parochiali Monasterio proxima.

Monasterium Tuitiense re-
stauratum.

Anno prænotato Urbanus Papa VI. Crucem prædicari mandavit contra Ottonem Ducem Brunsvicensem Germanum, quem olim triennio apud Britannos diximus fuisse captivum, anno ut supra xxxi. Wignandi Abbatis, & Thomam Comitem de S. Severino, qui Neapolim occupaverat contra Ladislaum Caroli Regis Ungariæ filium, promittens contra illos euntibus pares indulgentias his, qui pro recuperatione terræ sanctæ contra Saracenos pergunt Hierosolimam. Parum tamen per hoc, imò nihil profecit, cum nullus omnino inveniretur, qui arma in illos vellet sumere. Ludovicus autem Andegaviæ Dux, frater Caroli VII. Regis Gallorum, qui post pugnam de Apulia redierat in Galliam, denuo se parat in prælium, cupiens omnino sibi Regnum Neapolitanum subijcere atque Siciliæ, jus suum allegans hæreditarium. Misit ergo quinque Galeas armatas Neapolim in subsidium Ottonis Ducis, & Thomæ Comitis prædictorum, qui urbem ejus nomine occupabant contra Ladislaum filium Caroli quondam Regis Apuliæ & Ungariæ, qui eo tempore cum Matre Margaretha regina pro Regno patrio, favente Papa Urbano VI. bella gessit multa in Apulia. Mox autem ut naves jam dictæ in portum applicaverunt, reginæ memoratæ tres in littore naves offenderunt armatas, ad impugnandam civitatem adductas, quarum duas ceperunt interfectis omnibus, tertia salutem fugiens obtinuit. Ludovicus verò Dux Andegaviæ cum Neapolitanis contra Urbanum Papam cum Antipapa sensit Clemente, pro cujus amplianda auctoritate omnia, quæ potuit, libenter faciebat.

Ludovicus Dux Andegaviæ contra Urbanum militat.

Clemens igitur in favorem ipsius Ludovici licentiam dedit Ottoni Brunsvicensium Duci & Comiti S. Severini memoratis, qui Neapolim pro parte ejus occupabant, ut de cunctis Ecclesijs & Monasterijs in Neapoli & alijs urbibus, quotquot haberentur calices, vasa & Clenodia, tam aurea quàm argentea, licitè acciperent venderentque, aut conflarent in monetam, & stipendia militibus inde exsolverent. Qui mox concessâ potestate sibi à falso Pontifice omnes ornatibus suis & vasis spoliaverunt Ecclesias, & res Deo dicatas in usus militantium sæculo converterunt.

Clemens Antipapa concedit vasa Ecclesiæ pugnantibus.

Multa histemporibus, & per plures quidem annos, in Regno Apuliæ bella gesta sunt inter Civitates, & oppida, quæ Margareta Reginæ uxoris quondam Caroli Ladislaique filij ejus partes tuebantur, & eas quæ Ducem Andegaviæ Ludovicum, ut dominum sequebantur. Quorum ratione penuria victualium in omni Regno subsequuta est maxima, & multa milia Hominum ac jumentorum fame perierunt.

Pontifices verò inter se Papatus pro dignitate contententes, Urbanus videlicet sextus & Clemens nomine septimus, alter alterum in diebus festis, atque solemnibus cum sequacibus suis, ut schismaticum nominabat, atque pronuntiabat excommunicatum. Hac eorum de Summo Pontificatu contentione perniciosissimâ, & licentia delinquendi dabatur improbis, & scandalum ingens offendiculi bonis & innocentibus.

Pontifices duo se mutuo excommunicant.

MCCCLXXXVIII.

Anno Godfridi Abbatis octavo, indictione Romanorum undecimâ,

N n 3

moritur

Conradus
fit Archie-
piscopus
Mogunti-
nus.

moritur Adolphus ex Comitibus de Nassauv Archiepiscopus Moguntinus, & in majori Ecclesia Metropolitana Moguntia sepelitur. Post quem Conradus ex Comitibus de Winsperg ejusdem Ecclesie Canonicus in Archiepiscopum eligitur, & confirmatur ab Urbano Papa sexto. Præfuit annis ferme septem, vir senex & bonus.

Wernherus
fit Archie-
piscopus
Treviro-
rum.

Eodem anno Cuno de Falchenstein Archiepiscopus Trevirorum senio gravatus, & ad regimen tanti Pontificatus deinceps minus idoneus, de consensu Canonorum suorum pastoralis curæ sollicitudinem, regimenque deposuit, & ad vitæ privatæ tranquillitatem se dedit. Erat vir strenuus Jurium libertatûmque sui Pontificatus defensor acerrimus, qui non solum adepta conservare, prudenter singulis singula sicut oportebat distribuit, sed etiam plura de novo congregavit. Post Cunonem ipso curante & promovente Wernherus ex Comitibus de Falckenstein Nepos ejus, per Canonicos in Archiepiscopum Trevirorum unanimi consensu eligitur, & per Urbanum Papam sextum ex more confirmatus est, atque in mense Majo à Capitulo & Civibus Treverim intrans gloriosè susceptus. Præfuit autem in Archiepiscopatu annis ferme 30. in omni sollicitudine, providentia, mansuetudine & pietate, Regibus & Principibus gratus. Cuno autem post resignationem Archiepiscopatus ad quietem vitæ privatæ reversus, thesaurum quem habuerat in auro & argento, de Consensu nepotis, & Canonorum, penes se occultum retinuit, & Castellum Ecclesie, quod nominatur Wolmick, in mansionem accepit. Ubi non diu supervivens, anno sequente in mense Junio ab hac vita migravit, sepultus apud Confluentiam in Collegiata Ecclesia S. Castoris. Cui Wernherus nepos exequias ordinavit solemnes, Friderico Archiepiscopo Colonienſium, & Ruperto Comite Palatino personaliter astantibus una cum Oratoribus omnium ferè Germaniæ Principum. Post cujus mortem Wernherus nepos atque successor incredibilem penes eum reperit thesaurum in pecunia prompta, in auro, in argento, & in Clenodijs pretiosis. Omnia quoque promptuaria Ecclesie Treverensis victualibus erant plena, & Ecclesia ipsa nullis penitus debitis involuta. Ex eo tempore usque in præsentem diem per annos quatuor & viginti supra centum ad tantas omnium rerum divitias Ecclesia memorata Trevirorum nunquam pervenire potuit.

Cuno moriens in-
gentem
successori
thesaurum
relinquit.

Wernherus enim quamvis ad Pontificatum indubitanter per omnia videretur dignus, utpote qui multa fecerit Ecclesie bona, tamen moriens tantum post se thesaurum successori non dimisit, quantum penes antecessorem suum ipse legitur invenisse. Hujus rei causam fama incolarum Trevirensium Dioecesis nobis talem assignat. Wernherus enim Archiepiscopus magnitudine thesaurorum insatiabilis factus simul & curiositate vanâ seductus, multis in Pontificatu annis Alchimie dedit operam, quod ut verum demonstremus, duobus citò fiet manifestum: altero, quia notorium est usque in præsentem diem apud Confluentinos, quod in Castello suo juxta littus Rheni dictum Capella, in opposito oppidi Lanstein Alchimie vanitatis Professores annis plurimis secretò tenuit operantes: altero manifestum erit hujus in eo vanitatis testimonium, quia libri exstant hodie plures de Alchimia nomine ejus inscripti, quorum vidimus nonnullos. Et præter hos nobis constat manifestè ab annis plus minus quadraginta informatis famâ omnium Trevirensium ferme publicâ, quod Wernherus

nerus Archiepiscopus in dicto suo Castello pluribus annis inani operam dedit Alchimiae: communis denique opinio est, magnum in eodem Castello auri & argenti sub terra laterethesaurum ab ipso Wernero quondam Archiepiscopo ibidem secretè absconditum. Unde Joannes ex Marchionibus de Baden quartus post illum Trevirorum Archiepiscopus ante annos ferme viginti, famâ latentis thesauri concitatus, & per Jasonem Poëtam quendam ex Apulia profugum presbyterum inductus, cum sub terra mandasset inquirere, nihil aliud, quàm ridiculum meruit invenire. Vanæ sunt multorum opiniones multæ, non solum Alchimistarum, sed eorum etiam penè omnium, qui thesauris sub terra defossis operam navant inquirendis; nam & ipse memoratus jam Archipræsul Joannes Princeps alioquin pientissimus contra suorum omnium consilia per annos 12. in Castello suo Cunnenengen Georgium ex Croatia oriundum, & à Turcis, ut asserunt, fugatum continuè in Alchimia tenuit operantem. Qui tertio decimo deinceps anno, ubi spem artis consummata perdidisset, clam aufugit: & quàm sit vana promissio artis, deceptos manifesto docuit argumento, non amplius reversurus. Ferebant mihi notissimi Pontificis à secretis, ex hac cum vanitate damnum haud minus triginta millium incurrisse florenorum, quanquam Præsul hoc ipsum coram me & alijs multis sæpe negaverit, erubescientiam forte pro mercede consecutus. Dux quoque Wirtenbergenſium Eberhardus ejus nominis secundus in mille florenorum stipendio, quid Georgius ille posset in Alchimia Croatus, scire voluit. Henricus memorati Archiepiscopi Camerarius vir certè optimus & civis Confluentinus omnem substantiam suam Alchimiae philocæptis credidit, & adeo pauper evasit nudusque, quòd liberis cum uxore dimissis exilium sempiternum & hætenus omnibus nobis incognitum fugiendo subire compulsus fuerit. Quid si adijciam plures quidem, mihi notissimos, qui temporibus nostris cupidine artis, ne dicam intactæ meretricis Alchimiae seducti, miseriam inciderunt extremam. Bernardus Abbas in Northeim Saxoniae oppido nostri Ordinis simul, & observantiae regularis, moriens ante sex ferè annos abhinc retrò, Monasterium suum in decem nec minus florenorum millibus obligatum ære alieno dimisit; cujus gravaminis causa principalis & major, sicuti certò cognovimus, Alchimia fuit: quanquam non defuerint, qui debitum ab eo contractum ad florenorum 12000. omne taxaverint. Pluribus namque annis nec paucos in Alchimia operantes in suo Monasterio primo secretè, postea manifestè habuit, quibus non modica impendit.

Andreas Montis Monachorum prope Bamberg Abbas Ordinis & ipse memorati, à profanis Alchimiae inquisitoribus in officinam vanitatis introductus, per annos quinque aut sex pro amore virginæ meretricis Alchimiae (quam ab origine orbis conditi plures habere cupientes semper intactam reliquerunt) non sine spe magna laboravit: verum expositis tribus aut quatuor florenorum millibus, posteaquam domina Alchimia suum non consentiret communicare amorem, præferens nuptijs novis suam antiquissimam, imò perpetuam virginitatem, pedem Andreas retraxit, & comitante verecundiâ pudicum lupanar exivit.

Carthusiensium Prior apud Nürenbergam oppidum insigne, amore æstuans nimio, complexibus se fruiturum sperabat ejus, quæ ab origine mundi

Joannes
Archiepisc.
à Professoribus Alchi-
miæ decipitur.

Bernardus
Abbas in
Northeim
Alchimistarum Me-
cenas.

Andreas
Bambergæ
Abbas
amorem
pulsat Al-
chimiae.

Alchimia
semper in-
tacta meretrix.

Nürenbergæ Carthusianus Prior
Alchimiam prosequitur.

mundi admisit nullum, incomprehensibilis Alchimiae; officinam inoperabilis scientiae onustus pecuniarum intravit, pluribus in ea latuit annis, miranda tentavit; Dominam tamen Alchimiam in abditis se continentem nec vidit, nec audivit. Quasdam tamen ancillulas in ergasterio vanitatis paulatim coepit ex consuetudine habere familiares (quarum ista sunt nomina: sophisticatio, deceptio, simulatio, falsitas, impossibilium praesumptio, spes vana, & plures quasdam alias, quarum mos est intrantibus in officinam illudere) quas sequutus pulcherrimam atque castissimam se habere Dominam Alchimiam putavit, dum foedissimis atque loco ejus suppositis abuteretur meretriculis, quae nullis parcunt officinam vanitatis ingredientibus.

Bonus autem ille Prior posteaquam annis in ergasterio latuerat multis memoratae vanitatis, summo opere cavens, ne studium amoris, quo urebatur, in Fratrum suorum notitiam deveniret, consumptis, quas introduxerat pecunijs, tandem coepit egere. Ejectus ergo foras cum ignominia pater sero vix tandem suum agnovit errorem. Redeuntem de officina stulti amoris, quaedam sequebantur non superandae sorores, videlicet, inopia, tristitia, confusio, & desperatio. In publicum res deducta est, à Prioratu homo depositus, & carceri mancipatus, brevi melancholiâ vitam cum morte commutavit. Domum sibi commissam Carthusiae gravatam aere dimisit alieno pondere XII. millium florenorum. Nota sunt haec & omnibus Nürenbergae habitantibus hodie manifesta, ubi sola in culpam vocatur Alchimia.

Melchior
de Moka
Episc Brixinensis, Al-
chimiae
cultor.

Melchior de Moka Germanus & Praepositus Misnensis in Saxonia, Ecclesiae Brixinensis in Bavaria Episcopus ac postea à Julio Papa II. S. R. E. Cardinalis creatus homo prudentiâ in mortalibus, & inatâ parcitate dives, quippe Praesul unum propinatum, tertio vendidit lepusculum; cum ante annos ferme sex Romae moreretur, in pecunia prompta vasisque aureis & argenteis Pontifici memorato dimisit plus quam centum octaginta sex millia florenorum; non Alchimiae beneficio, ut vociferantur non existentis scientiae professores, haec tanta Melchior cumulavit, sed minore potius & nimiae tenacitatis observantiâ sempiternâ. Constat tamen Alchimistarum contubernio haud mediocriter fuisse delectatum, à quibus damnum reportavit non modicum. Unum novi hujus vanitatis ministrum, à quo in ergasterio artis trium millium florenorum subivit dispendium: per alios quoque plures eum frequenter novimus fuisse deceptum. Indulgeat tibi Deus, ô mendacij confictor Boville, qui una in epistola tua ad Germanum Ganoy con gallum tuum, & me Trithemium Abbatem tunc in Spanheim mentitus es magum seu necromanticum, & è fratribus meis nonnullos Alchimiae vanitatibus intentos, in caput tuum, iterum dico, mentitus es Bove rudior Boville, quod pravis concedis artibus, quod non intelligens ars per naturam operatur. In animam juro meam, quod magiae superstitiosae operam dedi nunquam, neque theatrum Alchimiae intravi, neque fratrum meorum aliquis intendit hisce vanitatibus. Si tempus mihi datum fuerit otij tanti, mendacia tua, in te Boville, scriptis refundam: si quo minus, ad Dei tribunal suo tempore citatum esse volo injurijs responsurum.

Anno

Anno Dominicæ Nativitatis prænotato. Lupoldus Junior Dux Austriæ senioris à conjuratis occisi filius, confœderatus cum Joanne de Werdenberg comite, Donato de Dokenburg, & pluribus alijs tria ferè millia Pugnatorum coadunavit, ingressusque vallem Glarensium in vindictam paternæ necis omnia devastavit. Glarenses in auxilium convocatis socijs exercitum penè mille virorum in hostes ex tempore produxerunt, factoque in modum furentium bestiarum impetu, statim ex Ducalibus viros mille atque ducentos occiderunt, ex suis ferme centum occisis. Victores elati omnia quæ Ducis fuerant in circuitu, igne & ferro penitus desolârunt.

Lupoldus
Junior
Dux Au-
striæ bel-
lum indicit
Suitenfi-
bus.

Eodem anno Cives & oppidani Regni factâ inter se confœderatione Comitibus de Wirtenberg denuo bellum indixerunt. Cujus quidem expeditionis hic ordo qui sequitur. Ex oppido Sueviæ Ulma lanceati pugnatores missi sunt 83. ex civitate Constantiensi 54. ex oppido Wilæ 120. ex oppido Nörtingen 54. ex oppido Heilbrunn 54. ex Gamündia oppido 22. Ex oppido Rottvill 33. ex oppido Eßlingen 32. ex Wissenburgo Sueviæ 10. Ex oppido S. Galli 8. ex Memminga oppido 27. ex oppido Reuttlingen 60. ex oppido Rottenburg 36. ex Buchorn 3. ex Dinkelspil 12. ex Bibrach 15. ex Pfullendorff 9. Ex Überlingen 30. ex Ravenspurg 18. ex oppido Nürnberg 72. ex oppido Winsheim 7. ex civitate Argentinensi 20. ex civitate Basileensi 70. ex oppido Wasserburg prope Lindavv 2. ex Hagenvveile, 4. ex Spira civitate 13. ex civitate Wormatia similiter 13. ex Moguntia 25. ex oppido quoque Francfurtenfi 25. ex diversis etiam locis mercede conductos ad bellum complures in sua parte habuerunt non solum pedites, sed Equites quoque multos, per omnia viros ad bellandum peritissimos.

Cives Re-
gni bellum
indicunt
Wirten-
bergenfi.

Convenerunt itaque ex parte memoratarum Civitatum Regni viri pugnatores cum longis hastis 1000. sagittarij quoque 1000. levis armaturæ equites & pedites 1000. atque nudorum sine armatura hominum similiter 1000. prædam sequentium. Cum multitudine terram Comitum Wirtenbergenfium ingressi, omnia ferro & incendio per circuitum devastare cæperunt, plura pauperibus damna inferentes. Inter alia verò Cœmeterium villæ prædicti Comitum Tößingen nuncupatum haud procul ab oppido Wila 23. die mensis Augusti obsidione cinxerunt.

Exercitus
fuit 4000,
virosum.

Quod mox ut Comitibus innotuit, bellum in eos movere statuerunt. Erant in parte Comitum missi à Ruperto Comite Palatino Rheni de Heidelberg quingenti viri, qui ab hastis, quas ferebant, lancearij dicebantur. Marchio quoque Badensis Junior, Episcopus Constantiensis, & alij quidam Principes in auxilium eorundem plures miserunt armatos, eratque summa exercitus Comitum de Wirtenberg Lanceariorum Equitum sexcenti, peditum verò non minus quàm duo millia ducenti.

Exercitus
Comitum
de Wirten-
berg 2600.

Congressione igitur factâ in die Dominica ante festum S. Bartholomæi Apostoli anno Christianorum prænotato non longè ab oppido Wila pugnatum est acriter, sed Comitibus de Wirtenberg postremò cessit victoria. Ceciderunt in eo prælio ex parte Civitatum 1500. viri: Equites quoque eorum omnes simul & Capitanei, aut cæsi sunt, aut in captivitatem abducti. Ex omni eorum numero pauci eorum per fugam salvati sunt, reliqui omnes captivi.

Cives sunt
victi & ma-
jorem exer-
citus par-
tem amise-
runt.

O o

Ex

Udalricus
Junior Co-
mes de
Wirtten-
berg cum
paucis ceci-
dit.

Ex parte verò Comitis Eberhardi Wirttenbergenſis in acie prima ceciderunt filius ejus Udalricus Comes Junior, & alijs Comes de Levvenſtein, cum 20. Equitibus, & Miniſterialibus. Ex parte verò Palatini Stephanus de Henſchuſheim cum alijs Miniſterialibus tribus occubuit : & ſic iſta Civium conſœderatio periit.

His quoque temporibus Gymnaſium univerſale in Civitate Colonienſi per Senatum & majores Urbis erigitur, & poſtea per Bonifacium Papam IX. qui Urbano VI. immediatè ſucceſſit, cum privilegijs & libertatibus conſuetis confirmatur, cujus primi Doctores ex ſchola Pariſiorum mercede conducti advenſſe memorantur. Sed nota, quòd à multis retrò annis ſtudium Divinarum ſcripturarum vigit apud Carmelitas, & Prædicatores in Colonia, & Lectiones publicè per eoſdem legebantur : quia tamen Confirmatio Sedis deſuit Apoſtolicæ, Generale ſtudium nuncupari non potuit, quo uſque tandem & illa favorabiliter acceſſit.

Cives Re-
gni contra
Rupertum
Palatinum
arma cor-
ripiunt.

Anno prænotato poſt bellum inter Cives Regni, & Eberhardum Comitem de Wirttenberg apud Töffingen habitum, de quo jam plura diximus, aliud contra Comitem Palatinum Rupertum per eoſdem Regni Cives prope Wormatiam ſimili eorum calamitate factum eſt. Cives namque Moguntinenſes, Wormatienſes, Spirenſes cum 600. viris armatis terram Palatini Comitis ingreſſi, omnia igne & ferro crudeliter devaſtare cæperunt. Palatinus ergo contractis mox copijs aciem in illos ordinavit, & congreſſione factâ haud procul à Wormatia ducentos eorum interfecit, trecentos abduxit captivos, centum fugâ lapſi ſunt. Inter Captivos fuère 60. Viri latrones, qui multo tempore in territorio vagantes in occulto, veletiam nocturno tempore ſpoliaverunt itinerantes, & multam pauperibus ruricolis preſſuram incendio, & rapinâ crebrius intulerunt.

Hos 60. Raptores ſegregatos ab alijs Princeps in fornacem calcis fortiter ardentem præcipitari mandavit, dicens : *Vos pauperes meos rapinâ & incendio nocturno tempore in tenebris devaſtare non timuiſtis : Ego vos claro die, multo inſpectante populo faciam concremari.* Acta ſunt hæc anno Godfridi prænotato, feriâ VI. ante Feſtum S. Martini prope Wormatiam : reliqui verò in captivitatem acti, multis ſe redimere pecunijs compulſi ſunt.

Nobilium
plurimo-
rum conju-
ratio con-
tra Civita-
tes Regni.

Bis jam turpiter victi Cives Regni à Principibus, jam deinceps bellum eis indicare publicum non audebant, ſed humiliati & confuſi temeritatis ſuæ poenas ſerò tandem intellexerunt. Ex eo namque tempore, non dubium diſſimulatione Principum, tot Cives ex Militarium ordine hoſtes vel adverſarios habuerunt, ut portas Civitatum & oppidorum egredi tutò nulli penitus liceret. Unde liga ſeu conſœderatio eorum fuit iterum diſſipata, nec pacem invenire potuerunt, quouſque animos Principum multis pecunijs datis ſibi conciliâſſent.

Cives Fran-
kenfurt. ab
illis de Cro-
nenberg
ſuperantur.

Anno etiam prænotato magna inter Cives oppidi Regalis Frankenfurt, & armigeros ſeu nobiles de Cronenberg fuit ſuborta diſſenſio, quæ brevi crevit in tantum, quòd Cives memorati reſenſitis octingentis viris armatis dominium illorum de Cronenberg eis vicinum hoſtili apparatu intraverunt. Contra quos Adverſarij licet numero pauciores, viriliter proceſſerunt in pugnam, commiſſoque atrociter bello ceciderunt ex parte Frankofurtenſium centum viri, 600. fuère captivi, reliqui 200. ſalutem fugâ quæſierunt.

Poſt

Posthæc Frankofurtenses necessitate compulsi, conditiones pacis, quas illis imposuere victores, acceptantes, pro liberatione captivorum LXX. millia florenorum in pecunia numerata dare coacti sunt. Et ex illo tempore Cronenbergenses, qui prius erant pauperes, magni & divites facti sunt.

Eodem anno in oppido Regni Bopart juxta flumen Rheni Trevirorum Diœcesis natus est puer monstruosus de fœmina, qui ab umbilico sursum ventre divisus erat, homo per omnia duplex, brachia habens quatuor. & capita duo: ab umbilico verò deorsum homo extitit in omnibus unus. Consultus Archiepiscopus Trevirorum Wernherus, utrum sub unius, an duorum deberet nomine baptizari; factâ inquisitione duos homines esse reperit, duosque baptizari remandavit, qui tamen ambo successivè illo anno vitam cum morte mutârunt.

Hoc ipso anno Gerardus ex Comitibus de Schvvarzenburg Episcopus Herbipolensis Ecclesiæ, & Orientalium Dux Francorum, auxilio Lamberti Babenbergensis Episcopi, & Joannis Burggravij Norinbergensis oppidum Regni Winsheim obsidione cinxit, quod tandem expugnans in suam potestatem accepit. Verum quia ad jus Regni pertinet, nec alium habet Dominum, quam solum Regem Germanorum, coactus fuit postea cedere, & oppidum ipsum resignare.

Posthæc memoratus Episcopus obsedit etiam Schvveinfurt oppidum Regni, & oppidanos in abnegationem Ligæ cum Civitatibus contractæ jurare compulit; simili de causa, & plures alij Principes viciniore sibi oppida Regni obsidione cinxerunt, multis & varijs Cives calamitatibus & incommodis afficientes. Omnium istorum causa malorum fuit Wenceslaus Rex, qui cum inordinatissimæ esset vitæ, & plura in Regnum committeret mala, timens ne deponeretur à Regno, Ligam & confœderationem & bella Civibus contra Principes persuasit & indixit. Multis promisit multa, sed omnes in tribulatione dimisit.

MCCCLXXXIX.

Anno Godfridi Abbatis nono, Indictione Romanorum duodecimâ Wenceslaus Rex Germanorum convocationem Principum apud Frankofurt Regni oppidum indixit, in qua Wilhelmum Montensem Comitem, sive Marchionem cum solemnitate & pompa magna in Ducem sublimavit.

Eodem anno Urbanus Papa sextus ordinatis uno die novem & viginti Cardinalibus Romæ moritur: & in Ecclesia S. Petri Apostolorum Principum tumulatur; flentibus paucis mortem ejus, propter duritiam & rusticitatem, quibus gravis, & inexorabilis, & austerus nimium videbatur esse mortalibus. Post cujus obitum Petrus Tomacellus patriâ Neapolitanus annum ætatis agens quartum atque tricesimum consensu omnium Cardinalium Romæ tunc existentium in Papam electus fuit, & Bonifacius in sua obedientia nuncupatus. Præfuit autem Romæ annis sedecim, Clemente septimo, ut supra diximus, apud Avenionem in Gallia se gerente pro Pontifice. Bonifacius ergo Pontifex creatus etsi junior ætate, ita tamen deinceps vixit in tam florida ætate, ut nulla ei libido, nulla voluptas impingi vel obijci posset: quippe qui juventutem cum ipsa senectute commutasse videbatur. In eruditione scripturarum modicus fuit, sed tamen prudentiâ & animi magnitudine nulli secundus, utpote qui primus Pontificum omnium populi Romani vim & auctoritatem omnem in Pontificem

Monstrum nascitur in Bopart oppido.

Winsheim Regale oppidum capitur ab Episcopo Herbipolensi.

Et oppida Schvveinfurt.

Wenceslaus Rex causa malorum.

Urbanus Papa sextus Romæ moritur.

Bonifacius Papa fit. Romæ novus.

liam contra Galeatium Mediolanensem, quem Venceslaus Rex paulò ante sine consensu Principum ex Vicecomite sublimavit in Ducem, obtentisque nonnullis Castellis & munitionibus Adversarij cum pace reversus est.

Ladislau-
s à Papa in
Regem
Neapolita-
num coro-
natur.
Nota.

Eodem anno Bonifacius Papa ix. misit Angelum Cardinalem Florentinum cum honesta Comitiva Legatum in Neapolim ad coronandum in Regem Ladislaum filium Caroli Regis Ungariæ, qui uxorem duxerat filiam Manfredi Comitis de Claromonte in Sicilia, cum qua ab ipso patre ingentem suscepit thesaurum in pecunijs auro & argento, & lapidibus pretiosis.

Ludovicus
Andegaviæ
Dux contra
Ladislaum
ab Antipa-
pa erigitur.

Contra hunc Ladislaum Clemens Papa VII. qui contra Bonifacium in Avenione residebat, Ludovicum Andegaviæ Ducem Caroli vi. Regis Gallorum fratrem anno præterito in Regem Apuliæ, Siciliæ & Jerusalem coronavit, qui & Neapolim eo tempore, sicut diximus, prius occupabat. Per multos igitur annos hi duo Reges Ladislaus & Ludovicus inter se pro Regno Apuliæ, Siciliæ & Jerusalem gravissima gesserunt bella, plurimum effundentes humani sanguinis in terra, & multiplicantes contentiones. Bonifacius iste Papa IX. tres habuit fratres, quos multum in honoribus & divitijs hujus mundi sublimavit: unum namque Marchionem constituit in Marchia Anconitana: & alios duos in singulis locis alijs Principes fecit, & nimium exaltavit. Eorum tamen filij justo Dei judicio ad extremam postea devenerunt inopiam, ut eorum exemplo monerentur omnes, non esse duraturas apud Laicum divitias, quæ surripiuntur de Ecclesia.

Bona Ec-
clesiarum
Laicis data
paupertate
finaliter indu-
cunt.

MCCCXCI.

Anno Wichardi Abbatis secundo, Indictione Romanorum xiv. Gerhardus de Schvvarzenburg Episcopus Herbipolensis novum in civitate Castellum ædificare cæpit, in eo loco, quem porcorum foveam, vulgari-
ter Schvveingrube nuncupant Incolæ. Verum quia in maxima fuit eo tempore dissensione cum Civibus, ut consequenter patebit, inchoatum ædificium, obstante, non dubium, rebellionem Civium, consummare non potuit.

Jacobus
Armignia-
ci Comes à
Gallia ve-
nit in Lon-
gobardiam.

Hoc ipso anno Florentini Cives bellum adversus Galeatium Mediolani novum Ducem continuantes Armigniaci Comitem in auxilium ex ulteriori Gallia proposito magno pecuniarum stipendio in Longobardiam vocarunt. Qui quidem Comes nomine Jacobus, tametsi postulata primum recusaret, suorum tamen non minus consilio, quàm auri fame seductus tandem consensit, & collectâ pugnatorum manu validâ in Longobardiam properavit. Superatis verò non sine labore alpibus Alexandriam Mediolani Ducis oppidum in primis obsidione vallavit, in quo Dux præsidium antea posuerat validum simul & occultum. In insidijs quoque alteram exercitus turmam secretam locaverat non modicam, omnia Comite non suspicante. Itaque obsidente urbem Armigniaco, & illis qui circum sidebantur simulantibus formidinem, Dux insidiantes quosdam ex suis latentibus jubet emitti, quales levis armaturæ appellant, qui ad conflictum provocarent obsidentes: in quos proruentes Armigniaci milites aliquot, dum eos longius persequuntur, fugam simulates hostis ex insidijs procedit. Quod ubi animadvertit Comes, laborantibus suis subvenire

nire mox festinat; & accepto signo confestim Alexandrini eruptione factâ Comitem Armigniacum cum suo exercitu inter se, & eos, qui la-
tuerant in insidijs, ex omni parte concluderunt. Atrox pugna committi-
tur, & multis crudeliter occisis etiam ipse Comes octo vulneribus acceptis
non multo post clamans: *In manus tuas Domine commendo Spiritum meum*;
vitam commutavit cum morte crudeli.

Comes Ar-
migniaci
vulneratus
moritur.

His quoque temporibus Leprosi per Galliam in multis locis fontes
in odium sanorum hominum, simul atque pernitiem veneno intoxicâ-
runt; quorum impietas detecta ultimo supplicio punita est. Hoc ipsum
calamitosum genus hominum ante paucos annos in Gallia simili mali-
gnitate contaminare puteos veneno præsumens, ignis incendio pœnas
dedit.

Anno prænotato Cives oppidi Bernensis in liga Confœderatorum
annumerati dominium Symmeneck nuncupatum pro duobus floreno-
rum millibus à Rudolpho de Arburg in perpetuam sibi possessionem
comparârunt.

Dominium
Symmeneck
à Bernen-
sibus emi-
tur.

MCCCXCII.

Anno Wichardi Abbatis tertio, Indictione Romanorum xv. Feria ter-
tia ante Festum S. Catharinæ Virg. & Mart. facta est divisio Ducatus Ba-
variæ inter filios tres Stephani Ducis, qui paulò ante rebus excefferat hu-
manis: in qua divisione Joannes Monacum oppidum in superiori Bava-
ria cum suis atinentijs obtinuit. Stephanus autem Ingolstatt, & Ratten-
berg, cum ijs, quæ illis adhærebant, in sortem accepit. Fridericus verò
Lantshutam cum alijs in Bavaria inferiore consecutus est. Porrò filij Al-
berti Patruï eorum principabantur in Hollandia. Horum avus omnium
Ludovicus fuit Imperator quartus, cujstres filij, ut supra dictum, Ludo-
vicus Brandenburgensis, Ludovicus quoque Romanus, & Wilhelmus
Hollandiæ Comes jam dudum sine liberis mortem obierunt. Stephanus
Junior memoratus uxorem duxit filiam Galeatij Vicecomitis Mediolani,
quem Rex Wenceslaus contra voluntatem Principum Regni acceptâ
pecuniâ creaverat in Ducem: de qua genuit Ludovicum Ducem cogno-
mento divitem; & Elisabeth Reginam postea Gallorum: Joannem quo-
que Juniorem filium, qui fuit Ratisbonensis Ecclesiæ Pontifex.

Bavariæ
Ducatus
inter Fra-
tres divi-
ditur.

Stephanus
Bavariæ
Dux cum
uxore & li-
beris.

Fridericus filiam alteram Galeatij memorati Vicecomitis duxit uxo-
rem: de qua genuit Henricum Ducem in oppido Lantshuta commoran-
tem: Elisabeth filiam, & aliam similiter Magdalenam. Porrò Elisabeth
nupsit Friderico Nürenbergensi Burggravio, quem Sigismundus Imperator
postea in Brandenburgensium sublimavit Marchionem: cui filium pa-
terni nominis peperit Fridericum, qui genuit Albertum; ille verò genuit
Joannem, & Fridericum. Joannes genuit Joachim, de quo suo tempore,
quoniam hodie vivit, largiente Domino scribemus. Joannes verò duxit
uxorem filiam Comitis Gurcensis, de qua duos genuit filios suo in Mona-
co, & filiam unam nomine Sophiam, quam Wenceslaus filius Caroli IV.
& Frater Sigismundi Regis duxit in uxorem.

Fridericus
Dux cum
uxore & li-
beris.

His temporibus Gymnasium universale, quod noviter ante paucos
annos in Civitate Francorum Orientalium Herbipoli fuerat institutum,
propter dissensiones continuas, quæ inter Cives & Episcopum verteban-
tur, valde caput debilitari: unde consilio inter se habito magistri atque

Gymnasiâ
Herbipo-
lense dura-
vit annis
xiv.

Doctores

Cauſæ deſolationis
Gymnaſij
Herbipolenſis no-
tantur.

Doctores de translatione, ejus ad Erpfordiam Moguntinæ Diœceſis oppidum Romani Pontificis impetravere conſenſum. Unde mox ab eodem tempore Bonifacio Papa IX. annuente domus in Erpfurd pro ſuſceptione Scholaſticorum comparari, & ædificari cæperunt: manentetamen apud Herbipolim Gymnaſio cum privilegijs, & conſervatorijs ſuis (quorum unus fuit Decanus S. Joannis in Haagis) uſque ad ſecundum annum Friderici Abbatis, ut loco inferius conveniente plenius dicemus. De cauſis verò deſolationis memorati Herbipolenſis Gymnaſij, ſic quidam eo tempore dixit:

*Balnea, Cenſus, amor, liſ, alea, crapula, clamor:
Impediunt multum Herbipolenſe ſtudium.*

Qui mores novit gentis Francorum, & conſuetudines Peapolitano- rum, viſu & auditu didicit præſcriptorum expoſitionem verſuum.

Anno prænotato memorati Baviaræ Duces Joannes, Stephanus & Fridericus impetraverunt à Bonifacio Papa IX. quòd plenariam peccatorum indulgentiam, quam Hebræorum imitatione Jubilæum noſtrates appellant, in oppidum Monacum à Dominica Latere uſque ad Feſtum S. Jacobi Apoſtoli duraturam collocavit, ſicut ipſam Romæ prius celebraverat.

Mons Gigantum
obſidetur à
Gerhardo
Wirzbur-
genſi Epifc.

Eodem quoque anno Gerhardus Epifcopus Herbipolenſis, & Dux Francorum Orientalium contractis copijs & auxilijs Civium Regni, Caſtrum, quod der Reußenberg nuncupatur, obſidione vallavit, in quo Raptores, latronesque itinerum, & deprædatores viatorum tutum ſolebant habere confugium. Verùm quia Caſtellum arte ſimul & naturâ in monte altiffimo ſituatum ſatis munitum exiſtit, Præſul tandem ſolutâ obſidione ſine effectu inde receſſit.

Combun-
tuntur Hæ-
retici in
plerisque
Germaniæ
locis,

Hoc ipſo anno Magiſter Martinus Inquiſitor hæreticæ pravitatis à Sede Apoſtolica deputatus venit per Sueviam in Herbipolim: ubi factâ in- quiſitione Hæreticos nonnullos ex ſimplicioribus, & ruſticanis invenit de ſecta Flagellantium & Fratricellorum, quibus ad unitatem fidei Catholicæ reverſis pro ſalutari poenitentia crucem contra Infidos Turcas impoſuit, quæ illo tempore prædicabatur. Ex Herbipoli proſectus Erpfordiam ſimili pravitate infectos plures invenit, Beghardos, Beguttas, & alios; quorum aliqui cremati ſunt ignibus, aliqui verò poenitentiam egerunt ſuper erroribus ſuis, reliqui fugam inierunt.

Eodem anno circa Feſtum S. Matthæi Apoſtoli & Evangeliftæ, cùm in vitibus botri necdum eſſent maturi, ſubitò frigus intenſum oritur cum pruina & nive haud modica; deſtruxitque omne vinum, quod in vitibus erat per totam Franciam Orientalem, Sueviam, Alſatiam, Thuringiam, partésque Rheni ſimul atque Moſellæ, quarum Incolæ aliud nihil colunt, quàm vinum.

Feſtum Vi-
ſitationis
Beatæ Vir-
ginis inſti-
gitur.

Hiſetiam temporibus Feſtum Viſitationis Beatæ ſemper Virginis intactæ Dei Genitricis à Bonifacio Papa IX. inſtituitur, & multis gratijs indulgentiarum ad inſtar Feſti Corporis Chriſti ab eodem cumulat cum ſolemni Octava; quod cunctis celebrandû Chriſticolis per orbem quotannis die menſis Julij ſecundo litteris Apoſtolicis patentibus ubique præcipitur.

MCCCXCIIIF.

MCCCXCIII.

Anno Wichardi Abbatis quarto, Indictione Romanorum primâ, post longam dissensionem & concertationem inter Fridericum de Saravverd Archiepiscopum, & Cives Colonienſes concordia facta est per medium Comitis de Moers & interpositionem aliorum Principum.

Eodem anno Monſtrum nimis horrendum nascitur ex foemina rustica in Villa Berg Treverensis Diocesis, quæ à Trittenheim Nativitatis meæ vico per unum distat milliare tantum. Cujus monſtri inferior pars corporis hominem præferebat cum ventre, umbilico, pudendis, cruribus & pedibus. Superior verò pars, manus, brachia, collum, oculi, os, & caput bufonis erant horribilis, & tam formidabilis, ut nemo sine pavore hoc monſtrum potuerit intueri. Vixit ferè triduo, & quia genitrix illud lactare non potuit, necessariò defecit. Fuerunt qui dicerent, genitricem, esse maleficam, dæmonisque carnali maculatam commercio, & inde partum naturâ divisum.

Monſtrum
nimis hor-
rendum na-
scitur.

Anno prænotato Gerhardus de Schvvarzenburg Episcopus Herbipolensis auxilio quorundam Civium Regni, & aliorum amicorum Castrum quoddam nomine Poppenhausen, speluncam eo tempore latronum obsedit, & varijs machinis fortiter oppugnavit. Quod cum expugnare non posset, sine effectu postremò recessit. Continuaverat obsidionem nihilominus à Festo Pentecostes sine intermissione usque ad solemnitatem S. Michaelis Archangeli, his qui intus erant, omnibus necessarijs provisus, & se fortiter defendentibus.

Poppenhu-
sen Castrū
ab Episco-
po Wirtz-
burgensi
obsidetur.

Anno item memorato vicesimâ quartâ die mensis Novembris, tantam nivium abundantia subito in orientali Francia cecidit, quantam nulla memoria hominum tunc viderat unquam: quarum densitas nimium ventis agitata fortissimas arbores & quercus annosas sine numero fregit, aut penitus evertit.

Claruit histemporibus Henricus ex Clivenſi oppido Calcar nomine Monachus & Prior ad tempus domus S. Barbaræ in Colonia Cartusiani Ordinis, vir Christo devotus, & divinarum scripturarum admodum studiosus, qui scripsit inter alia Exercitatorium quoddam Monachale lib. i. Alium quoque librum, quem loquagion de Rethorica prænotavit: aliud opusculum, cui titulum dedit Cantuagium de Musica. De ortu quoque & progressu Ordinis sui lib. i. Si quid amplius edidit, ad noticiam nostræ lectionis adhuc minimè pervenit.

Henricus
Calcar pul-
ra conscri-
psit.

Joannes Rusbroch natione Brabantinus Ordinis Canonicorum S. Augustini his ipsis in Brabantia claruit temporibus, qui scripsit de profectu Religiosorum librum unum. De ornatu spiritualium nuptiarum libb. iii. Sermones & Epistolas varias ad diversos: & alia quæ necdum vidimus: cujus librum tertium de ornatu spiritualium nuptiarum Joannes Gerson Theologus, & Scholæ Parisiensium Cancellarius monet sobriè & cautè legendum.

Joannes
Rusbroch
multa com-
posuit.

Joannes Schönhoven Prior Conventus Mechliniensis in Brabantia Ordinis Fratrum Beatæ Mariæ semper Virginis de monte Carmeli per hæc tempora prædicator sermonum popularium egregius, inter ingenij sui Opuscula non sine magno labore comportavit opus insigne de vitijs atque virtutibus, omnibus sermocinatoribus utile: quod in duobus volumini-

Joannes de
Schonho-
ven plura
scripsit.

bus diſtinxit, & græco vocabulo Polypodion prænotavit, ordinem in proceſſu cuſtodiens Alphabeti.

MCCCXCIV.

Expedi-
tio
Chriſtiano-
rum in Tur-
cas ſub Re-
ge Un-
garie.

Anno Wichardi Abbatis quinto, Indictione Romanorum ſecundâ Expedi- tio magna Chriſtianorum facta eſt in Turcas, jubente & ordinante Sigismundo Rege Ungariæ, qui poſtea Imperator factus eſt Romanorum, Crucem faciente prædicari Bonifacio Papa IX. in locis obedientiæ ſuæ: annis enim tranſactis quàm plurimis gens illa Turcarum perfidiſſima crebris incurſionibus multa Chriſtianiſ tam in Græcia, quàm in finibus Ungarorum inferre mala non ceſſavit, quouſque tandem Græciam ſibi totam ſubjecit. Sigismundus igitur Chriſtianiſſimus Ungariæ Rex auxilium Bonifacii Papæ IX. & omnium Chriſtianorum Principum imploravit litteris ſcriptis & nuntiis, & magnum in Turcas exercitum brevi adunavit. In quo non ultimi fuerunt Rupertus dictus Pipan Comes Palatinus Rheni, Baviaræque Dux, filius Ruperti ſenioris, poſtea Regis Germaniæ, & Joannes Dux Burgundionum, cujus mater erat ſoror Ducis Baviaræ Alberti morantis in Straubingen. Hi duo cum magno pugnatorum exercitu venerunt in Ungariam, quos Rex cum ingenti lætitia ſuſcepit. Ex alijs quoque terris & alijs complures pugnaturi convenerunt.

Chriſtiani
obſident
Nicopolim,
contra
quos Turcæ
veniunt.

Rex ergo Sigismundus contractis undecunque copijs terram inimicorum cum ſupradictis, & alijs Principibus pugnaturus intravit, & in primis Nicopolim Urbem pulchram, divitem atque potentem obſedit. Quod ubi Rex ſive Capitaneus Adverſariorum intellexit, cum ducentis millibus armatorum Nicopolitanis in auxilium venire feſtinavit. Contra quem Exercitus Chriſtianorum obviam procedens, ad unius milliaris ab eo ſpatium caſtra collocavit. Cùmque inter Principes oriretur contentio, quis eorum belli cœteris præberet ducatum, Sigismundi ſententia fuit, præficiendum aliquem ex illis, qui & mores conſuetudinẽſque noviffent hoſtium, & antea cum ijs dimicãſſent. Et propterea conſtituit belli Duceſ Walachia Principem, virum bellicoſum, induſtrium & fortem, qui ſæpius cum Turcis dimicans glorioſè triumpharat.

Joannes
Burgundia
Dux ſua
elatione
Chriſtianos
perdidit.

Joannes igitur Burgundia Princeps nimium indignatus, quòd ſibi hunc honorem videret præreptum, quem ſe multitudine Exercitus ſui, & longo itinere ſimul & multis impenſis Jure promeruiſſe putabat, contra voluntatem Regis Sigismundi, & omnium, qui aderant Principum, cupiens ſibi uſurpare honorem, cum ſex millibus armatorum, quos adduxerat, ante omnes in bellum contra Turcas prorupit, & nimis infeliciter dimicavit; ipſe namque cum ſuorum pluribus in Turciam captivus abducitur, cœteri penè omnes quos adduxerat, ab hoſtibus trucidantur. Reliquus etiam Chriſtianorum exercitus à Turcis invaditur, & pluribus occiſis pauci fugâ ſalvantur. Sigismundus Rex per mare navigio vix incognitus ad Conſtantinopolim pervenit, & interitum evaſit. Rupertus verò Palatinus in habitu pauperis mendici ad Heidelberg reverſus eſt. Burgundia tamen Dux Joannes totius mali cauſa tandem multâ pecuniâ liberatus eſt.

Joannes
Dux capi-
tur, Chri-
ſtiani ne-
cantur: alijs
fugâ ſal-
vantur.

Wences-
laus Rex à
Bohemis
capitur.

Anno etiam prænotato Wenceslaus Rex Germaniæ, Bohemiæque propter inſolentias & fatuitates ſuas multas omnibus penè odioſus factus, à ſuis in Civitate Pragenſi capitur, & aliquandiu honeſtæ cuſtodiaẽ mancipatur.

aur. Interveniens tandem Sigismundo fratre, qui tum Rex erat Ungariæ, liberatur à custodia, sed pristinae conversationis mores non emendavit.

Eodem anno in mense Septembri mortuus est, & in Avenione sepultus Clemens in sua dictus obedientia septimus Antipapa, anno sui Pontificatus sexto decimo; vir callidus, superbus & astutus, qui cum suis Cardinalibus, quos in Avenione plures creaverat, inopiâ compellente, nec minus inflammante avaritiâ, sibi adhærentem per Galliam & Hispaniam Clerum, multis exactionibus valde gravans oppressit, & Annatas prior excogitavit. Mortuo Clemente atque sepulto, Cardinales, qui partes ejus fuerant secuti, Petrum quendam de Luna consanguineum Regis, ut dicebant, Aragonum, in Antipapam concorditer elegerunt, quem in Avenione solemnî pompâ coronantes Benedictum tertium decimum nuncupârunt; qui sedit apud Gallos in Antipapatu per annos ferme tres & viginti usque ad concilium Constantiense, in quo abrogatis omnibus Martinus fuit electus.

Clemens
Antipapa
septimus
moritur.

Benedictus
Antipapa
fit decimus
tertius.

Æstas anno memorato fuit calore continuo ferventissima, & pluviae aut nullæ, aut valde raræ. Unde vinum illius anni, quod nihilominus in abundantia competenti crevit, optimum fuit. Frumentum similiter in bona copia provenit, quamvis in multis Germaniæ locis inter sationis & messionis distantiam, vel tempus, pluvia nulla ceciderit super terram.

Anno prænotato miles quidam nomine Wernherus Schnovvlin in quadam simultate capitur, & in castro Rappenbach custodiæ mancipatur. Lupoldus igitur Dux Austriæ congregato suorum exercitu non modico, & ferentibus auxilium Civibus Regni Argentinensibus, Castrum Rappenbach obsedit, cepit, funditusque destruxit, & captivum militem liberavit.

MCCCXCV.

Anno Wichardi Abbatis sexto, Indictione Romanorum tertiâ, nobiles & potentiores Comitatus terræ Wirtenbergensis nescio quâ causâ vel occasione adversus Dominum suum Comitem conspiracyonem satis periculofam, & temerariam suscitârunt: nam eo usque prævaluit infania, ut convocatis undecunque socijs oppidum quoddam Haimsheim dictum, haud procul à Regali oppido Wila in Wiemgövv situm obsidione cinxerint: quatuor super omnem exercitum Capitaneos ex potioribus constituerunt, quos in contumeliam Comitis per Ironiam Reges nominari præceperunt. Oppidani verò cum essent inermes, turmam perfidorum citius intromittere coacti sunt. Nuntiata sunt hæc Comiti, qui confestim ex oppidis & viculis suis congregavit, quantam potuit Rusticorum multitudinem, & veniens cum exercitu mane primâ luce oppidum Haimsheim obsedit, & fortiter oppugnare cœpit. Rogum per circuitum oppidi fecerat magnum, quo igne submisso jam incipiente vehementer ardere, qui intus erant, valde timuerunt, & non habentes quo fugerent à facie tam ignis, quam inimici, dexteras necessario dederunt, gratiam à Comite, & commissorum veniam humiliter postulantes. Comes verò malens servare populum, quàm perire, veniam petentibus sub certis conditionibus dedit, & unum post alium per angustum portæ aditum exire de oppido projectis armis omnibus, mandavit. Inter exeuntes vero de urbe captivos, de quatuor illis primis Capitaneis, qui se Reges nominari præceperant,

Conjura-
tio nobi-
lium terræ
Wirten-
bergensis
contra Do-
minum
suum.

Haims-
heim oppi-
dum bis
capitur.

rant, tres Comiti fuerunt oblati, quartus autem vel interierat occiſus, vel fugâ lapſus evaſit. Cernens hos tres fictitios Reges quidam Ruſticus promptulus ad jocos, cachinnans dixit aſtantiſus: *Bone Deus, ſi quartum haberemus Regem, integrum charta ludum nobis Dominus hodie præparâſſet.* Comes itaque victoriâ poritus inſigni, lætus & incolumis ad Sturgardiam cum ſuis omnibus reverſus eſt.

Anno prænotato infra Octavam Feſti Sacraſſimi Corporis & Sanguinis Domini noſtri Jeſu Chriſti circa medium fermè noctis terræ motus factus eſt in partibus Moſellanis Cis-Rhenanis, & in Francia Orientali. Poſt quem ingens ventorum ſubſecuta tempeſtas, arbores, quercus & ædificia multa ſubvertit.

Albertus
Dux Au-
ſtriæ mori-
tur.

Eodem anno octavo decimo die menſis Auguſti, moritur Albertus Dux Auſtriæ pius atque magnificus, frater Lupoldi Ducis à Suitenſibus, ut dictum eſt anno Godfridi Abbatis ſexto, in bello juxta Sempach occiſi, filius autem Alberti Ducis filij Regis Alberti, ſicut diximus in ſupra notatis anno Domini milleſimo trecentefimo quinquageſimo octavo Indictione Romanorum xi. Iſte magnificus Princeps, inclitūſque Dux Auſtriæ Albertus poſt mortem patris, parte ſuſceptâ hæreditariæ poſſeſſionis, Rempubli- cam Auſtriæ maximè optabat reddere glorioſam. Unde inter multa, quæ perpetuò conſtituit bona, univerſale Gymnaſium in oppido Vienneſi ſuis impenſis primus ipſe fundavit, quod Apoſtolicis munitum privilegijs Innocentius Papa ſextus dudum confirmavit. Fridericus autem ex Auſtriæ Ducibus Imperator poſtea tertius majora pro eodem Gymnaſio privilegia, & dedit & impetravit, & Episcopali dignitate inſtitutâ ex Wienneni oppido civitatem fecit.

Univerſi-
tas Vien-
nenſis fun-
datur.

Anno præſcripto in menſe Aprili die quintâ poſt meridiem horâ tertiâ ſol nube ſubvolutus tenebroſus factus eſt in civitate Leodiſi, & per unius milliaris ſpatium, aut amplius in circuitu eorum, apparuitque mirabile ſignum in nube quaſi gladius ſanguinem fundens, & cum igne diſcurrens: mirabantur omnes, nec erat, qui portentum illud interpretari poſſet.

Mater Ca-
roli Ducis
Burgundiæ
naſcitur.

Eodem die poſt medium noctis horâ ſeptimâ minuto octavo decimo naſcitur in Portugallia Eliſabeth Regis Portugalliæ filia, quæ poſtea nupſit Philippo Duci Burgundiæ, cui & peperit Carolum Ducem ultimum, qui Leodium diruit, & in circuitu omnia deſtruxit, & multa virorum millia in ore gladij occidit, mulieres, virgines & parvulos in Moſa flumine ſubmerſit.

Conradus
Archiepiſc.
Mogunti-
nus obiit.

Anno prænotato in menſe Octobri, moritur Conradus de Wynſperg Archiepiſcopus Moguntinus anno Pontificatus ſui ſeptimo, vir bonus & pius, cujus cadaver in majori Eccleſia Moguntina cum honore debito fuit Eccleſiaſtica traditum ſepulturæ. Poſt cujus mortem Eccleſia Moguntina priſtinis iterum calamitatibus expoſita ſub ſchiſmate gravi tribulata eſt: Capitulum enim unanimi conſenſu, in Archiepiſcopum ſuum elegit Godfridum ex Comitibus de Lyningen majoris Eccleſiæ Canonicum, virum prudentiâ, conſilio & actione cautum, ſcripturarum quoque ſcientiâ ſatis eruditum, & ut cunctis videbatur, talis Eccleſiæ per omnia valde idoneum Pontificem. Contra quem Joannes ex Comitibus de Naſſavv ſimiliter Canonicus, homo aſtutus & callidus, nimium aspirans ad altiora, per medium ſuorum egit cum Bonifacio Papa nono, quod electio-

Godfridus
de Lynin-
gen eligi-
tur.

nem

nem de eo canonicè factam cassavit, & sibi de Moguntino Archiepiscopatu providit. Quod factum multis displicuit, de quo plures diversa & varia senserunt. Erant enim qui dicerent, eum nescio quibus florenorum septuaginta millia exposuisse, ut Godfrido Pontificatum præriperet. Joannes igitur ad Archiepiscopatum Ecclesiæ Moguntinæ provissus, & confirmatus per Papam, satis utiliter præfuit annis quatuor atque viginti, homo sicut diximus, prudens & astutus, qui paucissimis innotescere solebat, quæcunque mente concepisset.

Joannes fit
Archiepisc.
Mogunti-
nus.

MCCCXCVI.

Anno Wichardi Abbatis septimo, Indictione Romanorum quartâ, moritur Nicolaus ex Comitibus de Nassau, qui eo tempore morabatur in Wisbaden haud procul à Moguntia Spirensium Episcopus. Post quem Rabanus de Helmstadt in Pontificem ejusdem Ecclesiæ per Canonicos regulariter electus & ordinatus præfuit annis ferme triginta quinque, & postea, ut suo loco dicitur, Archiepiscopus Trevirorum factus est.

Rabanus
fit Episco-
pus Spiren-
sis annis
xxxv.

His temporibus Comes quidam de Solms multa contra Trevirensē mala commisit Ecclesiam, igne & ferro devastans patriam. Unde commotus Archiepiscopus Trevirorum Wernherus validum suorum adunavit exercitum, & contra hostem processit ad bellum. Consertis itaque manibus Archiepiscopus victoriam obtinuit, interfectisque Adversariorum plurimis, Comitem cepit, & vinculis alligavit, donec imperata polliceretur omnia. Idem Archiepiscopus navale, quod Antecessor ejus Cuno de oppido Confluentino ad castellum nomine Capella olim transtulerat telonium, abundantioris causâ lucri ad oppidum Cunenengen eodem tempore revocavit.

Comes de
Solms in
bello capi-
tur ab Ar-
chiepisco-
po Treviro-
rum.

Anno prænotato tricesimâ die mensis Januarij horâ decimâ ante meridiem natus Philippus Dux Burgundiæ, pater Caroli Ducis ultimi, & Davidis, qui postea fuit Episcopus Trajectensis, quamvis non de legitimo thoro natus. Eodem anno multæ contentiones & lites inter Episcopum Herbipolensem Gerardum de Schvvarzenburg, Clerum quoque & Cives dudum inchoatæ sumpserunt augmentum, & multiplicata sunt mala per totam terram Francorum. Et quia Episcopus ratione bellorum pecunijs in toto fuit exhaustus, nec habebat, unde stipendia solverentur militibus, Clerum inconsuetis & gravissimis contributionibus & exactionibus sibi plurimum reddidit infensum. Unde fuit eo tempore Clerum in Herbipoli videre in miseria, dum hinc à Civibus insanis atque crudelibus, ablatis rebus, mortis intentaretur periculum: hinc verò Pontifex Censuras minaretur & carceres, nisi quod petijt solverent tributum. Verum Clerus non minus exhaustus pecunijs quàm Pontifex, injustis exactionibus unanimi voce contradixit. Propter quod Nicolaus de Malchos majoris Ecclesiæ Decanus mandato Episcopi non consentiens de civitate fuit ejectus. Otto de Miltz Herbipolensis Canonicus, & Bambergensis Decanus, cum fratre suo Joanne de Milz æquè Canonico in habitu Religionis turpiter fuit captus, & ad castrum, quod Nova domus nominatur, captivus abductus. Hâc injuriâ Clerus non mediocriter commotus, interdictum mox per omnes Civitatis Ecclesias decrevit & servavit. Constat enim confederationem ante plures annos inter Abbates, Præpositos, Decanos, & omnem Clerum Herbipolensis Ecclesiæ simul & urbis factam, conscri-

Inter Epi-
scopum,
Clerum, &
Cives Her-
bipolenses
magnæ
discordiæ.

ptam, & Prælatorum omnium ſigillis confirmatam: in qua ſic extitit ordinatum, ut quotiens Peapolitanæ Civitatis atque Dioceſis Clericus in urbe ipſa per quoscuſque caperetur, injuriaretur, vel injuſtè læderetur, mox ceſſantibus Divinis Interdictum ſervaretur.

Vicecomes
Mediolani
Dux efficitur.

Mediolanū
eſt Camera
ſacri Imperij.

Anno memorato Joannes Galeatius Vicecomes Mediolani, datis Wenceslao Regi centum millibus, ut ferebatur, ducatorum, & amplius, ex Vicecomite, ut ſæpe ante meminimus, in Ducem eſt ſublimatus. Quam dignitatem conſecutus eſt per manus Oratorum dicti Regis, in menſe Septembri cum magna ſolemnitate & gaudio Mediolanenſium. Et quia Mediolanum Camera Romani eſt Imperij, quam avaritiâ ductus Rex Wenceslaus contra voluntatem Principum nec debuit, nec potuit alienare, hæc novi Ducis creatio cauſam præſtitit non modicam Electoribus Imperij depoſitionis ejus à Regno.

MCCCXCVII.

Bellum fit
inter Duce
cem Montem
ſem &
Comitem
Clivenſem.

Anno Wichardi Abbatis VIII. Indictione Romanorum v. Wilhelmus Dux Monteniſis cum exercitu valido terras Comitum Clivenſis intravit, & omnia igne, ferroque hoſtiliter devaſtavit. Quod cum Comes animadvertit, contractis undequaque copiis obviam Duci proceſſit in bellum. In primo congreſſu Dux de Monte victoriam obtinuit, & exercitus Comitum fugâ diſperſus fuit. Comes verò ubi vidit ſuos in fugam præcipientes, magnâ voce clamavit: *Quid facitis ô viri, cur fugitis, cum adhuc integri ſimus viribus? State precor viriliter pugnantes, quoniam Deo miſerante conſequemur victoriam.* Animati puſillanimes admonitione Comitum ſteterunt; bellum denuo incipitur, Dux à Comite ſuperatur.

Dux Monteniſis
in bello cum
multis alijs
captus eſt.

Ceciderunt in eo prælio multi, Dux ipſe Wilhelmus de Monte captus eſt, & cum eo Dux Juliacenſis, Comes quoque Solms, Comes de Iſenburg, Comes de Sayna, Comes de Weſterburg, Comes de Riſſerſcheydt, & ex militari ordine complures, qui magnam Comiti pro ſui liberatione pecuniam dederunt. Hujus victoriæ fuerunt Auctores, ut dicebatur, Cives de Weſalia, qui fortiter pro Domino ſuo Comite pugnantes etiam alios corroborârunt.

Civium
Herbipolenſium
contra Dominum
ſuum durat
rebellio.

Anno prænotato diſſenſionibus & bellis inter Episcopum Gerardum & Cives Herbipolenſes durantibus, imò quotidie magis ac magis increſcentibus, Clerus in tribulatione maxima fuerat conſtitutus; opprimebatur etenim non ſolum in ipſa urbe à Civibus, ſed etiam extra pertotam Dioceſin à laicis perverſis; Cives namque Peapolitani ſuo Domino rebelles, conjurationem & foedus cum adjacentibus in circuitu oppidanis, non minus quàm & ipſi perjuris facientes, quicquid in contumeliam, damnum & læſionem Cleri atque Clauſtralium excogitare poterant, præſumere & facere non timebant.

Canonici
Herbipolenſes
à perfidis
capti
untur
civibus.

Craſſtonem ex Comitibus Hohenloe majoris Eccleſiæ Herbipolenſis Canonicum, virum nobilem, bonum & quietum, nemini adhærentem, adeoque manſuetum, ut nec læſus quemquam offenderet, illo tempore apud Carthuſianos extra urbem commorantem Monachos amore quietis, in ipſo Monasterio ceperunt, introductumque in civitatem carcerali cuſtodix mancipârunt. Alios etiam plures Canonicos, Vicarios & Clericos, non ſolum majoris, ſed etiam aliarum Eccleſiarum in civitate & extra captos conjecerunt in vincula.

Post

Post Festum Pentecostes anno præsignato Cives memorati Herbipolenses armati, & furiosis per omnia similes, omnia Monasteria, Conventus, & domos Canonorum & Clericorum in Civitate & suburbanis perulstrantes spoliaverunt, rapientes quicquid in eis potuerant invenire. Nemini pepercerunt ex Clero, nec Deo sacratis honorem impendere locis statuerunt. Propter quod in ultionem tanti sceleris divinâ providente Justitiâ tandem à Clero victi & superati sunt, & in omnimodam eorum servitutem redacti, & compulsi usque in præsentem diem.

Denique vanissimi, & furiâ pleni Cives cum armis & fustibus pontem Mogosi transeuntes Monasterium S. Burchardi trans flumen insigne, quod eo tempore fuit Ordinis S. Benedicti, spoliantes incenderunt, & domos quasque meliores igne submisso funditus everterunt.

Simili furore Monasterium S. Jacobi Apostoli (cui Deo permittente ego inutilis Joannes Trithemius Abbas post Spanheim deservio) invadentes spoliaverunt, & igne submisso quasque meliora habitacula Monachorum penitus destruxerunt, cujus everfionis vestigia cernimus usque in præsentem diem. Inde progressi ad Haugis Collegiatam in Suburbanis orientem versus Ecclesiam, domos Canonorum pretiolas atque pulcherimas everterunt, sicuti usque in præsens manifesta cernuntur vestigia.

Conglomerati postea turmatim in armis, & civitatem exeuntes villam Ecclesiæ non ultimam, quæ Brostelsheim nuncupatur, una cum parochiali Ecclesia combusserunt in odium Cleri & Episcopi, solo remanente castello; plures in circuitu & alias Ecclesiæ villas incendio furiosi Cives destruxerunt, omnia Cœnobia Claustralium in urbe & circa frumento & vino spoliârunt.

Interea dum hæc agerentur per Cives, Episcopus plura suorum rebellium per intervalla obsidione cinxerat oppida, quamvis paucissima potuerit obtinere. Nam præter Iphoven penè omnes incolæ suæ oppidorum Ecclesiæ Cives cum Herbipolensibus contra Dominum eorum proprium conjuraverant Episcopum. Oppidorum ista sunt nomina: Cherolshoven, Neustatt, Hafsfurth, Eberen, Hertzlach, Meiningen, Königshoven, Melrichstatt, Fladingen, Carolstatt; quorum omnium habitatores cum Herbipolensibus fuerunt conjurati, atque bellantes contra Episcopum & Clerum omni pietate Religionis contemptâ. Plures pro concordia diætæ iterum servatæ sunt, sed nihil omnino profuerunt.

His temporibus Rex Wenceslaus morabatur in Bohemia in urbe Pragenfi, ad quem Cives Herbipolenses miserunt legatum ex suis unum nomine Fridericum Schade, per quem oblatis Regi quatuor florenorum millibus supplicabant, ut civitatem Peapolitanam ab omni Jurisdictione Sacerdotum dignaretur eximere, & inter alias Regni urbes perpetuò incorporare. Muneribus susceptis lætatus est Rex, omniâque postulata Civium se promittit facturum. Mittit ergo cum Friderico memorato ad Cives Herbipolenses Bohemum quendam Comitem, & consolatorias litteras, in quibus ipsos iussit animis esse constantes, & se personaliter brevi pollicebatur Herbipolim esse venturum.

Quo nuntio suscepto Cives jam se Dominio Sacerdotum Christi putabant exemptos, & consilio stultorum accepto, nuntios ad cæteras Regni urbes cum litteris mittebant, in quibus jam se Regni Cives, non Ecclesiæ pronuntia-

Clerus Herbipolensis bonis suis spoliatur à Civibus.

Cœnobiū S. Burchardi comburitur à Civibus.

Et Cœnobiū S. Jacobi.

Conjurati oppidani cum Herbipolensibus contra Episcopum.

Cives Regem Wenceslaum vocant de Bohemia in auxilium.

Wenceslaus Rex pro Civibus venit Herbipolim, &c.

pronuntiabant. Supervenit non diu poſtea, ſicut promiſerat Rex Wenceslaus, qui magno cum honore ſuſceptus à Civibus. Aquilam Regni pro ſigno libertatis per muros & mœnia urbis erexit. Erat in civitate gaudium magnum de præſentia Regis, & uno omnes animo in libertatem conſpirabant.

Episcopus
contra
Wences-
laum que-
relam de-
fert Princi-
pibus.

Episcopus, dum hæc agerentur, in monte S. Mariæ ex urbis oppoſito manebat, qui Regis & civium temeritate recognitâ, litteras miſit ad Principes Regni, in quibus de violentia Regis Wenceslai propoſuit querelam, & poſtulavit auxilium. Noverant enim Principes Regni omnes, quòd Pipinus, & Carolus filius ejus cognomento magnus olim Reges Francorum, civitatem Herbipolenſem, cum Ducatu Franciæ orientalis S. Burkardo ejusdem urbis primo Episcopo, & per eum cunctis ſucceſſoribus ejus in proprium Jus, atque poſſeſſionem perpetuam tradiderunt, non ut Imperatores, neque de proprietate Imperij, ſed ut Reges, & de Regni proprietate ſibi acquiſiti.

Unde commoti contra Wenceslaum Regem juſtiſſimi Principes Regni, durius in eum ſcripſerant, monentes, ut à malè cæptis deſiſteret, nec ſubditos contra Dominum eorum in rebellionem concitaret, alioquin neceſſitate perurgente ſe fore de negotijs Regni aliter proviſuros. His litteris Rex à Principibus Regni ſuſceptis territus eſt, & cœpit in ſecreto habere conſilium, quomodo in Boëmiam ſecurum & honeſtum poſſet habere reſreſſum.

Wences-
laus callidè
ab Herbi-
poli rece-
dit.

Convocatis igitur Civibus cauſas abeundi neceſſarias & honeſtas, ſed conſictas in medium propoſuit, & ne frangerentur animis, rediturum ſe quantocius promittit. Qui expeſtatus diu non eſt reverſus uſque in præſentem diem. Duravit autem iſta ſimultas à ſextâ feriâ ante Feſtum Pentecoſtes anno prænotato inchoata per Cives contra Episcopum & Clerum veros eorum Dominos in annum tertium, quo tandem in bello juxta villam, quæ nuncupatur Berchteim, fuerunt ab Eccleſia victi, ſuperati & confuſi; quemadmodum in ultimo Wichardi Abbatis anno infra dicemus.

Decem &
ſeptem vi-
cibus Epi-
ſcopo Cives
fuerunt
perjuri &
rebelles.

Et nota quòd. Cives Herbipolenſes ex eo tempore, quo Pipinus & Carolus magnus Reges olim Francorum Ducatum cum urbe S. Burchardo primo Wirtzburgenſium Episcopo, anno videlicet Dominicæ Nativitatis DCCLVIII. de conſenſu Principum Regni omnium donaverunt, decem & ſeptem jam vicibus, ſicut in hitorijs reperi, contra Eccleſiam & Pontifices in rebellionem ſeſe erexerunt; non attentis, quæ Dominis ipſi ſuis antea ſemper fecerant, Juramentis; donec poſtremò viribus exhaustis obedienter ſubeſſe ſunt compulſi.

Guntherus
Frater Epi-
ſcopi Her-
bipolenſis
obiit.

MCCXC VIII.

Anno Wichardi Abbatis nono, Indictione Romanorum ſextâ, mortuus eſt Guntherus Comes de Schvvarzenburg Thüringus, Frater Gerardi Herbipolenſis Episcopi, vir ſtrenuus & bellicoſus, qui amore Fratris Eccleſiaſtici Dux fuerat exercitus contra Cives rebelles atque perjuros, & ſæpius adjuvante Domino victoriam reportavit.

Herbipo-
lenſes Epi-
ſcopum
ſuum in
monte S.
Mariæ ob-
federunt.

Eodem anno durante Civium Herbipolenſium inſano furore contra Clerum, cùm Episcopus Gerardus in caſtro montis S. Mariæ moraretur, quod trans flumen eſt ſitum ex oppoſito Civitatis, corripientes arma rebelles montem ſimul & Burgum obſidione cinxerunt, Pontificem diebus

XL. in

xi. in eo cum suis impugnantes; conjuraverant enim simul ad invicem, ut si eum comprehendere possent, sine miseratione occiderent.

Verum his, qui fuerant in arce, viriliter se defendentibus, & lapides in turmam sævientium Rusticorum ex machinis crebrò jacentibus, die tandem xii. compulsi sunt obsidionem deserere, cum se viderent nihil posse obtinere. Muris denique ac fossatis munièrunt civitatem, & Monasterium S. Jacobi fossâ cinxerunt, retrò cuncta penitus destruentes. Maximo Cleri & Monachorum odio laborabant, & quicquid in eos mali poterant excogitare, faciebant.

Anno prænotato Florentini Cives Imperij, captas contra Joannem Galeatium Mediolani Ducem dissensiones continuabant. Proposito igitur non parvo militibus stipendio, Lupoldum Austriæ Ducem in auxilium vocaverunt. Veneti quoque cum Florentinis in Ducem confœderati non parvum ei timorem incusserunt. Interea verò dum Lupoldus Dux Austriæ ad bellum pararet exercitum, Mediolano postulante, decanales factæ sunt Treugæ, & belli ratio interim fuit postposita.

MCCCXCIX.

Anno Wichardi Abbatis X. Indiçt. Rom. viii. Wilhelmus Dux Montensis, quem ante biennium à Comite Clivenfi captum in bello cum quibusdam alijs Comitibus diximus, pacta, quorum medio fuerat è captivitate liberatus, violavit. Unde Comes de Clivis contractis undique copijs terram Ducis ingreditur, & omnia per circuitum igne devastavit & ferro; villas enim plures cunctis bonis spoliatas incendio concremavit: Mülheim insignem vicum obtinuit, & multa pauperibus terræ damna intulit.

Eodem anno. XV. die mensis Augusti ea pars oppidi Crüzenach in Comitatu Sponheimensi, quæ nova Civitas vulgò nominatur, incendio quasi tota periit, quod incolas haud mediocriter afflixit. Spartheim etiam villula eodem anno incendio casuali fuit consumpta.

Anno prænotato Cives Herbipolenses, posteaquam pro suis nefandis sceleribus in Episcopum, Clerum & Monachos enormiter commissis excommunicati, & Interdicti aliquandiu forduissent, ad cor serò tandem, reversi promissâ poenitentia & emendatione, absolutionis beneficium ab Episcopo postulârunt. Qui misericordiâ motus per litteras suas patentes penultimâ die mensis Februarij ex Kizingen oppido scripsit, atque commisit omnibus & singulis per civitatem & Diocesim Abbatibus, Præpositis, Decanis, & Ecclesiarum parochialium Rectoribus, quatenus relaxato jam Interdicto poenitentes à Censuris absolverent, & Missarum coram eis solemnities deinceps jam licitè celebrarent. Veruntamen Incendiarios Monasteriorum, invasores, percussores, captivatores Clericorum ab hac gratia indultæ absolutionis excipiens, ad Sedem Apostolicam remisit. Et quia potiores Civitates majores simul cum minoribus incendio Monasteriorum & captioni Sacerdotum omnes consenserant, cum à nemine possent absolvi, quam à Papa, malum adjicientes malo, & indurati cum Pharaone, iterum de novo conspiraverunt in unum contra Episcopum & Clerum ejus, abijcere omnino cogitantes jugum obedientiæ. Anno tamen sequenti poenas, ut dicemus, præsumptæ temeritatis dederunt.

Dux Austriæ contra Mediolanum à Florentinis vocatur in Italiam.

Comes Clivenfis hostiliter devastat Montensem Ducatum.

Stauronesum id est Crüzenach incendio crematur.

Episcopus Herbipolensis Cives permittit absolvi.

Cives Herbipolenses Incendiarij & Captivatores Sacerdotum.

MCCCC.

Annus Ju-
bilæus Ro-
mæ cele-
bratur à
Bonifacio
Papa IX.

Annata-
rum de be-
neficijs Ec-
clesiaſticis
prima ex-
cogitatio.

Bellum in-
ter Episco-
pum & Ci-
ves Herbi-
polenſes
prope
Berchteim.

Victoria
ceſſit Eccle-
ſiæ: hoſtiũ
occiſi mille
trecenti:
capti duo
millia.

Ex parte
Pontificis
ſex tantum
viri in hoc
bello ceci-
derunt.

Deus Vin-
dex malo-
rum retri-
buit facien-
tibus inju-
riam.

Anno Wighardi Abbatis XI. Indictione Romanorum viii. Jubilæus annus Remiſſionis & Indulgentiarum Romæ ſub Bonifacio Papa IX. celebratus eſt: ad quem de omni natione obedientiam ejus ſequente, maxima utriuſque ſexus populi multitudo anno toto convenit. Eo tempore Bonifacius memoratus ſive adverſariorum potentiam veritus, ſive augendæ ditionis Eccleſiaſticæ cupidus Annatam dari de Beneficijs Eccleſiaſticis primus mandavit, quam Clemens Antipapa, ut ſupra diximus, prior in Gallia reſidens excogitavit, hæc videlicet conditione, ut quicumque Beneficium aliquod conſequeretur Eccleſiaſticum, dimidium omnium proventuum primi anni teneatur ad Apoſtolicum ſiſcum perſolvere. Hujus novitatis exemplo in avaritiam prolapſi plures Germaniæ Præſules, non dimidios primi anni, ſed integros biennij fructus & proventus omnium Eccleſiarum parochialium ſuis deinceps uſibus adſcribere præſumpſerunt.

Eodem anno, xi. die menſis Januarij prælium factum eſt juxta villam nomine Berchteim inter Eccleſiam & Cives Herbipolenſes, & fuit dies Dominica poſt Feſtum Epiphaniæ. Ex parte autem Eccleſiæ minor erat exercitus, ita ut unus contra ſe hoſtium ſex habere videretur. Conduxerant enim Cives mercede omnem penè militiam Wetteraviæ, Buochoniæ, & Haſſiæ, cum alijs multis, & ſatis validum habere videbantur exercitum. Numero erant plures, ſed major pars fuerant vinitores, agricolæ atque ſutores. Episcopus non fuit in bello perſonaliter præſens, ſed Joannes de Egloffſtein majoris Eccleſiæ Præpoſitus & Coadiutor ejus Pontificis tenebat vices: is bellandi horâ jam inſtante milites quosdam ex more Principis nomine creavit, quorum illa extitere nomina: Wilhelmus de Grumbach, Joannes de Grumbach, Wichpertus Wolfſkelle, & complures alij milites facti ſunt, quorum nomina non tenemus. Poſthæc exercitus Eccleſiæ puſillus in Deum & meritis Sanctorum ſpem & confidentiam erigens, omnipotentis invocato auxilio in hoſtes irruit, cædit, proſternit viriliter, & occidit. Deo itaque victoriam largiente Eccleſiæ, ceciderunt ex parte civium in illa die perempti pugnatorum mille atque trecenti viri: capti fuerunt duo millia virorum, reliqui turpiter fugerunt. Inter occiſos ſimul & captos plures fuerunt pretio conducti Nobiles Wetteraviæ, Haſſiæ & Buchoniæ, qui vitam pecuniâ non modicâ redemerunt, datisque litteris ſe ſuôſque in perpetuum Eccleſiæ Herbipolenſi obligârunt, quòd videlicet nec ipſi, nec hæredes eorum per ſe vel per alios Eccleſiam Herbipolenſem, & ſubditos illi debeant diſſipare, impugnare, vel in aliquo lædere, & quòd inimicos, & læſores memoratæ Eccleſiæ non debeant recipere hoſpicio, non pſcere, non fovere verbo, facto, vel conſilio in omnes generationes. De parte ſive Exercitu Eccleſiæ nullus in bello memorato fuit captus: ceciderunt tantum pro juſtitia occiſi ſex viri Joannes dictus Pfaff de Seckendorff, Laurentius Truckſefs, Henricus de Welzhufen, Conradus de Sretenberg. Joannes Saxs, & Theodoricus quidam Monafterialis Eccleſiæ. Fuit autem Exercitus in parte Civium 4000. ferè virorum, cum Eccleſia nec mille quidem habuiſſe dicatur. Plures enim à paucioribus victi ſunt, qui non pro Juſtitia Reipublicæ, ſed odio Clericorum armati pugnaverunt. Injuriam vindicavit Omnipotens, quam Cives irrogaverant Clero, qui ſine cauſa, ſine ratione vel ordine

Juris,

Juris, ne dicam charitatis, Canonicos tam Principalis, quàm aliarum Ecclesiarum simul & Monachos, reliquosque omnes enormiter læsere Claustrales, alios expellentes de Civitate, alios in carcerem trufos diu tenuere captivos; alios percutientes & vulnerantes usque ad mortem infinitis penè contumelijs affecerunt. Denique spoliatas Clericorum habitationes frumentis, vino, & suppellectili cuncta ignibus tradentes plurimas destruxerunt: Monasteria quoque Ordinis nostri duo in suburbanis, alterum S. Borekardi, alterum S. Jacobi Apostoli, ut supra diximus; similiter & domus Teuthonicorum ignis incendio magna ex parte subverterunt. Pro his & alijs in Deum & sanctos ejus commissis sceleribus suis, impij Cives præmium, quod meruerant, confusi acceperunt.

Captivi de parte Rebellium primò ad Kizingen, ubi Pontifex erat, demum ad Oxenfurt ducti sunt, è quibus quicquid erat Civium seu Rusticorum juramento Ecclesiæ, & Pontifici subjectorum, plures fuerunt interfecti. Nam propter Juramentum fidelitatis temerè violatum alij caudis equorum colligati per plateas ad patibulum tracti sunt, alij capitibus truncati, alij rotati, alij suspensi ad furcam, alij submersi, atque ut priorum Dominorum traditores in quatuor partes divisi, & ante portas oppidi suspensi: Nobiles & innoxij criminis pecuniâ se redemerunt: principaliores verò de Consulatu Herbipolensi, Sifridus videlicet vom Rebstock, Jacobus de Leone, Joannes de Erpfurdia, Jacobus Webler cum alijs complicibus eorum, qui seductis civibus rebellionem contra Episcopum & Clerum incæperunt, ad Herbipolim reducti sunt, & equis alligati post caudas, atque tracti per plateas, & in quatuor divisi partes ante portas Civitatis superpositi rotis metum posteris incusserunt. Omnes, qui Principales fuerunt in consilio, talem exitum susceperunt, præter illos, qui fugâ lapsi vitam redimere potuissent: nec erat in civitate Wirtzburgensi porta, ante quam forinsecus non jacerent rotati, & divisi per quadrum aliqui de Consulatu more sceleratorum traditorum.

Post hæc Gerardus Episcopus 14. die mensis Januarij, hoc est, feriâ iv. post Octavas Epiphaniæ Domini, venit ad Herbipolim cum suis nobilibus, & reliquos Cives humi stratos accepit ad gratiam, quos maximis & horrendis Juramentis, ne similia tentare præsumerent in futurum, obligavit: deinde per alia Ecclesiæ oppida equitans similiter fecit: consulatum instituit novum sibi specialiter juratum: leges dedit Civibus, & omnes rebellizandi suspiciones, & modos amputavit.

Humiliatis jam Civibus, & pace reformatâ, Clerus qui in annum tertium exulaverat, in urbem regreditur, Interdictum tamen usque ad Ascensionem Domini proximè tunc futuram jussu Episcopi continuatur. Magna rerum & subita permutatio. Cives Herbipolenses, qui nimîa elati superbiâ Episcopum in Thuringiam fugare, Canonicos nobiles, Monachos & moniales de Civitate omnes juraverant expellere, ipsi aut miserabiliter fuerunt occisi, aut de patria proscripti, reliqui verò humiliati, confusi, & in perpetuam Ecclesiæ servitutem, sicut meruerant, redacti.

Anno prænotato in mense Majo convenerunt apud Franckenfurt Principes Regni, Joannes Archiepiscopus Moguntinus, Wernherus Archiepiscopus Trevirorum, Fridericus Archiepiscopus Colonienfis, Rupertus Comes Palatinus, Rudolphus Dux Saxoniz, Fridericus Dux de Brunonis

Captivorum plures vario mortis genere puniti sunt.

Consules ante portas civitatis super rotas positi fuerunt.

Gerardus Episcopus Herbipolim victor cum suis ingreditur.

Clerus gaudens Herbipolim triennis exul ingreditur.

Conventus Principum in Franckenfurt contra Wencelaum.

Fridericus
Brunſui-
cenſium
Dux à Mo-
guntinis
occiditur.

Moguntia
nequam.

vico, & quidam alij, quorum cauſa fuit Conventus, diem modum & for-
mam ſtatuendi, quibus Wenceslaum Regem per ſententiam à regno de-
ponerent. Conſultatione igitur habitâ, vicesimum diem menſis Septem-
bris tunc proximè futurum ſtatuērunt, in quo apud Lanſtein oppidum
Cis-Rhenanum denuo convenire deberent ad proſecutionem inchoati
negotij. Soluta Conventu Principum jam dicto cùm unusquiſque in ſua
redire diſponeret, Moguntini Cives, qui pro parte Wenceslai Regis fue-
runt pertinaces, nec minus veteri odio laborantes, poſitis in itinere apud
Fridiſlariam inſidijs, Rudolphum Saxoniae nihil mali ſuſpican-tem ca-
piunt. Fridericum verò Ducem Brunſuicenſem tumultuariè occidunt,
ad cujus tumulum aureis litteris ſic ſcriptum legimus:

*Regula non ficta nequam Moguntia dicta,
Germen Pilati nunc denuo vivificati,
Namque Ducem ſtravit Fridericum, qui quaſi David
Clerum protexit, gentemque ſuam bene rexit.*

Verum auctores ſcleris male perierunt.

Wences-
laus per
Principes à
Regno Ger-
maniae de-
ponitur.

Anno igitur præſcripto 20. menſis Septembris convenerunt denuo in
oppido Lanſtein haud procul à Confluentia ſupradicti Principes, & mane
circa horam decimam Wenceslaum Regem Bohemiae citatum, exſpe-
ctatum, ſed non comparentem, neque per ſe, neque per legitimum pro-
curatorem, ab omni jure dignitate & adminiſtratione Regni Germanici
propter ſubſcriptas cauſas per ſententiam depoſuerunt.

Articulus 1.

*Prima cauſa, ſive articulus fuit, quòd Civitatem Genuenſem juxta mare
in Liguria ſitam, qua ſemper ad Romanum Imperium pertinebat, acceptâ pecuniâ,
Regi donavit Gallorum ſine Conſenſu Principum Regni, in grave detrimentum
totius Regni Germanici, ſimul & Imperij Romani.*

Articulus 2.

*Secundus articulus ſive cauſa depoſitionis ejus fuit, quòd Vicecomitem Jo-
annem Galeatium, Mediolani creavit in ducem, aſſignando ei totam Longobardiam
in titulum, & perpetuam poſſeſſionem, ſine ſcitu, & voluntate Principum, pro
centum millibus ducatorum, quod ei non licuit.*

Articulus 3.

*Articulus tertius ſive cauſa fuit, quòd plura Dominia ſive territoria feudalia
Imperij per mortem poſſeſſorum, qua ad Jus tam Regni quam Imperij devoluta
erant, ſine Conſenſu Principum alienavit, & acceptâ hinc inde pecuniâ in propri-
etatem, & perpetuam poſſeſſionem alienis tradidit.*

Articulus
4.

*Articulus quartus, fuit ejus in innocentes nimia crudelitas; plurimorum con-
ſtat relatione, quòd Magiſtrum quendam in Theologia, vitia ejus inter prædicandum
Praga arguentem occidit, & plures alios tam Clericos quam laicos, ſine cauſa
rationabili necari mandavit.*

Articulus
5.

*Articulus quintus, ſive cauſa depoſitionis eſt, quòd non ſolum fovit raptores
Latrones, & ſpoliatores mercatorum, & quorumlibet itinerantium, ſed impuni-
tatem malefactoribus omnimodam indulſit, opprimens, & puniens ſolum innocen-
tes, unde plenum fuit ſub eo Latronibus Regnum.*

Articulus
6.

*Articulus ſextus fuit, quòd membranas dedit perſonis levibus nequitioſis &
vilibus: hoc eſt, chartas non ſcriptas, appendente ſigillo Regia Majestatis, & hoc
ex avaritiâ, pecuniarum duntaxat amore, per quas membranas homines nequi-
tioſi multos dolos, & fraudes commiſerunt.*

Articulus
7.

*Articulus ſeptimus, ſive depoſitionis ejus cauſa fuit, quòd cum Rege Poloniae
Tartaros & Paganos contra milites Ordinis Teutonicorum in Pruſcia vocante,
ſe uni-*

se univit, & confederavit in contemptum fidei Catholica & detrimentum totius Regni, quod Regiam minimè decuit Majestatem, quapropter quòd Paganos tenebatur expugnare, Christianos autem defendere.

Articulus octavus, quòd avaritiâ, & nimia cupiditate pecuniarum seductus multos diversa conditionis homines ad Curiam suam fecit citari, sine rationabili causa, vel ut metu vel injustis accusationibus fatigati sese pecuniâ redimerent, alioquin militum vexationibus subjacerent. Articulus 8.

Articulus nonus, quia osor & persecutor Cleri fuit & omnium Ecclesiasticarum personarum, Laicos omnes, Rusticos, Civés simul & Nobiles quantum potuit contra ministrantes Ecclesia concitans, & fovens & defendens, quemadmodum Herbipolensibus factum jam diximus. Articulus 9.

Articulus decimus, insigne illud Gymnasium litterarium Generale, seu Universitatem Pragensem, quàm Pater Imperator Carolus IV. paulq. ante fundaverat, suâ Tyrannide annihilavit, atque destruxit, Doctores atque Magistros inde capiens, expellens, plurisque interficiens, quorum hostis inimicus, & persecutor fuit omnium, maximè bonorum virorum, atque Doctorem. Articulus 10.

Articulus undecimus fuit, siue depositionis causa non ultima, quòd subditos Principum, Episcoporum, Abbatum, Ducum Comitum, atque Nobilium occultis litteris, nuntijs, promissis, & suggestionibus contra Superiores suos in rebellionem concitavit, fovit, & animavit, ut patuit in Herbipolensibus. Articulus 11.

Articulus duodecimus, quòd osor pacis Regnum litibus contentionibus latrocinijs, & infinitis turbationibus implevit, Civés contra Principes animavit, metuens propter scelera commissa deponi à Regno, si pax in terra permissa Principes Electores inter se faceret omnino concordés. Articulus 12.

Articulus decimus tertius fuit, quòd Ecclesiasticorum immunitatem contemnens omnia temerè pro sua voluntate præsumpsit, bona Ecclesiarum, aut militibus distribuit, aut sibi usurpavit, moliebatur enim Regalia, & Jurisdictiones temporales Episcopis auferre, & suis nebulonibus distribuere. Articulus 13.

Articulus decimus quartus fuit, quòd otio commensationibus, potationibus ebrietatibus, & luxuria die noctuque intentus negotia Regni omnia penitus neglexit, seditiones Civium, & bella fovit, in Bohemia cum suis meretricibus se continuit, ad Regni causas non venit, libidini & avaritiâ vacavit. Articulus 14.

Articulus decimus quintus fuit, quòd admonitus sapius à Rom. Pontifice, atq. crebrius à Principibus requisitus, & rogatus, ut pro suscipienda Imperij corona expeditionem faceret in Italiam, renuit, sprevit, atque contempsit, & de negotijs tam Regni quàm Imperij nihil omnino curavit. Articulus 15.

Articulus decimus sextus, quòd super his, & alijs multis negligentijs, atque sceleribus suis admonitus, aversatus sapiusque rogatus, ut emendatioris vita propositum dignaretur assumere, & Regni negotia curare, non solum nihil advertit, sed monentes, si potuit persecutus fuit. Multos enim venerabiles, Doctos & honestos viros, Pralatos, Monachos Presbyteros, Magistros atque studentes, vel occidit vel submergi precepit, aut ignibus concremavit, sine causa, sine justitia, sine ordine aequitatis. Articulus 16.

Unde postremò indignati Principes Pauperumque excitati clamoribus auctoritate suâ electoriâ, ipsum ab omni dignitate Germanici Regni, & de Consensu Bonifacij IX. ab omni Jure Imperij anno, die, loco prænotatis citatum, & non comparentem sicut diximus, deposuerunt. Articuli fuerunt alij compluri.

Rupertus
Comes Pa-
latinus in
Regem eli-
gitur.

Anno itaque prænotato, post depositionem Regis Wenceslai, Principes, qui apud Lanstein oppidum Cis-Rhenanum convenerant, Joannes videlicet Archiepiscopus Moguntinus, Wernherus Archiepiscopus Trevirorum, & Fridericus Archiepiscopus Colonienſis non obſtante abſentiâ Ducis Saxonum, & Marchionis Brandenburgienſium, Rupertum Comitem Palatinum, Baviaræque Ducem Coelectorem ſuum in conſilio præſentem unanimi conſenſu in Regem Germaniæ & Imperatorem Romanorum concorditer elegerunt. Quem Rheno tranſmiſſo in ſedem Regni ſub nucibus ex more collocarunt.

A Lanstein oppido Principes poſt hæc navigio deſcendunt ad Coloniã, ubi in majori Baſilica ſancti Apoſtoli Fridericus Archiepiscopus ipſum electum in Regem Germaniæ ſolemniter benedixit, unxit, & coronavit; cui mox cives juramentum fidelitatis juxta antiquam Germanorum conſuetudinem conſtituunt, Aquenſes autem & Franckfurtenſes, una cum alijs civibus Regni partibus adhuc favebant Wenceslai, propterea & electio extra Franckfurt, & coronatio in Colonia celebrata eſt.

Rupertus itaque coronatus in Regem regnavit annis ix. & ad Imperij coronam non pervenit, homo certè Chriſtianiſſimus, juſtus & pius & amator Cleri.

Rupertus
ſine corona
Imperij re-
gnavit an-
nis 10.

Rupertus Rex iſte cùm poſtea contractis copijs Romam pro corona Imperij ſuſcipienda proficiſci diſponeret, Joannes Galeatius Mediolani Dux, qui partes Wenceslai, à quo in Ducem creatus fuerat, ſequabatur, omnes intercluſit vias, & euntibus tranſitum interdixit. Unde progredi minimè valens, ſine Imperij corona in Germaniam reverſuſ eſt. Cùmque pueri & Juvenculæ apud Heidelberg in oppido proprio cantilenas quaſdam in eum canerent, atque curiæ Major canentes verberibus & minis prohiberet, Rex manſuetiſſimus dixit: *Noli verberare canentes, nos Dominum Deum laudemus, quòd ſani & incolumes à periculis liberati potuiſmus evadere.*

Ruperti
uxor filijq;
ſex fuerunt
& filij tres
numero.

Uxorem habuit Rupertus Rex Eliſabetham Burggravij Nürenbergienſis filiam, de qua genuit 6. filios & 3. filias, quorum iſta ſunt nomina: Rupertus cognomento Pipan, qui ſub Sigismundo Rege Ungariæ pugnavit cum Turcis, ut dictum eſt, anno Wichardi Abbatis tertij quinto. Fridericus natus in Amberg, unde & locus nomen contraxit. Ludovicus qui poſtea dicebatur barbatus, & in ſenio cæcus, à quo Genealogia Palatinorum continuatur. Joannes dictus Nienburg, Stephanus Comes poſtea in Gemino ponte, cujus Filius Comitatum Spanheimenſem, & Veldentia cum Zveybrucken obtinuit, patris vocabulo nominatur. Otto Moſbach dictus à reſidentia loco. Filiarum nomina fuerunt iſta, Agnes, Margaretha, Eliſabeth. Porro Rupertus & Fridericus ante Patrem ſine liberis obierunt in Amberg ſepulti, de reliquis autem per ordinem, quantum ratio expoſtulabit, ſuo loco dicemus.

Abbacel-
lenſes Do-
mino ſuo
perjuri cõ-
que rebel-
les.

Anno etiam prænotato Ruſticorum apud Helvetios turba, quam Abbacellenſes vulgariter nuncupant, conjunctis Suitenſibus, ut ſupra diximus, dudum Confoederati, & Abbati S. Galli Domino ſuo proprio inobedientes, atque rebelles contractis copijs ſociorum multa Ducibus Auſtriæ mala intulerunt, terrarum per circuitum igne ferròque nimium crudeliter devaſtantes.

Hoc

Hoc ipso anno in medio quadragesimæ Cometes magnus in occidentali parte cœli apparuit, per plures manè & serò dies cunctis manifestè visibilis, cum longa cauda in metum & terrorem plurimorum, cujus notatio sequetur.

Cometes apparuit;

Eodem anno in die S. Martini Præfulis Argentinensium Episcopus contractis pugnatoribus multis auxilio nobilium de Liechtenberg, Vinstingen, Ochsenstein, & aliorum, obsedit Gerner prope Colmariam, expugnavit, & cepit, & quidquid substantiæ temporalis inventum fuerat, in prædam divisit: Vice Dominum de Hochstein cum alijs spoliatos abire permisit.

Gerner ab Episcopo Argentinensi captus.

His quoque temporibus morbi & ægritudines variæ genus humanum per totam Europam miserabiliter afflixerunt, quam calamitatem nonnulli præsignatam fuisse per Cometem, qui in medio quadragesimæ apparuerat, existimabant. Oriebantur subito in corporibus humanis pustulæ turgentes, & ulcera nimis horrenda, quibus infecti homines & jumenta passiones præferebant incredibiles. Nam quicumque homines hæc ægitudine fuissent infecti, doloribus torquebantur assiduis, & neque die requiem habere poterant neque nocte. Erat autem iste morbus nimium contagiosus, & in tantum formidabilis omnibus, ut leprosi quoque illo infectos homines detestarentur, & fugerent; multos contagione suâ infecit, consumpsit, debilitavit & occidit, Principes, Nobiles & Ignobiles, Rusticos & Cives, Religiosos & seculares. Hujus mali causa simul & cura medicos latebat omnes, nec quicquam desuper in libris suis poterant invenire, imò neque nomen illius constabat alicui medicorum. Duravit annis 12. & à Calabria incipiens totam Europam serpens occupavit. Nostris etiam temporibus hic morbus à Gallia & Neapoli ortus, atque propterea malum Gallicum nuncupatus, totam Germaniam simul & Europam omnem in vicesimum jam durans annum miserabiliter sæviens affligit.

Anno prænotato, Wichardus ejus nominis tertius hujus Monasterij Hirsaugiensis Abbas, in numero præcedentium, sextus atque tricesimus, jam senio gravatus, & noxiâ ægitudine memoratâ per plures dies miserabiliter cruciatus anno Regiminis sui undecimo ad Dominum migravit.

Wichardus tertius Abbas Hirsaugiensis xxxvi. moritur.

De Friderico ejus nominis secundo, hujus Monasterij Hirsaugiensis XXXVII. Abbate: qui præfuit annis xxviii.

Fridericus secundus fit Abbas Hirsaugiæ xxxviii.

 Anno Dominicæ Nativitatis prænotato videlicet MCCCC. Indictione Romanorum octavâ, vacante Monasterio Hirsaugiensi per mortem Domini Wichardi quondam Abbatis, ne viduitatis suæ diutius deploraret incommoda, Prior & Fratres de Conventu certum diem pro electione novi Pastoris absentibus statuerunt, quo adveniente, orationibus de consuetudine præmitti solitis, cum devotione ritè completis, Fratres, qui electioni tunc interfuerunt, Fridericum cognomento Wifflinger Monachum de gremio capituli unanimi Consensu in Abbatem elegerunt: virum bonum providum & circumspectum;

Friderici
Abbat
mores & in
genium.

ſpectum, qui confirmatus per Rabanum Helmſtat Episcopum Spirenſem, & ex more ſolemniter ordinatus, præfuit certis diebus & annis viginti octo: Patriâ fuit Allemannus ſeu Suevus honeſtis Parentibus ortus, qui puer ad ordinem veniens, ut illo tempore conſuetudo fuit, monaſticâ diſciplinâ, & moribus utebatur inventis. Factus autem Abbas conſeſtim in alium virum mutatus eſt, & non ſolum temporalia prudenter, ſed etiam ſpiritualia religioſius ordinariâ poteſtate correxit. Quantum potuit opere, & ſermone, utilem curavit exhibere paſtorem, & inordinatam ſubditorum vitam libenter ad regularis obſervantiâ tramitem reduxiſſet; ejus namque diebus reformatio illa Caſtellensis in Bavaria ſumpſit exordium, quam ipſe charam habens Monachis ſuis perſuadere non potuit; Ordo etenim totus ubique jacebat deformatus. Staturâ corporis fuit mediocris, & pinguis, ventres ſimul & capite magnus, conſilio cautus, prudentiâ inſignis, Principibus & nobilibus gratus. Tota corporis viri diſpoſitio fuit pulchra, & quandam præſeferebat animi gravitatem. Eloquio ſatis fuit diſſertus, non tamen multi ſermonis, ſed tardus ad loquendum, niſi quoties juſta ratio expoſtularet ſermonem. Vitam in ſe duxit religioſam, ſperans, quòd ſubditos exemplo ſuo poſſet inducere ad meliora, quamquam nihil aut parum profecerit; corruperant etenim vias ſuas illo in tempore Monachi noſtri ordinis penè omnes, & pauciſſimi reperiebantur in tota Germania, qui ad puritatem Regulæ ſancti Legislatoris noſtri Benediſti ambularent. Unde Abbas Fridericus neceſſariò deferens tempori, mores ſuorum patienter tollerabat.

MCCCCI.

Rupertus
Comes Pa-
latinus in
Regem Co-
loniæ co-
ronatur.

Anno Friderici Abbat ſimo indiſtione Romanorum nonâ, in feſto Epiphaniæ Domini, Rupertus Comes Palatinus Rheni Baviariæque Dux, anno priore, ſicut diximus, apud Landſtein juxta Rhenum ſub nuchibus electus in majori Eccleſia Coloniënſi ab Archiepiſcopo Friderico in Regem unctus, & ordinatus eſt. Qui mox in oppidanos Aquenſes Wenceslai partes ratione jurisjurandi, quo illi fuerant adſtricti ſequentes, animadvertit, & eos banno regali ſubmiſit. Cujus occasione ſpoliationes & multa damna per annos quinque continuos ſuſtinuerunt, quouſque tandem neceſſitate compulſi deſerto Wenceslao in verba Ruperti Regis anno tribulationis eorum ſexto juraverunt.

Cives Her-
bipolenſes
excommu-
nicati à Pa-
pa abſol-
vuntur.

Eodem anno Joannes de Egloffſtein Herbipolenſis Eccleſiæ majoris Præpoſitus, & Coadjutor Domini Gerhardi Pontificis, auctoritate, & commiſſione Bonifacij Papæ noni, perſecutores, ſpoliatores & captivatores Cleri, Cives videlicet Herbipolenſis urbis à cenſuris Eccleſiaſticis, quas inciderant, abſolvit. Deinde ſublato interdicto Clerus divina caput denuo celebrare in Dominica proxima ante Aſcenſionem Domini, quæ jam per triennium fuerant intermiſſa.

Sigifmun-
dus Rex
Ungariæ à
ſuis Nobili-
bus incar-
ceratur.

Anno prænotato Sigifmundus Ungariæ Rex à ſuis capitur, & cuſtodizæ mancipatur; conſpiraverant enim contra eum nobiles terræ, quorum vel Patres occiderat, vel amicos, & captum interficere cogitabant. Captus à duobus Adoleſcentibus, Comit ſ Stephani, quem occiderat, filijs cuſtodiendus traditur, quorum Mater alleſta promiſſionibus multis, eum abire liberè permittit: liberatus à carcere Rex, omnia quæ mulierî promiſit, implevit, filios ejus ſuper cunctos Regni proceres exaltavit, Bar-
baram

baram Ciliæ Comitissæ filiam uxorem duxit, & in hos, à quibus fuerat captus, durè vindicavit.

Eodem quoque anno Judæus quidam nomine Michaël apud Helvetios in Dieffenhoffen residens cuidam Christiano tres obtulit florenos rogans eum, ut sibi alicuius pueruli Christiani sanguinem procuraret, qui acceptâ pecuniâ quatuor annorum puerulum furtivè parentibus subtractum in locum secretiorem abduxit, occidit, & sanguinem ejus collegit. Verum divinâ permittente justitiâ in ipso crudelitatis opere prehensus, & in partes quatuor divisus mercedem impietatis suæ, quam meruerat, accepit. Judæus etiam ex Confessione Christiani detectus & captus, posteaquam horrenda, quæ commiserat scelera, patefecisset, igne crematus est; ex cujus confessaris crimina Judæorum multa venerunt in lucem. Hâc occasione in oppido Schaffhaussen triginta, in Winterthur septem atque viginti, & in multis alijs locis Sueviæ plures Judæi capti fuerunt, & ignibus combusti.

Judæorum
pro suis scel-
eribus per-
sequutio.

Claruit his fermè temporibus Gerhardus de Zutfania Patriâ Geldrensis Canonicus Regulæ sancti Augustini Præfultus in Cœnobio Windesheim, Trajectensis Diœcesis, vir multæ lectionis, & devotæ conversationis, qui inter alia eruditionis suæ opuscula scripsit viris Monasticis, valde necessarium, & utilem tractatum, quem de spiritualibus Ascensionibus prænotavit. Alium non spernendæ lectionis edidit libellum de reformatione interioris hominis. De cæteris quæ scripsit nihil in manus nostras me-
mini pervenisse.

Gerhardus
Zutfania
Regularis
scriptor in-
signis.

Joannes de Witlich oppido Trevirensis Diœcesis Compatriota meus vir in omni varietate scripturarum eruditus, qui Parisijs & Colonia Theologiam pluribus annis docuit gloriose, hæc tempora cum eruditione tum scriptis, & lucubrationibus reddidit clariora; multa enim fertur scripsisse, quorum ad manus nostras paucissima pervenerunt; vidi enim duntaxat lectionem ejus, quam Parisijs legit, super quatuor sententiarum libros opus profectò multæ eruditionis & utilitatis: enucleationem quoque super omnes Epistolas Pauli, quam Colonia discipulis publicè recitavit excipientibus.

Joannes de
Witlich
Doctor
Theologus.

Henricus de Hassia ex quodam vico Langenstein nuncupato oriundus Ecclesiæ Wormatiensis Canonicus, vir suâ tempestate in Theologia Doctissimus, qui multo tempore in scribendo Parisiorum docendi Cathedram possedit, plura his etiam temporibus lucubravimus opuscula, è quibus numerantur subscripta. In sententias Petri Lombardi libros quatuor, in Prologum Bibliæ librum scripsit unum. In Genesim libros quatuor. Ad Frisingensem Episcopum, de Antichristo, & Schismate librum unum. De contemplatione librum unum. De anima contemplativa librum unum. Speculum animæ peccatricis librum unum. De horis septem Canonicis librum unum. Contra Astrologos librum unum. Contra Prognostica Thelesphori Presbyteri librum unum: super oratione Dominica, Ave Maria, & Symbolo Apostolorum, libros tres. De contemptu mundi notabile opus, librum unum. Contra Joannem Wickleff, & errores ejus librum. Ad Canonicos Regulares librum unum. Contra proprietatem claustralium librum unum. Super Cantica Canticorum Salomonis

Henricus
de Hassia
Doctor, qui
multa vo-
lumina
scripsit,

R r

librum

librum unum. Sermones etiam varios scripsit, & Epistolas plures addiversos, & alia adhuc nobis incognita.

MCCCCII.

Ludovicus
Comes Pa-
latinus fi-
lius Regis
ducit uxorem.

Anno Friderici Abbatis secundo, Indictione Romanorum decimâ, in mense Majo, Rupertus Germanorum Rex nuptias filio suo solemnes, & splendor in Colonia celebravit, conjungens illi uxorem Blancam, Mariam Henrici Anglorum Regis filiam, de qua genuit filium nomine Rupertum, qui vigesimo ætatis suæ anno sine liberis obiit. Post mortem verò Blancæ Mariæ uxoris, Ludovicus aliam duxit uxorem Mechtilden videlicet, Magni Ducis Sabaudia Amedei, postea Papæ Felicis filiam, de cujus liberis congruo loco & tempore latius dicemus.

Rupertus
Rex cum
exercitu
proficiscitur in Italiam.

Eodem anno Rupertus Rex pro magna pecuniarum summa à Florentinis vocatus in auxilium contra Joannem Galeatium Mediolani Ducem, contracto pugnatorum copioso exercitu, in Italiam profectus est, duplicem protectionis suæ habens occasionem, alteram, ut conductus mercede amicis ferret subsidium; alteram ut victor urbem ingressus Romanorum, Imperij susciperet dignitatem: sed aliter quàm animo destinauerat, res accidit. Non enim solum Galeatium vincere non potuit, sed etiam progredi ulterius ab eo prohibitus fuit. Reversus est ergo in Germaniam sine benedictione Imperiali, & Florentinos nihil, aut parum relevavit.

Rupertus
Rex superavit
Marchionem
Badensem.

Anno prænotato Rupertus Rex de Italia in Germaniam reversus contra Marchionem Badensem sibi inobedientem, atque rebellem, produxit exercitum, & in primis Mulberg Castellum ejus obsidione vallavit. Cernens Marchio, quòd tantæ multitudini nullatenus posset resistere, humiliatus petivit veniam, & præstitit Regi omnimodam subjectionem. Fuerunt & alij Principes nonnulli simul, & cives, quibus Wenceslai destitutio non placuit, quorum aliquos armis Rupertus Rex sibi subjecit, cum alijs verò ad tempus dissimulans tandem omnes patientiâ superavit.

Universitas
Herbipolensis
transferretur in Erfordiam.

Anno etiam præscripto universitas litteraria sive Gymnasium universale studentium, quod fuit in Civitate Herbipolensi apud Francos Orientales ad Thuringos in Civitatem Erford auctoritate Apostolicâ translatus est. Quæ fuerit hujus causa translationis, & ante annos decem supra diximus, & in hoc distico iterum explicamus:

Balnea, census, amor, lis, alea, crapula, clamor,

Impediunt multum Herbipolense studium.

Per annos duraverat hoc universale Gymnasium apud Francos ferme quatuordecim, & propter contentiones, ac lites inter Episcopum & Cives continuas, necessario inde fuit translatus. Aliam verò translationis causam dedit Hæresis Bohemorum, quæ illo tempore, sicut dicemus, Pragensi nobile Gymnasium dissipavit.

Tamburlanus
Tartarorum
magnum
Princeps moritur.

Eodem anno moritur Tamburlanus Imperator Tartarorum hominum formidabilis potentia, qui gentis suæ Imperium valde dilatavit. Humili quidem loco natus apud Tartaros, ingenio & viribus tantum crevit supra omnes, ut plures quàm duodecies centena hominum millia haberet in castris. Quâ multitudine superatis Turcis eorum Regem catenis vinctum aureis, curru, quo vehebatur, quasi triumphans adjunxit. Armenos præterea prostravit, Persas destruxit, Ægyptios vicit, Damascum evercit.

evertit. & omnes in circuitu nationes superavit. Cum Christianis pugnans uno die quadraginta millia occidit, & non paucos numero captivos abduxit. Joannes Galeatius Mediolani Dux contra Florentinos ducens hoc anno moritur.

Anno prænotato, Wenceslao, sicut diximus à Regno Germaniæ simul, & jure Imperij deposito, atque in Regno Bohemorum residente paterno. Hussitarum perfida hæresis tali occasione sumpsit exordium. Cum Doctores atque Magistri nationis Theutonicæ, scholam suo nutu regerent Pragensem, idque Bohemis haud mediocriter displiceret, Regem accedunt, rogant, & exorant, ut Theutonicis Magistratu scholarum privatis, hunc solis Bohemis permittat honorem. Annuuit Rex, Theutonicis propter sui ab Imperio depositionem alioquin infensus, & concessit, quem postulaverant Magistratum Bohemis.

Erat inter Bohemos homo quidam obscurè natus, ingenio tamen, & dicacitate non ultimus, nomine Joannes Hús, qui novis & peregrinis quaestionibus assidue intentus, dogmata cujusdam Joannis Wicleff erronea primò secretè, postea manifestè docebat. Hunc Bohemi Magistrum, scholarum constituent, quem Theutonicis inimicissimum esse noverant. Quà indignitate Magistri & studentes Theutonicæ nationis commoti simul in unum conveniunt, & de relinquenda Bohemia & schola Bohemis invicem mutuò cohortantur, & omnes jurejurando constringunt.

Deinde post dies paucos omnes Magistri, atque studentes Theutonicæ nationis plures numero quam duo millia, rebus suis ordinatis, atque dispositis, uno die simul & semel, Pragâ exeuntes venerunt in Lipsig oppidum Misnensium, & ibi auctoritate Apostolicâ universale & novum erexere Gymnasium. De quorum numero Erpfurdiana schola noviter, ut paulò ante diximus à Wirzburg translata non modicum sumpsit incrementum.

Joannes autem Magister, & rector scholæ factus, vitam in magnâ simulatione humilitatis fictæ continuans brevi tempore fidem in populo non minus quam inter sæculares non modicam sibi comparavit. Fuit enim versutus ingenio, sermone facundus, & in logicis disputator acutus. Eo tempore fuit in Praga studiosus quidam de domo & familia putridipiscis nuncupatus, qui apud Anglos in Oxoniensi Gymnasio litteris navans operam pleraque volumina sibi comparaverat cujusdam Joannis Wicleff novitatibus & erroribus plena, qui Pragam cum attigisset, Joanni Hús memorato communicavit.

Qui cum novitatum esset amator, & veluti sepulchrum foris dealbatum, intus verò putredine, & omni spurcitiâ plenum, oblatum sibi gaudens hausit venenum, suum mox fecit errorem alienum, quem non solum in scholis propinavit suis discipulis, sed etiam publicè in Ambone populis. In Ecclesia siquidem, quæ Bethleemitica Pragæ nuncupatur, constitutus Prædicator publicus, cum sibi favorem simplicis populi comparasset, ac placidè ab eis audiretur, paulatim errores auditoribus multos persuasit, & venenum, quod ex libris perversi dogmatis secretò hauserat, publicè jam cunctis infundebat. Concionator pulpitem quoties ascenderet, Joannem Wicleff, ut virum sanctissimum, & veritatis Doctorem magnis laudibus æternæque foelicitate dignissimum hæreticus hæreticum prædicabat;

R r 2

fuerunt

Universitas Pragensis maculari cepit Hæresibus.

Joannes Hús scholæ Pragensis præficitur Hæresarcha pessimus.

Universitas Lipsicensis sumpsit exordium à Pragâ.

Joannes Hús errorum Wicleffistarum prædicator.

Hæresarcha Joan. Hús omnium pessimus.

fuerunt enim libri memorati Joannis Wicleff Anglici multis & varijs erroribus pleni, quibus gens Bohemica, & maxime Pragenſes, per Joannem Huſſ Hæreſiarcham imbuta, ab Eccleſia Romana ſe dividens pro magna parte Schiſmaticam ſeſe conſtituit, & manet obſtinata uſque in præſentem diem. Sed libet jam nunc errores Bohemorum, qui tam ex libris ipſius Joannis Wicleff Anglici, quam ex damnatis ab Eccleſia dudum ſectis Hæreticorum ſumpſit initium, per articulos ſingulatim ſecundum ordinem exprimere.

- Articulus 1. *Primus error Bohemorum ſeu articulus erroneus eſt, quia Romanam Eccleſiam deſpiciunt, ejus Pontificem, & Cardinales contemnunt, ſtatuta, Conſtitutiones, & ejus decreta ſpernunt, auctoritatem Papa vilipendunt, & nec Romanæ Eccleſiæ nec ejus Pontifici aliquam majoritatem concedunt, ſed Episcopos omnes unius atque ejusdem aſſerunt auctoritatis & poteſtatis.*
- Articulus 2. *Articulus ſecundus erroris eſt, quòd Sacramentum confirmationis, & extrema unctionis nihili pendunt irrident & contemnunt, ſimiliter aquam, candelas, cineres, palmas, panes, herbas, ſed & quidquid aliud in facie Eccleſiæ benedicitur, per Sacerdotes, & Diaconos, ut vanum ſpernunt irridentes.*
- Articulus 3. *Articulus tertius erroris eſt, quòd ſtructuras Eccleſiarum Monafteriorum quoque & Altarium, conſecrationes eorundem & cæmeteriorum, benedictiones Calicum & veſtimentorum ſacerdotalium, credunt ſentiant, & dicunt, eſſe ſuperſtitio- nes vanas & inutiles, eo quòd SS. Apoſtoli uſi non fuerint.*
- Articulus 4. *Articulus quartus erroris eſt, ex præcedente naſcens, quòd dicunt corpora mor- tuorum in quolibet loco ſepelienda, cæmeteria & alia conſecrata loca nil plus eſſe, quàm non conſecrata, & propterea nihil prodeſſe animabus, ſi corpora eorum ſepo- liantur in Eccleſia, nihilve obeſſe ſi extra tumultentur.*
- Articulus 5. *Articulus quintus erroris eſt, ex tertio ſimiliter deſcendens, quòd conſecra- tiones Altarium & Eccleſiarum irridentes, dicunt quemlibet Sacerdotem in quolibet loco & qualibet hora ſine aliquo ornatu in veſtibus ſuis, & non jejunum Miſſam poſſe celebrare, & Corpus Chriſti conſicere, ac ſumere, vel etiam alijs miniſtrare, ſicut JESUS fecit in cana, & poſt eum Apoſtoli, nec opus eſſe, ut præter verba Con- ſecrationis præmittat, vel dicat aliquid aliud.*
- Articulus 6. *Articulus ſextus eſt, quòd horas Canonicas ab Eccleſia inſtitutas dicunt in- utiles, & Sacerdotum occupationes, per quas tempus ſtudio ſcripturarum, contem- plationi Doctrinæ, vel prædicationi deputandum infructuoſè expendatur, cum Apoſtolorum more fuerit potius oratio Dominica peroranda.*
- Articulus 7. *Articulus ſeptimus Hæreſis & erroris eſt, quòd more Judeorum confeſſio- nem delictorum ad minimum ſemel in anno juxta conſtitutionem Eccleſiæ Sacerdoti verbaliter faciendam negant, deſpiciunt, recusant & contemnunt, dicentes cuilibet ſufficere ad ſalutem, ſi peccata ſua in corde tantum conſiteatur Deo.*
- Articulus 8. *Articulus octavus erroris eſt, quia purgatorium animarum poſt hanc vitam penitus negant, dicentes, inter Regnum Dei & infernum nullum eſſe medium, ſed quamlibet animam mox, ut egreſſa fuerit de corpore, pro meritis vitæ tranſactæ, aut Beatitudinem conſequi bonam, aut infernum malum.*
- Articulus 9. *Articulus nonus erroris ex præcedente ortus eſt, quòd dicunt orationes, & Eleemoſynas, jejunia, Miſſarum celebrationes & alia quacunque opera bona vi- ventium, animabus nihil prodeſſe mortuorum, cum ſublato purgatorio his, qui damnati ſunt, non convenient, Beati verò ſuffragijs non egeant.*
- Articulus 10. *Articulus decimus erroris eſt, quòd dicunt Litanias & orationes quas faci-*

mus ad sanctos Dei, cum Christo in Regno Cælorum felices, Missas quoque & invocationes, preces, & peregrinationes, omnino inutiles esse & vanas, nec illos quantumlibet Beatos nobis quidquam boni conferre, & impetrare posse, aut mali avertere, & sic error similiter est Judæorum communis.

Articulus undecimus erroris est, quod omnes Imagines Sanctorum dicunt esse destruendas, & præter solam Imaginem Crucifixi, reliquas omnes ab Ecclesia pellendas & exterminandas. Hunc antiquum errorem Græcorum simul & Judæorum, dudum S. Romana condemnavit Ecclesia. Articulus 11.

Articulus duodecimus erroris est, quod dicunt, nullo unquam die à mane ab operatione cessandum, & propterea omnes totius anni dies festos & celebritates Sanctorum, præter solum Dominicum diem penitus rejciendas, nullum omnino festum neque Domini neque Matris ejus S. Mariæ relinquentes. Articulus 12.

Articulus decimus tertius erroris est, quod omnia jejunia ab Ecclesia dudum instituta, dicunt nullius esse meriti, quod non solum sancto contrariatur Evangelio, sed etiam institutis Judæorum & Saracenorum adversatur. Articulus 13.

Articulus decimus quartus erroris est, quod ritum & consuetudinem Baptismi Ecclesia contemnentes, dicunt infantes & quoslibet homines in sola aqua fluviali esse baptizandos. Benedictionem Baptismi, sacri unctionem olei, & catecumenorum introductionem, esse vanitatem & superstitionem. Articulus 14.

Articulus decimus quintus est, quia dicunt unicuique sive presbyter sit sive Laicus, liberè in omni loco & tempore licere Verbum Dei predicare, & à nullo posse prohiberi, insuper dignitatem Episcopalem nihil conferre, sed meritum, & ob id omnes Pontifices esse pares & nullum altero superiorem vel inferiorem. Articulus 15.

Articulus decimus sextus erroris est, quod FF. mendicantium omnes damnant, & persequuntur, dicentes non à Deo, sed à malo damone institutos, eorumque primos inceptores esse in inferno damnatos, & eorum animas in cælo Luciferi sine fine torqueri, propterea, quod suâ novitate Christianam vitam, & institutionem depravarint. Articulus 16.

Articulus decimus septimus erroris, ex primo procedens, est, quod vilipendunt omnem auctoritatem Ecclesiæ, claves simul, & Jurisdictionem, & neque censuras Pontificum curant, neque indulgentias, neque statuta aliqua. Articulus 17.

Articulus decimus octavus est, quod dicunt Ecclesias beneficijs non esse dotandas, atque ministros & Sacerdotes ejus debere omnino esse pauperes, & nihil habere penitus, neque in proprio neque in Communi, sed imitari discipulos Christi & vivere de Eleemosynis, & sponte oblati de commiseratione Laicorum. Articulus 18.

Articulus decimus nonus erroris est, quod prædicant Laicis de necessitate salutis convenire, ut communicent corpus & Sanguinem Domini, sub utraque specie, quemadmodum communicant Sacerdotes, quod Ecclesia non sine causa prohibuit ante multos annos ob reverentiam Sacramenti, & periculum effusionis. Articulus 19.

Articulus vigesimus erroris est, quod non solum homines legitima ætatis, sed & pueros & infantes suos non tantum semel in anno, sed quotiens parentes eorum voluerint, sub utraque specie communicant, Corpore & Sanguine Domini, in vilipensionem & irreverentiam tantum venerabilis Sacramenti. Articulus 20.

Hos errorum articulos cum alijs multis quos causa brevitatis omittimus, Joannes ille cognomento Hufs Hæresiarcha scelestissimus ex libris, ut supra diximus, Joannis Wicleff Anglici seductus, in populum & Clerum prædicando paulatim effudit. Sequebatur eum magna multitudo

Joannes
Hufs Hære-
siarcha Bo-
hemos in
multis se-
duxit.

Cleri ſimul atque ſtudentium ære gravata alieno, varijsque immerſa ſceleribus, verbis atque verberibus parata dimicare pro magiſtro.

Invidia
Clerico-
rum, quid
non præſu-
mit.

Archiepiſc.
Pragenſis
inquiſitio-
nem facit
contra Joh.
Huſs.

Ducento-
rum Hære-
ticorum
volumina
traduntur
Pragæ igni-
bus.

Joannes
Huſs con-
tra Clerum
incitat no-
biles Regni
Bohemiz.

Clerus
Bohemiz
bonis
Eccleſiz
ſpoliatur.

Concitante namque invidiâ contra potentiores, & ditiores de Clero, pauperes ignobilisſque conſurgentes eos beneficijs Eccleſiaſticis clama-
bant indignos, dicentes, quòd ſcripturarum eſſent ignari, nec beneficia
conferenda nobilibus, niſi eſſent docti. Et quia ipſi cùm eſſent pauperes,
nec poſſent nobilibus & divitibus paria obtinere beneficia, publicè prædi-
cabant, Sacerdotes, & miniſtros Eccleſiæ omnes debere eſſe pauperes, &
imitatione Apoſtolorum nihil omnino poſſidere, neque in privato neque
in communi, ſed contentos eſſe oportere in eleemoſynis, quæ darentur
eis à Laicis. Decimas, cenſus & redditus undecunque provenientes dice-
bant non eſſe Clericorum, ſed Regum Principum atque nobilium. Et per
hunc articulum ſolum Joannes Huſs nobiles ſibi conciliavit Bohemiæ, qui
ut bona & divitias, Eccleſiæ ac Sacerdotum ſibi uſurparent licenter, etiam
reliquos libenter admiferunt errores, unde Clerus bonis omnibus fuit ſpo-
liatus. Hos & plures alios errores cùm Joannes Huſs paulatim, & ſucceſ-
ſivè in vulgus diſſeminaret, & multis ſibi ex Clero faventibus, quos ino-
pia preſſit, res tandem ad notitiam Pragenſis Archiepiſcopi devenit, qui
cùm eſſet vir optimis natalibus ortus, moribus & eruditione clarus, ſe-
murum pro Domo Dei contra Impiorum traditiones oppoſuit. Convoca-
tis itaque ex Clero viris prudentibus, & in ſcripturis non mediocriter do-
ctis & eruditis, Joannem Huſs fecit adeſſe, quem ſuper novitatibus erro-
neis diligenter examinavit. Cùmque intellexiſſet errores præſcriptos ex
libris Joannis Wicleſſi Angli ſumpſiſſe principium, ut quantocius
apportarentur omnes præcepit. Allatis igitur voluminibus errorum non
minus ducentis, auro & argento curioſè ornatis, conſilio DD. omnes in
ignem projecti ſunt, & in cinerem concremati, adſtante Hæreſiarcha
Joanne Huſs, & inſpectante, qui majorem partem propriâ manu con-
ſcripſerat, & quosdam ex ingenio ſuo conpoſuerat; deinde Joannes Huſs,
ſeminator errorum per Archiepiſcopum fuit prohibitus, ne amplius in
Civitate Pragenſi prædicaret, neque in publico, neque in privato, &
in ſcholis deinceps nec legeret nec doceret. Quâ humiliatione confuſus
Pragam exivit cum paucis diſcipulis, & in vicum nativitatis ſuæ diſce-
dens, ibidem permittente Domino loci per multum tempus prædican-
do, indoctum vulgus decepit, loquens ruſticis placentia, ſimiliter &
avaris nobiſibus. Dicebat enim decimas nihil aliud eſſe, quàm eleemo-
ſynas, & in donantis ſtare arbitrio, ſi dare eas velit, aut in uſus proprios
reſervare. Hæc ruricolis placuerunt omnibus, & ſeducentem libenter
ſatis auſcultabant: pro nobilibus autem fuit, quòd odio Episcoporum &
Cleri prædicabat, Pontifices Sacerdotes, & Monachos omnes debere eſſe
omnino pauperes, & de eleemoſynis tantum vivere Laicorum, & ut in
paupertate Apoſtolica permaneant, omnes divitias, poſſeſſiones, cenſus,
Dominia & proventus ab eis penitus debere auſſerri, & in uſus Principum
ac nobilium terræ, unde provenerant, converti. Omnia hæc invidia pau-
perum Clericorum in divites excogitavit; hujus occasione perversi do-
gmatis magna Bohemiæ pars in avaritiam præcipitata, ut bona & poſſeſ-
ſiones Clericorum poſſet acquirere, conſentire in hæreſes multas, & ſeſe
ab unitate ſacroſanctæ Eccleſiæ Catholicæ non timuit dimembrare. Mox
etenim

etenim, ut vox ista per Bohemiæ regnum insonuit, quòd ministri Ecclesiæ deberent esse pauperes, & nihil omnino possidere, nobiles terræ, unusquisque in loco suo bona Clericorum diripientes, suis usurpavit usibus, decimationes, census, proventus ac dominia violenter auferentes, & detinentes usque in præsentem diem: unde ab illo die omnes Hæreticorum Bohemiæ Sacerdotes, in Praga maximè, ut mendici sunt pauperes, & vivunt de eleemosyna.

Cum tempore autem Bohemica gens in diversis locis, & alios multos atque diversos admisit errores, ut juxta scripturam, quæ in sordibus erat, sordesceret adhuc, & cortinâ trahente cortinam, ex prima errorum scaturigine infiniti sequerentur errores; nam ut breviter & summatim concludam. Bohemia tot est erroribus maculata, ut credi posset cunctas ab origine nascentis Ecclesiæ Christianorum hæreses esse in eam transfusas. Nec hæresis fuit aliquando, cujus Bohemia venenum non potaverit, sunt tamen adhuc hodie plures in ea Christi fideles, qui Romanæ Ecclesiæ sequuntur Doctrinam. Est miranda in hominibus animorum confusio, ut non solum in una domo, sed etiam in uno matrimonij thoro tanta religionis inveniatur diversitas, quâ corpore juncti in uno, fidei tamen opinione dividantur: Patris opinionem mares sequuntur, & fidem genitricis femellæ.

Non uno
sed multis
erroribus
gens macu-
latur Bo-
hemica.

Est aliud in Regno Bohemiæ genus Hæreticorum spurcissimum, qui nuncupantur fossarij, propterea quòd in fossis, atque speluncis conveniunt nocturno tempore, in simul sine discretione conditionis vel gradus coeuntes, luxuriantes alter in uxorem alterius, in matrem quoque propriam, in filiam & sororem, secundum quod fortuito casu verbum prædicantis audituri confederint. Et si vera sunt, quæ nuper à quodam fidei milite Bohemico audivimus, horum nefandorum hominum maxima est multitudo in Bohemia; dixerat enim, & juramento firmavit, fossariorum plus quàm decem & octo millia posse in Bohemia reperiri. Sunt & alij diversarum opinionum hæretici, quorum errores in medium reponere omnes, nimium videretur tædiosum.

Fossariorum
genus est
spurcissi-
mum quo-
rum multi-
tudo maxi-
ma.

Horum occasione dogmatum infinita mala fuerunt subsequuta, spoliationes & incendia, destructiones Monasteriorum, & plurium Ecclesiarum in Praga, & extra per totum Regnum, multorum quoque Sacerdotum ac Monachorum neces, trucidationes vel exilia, bella, seditiones, depredationes, desolationes urbium simul atque villarum. Omnium malorum causa Joannes Hus fuit memoratus hæresiarcha, qui tandem in Concilio Constantiensi temeritatis suæ poenas sustinuit, quas meruit, ut anno Friderici Abbatis quinto decimo dicemus.

Hæresis
Bohemica
multorum
causa ma-
lorum ex-
titit.

MCCCCIII.

Anno Friderici Abbatis tertio, Indictione Romanorum undecimâ, Rudolphus Wilhelmi Ducis Montensis filius dominandi libidine inflammatus Patrem cepit, & in Castello Neuenburg, custodiæ mancipavit. Detestabile filij crimen in Patrem, & non minus humanis quàm divinis legibus contrarium. Precabatur filium captivus Pater, & continuis lachrymis rogabat, ut licenter omnino liberèque retineret Ducatum, tantum ne carceris perire inediâ pateretur: sed durior adamante filius, & lachrymas Genitoris & preces contempsit, ejusque Dominium usurpavit.

Wilhelmus
Dux Mon-
tensis à pro-
prio filio in-
carceratur.

Eodem

Eodem tamen anno Henricus quidam de Spir miles Friderico Archiepiſcopo Colonienſium favente, atque conſilium præſtante, cum adiutorio captivum Ducem cum magna cautela & aſtutia, celerrimè de cuſtodia eripuit, ac liberatum jam liberum abduxit; verumtamen redire ad Ducatum Pater illo anno metu filij non potuit. Inſuper verſus in Tyrannidem filius, poſtquam Patrem audivit de captivitate abductum, etiam expulit matrem à Ducatu, quæ ſoror fuit Ruperti Regis, de qua anno ſequenti latius dicemus.

Bingen oppidum Cisterciensium Rhenanum crematur.

Anno prænotato, tertio decimo die menſis Auguſti, maximum incendium ex caſu in oppido Bingen fuit exortum, ex quo multa Civibus damna provenerunt; vix enim quarta pars oppidi permansit illæſa, omnia vorax incendium apprehendit, omnia vaſtavit, Eccleſiâque parochialem & Capellas S. Spiritus, Divorûmque Chriſtophori, Nicolai & Ægidij, penitus conſumpſit, atque in hora ex divitiſus cives multos repentè fecit pauperrimos.

Gerhardus Episcopus Herbipolensis obiit.

Eodem anno circa principium menſis Novembris, obiit Gerhardus de Schvvarzenburg Epicoſopus Herbipolenſis, & Dux Orientalium Francorum, qui Cives Wirzburgenſes à pluribus annis rebelles & inobedientes primus per arma potenter ad ſubjectionem perpetuam compulſit, & revocavit, rebus & pecuniâ Eccleſiam tenuem, & propter bella continua exhaustam reliquit.

Joannes de Egloffstein fit Episcopus Herbipolensis.

Post mortem Gerhardi memorati Pontificis concorditer in Epicoſpum fuit electus per capitulum Joannes de Egloffſtein majoris Eccleſiæ Præpoſitus, qui per annos fermè quinque prædeceſſoris ſui Coadjutor extiterat, vir prudens, expertus & magnificus, mitis & benignus ad Cives. Cleri amator, atque deſenſor præcipuus, præfuit utiliter annis novem.

Abbacellenses Domino suo Abbati S. Galli rebellicant.

Anno etiam præſignato Abbacellenſes apud Helvetios inſuper Suitenſium exemplo non minus quàm auxilio ſeducti, denuo contra Cunoem Abbatem Monaſterij S. Galli ordinis noſtri rebelles & inobedientes conſurgunt, cenſus & proventus annuos debitoſque dare Domino ſuo memorato contumaciter recuſantes; Abbas etenim memoratus Cœnobij S. Galli Abbacellenſium verus & proprius eſt Dominus, à cujus ſubjectione ipſi ſe ruſtici ſubtrahere & in libertatem vendicare Suitenſium conſilio tentaverunt. Neceſſitate igitur compulſus prædictus Abbas Cuno cum Civibus Regni urbis Conſtantiæ ac ſocijs eorum foedus amicitie contraxit, quorum conſilio bellum rebellibus indicit. Conſtantiennes itaque adjunctis ſibi ſocijs & nobilibus multis, exercitum fermè quinque millium contra multitudinem rebellium Ruſticorum pro Abbate duxerunt. Commiſſum eſt prælium, & ab utraque parte multi ceciderunt, manſit incerta pugnantibus victoria, unde fatigati ab utraque parte pugnatores, poſtremò ſinguli redierunt in ſua.

Bellum Abbatis S. Galli contra subditos suos rebelles.

Abbacellenses oppidanos S. Galli ad defectionem ſollicitant.

Post hæc Abbacellenſes jam bellis aſſueti, ut ea, quæ mente conceperant, tutò perducerent in effectum, copias contrahunt, & auxilio conjuratorum fines Conſtantiensium ingreſſi ad certamen provocant quieſcentes, & ne Conſtantiensibus iterum ad Abbacellenſes pateret acceſſus, conjurati foedifragis dederunt conſilium, ut oppidanos S. Galli tuam perſuaderent in partem, quod eo facilius fieri poſſe videbatur, quo non
minora

minora Galliani ab amicis, quibus incedendi commeatum indulserant, damna tulerant, quàm ab adversarijs.

Gallianiergo periculorum memores simul & damnorum, quæ sustinuerant ab amicis, facile tum fuere persuasi conjurare cum perjuris, maximè cum totam confœderatorum ad manum societatem haberent. Recesserunt ergo & ipsi à Domino suo Abbate S. Galli, & fœdus cum Abbatellensibus inierunt, quibus & Suitenses præbuerunt auxilia, & multiplicata sunt mala super terram.

Anno prænotato Ungari denuo in Sigismundum Regem suum, filium Caroli quondam Imperatoris IV. Fratrem Wenceslai Regis Bohemiæ, ab Imperio depositi, conspirantes, Legatos miserunt ad Ladislaum Apuliæ Regem, cujus pater olim fuit Rex Ungariæ, rogantes, ut veniret quantocius, & Regnum expulso Sigismundo suscipere paternum; qui Dominationis nimium cupidus, quia Regnum Neapolitanum cum Sicilia jam solus possidebat, & quietus, libenter postulantibus quidquid obtulissent, acquiescens, iter versus Ungariam cum magna Comitiva direxit. Venienti ad fines Regni, Ungariæ multi procures, Episcopi, Comites atque Prælati apud quandam urbem occurrentes, ei coronam Regni Ungariæ per manus Archiepiscopi Strigoniensis imposuerunt. Deinde Rex Ladislaus jam coronatus misit in Ungariam Comitem de S. Severino, cum trecentis lanceatis, & magnam Comitivam Ungarorum, ad capiendam suo nomine possessionem Regni. Interea procures plures mutato proposito Ladislaum, quem evocaverant, recusarunt, Sigismundum Regem suum postulantes. Cum ergo intrasset Ungariam Comes S. Severini, reperie majores Regni omnes sibi contrarios, illos quoque, qui cum eo redierant, similiter mutasse propositum, & timuit, reversusque suo Domino cuncta renunciavit; Ladislaus videns se deceptum in Apuliam revertitur.

Cives S. Gallicontra D. Abbatem suum conspirant.

Ladislaus Rex Apuliæ contra Sigismundum vocatur ab Ungaris.

Ladislaus deceptus ab Ungaris in Apuliam revertitur.

MCCCCIV.

Anno Friderici Abbatis IV. cœpta est reformatio nostri Ordinis in Bavaria, quæ à loco sui exordij, sive principij, Monasterio videlicet Castellensi nomen obtinuit. Est autem Castellense memoratum ordinis nostri Monasterium Eichstettensis Diœcesis in Bavaria constitutum, cujus eo tempore Abbas nomine Otto, vir insignis prudens, & religiosus divino succensus amore, se inprimis, deinde Monachos suos ad Regulæ puritatem instituit, & Monasterium suum in utroque statu successivè magnificè reformavit. Supervenit post decennium Constantiensis auctoritas Concilij, per quam ipsa jam dicta reformatio Castellensis etiam in alia Bavariæ Sueviæque Monasteria fuit diffusa; nam ut suo loco favente Altissimo dicemus, ex institutione memorati Concilij Constantiensis tres Ordinis nostri observationes seu reformationes in Germania sumpserunt initium, Castellensis videlicet, Melicensis, & Bursfeldensis.

Castellensis reformationis Ordinis nostri principium.

Eodem anno Bonifacius Papa IX. ex pleuritide moritur, & in Basilica S. Petri Apostolorum Principis sub lapide marmoreo honorificè sepelitur: quo mortuo primâ die mensis Octobris populus Romanus armâ capiens, & tumultum per urbem, rixas, seditiones, & homicidia commisit, cooperante familiâ de Columna, Urfinisque obviare civium furori dissimulantibus.

Bonifacius Papa IX. ex pleuritide Romæ moritur.

Innocen-
tius Papa
vii eligitur
& præsuit
annis ii.

Anno prænotato xvi. die mensis Octobris Cardinales, qui Romæ fuerant sub obedientia Bonifacii, conclave intrantes, se mutuò constrinxerunt, ut quicumque ex ipsis in Pontificem fuerit electus, operam dare velit omnem, etiam cum renuntiatione Papatus, in quantum necessitas postulaverit, quatenus sublato schismate unio Ecclesiæ reformaretur. Post hæc ad novi Pontificis creationem procedentes, Cosmam Patriâ Sulmonensem Cardinalem S. Crucis Bononiensem vulgariter nuncupatum, in Papam concorditer elegerunt, qui Innocentius septimus in sua obedientia dictus, præsuit annis fermè duobus, vir senex & multum expertus.

Joan. Ma-
ria Galeatii
filius fit
Dux Me-
diolani.

Histemporibus Italia ferè tota seditionibus plena fuit, mortuo namque Joanne Galeatio Duce Mediolani primo, duo filij ejus Adollescentes rerum non satis experti, parum prosperè Dominium Patris diviserunt. Joannes etenim Maria, qui major erat natu, Mediolani Ducatum obtinuit. Philippus verò Maria secundo genitus frater ejus Papiæ Comitatum accepit: reliquæ verò Civitates & oppida xxv. quæ cum Patre senserant, à filiis defecerunt, ex quibus quidem urbibus potiores sibi singulæ Principes singulos susceperunt, Florentinis defectionem augentibus.

MCCCCV.

Anna Soror
Rupertii
Regis uxor
Montensis.

Anno Friderici Abbatis v. Indictione Romanorum xiii. venit ad Rupertum Regem Germaniæ, Romanorumque Imperatorem electum, & confirmatum, Heidelbergæ commorantem, soror ejus Anna uxor Wilhelmi Ducis Montensis, gravem deferens querelam contra filium suum Adolphum, qui Patrem & Matrem expellens de terra, in Ducatu tyrannidem, ut anno proximè transacto diximus, exercebat; nam Patrem in vincula conjecerat: quo per amicos industriose liberato, totus in furem conversus etiam Genitricem suam fugavit.

Adolphus
Dux Mon-
tensis Pa-
trem co-
gnoscere
compelli-
tur.

Rupertus autem Rex calamitati sororis compatiens, cum esset Princeps alioquin justus atque rectissimus, Adolphum filium sororis, ut se de objectis iniquitatibus purgaret, ad Judicium Cameræ citavit regalis. quo non comparente, sed spernente mandatum, Censuras in eum fulminavit imperiales, & contractis copiis bellum contumaci indixit. Adolphus autem cum sibi regale bellum immineret, videretque vires Regni se non posse sufferre, veniam petijt, Genitori cessit.

Clerus
Wormati-
ensis Ci-
vitatem de-
serit.

Anno item prænotato x. die mensis Februarij, Clerus Wormatiensis propter dissensiones, quas pro Ecclesiastica libertate habuit cum Civibus, urbem exivit. & mensibus 23. foris in locis ab antiquo unicuique Collegio deputatis remansit; Civitas autem propter violata Clericorum privilegia interdicto Ecclesiastico fuit supposita. Postremò tandem Ruperto Rege & Ludovico filio ejus, Comite Palatino Rheni, vices suas interponentibus, facta est concordia, ut suo loco diximus.

Echardus
Ders Epi-
scopus
Wormati-
ensis mo-
ritur.

Eodem anno xiii. die mensis Maij, obiit Echardus de Ders anno Pontificatus sui xxx. nondum completo in Episcopatu Wormatiensi, cujus corpus in medio chori majoris Ecclesiæ fuit sepultum. Ipse præsul Echardus, multas cum civibus habuit contentiones pro libertate Ecclesiastica, & Juribus Episcopalibus, unde & Clerus ipso jubente Civitatem, sicut diximus, exivit, & biennio fermè ob duritiam Civium foris remansit, à multis etenim annis inter Clerum & Cives fuit discordia.

Post

Post mortem verò Echardi Pontificis Matthæus de Cracovia Patria Polonus, Apostolicâ provisione Innocentij Papæ VII. Episcopus Wormatiensium factus, præfuit annis quinque, vir in omni scripturarum varietate doctissimus, & non minus prudentiâ & moribus, quàm eruditione, Pontificio munere dignus. Iste præsul primo sui Sacerdotij anno Cives Wormatienses interdicto supposuit, quod relaxare ante concordiam non consensit.

Matthæus de Cracovia Doctor fit Episcopus Wormatiensis Ecclesiæ.

Anno prænotato in mense Junio, Abbacellenfes cum Helvetijs conjuratis confœderati, ut sæpè diximus, contra Dominum suum Abbatem Monasterij S. Galli, posteaquam oppidanos memorati oppidi S. Galli suas traxerunt in partes, hinc inde per terras Ducum Austriæ, Civitatum quoque Regni, eorum maximè Nobilium, & Civium, qui fuerunt ex parte Abbatis, prædas, incendia, & homicidia sine causa, sine justitia, & sine misericordia faciebant.

Abbacellenfes cum Helvetijs contra Dominum suum conjurant.

Contra quos Abbas auxilio & præsentia Friderici Ducis Austriæ Fratris Lupoldi, Constantiensium quoque, & aliorum civium Regni, justam belli habens causam, satis magnum & fortem produxit exercitum. In primis igitur oppidum S. Galli, quod eo tempore Abbacellenfes occupabant, Dux Fridericus obsedit, quod indubitanter obtinuisset, si paucos multi non sprevisset; vastantes enim in circuitu agrum Ducalem, dum sine ordine hinc inde vagaretur exercitus, erumpentes ex oppido Abbacellenfes multos occiderunt.

Oppidum S. Galli à Friderico Duce Austriæ obsidione cingitur.

Cecidit in eo tumultu Hermannus Comes de Thierstein, Joannes quoque de Landenberg miles, Hermanus de Clingenberg miles, Joannes de Thulfingen miles, Christophorus Hufenegg, Abraham de Grifensee, Henricus de Landegg, Hippolitus de turri, pluresque alij, quorum nomina ignoramus. His infelicitè gestis graviores de die in diem contentiones & lites inter utraq; partes fuerunt subsecutæ in effusione sanguinis multorum.

Bellum non tantum multitudinem quantum industriam fortunatur.

Post hæc Abbacellenfes conjuratorum auxilio freti contractis copijs sociorum in Brigantinos moverunt exercitum, animo statuentes, per universam Sueviam nobiles seu militares interficere & disperdere omnes. Igitur à primo ingressu Brigantium oppidum circumdederunt obsidione. Comes autem Brigantij Wilhelmus tumultuario suorum adunato exercitu, auxilio quoque Constantiensis Episcopi contra inimicos processit ad prælium, & factâ congressione Abbacellenfes in fugam convertit multis eorum occisis, machinis quoque bellicis, armis, cum rebus in prædam actis; tantâ enim fuerant angustia circumdati, ut abjectis omnibus quærerent fugam.

Wilhelmus Comes Brigantius fugavit Abbacellenfes.

Anno etiam memorato circa finem mensis Decembris, obiit Albertus Baviaræ Dux, & Comes Hollandiæ, Hannoniæ, Seelandiæ, Frisiæque Dominus, Ludovici quondam Imperatoris IV. filius, Comes quoque Palatinus Rheni, Princeps Christianissimus, pius bonus & justus, in Hollandia cum honore debito sepultus, Amator Cleri, Defensor Pauperum, Pater Subditorum, qui Wilhelmus fratre vesano, & ob id sine liberis in carcere mortuo, ut supra diximus, anno Dominicæ Nativitatis primo supra trecentessimum atque millesimū Principatum jure propinquitatis acceperat.

Albertus Hollandiæ Hannoniæque moritur.

Uxorem habuit idem Albertus Margaretam Ducis Poloniæ filiam, de qua genuit filios tres & unam filiam, quorum natu major Wilhelmus

adhuc Patre vivente, anno Godfridi Abbatis quinto, ut ſupra dictum eſt, uxorem duxerat filiam Philippi Ducis Burgundiæ, ſed ambo ſine virili ſemine obierunt. Iſte Wilhelmus Alberto Patri ſucceſſit in Principatu Hollandiæ, & ſupervixit annis duntaxat quatuor. Secundus Alberti filius nomine Patris dicebatur Albertus, qui Straubingen in Bavaria poſſedit, & ſine uxore, vel liberis obiit ante Patrem. Tertius autem Alberti filius Joannes fuit, qui annis x. exſtitit Episcopus Leodiensis electus & confirmatus, & in ordine Subdiaconatus; mortuo autem fratre dimiſit Episcopatum, & duxit uxorem, ut poſtea dicemus.

MCCCCVI.

Solis Ecclypſis.

Anno Friderici Abbatis VI. in die SS. Viti & Modeſti Martyrum, mane circa horam ſeptimam, ſolis magna fuit Ecclypſis ſive defectio, quam in annis ſequentibus prælia, & incommoda plura in Regno ſubſecuta ſunt.

Aqueniſes in verba Ruperti Regis jurant.

Eodem anno Cives Regalis oppidi Aqueniſis, poſteaquam per annos jam quinque Ruperto Romanorum Regi contumaces, inobedientes atque rebelles exſtitiffent, & multa propterea ſuſtinuiſſent incommoda, videntes quòd in concepta rebellionem ſua diutius non poſſent ſubſiſtere, maximè cum Wenceslaus apud Bohemos otio torpens deſeruiffet, omnes, qui ejus ſequebantur partes, poenitentiâ ducti ſunt, & veniam poſtulantes per medium Friderici Archiepiſcopi Coloniensis in gratiam ſuſcipiuntur.

In Moguntinenſes Comitum, Baronum & Nobiliſſimum conſpiratio.

Anno prænotato, Comites, Barones, Milites ac Nobiles multi Rhenenſes, Franci Orientales, Buchones, Wetteravij, Haſſij, Thuringi & Saxones cum alijs propter necem Friderici Ducis Brunſuiciſis apud Fridiſlariam ante quinquennium, ut ſupra diximus, inſidioſè perempti, & quædam alias cauſas, ut ipsis videbatur, rationabiles, in unum conſpirantes poſt Dominicæ Reſurrectionis Feſta, Moguntinenſium ſe hoſtes Civium & inimicos publicos pronuntiârunt, multaque illis mala fecerunt, vias & aquarum commeatum ex omni parte obſervantes, ne quis ex eis exire vel intrare poſſet, nec unde viverent, alimenta inferri. Neceſſitate igitur coacti Cives Moguntini, ſtipendiarios mercede plures conduxere ſoldatos: quorum luſtratione & metu hoſtium incuſſiones, & machinamenta deſtruerent inſidiarum; & quia diutius iſta duravit adverſitas, pecuniam cives non modicam ſtipendiario expoſuere conductui, aliâſque impenſas facere neceſſarias oportebat, ad extremam paupertatem & inopiam cum tempore paulatim devenerunt, quouſque tandem Regni libertate amiſſâ, ſervi ſunt facti Eccleſiæ. Nocte quâdam hoſtes in unum adunati cum ſilentio in manu valida ad portam Civitatis venerunt, quam gravi portam nuncupant, ſimulantes ſe Urbis ſoldatos; præmiſerant enim pauciores ceteris in inſidijs latitantibus. Cumque decepti narratione cuſtodes aperuiſſent portas, mox ab hoſtibus interfecti ſunt, atque dato ſigno his, qui latuerant, omnes convenerunt in unum, poſitoque in portis & turribus præſidio cum potentia, nullo reſiſtente, intraverunt Civitatem. Deinde currentes ad ædes divitum, & eorum qui fuerunt de Senatu, fractis januis intraverunt, plures natu majorum in ipſa nocte, truncatis capitis, occiſi; timor autem irruit in cives propter horrorem tenebrarum tantum, quòd egredi domum nullus audebat. Hoſtes verò turmatim incedentes per Urbem illorum domos & ædes duntaxat infringebant, quos aut divites eſſe

Audax nobilium facinus in Moguntinos.

Cives Moguntini potiores ne-
cantur in domibus nocte.

tes esse noverant, aut in consulatu potentes. Cæde peractâ, & multis in civitate secretè peremptis, à nullo prohibiti, hostes cum præda multa per ejusdem portas civitatis, per quas intraverant, exierunt sani & incolumes.

Eodem anno Innocentius septimus, qui propter seditiones Romanorum jam pridem urbe digressus Viterbij refederat, precibus senatorum, & populi victus, Romam revertitur, & plures de novo creat Cardinales. Inter quos fuit Angelus Carrarius Patriâ Venetus, quem fecit ad titulum S. Marci presbyterum Cardinalem, habuitque in Pontificatu immediatum Successorem Gregorium XII. nuncupatum. Petrus quoque Philardi natione Cretensis Basilicæ XII. Apostolorum presbyter Cardinalis, qui postea Pontifex Alexander V. Otto etiam de Columna, ad velum aureum Diaconus Cardinalis, qui postea in consilio Constantiensi factus Papa Martinus V. nuncupatus est.

Innocentius Papa VII. moritur.

His factis eodem anno Innocentius Papa non diu post moritur. Quo mortuo atque in Ecclesia S. Petri cum honore sepulto, Cardinales ingressi conclave iterum se juramentis obligarunt, ut quicumque in Pontificem fuisset electus, ad tollendum schisma & unionem Ecclesiæ procurandam, omnem velit possibilem adhibere laborem. Confirmatis jurejurando decretis Angelus Carrarius patriâ Venetus tituli sancti Marci Presbyter Cardinalis, in Papam eligitur, & Gregorius XII. in sua obedientia nominatur, & præfuit annis duobus, mensibus septem: vir bonus, sapiens, doctus, moribus & conversatione sincerus. Ordinatus autem Pontifex, quod prius juraverat cum alijs, denuo spontaneâ voluntate, juramento, & propriæ manus subscriptione confirmavit. Deinde satis benignè scripsit Benedicto Antipapæ, qui tum apud Gallos in Avenione Pontificem gerebat, exhortans eum ad Papatus abdicationem, offerens se idipsum indubitanter esse facturum. Benedictus in dolo tantisdem ferè syllabis quasi consentiens Gregorio rescripsit: pro conveniendi loco urbs Saona decernitur, tempus nominatur. Gregorius ut agnus in simplicitate sua venit ad locum determinatum: cui Benedictus, ut dolosa vulpes paravit insidias, volens eum capere, si potuisset. Quibus cognitis retrocessit Gregorius, & deinceps perverso homini non confidit. Irati sunt Principes Galliæ contra Benedictum, videntes manifestè, quòd unionem non quæreret, nec pacem Ecclesiæ optaret, sed potius divisionem: quorum ille potentiam veritus palatium armis & commeatu munivit, in quo per aliquot menses obsessus, tandem paratis ad fugam navibus in Cataloniam, unde fuerat oriundus, adnavigavit, habitoque in Perpiniano consilio suorum, quo tutior esset, ad castellum Pamschole locum munitissimum confugit: ubi diutius immoratus est, & novos Cardinales creavit, quia priores pro majori parte recesserant ab eo ad Pisânium Concilium, ut in sequentibus post triennium dicemus, eo quòd noluit obedire Principibus.

Gregorius Romæ fit Papa XII. contra Benedictum XIII.

Benedictus insidiatur Gregorio, unde Galli recedunt ab eo.

MCCCCVII.

Anno Friderici Abbatis septimo, Indictione Romanorum xv. Cives in Colonia ædificare & construere cœperunt novum illud magnūque & sumptuosum in illa urbe Prætorium, quod vulgariter civium nuncupant domum, & in septem annis consummaverunt. Hujus impensæ Prætorij, ut ferunt, quinquaginta florenorum millia constant, dum singula expensa in id ædificij per septennium computantur.

SS 3

Eodem

Cler⁹ Wor-
matienfis
cum Civi-
bus inivit
concor-
diam.

Eodem anno in mense Julio circa festum sancti Jacobi Apostoli concordia inter Clerum & Cives Wormatienses facta est per medium Rupertum Regis Heidelbergæ commorantis, & Ludovici filij ejus, Comitis Palatini Baviaræque Ducis, & sic intraverunt Civitatem Canonici, posteaquam biennio ferè exulaverant, multaque litigando & placitando cum Civibus consumpserant.

Dux Au-
striæ con-
tra Abba-
cellenses
procedens
ad bellum
fugatur.

Anno prænotato Abbatellenses adjutorio Suitensium, quibus erant conjurati, resumptis viribus in Marcham Ducis Austriæ ducunt exercitum, quam obsidione pressam diutius tandem capiunt, ac Suitensibus dono concedunt. Ab eo tempore Marcha omnino ab Austriæ Domo defecit; quamvis antè multis annis se viriliter ab incurfione conjuratorum omnium defenderit. Dux igitur Domus Austriæ contractis mille ducen- tis viris Abbatellam obsidione vallavit, quod cum vidissent Abbatellenses, de monte præcipiti, quem prius conscenderant, cursim descendentes contra ascendentes hostes ex alpium præcipitio lapides mittunt ingentes, quorum occurfione Australes perterriti fugiunt, quinquaginta eorum atque trecentis saxorum volubilitate peremptis, & sic obsidione soluta recesserunt.

MCCCCVIII.

Abbatel-
lenses à
Comite
Brigantij
superati
occidun-
tur.

Anno Friderici Abbatis octavo, Indictione Romanorum primâ, idibus Januarij, conjurati Abbatellenses una cum Suitensibus iterum tentârunt obsidere Brigantium. Unde Comes Wilhelmus auxilio sociorum armatus venit constanter liberare obsessos: congressione factâ cum Abbatellensibus victor exitit, & penè omnes occidit. Erat in exercitu Comitis Brigantij nobilis quidam de Landenberg, nomine Berengerus, qui voce magnâ clamavit: *Sic socij sic: interficite omnes viros & mulieres, lactentes & parvulos simul; ne forte viventes in perniciem nobilium conspirent, quemadmodum fecerunt patres eorum.* Cæteri tamen qui aderant nobiles, interficere parvulos, aut mulieres minimè consenserunt; quamvis per continuos septem annos à conjuratis Abbatellensibus damna suscepissent gravissima: multorum etiam castra destruxerunt.

Leodiens-
ium con-
tra Episco-
pum suum
atrox belli
principium.

Eodem anno facta est Leodiensium strages magna tali occasione. Administrabat per id tempus Leodiensem Ecclesiam, ut supra diximus, Joannes filius Alberti & frater Wilhelmi Ducum Baviaræ Comitumque Palatinorum Rheni, Hannoniæ, Hollandiæ, Seelandiæque, & cum annis fermè sedecim fuisset Episcopus, electus, confirmatus, & Subdiaconus, ad ulteriora tamen procedere contempsit, nulloque die rem divinam fecerat, suæ nobilitati detractum iri forsitan ratus, si Presbyterum se gereret. Recusantem igitur satisfacere juramento, & Pontificum subire munus, cujus occupabat locum, & nomen portabat otiosè, Leodienses in oppido Trajecti superioris, quod ab adfluente flumine vulgariter Mastrich nuncupamus, commorantem obsederunt, magnum fortem & copiosum habentes exercitum. Erant eis & aliæ causarum diversarum rationes contra Pontificem, quæ justæ fuerint sive injustæ, nostrum non est judicare. Notum est penè omnibus, qui nomen Leodij audiverunt, quàm sit populus in turbatione furiosus, & super consilio inops, qui nihil ratione agat, sed omnia tumultu in perniciem sui, & frequentem subversionem.

Leodienses
Episcopum
in Trajecto
oblident.

Wilhelmus igitur ut fratri subsidio esset, contractis ex sua gente copijs, Burgundiæ

Burgundiæ Ducem per nuntios orat, ut in auxilium venire festinet, Wilhelmi namque uxor filia Burgundi fuit. Non aspernatus orantem Joannes Dux, copijs abundè contractis, Wilhelmo se pugnaturus contra Leodienses consociat. Præmittuntur in agrum Leodiensem levis armaturæ milites, qui sata vicôsq; incendant, ut hoc damno permoti Leodienses (cômunibus Patriæ incommodis) obsidione solutâ succurrere cogerentur.

Flagrantibus passim vicis Leodienses intermissâ obsidione acies moverunt in hostes, quibus congressi vincuntur, superantur, & eorum plus quam 16000. in uno die occiduntur, Deo vindictam illis, quam meruerant, retribuente. Cùm enim obsiderent memoratum Ecclesiæ oppidum Mastrich, nimiam exercebant crudelitatem in mulieres & virgines, quæ propter inopiam ab ipso fuerunt oppido expulsæ, abutentes eis, & postea præscindentes eorum ubera, & vestes usque ad pudibunda. Sunt qui scribant, Leodiensium in eo conflictu 35000. occubuisse; ex parte verò Ducum Hollandiæ & Burgundiæ, qui exercitum adduxerant centum millium pugnatorum, decem duntaxat ceciderunt. Facta sunt hæc vicesimâ die mensis Septembris anno memorato, & sic Joannes victis Leodiensibus, ut prius sine ordinatione permansit.

Anno item prænotato Cardinales tam Gregorij, quàm Benedicti videntes periculum Ecclesiæ pertinaciâ & contentione Pontificum quotidie augeri, & ambos in executione juramentorum negligentes, missis remisissique inter se litteris, quemadmodum videretur succurrendum negotijs, coeperunt habere consilium. Placuit igitur postremò, ut in annum proximè tunc futurum Generale apud Pisas indiceretur Concilium, ad cujus citati examen ambo Pontifices, quicquid ratione vel auctoritate Concilij juberentur, subirent. Mittuntur ab utrâque obedientia solemnes Nuntij oratorésque ad Pontifices, per quos cuiusque partis rogavère Cardinales, ut venire ad indictum Concilium ambo dignarentur. Benedictus ad se missis respondit: *Controversiam non de fide, sed de Pontificatu inter eum versari & Gregorium, nihilque ad Cardinales pertinere negotium, ipse cum adversario tempore suo esset acturus.* Irridens ergo & contemnens nuntios Benedictus, inanes abire permisit. Gregorius verò: *Non ad Cardinales, dixit, congregationem pertinere Concilij, se Romanum esse indubitatum Pontificem, suâq; solius fore auctoritatis, Generale inducere Concilium, vel revocare, membraque caput, non caput membra debere sequi.* Ad Forum igitur Julij secessit metu Cardinalium Gregorius & Principum, qui jam in utriusque conspiraverant depositionem Pontificis, inde ad Ariminum, ubi positis insidijs habitu transmutato vix manus capientium evasit. Cardinales cum eo remanserant pauci, quibus novos creando superaddidit plures. In tot verò adversis semper animo fixus erat & immobilis, ut nunquam à sua potuerit opinione revocari.

Anno præscripto Rupertus Germaniæ Rex Conventum Principum Regni magnum apud Constantiam indixit, quibus ad nutum Regis convenientibus multa pro utilitate Reipublicæ in communi fuerunt tradita. Inter alia Rex iussit adesse Cunonem Abbatem Monasterij S. Galli, simul & rebelles subditos Abbatellenfes, qui paulò ante ut supra diximus, in bello juxta Brigantium per Wilhelmum Comitem de Werdenberg, de Montfort, & de Monte sancto parum confusi ad aliqualem videbantur humilitatem

Leodiensium in bello sedecim millia perempti esse feruntur.

Concilium Pisanum ad annum futurum à Cardinalibus indicitur.

Gregorij Constantia.

Conventus fit Principum in Constantia.

Concordia
fit inter
Abbatem
S. Galli, &
suos Abba-
cellenses.

humilitatem esse compulsi. Rex igitur & Principes auditis propositionibus & querelis memorati Abbatis, & nobilium totius Sueviæ, quos conjurati penitus delere, si potuissent, & extirpare cogitaverant. simul & Abbatellensium responsis, suas studiosè interposuere vices, & concordiam inter eos reformatam Abbatellenses Domino suo Abbati Monasterij S. Galli fecerunt obedientes.

Hiems anno memorato fuit & longa & frigidissima; incipiens enim frigus intensum cum nivibus & glacie multa in Festo S. Martini duravit usque ad solemnitatem Purificationis Beatæ Mariæ semper Virginis. Posthæc pluviam superveniente & multam & aliquantulum calidam glaciem, simul & nivem dissolvit, & inundatio aquarum secuta est maxima, quæ pontes Rheni & aliorum fluminum fregit multos, domos & ædificia subvertit.

MCCCCIX.

Concilium
Pisanum
per Cardinales &
Episcopos
celebratur.

Anno Friderici Abbatis nono, Indictione Romanorum secundam, Concilium Generale magnum in Civitate Pisana, præterito anno per Cardinales Regis & Principes indictum, sub ingenti solemnitate fuit celebratum. Ad quod utriusque Pontificis Gregorij videlicet & Benedicti Cardinales penè omnes cum multis Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, Prælatibus, Principibus, absentiumque oratoribus convenerunt, animo & intentione succurrendi Ecclesiæ, ut schismate sublato unitas reformaretur Christiana.

Alexander
fit Papa v.
Ordinis FF.
Minorum.

In primis igitur Pontifices ambo de Papatu contententes Gregorius & Benedictus à Concilio citati, vocati, & expectati non comparentes, neque per se, neque per legitimos quoscumque procuratores, ut contumaces, rebelles, & Spiritui Sancto inobedientes reputati sunt, & propterea per definitivam Concilij sententiam à Pontificatu, & ab omni, si quod habuissent, jure depositi, & consequenter, ut Hæretici & Schismatici declarati, condemnati, & publicati sunt. Omnibus quoque per orbem Christianis interdictum est sub pænis & censuris Ecclesiasticis, ne quempiam eorum Pontificem credant, teneant, aut dicant Romanum, neque mandatis ipsorum obediant, nec timeant censuras. Post abrogationem duorum Pontificum utriusque Cardinales, quotquot erant in Concilio præsentibus, in unum conveniunt, & intrantes ex more Recluforium, Petrum Philardinatione Cretensem Ordinis FF. Minorum dictum de Candia, Tituli Basilicæ duodecim Apostolorum Presbyterum Cardinalem unanimiter in Romanum Pontificem elegerunt, qui vocatus Alexander V. præfuit mensibus duntaxat XI. vir certè in Theologicis doctissimus, qui multa scripsit volumina ante Papatum.

Schisma
continua-
tur.

His autem non obstantibus, quæ in Concilio fuerant conclusa, memorati duo Pontifices abrogati sua in sententia perstiterunt, & uterque verum se & indubiatum Christi Vicarium, & legitimum Petri successorem credidit, gessit, & pronuntiavit, novos sibi constituentes Cardinales. Chronographi tamen omnes Pontificatum utriusque hoc anno finitum, denuntiant, licet non cesserint, sed permanferint usque ad Constantiense Concilium.

Anno prænotato vigesimam primam diem mensis Maij, obiit Blanca Maria Henrici Anglorum Regis filia, & uxor Ludovici Comitis Palatini, de quorum

quorum nuptijs dictum est anno Friderici Abbatis secundo, unicum relinquens ei filium nomine Rupertum, sextum annum ætatis agentem, qui & ipse vigesimo ætatis suæ anno matrem securus sine liberis obiit. Ludovicus autem secundam duxit uxorem nomine Mechtildem filiam, ut supra diximus, Amedei Ducis Sabaudia, foeminam magnæ pietatis & Religionis, de quâ genuit Ludovicum Patrem Philippi, qui successit in principatu; Fridericum, qui postea tutor Philippi fuit: Rupertum Archiepiscopum Coloniensem, & duas filias, quarum altera Monialis fuit in Gandavo cum sanctâ Colerâ; altera in alio quodam Cœnobio, tertia autem filia nupsit Alberto Duci Austria, qui frater erat Friderici Imperatoris. prius verò nupsit Comiti Wirtenbergensium, postea Alberto. Iste Ludovicus Comes Palatinus Rheni Bavarique Dux Ruperti Regis filius piæ devotionis instinctu sepulchrum Domini Hierosolymis visitavit. Reversus in Patriam, barbam, quam peregrinantium consuetudine nutriverat, nunquam postea permisit abradi, & propterea suo tempore Dux vulgo dicebatur Barbatulus. In senio visu deficiens, Dux cæcus nominatus est, & postremò depositus à regimine, ut infra.

Eodem anno mortuus est Wilhelmus Dux Bavarie, Comes Palatinus Rheni, Hollandia, Hannonia & Seelandia, unicum relinquens filiam, nomine Jacobam, quæ Patrem cupiens in memoratis sequi Comitibus Hollandia, Hannonia & Seelandia, contendensque principatum omnem ad se jure devolutum ad ejus venire possessionem, non potuit Joanne patruo Leodiensium supra dicto Episcopo prohibente, qui mox fratre mortuo potenter omnia ejus Dominia obtinuit, & usque ad mortem, violenter occupavit, non obstante, quòd filia fratris contradixit. Denique idem Joannes, cum esset Subdiaconus & Leodiensem Ecclesiam electus & confirmatus in annum jam ut Episcopus sextumdecimum, ut supra diximus, tenuisset, amore Posteritatis Pontificatum ipsum resignavit, & dispensante cum eo Constantiensi Concilio, uxorem duxit, de quâ tamen, sicut speraverat, neque filiam, neque filium suscepit.

Jacoba verò defuncti Comitissæ filia, cum se à patruo cerneret paterno privatam dominio, speransque maritali subsidio posse consequi, quod imbecillitas denegabat foemineæ, primò nupsit cuidam ex Delphinatu, Gallia Principi. Quo sine liberis mortuo Duci Brabantia nupsit; & illo sine prole vitâ defuncto fratrem Regis Anglia maritum accepit. Illo etiam absque liberis viam universæ carnis ingresso, quartum duxit nomine Franconem cujusdam Comitissæ filium, qui & sterilis sterilem invitatus deferens, etiam ipse obiit brevi sine liberis. Post hæc mulier jam viris nobilibus propter quatuor conjugum velociorem interitum aliquantulum suspecta & contemptibilis, compellitur vidua permanere, cum nullus eam postularet uxorem. Vitam deinceps egit vidua, dives admodum ex dotibus maritorum, & in oppido Lutzenburgi Treverensis Diocesis mansionem usque ad mortem continuavit. Ex illo tempore Ducatus Lutzenburgi ad Brabantios pervenit.

Anno item præsignato circa Festum S. Archangeli Michaelis Joannes Comes de Lupfen, & Hermanus Comes de Sulza, qui erat Vicarius seu vicem tenens Friderici Ducis Austria, in Suevia, in Prisingavio, in Suntgavio, & in Ergavio, contractis copiis in manu validâ fines Basileensium,

T c

ingressi

Wilhelmus
Dux Bavarie
Hollandiaque
Comes moritur.

Joannes dimisit
Episcopatum,
duxit uxorem,
occupat Comitatum.

Vicarius
Austria
Ducis devastare
coepit Cives
Basilienses.

Ludovicus
Comes Pa-
latinus ten-
tat pro con-
cordando.

Basilienses
armati ob-
sidione cin-
gunt Ys-
stein & ca-
piunt.

Ludovicus
Comes Pa-
latinus ite-
rum agit
pro con-
cordiâ.

Alexander
Papa v.
moritur.

Jonnes fit
Papa vice-
simus ter-
tius annis
fere quin-
que.

ingressi sunt, & venientes usque ad civitatem omnia in circuitu devasta-
runt, incendia & deprædationes hostiliter exercentes, & munitiones qual-
dam capientes, igne supposito funditus destruxerunt. Joannes quoque
Dux Burgundiæ Friderico Austriæ Duci affinitate junctus multa Basilien-
sibus intulit damna, parùmque absuit, quin res bello videretur terminan-
da. Rebus autem sic in turbatione male dispositis, Ludovicus Comes Pa-
latinus Rheni Baviaræque Dux amator pacis & quietis cupiens inter dissi-
dentes reformare concordiam, diem ad se conveniendi festum omnium
Sanctorum in oppido Mülhusen constituit: in quo & ipse venturum se
fore promisit. Feriâ igitur secundâ post omnium Sanctorum sollemnia
convenerunt ad locum determinatum vocati: ubi Princeps memoratus
causas & querelas dissensionum cùm audisset, studiosè laboravit pro
pace: sed illâ vice diversos in unam non potuit revocare sententiam.
Igitur sine concordia discesserunt ab invicem: gravioribus malis & turba-
tionibus causam relinquentes. Basileenses autem in sua reversi, confestim
auxilio Bernensium in manu validâ civitatem exeuntes cum Machinis
& Bombardis oppidum Rheinfelden nuncupatum obsidione cinxerunt.
Verum his qui erant in oppido fortiter agentibus, sine effectu, obsidione
solutâ, recesserunt. In die verò S. Martini oppidum aliud Ysstein nomi-
natum obsederunt, expugnaverunt, & ceperunt. Iterum postea Ludovi-
cus sæpè dictus Comes Palatinus Baviaræque Dux, in die S. Nicolai Epi-
scopi vocatis ad se partibus in oppido Keisersberg pacem & concordiam
inter dissidentes tandem reformavit. Interea Basilienses non expectato
fine tractatus in Keisersberg contractis iterum copijs dominium Baden-
vveiler nuncupatum hostili incursione devastant, ferro & igne magnam
villanis atque pauperibus inferentes desolationem. Hujus facti occasione
violatur concordia per Ludovicum in Keisersberg, ut diximus, conclusa:
licet Rudolphus Marchio de Hochberg Dominus in Rötlen summâ dili-
gentiâ cum Palatino Comite pro concordia laborasset. Unde necdum
pace reformatâ, dissensiones, devastationes, & incursiones ab utrâque
parte duraverunt usque in sequentem annum, ut dicemus.

MCCCCX.

Anno Friderici Abbatis decimo, Indictione Romanorum tertiâ, Ale-
xander Papa quintus Bononiæ moritur, & ibidem in Ecclesia Ordinis sui,
Fratrum Minorum S. Francisci, cum honore debito sepelitur. Qui, cùm
moriturus ageret in extremis, omnia in Pisano facta Concilio, ut bona &
sancta collaudavit: asserens conscientiam ab omni scrupulo esse inconta-
minatam. Ultima ejus verba cum difficultate ad Cardinales, qui circum-
stabant, lachrymantes, prolata ita fuerunt: *Pacem meam do vobis, pa-
cem meam relinquo vobis*: Quibus dictis expiravit. Quo mortuo atque
sepulto Patres conclave apud Bononiam intrantes Balthasarum de Cossa
Neapolitanum tituli S. Eustachij Diaconum Cardinalem in Pontificem ele-
gerunt: qui Joannes vicesimus tertius in suâ obedientiâ dictus præfuit
annis quatuor mensibus decem usque ad Concilium Constantiense, in quo
se Pontificatu abdicavit, ut suo inferius loco dicemus. Eo gerente Ponti-
ficatum adhuc Gregorius & Benedictus in suâ obedientiâ perdurabant Ro-
manos se Pontifices nominantes. Et hi tres Ecclesiam Dei confundebant
de Papatu contententes usque ad memoratum Concilium.

Eodem

Eodem anno vicesimâ primâ die mensis Maij, obiit Rupertus Germaniæ Rex, & Imperator destinatus Romanorum, in oppido Regali Oppenheim, anno Regni sui decimo: cujus corpus Heidelbergam relatum, in Ecclesia Sancti Spiritus medio in choro sepelitur. Super cujuscumque hoc epitaphium cernitur esse scriptum: Rupertus Baviaræ Dux, Comes Rheni Palatinus, Romanorum Rex, justus, pacis & religionis amator, dignus Deo visus, qui pro justitiâ pateretur, hujus sacræ ædis & collegij institutor, hic cum castissimâ conjugē Elisabetha, Norici Montis Burggravia quiescit. Iste Rupertus Comes Palatinus, sicut ex epitaphio patet, insignem illam Sancti Spiritus Ecclesiam in oppido suo Heidelberg juxta Neccarum flumen Wormatiensis Dioecesis à fundamentis novam erexit, fundavit, & construxit: ad cujus ministerium Canonicos posuit, quibus de hujus vitæ necessarijs copiosè providit. Filium reliquit Principatus sui hæredem nomine Ludovicum, de quo plura diximus; qui genuit alium nominis sui Ludovicum. Ille autem genuit Philippum: Philippus autem genuit Ludovicum, qui hodie annos habens ætatis quinque & triginta principatur. Idem Rex memoratus Rupertus, antequam sublimaretur in Regnum, anno Godfridi Abbatis Hirsburgiæ sexto, qui fuit Dominicæ Nativitatis millesimus, trecentesimus, octogesimus sextus, Gymnasium universale in oppido præscripto Heidelberg instituit, fundavit, & copiosè providit, quod Urbanus Papa sextus concessis privilegijs consuetis approbavit. Cujus Gymnasij Rector primus, & litterarij certaminis institutor fuit à scholâ Parisiorum rogatu principis evocatus, Marsilius de Ingen. Doctor in divinis suo tempore multum eruditus, de cujus lucubrationibus mentionem fecimus in eo volumine, quod de Ecclesiasticis scriptoribus composuimus.

Rupertus
Rex Ger-
manorum,
& Impera-
tor Roma-
norum
obiit.

Universi-
tas Heidel-
bergensis à
quo, &
quando sit
instituta.

Joannes Papa vicesimus tertius auditâ morte memorati Regis Ruperti statim oratores misit solemnes cum litteris ad principes Regni electores, magnis viribus exhortans, monens, & orans, ut Sigismundum Ungariæ Regem filium Caroli quondam Imperatoris quarti, & fratrem Wenceslai Regis Bohemiæ, originem ex Comitibus sive Ducibus Lutzenburgij Theutonicis habentem, in Germaniæ Regem dignarentur eligere, per cujus assistentiam se non dubitabat subsidium contra Gregorium & Benedictum habiturum. Principes verò electores Papæ litteris receptis, oratoribusque auditis ad regale oppidum Frankensfurt juxta Moganum conveniunt, & cum inter se multa consultaissent & varia, non inveniētes illâ vice meliorem, Sigismundum Ungariæ Regem prædictum ad preces Romani Pontificis in Regem Germaniæ concorditer elegerunt, virum strenuum, & ad omnia peragenda promptissimum. Fuit enim princeps singulari prudentiâ insignis, constantiâ, magnanimitate, pietate, religione, beneficiâ, & liberalitate nulli suo tempore secundus. Corporis quoque dispositione Majestatem præseferbat imperialem, doctrinâ & eruditione scripturarum, cum notitiâ multarum linguarum idoneus ad omnia videbatur. Sæpius cum Turcis infidelibus pugnavit, quorum regulos captos in prælio duos & triginta securi percussit. Ejus industriâ, labore, impensisque magnum illud Constantiense Concilium indictum & celebratum fuit, schisma quoque perniciosissimum, quod annis duraverat non minus sex & triginta, ejus fuit industriâ & cooperatione sublatum. Missis etenim

Sigismun-
dus unga-
riæ Rex ad
imperium
eligitur.

nuntijs per totam Italiam, Galliam, Hiſpaniam, Angliam, Daciam, & Poloniam omni conſenſu nationum, diſiſam in unum revocavit Eccleſiam, quemadmodum inferius loco ſuo plenius per ordinem dicemus. Regnavit igitur Sigifmundus ab hinc annis ſeptem & viginti, coronámque Imperij accepit.

Inter Duces
Auriæ &
Baſileenſes
est facta
concordia.

Anno præſcripto mediante Rudolpho Marchione de Hohenberg facta eſt concordia inter Duces Auriæ, & Cives Baſileenſes in oppido Enſen, de quorum diſſenſionibus guerris & bellis anno tranſacto breviter diximus. In ea reformatione pacis Caſtellum Yſtein, quod Baſileenſes anno præterito ceperant, eorum fuit poteſtati conſeſſum, quod mox cauti futurorum ſpeculatores, nequid ex eo paterentur mali, ut ante, funditus deſtruxerunt.

MCCCCXI.

Diſſenſio
inter Ludo-
vicum Pa-
latinum &
Comitem
in Span-
heim.

Anno Friderici Abbatis undecimo, Indiſtione Romanorum quartâ, diſſenſiones graviffimæ inter Ludovicum Comitem Rheni Palatinum Rupertiquondam Regis filium, & Joannem Comitem in Spanheim ultimum, exorta fuerunt ſuper diſiſione Comitatus; mortuo enim ſine liberis Comite Simone, qui frater Joannis fuerat, Eliſabetha relicta uxor ejus jam vidua, contentiones pro dote ſua cum Joanne fratre Simonis incurrit: cujus potentiam habens ſuſpectam, prædicti Comitis Palatini ſe ſuaque tuitioni commiſit. Joannes rem non armis, ſed judicium cognitione dirimendam committens, victoriam obtinuit. Interveniente tamen concordia mulier ſuum omne Palatino Comiti reſignat, atque per talem occaſionem pars una Comitatus memorati Spanheimenſis ad juſ ceſſit Palatinatus ab illo tempore uſque ad præſentem diem. Et notandum, quod Comites Spanheimenſes ab olim duos habuere Comitatus, quorum primus dicebatur anterior, & hic titulo de Spanheim propriè inſignitur, habens oppida & vicos Crüzenach, Sprendlingen, Kirchberg, Gamundiam, Spanheim cum alijs multis. Alter verò Comitatus dicebatur vulgò poſterior, titulum habens de Starckenburg, caſtello videlicet Cis-Moſellano, in quo ſunt oppida Thranerbach, Caſtellum, cum villagijs multis ſimul atque caſtellis. In diſiſione autem præſcriptorum Comitatum, poſt mortem Joannis ultimi Comitis, multæ factæ ſunt variationes, & unius termini alterius interpoſitione conſuſi, ut pauci reperiantur hodiè, qui fines noverint ſingulorum. Quatuor ſunt enim, qui noſtris diebus Comitatum poſſident memoratum. Ludovicus Comes Palatinus Bavaricæque Dux, & Princeps elector in anteriori Comitatu de Spanheim habet partem. Alexander Comes Palatinus Bavaricæque Dux, & Comes Veldentia ſimiliter in anteriori partem habet. Joannes, qui moratur in Simeren Comes Palatinus Rheni Bavaricæque Dux & Comes in Spanheim partem habet in utròque Comitatu. Chriſtophorus Marchio in Baden & Hohenberg Dominus in Rötlen partem habet in Comitatu Starckenburg & in Winterburg cum proximè adjacentibus.

Ludovicus
Palatinus
partem
Comitatus
Spanheimenſis
obtinuit.

Comitatus
Spanheimenſis
in
partes quatuor
diviſus.

Marchio
Badenſis
quomodo
ad Comitatum
Spanheim per-
venit.

Quod ſi placet ſcire, quomodo ad ipſum Marchionem ſit devoluta iſta Comitatus portio, notandum, quod Joannes ultimus Comes ſupra dictus in diſſenſione, quam olim habuit cum Henrico patruo, & Simone fratre Comitibus, poſt obitum patris metu amborum ad tempus apud Marchionem Rudolphum exulavit, cujus ope & vitæ neceſſaria habuit, & patruo vitâ

vitâ defuncto ad paterni Comitatus portionem pervenit: Simone autem fratre postea mortuo sine liberis, cum & ipse filios non haberet, nec se habiturum speraret, hospiti suo volens esse gratus, Marchionem ad partem Comitatus admisit, & contra Palatini vim socium fecit.

Anno prænotato in principio mensis Maij, Thuricenses, Lucernenses, Suitenses, & cæteri Helvetiorum conjurati copijs sociorum contractis in Longobardiam traduxerunt exercitum, & Cumam oppidum Dominij Mediolanensis obsidione vallantes expugnant & capiunt, positisque in eo præfidijs, circumcirca vagantur, omnia hostiliter devastantes. Turrim in valle, quam Eschental nuncupant, subfodientes, dejiciunt, in qua non pauciores, quam homines quinquaginta ipso casu perierunt.

Regressis posthæc ad propria Helvetijs, Cumani ab eorum fide promissâ resiliunt, & necato præsidio rursus Mediolanenses intromittunt. Quod ubi ad conjuratorum pervenit noticiam, resumptis iterum armis in Longobardiam revertuntur, & quidquid demoliri poterant, igne ferroque hostili incursione devastant. Bellenzona oppidum capiunt, cujus incolas in sua verba jurare compellunt. Contra quos Mediolanenses ad pugnam veniunt, recuperatæque oppido Bellenzona simul & arce, Helvetios cædunt, fundunt, & confusos in propria redire compellunt.

Eodem anno Sigismundus Germaniæ Rex noviter, ut dictum est, paulo ante institutus, Romam iturus pro suscipiendâ Imperij coronâ, cum Veneti, gens impatiens Domini, iter transiture conarentur interdicere, iratus duodecim in eos peditum millia, equitum octo millia præmisit, & capto primo inpetu Foro Julio, Tarvisium obsidione vallavit. Huic verò tanto exercitui Carolus Malatesta quidam à Veneris objicitur, qui cunctando magis, quàm dimicando imperiales milites remoraretur.

MCCCCXII.

Anno Friderici Abbatis duodecimo, Indictione Romanorum quintâ, nonâ die mensis Januarij, mortuus est Joannes de Egloffstein Episcopus Herbipolensis, Francorumque Dux Orientalium, anno Principatus sui nono, vir per omnia modestus, amator Cleri, & subditorum suorum propugnator acerrimus. Obijt autem in oppido Vorcheim Bambergensis Diocesis, veneno, ut fertur, nescio cujus peremptus. Quo mortuo atque sepulto, mox in Episcopum & Ducem Ecclesiæ memoratæ fuit electus Joannes de Brunn Canonicus, unanimi consensu Canonicorum, & præfuit annis octo atque viginti, mense uno, & sex diebus, vir sumptuosus nimium, qui pauperem Ecclesiam suo tempore fecit, & reliquit pauperiorem: cujus inopiæ materiam simul & causam dedit non ultimam, quòd Concilio interesse Constantiensi diutius, & multa consumere oportuit: nec minus quia pauperrimam Ecclesiam omnino invenit.

Eodem anno conjurati Suitenses contracto suorum non parvo exercitu superatis montibus iterum Bellenzona oppidum Mediolani obsidione vallarunt. Erat in oppido ipso Capitaneus quidam cum nonnullis armatis & incolis, tanto silentio res quasque agentes, ut conjurati oppidanos timore perculsos oppidum deseruisse putarent. Cum igitur securos se existimarent Suitenses, & sine ordine hinc inde licenter discurrerent, hoc ipsumque latentibus innotuisset, mox erumpens Capitaneus super eos irruit, centumque & mille conjuratorum cædens interfecit, cæteri salutem

Conjurati
Suitenses
devastant
Lombardiam.

Joannes de
Egloffstein
Herbipolensis
Episcopus
mortuus
ritur.

Joannes de
Brunn fit
Episcopus
Herbipolensis,
præfuit annis
xxviii.

Suitenses
Lombardiam
intran-
tes, su-
perantur
confusi.

Thomas de
Haſelbach
Doct̃or
Vienneniſis.

Thomas de
Kempis
Canonicus
S. Auguſti-
ni multa
ſcripſit.

Claruerunt
alijs multi
ſcriptores
Germaniæ
ſuis tempo-
ribus.

Sigifmun-
dus Impe-
rator Pa-
pam ſolici-
tat pro
Concilio
celebran-
do.

tem fugâ quærentes, non ſine confuſione ad ſua redierunt. Claruit hiſ temporibus in Gymnaſio Vienneniſi Auſtriæ juxta Danubium Thomas de Haſelbach natione Theutonicus Theologiæ in eâdem ſcholâ Lect̃or Ordinar̃ius, vir quidem doctus, ſed nimîâ prolixitate ſpernendus. Nam ut ferunt uno & viginti annis commentarios legit, quos comportaverat in Iſaiam Prophetam, & ad finem primi capitis non pervenit. Scripſit etiam in ſententias Petri Lombardi commentariorum libros quatuor, de præceptis decalogi librum unum. De quinque ſenſibus hominis librum unum. Orationes quoque ſermones, & varias Epistoſas ad diverſos cum quibusdam alijs, quæ non vidi. Thomas de Kempis Regulæ S. Auguſtini Canonicus in Cœnobio montis Divæ Agnetis prope oppidum Svvollenſe Trajectenſis Diœceſis, homo devotus, & multæ lect̃ionis multa ſcripſit hæc ipſâ tempeſtate, de quibus vidi ſubjecta. De Contemptu mundi libros iv. Sermonum ad Novitios libros iii. Dialogum ad Novitios lib. i. Sermōnum ad fratres lib. i. De vitâ ſolitariâ lib. i. De tribus Tabernaculis lib. i. De verâ conjunct̃ione lib. i. Hortulum Roſarum ſpiritualium lib. i. Alium, quem prænotavit vallem liliorum lib. i. Alphabetum Monachi lib. i. Conſolatorium Pauperum lib. i. De qualitate Monachorum lib. i. Manuale parvulum ſive parvulorum lib. i. Doctrinale juvenum lib. i. De vanitate mundi lib. i. Cætera, quæ ſcripſit, ad noticiam meam non venerunt.

Joannes quoque Brammart Carmelita Conventus Aquenſis, & multo tempore inferioris Germaniæ Prior Provincialis. Michaël Herbrand ex Duren Prior Conventus Crûzenacenſis in Comitatu Spanheimenſi ejuſdem Ordinis. Petrus de Spina Ordinis S. Auguſtini Eremitarum. Jordanus ejuſdem Ordinis. Rheinhardus de Fronthoffen Ordinis S. Dominici. Henricus de Hachenberg ejuſdem Ordinis cum quibusdam alijs natione Germanis hæc ipſa tempora, docendo & ſcribendo varia, illuſtrarunt: de quorum lucubrationibus jam dudum in Catalogo illuſtrium virorum Germaniæ fecimus relationem.

MCCCCXIII.

Anno Friderici Abbatis Hirſaugiani xiii. Indictione Romanorum vi. Sigifmundus Imperator tædio nimio ferens atque graviffimè, quòd ſancta Mater Eccleſia ſub tribus de Papatu contenditibus tam diu miſerabiliter in periculum animarum ſcinderetur, ductuſque Zelo Religionis Chriſtianæ communis, nec ſe potens ulterius continere, quin tentaret ſerioſius, quod animo conceperat, Joanni Papæ XXIII. iterum atque iterum ſæpius atque importunè ſcripſit, monens, rogans, & conteſtanſeum per diſtrictum Dei futurum examen, ut juramento ſatisfaciat: locum & tempus celebrandi Concilij generalis ſine dilatione ulteriori ſtatuat: & naufraganti Eccleſiæ ſuccurrat.

Pontifex ergo, qui maluiſſet Concilium in Italiâ celebrari, quàm extra, nimîâ Cæſaris importunitate victus, duos ad eum miſit Cardinales, cum plena atque irrevocabili poteſtate nominandi locum, & determinandi tempus Concilij celebrandi, jurans, promittens & ſubſcribens, ſe rata & grata habiturum omnia, quæ Imperator cum duobus illis Cardinalibus pro Concilio indicendo convocando & habendo concluſiſſet. Igitur Cardinales illi duo miſſi conſideratis cauſis, rationibus, & circumſtantijs multis, poſt diuturnam conſultationem de loco & tempore celebrandi

brandi universalis Concilij, tandem Spiritu Sancto inspirante cum Sigismundo Cæsare in unam convenere sententiam, pro loco nominantes Constantiam urbem Sueviæ, tempus verò annum proximè futurum cum sequentibus deputantes, quæ deputatio Imperatori multum complacuit. Quod ubi Pontifex intellexisset, quantum doluerit, nemo facile dixerit. Maluisset enim habere Concilium, sicut diximus, in civitate aliquâ Italiæ potius, quàm Germaniæ, & in eâ potissimum, ubi plus juris habebat Imperator, quàm ipse vel Romana Ecclesia. Sed non est mihi dubium, quin omnipotens Deus ita omnia fieri ordinaverit, quo divisa & periculosissimè scissa Mater Ecclesia post longam calamitatem suam aliquando sibi metipsum unita coalesceret: habuerat enim Pontifex in voluntate, sicut prius dixerat aperte, quasdam in Italia sibi placentes duntaxat nominare Civitates; ex quibus unam Imperator cum Legatis mittendis pro celebrando Concilio, & non aliam teneretur eligere. Mutavit postea sententiam, & fortè non suâ voluntate, sed nutu potius divino: contulitque mittendis Cardinalibus ad Cæsarem, priorum oblitus, de nominando Concilij loco plenam omnimodo & liberam potestatem. Quâ necessitate compulsus, quod per missos Cardinales cum Imperatore fuit conclusum, ulterius revocare non potuit. His auctoritate non minus Joannis Papæ XXIII. quam Imperatoris Sigismundi, omniumque pene Cardinalium tractatis, conclusis, & munimentis necessarijs abundè roboratis, Nuntij & Oratores cum litteris auctoritate memoratâ per universum orbem mittuntur ad Reges & Principes, ad Archiepiscopos & Præsules, ad Abbates & Prælatos, ad Gymnasia & liberas Civitates: quibus futurum anno tunc proximo celebrandum intimatur Concilium, ad quod omnes & singuli vocantur, invitantur, & citantur, qui Comitibus interesse generalibus de jure, vel ex introductâ consuetudine tenentur.

Anno prænotato Stephanus Comes Rheni Palatinus Baviaræque Dux filius Ruperti quondam Regis Germanorum, & frater Ludovici Comitibus Barbatum uxorem duxit filiam ultimi Comitum in Veldenz unicam, cum quâ ipsum Veldentia Comitatum sibi & suis obtinuit hæredibus. Et notandum, quod Veldenz Castellum vetustissimum, à quo Comites nomen & titulum habuerunt, in Diocesi est Trevirorum haud procul à Mosella flumine situatum, quatuor aut quinque à Spanheim Castello vel Monasterio versus Treverim directe pene distans miliaribus. Ex hac muliere Stephanus memoratus Comes hos genuit filios: Fridericum Ducem Baviaræ & Comitem in Spanheim patrem Joannis, qui morabatur in oppidulo Simmeren tribus à Cœnobio Spanheim miliaribus: Ludovicum Ducem cognomento nigrum, Patrem Alexandri, qui in Meysenheim oppido manere consuevit: quod duobus à Spanheim distat miliaribus. Rupertum, qui postea factus est Episcopus Argentinenfis; Stephanum qui fuit Canonicus, & multo tempore Decanus Ecclesiæ Colonienfis: Joannem, qui primò fuit Episcopus Monasterienfis, postea Primas & Archiepiscopus Ecclesiæ Magdeburgensis in Saxoniâ, virum omni sanctitate conspicuum. Porro Fridericus & Ludovicus patre mortuo principatum ejus satis inæquali, ut multis videbatur, partitione diviserunt. Fridericus enim præter Simmeren oppidum & Castellunam unâ cum dominio in Bolanden Wormatiensis Diocesis, cum pertinentibus ad ea, nihil consecutus est proprii, sed

Constantia
Sueviæ Ci-
vitas nomi-
natur pro
Concilio
celebrando.

Quod se-
mel pla-
cuit, dis-
plicere non
debet am-
plius. Ita
fiat.

Stephanus
Dux in
Simmeren
apud Cyno-
notos uxorem
duxit.

Quinque
filij Step-
hani Palatini
Ducis Ba-
variæ, Co-
mitis in
Spanheim.

sed in anteriore Comitatu Spanheim cohæredes & participes habet indivisibiles, Palatinum videlicet, & Marchionem de Baden. In posteriori verò Comitatu Starckenburg omnia cum eodem Marchione habet in communi. Ludovicus autem duos obtinuit integros Comitatus, Gemini pontis, id est, Zvveybrucken, & Veldentia, de quo dictum est, in quibus nemo, præter filium ejus Alexandrum & fratres ejus hodie quidquam habet commune.

MCCCCXIV.

Concilij
Constantiensis
initium.

Jordanus
Cardinalis
Episcopus
Hostiensis
primus in-
travit Con-
cilium.

Anno Friderici Abbatis XIV. Indictione Romanorum VII. post octavas Dominicæ Resurrectionis Concilium generale magnum anno præterito, sicut diximus, indictum auctoritate Joannis Papæ XXIII. per industriam & cooperationem Imperatoris Sigismundi inchoatum est in Civitate Constantiensi, & triennio duravit. Principium habuit lentum & tardum: progressum verò meliorem, & multorum Principum, Episcoporum, & Prælatorum frequentia celeberrimum, finem quoque in executione negotiorum omnium felicem & optatum. Primus omnium ex Cardinalibus Constantiam intravit Jordanus Episcopus Hostiensis vir doctus & magnæ auctoritatis, die videlicet XIII. mensis Augusti anno prænotato, præmissus à Papa Joanne XXIII. ut præpararet, disposeretque omnia, quæ ad vitam necessaria videbantur.

Pænituiffe
indicti
Concilij
Joannem,
ejus dica-
tate proba-
tur.

Eodem anno in mense Octobri Joannes Papa XXIII. cum sua comitiva movens à Bononiâ per agrum Veronensem & Vallem Tridentinam, alpibusque transmissis iter versus Constantiam direxit. Cùmque venisset ad Montem Arlesberg nuncupatum, currus quo vehebatur, nivis & glaciei lubricitate motus cecidit, & Papa collapsus in terram cum furore murmuravit. Accurrentes subito familiares, & metuentes, ne læsus Pontifex esset à casu, ad jacentem in curru dicebant: *Quomodo res agitur, Beatissime Pater? sanæne sunt omnia?* Quibus irâ commotus ille respondet: *Hic jaceo in nomine diaboli: quare Bononia non mansi?* Confurgens à terrâ familiarium manibus cum curru levatus captum iter continuavit irâ plenus atque furore. Cùmque venissent ad summitatem montis, unde Constantiam videre jam potuit, ingemiscens ad familiam dixit: *Sic vulpes capiuntur.* Audientibus dare volens intelligere paucis, quantum cæpti operis eum pænituerit, quòd videlicet Concilium indixisset. Igitur XXVII. die mensis Octobris anno memorato appropinquans Constantiæ Papa Joannes, illo die non intravit: sed mansit in Cœnobio, Crüzlingen dicto, extra portas Civitatis, donec paratis omnibus à Clero & populo die posterâ cum solemnitate debita introduceretur.

Joannes
Papa XXIII.
cum suis
intrat Con-
stantiam.

Anno igitur Dominicæ Nativitatis præsignato XXVIII. die mensis Octobris, quæ fuit festivitate Sanctorum Simonis & Judæ Apostolorum solemnis, Joannes Papa XXIII. cum processione à Clero & populo honorificè, ut verus Christi Vicarius ante portam susceptus intravit Constantiam, & Orationibus in Ecclesia Cathedrali præmissis datâque solemni benedictione aulam Episcopalem pro mansionem accepit, novem Cardinalibus eum comitantibus, & alijs multis prælatis.

Eodem quoque anno VII. die mensis Novembris, venerunt & alij sex Cardinales de Obedientia Papæ Joannis sæpè dicti, qui & ipsi cum honore debito fuerunt suscepti, & per singula hospitia dispositi. Post hæc XIV. die

die Novembris iterum de obedientia ejus venerunt & alij Cardinales quinque, & auctus est brevi numerus eorum.

Anno prænotato XII. die mensis Novembris, priusquam prænominati quinque advenissent Cardinales Pontifex sæpe dictus curiam fieri mandavit, in quâ convenerunt Cardinales quatuor & viginti, Patriarchæ duo, Archiepiscopi & Episcopi plures: quibus simul adunatis Pontifex in tertium diem mandavit fieri solemnem in urbe processionem, ordinavitque preces communes, & alia, quæ ad promerendum Spiritus Sancti gratias ex more necessaria esse videbantur. His ritè peractis nihil restare putabatur, nisi exordiri Conciliū, & causam tractare seriōsius, propter quam fuerat indictum; sed omnium consensu Imperator Sigismundus videbatur expectandus, qui primus & maximus post Deum auctor Concilij fuit.

Processio
fit per Civi-
tatem so-
lemnis.

Igitur XXIV. die mensis Decembris anno prænotato, hoc est, in vigiliā Dominicæ Nativitatis Imperator Sigismundus unā cum Ludovico Saxo- num Duce oppidum Regale Uberlingam (quod uno duntaxat à Constan- tia milliaro distat) ingreditur, quem Barbara ex Comitibus Ciliæ uxor ejus, Elisabet quoque Regina Bosniæ, & Anna ex Burggravijs Norici Montis Comitibus de Wirtenberg coniux cum honesta & splendida suorum comitiva sequebantur.

Misit ex Uberlinga Imperator confestim nuntios ad Pontificem, suum denuntians adventum, & rogans, ut sui præsentiam ad medium noctis Missale Officiū præstolari dignaretur. Erat autem frigus satis intensum. Ad secundam itaque noctis vigiliam Cæsar intrat Constantiam, sine pompâ solemnitatis diurnæ, armisque in hospitio exutus, vestimentis cultioribus reinduitur, moxque ad Curiam Episcopi Constantiensis Papam salutaturus properat, cum quo intravit Ecclesiam.

Rex Sigis-
mundus
nocte Nati-
vitatis Do-
mini intrat
Constanti-
am,

Ad medium verò noctis Papa Joannes indutus ex more Pontificalibus ad majus Altare in principali Basilicâ, divina, hoc est, primam celebra- turus Missam, processit; ad quam Sigismundus Rex ornatus habitu Dia- conatus, cappâque choralis & coronâ Regali gladium tenens in manu dextera, Evangelium legit: *Exijt edictum à Cæsare Augusto, ut describeretur universus orbis.* Alias quoque duas missas, in aurora videlicet simulatque indie, idem Papa Joannes cum solemnitatem magnâ cantavit, in quarum fine populum benedixit.

Anno prænotato XIX. die mensis Novembris, post medium noctis horâ septimâ, minuto XXXI. in Onolzbach natus est Patre Friderico tunc Burggravio Norico, brevi postea Brandeburgensium Marchione Alber- tus, pater Joannis, & avus paternus Domini Joachim, qui hodie Mar- chiam sapientissimè regit memoratam; vixit autem Albertus iste annis LXXII. de quo postea.

MCCCCXV.

Anno Friderici Abbatis Hirsaugiani XV. Indictione Romanorum VIII. primâ die mensis Januarij, in quo nos annum in progressu hujus operis exordimur, inceptum est Concilium Constantiense, & deinceps per trien- nium duravit. Duo etenim anni, qui hunc immediatè præcesserunt, ad Concilij quidem rationem, non autem ad ejus celebrationem pertinent: quorum primus fuit intimationis; secundus convocationis; tres verò duntaxat celebrationis, sessionis, & executionis negotium extiterunt.

Concilium
Universale
in Constan-
tiâ hoc an-
no cæpit
celebrari,

U u

Eodem

S. Brigitta
in Concilio
canoniza-
tur à Joan-
ne Papa.

Eodem anno secundâ die mensis Februarij, quæ fuit Beatæ Mariæ semper Virginis Purificatione solemnis, Joannes Papa XXIII. in principio Concilij generalis apud Constantiam ad preces multorum tam procul tunc absentium, quàm etiam in Concilio præsentium, B. Brigittam Suediæ Principis olim filiam viduam Sanctorum catalogo adscripsit. Huic S. Brigittæ Canonizationi præsentibus interfuerunt Cardinales novem, & viginti, Patriarchæ IV. Archiepiscopi XLVII. Episcopi CLX. Sæcularium verò Principum, Ducum, Comitum, Abbatum, Doctorum, atque Nobilium ingens erat numerus.

Eodem anno, v. die mensis Februarij, venerunt ad Constantiam v. Cardinales de obedientia Gregorij Papæ XII. inter quos fuit Joannes Archiepiscopus Ragusinus, vir græcè & latinè, ac in varietate scripturarum doctissimus, quem Gregorius Legatum unum de Latere creaverat; unde post dies paucos idem Cardinalis Ragusinus Concilium auctoritate mittentis se Gregorij Papæ ratificans confirmavit. Miserat idem Gregorius ad Concilium Carolum Malatestam virum prudentem & insignem, quem Procuratorem constituerat irrevocabilem ad resignandum Papatum, si tamen & reliquos duos cedere contingeret.

Petrus de
Lunâ, Be-
nedictus
XIII. nemi-
nem misit
ad Conci-
lium.

Petrus autem de Lunâ, qui Benedictus XIII. in sua obedientia dicebatur, neque per se ad Concilium venit, neque Procuratorem aut Nuntium aliquem misit, sed perseverans in pertinacia, contemnensque admonitiones, preces & citationes Concilij, finem rei expectavit, & confidens in Castello Paniscolæ munitissimo, neminem se timere confirmavit.

Sigismundi autem Cæsaris frater Wenceslaus Bohemiæ Rex, quem etiam administratione Imperij, propter ignaviam suam depositum supra jam diximus, rogatus, monitus, atque citatus ad Concilium venire contempsit, indignitate animi laborans forsitan, quòd à Germaniæ Regno fuerit dejectus. Certum & manifestum est, eum schismatis & hæresis Bohemorum causam præstitisse non ultimam, qui & hæreticis favit, & veros Christianæ fidei cultores persecutus fuit. Intuitu Fratris dissimulatum est. Metutamen, ut opinio fuit, censurarum misit ad Concilium nomine suo & Regni Bohemiæ Joannem Hufs virum quidem ingenio & eruditione scripturarum insignem, sed multis erroribus plenum, & pessimum, de cujus hæresibus multa diximus anno Friderici Abbatis secundo. Qui cum animadverteret, quòd Patres in Concilio verba simul & opera ceperunt aliquantulum habere suspecta in ipsius moribus & conversatione, timuit, & metuens suam non posse latere hæresim, occultè fugit ex urbe.

Joannes
Hufs Hære-
siarcha
mittitur ad
Concilium
à Bohemis.

Notum erat omnibus, quòd ipse Joannes Hæresiarcha esset, qui Bohemiam Wiclefistarum maculasset errore, & propterea Patres de Concilio, verborum ejus simul & operum inquisitores occultos posuerunt. At posteaquam Hæresiarchæ fuga senatui urbis Constantiensis innotuit, miserunt post eum milites, qui repertum secundo fermè à Constantiâ milliario in quâdam tabernâ blasphemantem Concilium rusticorum prodicione ceperunt, & in Civitatem reduxerunt invitum. Reductus verò in urbem Joanni Papæ primò traditur, deinde apud Prædicatores carceri mancipatur.

Joannes
Papa jurat,
serenuntia-
turum Pa-
patui.

Anno prænotato primâ die mensis Martij, Joannes Papa XXIII. ad instantiam

instantiam Regis Sigismundi & Patrum de Concilio. promisit, juravit, & scripsit in hunc modum, qui sequitur: *Joannes Episcopus servus servorum Dei universis Christi fidelibus presentes litteras inspecturis salutem & Apostolicam Benedictionem. Universitati & vestrum singulis innotescat, quod propter quietem totius Populi Christiani profiteor, promitto, spondeo, voveo & juro Deo & Ecclesie, & huic sacro Concilio, sponte & liberè dare Pacem Ecclesie per viam mea simplicis Cessionis Papatus, & etiam facere & implere cum effectu juxta deliberationem presentis Concilij, si & quando Petrus de Luna, Benedictus XIII. & Angelus Corrararius Gregorius XII. in suis obedientijs nuncupati, Papatui quem pretendunt, per se vel Procuratores suos legitimos similiter cedant. Et etiam in quocunque casu cessionis aut alio, in quo per meam cessionem poterit dari unio Ecclesie ad extirpationem presentis schismatis. Acta sunt hac in Constantia anno Domini 1415. primâ die Martij, Pontificatus nostri anno quinto.*

Anno præscripto in Dominica Palmarum Joannes Papa memoratus Officium Missæ in Ecclesia Cathedrali solemniter decantans, Rosam ex more benedixit, quam Sigismundo Regi donavit. Missarum verò sollemnitate peractâ, Pontifex Regem, Cardinales, Patriarchas, Archiepiscopos, Pontifices, & Principes, qui aderant omnes, suam invitavit ad mensam, quibus epularum diversa genera copiosè fecit ministrari.

Alterâ verò die post Palmas convenit universa multitudo Prælatorum, Cardinales 34. Patriarchæ 4. Archiepiscopi 47. Episcopi 160. & Principes omnes ad Ecclesiam Cathedralem, in cujus choro prima sessio Concilij habita est. Tres in superiore chori loco erant positæ sedes cæteris eminentiores & magis ornatae, in quarum una sedebat Joannes Papa XXIII. in alia Carolus Malatesta vice ac nomine Domini sui Gregorij Papæ XII. tertia Benedicti Papæ XIII. absentis & contumacis vacabat.

Sedentibus in ordine suo Prælati atque Principibus inchoata est sessio, in cujus principio visum est omnibus utile fore atque necessarium, ut Ecclesiæ SS. de uno imprimis provideretur Capite, quatenus unus Christus unum haberet Vicarium, unum Ovile, unum Pastorem, atque unum totius populi Christiani fidelis Concilium unum intueretur Præsidentem. Data est posthæc omnibus potestas libera, quâ unusquisque circumfidentium licitè posset in medium proferre, quidquid putaret conducibile ad universalis Ecclesiæ utilitatem. Auditi sunt per ordinem singuli, & unusquisque, Notarijs dicta excipientibus, quod sibi videbatur bonum, proferebat.

Itaque datâ libertate loquendi, multa crimina, scelera, & mala in ipsum Pontificem Joannem XXIII. Concilio Præsidentem dicta sunt à multis, qui se probaturos omnia sub pæna talionis ipso audiente publicè obligârunt. Quadraginta, nec minus, facinorum capitula in eum dicta sunt, quorum aliqua Christianæ fidei erant contraria, reliqua si non damnarentur, grave Christianis omnibus videbantur scandalum paritura. Cupit deliberandi tempus Pontifex graviter accusatus, & liberâ voce pollicetur, omnia sibi objecta scelera & posse, & velle se cum veritate revellere.

Sessione illâ tandem solutâ Pontifex malè sibi conscius de suo in Concilium adventu doluit, & ne Papatui cedere invitus cogeretur, fugam si posset subire cogitavit. Consilio igitur & auxilio Joannis Archiepiscopi Moguntini & Friderici Ducis Austriæ, mutato habitu cum paucis è familia

Joannes
Papa in die
Palmarum
Rosam be-
nedictam
dat Regi.

Sessio in
Concilio
Constan-
tensi pri-
ma est ha-
bita alterâ
Palmarum.

In Joannem
Papam
XXIII. præ-
sidentem
plura dicta
sunt crimi-
na.

Joannes
Papa XXIII.
de Constan-
tia fugit in
Schaffhau-
sen.

grifeo indutus veſtimento. equum conſecutus parvulum auſugit, & clanculò de Conſtantia, neſciente Concilio, reſceſſit. Conſenſâ deinde naviculâ Friderici Ducis præparatâ miniſterio, per fluenta Rheni ad oppidum ipſius Ducis Schaffhauſen incognitus omnibus deſcendit: inde ad Neukirchen, ulterius ad Friburg iturus, & exinde in Burgundiam. Fugit autem de Conſtantia xx. die menſis Martij anno prænotato.

Fridericus
Aultriæ
Dux priva-
tur à Rege
bonis.

Cognito Rex Sigismundus, quòd Pontifex Joannes Friderici Aultriæ Ducis fugiſſet auxilio, cunctiſcum bonis, feudis, caſtris, urbibus, oppidis, villis, agris & poſſeſſionibus per ſententiam privat, proſcribit, & omnes ei ſubjectos à juramento & fidelitate ipſius abſolvit, & quidquid in Regno habuerat, aliorum poteſtati & manibus diripiendum conceſſit.

Quibus Duci Friderico renuntiatis extimuit, & ſalvo conductu per Nuntium impetrato, ad Regem mox perſonaliter venit, gratiam petijt, & veniam ſub conditione. Die igitur 27. menſis Martij, anno præſignato. Dux Fridericus & ſe & ſua omnia Majeſtati Regiæ ſubjecit, & reduſturum ſe Pontificem publicè juravit. Joannes verò Moguntinus Archiepiſcopus, qui Conſtantiam intraverat cum Equitibus quadringentis, eo quòd in fugam Joannis Papæ conſenſerat, à Patribus de Concilio poenitentiam ſuſcipiens, veniam impetravit.

Joannes
Papa xxiii.
à Concilio
capitur &
carceri
mancipa-
tur.

Die autem poſterâ Dux Fridericus Aultriæ ſatiſfacturus juramento, quod Regi Sigismundo præſtiterat, Joannem Pontificem inſequitur, captumque ac multum renitentem ad Conſtantiam reduxit. Concilio itaque decernente Pontifex in proximam Rheni inſulam ducitur, & in Monafterio S. Marci Evangeliftæ noſtri Ordinis Augiæ majoris, quod Richenau dicitur, cuſtodix mancipatur.

Interea Patres de Concilio viros quosdam graviffimos atque doctiffimos in Judices delegerunt, qui crimina Joanni Papæ jam memorato objecta diligentiffimo examine diſcuterent: accuſationum capita ſimul & confirmationes teſtium audirent, & quidquid conſtaret certiffimè probatum, ad Concilij noticiam referrent. Quid opus rem differre circuitu? pluſquam quadraginta ſclerum capitula fidelium teſtimonio audita & probata ſunt contra Joannem Pontificem, quæ nec ipſe quidem reus potuit revellere.

Relatis verò ad Concilium Papæ Joannis erroribus atque ſcleribus, ſufficienti imò & ſuperfluo teſtimonio fide dignorum probatis, omnes qui audierunt, mirabantur ingemiſcentes, quòd homo tantus, & in tali dignitate poſitus Eccleſiaſtica, tot in fide Chriſtiana errores admittere potuit, tot crimina, tot ſclera, & enormitates contra bonos mores fidelium commiſit. Probatum namque fuit contra eum coram deputatis à Concilio judicibus, quòd in fide multipliciter eſſet erroneus, & in moribus ultra modum vitioſus. Miſâ deinde ad eum relatione compertorum per viros ſolemnes, ubi in Augia majore detinebatur in carcere, non ſolùm non negavit objecta, ſed ultro confeſſans indignum ſe omni Pontificatus honore proclamavit. Unde omnibus, qui erant in Concilio præſentes, in eandem ſententiam concordantibus. Joannes ipſe Pontifex viceſimuster- tius à Papatu ſolemni proceſſu deponitur, & ſecuriore cautelâ & pace fidelium ad carcerem damnatur. Aderat Proteſtor electus Concilij Ludovicus Comes Rheni Palatinus, Bavariæque Dux vir magnanimus & fidelis Eccleſiæ, qui Conſtantiam cum quadringentis equitibus pridem intrave- rat, &

Joannes
Papa xxiii.
per Conci-
lium Con-
ſtantienſe à
Papa u de-
ponitur.

rat, & in his, quæ pertinebant ad arma, promptissimus Patrum advolabat defensor. Lecta & pronuntiata coram omnibus Joannis à Papatu depositionis sententia, jam non Joannes, non Papa, non Pontifex, sed Balthasar Cossa, ut prius, vocabatur. Depositionis quóque ad eum sententia per Notarios in carcerem mittitur; quam ut legit, confirmans & lachrymans dixit: *Iuste hac patior, iuste mecum agitur, qui nomine solo Pontifex, moribus fui semper iniquus.*

Concilij autem decreto Balthasar Cossa jam à Pontificatu depositus, Ludovico Comiti Palatino committitur: à quo ductus ad oppidum Heidelberg usque ad ulteriorem Concilij deliberationem in Castello juxta Rheni fluentia Manheim nuncupato custodiæ per triennium honestæ, sed tamen firmissimæ mancipatur. Fuit autem ejus à Papatu facta depositio in Vigiliâ seu profesto Corporis Christi. Miserabilis jam homo ex supremo factus omnium infimus incarceratus & captivus, unum id modicum nullis precibus obtinere à Concilio potuit, ut linguæ Italicæ vel unicum haberet ministrum. Ad eum nullus permittebatur ingredi, præter ministros linguæ Theutonicæ pauculos, quorum nec ipse intellexit sermones, nec loquens intelligebatur ab illis, sed nutibus loquebatur ad nutus.

Nec diu postea eodem anno quartâ die mensis Julij, Carolus Malatesta vir certè ut supra diximus, eruditione simul & experienciâ rerum insignis, quem Gregorius Papa XII. Vicarium suum miserat ad Concilium cum plena potestate resignandi ejus nomine Papatum, si reliqui ambo vel alter eorum suo similiter Pontificatui renuntiaret, sedens in sede Domini mittentis, cum videret omnium Patrum unam eandemque esse sententiam, ut se Pontificatu etiam abdicaret Gregorius, dixit: *RR. mi PP. pro unienda sancta Matre Ecclesia, pro dolor! pluribus jam annis miserabiliter scissa atque divisa, paratus sum facere, quod à Domino meo Gregorio XII. ut scitis, accepi in mandatis. Video enim, quòd unitas Ecclesie fieri non possit, nisi tres isti Pontifices de Papatu contendentes jus suum, si quod habeant, omnes simul resignent.* His dictis mandatum suum coram omnibus legi publicè fecit, ac deinde nomine Gregorij Papæ XII. ut procurator, Pontificatum resignavit. Hanc renuntiationem Papatus Gregorij, qui deinceps Angelus Corrarius, sicut antè Papatum dictus est, per Carolum Malatestam procuratorio nomine factam sponte, voluntariè, liberè ac sine omni metu vel coactione, Patres de Concilio summis præconijs extollentes gratanter acceptarunt, & ne cedenti tantis honoribus viderentur ingrati, ipsum Angelum Corrarium renuntiantem, auctoritate Spiritus Sancti Cardinalem, & Agri Piceni Legatum designavere perpetuum. Sed non diu supervixit, animi, ut opinamur, languore consumptus, quòd ex Domino factus fuerit servus.

Interea dum hæc agerentur Constantiæ, audientes Bohemi hæretici, quòd Joannes Hus eorum Princeps erroris detineretur captivus, ejus compatriotam, atque discipulum Hieronymum de Praga virum certè doctum & latino sermone promptissimum occultè miserunt ad Constantiam, ut si quovis posset ingenio, captum liberaret magistrum. Venit ergo Constantiam Hieronymus paucis cognitus, vel nullis, nisi forsitan suæ gentis hominibus. Multa secretius ingeniosè tentavit, pecunijs plura industriose præsumpsit, sed neque ad magistri colloquium venire, neque liberare captivum potuit.

Balthasar
olim Papa
H. ide ber-
gam ducitur.

Gregorius
Papa XII.
renuntiat
per Procuratorem.

Hieronymus
s Bohemus
hæreticus
intra-
vit Constantiam.

Hieronymus occultè fugit de Constantiâ.

Hieronymus de Praga in nemore captus Constantiam reducitur.

Joannes & Hieronymus reperti sunt in hæresi pertinaces.

Verùm ubi conatus suos videret inanes, ne nihil omnino egisse putaretur, schedulas conscripsit plurimas, in quibus præceptoris sui Joannis Hufs captivi vanis argumentis innocentiam declaravit, asserens eum virum sanctum, doctum, & Catholicæ fidei integritate singulariter præcipuum, parem quoque Apostolis, & propterea innocenter esse captivum. Deinde conscriptas hoc modo singulas papyri schedulas valvis Ecclesiarum singularum nocturno tempore cum cera infixit, & factò manè recessit. Die verò jam adveniente visæ, ac lectæ sunt schedulæ ab intrantibus Ecclesiis multis, quæ cum ad notitiam Patrum de Concilio fuissent perlatæ, non parva de auctore secuta fuit disquisitio, non enim subscripserat nomen suum Hieronymus. Igitur factâ inquisitione per civitatem diligenti, civis quidam pauperculus, cum quo fuerat in hospicio, secretò inventus est, qui dicebat, se Bohemum quendam habuisse in domo, qui oblitus gladii sui manè primo diluculo recessisset. Missi sunt illicò post eum milites, qui magna cum festinatione insequentes eum in nemore Bohemico repererunt sedentem in taberna, & Concilium præsumptuosâ loquacitate damnantem. Captus itaque in taberna Hieronymus ad Constantiam reducitur, & mox præsentatur. Repertæ sunt penes eum litteræ Bohemorum sigillis roboratæ, cum suæ, tum Joannis Hufs ad Concilij sessores perseverantiæ præcepta continentes. In carcerem verò positus examini Patrum reservabatur. Captum ferunt clamitasse: *Regis Sigismundi saluum se habere conductum*. Quem sive habuerit, sive non habuerit nescio, quòd captus fuerit scio. Ad audiëntiam Concilij postera die ambo sunt ducti Hussiones, Joannes videlicet, & Hieronymus, & super causâ eorum adventus simul & clandestini ab urbe recessus diligenter examinati. Joannes autem Hieronymo ætate quidem præstantior, doctrinâ tamen & facundiâ inferior primus est auditus, deinde Hieronymus, & quò paucis multa concludam, post examen articulorum de fide inventi sunt ambo in hæresi pertinaces, ac multis perniciosisque infecti erroribus. Moniti ergo & rogati multipliciter à multis, ut resipiscentes ad Ecclesiasticam redirent unitatem, contemnentes ad carcerem remissi sunt, usque ad pleniorum Concilij deliberationem.

Interea Patres super fidei rationem à Concilio generaliter ordinati, cupientes captivos revocare ab errore, si possent, quotidie submiserunt ad eos in carcerem viros quosdam in omni scientiâ scripturarum peritissimos, ut disputarent, & loquerentur cum eis. Si fortè resipiscerent, ac reverterentur ad sanctæ Matris Ecclesiæ unitatem. Sed cum multi ad eos intromissi fuissent præstantissimi, & magnæ auctoritatis viri, nihil cohortando profecerunt, illis in opinione reprobâ manentibus. Erant enim immobiliores truncis, & nullâ poterant vel auctoritate vel ratione persuaderi, sed in suo steterunt errore pertinaces; nam sæpius victi argumentationibus, ratione quoque & testimonijs conclusi scripturarum, se nunquam fatebantur superatos: se in doctrinâ veraces, se in conversatione sancti Evangelij veros esse imitatores dicebant, sincerósque Christi discipulos & Apostolorum sequaces. Romanam verò Ecclesiam carni & sanguini esse deditam, & cæteras per orbem dispersas multum à traditionibus aberrare Apostolorum inferebant, propterea quòd opes, divitias, honores, & voluptates sectarentur. Multis, ut supra, dictum est, erroribus

erroribus ambo infecti totam ferè Bohemiam suis hæresibus macularunt, in quibus perstiterunt usque ad mortem pertinaces, nec persuaderi ab aliquo poterant, ut malè dicta revocarent.

Relatione ad Concilium factâ, quòd Hussiones ambo Joannes & Hieronymus in hæresi sua perstarent fixi & pertinaces, decreverunt Patres concordî sententiâ, membra Ecclesiæ putrida & insanabilia, quæ à senipectis prudenter submissis recusassent recipere medicinam, ne reliquum corpus inficerent, rescindenda. Igitur publico in confesso omnium decernitur, igne cremandos Hæresiarchas esse, qui doctrinam Ecclesiæ spernerent, fidem contumaciter flocci penderent, & salutis monita irriderent. Unicum hoc fore cunctis remedium visum est, per quod Wicleffistarum pernitiôsa hæresis de medio Bohemorum auferri posset, & extingui, quam secus accidit, incinerationem eorum infinitis malis sequentibus.

Anno igitur Dominicæ Nativitatis prænotato, sexto die mensis Julij, quæ fuit Octava Petri & Pauli Apostolorum solemnitate memorabilis, decreto Concilij Joannes Huss Bohemus Hæresiarcha pertinax impænitens, extra Constantiam ligatus ducitur, & maximâ hominum inspectante catervâ, ignibus crematur, formidabilem cunctis vivendi, cum alacritate magna ut videbatur, suscipiens finem. Nam sicut litteris eorum, qui dum ureretur, astiterunt, comperimus adnotatum, animo constanti suscepit mortem, & quasi ad epulas invitatus properavit ad ignem, nullum præferens tristitiæ signum, quale miseris familiariter solet adesse cremandis. Tantum confidentiæ dedit opinio non æstimati perfidiæ erroris, ut lætus moreretur. Martyrem se credens veritatis, cum pro impietate pateretur. Cineres exusti ne à Bohemis raperentur hæreticis, in lacum sunt projecti aquarum. Hieronymus autem de Praga, ætate quidem junior, sed facundia & eruditione, sicut antea diximus, longè præstantior, Joanne combusto, adhuc detinebatur in carcere, hæresi plenus & pertinax, quem Patres summis conatibus reducere ad saniora laborabant varijs modis, & documentis, sed non potuerunt. Videntes tandem, quòd post vincula, carceres, & tot pientissimas admonitiones in sua pertinacia persisteret obstinatus, mortis in eum sententiam dari permiserunt, qualem præceptor, imò seductor ejus Joannes accepisset. Anno itaque memorato 17. die mensis Septembris Hieronymus de Praga Bohemus in hæresi Wicleffistarum pertinax obstinatus, & ad ignem sententialiter condemnatus extra urbem Constantiensem, in eum locum, in quo Joannes fuerat exustus, ducitur, & lætus intrepidusque, ac cantans Salve Regina, concrematur, homo certè doctus facundus & eloquens, cui similem eruditione non habuit Bohemia, si fidem non temerâisset Sacrosanctam atque Catholicam. Cineres ejus lictores in lacum vicinum projecerunt.

Hic Hussitarum amborum finis extitit, hanc mercedem impietatis suæ uterque accepit. Acceperunt posthæc amborum discipuli, quo secretius potuerant, incinerationis locum, & subfodientes terram, pro reliquijs in Bohemiam deportaverunt, quam & ostendunt, & venerantur usque in præsentem diem. Bohemi verò schismatici, doctrinam Joannis & Hieronymi sequentes, Martyrij palmam eis concesserunt non minorem, quam Romani Petro & Paulo Apostolis contribuunt Jesu Christi, quotannis eorum cum suis laudibus memoriam religiosâ uti existimant festivitate in templis venerantes.

Verum

Joannes & Hieronymus ut hæretici ad ignem sunt judicati.

Joannes Huss Bohemus Hæresiarcha Constantiæ comburitur.

Hieronymus à Praga in hæresi pertinax Constantiæ comburitur.

Multa Christianorum
millia perimuntur à
Bohemis
hæreticis.

Hussitarum
triginta
millia communicantes
sub utraque specie
conveniunt.

Theodoricus de
Moers fit
Archiepiscopus
Colonie
annis 48.

Tuicium à
Montensibus
incenditur in
odium Archiepiscopi.

Monasterium Eyfalie
fracta nube totum
fere desolatur.

Verum posteaquam Bohemi Hussitanæ factionis perditissimi homines audiverunt suorum Hæresiarcharum apud Constantiam interitum, irati & commoti sunt, & in Ecclesiasticos ac sanæ doctrinæ viros nimis crudeliter sævientes, multos gladijs, igne, præcipitio, & fustibus necaverunt. Monasteria & Ecclesias in Praga & extra speciosissimas igne submisso funditus destruxerunt; Monachos Sacerdotes & Clericos sine iudicio innumeros perimentes. Wenceslao quoque mortuo, Hussitarum multitudo nimis invaluit, & veros in Regno Christianos gravissimè persecuta fuit; nam Monasterium illud famosissimum, Aula Regia dictum, eorum rabies in fundamentis delevit; in cujus quidem Coenobij Ambitu vetus & novum Testamentum litteris majusculis in tabellis parietibus affixis sumptuosissimo opere integrum fuerat scriptum; convenerunt namque Hussitarum plus quam triginta millia, Ecclesiam Dei persequentes, Tempa omni ornatu spoliantes & destruentes: Sacerdotes Monachos & Laicos sine commiseratione occidentes. Patentibus in campis ornatas posuere mensas, super quibus à Sacerdotibus suis in contemptum Sacramenti sacrum Corpus & Domini sumentes Sanguinem susceperunt. Quanta malorum scaturigo facta sit populo Christiano hæc Hussitarum impietas, nemo scribere sufficit, nemo forsitan non expertus credit. Verum ad præsens de his satis diximus, jam nunc ad alia properemus.

Anno præsignato vicesimâ primâ die mensis Septembris horâ septimâ minuto tricesimo nono post meridiem, nascitur Fridericus postea Imperator, ejus nominis tertius, patre genitus Ernesto Austriæ Duce. Vixit annis novem & septuaginta, de quo inferius ordine suo plura dicemus.

Eodem anno mortuus est Fridericus ex Comitibus de Sarverda, Coloniensium Archiepiscopus anno Pontificatus sui quadagesimo quinto, & in majori Ecclesia Coloniae sepelitur. Post quem Theodoricus ex Comitibus de Moers in Archiepiscopum eligitur, & per Concilium Constantiense confirmatur, Sede Apostolica vacante per biennium à Renuntiatione Joannis atque Gregorij, ut paulò ante diximus. Ordinatus in Archiepiscopum Theodoricus præfuit annis ferme octo & quadraginta, & Ecclesiam valde locupletavit.

MCCCCXVI.

Anno Friderici Abbatis sexto decimo, Indictione Romanorum nona durante Concilio Generali apud Constantiam, facta est inter Theodoricum Archiepiscopum & Cives Colonienses gravis dissensio. Coloniensium verò defensor & auxiliator contra Archiepiscopum fuit annuo conductus stipendio Dux Montensis, qui missis equitibus villam Tuiciensem, quæ ad Rheni fluentia in opposito urbis Coloniae sita est, incendio fecit cremari, ne præsidium in eam locaret Archiepiscopus ad expugnationem Civitatis.

Eodem anno nubes quâdam nocte in aëre divisa, sive resoluta subito cecidit super oppidum Monasterij Eyfalie dictum in Territorio Ecclesiæ Treverensis cum impetu, dormientibusque cunctis aquarum incurfus portas cum muro & ædificijs pluribus dejecit, domos cum hominibus multis subvertit, majorémque oppidi partem cum inhabitantibus delevit.

Anno prænotato Sigismundus Rex in Concilio generali apud Constantiam personaliter existens, crematis jam igne Hæresiarchis Joanne Huss

Hufs & Hieronymo; metuensque ne Hussitarum error, quem per Bohemiam contra divitias & honores Cleri simul & Ecclesiasticam dignitatem prædicaverant, in omne tandem Germaniæ serperet Regnum, summis conatibus laborabat, ut novam Cleri quandam introduceret reformationem. Sunt qui scribant, eum non satis in hac reformatione synceram pro Sacerdotibus mentem habuisse ad finem, quod ex eo patet libello, quem Fridericus quidam ejus minister Hussita potius quam Christianus, Cleri hostis & adversarius in lingua theutonica nomine ipsius Sigismundi Regis composuit, & reformatorium Cleri prænotavit, in quo modum destruendi Ecclesiam & Clerum omnem potius, quam reformandi commendavit. Verum Patres & Domini Cardinales, Episcopi & cæteri fidelium Rectores, qui aderant, considerantes, quod propositus reformandi modus, omni Clero & maximè Prælati utramque Jurisdictionem habentibus esset in omnimodam destructionem citò & indubitanter futurus, unanimi consilio Regis contradixere proposito, qui ex abundantibus sub reformationis prætextu intenderet facere mendicantes, quasi non fuerint olim in Ecclesia sancta Dei plures & sine numero Pontifices, Episcopi, Abbates, Prælati, Sacerdotes & Clerici, quorum sanctissima vita & conversatio in medio, ut ita dicam, divitiarum relucens, Evangelicam populo fidei ostenderit perfectionem. Ut verò importunitatem Regis vincerent ratione, dixerunt reformationem Cleri non posse fieri, nisi prius & Presbyteri Papam, & caput haberet Ecclesia. Fuerunt multi sæculares & laici, quorum corda incenderat avaritia, qui ut bona Clericorum, Hussitarum exemplo, suis applicare usibus potuissent, magnis apud Regem precibus instabant, consulentes, ne inchoatum opus Reformationis intermitteretur. Mallent enim hi petrones iniqui ministros Ecclesiæ mendicos esse, quàm divites, non Deum sed bona Clericorum avidè sitientes. Unde sicuti ex memorato reformationis clarè patet libello, Regis intentio fuit, S. Pontifici, Cardinalibus, Episcopis, Abbatibus, Monachis & Clericis legem ad necessaria hujus vitæ possidenda restrictam constituere, & unicuique pro conditione sui statûs certam pecuniarum summam in annuos sumptus assignare. Quicquid autem superesset Ecclesiæ reddituum, fisco importaretur communi, & in usus servaretur bellicos contra Turcas Christi adversarios pugnandi.

Modus re-
formandi à
Rege pro-
positus non
placuit
Concilio.

Laicorum
Avaritia
Clerico-
rum bona
rapere con-
cupivit.

Anno igitur prænotato videns Rex Sigismundus, quòd Concilium in ejus subdolum Reformationem non veller præbere consensum, donec novus crearetur Pontifex, cujus auctoritate fierent omnia, necessariò duxit negotium differendum. Sublatis autem duobus de Papatu contendentibus, Joanne & Gregorio, tertius in quo major apparebat in abrogando difficultas, restabat Petrus de Luna, Benedictus tertius decimus in sua obedientia nuncupatus. Sigismundus igitur tollendi schismatis, atque uniendæ pacis Ecclesiæ ardentissimus sollicitator, assumptis aliquot Oratoribus Concilij ad Reges Hispaniæ, Arragoniæ, Galliæ, & Angliæ Benedictum sequentes in propria persona vadit, singulos per Ordinem rogat, ut abdicent Benedictum, Concilium sequentes.

Rex Sigis-
mundus
pro schis-
mate auge-
rendo plu-
rima pera-
gravit Re-
gna.

Reges Regi consentientes rogati, cum audissent Benedictum in sua opinione pertinacem, qui nullâ poterat ratione moveri ad cedendum, licet prius juraverit, quòd alijs duobus renuntiantibus, & ipse sine mora

X x

cedere

cedere vellet, adhærent Concilio, & illum ut ſchiſmaticum abjurant. Hujus Rei nuntius cùm ad Concilium à Rege miſſus Sigifmundo perveniſſet, mirum in modum Patres lætificavit, qui Deo gratias magnificè retulerunt. Ipſe autem Rex aliquandiu poſt hæc in Gallia & Anglia remoratus eſt, cupiens ad concordiam revocare, quamvis non potuit, Reges diſſidentes. Interea nihilominus continuabatur Concilium non obſtante Regis abſentiâ, ſeſſionéſque publicæ in Eccleſia celebrabantur, & fiebant omnia, quæ neceſſaria negotiorum expeditio requirere videbatur in nomine & virtute Spîritus Sancti.

MCCCCXVII.

Anno Friderici Abbatis Hirſaugiani ſeptimo decimo. Indictione Romanorum decima, Conſtantiæ adhuc durante Concilio triceſima die menſis Januarij, Sigifmundus Rex, peragratis pro unionem faciendâ Eccleſiæ, Regnis Galliæ, Hiſpaniæ, Arragoniæ, Angliæ, alijsque provincijs multis peracto feliciter negotio Conſtantiâ reverſus ingreditur, & à Concilio magnâ ſuſceptus reverentiâ ſimul & ingenti lætitiâ collaudatur. Et merito quidem omni laudandus eſt tempore, qui tantos itinerandi labores, totque impenſas, quales ante eum nullus fecit, pro Eccleſiæ bono Catholicæ ac reformanda unitate communi, ſubire minimè unquam, recuſavit.

Negotium
Petri de
Luna olim
Papæ, tra-
ctatur in
Concilio.

Poſterâ die Rex ingreſſus Concilium, legationis ſe proſperum habuiſſe iter, litteras adhæſionis Regum firmiſſimæ in medium repoſuit, oratoréſque eorum brevi ad Concilium venturos prænuntiavit. Omne Concilium in quinque fuit nationes diviſum, quarum auctoritate cuncta gerebantur. Poſtquam igitur Benediſtus antea in Concilio Piſano deſiſtus, pertinax in ſua rebellionem permanere compertus eſt, gerens ſe Papam, cùm non eſſet, perdurâſque in ſua ſententia immobilis, cæperunt Patres de Concilio negotium ejus maturius diſcutere, & de abrogatione iterum tractare.

Papa Bene-
dictus in
Concilio
iterum de-
ponitur &
ſchiſmaticus
decla-
ratur.

Anno igitur Dominicæ Nativitatis prænotato, decimo octavo die menſis Martij, in quadreſima, poſteaquam Patres in Concilio materiam & negotium Petri de Luna quandam Benediſti tercij decimi Papæ, dudum ut diximus, in ſynodo Piſana Generali abrogati, cum ſumma diligentiâ examinando diſcuſſerunt, nationum omnium conſenſu ſententiâ in eum protulerunt. Accenſis ergo & extinſtis in majori & ſingulis Conſtantiæ templis ex more candelis pulſatisque campanis, rejeſtis rationibus omnium, qui cum eo ſentire videbantur (erant autem pauci) Petrus de Luna iterum privatur Pontificatu, auctoritate totius Concilij, & veluti ſchiſmaticus & hæreticus condemnatur, anathematizatur & publicè denuntiatur. Nihilominus Apoſtolica Sedes, ab illo die adhuc vacavit menſibus ſeptem, atque diebus viginti, uſque ad feſtum S. Martini, ut per ordinem dicemus.

Omnes no-
ſtri Ordinis
Abbates
Provinciæ
Mogunti-
næ à Con-
cilio citan-
tur.

Eodem anno Patres de Concilio Conſtantiënſi memorato, conſiderantes ſacroſanctum Ordinem noſtrum ſub norma Divi Legislatoris Monachorum Benediſti (de quo ſancta Mater Eccleſia tot olim habuit Romanos Pontifices, tot Cardinales, Archiepiſcopos, Epicoſos Prælatos & Monachos doctrina & ſanctitate inſignes) nimiam vivendi licentiâ collapſum, & totum penè miſerabiliter in utrôque ſtatu deſolatum, ex eo maxi-
mè

mè quòd à multis retro annis Capitula provincialia jure præcepta celebrari de triennio in triennium fuerint intermissa, neglectæ Visitationes, & nonnulla in Monasterijs Observantiæ Regularis servata integritas. Consulentes igitur Ordini Patres, & cupientes monasticam reformare Observantiam diu nimis collapsam, diem celebrandi Capituli in Cœnobio Petri domus Constantiæ determinarunt ultimam Februarij ad quod omnes & singulos Abbates memorati Ordinis Provinciæ Moguntinæ citarunt sub poena privationis Abbatialis & cujuslibet alterius dignitatis, ni comparerent.

Hæc autem sunt nomina Dioecesium Provinciæ Moguntinæ simul & Monasteriorum Ordinis, quæ sub eis constructa noscuntur, quorum Abbates ad Capitulum auctoritate Concilij fuerant citati. In Dioecesi Moguntina illo tempore ista fuerunt Cœnobia; Hirsfeldia, Selgenstatt, S. Jacobi prope Moguntiam, Spanheim, S. Joannis Baptistæ in Ringavia, Reinhausen, Bursfeldia, Northeim, Breittenavve, Steina, Hasungen, S. Petri in Erfordia, Salfeldia, Reinhartzpronna, Homburg, Gerode, S. Jacobi Scotorum in Erfordia, Cella Paulina, Oldesleven, S. Albani prope Moguntiam, in quo modo sunt Canonici, Bliedenstatt, quam nunc etiam inhabitant Canonici.

Nomina
Dioecesium
& Monasteriorum
Ordinis
Provinciæ
Moguntinæ.

Moguntina
Dioecesis.

In Dioecesi Spirensi sunt Hirsburgia, Wissenburg, Lympurg nunc exustum, Gozavve, Odenheim, in quo Monachi apostatarunt ab Ordine nostrâ ætate, & postea in oppidum Bruchsal translati sunt, Hunsheim jam sunt Canonici, Clingenmünster, cujus Monachi abjecto habitu similiter apostatarunt ab ordine.

Spirensis.

In Dioecesi Herbipolensi Monasteria sunt ista. Sancti Stephani in Civitate, Sancti Jacobi in Suburbanis, cui hodie præsum inutiles, Schvvarzach, Theris, Murhart, Uraugia, Schluchtern, Amerbach, Fulda, Neustatt, Pantz, Veiolstorff, Steinach, Monichaurach, Monichroten, S. Burchardi, jam sunt Canonici, Camberg similiter abjecto habitu recesserunt ab Ordine.

Herbipolensis.

In Dioecesi Augustensi. Sancti Udalrici in Civitate, S. Crucis in Werdea, Elchingen, Lorch, Dekingen, in Faucibus, Ottenbeuren, Neresheim, Dierhaupten, Yrse, Fultenbach, Prenzahausen, Benediktenbeuren, Bezelspronna, Elvvangen, quod apostatarum Monachis hodie Canonici occupant.

Augustensis.

In Dioecesi verò Constantiensi Monasteria sunt Ordinis, S. Galli, S. Gregorij in Mure, Campidonense, S. Blasij, Alpenbach, Sanctæ Mariæ ad Eremitas, Duplicis aquæ, id est Zvvifalten, Sanctorum Petri & Pauli in nigra sylva, Rinaugia, Isne, Steina, S. Ruperti, S. Marci in Augia majore, Petri domus in Constantia, Bregantium, Schaffhausen, Ochsenhausen, Wiblingen, S. Joannis in Turtal, in Truba, in Fischingen, Blaubeuren, Weingarten, Montis Angelorum, in Walseinhausen, Cœnobia sunt Ordinis nostri numero sex atque viginti.

Constantiensis.

In Dioecesi Argentinensi. Schutera, Schvvarzach, Gengenbach, Sanctæ Walpurgis, Mauri Monasterium, Ebersheim Monaster, Erenheim Monaster, Altorff, Hugshoffen, Selz apostatæ nunc, Neuvieler similiter apostatæ.

Argentinensis.

In Dioecesi Eichstattenfi quinque sunt Ordinis nostri Monasteria, Castellense, Wilzburg, Blankenstetten, Heidenheim, Wernizhausen similiter,

Eichstattenfis.

Curienfis
Dioecesis.

In Dioecesi Curienfi, Monasterium Differtinense, Monasterium Fabariense vulgariter Pfeffers, sanctæ Mariæ in Vinstgavve, S. Joannis.

Halberstat-
tenfis.

In Dioecesi Halberstattensi Saxoniae, S. Ægidij in Brunschvigg, in Luthera Regali, Husburg, Isenburg, Hildensleben, Eltersdorff, nunc Cella Mariæ, Rynsdorff, Wimmelburg, Göseck, Ballenstetten, Conradisberg, quod nunc inhabitant Carthusienses, illo tempore adhuc Ordinis nostri fuit.

Verdenfis.

In Dioecesi Verdenfi juxta Verderam fluvium in Saxonia duo sunt Ordinis nostri Monasteria tantum S. Michaelis in Lünenburg & in Oldenstat.

Hildeshei-
menfis.

In Hildesheimensi quatuor sunt. S. Michaelis in Civitate, & Gerardi, Ringelheim & Clusenfe.

Padelbron-
nenfis.

In Dioecesi Padelbronnensi Abtinhoffen in Civitate, Corbeia, Hulmershausen, Mariæ Monasterium, Flechtorff, numero Cœnobia sunt quinque.

Bamber-
genfis.

In Dioecesi Bambergensi exempta, Monasteria sunt quatuor tantum, quæ Provinciæ nostræ per Benedictum Papam XII. in Extravagante, quæ incipit, summi Magistri dignatio, dudum sunt adjuncta; Mons Monachorum, Michelsfeld, S. Ægidij Norinbergæ, Wissenau.

Worma-
tienfis.

In Dioecesi verò Wormatiensi, Moguntino similiter Archiepiscopo, ut Metropolitano subjecta, nullum habemus Monasterium, præter duo Monialium.

Igitur per Concilium Generale citati ad Constantiam omnes præscriptorum Monasteriorum Ordinis nostri Abbates pro celebrando Capitulo Provinciali, quod multis annis in Moguntina provincia, sicut & in alijs Germaniæ omnibus neglectum fuerat & intermissum, Abbates qui potuerant, proprijs convenerunt in personis; qui autem legitimo detinebantur impedimento, procuratores suâ vice miserunt sufficientes.

Capitulum
Ordinis in
Constantia
celebratum
est.

Anno itaque prænotato, ultima die mensis Februarij Sede Apostolica vacante, Constantiensi durante Concilio, in unum convenientes Moguntinæ Provinciæ Abbates in Monasterio Petri domus in Civitate ipsa Constantiensi, diu intermissum celebrare Capitulum. Pro cujus initio præsidentes quatuor à Concilio fuerunt Abbates depurati, Ludovicus videlicet Trenorchienfis Cœnobij Abbas Cabillonensis in Gallia Dioecesis, & Thomas Eboracensis Monasterij Abbas, cujus & Dioecesis erat. Hos duos alienigenas Concilium præposuit nostratibus propterea, quòd ex longa consuetudine in celebrandis Capitulis fuerunt experti, ut formam nostris darent & modum, quemadmodum & Innocentius olim Papa III. in Concilio statuerat generali, ut libb. III. *De statu Monachorum, capitulo*: In singulis mandans, ut Ordinis nostri Abbates, in principio hujus Novitatis, duos advocarent de Ordine Cisterciensium, à quibus modum & formam discerent celebrandi Capitulum. His à Concilio fuerunt adjuncti è nostris Sifridus Abbas in Elvvangen Augustensis Dioecesis, & Joannes Abbas Monasterij S. Georgij Constantiensis Dioecesis. His quatuor præsidentibus inchoatum celebratum & consummatum fuit Capitulum Ordinis nostri primum in Constantia.

Abbates S.
Georgij &
in Elwan-
gen fuerunt
Compræsi-
dentes.

In hoc Provinciali Ordinis nostri Capitulo Abbates multi fuerunt præsentés, inter quos nonnulli Zelum Dei habentes, summo studio & maximâ diligentia, pro institutione Regularis observantiæ laborantes desudarunt,

darunt, quibus Patres de Concilio assistentiam ad omnia necessariam præstiterunt. Per modum igitur Constitutionum imprimis multa providè satis & utiliter decreverunt, quæ non minus ad Reformationem statûs Monasteriorum temporalis, quam spiritualis accommodata videbantur; Regulam namque S.P.N. Benedicti per singula Capitula inspicientes ubique Abbatum & Monachorum vitam, & mores invenerunt esse contrarios, novis Constitutionibus necessaria apposuerunt remedia. Quas quidem Constitutiones dudum jussu Præsidentium à tempore memorati Capituli usque ad annum Dominicæ Nativitatis 1493. per Capitula Ordinis Provincialia xxviii. annis septuaginta sex celebrata in diversis locis abbreviantes, in unum volumen comportavimus; conjungentes ei & visitandi formam, & modum celebrandi Capitula, quæ sunt impressa.

Edictis autem in memorato Capitulo statutis pro reformatione Ordinis necessarijs, & Concilij auctoritate confirmatis, omnes tunc præsentés in eo Abbates jurare in animas suas, Procuratores verò absentium in eorum animas, quorum erant substituti, similiter Concilij auctoritate jurare & promittere compulsi sunt, quòd propositam, conclusam & litteris commendatam in eodem Concilio simul & Capitulo, Regularis observantiæ Reformationem in se & Monachis suis infra annum admittere, & fideliter deinceps custodire & praticare, nec ab ea temere in perpetuum recedere velint & debeant, sub poena depositionis ab omni Jure & dignitate Abbatiali.

His & cæteris omnibus de consuetudine agendis in Capitulo memoratoritè præmissis apud Constantiam in Monasterio Petri domus nuncupato trans pontem in suburbio Civitatis, post editionem statutorum, præscriptamque datam & juratam ab omnibus reformationis formam intra annum suscipiendam, & cum effectu prædicandam in singulis Monasterijs sæpè nominatis, per omnes memoratæ Provinciæ Dioceses, certi sunt deputati Visitatores ex Abbatibus Zelum Dei & observantiæ habentes, qui commissæ sibi perlustrantes Cœnobia, status singulorum Capitulo referant futuro. Deinde Præsidentes mandato Concilij Generalis decreverunt, celebrationem futuri Capituli non differendam in triennium, sed proximo anno immediatè tunc sequente, apud Moguntiam in Monasterio S. Albani Mart. fore anticipandam, ad videndum, qui Abbates jramento non satisfecerint de suscipienda reformatione infra annum, & ut negligentes ad eam per Censuram compellerentur Ecclesiasticam. Nominati sunt etiam in ipso Capitulo Abbates, qui debeant in futuro præsidere videlicet Abbas Fuldensis Herbipolensis Diocesis, Campidonensis Constantiensis Diocesis, S. Udalrici in Augusta, ejusdem Diocesis, & Abbas in Reichartsbronna Moguntinæ Diocesis, nec minus & alij Officiales in Capitulo deputati, ut sunt Missæ cantator sollemnis, Concionator sermonis, Promotor Ordinis, & quis absentium debeat recipere ac justificare procuraciones, quem nunc Thesaurarium Capituli usitato vocabulo nuncupamus. Posthæc in promulgatione culparum eorum, qui comparuerunt, Charitatis Ordine servato, injunctisque pro modo culpæ satisfactionibus cum absolutione Jurisdictionis Ordini concessa, Benedictio data est, à Præsidente vocali pro itinerantibus consueta, & in sua singuli redierunt.

Forma Reformationis datur omnibus per modum Constitutionis.

Joannes Trithemius Abbas abbreviat statuta.

Visitatores per singula Monasteria Provinciæ deputantur.

Moguntia pro loco futuri Capituli deputatur à Concilio.

Fridericus
Abbas Hir-
saugiæ fuit
in Concilio
Constantien-
si.

Fridericus Abbas hujus Monasterij Hirsaugiensis à præfato Concilio Constantiam vocatus, ut antiquæ & famosissimæ Abbatiæ Princeps multo tempore interfuit non sine impensis magnis; qui cum interesset celebrationi Provincialis Capituli, audirétque novas Concilij simul & antiquas Patrum Constitutiones, nec non sermones exhortatorios plures doctissimorum virorum, qui præcepto Concilij verbum Reformationis in medio loquebantur Abbatum, non mediocriter corde compunctus, supra assumenda infra annum Reformatione conclusa non invitus, sed spontaneâ voluntate, atque libenter cum alijs juravit.

Castellen-
sium Re-
formatio sum-
psit initium
à Concilio.

Erat enim homo convenientiæ bonæ, Deum timens, & cupide audiens monita salutis. Duabus igitur movebatur causis sive rationibus, quod conclusam in Capitulo, atque juratam ab omnibus Reformationem animo suscipere delectabatur volente atque promptissimo: quarum prima fuit; consideratio periculi animæ propriæ: secunda verò memoria Hirsaugianæ reformationis antiquæ. Sed reversus ad Hirsaugiam post finem Concilij Reformationem conclusam & juratam, suis Monachis sæpius cum lachrymis ingemiscendo proposuit; qui unâ sententiâ omnes pertinaciter restiterunt, unde nihil potens proficere cum subditis, se reformans Deo negotium commisit; veruntamen non fuit ex toto infructuosus pro Reformatione Ordinis nostri labor iste Concilij, quamvis non reduxerit ad observantiam Monachos omnes. In tribus etenim Monasterijs observantia disciplinæ Regularis ab illo tempore multum convaluit: & plura per successum Monasteria reformavit. Nam ut supra diximus, anno Friderici Abbatis quarto, Reformatio Castellensis incæpta per Abbatem Ottonem, vires & robur magnum suscepit à Constantienſi Concilio, & in multa per successum temporis Monasteria succrevit, licet & in Castello, & in alijs iterum pene tota defecerit.

Et Mellicen-
sium.

Et Bursfel-
densium.

Notandum verò, quod Concilium Constantiense non solum Abbatibus Moguntinæ Provinciæ celebrationem triennalis indixit Capituli, sed mandavit id ipsum cunctis alijs etiam Abbatibus omnium provinciarum Germanici Regni. Cœperunt & illo tempore in omnibus Germaniæ provincijs intermissa diu iterum celebrari Capitula, visitationes Monasteriorum frequentari, & plura in diversis Dioecesibus reformari Cœnobია. Est Monasterium nostri Ordinis Mellicense juxta Danubium in Austriæ Ducatu, non ultimæ reputationis & formæ, cujus instauratio disciplinæ multa per Austriam & Bavariam Monasteria laudabiliter reformavit, licet postea cum tempore plura eorum ut hodie cernimus, in pristinam sint relapsa deformationem. Reformatio autem quæ nomen ex loco primordij sumpsit, Bursfeldensis omnium celeberrima, quale his temporibus habuerit initium, quàm breviter & veraciter poterimus ad notitiam posterorum, scripturæ testimonio referemus. Cum anno prænotato sicut diximus, omnes Provinciæ Moguntinæ Abbates à Concilio fuissent citati ad Constantiam, affuit inter procuratores absentium, Monachus quidam nomine Joannes de Monasterio Rheinhausen Moguntinæ Dioecesis à suo Abbate missus ad Concilium. Is cum vidisset Zelum & diligentiam non minus quorundam Abbatum præsentium in Concilio quàm Patrum ipsius synodi generalis, atque labores, quos pro reformatione Ordinis nostri faciebant, audissetque sermonibus multis à doctissi-

mis

mis Viris, quam periculosum sit Monachos contra Regulam Claustralium usque ad mortem in deformitate vivere, & jurasset in animam sui Abbatis Rheinhausenfis, à quo fuerat missus, de suscipienda infra annum, contremuit, & mente compunctus illustratione divinâ, nihil magis quàm satisfacere promissis cogitavit. Reversus post celebrationem Capituli ad Monasterium suum, quæ & qualia fuissent apud Constantiam dictâ, ordinata, & conclusa simul atque jurata, per ordinem Abbati & Confratribus suis cuncta singillatim aperuit, & viribus totis ut Reformationem assumerent, intensius rogavit. At illi hominem in primis coeperunt irridere; postea verò perseverantem in proposito etiam contumelijs & opprobrijs afficere: *Quid inquit, ad nos tua pertinent juramenta? si multa promissisti aut jurasti, nihil ad nos; tu videris quomodo satisfeceris.* Cumque hæc multis continuarentur diebus, cerneretque Monachus ille devotus, quòd nihil omnino posset efficere, pro sua sollicitus anima, remedium aliud coepit mente cogitare.

Dux erat illo in tempore Brunsvvicensis, nomine Otto, cujus uxor fuit soror Landgrafij Thuringiæ, mulier Christo multum fidelis atque devota, non procul à Rheinhausen in oppido Gamundia suo cum Duce. Hanc Monachus ille præfatus accedens, omnia quæ habebat in corde suo, coram ea exposuit, & ut cooperari dignaretur ad juratam in Concilio Reformationem propter Deum, quàm humillimè rogavit. Cujus desiderio sancta mulier congratulans, omnia se pro viribus acturam promisit, quæcunque postulavit. Contigit interea Monasterij Abbatem in Clusa mori, quod mox ut mulier devota cognovit, egit apud maritum suum Ducem Ottonem, quòd sæpe dictum Joannem Monachum de Rheinhausen Abbatem præfecit Monasterio Clusensi. Hildesheimensis Diocesis. Ordinatus Abbas Joannes pauper Monasterij penè desolati, omne studium adhibuit, quo & Fratres, & locum in utròque statu ad Regulæ puritatem informare potuisset. Sed grave nimis est, in mente consueta vitijs, semina plantare virtutis sine gratia Dei speciali: non ferentes austeritatem Rectoris Monachi perversi, omnes paulatim ab eo recesserunt. At ille collectis Novitijs paucis (plures enim nutrire non potuit) & se & illos ad Regulæ puritatem instituit, & in magna paupertate conversatus. Deo in omni sanctitudine ministravit. Vacabat interea Monasterium S. Thomæ Apostoli, prope villam, quæ Bursfeld ab olim fuerat nuncupata (sed hodie non comparet) Moguntinæ Diocesis, extremâ inopiâ & pauperie desolatum, in quo unicuique tantum erat Monachus, cui ut ferunt, vacca unica ministrabat victum, censibus cunctis ab antea per Monachos turpiter distractis. Ecclesia straminibus male contexta, stabulum fuit adventantium pecorum, quæ anno Dominicæ Nativitatis millesimo nonagesimo octavo ab Henrico Northeimensi Comite erat fundata. Deo carentium lucidus in ipso Chorus Monachorum. Verum quia locus est in solitudine, aquis & nemoribus dives, placuit Joanni memorato Abbati de Clusa, quietis amore transire ad Bursfeldiam, & inchoatam deinceps ibidem continuare sanctam Ordinis Reformationem. Accedente igitur consensu Ducis Ottonis, Monasterio Clusensi relicto, ad Bursfeldiam Joannes Abbas cum paucis Monachis suis se contulit, & ibi sanctam, quam apud Clusam inchoaverat, Reformationem in maximâ paupertate usque ad mortem laudabili perseverantia

Joannes Monachus de Rheinhausen pro Reformatione, Ducis implorat auxilium.

Monasterium Bursfeldense illo tempore fuit pauperrimum.

Joannes Abbas Clusam dimittit, & venit ad Bursfeldiam cum suis.

Joannes
Rode Ab-
bas S. Mat-
thiæ Tre-
verſis re-
formator.

rantia continuavit; erant enim ambo Cluſa videlicet ſimul & Bursfeldia, in extrema paupertate conſtituta, in tantum, quod nemo ſpem Reſtitutio- nis eorum habere videretur. Sed ubi Regnum Dei primum in veritate quaeritur, omnia hujus vitæ neceſſaria divinâ ordinante Providentiâ copioſè adijciuntur. Fuit in diebus illis Abbas Monafterij S. Matthiæ apud Treviros, Joannes Rode, vir doctus & magnæ Religionis, quem Otto Trevirorum Archiepiſcopus de Carthufia extractum, noſtri Ordinis induerat habitu, in eum ſcilicet finem, ut præſatum utrôque in ſtatu reformaret Cœnobium. Hic inprimis Monafterium ſuum præſatum S. Matthiæ, non ſine maximis laboribus, periculis & inſidijs eorum Monachorum, quos deformatos in eo reperit, ad Regularis vitæ obſervantiam reformare ſtudit, conſtitutiones non minus laudabiles, quam neceſſarias edidit, & receptis ad Ordinem Novitijs, Conventum optimè reformatum brevi adunavit.

Quatuor
Monachi à
S. Matthiæ
ad Bursfel-
diam miſſi.

Hujus præſtantiffimi viri reformationem vitam & famam audiens Joannes ſupradictus Abbas Bursfeldenſis, ad eum pedibus Trevirim venit cum litteris ſupplicatorijs Ducis Brunſchvicenſis Ottonis; à quo eſt magno ſuſceptus gaudio, & quidquid voluit impetravit; veniens enim vir ſanctus ad Treverim, laudabilem Joannis Rode Abbatis institutionem palam vidit; vitam quoque tam paſtoris quam ſubditorum Regulæ conformem atque ſanctiſſimam experimento didicit: conſtitutiones & ceremonias ab eo conſcriptas pro conſervatione Regularis Obſervantiæ legit & collaudavit. Rogavit itaque Abbas Abbatem, Joannes Joannem pauper divitem, Bursfeldenſis Trevirenſem, litterarum Ducis auxilio ſuffultus, ut ſibi pro novæ Reformationis complemento fratres quatuor bonæ conſtitutionis adjungeret, & eas quas prudenter fecerat conſtitutiones reſcriptas communicaret. Cujus ſancto deſiderio venerabilis Abbas Joannes Rode favorabiliter conſentiens, ſuas ei conſtitutiones libentiſſimè contulit, & fratres quatuor adjunxit. Ex eo tempore paulatim obſervantiæ Regularis diſciplina in Bursfeldiam à S. Matthia Trevirorum tranſuſa, mirabiliter creſcere & augmentari cœpit, atque in paucis annis multa Ordinis noſtri Monasteria, per Saxoniam, Franciam Orientalem, Turingiam, Sueviam, Treverenſes, Argentinenſes, Rhenenſes, Colonienſes, Friſiam, Weſtfalliam, & alias Germaniæ Provincias reformavit. Audientes enim tam ſæculares quam ſpirituales per Germaniam totam Principes, devotam atque ſanctiſſimam Bursfeldenſium Monachorum converſationem, & inprimis maximè per Saxoniam, omnes ſubjecta ſibi Monasteria noſtri Ordinis ad imitationem eorum ſanctam fecerunt reformari. Crevit in brevi numerus Monasteriorum ex Bursfeldia reformatorum, & in cunctis Germaniæ finibus eorum ſancta converſatio laudibus erat celebrata, nec quiſquam de eis malè poterat loqui, niſi reprobus eſſet, quippiam mali. Primum ex Bursfeldia Monasterium eſt reformatum Cluſa, deinde Rheinhaufen, poſtea Northeim & quædam alia; quorum ordinem vel tempus reformationis enarrare per ſingula, nihil conducit hitoriæ, quorum ſiquis vel nomina & ſeriem ſcire voluerit, acta Capitulorum annalium revolvat, in quibus omnium denotantur Monasteriorum Capitulo Incorporationes.

Ex Bursf. l
dia refor-
mantur
paulatim
multa Mo-
nasteria.

Reformatione

Reformatione autem de Bursfeldia per certa Ordinis nostri Monasteria paulatim diffusâ Patres illorum Abbates, viri sanctissimi, timentes, ne cum tempore in pristinas Monachi successores relaberentur difformitates, de remedio maturâ deliberatione habuerunt consilium. Placuit ergo in communi omnibus, ut unam inter se confœderationem seu unionem facerent fraternæ ac mutuæ charitatis, cui se Abbates reformati simul & in futurum reformandi subijcerent, & sub juramento fidelitatis perpetuò unirent. Hujus unionis sanctæ institutionem Pius confirmavit Papa II. & multis eam privilegijs ac libertatibus, Apostolicâ auctoritate, cumulavit. Constitutione quoque perpetuâ sanxerunt primi Ordinis nostri sub unione memorata Bursfeldensium ferventissimi Reformatores, quod singulis annis in unum debeant convenire locum ipsius unionis cuncti Abbates, ad celebrandum annale Capitulum pro conservatione sanctæ Reformationis memoratæ. Hujus quoque annalis Capituli necessariam celebrationem Pius Papa prædictus, simili auctoritate confirmavit. Ab eo tempore celebratio Capitulorum annalium cæpit, & continuatur usque in præsentem diem.

Itaque Joannes memoratus ex Rheinhausen Monachus Abbas in Bursfeldia, divinâ sine dubio Providentiâ factus vir magnæ Religionis & sanctæ conversationis, primus sub hac unione reformator, collapsum in Saxonia Ordinem nostrum mirificè instaurans sublevavit. Eo tandem feliciter mortuo, successit in Abbatia Bursfeldensi Joannes de Hagen, vir & ipse non minus Religiosus, quàm doctus, qui Reformationem inchoatam laudabiliter continuavit, & plura Coenobia reformavit. Moritur autem undecimo die mensis Augusti anno Domini MCCCCXLIX. Post quem Theodoricus in Abbatia succedens præfuit annis XVI. Cui successit Joannes, & præfuit annis similiter sedecim, homo senex, Zelosus pro regulari disciplina, & Christo multum devotus. Post hunc in Abbatia Bursfeldensi successit Henricus, qui hodie præest in annum duodecesimum, Zelator prudens Ordinis, pius & integerrimæ conversationis.

Nomina Monasteriorum Ordinis nostri, quæ per annos jam ferè nonaginta ex fonte Religionis Bursfeldianæ sunt reformata, huic operi nobis placuit inferere, propterea quod posteritati eorum cognitio aliquid posse conducere videatur. Tempus & Ordinem, quibus unumquodque reformationi colla submisit, annotare non potui. Sed in genere ut occurrebant memoriæ quæque assignavi, principium sumens à Diœcesi Moguntinensi. Primum igitur omnium in Moguntina Diœcesi Monasterium reformatum Bursfeldia fuit, ex cujus institutione sequentia observantiam susceperunt. Monasterium Rheinhausen, Monasterium in Clusa, Monasterium in Northeim. Monasterium S. Petri in Erford, Monasterium in Homburg, Monasterium S. Jacobi prope Moguntiam, Monasterium S. Joannis in Ringavia, Monasterium S. Martini in Spanheim, Monasterium B. Mariæ in Gerode, Monasterium in Oldesleben, Monasterium in Selgenstatt, Monasterium in Reinhartzpronna, Monasterium in Staina, Monasterium in Breydenavve. Monasteria reformata Moguntinæ Diœcesis sunt XIV.

In Diœcesi verò Spirensi tempore primum est reformatum hoc præfens Monasterium Hirsaugiense, de cujus instauratione suo tempore dicemus.

Unio Bursfeldianæ Reformationis confirmatur à Papa.

Abbates Bursfeldenses, numero quinque ab initio Reformationis.

Nomina Monasteriorum ex Bursfeldia reformatorum.

In Diœcesi Moguntina sunt quatuordecim.

In Spirensi quatuor.

cemus. Monasterium S. Mariæ in Golzavve, Monasterium in Wiſſenburgo, Monasterium S. Crucis in Lympurg, quod Comes de Liningen ante hoc ſeptennium incendio ſubvertit, & ideo in Wachenheim reſident Monachi.

In Diœceſi
Herbipolenſi
ſeptem.

In Diœceſi Herbipolenſi reformata ſunt iſta. Monasterium S. Proto-Martyris Stephani in Civitate, Monasterium S. Jacobi transpontem in ſuburbanis, Monasterium Schvvarzach, Monasterium Uraugienſe, Monasterium in Monichaurach, Monasterium S. Michaelis prope Veiodorff. Monasterium Monichroten, ſunt reformata numero ſeptem.

In Bambergenſi
unum.

In Diœceſi Babenbergienſi exemptâ, reformatum eſt ſub unione Bursfeldenſi, unicum duntaxat Monasterium S. Michaelis Archangeli in Monte Monachorum extra mœnia Civitatis, in quo S. Otto Episcopus jacet.

In Conſtanti-
enſi
unum.

In Diœceſi Conſtantiensi reformatum eſt unicum tantum Monasterium S. Benedicti Abbatis in Alperſpach, in quo Caput ejuldem Sanctiſſimi Legislatoris noſtri habetur, & facit multa miracula ſuper dæmoniacis hominibus.

In Argentin-
enſi tria.

In Diœceſi Argentinensi reformata ſunt inſtitutione Bursfeldenſium Monasterium B. Mariæ ſemper Virginis in Schuttera, Monasterium in Hugshofen, & Monasterium in Eberſtein. Hæc duo Cœnobia reformavit anno præterito Joannes Wedel ex Monacho hujus Monasterij Hirſaugienſis primus in obſervantia Bursfeldenſi Abbas in Schuttera.

In Halberſtati-
enſi
novem.

In Diœceſi Halberſtatenſi reformata ſunt, Monasterium in Huſburg, Monasterium in Luthera regali, Monasterium in Uſenburg, Monasterium in Hildesleben, Monasterium Cellæ Mariæ prope Eltersdorff. Monasterium Reinsdorff. Monasterium in Wimmelburg, Monasterium in Ballenſtatt, & Monasterium in Göſeck, numero Cœnobia ix.

In Werden-
ſi unum.

In Diœceſi autem Werdenſi provinciæ Moguntinæ unicum eſt reformatum Ordinis noſtri Monasterium Aldenſtatt, ſeu Verus Uſen nuncupatum ſub unione, Capitulo & obſervantia memorata Bursfeldenſium.

In Hildesheimenſi
quatuor.

In Diœceſi Hildesheimenſi reformata ſunt iſta. Monasterium S. Michaelis in Civitate, Monasterium S. Godhardi prope Civitatem, Monasterium in Ringelsheim, & Monasterium in Cluiſa, ſunt numero iv.

In Padelbronn-
enſi
quatuor.

In Diœceſi Padelbronnensi reformata ſunt, Monasterium Abdinckenhoffen in ipſa Civitate, Monasterium B. Mariæ, dictum Mariæ Monſter. S. Viti Martyris in nova Corbeia, Monasterium in llechdorff, numero ſunt quatuor.

In Treviro-
rum
novem.

In Diœceſi Trevirorum ſub Capitulo & unione Bursfeldenſium ſunt reformata, Monasterium S. Matthiæ extra muros Urbis Trevirorum, quod olim S. Eucharij dicebatur, à quo Bursfeldenſis reformatio robur, & conſtitutiones ut ſupra diximus, neceſſarias accepit. Monasteriū S. Mariæ ad Martyres extra Civitatem, Monasterium S. Martini, contiguum Civitati, Monasterium S. Luttvini in Mediolacu, Monasterium S. Mauriti in Tholeia, Monasterium S. Mariæ in Lacu, Monasterium S. Florini Martyris in Schönavve, Monasterium S. Mariæ prope Ducale oppidum Luzenburg, Monasterium S. Mariæ in Gronavve, ubi caput S. Sebastiani Martyris oſtenditur.

In Colo-
niensi
quatuordecim.

In Provincia ſimul & Diœceſi Coloniensi reformata ſunt, Monasterium S. Martini Coloniæ, Monasterium S. Pantaleonis in Colonia, Monasterium

rium

rium S. Heriberti in Tuitio, Monasterium S. Nicolai in Bruvviler, Monasterium S. Ludgeri in Werthina, Monasterium in Graffschafft, Monasterium S. Pauli in Civitate Trajectensi, Monasterium S. Laurentij in Oesbruck prope Trajectum, Monasterium S. Adelberti in Eckmunda, Monasterium in Stauria, Monasterium Lisbornense, Monasterium in Iburg, Monasterium in Civitate Myndensi, quæ sita est juxta fluvium qui Wessera dicitur. In alijs diversis provincijs atque Dioecesium Magdenburgensi & Bremensi reformata sunt sub unione Bursfeldensium plura Cœnobia, videlicet: Monasterium S. Joannis prope Civitatem Magdenburgensem. Monasterium in Gladbach Colonienfis Dioecesis. Monasteriū in Hulmershausen, Padelbronnensis. Monasterium in Civitate Bremensi, Monasterium in Amesleven, Monasterium in Cismaria, Monasterium SS. Petri & Pauli prope Civitatem Mersburgensem, Monasterium S. Jacobi Apostoli in oppido Pegaviensi, Monasterium in Monichen Nüenburg, Monasterium S. Georgij prope Nüvvenburg Civitatem. Monasterium Bosaviense haud procul ab urbe Cizicensi. Monasterium Oratorij S. Nicolai in Dacia, Monasterium in Siloe. Monasterium Schynna. Monasterium in Rastetten prope Mare. Monasterium in Burgele. Monasterium in Hasungen Moguntinæ Dioecesis. Monasterium in Herzfeld ejusdem Bremensis Dioecesis. Monasterium Gemblacense. Monasterium Præposituræ in Clara Aqua. Hæc sunt nomina Monasteriorum observantiæ & reformationis de Bursfeldia, cujus institutio sancta ex Concilio Constantiensi, ut supra diximus, sumpsit exordium, & adhuc singulis annis incrementa capit. Numerus itaque Monasteriorum Abbates habentium, quæ cum Bursfeldia hodie sunt reformata, summam complectitur 88. Prælatos, & unum in Clara aqua. Monialium etiam ex hac unione plura sunt reformata Cœnobia, quorum recensere nomina superfluum judicavimus.

In diversis
provincijs,

Nonaginta
sunt Abbatia
Reformata.

Anno Dominicæ Nativitatis prænotato, hoc est, Friderici Abbatis Hirsaugiensis XVII. in urbe Constantiensi adhuc generali durante Concilio, Sigismundus Rex Germanorum, & tunc futurus Imperator, qui Marchiam Brandenburgensem per Carolum IV. patrem ejus emptam à Ducibus Baviaræ, ut supra diximus, anno primi Wichardi Abbatis x. possidebat, cum gentem illius potius indomitam cerneret, quam voluntariè subjectam, consilio Principum habito. Fridericum Burggravium, qui morabatur in Onolsbach, virum bellicosum in Marchionem Brandenburgensem sublimavit, conferens ei cum principatu Electorio, quidquid ad Marchiam pertinebat, in suam & filiorum ejus perpetuam possessionem. Fridericus autem in Marchionem Brandenburgensem solemniter creatus, propter ferocitatem gentis non potuit habere pacificum ingressum; Nobiles enim terræ, potentioresque in oppidis Cives, Villas, Castella, oppida, proventus meliores ad principatum pertinentes impignorata possidebant, & ideò totis viribus oblitabant, ne principi novello ad Marchiam pateret introitus. Conspirantes ergo in unum Cives & Rustici cum Nobilibus, conductisque, undecunque poterant, militibus ad resistendum venienti se præpararunt. Fridericus autem novellus Marchio contractis copijs per Turingiam, & Mysnensem Marchionatum, contra inobedientes atque rebelles intrat: cujus adventum incolæ terræ audientes, armati contra eum processerunt ad bellum. Congredientes igitur, &

Fridericus
Burggravius
Noricus fit
Marchio
Brandenburgensis.

Marchionem
Fridericum
recusabant
admittere.

tur, & diu ancipiti certamine pugnantes, ab utraque parte plures in ore gladij ceciderunt: poſtremò tamen Exercitus Friderici Marchionis fuſus eſt, dñſque terga ſalutem fugâ quaſiuit. Verùm quia ut vulgo dicitur, pecunia nervos præſtat in prælio, Marchioni fuit neceſſaria commutatio rerum, quâ mediante pecuniâ Exercitum repararet fortiorem, cujus tandem viribus populum ſubjugaret recalcitrantem. Cùm ergo domi tantum pecuniarum quod ſufficeret, non haberet in promptu, coactus fuit hinc inde mutuare, maximè à Nürenbergensibus vicinis ſuis, quibus propterea quosdam proventus annuos & Jurisdictiones in ipſo Nürenbergensium oppido ſimul & nemora haud parvi pretij aut impignoravit, aut venditione perpetuâ contradidit. Contracto autem denuo Exercitu pugnatorum magno atque prævalido, rursus Marchiam pugnaturus ingreditur, & jam vel acquirere omnia ſimul, vel perdere etiam acquiſita meditatur.

Fridericus
Burggra-
fius poten-
ter obti-
nuit Mar-
chiam om-
nem.

Videntes Marchionitæ potentiam principis, & quòd viribus jam inferiores congregi tutò minimè poſſent, arma deponunt, ſe Friderico ſubijciunt, & ut Domino unico & proprio in perpetuum ſubmittunt, licet poſtea filio ejus Alberto ſimiliter, & Joanni, aliquoties inobedientes extiterint atque rebelles.

Diviſio in-
ter fratres
Joannem
& Frideri-
cum facta
eſt.

Iſte Marchio Fridericus ex Norici Montis Burggravio primus genuit Albertum Marchionem, Albertus autem genuit Joannem, & Fridericum. Hi duo fratres paternum inter ſe principatum diviſerunt. Joannes obtinuit Marchiam Brandeburgenſem totam ſolus cum titulo & principatu electorio; Fridericus autem Burggraviatum Norici Montis totum & quidquid ad eum pertinet, conſecutus eſt ſolus, in quo Joannes præter titulum nihil juris habuit, ſicuti & frater ejus, titulo excepto, nihil in Marchia poſſidet Brandenburgensi, ſed diviſi ſunt principatus. Joannes Marchio genuit Joachim, Albertum, Annam & Urfulam. Joachim duxit uxorem Eliſabeth, filiam Joannis Daciæ Regis, quæ ſterilis in annum ferè quintum poſtea concepit & peperit filium nomine Patris ejus Joachim, & duas filias, qui omnes hodie ſuperſunt. Albertus Canonicus & præbyter vivit cum fratre Moguntinæ & Trevereniſis Eccleſiarum. Anna nupſit Friderico Duci Holſatiæ, hoc eſt, Holſtein, fratri Joannis Danorum Regis. Urfula verò Duci de Megelnburg, & ante biennium obiit.

Adolphus
Comes
Clivenſis à
Rege crea-
tur in Du-
cem.

Anno item prænotato vicesimâ octavâ die menſis Aprilis Sigismundus Rex apud Conſtantiam exiſtens tempore Concilij univerſalis Adolphum Comitem Clivenſem de conſenſu principum, qui tunc erant præſentes, in Ducem creavit, adiiciens ei titulum Comitatus de Marca. Ex illo tempore Comitatus Clivenſis in Ducatum ſublimatus perſeverat uſque in præſentem diem.

Eodem anno in menſe Auguſto Adolphus Dux Monteniſis, in contentione perſeverans cum Duce Lotharingiæ pro terra Barenſi, quam uterque ſui Juris eſſe dicebat, Lotharingiæ tamen Dux erat in poſſeſſione, ſicut & hodie eſt, contracto non parvo ſuorum exercitu, venit in ipſum Comitatum Barenſem, qui Ducatui Lutzenburgenſi contiguus eſt. Verùm nihil memoriâ dignum fecit, ſed conſumptis victualibus in ſua conſuſus eſt reverſus. Quid verò poſtea ſit geſtum pro eodem Comitatu, dicemus inferius, anno Friderici Abbatis Hirſaugienſis vicesimo quarto hiftoriam continuantes.

Anno

Anno item præscripto, Joãnes ex Comitibus Palatinis Rheni, Dux Hollandiæ, Hannoniæ, Seelandiæ, Bavarixque, filius Alberti, & frater Wilhelmi, de cujus morte dictum est anno Friderici Abbatis nono, posteaquam annis pluribus Leodiensis Ecclesiæ Pontifex electus & confirmatus extitisset, simul & Subdiaconus, impetratâ dispensatione à Constantiensi Concilio, dimisit Episcopatum, & duxit uxorem sperans se liberos habiturum, per quorum successionem Comitatus Hollandiæ maneret in potestate Bavarorum. Sed fefellit eum spes, quia octo annis supervixit, & sine liberis mortuus fuit.

Joannes
Leodiensis
Episcopus
dimissa Ec-
clesia ducit
uxorem.

Eodem anno Constantiensi durante Concilio, fuerant in ipsa Civitate præsentibus inter multos alios duo principes Bavarix Duces, Ludovicus & Henricus diuturno sese odio persequentes. Die quâdam Henricus insidijs paratis irruens super Ludovicum gravissimo eum vulnere sauciavit & fugit. Confestim Rex Sigismundus ad capiendum illum equites misit, qui celeri cursu rapti post eum, fugientem comprehendere aut noluerunt, aut nequiverunt. Dux iste Henricus postea in anno Jubilæo per terram suâ edicto prohibuit publico sibi omnes subiectos, ne pro indulgentiis pergerent Romam, veritus, quod Provincia evacuaretur pecunijs. Sed eodem anno moriens nullum deinceps vel usum pecuniarum habere potuit, vel curam. Filium reliquit nomine Ludovicum, cognomento divitem, qui duxit uxorem Saxonix Ducis filiam, de qua genuit Georgium Ducem, qui ante hoc ferme decennium obiit, & Margaretham uxorem Philippi Comitum Palatini.

Henricus
Dux pater
Ludovici
cognomen-
to divitis.

Anno memorato cum in Concilio Constantiensi de restituenda unitate Ecclesiastica, emendandisque moribus Clericorum frequens haberetur Tractatus, visum est omnibus id fieri non posse Apostolicâ Sede vacante. Unde de novo Pontifice eligendo habitus est sermo, quo decreta Concilij majorem deinceps auctoritatem haberent. Cum igitur hac de re verbum haberetur, placuit ex unaquaque Natione viros sex deputare doctos, qui unâ cum Cardinalibus Conclave ingressi, Romanum & summum deligerent Pontificem. Erant autem deputatæ in Concilio quinque Nationes, quarum suffragijs negotia gerebantur universa, videlicet Italica Germanica, Gallica, Hispanica & Anglicana. In his comprehendebatur omne Concilium.

Anno igitur Dominicæ Nativitatis prænotato millesimo quadringentesimo septimo decimo. die verò Novembris octavâ, quæ fuit quatuor Coronatorum Martyrum festivitate sollemnis, conclave deputati ex Nationibus cum Cardinalibus duobus & triginta ingressi, præter omnium spem & opinionem, cum jam quadriennio vero Pontifice catuisset Ecclesia, multique schismatici eam graviter turbassent, undecimâ die mensis memorati, hoc est in festo S. Martini Episcopi horâ diei tertiâ, Otto de Columna, patriâ Romanus, sancti Georgij ad Velum aureum Diaconus Cardinalis, Pontifex creatus est, qui propterea quod in die S. Martini fuit electus, nomen Martini quinti accepit, & præfuit annis tredecim, mensibus tribus, vir bonus & justus. Nec diu postea sacro approbante Concilio Ademarum patriâ Florentinum, virum doctissimum, sancti Eusebij Presbyterum Cardinalem Legatum à latere suo in Arragoniam mittit, qui sub poenis & Censuris Ecclesiasticis Petrum de Luna, qui se

Martinus
fit Papa
quintus &
præfuit an-
nis XIII. &
mensibus
III.

Petrus de
Luna in sua
obstinatio-
ne pertina-
citer per-
manfit.

Benedictum nominabat tertium decimum, admoneret, ut se Pontificatu abdicaret. Cardinales autem qui cum Petro sentiebant, intelligentes ultimam Concilij & Pontificis sententiam, Petrum ipsum adeunt, rogantque, ut exemplo & Gregorij & Joannis ob salutem & sui & Ecclesiæ, cedere velit, quo tandem schisma tollatur è medio, quod tot annis duravit. Respondit Petrus cavillationibus quibusdam, id sibi nequaquam integrum esse, ut Pontificatum abdicet, se tamen cum Martino conventurum, si vera sint, quæ de hominis integritate & humanitate dicerentur, sinerent sibi id negotij, nec ea de re amplius solliciti essent. Ex quatuor Cardinalibus, qui cum eo remanserant, duo videntes pertinaciam ejus ad Martinum defecerunt. Duorum verò qui cum eo manserant alter fuit Carthusiensis, alter Julianus dobla vocabatur. Martinum secuti sunt omnes deserto & contempto Petro de Luna, præter eos solos, qui cum ipso erant in Panischala munitione ejus.

MCCCCXVIIII.

Monachus
Apostata
Bohemorum
sua prædicatione
auxit
perfidiam.

Anno Friderici Abbatis octavo decimo, Indictione Romanorum undecimâ, surrexit quidam pseudo Monachus Præmonstratensis Ordinis nomine Joannes in Civitate Pragensi, plenus errorum & hæresum Joannis Hufs & Hieronymi de Praga, apud Constantiam incinatorum. Qui in memorata Civitate sermones faciens ad populum, sanctam fidem Catholicam multiplici pravitate foedavit, hæreses docens manifestas, & Wiclefistarum perversa dogmata populi auribus inculcans. Quæ res cum ad Archiepiscopum fuisset delata, prædicationis ei officium interdixit. At ille munitus Hæreticorum auxilio, Ecclesiam Carmelitarum amplissimam simul & altitudinis mirandæ invasit (Fratres enim prius à schismaticis fuerant expulsi) & in ea speluncam sequacium suorum constituit, ibi publicè prædicavit Hæreticis, & Romanam Ecclesiam, Pontificem ejus, Cardinales quoque, Episcopos, Abbates & Claustrales omnes impiâ loquacitate taxavit. Ad ejus persuasionem hæretici singulis ferè diebus in contemptum Christianorum, Dominici Corporis Sacramentum per plateas in patulo fecerunt portari, & quotidie sub utraque specie non confessis publicè communicabant.

Erat autem Nicolaus quidam Imperij Schismaticorum Princeps, quo ductore hæretici Wenceslaus Regem accedunt, postulantes sibi & Ecclesias quasdam concedi Christianorum. Tunc Wenceslaus in amaritudine constitutus, & quid faceret ignarus, seclusis vulgi turbis & ad Nicolaum conversus dixit: *Tu, quâ me Regno ejceres, orditus es telam; ego laqueum ex ea faciam, quo te brevi contingeret strangulari.* Quod audiens malorum incentor abiit, & popularis tumultus contra Regem & fideles magis ac magis concitavit.

Rex interdicit hæreticis Dominicum Corpus circumferre in urbe.

Continuò Rex inter mortis & vitæ periculum constitutus, resumpto utcumque animo, ne ulterius Corpus Dominicum ab hæreticis publicè portari sinerent per plateas, Consulibus novæ Civitatis Pragensis imperavit. Sed hæretici ad Ecclesiam Carmelitarum concurrentes, Eucharistiam per multas in Civitate plateas armati publicè circumtulērunt. Erat quidam Catholicus Presbyter in urbe, ante cujus domum cum transirent Sacramentum portantes armati, de fenestra illa clamabat: *Quid facitis ô viri? cur sanctum Domini Corpus in despectum circumfertis quotidie? cessate precor, cessate*

cessate, non est res bona, quam facitis. At illi mox impetu facto domum ejus infringunt, ingredientēque omnia diripiunt, & furentes insanē domum subvertunt.

Deinde concurrentes cum ingenti clamore prætorium obsidione val-
larunt; Consules verò timore perculsi fugâ sibi quæivere salutem. Septem autem qui remanserunt in prætorio, & cum eis Judex raptim intercepti, ex altissimis in forum fenestris projecti sunt, quos inferius stan-
tes lanceis & verubus insaniens & furiosus populus excepit, dirum cer-
nentibus spectaculum præbentes. Quidam verò à secretis Wenceslai Re-
gis, ubi ad sedandum cum trecentis Equitibus tumultum occurrisset, fu-
rentemque populum inspiceret, non ausus appropinquare sævientibus, in
fugam conversus est, & vix manus eorum aufugit. Hæc ubi ad Regem
fuissent relatæ, hæreticorum detestabatur insaniam, & non mediocriter
rebus etiam metuebat suis. Tum astans Pincerna Regis coram omnibus
dicit: *Ego hæc omnia præciveram esse futura.* Iratus Rex surrexit cum impetu,
& apprehensum manibus Pincernam, suis eum pedibus subjecit, extracto-
que pugione conabatur eum occidere. Sed retractus ab his, qui pro-
pius stabant, ægrè vitam concessit jacenti. Nimio autem pavore
corruptus Pincerna, dissolutione paralytis obriguit, & infra XVIII. dies è vi-
ta discessit. Joannes verò apostata ministrare populo Sacramentum
sub utraq; specie non cessavit.

Consules
septem &
Judex in
Praga tru-
cidantur ab
hæreticis.

Pincerna
Regis cum
hæreticis
Pragensi-
bus conspi-
rare visus.

Joannes
Monachus.

Eodem anno postquam Concilium Generale non sine gravissimis im-
pensis & damnis Prælatorum in quatuor jam annum durasset, nihilque
amplius in eo tractandum restaret, nisi Reformatio morum Cleri simul
& Laicorum, essetque tempus adhuc breve nimis & inconveniens, placuit
Martino Pontifici, sacro comprobante Concilio, Reformationem ipsam
in aliud differre tempus. Unde concordī sententiâ statuerunt proximè
futurum Generale Concilium in Papia celebrandum post annos quinque,
in quo Reformatio hujusmodi tunc ageretur.

His in Concilio factis, ordinatis & conclusis, literisque Apostolicis
ritè confirmatis, posteaquam triennio duraverat sessionibus XLIV. in eo per
ordinem celebratis dissolvitur, hæc verba mandante Pontifice ab Ibaldo
S. Viti in Matello Diacono Cardinali, audientibus cunctis in Ecclesia dictis:
Domini ite in pace. Abeundi potestate omnibus concessâ, singuli redierunt
in sua, anno prænotato videlicet circa finem mensis Aprilis.

Concilium
generale in
Constantia
finem acce-
pit.

Anno præscripto in principio mensis septembris, hoc est, primâ die,
celebratum est Provinciale Capitulum Ordinis nostri secundum, cum
continuatione dierum sequentium, ut moris est, Moguntia, in Cœnobio
Fratrum Eremitarum S. Augustini; in quo præfederant Fuldensis, Cam-
pidonensis, Udalrici Augustensis, & Reinhartsbronnensis Monasterio-
rum Abbates, in præcedente Capitulo apud Constantiam celebrato, anno
proximè transacto, ut supra diximus, deputati. Et quia Generale Con-
cilium in Constantia celebratum ante menses quatuor, ut diximus, fuit
dissolutum, plures nostræ provinciæ Abbates jam metu liberati, & jura-
mentorū suorum obliti, Reformationem conclusam & juratam con-
tempserunt.

Capitulum
Ordinis
Provincia-
le secun-
dum, cele-
bratur Mo-
guntia.

Primus omnium contemptor Dei, Ordinis & Juramenti solemnisque
voti Regularis impius transgressor fuit Abbas Monasterij S. Albani prope
Moguntiam,

Monaste-
rium S. Al-
bani trans-
fertur in Ec-
clesiâ Col-
legiatam.

Moguntiam, qui ſpiritus Apoſtaticos atque malignos ſecutus, ne reformationem, quam in Concilio juraverat, cogeretur aſſumere, maluit cum ſuis reprobis Monachis ab Ordine apoſtare; miſſis enim ad Romanum Pontificem nuntijs ac litteris falſitate plenis, ab ordine ſancto quærit recedere, & falſis Papam narrationibus non metuit circumvenire. Credidit Pontifex pro veris falſa narrantis, & indulſit poſtulantibus, narratione deceptus, quòd negaſſet indubiè, ſi cognoviſſet veritatem. Omnium itaque primi apoſtatarum ab Ordine ſacro Monachorum poſt Conſtantiſe Concilium Abbas & Monachi fuerunt S. Albani, ex malis Clauſtralibus facti Canonici pejores. Quorum perfidiam & alij plures poſtea fuerunt ſubſecuti.

Et hæc fuit cauſa, quòd Provinciæ Capitulum apud S. Albanum non poterat celebrari, quemadmodum in Conſtantia ultimò fuerat conſtitutum, quia jam tunc Monachi cum Abbate ſuo in translationem conſpiraverant, & negotium publicè agebatur. Ideoque Patres neceſſitate compulſi, præter conſuetudinem Capitulum extra locum Ordinis apud Auguſtinenſes, ut diximus, celebrârunt. Præfuit eo tempore Monasterio S. Jacobi prope Moguntiam Anſelmus de Dirmſtein Abbas in ordine xxiii. qui & ipſe cum Monachis ſuis apoſtataſſet, niſi eum prohibuiſſet inopia.

Anno item memorato inter Carolum Galliarum Regem ejus nominis vi. & Henricum Regem Angliæ, graviffimæ diſſenſiones ortæ ſunt, quæ per annos quatuor cum maximo Gallorum incommodo uſque ad mortem utriuſque duraverunt. His nonnulli Gallorum Principes in unum vel etiam in diverſa contra Regem Carolum conſpirantes malum auxerunt.

Joannes quoque Dux Buugundiæ contractis copijs in manu valida Galliam ingreditur, igne ſimul & ferro cuncta per circuitum hoſtili furore demolitur. Pariſienſem deinde Civitatem obſidione circumdans poſtremò violenter obtinuit, cujus ſpolia militibus in prædam conceſſit. In eotumultu per milites Ducis plures in Civitate fuerunt occiſi, forſitan propterea, quòd ritè jam victi ſe conarentur defendere: inter quos Pontifices, Presbyteri, Clerici, & ſtudentes, ut tum ferebatur, plures occubuerunt. Poſtremò intervenit concordia, cujus finem anno dicemus ſequenti.

His etiam temporibus inter Theodericum Archiepiſcopum, & Cives Colonienſes magnæ fuerunt diſſenſiones, ex quibus multa acceperunt ambæ partes incommoda. Exitus nuſquam patuit Civibus tutus; nec inferri quidquam permittebat Archiepiſcopus; milites enim non ſolum, per terras diſpoſuerat, ſed etiam ad omnia littora Rheni, quorum cuſtodia interdiceret omnem comitatum, quamquam non ſine gravamine magno inutilium, quas ob id facere debuerat, impenſarum. Tandem poſt utrinq; data & accepta incommoda principum interpoſitione concordati ſunt.

Anno prænotato iv. die menſis Octobris moritur in oppido Confluentia Wernherus de Falckenſtein Archiepiſcopus Trevirorum anno Pontificatus ſui xxx. ibidem in Eccleſia S. Caſtoris cum honore conſueto ſepultus. Poſt quem Otto de Comitibus Ziegenhaim majoris Eccleſiæ Præpoſitus in Archiepiſcopum Trevirorum concorditer à capitulo fuit electus, & præfuit annis xii. vir optimus, amator & reformator Clauſtralium, Pater pauperum, & ſtrenuus deſenſor omni tempore ſubditorum.

Hic

Monasterium S. Jacobi propter inopiam manſit in ordine.

Joannes Burgundiæ Dux Galliam devaſtat hoſtiliter.

Inter Archiepiſcopum & Cives Colonienſes diſſenſio.

Otto fit Archiepiſcopus Trevirorum & præfuit annis xii.

Hic mox ut est Archiepiscopus ordinatus Judæos omnes Civitate Trevirorum fecit expelli cum rebus & parvulis eorum, quorum nullus Trevirim reversus est usque in præsentem diem. Erant autem eo tempore in Civitate Trevirorum abundantes Judæi, propriam & clausam haud procul à foro habentes plateam, quæ & hodie extans nomen habet Judæorum. Causam eorum expulsionis breviter annotamus.

Cùm junior esset memoratus Otto, & simplex Ecclesiæ Trevirorum Canonicus, nullâ tenacitate ligatus, plura quàm solvere potuit aliquando, fortassis mutuò accepit. Quâdam igitur vice indigentiam pressus pecuniarum, Judæorum petivit auxilium, promittens eis fideliter omnia mutua reddendum. Judæi autem, qui prodigaliter hominis noverant, nihil ei mutuare voluerunt, iratus ille juravit dicens: *Juro per Deum, si eam potestatem aliquando affectus fuero, Judæos de Civitate expellam.* Post plures igitur annos, cùm jam ut diximus in Archiepiscopum esset electus, Judæi & suæ denegationis & juramenti illius non immemores, aureorum nummorum non modicum pondus in sportula fustum, pomis, nescio qualibus, opertum ad eum pro congratulationis officio miserunt, rogantes, ut illud benigno acceptet animo, brevi recepturus ampliora, quibus ille respondit: *Ite ad patibulum cum donis & muneribus vestris, quoniam ego, quod mente statui, Deo miserante perficiam.* Post paucos deinde menses omnes Judæos expulsi è Diocesi tota.

Quæ fuerit
causa indi-
gnationis
Archiepisc.
contra Ju-
dæos,

Eodem quoque anno, postquam Martinus Papa V. soluto Constantien- si Concilio pervenisset ad Florentiam, bienniôque moraretur in ea, Balthasar quondam Joannes Papa XXIII. adhuc in Manheim Castello à Ludovico Palatino Comite in annum jam tertium tenebatur captivus. Rogabant Florentini Martinum Pontificem, & maximè Cosmus de Medicis, ut eum liberare de captivitate dignaretur. Quod ei se facturum Pontifex promisit. Nec mora, Legatum mittit in Germaniam Palatino scribens Comiti, ut hominem liberatum à carcere mittat Florentiam.

Martinus
Papa roga-
tur pro ca-
ptivo Joan-
ne XXIII,

Interèa Balthasar Cossa moræ impatiens cùm audisset dissolutum esse Concilium, & se datum in oblivionem, rogavit ad se venire Ludovicum, & persolutis in manus ejus xxx. millibus florenorum libertatem impetravit. Fuerunt qui dicerent, ipsum Palatinum tantam auri mensuram non satis justo titulo suscepisse à captivo, multis opinionem suam rationibus confirmantes, & propterea divinam postea ultionem subivisse. Constat quidem eum in senio cæcum, claudum & surdum effectum, atque à filio à Principatu dejectum fuisse, ut infra dicemus; utrum verò divinâ id ultione sit factum, an non, nostræ non est facultatis judicare.

Balthasar autem liber factus, intravit Italiam habitu peregrino, & ab amicis cum gaudio susceptus aliquamdiu latuit, cum quibus multa & varia consilia tractavit, alijs suadentibus, ut securo receptus loco iterum se gereret Pontificem: alijs verò in contrarium sentientibus. Tandem ipse divino inspiratus consilio, nullâ pactione sive cautione receptâ Florentiam venit, ad pedes Martini cecidit; ipsumque ut Canonicè electum & verum Christi Vicarium salutavit. Cujus infelicitati compatiens Pontifex, & quia spontaneus ad obedientiam venit, eum Cardinalem fecit, & Tusculanum Episcopum, summâ usus humanitate ad eum semper. At verò Balthasar de summis ad inferiora detractus dictum se consumens tri-

Liberatus
à carcere
Joannes
XXIII. venit
ad Marti-
num Flo-
rentiam,

Ibidem
moritur.

stitiâ, & mærore animum post paucos menses defecit: & moriens Florentiæ cum pompa solemni sepelitur in templo S. Joannis: cui memoratus Cosmus de Medicis honorificentissimum construi fecit sepulchrum tali epitaphio inscriptum: *Balthasaris Cossæ Joannis XXIII. quondam Papæ corpus hoc tumulo conditum est.* Et iste finis fuit ipsius Papæ Joannis.

Cosmus de
Medicis
thesaurus
Joannis
XXIII. Papæ
obtinuit.

Fama & opinio fuit eo tēpore hominum, quod Cosmus de Medicis, qui prius obscurior erat, nec multum abundans, pecuniâ memorati Balthasaris opes suas in tantum auxerit, ut & primarius apud Florentinos Cives, & ditissimus omnium apud Italos, ac fortâsse apud exterarum nationes deinde sit habitus ipse, & filij filiorum ejus usque in præsentem diem.

MCCCCXIX.

Wences-
laus Rex
Bohemiæ
Sigismundi
frater mor-
ritur.

Joannes
Zischka
Hussitarum
Princeps
sceleratissi-
mus.

Anno Friderici Abbatis XIX. Indictione Romanorum XII. Wenceslaus Bohemiæ Rex moritur, cujus Regnum Sigismundus ejus frater obtinuit, jam trium Regnorum potentissimus Rex, Germaniæ, Ungariæ, Bohemiæ, atque Romanorum Cæsar, & Imperator. Verumtamen ad Bohemiam non statim potuit habere ingressum, propter multitudinem rebellantium hæreticorum, sed in Ungaria se continuit. Erat in curia Regis Wenceslai nobilis quidem genere, sed impius actione, cui nomen fuit Joannes Zischka, vir in rebus bellicis satis exercitatus altero carens oculo, quem in prælio amiserat, infectus Hussitarum veneno, cædis & rapinæ semper avidissimus, qui mortuo Rege collectâ prædictorum hominum multitudine in Ecclesias impetum fecit: imagines Sanctorum dejiciens fregit delevit, & ignibus cremandas injecit; asserens templa & Ecclesias non sanctis, sed Soli Deo esse consecrandas.

Thaborita-
rum no-
men &
principium
unde pro-
venerit.

Venerunt eo tempore ex montibus Pragæ 400. viri leprâ Hussitarum infecti, quos Zischka collaterales sibi faciens ad locum quem crucem appellant, profectus est. Convenerunt ad Zischkam in eo loco supra 40000. virorum, qui omnes fuerunt hæretici, qui fiduciam habentes in multitudine sua non in Deo, ad omne facinus animum relaxârunt. Multa post hæc mala per Zischkam in Bohemia facta sunt; dissidia, lites contentiones, seditiones, supplantationes, vastationes, homicidia, incendia, & variæ in Regno desolationes. Hujus maligni hominis malefacta, tot ac tanta fuerunt, ut horrorem inferant auditoribus. Multa millia hominum interfecit: Sacerdotes quoque Catholicos mille sexcentos per tempus omne suæ tyrannidis propriâ manu interfecit; omnes enim Clericos ad se duci jussit captivos, non permittens, ut ab alio quoquam interficerentur, dicens: *Scriptum est: nolite mittere manus vestras in Christos Domini* deridens Presbyteros. Nec multo post oppidum Tabor, cum aliud præsidium non haberet, firmissimis ædificavit mænijs, & Commilitones sui Thaboritæ deinceps nuncupati sunt: qui postea circa Danubium diffusi multa viatoribus & populo terræ mala intulerunt. Nam sepes plures & altas in campis, terrâ usque ad summum implentes, fortalicia inexpugnabilia construxerunt: in quibus & tutò latere potuerunt, & ubique exercere rapinas.

Adamita-
rum hære-
sis pessima
resuscita-
tur in Bo-
hemia,

Erant illo tempore in Bohemia hæresis Adamitarum stolidissimi sectatores, protoparentem Adam nudum, ut ipsi gloriabantur, imitantes. Seniores unum quempiam sequebantur, quem pro reverentia sectæ Adam nuncu-

nuncupabant. Omnes incedebant nudi, connubia habentes promiscua: seniore suum Adam Filium Dei nominantes in magno honore habuerunt, sine cujus permissione, atque licentia mulierem cognoscere nullus præsumebat. Nam ut quisque libidine incensus, in quamcunque mulierem, filiam, sororem, neptem vel matrem exarsisset, manu apprehensâ ducebat ad seniore dicens: *In hanc concaluit spiritus meus.* Respondebatque senior: *Crescite & multiplicamini, & replete terram.* Quo dicto licenter ille matrem cognoscebat. Cæteros omnes homines contemnebant, servos nuncupantes, se verò solos nobiles & liberos esse gloriabantur, propterea quòd non essent de coacto meretricionatu (sic enim appellabant matrimonium) sed in omnimoda libertate, prout spiritus patrem & matrem uniuscujusque incitasset ad coitum. In fossis & secretis domibus convenientes (sicut dictum est anno Friderici Abbatis secundo) sacra quædam sua peragebant, post quorum finem extinctis lucernis se tenebris credebant. Cùmque senior dixisset: *Crescite & multiplicamini, & replete terram;* mox absque discretione consanguinitatis vel ætatis mutuos ruebant in amplexus turpitudinem exercentes.

Spurcissima opinio Adamitarum de libertate & matrimonio.

Erat & alia hæresis perniciofa eo tempore in Bohemiâ, quam Orbistarum nuncupabant: cujus auctor fuit quidam Rodericus Presbyter natione Moravus; qui Religione contemptâ publicè duxit uxorem: quâ mortuâ secundam accepit: docens exemplo Apostolorum, Presbyteros debere uxoribus uti. Contra hunc Hæresiarcham Martinus Papa quintus Crucem nominatim fecit prædicari: quamvis hæc hæresis in pluribus annis vix tandem potuerit extirpari. Hujus detestandæ sectæ homines, quoties Catholicos deprehendissent Sacerdotes, aut igne cremabant, aut nudos rigente hyeme super glaciem colligatos, donec morentur, dimiserunt. Eos verò, quos parvi æstimavere momenti, defectis virilibus abire permiserunt dicentes: *Ad quid vobis testiculi, qui non vultis uxoribus uti?*

Hæresis Orbistarum uxores concessit habere Sacerdotibus.

Joannes verò Zischka patronus hæreticorum, ut omnia tumultu agerentur à Pragensibus Christianis simul & hæreticis vocatus in auxilium contra Sigismundum Regem, contractis copijs, prius suorum consilio Sacerdotum templa, & Monasteria destruxit, asserens Soli Deo & nulli Sanctorum Ecclesiam esse dicendam. Hinc uno impetu Ecclesiæ pretiosissimæ plures, & multa Claustralium utriusque sexus sumptuosa Cœnobia miserabili vastatione hæreticorum funditus destructa fuerunt. Quam ob rem magna tandem inter Pragenses & Zischkam fuit exorta dissensio: quia nimis temerariè & contumaciter pro suo libitu omnia faciebat. Reversus ergo ad suos Taboritas multa contra Regem Sigismundum, & in circuitu Catholicos omnes, mala commisit, rapinas, incendia, & crudelissimas hominum neces. Capti enim oppidis, vicis atque Castellis, omnes Sacerdotes cum populo, & infantibus igne cremavit. Contra cujus sævitiam Christiani sæpius pugnaverunt, sed ab eo semper sunt victi, & interfecti. Postremò tandem ubi Sigismundus Rex pacem facere cum eo constituisset, peste correptus in itinere mortuus est, & apud inferos perpetuò sepultus.

Joannes Zischka destruxit Ecclesias & Monasteria.

Impiissimus Zischka tandem peste consumitur.

Anno prænotato vicesimâ tertiâ die mensis Septembris, obiit Joannes ex Comitibus de Nassavv, Archiepiscopus Moguntinus anno Pontificatus sui vicesimo quarto: cujus Cadaver in Ecclesia Moguntina principali jacet

Joannes Archiepiscopus Moguntinus mortuus,

Conradus
Rheingraff
fit Archie-
piſcopus
Mogunti-
nus annis
quinde-
cim.

humatum. Hic præſul ſtaturâ brevis, ſed ingenio valdè fuit aſtutus. Unde proverbium vulgare dicebatur: *Biſchoff Henſchin, iſt ein beſchiſſen Menſchin.* Bene rexit Eccleſiam, & bona plura fecit. Huic in Archiepiſcopatu ſucceſſit electione Canonicâ Conradus ex Comitibus Rheni de Lapide nuncupatis in Gudelsheim villa, electus decimâ die menſis Octobris poſt mortem prædeceſſoris ſui die ſeptimâ decimâ: Et præfuit annis fermè quindecim, amator cleri, & ſtudioſus defenſor populi.

Joannes
Dux Bur-
gundiæ in-
ſidioſè oc-
ciditur
aſtante
Rege.

Eodem anno facta eſt concordia inter Carolum Regem Gallia, & Joannem Ducem Burgundiæ poſt multas devaſtationes in Regno factas, tam per Angliæ Regem, quàm per ipſum Ducem memoratum. In ſignum verò pacis firmiſſimæ Rex unâ, & Dux Corpus Domini noſtri Jeſu Chriſti Hoſtiâ per Sacerdotem in duas partes diviſâ ſuſceperunt, ille unam & iſte aliam partem communicans. Litteris etiam neceſſarijs, & juramentis oportuniſ pax illa ſufficienter, ut apparebat, confirmata extitit, & omnia tranſacti temporis geſta veniam acceperunt. Nec diu Dux poſtea memoratus, nihil ſuſpicans mali, nihil metuens, & nihil de pacis firmitate dubitans, in præſentia Regis à quodam milite peremptus eſt; quod Regis ordinatione factum fuerit, nec ne, mihi ſatis non conſtat. Major tamen fuit numerus eorum, qui Ducem Regis machinatione crederent occiſum, quàm illorum, qui ſentirent contrarium. In ſignum verificatæ opinionis fuit, quòd homicidam Ducis non ſolum Rex non punivit, ſed etiam in curia ſua, ut prius liberum introitum habebat & exitum. Meru tamen inſidiarum idem miles poſtea quandiu vixit, ſemper & ubique armatus inceſſit, loricam ſub veſte indurus, gladium portans à latere, & fuſtem à baltheo dependentem.

Philippus
Dux Bur-
gundiæ ne-
cem patris
vindicat in
Gallos.

Hanc Ducis mortem Philippus ejus filius mox ut audivit, vindicare cepit. Aſſumpto itaque Rege Anglorum Henrico in auxilium, Galliam totam igne & ferro per annos 4. hoſtili incurſione devaſtavit, Pariſium & plures munitiones alias expugnavit, obtinuitque ac funditus ſubvertit. Regem de Gallia in Civitatem Bituricenſem fugavit, incluſitque, ut quocumque egredi non auderet; unde jam non Gallia, ſed Bituricenſis Rex appellabatur Carolus, propterea quòd Philippo vaſtante Galliam præter eam Civitatem nullam haberet aliam, & nullibi eſſet ſecurus. Poſt annos 4. concordia inter eos facta eſt.

MCCCCXX.

Capitulum
Provincia-
le Ordinis
noſtri ter-
tium in
Fulda ce-
lebratur.

Anno Friderici Abbatis XX. Indiſtione Romanorum xiii. quintâ die menſis Maij, celebratum fuit in Monasterio Fuldenſi, tertium, Ordinis noſtri Provinciale Capitulum, in quo præſederunt iſti: Fridericus Abbas hujus Monasterij Hirſaugienſis, Lampertus Abbas Montis Monachorum, Babenbergienſis, & Henricus Abbas S. Godhardi prope Hildesheim. In eo Capitulo Patres multa & varia pro reformatione Monasteriorum & perſonarum Ordinis tractaverunt, omnia quoque ſtatuta præcedentium duorum capitulorum denuo produxerunt in medium, pauca de novo adiſcuentes. Sed monachorum nimis inveterata deformatio non admittiſt diſciplinam, donec tandem Bursfeldina convaluit inſtitutio, quæ mediantibus Episcopis & principibus multos reformavit invitos, qui ſuâ ſponte ad Regulam ambulare contempſerunt.

Eodem

Eodem anno Martinus Papa V. ad instantiam Sigismundi Regis Cardinalem Anglicum Regiâ stirpe natum misit in Germaniam Legatum prædicare Crucem contra Bohemos Hæreticos, qui Monasteria & Ecclesias Dei temere succedentes, fidelem ubique populum unâ cum Sacerdotibus Monachis & Clericis crudeliter occiderunt. Rex igitur Sigismundus Legati confortatus præsentia litteras per totam Germaniam ad Principes terræ destinavit, monens & rogans, ut armati venirent quantocius in auxilium sibi contra gentem rebellem hæreticam schismaticam & perversam. Ad cuius mandatum convenit maxima pugnatorum multitudo, quam in tres diviserunt exercitus. Primum exercitum ducebant Saxoniarum Duces, Comites 2. Barones, & Cives urbium Stagnalium, quæ vulgariter Seestadt nuncupantur. Secundum constituerunt Franci Orientales, quorum Dux erat Fridericus Marchio Brandenburgensis. Tertium duxit Otto Archiepiscopus Trevirorum, quem sequebantur Rhenenses, Bavari, & Regni Cives Alemanniæ. Nemore transmissa Bohemico in unum convenerunt, castra in planitie camporum per ordinem collocantes.

Prima Christi-
stanorum
expeditio
contra Bo-
hemos.

Quod hæretici audientes collecto raptim milite in occursum fidelibus contendunt. Catholici autem, nescio quo metu percussi, cum audissent contra se venire schismaticos, necdum viso hoste relictis papilionibus bellicisque instrumentis, & quidquid habuerant, omnibus fugerunt. Quibus properè fugientibus occurrit Legatus & attonitus interrogavit, cur fugerent; quo audito multum hortabatur, ut pedem sisterent, & contra schismaticos viriliter certarent. Quod cum frustra niteretur, turpis fugæ socius necessario factus est. Nec destiterunt Catholici prius fugere, quam persequi cessassent hæretici, quibus prædam non modicam reliquerunt.

Catholici
nemine
persequen-
te fugerunt
de Bohe-
mia.

Claruit his temporibus in Bavaria Joannes Monachus Ordinis nostri Coenobij Castellensis in Diocesi Eichstadeni homo studiosus, doctus, & multæ lectionis, qui scripsit in Regulam sanctissimi P. N. B. duo magna volumina. Breviarium Bibliæ librum unum, de Passione Domini sermones XL. De illustribus viris Ordinis nostri, librum unum, sermones quoque multos & varios non inelegantes ad Monachos. Cœtera quæ lucubavit, necdum vidimus.

Joannes
Monachus
Castellen-
sis scribit
super Re-
gulam.

Joannes quoque oriundus de Erfurdt hæc tempora lucubrationibus suis reddidit clariora. In magno quippe Concilio Constantiensi scribendo & disputando contra Hussitarum errores faciliè obtinuit Principatum. Scripsit inter alia super sententias Petri Lombardi libb. iv. Commentariorum quoque in Genesim lib. i. In exodum librum unum. In Leviticum lib. i. In omnes Epistolas Pauli libb. xiv. Alia insuper scripsit, quæ non vidimus.

Joannes
Zacharias
Erfurdeus
Theologus
plura scri-
psit.

Nicolaus de Dinckelspül, patriâ Suevus, divinarum scripturarum Doctor insignis, unus ex quinque nationibus deputatorum de sex nationis Germanicæ ad eligendum Romanorum Pontificem in Concilio Constantiensi, magno his temporibus in Austria pretio habebatur apud Viennenses, legendo, & scribendo, de cuius lucubrationibus vidi subiecta. In iv. libros sententiarum Petri Lombardi libb. iv. Quæstiones sententiarum lib. i. De vii. donis Spiritus Sancti lib. i. De decem præceptis lib. i. Super oratione Dominica lib. i. De octo beatitudinibus lib. i. De tribus poenitentiae partibus lib. i. De vitijs capitalibus libb. ii. Sermones de Tempore

Nicolaus
de Dinckel-
spül Theo-
logus mul-
ta compos-
uit.

& de SS. composuit plures. Alia quoque multa lucubrassè dicitur, quæ ad notitiam meam non venerunt.

Petrus de
Rosen-
heim Mo-
nachus
Mellicensis
Poëta plura
scripsit.

Petrus de Rosenheim Monachus Mellicensis ad ripas Danubij fluminis in Austria Ordinis S. Benedicti, homo in divinis scripturis studiosus, & non parum eruditus, scripsit his ferme temporibus metro & prosâ haud spernendæ lectionis opuscula, è quibus extant subjecta. Hortatu Nicolai de Dinckelspül Doctoris supra dicti scripsit ad Brandam Cardinalem Papæ Clementis Legatum per Austriam metricum opus super totius Bibliæ capitula, quod prænotavit, Roseum memoriale divinorum eloquiorum. Historiam quoque sui temporis brevem, sermones, & epistolas varias composuit, & alia quæ non vidi.

MCCCXXI.

Conventus
cum Rege
fit principū
Nurenber-
gæ contra
Bohemos.

Anno Friderici Abbatis XXI. Indictione Romanorum xiv. Sigismundus Rex Conventum indixit Principibus Regni omnibus, apud Nurenberg oppidum, in quo multi comparuerunt, alij per se, alij per suos procuratores: aderat in eo conventu missus à Papa Martino ejus nominis V. Julianus Cardinalis S. Angeli Apostolicus Legatus. Consensu igitur Principum, Episcoporum, Ducum, Marchionum, Comitum & Civium Regni secunda in Bohemos expeditio decernitur, rursūque Fridericus Marchio Brandenburgensis Dux belli primus & principalis declaratur.

Secunda
Christianorum
expeditio
contra Bohe-
mos.

In hanc expeditionem Otto Archiepiscopus Trevirorum, Conradus Archiepiscopus Moguntinensium, Theodoricus Archiepiscopus Colonien-sium, Joannes Episcopus Herbipolensium, Franciæque Dux Orientalis, Episcopus Babenbergensis, Episcopus Augustensis, Episcopus Eichstatten-sis, & alij plures Episcopi & Abbates, Ludovicus Comes Palatinus Rheni, Fridericus Dux Saxoniae, Albertus & Christophorus Duces Bavariæ; Joannes & Albertus Marchiones Brandenburgensium; societas magna Suevorum, quam S. Georgij eo tempore nuncupabant. Cives, Principes & Communitates Regni omnes præcepto Regis auxilia miserunt.

Exercitus
Christianorum
LXII.
millium
intravitBo-
hemiam.

Convenerunt ergo ex diversis Regni partibus in eam expeditionem supra quadraginta equitum millia, numerus verò minor fuit peditum. Fridericus igitur Marchio Brandenburgensis Dux & Capitaneus belli, habens in latere Cardinalem & quosdam alios Principes cum valido Christianorum exercitu intravit Bohemiam, villasque mox Hæreticorum incendit, oppida subvertit, in quibus non solum avaritia, sed etiam nimia crudelitas militum Christianæ humanitatis mensuram excessit, qui obvios sine discretionè sexus vel ætatis necabant quoscunque, aliisque exercentes turpia, quæ non decebant Christianos. Hæretici verò mox ut cognoverunt Christianorum adventum, contractis copiis tumultuariè, ut poterant, in eorum properabant occursum. Quod ubi Christianis innotuit, omnium rursus pavor mentes invasit, & priusquam hostem cernere possent vel audire, turpem illam fugam subiverunt. Hortabatur quosque Julianus Cardinalis forti animo expectare hostem, dicens: geri bellum pro Christiana Religione, ideoque turpißimum fore Germanis, quos metuit orbis terrarum, hosti necdum viso tergum dare & fugere, sed frustra omnis adhortatio fiebat, apud eos maximè, quorum metus pudorem evicerat. Inter fugiendum projecta sunt signa, multi quoque ut ad fugam essent promptiores, arma sua projecerunt in terram & fuge-

Iterum Ca-
tholici fu-
gam incunt
nemine
persequen-
tes eos.

runt.

runt, ac si hostis, qui adhuc longè aberat, nec videri poterat, astaret in dorso. Videns autem Cardinalis, quòd omnes rapido cursu fugerent, invitus fugit & ipse. Altera Christianorum turpis ab auditu schismaticorum fuga describitur.

Quòd nostri toties fugam iniere turpem, non à facie, sed auditu Bohemorum, causam, seu verius opinionem causæ, quam à senioribus accepimus dudum, qui fuerant fugarum participes, simul & metus, breviter dicemus. Joannes Zischka, de quo plura jam diximus, capitaneus Princeps & defensor Hæreticorum mulierem quandam habuit sibi familiarem, cujus maleficia permittente Deo, simul & diabolo cooperante mirandæ habebantur virtutis & efficacæ. Nam quotiescunque bellum in schismate movissent Catholici, ad eam Zischka uti ad Apollinem suum, habebat recursum, quæ mox arte diabolicâ Christianis maximum immisit pavorem, nec destitit ab operatione maleficij, donec suos intellexisset esse victores, & Christianos omninò fugatos. Certum est, quod Zischka multa cum nostris bella commisit, & victor semper evasit.

Maleficio
fugavit Zi-
schka Chri-
stianos.

MCCCCXXII.

Anno Friderici Abbatis vicesimo secundo, Indictione Romanorum xv. Martinus Papa V. juxta quod pronuntiari fecerat in Concilio Constantiensi cum suis Cardinalibus ad Papiam se contulit, & indictum Concilium celebrare cœpit. Expectabantur Nationes, cùm ecce Papiam pestis subito invasit; unde præsidentes Concilij & locum & tempus mutare coacti sunt. Placuit ergo cunctis ex sententia Pontificis Senas migrare, quo major ex omni natione multitudo, quàm ad Papiam potuit convenire. Nec diu post propter subdolas in Pontificem machinationes Alphonsi Regis Arragoniæ dissolutum est Concilium, approbatis, quæ ad fidem pertinent constitutionibus. Verùm ne Conventum Christianorum Martinus Pontifex subterfugere putaretur, Concilium aliud generale post annum sextum proximè sequentem apud Basileam Germaniæ Civitatem celebrandum indixit: de quo tempore suo, quod occurrit, loco dicemus. Atque hoc modo schismaticum, & discordiarum jacta semina per quosdam improbos, Pontificis prudentia suo tempore extinxit.

Concilium
Generale
apud Pa-
piam cele-
brari cœ-
ptum est.

Concilium
Basileense
per Marti-
num Pa-
pam V. in-
dicitur.

Eodem anno tertiâ die mensis Maij cùm trium dierum continuatione sequentium celebratum est Ordinis nostri quartum Provinciale capitulum in Monasterio sanctorum Marcellini & Petri Martyrum in oppido Selgenstatt Moguntinæ Dioecesis. In quo præfederunt Albertus Hirsfeldensis, Georgius Castellensis, & Theodericus in Amorbach Monasteriorum Ordinis nostri Abbates. In eo Capitulo multa fuerunt pro reformatione Ordinis utiliter statuta, quæ habentur.

Capitulum
Provincia-
le Ordinis
quartum
celebratur
in Selgen-
statt.

Anno prænotato Sigismundus Rex convocatis Episcopis & alijs Principibus Germanici Regni ad Ratisbonam Bavariæ Civitatem plura cum eis habuit consilia super expeditione denuo movenda in Bohemos rebelles atque schismaticos. Aderat in eodem conventu Principum Branda Cardinalis Apostolicæ Sedis Legatus, qui jussione Martini Papæ V. veniam & remissionem pollicebatur omnium peccatorum cunctis in Bohemos moventibus. Ejus hortatu, & petitione simul Sigismundi Regis, concluderunt Principes jam tertiò impios debellare Bohemos.

In

Inter Bava-
riæ Duces
fit concor-
dia.

Tertia
Christiano-
rum expen-
ditio in
Bohemos
schismati-
cos facta
est.

Universi-
tas Lova-
niensis in
Brabantia
fundatur.

Castrum
Hochenzol-
ra destrui-
tur.

Scholaris
puer à Ju-
dæis Augu-
stæ in arbo-
re suspen-
ditur.

In eodem Conventu Principum mediante Sigismundo Rege facta est concordia, & reformata pax inter dissidentes Bavariæ Duces, qui per decem & octo menses in magna dissensione concertantes, non sine oppressione, & injuria subditorum sibi mutuò hinc inde igne simul & ferro plura intulerant damna. Igitur Principes & Cives juxta conditum in memorato Ratisbonensi conventu missis & acceptis undecunque auxilij, magnum pugnatorum contraxerunt exercitum, & Legato comitante prædicto in Bohemiam moverunt. In primo quidem introitu, sicuti anno transacto fecerant, crudelitè dicam, an fortiter, nescio, sævientes, villas & munitiones quasdam obtinuerunt: interfectisque habitatoribus cunctis sine discretione sexus vel ætatis, subverterunt: cupiditate postea & avaritiâ nimium succensi milites fortunam sensere contrariam. Contractis enim Schismatici copijs in Catholicos aciem dirigere statuunt, Joanne Zischka sæpe dicto ducente exercitum, qui non minus præfatæ mulieris pugnabat maleficio, quàm lanceâ vel gladio. Denique Sigismundus Rex cum videret milites Catholicos plus ad prædam voluntarios, quàm ad pugnam, iratus est, metuensque totius Regni subversionem Bohemiæ, capti pænitere cepit, nam sine ordine hinc & inde turmatim vagantes, nihil aliud quàm spolia quæsierunt. Interea Bohemi audacter cum exercitu appropinquantibus alios Catholicorum occiderunt, alios jam tertio turpem verterunt in fugam. Actum tunc de schismaticis omnino fuisset, si Catholici fidem & Religionem avaritiæ præposuissent.

His temporibus Joannes Dux Brabantiae universale Gymnasium in oppido suo Lovaniensi fundavit, quod Martinus Papa quintus confirmavit, permittens in eo fieri omnium lectiones facultatum, præterquam in Theologia. Ejus tamen in Pontificatu successor Eugenius quartus indulgit etiam Theologiæ lectiones

Anno prænotato post mortem Comitis de Wirtenberg relicta uxor ejus vidua comitatum per annos aliquos strenuè gubernabat. Quotem-pore Comes de Zolren in superbiam elatus despexit mulierem, quasi regimini principatus indignam, eam subannando his inter alia verbis: *Num vulva hujus mulieris satulenta me vult, aut poterit denuò absorbere?* Mulieri nuntiata sunt hæc Comitis verba: ad quem ita scripsit: *Non solum te, sed etiam Castrum tuum Hochenzolra, & omnia quæ ad jus tuum pertinent, mea devorabit vulva; ut discas te non mulierem inertem irritasse sed principem tuam.* Igitur contractis mulier copijs auxilio Civium Regni terram Comitis memorati hostili apparatu intravit: omnia per circuitum igne ferroque devastans; deinde Castellum Hochenzolra nuncupatum situ & munitione fortissimum per annum ferè totum continuâ obsidione vallavit, quod tandem violenter capiens anno videlicet præscripto funditus destruxit, & adhuc redijt victrix.

Eodem anno perfidi Judæi, qui morabantur in Augusta Rhetiorum, Juvenem quendam scholarem nomine Ludovicum Etterin ex Bruk in Ergöv oriundum blanditijs & promissionibus extra Civitatem in proximum nemus seducentes, suspendio necaverunt. Omnipotens autem Dei justitia innocentis pueri mortem latere non sustinens miraculosè manifestavit: ut & fidelibus per signa & beneficia sanitarum conferret remedia, & sceleratissimis homicidis, quæ meruerant in utroque sæculo tormenta.

Puer

Puer enim coruscans miraculis in Augusta cum honore sepultus est: Judæi autem ignibus combusti.

MCCCCXXIII.

Anno Friderici Abbatis vicesimo tertio, Indictione Romanorum primâ, post mortem Rudolphi & Alberti Ducum Saxoniae sine virili femine, Sigismundus Rex contulit Ducatum unâ cum Principatu seu titulo electionis Friderico Misnensium Marchioni, contra quem se Fridericus Marchio Brandenburgensium potenter opposuit, asserens Saxoniae Ducatum sibi de jure competere; verum ubi suis conatibus intellexisset Regem & quosdam Principes esse contrarios, admisit concordiam, acceptisque à Marchione Misnensium Thuringiae Landgravio florenorum millibus, juri quod habere videbatur renuntiavit. At superstes adhuc erat Henricus frater praedictorum Ducum Rudolphi, & Alberti; quem renitentem Sigismundus Rex Ducem fecit, & intitulavit Lövvenburgensem, id est, de Burgo leonis cum hæredibus suis, ablato ab eis titulo Ducatus Saxoniae simul & electionis Regni usque in praesentem diem.

Ducatus
Saxoniae
Marchioni-
bus Mis-
nensium
conceditur.

Eodem anno in vigilia Nativitatis sancti Joannis Baptistæ obiit Rheinhardus Dux Juliacensis & Geldrensis sine liberis. Post cujus mortem Arnoldus Comes de Ekmunda Geldriae Ducatum obtinuit non minus favore incolarum, quam juris patrocinio suffultus. Pro quo quidem Ducatu multis jam annis etiam temporibus nostris inter Maximilianum, & Reinhardum contentio duravit. Ducatum verò Juliacensem Adolphus Dux Montensis auxilio Theodorici Archiepiscopi Colonienensis potenter obtinuit: quem simul Ruperto filio suo donavit. Iste Rupertus mortuo jam dicto patre Adolpho, utrumque Ducatum Juliacensem videlicet & Montensem obtinuit, qui simul conjuncti sic permanent usque in praesentem diem.

Arnoldus
Comes de
Ekmunda
fit Dux Gel-
drensis.

Anno praenotato, Carolo Rege Gallorum ejus nominis sexto viam universae carnis ingressò, & apud S. Dionysium sepulto, Regnum Gallorum filius ejus Carolus septimus accepit, cujus mater fuit Elisabeth Bavariae Ducis filia. Regnum eo tempore Gallorum hinc à Burgundionibus, inde ab Anglis, nec minus ab his, qui se rebus consulere dicebant, miserabiliter laceratum jacebat, & in tantam pervenerat desolationem, ut Carolo memorato Regi septimo Bituricenses tantum parerent; & Bituricensis Rex ipse ab hostibus vocaretur; eodem namque anno paulo ante matrem Caroli sexti supradicti Regis obierat Henricus Rex Angliae, cui Henricus filius in Regno successit, severus homo & magnarum rerum, audax & cupidus, qui se Regem Franciae, Angliaeque publicis atque privatis litteris, & forensi sigillo, monetaque quam cuderat, novâ, appellabat. Itaque Henricus cum ex vetustissima Eduardi Regis tertij querela, tum ea, quam dicturus sum ex causa, Regnum Galliae suum esse dicebat; nam dum Catharina Caroli sexti filia Henrico hujus Henrici Regis genitori daretur uxor, conditiones istae fuerunt interpositae, litterisque & sigillis utriusque confirmatae: *Si pra Henrico vitâ defungeretur Carolus, Gallia Regnum Henricus adiret: sin autem Henricus ante Carolum decedens filium relinqueret, ipse Regnum possideret.* Nullâ de Caroli filio, si forsan nasceretur aliquis, ut contigit, mentione habitâ.

Carolus
septimus
fit Rex
Gallorum.

A a a

MCCCCXXIV.

MCCCCXXIV.

Anno Friderici Abbatis viceſimo quarto, Indiſtione Romanorum ſecundâ, mortuus eſt Erneſtus Dux Auſtriæ pater Friderici poſtea Imperiſtertij, vir mitis & manſuetus, cultor Dei, amator Cleri, & pauperum ſingularis deſenſor, nec minus bello ſtrenuus, quàm in pace glorioſus.

Quintum
Ordinis
noſtri capi-
tulum Pro-
vinciale
Herbipoli
celebratur.

Eodem anno quartâ decimâ die menſis Maij, celebratum fuit quintum Ordinis noſtri Provinciale capitulum in Monasterio S. Stephani Proto-Martyris apud Herbipolim, in quo præſederunt Baldevvinus Luneburgenſis, Theodoricus Northeimenſis, Appello Sunſheimenſis, & Helfridus ſancti Joannis Rinckaugiſis Monasteriorum ejuſdem Ordinis Abbates. In eo capitulo plura fuerunt pro reformatione Monasteriorum ſtatu-
ta, quæ in actis habentur ejuſdem.

Anno prænotato Adolphus Dux Montenſis in manu ſuorum valida contra Ducem Lotharingiæ intravit denuo Comitatum Barenſem, & in paucis diebus magnam ejus partem obtinuit; verum poſtea cùm jam remiſſior factus in Monasterio quodam monialium voluptatibus carnis nimium indulgeret, nocte quâdam captus eſt, & in manus Ducis Lotharingiæ præſentatus, apud quem anno toto permansiſt captivus, nec prius liberari potuit, quàm ipſe cum filio ſuo Ruperto Duce Julia- cenſi omne jus, quod ei competere videbatur ad prædictum Comitatum de Bare, in perpetuam poſſeſſionem detentori ſuo reſignavit. Itaque Lotharingiæ Dux terram Barenſem obtinuit uſque in præſens.

Inter Epi-
ſcopum &
Cives Worma-
tienſes
renovatur
diſſenſio.

Eodem quoque anno inter Epiſcopum & Cives Wormatiſenſes magna fuit ſuborta diſſenſio, propter certas in Civitate juridiſtiones Eccleſiæ, quas ad jus ſuum Urbani vocare laborabant. Ludovicus autem Comes Palatinus Rheni, Bavariciæque, qui morabatur in Heidelberg, juſtas Epiſcopi partes tuebatur contra Wormatiſenſes, cui cùm reſiſtere poſſent mi-
nimè, tandem Epiſcopo ſua reddere, pacem & concordiam petere, factamque ſuſcipere & ſervare coguntur.

MCCCCXXV.

Joannes
Hollandiæ
Comes
olim Epiſc.
moritur.

Anno Friderici Abbatis viceſimo quinto, Indiſtione Romanorum tertiâ, mortuus eſt Joannes Comes Palatinus Rheni, Bavariciæque natus Dux, nepos quondam Ludovici Imperatoris quarti, filius autem Ducis Alberti ſine liberis. Iſte fuit Joannes ille, qui relictò Epiſcopatu, quem electus confirmatus & Subdiaconus non minus ſedecim annis tenuerat, uxorem duxit diſpenſante cum eo Conſtantiſenſi Concilio, poſt obitum Wilhelmi fratris ſui, ut diximus, anno Friderici Abbatis nono, Comitatus Hannoniæ, Hollandiæ & Seelandiæ contradicente Jacoba fratris filia, ut ſupra dictum eſt, occupavit.

Burgundiæ
Dux obti-
nuit Hol-
landiam
Hannoniâ
& Seelan-
diam.

Poſt mortem hujus Ducis & Comitæ memorati Joannis, Jacoba filia fratris ut proximior hæres, iterum ſe de Comitatibus paternis caput in-
tromittere, cui Dux Burgundiæ Philippus filius ſororis quondam Ducis Alberti reſtitit, & armatâ manu Hollandiam, Hannoniam, Seelandiam intrans, omnem terram illam ſibi potenter ſubjecit. Et ita prædicti tres Comitatus, quos Bavariciæ Duces per annos ferme octoginta poſſederant, in deditionem Ducum Burgundiæ pervenerunt uſque in præſentem diem. Primus ex Burgundionibus poſſeſſor fuit Dux Philippus, poſt quem Carolus filius ejus, qui filiam ſuam unicam nomine Mariam dedit Maximilia-
no

no

no Archiduci Austriæ, postea Regi Germanorum, uxorem; qui tertius possedit Hollandiam, post quem filius eorum Philippus Rex Castellæ quartus. Quo in Hispania mortuo, Carolus filius ejus hodie Principatur in Hollandia.

Eodem anno Dominus Otto Archiepiscopus Trevirorum piæ devotionis igne succensus mare cum patientia & humilitate non modica transiit, & sanctum Domini in Hierusalem sepulchrum visitavit, secum deferens pretiosa ornamenta altaris, armis insignita Pontificalibus, quæ pro ministerio cultus divini fratribus Minoribus in Monte Sion in memoriam suæ peregrinationis donavit.

Anno prænotato convenit magna militarium sive nobilium multitudo in regali oppido Sueviæ Eßlingen dicto, feræ quædam exercitationes inter se facientes in medio fori, quas torneamentum usitato vocabulo nuncupant.

Torneamentum
Nobilium.

MCCCXXVII.

Anno Friderici Abbatis vicesimo sexto, Indictione Romanorum quartâ, Ludovicus Comes Palatinus Rheni Baviaræque Dux, ac Princeps Elector filius Regis quondam Ruperti, qui morabatur in Heidelberg, homo pius & inclytus, pro suorum remissione delictorum, mare devotus transiit, & sepulchrum Domini Hierosolymis visitavit: inde feliciter ad patriam reversus, barbam quam ex more nutrierat in peregrinatione, deinceps radi non permisit, sed in memoriam itineris sancti perpetuo servavit. Unde nomen Ducis barbati consecutus deinceps apud vulgares quandiu vixit non amisit.

Ludovicus
Comes Pa-
latinus
Rheni visi-
tat Domini
sepulch-
rum.

In eadem peregrinatione fuit socius itineris atque laboris Joannes ultimus Comes in Spanheim, vir non indoctus, & arcanorum naturæ valde cupidus, qui non modicam pecuniarum quantitatem professoribus secretarum artium, ut sunt Alchimistæ, Astronomi, Aruspices, magi & necromantici, exposuit; semper enim habuit in curia sua homines aliquos talibus vanitatibus intentos, à quibus etsi deciperetur sæpius, etiam manifestè, nunquam tamen persuaderi potuit, ut eos à se repellere contenteret. Nam usque adeo curiositati vanæ consensit, ut se posse intelligere speraret latratus canum, & voces avium.

Joannes
Comes in
Spanheim
ultimus.

Anno prænotato mortuus est Joannes de Fleckenstein Episcopus Wormatiensis octavâ decimâ die mensis Maij, anno Pontificatus sui sexto decimo, ante quem Episcopus fuit Matthæus de Cracovia Polonus, qui obierat anno Friderici Abbatis circiter nono in majori Ecclesia Wormatiensi sepultus. Hinc verò Joanni de Fleckenstein in Pontificatu Wormatiensi successit Fridericus de Domneck majoris Ecclesiæ præpositus, & præfuit annis decem & novem in paupertate Ecclesiæ.

Fridericus
de Dom-
neck fit E-
piscopus
Worma-
tensis an-
nis XIX.

His quoque temporibus per continuum fermè septennium Angli cum Burgundionibus Galliam devastantes intollerabiliter clade affecerunt, ut paulo ante diximus. Erat illis diebus apud Valliconem in Gallia puella quædam viginti annorum nomine Joanna, quæ supra sexum & ætatem sapiens mirabilia aggredi non timebat. Nescio enim quo instinctu venit ad Regem Carolum septimum, asserens se missam à Deo, quatenus illi Regnum Gallorum restitueret ablatum. Vestem ergo simul & animum muliebrem deposuit, virilem utrumque assumpsit, accingensque

Joanna
puella ad-
mirabilis
pugnat pro
Rege Gal-
lorum.

gladio latus armata caballum aſcendit, ſeque exercitus Ducem exhibuit: multa cum Anglis & Burgundionibus prælia geſſit, & ſæpius triumphavit, quouſque tandem ab Anglis capta, ut ſuo loco dicemus, cremata ignibus fuit.

Capitulum
Ordinis
Provincia-
le ſeptimū
Erfordia
celebratur.

Anno prænotato viceſimâ primâ die menſis Aprilis, celebratum fuit ſextum Ordinis noſtri Provinciale Capitulum Erfurdia apud ſanctum Petrum, in quo præfederunt Joannes ſancti Laurentij Martyris in Uraugia, Henricus ſancti Ægidij in Brunschwich, Georgius ſancti Ægidij in Nürenberga, & Nicolaus in Brenzahaufen Monaſteriorum Ordinis noſtri memorandi Abbates. Plura in eodem conventu patrum pro reformatione Ordinis laudabiliter inſtituta fuerunt, quorum tenores in actis capituli de verbo ad verbum continentur.

MCCCCXXVII.

Inter Me-
diolani Du-
cem Philip-
pum & Ve-
netos fit
concordia.

Anno Friderici Abbatis viceſimo ſeptimo, Indictione Romanorum quintâ, inter Ducem Philippum Mediolani, & Venetos, qui Florentinis confoederati multa in Longobardia conſtituerant prælia, pax & concordia reformata eſt; nec aliter Veneti in concordiam conſentire voluerunt, niſi Bergomum à Duce Mediolani, quaſi pro impenſis belli habitis, in ſuam prius recepſſent poteſtatem. Brixiam verò anno præterito violentâ manu ceperunt. Plures deinde Civitates, oppida & caſtella inſatiabilis Venetorum dominandi libido non ſolùm à Mediolanenſibus, ſed etiam ab Austria Ducibus, atque vicinis in circuitu principibus partim dolo & fraude, partim violenter eſt conſecuta, quorum occaſione his etiam noſtris diebus multa oriuntur bella.

Inter Epiſc.
Spirenſem
Rhabanum
& Cives
pro liber-
tate con-
tentio.

Eodem anno Rabanus de Helmſtatt Epiſcopus Spirenſis pro libertate privilegiorum, libertatum atque bonorum tam Cleri, quàm Eccleſiæ memoratæ, gravem & diuturnam cum Civibus ſuis habuit diſſenſionem, non ſine magno utriuſque partis incommodo. Hujus cauſâ diſcordiæ memoratus Pontifex in Clerum ſuum non eatenus conſuetum exactio- nis pondus impoſuit, per quod non minus Clerum, quàm antea Cives in odium ſui provocavit.

Cùmque & à Monaſterijs maximè noſtri Ordinis, quæ tunc in ejus Dioceſi erant ſeptem, & verbis mollibus & minis charitativum poſtula- ret ſubſidium, omnes uno ore, unaque ſententiâ reſtiterunt, dicentes ſe ab omni exactione ejus liberrimos.

Fridericus
hujus Mo-
naſterij
Abbas de-
fenſor li-
bertatis.

Fridericus quoque hujus Monaſterij Abbas inter Prælatos Eccleſiæ Spirenſis non ultimus, ſed antiquâ & longâ conſuetudine non minus quàm Apoſtolici Sedis gratiâ Primas, ſingulari pulſabatur instantiâ, ut Epiſcopi precibus conſentiret, qui cùm eſſet vir prudens, & monaſtica amator puritatis, optimè intellexit, quorſum hæc petitio nova Epiſcopi protenderet caudam: unde & poſtulantibus inſolita reſpondit. *Ego Monaſterium Hirſaugia ab omni precaria exactione cujuſcunque Principis & Epiſcopi reperi liberrimum, & à ſacro ſancta Sede Apoſtolica ſingulari gratiâ privilegiatum, cujuſ libertates inſuper & manutenere ac deſenſare juravi, quod pro viribus etiam facturus ſum uſque ad mortem. Nihil dederunt antecēſſores mei Epiſcopo, & ego nihil ei dabo. Si vim inferre perrexerit, Judicem habemus communem, qui & illi & mihi ſuperior eſt. Pontificem Romanum, ad cuius pedes contra injuriantem deponam neceſſariò querelam.* Tacuit Epiſcopus, & Abbas conſtantiam admirans laudavit.

Hirſaugia
libera dat
nulli tribu-
tum.

MCCCCXXVIII.

MCCCCXXVIII.

Anno Friderici Abbatis XXVIII. qui & ultimus fuit, Indictione Romanorum vi. Sigismundus propter continua in Bohemos bella pecunijs, ut dicebat, exhaustus à Martino Papa V. litteris impetravit consensum, ut sicut à Civibus & Rusticis Regni Germaniæ, ita & ab omni Clero per latitudinem ejus, pecuniarum posset levare subsidium. Exactio itaque gravissimam Clero, quàm populo per omne Regnum indicitur, à qua liber nemo habebatur. Qui mille florenorum possessionem habebat, ad fiscum Regium pendebat duos, qui verò centum, quartam floreni partem dare cogebatur. Reliqui omnes & singuli viri, & mulieres, filij & filiæ, servi & ancillæ, mercenarii, & familiares, quicumque & cujuscunque, quotquot annum impleverant ætatis xv. nullo penitus excepto tredecim obulos Hallenses, quorum duodecim faciebant unum album rotatum, & viginti quatuor albi tunc temporis florenum unum Rhenensem, solvere ad instantiam Regis compellebantur.

Sigismundus Rex contributionem exegit à Clero & populo.

Hanc magnam & insolitam pecuniarum contributionem Rex Sigismundus, ut pugnaturus contra Bohemos Schismaticos, ab omni Clero & populo totius Regni Germanici satis importunè exegit, quamvis eam non ab omnibus impetraverit. Militaris etenim Ordinis homines per Sueviam & Franciam Orientalem, & simul pauperes suæ jurisdictioni subjectos huic exactioni se submittere nullatenus consenserunt, dicentes se liberos esse à tributo, corpore tamen non pecuniâ, si necesse fuerit, libenti animo pro Ecclesia, & regno pugnatuuros. Major autem pars reliquorum Germaniæ hominum impositam sibi collectam à Rege solvebat; cujus nihil aut parum contra Schismaticos fuit expositum.

Suevi & Franci Orientales Nobiles non consenserunt Regi.

Æstas fuit anno prænotato nimis humida, & aquarum inundatio frequens & multa, quæ intulit mortalibus multa incommoda, in agris, frumentis, pratis, hortis, & vinetis, & primò famem & caristiam magnam, ac deinde pestilentiam per universum penè Germaniæ Regnum horribilem induxit.

Anno prænotato xiii. die mensis Novembris, Fridericus Wifflinger hujus Monasterij Abbas XXXVII. jam senio & morbo plurimum gravatus moritur, anno Regiminis sui vigesimo octavo. Cujus corpus ante altare Catharinæ Virginis & Martyris debito cum honore sepelitur. Vir certè memoriâ dignus, & in sua conversatione optimus, quamquam subjectos sibi Monachos ad regularis vitæ observantiâ reducere minimè potuerit. Gravatum ære alieno Monasterium reperit, quædam solvit, sed omnino reddere liberum à debitis, sicuti voluisset, nequaquam prævaluit.

Fridericus II. Abbas Hirsaugienfis xxxvii. moritur.

De Wolframmo, hujus Monasterij Hirsaugienfis Abbate XXXVIII. qui præfuit annis xxxi. mensibus ix. diebus viii. & gestis illius temporis.

Anno igitur Dominicæ Nativitatis prænotato MCCCCXXVIII. curren-

 te, Indictione Romanorum præscriptâ, xvi. die mensis Novembris, Prior & Conventus hujus Monasterij Hirsaugien-
 sis in unum convenientes de ordinatione Novi pastoris neces-
 sarium

Wolfram-
 mus May-
 ser fuit Ab-
 bas xxxviii.

Præfuit an-
nis xxxii.

sarium cæperunt habere tractatum. Præmissis itaque Orationibus consue-
tis, Missarumque celebrationibus adjunctis, Wolframum cognomento
& familia Mayser unanimi consensu Abbatem elegerunt, virum provi-
dum & regularis observantiæ præcipuum Zelatorem: qui confirmatus &
benedictus juxta morem per Rhabanum de Helmstatt Spirenses Epi-
scopum præfuit huic Monasterio in utroque statu satis utiliter annis xxxi.
mensibus ix. diebus octo, non sine multis laboribus & tribulationibus
magnis.

Wolfram-
mus Abbas
patria fuit
Suevus.

Patriâ Suevus erat honestis parentibus ortus; cujus & nomen fami-
liæ Mayser & genus inter Nobiles Alemanniæ notum permanet usque
in præsentem diem, qui & ipse puer Monasterio huic à parentibus obla-
tus, sub magisterio seniorum vivendi modum didicit, & observavit in-
ventum. Nam & Fridericus Abbas, cujus historiam per seriem annorum
digessimus, singularis devotionis affectu Monachos suos libenter ad regu-
laris observantiæ integritatem reduxisset; unde sæpius ad eos piæ exhorta-
tionis verbûram in quotidiano capitulo culparum, quam extra fecit; quod
in ore Wolframmi Spiritus Dei reposuit, & in corde ejus fructuosè plantavit.

Abbas
Wolfram-
mus obser-
vantiam
Mellicen-
sem assump-
sit.

Factus enim Abbas verba sanctæ admonitionis, quæ toties à bono præce-
ptore Friderico audierat, opportunitatem nactus convertit in opera, &
eam Regularis vitæ observantiam, quæ à Mellicensi in Austria Cœnobio
nomen habere cæpit, de cujus exordio supra diximus, anno Friderici
Abbatis xvii. primitus huic Monasterio introduxit; quæ parvo durans
tempore, malitiâ hominum causante rursus evanuit; diximus enim
anno Friderici Abbatis memorato, quòd Mellicensium reformatio
in multis Cœnobijs feliciter cæpit, sed in paucis valdè permansit. Con-
siderans Wolframmus, quòd in observantia Mellicensium non esset con-
stantia, sed paulatim in pristinam laberetur deformitatem, propterea
quòd ipsi Mellicenses Provinciali Capitulo de triennio in triennium essent
contenti: & suæ reformationis nullum omnino celebrarent Conven-
tum, neque visitationis officium debita & necessaria cum diligentia exer-
cerent; cupiensque posteritati non minus consulere ad salutem, quàm
illis, qui tunc vivebant sub eo in humanis, observantiam unionis, & refor-
mationis Bursfeldianæ, de qua supra diximus, anno Friderici Abbatis
xvi. introduxit, sicut anno regiminis sui xxix. plenius dicemus.

Abbas
Wolfram-
mus obser-
vantiam
Bursfel-
densium
introduxit.

Erat autem Wolframmus Abbas, quantum ad corporis dispositio-
nem pertinebat, staturâ bene proportionatus, plus crassus, quàm maci-
lentus, capite rotundus, facie pulcher & decorus, incessu tardus & quâ-
dam gravitate venerandus, eloquio dulcis & singulari facundiâ haud
mediocriter disertus, plus tamen vernaculâ linguâ, quàm sermone
latino. Ingenio tamen vigeat subtili, & vivace memoriâ; unde & in
rebus agendis sive disponendis consilio prudentissimus habebatur, & om-
nia quæ ad curam sui regiminis pertinebant magnâ prudentiâ gubernavit.

Moribus & conversatione fuit integerrimus, regularis quoque ob-
servantiæ, quam introduxerat, non solum amator, sed custos quoque &
operator tam in se quàm in subditis suis omni tempore vigilantissimus.
Summo studio semper curabat se dignum omnibus Christi exhibere pa-
storem, pro quibus nullum timuit unquam subire, aut ferre laborem.
Verbis utebatur paucis atque rationabilibus; & sermo vanus de ore ipsius
rarissimè

rariſſimè procedebat. Mitis erat bonis ; ſeverus indiſciplinatis .& quidquid verbis boni docuit, operibus in ſe verum & ſanctum demonſtravit.

MCCCCXXIX.

Anno Wolfframmi Abbatis primo, Indictione Romanorum vii. Joannes Episcopus Herbipolensis Orientalisque Franciæ Dux unicus, rursus ædificare cæpit caſtellum in ipſa Civitate Wirzburgenſi, quod olim Gerhardus de Schvvarzenburg Episcopus inchoaverat, ſed neuter eorum perfecit.

Joannes Episcopus Herbipol. Caſtellum ædificare cæpit.

Eodem anno x. die menſis Aprilis, quæ fuit Dominica ſecunda, poſt feſtum Dominicæ reſurrectionis, celebratum fuit ſeptimum Ordinis noſtri Provinciale Capitulum in Cœnobio S. Michaelis Montis Monachorum propè Bamberg. In quo præſederunt Georgius Caſtellenſis, Orttvvinus S. Petri Erfurdenſis, Henricus de Gulpen S. Ægidij Nürenbergendiſis, & Hugo S. Benediſti in Alberspach Monaſteriorum Ordinis noſtri Abbates.

Capitulum Provincia- le Ordinis ſeptimum Bambergæ celebratur.

Claruit his temporibus apud Treviros Joannes Rhode Abbas Monaſterij S. Matthiæ Ordinis noſtri, patriâ Moſellanus ex urbe Trevirorum oriundus, vir æternâ memoriâ dignus, vitâ & converſatione religioſiſſimus, qui regularis obſervantiæ celeberrimus inſtaurator extitit, ex cujus laborioſo fundamento noſtra Bursfeldenſis reformatio non parvum incrementum accepit, quemadmodum ſupra diximus, anno Friderici Abbatis xvii. Hic quondam litteris dedit operam in Heidelberg, Gymnaſio, ubi Doctör Decretorum factus, jam tunc mente & corpore mundum videbatur contemnere, & ad tantæ Religionis introitum aspirare.

Joannes Rhode Abbas S. Matthiæ reformator apud Treviros.

Indereverſus in patriam cùm eſſet Metenſis Eccleſiæ Canonicus ac S. Simeonis Trevirenſis Decanus, atque Curia Episcopi Officialis Judex, tandem pro Chriſti amore contempſit omnia, ingreſſusque ſanctam Congregationem Monachorum Carthuſienſium propè Trevirim non ſine admiratione multorum cunctis validum S. converſationis exemplum reliquit. Nec diu poſtea contra voluntatem ſuam à fratribus in Priorem, domus unanimi conſenſu eligitur, & in tanta converſatione perſeverat.

Joannes Rhode factus ex divite Canonico eſt Monachus.

Poſtremò ad instantiam Ottonis Archiepiſcopi Trevirorum præcepto Martini V. Papæ de Carthuſia invitatus extrahitur, & Abbas memorati Cœnobij S. Matthiæ propè Trevirim ordinatur. Factum eſt hoc non ambitionis intuitu, nec avaritiæ cauſâ, ſed Chriſtianæ ſtudio pietatis. Cernens enim Otto memoratus Archiepiſcopus regularis diſciplinæ obſervantiam in omnibus ſuæ Dioceſis Ordinis noſtri Monaſterijs penitus collapſam, & cupiens mores ad puritatem Regulæ reformare clauſtralium, ſæpeditum virum, quo meliorem habere non potuit, ad reformationis hujusmodi officium judicavit idoneum, quem & ſcientiâ litterarum & moribus ſanctis optimè noverat imbutum.

Joannes ſic Abbas S. Matthiæ ex Monacho Carthuſiæ,

Ordinatus autem Abbas imprimis Monaſterium S. Matthiæ, ſibi commiſſum reformare ſtudit, propter quod multis laboribus, & infinitis ſe periculis conſtanti animo ſubjecit. Nam Monachi contra puritatem S. Regulæ in laxitate nimia converſantes, cùm dolerent aſſueta relinquere, multis modis & varijs inſidijs de morte ſancti Reformatoris cæperunt cogitare. Sed auxiliante altiſſimo Joannes veluti alter Helias pro Domo Dei Zelatus in ſpiritu tanto prævaluit, & Monaſterium ſuum S. Matthiæ Apoſtoli & quædam alia vicina reformavit.

Joannes Rhode Abbas factus reformavit Monaſterium S. Matthiæ.

Introductâ

Joannes
Rhode Ab-
bas verbo
& exemplo
reſormator
optimus.

Introductâ poſtremo reformatione ſanctâ, & improbis ejectionis foras clauſtralibus, qui colla ſua regulari ſubjicere obſervantiæ recuſaverant, Joannes reſormator ſtudioſiſſimos quôſque introduxit Novitios, quibus non minus exemplo ſanctæ converſationis, quàm verbo ſedulæ admonitionis viam regularis obſervantiæ ac puritatis omni tempore oſtendit: Et ne ſanctum Reformationis, quod inchoaverat opus, per ignorantiam poſteritatis, temporis interiret ſucceſſu, novas ex collatione Veterum, conſtitutiones edidit, in quibus obſervantiæ regularis per ſingula capita, juxta proprietatem regulæ ſanctiſſimi Legislatoris noſtri Benedicti pulcherrimâ ratione ſimul & copioſiſſimè providit.

Conſtitu-
tiones
Burfel-
denſium ex
Trevirenſi-
bus prodie-
runt.

Ex quibus conſtitutionibus, ut ſupra diximus anno Friderici Abbatis XVII. Joannes Abbas & primus reſormator Monaſterij Buſfeldenſis, & modum vivendi ſecundum puritatem regulæ aſſumpſit congruum: & inſtituta noſtra, quibus nomen Patres noſtri poſtea Ceremoniale dederunt, cum tempore acceperunt fundamentale documentum. Scripſit etiam de vita & regimine Abbatis librum non abijciendum. Moritur autem primâ die menſis Septembris anno Wolframmi Abbatis XI. Abbatiæ ſuæ Trevirenſis xx.

MCCCCXXX.

Otto de
Ziegen-
heim Ar-
chiepiſco-
pus Trevi-
rorum mo-
ritur.

Anno Wolframmi Abbatis ſecundo, Indictione Romanorum VIII. mortuus eſt Otto ex Comitibus de Ziegenheim Archiepiſcopus Trevirorum ex morbo calculi, quo diu laboravit in oppido Confluentiæ. Cujus corpus Trevirim relatum in Principali Baſilica ſepultum eſt ante Chorum ad latus dextrum introitus coram Altari Beatiffimæ ſemper Virginis Mariæ, quod ipſe de novo erigens dotaverat, humili ſepulchro. In cujus memoriam quotidie manè poſt matutinas, Miſſa canitur una de Beatiffimâ Virgine Maria per Chorales, ſicut ipſe adhuc vivens inſtituerat in altari memorato juxta ejus tumultum cum organis & debita ſolemnitate.

Caput S.
Matthiæ
Apoſtoli à
Confluentes
tranſfertur
in Trevi-
rim.

Fuit autem vir optimus. & benè rexit Eccleſiam Trevirenſem annis XII. pacem conſervans in terra, & Cleri non minus reſormator quàm Monaſtorum. Caput ſanctiſſimi Apoſtoli Matthiæ, quod multis annis in Caſtello Montis, qui dicitur Herbilſtein trans Rhenum prope Confluentiam oppidum, inter Archiepiſcoporum theſauſos latuerat, ad majorem ſuam Eccleſiam Trevirenſem cum ingenti devotione donavit, in qua debito cum honore ſervatur uſque in præſentem diem. Sunt qui dubitant ipſum caput eſſe S. Matthiæ Apoſtoli, aſſerentes quòd caput ſit potius cujuſdam ſancti Matthiæ Jeruſolymorum Epicoſpi. Sed mihi ſatis curioſo hujus rei inquiſitori perſuaſum confiteor, ipſum eſſe verum caput Matthiæ Apoſtoli; quod ſancta Helena mater Conſtantini cum integris oſſibus ejus quondam ab Jeruſalem cum alijs ſanctorum reliquijs multis ad Trevirim tranſferens apud S. Eucharium extra muros collocaverat; qui locus nunc Monaſterium S. Matthiæ Apoſtoli nuncupatur.

Jacobus de
Sirck ab
una parte
capituli in
Archiepiſc.
eligitur.

Ottone autem Reverendiſſimo Præſule mortuo atque ſepulto, Canonici diſcordantes in electione, cladem Eccleſiæ Trevirorum irrecuperabilem ſuſcitarunt. Una ſiquidem pars eorum, quæ & major erat numero, & ſenior conſilio, Jacobum elegit de Sirck majoris Eccleſiæ Trevirorum Canonicum atque ſcholaſticum & Herbipolenſis Eccleſiæ præpoſitum,

positum, virum optimum, vitâ & conversatione honestissimum, prudentiâ & consilio nulli Canoniorum suo tempore secundum.

Contra quem Fridericus de Crovia præpositus, Henricus de Pittingen Canonicus cum quibusdam alijs paucis elegerunt Udalricum de Mander-
scheid, cui ut consanguineo & amico adhæserunt Comites de Wirtenberg una cum nobilibus terræ. Unde non jure, sed armis Jacobo potentior factus, mox oppida, castella, & munitiones Ecclesiæ Trevirensis per totam Diocesim in suam accepit potestatem, & subditos Ecclesiæ omnes in sua verba jurare coëgit. Quanta hinc mala fuerint subsequuta, nobilis illa Trevirorum sensit Ecclesia, quæ tunc ære gravata alieno, deinceps manet onerata usque in præsentem diem.

Jacobus igitur necessitate compulsus cum auxiliantem non reperiret in patria, Romani Pontificis adjutorium invocavit. Papa igitur Eugenius ejus nominis IV. citatis ad se partibus, post longam concertationem, electionem amborum cassavit, & ad instantiam Ludovici Comitis Palatini Archiepiscopatum Trevirorum Rhabano de Helmstatt Spirensi Episcopo donavit. Hinc iterum nova præcedentibus adjuncta sunt mala, & Ecclesia Trevirorum plusquam in quadringentis florenorum millibus detrimentum substantiæ temporalis sustinuit. Totius enim patriæ Comites, Barones & Nobiles, Udalrico adhæserunt, & Apostolica mandata contemnentes admittere Rhabanum in Archiepiscopatum recusarunt. Jacobus autem Papæ obediens de Ecclesia se non amplius intromisit.

Cives autem Trevirenses ob reverentiam Apostolicæ Sedis Rhabano, ut vero Archiepiscopo suo adhæserunt. Unde commotus indignatione, magna Udalricus, contractis undique copijs amicorum, Civitatem ipsorum obsidione biennali obsedit, machinis, & multis insidijs eam capere gestiens, si potuisset. At Cives auxilio Ludovici Comitis Palatini, qui stabat pro Rhabano, fortiter agentes, hostium incurtus omnes cassaverunt. Biennio tandem elapso non sine confusione solverunt obsidionem, plus incommodi passi, quam intulerant obsessis.

Romanus autem Pontifex posteaquam intellexisset mandata contemni, Udalricum ut invasorem Ecclesiæ cum omnibus adherentibus sibi excommunicavit; & omnem terram Diocesis (exceptâ Civitate Trevirorum, quæ sequebatur partes Rhabani) Ecclesiastico interdicto supposuit. Quod quidem interdictum annis plus quatuor duravit, non sine animarum periculo plurimarum.

Postremò Archiepiscopus Conradus Moguntinus, Archiepiscopus Coloniensis, & Fridericus Episcopus Wormatiensis, jussione Romani Pontificis vices interposuere suas; & inter dissidentes pacem & concordiam sub certis conditionibus reformarunt, ita videlicet, quod Rhabano cessisset Udalricus; verum priusquam ista fieret inter dissidentes concordia, & anni præteriere plures, & mala patriæ infinita, quæ summatim optimâ isthuc ratione paucis concludimus, ne per annos singulos in eis occupari specialiter compellamur.

Rhabanus itaque confirmatus in Archiepiscopum Trevirorum, superatoque per concordiam adversario, post quintum contentionis annum, Trevirim ut Archipræsul ingreditur, & à Civibus amicis honorificè salutatur. Concordia enim facta est anno Wolfframmi Abbatis XI. sicuti per

B b b

ordinem

Udalricus de Mander-
scheid ab
alia parte
in Archie-
piscopum
eligitur.

Rhabanus
Episcopus
Spirensis
fit Archie-
piscopus
Trevirensis.

Udalricus
per concor-
diam cessit
Rhabano
con-
tentionis
anno IV.

Rhabanus
à Civibus
Trevirensi-
bus ut ve-
rus Archie-
piscopus
suscipitur.

Bona
Ecclesiæ
Treviro-
rum data
in pignus.

Udalricus
in Itinere
Romano
apud Thu-
regum
moritur.

Rhabanus
hostem se
Civium
Spirensium
scripsit pu-
blicum.

Ecclesia S.
Germani
extra ur-
bem per
Spirenses
destruitur.

Julianus
Cardinalis
pro Conci-
lio ad Basi-
leam à Pa-
pa mitti-
tur.

ordinem suo dicemus loco ; cessit Jacobo de Sirck ante ipsum præelecto. Veruntamen Comes de Wirtenberg etiam post concordiam, ut præmissimus factam non cessavit armis & insidijs molestare Rhabanum, inferens Ecclesiæ sanctæ Trevirorum igne simul & ferro multa incommoda, præsertim in eo pago, quem Engensgavium nuncupant Incolæ, inter Confluentiam, Andernacum & Monasterium nostri Ordinis, quod à proximo stagno Lacum nuncupamus. Nec quiescere potuit ista Comitis in Rhabanum persecutio, quo usque tandem pro impensarum refusione, quas contra eum pro Udalrico fecerat, Castella quædam & villas, Schönek videlicet in Euphalia, Dunam quóque, Schönberg, Kempnich, Hammerstein, & quædam alia, pro quadraginta quinque florenorum millibus in pignus accepisset cum usufructu annuo, donec ab Ecclesia Trevirorum redimantur. Interea Udalricus amicorum consilio usus Romam ire statuit, delaturus contra æmulum querelas nescio quas, sperans se ad minus impetraturum, ut in Archiepiscopatu Trevirorum saltem Rhabano succederet. Qui cum venisset ad oppidum Thuregum Helvetiorum, morbo corripitur, & moriens ibidem sepelitur. Rhabanus ergo jam in Archiepiscopatu securus & quietus solâ vexabatur inopiâ, & qui paucis Spiræ potuisset esse contentus Episcopus, apud Treviros multis jam Archiepiscopus indigebat. Episcopatum Spirensen annuente Papa Eugenio usque in ultimum vitæ suæ annum cum Archiepiscopatu Trevirorum retinuit, quem ante mortem suam Nepoti Reinhardo resignavit, quemadmodum suo inferius loco dicemus anno Wolframmi Abbatis X.

Iste Præsul Rhabanus, multas, ut supra dictum est, contentiones habuit cum Spirensibus pro libertate Ecclesiasticâ. Unde Pontificatus sui anno xxii. qui fuit Friderici Abbatis Hirsaugiensis xviii. publicum se Civium Spirensium hostem scripsit, & denunciavit inimicum, contractisque undecunque pugnatorum copijs magnâ eos clade affecit, Ludovico Palatino Comite non segniter ferente auxilium. Vias omnes armatorum custodiâ præclusit, ut nihil omninò Civitati posset inferri necessariorum, & nec egredi quisquam, nec ingredi ad eos aliquis permittebatur.

Civestamen metuentes obsidionem urbis, ut litteras Episcopi diffidationis accepissent, mox armati Civitatem egressi Ecclesiam S. Germani & omnes in circuitu habitationes Canonicoꝝ igne submissio funditus destruxerunt. Concordiâ tandem factâ per Sigismundum Regem inter Episcopum & Spirenses, coacti fuerunt Ecclesiam & domos Canonicoꝝ omnes, quas impio furore destruxerant, reedificare, & omnia in integrum restituere. Deinde post annos xlv. Fridericus Comes Palatinus Rheni bellum gerens contra Joannem Episcopum, ipsam eandem Ecclesiam denuo destruxit, quæ nunc in Civitatem translata, ac nova constructa cernitur.

Anno prænotato Martinus Papa V. Julianum Cardinalem S. Angeli misit in Germaniam, ut Concilium Generale inchoaret apud Basileam, & suo in nomine præsideret, cæteraque faceret omnia, quæ ad illius consummationem pertinerent. Qui veniens Basileam intimavit Concilium futuro tunc anno proximo celebrandum: dispositisque rebus in Ungariam ad Sigismundum Regem Legatus Sedis Apostolicæ profectus est, in causâ

causâ videlicet Bohemorum, quos per Regem compelli rogavit, ut veniant ad Concilium.

Hyems hoc anno fuit humida, & calida & ver temperatum: in die autem Joannis ante portam Latinam, quæ fuit 6. mensis Maij, vis tanta frigoris erupit, ut vineta penè omnia destruxerit, non solum in Sueviâ, sed per totam fere Germaniam. Unde paucitas vini pretium auxit in tantum, quod ama vini una quatuor Hallensium libris in Suevia vendebatur. Die quoque ejusdem mensis duodecimâ iterum frigus inhorruit, & quod reliquum fuit in vitibus, per universam Orientalem Franciam destruxit.

Eodem anno Bohemi Schismatici Hussitæ collectis in unum viribus cum ingenti turmâ pugnatorum Bohemiam egressi, Marchionatum Misnensium intrârunt numero, ut ferebatur, non pauciores octoginta virorum millibus, incendio & rapinâ omnia devastantes: Marchio autem Misnensium contra eos magnum adunavit exercitum, sed tamen cum eis congredi non audebat, quanquam in exercitu centum quinquaginta millia virorum produxisse diceretur. Unde Bohemi liberè diripientes omnia ingentem abduxere prædam. Inde contra Marchionem Brandeburgensem sive Burggravium Nürenbergensem Fridericum faciem dirigentes, oppida illius nonnulla ceperunt, ac funditus destruxerunt, videlicet Plavven, Barreut, Kurpfenberg, Kulenbach, & Villas in circuitu plures, quarum nomina ignoramus. Posthæc intrârunt cum potentiâ & furore terram & dominium Episcopi Babenbergensis, cui multa intulerunt mala, villas & oppida sine cuiusquam resistentiâ subvertentes non pauca, & omnia diripientes.

Inter alia verò mala, quorum non est numerus, etiam insigne illud Ordinis nostri Monasterium Michelfeld memoratæ Babenbergensis Diocesis, sublati omnibus, incendio funditus everterunt, quod postea restitutum est. In omnem Franciam Orientalem exivit Bohemorum terror, qui mentes Clericorum & Civium Babenbergensium usque adeò concussit & perturbavit, quòd relicta Civitate penè omnes fugerunt vel ad nemora, vel ad alias urbestutiores, Clenodia sua, quæ secum portare nequiverant, vel in domibus vel in campis suffodientes in terram, quæ terris pace redditâ sæpius quæritantes usque in præsentem diem non omnia repererunt. Episcopus autem cum suis Civibus consilio habito, cum Bohemos de terra expellere armis non possent, astutiâ tentârunt. Ad unius igitur anni spatium treugas sive pacem ab Hussitis pro duodecim florenorum millibus emerunt, quibus Bohemi acceptis à Babenbergensibus recesserunt, quamquam eis multa prius mala incendio & prædâ intulissent. Inde faciem verterunt contra Nürenbergenses, & in ipso itinere Graffenberg incendio subverterunt. Nürenbergæ Cives cum vidissent, quòd eorum furori ex æquo non possent resistere, de pace cæperunt consultare. Missis igitur nuntiis ad exercitum Schismaticorum pacem petunt, & mediante pecuniâ impetrant. Veruntamen plura in circuitu Monasteria, oppida, & villas igne concremârunt, homines interfecerunt, & cum prædâ multâ in sua redierunt. In reversione quoque Aurbach oppidum igne submisso destruxerunt; incuberat enim timor eorum super multas terræ Gentes & nationes, propter nimiam eorum crudelitatem, cum nemo esset, qui furori eorum auderet resistere. Præ nimio autem timore

B b b 2

Homines

Vineta in principio Maij frigore percunt.

Hussitæ Bohemi Schismatici terras fidelium devastant hostiliter.

Contra Burggravium Nürenberg.

Contra Bambergenses.

Michelfeld Ord. nostri Monasterium à Bohemis incenditur.

A facie Schismaticorum Christiani relicti Civitatibus fugerunt.

Homines Franci & Bavari Saxones & Thüringi, Miſnenſes & eorum vicini relictis, ut dictum eſt, Caſtellis & urbibus ad nemora vel ad remotiora loca plurimi fugerunt. Cives quoque Herbipolenſes audito Bohemorum excuſſu, de conſenſu Episcopi ſoſſata & muros urbis, quos Gerhardus de Schvartzenburg Præſul quondam dejecerat, reſtituere & ædificare cæperunt nimio terrore perterriti.

Joannes de
Baden po-
ſtea Trevi-
rorum
Archiepiſc-
natiſcitur.

Anno prænotato xiv. die menſis Junij, horâ quintâ minuto 53. poſt medium noctis manè natus eſt Joannes poſtea Trevirorum Archiepiſcopus Patre Jacobo Marchione Badenſium genitus, qui vixit annis novem & ſexaginta, menſibus quoque duobus & ſex diebus, de quo plura ſuo inferius tempore & loco, ſi annuerit Dominus, dicenda erunt.

M C C C C X X X I.

Eugenius
IV fit Papa
ſedet an-
nis xvi.

Anno Wolframmi Abbaris III. Indictione Romanorum ix. Martinus Papa die xxvi. menſis Februarij Romæ apoplexiâ tactus moritur, & apud S. Joannem Lateranenſem ſub æneo tumulo ſepelitur. Cui Gabriel Candelmerius patriâ Venetus in Pontificatu ſucceſſit, qui dictus Eugenius IV. præfuit annis xvi. electus anno prænominato xiii. die poſt Martini obitum, hoc eſt, v. nonas Martij.

Carolus
Dux Lotha-
ringiæ mo-
ritur.

Eodem anno primâ die menſis Maij obiit Carolus Dux Lotharingiæ, poſt cujus mortem inter Ducem Barenſem & Comitem de Widmont gravis eſt ſubſecuta diſſenſio, quorum uterque jure hæreditatis ſe proximum ad Lotharingiæ Ducatum confirmabat, nec eos quiſquam renovare ad concordiam potuit, quo minus bellum atrociffimum ex diſſenſione oriretur.

Bellum fit
atrox in
Ducatu
Lotharin-
giæ.

Anno igitur prænotato die 2. menſis Julij, quæ Feſto Viſitationis Beatiffimæ Mariæ ſemper Virginis in Eccleſia Dei erat ſolemnis, factum eſt prælium magnum inter memoratos principes in Regno ſive Ducatu Lotharingiæ prope novum Caſtrum, in quo multi Comites & Nobiles fuerunt ex Provinciâ Cis-Rhenana cum Duce Barenſi mercede conducti: Marte ambiguo ſatis diu pugnatum eſt, & multi ab utrâque parte ceciderunt, plures tamen ex parte Ducis de Bare, qui amiſit in eodem, conſictu ſexcenta & duo millia virorum. Poſtremò tamen Comes de Widmont obtinuit victoriam. Sol eodem die ac per ſequens biduum ſanguinolentus ibidem apparuit.

Comes de
Widmont
obtinuit vi-
ctoriam.

Quarta Ex-
peditio
Chriſtiano-
rum in Bo-
hemos
Schifmaticos.

Anno item prænotato xiv. die menſis Auguſti factum eſt quartum inter Chriſtianos & Schiſmaticos Huſſitas bellum in Bohemiâ, de quo noſtri parum laudis reportarunt propter eorum ſuperbiam, & inordinatum modum præliandi. Habebant Chriſtiani, ut tum ferebatur, in ſuo exercitu centum millia pugnatorum & tredecim millia curruum. In principio certaminis Chriſtiani fortiter pugnarunt, ſed rumore in exercitu; quaſi plures adveniſſent in auxilium Bohemorum, excitato ſubitò noſtri fugere in proximos montes, & nemora caperunt, quos inſecuti Huſſitæ decem eorum millia occiderunt, & ſex millia curruum cum multa præda comprehenderunt. Julianus Cardinalis S. Angeli Sedis Apoſtolici Legatus pro Fide Chriſti Zelator integerrimus, videns fugam Chriſtianorum, compulſus fugere & ipſe lachrymans dixit: *Hec peccata noſtra perſequuntur nos.*

Eodem

Eodem anno in die S. Mariæ Magdalenæ, tempestas aëris magna est suborta, quâ nimium horribiliter insonante fulgur de Cœlo cecidit, & Ecclesiam S. Catharinæ in Oppenheim succendit, in qua duo homines ex nimio terrore subito fuerunt mortui, & sex alij pro semimortuis deportati. Quicquid in agris frumentorum aut fæni remansit, in totum periit eâ tempestate.

Ecclesia S. Catharinæ in Oppenheim fulgure incenditur.

Anno præscripto Anglis & Burgundionibus oppidum in Gallia, quod Compendium nuncupatur obsidentibus, Joanna admirabilis illa puella de qua diximus anno Friderici Abbatis XXVI. subsidium ferens obsessis, cum oppidum ingressa esset, paulo post eruptione in hostem factâ, in medium illorum concluditur, nec redire ad oppidum permessa est, licet multum conaretur. Capta igitur ab Anglis in Rothomagum ducitur, & tanquam malefica ignibus crematur, dato ei pro crimine, quod virili veste usa fuisset Foemina. Prius tamen quàm sententiam acciperet mortis, frequenti foro & crebris consultationibus puellam hostis tentavit, de fide atque Religione Christi multa scrutatus. Arbitrabatur enim, mulierem magiâ aliquâ edoctam à Carolo Rege assumptam esse, & propterea illum à Catholicâ veritate aberrantem Regno penitus indignum. Combustam anno prænotato in mense Majo puellam Rupertus Gaguinus refert.

Joanna mirabilis puella ab Anglis capta comburitur.

Hoc ipso anno Sigismundus Rex Germanorum unâ cum Legato Sedis Apostolicæ Juliano Cardinale S. Angeli profecturus ad Basileense Concilium Generale inchoandum, venit ad oppidum Comitis de Wirtemberg Tubingen cum mille ferme equitibus, quos Comites omnes splendide in Tubingen, Balingen & Schorndorff susceptos hospitio aluerunt, nihil ab eis recipientes. Eugenius autem IV. mox Pontificatum ut fuerat adeptus, Julianum supradictum Cardinalem S. Angeli, quem Martinus Papa V. Legatum miserat priori anno ad Basileam pro Concilio celebrando, confirmavit.

Sigismundus Rex cum Legato Apostolico venit in Tubingen.

Anno item prænotato in mense Novembri die 19. subito nix magna frigus maximum subsecutum fuit, hyems asperrima fuit in tantum, quod omnia penè flumina Germaniæ usque ad diem Conversionis S. Pauli glacie cooperta molendi hominibus magnam fecere difficultatem.

Eodem anno mense Decembri, Julianus Cardinalis S. Angeli Apostolicæ Sedis Legatus Generale, quod Martinus indixerat. Concilium apud Basileam Civitatem Germaniæ inchoavit, Rege Sigismundo & multis Episcopis præsentibus; quod sælicem & jucundum habuit introitum, sed finem sive exitum debilem & confusione plenum. Mox etenim confluent ex omni natione totius Europæ ad Concilium Pontifices Prælati & Principes, Germani, Galli, Anglici, Hispani, & Ungari, & in brevi tempore maxima hominum multitudo convenit. Imprimis Patres de Concilio Eugenium Papam per litteras & solemnes nuntios rogaverunt, ut venire ad Concilium dignaretur, propterea, quod morum reformatio sine eo fieri non posset. Quo negligente, ne dicam, contemnente, secundo, & tertio citatur, ac postremo tanquam rebellis & inobediens à Papatu auctoritate Concilij deponitur, & Amadeus quondam Sabaudia Dux tunc Monachus Carthusiensis in Pontificem eligitur, & Foelix ejus nominis IV. in sua obedientia nominatur.

Basileense Concilium incipitur.

Concilium Basileense primo confirmatur à Papa, sed postea revocatur.

Verum quia hæc per seriem decem annorum, quibus duravit Concilium, facta sunt, singula suis locis atque temporibus per ordinem notanda reservamus.

Multitudo
Rustico-
rum obse-
dit Wor-
matiam
propter
Judæos.

Anno item prænotato 20. die mensis Decembris, coadunata multitudo trium millium Rusticorum Wormatiam inopinatè cinxerunt vociferantes & clamantes: *Tradite nobis Judæos, alioquin incendemus Civitatem.* Senatus de muris faciens verbum bonis eos sermonibus abire persuasit. Imaginem Crucifixi Jesu Christi præferebant in vexillo, & more rusticorum incedebant armati. Duces eorum sive Capitanei fuerunt pro majorè parte sculteti ex vicinioribus in circuitu villis, qui omnes nimio in Judæos odio propter usuras laborabant.

MCCCXXXII.

Inundatio
aquarum
maxima
fuit.

Anno Wolframmi Abbatis IV. Indictione Romanorum x. hyems fuit asperissima multis nivibus abundans; quibus tandem cum glacie resoluta tanta vis aquarum erupit, ut domos, Ecclesias & villulas juxta Rhenum plures funditus everteret, & multa hominibus damna inferret.

Capitulum
Provincia-
le Ordinis
nostri VIII.
in Augusta
celebratur.

Eodem anno xi. die mensis Maij, quæ fuit Dominica tertia post Pascha, celebratum fuit Ordinis nostri octavum Provinciale Capitulum apud S. Udalicum in Augusta, in quo præfederunt Ortvinus S. Petri in Erdordia, Joannes in Steina, & Henricus in Amorbach Moguntinensis, Constantiensis, & Herbipolensis Dioecesium, nostri Ordinis Monasteriorum Abbates.

Sigismundus
Rex pro
Imperio
intrat Ita-
liam.

Anno prænotato Sigismundus Rex Germanorum magno cum exercitu in Italiam profectus, duplicem causam itinere uno expedivit, quorum altera fuit Corona Imperij, altera verò Basileensis confirmatio inchoati Concilij; Eugenius namq; Papa sicuti prius dictum est, Concilium in principio confirmavit, quod eum anno præterito fuisset inchoatum, cerne- retque omnes ad illud conflere nationes, poenitentia ductus non diu postea revocavit, quem informaturus, ut revocationem cassaret, Sigismundus Rex in Italiam profectus est. Audiens Eugenius Sigismundi Regis in Italiam adventum territus est, & per nepotem suum Franciscum occultè sollicitavit Florentinos, ut introitum venienti prohibentes intercluderent. Ad quos missi Camerarij nepotis nuntij Florentinos in Papæ sententiam traxerunt. Rex autem Sigismundus invicis Eugenio & Florentinis agrum Senensem Germano stipatus milite intravit, & sex mensibus ibidem commoratus est. Veneti quoque Florentinis confederati Sigismundo iter præcludere, ne Romam peteret, conabantur, sed frustra: quia Philippus Mediolani Dux partes sequebatur ejus, quo auxiliante factum eorum contempsit.

Eugenius
Papa Regis
adventum
impedire
conatur.

Rex in agro
Senensi
moratur
sex mensi-
bus.

Venetorum
10000.
perimun-
tur.

Eodem anno in mense Octobri Rege Sigismundo in Senensi agro moram, ut diximus, faciente unà cum Philippo Duco Mediolani, dolosi Veneti viginti millibus equitum & peditum versus Mediolanum procedentes Civitatem ipsam Duce absente per insidias & traditionem capere nitebantur. Quod mox ut Regi Sigismundo innotuit & Duci (erant non procul à Mediolano) in manu Germanorum validà persecuti sunt eos, & inopinatè inventos decem ex eis millia occiderunt, pluribus eorum captis, reliqui turpiter fugientes hinc inde fuere dispersi, quos Germani usque ad Civitatem Cumanam persecuti sunt.

Opera

Operæ pretium fore existimo, si familiare Venetis unum è pluribus veneficium eo tempore contra Sigismundum tentatum, ad notitiam posteritatis litterarum firmitate perduxero: præmoniti discant Germani & Reges & Principes in periculis nunquam Venetis esse credendum, qui ut suam possent ampliare Rempublicam, contradicenti etiam S. Petro non parcerent, quin veneno interire cogeretur, si manifestum forsitan in illum non auderent patrare homicidium, de quorum dolis & fraudibus plura suo loco dicemus. Superati, victi, & confusi à Rege Sigismundo Veneti ad fraudes convertuntur occultas. Duos è suis submittunt, qui corrumpant pecuniâ Archistabularium Regis, ut scelus, quod erant facturi, silentio tegat. Consensit ille amore pecuniarum seductus, dedique Venetorum subordinatis, sicut petierant sellam, super quam Rex equitaturus sedere consueverat, quam illi veneno artificiosè circumlitam in locum reposuere consuetum. Jacebat in stramine puerulus dormiens cujusdam domicelli minister, qui ex strepitu intrantium suscitatus, audivit omnia verba veneficorum, quæ habuerant cum Archistabulario, viditque illos veneno Regiam inficere sellam, stabularium quoque à submissis acceptare pecuniam, & continens secum timore in abdito, ne perciperetur ab eis, omnia diligenter considerabat. Egressis tandem cum Archistabulario veneficis surrexit de latibulo etiam ipse puer, & omnia, quæ viderat, suo domino nuntiavit. Quid plura? ad Cæsarem puerulus introducit, Archistabularij in dominum suum traditio secretè aperitur. Puero imperatur silentium, mandatque Domino ejus, similiter ut negotium teneat secretum. Posterâ mox die Cæsar vocat Archistabularium, & dissimulans omnia, præcepit ut equum Regium, similiter & suum, præpararet ad spatiandum. Fecit ille, quod jussus erat, & ornatum equum scilicet Regium sellâ venenatâ duxit ad Cæsarem. Cui Imperator: *Tu inquit, mecum ascende Caballum, & præcede ante me, ego interea tuum ascendo, ut videam, quàm convenienter meus incedat.* Respondit Archistabularius: *Absit, ut ego servus pauper & modicus equum vestra Majestatis ascendam.* Cæsar urgebat ut ascenderet, excusabat ille multis & varijs modis reculans ascendere sellam Regiam, quam veneno noverat intoxicatam. Prævaluit tamen imperium Regis, & Archistabularius post multas tergiversationes vanè consumptas sellam ascendere mortiferam compulsus est. Cæsar equum traditoris ascendens cum alijs ministerialibus suis cursum direxit in Campum, & agitato caballo hinc inde semper stabulario nunc à latere, nunc verò præcedente in fronte quasi in modum exercitij Tyronum sese in horam longam omnes fatigare coacti sunt. Faciebat hoc Rex Sigismundus de industria, ut veneno diuturnâ exercitatione calefacto citius operaretur in traditorem. Cùmque post longam exercitationem & cursum equorum plurimum ex industria diutius continuatum, Sigismundus Rex stabularium examinandum super veneficio fecisset assistere, consilio totius Curiaæ adstante, & convictum atque confessum jussit custodiæ mancipari. Quem etsi omnes unâ sententiâ ignibus judicarent cremandum, tamen Cæsar illum interficere noluit, sed dixit: *Panas sustineat, quas meruit longas, & mortem, quam nobis paravit, diu cruciantem ipse patiatur.* Nec diu postea tibia & crura ejus cæperunt intumescere, & paulatim caro computruit, quo usque tandem ad interiora corporis venenum serpens vitam

Venetorum facinus nefandum contra Sigismundum Regem.

Puerulus dormiens in stabulo vidit Venetorum veneficia.

Imperator stabularium super Sellam venenatam sedere compulit.

Archistabularius veneno perijt, quod Cæsari parari consensit.

Rex Sigif-
mundus
Romæ Im-
perialem
ſuſcepit
Coronam.

vitam extrinſit. Plura Veneti his præſumpſerunt ſimilia, & quaſi paternum ſequentes vitium, quos ferro interimere nequeunt, veneno occidunt.

Igitur Sigifmundus Rex ſuperatis Alpibus, victiſque dolofiſ Venetis & jure contemptis Florentinis Romam in manu validâ glorioſus ingreditur, ſuſceptuſque cum ingenti honore tam à Clero quàm à populo, Imperij Coronâ per Eugenium Pontificem donatur, anno Regni ſui in Germania ſecundo atque vigefimo, & imperavit deinceps annis quinque. Regrediens de Vaticano ad Lateranum plures in ponte Adriani tam ex Germanis quàm ex Italis juxta conſuetudinem milites creavit.

Poſthæc Imperator Sigifmundus Romam egreſſus cùm ſuis per Flaminiam iter fecit, ad Ferariam deinde viam continuans ad Mantuam pervenit, ubi Joannem Franciſcum Mantuæ Dominum in Marchionem ſublimavit, & ejus filio nomine Ludovico Barbaram Joannis Marchionis Brandeburgenſis filiam dedit uxorem, ex qua nata eſt Barbara Eberhardo Comiti Wirtenbergenſi, ac primo poſtea Duci uxor ſterilis copulata, de quibus infra ſuis temporibus & locis pleniorẽ faciẽmus mentionem.

Eugenius
Papa ad in-
ſtantiam
Imperato-
ris ite-
rum con-
firmat
Concilium
Baſileenſe.

Imperator Sigifmundus Romæ cum Papa Eugenio exiſtens ab eo precibus & multis rationibus impetravit, quòd Concilium Baſileenſe iterum confirmavit, & ſe ad illud in propria perſona venturum repromiſit. Unde & quosdam à Cardinalibus Imperatori abituro conjunxit, qui cum ad Baſileam præcederent, & neceſſaria pro ejus adventu præpararent. Sed poſt Imperatoris à Roma diſceſſum, iterum mutavit propositum, & non ſolùm venire ad Concilium renuit, ſed etiam illud nondiũ poſtea denuo revocavit.

Conventus
Principum
in Argenti-
na ob rega-
le ſubſi-
dium.

Anno prænotato in feſto ſancti Matthiæ Apoſtoli Conventus Argentinæ factus eſt multorum Principum, Epiſcoporum, Abbatum, Ducum Comitum, Nobilium & Oratorum Civitatum Regni Germanici, Sigifmundo Rege adhuc in Lombardia exiſtente & bellum cum Venetis agente. Et hæc erat eorum Conventus cauſa, ut mutuò inter ſe tractarent, quid Regi memorato reſponderent, pecuniarum à ſubditis Regni poſtulanti ſubſidium, quatenus aucto militibus ſtipendio iter ſibi tutum pararet ad urbem contra Venetos. Poſt multos tractatus tandem finaliter concluſerunt, ut multitudinis eſt proprium, nihil pecuniarum Regi mittendum. Unde & nomine omnium reſcripſerunt excuſationes varias, multa ſe contra Bohemos expoſuiſſe præteritis temporibus aſſerentes, inopiâque preſſos non habere, quam mitterent pecuniam, ideòque precarentur Regiam Majeſtatem, ut negatam non malè ferret petitionem. Reſponſo tali Sigifmundus accepto tacuit, & poſtea Imperator coronatus non communiter omnibus, ſed ſingulariter ſingulis ſcripſit in hac forma verborum: *Princeps dilecte, noveris nos Omnipotentis Dei gratiâ ſuperatis & conſuſis adverſarijs Roma nuper Imperiali Coronâ fuiſſe de more inſignitos, quod tibi, ut nobis congaudeas, minimè volumus eſſe celatum. Scias quòd bellico apparatu neceſſario multa conſumpſimus, & ære alieno gravati ſumus; cupientes autem ſummo honore in Germaniam reverti, neceſſarium duximus primò ſatiſfacere Creditoribus, quibus noſtra conſtant Clenodia obligata. Quapropter dilectionem tuam ſerioſius requirimus, & monemus, ut nobis omni excuſatione poſtpoſita decem millia ſtrenorum expendere in ſubſidium non graveris, quo & tuam erga nos bonam agnoſcamus Voluntatem, & in veniendo ad te pro his perſonaliter, ſi poſtulata negaveris,*

Imperator
induſtrioſè
multam
exegit pe-
cuniam à
Regnicolis.

non

non gravemur. In hunc modum pluribus scripsit singulariter, ceteris ignorantibus rem, ab uno postulans florenorum triginta millia, ab alio plus, & ab alio minus, secundum quod unumquemque posse arbitrabatur. Similiter fecit cum inferioribus Regni Civibus. Et quia seorsum postulabat à singulis, & tali quidem industriâ, quòd omnes in unum pro deliberando, ut prius convenire non poterant, magnam summam pecuniarum brevi comportavit, cum unusquisque metueret vel solus esse, vel ultimus, qui subsidium non præstaret Imperatori postulanti.

Imperator
vincit indu-
stria contu-
maces.

Anno prænotato Feria 2. post Dominicam Oculi in Quadragesima, Rhabanus de Helmstatt Episcopus Spirensis ab Eugenio Papâ quarto de Archiepiscopatu Trevirorum litteras provisionis suæ contra Udalricum de Manderscheidt, & ejus defensorem Henricum Comitem de Virnburg, Moguntia, Spira, atque Wormatia, in valvis Ecclesiarum per Notarios publicari fecit.

Rhabanus
Spirensis
Jus suum
ad Eccle-
siam Trevi-
rorum pu-
blicat.

Eodem anno 27. mensis Junij obiit Bernardus Abbas Spanheimensis XVIII. anno ætatis suæ 78. assumpti verò Regiminis 42. necdum completo, de cujus gestis in historiis dicti quondam Coenobij mei latam satis feci mentionem. Post quem Gobelinus de Cruzenach ordinatus Abbas præfuit annis septem.

Gobelinus
fit in Span-
heim Abbas
XIX.

Anno præscripto inter Episcopum Joannem de Brunn, & Cives Herbipolenses, magna iterum fuit suborta dissensio. Duravit hæc discordia plusquam ad triennium, quo Cives continuè ducentos equites in urbe habebant stipendio conductos, quorum Capitaneum similiter mercede constituerant Ottonem Palatinum Comitem Bavariaeque Ducem, qui eodem tempore morabatur in oppidulo Mosbach. Episcopus autem cum suis in Castro, quod Dominæ nostræ appellatur consistens, quotidie Bombardis & machinis lapides mandavit in urbem jactari. Præceperat autem Jaculatoribus, ut Ecclesijs omnibus parcerent.

Inter Epi-
scopum
Joannem
de Brunn &
Cives Her-
bipolenses
discordia,

Eodem anno Rex Poloniae confederavit se cum Bohemis Schismaticis contra Basileense Concilium, & universam nationem Teutonicam, exceptis Austriae Ducibus tantum, sed nihil memoriâ dignum aut fecerunt aut tentarunt.

Rex Polo-
niae confæ-
deratur
Bohemicis.

Hoc ipso anno Conradus Archiepiscopus Moguntinus auxilio Francofurtensium obsidione vallavit Hattstatt. Quod post multos labores, & diuturnam impugnationem tandem in die S. Laurentij cepit.

Anno prænotato 9. die mensis Septembris nova Civitas Pragensis ex nimia inundatione aquarum pro majore parte cum lapideo ponte cecidit, & multos homines in horâ prandendi oppressit. Per circuitum quoque terram in longitudine viginti quatuor milliarium, & in latitudine quatuor aqua totam operuit: Urbes Villasque & domos sine numero subvertit, & multam cladem habitatoribus importavit.

Aquarum
inundatio
subvertit
Pragam.

Eodem anno in mense Novembri Procopius Presbyter Bohemus cum ducentis Equitibus Hæreticis venit ad Basileam nomine totius Regni Hussitarum auditurus, quæ media Concilium proponeret, quibus pax in Ecclesia & unitas jam diu confusa, tandem reformari potuisset. Erat autem Procopius Presbyter Dux exercitus Thaboritarum, & in omnibus malis imitator & successor Joannis Zischæ, de quo plura diximus, supremus Hæreticorum Capitaneus, Ecclesiæ Romanæ hostis acerrimus, &

Procopius
Hussitarum
Princeps
cum suis in
Bohemiâ
revertitur.

C e c

omnium

omnium Catholicorum persecutor extremus. Qui cum audisset propositionem Concilij suis opinionibus adversam, 20. die mensis Decembris Basileam exijt, & relationem facturum genti suæ auditorum, reversus in Bohemiam fuit.

Fratres in
Richen-
bach contra
Hirsaugien-
sem se cri-
gunt.

Histemporibus facta est dissensio inter Wolframmm Abbatem huius Monasterij Hirsaugiensis, & Fratres in Prioratu de Richenbach, Monasterium namque Richenbach à primâ foundatione suâ usque in præsentem diem pleno semper Jure fuit & est Abbati Hirsaugiensi subiectum, & ad ipsum pertinet instituere simul & destituere in eo Priorem, quoties sibi utile fuerit visum & oportunum. Anno autem prænotato post mortem Prioris Fratres loci non requisito Abbate (quod prius nunquam fuerat præsumptum) ex se alium constituerunt. Quod posteaquam Abbati innotuit, Electores præsumptuosos correcturus properavit, quos omnes in rebellionem conspirasse invenit. Cùm autem se Jure nescio quo conarentur defendere (sequebantur enim consilia quorundam, à quibus fuerant decepti) & nullâ possent ratione induci, ut piè monentem sequerentur Abbatem, à Wolframmo citantur ad Generale Concilium Basileense, ubi cùm advenissent, Judices acceperunt, qui sententiam pro Abbate tulerunt, ista, quæ dicimus auctoritativè decernentes. Imprimis videlicet, quod Abbas Hirsaugiensis pro tempore existens, sicut ex antiquo semper habuit, ita deinceps perpetuò sit habiturus omnimodam super Monasterio in Richenbach & plenariam Jurisdictionem, in ipsiusque sit potestate solius, instituendi, ordinandi, continuandi, destituendi, depnendi, vel mutandi Priorem ejusdem Cœnobij, quando & quoties sibi visum fuerit expedire, sine contradictione Fratrum ibidem vel alterius cujuscunque. Simile judicium de reliquis ejus loci Officialibus fuit promulgatum, quos Abbas instituere & destituere potest, quotiescunque, & quando voluerit.

Privilegia
Monasterij
Hirsaugiensis.

Deinde Judices deputati à Concilio privilegijs Monasterij Hirsaugiæ diligenter examinatis recognoverunt, statuerunt, & confirmarunt, quod Abbas, quoties in memorato Cœnobio Priorem voluerit instituere, non de ipsâ Congregatione, sed de Conventu Hirsaugiensi assumat idoneum, ne Fratribus in Richenbach superbiendi detur occasio, aut materia infidelitatis. Tertio nihilominus decreverunt, quod plenum dominium ejusdem Cœnobij, sicut diximus, resideat penes Abbatem pro tempore existentem juxta privilegium & constitutionem primæ foundationis beati Wilhelmi Abbatis; & quod Priores in Richenbach quolibet futuro tempore existentes neminem sine scientiâ & voluntate Hirsaugiensis Abbatis ad Ordinem suscipiant. Quarta Judicum Concilij fuit Constitutio, quod Prior in Richenbach quolibet ævo existens Abbati suo Hirsaugiensium in præsentia Fratrum singulis annis de receptis & expositis plenam dare & facere teneatur rationem, sicuti à temporibus beati Wilhelmi quotannis factum est, nemine recalcitrante. His per Comitium determinatis Fratres de Richenbach compulsi fuerunt se Abbatis obedientiæ subicere, & Actioni temerariæ quam inceperant renuntiare.

MCCCCXXXIII.

Inter Archi-
episcopum
Moguntinum & Du-
cem Hassie
patentia.

Wolframmi Abbatis quinto anno Indictione Romanorum undecima inter Conradum Archiepiscopum Moguntinum & Ludovicum Hassie

fiæ Landgravium gravissimæ dissensiones exortæ belli causam dederunt. Præcesserunt autem congressum, ut fieri solet, incursiones, deprædationes, & incendia, quo usque tandem animis concitatis Landtgravius hostem sese, & inimicum Ecclesiæ Moguntinæ publicum declaravit. Contra quem Archiepiscopus contractis hinc inde copijs processit ad prælium, & commisso diu ancipiti bello tandem Ludovicus obtinuit Campum multis ab utraque parte cadentibus. Ex parte verò Archiepiscopi ducentos (alij dicunt sexcentos) Landtgravius abduxit captivos, qui libertatem non sine incommodo Archiepiscopi, & Ecclesiæ Moguntinæ pecuniâ multâ comparare coacti sunt.

Archiepisc.
in bello su-
peratur à
Landtgra-
vio.

Eodem anno Udalricus de Manderscheidt Decanus Colonienfis & Canonici Ecclesiæ Trevirorum, qui, ut supra diximus, contemptor mandatorum Eugenij Papæ, cum Rhabano de Helmstatt Spirensium Episcopo contendebat de Archiepiscopatu Trevirensi, contractis undique copijs civitatem Trevirorum auxiliante Comite de Virnburg Henrico per biennium obsedit, Castra ponens in montibus vicinis, de quibus machinis & lapides projecit in urbem & ignem; Cives autem Ludovici Palatini Comitibus auxilio, qui Rhabani partes plurimum fovebat & tuebatur, cautissime custodiebant Civitatem. Unde cernens postremò Udalricus, quod nihil posset proficere, obsidione solutâ recessit, plus damni reportans & incommodi, quàm suis intulerat adversarijs.

Civitas
Treviro-
rum bien-
nio fuit ob-
fessa pro-
pter Rha-
banum.

Anno prænotato Hyems fuit asperissima & frigidissima: Sabbatho namque post Circumcisionem Domini Rhenus nimium exundans WORMATIÆ ad forum pene ascendit. Moganus Herbipolim usque ad forum piscium penetravit: 12. mensis Januarij nix multa subito cecidit, quam pluvia subsequuta fuit, & post biduum frigus intensum, quod omnia flumina, congelavit.

Eodem anno Feria sexta ante Pentecosten Conventus fit Principum in oppido Regali Franckfurt juxta Moganum, sed quia plures fuerunt absentes, nihil memoratu dignum actum fuit aut conclusum: nam, ut paulò ante diximus, Cæsar plurimorum consilia, ut contribuerent, industriâ prævenerat.

Conventus
Principum.

Hoc ipso anno in die Pentecostes, quæ fuit trigesima prima & ultima mensis Maij, Sigismundus Rex Germaniæ, quod supra jam per anticipationem diximus, Romæ apud S. Petrum Coronam Imperij Romani de manu Eugenij Papæ suscepit, præsentibus Regina, Regibus Hispaniæ, Arragoniæ, & Portugalliæ simul & Duce Mediolani Philippo astantibus. Deinde Pontifex mediantibus Regibus memoratis, inter Sigismundum Imperatorem, Philippum Mediolani Ducem, Januenses, Venetos & Florentinos pacem reformavit ad annos quinque duraturam. Concilium quoque Basileense ad Imperatoris instantiam iterum confirmans, iterum postea revocavit, quemadmodum supradiximus, & ordine congruo dicemus.

Sigismun-
dus Rex Ro-
mæ fit Im-
perator.

Anno item præscripto mense Junio circa Festum sanctæ Trinitatis inter Ducem Montensem & Ducem Geldrensem fit bellum, & ab utraque parte non pauci ceciderunt. Capitanus Ducis Montensis fuit Rupertus Comes Junior de Virnburg: cui Senatus Colonienfis ut defensori suo contra Geldrensem octingentos miserunt armatos, obtinuitque Victoriâ.

Inter Du-
cem Mon-
tensem &
Geldren-
sem factum
prælium.

Inter Duce-
cem Bur-
gundiæ &
Regem
Galliæ.

Eodem quoque anno durante adhuc bello, quod Philippus Burgundiæ Dux in Vindiſtam paternæ necis per annos jam plures cum Anglis contra Gallorum Regem Carolum VII. continuaverat; egreſſus de Gallia Rex ipſe memoratus, cum triginta, ut ferebatur, millibus pugnatorum, totam Burgundiam occupans hoſtiliter devaſtavit. Quod ubi Philippo Duci innotuiſſet, qui tunc erat in Brüſſel oppido Flandriæ contractis armatorum viginti millibus tam ex ſuis, quàm ex Anglicanis expeditionem movit contra Gallum in Burgundiam; & facta congreſſione victoriam obtinuit, ac plus quàm duodecim (ut ferebatur) millia Gallorum interemit. Inde progreſſus denuo Galliam infinitis cladibus affecit, & Regem fugere coëgit.

Carolus
Burgundiæ
Dux hoc
anno naſci-
tur.

Eodem anno 10. menſis Novembris horâ quartadecimâ poſt meridiem minuto 29. in Brabantiâ natus eſt Carolus Philippi Ducis memorati Filius, qui multa cum Gallis & alijs gentibus bella conſtituit in vitâ ſua. Vixit annis 44. & in bello, quod contra Ducem Lotharingiæ habuit, prope Nanſe à conjunctis Suitenſibus interemptus interiit.

Ludovicus
Palatinus
Comes cum
Rhabano
tendit ad
Trevirim.

Anno etiam prænotato Feria quarta poſt Feſtum SS. Apoſtolorum Petri & Pauli Ludovicus Comes Palatinus Rheni Baviariæque Dux & Princeps Imperij Elector mandante imò & orante Papâ Eugenio, cum mille ducentis Equitibus & tribus fere millibus ex ordine pedeſtri Heidelbergam exiens iter verſus Trevirim direxit, introducturus Rhabanum Archiepiſcopum in Civitatem ſi poſſet, aut certè ad minùs Civibus obſeſſis ab Udalrico laturus auxilium. Venit uſque ad Tholeiam noſtri Ordinis Coenobium pervetuiſſimum, à ſancto Pirminio Epicoſpo Dolenſi Divi Mauri diſcipulo quondam conſtructum, & ibidem triduo ſubſtitit, cernensque, quod illâ vice Archiepiſcopum introducere non poſſet, miſſis Trevirenſibus auxiliarijs retroceſſit. Poſt hæc nihilominus Feria tertia poſt Feſtum S. Jacobi Rhabanus Trevirim furtivè ingreſſus eſt neſciente Udalrico, & poſſeſſionem Archiepiſcopatus accepit.

Bellum
Teutonicorum
in
Pruſſia cum
Polonis at-
que Bohe-
mis.

His quoque temporibus Rex Poloniæ habens in auxilium Procopium Preſbyterum Schiſmaticum, de quo præcedente anno mentionem fecimus, cum viginti millibus Huſſitis de Bohemiâ terram Teutonicorum militum in Pruſſia hoſtiliter devaſtare cœpit. Contra quem dicti Ordinis milites ad prælium cum ſuis venientes atrociter pugnârunt, & victoriam conſecuti Procopium nefandiſſimum Hæreſiarcham cum viginti millibus, tam ex Polonis, quàm ex Bohemis interfecerunt, pluribus eorum in captivitatem abductis.

Inter Clerum
& Cives Moguntinos diſ-
ſenſio.

Inter Clerum & Cives Moguntinos hæc tempeſtate magna fuit diſſenſio pro conſervatione privilegiorum Eccleſiæ, quibus illi continè violentiam intulerunt. Unde totus Clerus Moguntiam egreſſus habitabat in Altavilla, & in Rhingaugia, ut potuit hinc inde diſperſus, quo uſque tandem intervenit concordia. Anno autem prænotato Feria quinta poſt Feſtum S. Jacobi Apoſtoli, convenerunt in oppido memorato Altavilla Conradus Archiepiſcopus Moguntinus, Theodoricus Archiepiſcopus Coloniensis; & cum eis Epicoſpus Leodiensis commiſſionem habentes à Baſileenſi Concilio, ut inter diſſidentes concordiam reformarent. Ade-rant ex parte Cleri Comites decem & ſeptem cum nobilibus multis: ex parte verò Civium miſſi quidam ex Spirenſibus, Wormatiensibus, &

Fran-

Frankenfurtenfibus, verum in illa diætâ non fuit inter eos reformata Concordia.

Fuerunt his temporibus circa Rhenum in Suevia, in Francia Orientali, & in eorum confinibus multi Latrones ex eorum ordine, qui de generis nobilitate sine virtutum operibus gloriantur: qui vias itinerarium obsidebant in insidijs latitantes, & spoliabant omnes. quotquot poterant invadere prætereuntes.

Latrones & prædones devastant Regnum.

Anno præscripto undecima die mensis Octobris intravit Basileam Sigismundus Imperator ex Italiâ reversus cum viginti duntaxat Equitibus, exercitu post se relicto. Patres autem de Concilio tunc laborabant super depositione Eugenij à Papatu, propterea quod tertio & quarto citatus venire contemneret. Quibus Imperator totis viribus restitit, metuens Ecclesiæ turbationem, quæ & brevi post subsequuta fuit, asserens & litteris comprobans manifestis, quia Concilium approbans confirmaverit, & se personaliter venturum promiserit.

Imperator Sigismundus ex Italia veniens intravit Concilium

Eodem quoque anno duodecima die mensis Novembris, quæ fuit quinta Feria post Festum S. Martini Sigismundus Imperator sedens apud Basileam in sede Majestatis Jacobum Marchionem de Baden consuetis Regalibus infeudavit. In ea pompâ solemnî Wilhelmus Comes Palatinus Bavaricæque Dux Imperialem globum tenebat manibus; Conradus de Wînsperg sceptrum, & Marschalcus de Pappenheim in dextrâ ferebat gladium.

Eodem tempore memoratus Imperator Sigismundus litteras & nuntios per Regnum Germaniæ destinavit universum, quibus omnes Principes Archiepiscopos, Episcopos, Abbates Regales, Duces Baronésque & Regni Cives ad Basileam vocans Civitatem, Imperiali citavit edicto ad reformandam in terris pacem, & reformandos non solum mores Laicorum, sed etiam Cleri. Cujus mandato plures consentanei & obedientes venerunt, multi etiam manserunt absentes. Unde Imperator aliam indixit regnicolis diætâ conveniendi Basileæ ad Festum Epiphaniæ Domini anno sequente proximo, ad quam omnes citavit sub amissionis pœna Regalium, & omnium privilegiorum.

Convëntus Principum apud Basileam.

MCCCXXXIV.

Anno Wolfframmi Abbatis Hirsaugiani VI. Indictione Romanorum duodecimâ mortuus est Conradus ex Comitibus Rheni Archiepiscopus Moguntinus 10. die mensis Junij anno Pontificatus sui XV. in Ecclesia principali Moguntina sepultus cum honore, Clero, ut supradictum est, à Civibus expulso, & in Ringaugiâ exulante.

Conradus Archiepiscopus Mogunt. moritur.

Hujus tempore Pontificis multi fuerunt in Moguntiâ Judæi, quos omnes Rex Sigismundus nescio quam ob causam præceperat carceribus mancipari, à quibus magnam auri quantitatem pro mercede libertatis extorfic, Cives etiam Moguntini hujus Episcopi temporibus Clerum omnem præter Fratres quatuor Mendicantium Ordinum & Mönachos S. Jacobi in Monte specioso de Civitate violenter expulerunt, fractisque domibus eorum spoliaverunt. Post mortem verò Archiepiscopi Conradi conveniunt in oppido Bingen Canonici majoris Ecclesiæ, quia Moguntiam intrare non permittebantur, & præmissis jure præmittendis Theodoricum Schenck de Erbach unanimiter in Archiepiscopum elegerunt, virum,

Judæi Moguntinenses ab Imperatore capiuntur.

Theodoricus Schenck de Erbach fit Archiepiscopus annis xxv,

bonum, mansuetum atque pacificum, qui præfuit annis quinque atque viginti, & multa bona fecit Ecclesiæ. Ipse reformationem unionemque nostram Bursfeldensem simul & Annale Capitulum primus in suâ Diocesi Moguntinâ collaudavit, & privilegijs uti Apostolicis concessit.

Anno prænotato signum circa principum mensis Aprilis in Cælo mirabile apparuit multis. Videbantur enim Circuli septem in modum Arcus Iridis contra Arcum mirabili ordine dispositi, ut ab vero Iridis arcu septem alij minores viderentur oriri.

Hyems etiam hoc anno fuit asperrima, cujus frigus & horror nimis diu perseverans homines & jumenta graviter affligendo tribulavit.

Bohemi per
Imperato-
rem vo-
cantur ad
Basileense
Concilium.

Eodem anno in Concilio Basileensi proficiente numero Principum & Prælatorum, Sigismundus Imperator scripsit Bohemis monens & exhortans eos benignissimè, ut qui se de Religione audiri cuperent, ad Concilium quantocius properarent, nec plus saperent, quam Universalis Sacrosancta Mater Ecclesia; quin potius cum Synodo sancta in his, quæ ad fidem pertinent, fideliter consentirent. Quod si rationes in contrarium haberent legitimas, benignam eis pollicebatur audientiam, litterasque securi misit salvi conductus, promittens eis sub Fide Imperiali, neque in veniendo ad Concilium neque in stando ibidem, neque in redeundo ad propria quidquam fore timendum.

Bohemi
cum trecen-
tis equiti-
bus vene-
runt ad Ba-
sileense
Concilium.

In eandem formam Synodus sacrosancta scripsit Bohemis, securitatem Itineris, & quæcunque vellent dicendi & proponendi omnimodam promittens facultatem. His litteris Bohemi receptis legationem trecentorum equitum rursus mittunt ad Basileam, cujus Principes fuerunt Wilhelmus Costa non tam dignitate equestri quam Ecclesiarum direptione & destructione famosus, Joannes Rockenzana Pragensium Pseudo-Episcopus, Nicolaus Galerius Taboritarum Sacerdos iniquus, & Petrus Anglicus patriâ multitudine scelerum commissorum jam dudum proscriptus. Sunt, qui scribunt etiam cum his advenisse Procopium Holi, id est, rasum, quem superius in Bello Polonico cecidisse & legimus & scripsimus.

Bohemi
cum magna
benevolen-
tia uscipi-
untur à
Concilio.

Postridie autem in Concilium vocati Bohemorum Legati venerunt, quos Julianus Cardinalis Præsidens Concilij benignè allocutus est, & luculentâ oratione ad ea, quæ pacis & Catholicæ unitatis erant, sapientissimè adhortatus est. Oratione finitâ Cardinalis libertatem loquendi, quicquid vellent, indulgit Bohemis, qui pauca responderunt, necessariam non habentes facundiam: nihil tamen ea vice dixerunt Evangelio & sacre Scripturæ non conforme. Postulabant autem sibi audientiam dari in publicâ sessione, ubi & eorum Laici cum nostris interessent, quo innocentiam suam Universali patefacere possent Ecclesiæ, & se veros Christi Evangelij sectatores publicè demonstrare. Auditi sunt in publicâ sessione, uti petierant, & eorum articuli, quibus ab Ecclesiâ dissentiant, patenter coram omnibus recitati. Deinde selecti sunt ex Bohemis quatuor, & ex Catholicis totidem viri ad examinandum & disputandum per singulos articulos, si & utrum sancto convenirent Evangelio. Disputatum est continuè diebus quinquaginta, & postremo in singulis victi articulis Hussitæ, cum se victos minimè faterentur, ad tractatus mutuos negotium transtulerunt, si fortè amicè possent ad meliora induci. Sed obscuratum est insipiens cor eorum, & ideo in suis vanitatibus obdurati sicuti advenerunt Schismatici, sic in sua quoque redierunt.

Disputatio-
ne vincun-
tur Bonemi
sed conver-
ti reculant.

Anno

Anno item prænotato non multò post discessum Bohemorum à Concilio Basileensi memorato, Sigismundus Imperator contractis iterum copijs in Hussitas movit exercitum, cui Meinhardum Baronem Catholicum præfecit Capitaneum. Aderant in eadem expeditione Duces Austriae & Misnenses cum multis Christianorum millibus. Facta autem congressione cum Thaboritis pugnatum est acriter, & ceciderunt uno die in exercitu Schismaticorum plusquam duodecim millia virorum, cæteri fuga sibi consuluerunt. Nec tamen poruerunt nostri semen pessimorum extinguere, usque in præsentem diem. Ex Catholicis autem in eo bello tria millia virorum ceciderunt.

Expeditio Christianorum quinta in Bohemos Schismaticos.

Eodem anno sexta die mensis Octobris in nocte Ventus horribilis & validus à mari Anglico veniens subito, simul & à parte Aquilonis per ascensum Rheni, & omnes illi adjacentes Regiones usque in Longobardiam, tam in aquis, quam in aëre maximam excitavit tempestatem, quæ turres domos, & arbores fortissimas absque numero subvertit, homines & Jumenta inopinatè plura allidens oppressit, & infinita mortalibus damna intulit. Nam in tota Civitate Herbipolensi in fenestris, & domorum regulis plusquam trium millium florenorum attulisse damnum Civibus invenitur.

Ventus, qui turres & domos subvertit.

Anno etiam præscripto in die Festo S. Marci Evangelistæ subito frigus inhorruit, quod Vinetorum vim per totam pene Franciam Orientalem destruxit: unde parum vini crevit hoc Anno; Præpositus namque majoris Ecclesiæ, qui singulis annis septuaginta tria vini plaustra reponere pro Canonorum præbenda ex statuto compellitur, hoc anno ex omnibus decimationibus Marchiæ Herbipolensis undecim plaustra duntaxat levavit.

Vineta frigore læduntur in die S. Marci.

MCCCCXXXV.

Anno Wolfframmi Abbatis VII. Indictione Romanorum XIII. hyems per tres menses duravit asperissima, cujus intenso frigore sementa, Vineta & arbores in multis locis graviter læsa perierunt. Unde & parum vini crevit eo anno, tam in Orientali Francia, quam in partibus Cis-Rhenanis. In solâ verò Alsatia læsionem Vineta non senserunt.

Hyems trium mensium fuit asperissima.

Eodem anno 26. die mensis Junij, quæ fuit Dominica post Festum S. Joannis Baptistæ proxima, celebratum fuit Ordinis nostri Capitulum Provinciale nonum Basileæ apud Prædicatores mandato Concilij Generalis. In quo præfederunt Ortvinus S. Petri in Erpfurdia, Fridericus S. Marci Evangelistæ in Augiâ majore, Joannes S. Gregorij in Streyna, & Henricus in Faucibus Monasteriorum Ordinis nostri venerandi Abbates. Ad hoc Ordinis nostri Capitulum citati fuerunt omnes Provinciæ Moguntinæ Abbates, quemadmodum olim ad Constantiam auctoritate Generalis Concilij, & multa pro reformatione status Monastici serius pertractata, quæ mentes non penetrabant omnium. Aderat in Concilio Joannes Rhode Abbas S. Matthiæ Trevirorum vir sanctus & regularis disciplinæ instaurator vigilantissimus, quem Patres de Concilio Generalem Visitatorem & reformatorem Ordinis per Moguntinam & alias Dioeceses constituerunt. Aderat etiam Wolfframmus hujus Monasterij Hirsaugiensis Reverendissimus Abbas, & cum magna devotione mentis, quæ pro reformatione Ordinis tunc à Concilio proponebatur Abbatibus, audivit.

Capitulum Provinciale Ordinis nostri IX. Basileæ habitum.

Wolfframmus Abbas Hirsaugiensis fuit Basileæ in Concilio.

Concilio

Consilio denique memorati Abbatis S. Matthiæ Trevirorum Joannis Rhode inductus, reformationes, institutiones & consuetudines observantiæ sæpius dictæ Bursfeldensis, repudiata Mellicensium infructuosa plantatione, Hirsaugiæ postmodum senex introduxit, ut infra suo loco dicitur.

Eugenius
Papa Con-
cilium cele-
bravit Flo-
rentiæ cum
suis.

Concilium
Basileæ
contra Eu-
genium per
Censuras
agere vo-
luit.

Miserabilis
puella sub-
mersæ Hi-
storia.

Innocens
puella per
Ducem
submersa.

Jurat Filius
necem
puellæ se
vindictu-
rum in Pa-
trem.

Anno prænotato Eugenius Papa Concilium Basileense, quod prius approbaverat de consensu omnium Cardinalium, revocans transfert Ferrariam, ad quod ipse cum omni Curia sua se contulit à Bononia Civitate, in qua eatenus consueverat residere. Verùm congregata multitudo hominum apud Ferrariam, subito pestis invasit urbem, unde compulsus necessitate Papa Eugenius ad Florentiam transfert Concilium. Interea Patres, qui apud Basileam fuerant congregati, non attenta revocatione Papæ, inchoatum ritè continuavere Concilium, & per Censuras Ecclesiasticas usque ad privationem Papatus contra Eugenium tanquam Schismaticum procedere statuerunt. Imperator autem Sigismundus unà cum Juliano Cardinale S. Angeli, qui Concilio tum præsidebat, se Patrum decreto constanter opposuit, & ne Papa deponeretur Eugenius, multis modis & rationibus impedivit. Enimverò ad memoriam revocare studuit, quanta in Ecclesia Dei mala protulerit Schisma tunc præteritum, quod cum infinitis laboribus, impensis atque periculis vix tandem in Constantiensi Concilio fuerat ablatum: se quoque daturum operam Cæsar ipse promisit, ne Papa impediret Basileense Concilium, sed ejus acta probaret confirmaretque, & revocaret malè prolatam sententiam.

Anno item prænotato Ernestus Dux Baviaræ, qui morabatur in Oppido Monacensi, 12. mensis Octobris die puellam quandam speciosissimam cujusdam Barbiconforis sive Balneatoris in Straubingen filiam, quam filius ejus Dux Albertus nimio dilexit amore, habuitque loco uxoris Concubinam, de ponte apud Straubingen ligatis manibus & pedibus, absente tunc filio, in Danubium fecit præcipitari & submergi, rem peragens indignam Christiano Principe, ut sui generis intuitu juvenulam perderet innocentem. Quid enim si filius (cessante omni maleficio) dilexit in tantum puellam, ut ejus amore nobilem recusaret desponsare uxorem quamcumque? nec primus inter principes fuit, nec ultimus, qui nobilitati præposuit pulchritudinem: Aut si rusticam, pulchram, & moribus virtutibusque decoratam etiam desponsasset in occulto sibi uxorem, quia complacuit, erātne propterea tanquam malefactorix puella innocens aquarum submergenda fluctibus? Plures legimus nobilissimos principes humili ex genere sibi placentes elegisse uxores. Albertus igitur Dux cum facinus paternum in amantissimam sibi puellam primùm audivisset commissum, præ nimio dolore cecidit in mentis defectum, & qui vivam ultra debitum amaverat, pro mortua cadens in terram, ut mortuus jacebat. Resumptis demum viribus in se reversus, & lachrymans nimium in ira perturbationis cum furore juravit, se capiti suo non daturum requiem, nisi mortem innocentis sibi que dilectissimæ puellæ in patrem suum & in omnes, qui consilium vel auxilium tantæ impietati dedissent, vindicasset. Contractis ergo hinc inde pugnatorum copiis Dux Albertus bellum patri filius indicit, villas incendit, Rusticos capit, spoliatur & occidit, tantæque genitori damna inferre studuit, ut quolibet hoste sævior esse videretur. Tandem post multa, quæ sustinuit mala, Pater à Filio petit concordiam,

cordiam, quam sub hac obtinuit conditione, ut videlicet Ecclesiam super Sepulchrum innocentis puellæ construere faceret, Beneficium Sacerdotale instituens in eadem Capellâ dotaret, ita ut pro ejus anima, quæ innocenter periit, singulis diebus perpetuò Missa una legeretur. Et sic reformatur Concordia.

Histemporibus inter Joannem de Brunn Episcopum Herbipolensem & Cives suos magna fuit suborta dissensio, Civibus avitam rebellionem contra Clerum suscitantibus. Anno igitur Dominicæ Nativitatis prænotato 25. die mensis Aprilis, quæ fuit solemnitate S. Marci Evangelistæ Festiva, Joannes memoratus Præsul cum magno suorum exercitu obsedit Herbipolim, & quinque in circuitu Molendina Civitatis incendio concremavit. Cernens autem quod urbem obtinere non posset, soluta obsidione ad Oxenfurt Oppidum duxit exercitum, quod fortissima obsidione per dies duodecim impugnans tandem expugnavit, & violenter cepit.

Eodem anno in Vigiliâ Nativitatis Beatissimæ Mariæ semper Virginis, quæ fuit septima die mensis Septembris, Cives prædicti Herbipolenses contra Episcopum suum rebelles & inobedientes de Civitate ad pugnam egressi sunt, & confertis manibus haud procul à Monasterio Cellensi Præmonstratensis Ordinis juxta Moganum siti, quo itur ad Wertheim, in monte malè perierunt. Nam alij per milites Episcopi, gladio fuerant occisi, alij capti, atque pecuniâ redempti, & alij fugâ turpi mortem evaserunt. Postremò inter eos concordia facta est.

Anno etiam prænotato 25. die mensis Maij, Ludovicus Comes Palatinus Rheni Bavariæque Dux & sacri Princeps Elector Imperij jam senex, semicæcus, claudus & surdus suo regimine spoliatus est, per Ludovicum filium, Ottonem Fratrem, Comitem quoque de Liningen Emichonem, & totum Curia suæ Consilium, qui deinceps in amaritudine animi vixit annis fermè duobus, & obiit anno Wolfframmi Abbatis Hirsaugiensis nono. Ludovicus igitur Patri abrogato in principatu succedens præfuit annis xiv. uxorem habuit Margaritam filiam Amadei Sabaudia Ducis, qui postea factus Papa contra Eugenium, Felix in sua Obedientia nuncupatus est, de qua genuit Filium unicum nomine Philippum, paternæ virtutis simul & principatus Hæredem, de quo latius suo tempore loquemur. Fuit autem Ludovicus iste Pater Philippi vir bonus, pius, justus atque benignus, ab omnibus præceptoribus optimè institutus, amator Cleri, defensor pauperum, & Judex æquus omnium subditorum. Fratrem habuit nomine Fridericum tutorem postea Philippi justissimum & optimum principem, qui plura in Palatinatu reformavit Coenobia, & ad Regularis observantiæ tramitem reduxit, de cujus magnificè gestis ordine suo inferius quod restat eloquemur.

Verum, ut Genealogia Comitum Palatinorum scire cupientibus fiat manifesta, placuit nobis sermonem à Rege Ruperto altius repetere. Igitur Rupertus Germanorum Rex, de quo supra diximus anno Friderici Abbatis primo & secundo, Palatinus Comes Bavariæque Dux habuit uxorem nomine Margaritam Burggravij Nürenbergensis Filiam, de qua genuit Filios sex & tres Filias, quorum ista sunt nomina. Rupertus Pipan, Fridericus Amberg, Ludovicus Barbatus, Princeps Elector, Joannes in

Inter Episc.
& Cives
Herbipolenses
dissensio
xviii.

Cives Herbipolenses
superantur
ab Episcopo
juxta Cellam.

Ludovicus
Barbatus
Comes Palatinus à
Principatu
deponitur,

Genealogia
Palatinorum
Comitum à
Ruperto
Rege usque
ad nos,

Neuenburg, Stephanus in Zvveienbrucken, latinè, Gemini pontis, & Othonem in Mosbach. Filiarum verò nomina iſta fuerunt. Agnes, Margarita, & Eliſabeth numero tres.

Rupertus
Pipan Co-
mes Palati-
nus ſine li-
beris mori-
tus eſt.

Rupertus primogenitus Ruperti Regis Germanorum, qui ut ſupra diximus anno Dominicæ Nativitatis xciv. ſupra mccc. contra infideles pugnaverac Turcas non ſatis ſœliciter unà cum Joanne Burgundionum Duce & multis alijs principibus, vix evadens in magna paupertate cum paucis venit in patriam, & non multò poſt uxore carens ſine liberis moritur, cujus Cadaver in Amberg oppido ſepelitur.

Fridericus
Amberg
Comes Pa-
latinus ſine
liberis mo-
ritur.

Fridericus Amberg ſecundo genitus Ruperti Regis ante patrem juvenis etiam ſine liberis moritur, & ſimiliter in prædicta Eccleſia Ambergenſi tumulatur, & ſic principatus Electorius ad tertio genitum Jure devolvitur.

Ludovicus Barbatus tertio genitus Ruperti Romanorum Regis Comes Palatinus Rheni Baviariæque Dux & Princeps Elector duas habuit uxores, quarum prima fuit Regis Anglorum Filia nomine Blanca, de qua filium genuit nomine Rupertum cognomento Engelland, qui ante Patrem ſine liberis moritur, nec diu poſt mortua eſt & mater ejus Blanca Henrici Regis memorati filia. Qua mortua Ludovicus alteram duxit uxorem Mechtildem Ducis Sabaudia filiam, de qua genuit tres filios, Ludovicum Pium Patrem Philippi, de quo jam plura diximus, genitoris in Principatu ſucceſſorem, Fridericum Philippi, ut dicemus poſtea Tutorem, & Rupertum Archiepiſcopum Colonienſem.

Joannes
Comes Pa-
latinus Pa-
ter Chriſto-
phori Regis
Danorum.

Joannes quarto genitus Ruperti Regis Comes Palatinus Rheni & Dux Baviariæ duas habuit uxores, prima fuit Catharina filia Ducis Pomeranorum, ac Stetinenſium, quæ peperit ei ſex filios: Chriſtophorum Regem Daniæ, Suediæ & Norvvegiæ, Othonem quoque, Joannem, Joannem alterum, Fridericum, & Adolphum, hi quinque omnes in pueritia ſine liberis obierunt. Altera fuit uxor ejus filia Erneſti Ducis Baviariæ in Monaco, de qua liberos non habuit. Dux iſte Joannes multa pro unitate fidei Catholicæ patravit contra Schiſmaticos in Bohemia, & plures ab eis inſidias ſimul & damna perpeſſus eſt. Moriens tandem in ſenectute bona ſepultus eſt in Neuenburg Baviariæ cum Patribus ſuis.

Stephanus
Palatinus
Gemini
pontis Fra-
ter Frideri-
ci Cynono-
ti.

Stephanus quinto genitus Ruperti Germanorum Regis Comes Palatinus Rheni & Dux Baviariæ uxorem habuit Sophiam ultimi Comititis in Veldenz & Zvveibruken filiam, cum qua & duos Comitatus prædictos Veldenzia & Gemini Pontis obtinuit, & filios ex ea quinque ſuſcepit, quorum iſta ſunt nomina: Fridericus primogenitus, qui dictus eſt Cynonotus id eſt, Hundtsrucken, propterea quod partem Comitatum in Spanheim & in Starkenburg conſecutus morabatur in Symeren Oppido in paganis, qui Hundtsrucker dicuntur, ſituato. Hic duxit uxorem Ducis Geldria filiam nomine Margaritam, quæ peperit ei tres filios & duas filias apud Trevirim Moniales. Primus fuit Joannes patris ſucceſſor in principatu, qui genuit Joannem hodie in Symeren principantem ex filia Comititis de Salm, & uxor ejus filia Chriſtophori Marchionis Badeniſis. Rupertus ſecundo genitus Friderici Epicoſopus fuit Ratiſbonenſis, Fridericus autem tertio genitus hodie adhuc vivens Canonicus eſt Trevereniſis, Moguntinenſis, Colonienſis & Argentinenſis, vir moribus & vita honeſtiſſimæ converſationis. Secundo genitus Ducis Stephani Ludovicus

Fridericus
Baviariæ
Dux Cyno-
notus.

Joannes
Dux Cyno-
notus.

fuit

fuit cognomento Niger, qui Ducatum Veldenziæ simul obtinuit & Gemini pontis. Uxorem habuit Gallicanam, quæ peperit ei duos filios, & unam filiam nostri Ordinis juxta Bopardiam Monialem. Primogenitus Ludovici nomine Caspar ducta uxore cum esset impotens & inutilis adgenerandum, testiculos sibi patre nesciente fecit præscindi. Unde commota uxor ab eo discessit ad genitorem suum reversa, & Dux Caspar pro fatuo habitus dolo fratris custodiæ mancipatus est usque in præsens. Secundogenitus nomine Alexander fratri captivo succedens in Ducatu hodie claudus ex morbo pustularum & valetudinarius terram gubernat suam. Genuit autem Ludovicus Dux Niger & alios filios ministerio dicatos Ecclesiastico, quorum mihi ignota sunt nomina. De præscriptis suo tempore latius dicemus.

Ludovicus
Dux Niger.

Alexander
Dux.

Otho Sextogenitus Ruperti Regis cognomento Mosbachi, propterea, quod ipsum Oppidum Mosbach cum alijs ad illud pertinentibus à Patre acceperat in hæreditatem, & morabatur in eo, habuit uxorem filiam Ducis Bavariz in Landtshuta commorantis, de qua genuit Othonem Mosbach, qui nostris temporibus sine uxore permanens etiam sine liberis est mortuus, & sic Mosbach cum omnibus pertinentijs suis ad manus Philippi Comitis Palatini iterum revolvitur, Rupertum quoque Episcopum Ratisbonensem, Joannem Canonicum, & Albertum Episcopum Argentinensem; & in istis Genealogia Ducis Othonis memorati defecit.

MCCCCXXXVI.

Anno Wolframmi Abbatis VIII. Indictione Romanorum XIV. durante Basileensi Concilio Eugenius Papa suum apud Ferrariam urbem, ut supra diximus. Concilium inchoavit.

Concilium
Ferrariæ
celebratur
à Papa Eu-
genio con-
tra Basi-
leense.

Interea Græci venerunt navigiosque Venetias, facturi unionem cum Ecclesiâ Romanâ, sed cum tutò propter pestem Ferrariam accedere non possent, aliquandiu ibidem substituerunt. Laboratum est haud mediocriter per Patres tunc apud Basileam congregatos, ut ad eorum Concilium accederent Græci pro unione facienda, quod nisi Papa Eugenius cautè prævenire studuisset Concilium transferendo, suum libenter illi fecissent.

Eodem anno Albertus Comes Palatinus Rheni Bavarizque Dux filius Ernesti, filij Joannis, filij Stephani, filij Ludovici Imperatoris IV. de quo paulò ante fecimus mentionem, duxit uxorem Annam Ducis Brunsvicensis filiam, nuptijs in oppido Mönchen cum ingenti pompâ celebratis, de qua genuit plures filios & filias. Quorum primogenitus nomine Albertus uxorem habuit filiam Friderici Imperatoris III. Maximiliani Cæsaris nostri Sororem, quæ inter plures liberos Wilhelmum peperit primogenitum, qui hodie patris obtinet Ducatum.

Dux Bava-
riz Alber-
tus filius
Ernesti du-
xit uxorem.

Anno prænotato Fridericus Dux Austriæ postea Imperator Romanorum ejus nominis III. filius Ducis Ernesti annum ætatis habens primum arque vicesimum, de cujus nativitate supra diximus anno Friderici Abbatis Hirsaugiensis XV. piæ devotionis instinctu sanctum Domini sepulchrum cum multa nobilium comitiva visitavit in Hierosolymis, miliciamque suscepit.

Fridericus
Austriæ
Dux sepul-
chrum Do-
mini visita-
vit.

Eodem anno tertia die mensis Augusti, Richardus Mosbach Decanus majoris Ecclesiæ Herbipolensis & Fridericus Schæderer Canonicus exercitum Ecclesiæ duxerunt contra Cives Herbipolenses. Ochsenfurt oppi-

Canonici
Herbipo-
lenses Du-
ces sunt
exercitus,

D d d 2

dum

dum occupantes, quo potenter recuperato secum nonnullos abduxere captivos, inter quos fuerunt Eytelvvolfus de Wernberg, de Hain, de Gich milites, cum alijs nobilibus multis.

Vineta frigore læsa per Franciam Orientalem.

Anno item prænotato in principio Maij frigus Germanica Vineta per totam Franciam Orientalem graviter læsit, unde parum vini crevit, Præpositus namque majoris Ecclesiæ Herbipolensis, qui communibus annis ducenta vini plaustra consuevit habere, hoc ipso anno ex omnibus decimis suis uno tantum plastro vini cogebatur esse contentus. In alijs tamen plerisque regionibus Germaniæ multum vini crevit, maximè in Alfatia, Cis-Rhenum, & circa Mosellam.

MCCCCXXXVII.

Comitatus Spanheim inter Palatinos & Badenses dividitur.

Anno Wolframmi Abbatis IX. Indictione Romanorum xv. obiit Joannes ultimus in Spanheim sine liberis in Castello suo Cis-Mosellano Starckenburg nuncupato, & in Ecclesia Parochiana oppidi Tranerbach sepultus est. Cujus ambo Comitatus Spanheim videlicet anterior dictus, & Starckenburg, sicut hodie manent, fuerunt divisi inter Ludovicum Palatinum Rheni Comitem Bavaricæque Ducem, ac Principem Electorem Heidelbergæ commorantem, Stephanum quoque Palatinum, Rheni Comitem, Bavaricæ Ducem, Gemini pontis & Veldenziæ Comitem, qui morabatur in Zvveienbrucken, & Jacobum Marchionem de Baden inferiori, ubi & habitandi residentiam faciebat. De hac divisione Comitatum præscriptorum plura notavimus anno Friderici Abbatis XIII. ubi Stephanum Comitem Palatinum Rheni Bavaricæque Ducem Ruperti Regis filium, Sophiam ultimi Comitis Gemini pontis & Veldenziæ diximus accepisse uxorem, cum qua utrumque comitatum obtinuit, simul & Spanheimensem unà cum Starckenburg, quia propinquitatis Jure hæres fuit unica quatuor præscriptorum Comitatum; nam quicquid Palatinus Comes, aut Marchio Badensis in Comitatibus Spanheim & Starckenburg, hodie Juris habent, non ex genere propaginis, sed ex donatione possident inter vivos.

Eodem Anno Feria quinta post Festum SS. Philippi & Jacobi Apostolorum in principio mensis Maij, iterum frigoris & grandinis horrenda tempestas Vineta circa Herbipolim devastans vini copiam destruxit, licet non in tantum, sicut præcedenti anno, nam mensura vini octo novemque vendebatur denarijs apud Herbipolenses. Denique panis inopiâ laboratum est apud eosdem per totum annum usque ad Festum Paschatis anni sequentis.

Sigismundus Imperator in Moravia constitutus ægrotare cepit.

Anno prænotato Sigismundus Imperator senio confectus graviter ægrotare cepit, qui vocatis ad se primoribus Regni Ungariæ ultimam voluntatem suam, ut animo disposuerat, ordinavit: Successorem sibi designans in utroque Regno, Bohemiæ scilicet & Ungariæ, Albertum Ducem Austriæ generum suum virum strenuum, justum, & regio honore dignum: quem ut concorditer se promitterent suscepturos, precibus evicit. Ad Bohemos item, ut idem facerent, se mortuo, litteras præordinavit vivens, atque Oratores, qui testamentum ejus pro susceptione Alberti ad Regnum Bohemiæ aperirent.

Imperator Sigismundus septuagenarius in Moravia moritur.

His rite ordinatis simul & Sacramentis Ecclesiasticis præmunitus Imperator Sigismundus diem clausit extremum anno prænotato, octavo die

die Decembris, anno ætatis suæ septuagesimo: Regnorum Ungariæ quinquagesimo primo, Bohemiæ decimo septimo, Germaniæ vigesimo septimo, & Imperij Romani anno quinto, & in Ecclesia Waradinensi honorificè sepultus est.

Mortuo Imperatore Sigismundo Regnum Germanorum cum Imperio Romano vacavit in annum sequentem. Ungari autem, ut rogati fuerant, generum Sigismundi Cæsaris defuncti Albertum Austriæ Ducem susceperunt in regem, sed eâ conditione juramento firmatâ, quod nec Germanorum, nec quodcunque regnum susciperet; sed unicè Ungariæ regno deberet esse contentus, quod tamen minimè servavit. Posteaquam enim Ungariæ regnum fuerat assecutus, legatos à socero deputatos misit in Bohemiam, ut ejus defuncti ultimam publicarent voluntatem Bohemis, & regnum peterent sibi testamentario jure delegatum. Bohemi legatorum oblatâ oratione persuasi Albertum in regem suscipiunt anno Wolfframmi Abbatis Hirsaugiani decimo, die mensis Maij sexta.

Albertus
Austriæ
Dux fit Rex
Ungariæ.
nota.

Anno etiam præscripto in mense Septembri moritur Adolphus Dux Juliacenſis & Montensis sine liberis, justo Dei judicio, ut qui proprium peccarat in patrem, Pater esse non mereretur, cujus corpus in abside meridionali Ecclesiæ S. Pantaleonis nostri Ordinis in Colonia sepultum est. Qui continuis in vita bellis nimium exhaustus inops penè ac pauper decessit. Principatum suum ære alieno gravatum relinquens Gerhardo nepoti de Ravenspurg fratris sui filio, quem & pacificè intrans obtinuit.

Adolphus
Dux Montensis &
Juliacenſium sine
liberis moritur.

Fames hoc anno magna fuit in terris, & frumentum in charo pretio præcipuè circa Rhenum & Mosellam, in Hollandia quoque, Seelandia & Hannonia & Francia Orientali, ut paulo ante diximus, quæ mortales graviter afflixit: nec solum homines multos, sed etiam plura jumenta peremit.

Anno prænotato ultima die mensis Decembris, obiit Ludovicus Barbatus, Comes Palatinus Rheni Baviaræque Dux & Princeps Elector, filius quondam Regis Germanorum: Ludovicum Pium ex Mechtilde filia Ducis Sabaudia Amadei, papæ postea Felicis, legitima filium relinquens hæredem. Cujus frater secundogenitus Ludovici Barbatum Fridericus non duxit uxorem, ne principatus iteraretur divisio: genuit tamen ex nobili quadam foeminâ filium nomine Ludovicum, qui hodie Comes est in Lövvenstein, cujus matrem, ut ferunt, priusquam moreretur, in facie Ecclesiæ duxit uxorem. Rupertus autem tertio genitus Ludovici Barbatum Archiepiscopus fuit Colonienſis post Theodoricum, & ante Hermanum: de quo suo tempore latius dicemus. Filias reliquit etiam tres, quarum una Gandavi fuit monialis cum sanctâ Coletâ. Secunda similiter fuit Monacha Coloniae. Tertia primò nupsit Comiti de Wirtemberg, & postea Duci Austriæ Alberto fratri Friderici Imperatoris tertij.

Ludovicus
Barbatus
Comes
Palatinus
Rheni &
Dux Baviaræ
obiit.

Uxor Comitis
Wirtemberg
Palatina
Mechtildis.

MCCCCXXXVIII.

Annus iste Wolfframmi Abbatis decimus sub Indictione Romanorum prima, ab introitu fratrum primo de Fulda in Hirsaugiam sexcentismus, fuit divina miseratione continuatus. In quibus quidem annis sexcentis, quidquid actum circa Monasterium vestrum, ô Fratres Hirsaugienses charissimi, dignum invenire potui, in hoc opus chronicorum comporavi, non sine laboribus multis & vigilijs in noctem sæpe continuatis.

Sexcentismus
Hirsaugienſium
annus
hic est.

D d d 3

Unde

Oratio pro
Trithemio.

Unde quicunque Hirſaugianorum hæc legerit fratrum, dicat jam precor mente fideli ad Dominum: *Miſere Domine DEUS anima famuli tui Joannis Trithemij Abbatis, & omnia ejus peccata remitte per innocentiffimam mortem unigeniti Filij tui Domini noſtri JESU Chriſti, qui tecum vivit & regnat in Unitate Spiritus S. DEUS per omnia ſecula ſeculorum, Amen.*

Anno prænotato circa medium quadrageſimæ conveniunt Principes Electores, & habitis inter ſe tractatibus neceſſarijs viceſimo die menſis Martij, Albertum Ducem Aſtriæ Sigismundi defuncti Imperatoris generum Regem Germaniæ ad Romanorum Imperium concorditer elegerunt, virum optimum ſtrenuum & pium, qui annis tantum præfuit duobus. Verum ut paulò ante diximus, juramento ſe adſtrinxerat Ungaris, quod neque imperium deberet aſſumere Romanum, neque aliud quodcunque regnum: vix tandem precibus Friderici Ducis Aſtriæ inducti Ungari conſenſerunt, ut regnum aſſumeret Germaniæ cum Imperio Romano ſibi Franckfurdia oblatum. Quo tandem ſuſcepto ad Aquasgrani ducitur, & per manus Theodorici, Archiepiſcopi Colonienſium ſolemniter in Regem unctus coronatur.

Eugenius
Papa Lega-
tionem ad
Baſileenſe
Concilium
miſit.

Eodem anno ab Imperatore Sigismundo viam univerſæ carnis in Moravia, ut diximus, ingreſſo, Eugenius Papa neminem habens quem timeret, Concilium Baſileenſe ſtatuit revocare, ſed metuens ne ſchiſma in DEI Eccleſia ſequeretur, miſit ad illud Nicolaum Abbatem noſtri Ordinis de Sicilia Panormitanum Archiepiſcopum Monarcham Juristarum, cum alijs quibuſdam viris ſolemnibus, per quos Patres monuit Baſileæ congregatos, ut à cæptis deſiſterent, & ſibi, ut vero Chriſti Vicario in omnibus fideliter obedirent. Qui quidem Archiepiſcopus cum Baſileæ in Concilio, tum Ratiſbonæ & Franckenfurti in conventu principum, & alibi multas orationes pro Eugenio habuit, & cauſam ejus fideliter promovit, ſed impedire Concilium non potuit. Nam Patres apud Baſileam conſtituti, non obſtante Legatione Archiepiſcopi Panormitani, Eugenium Papam cum ſuis Cardinalibus ut ad Concilium veniret citaverunt, quem ut in ſua opinione permanentem viderunt, contra eum tanquam ſchiſmaticum procedunt, atque poſtremo deponunt abſentem à Pontificatu, & Amadeum Eremitam Ducem quondam Sabaudia in Papam elegerunt. Felicem ejus nominis quartum appellantes.

Concilium
Baſileenſe
Papam Eu-
genium ter-
tio citavit.

Mechtildis
Ludovici
Barbati
uxor mori-
tur.

Anno prænotato prima die menſis Julij, obiit Erneſtus Dux Baviaræ in Eccleſia Monacenſi ſepultus, filium relinquens nomine Albertum, per quem Genealogia Ducum Baviaræ continuatur, quemadmodum paulo ante diximus.

Eodem anno duodecima die menſis Maij, obiit Heidelbergæ Mechtildis uxor quondam Ludovici barbati Comitſ Palatini Baviaræque Ducis, de quo plura in ſuperioribus per ordinem jam diximus, mater pauperum pientiffima.

Mons Gi-
gantum ab
Joanne
Herbipol.
Epſcopo
obſidetur.

Anno item prænotato viceſima quarta die menſis Auguſti, Joannes Epſcopus Herbipolenſis contractis ſuorum copijs caſtellum prædonum Rüſſenberg nomine, munitiffimum obſedit, quod per dies plures machinis & varijs modis impugnans, cum expugnare non poſſet, ſolutâ obſidione reſeſſit, cautione acceptâ, quod hoſtes Eccleſiæ deinceps non hoſpitentur.

Eodem

Eodem anno Rhabanus de Helmstatt Archiepiscopus Trevirorum & Spirensis Ecclesiæ antistes jam senio gravatus, quorundam consilio inductus, Joannem Episcopum Leodiensem in Coadjutorem suum pro Trevirorum Ecclesia assumpsit. Quod majori parti Canonice non parum displicuit, & damna non parva (sicut plures eo tempore opinabantur) dictæ provenerunt Ecclesiæ.

MCCCCXXXIX.

Anno Wolframmi Abbatis Hirsaugiani undecimo, Indictione Romanorum secundâ, Patribus in Concilio Basileæ congregatis, per censuras contra Eugenium Papam procedentibus, ipsumque à Pontificatu deponere instituentibus, quod & eodem anno factum est, Ludovicus Delphinus Viennensis Galliæ & Comes Armeniacus cum viginti quinque millibus pugnatorum ab ipso Pontifice, ut dicebatur, in dissipationem Concilij fuscitati venerunt in Alsatiâ, & prædæ cum incendio ac nece pauperum rusticorum circa Basileam, Argentinam, Colmariam, & Alsatiâ totam sine misericordia crudeliter exercebant, villenis ad urbes fugientibus tantum salvis.

Armeniaci Galli devastant Alsatiâ in odium Concilij.

Imprimis igitur confederati Suteses anno prænotato in mense Augusto, primò feliciter, postea verò infeliciter cum Delphino & Armeniacis pugnaverunt, & plusquam duodecim millia eorum peremerunt, quorum omnia bona rapientes in suos usus converterunt. Ex Sutesibus etiam in secundo congressu pauci remanserunt, sed penè omnes fuerunt occisi, quod eis propterea contigit, quia nec suis obedire Capitaneis voluerunt, nec monitis Basileensium optimis fideliter denunciatis acquiescere, quin potius unicum à Basileensibus missum, qui eis nuntiavit innumerabilem Armeniacorum multitudinem ultra flumen latere, comprehensum interfecerunt, arbitantes, Basileenses eorum gloriâ invidiosè torqueri, & contra prohibitionem suorum Capitaneorum amne transmissio succubuerunt. Nihilominus fortissimè agentes in medio inimicorum conclusi, & ab ortu solis usque ad occasum pugnantes, cum se viderent in mortis articulo constitutos, non pauciores xiii. millibus hostium occiderunt.

Armeniaci superantur à Sutesibus.

Armeniaci dicebantur die arme Jäcken die Schnäcken vel die Schnäcker.

Biennio & 6. mensibus turba ista malignantium Armeniacorum devastavit Alsatiâ, nemini deferens, nemini servans fidem & litteris & Sacramentis confirmatam; nam promissis quoscunque potuerunt decipientes, ut rebus & corporibus persisterent salvi, posteaquam fuissent munitionibus intromissi, direptis omnibus, nihil promissorum servabant. Sic intromissi fuerant in Walzhuot, in Lauffenburg, in Seckingen, in Reinfelden, & in alijs Helvetiorum, & Alsatiarum oppidis & castellis pluribus. Multa per illud triennium fecerunt incolis mala, diripientes omnia quæcunque potuerunt invenire, pauperes, qui se redimere pecuniâ non potuerunt, infinitis & horrendis cruciatibus affectos sine misericordia in arboribus suspendebant.

Postremo anno Wolframmi Abbatis XIV. Ludovicus Comes Palatinus Rheni, Bavarieque Dux & Princeps contracta multitudine pugnatorum auxilio vicinorum Principum & Civium Regni Germanici, Basileensem, Argentinensem, Schlestatensem, & aliorum haud procul à Basilea in ipsos Armeniacos potenter irrumpit, & multos eorum peremptis, reliquos in fugam convertit. Delphinus autem cum paucis vix evasit Comitibus

Armeniaci per Ludovicum Palatinum Comitum caesi fugantur.

&

& nobilibus suis, quos adduxerat, multis in diversis locis amissis. Non adjecit amplius redire in Alsatiam, Germanorum expertus fortitudinem.

Constitu-
tio Basile-
ensis Con-
cilij pro re-
formatione
Ordinis
nostri edi-
tur.

Anno prænotato, Patres de Concilio apud Basileam congregati ad instantiam quorundam Ordinis nostri Abbatum (quorum **D E U S** corda inclinaverat ad observantiam regularem) constitutionem unam pro Reformatione Monasteriorum satis utilem edentes, Provinciali capitulo Moguntinæ provinciæ & Bambergensis Diocesis tradiderunt: quæ incipit: *Inter curas multiplices, quibus in occurrentium rerum & negotiorum, &c. Datum Basileæ x. Calendas Martias, anno à Nativitate Domini MCCCCXXXIX.*

XII. Abba-
tes ordi-
nantur visi-
tatores per
Concilium.

Eodem tempore Concilium Basileense memoratum ex Abbatibus Ordinis nostri duodecim visitatores per Moguntinam provinciam deputavit, inter quos erat vita & eruditione præcipuus Joannes Rhode Abbas Monasterij S. Matthiæ Apostoli extra muros Trevirorum, de quo plura diximus. Hi XII. Abbates habebant visitare & reformare auctoritate Concilij Generalis omnia & singula Monasteria per dictam provinciam Moguntinam ubilibet constituta, tam Monialium quam Monachorum. Et notandum, quod juxta constitutionem Benedicti XII. Provincia Moguntina cum Bambergensi Diocesi exempta, quantum ad Cœnobia pertinet Ordinis nostri, unum facit Capitulum provinciale, Abbatis habens hodiè c. & xx. De qua Provincia ab Ordine translata sunt à tempore Concilij Constantiensis in Ecclesias Canonorum sæcularium decem Monasteria. Provinciæ autem Colonienfis & Trevirensis pro una computantur, in qua sunt fermè LX. Monasteria, quorum Abbates unum faciunt Provinciale Capitulum. Provinciæ quoque Magdeburgensis & Bremensis in Saxonia computantur pro una, in qua Monasteria nostri Ordinis sunt xv. quorum Abbates similiter faciunt capitulum, cui & Abbates Caminensis Diocesis sunt incorporati. Provincia Salzburgensis in Bavaria Ordinis nostri clara habet Monasteria, quorum Abbates unum faciunt provinciale capitulum. Harum sex Germaniæ provinciarum Ordinis nostri Abbates, quatuor faciunt Capitula Provincialia, quibus omnibus & singulis in Concilio Visitatores fuerunt Ordinati.

Ordinis
nostri sunt
provinciæ
32. & fa-
ciunt capi-
tula 32.

Sunt autem totius Europæ Provinciæ LXXXII. cum insulis in mari Mediterraneo & Germanico adjacentibus, quarum Ordinis nostri Abbates faciunt capitula provincialia xxxii. Sed hodiè in paucis capitula provincijs servantur propter Abbatum superbiam & nimiam deformitatem Monachorum. Tria in Germania scimus Capitula de triennio in triennium servari, videlicet Moguntinensium unum, Trevirensium & Colonienfium unum, Bremenfium & Magdeburgensium similiter unum. In cæteris verò Provincijs, ubi Provinciale Capitulum servetur, aut ubi non fervetur, nostram fugit scientiam.

Capitulum
Ordinis no-
stri x. cele-
bratur Nü-
renbergæ.

Anno item prænotato in Dominica tertia post Festum Dominicæ Resurrectionis, quæ fuit xxvi. die mensis Aprilis, celebratum fuit decimum à tempore Concilij Constant: Ordinis nostri provinciale Capitulum Nürenbergæ apud S. Ægidium. In quo præfederunt Hartungus S. Petri in Erphurdia, Georgius S. Ægidij in Nürenberga, Nicolaus S. Blasij in Nigra Sylva, & Henricus in Amorbach Monasteriorum nostri Ordinis Abbates. In eodem Capitulo Bulla seu Constitutio Basileensis Concilij, de qua paulo ante jam dictum est, præsentibus, & carui Patrum.

&c

fuit exhibita, quam debita cum reverentia suscipientes omnibus mandarunt servandam capitulo subiectis.

Eodem anno Rhabanus de Helmstatt Archiepiscopus Trevirorum suam considerans ætatem senio gravatam, eo quod Ecclesiæ suæ deinceps utiliter præesse non posset, habito suorum consilio, & imprimis Coadjutoris sui Joannis Episcopi Leodiensis, Archiepiscopatum Trevirensis Jacobo de Sirka, qui ante ipsum in dissensione cum Udalrico de Manderscheit, ut supra diximus, anno Wolfframmi Abbatis secundo, electus fuerat, resignavit de consensu totius Capituli, reservata sibi pensione annua, de facultatibus Ecclesiæ, ut posset vivere, quibus ritè peractis ad Ecclesiam suam Spirensis, unde venerat, reversus est.

Capitulum
Ordinis no-
stri x. cele-
bratur Nü-
renbergæ.

Jacobus autem in Archiepiscopum Trevirorum per Concilium Basileense confirmatus, & in Castro Meyenberg consecratus præfuit annis xvii. Vir optimus, animo præstans, & per omnia magnificus, qui magnanimitate, & prudentia sua omnes sibi, vel Ecclesiæ adversantes potenter superavit: & majoris Ecclesiæ suæ quosdam rebelles ad obedientiam revocavit. Enim verò cum vitam & mores eorum prave attentaret corrigere, illi in rebellionem erecti, quò disciplinam pastoris effugerent, se legibus subjecerunt civilibus; quod cum Archiepiscopus in propria persona detulisset ad Romanum Pontificem, litteras ab eo compulsorias impetravit, quibus Papa præcepit eos, aut beneficijs cedere omnibus, aut civilitati, quam temerè assumpserant, renuntiare.

Rhabanus
de Helm-
statt Archi-
episcopus
Trevirensis
Jacobus re-
signat Ec-
clesiam.

In primo suo ad Ecclesiam Trevirorum introitu Jacobus omnia penè reperit desolata, Archiepiscopatum ære alieno nimis gravatum, omnes proventus annuos & census, oppida, Castella, & Telonia creditoribus impignorata ratione bellorum, quibus Rhabanus Archiepiscopatum sibi acquisiverat. Nam ut eo tempore invenimus computatum, ad quatuorcentena millia florenorum Ecclesia Trevirensis in primo introitu Jacobi ad Archiepiscopatum creditoribus tenebatur, pro quibus omnia ferè erant obligata. Et quamvis promptuaria cuncta reperisset exhausta & vacua, cogebatur tamen à principio dare Joanni Episcopo Leodiensi, qui fuerat Coadjutor Rhabani, sexaginta florenorum millia, Antecessori suo mutuata.

Jacobus de
Syrka fit
Archiepisc.
Trevirensis
annis xvii.

Omnia bo-
na Ecclesiæ
Trevirensis
impignora-
ta pro
400000.
florenis.

Anno autem præcedente Rhabanus priusquam resignaret Archiepiscopatum Trevirorum, hoc est, anno Wolfframmi Abbatis X. die mensis Januarij 8. de consensu Capituli in favorem nepotis Rheinhardi de Helmstatt majoris præpositi, etiam Spirensis Ecclesiam resignavit, cujus Episcopus fuerat annis xxxv. Commendatarius verò quamdiu fuit Archiepiscopus Trevirorum, annis vii. qui simul computati faciunt annos xlii. in tertio Ecclesiæ cessit Trevirorum.

Post resignationem voluntariam Rhabani de Helmstatt in Episcopatu Spirensi nepos ejus Rheinhardus de Helmstatt major præpositus, consensu totius Capituli succedens præfuit annis ferme xvii. homo quietus & tranquillus, sub cujus regimine, ut suo loco dicemus, major Ecclesia Spirensis igne fuit exusta.

Reinhardus
de Helm-
statt fit Epi-
scopus Spi-
rensis annis
xvii.

Anno prænotato xiv. die mensis Septembris obiit Gobelinus Abbas Monasterij quondam mei Spanheimensis anno regiminis sui octavo non completo. Huic in Abbazia Spanheimensi successit Fridericus de Nak-

Fridericus
fit Abbas
in Span-
heim.

heim, & præfuit annis v. menſibus vii. diebus vi. Monachis in magna deformitate viventibus, & Monasterio in utrôque ſtatu ſpiritalium & temporalium nimis collapſo.

Joannes de
Brunn Epi-
ſcopus Her-
bipolenſis
capitur in
Hirtzhorn.

Eodem anno Joannes de Brunn Epiſcopus Herbipolenſis & Frânciæ Orientalis Dux unicus, quam ob cauſam nescio (niſi forſitan debitorum à Domicellis de Cornu Cervi hoc eſt Hirtzhorn) capitur, & 3. menſium ſpatio detinetur captivus. Fuerunt qui dicerent, hunc Pontificem Eccleſiam ære nimium gravaffe alieno, & inter multos creditores etiam ab illis de Hirtzhorn ſummam notabilem mutuo accepiſſe pecuniarum, quam in tempore non reſtituerit conſtituto, ideò manus eorum incidiffe captivum, quod veritati ſatis apparet eſſe conſentaneum.

Anno item prænotato xiv. die menſis Novembris, obiit Rhabanus de Helmſtatt quondam Epiſcopus Spireniſis & Archiepiſcopus Trevireniſis. Spiræ ſepultus in medio Eccleſiæ Principaliſ anno Pontificatus ſui XLIII. nondum completo. Vir prudentia ingenio conſilio & animi conſtantia ſingularis, qui pro deſenſione libertatis Eccleſiaſticae totum libens ſemper expoſuit quod fuit. Ad honeſtos pro patria labores natus, omnibusque omnia factus veluti alter Machabæus Clerum de injuſta ſervitute Civium prudentia ſimul & armis potenter liberavit.

Anno Wolframmi Abbatis præſignato vinum apud Francos noſtros Orientales in caro pretio fuit; nam à principio anni uſque ad Feſtum S. Jacobi menſura vendebatur una pro x. denarijs novis. Circa feſtum autem Archangeli Michaëlis vinum iterum tantum ſubito vileſcere cepit, ut una menſura pro uno denario venderetur. Frumenta toto anno in vili pretio fuerunt; nam ſiliginis maldrum unum duobus talentis, hoc eſt, decem ſolidis, quorum xxvii. florenum faciunt, emebatur.

Eodem anno xviii. die menſis Septembris hora prima, minuto quinquageſimo nono poſt meridiem, natus eſt Comes Bertholdus Comes in Henneberg, qui poſtea ex Decano majoris Eccleſiæ factus eſt Archiepiſcopus Moguntinus: vixit annis LXVI. Archiepiſcopus fuit annis XXI.

Albertus
Rex Ger-
manorum
moritur.

Anno item prænotato xxvii. die menſis Octobris, hoc eſt, in Vigilia SS. Simonis & Judæ, obiit Albertus Rex Germaniæ, Bohemiæ, Ungariæ, Dalmatiæque, Dux Austriæ, & Comes Tyrolis, in Alba Regali ſepultus anno regni Germanici ſuſcepti ſecundo, minus 4. menſibus, & 21. diebus, Princeps magnificentia & liberalitate omnium clariffimus, quo dignus non erat mundus, & ideò in brevi complevit tempora multa, quia placuit Deo anima ejus, propterea citò abſtulit eum de medio tenebrarum, ut gaudeat in æternum.

Joannes
Rhode Ab-
bas S. Mat-
thiæ apud
Trevirim
obiit.

Eodem quoque anno prima die menſis Septembris obiit Joannes Rhode Abbas Monaſterij S. Matthiæ Apoſtoli extra muros Trevirorum, anno ætatis ſuæ LXIV. Abbatialis verò dignitatis xx. vir moribus & converſatione integer & ſanctus: qui furores Monachorum carnalium ſua prudentia domuit, eorum vicia corripuit, Bursfeldinæ Obſervantiæ fundamenta primus collocavit; de cujus Opusculis & vita in ſuperioribus plura jam diximus.

Eugenius
Papa per
Concilium
Baſilente
abſens de-
ponitur.

Anno memorato xvii. die menſis Novembris Patres in generali Concilio apud Baſileam congregati Eugenium Papam ſæpius citatum rogatum & vocatum jamque diu expectatum, ſed venire contemnentem, ut ſchiſmaticum

schismaticum atque rebellem Ecclesiæ à summo Pontificatu per sententiam deposuerunt absentem. Quæ præsumptuosa res cum ad ejus notitiam devenisset, nequaquam animo concidit, sed habito sæpius conventu Cardinalium, discussaque Græcorum & Latinorum dissensione, tandem eo ventum est, ut Græci rationibus victi faterentur, Spiritum S. à Patre simul & Filio procedere, Purgatorium esse, Corpus quoque Dominicum in azymo sine fermento pane triticeo fore dicerent consecrandum. Denique ut infirmaret Concilium Basileense Eugenius, suasque partes roboraret, in publico residens consistorio xviii. Cardinales de novo creavit, quorum in numero duo Græci fuerunt, Nicænus & Ruthenus, per quos Græcos in fide Romanæ Ecclesiæ sperabat facilius posse contineri, qui tamen brevi postea iterum defecerunt.

Igitur Eugenio per Concilium Basileense à Pontificatu, sicut diximus, deposito, mox ordinati sunt ex Patribus nonnulli, quibus potestas data fuit, ut novum Ecclesiæ Pontificem eligerent. Qui secedentes à multitudine conclave ingressi sunt, & scrutatis ex more votis, Amadeum Monachum Eremitam Ducem quondam Sabaudia in Papam concorditer elegerunt. Mittuntur statim ad Ripaliam Coenobium, in quo degebat, nuntij & Oratores, qui vocent electum ad Pontificatum, qui consurgens venit ad Concilium, & præmissa Consecratione solemniter Pontificium munus libens subivit oblatum. Nuncupatus est in sua obedientia Felix V. & præfuit in ea annis iv. postea cessit Nicolao V. Eugenio jam vita defuncto, quemadmodum suo loco dicemus.

Eo tempore in cælo tres soles apparuisse leguntur, divisum in 3. partes statum Ecclesiæ, ut multi opinabantur, significantes. Nam una pars sequebatur Eugenum ut verum Christi Vicarium, in qua fuerunt Itali, Lombardi, Apuli, Galli, & Hispani. Alia verò pars Felici adhærebat, in qua erant Teuthonici, Burgundiones, Sabaudi, & penè Germania tota. Tertia pars eorum hominum fuit, qui neque Felicem sequebantur, neque Eugenum, & ideò se neutrales nominabant, existimantes hanc viam tutiorem, si duobus de Papatu contendebant, neutrum observent. Sed meo judicio cæteris periculosius erraverunt, cum præsertim sapienti non sit dubium, alterum ex duobus legitimum fuisse Pontificem, sive Felix fuerit, sive Eugenius. Quomodo ergò neutralis bonâ conscientia esse possum, quando non vacat Ecclesia, quamvis nesciam, quis duorum sit Pontifex? satius igitur & tutius in simili casu est, rationis judicio unum sequi & observare, quem verum credas esse Pontificem, quam neutraliter utrumque contemnere.

Quis qualis & quantus fuerit iste Papa Felix, Germanici Regni honor, cui Sabaudia est antiquo jure subjecta, me paucis, ut dicam, impellit. Amadeus igitur, de quo nobis est sermo, Comes fuit Sabaudia, quem Imperator Sigismundus olim in Constanti Concilio sublimavit in Ducem, qui non diu post susceptum honoris titulum divino inflammatus amore Ducatum Sabaudia Ludovico filio suo reliquit, mundum cum suis delicijs pro DEI honore contempsit, & quibusdam associatus nobilibus, Monasterium Carthusiensis Ordinis, quod Ripalia nuncupatur, ingressus, Domino in magna devotione militavit.

Amadeus Monachus fit Papa in Concilio Basileensi Felix V. dictus.

In partes tres Ecclesia dividitur, & tres in cælo soles videntur.

Periculosius erraverunt neutrales.

De origine vita & moribus Papæ Felicis V.

Inde vocatus per Concilium Basileense ad Summi Pontificatus apicem, novem in sua ministravit obedientia justitiam annis: quibus evolutis, & mortuo Eugenio voluntariè cessit Nicolao V. ut suo plenius ordine dicemus. Erat enim vir optimus, vita & conversatione præclarus, ingenio promptus, eloquio dulcis, pius & justus, eruditione quoque scripturarum sufficienter instructus. Ejus filia nomine Margaritha nupsit Ludovico Pio Comiti Palatino Bavaricæque Duci Principi Electori, cui peperit Philippum Palatinum, qui ante hoc fermè quinquennium obiit, ut inferius dicitur. Ludovico autem defuncto Margaritham Udalricus Comes de Wirtenberg duxit uxorem, de qua tamen liberos non suscepit.

Felix Papa
multos pro
sua parte
creavit in
Concilio
Cardinales.

Felix autem in Pontificatum sublimatus, pro confirmatione partium suarum nonnullos apud Basileam Cardinales instituit, inter quos erat Joannes de Ragusio Ordinis Prædicatorum S. Theologiæ Doctor, Græcæ & Latinæ peritus, qui & Basileæ obiit, & Bibliothecam suam valdè raram & pretiosam Conventui sui Ordinis commendavit cum omni suppellectili sua in perpetuam possessionem.

Nicolaus
Abbas Sicu-
lus & Ar-
chiepisc.
Panormi-
tanus &
Cardinalis
nostri Ord.

Nicolaus quoque Siculus Abbas Monecensis Cœnobij Ordinis nostri in Sicilia ex Catana civitate oriundus Archiepiscopus Panormitanus, quem Eugenius Papa miserat Basileam ad revocandum Concilium, rationibus & auctoritate victus Concilio adhæsit, & per Felicem Cardinalis honore donatur; fuit enim vir in utroque Jure peritissimus, & multa scripsit, quæ hodiè manifesta sunt omnibus.

Fridericus
Dux Au-
striæ Pater
Sigismundi
Archiducis
moritur.

Anno item prænotato xxiv. die mensis Junij, quæ fuit nativitas S. Joannis Baptistæ solemnis, obiit Fridericus Dux Austriæ, filium relinquens parvulum, nomine Sigismundum, cum thesauro magno, quem ad redimenda Dominia ducatus impignorata non sine labore diuturno vivens congregaverat. Fridericus autem Dux Austriæ postea Imperator III. tulit Sigismundum parvulum cum thesauris magnis, & duxit in Austriam Tutoris peragens officium, ubi sub tutela erat pluribus annis, donec tandem instantibus Tyrolanis & vallis Oeni populis, quorum erat Princeps, suo dominio pleno Jure instituitur.

MCCCCXL.

Monaste-
rium S. Ja-
cobi Mo-
guntia à
Bursfelden-
sibus refor-
matur.

Anno Wolframmi Abbatis XII. Indictione Romanorum tertia, Monasterium S. Jacobi Apostoli quondam Scotorum in monte Specioso prope Moguntiam instantia & cooperatione Theodorici Archiepiscopi Moguntini reformatum est, ex Monasterio Bursfeldensi, sub Joanne II. de Bubenheim Abbate, qui in reformationem memoratam consensit anno regiminis sui secundo. Quo tandem anno Wolframmi Hirsaugiensis vicesimo quarto vita defuncto, successit Lubertus vir omni religione decorus, annis decem. Post quem Eberhardus de Venlo annis 7. Quo ad Montem Monachorum prope Bamberg translato successit Joannes de Itzstein annis 3. Illo etiam cedente, & Abbatiam S. Joannis in Ringaugia fumente successit Hermannus Prius patria Moguntinus annis 44. minus duobus mensibus, vir optimus & sempiterna memoria dignus. Quo mortuo, & in medio chori sepulto, Joannes de Gerauo major cellerarius in Abbazia succedens hodie tertium Abbatissat annum. Plura Cœnobia ex eodem Monasterio deinceps fuerunt reformati.

Eodem

Eodem anno, Sabbatho post Erhardi Festum, in principio mensis Januarij obiit Joannes de Brunn Episcopus Herbipolensis, & Dux Franciæ Orientalis, in Castro montis Dominae nostræ S Mariæ, cujus corpus in majore Ecclesia cum honore fuit sepultum. Reliquit Ecclesiam Herbipolensem nimis exhaustam, & multis debitis involutam; nam quidquid habuerat in proventibus, & censibus annuis, totum pro ære alieno fuerat impignoratum, ut vix præsul unde viveret cum difficultate posset acquirere. Miseria fuit insignem tunc videre memoratam Ecclesiam in tanta paupertate constitutam, ut non tantum gloria esset spoliata, quam prius habuerat, sed etiam fidem apud omnes publicam amisisset. Unde parum absuit, quin propter multitudinem debitorum alienanda in manus Fratrum Ordinis Teuthonici misera venisset. Post Joannem electus fuit à Capitulo Sigismundus Saxoniae Ducis filius, qui aliquandiu coadjutor ipsius Joannis fuerat: homo pacificis actionibus delectatus: confirmatus autem & ordinatus in Episcopum præfuit annis 3. de quo etsi copiosa sit mihi materia, nescio quid scribam, propter vanam de ipso hominum æstimationem, aliis eum stultum & fatuum, alijs verò prudentem & optimum virum asserentibus. In prima opinione fuerunt Canonici, & penè Clerus omnis, quorum sectatores ita reliquerunt in scriptis, quòd post fatuitates multas pueriliter commissas penè solus aufugerit ad fratres suos Duces in Saxoniam, & ibi manserit usque ad mortem, nec reversus ad Herbipolim deinceps fuerit, fratribus ob verecundiam ne elaberetur, miro illum studio custodiri facientibus. Qui verò sequebantur opinionem memoratæ contrariam, eum propterea exosum atque despectum fuisse à Clero dicunt, quòd civibus nimium assentiens, eorum se fidei potius, quam Canoniorum suorum credidisset, favorèmq; populi pluris æstimaret, quam devotionem auctoritatem & libertatem omnium Clericorum. Opiniones hodiè vulgarissimas dixi, quorum me scriptorem non judicem exhibui.

Joannes de
Brun Her-
bipolensis
Episcopus
moritur.

Sigismun-
dus Dux
Saxonum
fit Episco-
pus Herbi-
polenti an-
nis tribus.

Anno item supra dicto circa medium quadragesimæ, convenerunt apud Franckfurdiam principes Electores: Theodoricus Archiepiscopus Moguntinus, Jacobus Archiepiscopus Trevirorum, Theodoricus Archiepiscopus Colonienſium, Ludovicus Palatinus Comes Rheni Bavariaeque Dux, Ernestus Dux Saxoniae, & Fridericus Marchio Brandenburgensis, & habitis inter se tractatibus ex more necessarijs, tricesima die mensis Martij, Fridericum Ernesti filium Austriae, Stryiae, Carinthiae que Ducem & in Tyroli Comitem unanimi consensu in Regem Germanorum & Imperatorem Romanorum elegerunt, quem ad Aquasgrani ducentes solemni pompa coronarunt. Sex & viginti annorum erat cum regnare cæpisset, tribus & quinquaginta annis regnavit in Germania, quorum solus expendit quadraginta sex, cum filio autem Maximiliano 7. annis regnavit. Undecim annis sine Imperij corona regnavit, & quadraginta duobus annis imperavit gloriosè coronatus; Erat enim vjr optimus, bonarum litterarum studio competenter imbutus, ingenio subtilis, consilio cautus, actione præcipuus, pacificus mansuetus pius justus atque munificus, amator Cleri, defensor pauperum, & virorum omnium cultor & amator Doctorum. Uxorem postea duxit coronatus Imperator Leonoram Lusitaniae seu Aragoniae regis filiam, de qua genuit Maximilianum Regem & Cæsarem, filiam quoque unam, quam Albertus Bavariae Dux habuit uxorem.

Fridericus
Dux Au-
striæ fit Rex
Germano-
rum annis
53.

Leonora
filia Regis
Lusitaniae
uxor Fride-
rici Impera-
toris III.

Ecc 3

Eodem

Regina Un-
gariæ filiū
commen-
davit Regi
Friderico.

Bohemi
Ducem Ba-
variæ Al-
bertum
Regem
petunt ſed
refutantur.

Bohemi
Fridericum
Regem pe-
tunt ſed ac-
ceptare
contempſit.

Albertus
Marchio
Branden-
burgenſis
tentat
Oxenſuram.

Eodem tempore, quo Albertus Germaniæ Ungariæ Bohemiæque Rex, de quo paulo ante dictum eſt, vitam cum morte commutavit humanam, Elifabeth uxorem ſuam partu gravidam reliquit, quæ non diu poſt obitum mariti filium peperit nomine Ladislaum. Cùm autem Fridericus Dux Auftriæ jam dictus in Regem Germaniæ fuiſſet electus, venit cum eo mulier jam memorata, Ladislaum filium ſuum jam pridem apud Albam regalem 4. meſes habentem ætatis, in regem Ungariæ coronatum ſecum adducens, cum regni corona nimium pretioſa; non enim confiſebat Ungaris, & ideò filium Regi Friderico educandum prudenter comiſit, & coronam regni Ungarici ad tempus ſervandam commendavit; quod fideliter fecit utrumque. His pro quibus venerat, apud Fridericum regem peractis, Regina cum ſua comitiva in Ungariam reverſa eſt, & regnum loco filij aliquandiu prudenter gubernavit. Interea Bohemi auditâ morte Regis Alberti, qui ut ſupra diximus, in Moravia obierat, diem ſtatuunt in unum conveniendi pro electione novi regis Bohemi celebranda; neſciebant enim quod Regina peperiſſet filium. Innotuit autem mulieri conſilium Bohemorum, & miſſis ad conventum Legatis regem prohibuit eligendum, ſignificans ſe legitimo ex Rege filium regni legitimum peperiſſe hæredem. His Bohemi auditis in duo ſcinduntur. Altera decernebat pars Ladislaum pro rege ſuſcipiendum, altera verò non pueris regnum deberi ſed viris, qui poſſint & regere ſubjectos, & deſenſare contendens, regem omnino ſtatuit eligendum, ſatis fore Ladislao, ſi poſt 24. ætatis annum vocaretur ad regnum. Et hæc pars invaluit. Scrutatis igitur votis eorum, quibus de rege nominando fuerat delegata poteſtas, Albertus Dux Baviariæ, qui olim apud regem Wenceslaum enutritus linguam probè noverat Bohemicam, tunc quidem in Bavaria conſtitutus in Bohemiæ Regem concordî voto eligitur. Placuit electio cæteris, mittuntur conſeſtim nuntij ad electum, atque ut veniat in regnum ſibi deſtinatum à Deo, multis precibus rogatur. Quibus ille gratias egit, imprimis, quod eum ex omnibus unum elegiſſent in regem, multumque ſe idcirco debere Bohemis, Regali boatu proclamans. Sed cùm regis Alberti Ladislaus extet legitimus filius & hæres, ſibi non fore decorum aſſeruit, ut regnum etiam vocatus ab incolis terræ uſurpet alienum. Hac reſponſione Bohemi accepta, honoratiquè muneribus ad ſuos in Bohemiam tristes reſerſi ſunt. Repulſi autem ab Alberto Bohemi, Legatum ad Fridericum regem miſerunt, orantes, ut regnum Bohemiæ tutorio nomine ſuſcipiat gubernandum, quouſque puer adoleſcat Ladislaus. Renuit Fridericus oblata ſubire, indignum aſſerens illius uſurpare hæreditatem, cujus tutelam ſuſcepiſſet corporalem. Sed neque tutorio nomine Regnum Bohemiæ gubernare poſſe reſpondit, propterea quod cùm Regno Germaniæ & Romanorum plurimum eſſet occupatus, ipſi potius regni gubernatores eligerent, donec parvulus ad legitimam perveniat ætatem. Cujus acquieſcentes conſilio Bohemi, gubernatores quosdam regni conſtituunt, inter quos non ſatis firma concordia extitit, & ideo reſpublica in manus tandem hæreticorum devenit.

Eodem anno quarta die menſis Decembris, quæ fuit ſolemnitate S. Barbaræ Virginis & Martyris feſtiva, venit Marchio Brandenburgendiſis, qui morabatur in Onolſpach cum armatorum exercitu, inſidioſè capiens nocturno

Ætuo tempore castellum & oppidum Ecclesiæ Herbipolensis Oxenfurt invadere, & expugnare. Præmisit ergo viros 50. ut muros præoccupantes ascenderent & venienti exercitui portas oppidi priusquam dies illucesceret, aperirent. Sed errante per noctem in tenebris ductore copiarum, & tardius cum exercitu veniente ante oppidum, utpote jam illucescente die, innottuere tradimenta civibus, & correptis armis viros illos 50. qui jam oppidum per muros intraverant, omnes ceperunt, & armis denudârunt. Interea tandem supervenit exercitus, forisq[ue] ante muros portarum resecutionem expectabat, in quem cives è muris, & turribus misere bombardas, & subito cuncti turpiter dispersi, fuga quæsivere salutem. Cecidit ibi Erckengerus de Sensheim Capitaneus exercitus memorati Marchionis, & bombardarum impulsu etiam alij perierunt.

MCCCCXLI.

Anno Wolfframmi Abbatis tertidecimo, Indictione Romanorum quarta, ultima die mensis Aprilis, quæ fuit Dominica tertia post Festum Resurrectionis Domini, & Salvatoris nostri Jesu Christi, celebratum fuit undecimum Ordinis nostri provinciale Capitulum, in quo præfederunt Hartuſſus S. Petri in Erfurdia, Georgius S. Egidij in Nürenberga, Nicolaus S. Blasij in Nigra Sylva, & Henricus Beatae Mariæ semper Virginis in Amorbach Monasteriorum Ordinis nostri Abbates, qui etiam in proximo capitulo præfederunt.

Capitulum
Ordinis XL.
Nürenber-
ga celebra-
tur.

Hyems fuit hoc anno diuturna & asperrima, nivésque magnæ super faciem terræ fuerunt & continuæ, à festo S. Martini Episcopi usque ad Purificationem B. Mariæ semper Virginis, quorum frigore incommoditate simul & prolixitate non tantum homines pauperes, sed etiam jumenta afflictabantur.

Anno prænotato inter Ludovicum Bavariz Ducem cognomento Gibbosum, & patrem ejus Ludovicum Ducem, qui morabatur in Ingolstatt, magna fuit suborta dissensio, quæ tandem plenum dedecore finem accepit. Nam consilio & auxilio Marchionis Brandenburgensis Alberti, Patrem in oppido Neuburg juxta ripas Danubij obsedit, cum oppido cepit, & rem perpetuâ infamiâ notandam perpetravit; captum namque patrem in prædam Marchioni Alberto dimisit, quem ille Henrico Duci Bavariz in Landtsbura commoranti acerrimo ejus adversario pro magna vendidit summa pecuniarum, quam solvere cogebatur, si voluit liberari. Sed hæc impietas filij magna in patrem divina dictante justitiâ morte citius est vindicata præmaturâ, ut qui gentorem dehonestavit proprium, brevi moriens sine liberis, pater esse non posset.

Ludovicus
Bavariae
Dux Gibbo-
sum pa-
trem suum
expugna-
vit.

Eodem anno Theodoricus de Moets Archiepiscopus Colonienſis magno pugnatorum congregato exercitu Sufatum Westphaliæ oppidum obsidione vallavit. Cives autem firmitate murorum adjuti se fortiter defendebant. Unde cernens postremò Archiepiscopus, quod locum sicut speraverat, obtinere non posset, concordiam fecit ut potuit, & ad propria non sine damno reversus fuit.

Archiepisc.
Colonienſ.
Sufatum
obsedit, sed
capere mi-
nime po-
tuit.

Anno prænotato, Godfridus præpositus in Rote, de promissione & consensu Wolfframmi Abbatis Hirsaugiani, ad cuius jurisdictionem Coenobium ipsum sine medio pertinet semperque pertinuit à prima fundatione sua, usque in præsentem diem, præposituram ipsam resignavit.

Præpositus
in Rote re-
signat offi-
cium suum,

acceptâ

acceptâ pensione annuâ florenorum septuaginta, quibus vitam deinceps in privato sustentaret. Iste Godfridus cappam sericam satis pretiosam, & erucem argenteam Hirsaugiæ piâ devotione donavit, quæ ibidem in Ecclesia servantur usque in hanc diem.

MCCCCXLII.

Inter Ungariæ Reginam & Uladislaum Polonum discordia.

Anno Wolframmi Abbatis quarto decimo, Indictione Romanorum quinta, magni fuerunt in Ungaria tumultus pro regno inter Elisabeth Reginam Alberti quondam Regis relictam uxorem Ladislai pueri matrem, & Uladislaum quondam Poloniæ regem, quem nonnulli ex primoribus Ungariæ contra eam vocaverunt in Regnum. Quibus Eugenius Papa recognitis Julianum Cardinalem Cæsariensem Legatum misit in Ungariam, quò cum pervenisset, multum pro concordia & pace laboravit, & ecce ubi res optato fini appropinquare videretur, subito Regina carnis debitum solvit, & Polonus regnum obtinuit, Ladislao sub Regis Friderici manente tutela, ut supra dictum est, latantibus alijs, alijs verò nimium contristatis.

Fridericus Dux Austriæ Aquigrani coronatur in Regem Germaniæ.

Eodem anno mense Julio, Fridericus Austriæ Dux, quem anno superiori diximus apud Franckfurt absentem in Germaniæ regem electum, ad Regale oppidum Aquasgrani cum principibus multis proficiscitur, & in Ecclesia B. Mariæ semper Virginis per Theodoricum Coloniensem Archiepiscopum solemnî pompa inunctus coronatur. Annis verò undecim post electionem suam ad imperij coronam propter schisma, quod fuit inter Eugenium & Felicem, properare distulit, quam tandem à Nicolao V. Romæ suscepit.

Vinum crevit in abundantia multa.

Anno prænotato magna per totam Germaniam copia vini crevit, & in tantum viluit, ut cavata vini, quæ duodecim urnas continet apud Francos Orientales, urna vero una mensuras quatuor & sexaginta, pro florenis duobus passim venderetur, & erat vinum non tenue non vile non dumetium, sed nobile dulce & optimum, quale in multis retro non creverat annis. Fuitque in omni terra Germaniæ vini abundantia magna, frumentorum quoque omnis generis tanta exuberantia, ut horrea deficerent pluribus, in quibus nascentia reciperentur; erat enim totus annus valde temperatus in singulis quatuor partibus suis, aura quoque messis tempore serenissima, quo factum est, quod fruges siccæ domibus introductæ diutius servari potuerunt.

Wolfram-mus Abbas Hirsaugiensis in Schonrein renovat.

Eodem anno cum Prior Monasterij Schonrein Abbati Hirsaugiano immediatè subjectus in Diocesi Herbipolensi census & proventus ejusdem Coenobij annuos renovare laboraret sui jussione Abbatis Wolframmi, Comes de Ryneck, qui locum & fratres tutari debuerat, multipliciter in contrarium nitebatur, rusticis contra æquitatem faciens assistentiam, ne censuum fieri contingeret necessariam renovationem. Unde jure commotus Wolfram-mus Abbas post multas contentiones cum Comite habitas ad Schonrein in propria persona descendit, & sicuti patet in registris ibidem census invitis comitibus renovavit.

MCCCCXLIII.

Hyems longa fuit & multis durissima.

Anno Wolframmi Abbatis quinto decimo, Indictione Romanorum sexta, hyems fuit longa simul & frigidissima, durans à festo S. Martini penè usque ad medium mensis Maij, defeceruntque in multis locis pabula jumentis.

jumentis, & erat ingens miseria tantam videre inopiam rusticorum. Unde plures cum nec fenum haberent, nec stramina, ne penitus interirent jumenta, alij denudatis domibus suis, quæ straminibus erant coopertæ, pabula ut poterant cum aqua calida fecere jumentis, alij jumenta sibi mactaverunt in escam: nonnulli etiam non habentes, unde pecora nutrent sua, præ nimia fame jam semimortua in campos & nemora minantes devoranda lupis concesserunt.

Eodem anno Sigismundus ex Ducibus Saxonie Herbipolensis Episcopus, posteaquam in tertium annum præfuisset Ecclesie, tædio civium aut injuria Canonorum affectus, nescio, Deus scit, Herbipolim deseruit, & clam fugiens cum paucis in Saxoniam reversus est. Fuerunt qui scriberent, cum innata fatuitate & stultitia concitatum, ut fugeret, nullamque penitus à quopiam suscepisse injuriam; mores enim præferebat nimium pueriles, quibus multum est factus contemptibilis, maxime viris prudentibus, qui nihil in eo dignum Pontifice præter nomen & schema corporis esse judicabant; nam cunctis ut pueris puer affabilis extitit; mulieribus & puellis levem & nimium familiarem se præbuit, inter cives, quasi unusex eis sine maturitate Pontificia conversatus est leviter. Igitur in Saxoniam reversus ad Fratres, multa querulabatur adversum Canonicos Herbipolenses, metu se mortis Herbipolim asserens deseruisse, sed non resignasse Pontificatum. Quid plura dicam? Fit postremo inter dissidentes concordia, Sigismundus fratrum suorum consilio persuasus & indutus Ecclesie memoratæ renuntiat, pensione annua sibi reservata, unde vivat. Mansit autem sub custodia fratrum Ducum in Saxoniam, & annis plurimis supervixit. Verum quia ut supra diximus, Herbipolensis Ecclesia fuit illis temporibus ære alieno nimium gravata, pensio hæc annua Sigismundo adscripta per plures annos tam per Godfridum Episcopum, quam per Joannem ejus successorem extitit neglecta, quæ in magnam postremo summam fuit à Ducibus computata; Rudolpho namque de Scherenberg post Joannem de Grumbach ejus successorem in Episcopum sublimato, Duces Saxonie restantem pensionis jam dictæ summam ab eo magnam exigebant, quod aut solvere, aut eos Ecclesie inimicos sentire, compelli videbatur. Erant tum, qui consulerent Rudolpho, belli fortunam expectandam potius, quam tantam pecuniarum summam nullo debitam jure Ducibus solvendam. Quibus ille, ut vir pacificus & non improvidus respondebat: *His pecunijs, quæ postulantur à nobis, primum belli apparatus coadunare non possemus, quem etsi haberemus ad manum, nesciremus nihilominus, qui finis pro nobis, an contra nos sequeretur. Unde, inquit, meo judicio melius est, pecuniâ comparare pacem, quam bellum fovere incertum.* Dedit ergo Saxonie Ducibus interveniente concordia florenorum 34000. & sic imminencia sibi mala prudenter declinavit.

Post resignationem Sigismundi Godfridus Schenck de Lymburg in Episcopum Herbipolensis Ecclesie concorditer fuit electus, & præfuit annis ferme xii. vir magnanimus & prudentie singularis, qui primus omnium in moneta & litteris publicis, Friderico rege Germanorum postea Imperatore consentiente, se Ducem Francorum scripsit Orientalium, & Wirzburgensem Episcopum, causam ut hoc faceret, relatione seniorum audivimus hujuscemodi. Albertus Marchio Nurembergensis

F f f

Nüren-

Sigismundus Episcopus Herbipolensis clam fugit in Saxoniam.

Sigismundus resignat Pontificatum recepta pensione annua.

Godfridus Schenck de Lymburg fit Episcopus Herbipolensis.

Episcopus
Herbipol.
Ducem se
scribit
Orienta-
lium Fran-
corum.

Nürenbergenſiumque Burggravius Princeps bellicosus & ſemper contra memoratum Pontificem in armis, titulum ducatus Francorum Orienta- lium uſurpare videbatur, propterea forſitan, quod nemo ſe huius princi- patus Ducem ſcriberet, neminem fore exiſtimans contradicturnm. Sed Godfridus Pontifex non ferens hanc injuriam Eccleſiæ ſuæ intentari, quæ Ducatum Francorum S. Burckhardo ante 690. annos non ab imperio, ſed à regno Germaniæ per Pipinum & Carolum Magnum reges donatum jure poſſedit, quamvis fortè nullus Episcoporum ſe Ducem antea ſcripſiſſe inveniretur, Marchioni Alberto contradixit, & titulum Ducatus malè uſurpatum deponere compulſit, & ne quis ſimilia tentaret impoſterum, ſe, ut diximus, Episcopum Herbipolenſem, & Orientalis Franciæ Ducem, quamdiu vixit in humanis, nominavit & ſcripſit. Quem ſecuti per ordi- nem ſucceſſores Joannes de Grumbach, Rudolphus de Scherenberg & Laurentius de Bybera, qui hodie octavum decimum Episcopizat in an- num, omnes titulum Ducatus memorati ſuis epiſtolis inſcribunt.

Unde Du-
catus Fran-
corum ad
Eccleſiam
pervenerit
Herbipol.

Quo autem jure id faciant, altius quam præſens Chronicon inchoa- vimus, occurrit repetendum. Anno Dominicæ Nativitatis DCCLI. Indi- ctione Romanorum iv. S. Burckhardus Monachus natione Anglicus per S. Bonifacium Archiepiſcopum Moguntinum decimus nonus Herbipo- lenſis Eccleſiæ ordinatur Episcopus, & præſuit in ea annis xL. Eo tempo- rum ordine latiffimum erat regnum Francorum, totam penè comple- ctens Germaniam & Galliam, cui præſuit Hildericus ſolo nomine Rex, Pippinus verò Majordomus, Pater Caroli Magni cuncta Regni negotia disponebat. Igitur Francorum proceres memoratum S. Burckhardum & Folradum Presbyterum Abbatem Romam miſerunt ad Zachariam Pa- pam, ut conſulerent eum ſuper regno, quid melius in futuro eſſe putaret.

S. Burck-
hardus
Romam
pro Regno
a Francis
mittitur.

Romanus Pontifex auditâ legatione miſſorum, decrevit melius & utilius fore pro confirmatione Regni, ut ille qui facit laborem, ſit dicatur- que Rex, quàm Hildericus omni tempore otioſus. Mandavit ergo per eoſdem S. Bonifacio Archiepiſcopo Moguntino, ut abrogato Rege Hilde- rico inutili Pipinum Majorem domus in Regem Francorum ungeret & coronaret. Anno igitur Dominicæ Nativitatis DCCLII. in civitate Sueſſionum D. Bonifacius Archiepiſcopus in præſentia S. Burckhardi & multorum præſulum abrogato & in Monasterium truſo Hilderico Pipi- num unxit in Regem. Pipinus igitur in Regem Francorum ſublimatus, ne S. Burckhardo Episcopo pro ſuis laboribus & beneficijs videretur ingratus, imo pro DEI Omnipotentis honore totiùſque regni ſalute Civitatem Wirtz- burg & Ducatum Franciæ ſæpius dictæ Orientalis, de conſenſu Caroli Magni poſtea Imperatoris filij ſui, & 100. Principum Regni Franciæ Eccleſiæ memoratæ Herbipolenſi liberè tradidit in perpetuam proprie- tatem. Jure igitur quilibet Episcopus Herbipolenſis pro tempore exi- ſtens Francorum ſe Ducem ſcribit unicum, cum hoc privilegium Eccleſiæ à pientiffimis Regibus conſtet ſoli conceſſum.

Ducatus
Francorum
datur Her-
bipolenſi
Eccleſiæ
per Pipi-
num Re-
gem.

Lauffen-
burgum
obſidetur à
Bernenſi-
bus, ſed
non capi-
tur.

Anno prænotato in die Nativitatis B. Virginis Mariæ, Bernenſes & Solodorenſes apud Helvetios contracto ſuorum exercitu, auxilio Baſi- leenſium, Lauffenburg contra omnem juſticiam obſidione dura valla- runt. & per dies 14. fortiter obſederunt: & licet muros tam oppidi, quam arcis in plerique locis impulſu bombardarum dejecerint, intrare tamen

tamen neutrum potuerunt, civibus se constanter defendentibus, & machinis lapides continuè dirigentibus in hostem. Postremò considerantes memorati iniusti obsessores, quod nihil proficerent contra obsessos, pace datâ & acceptâ, non sine damno suo ad propria redierunt.

Eodem anno Wolfframmus Abbas hujus Monasterij Hirsaugienſis Ecclesiam parochialem in Walse de consensu Cardinalis & Episcopi Augustenſis ordinarij loci præposituræ Noth cum omnibus emolumentis suis incorporavit.

Præpositura in Noth

Hoc ipso anno Eugenius IV. Papa Romam ex Florentia reversus, S. Nicolaum Tolentinatem Ordinis FF. Eremitarum D. Augustini Episcopi, de consensu Cardinalium SS. Catalogo adscripsit. virum perpetuâ memoriâ dignum, qui in vita & morte infinitis penè miraculis clauit, & multorum corda sua prædicatione ad Deum convertit.

S. Nicolaus Tolentinas canonizatus.

MCCCC XL IV.

Anno Wolfframmi Abbatis XVI. Indictione Romanorum VII. Dominica post Festum Dominicæ Resurrectionis, quarta decima videlicet die mensis Maij, celebratum fuit duodecimum Ordinis nostri provinciale Capitulum, apud S. Petrum in Erpsurda, in quo præfederunt Abbates Monasteriorum ibidem, S. Galli in Suevia, S. Egidij in Nürenberga, & S. Protomartyris Stephani in civitate Herbipolensia.

Eodem anno Fridericus Rex Germanorum regni principibus indixit conventum apud Nürenberg oppidum ad Festum Purificationis celebrandum. Convenientes autem paulo tardius circa medium quadragesimæ principes, varios cum rege tractatus habuerunt, quibus Reipublicæ consultum iri sperabant. Invaserat eodem tempore fines Christianorum impudentissima gens Saracenica, & plura fidelibus intulit mala. Contra hanc Rex Fridericus multa tractavit cum principibus, expeditio Christianorum in Turcas magna concluditur, subsidia plurimorum in communi promittuntur, sed conventu principum dissoluto nihil aut parum ex conclusis in effectum deducitur, quin potius ad sua quique reversi promissorum obliti sunt, & privata communibus prætulerunt.

Conventus principum cum Rege apud Nürenberg agitur.

Interea Uladislaus Poloniae Rex, qui sibi Ungariam vendicabat, vir juvenis fortis & audax, habens secum in Hungaria Julianum Cardinalem Cæsareum Apostolicæ Sedis à Latere, ut ante diximus, Legatum, incursionem Turcarum ægrotulit animo, & Christianæ fidei zelo succensus arma in eos movere decrevit. Contractis igitur quotquot potuit ex Poloniae Regno simul & Hungariæ pugnatorum millibus ingentem contra Saracenos Turcas exercitum duxit, & factâ congressione inter Adrianopolim & Danubium, diu ab utraque parte satis atrociter fuit dimicatum. Magnus impiorum fuit exercitus: de quo nostri adjuvante Deo in Festo S. Martini xxx. millia cum sedecim eorum capitaneis sive principibus occiderunt. Ex nostris etiam plures ceciderunt, inter quos Uladislaus supradictus Rex Poloniae, Ungariæque, & Julianus Cardinalis Cæsareus Apostolicæ Sedis Legatus vir Deo dilectus cum nobilibus & fidelibus multis pro fide Christiana ceciderunt, quos in Christo vivere credimus.

Christianorum expeditio in Turcas prope Danubium.

30000. Turcæ à Christianis cæduntur in bello.

Anno prænotato incolæ Sufatensis oppidi in Westphalia repudiato Domino suo Theodorico Archiepiscopo Colonienſium, qui se Ducem scribit Angariæ, protectorem & defensorem sibi assumunt Ducem.

Oppidum Sufatense in Westphalia obsidetur.

F f f a

Clivensem.

Clivensem. Hinc multiplicata sunt mala per universam terram memorati Ducatus Angariæ, in quo etiam oppidum Susatense dignoscitur situatum. Contractis etenim copiis Archiepiscopus, Bohemorum quoque adjutus occursum, magnum adunavit pugnatorum exercitum, & ingressus Ducatum Angariæ, omnia incendio ferro & rapina devastavit, munitiones villas & castella circa Susatum plura subvertit, nobilesque mulcos & ignobiles comprehendens secum abduxit captivos.

Ducis Juliae
censis bel-
lum contra
Geldrenses.

Eodem quoque anno factum est prælium atrox & magnum inter Arnoldum Ducem Geldriæ, & Gerardum Ducem Juliacensem, in quo Juliacenses numero pauciores magnam adversariorum multitudinem converterunt in fugam, pluribusque occisis campum, ut dici solet, obtinuerunt cum triumpho victoriæ.

His etiam temporibus inter Ducem Lotharingiæ & cives Regni Germanici Metenses dissensio fuit exorta gravis, quæ dictim crescens tandem parturit bellum. Adhæsit Lotharingiæ principi Carolus Gallorum Rex VII. una cum Ludovico filio suo Duce Viennensi Delphino, qui Helvetios non sine detrimento suorum maximo, ut supra jam anticipativè diximus, impugnavit. Convenientes igitur in unum tres isti principes cum ingenti pugnatorum exercitu, Mediomatricum urbem, id est, Metim per gyrum obsederunt. Firmatâ obsidione Fridericus Rex Germanorum, ut Gallus scriptor Gaguinus memorat, de Helvetijs questus, quod suo rebellarent imperio, Carolum orat, quatenus sibi partem militiæ transmittat in gentis correptionem rebellantis; petitionem Gallus libenter admisit, confestimque Ludovicum Delphinum jam dictum Basileam cum copiis destinavit, bella cum Helvetijs plura gessit, aliquando victor, victus interdum. Postremò tamen superatus confususque in toto, & sine honore fugatus, quemadmodum supra dictum est. Alij Delphini Ducis in Helvetios motum Eugenio Papæ adscribunt, per quem Basileense Concilium se posse destruere speraverit, Fridericum Regem excusantes.

MCCCCXLV.

Monasterium Kyrsgarten Wormatiæ datur Regularibus.

Anno Wolframmi Abbatis septimo decimo, Indictione Romano-rum octava, obiit Fridericus Episcopus Wormatiensis, qui Moniales Cisterciensis Ordinis in Cœnobio Kyrsgarten Wormatiæ commorantes, propter inordinatam vitam earum expulit, & Canonicos Regulares S. Augustini de bona observantia Widisheim reposuit. Quod quidem, Cœnobium in ultimam devenerat paupertatem, sed Fratrum industria & labore brevi sub bonis constitutionibus restitutum.

Ludovicus de Aft fit Episcopus Wormatiensis diebus 40.

Huic in Episcopatu Wormatiensis Ecclesiæ per electionem Fratrum Canonicam immediatè successit Ludovicus Canonicus & Ludovici Palatini Comitis à secretis sive Cancellarius, vir morum integritate simul & eruditione scripturarum clarus; qui priusquam confirmaretur vel ordinaretur in Pontificem, amicorum consilio super hoc habito, quadragesima die post electionem suam Episcopatum cum omni jure suo in manus Capituli resignavit, malens in humilitate sua consistere, quam in alto periculum subire. Fuit autem oriundus ex cognatione de Aft, utriusque Juris Doctor & præpositus.

Rheinhardus de Sickingen fit Episcopus Wormatiensis annis 36.

Post cujus resignationem electus fuit Reinhardus de Sickingen homo non multæ eruditionis, bonus tamen & honestæ conversationis, qui præfuit

fuit annis fermè 36. & satis providè WORMATIENSEM rexit Ecclesiam. Cujus tempore Cœnobium nostri Ordinis in novo Castro, id est, Neuenburg prope Heidelberg ad observantiam regularem fuit reductum. Ipse etiam reformavit aliud Monasterium ejusdem Ordinis Monialium in Lobenfels, cui plura fecit bona, & semper in observantia manu tenebat.

Eodem anno Concilium Basileense commissionem & auctoritatem dedit Joanni Bursfeldensis Monasterij Clarissimo Abbati, corrigendi & emendandi Ordinarium divinarum officiorum, quem emendarum enucleatum & examinatum Sedes Apostolica pro Monachis reformatis & reformandis, atque capitulo annali unitis, & uniendis in perpetuum confirmavit.

Anno prænotato, Ludovicus Comes Palatinus Rheni Bavarizque Dux & Princeps Imperij sacri Elector, filius quondam Barbari & nepos Ruperti Regis Germaniz, qui morabatur in Heidelberg, uxorem duxit Margaretham filiam Amadei quondam Ducis Sabaudiz, tunc verò Papæ Felicis IV. & Sororem Ludovici, qui Ducatum paternum Sabaudiz tunc strenuè gubernabat: de qua genuit filium unicum nomine Philippum, qui ei in principatu Palatino successor fuit.

Ludovicus Comes Palatinus filiam Papæ Margaretham duxit uxorem.

Hoc ipso anno decima septima die mensis Februarij, Fridericus de Nackheim Abbas Monasterij quondam mei Spanheimensis, in ordine succedentium vicesimus, paupertate inopiâque oppressus, ac senio confectus Abbatiam resignavit anno regiminis sui sexto necdum completo. Huic in Abbatia primus atque vicesimus successit Conradus Humbrecht de Ganiodoro Monachus conventualis, & præfuit annis sedecim, & 20. diebus, qui reperit Monasterium ære gravatum alieno, & Monachos numero paucos, & conversatione nimium deformatos.

Conradus Humbrecht fit Abbas in Spanheim.

Anno etiam præscripto Eugenius Papa IV. misit in Basileam duos Episcopos Thomam & Joannem, viros potentes in opere & sermone, committens eis, ut viribus adhibitis totis navarent operam, si Patribus in eo congregatis possent, quavis ratione, persuadere, quatenus aliquando solverent, quod celebrabant Comitium, tollereturque malè præsumpta neutralitas. Venientes ergo ad Basileam duo memorati Pontifices, Legationis suæ munus strenuè peregerunt, & tandem post multos sermones Patribus ut Concilium dissolverent persuaferunt, sub illa tamen conditione, quod Eugenius Papa ratificaret approbaret & confirmaret omnia & singula per Concilium acta & conclusa, toto suæ durationis tempore, sola institutione Amadei Papæ Felicis IV. manifestè excepta.

Eugenius Papa laborat pro solutione Basileensis Concilij.

Patres itaque de Concilio priusquam ab invicem discederent, oratores quosdam nomine Concilij missis duobus Episcopis adjunxerunt, qui Romam pergentes publicè in consistorio vice ac nomine totius Concilij Basileensis debitam Eugenio Papæ reverentiam, & obedientiam solemniter præstiterunt, ipsum profitentes verum & indubitatum Christi Vicarium, successorem Petri Legitimum, atque Universalis Ecclesiæ Pontificem unicum solum, atque Catholicum. His Romæ feliciter & maturè peractis missarum solemne apud S. Joannem Lateranensem per unum Episcopum Cardinalem fuit decantatum, Cardinalibus & Prælatibus omnibus, qui erant in Urbe, adstantibus. Duo autem Episcopi, qui Legationis suæ officium tam faustè peregerunt, pro unitate Ecclesiæ, Cardinales mox facti sunt.

Eugenius Papa à Concilio ut verus Papa salutatur & recipitur.

Verum dum hæc Romæ agerentur, Eugenius Papa corporis languore detentus præsens non erat in consistorio; quapropter necesse fuit Oratores jacentem in Palatio valetudinarium accedere, & quidquid habebant in commissis, prius cum ipso secretius, quam in Consistorio publicè pertractare.

Acta Concilij confirmantur.

Lætatus est Papa Eugenius in his, quæ audivit de Concilio per Legatos, & libenter eorum annuens petitionibus ratificavit approbavit & confirmavit acta & conclusa per Concilium Basileense, in solum Felicem ut Pontificem non consensit.

Marianæ Conceptionis puritas confessâ in Concilio Basileensi.

Nicolaus Papa V. etiam Eugenij successor immediatus memorati Concilij acta confirmavit in omnibus, quamquam sint nonnulli purissimæ Conceptionis Marianæ detractores, qui Concilium ipsum Basileense canino latratu impugnent, propterea quod Patres in eo constituti maturâ deliberatione præhabita, consilio & assensu plurimum eruditissimorum virorum induci, & sicuti non dubitamus, à Spiritu S. inflammati dixerunt, B. Virginem DEI Genitricem semper intactam, Virginem Mariam omni laude verè dignissimam, & Evâ primâ matre omnium sub innocentia factâ meritò magis innocentem, nullo unquam subjacuisse originali peccato, sed ejus animam semper puram & innocentem à contagione omni indubitanter præservatam.

Anno prænotato, Carolus Marchio Badensis uxorem duxit Friderici Regis Germaniæ postea Imperatoris III. sororem, nuptijs in oppido Pforzen solemniter celebratis, de qua liberos genuit plurimos, Christophorum scilicet, qui hodiè Marchionatum de Baden cum filijs senior possidet: Fridericum quoque Trajectensem Episcopum. Cæterorum nomina mente non tenemus.

MCCCCXLVI.

Eugenius Papa IV. Romæ moritur,

Anno Wolframmi Abbatis XVIII. Indictione Romanorum 9. Eugenius Papa IV. post longam ægritudinem 27. die mensis Februarij, Romæ moritur, & in Ecclesia S. Petri Apostolorum Principis sub marmore sepelitur. In cujus tumulo hoc epitaphium legitur.

Epitaphium.

*Eugenius jacet hic quartus cor nobile. Cujus
Testantur vitæ splendida facta sua.
Istius ante sacros se præbuit alter abortu,
Alter ab occasu Cæsar uterque pedes.
Alter ut incipiat fidei documenta Latina,
Alter ab aurato cingat honore caput.
Quo Duce & Armenij Græcorum exempla secuti
Romanam agnoverunt Æthiopesque fidem.
Inde Syrii ac Arabes mundique in finibus Indi,
Magna sed hac animo cuncta minora suo:
Nam valida rursus Teucros jam classe petebat.
Dum petit ast illum sustulit atra dies.*

Nicolaus fit Papa V. annis octo.

Vacat tum sedes diebus 12. Huic in Summo Pontificatu successit Nicolaus V. Thomas Sarzanus ante vocatus à Sarzana oppido Lunensis agri oriundus, vir humili parentela procreatus, sed virtute, doctrina, comitate, gratia liberalitate & magnificentia tanto Pontificatu dignus: in quo præfuit utiliter annis octo.

Eodem

Eodem anno 17. die mensis Aprilis, quæ fuit Dominica Palmarum, noctu mare fracto aggere in Hollandia haud procul ab oppido, quod Dordracum vocant, subitò, & cum impetu terminos suos egrediens plusquam centum millia hominum cum pecoribus, & rebus omnibus suffocavit.

Centum
millia ho-
minum in
Hollandia
submersis
mare.

Eadem quoque die Palmarum in Comitatu Zutphaniz tonitrua fuerunt magna, & coruscationes nimium horribiles, ceciditque ab aere fulgur in turrim Ecclesiæ B. Virginis Mariæ, ac tredecim peremit. plures graviter & mirabiliter læsit, cæteros in pavorem maximum concitavit.

Anno prænotato Theodoricus Archiepiscopus Colonienfis iterum contractis copiis pugnatorum expeditionem movit contra Sufatenses in Westphaliâ. Cives autem ubi exercitum ejus intellexissent jamjam appropinquantem, de oppido turmatim egrediuntur armati, & impetu facto irruerunt in obviam venientes, pugnântque viriliter, & alios occidunt, alios capiunt, alios in fugam convertunt. De captivis quorum plures Nobiles & locupletes erant, Sufatenses incliti & divites facti sunt, & plusquam 50. millia florenorum extorserunt, præter spolia multa, quæ tam ab ipsis, quam à fugientibus collegerunt.

Theodoris-
cus Archie-
piscopus
Colonienf,
mover in
Sufatenses
iterum.

Eodem quoque anno. Bastardus Philippi Ducis Burgundiæ Antonius, qui Luzenburghensem Ducatum vice Genitoris regebat, malignum in Treverenses animum gerens, cum armis non posset, insidijs & occulta traditione Trevirum se capturum sperabat. Duos ergo de Senatu Trevirorum viros Belial mercede conduxit, multisque promissionibus in opus propositæ traditionis concitavit. Quorum alter Wigandus Schenck, alter verò Joannes Longus vocabatur. Qui cum Luzenburghi essent in hospitio, per Bastardum à Treveri secretius vocati, & in stuba soli (ut putabant) de modo traditionis Trevericæ mutuò consultarent ad invicem, Divino contigit nutu, ancillam domus latentem in angulo, eorum audire sermones. Unde avisati per hospitem Treverenses, mox ad se reversos traditores capiunt, tormentis exponunt, confessosque maleficio animi, capitibus truncant, & in quatuor partes divisos ante portas Trevericæ Civitatis membra eorum, ut mos est talibus fieri, suspendunt.

Bastardus
Burgundiæ
Dux Trevi-
rim occu-
pare studet.

Anno prænotato Udalricus de Wirtenberg duxit uxorem Elisabeth filiam Henrici Ducis Bavariz, nuptiasque Stutgardiz cum magna pompa celebravit, de qua genuit Eberhardum Comitem de Wirtenberg, postea secundum Ducem, qui cum Ducatum aliquamdiu rexisset, post primum Eberhardum Ducem Barbatum, sine liberis profugus obiit in terra aliena, sub ditione videlicet Palatini Comitis Philippi. Henricum quoque Comitem idem Udalricus genuit, cujus filius nomine Udalricus hodiè Dux III. terram gubernat Wirtenbergensem.

Eodem anno se fratres Prioratus in Richenbach denuò contra Wolfframmum Abbatem Hirsaugiensem erexerunt in rebellionem, sicuti anno ejus quarto prius fecerunt, ut supra dictum est, sed per industriam Joannis Abbatis in Selsa tunc Ordinis nostri Argentinæ Diocesis ad concordiam revocati sunt.

Fratres in
Richen-
bach rebel-
lant Abba-
ti.

MCCCCXLVII.

Anno Wolfframmi Abbatis XIX. Indictione Romanorum 10. mensis Maij die 7. celebratum fuit Ordinis nostri capitulum provinciale XIII. apud Con-

Capitulum
Ord. nostri
provinciale
XIII. in Con-
stantia ce-
lebratur.

Constantiam in Monasterio Petridomus, in quo præſederunt ejuſdem Ordinis noſtri Abbates, Petridomus in Conſtantia, S. Ægidij in Nürenberga, S. Stephani Protomartyris in Herbipoli, & S. Gotthardi in Hildesheim, & multa utiliter ſtatuerunt.

Theodoricus Archiepiſcopus Colonienſis cum Bohemis obſidet Suſatum.

Eodem anno poſt feſtum S. Joannis Baptiſtæ, Theodoricus Archiepiſcopus Colonienſis animum adverſus Suſatenſes omnino gerens inimicum, decrevit eos jam tertio in manu valida potenter invadere, & ſi potuerit, penitus delere. Conductis igitur ex Bohemia ſtipendio 26000. pugnatorum, adjutorio quoque Ducum Saxoniz, Hildesheimenſis Epiſcopi, & aliorum complurium, magnum in Weſtphaliaſi produxit exercitum, & Suſatum obſidione fortiſſima cinxit. Eſt autem oppidum ipſum muris, turribus, & foſſatis optimè munitum: Cives animoſi atque fortiſſimi, & potius interire parati, quam ſubire jugum ſervitutis. Deſolaverunt hoſtes in circuitu terram, ſpoliaverunt pauperes, ruſticos interfecerunt, nemini parcentes, oppidum tamen obtinere non potuerunt, civibus fortiter agentibus.

Soluta obſidione Bohemi Schiſmatici & beſtijs crudeliores, qui nec Deum timebant, nec homines reverebantur, per Ducatum Montenſem & Clivenſem diffuſi, omnia incendio & ferro deſolaverunt, rapinas ubique facientes, Monasteria & Eccleſias omni ornatu & rebus ſpoliarunt, ſacra Dominici corporis vaſa, fuſo in terras ſacramento, rapuerunt, Moniales & Deo dicatas Virgines, quas ornavit ſenium, ignibus concremarunt, juniores verò & vultu decoras publice & ſine verecundia ſtuprantes abegere captivas. Sed non tulit Divina Majeſtas tantam impietatem hæreticorum diu inultam, nam populus terræ in unum concurrens, & cum impetu ſuper abeuntes irruens, nihil tale ſuſpicantes omnes in impetu furoris occidit, ut nec unus quidem remanſerit ex eis, Deo illis reddente mercedem impietatis, quam meruerunt.

Bohemi ſceleratiſſimi truncati ſunt omnes.

Sed etiam Theodoricum Archiepiſcopum Colonienſem, qui Bohemos Schiſmaticos evocari fecerat, & per hoc omnium iniquitatum principium in terris dedit memoratis & cauſam, multa poſt hæc mala invenerunt, ægri tudines, pericula, damna, incommoda & variæ tribulationes, ut diſceret, non decere Chriſtianum Pontificem, fideles tradendos infidelibus ad puniendum, pro inobedientia non fidei, ſed domini temporaliſi.

Conventus principum in quo Nicolaus Papa verus ſuſcipitur.

Anno prænotato Rex Fridericus convocavit omnes Archiepiſcopos, Pontifices, Abbates, Principes, Duces, Marchiones, Comites, Barones, & Cives Regni, ad Aſchaffenburg oppidum Eccleſiæ Moguntinæ juxta ripas Mogani. Quibus convenientibus inter multos & magnos tractatus unanimi fuit conſenſu definitum, Nicolaum Papam V. unicum ſolum & verum eſſe Chriſti Vicarium, ipſique ut Petri legitimo ſucceſſori fore obediendum. Amadeum verò, quem ſui nuncupaverunt Felicem, Antipapam eſſe atque Schiſmaticum, & propterea deſerendum ab omnibus, nec ei penitus adhærendum. Et iſta mandata Regis Friderici per univerſam fuerunt denuntiata Germaniam.

Henricus Abbas S. Ægidij à Nürenberg, vir doctus.

Claruit his temporibus Henricus de Gulſten Abbas Monasterij S. Ægidij in Nürenberga Ordinis D. P. Benedicti, vir doctus & magnæ reputationis, qui in Concilio Baſileenſi, & extra multa fecit in favorem Monastiæ reformationis, & obſervantiam Regulæ, quam alijs ſermone docuit

docuit, in sua conversatione laudabilem ostendit, Scripsit excellentis ingenij sui nonnulla opuscula, de quibus tantum invenimus subiecta. Super septimâ distinctione de poenitentia lib. i. Item super Distinctione de Consecratione lib. i. De Passione Domini lib. i. Cætera me latent.

Joannes ex oppido Dicburg, cognomento de Francofurdia, Theologus Gymnasij Heidelbergensis non indoctus, & his temporibus clarus apud Ludovicum Palatinum Comitem multo in pretio fuit. Scripsit & ipse contra Hussitas Bohemos tractatum; contra Feimeros, id est, latentes Scabios Westphalici Judicii, qui se scitos nominant, brevem & pulchrum libellum. De contractibus lib. i. Et alia plurima. Hic missus à Palatino Comite ad Ludovicum Ducem Sabaudia filium Amadei, sive Papæ Felicis, ut sororem ejus Margaretham Domino suo postularet uxorem, elegantem dixit Orationem sic incipientem: *Verbum mihi est ad te, O. P.*

Joannes de
Francofur-
dia Theolo-
gus.

Wynandus de Stega Villula Cis-Rhenana Canonicus Ecclesiæ S. Joannis in Hengia propè Herbipolim, & Pastor Ecclesiæ Parochialis in Bacharach, quod duobus à Bingen distat milliariibus in descensu Rheni fluminis: vir in Jure & omni varietate scripturarum doctus; hebraicæ linguæ non minus, quàm maternæ, id est, Theutonicæ peritus: causarum advocatus apud Herbipolenses multo tempore fuit. Scripsit in V. libros Moyfi Commentarios libros totidem. Interpretationum Bibliæ Correctorium libb. iv. Reliqua non vidi.

Wynandus
de Stega
Canonicus.

MCCCCXLVIII.

Anno Wolfframmi Abbatis XX. Indictione Romanorum xi. Cives oppidi Regalis Esslingen, auxilio quorundam aliorum Civium Regni contracto milite, Comitum Wirtenbergensium terras hostili caperunt incursione vastare. Quibus recognitis Comes Udalricus mox suorum viribus adjutus in hostes irruit, & quasi leo rugiens eorum exercitum, violenter dissipavit, occidens alios, & plures capiens, cæteris conversis in fugam.

Cives de
Esslingen à
Comite
Wirten-
berg prossi-
gantur.

His temporibus cum præter unicam viduam Ducatus Luzenburgen- sis nullum haberet legitimum hæredem, & populus terræ Dominam suam, de qua loquimur, jam propter senectutem ejus despiceret, variæ inter quosdam Principes pro ipso disputationes fuerunt subsequæ. Philippus enim Burgundiæ Dux pro memorato Luzenburgenfi Dominio tanquam proximior hæres, totis viribus certabat. Contra quem Wilhelmus Dux Saxonie animosè certabat, asserens terram Luzenburgensem sui juris esse propterea, quod eam à Friderico Germanorum Rege III. in pignus pro summa pecuniarum notabili suscepisset. Diu duravit ista contentio, & postremò finem accepit talem.

Luzenbur-
gi Ducatus.

Wilhelmus Dux Saxonum, ut diximus, data Regi Friderico non parva summa pecuniarum, Ducatum prædictum quasi hæredibus carentem, & ob id revolutum ad Regnum, ab eo suscepit in pignus, misitque in eum Comitem quendam de Glichen cum viris armatis compluribus, ut Ducatûs caperet realem sive corporalem possessionem. Qui veniens ad oppidum Luzenburg, in brevi tempore majorem Ducatûs partem obtinuit sine contradictione aliqua: Nobilibus terræ in verba Saxonum facillè jurantibus, propterea quod & Dominam suam contemnerent, & proprijs, non publicis commodis inhiarent. Obtenta majore Ducatûs

Wilhelmus
Dux Saxo-
niæ obti-
nuit Duca-
tum Luzen-
burg.

G g g

parte,

parte, Comes cum paucis reſidebat in oppido: regionem verò militum Domini ſui commiſerat diſpoſitioni per loca gubernandam.

Domina
Luzenbur-
gi contra
Saxones
invocat
Burgun-
dum.

Verùm poſtquam Saxones jam ſe per omnia in Ducatu ſecuros exiſtimarent, atque potentes, Domina terræ, quæ fuerat ultima Ducis Wenceslai relicta vidua, & ex ſtirpe Ducum Baviaræ progenita, videns & dolens ſe contemptam & deſertam à ſubditis ſuis, atque Nobilibus ſimul & Saxonibus inſenſam, nuntium cum litteris ſecretò miſit ad Philippum Burgundiæ Ducem, ſcribens ei & promittens, omnem ſe terram Luzenburgenſem ejus imperio ſubdituram, modo veniat ipſe, vel mittat exercitum, qui Saxones potenter expellat.

Philippus
Dux Bur-
gundiæ ob-
tinuit Du-
catum Lu-
zenburg.

His recognitis Dux Philippus corde lato jucundus mulieri ſtatim ſecretè reſcripſit, omnia ſe pro ejus arbitrio facturum, datoque & accepto inter ſe modo, quo tutius atque ſecretius omnia fierent, dies negotio ſtatuitur, opportunitas exſpectatur. Terminò inſtante, quem præfixerant rebus occultè perficiendis, Dux Philippus miſit ad oppidum Luzenburg Capitaneum unum cum decem millibus viris armatis, qui nocte venientes ordinatione mulieris, & quorundam Civium intromiſſi ſunt in oppidum, & arcem, & omnia ſub ſilentio in ſuam receperunt poteſtatem. Saxones qui erant in Oppido & arce, omnes fuerunt capti paucis exceptis, qui ſalutem fugâ quæſierunt. Cateri verò qui erant per Ducatum in diverſis munitionibus deputati Cuſtodes, poſtquam audierunt Luzenburg à Burgundionibus captum, facti pavore deſperati omnes fuga lapſi in Saxoniam unde venerant magna cum confuſione revertuntur. Et ſic Ducatus Luzenburgi devenit ad Burgundos uſque in præſens.

Philippus
Comes
Palatinus
moritur.

Anno prænotato xiv. die menſis Julij horâ tertiâ poſt meridiem in oppido Heidelberg, moritur Philippus Rheni Palatinus, Baviaræque Dux, Patre Ludovico pio, matre verò Margarethâ filia Amadei primi Ducis Sabaudia. Vixit annis LIX. menſibus IV. diebus XIII. de quo per temporum ordinem conſequenter dicemus reliquâ.

Solis defe-
ctio fuit.

Eodem anno xxx. die Auguſti, horâ diei ſextâ, facta eſt ſolis defectio, quam Græco vocabulò Ecclypſin, id eſt, celationem nuncupant, quam in diverſis Regionibus varij motus & multa prælia ſequenti anno fuerunt ſubſecuta, in Anglia, in Gallia, in Apulia, in Flandria, per totam ſerè Italiam, & in multis Germaniæ locis; fuitque terra latronibus, raptoribus & ſcleratiffimis plena homicidis, qui vias, itineraque mercatorum obſervabant in nemoribus latitantes, & neminem tutò ſinebant tranſire.

MCCCCXLIX.

Peftilentia
magna fuit
per totam
Europam
& plures
conſumpſit.

Anno Wolframmi Abbatis XXI. Indictione Romanorum XII. magnâ peſtis totam penè Europam occupans, innumerabilem multitudinem mortalium conſumpſit. Miranda generis humani calamitas! quàm citò ſe homo ſenſit infectum peſtilentiæ veneno, ſine mora concidit ægrotus, non medicina cuiquam proſuit, imò vix tempus dabatur vocandi Medicum; nec ſi vocatus fuiſſet, præ timore accedere conſenſiſſet infectum. Idem penè fuit punctum ſentire adeſſe, & mori. Aliqui primo die moriebantur ſtatim infecti, alij ſecundo, tertium verò diem pauciſſimi ſupervixerunt infirmi: media pars hominum in Europa Chriſtianorum hanc peſtem non evaſit.

Eodem

Eodem anno confœderati in unum Theodoricus Archiepiscopus Moguntinus, Episcopus Bambergensis, Episcopus Eichstettensis, Carolus Marchio Badensis, Udalricus Comes Wirtenbergensis, & Albertus Marchio Brandenburgensis, bellum quibusdam Civitatibus Regni indixerunt. Contracta igitur multitudine pugnatorum Albertus Marchio contra Nürenbergenses (quibus multum erat infensus) exercitum duxit, & omnia per circuitum hostiliter vastavit. Cives primo hostium occurſu territi, sese in oppido continuerunt, sed postea resumptis in animo viribus, contractisque mercede copijs militum, in agros principum, & præcipue Marchionis Alberti potenter eruperunt, ferro & igne omnia hostiliter devastantes. Duravit ista Alberti cum Civibus contentio in annum sequentem, donec postremo exhaustis bursis & promptuarijs utriusque partis egestas pacem composuit.

Confœderatio fit Principum contra Civitates regni.

Anno prænotato Felix Papa IV. in Concilio Basileensi quondam contra Eugenium electus, anno Pontificatus sui x. nondum completo, precibus Friderici Regis Germaniæ & quorundam aliorum Principum inductus atque persuasus, Nicolao cedere statuit, & renunciare papatui consensit certis sub conditionibus, quas in suo procuratorio manifestè expressit.

Amadeus, qui & Papa Felix Nicolaus cedere consensit.

Prima Condicio fuit: *Ut Amadeus ipse post resignationem Pontificatus sui mox per Nicolaum institueretur Cardinalis SS. Romana Ecclesia simul & de latere Pontificis Legatus per Germaniam & Sabaudiam suam.*

Prima Condicio.

Secunda Condicio fuit: *Ut Cardinales omnes, quos in suo Pontificatu crearat, in eorum dignitatibus permanerent, & per Romanam Ecclesiam providerentur sicut ceteri, erant enim viri in omni scriptura doctissimi.*

Secunda.

Tertia Condicio fuit: *Ut Papa Nicolaus ratificaret omnes Institutiones, Constitutiones, & Ordinationes Episcoporum, Abbatum, Prælatorum & Clericorum per Felicem factas, simul & Beneficiorum collationes, provisiones, commissiones, & cetera ejus acta omnia, quæcunque in sua obedientia fecisset, ut Papa.*

Tertia.

Quarta Condicio fuit: *Ut Papa Nicolaus omnia & singula in Basileensi Concilio facta, statuta, conclusa sive decreta, auctoritate sua Apostolica ratificaret, approbaret & confirmaret, decerneretque ipsum Concilium in Spiritu Sancto legitime fuisse congregatum, & inter Concilia Ecclesia numerandum.*

Quarta.

Itaque Romam venientibus ad Nicolaum Pontificem Amadei Procuratoribus cum plena potestate resignandi, salvis Conditionibus præscriptis, Cardinalium & Prælatorum, qui erant in urbe, adunatur Concilium; in medium Amadei postulatio proponitur, Conditiones interpositæ referantur. Consultatione habitâ placuit tam Prælatis, quam Summo Pontifici pro bono pacis & unionis Ecclesiasticæ, Amadeo postulata concedere, perniciosumque schisma propositis medijs auferre. Concessit itaque Nicolaus Papa Amadeo, quæ postulaverat: & Procuratores omne Jus ejus, quod habuit vel habere potuit ad Papatum, juxta mandatum, quod acceperant ab eo, in Consistorio publico resignarunt. Et facta est læticia magna in populo non solum Romano, sed in omni quoque gente totius Orbis Christiani, gaudentibus & lætantibus cunctis timentibus Deum, quod Ecclesiam suam à schismate liberasset.

Nicolaus Papa Conditiones Amadei omnes admittit.

Nicolaus
Papa con-
firmat acta
& gesta
Concilij
Basilensis.

Nicolaus ergo Pontifex de consensu & consilio Cardinalium ratificavit, approbavit & confirmavit acta & gesta Basilensis Concilij anno prænotato, xxii. die mensis Junij, sicut patet in Bulla quam dedit.

Ludovicus
Comes Pa-
latinus pa-
ter Philippi
moritur.

Eodem anno xiii. die mensis Augusti, moritur Ludovicus Comes Palatinus Rheni, Bavariæque Dux & Princeps Elector, Heidelbergæ in Choro Ecclesiæ S. Spiritus cum honore sepultus, filium reliquit unicum, undecim menses habentem ætatis, nomine Philippum, quem genuit ex Margaretha Amadei Ducis Sabaudie supradicti Felicis Papæ filia, & relicta quondam Ludovici Regis Siciliæ, quæ tercio postea nupsit Udalrico Wirtenbergenfi Comiti.

Fridericus
Palatinus
Philippi fit
tutor annis
xxvi.

Moriturus autem ipse Ludovicus Princeps Christianissimus, filium suum memoratum unigenitum Philippum, uxorem quoque Margaretham, & omnem Principatum suum Friderico fratri suo commendavit, qui non habuit uxorem, sub tali videlicet conditione: ut ipse Tutoris ageret officium, quo usque Philippus decimum octavum compleverit annum: quo, miserante Deo, completo, Tutoris officium exspiraret, & Philippus paternum liberè haberet Dominium. Sed fratre mortuo Fridericus supervixit annis xxvi. & nomen Tutoris non deposuit, nec Principatum, ut promiserat, Philippo resignavit: sed quandiu vixit, officium Tutoris tenuit, & prudenter omnia gubernavit.

MCCCC.

Annus Ju-
bilæus Ro-
mæ cele-
bratur.

Anno Wolframmi Abbatis XXII. Indictione Romanorum xiii. Nicolaus Papa IV. Jubilæum, id est, annum Remissionis peccatorum Romæ celebravit. Ad quem ex omni Christianorum orbe infinita penè multitudo hominum convenit; quorum tanta copia fuit, ut non solum domos, sed etiam plateas urbis implerent, & nocte sub dio plures dormire compellerentur. Nicolaus autem Pontifex Romanus suâ providentiâ disposuerat, ut nihil eorum deesset peregrinantibus in urbe, quæ ad vitæ sustentationem videbantur necessaria. Romam tunc non urbem vidisses, sed orbem, præ nimia hominum frequentia, in tantum confluentibus ex omni Europa peregrinis, ut in plateis sese comprimerent, & non facile nisi per longos circuitus de Ecclesia ad Ecclesiam transirent.

Ducenti
homines
Romæ
compressi
multitudi-
ne pereunt.

Unde quadam die tanta hominum multitudo ad S. Petrum euntium, & redeuntium in ponte S. Angeli sibi mutuò venit obviam, quod præ nimia pressura sese urgentes, non minus quam cc. homines in Tyberim ceciderunt, fueruntque submersi. In Ecclesijs etiam tanta compressio intrantium & exeuntium fuit, ut se mutuò collidentes graviter plures læderentur. Unde necesse fuit deputare custodes, qui impetum populi cohiberent.

Eodem anno Jacobus Archiepiscopus Trevirorum, & Conradus Episcopus Metensium cum cxi. Equitibus Romam pro Indulgentijs profecti sunt Jubilæi, quos Papa Nicolaus magnâ susceptos humanitate non sine honore dimisit. Inter plura quæ Archiepiscopus prædictus à Summo Pontifice tunc impetravit, unum fuit, ut Gymnasium generale, sive Universitatem litterariam in Civitate Trevirorum posset instituere, more cæterarum Privilegiatarum, in qua omnium facultatum legerentur lectiones.

Anno prænotato contentionibus & bellis inter Principes & Civitates Regni

Regni adhuc durantibus. Comes de Wirtenberg adiutorio suorum per Sueviam satis magna clade affecti Cives & oppida Regni sibi vicina.

Albertus quoque Marchio Brandenburgensis, vir audax, strenuus & bellicosus multorum Principum iussu auxilio, inimicitias contra Cives Regni & maxime Nürenbergenfes animo tenacissimo per biennium continuavit. Novem cum eisdem Nürenbergenfibus praelia idem Marchio commisit, in quorum octo victor gloriosus extitit, in uno tantum superatus fuit. Nec prius de pace admisit tractatum, donec exustis villis, destructis agris, interfectisque cultoribus terræ contendentibus pecuniæ defecerunt.

Albertus
Marchio
contra Nü-
renbergen-
fes octies
victor exti-
tit.

Eodem anno IV. die mensis Novembris, Waltherus de Ehingen, Civis Ulmenfis, vir prudens & potens inter suos, junctis sibi copiis Civitatum regni, pugnatorum non parvum adunavit exercitum, cum quo terras Comitum de Wirtenberg hostiliter invadens, omnia ferro & igne in circuitu devastavit. Contra quos Comites memorati Udalticus & Ludovicus validum suorum & amicorum miserunt exercitum, simulque propè Esslingen oppidum Regni concurrentes atrox committitur bellum, in quo Civium Regni à Comitibus superatur Exercitus, & victoriam Comites consequuntur. Ex parte autem Civium in eo bello plures ceciderunt, inter quos occubuit etiam Waltherus de Ehingen, Capitaneus Ulmenfium, & Hieronymus Bassinger de Nördlingen Campiductor cum alijs multis.

Comites
in Wirten-
berg contra
Civitates
regales
bellum.

Anno prænotato quinta die mensis Maij, vel ut alij scripserunt VI. hora circiter post medium noctis prima, per incuriam & negligentiam eorum, qui circa organum laboraverunt in die, ignis magnus in Ecclesia Spirenfi accensus, turrim, campanas, organum & tectum Ecclesiæ rotum consumpsit, & magnum Capitulum damnum intulit; erant enim Clerici simul & Laici viro æstuant, qui ventosas organi perungentes, malè custodierunt ignem. quo circa organi locum incenso per funes campanarum (dictu mirum) ad superiora ascendit in turrim, & Ecclesiam devoravit; cujus negligentia causa duo Vicarij majoris Ecclesiæ combustæ custodes, & fabricæ magistri Joannes & Christianus in Udenheim captivi ducuntur.

Ecclesia
major Spē-
renfis in-
cendio mi-
serabili
concrema-
tur.

His temporibus in Civitate Moguntina Germaniæ propè Rhenum, & non in Italia, ut quidam falsò scripserunt, inventa & excogitata est ars illa mirabilis & prius inaudita imprimendi & characterizandi libros per Joannem Guttenberger civem Moguntinum, qui cum omnem penè substantiam suam pro inventione hujus artis exposuisset, & nimia difficultate laborans, jam in isto, jam in alio deficeret, jamque propè esset, ut desperatus negotium intermitteret, consilio tandem & impensis Joannis Fust æquè Civis Moguntini rem perfecit inceptam. In primis igitur characteribus litterarum in tabulis ligneis per ordinem scriptis, formisque compositis Vocabularium Catholicon nuncupatum imprefferunt, sed cum iisdem formis nihil aliud potuerunt imprimere, eò quod characteres non fuerunt amovibiles de tabulis, sed insculpti, sicut diximus. Post hæc inventis successerunt subtiliora, inveneruntque modum fundendi formas omnium Latini Alphabeti litterarum, quas ipsi matrices nominabant, ex quibus rursus æneos sive stanneos characteres fundebant, ad omnem pressuram sufficientes, quos prius manibus sculpebant. Et revera sicuti ante 30. ferme annos

Ars impres-
soria libro-
rum apud
Mogun-
tiam reper-
ta est.

Omnis ar-
tis prima
inventio
difficilis.

In laudem
artis im-
pressoriae
mensurata
exclama-
tio.

Wilhelmus
Præpositus
in Roth
contra Ab-
batem se
erigit.

Fridericus
Rex Roma-
nor. pro Co-
rona Impe-
rij Romam
pergit.

Fridericus
Rex à Nico-
lao Papa
coronatur
Imperator.

ex ore Petri Opilionis de Gernsheim civis Moguntini, qui gener erat primi artis inventoris, audivi, magnam à primo inventionis suæ hæc ars impressoria habuit difficultatem. Impressuri namque Bibliam, priusquam tertium complessent in opere quaternionem, plusquam 4000. florenorum exposuerunt. Petrus autem memoratus Opilio tunc famulus, postea gener, sicut diximus, inventoris primi, Joannis Fust, homo ingeniosus & prudens, faciliorem modum fundendi characteres excogitavit, & artem, ut nunc est, complevit. Et hi tres imprimendi modum aliquandiu tenuerunt occultum, quousque per famulos, sine quorum ministerio artem ipsam exercere non poterant, divulgatus fuit, in Argentineneses primò, & paulatim in omnes nationes. *O felix nostris memoranda impressio sacris! Deserat quasi totum quod fundis in Orbem; omnes te summis igitur nunc laudibus ornant. Inventore nitet utraque lingua tuo. Nunc parvo doctus quilibet esse potest, te duce quando ars hac mira reperta fuit.* Et hæc de Impressoria mira subtilitate dicta sufficiant, cujus Inventores primi Cives Moguntini fuerunt. Habebant autem primi tres artis Impressoriae inventores, Joannes videlicet Gутtenberger, Joannes Fust, & Petrus Opilio gener ejus Moguntiae in domo zum Jungen dicta, quæ deinceps usque in præsens Impressoria nuncupatur.

Anno item prænotato post obitum Gotfridi Præpositi in Roth, Wilhelmus de Stetten per Wolframmm Abbatem Hirsaugiensem Præpositus fuit institutus. Qui paulò post in superbiam elevatus Abbatem suum caput contemnere, & ejus imperio temerè contraire; volebat enim ipse, si potuisset, Advocatiam præposituræ, quam Comites de Oetingen in feudum recipiunt, alienare penitus, & eis in perpetuam concedere proprietatem. Quod ut mox Wolframmo Abbati Hirsaugienti certa relatione innovuit, omnes eorum conatus impediit. Conspiraverant in unum Comes & Præpositus, alter cupiens advocatiam præposituræ liberam, alter ut à jurisdictione Abbatis fieret absolutus. Sed Wolframmm non minus jure, quam prudentiâ utriusque conatum repressit.

MCCCCLI.

Anno Wolframmi Abbatis XVIII. Indictione Romanorum xiv. Fridericus Rex Germanorum III. cum magna Comitiva Principum atque Nobilium & exercitu 12000. pugnatorum pro Corona Imperij Romam proficiscitur, quem Helionora Eduardi Regis Lusitaniæ filia sibi noviter desponsata comitatur. Qui cum Romam pervenisset 16. mensis Martij, coronam ferream, quam Mediolani propter varios bellorum tumultus suscipere non voluit, in Ecclesia S. Joannis Lateranensis ab uno Cardinalium jussu & autoritate Romani Pontificis Nicolai Papæ V. acceptavit. Deinde 20. die mensis Martij, quæ fuit iv. Dominica quadragesimæ, in qua pro introitu Missarum: *Latare Jerusalem*, in Ecclesia Dei cantabatur, Nicolaus Papa V. ipsum Regem Fridericum Romæ in Ecclesia S. Petri una cum Leonora, desponsata sibi conjuge Imperatorem solemnem pompa coronavit, qui deinceps imperavit annis duobus & quadraginta, vir mitissimus, amator Cleri, & pauperum defensor humanissimus, pacificus, prudens, quietus, & in omnes munificentissimus.

Missam Pontifice cantante, novus Imperator legit Evangelium: *Exijt edictum à Cesare Augusto, &c.* Tenensque in manu vibravit gladium, sumpsit

psit deinde cum Pontifice prandium. Inter prandendum fertur Papa dixisse ad Cæsarem: *Multa de te gloriosissime fili prænuntiata sunt mala, quas facturum Ecclesiam, si fidem adhibere prædictionibus huiusmodi debeamus.* Cui Imperator respondit: *Mea intentio pro Ecclesia Dei bona & recta est, si Deus aliud de me aut per me ordinare voluerit, in ipsius potestate est, qui solus omnia novit, potest & disponit secundum suam rectissimam voluntatem.* Et notandum, quod multi spiritum sibi Prophetiæ temeraria præsumptione usurpantes multa de Friderico Imperatore III. mala prædixerunt esse futura, quod videlicet esset futurus Ecclesiæ Romanæ persecutor, Romanorum Pontificum, Prælatorum Ecclesiæ Universalis inimicus & destructor, Cleri & pauperum oppressor, tyrannus impius, crudelis, maleficus, infidelis & fidei Christianæ hostis, desertor & osor, quæ omnia, frivola, ficta, falsa & mentita fuerunt. Constat enim omnibus, qui noverunt eum, quod cum cunctis diebus regni sui simul & Imperij per annos 33. in fide Christi semper princeps fuit Catholicus & Christianissimus, nunquam Ecclesiæ molestus, nunquam tyrannus, nunquam crudelis. Romanos Pontifices, Cardinales, Episcopos, ceterosque Prælatos Ecclesiæ simul & omnem Clerum in reverentia debita unicuique semper habuit, & unumquemque pro conditione status ejus ut DEI ministros honoravit. In omni conversatione sua mansuetissimus semper extitit, justiciam coluit, pacem dilexit, nulli contumeliam fecit. Manifestum est ergo prædictiones de illo malas omnes extitisse mendaces.

Vaticinia de Friderico III. falsa multa fuerunt prædicta.

Imperator Fridericus semper Ecclesiæ fidelis fuit, & subjectissimus.

Coronatione Imperiali solemniter peracta, Cæsar Fridericus Roma digrediens cum omni populo suo intravit Neapolim, & Rege Alphonso, qui tum Regnum Apuliæ, Siciliæque occupaverat, Arragoniæ regno paterno interim gubernatoribus credito, amicè salutato, nuptias cum Helionora desponsata sibi Regis Portugalliæ sive Lusitaniæ filia solemniter pompa celebravit, de qua postea genuit Maximilianum Cæsarem hodie feliciter imperantem, & filiam unam, quæ nupsit Alberto Duci Baviaræ, ut suo loco dicemus. Cæsar itaque peractis in Italia, pro quibus intraverat, rediit in Germaniam.

Imperator Fridericus uxorem ducit Helionoram in Neapoli.

Anno prænotato, Nicolaus Papa V. misit in Germaniam Nicolaum de Cusa Patria Mosellanum SS. Romanæ Ecclesiæ Tituli S. Petri ad Vincula Presbyterum Cardinalem, Episcopum Brixientem in Bavaria, Legatum Sedis Apostolicæ de Latere cum Indulgentijs Jubilæi. Qui venit ad Treverim nativitatis suæ metropolim, ac deinde ad alias regni partes Germanici, & Jubilæi gratiam per semetipsum in cancellis prædicant nuntiavit.

Anno eodem 23. die mensis Maij, quæ fuit Dominica quarta post Festum Dominicæ Resurrectionis, fuit celebratum quartum decimum Ordinis nostri Provinciale Capitulum Herbipoli in Monasterio sancti Proto-Martyris Stephani: in quo Nicolaus de Cusa Cardinalis Legatusque Apostolicæ Sedis memoratus cum quatuor Abbatibus præsedit propria in persona. Nomina verò Abbatum com præsidentium ista fuerunt, S. Ægidij in Nürenberga, S. Burckhardi prope Herbipolim, S. Petri in Erpfurdia, & S. Gotthardi prope Hildesheim, Monasteriorum Ordinis nostri Abbates. In eodem Capitulo prædictus Cardinalis in Dominica præscripta: *Cantate*, Pontificalibus indutus Missam solemniter decantavit;

Capitulum Ordinis nostri Provinciale 14. Herbipoli celebratur, præsentente Nicolao de Cusa Cardinali Legato.

Perjuri plu-
res in de-
formitate
manſerunt.

Cardinalis
N. laus
de Cuſa
multa fecit
in favorem
unionis
noſtræ.

Ludovicus
Comes in
Wirten-
berg obiit.

Eberhardus
barbatus
filius ei ſuc-
ceſſit.

Bernardi-
nus Ord.
Minorum
Canoniza-
tur.

vit; poſt cujus finem omnes & ſinguli Abbates per ordinem accedentes ad ſummam memoratæ Eccleſiæ aram ſive altare, in manus ipſius Legati ante altare ſedentis ſub jurejurando promiſerunt, quod infra annum, conſuſam in Capitulis Reformationem ſine dilatione vellent aſſumere, & tam in ſe, quàm in ſubditis ſuis fideliter obſervare. Simile juramentum fecerunt procuratores abſentium in animas eorum, quorum procuratores fuerant conſtituti. Juraverunt omnes: ſed obſervantiam infra annum pauci acceptarunt: ſic ergo plures facti ſunt deierantes.

Prædictus Cardinalis Nicolaus Cuſanus vir undique doctiſſimus in ſua Legatione multa conſtituit, ordinavit & fecit per Germaniam pro reformatione, honore & utilitate Ordinis S. P. N. Benedicti, & præcipuè in Diœceſi Moguntina, in qua ſuo tempore obſervantia Bursfeldenſis magnificè pullulare cæpit: multas in favorem ejus edidit conſtitutiones: obſervantiam, unionem & Capitulum annale Bursfeldenſium auctoritate Legationis ſuæ primus approbavit. Quæ omnia poſtmodum Pius Papa ſecundus auctoritate Apoſtolica confirmavit: & privilegia, quæ olim Papa Eugenius IV. obſervantiæ Congregationis S. Juſtinæ de Padua contulerat, unitis & uniendis Bursfeldenſium Capitulo Monafterijs conceſſit. Multa ſcripſit iſte Cardinalis Theutonicus, quorum & in libro de ſcripto-ribus Eccleſiaſticis jam dudum mentionem fecimus: & in ſequentibus anno Bernardi Abbatis quarto, quo ab hac vita migravit ad Chriſtum, latius dicemus.

Anno item prænotato pace inter Principes & Civitates Regni necdum plenè firmata, correptus peſte Ludovicus Comes de Wirtenberg, frater Comitis Udalrici ſupradiſti, in Urach moritur, & apud Carthufienſes in Guttenſtein cum honore ſepelitur. Uxorem habuit Mechtildem Ludovici Palatini Comitis filiam, de qua genuit duos filios, Ludovicum, qui adoleſcens ſine liberis deceſſit, & Eberhardum cognomento Barbartum poſtea Primum Ducem in Wirtenberg. Virum juſtum, inclytum & prudentiſſimum. Is in Comitatu Patri ſuccedens uxorem duxit Mechtildem Ludovici Marchionis Mantuani filiam nomine Barbaram, de qua genuit unicam filiam, quæ juvencula mortua eſt. Reliquit etiam Comes Ludovicus memoratus duas filias, Mechtildem quæ nupſit Landgravio Haſſiæ, peperitque duos noviſſimos Wilhelmos, quorum adhuc ſenior vivit: & Eliſabeth quæ primò nupſerat Comiti de Naſſavv, & poſtea Comiti de Stollenberg.

Nicolaus Papa V. eodem anno D. Bernardinum Patriâ Senenſem Ordinis Fratrum Minorum B. Franciſci ſignis & miraculis clarum in vita ſimul & poſt mortem, aſſenſu Cardinalium Catalogo Sanctorum adſcripſit.

MCCCCLII.

Anno Wolſframmi Abbatis XXIV. Indiſtione Romanorum xv. Fridericus Comes Palatinus Rheni Tutor & patruus Philippi, contractis copiis bellatorum contra Comites de Luzelſtein proceſſit ad præliam. Cujus adventu perterriti Comites in Caſtello ſuo ſe continuerunt, non audentes cum tanta multitudine dimicare. Unde Fridericus firmata obſidione Luzelſtein per ſeptem dies & duos menſes fortiter impugnans, tandem in profeſto S. Martini Caſtellum cum oppido violenter obtinuit,

&

& omnem Comitatum suo Dominio subjugavit. Comes autem ex Luzelstein prius occultè fugerat, nec Palatino congregi audebat. Causam belli, quantum possumus, breviter dicemus. Ludovico pio Comite Palatino Rheni patre Philippi viam universæ carnis ingresso, sicut anno Wolfframmi Abbatis XXI. dictum est, Fridericus frater, qui erat sine uxore, consensu procerum curiæ Palatinatûs, auctoritate quoque & confirmatione Sedis Apostolicæ Tutor infantis Philippi constitutus est; & cum titulo Electorij Principatus Imperij Romani Palatinum & Principem Electorem se & scripsit, & gessit in omnibus: non Tutorem se nominans, sed Dominum.

Causa quæ fuerit diffensionis inter Palat. & Comites.

Displicuit ista prærogativa, ne dicam potestas, vicinis Principibus, & in primis Theodorico Archiepiscopo Moguntino: Stephano quoque Duci Gemini Pontis, & filij ejus Friderico & Ludovico, Carolo Marchioni de Baden, & Comitibus quibusdam, præcipuè illis de Luzelstein, qui singulari odio Comitem Palatinum Fridericum prosequabantur, & insequabantur. Unde contractis ut potuerunt latrunculis, frequentes hostilisque incursiones fecerunt in terram ejus, & multas pauperibus clades igne, ferro & rapina intulerunt. Adhæserunt autem prædictis Comitibus de Luzelstein occultè principes memorati, quorum seducti pollicitationibus, quidquid potuerunt mali, semper in Palatinum præsumpserunt. Post multas tandem injurias Comitum, quas terræ pauperibus intulerunt, evigilans Palatinus, qui alioquin Princeps erat mirissimus, diutius eorum tantam insolentiam dissimulare non potuit, sed contracto milite Luzelstein obsedit, cepit, & Comites de terra eorum fugavit usque in præsentem diem.

Comita- tum Luzel-stein Fridericus Palatinus obtinuit gladio.

Eodem anno, postquam Fridericus Imperator de Italia reversus est in Germaniam, omnia tumultu fieri, maximè in Austria & Hungaria comperit: constitutum namque in Nova civitate, oppido Austriæ, cum Ladislao adolescente duodenne, filio Alberti Regis Hungariæ quondam atque Bohemiæ, obsidione cinxerunt Australes; quibus se Bohemi ducentis Equitibus & mille peditibus adjungunt, Ladislaum memoratum puerum Regem suum importunè postulantes. Sed Fridericus Imperator voces eorum contemnens, dare Adolescentem Bohemis ut minorem, & necdum idoneum ad regnum non consensit.

Imperator Fridericus in Nova civitate Austriæ à suis obsidetur.

Cunctis igitur, quos secum habuit in oppido, militibus bello aggredi fortiter statuit obsidentes. Commissum est atrox bellum, & Cæsariani tam virtute, quàm fortitudine multitudinis superati terga dederunt, & in oppidum, unde processerant, revertuntur. Tandem mediantibus Sigismundo Archiepiscopo Salisburgensium, & Carolo Marchione de Baden, Cæsar inductus Ladislaum Bohemis tradidit, & pax soluta obsidione reformata fuit.

Bellum fit inter Cæsarem & Australes ante novâ Civitatem.

MCCCLIII.

Anno Wolfframmi XXV. Indictione Romanorum prima, Monasterium S. Joannis Baptistæ in Ringaugia per Monachos Cœnobij S. Jacobi propè Moguntiam reformatum est, & ad unionem Capituli annalis observantiæ Bursfeldensis receptum. Quam quidem reformationem Nicolaus Cusa Cardinalis tunc in Germania Legatus & Rudolphus de vici-

Monasterium S. Joannis in Ringaugia reformatur.

H h h

no

no vico Rudesheim Episcopus Uratislaviensis consensu Archiepiscopi Moguntini Theodoric, summa diligentia promoverunt: & quia Monasterium ipsum per diuturnam in utroque statu deformationem in magnam devenerat paupertatem, ut Monachi jam tunc reformati non haberent, unde viverent, Archiepiscopus ordinariâ, & Cardinalis Apostolicâ autoritatibus Cœnobium eis, Clusa dictum, in pede montis positum, & jam monialibus vacuum, aut propè vacandum, in perpetuam tradiderunt possessionem.

Constantinopolis ab Imperatore Turcarum capitur.

Eodem anno tricesima die mensis Maij, Mahumetes Turcarum Princeps anno tyrannidis suæ tertio, nobilissimam, famosissimamque Græcorum urbem Constantinopolim maxima vi armorum, terra marique impugnans, 50. die obsidionis cepit, & stragem Christianorum in ea miserabilem fecit; omnes enim utriusque sexus homines, qui excessissent quintum ætatis annum, gladio iussit occidi: sacerdotes Monachos & Clericos omnes quotquot reperit, inauditis tormentis affectos trucidavit. Moniales Virgines & speciosas juvenculas sive mulieres primò spurcissima libidine polluerunt, deinde alias peremerunt, alias duxere captivas. Constantinum Paleologum Imperatorem Græcorum Mahumetes capite truncavit. O quid mali non præsumit mens impia! Civitate obtenta non satis fuit scelestissimo homini sævisse in homines, nisi etiam sæviret in Deum & Sanctos. Omnes in Urbe SS. Ecclesias polluit: Reliquias eorum quotquot reperit, ornatu spoliatas in lutum projici, militibus, ut equites desuper decursitarent, in lutumque calcibus equorum mergerent præcepit. Sed ubi milites tantam ossibus mortuorum contumeliam inferre trepidarent, prior ipse cum equo suo super busta Divorum insiluit, & conversus ad milites impia voce clamavit: *Quisquis vestrum me secutus non fueris, per magnum Dei nuntium Mahomet juro, quod hodie morietur.* Hac voce conterriti milites equos unanimi cursu agitantes Sanctorum Reliquias in lutum demerserunt.

Reliquiæ Sanctorum conculcantur in lutum.

Templum quoque S. Sophiæ, id est, æternæ Sapientiæ Dei Patris in orbe toto famosissimum, quadringentis per circuitum turribus ornatum, & multis SS. Corporibus ac reliquijs gloriosum, turpiter prophanans stabulum fecit equorum. Heu quid non præsumit impietas! Omnes Christianæ fidei libros, SS. Martyrum gesta & Passiones, Commentarios Patrum, & quidquid scriptum reperit, quod ad pietatem & eruditionem cultorum virtutis suspicabatur pertinere, in unum iussit comportari, & impletas complures naves vetustas & perforatas libris & voluminibus preciosissimis & multis in profundum maris fecit demergi, existimans se fidem Christianam tali crudelitate per universam gentem Græcorum deleturum.

Libri omnes Christianorum lacerantur & submerguntur in mari.

Igitur Constantinopoli capta Turcarum Princeps Mahometes Amurati filius totum in brevi Græcorum imperium obtinuit, & multa deinceps Christianis mala fecit, de quibus jam scribere laxius, non est oportunum. Statui enim Germanus Scriptor à principio narrationum mearum, in exterarum Nationum gestis, quæ amplo sunt scripta boatu, non diu morari.

Magister Theutonicorum in Prussia superatur à Rege Polonia,

His quoque temporibus magni tumultus in Prussia fuerunt exorti, & multorum sanguine vix tandem sedati. Nam Pruteni contra Magistrum Theutonicorum in unum conspirantes sese in rebellionem gravissimam crexerunt.

crexerunt. Ex quibus oppidorum & castrorum xv. cives & incolæ ad Regem Poloniæ defecerunt. Unde contractis copiis ab utraque parte animis ferocibus, itur ad bellum, sanguis effunditur multus, & diu ancipiti Marte pugnatur. Rex tandem Poloniæ Victor obtinuit campum, & ordinis Theutonicorum plures occidit. Parum tunc abfuisse constat, quod militia Theutonicorum Prussiam totam perdidisset.

Rex autem Poloniæ victor in campo factus cum exercitu suo ulterius progreditur, & primò cepit montem Regium, id est, Königsberg oppidum, deinde Marienbrug & plura in circuitu oppida & Castella. Postremò etiam principale terræ oppidum nomine Dantiscum ad Polonos defecit. Sunt qui scribant, eam Theutonicorum cladem ex culpa eorum fuisse causatam, quod sine pietate in subditos exercerent tyrannidem.

Pruteni
plures à
Dominis
suis Theu-
tonicis ad
Polonos
deficiunt
atque in
hunc diem,

Anno prænotato Wolfframmus Abbas hujus Cœnobij Hirsaugiensis contentiones magnas & diuturnas habuit, cum Philippo Comite de Rineck, qui Prioratum Cœnobij de Schonrein in suis juribus nimium inquietavit. Unde Postremò partes ambæ in Othonem Palatinum Comitem Bavaricæque Ducem, qui morabatur in Mosbach, compromittentes, conditiones pacis, ut sonant litteræ ab eo compositæ, anno præscripto susceperunt.

MCCCCXIV.

Anno Wolfframmi Abbatis XXVI. Indictione Romanorum II. Henricus Rex Portugalliæ regnum suum ampliare cupiens, mare Oceanum armato cum milite navigio ingreditur, & si quæ sint Insulæ hominibus incognitæ perscrutatur. Invenit ergo insulas in mari plurimas, nunquam eatenus ab hominibus inhabitatas, inter quas una fuit cæteris major atque præclarior, fontibus irrigua, pingui gleba satis admodum dives, nemoribus & pratis adornata, & hominibus ad colendum valde idonea. In hanc Insulam diversarum occupationum & artium homines misit, qui eam inhabitarent, & colerent, singulisque annis tributum ad fiscum regium, more cæterarum gentium Regi subjectarum persolverent. Magnam Zuccari copiam præbet hæc Insula; cujus tanta in ea conficitur multitudo, ut universa Christianitas jam abundet Zuccaro.

Insularum
in mari per
Henricum
Portugal-
liæ regem
inventio.

Eodem anno XII. mensis Maij, quæ fuit tertia post Festum Dominicæ Resurrectionis Dominica, in Selgenstatt celebratum fuit Capitulum Ordinis nostri Provinciale xv. in quo præfederunt Wolfframmus hujus Hirsaugiensis, Christianus S. Petri in Erpfurdia, Udalricus in Wiblingen, Bertholdus S. Stephani Proto-Martyris in Herbipoli Monasteriorum Ordinis nostri Abbates, qui multa pro reformatione Ordinis statuerunt.

Capitulum
Ordinis no-
stri Provin-
ciale xv. in
Selgenstatt
celebratur.

Anno prænotato Nicolaus Papa V. nimio dolore mentis anxius propter Constantinopolitanum lamentabile excidium, totus in recuperationem die ac nocte occupata cogitatione æstuabat. Misit ergo Prædicatores & Nuntios in omnes Christiani Orbis nationes, qui Cruciatam & Passagium prædicarent in Turcos, & animos fidelium ad tanti recuperationem Imperij concitarent. Venerunt Missi quilibet in Regionem sibi à Pontifice Maximo deputatam; prædicaverunt Crucem, sed paucis, ut contra infideles pugnarent, aut pecunias contribuerent, persuaserunt. Omnes enim quæ sua erant, nimis avidè quærentes, communia neglexerunt.

Nicolaus
Papa V.
crucem
prædicari
contra Tur-
cas manda-
vit.

Hhh 2

Eodem

Joannes de
Capistrano
missus à
Papa prædi-
cavit in
Germania.

Eodem anno in mense Octobris venit ad Herbipolim civitatem Fran-
corum Orientalium F. Joannes de Capistrano Italus, Ordinis Minorum de
Observantia, Doctor sacrae Theologiae, Generalis Inquisitor haereticae
pravitatis & Apostolicae Sedis Nuntius, vir doctus & sanctae Conversatio-
nis, qui multis diebus in eadem Civitate per interpretem prædicavit. Ab
Herbipoli descendit in Franckfurt, inde ad alias Civitates & oppida
Regni, & ubique summa cum diligentia & fervore Crucem prædicavit.

Draculus
Waiwoda
tyrannizat
in Wala-
chia.

His ferme temporibus homo quidam Paganus ac infidelis, nomine
Draculus Waiwoda Princeps Walachiae, inauditam tyrannidis suae crude-
litatem exercebat in homines, & maximè Christianos, quorum infinita
millia sine causa innocentes peremit. Postremò tandem captus à Mat-
thia Rege Ungariae Romam mittitur, ad fidem Christi convertitur, &
baptizatus deinceps religiosissimè conversatur. Unde principatui suo
restitutus in omni bonitate vitam suam consummavit. Cujus horribilia
facta circumferuntur, in quodam libello dudum impressa, quæ & risum
& horrorem legentibus movent.

MCCCCLV.

Nicolaus
Papa V.
Romæ mo-
ritur.

Anno Wolframmi Abbatis XXVII. Indictione Romanorum III.
hyems fuit dura & multum frigida. Eodem anno xxv. die mensis Martij,
quæ fuit Annuntiatione Dominica solemnis, Nicolaus Papa V. sive tadio
animi, quo maximè cruciabatur post captam Constantinopolim, sive
febri & podagrâ, quibus frequentius laborabat, infirmatus, anno Pontifi-
catus sui VIII. moritur, & in Ecclesia S. Petri sepelitur. Homo sempi-
ternâ memoriâ dignus, amator omnium Religiosorum, & præsertim
eruditorum, pacis cultor, & Justitiæ Princeps unicus.

Calixtus fit
Papa III. &
præfuit an-
nis 3, & præ-
fuit annis 3.

Huic in Pontificatu Electione Cardinalium VIII. die mensis Aprilis,
successit Alphonsus cognomento Borgia, natione Hispanus, patria Sabi-
nensis Valentinae Diocesis, generosis parentibus ortus, & vocatus Calix-
tus ejus nominis III. præfuit annis III. & mensibus totidem, vir optimus &
in multis probatus.

Joannes de
Grumbach
fit Episco-
pus Herbi-
pol. & præ-
fuit annis
XL.

Eodem anno feria tertia post Dominicam Palmarum, obiit Gottfri-
dus Schenck de Lymburg Episcopus Herbipolensis & Dux Franciæ Ori-
entalis in majori Ecclesia sepultus, anno Pontificatus sui XII. de quo dictum
est supra, anno Wolframmi Abbatis XV. Huic in Pontificatu successit
Joannes de Grumbach, & præfuit annis XI. homo quidem ignarus littera-
rum, sed tamen Cleri amator semper & strenuus defensor; amicis hu-
manus & multum affabilis, inimicis verò terribilis, & singulari appara-
tu metuendus. Animosus fuit in hostes, bellicosus & strenuus, qui non
facile quemquam timeret, ingenio promptus, consilio cautus, & ob id
Regibus & Principibus gratus, civibusq; Regni haud mediocriter acceptus.
Benè rexit Ecclesiam sibi commissam, veruntamen ære alieno gravatam
non liberavit.

Calixtus
Papa cru-
cem prædi-
cari man-
davit con-
tra Turcos
Impios.

Anno prænotato Calixtus Papa III. qui ante Pontificatum voto se
adstrinxerat in Turcas omnia facturum pro recuperatione Constantino-
polis, quæ posset; jam Papa factus magno conabatur studio implere,
quod voverat. Misit ergo statim à principio sui Pontificatus plures per
orbem Christianorum Prædicatores, qui Crucem contra Turcos prædi-
carent, hortarenturque populum ad contribuendum æs tum necessarium
pro

pro conducendis armatis. Plenarias denique omnium peccatorum Indulgentias concessit his, qui contriti & confessi semel in vita, & semel in morte quinque Ducatorum Eleemosynam in operis tanti subsidium contribuissent. Auctoritatem etiam Commissarijs deputatis omnimodam dedit in multis casibus reservatis absolvendi, & dispensandi, cum his qui contribuissent in subsidium temporalia bona secundum eorum facultates. Et isti Prædicatores Cruciatæ per totam Germaniam, Galliam, Hispaniam & Ungariam missi, pecuniam penè incredibilem toto anno in unum comportaverunt.

Anno etiam præsignato Ludovicus cognomento Niger Comes Palatinus Rheni, Bavariæque Dux, Comes in Spanheim, Veldenzia, & in Zveibrucken, filius Stephani Ducis & Pater Friderici apud Symmeren commorantis inter Cynonotos, homo inquietus, molestè ferens, quod Fridericus Tutor Philippi se Principem scriberet Electorem, prædas contra eum & incendia pauperum exercere cepit. Quem Fridericus secundò & tertio per litteras ac nuntios charitativè præmonuit atque rogavit, ut à malè captis desiderijs, & incursionibus desisteret, ac pauperes Palatini Principatus de cætero non turbaret.

Ludovicus
Dux Niger
Palatinum
rapinis &
incendio
fatigat.

Ludovicus autem nihili pendens monentem, in suo proposito perseverabat, & suo more, ut cæperat, incursiones, deprædationes, incendia pauperum terræ Palatini continuavit. Unde commotus Fridericus, magnum suorum adunavit exercitum, & oppidum Bergzaberen, ubi Dux Ludovicus præsidia locaverat sua, obsedit, & diebus xxiv. fortiter impugnans, tandem in Festo S. Tiburtij Martyris expugnavit & cepit. Postea inter eos concordia tali sub conditione facta est, quod Fridericus oppidum Ludovico deberet restituere, & Ludovicus deinceps nihil mali contra Fridericum & Palatinum attentaret, sed non mansit in fide.

Oppidum
Bergzabe-
ren à Fride-
rico Palat.
obsessum
capitur.

Erat eodem tempore Richardus de Homburg vir bellicosus & inquietus, qui & ipse partes Friderici Palatini Comitis memorati varijs incursionibus fatigabat. Contra cujus insolentias Dux ipse Fridericus contracto milite Castellum ejus Koleberg nuncupatum haud procul à Weissenburgo situatum obsidione cinxit, & brevi in suam potestatem recepit. Erat enim Princeps timens Deum & amans justitiam, propterea in cunctis prosperè agebat.

Justitia
vincit om-
nia.

His temporibus fundatur Coenobium Canonorum Regulæ S. Augustini de observantia Capituli Windenheimensis, quod Eberhardi Clusa dicitur, in Diocesi Trevirensi haud procul à villa natalitatis meæ Trittenheim, ex elemosynis fidelium populorum, cujus tale fuit principium. Erat in villa proxima Cismosellana Dispardia homo quidam simplex & rectus, qui ferventiore in Deum Spiritu devotionis incitatus, vitam agere solitariam cupiebat. Nomen ejus fuit Eberhardus, à quo & Monasterium Eberhardi Clusa nuncupatur usque in præsentem diem. Secedens igitur Dispardia Eberhardus, mansiunculam sibi construxit in loco parvam, ubi nunc Monasterium cernitur constructum, in qua solitarius Domino deserviens residebat. Imaginem Beatæ Mariæ semper Virginis in cellula sua habebat vespertinam, quæ paulatim coruscare miraculis incipiens magnum in brevi concursum populorum ad se concitavit, ex quorum Eleemosynis & oblationibus Monasterium cum tempore satis

Clusa Eber-
hardi fit
Monaste-
rium pro
Canonicis
Regulari-
bus.

magnificum, ut hodie cernitur constructum est. cujus primam Ecclesiam Jacobus de Sirck Archiepiscopus Trevirorum in propria persona consecravat.

MCCCCLVII.

Calixtus
Papa III.
Classē
misit in
Turcos, sed
parum pro-
fecit.

Anno Wolframmi Abbatis XXVIII. Indictione Romanorum IV. Calixtus Papa III. animo destinatus in Turcos, omnia studia sua in recuperationem urbis Constantinopolitanæ, licet frustra, convertit. Bello igitur publico Turcis indicto Ludovicum Aquileiensem Patriarcham & S. R. E. Cardinalem Classi præfectum constituit, & validum Christianorum exercitum Crucesignatorum per mare in hostes fidei destinavit.

Joannem quoque Cardinalem S. Angeli Legatum misit in Ungariam ad congregandum exercitum Crucesignatorum. Machumetes enim Princeps Turcorum cum infinita suorum multitudine, superata Mysia inferiore, contra terminos regni Ungariæ properabat, nihil magis sitiens, quam sanguinem fidelium. Venit ergo ad Nicopolim civitatem insignem, quæ alio nomine Schiltavv nuncupatur, in qua memoratus erat Legatus Apostolicus, & Joannes Capistranus cum universo Christianorum exercitu, quam mox arctissima obsidione vallavit, & multis diebus vexavit.

Christiani
ex Nicopo-
li erum-
pentes
interfece-
runt Tur-
corum
40000.

Christiani autem, qui erant in Civitate, muros & turres animosè defensabant, quod cernentes Turci, die quadam impetu facto ad muros cum machinis audacter properabant, cupientes proprio interitu sequentibus se parare introitum. Sed Christiani exhortatione Joannis de Capistrano inter pugnandum usque ad mortem pro sanctissima fide animati, portam Civitatis unam aperientes subito erumpunt, Joanne Apostolico legato vexillum S. Crucis præferente, Turcos invadunt nihil tale metuentes, eosque magna virtute prosternunt, occidunt, & reliquos in fugam, convertunt: quadraginta millia Turcorum à Christianis in eo bello ferebantur occisa. Facta sunt hæc anno Nativitatis Dominicæ prænotato in Festo S. Mariæ Magdalenæ. Multi etiam inter fugiendum aquarum cursu perierunt. In hujus victoriæ memoriam simul & gratiarum actionem Calixtus Papa Festum Transfigurationis Dominicæ octavo Iduum, Augusti quotannis celebrandum instituit, ad quod omnes Indulgentias Festi Corporis Christi extendit.

Joannes de
Capistrano
moritur.

Nec multò post hanc gloriosam Christianorum de Turcis Victoriā Joannes Capistranus vir devotissimus, & omni Sanctimoniā vitæ conspicuus in Domino quievit. Ferunt eum in conflictu Christianorum cum Turcis ante Nicopolim in die S. Mariæ Magdalenæ, quo feruor maximus erat ætatis, nimio defatigatum clamore, quo populum indefinenter admonebat & precabatur, ut fortiter pugnaret pro fide Christi, quem essent in Baptismate professi, morbum incidisse gravem, quo & mortuus fuerit. Obijt eodem quasi tempore Joannes alter Huniades Ungarus, qui malleus fuerat Turcarum, & in multis bellis cum eis habitis, semper victor evasit.

Joannes
Huniades
malleus
Turcarum
obijt.

Terræ mo-
tus in Apu-
lia.

Eodem anno maximi per Apuliam & Neapolim terræ motus fuerunt, quibus agitata multa ædificia solotenus corruerunt, Castellis etiam non paucis corruentibus, multa millia hominum miserabiliter interierunt. Inceperunt autem isti terræmotus nimium horrendi v. die mensis Decembris

Bris inter horam x. & xl. in nocte, & xxv. ejusdem mensis circa horam vi. mane iterum auditi fuerunt.

In mense Junio Cometes apparuit in gradu xv. Cancrī. & per mensem videbatur in Oriente, varia prodigia brevi secuta prænuntians. In Sabinis vitulus duo habens capita nascitur: Romæ sanguis è nubibus cecidit: apud portum Veneris in Liguria carnes pluvia dedit: & in agro Piceno puer natus est dentes habens sex, & caput insolitæ magnitudinis. Hæc omnia futuræ calamitatis manifesta præsignaverunt indicia.

Cometes apparuit.

His quoque temporibus magnus & mirabilis concursus puerorum ad memoriam S. Archangeli Michaelis ad montem Garganum in Normandia fieri capit, & per intervalla multis annis duravit. Miranda puerorum & præter consuetudinem ætatis devotio, ut subitò non vocati per hominem, neque promissionibus inducti, relictis parentibus & cognatis, imò ne consultis quidem, tantum iter assumerent; nec sumptus alios in itinere, quam quos daret odiosa cunctis mendicita, haberent, aut cogitarent. Convenientes enim per turmas ex Germania ferè tota proficiscebantur ordine statuto pueri duodecim annorum & supra, cantilenas quasdam de sancto Michaelē cantantes in plateis vicorum & civitatum, quibus unus vexillum imagine depictum ejusdem Archangeli præferebat. Conjungebant se his pueris, ut plurimum ætate seniores, qui curam eorum habentes, & in via dirigentes, à periculis incautos præservarent. Omnes verò per quos iter faciebant homines, commiserationem habebant in eos, & victum eis copiosum ministrabant. Duravit iste puerorum concursus per intervalla usque ad memoriam nostram, qui vidimus eos turmatim sapius cum vexillo incedentes.

Puerorū ad S. Michaelē in Normandia concursus mirabilis.

Anno prænotato, xxviii. die mensis Maij, obiit Jacobus de Sirck Archiepiscopus Trevirorum, & in Ecclesia B. Virginis cum debito honore sepelitur anno Pontificatus sui xviii. vir certè optimus & æterna memoria dignus, qui multa bona fecit in diebus suis. Conventum Fratrum Minorum S. Francisci in Confluentia reformavit, Monasterium Insulæ Rheni non procul à Confluentia novum construxit, in quod Canonicos Regulæ S. Augustini de Observantia Windesheim collocavit: omni tempore Pontificatus sui pacem tenuit, & plures dissidentes Principes in concordiam revocavit.

Jacobus Archiepiscopus Trevirorum moritur.

Post mortem ejus xxi. die mensis Junij, anno præscripto, convenientes in unum Canonici pro Electione novi Pontificis, vota sua in duo dividerunt; nam una pars Canonicoꝝ numero minor Dietherum ex Comitibus de Isenburgh Canonicum Trevirensē & Moguntinensē in Archiepiscopum elegit. Contra quem major pars Capituli Joannem ex Marchionibus de Baden, filium Jacobi Marchionis, & fratrem Caroli, annum xxii. ætatis agentem in Archiepiscopum postulavit. Et quamvis Dietherus Confirmationem ejus apud Sedem Apostolicam varijs impedire modis conaretur, minimè tamen potuit. Sed Calixtus Papa III. de processu informatus, qui fuerat in Electione servatus, repudiato Diethero, Joannem ad Archiepiscopatum confirmavit. Præfuit autem Ecclesiæ Trevirorum annis xlvii. Princeps mansuetissimus, liberalis, affabilis, justus & rectus, amator Cleri, defensor pauperum, ac magnificus conservator subditorum. In pace & tranquillitate magna pluribus annis suam

Dietherus de Isenburgh.

Joannes Badensis Marchio fit Archiepiscopus Trevirorum annis xlvii.

suam gubernavit Ecclesiam; sed in senectute pravorum consilio deceptus, cum Boppardianis contentionem perniciosam incepit, cujus occasione pecunijs bursam & promptuaria Ecclesiæ cuncta frumentis & vino penitus evacuavit, & debita non pauca contraxit, de quibus ordine suo latius dicetur.

Sifridus de Veningen fit Episcopus Spirensis, annos III. menses V.

Eodem anno, XIX. die mensis Martij, obiit in Castro Udenheim Reinhardus de Helmstatt Episcopus Spirensis anno Pontificatus sui XVII. in majori Ecclesiâ Spirensi cum honore sepultus. Huic in Episcopatu successit Sifridus de Veningen, XXIX. die mensis Martij electus, & confirmatus per Calixtum Papam III. præfuit annis III. mensibus V. & duobus diebus; vir bonus, justus & rectus, qui brevi tempore multa bona fecit Ecclesiæ. In primo namque anno Pontificatus sui castrum Wefavve diu alienatum cum proventibus suis redemit pro octo millibus florenorum. Deinde sub Pio Papa II. sancta in Christum devotione motus Romam profectus est, & à memorato Pontifice Romano Privilegia, gratias & Indulgentias plures impetravit.

Montfort Castellum prædonum per Fridericum Palatinum destruitur.

Anno item prænotato, Fridericus Comes Palatinus Rheni, Tutor Philippi, XV. die mensis Octobris, ex Heidelberg oppido cum exercitu pugnatorum digrediens auxilio Theodorici Archiepiscopi Moguntini Castellum Montfort latibulum latronum & commune receptaculum prædonum obsedit, quinque diebus fortiter impugnans, tandem VI. die cepit ac funditus destruxit, nec postea reædificari potuit usque in præsentem diem sine consensu Archiepiscopi Moguntini ac Palatini Comitum pro tempore existentium. Moguntina etenim Ecclesia plura sustinuit damna retroactis temporibus ab illis, qui mansionem in Montfort habuerunt, quia Spanheimensi Comitatu fuit contiguus locus, similiter & dictæ Diocesi.

MCCCCLVII.

Ladislao regi Bohemiarum & Ungarum Regis Galliarum filia desponsatur.

Anno Wolframmi Abbatis XXIX. Indictione Romanorum V. ex parte Ladislai Regis Bohemiarum & Ungarorum adolescentis filij quondam Alberti Regis, nuntij & Oratores mittuntur in Galliam, qui Caroli Regis VII. filiam nomine Magdalenam illi desponsarent uxorem. Qui cum venissent ad Regem Carolum, summo cum honore suscepti sunt, & exposita Legatione sua, pro qua venerant, facile quod voluerunt, impetrarunt. Illis apud Gallos adhuc existentibus, nuntius tristis & nimium infelix post eos mittitur, qui Ladislaum interiisse nunciavit. Cujus immatura mors non solum Bohemos & Ungaros, sed exterorum quoque Principum animos haud mediocriter contristavit. Multorum fuit opinio sublatum veneno, alij dicebant illum in Camera nocturnis horis per Georgium hæreticum, qui regnum post eum invasit, fuisse strangulatum.

Ladislaus obiit.

Matthias fit Rex Ungarorum annis XXXII.

Eodem anno Ladislao rege per venenum apud Pragam in Bohemia miserabiliter sublato, sive ut aliorum tenet opinio, strangulato, Matthias Joannis Huniadis filius in Regem Ungariæ constituitur electione procerum, regnavitque annis XXXII. & multa contra Turcos commisit prælia, sæpe Victor Dei favore pravorum existens gloriosus. Cunctis enim diebus & annis, quibus vixit & regnavit in Ungaria, malleus erat Turcorum, sicut olim & Genitor ejus: & magnus ipse Mahumet Princeps eorum Matthiam hunc regem ut bellicosissimum & fortunatum semper timebat.

Eodem

Eodem anno, die xiii. mensis Februarij hora ii. minuto xlv. post meridiem nascitur Maria Caroli Ducis Burgundiæ unica filia, quæ postea nupsit Maximiliano Archiduci Austriæ, de quo concepit & peperit Philippum regem Castiliæ, & Margaretam, quæ primò nupsit Regi Hispaniæ, & postea Duci Sabaudia, vivens nunc vidua.

Maria Caroli Ducis Burgundiæ filia uxor Maximiliani nascitur.

Maximilianus autem Friderici Imperatoris III. filius, hodie Rex Germaniæ ac destinatus Cæsar Romanorum natus fuit anno præcedente, hoc est, Wolfframmi Abbatis Hirsaugiensis anno xxviii. uno anno duntaxat senior Mariâ, xxi. die mensis Martij, horâ iii. minuto li. post medium noctis, Matre Helionora Lusitanæ ac Portugalliæ regis filia, de quo suo loco plura dicenda restant.

Maximilianus Rex Germanorum nascitur.

Anno prænotato Wolfframmus Abbas hujus Monasterij Hirsaugiensis considerans reformationem novellam Mellicensem, quam ante aliquot annos suo introduxerat Monasterio, stabilitatis nullum habere fundamentum: & perpendens, quod Observantia Bursfeldensium à Sede Apostolica approbata & confirmata quotidie in melius proficeret, & in reformatione optima laudabiliter perseveraret, statuit in animo suo Monachos ejusdem Observantiæ ad Hirsaugiam introducere, quorum exemplo posset etiam alios reformare. Missis ergo ad Mogunciam nuntiis impetravit ab Eberhardo Abbate montis S. Jacobi quosdam Fratres boni Zeli & optimæ institutionis, per quorum sanctam conversationem observantia Regularis disciplinæ secundum traditionem unionis Bursfeldianæ in hoc Monasterio Hirsaugiensi laudabiliter instituta permanet, in præsentem diem.

Hirsaugia Observantiam Bursfeldensem hoc anno suscepit.

Eodem anno sexto die mensis Augusti, Romæ moritur Calixtus Papa III. post quem Cardinales in Pontificem elegerunt Æneam cognomento Piccolhomineum, patriâ Senensem, virum undecunque doctissimum, quem Pium II. nuncuparunt. Præfuit autem universali Ecclesiæ annis vi. & multa bona fecit pro communi utilitate Christianæ Reipublicæ. Unionem nostram Bursfeldensem, observantiam quoque, & annale Capitulum auctoritate Apostolica confirmavit, & omnia privilegia, quæ olim Eugenius Papa IV. observantialibus S. Justinæ de Padua concesserat, amore Ordinis ad nostram quoque observantiam unitis & uniendis extendit.

Æneas Sylvius fit Pius Papa II.

Anno etiam prænotato Mahumetes impius Turcorum tyrannus Corinthum tunc adhuc Christianorum urbem obsedit, impugnavit & cepit, atque in omni Peloponeso tributa imponit Christianis, multis eorum millibus miserabiliter interfectis. Demetrius autem & Thomas Paleologi Constantini ultimi Græcorum Imperatoris filij inter se de Regionis imperio contendebant, unde Turco auctæ sunt vires, & brevi totum imperium eorum obtinuit.

Mahumetes Turcorum Princeps urbem Corinthiorum obtinuit.

MCCCCLVIII.

Anno Wolfframmi Abbatis XXX. Indictione Romanorum vi. Udalricus Comes de Wirtemberg auxilio Marchionis Brandenburgensium Alberti, contra Fridericum Comitem Palatinum Rheni, Baviaræque Ducem Tutorem Philippi hostiles gerens animos, Castellum Widem obsidione vallavit, cepit ac funditus destruxit. Quo factò Albertus Marchio cum suis ad propria reversus est, Comes autem Udalricus per agrum Heilbronnensium iter faciens, ab altera parte Neccari fluminis Fridericum supra dictum Comitem Palatinum desertorem oppidi memorati

Udalricus Comes de Wirtemberg Castellum Widem subvertit.

l i i

Heilbronn

Heilbronn, 6000. peditum & mille octingentos Equites habentem offendit. Quo recognito Comes plena via cum ſuis, qui etiam fatigati erant ex fervore ſolis, & numero pauciores, ſicut caperat graditur, & ad conſpectum hoſtium conſultò non pervenit.

Aquarum
inundatio.

Eodem anno feria ſexta poſt Dominicam quadrageſimæ primam, maxima fuit inundatio aquarum, Rheni, Moſellæ, Mogani, Neccari & aliorum Germaniæ fluminum ex montibus venientium. Reſolutis enim nivibus copia maxima crevit aquarum, quæ domus, ædes & habitationes hominum plures non ſine graviffimo eorum damno & periculo ſubvertit. In oppido Creuzenach Nabus fluvius ſupra modum exundans Parochialem Eccleſiam in inſula ejuſdem fluminis conſtitutam totam implevit, altaria ſubvertit, concuſſit parietes, & damna intulit plura civibus.

Dux Bava-
riæ Ludo-
vicus de-
bellat Mar-
chionem
Albertum.

Anno prænotato, Ludovicus Dux Baviariæ cognomento Dives filius Henrici & pater Georgij Principum, congregato ex Bavaris, Bohemis & Auſtralibus magno pugnatorum exercitu, Civitatem Eichſtattenſem, obſidione circumvallavit. Amicis autem ſe interponentibus tandem inter eum & Epiſcopum concordia reformata eſt, & ſoluta obſidione diſceſſit. Itaque poſt hæc eundem exercitum duxit contra Marchionem Albertum Brandenburgenſem, cujus duo Caſtella Landeck & Nauſſ obſedit, cepit, ac funditus ſubvertit. Contra quem Albertus ipſe Marchio proceſſit ad bellandum, habens ſecum Wilhelmum Ducem Saxoniar ſimul & copioſum exercitum. Sed congreſſi non ſunt, nec aliquid memoria dignum fecerunt. Concordia tamen inter eos facta eſt, ſub ea videlicet conditione, quòd Marchio Albertus Duci Ludovico litteras nonnullas à Cæſare Friderico impetratas contra eum, ad manus deberet reſtituere, & feuda ſua, ut Nürenbergius Burggravius ab Eccleſia Herbi-polenſi (quod prius recuſaverat) acceptare. His pro pace concluſis Principes concordati receſſerunt.

Ludovicus
Dux Bava-
riæ reus
læſæ Maje-
ſtatis à Cæ-
ſare judica-
tur.

Poſt hæc in Dieta quadam Nürenbergæ habita Marchio Albertus Ludovico Duci Baviariæ litteras & privilegia, quæ contra eum à Friderico impetraverat, juxta prius concordata, in prætorio Senatûs reſtituit, quas ille mox coram omnibus publicè laceravit. Quod cum in notitiam Cæſaris perveniſſet, iratus eſt, & Ducem Ludovicum reum læſæ Majeſtatis declaravit; cujus rei occaſione multiplicata ſunt mala ſuper terram.

Ludovicus
XI. Rex ſic
Gallorum.

Eodem anno Carolus Rex Gallorum VII. obiit, cui Ludovicus XI. ejus nominis, filius in regno ſucceſſit, & annis xxv. regnavit, homo aſper & vehemens, conſilio præceps, ingenio varius, & domeſticis vix ſatis apertus, qui patri antea diutius fuerat rebellis, contumax & inobediens, & propterea exul à Regno, vitam in Hannonia pauperem degebat, inde mortuo patre vocatur ad regnum, ac divitijs inopiam relevavit.

MCCCC LIX.

Capitulum
Ordinis
noſtri Pro-
vinciale
xvii. cele-
bratur Nü-
renbergæ.

Anno Wolframmi Abbatis XXXI. Indiſtione Romanorum VII. celebratum fuit xvii. Ordinis noſtri Provinciale Capitulum in oppido Nürenberg apud S. Ægidium, in quo præſederunt Georgius memorati ibidem, Bertholdus S. Ægidij in Brunſchvvig, Eberhardus S. Jacobi propè Moguntiam, & Henricus in Eſtenheim - münſter Cœnobiorum ejuſdem Ordinis noſtri Abbates.

Eodem

Eodem anno, vi. die mensis Maij, obiit Theodoricus Schenck de Erbach Archiepiscopus Moguntinus anno Pontificatus sui XXV. & in majori Ecclesia cum antecessoribus suis honorificè sepelitur, præsul optimus, qui satis providè in utròque statu rexit Ecclesiam suam, & multa fecit opera bona.

Theodoricus Archiepiscopus Moguntinus mortuus.

Eodem anno posteaquam vacasset sedes Moguntina XLIII. diebus, convenerunt in unum Canonici, & xviii. die mensis Junij Dietherum ex Comitibus de Isenburg Canonicum in Archiepiscopum elegerunt, qui præfuit annis fermè tribus. Contra hunc Dietherum erexit se Adolphus ex Comitibus de Nassau Canonicus, & toto triennio pro Archiepiscopatu cum eo lites continuavit, cujus ratione contentionis infinita mala fuerunt subsecuta, de quibus per ordinem suo tempore dicemus. Postremò tamen Adolphus victoriam obtinuit, & Dietherus resignare Archiepiscopatum compulsus fuit.

Dietherus fit Archiepiscopus Moguntinus annis fermè III.

Anno prænotato secunda die mensis Septembris, obiit Sifridus Episcopus Spirensis, post quem die mensis ejusdem xvii. per Capitulum fuit electus Joannes Nix de Hocheneck dictus Enzberger, & præfuit annis v. Is quorundam consilio deceptus adhæsit Carolo Marchioni Badensium, Ludovico quoque Comiti Palatino ac Duci Bavariz cognomento Nigro, & quibusdam alijs, contra Fridericum Palatinum Tutorem Philippi, per quod Ecclesiam suam valde læsit & damnificavit in multis, totam Dioccesim rapinis exponens & incendio, non solum hostium, sed etiam, quod gravius fuit, amicorum.

Joannes Nix fit Episcopus Spirensis annis fermè v.

Anno item præsignato, Fridericus Imperator III. mandavit Civibus Regni, ut arma sumerent in Ludovicum Ducem Bavariz cognomento Divitem, quem propter laceratas Nürenbergæ litteras Imperiales, ut paulò ante diximus, læsæ Majestatis reum declaraverat. Simile mandatum dedit Alberto Marchioni Brandenburgensi, & nonnullis alijs in vicino Comitibus. Cives ergo Regni omnes in superioribus Germaniz partibus (præsertim Nürenbergenses) mandato Cæsaris obedire parati, arma capiunt, & Marchioni Alberto contra Ducem Ludovicum Bavariz auxilia imperata transmittunt. Dux igitur Ludovicus accepto nuntio diffidationis à Marchione Alberto & Civibus Regni, magnum rursus Bavarorum & Bohemorum contraxit exercitum, & ingressus terram Marchionis, oppida, Castella, munitionesque illius cepit, plurimas villas incendit, prædam abduxit, & damna pauperibus multa fecit. Non diu postea cum Ludovicus Dux pro quibusdam negotijs intrasset occultè Bohemiam, innotuit Marchioni absentia ejus à patria. Unde contractis copijs & auxilijs Civium, terras ejus ingreditur, & pari furore omnia vastans, rapiens & incendens resistente nullo demolitur. Tandem per Bohemiz regem ad concordiam revocati sunt, & oppida sibi restituerunt ablata.

Fridericus Imperator Marchionem Albertum contra Bavariz Ducem incitat.

Ludovicus Dux & Marchio Albertus, se mutuo devastant.

Anno etiam præscripto, Pius Papa II. omnium consensu Cardinalium & multorum consilio Prælatorum Mantuam ire cum omni Curia sua decrevit, ut convocatis ibidem ad se omnium Regum & Principum totius Christiani Orbis Nuntijs & Oratoribus in Turcos generale Passagium ordinaret. Venit ergo Mantuam anno prænotato prima die mensis Junij, multorum Oratores Principum eò præsentem invenit, aliòsque brevi venturos aliquandiu exspectavit. Duravit autem iste Oratorum Con-

Pius Papa Oratores Principum ad Mantuam convocavit.

ventus menſibus octo, in quo multa fuerunt tractata & conſuſa contra nefandiſſimos Turcos, quorum parvus ſequebatur effectus. O quid non præſumit invidia, & quid mali non merentur hominum peccata!

Monachus
unus Hir-
ſaugienſis
ad Papam
mittitur.

Eodem anno Wolſframms Abbas huius Monasterij Hirſaugienſis miſit Fratrem unum ex Monachis Conventualem ad Convocationem Mantuanam pro negotio Præpoſituræ ſuæ in Roth Auguſtenſis Dioceſis coram Pio Papa II. expediendo, ſimul & in alijs cauſis Monasterij arduis. Miſſus fuit cum eodem Monacho Joannes Naclerus Doctör per Wolſframmm Abbatem ad Romanum Pontificem Pium, ut cauſam verbis & ſcriptis redderet meliorem. Wilhelmus etenim Præpoſitus in Roth, ut ſupra diximus, Wolſframmo Abbati rebellis & inobediens, litteras quaſdam libertatis & exemptionis à Pio Pontifice II. impetravit, ut videlicet auctoritate propria ad Monachatum poſſet ſuſcipere Novitios, & omnia facere pro arbitrio ſine majoritate Hirſaugienſis Abbatis, cui Præpoſitura pleno jure à prima fundatione ſemper & fuit, & manet ſubjecta. Unde Abbas Wolſframms Privilegiorum Monasterij ſui acerrimus defenſor per eos quos miſit ad Papam, litteras ſurreptitias impetravit revocari, & caſſatis omnibus malè indultis Præpoſitum ad obedientiam revocavit.

MCCCC LX.

Monaste-
rium in El-
wangen ab
Ordine no-
ſtro trans-
fertur.

Anno Wolſframmi Abbatis XXXII. qui & ultimus fuit, Indiſtione Romanorum viii. Monasterium Elwangenſe apoſtatantibus Monachis reprobis cum Abbate, procul dubio inutili & mendace, ab ordine ſanctiſſimi P. N. Benediſti in Collegiatam Eccleſiam ſæcularem tranſlatum eſt. Horum praviffimorum, apoſtatanſiumque Monachorum levitatis, ne dicam impietatis, exemplum plures Monachi ordinis noſtri poſtea ſecuti ſunt, & abjecto habitu ſimul & omni Monaſtico ſchemate, Omnipotenti Deo mentiri contra votum non timuerunt.

Albertus
Dux Bava-
riæ mor-
tuoſus eſt.

Eodem anno mortuoſus eſt Dux Baviariæ Albertus filius quondam Ducis Erneſti in Monaco, reliquit ex filia Ducis Brunſchvicenſis uxore ſua quinque filios. Joannem qui ſine liberis obiit. Sigismundum, Chriſtophorum, Wolſfgangum & Albertum, qui Patri in Ducatu ſucceſſit, & Chriſtophorum Germanum ſuum ſe natu majorem aliquandiu tenuit in vinculis. Tres etiam genuit filias, quarum prima nomine Eliſabeth Duci nupſit Saxoniz, ſecunda Margaretha nupſit Comiti Mantuano; tertia verò nomine Anna Monialis pro Chriſti amore fuit incluſa apud Monacum. Albertus autem Patri ſuccedens in Principatu vixit annis XLVII. duxitque uxorem filiam Friderici Imperatoris Romanorum iii.

XVIII.
Principes
inimici
ſunt Comi-
tis Palatini.

Anno prænotato Dietherus Archiepiſcopus Moguntinus, Joannes Nix Epicoſpus Spirenſis, Albertus Marchio Brandenburgienſis, Ludovicus Dux Baviariæ Niger, Carolus Marchio de Baden, Udalricus Comes de Wirtenberg, Emicho Comes de Liningen, & plerique alij Comites & Militaris Ordinis homines in unum conſpirantes, ſe Friderici Comitis Palatini, Tutoris Philippi hoſtes & inimicos publicos denuntiarunt. cauſas ſinguli ſingulas prætendentes. Archiepiſcopus etenim Dietherus, propterea quòd Fridericus partes defenderat Adolphi contra eum: Comes autem de Wirtenberg Udalricus Margaretham filiam Ducis Sabaudiz reliſtam Ludovici Comitis Palatini fratris, memorati Friderici & genitoris Philippi duxerat uxorem, cujus dotem præcedentis Matrimonij juxta condiſtum

Cauſæ di-
ſcordiarum
inter Pala-
tinos &
Comitem
in Wirten-
berg.

condictum jure postulare videbatur. Contra hanc Udalrici Comitis postulationem Fridericus Comes Palatinus respondendo negativè respondēbat, quòd Margarehta memorata quondam fratris uxor Matérque, secum ex Camera Palatinatùs in clenodijs jocalibus & alijs præter Corporis sui necessarium ornatum vel usum detulerit in valore non minus centum millium florenorum, reddat illa prius, & dotem reciperet promissam. Alijs aliæ fuerunt causæ, maxima tamen omnium causa fuit, quia Fridericus Imperator non solum permisit, sed etiam præcepit, ut bellum contra Fridericum Palatinum Comitem moverent prædicti Principes, propterea quòd videretur nimium superbus, arrogaretque sibi titulum Electoris Imperialis, Philippo, cujus erat Tutor, debitum, Imperialibus præceptis rebellis & inobediens, eò quòd Ludovico Duci Bavariz consentiret.

Imperatoris jussio major causa fuit.

Fridericus igitur Comes Palatinus tot inimicis circumseptus nequamquam est mente fractus, aut perturbatus animo, sed contractis suorum copijs principatum inprimis suum per circulum armatis munivit, ac deinde cum reliqua parte Exercitus Schauenburg castrum Ecclesiz Moguntinæ in Montensi strata situatum obsidione vallavit, quod octava die cepit, quæ fuit Dominica prima post Resurrectionem Domini nostri Jesu Christi. Erat autem Castellum illud muris, turribus atque fossarijs optimè munitum, bombardis, balistis, victualibus & cunctis necessarijs provisum, in quo reperit Equites decem & octo, pedites verò triginta, quos omnes Heidelbergam misit in vincula captivos. Concordia, quam diximus inter Ludovicum Ducem Bavariz cognomento Divitem, & Albertum Marchionem Brandenburgensem anno prænotato per Regem Bohemiz factam, non placuit Friderico Comiti Palatino, unde & consilio iterum violata est, factique sunt inimici ad invicem acriores, quam fuerant prius, steterunt ergo hi duo Principes Fridericus & Ludovicus Comites Palatini & Duces Bavariz contra decem & octo Duces, Marchiones & Comites, multo tempore concertantes, & plura damna sibi mutuò intulerunt. Nomina Principum eis adversantium ista fuerunt. Fridericus Imperator III. Albertus Marchio Brandenburgensis Princeps Elector, qui ut Burgravius Nürenbergensis morabatur in Anolsbach. Wilhelmus Dux Saxoniz Elector. Dietherus Archiepiscopus Princeps Elector. Joannes Archiepiscopus Trevirorum Princeps Elector. Georgius Episcopus Metensis. Joannes Episcopus Spirensis. Ludovicus Comes Palatinus Bavarizque Dux, Niger, Comes Veldenziz & Gemini Pontis. Carolus Marchio Badensis. Udalricus Comes de Wirtenberg. Emicho Comes de Liningen, & alij plures. Ludovicus igitur Dux Bavariz Dives adjutorio præfati Ducis Friderici Electoris in Amberg bellum fortiter gessit contra Marchionem Albertum & civitates Regni in superioribus terræ partibus circa Nürenbergam, & mirantibus cunctis ubique vicit, ubique feliciter triumphavit, hostes suos penè omnes miserabili calamitate affecit.

Schauenburg à Palatino obsidetur & capitur.

Contra Palatinum & Bavariz Ducem xviii. Principes inimici fiunt.

Ludovicus Bavariz Dux Marchionem & Civitates Regni persequitur.

Interea Fridericus Comes Palatinus habens secum Ludovicum Landgravium Hassiz cum multis armatis mercede conductum, Rheno flumine transmissio Petersheim oppidum Ecclesiz Moguntinæ haud procul à Wormatia distans obsedit. Erant tunc in ipso oppido Viri & plures, & fortissimi ad ejus defensionem ab Archiepiscopo destinati, Joannes vide-

Petersheim
à Friderico
Comite Pa-
latino ca-
pitur die S.
Udalrici.

licet Comes in Nassau, Wilhelmus Comes in Wertheim, Otho Comes in Hennenberg, Philippus Comes de Liningen, Henricus Comes in Runckel, & nobiles multi, quorum nomina ignoramus. Aderant & Ringaugienses incolæ vinitores in magno numero ad custodiam loci & pugnam ab Archiepiscopo deputati. Comes autem Palatinus cum suis fortiter impugnavit oppidum, quod & cepit tandem non paucis adversariorum occisis, pluribus autem captis. Reperit in oppido quingentos equos sellatos & prædam non modicam, quæ omnia fecit asportari in villam proximam Westhofen, & inter milites suos, ut fieri solet, distribuit. Capti fuerunt supra dicti Comites quinque, nobiles quoque & ignobiles numero 613. qui se pecuniâ redimere coacti fuerunt, pauci fugâ lapsi evaserunt.

Inter Die-
therum
Archiepisc.
& Palati-
num Con-
cordia fa-
cta est.

His peractis cum Fridericus Comes Palatinus contra Dietherum Archiepiscopum ulterius disponderet procedere, Wilhelmus Hassiæ Landgravius, & quidam alij, de concordia cœperunt inter eos habere tractatum. Igitur pax inter eos reformata est, his Conditionibus salvis. Comes Palatinus pro impensis quas fecit 30. millia florenorum, habebit in pignus castella Schauenburg, Dissenheim, & Hentschuchsheim cum villis & omnibus proventibus eorum, quorum tamen omnium redemptio prædictâ summâ pecuniarum in arbitrio stabit uniuscujusque Archiepiscopi pro tempore existentis. Ringaugienses etiam vinicolæ novem millia florenorum dabunt ipsi Comiti Palatino, pro quibusdam rebus & proventibus seu jurisdictionibus, quas apud villam Lorch jure seu gladio acquisierat. Ab hac autem Concordia seclusi fuerunt Ludovicus Dux Niger, Comites de Liningen, Marchiones ambo & cœteri omnes, qui cum eis senserunt superius nominati. Comes autem Palatinus contra Ducem Ludovicum Nigrum duplicem irascendi causam mentis gerebat; quarum una erat, quod primam concordiam apud Zabernam prius factam & juratam non servavit: altera verò, quod specialiter conjuraverat cum Diethero Archiepiscopo Moguntino & Comitibus de Liningen contra ipsum, quod promiserat antea se nunquam facturum. Insuper contractis copijs regale oppidum Ingelheim occupaverunt, incenderunt, muros dejecerunt, ac funditus destruxerunt. Oppidanis autem in aulam Caroli Magni Cæsaris, quæ & castrum est amplum, & Canonorum Regulæ S. Augustini Cœnobium fugientibus, mox ab hostibus fuerunt obsessi. Interea Palatinus magno cum exercitu nuntiatur venturus, quod illi audientes soluta obsidione recesserunt. Post quorum recessum Palatinus cum exercitu suo venit propè Moguntiam, & pauculas ædes Canonorum apud S. Victorem, S. Albanum & S. Crucem in campis primo impetu subvertit; quod factum aliquos terruit, & ut pecuniâ se præservarent ab incendio imminente, concitavit. Datis enim Palatino Comiti quatuor millibus florenorum Clerus Moguntinus domos, ædes, agros, frumenta & bona sua, ne perirent incendio, providè liberavit. Post hæc Petersheim quod pertinebat ad Archiepiscopum, ut diximus, obsedit & cepit. Concordiâ autem cum Archiepiscopo factâ Palatinus Comes exercitum duxit contra Ludovicum Ducem Nigrum, & eum in oppido suo Meisenheim, quod milliaribus à Spanheim vix distat duobus, fortiter obsedit. Cernens verò Ludovicus, quod multitudini hostium non posset resistere, maximè cum Archiepiscopus jam defecisset ab eo, pacem petijt & impetravit. Fit ite-
rum

Comes Pa-
latinus
contra Lu-
dovicum
prævaluit.

Ingelheim
à Duce Lu-
dovico Ni-
gro incen-
ditur & de-
struitur.

rum concordia, & his conditionibus firmatur. Dux Ludovicus mediam partem quingentorum florenorum, quos annuè cedentes habet in telonio Bacharacensi, Palatino jam remittet, ac deinceps perpetuò non repetat vel ipse, vel hæres in æternum. Aliam verò medietatem à Palatinis Comitibus in feudum (cui nunquam renuntiari possit) suscipere sit jure perpetuo astrictus. Castrum quoque Scharffenberg sine contradictione in manus Palatini resignabit. Ab ea Concordia Comites de Liningen fuerunt seclusi unà cum cæteris inimicis Palatinatûs supranominatis. His peractis Comes Palatinus animo fervens in Comites de Liningen duxit exercitum, & in primis Castrum Hasloch obsedit, cepit, incendit, funditusque devastavit. Plures ibi subditorum invenit captivos, quibus liberatis non modicam deportari prædam præcepit. Inde movens Mynfeld Castellum eorundem Comitum obsedit, cepit, spoliavit, & igne submisso terræ coæquavit. Hæc & plura his similia gessit Fridericus Comes Palatinus anno prænotato, quorum reliqua in annos præservantur sequentes, ut suo ordine dicemus & loco.

Comes Palatinus devastavit terram Comitum de Liningen.

Anno item prænotato, 8. die mensis Maij, horâ 1. minuto 36. post meridiem, natus est Fridericus Marchio Brandenburgensis patre Alberto, & duxit postea uxorem filiam Regis Poloniæ, de qua genuit Casimirum, Georgium, Albertum Ordinis Theutonicorum in Prussia, Joannem, Fridericum Herbipolensis Ecclesiæ Præpositum, & alios filios & filias, quorum nomina ignoramus. Ipse autem Fridericus senior hodie vivens adhuc ætatis annum agit 54. sed uxor ejus anno abhinc uno mortua est.

Fridericus Brandenburg. Marchio nascitur.

Anno etiam præsignato cum Nicolaus de Cusâ Episcopus Brixinensis in Bavaria & SS. Romanæ Ecclesiæ tituli S. Petri ad Vincula Presbyter Cardinalis jura memoratæ Ecclesiæ Brixinensis acrius tueretur, à Sigismundo Archiduce Austriæ capitur, & honestæ custodiæ mancipatur. Unde Pontifex Maximus Pius II. indignatione commotus contra Sigismundum, eum excommunicavit, & terram ejus Ecclesiastico Interdicto supposuit. Cardinalis autem fugâ tandem lapsus Romam pervenit, & Papam gravius contra Ducem incitavit. Factum est ergo ad ipsius Cardinalis instantiam, ut Papa in Ducem multiplicaret Censuras, & quantum in ipso erat, neminem exterorum per ejus terram, id est, Comitatum Tirolis impunè transire permittebat. Cujus rei occasione pauperes terræ dicti Comitatus graviter affligebantur. Habebat eo tempore Dux Sigismundus à secretis Doctorem quendam in Jure peritissimum, nomine Gregorium Heimburgum patriâ Francum Orientalem. Is cum esset latinè simul & theutonicè omnium suo tempore facundissimus, multa dixit, scripsit & fecit pro eo. Appellationem à sententia Summi Pontificis ad futurum Concilium pro Sigismundo conscripsit admirabilem, & pro ejus absolutione petenda Romam in persona propria perrexerat. Sed Pontifex Ducem absolvere non voluit, nisi prius Cardinali satisfaceret pro contumelia, quam intulerat. Postremò tamen Dux humiliatus veniam & absolutionem à Papa impetravit.

Nicolaus Cusa à Sigismundo Duce Austriæ capitur.

Gregorius Heimburger pro Duce Sigismundo plura fecit.

Eodem anno Mahumetes Turcorum Imperator Thomam Paleologum Constantini ultimi Græcorum Imperatoris filium, qui regnabat in Peloponeso, fugavit, Demetrium ejus fratrem captivum abduxit, & Regnum eorum totum occupavit, multis Christianorum millibus occisis, maxime

Mahumetes Turcorum Princeps Peloponnesum & Pontum capit.

maximè Clericis & Monachis. Deinde contra Regem Trapezuntij ducens exercitum, prælio commiſſo eum cepit & interfecit, & Pontum obtinuit, ſicque totam Græciam ſibi ſubjugavit.

Wolffram-
mus Abbas
huius Mo-
naſterij
Hirſau-
gienſis mo-
ritur.

Anno prænotato Wolfframmus Abbas huius Monaſterij Hirſaugienſis jam ſenio gravatus & morbo, lecto decubuit, & tandem 20. die menſis Auguſti moriens ad Dominum migravit, anno ætatis ſuæ LXV. Regiminis autem xxxi. menſe nono, die 8. vir bona memoria dignus, qui bene & laudabiliter præfuit, & Monaſterio plura bona fecit: Reformationem Bursfeldenſium primus introduxit, & laudabiliter continuavit, quod omnium bonorum operum ejus maximum fuit. Domum Abbatialem circa portam & multa ædificia in Monaſterio & extra conſtruxit; Capellam S. Nicolai pervetuftam in majori Baſilica depoſuit, & quatuor altaria repoſuit.

Sancti Bru-
nonis Ab-
batis ſepul-
chrum
odorem
fundit cœle-
ſtem.

Mortuo autem Wolfframmo Meiſer jam dicto Abbate, cùm ante altare SS. Virginum pararetur ſepulchrum, in eo loco, ubi à latere corpus jacebat humatum Brunonis ex Comitibus de Wirtenberg quondam, Monachi & Abbatis Hirſaugiani, qui obiit anno Chriſtianorum MCXX. ut longè ſupra diximus, contigit propter loci anguſtiam tumulum ipſius Brunonis ab una parte paululum aperiri, ſubito per foramen exiguum ſepulchri viri ſancti tanta fragrantia cœleſtis odoris prorumpit, ut omnes qui erant in Eccleſia, verteret in ſtuporem. Fratres curioſitate ducti, ac ſcire cupientes, unde odor tam rarus procederet, Brunonis tumulum latius aperiunt & corpus integrum cum ſuis indumentis, ut videbatur, invenerunt. Aperto autem ſepulchro mox ad æris tactum corpus in cinerem reſolvitur, ſed odor ille ſuaviſſimus multò magis ampliatur. Interea cùm hæc fierent, ordinatione Divinâ contigit hominem quendam pauperem, claudum & cæcum aſſeſſe in Eccleſia, qui ubi tantam inſoliti odoris fragrantiam naribus hauſit, unde proveniret, ductorem ſuum interrogavit. Audiens verò geſtæ rei ordinem dixit: *Verè ſamulus Dei magnus fuit homo iſte.* Ductus igitur propè ſepulchrum S. Brunonis, genua flexit in terram, & cum lachrymis oravit ad Dominum, cum ſumma fiducia dicens: *Domine Deus qui tibi fideliter ſervientes copioſe in cælo & in terra remuneras, rogo te ob honorem huius ſancti ſamuli tui, cujus ſacrum Corpus tanta fragrantia fundit odorem, miſerere mei pauperrimi cæci & claudi, & aperi oculos meos, ut videam & enarrem mirabilia tua.*

Oratio cæci
ad ſepul-
chrum S.
Brunonis.

Cæcus &
Claudus
iſte ad ſepul-
chrum
S. Brunonis
curatus eſt.

Hæc poſteaquam tota mentis devotione ad tumulum D. Brunonis apertum cum lachrymis peroraſſet, viſum ſimul & greſſum Dei miſeratione & meritis S. Brunonis recepit, mirantibus qui aderant cunctis. Et publicatum eſt miraculum iſtud per totam Regionem, & omnes qui audiebant, mirabantur Deum laudantes. Conſilio autem inter ſe habito Fratres, Oſſa Divi Brunonis intacta relinquentes denuo ſepulchrum clauſerunt, & Wolfframmi corpus ad latus ejus cum timore ſepelierunt.

Post cujus mortem Abbatia Hirſaugienſis vacavit diebus 24.

in quibus abſentium Fratrum in Prioratibus præſtolabatur adventus.

De

De Bernardo hujus Monasterij Hirsaugienfis

Abbate XXXIX. qui præfuit annis xxii. & aliquot diebus, variisque gestis illius temporis.

Nno Dominicæ Nativitatis memorato MCCCCLX. Indictione Romanorum viii. die mensis Septembris xiv. Prior & Conventus hujus Monasterij Hirsaugienfis, posteaquam Abbatia vacasset Rectore xxiv. diebus, convenerunt in unum ad locum Capitularem, & invocatâ gratiâ Spiritus Sancti præmissisque orationibus consuetis, in Abbatem concorditer elegerunt Bernardum ex suis Conventualem, qui per Joannem Episcopum Spirensen confirmatus juxta morem, & ordinatus, præfuit annis xxii. & paucis diebus, in quibus multa bona fecit Monasterio, quemadmodum in sequentibus per ordinem enarrabimus.

. Fuit enim vir moribus & conversatione valde notabilis: amator & conservator Monasticæ Disciplinæ constantissimus, utpote qui Regularem observantiam Bursfeldensium in se & in subditis suis vigilantissimè custodivit. Erat naturâ homo mitis, mansuetus, affabilis, justus & rectus; bonis & Deum timentibus per humilitatem socius, superbis & cervicosis Monachis corrector & judex severus: in Deum fuit singulari cultu devotus, & in orationibus convenientibus horis quasi continuus. Ingenio promptus, consilio cautus, actione fuit præcipuus. In pauperes misericors exiit, & egenis tempore famis pecuniâ & frumento largissimè subvenit. Propterea benedixit eum Dominus Deus in miserationibus suis, quia Monasterium, quod ære gravatum alieno reperit, in paucis annis liberum & absolutum à cunctis debitis restituit.

Monachorum & Monialium reformator fuit devotissimus, & plura Cœnobia non solum nostri Ordinis, sed etiam aliarum Religionum, suo vel labore, vel consilio ad Regularis observantiæ integritatem revocavit. Monasterium namque S. Benedicti in Alpersbach nostri Ordinis Constantiensis Diocesis per ipsum reformatum, unioni Bursfeldensium incorporatum est. Limburgense ipsius consilio & auxilio per Monachos S. Jacobi Moguntinos reformatum est, quod nunc pro dolor videmus exustum. Cœnobium quoque Monialium S. Laurentij nostri Ordinis ipse primus reformavit. In Sebach Spirensis Diocesis non procul à Limburg. cum Dei adjutorio similiter Abbatiam nostri Ordinis in Lorch ipse primus reformavit. In oppido Wile Cœnobium Fratrum Eremitarum S. Augustini reformavit. Moniales quoque in Urspring, in Pfälligen similiter. Octavum Reformationis suæ Monasterium fuit sororum in Altburg Beguttarum, quibus auctoritate Apostolica expulsis propter earum vitæ impuritatem, sorores de tertia Regula S. Dominici nuncupatas, bonæ conversationis & reformationis in locum reposuit; quarum imitatrices hodie ipsum locum inhabitantes, bonæ & irreprehensibilis vitæ introductam observantiam laudabiliter custodiunt: & de laboribus manuum suarum sine cujuspiam hominis injuria vivunt. Contra hanc reformationem in Altburg Beghardi fratres, qui per diversas cellulas in nemore Hir-

K k k

saugiano

Bernardus
Abbas
xxxix an-
nis 22. præ-
fuit.

Conversa-
tio Abbat
Bernardi.

Bernardus
Abbas Hir-
saugienfis
octo Cœ-
nobia re-
formavit.

Beghardi
restitunt.

ſaugiano morabantur, ſe contumaciter oppoſuerunt; dolentes ſibi ſimiles improbae converſationis ſorores de latibulo iniquitatis expulſas. Unde contra Bernardum religioſiſſimum Patrem plures machinationes inſidioſas ſtruxerunt, ſed nihil prævaluerunt: quin potius foveam inciderunt quam fecerant, & in laqueo, quem inſidioſè abſconderant proximo ſuo Abbati, comprehenſus eſt pes eorum.

Patria Bernardi Abbatis & parentes in oppido Gernſpach.

Bernardus iſte Abbas Patriâ fuit Marchionita ex oppido Gernſpach in Marchionatu Badenſi oriundus, & honeſtis parentibus licet humilibus ortus. Qui poſt prima litterarum rudimenta in prioratu Hirſaugienſi Richenbach Monachus factus eſt, & vitam laudabiliter continuavit, quam Regulæ S. P. N. Benediſti credidit eſſe conformem. Verùm poſteaquam Wolſframms Abbas Regularem obſervantiam ad Hirſaugiam introduxit, Bernardus Monachus Richenbach deſeruit, & amore Diſciplinæ Regularis ad Hirſaugiam venit: ubi à Wolſframmo Abbate charitative ſuſceptus, & congregationi Reformatorum adſcriptus in omni humilitate converſationem ſuam inſtituit, & ſeruentem continuavit. Ordinatus deinde Abbas prioris vitæ puritatem non remiſit, ſed augmentavit; præbens ſe Monachis ſuis omni tempore non ſolum verbo, ſed multò magis exemplo ſanctiſſimæ Converſationis dignum & imitabilem coram Deo & hominibus paſtorem. Numerum Deo ſervientium Fratrum brevi tempore notabiliter auxit; ſuper quibus ut rectè incederent, ſummi Paſtoris amore ſtudioſiſſimè vigilavit. In innocentia cordis ſui gregem Dominicum ſibi commiſſum ſollicitè pavit verbo, pavit exemplo; & ne in itinere ſanctæ converſationis trium ſubſtantialium votorum errarent, pavit alimento.

Bernardus Abbas Cœnobium melioravit in 18780. florenſis

Tempore introitus ſui ad Abbatiam invenit Monasterium ære alieno gravatum in 12000. florenorum, & cuncta penè ruinoſa ædificia: & quia vir erat timens Deum, benedixit ei Dominus, ut qui ſpiritualia Chriſto Salvatori auxit obſequia, in temporalibus nunquam deficeret. Unde miſericordiâ adiutus præmiſſâ florenorum 12000. tempore ſui regiminis integrè ſolvit, & in ſtructuris Monasterij, ornatu Eccleſiæ, cœmendisque proventibus annuis plus quàm 6000. florenorum expoſuit, ita quod ſumma pecuniarum omnium, quibus Monasterium hoc Hirſaugienſe ad pinguiorem reduxit fortunam tempore ſui regiminis, facit florenorum 18780. quemadmodum in ſequentibus ſuo ordine dicemus. Unde meritò poſteritas Hirſaugienſium omnis Bernardum Abbatem ut fundatorem ſuum alterum recognoscens æterna habebit in memoria, qui Monasterium reædificans & ornans à debitis omnino fecit liberum, quod plus quam ducentis annis ſemper ære alieno fuerat gravatum.

MCCCC LXI.

Uniotrium Obſervantiarum Ord. noſtri faciendæ Epifcopo Eichſtattenſi à Papa committitur.

Anno Bernardi Abbatis primo, Indictione Romanorum ix. Pius Papa II. per Apoſtolica ſcripta mandavit Epifcopo Eichſtattenſi, ut coaſumptis aliquibus viris Religioſis, & in monaſticis Diſciplinis exercitatis, ad ſe vocaret nobiliores trium Ordinis noſtri Obſervantiarum Patres Abbates, Mellicenſium, Caſtellenſium & Bursfeldenſium, habitoque cum eis neceſſario tractatu, tres ipſas Obſervantias in unitatem reduceret; & ſi qui intervenirent defectus, Apoſtolica authoritate ſuppleret. Convenientibus autem ad Commiſſarium Apoſtolicum prædictum Epifcopum vocatis Abbatibus

Abbatibus certis, plures inter se habuere tractatus; sed tantam diversitatem rituum, consuetudinum, morum, & constitutionum trium Observantiarum in unitatem reducere nullatenus potuerunt. Bursfeldenses enim, quorum strictior observantia est Regulæ S. Benedicti magis conformis, ad laxiora Mellicensium & Castellensium noluerunt retrocedere: & Mellicenses cum Castellensibus, quorū reformatio fuit laxior & Regulæ minus consentanea, observantiam Bursfeldensium, ut duram refutarunt.

Ex eo tempore plures deinceps Patrum factæ sunt conventiones in diversis locis non sine magnis expensis & fatigationibus, sed inter eos fieri nunquam potuit uniformitas, usque in præsentem diem. Nostis etiam temporibus Bertholdus ex Comitibus de Hennenberg Archiepiscopus Moguntinus plures inter eos sæpe habuit pro eodem negotio tractatus, quibus & ipse frequenter interfuit, sed intentionem suam in effectum deducere non potuit. Manent ergo tres Observantiæ Ordinis nostri memoratæ procul ab invicem differentes: quarum duæ, Mellicensis & Castellensis quotidie deficiunt: tertia autem Bursfeldensis de die crescit in diem, proficit & ampliatur.

Eodem anno Dietherus de Isenburg Archiepiscopus Moguntinus anno Pontificatus sui tertio per sententiam Pij Papæ II. ab Archiepiscopatu deponitur, & Adolphus de Nassau jubente Papa in Archiepiscopum sublimatur, & præfuit annis XIV. post cujus obitum Dietherus iterum Archiepiscopus factus præfuit annis VII. Interea verò quòd Adolphus præfuit Ecclesiæ Moguntinæ, Dietherus pro sustentatione sua possedit oppida & Castella in Hoeft & Steinheim cum omnibus proventibus eorum, quæ sunt duo meliora Ecclesiæ Moguntinæ commoda sive clenodia. Causæ depositionis Dietheri subiectæ ferebantur.

Prima causa depositionis fuit: *Quod mandatis Summi Pontificis inobediens & rebellis extitit, annatamque Sedi Apostolica non persolvit 24000. florenorum, quos Romano Pontifici dare quilibet Ecclesiæ Moguntinæ novellus Archiepiscopus confirmandus introducta consuetudine cogitur.*

Secunda verò causa fuit: *Quod infra sibi tempus constitutum in confirmatione Apostolica neque Sacerdotium assumpsit, nec se ordinari Archiepiscopum fecit.*

Tertia depositionis ejus causa fuit: *Quod Nuntios & Legatos Sedis Apostolicæ cum reverentia non suscepit, honorem eis debitum non impendit; sed eorum litteris, mandatis, commissionibus & factis contrarius, rebellis & inobediens fuit.*

Quarta causa fuit: *Quod Friderico Palatino Comiti adhaesit, quem Apostolica Sedes illo tempore ad informationem, & instantiam quorundam Principum Regni Germanici ut rebellem & inobedientem condemnarat.*

Ex hac depositione Dietheri Ecclesiæ Moguntina damna incurrit multa. Dietherus enim vociferans & clamitans injuriam sibi factam à Papa, Friderici Comitis Palatini auxilium contra Adolphum invocavit. Cujus adjutorio Dietherus IX. oppida Ecclesiæ Moguntinæ in sua obedientia retinuit, cætera verò ad Adolphum ejus adversarium subito defecerunt.

Verum quia Dietherus pecuniâ recompensare Palatini labores simul & expensas in his motibus factas minimè potuit, alienare bona Ecclesiæ compulsus fuit. Igitur subscripta Ecclesiæ Moguntinæ Castella & oppida, Starckberg, Heppenheim, Bensheim, Morlebach, omnemque Stratam

K k k 2

Montensem

Trium observantiarum unio fieri non potuit.

Dietherus Archiepiscopus Moguntinus deponitur.

Causa depositionis. Prima.

Secunda.

Tertia.

Quarta.

Fridericus Palatinus Comes adhaesit Diethero.

Montana
Strata im-
pignoratur
Palatino
pro centum
millibus
florenorū.

Die Berg-
ſtraſſe.

Ludovicus
Dux Niger
adhæſit
Adolpho
pro Span-
heim.

Marchio de
Baden.

Comes de
Wirten-
berg.

Dux Saxo-
num Wil-
helmus.

Comes Kō-
nigſtein.

Dietherus
& Comes
Palatinus
excommu-
nicantur à
Papa.

Montenſem cum univerſis proventibus ſuis ei pro centum millibus flore-
norum in poſſeſſionem tradidit: quorum tamen omnium pro eadem
ſumma Jus redemptionis Eccleſiæ Moguntinæ reſervavit. Terra eſt mo-
dica, Strata Montenſis, inter Heidelberg & Dietburg oppida conſtituta,
habens oppida, caſtra & villas non parvæ utilitatis, quam Siſridus quon-
dam Archiepiſcopus Moguntinus de Monasterio Lauriſſenſi, tunc noſtri
Ordinis, quomodo uſurpaverit, & ſuæ incorporaverit Eccleſiæ, longè ſu-
pra diximus anno Dominicæ Nativitatis MCCXXXII. Manet autem ſub
dictione Comitis Palatini terra memorata uſque in præſentem diem.

Adolphus autem contra potentiam Comitis Palatini Diethero aſſi-
ſtens, auxilium Ludovici Ducis Nigri, qui morabatur in Meyenheim
oppidulo, invocavit, assignans ei pro ſtipendio, quidquid habuit Mo-
guntina Eccleſia in Comitatu & diſtrictu Spanheimenſi, Bickelnheim,
videlicet, caſtrum & villam, Sobenheim oppidum, Montzega oppidum
Nusbaum villam, Ulmenam oppidum, & villas plures alias in circuitu,
cum omnibus proventibus & utilitatibus earum, ſub certa pecuniarum
ſumma, redemptione ſalvâ. Quæ omnia Fridericus Comes Palatinus
ſæpeditus jure belli non diu poſtea ſuo imperio ſubjecit.

Carolo autem Marchioni Badenſi Adolphus Archiepiſcopus pro ſti-
pendio contulit in pignus quædam villas, videlicet Algesheim, Gævvike-
lenheim & nonnullas alias in circuitu cum omnibus proventibus & utili-
tatibus earundem.

Udalricum Comitem de Wirtemberg in auxilium contra Diethere-
rum Adolphus invocavit, & conduxit ſtipendio 20000. florenorum in
prompta pecunia. Erat autem Comes Udalricus homo bellicoſus &
audax ſimul & potens valde.

Wilhelmum quoque Ducem Saxoniz & Henricum Comitem de
Schvvarzenburg Thuringum ſibi Adolphus contra Dietherum & Frideri-
cum Comitem Palatinum fecit ſtipendiarios, assignans eis pro mercede
quædam in Eysfeldt dominia. Comitem verò de Regio lapide vulgariter
Königſtein, ſororis ſuæ maritum auxiliatorem habuit, cui pro ſtipendio
Comitatum Holffheim assignavit. Cernis in quantam injuriam nobilis
illa Moguntina devenerit Eccleſia, in cujus deſolationem duo Pontifices
acriter contendentes omnia pene deſtruxerunt.

Adhæſerunt Adolpho contra Dietherum & alij Principes & Comites
multi, Joannes videlicet Archiepiſcopus Trevirenſis, Georgius frater ejus
Episcopus Metenſis, Joannes Episcopus Spirenſis, Albertus Marchio
Brandenburgicus. Cum Diethero ſenſit Fridericus Comes Palatinus,
Henricus Landgravius Haſſiæ, Philippus Comes de Katzenelenbogen, Phi-
lippus & Joannes Comites de Iſenburg, Fratres ejus. Cives quoque Mo-
guntini cum Diethero contra Adolphum ſenſerunt.

In primis igitur poſtquam Romanus Pontifex Pius II. audivit, quod
Dietherus non curaret ejus ſententiam, ſed Archiepiſcopum ſe gereret
contra Adolphum, Excommunicationis ſententiam in eum fulminavit,
& in omnes, qui partes ejus ſequebantur. Fridericum quoque Comitem
Palatinum, propterea quod partes Dietheri defenderet, cum omnibus
ſibi adhærentibus excommunicavit & interdixit, & multiplicata ſunt mala
in terra his Principibus ſubjecta.

Die-

Dietherus autem in arce Moguntina existens, auxilio Palatini & aliorum sibi consentientium milite contracto plurimo descendit in Ringaugiam. & incolas ejus, homines quidem satis audaces, non dico temerarios, aut promissionibus, aut armis in suas partes compellere nitebatur. Audientes autem Ringaugij Comitum Palatini cum Diethero contra se adventum, confestim ad præsidia sua confluunt, & se venientibus non armis, sed latibulis opponunt. Verum propter nimiam æris inclementiam, exercitus Palatinus diu manere non potuit, alioquin Ringaugij necessario in sententiam Dietheri pervenissent. Solutâ igitur obsidione, quantocius Principes ad sua redierunt.

Posthæc rumor venit ad aures Dietheri sub nomine certæ promissionis, quod si descenderet ad Ringaugios, ad ejus ditionem transirent. Credidit homo hominibus, collectoque rursus exercitu in Ringaugiam cum potentia descendit, & rumorem promissionis falsum & mentitum invenit. Unde confusus, iratus & deceptus ad Moguntiam cum suis reversus est.

Comes autem Palatinus postquam semel in hostes sævire cepit, non potuit quiescere, sed tanquam unicus molossus, quem plures circumstant catelli latrantes, nunc in istum, nunc verò in illum copiarum suarum impetum vibravit & morsus. Et primò quidem, his, quæ diximus, per eum transactis, expeditionem movit contra Udalricum Comitem de Wirttemberg, & ejus terram incendio, præda & ferro, multiplici incurfione hostiliter devastavit.

Comes autem contracto exercitu 10000. pugnatorum. iv. Kalen. Julij contra Heilbronnæ Regni oppidum, quod erat sub defensione memorati Comitum Palatini, movit exercitum. Quod ubi cives intellexerunt loci, missâ legatione ad Comitem, ea quæ fuerunt pacis rogabant, & impetraverunt.

Interea Fridericus Comes Palatinus cum una exercitus parte contra Ludovicum Ducem cognomento Nigrum processit ut hostis, quippe sæpe deceptus, & oppidum Gaubikelenheim, in primis obsedit, cepit, murosque & terras in circuitu ejus solotenus dejecit; in quo clx. pedites captivavit. Duravit ista Principum & Episcoporum superscriptorum contentio per integrum annum, & non sine multorum damno, periculo & sanguine continuatur in sequentem.

Anno prænotato circa Dominicam quinquagesimæ, Nagoltha circa Monasterium istud Hirsaugianum resolutis nivibus in tantum creverat, quod nimius fluentium aquarum impetus amborum montium ima contingebat. Non est visa tanta aquarum inundatio propè Hirsaugiam in hominis memoria.

Eodem anno Ludovicus Rex Galliarum XI. ad instantiam & petitionem Pij Papæ II. abrogavit, extirpavit & delevit radicibus de regno suo & Delphinatu Viennensi usum, consuetudinem & nomen legis sive constitutionis in Concilio Basileensi quondam editæ, quam Sanctionem Pragmaticam vocaverunt, quæ auctoritati Sedis Apostolicæ non parum derogabat. Misit ergo Romam ad Pium Pontificem Oratores suos insignes, inter quos fuit Joannes Goffredi Atrebatensis S. R. E. Cardinalis, qui publico in Consistorio & obedientiam nomine prænominati Regis præstiterunt Pontifici, & memoratæ Sanctioni Pragmaticæ sub testimonio Regalium litterarum sine coactione renuntiaverunt. Litterarum Regalium acceperimus talem copiam.

K k k 3

Ludovicus

Iterum Dietherus frustra descendit ad Ringaugios.

Palatina expeditio contra Wirttemberg.

Comes Wirttemberg 10000. contra Palatinum misit.

Ludovicus Rex Galliarum Pragmaticam Sanctionem abrogat.

Copia litte-
rarum re-
gis Gallo-
rum ad
Pium Pa-
pam II.

Ludovicus Dei gratia Francorum Rex, tibi Sanctissimo & beatissimo Patri nostro Pio Papa II. obedientiam & plenos devotionis affectus. Deum solum scientes esse, cuius providentiâ bene consulitur rebus humanis, meliusque regna & urbes religione cingi atque defendi, quam armis & manibus. Te Vicarium Dei viventis ea veneratione prosequimur, ut sacra (praesertim in Ecclesiasticis rebus) monita tua veluti vocem Pastoris audire, illisque parere prompta mente velimus. Quapropter Beatissime Pater, etsi quadam constitutio in Regno nostro, quam Pragmaticam vocant, magno Pralatorum Conventu, magnâque temporis deliberatione conclusa fuerit, & jam callum obducens quietum propè fixeris statum: Tutamen his ad nos litteris, illam à Regno nostro auferri, explodi abrogarique flagitas. Nobis quoque dilectus & fidelis Consiliarius noster Joannes Episcopus Attrebatensis, quem cum potestate Legati de latere ad hoc nostrum Regnum misisti, commemora- vit ea, ad qua per ipsum tibi nomine nostro pollicenda, vorunda, & promittenda, Nos antequam Regnum suscipereamus, Religionis instinctu quodam deduxerat. Nos nostra promissa exequi (accedente moderatrice rerum Ecclesiasticarum Tua aucto- ritate) studemus ac volumus. Et id quidem tanto volumus animo propensiore, quanto nobis Regnum Francia florens, & bello vacuum tuetur Deus & protegit.

Rex Gallo-
rum obe-
dientiam
promittit
Summo
Pontifici.

Omnibus itaque victimis potiore obedientiam intelligentes, assensimus his, qua Tuo nomine nobis aperta sunt: ipsam scilicet Pragmaticam Sanctionem Tibi, tuaque Sedi esse infensam, utpote qua in seditione & schismatis tempore, atque per seditionem sectionisque à Sede tua figuram, nata sit, & qua dudum Tibi, à qua sacra leges oriuntur & manant, quantamlibet eripit auctoritatem, omne Jus, & omnem legem dissolvit. Inde enim exoritur, quod idem Consiliarius nomine Tua Sanctitatis adstruxit, ut dum per Pragmaticam ipsam summa in Ecclesia tua Sedis auctoritas minuitur, dum Pralatis in regno nostro quoddam licentia templum praestruitur, dum congruens unitas ad alia regna, & conformitas tolli videtur, abroganda sit ipsa Pragmatica, pellendâque à Regno nostro, quippe qua adversus sedem tuam omnem Ecclesiarum matrem ab inferioribus Pralatis lata sit, tanquam (ut scriptura loquitur) quomodo si elevetur virga contra, aut baculus, qui nique lignum est. Qua quidem Beatissime Pater, licet plerique docti homines confutare niterentur, atque diluere, multiâque nos dehortarentur abrogare Sanctionem ipsam. Te tamen Principem totius Ecclesia, Te Antistitem sacrorum, Te Dominum gregis Pastorem profitemur & scimus, Teque jubentem sequimur. Tibi & Beatissimi Petri Cathedra consentimus & jungimur. Itaque sicut mandasti, Pragmaticam ipsam à Regno nostro, nostrâque Viennensi Delphinatu, & omni ditione nostra, per praesentes pellimus, stirpiusque abrogamus, & quam, qualémve ante Pragmatica ipsius editionem Ecclesiarum, Beneficiorum, aliarumque rerum spiritualium dispo- sitionem, censuram, moderationem in regno nostro, ditioneque nostra Tui prede- ccessores, Martinus V. & Eugenius IV. Romani Pontifices habebant & exercebant, ealem, eandemque nostro adjutori Beatissimo Petro, Tibique successoribus reddimus, praestamus & restituimus cum summo imperio, cum iudicio libero, cum potestate non coarctata. Tu enim cum scias, quid auctoritate divinitus Tibi tradita possis, quas pro Regni nostri & Ecclesiarum in ea tranquillitate postulabimus, non negli- ges res necessarias, poterisque semper quod optimum fuerit iudicare. Uttere igitur deinceps in Regno nostro potestate tuâ ut voles, eamque exerce. Nam ut hominum memoriâ nulla contentione capite uno atque unâ mente ducuntur, sic tuis sacris Decretis Ecclesia Pralati in regno nostro & Delphinatu, consonantiam & obedi- entiam plenam refundent.

Docti ho-
mines mul-
ti Prag-
maticam San-
ctionem
defendant.

Utatur sua
potestate
Ponti ex,
jubet Rex.

Quod

Quod si forte obtineant aliqui aut reclamabunt, Nos in verbo regio pollicemur, ac Tua Beatitudini promittimus, exequi facere tua mandata omni appellationis aut oppositionis obstaculo prorsus excluso, eosque qui Tibi contumaces fuerint, pro tuo iussu comprimemus & refrenabimus. Datum Turonis sub magno sigillo nostro die xx. mensis Novembris, anno Domini MCCCCLXI. & Regni nostri primo.

Hac renuntiatione Pragmaticæ Sanctionis (quâ Galli soli contra Romani Pontificis auctoritatem utebantur) per Oratores Romæ facta, non solum verbo, sed etiam præmissarum testimonio litterarum, Jus suum Romana Ecclesia recepisse jam tunc in regno Gallorum videbatur antiquum, nisi & ipse Rex Ludovicus postea conversus in tyrannidem promissa negasset, & abrogata denuo usurpasset; ut enim docuit experientia rerum certissima testis, Gallorum Reges semel usurpatam Pragmaticam Sanctionem (quamvis abrogatam ut diximus) defendunt, servant & continuant in multis usque in præsentem diem. Unde Julius Papa II. hoc anno, quo hæc scribimus defunctus, Romæ in Concilio Lateranensi anno proximè ante mortem suam, in IV. Sessione, quibusdam viris doctissimis examinandam & damnandam commisit.

Gallorum reges soli Pragmaticam Sanctionem sequuntur.

Nos etiam ad notitiam posteritatis judicavimus conducere, si Pragmaticæ Sanctionis Principium, editionem & capita, his Chronicis nostris inseramus.

Igitur apud Basileam Germaniæ Civitatem Eugenij IV. Romani Pontificis assensu congregato Concilio, hi quibus Ecclesiasticarum rerum cribratio fuerat commissa, leges communi omnium sententia sanxerunt, quas Carolus Rex Gallorum VII. pater supradicti Ludovici XI. libenter complectens, mox in Regno suo praticari mandavit. Et inde Pragmaticæ Sanctionis nomen acceperunt, quarum ista sunt Capita.

Quando cepit, quid vel qualis sit Pragmatica Sanctio.

Primò. Romanus Pontifex quoque decennio Generalem synodum loco quo volet posthac congregato. Si negligens erit, potestas esto Patribus id designandi: convocati Concilij locum, nisi necessum erit, Pontifex non mutato.

Caput primum Pragmaticæ Sanctionis.

Secundò. Basileensis Concilij auctoritas & ipsius consistentia Decretorum perpetua esto, qua nemo unquam, nec ipse Romanus Pontifex tollere, infirmare aut transferre præsumito.

Caput II.

Tertiò. Romanus Pontifex majores Ecclesias, Metropoles scilicet & Episcopales, Collegiataſque, & eas quibus præficiuntur Abbates, & Ecclesiasticas dignitates, qua per Electionem sibi deligere Rectorem consueverunt, nemini reservato, præter eas qua Jure scripto, vel Romani Principatus causa sibi permittuntur. Huic decreto non contravenito. Si intercedat causa præter legem faciendi, id Apostolicis scriptis exprimito, idque dum ad Pontificatum quispiam adsumetur, se servaturum jurato.

Caput III.

Quartò. Ecclesia Pastore destituta, hi penes quos est eligendi potestas, die ac loco definito conveniunt, peccatorum suorum confessionem agunt, & Eucharistiam sumunt. Mox confidentes jurejurando præmisso, non negligenter, non dolose, non timide eum qui gerenda dignitati sit idoneus elegunt. Principibus fas non esto pro quopiam commendando molestis precibus, aut violenta comminatione premere aut cogere Electores.

Caput IV.

Quinò. Electionis formam & Electi merita Confirmatores Prælati inquirent. Scribæ & Notarij moderatum salarium accipiunt.

Caput V.

Sextò. Romanus Pontifex, quem sanctitatis normam præferre oportet, huius

Caput VI.

huic Sanctioni nequaquam derogato. Si contemnet, & inde ſcandalum exurgat, ad ſubſequens Univerſale Concilium deferatur.

Caput vii.

Septimò. Electiones eiſi pro Canonum auctoritate legitima eſſe videbuntur, ſi inde aut Eccleſia, aut Patria, vel Reſpublica turbari formidabitur, cum huiusmodi Electio ad Romanum Pontificem forè refertur, & ea diligenter examinata, nulla dici merebitur, aliteram Electionem his, quorum refert, indiciſo. Electum verò confirmari aut benedici ab alio, quàm ab eo, qui ſine medio electo ſuperior eſt, fas non eſto. Si in Pontificis curia præſens Electus erit, à Pontifice Benedictionem, ſi volet, accipito. Juramentum poſtea ſuo Pralato præſtato. Secus quiſ faciet, centum aureorum mulcta eum caſtigato.

Caput viii.

Octavò. Univerſali ſynodo eiſq; definitionibus & decretis, omnis Catholicus, etiam Romanus Pontifex eatenus obedito, quaſenus fides & ſchiſmatum exſcindenda ſeditio poſtulat.

Caput ix.

Nonò. Pragmatica Sanctionis Caput eſt de auctoritate Concilij. Qua ſynodus Sancto Spiritu auctore vocata concedit, eam ſicuti Conſtantiana Concionis Patres definière, à Chriſto Deo auctoritatem protinus obtinere credito.

Caput x.

Decimò. Eccleſijs Dei eos Sacerdotes & Patres præſcicto, qui doctrinâ ſint & vitâ illuſtres, ut creditum ſibi populum ſollicitè inſtituant, & Deo obedientem, gratumque reddant.

Caput xi.

Undecimò. Expectativis præterea gratijs, unde plurima oriri mala conſtat, locum eſſe non ſinito.

Caput xii.

Duodecimò. Beneficia (vivo eorum Rectore) nemini reſervato. Cum autem adminiſtratore vacabunt, eorum quibus conferre oportebit, mores & merita, graduati ne ſint, an ſecus, cognoviſſo.

Caput xiii.

Decimo tertio. Decretum de Theologo per quâſque Metropoles præbendando, ad Episcopales quoque Eccleſias extendito, ut in illis præbenda Theologo conſeratur, qui in aliqua Generali Academia decennem litteris operam navavit. Beneficio donatus Verbum Dei prædicato, & per quâſque hebdomadas ſemet atque iterum ſacras Litteras audire volentes, explanato. Negligenti quotidiana ſtipendia ſubtrahito.

Caput xiv.

Decimo quarto. Porro de his, qui gradu alicujus diſciplina perfecti ſunt, hunc ordinem obſervato. Primum poſt hanc Sanctionem vacuum poſſeſſore beneficii, Doctori, vel Licentiato, vel Baſcalaurio conſerto. Duo deinceps, que Rectore carebunt, bene merentibus Clericis concedito. Quod his duobus ſucceſſivum erit, illud graduatus obtineto.

Caput xv.

Decimo quinto. Igitur Scholaſtici gradu inſignes ſua nomina Beneficiorum Collatoribus, dum quadrageſima agitur, ſcripta quotannis tradunt. Beneficiorum præter Decretum collatio facta, inanis eſto.

Caput xvi.

Decimo ſexto. E locis, qui ab urbe quatuor dierum itinere diſtant, in Juſ vocandi Romam, niſi in majoribus cauſis, Juſ non eſto.

Caput xvii.

Decimo ſeptimò. Qui damno aut injuriâ gravabitur, cum qui proximus eſt ſuperior, appellato. Si tale eſt damnum, quod per ejus ſententiam reſtitui poteſt; alioquin ſi ad Romanam Eccleſiam iudex per exemptionem pertinebit, cauſam definiendam ad eum, qui ejusdem regionis eſt, iudicem (ſi metus abeſt) Pontifex committito.

Caput xviii.

Decimo octavò. A gravamine aut interlocutione Judicis, ſecundo non provocato, cum qui fruſtra & inaniter ante latam ſententiam appellat, quindecim florenſis, præter ceteras litis impenſas mulctato.

Decimo

Decimo nonò. Triennem alicujus Beneficij & quietum possessorem non turbato, nisi hostilitate, metu, vel gravi impedimento tardatus eris, ne per id triennium impetere potueris possidentem. Caput xxi.

Vigesimò. Cardinales viginti quatuor tantum Divina & humana scientia eruditos, annorum triginta, boni nominis ac generis legitimi, qui Reipublica Christiana consulere possint, Pontifex de suorum Fratrum consilio præsicit. Caput xx.

Vigesimo primò. De dignitatibus & beneficij Ecclesiasticis quibusvis collatis aut conferendis, nihil prorsus, sed neque Annatas, neque fructuum primitias, neque ut vulgo dicitur Deportum, Pontifex exigit. Notarijs & scribis mercedem, qui beneficium recipit, solvito. Hujus Decreti prævaricatori pœnam Simoniacis debitam infligit. Nihil præterea Juris aut tituli in beneficij contra hanc prohibitionem impetratis sibi acquisitum intelligat. Caput xxii.

Vigesimo secundò. Clerici qui Ecclesiarum & Divini cultus obsequijs deputantur, rem omnem divinam & Dei laudes, sanctè, distinctè & graviter celebrato. Ad JESU nomen caput reverenter demittunt. Decanos & reliquos per Ecclesias præfectos hujus statuti prævaricatores castigato. Caput xxiii.

Vigesimo tertio. Consuetudinem, quâ inductum est, cum qui in aliqua horarum Choro adfuerit, omnium distributionum participem esse, tollito, idque ad Decanos & Præpositos, qui suarum prætextu dignitatum rei Divina non adsumunt, extendito. Caput xxiiii.

Vigesimo quarto. Quos noveris, dum res Divina agitur, per Ecclesiam aut juxta illam deambulare, aut confabulari, totius diei quo hoc fecerint, distributionibus privato. Iterum verò in hoc ipso delinquentes, unius mensis stipendio multato. Caput xxv.

Vigesimo quinto. Tabulam, ubi designentur hi, qui definitis hebdomadibus sua officia exequi debent in Choro, appendito. Negligenti, totius diei stipem denegato. Caput xxvi.

Vigesimo sexto. Fidei symbolam non truncato, sed ad verbum absoluto deoanato. Camenas vulgi in Ecclesia canere Laicos prohibeto. Caput xxvii.

Vigesimo septimò. Rem Divinam (quam Missam appellamus) sine ministro nunquam celebrato. Dum eam facis, vocem exaltato, qua à circumstantibus exaudiri possit. Secus agentem corripito. Caput xxviii.

Vigesimo octavo. Canonicos qui se debitoribus obnoxios ita constituunt, ut si statuto die debito se non absolverint, interdicto rei Divina cohibentur, à stipendijs Ecclesie toto trimestri abstinento, nec quicquam inde quam diu Divinis abstinent, percipiunt. Caput xxix.

Vigesimo nonò. Solemnibus diebus dum major Missa fieri debet, capitulum non cogito, per integram alioquin hebdomadam transgressores quotidiana stipe privato. Caput xxx.

Trigesimò. Spectacula ludorum, comestiones, choreas, nundinationes, ludibria & larvatas personas incedere, ab Ecclesijs & sacris locis arceo. Contemptorem Clericam trimestri proventu abstinere jubeto, reliquos censura Ecclesiastica cohibeto. Caput xxxi.

Trigesimo primò. Clerico cujusvis status concubinam forvienti, à secunda hujus Sanctionis promulgatione non respicienti, beneficiorum suorum perceptionem menses tres interdicito, & eos fructus in Ecclesiarum, unde percipiuntur, utilitatem impendito. Hanc autem constitutionem in synodis & capitulis

capitulis promulgari quotannis imperato. Nec minus Laicos admoneto nullam præter legitimam uxorem turpi copulâ contingere.

Caput
xxxii.

Trigefimo ſecundo. Excommunicatos ante latam ſententiam & revera denuntiata, non vitato, niſitam notoria Excommunicatio erit, qua non valeat ignorari.

Caput
xxxiii.

Trigefimo tertio. Nulli omnino Genti, Communitati vel loco ſacris interdictis, niſi per ſemet, aut per privatos, aut officiales, id eſt, per ſuos magiſtratus culpam amiſerit. Iniquum ſiquidem eſt, ob uniufcuſque privati hominis delictum ſerire innocentes.

Caput ultimum.

Trigefimo quarto. Nullius litteris, quibus quempiam beneficio aut ſuo jure ſe abdiſſe narratur, niſi teſtibus aut fidei documento id factum eſſe conſtet, credito.

Finis eſt hîc jam Pragmaticæ Sanctionis Capitum, quam ut paulò diximus ante, Carolus Gallorum Rex VII. (auctoritate Concilij Baſilœnſis) in Parlamenti ſenatu promulgari mandavit, viii. die menſis Julij anno Dominicæ Nativitatis MCCCCXXXVIII. Indictione Romanorum I. Reliquæ nationes ad instantiam Romanorum Pontificum ea uſæ non ſunt; Gallia ſola pragmatizans in ea perſeverat in præſens.

MCCCC LXII.

Joannes
Trithemius
poſtea Abbas in Spanheim, hoc anno naſcitur.

Anno Bernardi Abbatis II. Indictione Romanorum x. die menſis Februarij prima, horâ undecimâ, minuto xxxiii. poſt meridiem in nocte, Ego Joannes Trithemius compiler hujus operis, Abbas poſtea in Spanheim, ac deinde apud ſanctum Jacobum in ſuburbanis Wirzburgenſium, Ordinis D. P. Benedicti, patre Joanne de Heidenberg, matre Eliſabeth de Longovico, in peccatis natus ſum, ſed in Chriſto regeneratus fonte baptiſmatis in villa Tritenheim Dioceſis Trevirorum juxta littus Moſellæ, tribus in deſcenſu à civitate Treverica milliaribus, anno Pij Papæ II. quarto, Regni autem Friderici Imperatoris XXII.

Udalricus
ſit Abbas in Spanheim annis v.

Eodem anno, Conrado Abbate Monasterij Spanheimenſis mortuo ac ſepulto, Udalricus de Zeiſckheim in Abbacia ſucceſſit, & præfuit annis v. diebus xxiii. & Monasterium prius ære nimis gravatum alieno, per inutile regimen ſuum debitis quotidie majoribus involvit: Cenus & proventus quotquot occultè potuit, vendidit, & pene omnia diſſipavit.

Adolphus cum Principibus ſuis devaſtat Palatinum.

Anno prænotato, poſteaquam inter Fridericum Comitem Palatinum Defenſorem Dietheri de Iſenburg, & Adolphum de Naſſavv cum adherentibus ei, longa concertatio duraveſſet, etiam feſſis aliquantulum partibus, amicorum conſilio per oratores Principum de pace fuit tractatum. Igitur convenientibus in unum, quibus conſultandi pro pace legatio fuerat commiſſa, ſub certis clauſulis atque capitulis negotium concordie in medium fuit propoſitum. Placuit ergo in communi omnibus pro eo, quod non haberent concludendi poteſtatem, ut ſinguli ſuis Principibus ſuper conditionibus pacis atque capitulis facerent relationem, & quidquid illis in communi placeret, in proximo conventu eorundem firmaretur. His actis diſceſſum eſt. Adolphus autem impatiens morarum, conventum pro concordia facienda exſpectare contempſit, ſed in exterminium Dietheri ſocium exercitum concitavit. Rumor quippe falſus exierat, cujus fuit credulitate deceptus, quia Palatinus, qui dicebatur eſſe in Bavaria, manſerat occultè in patria. Igitur Carolus Marchio Badenſis. Georgius Episcopus Metenſis. Fridericus & Udalricus Comes de Wirtemberg contracto

contracto milite adunaverunt exercitum 600. videlicet Equitum, & 6000. peditum, & terram Palatini Comitis (quem longè extra patriam credebant absentem) devastare cæperunt. Et in primis quidem Heidelberg oppidum obsidione cinxerunt; quod cum Comes intellexisset, viros secum armatos, quotquot videbantur necessarij, secum assumens, occultè nocturno tempore intravit oppidum, & paucissimis cognitus, custodias & defensores per muros & turres sufficienter collocavit. Videntes autem postridie obsessores, quod expugnare oppidum non possent, soluta obsidione inde recesserunt, expeditionem ulterius moventes. Deinde haud procul ab Heidelberg oppido residentia Comitis Palatini castra posuerunt, quibus locatis auxiliarij missi ab Adolpho 400. supervenerunt equites, peditumque 3000. paucisque diebus quieverunt. Ultimâ verò die mensis Junij anno præcedente mane in aurora, tres Principes Georgius Metensis Episcopus, Carolus Marchio Badensis, & Udalricus Comes de Wirtenberg cum multis alijs Comitibus atque Nobilibus peditatu in castris relicto, cum solo equitatu 1000. circiter virorum in agrum Heidelbergensem iter defleunt, & peditentim equitantes igne cuncta villagia & curtes Religiosorum devastare simul & incendere cæperunt. Fridericus autem Comes Palatinus per exploratores de hostium intentione mane certificatus, cum septingentis equitibus & peditatu multo, cum adhuc tenebræ essent, Heidelbergam exivit, & in proximo nemore, ubi hostes transituri fuerant, se abscondit. Supervenit à casu Dietherus de Isenburg cum 300. equitibus, & se Palatini copijs latenter conjunxit. Postquam ergo tres memorati Principes cum equitatu pertransissent, in nemore, haud procul à Seckenheim villa, Palatinum cum suis latitantem, & jam pervenissent inter angustias Rheni & Neccari, ubi nullus erat locus fugæ nisi retrorsum, surgunt de insidijs, qui latuerunt Palatinenses, & impetum facientes à tergo præcedentes invadunt, percutiunt, vulnerant & occidunt. Quò fugerent jam miseri ab hostibus & equis præclusi? Videntes ergo Principes jam sæpediti, quòd nullus esset evadendi locus, nisi ferro tantum relicto, tumultuario impetu conversi contra venientes dimicare cæperunt contra 4000. mille, & contra multos pauci: ceciderunt in eo prælio multi ex trium parte Principum, inter quos duo fuerunt nobilissimi Comites, alter de Helfenstein, alter verò de Salm. Capti autem fuerunt Georgius Episcopus Metensis, Carolus frater ejus Marchio Badensis, Udalricus Comes de Wirtenberg, & alij Comites nobiles & ignobiles ferme 500. Reliqui non occisi gladio per fugam salvati sunt. Captivi omnes in oppidum Heidelberg cum magno triumpho ducti fuerunt, & viaculis mancipati, sese tandem pecuniâ multâ redemerunt. Acta sunt hæc in Campo latissimo non procul à Landenburgo, ultimo Junij.

Georgius Metensis Episcopus Jacobi Marchionis de Baden quondam filius & Caroli frater Germanus, pro liberatione sua de captivitate Palatino Comiti Friderico 45000. florenorum dare compulsus fuit. Denique secum omni militia sua & tribus in Lotharingia castellis Bergard, sancti Theobaldi, & S. Crucis Palatino perpetuò scripsit obnoxium. Carolus Marchio Badensis pro sua liberatione Palatino promisit, scripsit & dedit centum millia florenorum, ut diximus. Verum quia tanta pecuniarum summa non erat in promptu ad manum, tali conditione suo triumphatori

L I I 2

satisfecit.

Heidelberg oppidum Comitis Palatini obsidione cingitur.

Tres Principes Palatinatum devastant.

Comes Palatinus latuit in nemore cum 4000.

Comes Palatinus obtinuit victoriam contra Principes.

Episcopus Metensis in 45000. florenorum multatus est.

Marchio Badensis in 100000. multatus fuit.

Comes
Wirtenber-
genſis mul-
tatur in
centum
millibus.

Episcopus
Spirensis
per Comitē
Palatinum
ad pacem
compelli-
tur.

Inter Mar-
chionem
Branden-
burgenſ. &
Ducem Ba-
variae con-
certatio.

Ludovicus
Dux Mar-
chionem
fugavit ab
obſidio-
ne Hei-
denheim.

fatisfecit. Quidquid in Comitatu Spanheimenſi habuit, Palatinatui ſub redemptioniſtitulo tradidit. Oppida quoque in Strata Montenſi, Beſeckheim, Bensheim, cum telonio & caſtello, ſimili ſub redemptionis jure aſſignavit. Inſuper omni redemptionis juri, quod ſe habere ſuper oppido Heidelſheim & Eppingen prætendebat, venationibus quoq; & piſcationibus inter Selz & Gemersheim in terra & Rheno, pro quibus antea lis & contentio fuerat, in perpetuum renuntiavit. Oppidum denique Pforzheim Palatinatui feudale conſtituit, & ſe cum omni poſteritate ſua & litteris & juramento neceſſarijs, in perpetuum eidem obnoxium fecit. Udalricus autem Comes de Wirtenberg pro centum florenorum millibus à Palatino fuit ſimiliter multatus. Quorum in promptu fuerunt ſoluta 40000. viginti autem millia florenorum Comiti memorato ab Adolpho de Naſſavv Moguntino Archiepiſcopo contra Dietherum ſuper ſtrata Montenſi aſſignata, idem Comes Palatino Comiti reſignavit. & ſic fuerunt ſoluta florenorum 60000. De reliquis verò 40000. Comes de Wirtenberg Comiti Palatino penſionem dabit annuam 2000. florenorum, quam neceſſarijs monimentis confirmavit. Marbach inſuper oppidum Palatino feudale conſtituit, & ſe cum omni militia ſua Palatinatui obnoxium ſcripſit. His factis Principes liberati fuerunt.

Principibus in captivitatem actis, ut dictum eſt, Fridericus Comes Palatinus contra Joannem Nix Episcopum Spirenſem traduxit exercitum, & imprimis oppidum Rottenburg cum caſtello annexo circumdedit obſidione, expugnavit & cepit. Poſtremò ad instantiam Capituli Eccleſiæ Spirenſis concordia ſub tali conditione facta eſt. Caſtellum cum oppido Rottenburg ſimiliter & Werſau perpetuò juris ſint Palatini. In nemore quoque Spirenſis Eccleſiæ dicto Luſhart omnis venatio ſoli cedat Palatino cunctis temporibus. His ita conſiſtis poſt miſerabilem Eccleſiæ Spirenſis deſolationem, poſt rapinas & incendia multa, pax reſormatur Eccleſiæ, non ſine incommodo ejus maximo.

Anno prænotato, Albertus Marchio de Brandenburg adſociatus civibus Regni mandante Friderico Imperatore III. iterum contra Ludovicum Bavariae Ducem cognomento Divitem, validum produxit exercitum, & ingreſſus terram ejus rapinâ & incendio cuncta deſtare cepit. Ludovicus autem valido Bohemorum & Bavarorum contracto exercitu Ulmenſium & Marchionitarum terras ingreditur, & omnia incendio & rapina demoliri & deſtruere conabatur. Nec erat qui potentiae roboris ejus poſſet reſiſtere: Navv villam opulentiſſimam cum alijs ſexaginta numero cepit, ſpoliavit & deſtruxit, quorum major pars ad dominium pertinebat civium oppidi Ulmenſis. Et hæc paululum ante quadrageſimam circa carnis-privium facta ſunt per eundem.

Poſtea eodem anno, xvi. die menſis Junij, Albertus Marchio Brandenburgſis, Udalricus Comes Wirtenbergenſis (necdum captus à Palatino) cum civibus Regni & multis nobilibus obſederunt Heidenheim oppidum Eichſtattenſis Dioceſis. Quod ubi Ludovico innotuit, cum exercitu venit, & eos ab obſidione fugavit, caſtra eorum obrinuit, atque nobilium plures cepit ac nonnullos occidit. Multam in caſtris Marchionis ſubſtantiam in auro, argento, armis, equis & curribus reperit, & oppidum liberavit. Marchio autem metu territus aſſugiens in Albeck proximum

munum castrum se recepit. Comes verò de Wirtemberg ad Marchionem. Badensem descendit, & cum eo ultima die mensis Junij à Palatino Comite, sicut dictum est, captus fuit. Dux posthac Ludovicus Marchione fugato Hengen castrum & oppidum simul obsidione firmissima circumdedit. Venit contra eum denuo Albertus Marchio cum exercitu suo, liberaturus inclusos in oppido cives, quos tamen liberare non potuit; nam Ludovicus & oppidum & castrum violenter obtinuit, & congressione facta multos de exercitu Alberti gladio prostravit.

Ludovicus
Dux oppi-
dum & ca-
strum
Hengen ob-
tinuit.

Eodem anno in mense Octobri, Adolphus de Nassavv, quem Pius Papa II. abrogato, sicut diximus, Diethero de Isenburg, Archiepiscopum instituerat Moguntinum, consilio suorum habito urbem capere Moguntinam cupiebat. Cives enim Moguntini partes Dietheri sequebantur. Ludovicus igitur Dux Bavarie cognomento Niger, qui morabatur in Meissenheim, Alvvicus Comes de Sulz, Eberhardus de Königstein, & quidam alij ex Nobilibus hujus Provinciae onus subeuntes, Olvvinum & Dudonem Cives Moguntinos traditores urbis in consilium admiserunt, quorum informatione res erat peragenda. Cumque tempus adesset negotio praestitutum in Vigilia SS. Apostolorum Simonis & Judae, memorati Comites unà cum Duce Ludovico, Ringaugiensibus quoque, & armato milite non minus plurimo in profunda nocte, cum silentium jam quietum tenebant omnia, cum scalis & machinis ad fossatum civitatis in eo pervenerunt loco, ubi propter difficilem aditum custodibus non videbatur opus, & falce facto tramite per vepres & dumeta muros aggrediuntur, scalasque applicantes viribus totis parabant ascensum. Interea dum scalas apponerent muris, vidit quispiam muro insidentem, eminentemque noctuam, quae sedens uno fixa in loco super murum jam extendit, jamque depresso vocem. Cumque hoc in longam faceret horam, territi fuere cernentes, propterea quod latere fortem super muros arbitrarentur custodiam; nam propter tenebrarum horrorem clarè quid esset, discernere non poterant. Propè jam erat, si paulò diutius durasset spectaculum, ut scalis à muro depositis infecto negotio retrocessissent metu perculsi. Cum ecce subito bestia devolans metu liberavit fermè desperatos. Jam deinceps facti alacriores per scalas conscenderunt erectas, atque successivè silentèrque introgressi traditorum auxilio custodias occupant, proximamque urbis portam, quae Gavij porta nominatur, applicatis machinis infringunt, & aperiunt, per quam totum exercitum foris praestolantem intromittunt. Expergefatti cives tam ex clamore vigilum insolito, quam ex fragore portarum & hostium strepitu, correptis armistumultuariè, quid agerent, non satis scire potuerunt. Primo itaque impetu in paucos hostes irruerunt pugnaturi, sed fracta urbis porta mox equites, peditesque hostiles ingressi civitatem, suis audaciam & vires contra miseros addiderunt. Coadunati tandem cives fortiter contra hostes pugnaverunt, & cum eos bis terque retrocedere compulissent, numero tamen eorum tandem superati sunt, & quadringentis eorum occisis succubuerunt. Nam hostes ab una parte cum civibus acriter pugnant; & in alia parte civitatem per traditores fecerunt incendi, unde miseri cives & urbem ardere videntes, & se imparibus cum hoste viribus decertare non posse considerantes, projectis armis deditionem fecerunt. Quo facto civitate pulsi sunt omnes, qui arma

Adolphus
Mogun-
tiam capere
tentat.

Olwin &
Dudo ci-
vium suo-
rum
traditores.

Noctua
muro insi-
dens diu-
tius luit &
terrui ho-
stes.

Moguntia
civitas ab
Adolpho
Archiepisc.
capta est.

Cives spo-
liantur &
trucidan-
tur.

Prædam
hoſtis in
urbe Mo-
guntina
ingentem
reperit.

ferre potuiſſent, tam celeriter exire coacti, ut ne ſalutatio quidem ſuorum concederetur. Egrediebantur enim neceſſitate urgente omnes, uxoribus, liberis, amicis & bonis omnibus in hoſtium poteſtate relictis, & ibant egentes atque mendici. Prædam hoſtis reperit ingentem, quæ non unius civitatis, ſed penè totius Patriæ theſaurus eſſe videbatur. Omnium namque in circuitu Monafteriorum, Eccleſiarum, Nobilium & ruſticorum bona mobilia in civitatem fuerant repoſita metu hoſtilitatis à facie inimici. Nemini parcebant nec Clericis, non Clauſtralibus, non Civibus, ſed quidquid in tota civitate poterant invenire, abſque ulla miſeratione rapuerunt. Videres miniſtros Chriſti Sacerdotes unà cum Judæis crudeliter captos, & in Altam Villam ſatis crudeliter & ignominioſè duci ligatos. Omnes enim qui cum Adolpho non ſenſerunt contra Dietherum, à Papa Pio II. denuntiabantur excommunicati. Et quicumque in Civitate Moguntina prius quàm caperetur, non ſentiebant cum Diethero contra Pium Pontificem Romanum, ejus cenſuras & ſententias, interdictum, & Adolphi promotionem contemnendo, urbe pellebantur.

Eberhardus
Abbas S. Ja-
cobi cum
ſuis Mona-
chis Mo-
guntiz de
Monafterio
ſuo pellitur.

Præſuit illis diebus Monafterio S. Jacobi noſtri Ordinis in Monte Specioſo juxta mœnia foris civitatem Eberhardus de Venlo Abbas, vir experientiæ & prudentiæ multæ, ſecundum inſtituta Bursfeldenſium unà cum Monachis ſuis optimè reformatus. Is cum Papæ mandata conſtantiffimè in ſe & in Monachis ſuis obſervaret, nec in præſentia Excommunicatorum & interdictorum ab eo conſentiret celebrare Divina, juſſus eſt Monafterio cum ſuis deſerto, procul abire. Qui Chriſti Vicario malens obedire, quàm Diethero, & ipſe diſceſſit ab urbe, & Monachos ſuos præcepit exire de Cœnobio; Prior itaque proceſſionaliter unà cum conventu per mediam Civitatem tranſiens exivit de Cœnobio ſignum S. Crucis Othone de Selbach nobili præferente Donato. Tres duntaxat ſeniores in Monafterio ad ſarcinas, ut ſolet dici, remanſerunt. Fraſres autem hinc inde diſperſi, alij apud S. Matthiam propè Treverim, alij verò in Colonia apud S. Martinum, alij in alijs locis manſiones receperunt ad tempus. In ea nocte dum civitas Moguntina caperetur ab Adolpho, Dietherus præſul abrogatus unà cum Philippo Comite de Kazenelenbogen erant in caſtro, quod urbi jacet annexum, Fridericum Comitem Palatinum exſpectantes, qui illò erat poſtera die venturus. Audito autem tumultu, & intellecto quod hoſtes præoccupaſſent civitatem, per murum ſubmiſſi navicula Rhenum ſulcantes evaſerunt. Comes enim Palatinus conſilio Mathematici ſui Matthiæ de Kemnaten præmonitus nunquam induci potuit, ut in Moguntia vel una nocte permaniſſet, eò quod urbem ſibi periculofam aſtra prænuntiarent.

Dietherus
per murum
ſubmiſſus
in navicula
fugit per
Rhenum.

Lanſtein
oppidū ab
Archiepifc.
Treviro-
rum fuſtra
bis obſide-
detur.

Interea verò dum hæc in Moguntina Dioceſi gererentur bella, Joannes ex Marchionibus de Baden Archiepiſcopus Trevirorum volens & ipſe mandatis obedire Apoſtolicis, & exterminare Dietherum, Lanſtein oppidum, quod parum diſtat à Confluentia juxta Rhenum (cujus Incolæ partes Dietheri ſequebantur) bina obſidione vallavit. Eſt autem prædictum oppidum in Dioceſi quidem Trevirorum, ſed Jure Dominiſ Eccleſiæ pertinet Moguntinæ. Obſeſſi ergo ab Archiepiſcopo Cives fortiter egerunt, murorum & turrium firmitate deſenſi; hoſtes tandem defatigatos ſine effectū recedere compulerunt. Alterà poſt hæc vice Archiepiſcopus denuo

denuo contra eos firmavit obsidionem, & denuo sine effectu cum damno Ecclesiæ suæ & confusione abire compulsus est. Postremò fatigatis Principibus & exhaustis ærarijs, de concordia reformanda inter Dietherum & Adolphum cæpit haberi tractatus, qui apud Frankenfurt oppidum Regni tali fuit conditione postea conclusus: Dietherus Archiepiscopatum Ecclesiæ Moguntinæ cum omnibus bello vel pace contractis eatenus debitis Adolpho resignavit, & pro sustentatione sua, quamdiu viveret in humanis, Lanstein oppidum Castellum & telonium, oppidum quoque Hoesst, Castellum & telonium, Steinheim oppidum & telonium, Dieppurg quoque oppidum cum omnibus proventibus eorum liberè suscepit, & sic tandem pax reformata est, post omnimodam penè desolationem.

Concordia
inter Adol-
phum &
Dietherum
fit Fran-
kenfurti.

In hac negotiorum compositione Friderico Palatino Comiti pro impensis cum Diethero habitis contra Adolphum, assignati sunt 1000. floreni annui census super telonio in Erenfels, cum 20000. florenis redimibiles. Pro novem verò millibus florenorum, quos Ringaugienses Palatino se duros promiserant, dum Petersheim oppidum caperetur, ut supra diximus, & necdum satisfecerunt, ipsum oppidum Petersheim sub titulo redemptionis fuit assignatum, usque in præsentem diem non redemptum.

Adolphus itaque in Archiepiscopatu jam deinceps quietus, & liberatus ab infestatione Dietheri, Comitisque Palatini, præfuit annis xiii. Civitatem verò Moguntinam, quæ prius Regni Germanici fuit libera, in servitutem sibi & successoribus suis redegit, quam etiam possident in præsens tempus. Erat autem Civitas memorata dum caperetur ab Adolpho, ære nimium gravata alieno, tantisque involuta debitis, ut si capta non fuisset, brevi in seipsa miserabiliter fuisset desolata. Post captivitatem verò suam, debitis simul ac libertate nudata, creditores omnes nihil solvendo sefellit, emolumentum solvens Ecclesiæ Pontifici, sed gravamina non admittens debitorum; quod jure vel injuriâ fiat, nihil mea interest. Novi Monasterium, cujus Rector eodem anno senatui Moguntino & civium Communitati centum & mille florenos Rhenenses pro annua pensione in prompta pecunia tradiderat, cautionibus ex more præmissis. Sed Urbe capta nihil Monasterio illi vel pensum, vel restitutum est usque in præsentem diem. Simile contigit multis, quoniam Præsul Moguntinus proficuum Civitatis accepit, sed gravamina refutavit.

Moguntia
Civitas Re-
galis libera,
in servitu-
tem redigitur.

Post captivitatem Moguntinam, cum Adolphus jam Pontificatu potiretur, & urbe, extorribus facultatem indulgit in eam regrediendi sub certis tamen legibus, ut omnes in ejus verba sine contradictione jurarent. Tunc etiam supradictus Abbas Eberhardus cum Monachis suis ad Cœnobium S. Jacobi reversus est, & gratiam apud Pontificem Adolphum pro constantia sua in eum exhibita, reperit singularem.

Exules Mo-
guntini re-
vertuntur
in Urbem.

Anno igitur prænotato Fridericus Comes Palatinus Cultor, & Amator Justitiæ, subditorum suorum pauperum curam gerens pervigilem, Parlamentum, quod Curiale Judicium nuncupant, instituit, in quod viros Jure peritos cum certis Nobilibus Assessores & Judices collocavit, qui Justiciam administrarent omnibus, nulli facientes injuriam.

Curiale Ju-
diciū
Heidelberg
instituitur.

Eodem anno vicesima prima die mensis Augusti, quæ fuit Sabbatho post Festum Assumptionis Beatissimæ Mariæ semper Virginis, domus scribarum,

barum,

barum ſive Cancellariæ Principis Palatini Heidelbergæ, casuali fuit igne incenſa & exuſta, cum libris nonnullis atque Regiſtris. In cujus locum Fridericus eam quæ hodie cernitur, ſatis pulchram & ſumptuoſam brevi reſtituit.

Mytilene
Inſula capt-
tur à Turcis
impijs.

Eodem quoque anno Mahumetes Turcorum Imperator crudelis Mytilenem Chriſtianorum Inſulam opulentiſſimam hoſtili devaſtat incurſu: quam multis credentium millibus occiſis & captis, ſuo imperio ſubjecit.

MCCCC LXIII.

Anno Bernardi Abbatis tertio, Indictione Romanorum undecima, die menſis Februarij tertia decima, obiit Theodoricus ex Comitibus de Moers Archiepiſcopus Coloniſis, anno Pontificatus ſui quadrageſimo octavo, & in majori Eccleſia cum honore ſepelitur: vir ſapiens, prudens & magnificus, qui ſuis utiliter præfuit; & quod hodie magni æſtimatur apud noſtrates, temporalium rerum poſſeſſiones in auro, argento, vino, frumento, ædificijs & proventibus annuis valdè ampliavit.

Rupertus
Comes Pa-
latinus fit
Archiepiſc.
Coloniæ
annis xvii.

Quo mortuo atque ſepulto, convenientes in unum Eccleſiæ Canonici penultima die menſis Martij anno prænotato in Archiepiſcopum unanimi conſenſu elegerunt Rupertum ex Comitibus Palatinis, Baviaræque Ducibus Concanonicum ſuum, qui Frater erat germanus Ludovici Pij Patris Philippi, & ſæpiſſimè nominati Principis Friderici ſimiliter uterinus. Confirmatus autem & ordinatus juxta conſuetudinem, Archiepiſcopus præfuit annis decem & ſeptem in tribulationibus multis: & poſtea ſicut diximus ſuo loco, miſerabiliter interiit.

Imperator
Fridericus
à ſuis Vien-
næ obſide-
batur in
caſtro.

Eodem anno Fridericus Imperator tertius cum Maximiliano filio, à ſubditis ſuis in Arce Vienneniſi auxilio & conſilio Ducis Alberti fratris ſui, duriffima obſidione circumdatus eſt. Obſeſſis vim faciebant obſidentes, & arcem machinis atque bombardis ſine intermiſſione fortiter impugnabant. Et quod fuit omnium graviffimum, victualia deficiebant obſeſſis. Igitur neceſſitate compulſus Imperator Georgium Bohemiæ Regem, hæreticum per litteras invocat; qui veniens & pacem faciens, cum de obſidione ſuorum tali moderamine liberavit, ut nec victor eſſe videretur idem, nec ſuperatus.

Anno item prænotato victualium magna fuit copia. Nam una vini menſura apud Moſellanos Rhenanos, & Francos pro uno vendebatur denario ſive obulo Hallenſi: quorum duodecim faciunt ſolidum unum. Frumentum etiam vili pretio vendebatur; quia ubique fuit abundantia.

Cœnobium
Montis
Monacho-
rum Bam-
bergæ re-
formatur.

Hoc ipſo anno Pius Papa ſecundus mandavit Georgio de Schauenburg Epifcopo Babenbergenti, & Eberhardo de Venlo Abbati Montis S. Jacobi prope Moguntiam, ut Monachos deformatos, qui non conſentirent colla ſubmittere obſervantiæ Regulari, de Cœnobijs Montis Monachorum juxta Babenbergam expellerent: & Reformatos ſub unione Bursfeldenſium in locum eum relocarent. Quod cum maxima difficultate, multique laboribus & impenſis vix tandem efficere potuerunt: ſantum Diabolo impediente negotium per Monachos reprobos, & eorum in malignitate amicos. Cœnobio autem reformato Eberhardus auctori- tate Pij Papæ Abbas eidem præficitur, cui mox in Abbacia S. Jacobi Moguntina Joannes Itzſtein ſubſtitutus præfuit annis tribus; poſtea cedens, in Monaſterio S. Joannis Abbas factus eſt.

His

His temporibus Mahumetes Turcorum Rex nobile Regnum Christianorum Bosniæ, quod olim Misia vocabatur superior, ab Oriente habens Thraciam, à meridie Dardaniam, ab Occidente Dalmatiam & Montem Scardum: ab Aquilone verò Danubium & Daciam Sarmaticam, in manu suorum valida intravit, & cæpit, multis Christianorum millibus credentibus Deo peremptis.

Regnum Bosniæ sive Misie superioris, devastatur à Turcis.

Stephanus autem Rex Bosniæ ultimus, fallacibus Mahumeti Turcorum Regis blandimentis ex fortissimo quodam Castello suo eductus, & mox captus, jussu perfidissimi Tyranni crudeliter vivus excoriatus est. Quo mortuo etiam Patrem ejus venerandum senem capite truncavit. Deinde vocatos ad se Potentiores Regni, sub falsa pollicitatione omnes ad unum interfecit. Reliquum verò populum, qui gladium evadere potuit, in servitutem redegit, Regnòque universo vastato, atque direpto filium suum secundo genitum, Regem illi præfecit. Regina Bosniæ Stephani Regis uxor de manibus Turcorum cum paucis elapsa Romam venit anno sequenti, ad Paulum Papam secundum, à quo benignè & honorificè fuit excepta: & quam diu vixit, de bonis Ecclesiæ nutrita.

Stephanus Rex Bosniæ excoriatur vivus.

MCCCC LXIV.

Anno Bernardi Abbatis quarto, Indictione Romanorum duodecima, Pius Papa secundus compositis ut potuit rebus Romæ & in Italia, contra Turcos expeditionem, quæ apud Mantuam dudum fuerat indicta, sed Principum ambitione & avaritia eatenus intermissa, repetijt: & in propria persona perficere decrevit. Præmiserat autem anno transacto litteras & nuntios in omnes Christianas Nationes ad Reges & Principes, ad Clerum & Laicos, rogans & monens, qua potuit instantia, ut arma contra spurcissimam gentem Turcorum quantocius sumerent, & Christianis in periculo constitutis pro Dei amore subvenirent. Clericis denique & Monachis, ut armati contra fidelium rabiem dimicare possent, indulxit: & euntibus in expeditionem ipsam Asiaticam peccatorum omnium veniam repromisit. Ipse autem podagra laborans, corpore infirmus, sed animo constans, è Roma se hoc anno portari fecit Anconam: & ibi decumbens in grabatulo, promissum sibi Regum & Principum præstolabatur adventum. Offendit in itinere maximam hominum multitudinem ex Germania, Hispania, & Gallia prorumpentem: qui omnes una sententia ire in Turcos statuerunt. Verum quia nec pecunias secum ad sumptus contulerant sufficientes, nec ad bellum videbantur idonei, Pontifex eos à peccatis absolvit, & ad sua redire præcepit. Reversi autem in sua Germani pauperes, alij spoliati, alij seminudi non sine periculo & damno confusi, à suis cum ludibrio suscepti sunt.

Papa Pius expeditionem indicit Christianis contra Turcos.

Pius autem Papa secundus, in itineris motu fatigatus, & febre correptus, dum classem quam summo labore, & multis expensis paraverat in Turcos, à Pisis Venetisque Anconæ expectaret, triremibus tamen è specula procul visis quarta decima die mensis Augusti, hoc est in Vigilia Assumptionis Beatissimæ Mariæ semper Virginis, moritur: cujus cadaver à suis relatum ad urbem, in Basilica S. Petri Apostolorum Principis juxta Altare S. Andreæ Apostoli fuit honorificè tumulatum. Hic Pontifex multa bona fecit Ecclesiæ, & Privilegia quæ olim Papa Eugenius quartus

Pius Papa secundus Anconæ moritur.

M m m

Congregas-

Congregationi S. Justinæ de Padua contulit, ad nostram Observantiam Bursfeldensem extendit.

Caput S.
Andræ
Apostoli ex
Peloponneso
Romam
transfertur.

• Ejusdem Pontificatus Thomas Palæologus Porphyrij quondam filius Peloponnesi Princeps Christianus Romam gratiâ peregrinandi visitaturus, caput sanctissimi Andræ Protoapostoli secum attulit: quod ne in contaminationem deveniret Turcorum, memorato Pontifici donavit. Pontifex autem caput ab eo suscipiens, in medio pontis obviam factus processionaliter cum summa reverentia & honore ad Ecclesiam S. Petri reposuit, in sacello ad hoc dignissimè præparato, in quo continetur & veneratur à populo usque in hunc diem.

Catharina
Senensis.

Catharinam de Senis Compatriotam suam Ordinis S. Dominici multis in vita virtutibus & revelationibus claram Sanctorum Catalogo inscribi Pontifex ipse memoratus ad multorum preces & instantiam libens mandavit.

Paulus fit
Papa secun-
dus annis
VII.

Anno igitur prænotato ultima die mensis Augusti, Cardinales Petrum Barbonem patria Venetum Eugenij quondam Pontificis quarti ex sorore Nepotem Cardinalem S. Marci, hominem non multæ litteraturæ in Papam unanimiter elegerunt: qui suscepto Pontificatu præfuit annis sex, mensibus decem, diebus viginti octo: homo in agendis prudens, cautosus & expertissimus.

Capitulum
Ordinis
nostri Pro-
vinciale
XVIII. cele-
bratur Her-
bipoli.

Eodem anno Dominica tertia post Festum Resurrectionis Domini Jesu Christi, celebratum fuit capitulum Ordinis nostri Provinciale octavum decimum, in Civitate Herbipolensi apud sanctum Stephanum: in quo præfuerunt Bertholdus ejusdem loci Abbas, Joannes S. Michaelis in Hildesheim, Melchior S. Udalrici in Augusta, & Eberhardus Montis Monachorum prope Babenberg Monasteriorum nostri Ordinis memorati venerandi Abbates.

Cœnobium
S. Burck-
hardi Her-
bipoli
transfertur
ab Ordine.

Anno prænotato quintadecima die mensis Maij, Romano Pontifice Pio secundo adhuc vivente (qui postea in Augusto sicut dictum est obiit) falsis narrationibus decepto, consentiente ac dispensante, Joannes de Aldendorff patria Hassio, Abbas Monasterij S. Burckhardi juxta Herbipolim unâ cum Monachis suis habitum, nomen, & Congregationem sanctæ Religionis Monasticæ Ordinis nostri metu & odio Reformationis deposuit, & Monasterium ipsum in Ecclesiam sæcularem transmutavit: factique sunt ex malis Monachis Canonici peiores; & qui primam fidem irritam fecerunt, omnes mala, sicut audivimus ab his, qui noverunt eos, & subitanè morte decesserunt.

Joannes
Nix Episco-
pus Spiren-
sis resigna-
vit Episco-
patum
suum.

Eodem anno octava die mensis Augusti, Joannes Nix, Episcopus Spirensis, qui contra Fridericum Palatinum Comitem Apostolicis mandatis obediens, inconsultè bellando plura Ecclesiæ Spirensi damna intulerat, Pontificatum suum de consensu tam Capituli sui, quàm Papæ resignavit; trienniôque supervivens in oppido Pforzheim ex animi morore defecit, & ibidem sepultus fuit; nam præter multa damna superius enumerata, quæ Palatinus Comes propter eum intulerat Ecclesiæ Spirensi, etiam domos & habitationes Clericorum omnes in circuitu Ecclesiæ S. Germani extra urbem, & duo molendina capituli, incendio fecit cremari, eo scilicet anno, quo Moguntia fuit capta, clarâ die nullo penitus resistente, quinta videlicet die mensis Julij. Eo tempore totius Cleri suspicio fuit

fuit, seuatum ac Cives Neometenses ab ejus incendij procuratione non ex toto fuisse immunes, quippe qui multis indicijs factum laudasse notati sunt.

Post resignationem Joannis Nix, Matthias de Rammingen, majoris Ecclesiæ Canonicus, necdum Capitularis, & Friderici Comitis Palatini Cancellarius, provisione Pij Papæ secundi Episcopus ordinatur Ecclesiæ Spirensis, & prudentissimè præfuit annis xiv. vir doctus, devotus, & magnanimus, qui virtute ac sapientia Ecclesiam sibi commissam in utrôque statu optimè rexit, Jura, Privilegia, ac Libertates ejus manutenuit, divini cultus ornamenta multipliciter auxit, collapsa ædificia restituit, & multa bona patravit.

Matthias
fit Episco-
pus spiren-
sis annis
xiv.

MCCCCXXV.

Anno Bernardi Abbatis V. Indictione Romanorum xiii. Adolphus Dux Geldriæ regnandi libidine succensus Patrem suum Ducem Arnoldum noctu dormientem, & nihil mali de eo suspicantem, nudum in lecto jacentem capit, in custodiam reponit, & multo tempore captivum tenet; quod impium scelus divina Justitia non transivit inultum, sed durâ satis animadversione vindicavit & punivit.

Arnoldus
Dux Gel-
driæ à pro-
prio filio
captus in-
carceratur.

Eodem anno Canonici & Cives Leodienses post multas contentiones & lites in Curia Romana habitas, & extra, contra Joannem de Burbon electum & confirmatum suum Antistitem innata rabie & feritate utentes, adhuc illo vivente, & nec deposito, neque resignante, Marcum Jacobi Marchionis de Baden quondam filium, Fratrem autem Caroli Marchionis, Joannis quoque Archiepiscopi Trevirorum, & Georgij Metensis Episcopi, propria auctoritate, ne dicam temeritate in Dominum & Defensorem suum, contra Joannem advocârunt. Hunc Joannes & Carolus memorati Fratres navigio Coloniam, & inde cum 200. Equitibus Leodium perduxerunt, quem Leodienses cum gaudio & honore magno susceperunt.

Marcus itaque susceptus à Leodiensibus in Dominum & Ecclesiæ Administratorem, post recessum Fratrum suorum non diu cum eis stetit in concordia. Cum enim Castellum quoddam, patriam Joannis de Burbon Episcopi, deditibus se his qui intus fuerant sub conditione vitæ ac liberæ abitionis, primo congressu cepisset, priusquam in auxilium venturi Leodienses adessent, maximi tumultus inter eos suscitavit occasionem. Audientes namque cum supervenissent, quod suo arbitrio & sine eorum consilio liberam obsessis permisisset abeundi potestatem, nimio furore commoti sunt, & comprehensos viros jam jam abeuntes, usque ad unum omnes peremerunt. Marcus autem cum suis fuga lapsus, vix manus eorum effugere potuit, rediênsque per Coloniam ad suos, reverti ad Leodienses amplius non consensit.

Marcus de
Baden à
Leodiensi-
bus fugere
compulsus
est.

Erat supradicto Jacobo Marchioni quintus adhuc filius nomine Bernardus, qui ut publicè multorum ferebatur testimonio, Castitatis amore virgo permanfit usque ad mortem. Hic à pueritia sua doctus timere Deum, in omni puritate vitam suam custodivit; nam etsi arma tractavit ut Princeps, neminem unquam offendit, neminem læsit, nemini contumeliam vel injuriam fecit. Multo tempore in Curia Cæsaris Friderici militavit, sed vitia Curialium non contraxit, mente & opere Monacho semper similior, quàm militi. Amator erat pauperum, & diligentissimus Advocatus egenorum. Quoties in circumsundo impera-

Bernardus
ex Baden
Marchio
vir sanctæ
vitæ.

toris Curiam Monachum vel Clericum pauperem, ſive ruſticum aut quemlibet alium vidiffet, qui propter humilem ſui conditionem vel inopiam, deſideratum ad Cæſarem vel Officiales ejus non poterat obtinere acceſſum, ipſe pro Dei amore fidelis Advocati ſumens officium, cauſam pauperis promovit & egit, nec ſolicitare deſtitit, donec pauperem juſta petentem ſuo deſiderio ſatiaſſet.

Bernardus
de Baden
Elcemofy-
narius Piſ-
ſimus.

Tantæ miſerationis & pietatis fuit in pauperes, ut quidquid habere potuit, totum in uſus eorum ſine diſcretionem perſonarum erogavit. Frequenter etiam tempore hyemali cum pauperem vidiffet algentem, interioribus ſe veſtimentis ſpolians, nudum pro Dei amore, quanto potuit ſecretius veſtivit. Ad nudam carnem cilicium, aut laneam portabat camiffiam, quam tamen cultioribus veſtimentis deſoris indutus, ut decuit Principem, ſagaciter occultabat. In Orationibus fuit aſſiduus, & ſæpe lætantibus alijs, ipſe tacitus compunctionis vi lacrymas & preces Domino ſecreter effundebat.

Bernardus
nunquam
dormivit,
niſi prius
Confeſſus.

Nunquam ex eo tempore, quo ſanctam hanc vivendi conſuetudinem aſſumpſit, dormitum ſe repoſuit, niſi prius confeſſionem earum negligentiarum, quæ forſitan occuriſſent in die, ſacerdoti Capellano, quem ſemper habuit ad manum, compuncta devotione feciſſet. Dicebat enim: *Nihil Chriſtiano homini fore periculoſius, quàm in eo dormire ſtatu, in quo mori non auderet, propterea quod multi ſuffocantur in ſomnis, & nemo ſcire poſſit, quo tempore, loco, aut modo carnis debitum morti ſolvere compellatur.* Quod vir Deo dilectus prudenter conſiderans, ne imparatus præoccuparetur à morte, omni tempore & loco in timore Domini vigilans mortem exſpectabat.

Bernardus
Marchio
Deo dile-
ctus obiit.

Moritur tandem ætate virili, plenus operibus bonis, & ſicuti dicit ſcriptura: *Placens Deo factus eſt Dilectus, & vivens inter peccatores translatus eſt.* Raptus eſt enim, ne malitia mutaret intellectum ejus, aut ne fictio deciperet animam illius. Placita erat Deo anima illius, propter hoc properavit educere illum de medio iniquitatum. Conſummatus in brevi, explevit tempora multa. Multa in hujus viri ſanctiſſimi laudem reſtarent dicenda, quæ nos ante xxx. ferme annos cum admiratione multa audivimus, relatione Notabiliſſimum virorum, qui cum eo Curiam Cæſaris olim fuerunt ſecuti, ſed non eſt nobis in hoc loco jam opportunitas & tempus ſingula per ordinem enarrandi.

Herman-
nus Mar-
chio de Ba-
den omnia
propter
Deum con-
temnens
o. cultè
receſſit in
Monaste-
rium.

Memini, me longè ſuperius in medium paucis propoſuiſſe hiftoriam Hermannii Marchionis de Baden viri potentiffimi, qui tempore Gregorij Papæ VII. & Henrici Imperatoris IV. circa annum Dominicæ Nativitatis MLXXXII. divino ſpiritu inflammatus, ac ſoli Deo famulari deſiderans, mundum. Principum tunc opulentiffimum, uxorem & liberos, familiares & amicos, & omne quod habuit, amore cœleſtis Regni deſeruit, & nullo præter uxorem ſuam ſciente, ſolus occultè fugiens, Monafterium Cluniacenſe apud Burgundiones in habitu pauperis Ruſtici nulli cognitus intravit, malens abjectus latere in domo ſervorum Domini, quàm glorioſus, dives, & potens habitare in medio peccatorum.

Suſceptus autem à S. Hugone tunc temporis Abbate Cluniacenſi in ordine Converſorum, tanta ſimplicitate capit converſari, tantæque humilitate ſe omnibus propter Deum ſubjecit, ut quaſi alter Paulus quon-
dam

dam simplex Eremita nihil scire præter Christum Jesum & hunc pronobis crucifixum; videretur. Hunc S. Hugo custodem pecorum Monasterij Cluniacensis constituit, utpote qui nullius vel artificij, vel operationis exercitium didicisset. Magna res, & mutatio Dei Excelsi dextræ mirabilis! Marchio de Baden potentissimus fit abjectissimus propter Deum Monachus; Princeps ditissimus, pauperrimus; quem Reges metuebant ac Principes terræ, Pastor fit pecorum; qui leges dabat populis, voluntariè Monachorum subijcitur Institutis; mansit in sancta conversatione sua usque ad mortem incognitus, & in sanctissima humilitate & patientia curam egit pecorum, quem socium & concivem nunc esse Sanctorum non dubitamus Angelorum. Cujus relicta uxor in Christo devotissima, post ejus discessum occultum, se totam convertit ad Deum, eleemosynis, jejunijs & orationibus vacans continuis, & quantum valuit, se omni tempore divinis obsequijs mancipavit. Ipsa impensas B. Wilhelmo contribuit, quibus Monasterium Hirsaugiæ majus construxit, quemadmodum suo loco longè superius diximus.

Marchio
potentissi-
mus fit cu-
stos peco-
rum.

In morte
recognitus

Anno prænotato, Adolphus Archiepiscopus Moguntinus de consensu Capituli sui & Romani Pontificis Pauli II. confirmatione, Henricum ex Comitibus de Wirtemberg filium Udalrici Comititis memoratæ Ecclesiæ Canonicum in Coadjutorem assumpsit, qui officium coadjuvantis aliquamdiu satis prudenter administrans, omnium in se convertit amorem: & dubium non fuit, si in eo mansisset ordine, in quem fuit à Domino vocatus, quin ad apicem Pontificatus fuisset assumptus. Veruntamen non diu postea dimisso quo fungebatur officio Coadjutoris, etiam Canonicatum deseruit, & ex Comitibus de Birsch uxorem duxit, de qua genuit Udalricum Ducem Wirtembergensem in ordine III. qui hodie principatur, & Georgium Comitem, qui adhuc juvenis vivit sine uxore cum matre. Ipse autem Comes Henricus debilis & infirmus his diebus rarò ad lucem egreditur.

Henricus
Comes in
Wirten-
berg Coad-
jutor fit
Episcopi
Moguntini.

MCCCC.LXVI.

Anno Bernardi Abbatis VI. Indictione Romanorum XIV. hyems fuit asperrima, & jumentis in pluribus locis defecerunt pabula, similiter & pauperibus terræ alimenta. Eodem anno feria IV. post Festum Dominicæ Resurrectionis, obiit Joannes de Grumbach Episcopus Herbipolensis & Dux Franciæ Orientalis, anno Pontificatus sui XII. & in majori Ecclesia Wirzburgensi sepelitur, qui multis laboribus & inopia rerum fatigatus, Episcopatum & ære alieno gravatum reperit, & involutum debitis reliquit.

Joannes
Episcopus
Herbipoli
obiit.

Quo mortuo atque sepulto eodem anno ultima die mensis Aprilis, in Episcopum capitulariter fuit electus Rudolphus de Scherenberg, qui confirmatus à Paulo Papa II. præfuit annis XXIX. vir magnæ prudentiæ, tranquillus atque pacificus, qui sua industria Ecclesiam Herbipolensem ab omni ære alieno reddidit liberam, & successoris dimisit omnibus rebus optimè provisam.

Rudolphus
de Scheren-
berg fit
Episcopus
Herbipo-
lensis annis
XXIX.

Anno prænotato Udalricus de Zeiskheim Abbas in Sponheim, posteaquam annis V. & diebus XXIII. cum dispendio gravi præfuisse, & debita multa contraxisset, non potens ulterius in regimine subsistere, Abbatiam in manus sui Conventus resignavit, assignata sibi pensione annua,

M m m 3

unde

unde viveret. Poſt quem Otho ex Colonia Monachus quondam S. Panthaleonis, tunc Prior Sponheimenſis, in Abbatem electus præſuit annis III. menſibus IV. diebus XVI. vir bonus & ſatis providus, quamvis nihil aut parum in utrôque ſtatu proficere potuit, propter debita nimia, & malitiam Monachorum.

Georgius
Bohemie
Rex hæreti-
cus, depo-
nitur à Re-
gno per
Papam.

Eodem anno Paulus Papa II. Georgium Bodebracium Bohemie Regem, fautorem, deſenſorem, ac participem Hæreticorum Huſſitarum, prius declaratum hæreticum in publico Conſiſtorio Romæ, mendacem, perjurum, & datæ fidei ſuper ſancta Chriſti Evangelia in manibus duorum Epiſcoporum violatorem denuntians, hæreticum damnat, Regiâ dignitate ſimul & nomine per ſententiam privat. Deinde Regnum Bohemie Matthiæ Regi Hungarie tradens commendat, præcipiens illi per Apoſtolica ſcripta, quatenus bellum moveat in pertinacem. Imperator etiam Fridericus ad petitionem Romani Pontificis Matthiam in Regem Bohemie contra Georgium libens confirmat, qui mox bellum hæretico indicit.

Andreas
Monachus
in Spon-
heim Com-
pilator Tra-
ctatum
moritur.

Anno prænotato, XVIII. die menſis Aprilis, moritur Andreas de Trajecto inferiori Monachus Sponheimenſis, homo admodum eruditus, carmine & proſa ſcriptor exercitatus, qui inter alia lucubravat ſoliloquium hominis ad Deum ſuum lib. I. De Proſectu virtutum, lib. I. De Abſtinentia carniſ Monachis ſanis ſecundum Regulam, lib. I. De uſu Floccorum in Ordine noſtro, lib. I. Epiſtolarum ad diverſos, lib. I. De Moguntinorum Excidio elegiaco carmine, lib. I. Epigrammatum lib. I. Sermones quoque varios ad Fratres composuit, & alia quædam minora ſed inſtructa Opuscula.

MCCCCXLVII.

Capitulum
Ordinis
noſtri Pro-
vinciale
XIX. cele-
bratur
Bambergæ.

Anno Bernardi Abbatis VII. Indictione Romanorum XV. die menſis Aprilis XIX. quæ Dominica erat poſt Feſtum Reſurrectionis Dominicæ tertia, in Monte Monachorum prope Bambergam celebratum fuit Ordinis noſtri Capitulum Provinciale XIX. in quo præfederunt Joannes Bursfeldenſis, Melchior Auguſtenſis, Henricus S. Michaelis Hildeſheimenſis, & Joannes S. Crucis in Werdea, præclari Abbates.

Puer ſe-
ptennis la-
tinè theu-
tonicèque
ornatè lo-
quitur.

Eodem anno venit quidam homo pauper à Baſilea, ut aſſeruit, ad Moguntiam, parvulum circumduces filium nomine Theodoricum, annum ætatis ſeptimum agentem, qui verbis, moribus & geſtibus tam ſe maturum & compoſitum coram hominibus exhibuit, ac ſi vir quadraginta fuiſſet annorum, latinè, theutonicèque loquebatur expedite, ornatè, tamque diſſertè, ut eum Oratori etiam ſacundiſſimo comparandum, qui audiviſſet, nemo dubitavit: ad interrogata quælibet tam promptè, tam propriè, tamque prudenter potuit reſpondere, ſive latino, ſeu theutonico poſtularetur eloquio, ut audientes omnes verteret in ſtuporem. Unde viri plures docti & Religioſi, ſpiritum aliquem in eo latere credebant ex Cacodæmonibus, ſive Phytone, quia non videbatur conſuetudine naturali poſſibile, ut in tali conſtitutus ætate puer, latini ſermonis tantam potuiſſet apprehendiſſe peritiam, ſine miniſterio ſpiritus.

Philippus
Dux Bur-
gundie mo-
ritur, vir
bellicoſi-
ſſimus.

Anno prænotato in menſe Junio, mortuus eſt Philippus Dux Burgundie vir prudens & bellicoſus, qui multa ſtrenuè geſſit in diebus ſuis prælia, quibus nominis ſui famam non ſolum in procul diſtantes extulit Regiones.

nes, Christianorum atque credentium, sed etiam Saracenorum infidelium. Nam David Trapezundarum Rex, Georgius Rex magnus Persarum, Turcomannus Mesopotamiæ Rex Mahometista, Gregoras Dux Georgianæ Provinciæ, Morutus Wohutenck Armeniæ minoris Princeps, cum quibusdam alijs in unum confederati, bellum inferre Turco decreverunt. Miserunt ergo Nuntios & Oratores suos ad eum solemnes, cum donis & promissionibus multis, instantissimè orantes, ut sicut Romano Pontifici Pio II. promiserat, etiam Turcum à parte Occidentali bello impeteret.

Ludovicus denique Antiochenus Patriarcha, cum eisdem Oratoribus personaliter veniens in Burgundiam, eidem Philippo supplicabat. Fama enim ad memoratos Reges & Principes Orientales pervenerat, ipsum & multa posse, & grandia fecisse pro Christianorum Republica, & propterea potentiam ejus cum Romani consilio & auxilio Pontificis in Turcum flagitabant. Sed Philippus Dux sive avaritia pavidus, sive suorum consilio retractus, tam sanctum, tam necessarium Christianis bellum assumere contempsit, in non parvum fidei Catholicæ detrimentum, immemor voti quod emiserat. Promiserat enim Omnipotenti Deo & ejus Vicario Romano Pontifici Pio II. cum in lecto decumberet ægrotus, si miserante Altissimo mortem & ægritudinem ipsam posset evadere, quod contra Turcos personaliter cum toto Exercitu suo quantocius vellet proficisci. Vovit, convaluit; sed votum non implevit, atque ita vir tantus, qui homines nunquam fallere consueverat, nunc Deum & ejus Vicarium Romanum Pontificem & Ecclesiam Catholicam fefellit, cum detrimento & incommodo Religionis Christianæ, communi maximo.

Post Philippum Carolus filius ejus Burgundiæ Ducatum obtinuit, quem annis ix. strenuè gubernans bella & prælia multa in terris constituit. Erat autem vir magnanimus, fortis, severus, atque terribilis; sed Justus, Pius, & liberalis, divinarumque obsequiorum ferventissimus Observator; qui etiam Patre adhuc vivente multa & ingentia ferocitatis suæ facinora gessit, quorum suo tempore & ordine scriptores Historiarum plures fecerunt mentionem. Uxorem habuit Margaretham Anglorum Regis filiam, de qua unicam genuit filiam nomine Mariam, de qua supradiximus ante decennium, quando fuit nata vivente adhuc Philippo. Hanc duxit uxorem Maximilianus Archidux Austriæ Filius Imperatoris Frederici III. postea Germaniæ Rex & Cæsar Orbis.

Eodem anno Leodienses contra Joannem de Burbon Pontificem suum, animos continuantes hostiles, sibi metipsis necem, & Civitati excidium paraverunt. Habebant enim sibi ex multo tempore Duces Burgundiæ infensos & adversos, ac propterea jam dictum Pontificem suum, Caroli Ducis ex sorore Nepotem suscipere, ut paulo ante diximus, in Episcopum recusabant. Unde ad instantiam ejusdem Præsulis Paulus Papa II. Legatum misit ad Leodium, Tricaricensem Episcopum, ut concordiam inter dissidentes Domino auxiliante quantocius reformaret.

Verum priusquam Legatus veniret ad Dioecesim, Leodienses Tungris oppidum, in quo tunc erat Joannes Episcopus memoratus, obsidione circumdantes fortissimè impugnant, ipsum ad necem postulantes; qui dimissus per murum fugit cum paucis, veniensque ad Avunculum Ducem

Legati Regum Exteriorum Philippo mittuntur.

Carolus Burgundiæ Dux annis ix. vir Justus.

Leodienses contra Episcopum suum, & Carolum Ducem rebellant.

Leodienses Episcopum in oppido Tungris obsidione circumdant,

Carolus

Carolus, temeritatem civium ſuorum neceſſitate adductus accuſavit. Querelâ Nepotis Dux animo concitatus in iram, Leodiensibus bellum indicit. At illi ut promptiores fierent ad rebellandum, Ludovicum Regem Gallorum xi. promiſſionibus multis in auxilium vocârunt. Qui ſe venturum cum exercitu adverſus Carolum promiſit. Sed non ſervavit fidem quam promiſit, imò feſellit Leodienses, & nullam Carolo reſiſtentiam fecit, nec miſeris fruſtra in eum ſperantibus auxilia miſit.

Carolus
Dux Bur-
gundiar ob-
ſidet Leo-
dium.

Carolus ergo Dux contra Leodienses movit exercitum, Civitatem obſedit & fortiter impugnare cepit. At incluſi Cives non habentes auxilium aliquod exterorum, & conſiderantes quod Caroli viribus nequaquam poſſent reſiſtere, ea quæ ſunt pacis, ab eo decreverunt poſtulare. Sed pacem aliter obtinere non potuerunt ab eo, niſi ſub certis clauſulis & conditionibus ejus arbitrio impoſitis.

Conditio
pacis i. in-
ter Ducem
& Leodi-
enses.

I. Conditio fuit: *Quod pro impenſis belli factis ipſi Leodienses Carolo Duci perſolverent pecuniarum ingentem ſummam, quam poſtulaverat ab eis, centum miſſia videlicet florenorum, ſine mora interpoſita.*

Condit. II.

II. Conditio fuit: *Ut muros in circuitu Civitatis omnes & turres deſcerent, foſſata implerent, omniaque vaſa machinas, & arma bellica ſive deſenſoria extra urbem exportarent, & in manus Ducis deponerent. Qua Conditio in omnia Leodiensibus ſubjecta Caſtella, oppida, & munitiones extendebatur.*

Condit. III.

III. Conditio: *Ut potiores de ſenatu & populo, qui contra Joannem de Burbon Episcopum Leodiensem conſpiraverunt, proſcriberent ex urbe, alios ad tempus, alios verò in perpetuum cum uxoribus, liberis, & omni familia eorum.*

Condit. IV.

IV. Conditio: *Quod Civitas memoratum Antiſtiſtem ſuum cum omni honore & reverentia ut verum legitimum & unicum Pontificem ſuum reciperet, fidelitatem juramento promitteret, & in cunctis humiliter obediret.*

Condit. V.

V. Conditio fuit: *Quod Cives Leodienses ipſi ſuo Pontifici pro damnis & impenſis, quas in Curia Romana, & extra, habuit & fecit, per omne tempus contentionis ac Rebellionis eorum, ſummam notabilem perſolverent.*

Condit. VI.

VI. Conditio quam Dux Carolus Leodiensibus impoſuit, iſta fuit: *Quod ei perpetuo tributo quottannis in 30000. florenorum deberent eſſe obnoxij, tenerenturque juſſi ab ipſo toties milites Burgundionibus mittere in auxilium armatos, quotieſcunque bellum eſſent acturi contra quoslibet.*

Conditio-
nes acce-
ptæ.

Iſtis Conditionibus à Duce propoſitis, à Civibùſque acceptis, & juratis, ſoluta obſidione, pax fuit conceſſa, ſed non diu ſervata, ut anno ſequenti dicemus.

MCCCCLXVIII.

Ruperti
Archiepiſc.
Colonienſ.
malorum
initium.

Anno Bernardi Abbatis VIII. Indictione Romanorum I. Rupertus Archiepiſcopus Colonienſis nimia paupertate & inopia depreſſus, cum habere non poſſet, unde juxta decentiam ſtatus ſui viveret, conſilium & auxilium Capituli ſimul & Vaſallorum invocavit. Omnia enim Caſtella, oppida & telonia cum redditibus ac proventibus eorum, unde Pontifices vivere ſolebant, & ſtatum manutenere dignitatis, per Anteceſſores ejus fuerant impignorata pro ſummis pecuniarum maximis, & menſa Episcopii in ultimam penè redacta paupertatem.

Fuit eo tempore Decanus memoratæ Eccleſiæ Colonienſis Stephanus Comes Palatinus Rheni, Baviaræque Dux, Friderici Cynonoti, & Ludovici cognomento Nigri, Ducum Baviaræ Frater Germanus, qui contra

memo-

memoratum Archiepiscopum Rupertum cognatum suum, nescio quam ob causam, feroci quadam displicentia (ne dicam odio) laborabat. Is quo potuit ingenio, Canonice suorum ab eo mentes & animos sedulo avertebat, ipsumque multorum detractionibus brevi objecit.

Necessitate igitur compulsus, & inopia gravi oppressus memoratus Archipræsul Rupertus, cum neque à Capitulo, neque à vassallis suis consilium obtinere potuisset, quo ex tanta relevaretur miseria, rem armis aggredi statuit, & vassallis Ecclesiæ impignorata Castella, oppida, sive telonia manu auferre violenta, quod ei in maximum cessit malum; cujus occasione tandem Episcopatum amisit & vitam. Destitutus namque suorum auxilio, Friderici Palatini Comitis Germani sui, qui Tutor erat Philippi, subsidium invocavit contra eos, qui bona Ecclesiæ tenebant impignorata. Qui Fratri compassus egenti, misit ei pecunias, frumenta & viros armatos, in quorum violenta manu plura Ecclesiæ bona, quæ fuerant alienata, subito recuperavit. Ex qua re omnium in se vassallorum, atque Nobilium terræ odium concitavit.

Eodem anno Carolus Dux Burgundiæ, contractis undique copiis magnum exercitum pugnatorum duxit in Galliam contra Ludovicum ejus nominis Regem undecimum, & per plures dies ibidem commoratus multa Regno intulit damna. Interea Leodienses anno præterito, sicut diximus, per ipsum Ducem subacti, Carolum, cum turres muros, & cuncta Civitatis simul, & aliorum oppidorum, quæ ditioni eorum fuerant subiecta, propugnacula & munitiones diruissent; arma quoque, machinas, bombardas, tormenta, & quidquid bellici habuerant apparatus, tam in urbe, quam in alijs locis sibi subiectis, in potestatem Carolo tradidissent; quorannis etiam triginta millia florenorum solvere Duci sacramentis sese obligassent, negareturque à Carolo Exulibus in Civitatem regressus, jam penè desperati, novæ rebellionis causam sibi metipsis in supremum præstiterunt excidium. Cum etenim Ludovicus Rex Gallorum contractis copiis exercitum duceret contra Burgundum Veronæ agentem, arbitrati Leodienses proscripti, quod eos tempus juvaret, ad iter se (non sine consilio Galli) festinantissimè cohortantes, intempestæ noctis silentio, Leodium muris & oppugnaculis denudatum, sine difficultate intrarunt, expulsoque Ducis subsidio Concives suos ad resumendam libertatem facile induxerunt. Civitatis itaque statum suo arbitrio novum ordinantes, muros & turres cum propugnaculis erigere, & reformare quanto citius sunt aggressi. Quibus visis & auditis in circuitu Leodiensium comprovinciales territi sunt, & accedentes Episcopum rogant, ut eos contra Leodienses rebelles defenderet, qui talia sine eorum consilio præsumpissent. Episcopus ergo contractis, ut potuit mille circiter Equitibus, & peditum duobus ferme millibus, Hasselt oppidum intravit, quod Leodienses certis inditijs noverat obsessuros. Erant in eodem tunc oppido penè omnia Leodiensium arma, quibus per Ducem Carolum fuerant spoliati. Aderat etiam cum memorato Episcopo Leodiensium, Episcopus Tricaricensis, quem Paulus Papa secundus miserat Legatum, ut inter Ducem & Leodienses reformaret concordiam. Postridie autem mille centumque ex Leodiensibus viri fortes & animis concitati, convenientes in unum armati, ad primum Galli cantum oppidum Hasselt muris exutum, per notos

Rupertus
Archiepiscopus
bona impignorata
Ecclesiæ
violenter
recuperat.

Carolus
Burgundiæ
Dux hostiliter
devastavit
Galliam.

Leodienses
iterum
conspirant
in
Carolum
Ducem
Burgundiæ.

Episcopus
Leodiensis
cum Legato
Apostolico
Hasselt
oppidum
ingreditur.

N n n

sibi

sibi aditus ingrediuntur; ædes Civium violenter perfringunt, bonaque diripiunt, & magnum in oppido tumultum faciunt. Attoniti Cives ad clamorem insolitum, & è somno prorumpentes, stupidi quid agerent, aut quò diverterent ignorantes, non armis, sed fuga salutem quærere cæperunt: quorum plures beneficio noctis evaserunt; reliqui omnes in captivitatem cum armis fuerunt abducti. Inter captivos Leodium ducti sunt Joannes Episcopus Leodiensis & Legatus Apostolicus supradictus Episcopus Tricaricensis, cum multis eorum ministris, atque Nobilibus. Plures etiam in eodem tumultu civium & exterorum, qui pro defensione oppidi convenerant, fuerunt occisi, qui aut neglexerant, aut non poterant fuga invenire salutem. Leodienses verò in suam potestatem recepto Hasselt oppido spoliaverunt omnia diripientes, arma quoque, bombardas, & machinas cum omni apparatu bellico, quibus spoliati fuerant à Duce Carolo, ad Leodium reduxerunt. Muros etiam & turres, propugnacula, & quidquid in Civitate Leodiensi jussu Ducis Caroli dirutum fuerat, brevi reedificantes, ad resistendum se Burgundis præpararunt.

Episcopus
Leodiensis
cum Lega-
to Aposto-
lico à Leo-
dienſibus
capitur.

Dux Bur-
gundiæ Ca-
rolus pa-
cem com-
ponit cum
Rege Gallo-
rum.

Verùm ubi rebellio & perfidè acta Leodiensium Duci Carolo renuntiata fuissent, mox pacem arcanam, & nulli tunc temporis cognitam cum Ludovico Rege Gallorum firmavit; nec solum ad pacem Gallum reduxit Burgundus, sed etiam quod magis est, in auxilium contra Leodienses rebelles & perjuros, socium itineris constituit. Carolus itaque Burgundiæ Dux sæpe memoratus, irâ & furore fremescens in Leodienses, pace cum Gallis reformatâ, omne robur exercitûs duxit contra Leodium, secum habens in magno pugnatorum numero, Ludovicum Regem Gallorum.

Carolus
Dux Bur-
gundiæ au-
xilium Gallo-
rum oble-
dit Leodiū

Venit ergo in manu suorum valida ad Leodium, ducens collectum ex omni penè Germania, Burgundia, & Gallia exercitum, plus quàm centum millium pugnatorum, & obsedit ex omni parte Civitatem in mense Novembri, anno Christianorum prænotato. Obsidione autem firmata, urbem varijs modis impugnavit, & Cives in ultimam desperationem perduxit. Qui consilio inter se habito, supradictos duos Episcopos Tricaricensem Legatum Apostolicum, & Leodiensem, quos secum detinebant captivos, in castra miserunt ad Carolum: ut ea quæ pacis erant, pro Civibus postularent. Carolus autem se juramento constrinxerat, non se pacem daturum, nisi obtenta Civitate suam & suorum contumeliam plenè ac per omnia satis atrociter vindicasset. Episcopos in urbem redire non permisit, nec ut aliquid remandarent Civibus concessit. Videntes autem Leodienses, quod neque Pontifices redirent ad urbem, nec aliquid remandarent siue bonum siue malum, sed atrocius continuaretur Civitatis impugnatione, simul & quod Rex Gallorum Ludovicus contra eos venisset, de quo tale nunquam fuissent suspicati, maximè cum dederit eis rebellisandi consilium, in ultimam sunt desperationem prolapsi. Unde Primates Civitatis, utcunque potuerunt, noctu per muros demissi, navigio Mosæ fluminis beneficio quæſivere salutem, dimissis in Civitate uxoribus, liberjs, Monachis, Clericis, & plebe incompōſita, & ad res arduas minus idonea, quos fors ad interitum omnes reservabat. Carolus verò Dux urbis impugnationem fortiter continuans, duo millia suorum perdidit, & tandem post multos labores Civitatem primoribus destitutam, violenter expugnavit, & cepit. Quam Galli primò introgressi,

Civitas
Leodiensis
per Caro-
lum Ducem
Burgundiæ
capitur.

&

& post eos Burgundi, cædem in miseros Cives nimis crudelem, non ut Christiani, sed potius ut Turci & Saraceni perfidissimi sævientissimique sine ulla miseratione (pròh nefas!) exercuerunt. Erat autem Civitas ipsa situ, structuris, ædificiisque pulcherrima, Ecclesias Parochiales habens duas, atque triginta, Collegiatis octo numero. Monasteria quinque Abbates habentia, Mendicantium virorum tres Conventus, præter Moniales, sorores, & Capellas cum hospitalibus pauperum multas. Cives in ea fuerunt ad bella paratissimi plures quàm viginti millia, rerum omnium copia multa, & ingentes divitiæ, quæ omnes in prædam & direptionem sævis hostibus uno die cesserunt.

Capta igitur Civitate memorata Leodiorum, quàm se crudelem, quàmque truculentum & sævum in Cives jam nimium miserabiliter exhibuerit hostis, nec ego sine horrore mentis revocare possum ad memoriam, nec sine detestatione facti litteris commendare. Mox enim ut urbem Galli cum Burgundionibus fuerunt ingressi, passim omnes obviam trucidârunt, nulli parcentes gradui, non sexui, non ætati. Monachos Claustrales, Presbyteros, Clericos, Mulieres, Virgines, pueros & infantes una sævi hostis sententia interemisset omnes, nisi Ludovici Regis clementia, nimis & supra modum Ducis animum retinuisset iratum, ne sæviret ut voluit.

Omnes tamen in Civitate Sacerdotes capti fuerunt, & vel occisi, vel ad man^u Episcopi tracti & incarcerati, quorum fame plures interierunt. Quidquid masculi fuit generis à vicesimo ætatis anno & supra, Ducis mandato in ore gladij periit: reliquos verò junioris ætatis masculos una cum mulieribus, virginibus & infantibus perforatis navibus imposuit, & in Mosâ flumine submersit. O quot millia hominum tunc innocenter perierunt, qui neque verbo, neque facto quidquam peccaverunt in hostem! Nec si Turcorum gens impia hanc Leodiensibus intulisset cladem, majorem in eos sævitiam & crudelitatem exercere potuisset. Muros & turre Civitatis, & omnia Civium habitacula, domos & ædes submissio igne funditus destruxit, pontes quoque & cuncta ædificia, præter Ecclesias, dejiciens subvertit. Quidquid reperit in universis Monasterijs, Ecclesijs, & domibus cunctis, victor sævus diripuit, & nec sacri Altaris ornamentis Deo dicatis abstinuit. Nihil in tota Civitate reliquit intactum, sed omnia quæ reperit secum deportavit. Hoc miserabile Civitatis Leodiensis excidium per Carolum Burgundiæ Ducem perpetratum, tam fuit crudele, sævum, impium, & immane, ut litteris ritè commendari meâ nequaquam operâ possit, licet ab his qui tunc interfuerunt fuerim informatus. Ab eo tempore Dux Carolus, qui antea cunctis extitit formidabilis, & in rebus bellicis semper victoriosus, paulatim deficere cepit, & Deo Sanguinem procul dubio vindicante innocentem, nullum postea feliciter bellum gessit, sed bonam (ut ajunt) fortunam deinceps semper & ubique sensit contrariam, sibi que novercantem. Unde & ipse postea in bello cecidit, & Burgundiæ Ducatus ad externos pervenit.

Anno prænotato, Matthias Episcopus Spirensis tertia die mensis Januarij, Canonicorum sancti Germani Collegium in Civitatem transtulit, & in Divi Mauritij Basilicam, ubi nunc est, cum omnibus ornamentis, rebus & privilegijs collocavit. Fridericus enim Comes Palatinus, ut paulo

N n n 2

supra

Crudeli
Ducis Bur-
gundiæ
mox ira in
populum
Leodica-
sem.

Mulieres &
parvuli
submer-
guntur in-
nocentes
jussione
Ducis.

Ducis Bur-
gundiæ
crudelitas
in Leodios,
divina vin-
dicaturâ.

Collegium
S. Germani
Spire
transfertur
in Civita-
tem.

Eccleſia S.
Germani
fuit Mona-
ſterium Or-
dinis B. P.
Benedicti.

ſupra diximus, in odium Joannis Nix Epifcopi, omnes Canonicorum domos, apud S. Germanum extra Civitatem Spirenſem incendio deſtruxerat, unde ne ſimile deinceps contingere poſſet, in urbem conſultò transfertur Collegium, quamvis non ſine detrimento Canonicorum. Fuit autem Eccleſia memorata S. Germani à prima Fundatione Regis Francorum Dagoberti Monafterium Monachorum, & Abbatia Ordinis Divi Patris noſtri Benedicti, in quo plures viri notabiles & ſancti claruerunt. Poſt multos verò annos quidam Epifcopus Spirenſis nomine Joannes, circa Dominicæ Nativitatis annum centeſimum ſupra milleſimum, Canonicos qui fuerant in Eccleſia S. Michaelis prope Sunsheim oppidum, tranſtulit in memoratam Divi Germani Baſilicam extra muros Spirenſes, & Monachos noſtri tunc Ordinis in locum eorum apud Sunsheim reſpuit, qui & iſti noſtris diebus à S. Religione receſſerunt.

Anno item prænotato, Adolphus Archiepiſcopus Moguntinus omnia & ſingula Privilegia Obſervantiæ noſtræ Bursfeldenſi per Summos Pontifices, vel Sedis Apoſtolicæ Legatos indulta vel conceſſa, in ſua Dioceſi admifit, & auctoritate ordinaria confirmavit.

MCCCCCLXIX.

Palatinus
exercitum
ducit in
agrum Co-
lonienſem.

Anno Bernardi Abbatis nono, Indictione Romanorum ſecunda, Fridericus Comes Palatinus Tutor Philippi, contracta bellatorum multitudine, navigio per Rhenum bombardas & machinas, per terram verò exercitum in agrum duxit Colonienſem, pro ferendo Germano ſuo Ruperto Archiepiſcopo contra eos auxilio, qui oppida, caſtella, & alia Eccleſiæ bona, ſub impignorationis titulo detinebant. Erant autem, Nobiles & Vaſalli Eccleſiæ memoratæ potentiores, qui hæc ipſa bona tenebant impignorata, qui cum nollent ea gratis, & ſine pecunia Pontifici ſæpedito reſtituere, arma in eos movit, & Fratris præfati auxilio plurima violenter obtinuit, quorum iſta ſunt nomina: Bunna oppidum cum telonio, Nuſſia oppidum, Lochnech oppidum cum Caſtello. Zulvvich oppidum, Bruel oppidum, caſtrum, atque telonium, Nurburg caſtrum in Euphalia, Altenaer caſtrum, Rinbach oppidum, caſtrum & telonium, Caſtellum quod nominatur, die Hart, Andernach oppidum, caſtrum & telonium, Rolandſeck caſtrum, Guttenavve caſtrum & oppidum, Zuns oppidum, caſtrum & telonium, Lyns oppidum, caſtellum, & telonium, Guttenberg caſtrum, Kempen oppidum, & caſtrum, Erpenrod caſtrum, Keyſervverd oppidum, caſtrum, & telonium, Nyett caſtrum, Pappenberg caſtrum, Hersberg caſtrum; & alia plura, quorum nomina jam memoriæ noſtræ minimè occurrunt. Omnia præſcripta oppida, caſtella, & telonia, cum alijs multis Fridericus Comes Palatinus Rheni, non pecunijs, ſed armis, & comminationibus ab illis, quibus impignorata fuerant obtinuit, & Ruperto Fratri Archiepiſcopo Colonienſium reſignavit. Ex qua re omnes penè Vaſalli Eccleſiæ, ac Nobiles terræ, occaſione ſumpta, cum ſe graviter læſos conquererentur, unanimi conſpiratione facta, contra ipſum Rupertum Archiepiſcopum inſurrexerunt, & multiplicata ſunt mala per totam Dioceſim Colonienſem, neque ceſſaverunt à tumultu, donec tandem & Pontificatu & vita privaretur Archiepiſcopus Rupertus, poſt mortem Fratris Palatini, ut infra dicemus.

Nobiles &
Vaſalli
Colonien-
ſis Eccleſiæ
contra Do-
minum
ſuum.

Porro

Porro Fridericus Comes Palatinus Rheni Frater Archiepiscopi Ruperti pro laboribus suis & impensis, quas fecerat in memoratis occupationibus cunctis, Keyservverda oppidum, castrum, & telonium impignorata, pro certa summa pecuniarum, accepit cum omnibus proventibus eorum, quæ post annos aliquot Hermannus Archiepiscopus Ruperti successor immediatus data pecunia redemit Ecclesiæ.

Eodem Anno, cum insigne Monasterium Sanctorum Petri & Pauli Apostolorum in oppido Wissenburg Spirensis Diocesis nostri Ordinis, Sedi Apostolicæ immediatè subjectum, propter malum & inordinatum regimen Jacobi de Burg eo tempore Abbatis in ultimam devenisset paupertatem, effectque gravatum ære alieno plus quàm in viginti florenorum millibus, & omnia fermè bona vel impignorata, vel prorsus alienata, viverentque in eo sine lege Monachi, apposuit animum Fridericus Comes Palatinus, ut ad Regularis observantiæ tramitem reduceretur. Commissione igitur impetrata à Sede Apostolica vocavit ad se Eberhardum de Venlo Abbatem Montis Monachorum prope Bambergam, & Hermannum Abbatem Montis S. Jacobi prope Moguntiam, viros in Observantia strenuos, & longo usu exercitatos, quorum consilio negotium optatum perduxit ad effectum, licet cum magna difficultate, multisque laboribus & impensis. Cum enim prædictos duos Abbates cum alijs viris ac notabilibus suis à secretis, pro Reformatione dicti Monasterij misisset ad Wissenburg, senatu consentiente ac jurante, se manutenturum quidquid pro Monachorum Observantia fuisset inchoatum, stabat in ambone Judocus de Calba Concionator Heidelbergensis sacre Theologiæ Professor insignis. Dei Verbum faciens ad populum, Commissarijs rei præsentibus. Etece tumultus in oppido sævientis populi oritur, in altum clamor extollitur, Monasterium armatis vinitoribus obsidetur. Clamabant omnes una sententia vociferantes: *Tollite Monachos istos ruricolos, qui nobiles viros de Cænobio suo expellere laborant. Occidantur pediculosi Nebuiones, qui loca sibi vendicant aliena.* Ad clamorem tanti civium tumultus territi sunt omnes, qui venerant ad reformandum, & alij se in sacristiam recludentes absconderunt, alij verò in Monasterij locis, ubi poterant, latibula quæsierunt. Sedato tandem per senatum furentis populi tumultu, incæptum negotium perficiebatur, & sancta Reformatio Bursfeldianorum Observantiæ fuit introducta. Monachis antiquis deformatis à facie Regularis Disciplinæ fugientibus, & novis bene reformatis ex Monasterio S. Jacobi prope Moguntiam in locum eorum repositis.

Anno prænotato, undecima die mensis Augusti, obiit Joannes de Hagen Abbas Monasterij Bursfeldensis in Observantia Regulari secundus, vir per omnia Religiosus, ac timens Deum, qui suo tempore plura Ordinis nostri Monasteria reformavit. Huic in Abbacia successit Theodoricus, & strenuè præfuit annis xvi.

Eodem anno in mense Augusto, reformatum fuit Monasterium sancti Martini in Spanheim Ordinis nostri, ex Monasterio S. Jacobi prope Moguntiam, opera & impensis Friderici Comitis Palatini, Bavaricæque Ducis, ac Principis Electoris, & alterius Friderici Ducis, qui morabatur apud Cynonotos in oppido Simeren. consensu & permissione Adolphi Archiepiscopi Moguntini, per Conradum Rotenburgium S. Joannis in

Monasterium nostri Ordinis in Wissenburg reformatum à Palatino.

Commissarij Apostolici pro Reformatione ad Wissenburg veniunt.

Cives Wissenburgenses contra Reformatores insurgunt.

Monasterium S. Martini in Spanheim reformatum hoc anno.

Ringaugia, & S. Jacobi prope Moguntiam Monasteriorum Ordinis nostri memorandos Abbates. In qua Reformatione Otho de Colonia tunc Abbas, Officium resignavit, & Præpositus Monialium factus est in Monte S. Ruperti. Huic in Abbatia successit Joannes de Colenhufen Monachus S. Jacobi Moguntia, & præfuit annis tredecim, mensibus undecim & tribus diebus, in magna paupertate, vir doctus & optimus, qui postea translatus fuit ad Selgenstat.

Castrum
Bugsberg
Latronum
& Prædo-
rum lati-
bulum ob-
sidetur.

Anno item prænotato, Adolphus Archiepiscopus Moguntinus, Rudolphus Episcopus Herbipolensis, & Fridericus Comes Palatinus Rheni, Bavaricæque Dux Tutor Philippi, auxilio Civium Regni contractis copiis Castrum Georgij, Arnoldi, & Michaelis de Rosenberg nomine Bugsberg, obsidione cinxerunt, in quo sese latrones viarum, atque prædones sceleratissimi recipere solebant, qui prope salutis immemores, Imperialiūque mandatorum contemptores, & Pacis Regni communis impij turbatores, non solum bonis quoslibet spoliaverunt itinerantes, sed & prius inaudita scelera in Sacerdotes Domini commiserunt. Amputatis namque virilibus Ministros Ecclesiæ sacrilegis manibus castraverunt, ex quibus nonnulli doloribus nimium urgentibus moriebantur. Post hæc quædam instrumenta ferrea seris occultissimè clausa excogitaverunt, quibus testiculos tam Clericorum quàm Laicorum comprimentes, cum nemo seras aperire posset nisi ipsi, venire miseros quocunque jussissent, compellebant. Hæc & his similia plura facientes mala nomen infamiæ sibi perpetuum contraxerunt, quod non dubiè apud inferos vindictæ semper manebit obnoxium, quia non solum graviter in his peccaverunt, sed etiam alijs pravæ actionis præbuerunt exemplum. Si peccatum non dimittitur, nisi ablatum restituatur, quis dubitaverit raptores atque latrones istos perpetuæ damnationi non obnoxios fore, qui omnia quæ possunt injustè diripiunt, nunquam restituunt, & sic moriuntur. Obsidione autem firmata in anno sequente, Castellum per dictos Principes durè satis impugnatur, & postremò expugnatum capitur, in quo sexaginta fuerunt Nobiles pro ejus defensione congregati, qui omnes fuga lapsi sunt. Duraverat memorata obsidio diebus uno & viginti, in quibus obsessores castrum bombardis & machinis sine intermissione fortiter quassare non cessarunt. Quod captum illis de Rosenberg sub certis conditionibus postea fuit restitutum. Acta fuerunt hæc anno sequente in quinta Feria Coenæ Domini. Inde moventes exercitum, Schupf Castellum quoddam satis munitum, octo diebus obsidentes, tandem in octava Resurrectionis Domini funditus desolârunt.

Imperator
Fridericus
Romam
proficisci-
tur.

Anno etiam præsignato, Fridericus Imperator tertius causâ devotionis Romam cum decenti Comitiva profectus est, & cum singulari, magnoque honore à Paulo Papa secundo, & Civibus Romanis suscipitur. Agebat Imperator apud Pontificem, ut commune Christianorum bellum indiceretur Georgio hæretico atque schismatico, qui se Bohemiæ Regem gerebat: quo superato deinceps expeditio in Turcos ordinari posset securior, petivitque, ut Benedictione Apostolica Matthias Ungariæ Rex tam in Turcos, quàm Bohemos expeditionis utriusque Capitaneus ordinaretur. Insuper monebat Papam, ut venire in Germaniam dignaretur, asserens quòd personali præsentia sua omnem totius Regni militiam facile mo-

veret

veret in expeditionem contra Turcos. Sed persuaderi Pontifex non potuit, ut Italia dimissa in Germaniam proficisceretur, & sic nihil in Turcos actum fuit.

Imperator cum Pontifice de S. Joanne Lateranenſi rediens verſus ſanctum Petrum ex mole Adriani ſubſtitit, & milites Auratos in ponte aliquot creavit. Inde ad Palatium ambo reverſi cibum ſimul acceperunt. Nec diu poſtea Cæſar ipſe Româ digreſſus res per Italiam & Longobardiam diſtortas ubique glorioſe compoſuit, & in Germaniam ocius remeavit.

Imperator
Milites Ro-
mæ creavit

Eodem anno quidam Nobilis nomine Conradus de Kauffung à Duce Saxonum patria proſcriptus & rebus, cum ſe vindicare quovis modo cogitaret, audax facinus non metuit attentare. Nam veniens nocte quadam ad munitiſſimum Caſtellum nomine Altburgum, ſcalis artiſcioſe conſtructis per muros aſcendit, cameramque, in qua tunc Albertus & Erneſtus uterini Fratres Adoleſcentes filij Ducis Saxonie dormiebant, per fenestram intravit: dormientes pueros Pædagogi auxilio cepit, cautèque funibus demiſſos per murum vendendos in Bohemiam abducere cum eorum Pædagogo tentavit. Mane factò cum introgreſſi Puerorum cuſtodes eos non reperiſſent, ſuo clamore populum omnem ad perſecutionem furis concitaverunt. Jam ſylvam intraverat Herciniam Conradus, quæ Bohemiam à Saxonia dividit, in qua omnino ſe putabat ſecurum, apud Carbonarium quendam reficiendi gratiâ deponens captivos Principes, maxime intuitu Junioris, quem & longioris itineris fatigatio vexabat, non minus, quàm jejunium. Interim dum Carbonarium vicinam transmittit ad villam, ut emeret eſurientibus eſcas, ſupervenerunt cum impetu Saxones, & fugato timore Conrado una cum ſocijs, nobilem prædam in locum ſuum reduxerunt.

Albertus &
Erneſtus
filij Ducis
Saxonum
noctu
abducti.

Anno prænotato, Eduardus Rex Anglorum, ſocer Caroli Ducis Burgundie, conſilio & auxilio Regis Gallorum Ludovici undecimi, doloque Procerum ſuorum à Regno ſuo deſicitur, & Henricus eodem Regno antea pulſus in locum ejus reſtituitur. Qui reſtitutus mox ſuadente auxiliùmque promittente Gallo, bellum indicit Burgundo, ad quem Eduardus Rex pulſus confugetat. Unde vehementer commotus in iram Dux Carolus, exercitum ducentorum millium peditum, ac decem & octo equitum millium, cum Eduardo miſit in Angliam contra Henricum: quorum fortitudine confortatus Eduardus Regnum ſuum in brevi recuperavit, & adverſariorum plurimos occidit. Deinde confirmatus in Regno Eduardus Henricum cepit, & in dolio malvarici vini extinxit, multosque Procerum cum illo ſentientes interfecit.

Saxones
filios Ducis
ſui cum tri-
pudio re-
duxerunt.

Eduardus
Anglorum
Rex ab
Henrico à
Regno de-
pellitur.

MCCCLXX.

Anno Bernardi Abbatis decimo, Indiſtione Romanorum tertia, apud ſanctum Petrum in Erphurdia, quinta decima die menſis Maij, celebratum fuit viceſimum Ordinis noſtri Provinciale Capitulum: in quo præfederunt Guntherus ejuſdem loci, Melchior S. Udalrici Auguſtenſis, Sebaldus S. Egidij in Nurenberg, & Paulus Beatæ Mariæ ſemper Virginis in Elchingen, Monaſteriorum Abbates.

Capitulum
Ordinis
noſtri Pro-
vinciale vi-
ceſimum
celebratur.

Eodem anno Cives oppidi Wiſſenburgenſis, qui anno tranſacto in verba & ſententiam Palatini juraverant, quod Abbatem Henricum & Monachos

Monachi
Wissenbur-
genſes re-
formati, à
Civibus ex-
pelluntur.

Monachos de obſervantia ad Monasterium ibidem laudabiliter introdu-
ctos, ut ſupra diximus, fideliter deberent, velléntque fovere, manuteneret,
& contra inſultus deſormatorum antiquorum & expulſorum defendere:
mutato conſilio, & immemores Juramentorum, deſormatos Monachos
antiquos iudicio Apoſtolico ut inutiles & votorum ſuorum tranſgreſſores,
per Palatinum Comitem expulſos, in habitu muliebri nocturno tempore
ad oppidum intromittunt, & expulſis reformatis, ad Cœnobium iterum
reponunt. Wiricum dictum Hoffart manifeſtum Palatini Comitis ho-
ſtem, & alios inimicos ejus ſoventes, in oppidum ſuſceperunt hoſpitio, &
licet eorum eſſet proteſtor, tamen ipſi non ſatis fideliter in illum reſpi-
ciebant. Præſectum quóque ſeu Vicetenentem ipſius Palatini captum &
ſpoliatum, contumelijs & injurijs plurimis affecerunt, & alia contra eum
nonnulla ferebantur commiſſiſſe delicta, quibus iram ejus, non gratiam
meruerunt.

Wissen-
burg oppi-
dum obſi-
detur à Co-
mite Pala-
tino Fride-
rico.

Unde commotus animo Palatinus, oppidum Wiſſenbourg in manu
ſuorum valida obſedit, & locatis in deſerta Præpoſitura 4. turrium mili-
tibus, totam ferè hyemem urbem fortiter impugnavit. Tandem Argenti-
nenſes, & quidam alij Cives Regni vicinioreſ, inter Comitem Palatinum,
& Wiſſenburgenſes pro pace laboraverunt, quorum interventu concordia
ſub certis fuit conditionibus reformata, & ſoluta obſidio.

Veruntamen Wiſſenburgenſes in concluſione pacis acceptæ non diu
permanſerunt, ſed litteris & Nuntijs ad Imperatorem miſſis, qui tum erat
in Austria, Comitem Palatinum deſtructorem Regni & perſecutorem
civium ejus proclamârunt. Cujus ut inſolentiam & tyrannidem poſſent
reprimere, Cæſari ſupplicabant, quatenus Regni Capitaneum, & Cæſa-
reæ Majeſtatis Vicarium per Alſatiam & circumjacentes Regiones conſti-
tueret cum plena poteſtate bellandi contra ipſum Palatinum Fridericum,
auxilio Civitatum, Ludovicum Comitem Palatinum Bavariæque Ducem
cognomento Nigrum, Patrem Ducis Alexandri, qui morabatur in Ge-
mino ponte, vulgariſter Zvveibrucken; conſenſit petitionibus eorum
Fridericus Imperator, conſtituitque Ducem Ludovicum Regni Capita-
neum. Quod mox ut Friderico Palatino Comiti ſupradicto innotuit,
ſuorum non parvum exercitum & quaſi leo rugiens ad prædam contra
Ducem Ludovicum proceſſit ad prælium. Sed Ludovicus Dux ad ejus ve-
nire congreſſum non audebat. Palatinus igitur Comes Fridericus terram
Ducis Ludovici cum potentia ingreſſus, multas brevi tempore munitiones
illius obtinuit. Et imprimis obſedit Stralburg Caſtrum, & Schriesheim,
& in octo diebus utrúmque obtinuit, & præda oppidanis dimiſſa, Nobiles
& præſidium Ducis Ludovici captivos abduxit. Ex peditibus verò ſede-
cim in oppido & Caſtello inventis fecit ſubmergi. Inde movens exer-
citum Armsheim oppidum Ducis memorati obſedit, quod bombardis,
& machinis fortiter impugnans, tandem in die Commemorationis S. Pauli
cepit, & obtinuit. Non erat ei mos vel conſuetudo pauperum exurendi
domicilia, ſed pecunia redempta, prout unus quiſque ſolvere poterat,
intacta relinquebat. In oppido jam dicto Nobiles reperit 18. Equites verò
42. quos omnes captivos fecit abduci. Pedites autem reperit 40. quos ad
oppidum Alzen proximum tranſmiſit captivos, deinde turres & muros
per gyrum oppidi funditus deſtruxit, & ſoſſatum ſolo adæquavit. Quadra-
ginta

Schries-
heim oppi-
dum cum
Caſtello à
Palatino
capitur.

Armsheim
à Palatino
capitur.

ginta verò pedites, quos in Alzen diximus fuisse deductos, quasi omnes fecit submergi; habebat enim quasi pro lege consuetudinem, ut comprehensum neminem sineret vivum, qui ex ejus dominio ad hostes spontanea voluntate defecisset. Post hæc movit exercitum ad Wachenheim, & oppido proximè supereminens in monte Castellum situ & arte munitum, obsedit impugnavit & cepit, quod aliquandiu in locum præsidij tenuit, sed posteaquam & oppidum cepit, ipsum Castellum, ut hodie cernitur, funditus destruxit. In eodem Castello magnum reperit apparatus bombardarum. Capto autem castro mox oppidum Wachenheim obsidione vallavit, quod tamen illa vice non obtinuit. Enimverò cum audisset Ducem Ludovicum & Regni Capitanum adjunctis sibi Comitibus de Bitsch & Liningen cum magno pugnatorum exercitu per Alsatiā venire in terram Palatinatū, animo & intentione ut omnia desolaret, obsidione soluta, machinisque bellicis in Didesheim oppido Ecclesiæ Spirensis transpositis, cum exercitu obviam hostibus venit. Ludovicus autem cognito Palatini adventu tum retrocessit, nec stare coram eo se posse confidit, novit enim vires Palatini expertus.

Castrum
Wachen-
heim à Pa-
latino capi-
tur.

Post hæc memoratus Comes Palatinus munitissimum Castrum Ruprechtseck obsidione cingens, bombardis & machinis fortiter impugnavit, quod subfossū tandem violenter obtinuit, in quo multam provisionem ad victum necessariam reperit, arma quoque, machinas bellicas, equos, & supellectilem variā invenit. Viros etiam militares, quos nobiles vocant, cepit numero 13. inter quos fuerant præcipui Reinhardus Comes Hirsutus, qui vulgariter Ruchgraff dicebatur, & Joannes de Landeck Capitanus, Equites non nobiles cepit numero 46. & nonnullos pedites.

Ruprecht-
seck Ca-
strum à
Palatino
capitur.

Interea dum hæc fierent per Comitem Palatinum, nebulones quidam armati, quos Dux Ludovicus in oppido Wachenheim ad custodiam contra Palatinum posuerat, in vigilia Assumptionis B. Mariæ semper Virginis, eruptione facta Monasterium vicinū Limburg nostri Ordinis turmatim intrarunt, & fractis violenter januis Cœnobij omnibus, quidquid præter libros & Sanctorum Reliquias invenire poterant, rapientes ad oppidum reversi sunt.

Anno etiam prænotato Mahumetes Turcorum Imperator cum classe 400. navium & exercitu centum millium pugnatorum Eubœam Insulam Christianorum præclarissimā invasit, & impugnavit, quam tricesima tandem die obtinuit, & multa fidelium millia crudelissimè interemit.

Turcus Cal-
cedonem in
Eubœa sub-
vertit.

MCCCCLXXI.

Anno Bernardi Abbatis undecimo, Indictione Romanorum iv. Fridericus Comes Palatinus exercitum 14000. pugnatorum in propria persona duxit contra Ludovicum Ducem Nigrum Regni Capitanum, & imprimis oppidum ejus Wachenheim quod obsederat anno transacto ante hyemem sicuti diximus, iterum obsedit, in vindictam maximè, quod Cœnobium Limpurg ex eo spoliaverunt. Obsidione igitur firmata Palatinus oppidum bombardis & machinis fortiter impugnans, tandem in die S. Bonifacii Archiepiscopi & Martyris obtinuit. In quo cepit ex nobilioribus viros octo, Equites inferioris ordinis triginta quinque, Pedites verò septuaginta, quorum quinquaginta quatuor fecit submergi in aquam, propterea quod pauperes rusticos interfecerant, domos succen-

Wachen-
heim à Pa-
latino capi-
tur.

o o o

derant,

derant, Ecclesias & Monasterium Limpurgense spoliarent. Reddidit malefactoribus vicem distante Justitia: & ceteros abduxit captivos. Deinde muros & turres oppidi omnes subvertit, & fossatum per circuitum solo adæquavit, bombardas & machinas sibi servavit.

Bochen-
heim ambæ
Villæ à Pa-
latino ca-
ptæ destru-
untur.

Posthæc movit exercitum in Bochenheim Villas majorem & minorem, utramque fossatis & propugnaculis bene munitam, quæ pertinebant Comitibus de Liningen, ambasque obsidione cepit, fossata complanavit, & propugnacula destruxit. In his reperit Nobiles quatuor, Equites quindecim, & pedites viginti, ex quibus nonnullos in aquam fecit submergi. Ex Nobilibus autem, prius quàm villæ caperentur, nonnulli fuga lapsi noctis beneficio evaserunt. Villas jussit incendio cremari, ac funditus destrui. Facta sunt hæc anno Dominicæ Nativitatis prænotato, quarta decima die mensis Junij ut supra.

Ulmen op-
pidum ob-
sidetur à
Palatino.

Inde movens exercitum Palatinus Ulmen oppidum cum Arce, obsidione vallavit; quod impignoraturn pro certa summa pecuniarum ab Ecclesia Moguntina Dux Ludovicus tenebat, ex quo plura Palatino intulerat damna. Obsidione firmata, Canonici memoratæ Ecclesiæ præcogitantes, quod futurum forsitan esse videbant, quoniam si oppidum & Castellum in virtute bellica semel in manus pervenisset Palatini, ad Jus Ecclesiæ deinceps minimè posset revocari, talem cum eo iniere concordiam.

Sub Condi-
tionibus
his solvitur
obsidio.

Conditio prima Concordiæ fuit: *Ut Palatinus Nobiles, Equites & alios, qui ex parte Ludovici erant, in oppido, vel in Arce, sine læsione cum rebus suis omnibus, quò vellent, salvos abire sineret.*

Secunda
Conditio.

Secunda Conditio ista fuit: *Quod Canonici Ecclesiæ Moguntina Castrum cum oppido ad manus suas reciperent & possiderent; ita tamen, quòd Ludovicum Ducem vel suos perpetuò deinceps non intromitterent.*

Tertia Con-
ditio.

Tertia fuit Conditio Pacis: *Quod Canonici Moguntinenses Palatino Comiti persolverent quatuor millia florenorum pro habitis expensis, & quòd nullus perpetuò forveri seu teneri debeat in eodem oppido, qui damnum velit inferre Palatinatui.* His factis atque conclusis in die S. Jacobi Apostoli anno præscripto, soluta fuit obsidio.

Lamsheim
obsidetur à
Palatino.

Exinde Comes Palatinus Lamsheim situ, muris, propugnaculis, fossatis, agris & milite satis munitum obsedit: in quo illo tempore fuerunt viri nobiles quatuor & triginta cum Equitibus, Pedites verò ex conjuratis Helvetiorum mercede conductis, plus quàm trecenti. Obsidione autem firmatâ, oppidum ab hostibus fortissimè impugnabatur: quòd videntes Helvetij pedites, qui Palatini vires jam prius fuerant experti, de sua caperunt timere salutem. Igitur consilio inter se habito licentiam & securitatem abeundi à Palatino Comite postulantes, obtinuerunt, oppidum sine custodia dimittentes, sub ea tamen conditione, quòd illa durante contentione inter ipsum & Ducem, se amplius bello non intromittant. Post quorum recessum Palatinus oppidum fortitudine & defensione nudatum in suam potestatem accepit. In quo reperit Philippum Lusser, ex Didesheim Capitaneum Ducis Ludovici cum alijs Nobilibus quindecim, Equitibus uno & triginta; Peditibus verò quatuor & viginti, quos quidem pedites in fossato fecit submergi. Oppidani autem in verba Palatini

Palatini jurantes salvi corpore, rebusque manserunt Facta sunt hæc quarta die mensis Augusti, quæ fuit Dominica post Vincula Petri.

His peractis Comes Palatinus obsedit Durckheim oppidum Comitatus de Liningen præcipuum. Pro cuius munitione Comites ipsi per annos viginti antea defudantes, neque laboribus neque impensis pepercerunt, quod muris, fossatis, turribus & propugnaculis fortissimum reddiderunt. Sed quid destruere manus hominum nequeunt, quod construere potuerunt? Comes enim Palatinus in vicino Monialium nostri Ordinis Cœnobio Sebach personaliter constitutus oppidum fortissimè impugnabat, & varijs capere modis annisus est. Hi autem, qui erant in oppido, viriliter incurfantibus restiterunt, & hostium plures astu & ingenio peremerunt. Postremò tamen octava decima die mensis Augusti, quæ fuit Festo S. Martyris Agapiti sollemnis, oppidum à Palatino capitur, muri, turre, cum Arce destruuntur, & fossatum in gyro complanatur, sicuti hodie videtur. Uxor tunc Emichonis Comitis ex Duroburgo veniens ad Palatinum precibus obtinuit sibi donari Durckheim, & ipsum Castellum Hartenburg, propterea quod esset ei adscripta in dotem, alioquin dubium non est, quo minus utrumque funditus ab illo fuisset eversum & destructum. Reperit autem Comes Palatinus in memorato oppido Durckheim Philippum & Dietherum Comites de Liningen, Petrum Comitem quandam Gallicanum, Nobiles quatuor & viginti, Equites centum sex, Pedites conductos stipendio quadraginta, oppidanos unum & quinquaginta, rusticos ex diversis locis Comitatus de Liningen pro defensione intro vocatos septuaginta, quos omnes captivos pro pecunia postea libertati donavit.

Durckheim
oppidum à
Palatino
capitur.

In ea expugnatione Durckheimensi de exercitu Palatini ceciderunt occisi ducenti viri, inter quos plures fuerunt Nobiles atque potentes. Ex parte verò Comitum de Liningen octoginta novem interierunt; absconderant enim Durckheimenses in fossato vel circa foveam terra subtiliter opertam, in cuius fundo palos fixerant acutos: cumque Palatini milites cum impetu ad muros vellent irrumperere, subito in foveam ceciderunt occultam. At illi quibus talis negotij fuerat commissa industria, præparatis antea pulveribus ignem submiserunt in foveam, & lapsos in eam cunctos necaverunt. Meliores inter suos Nobilitares Palatinus ibidem amisit.

Nobiles
multi Pala-
tini ante
oppidum
Durckheim
cecidissent.

Post hæc Palatinus movit exercitum contra Ducem Ludovicum, obseditque Sobernheim oppidum Ecclesiæ Moguntinæ, ipsi Ludovico, ut supra diximus ab Adolpho Archiepiscopo pro certa summa pecuniarum impignorum. Oppidani non habentes à Duce Ludovico defensionis aliquod subsidium, cum tantæ multitudini nequaquam possent resistere, in manus se obsidentis Palatini cum oppido tradiderunt, anno prænotato in die sancti Bartholomæi Apostoli, & ita salvi manserunt sub Palatinarum usque in præsens.

Sobern-
heim oppi-
dum.

A Sobernheim movit exercitum ad Monzegen oppidum, quod breviter Merzheim & Nusbaum villis munitis, in suam potestatem accepit: quæ similiter fuerunt Juris Ecclesiæ Moguntinæ, sitæ in Comitatu Spanheimensi, emptæ quondam cum alijs supra & infra notatis, per Wernherum Archiepiscopum ab uno Comite de Spanheim Henrico.

Monzegen
oppidum.

Bickelnheim.

Caſtellum poſt hæc Bickelnheim & utrâmq; ejusdem nominis Villam obſedit, expugnâvit, & cepit. Erat in ipſo Caſtello ex parte Ludovici Ducis Capitaneus ſeu vicem tenens homo quidam patria Ringaugienſis nomine Conradus Schlarpp ex Giſenheim oriundus, qui caſtrum ſuſceperat cuſtodiendum. Verum poſteaquam Ducis ſui auxilium implo- raſſet, exſpectaſſetque aliquandiu, & nullum penitus adveniret, Caſtrum in manus Palatini tradidit, & ipſe cum his quos ſecum habuit peditibus, quò vellent liber abire permiſſus eſt.

Landsperg & Moſchelen, à Palatino capiuntur.

His geſtis Palatinus Comes à Bickelnheim movens exercitum vigesima ſexta die menſis Auguſti, quæ Feria erat ſecunda poſt Feſtum S. Bartholomæi Apoſtoli, Caſtellum Landsperg & vicum Moſchelen cum arce obſedit, & fortiter ſatis impugnare cæpit. Tunc primum Dux Ludovicus videns quod deſolatus eſſet ab omnibus, neminẽmq; haberet auxilian- tem, & quia ſuis viribus Palatino nequaquam poſſet reſiſtere, poſteaquam plura jam oppida & caſtella perdidiffet, ſuorum uſus conſilio Procerum veniam rurfus ab eo poſtulavit.

Concordia inter Palatinum & Ducem Ludovicum facta.

Anno igitur Dominicæ Nativitatis prænotato facta eſt inter Fridericum Comitem Palatinum, & Ducem Ludovicum tertia concordia, & ſecunda die menſis Septembris Heidelbergæ concluſa, ſcripta & ſigillo- rum munimentis confirmata. In ea Concordia fuit concluſum, quod omnia oppida & Caſtella, quæ Palatinus Comes toto diſſenſionis eorum tempore de manibus Ludovici Ducis obtinuerat, perpetuò deinceps ad Dominium Palatinatus debeant pertinere, ſine impedimento cujuſcũque, ſicut & hodie pertinent: quorum iſta ſunt nomina.

Nomina oppidorum quæ amiſit Ludovicus.

In Comitatu Spanheimenſi Sobernheim oppidum, Monzegen oppi- dum, Bickelnheim caſtrum & duæ villæ, Merzheim villa, Nusbaum villa, Bois villa, cum alijs pertinentibus ad prædicta: quæ omnia Dux Ludovicus ab Eccleſia Moguntina, ut ſupra dictum eſt, ab Adolpho Archiepiſcopo contra Dietherum ſuſceperat impignorata, & olim pertine- bant ad Comitatum Spanheimenſem jam dictum. In Strata montenſi caſtrum & oppidum Schriesheim, in Gavio majori Armsheim oppidum, Gaubickelnheim oppidum, Waldertheim oppidum cum viculis quibuſ- dam & villis eorum. In Gavio Wangionum oppidum & caſtrum de Wachenheim. Lamsheim quòque oppidum & Ruprechtſeck caſtrum cum alijs. Ulmenam nihilominus oppidum & caſtrum Dux Ludovicus perdidit, quamvis in Dominium Eccleſiæ Moguntinæ, & non Comitſ Palatini, ut diximus, pervenerit.

Concordia præſcripta non placuit omnibus.

Non placuit Romano Imperatori Friderico iſta concordia, qui ad- verſus Comitem Palatinum multiplices ob cauſas animum gerebat indi- gnabundum. Dux autem Ludovicus jam tertio non ſine maximo Princi- patus ſui detrimento expertus iram Leonis, Imperatorem ipſum jam deinceps maluiſſet habere adverſarium, quàm ejus mandato rurfus Comi- tem impugnare Palatij: cæteri quoque in circuitu Principes penè omnes magno cum periculo rerum ſuarum experti, quid vires poſſent memorati Comitſ Palatini, contra eum pedem movere amplius non audebant, quia incubuit timor ejus ſuper eos vehementer.

Monachi Obſervan- tiæ Bursfel- denſis redu- cti ad Weiſſen- burg.

His rite peractis, idem Comes Palatinus Weiſſenburgenſes cunctorum jam deſtitutos auxilio monuit, quatenus Monachos de Obſervantia Burs- feldenſi,

feldenſi, remotis & expulſis deformatis antiquis, quantocius reciperent, aut bellum & obſidionem denuo experirentur. At illi conſilio inter ſe habito, fatius iudicabant, Monachos reformatos intromittere; quam propter antiquos deformatos, vitæ & rerum ſuarum extremum periculum ſubire. Expulſis ergo Monachis antiquis deformatis, expulſi prius reformati ad locum revocati & introducti ſunt, monentque reformati uſque in præſentem diem.

Eodem anno vicesima tertia die menſis Octobris, ſæpeditus Comes Palatinus conſederatione prius facta cum Nicolao Duce Lotharingiæ, coadunato pugnatorum exercitu, oppidum Maurimonaſterium & Caſtellum vicinum Geroldſeck, in quibus prædones & inimici prænominati Ducis Lotharingiæ ſua receptacula conſueverant habere, obſedit, impugnavit, & cepit, murôſque per gyrum & foſſata deſtruxit, latronibus nocturna fuga ſalutem quærentibus.

Maurſmünſter à Palatino capi-
tur.

Rurſus eodem anno menſe Decembri memoratus Princeps duo prædonum Caſtella, quorum alterum dicebatur Dortzbach, alterum verò Waltbach, in pago quem Odenwald vulgò nuncupamus, obſedit: quorum primum ſeptima decima die menſis Decembris obtinuit, ſecundum verò die ſequenti. Latronum in Caſtellis ipſiſtunc exiſtentium alij fuerunt occiſi, alij verò capti, cæteri autem fuga lapſi manus perſequentis evaſerunt, ne & ipſi caperentur.

Dortzbach & Waltbach habi-
tacula prædonum
capiuntur.

Anno prænotato vicesima octavâ die menſis Auguſti hora ferme noctis ſecunda, Paulus Papa ſecundus apoplexiâ tactus in cubiculo ſolus moritur, anno Pontificatus ſui ſexto, menſe decimo. Poſt quem Cardinales eodem anno nona die menſis Auguſti, Franciſcum de Sâvona Ligurinum Ordinis S. Franciſci Generalem quondam Miniſtrum, in Pontificem unanimiter elegerunt; qui Sixtus ejus nominis quartus fuit nuncupatus. Præſuit annis tredecim: vir ingenio profundus, doctrina clarus, vita & converſatione per omnia ſincerus.

Sixtus ſic
Papa quar-
tus annis
XIII.

Eodem anno Fridericus Imperator tertius Conventum Principum Regni magnum habuit in Civitate Ratiſbonenſi, ubi inter alia multa varij habebantur tractatus de bello in Turcos movendo. Sed omnia terminabantur in verbis, cunctis quæ ſua ſunt quærentibus, non quæ Reipublicæ Jeſu Chriſti.

MCCCCLXXII.

Anno Bernardi Abbatis XII. Indictione Romanorum v. in menſe Januario circa Feſtum S. Agnetis Virginis, & Martyris, apparuit Cometes in plaga Occidentali, nigro colore rutilans, major quantitate omnibus, quos in terra vidimus, duravitque octoginta diebus, & magnitudine ſua mortalium tunc plures perterrituit.

Cometes.

Eodem anno Rupertus ex Comite Palatino Archiepiſcopus Colonienſis Germanus Friderici ſæpius dicti Principis, magnam ſuorum contra ſe diſplicentiam concitavit. Nam inter ipſum & Canonicos majoris Eccleſiæ, quorum Congregationem Capitulum nuncupant, magna contentione ſuborta, proventus eorum & cenſus in vindictam rebellionis ubicunque potuit, extra Coloniam præoccupavit, & in uſus proprios convertit. Hinc nimium commoti (& forſitan non immerito) Canonici quidquid contra eum poterant agere, toto mentis ſtudio conſiliati ſunt. Adhæſe-

Inter Archi-
epiſcopum
& Capitu-
lum ſuum
Colonienſ.
diſcaſio.

Erardus
Bock, Fri-
dericus
Schouff, Ba-
ſilius Tra-
ditor.

Novesij
tres ut Tra-
ditores ca-
pite ple-
ctunt.

Reinhar-
dus Episco-
pus Wor-
matienſis
prope Co-
loniam
capitur.

Diffau lati-
bulum Præ-
donum à
Palatino
deſtruitur.

runt eis Cives Colonienſes, adhæſerunt Bonnenſes. Novesij quoque, & omne robur nobilitatis in patria, qui penè omnes unanimi conſenſu rebellârunt. Archiepiſcopus autem ipſe, cùm experimento rebellionem ſuorum didiciſſet, graviter tulit, & quomodo ſuam poſſet ulciſci contumeliâ, ſedulò cogitabat. Erant inter conſultantes rebus Pontificijs nonnulli, quorum ſententiâ malè ſecutus Præſul. Novesium capere viribus cùm non poſſet, inſidijs & dolo aggreſſus eſt. Dicebantur eo tempore ſubordinati fuiſſe tres viri, magniſque promiſſionibus conducti, videlicet Erardus Bock, Fridericus Schouff, & Baſilius quidam, per eos, quibus Archiepiſcopus rerum commiſerat ſummam, ut oppidum in manus ejus traderent per inſidias; receſſerant enim, ſicut jam diximus, Novesij ab obedientia Archiepiſcopi.

Verùm Baſilius aquam utròque ſciens portare humero, & in una re bis traditor factus, à Novesijs accepta pecunia, ſocios ſuos jam dictos in eorum notitiâ ſecretius tradit. Qui cùm navigio per flumen Rheni deſcendiſſent Novesium, accepto Cives à bis traditore ſigno, mox eos in littore capientes torturis examinârunt. Quid plura? Interrogati conſilium aperiunt, cervicibusque amputatis, trunci quatuor in partes dividuntur. Hinc gravem commotus in iram Rupertus, necatis factam clamavit injuriam: aſſerens nec ſe, nec ſuos unquam de traditione Novesij qualecùnque habuiſſe conſilium. Mandavit ergo Novesijs & jurejurando denuntiari fecit, ſcirent, quod & illatam ab eis contumeliâ, & innocentibus mortem, totis viribus, quo poſſit ingenio cogitaverit in proximo vindicare. Jam deinceps in apertam rebellionem conſpirârunt.

Eodem anno Fridericus Comes Palatinus ubi tantam audivit inter Fratrem Archiepiſcopum & Canonicos ejus Colonienſes diſcordiam, miſit ad Coloniam Reinhardum Episcopum Wormatiensẽ, cum alijs quibuſdam à ſecretis, ut ſi quovis ingenio poſſent, concordiam inter eos reformarent. Miſſi ad Coloniam veniunt, cauſam adventus ſui aperiunt. Sed pacem inter diſſidentes facere nullatenus potuerunt. Abeuntes ergo ſine pacis vel concordie effectu tristes, cùm navigio perveniſſent paulum ſupra villulam Rondekirchen, omnes capti, & neſcio quorũ abducti; jam enim Palatinus odio habebatur non tantum à Capitulo, ſed etiam à Civibus, & omnibus terræ Nobilibus, propterea quod Archiepiſcopo adhæſerit: cujus odij prima cauſa fuit violentia, quam fecerat his, qui bona Eccleſiæ tenuerant impignorata, quando ſine pecuniarum ſolutione occupavit omnia.

Anno prænotato, circa Feſtum S. Martini Episcopï, Palatinus Comes Fridericus miſſis exercitibus ſuis Caſtellum quoddam Diffau in Bohemico nemore ſitum, in quo Prædones latibula ſua habere ſolebant, obſedit, cepit, ac funditus deſtruxit, latrones in eo repperitos interfecit, & Dominum Caſtri ad Amberg miſit captivum. Itaque ſuperatis hoſtibus pacem bello comparavit, & ambulantiſque in Principatu ſuo, itinera purgavit.

Anno item prænotato, aquarum tanta inundatio reſolutis nivibus irrupit, ut vallem Hirſaugianam ab utrâque parte operuerit. Capellam B. Mariæ ſemper Virginis prope Cluſe totam implevit, & Altare majus ſuo incurſu cooperuit, multaque circum habitantibus pericula ſimul & damna intulit.

Eodem

Eodem anno Bernardus Abbas hujus Monasterij Hirsaugiensis Petrum inobedientem, & rebellem Præpositum in Roth deposuit, reduciturque Hirsaugiam carceribus mancipavit, quia non solum ad ejus regimen fuit inutilis, sed etiam semetipsum pro sua persona, simul & ipsam Præposituram cum omnibus pertinentibus ad eam, ab obedientia & jurisdictione Abbatis, ac Monasterij Hirsaugiensis alienare tentavit, quibus tamen semper à prima fundatione sua mansit subjecta.

His etiam temporibus Fratres Prioratus S. Gregorij Papæ in Richenbach, Abbati & Monasterio Hirsaugiensibus immediate subjecti, contra Abbatem Bernardum iterum temerè in superbiam elati Priorem suo arbitrio instituere contendebant, quod eatenus nec jure poterant, nec consuetudine. Unde Bernardus Abbas Jurium & Privilegiorum Monasterij sui defensor acerrimus causam ad Ordinarium suum Episcopum Spirenses detulit, Jus suum non solum litteris, verum etiam possessione ac præscriptione manifesta probavit. Quibus coram Episcopo declaratis, ostensis & probatis, talem ipse Præsul sententiam dedit, quod videlicet solius sit Abbatis Hirsaugiensis pro tempore existentis Priorem in Richenbach pro suo arbitrio instituere, quoties utile, vel necessarium judicaverit: cui Prior ipse in omnibus teneatur obedire.

Inter Abbates
tem Hirsaugiensem &
Fratres in
Richenbach contentio,

MCCCCLXXIII.

Anno Bernardi Abbatis tertio decimo, Indictione Romanorum sexta, Canonici majoris Ecclesiæ Coloniensis contra Rupertum Archiepiscopum suum jam propter spoliū à Sede Apostolica eorum ad instantiam excommunicatum, Hermannum ex Landgravijs Hassiorum Concanonicum suum Ecclesiæ B. Mariæ semper Virginis in Regali oppido ad Aquasgrani Præpositum in Governatorem & Administratorem Ecclesiæ suæ constituerunt. Qui erat vir non solum nobilitate præcipuus, sed etiam prudentia, consilio & actione præclarus, qui etiam Ruperto postea in Archiepiscopatu successit. De quo postea loco & tempore convenientibus latius dicemus. Huic mox Governatori facto Novesij, Andernachij, Bunnani, & plerique alij deficientes à Ruperto fidelitatis Juramenta præstiterunt. Quorum suffultus auxilio non pauca brevi Castella Ecclesiæ obsedit, cepit, sibi quæ & Capitulo memorato potenter, nulloque resistente subjecit.

Hermannus
Hassie Comes fit
Governator
Ecclesiæ
Coloniensis
contra
Rupertum,

Eodem anno in Dominica die secunda post Festum Resurrectionis nostri Salvatoris, celebratum fuit Capitulum Ordinis nostri Provinciale primum atque vicesimum Nürenbergæ apud S. Ægidium; in quo præfederunt venerabiles Patres Domini Abbates: Theodoricus in Bursfeldia, Guntherus in Erpfurdia, S. Ægidij in Nürenberga, & Joannes S. Crucis in Werdea, qui varia pro reformatione Ordinis statuerunt.

Capitulum
Ordinis
nostri Provinciale
xxi. celebratum,

Hoc ipso anno publicè dicebatur, quod Carolus Burgundiæ Dux animum contra Ludovicum Gallorum Regem undecimum gerens inimicum, propter fractum Jusjurandum, & fidem fractam violatamque pacem, subordinaverit hominem quendam nomine Joannem, quem promissione mercedis quinquaginta millium florenorum conduxerit, ut Regem memoratum veneno secretius è medio tolleret. Qui veneficus industria coci regalis notatus traditus & captus, maleficæ mentis veneficium

Ducis Burgundi in
Regem Gallorum
excogitatio,

ficium confefſus in tortura, multitudine civium apud Pariſios inſpectante capite truncatus eſt. In cujus rei fidem paratum penes eum reperere venenum.

Fridericus
Imperator
cum Filio
Maximilia-
no venit
Wilam,

Anno prænotato Fridericus Imperator tertius cum Filio ſuo Maximiliano venit ad Regale oppidum Wilam, quod in Suevia ſitum eſt in pago, qui Wiringovve nuncupatur: quem Bernardus Abbas hujus Monaſterij Hirſaugienſis rogatus à Civibus cum Proceſſione Pontificalibus indutus ſolemni pompa ſuſcepit. A quo tunc precibus impetravit Mathildâ Ducisſâ Auſtriæ mediante Advocatiam villæ Burbach Monaſterio incorporari, quam prius in feudum militares quidam de Brunen ſuſceptam ab Abbate Hirſaugienſi tenebant.

Æſtas anno præſcripto calida fuit, & ſicca in tantum, quod non pluerat ſuper terram à quarta die menſis Julij, uſque ad Feſtum S. Michaelis Archangeli, creverunt ergo vina illo anno matura valde, ſimul & optima.

Eodem anno Bernardus Abbas hujus Monaſterij pro decore Domus Dei Baciolum paſtorales totum argenteum novum fieri fecit, & comparavit pretio centum & viginti quinque florenorum aureorum monetæ Rhenenſis. Caſulas quoque & varia ornamenta ſacerdotalia ſimul & Levitica pro miniſterio ſacri Altaris plura diſpoſuit, debita ſolvit, numerumque Fratrum notabiliter auxit.

Jacobus
Rex Cypri
moritur
Civis Venet-
us.

Anno prænotato moritur Jacobus Rex Cypri non ſine veneni ſuſpitione, unicum relinquens filium ex Veneta uxore: quo & ipſo extincto, Regnum Veneti occupârunt. Hujus uſurpationis jus quale fuerit, facimus manifeſtum. Cum olim Jacobus jam dictus poſt obitum Patris cum Fratre contenderet de Regno, & contra eum prævalere non poſſet, confugit ad Venetos, eorum petens auxilio reſtitui paternum in Regnum. Veneti morem ſecuti antiquum reſponderunt: *Eis non licere deſenſare bello vel ope peregrinum, niſi prius inter Venetos relatus eſſet ut Civis.* Conſenſit Cyprius Rex natus, Civis dici Venetus; nemo dubitet neceſſitate magna compulſus. Civis autem Venetus eſſe non potuit, niſi uxorem duceret Cive genitam Veneto. Ecce quò trahit cupido Veneta Regem egenum! uxor itaque datur Venetijs nata popularis Filio Regis nomine ſuperbo, Filia S. Marci, ducentorum millium ducatorum ex ærario publico dos aſſignatur ſponſæ; celebrantur nuptiæ, & in Cyprum claffis præparatur.

Regnum
Cypri quo
jure inju-
riofis ſibi
uſurpave-
runt Veneti.

Venetorum itaque providentia Jacobus Exul adjutus, urbanam Rex ducit uxorem, ex Filio Regis fit Civis Venetus, in Regnum profugus reſtituitur, Frater adverſarius vincitur, atque ſuperatur. Fuerunt qui non dubitaverint, omnia hæc providenter acta per Venetos, ut Regno Cypri tandem potirentur. Unde cum tempus conveniret actioni, primò ſublatus fuit ipſe Jacobus antidoto Marciano, ſecundò Filius, tertio uxor patri eſt reſtituta, S. Marco Filia, quartò Veneti arte & ingenio Regnum ſunt conſecuti.

MCCCCXXIV.

Sacriſtia
Hirſau-
gienſ. con-
ſtruitur.

Anno Bernardi Abbatis XIV. Indictione Romanorum VII. hyems fuit dura, frigida, & nivibus continuata, & eodem anno Bernardus ipſe Abbas ſacriſtiam & bibliothecam deſuper à fundamentis conſtruxit, & debita

debita nihilominus multa persolvit: locum etiam Capitularem novum, ut hodie cernitur, juxta ambitum ædificavit.

Anno quoque eodem Fridericus Imperator III. in Civitate Trevorum antiquissima Conventum solemnem Principum per menses ferme duos celebravit, & Sanctorum Reliquias plurimas precibus suis obtinuit à diversis, quas in Austriam deportavit. Magna enim fervebat devotio ad sacra Busta Sanctorum, & singulari ea studio undecunque potuit, colligebat.

Aderat ibidem inter alios Principes etiam Carolus Dux Burgundionum ultimus, qui mansionem in Monasterio S. Maximini Ordinis nostri extra Civitatem habebat, in quo magna usus pompa, divitiarum suarum & potentiae magnitudinem varijs novitatibus conabatur ostendere. Solus in mensa residebat, solus festinanter manducabat, & neminem secum, dignabatur in eadem tabula recumbere. Ministrantium tamen Nobilium astatat ingens multitudo, qui ut videri posset ab omnibus, ingrediendi Refectorium, in quo edere solebat, cunctis dabatur facultas. Invitabat alioquoties ad refectorem Fridericum Imperatorem, Joannem Archiepiscopum Trevorum, Adolphum Archiepiscopum Moguntinum, Rupertum Archiepiscopum Colonensem, & quosdam Principes alios, quibus in eodem Refectorio Monachorum singulas mensas singulis jussit præparari.

Habebat secum Ministeriales ex Burgundia, & alijs Nationibus plures, quibus furtum, & rapinam sub poena mortis interdixerat, & si quis ei furtum, aut rapinam fecisse delatus fuisset, etiam in re minima, sine misericordia mox eum fecit suspendi. Hujus rei gratia, ne procul abesset supplicij furca delinquentibus, arborem nucum foris ante Monasterium S. Maximini, in quo degebat, in horto cujusdam pauperis pecunia comparavit; in quam suæ nationis malefactores quotquot delati vel accusati fuissent, suspendit. Unde & suis metum incussit, & laudem sibi Justitiæ apud omnes Mosellanos acquisivit. Nec frustra duodecim aureis nummis dictam arborem comparavit; in qua multi successivè, sicuti tunc vidimus, fuerunt suspensi pro varijs criminibus.

Obierat paulo ante Nicolaus Lotharingæ Dux, qui titulo Regni Siciliæ gaudebat, licet, ut hodie quoque, alius Regnum occuparit. Carolus igitur memoratus Burgundiæ Dux multis precibus, & varijs modis tam per se, quàm per alios apud Cæsarem Fridericum occultè laborabat, ut eum in Siciliæ Regem sublimatum coronaret. Jam enim prius diadema, sceptrum, pilam, & reliqua omnia, quæ ad hujusmodi solemnitatem pertinent, fecerat parari, & erant in promptu, nec dubium erat in ejus animo, quin fieret quod volebat.

Cæsar autem superbiam & arrogantiam hominis detestatus, quo petitionem ejus temerariam rationabili modo refelleret, negotium prudenter de die in diem protrahebat, quo usque tandem sibi videbatur abeundum. Dispositis ergo navibus, die quodam summo mane per Mosellam descendit, ad Confluentiam; & inde per Rhenum ascendit ad Moguntiam, ulteriusque ad alia Regni loca Germanici.

Videns Carolus sua frustratum se petitione, atque delusum à Cæsare, doluit, sed iram dissimulans, mentem ad alia convertit. Ad instantiam

P p p

enim

Apud Tre-
viros Con-
ventus
Principum.

Burgundus
Dux Caro-
lus Justitiæ
Cultor sin-
gularis.

Regnum
Siciliæ affe-
ctabat Dux
Burgundiæ
Carolus.

Regnum
Siciliæ dare
Carolo Im-
perator re-
cusabat.

enim Ruperti Archiepiſcopi Coloniensis magnum pugnatorum contraxit exercitum, vindicaturus injurias de Capitulo, & ſubjectis rebellibus ei quomodolibet irrogatas. Conſtituit ergo Ducem Archiepiſcopus Advocatum, Defenſoremque ſuum, & totius Archiepiſcopatus contra quoslibet injuriantes, & præſertim adverſus Decanum Stephanum, & Capitulum Eccleſiæ majoris ſimul, & Hermannum de Haſſia Gubernatorem ſibi contrarium.

Carolus
Burgundiæ
Dux obſe-
dit Nove-
ſium oppi-
dum,

Herman-
nus Guber-
nator Co-
lonienſis
defenſas
Novæſium.

Anno igitur Dominicæ Nativitatis prænotato, xxix. die menſis Auguſti, Carolus Dux Burgundiæ memoratus ad petitionem Ruperti ſæpe- dicti Archiepiſcopi Novæſium Coloniensis Eccleſiæ inſigne oppidum, propter cauſas ſuperius dictas in manu ſuorum valida obſedit, & per menſes x. & dies xxvii. fortiter ſæpius machinis & bombardis impugna- vit, ſed expugnare non potuit. Circumdederat oppidum per gyrum undique, & varijs modis introſilire tentavit, licet fruſtra id fecerit, conſu- mens infructuoſè omnes conatus ſuos, novercante ſibi fortuna non ſolum tunc, ſed etiam poſtea in omnibus, & clamante forſitan adverſus eum ſanguine Innocentium vindictam, quorum tot millia ut ſupradictum eſt apud Leodium innocenter & ſine cauſa ſæviſſimâ crudelitate peremit. Novæſij autem Cives, etſi arctiſſima eſſent obſidione vallati, animis ta- men nequaquam fuerunt dejecti, ſed animante illos Hermanno Haſſiæ Comite Gubernatore Coloniensis Eccleſiæ, qui toto tempore obſidionis cum eis in oppido permansit, fortiter reſtiterunt, & nec minis, ne tor- mentis poterant ſuperari. Arctabantur aliquoties inedia & penuria panis, in tantum videlicet, quòd edere carnes equinas fuerant compulſi. Concluſerat enim Dux omnes introitus & exitus viarum, tantæque obſer- vavit induſtria cuncta, ut neque per terram, neque per aquam in oppidum cuiquam pateret accessus.

Philippus
Comes Pa-
latinus
Rheni ducit
uxorem,

Eodem anno Philippus Comes Palatinus Rheni Bavarizque Dux, Ludovici Pij Principis Electoris quondam filius, uxorem duxit Margare- tham Ludovici Ducis cognomento Divitis filiam, ſororem Georgij Divi- tis: & in oppido Amberg nuptias in Dominica quinquageſimæ in ſolemni pompa celebravit, anno ætatis ſuæ xxvi. Ad regimen tamen Paterni Principatus, quamdiu Fridericus vixit Patruus, non pervenit. Supervixit autem poſt ejus conjugium Tutor ipſe Fridericus annis tribus.

Margaretha verò Philippi uxor peperit ei filios & filias ſubſequentes: Ludovicum primogenitum, qui Patri ſuccedens in Principatu hodie do- minatur. Philippum Friſingenſem Episcopum. Rupertum Ducem, qui habuit uxorem filiam Ducis Georgij Avunculi ſui, & obiit ante Patrem. Fridericum qui hodie ſine uxore Tutorem ſegerit filiorum Ruperti Fratris antedicti, Georgium Episcopum Spirenſem, Henricum Præpoſitum S. Albani Moguntiz, Joannem Episcopum Ratisbonenſem, Wolffgan- gum Canonicum Herbipolenſem. Filiarum iſta ſunt nomina: Eliſabeth, primùm nupſit Landgraſio Haſſiæ Wilhelmo, quo ſine liberis mortuo data eſt in conjugium Badenſi Marchioni Philippo. Amalia & Helena, quarum altera nupſit Duci Meckelburgenſium, altera verò Duci Pome- ranorum & Stettinenſium. Catharina Monialis eſt noſtri Ordinis in Cœnobio Nüenbourg prope Heidelberg Wormatiensis Diœceſis. Porro
Barbara

Barbara cum esset annorum XIV. virgo moritur, & Otho Henricus in pueritia sua obiit. Reliqui adhuc hodie vivunt omnes.

Anno etiam prænotato. Eberhardus Comes de Wirtemberg filius Ludovici, qui postea in Ducem fuit à Maximiliano Rege sublimatus, uxorem duxit nomine Barbaram, Marchionis Mantuæ filiam, & nuptias in oppido suo Stutgard solemni pompa celebravit. Liberos tamen de ea non habuit, præter unicam filiam, quæ in pueritia morte fuit sublata.

Eberhardus
Comes de
Wirtem-
berg duxit
uxorem.

Eodem anno circa principium mensis Septembris, Cives quidam Mercatores Basileenses cum mercimonijs suis navigio descenderunt per Rhenum ad nundinas profecturi Franckfurdianas. Cumque paululum præternavigassent oppidum Rhinavve, omnes cum rebus suis capti fuerunt per Dominos de Geroldseck, & in oppidum Schuttern ducti captivi. Habebant enim Domini memorati causam litis aliquam contra Basileenses. Argentineses autem Cives mox ut gestæ rei ordinem cognoverunt, contractis copijs cum bombardis & machinis, Schuttern obsederunt, impugnavit, & ceperunt: dejectisque muris & turribus etiam fossatum terræ coæquarunt; & liberatos cum rebus eorum captivos, salvos & incolumes abire fecerunt; erant enim confederati cum Argentinesibus.

Cives qui-
dam Basile-
enses capi-
untur à
Dominis à
Gerold-
seck.

MCCCCXXX

Anno Bernardi Abbatis quintodecimo, Indictione Romanorum octava, Jubilæus, hoc est annus remissionis à Paulo Pontifice, prius per universum Orbem Christianum institutus, Romæ celebratur à Sixto Papa quarto, ubi multitudo populi convenit maxima ex omni Natione, quæ sub cælo est. Memoratus enim Pontifex Paulus secundus, pensiculus mortalium paucos ad eam pervenire posse atatem, ut tempus Jubilæi annorum quinquaginta contingant, volensque devotioni Christianorum salubriter providere, constituit Jubilæum deinceps de anno vigesimo quinto in quintum, atque vicissimum esse celebrandum.

Jubilæus
Romæ
celebratur
à Sixto Pa-
pa IV.

Eodem anno vicesima quinta die mensis Martij, Simon puer Tridentinus, à perfidis Judæis sanguinem Christianum avidè sitientibus occiditur. Super cujus tumulum Cives Tridentini insignem construxerunt Ecclesiam, in qua ferunt miracula fieri quotidie plura, ad invocationem dicti Simonis. Judæi autem sceleratissimi omnes, quotquot eorum criminis reos tenebat conscientia, incusati, capti, & per torturam examinati, confessi rei ordinem, combusti sunt, paucis exceptis, qui salutem fugam quaesierunt.

Simon puer
Tridentinus
à Judæis
ibidem
perimitur.

Anno prænotato, vicesima octava die mensis Junij, Carolus Burgundie Dux ad instantiam Imperatoris Friderici tertij castris incensis obsidionem Novesium solvit, & non sine detrimento suorum inde recessit. Venerat enim contra eum ad liberandum Novesium Imperator cum exercitu pugnatorum non parvo, tam à Principibus, quam à Regni Civibus in unum destinato. Verum Cæsar ut parceret sanguini Christiano, prius pacem consilio tentare, quam armis maluit: egitque cum Burgundo bonis verbis, atque tandem persuasit, quod obsidione soluta cum suis discessit.

Novesium
obsidio sol-
vitur à
Carolo.

Eodem tempore Cæsar prudenti usus consilio, quo Dominium Familie dilataret Australis, pacemque firmaret connubio, Mariam Caroli Ducis sæpediti Burgundie unicam filiam, Maximiliano filio suo despon-

Maximilia-
no Archidu-
ci Austriae,
Maria Bur-
gundie des-
ponsatur.

Lotharingæ Ducatum Carolus Dux Burgundiæ obtinet.

Hermanus Gubernator Coloniensis à cunctis ſuſcipitur.

Adolphus Archiepiſc. Moguntinus in Alta Villa moritur.

Dietherus iterum fit Archiepiſc. Moguntinus annis VII.

ſavit uxorem, cum qua ditiffimos, ampliſſimóſque & plures obtinuit Principatus, videlicet Ducatum ſimul & Comitatum Burgundiæ, Ducatum Brabantiae, Ducatum Lymburgenſem, & Ducatum Geldriae, Comitatum quoque Flandriae, Comitatum Palatinum Hannoniae, Seelandiae, Hollandiae, Namurci, & Zutphaniae. Dominatúmque Friſiae & Mechliniae. Genuit autem Maximilianus ex prædicta Maria Philippum Regem Caſtellae & Margaretham. Carolus autem Dux Burgundiæ Maximiliani ſocer obſidione Novesij ſoluta exercitum movit in Lotharingiam in primo menſis Decembris, anno prænotato, & fugato Duce Reinhardo, quem Renatum alij nuncupârunt, omnem Ducatum ejus in brevi obtinuit, & fidelitatis Juramentum, quod Homagium vocant, à cunctis terræ habitatoribus ſuſcepit. Verùm non diu poſtea Reinhardus auxilio Conjuratorum Suitenſium, Ducatum recuperavit amiſſum, quem ubi Carolus iterum bello repetere voluit, ab ipſis Conjuratis, ſicuti dicemus, cum alijs occiſus fuit.

Anno igitur præſcripto poſt Caroli Ducis à Novesio diſceſſum, Hermannus Haſſiae Landgravius, quem ſibi Canonici Eccleſiae Coloniensis Gubernatorem contra Rupertum Archiepiſcopum, ſicut diximus, delegerant; reliqua oppida, caſtella, munitiones, & villas Eccleſiae omnes penè ſucceſſivè obtinuit, & Ruperti Dominium brevi minoratum fuit. Omnes enim paulatim reſceſſerunt ab eo præter pauciſſimos, qui tamen ejus miſerabilem deſolationem in nullo poterant relevare. Sic ſubito cecidit Præſul iſte Rupertus, qui genere, honore, & dignitate ſuis perſecutoribus præſtantior fuit.

Eodem anno ſexta die menſis Septembris, obiit Adolphus de Naſſav Archiepiſcopus Moguntinus, in Caſtro Altae Villæ, cujus Corpus in majori ſepelitur Eccleſia Moguntina. Is cùm lecto decumberet ægri tudinis, jam prope moriturus, percunctantibus Canonicis, quem ſibi designaret ſucceſſorem, reſpondit: *Eſi meum non ſit, mihi denominare ſuccedentem, tamen ex quo conſilium meum requiritis, fideliter dicam, pro veſtra utilitate quod ſentio: Dietherus de Iſenburg, qui ante me fuit Archiepiſcopus, meliora quæque ſibi per concordiam aſſignata pro ſuo ſtatu detinet Eccleſia bona, ſicut notum eſt omnibus; nec dubium, quin & pecunias habeat multas, & non parva aſſimationis clenodia: conſilio hunc meo iterum in Archiepiſcopum elige, & omnia quæ habet, cum eo ad Eccleſiam revertentur. Quod ſi neglexeritis, timendum eſt, quod in amicos & conſanguineos ejus, quidquid habet pecuniarum aut clenodiorum, poſt mortem ſuam deveniat.*

Placuit jam morituri Pontificis, conſilium omnibus, & eo ſepultura tradito Dietherum nil tale cogitantem denuo in Archiepiſcopum concorditer elegerunt. Qui confirmatus per Sixtum Romanum Pontificem ſecundò jam deinceps præfuit annis ſex & menſibus totidem, ſatis modeſtè, in multis Ecclēſiæ utilis, quamquam nec debita ſolverit omnia per eum & Adolphum contracta, nec oppida, caſtella, & emolumenta rede-merit impignorata. Inter alia quæ magnificè fecit, caſtrum in fine Civitatis Moguntinae lapideum totum à fundamento novum, atque pulcherrimum, ſicut cernitur hodie, parum ante mortem ſuam conſtruxit, quod arcem S. Martini nuncupavit. Eſt enim S. Martinus Eccleſiæ Moguntinae Patronus. Conſtruxerat prius in eodem loco jam bis Præſul factus Arcem ligneam totam, quam anno ſequente conſumpſerat incendium: unde

cavere

cavere volens in futurum simile periculum, de solido lapide novum reedificavit. Gymnasium quoque universale primus in Civitate Moguntina novum instituit, quod Sixtus Papa IV. consuetis ornatum Privilegijs ad ejus instantiam confirmavit. Moguntia locus est meo judicio studentibus aptus, ubi & victualium omnium copia exuberat, puritas aëris sanitatem habitantis diutius conservat, & urbis amœnitas ingenia litteris dedicata confortat. Unum est solum, quod profectum institutionis bonæ debilitat, quia non est, qui Lectores in omni facultate sufficienter provideat.

Universitas
Moguntina
per Dietherum
constituitur.

Anno iterum prænotato, XIII. die mensis Decembris, obiit Joannes Archiepiscopus & Primas Ecclesiæ Magdeburgensis in Saxonia, vir honestissimæ conversationis, & singularis pietatis ac Devotionis in Dominum Deum. Qui licet Princeps magnus esset genere ac dignitate, non erubuit rem divinam ad Altare sacrum fermè quotidie agere, divinisque carminibus crebrius interesse, SS. Ordines postulantiis conferre, Abbates suos personaliter benedicere, Ecclesias, Altaria, vestes, ornamenta cultûs divini consecrare, & se Pontificem potius, quàm Principem in omnibus exhibere. Genere namque fuit Comes Palatinus Rheni, Bavariæ Dux & Comes in Spanheim, cujus Pater Stephanus Dux memoratus in Gemino Ponte, cujus Fratres extiterunt Dux Fridericus apud Cynonotos in Simeren habitans, Dux quoque Ludovicus cognomento Niger, & Stephanus Coloniae Decanus.

Joannes
Archiepisc.
& Primas
Magdebur-
gensis obiit.

Post mortem hujus memorandi Pontificis, Ernestus Dux Saxoniae adhuc puer filius Ducis Ernesti senioris in administrationem Ecclesiæ Magdeburgensis assumitur, & in successorem defuncti Præfulis à Papa Sixto confirmatur. Vixit autem deinceps Administrator primò, postea verò in Archiepiscopum consecratus, & præfuit in toto, annis 37. mensibus octo: Fratres habuit tres, Albertum videlicet post Dietherum Archiepiscopum, Ecclesiæ Moguntinæ Administratorem, qui adolescens obiit, Fridericum Ducem Saxoniae Principem Electorem Imperij, & Joannem Fratrem hodie viventes.

Ernestus fit
Archiepisc.
Magdebur-
gensis an-
nis 38.

Circa principium Administrationis hujus Ernesti magna inter Cives oppidi Regalis, quod à salis confectioe Hal nuncupatur, in Saxoniae finibus, seditio fuit exorta. Senatus namque bifariam divisus, Civium quoque malè divisit unitatem. Qua seditione dietim crescente, una pars Senatus & Civium in alterius partis odium habito inter se consilio secretius oppidum in manus ipsius Ernesti & Magdeburgensis Ecclesiæ tradere statuerunt. Die adveniente statuta, venit Ernestus cum suis exercitum, perducens armatum, aperiuntur jussione traditorum portæ, turmatim populus Ecclesiæ ingreditur, Ernestus oppido potitur, quod in præsentem usque diem libertate spoliatus regali, Ecclesiæ servit sub tributo.

Hal oppi-
dum Regale
in servitu-
tem quo-
modo ve-
nerit.

Eodem anno Cives Novesiani sive Nussenses in memoriam accepti beneficii perpetuam à Friderico Imperatore III. qui eos obsidione Ducis Burgundiæ Caroli diuturna liberavit, statuam ei æneam in foro ante S. Quirini Martyris Templum ut victori, liberatorique suo erexerunt.

Cæsar sta-
tua Nove-
sij posita
est.

MCCCC LXXVI.

Anno Bernardi Abbatis XVI. Indictione Romanorum IX. celebra-
tum Ordinis nostri Capitulum Provinciale XXII. in Dominica tertia post
Pascha, Bambergæ in Monte Monachorum. In quo præfederunt Marti-

Capitulum
Ord. Pro-
vinciale
XXII. Bam-
bergæ cele-
bratur.

nus in Schvvarzach prope Dietelbach , Hermannus S. Jacobi prope Moguntiam , Henricus in Blavybeüren , & Joannes S. Ægidij in Nürenberga , Monasteriorum Ordinis noſtri Abbates. Eodem anno magna peſtilentia fuit & multa millia hominum in diverſis locis maxime circa Moſellam & Rhenum miſerabiliter conſumpſit. Vidimus tamen Juvenes , Adoleſcentes , & in florida ætate conſtitutos maſculos & fæmellas ſine numero infectos , convaluiſſe pauciſſimos , plures autem poſt infectionem die altero vel ad longum tertio , vitam commutaviſſe cum morte , quorum inter edendum alij , ridendo alij deceſſerunt è vita.

Inauditus
fit homi-
num con-
curſus ad
Niclaus-
haufen.

Una die tri-
ginta mil-
lia homi-
num con-
veniffe no-
tatum.

Homo fa-
tuellus ut
Propheta,
& ſanctus
habebatur
à ſtultis.

Anno prænotato , apud Francos Orientales in Dioceſi Wirzburgenſi factus eſt concursus populorum , ex remotioribus etiam locis magnus & admirabilis , qualis antea non eſt viſus , ad hominem quendam nomine Joannem de Niclaushaufen ruſticum idiotam , indoctiſſimum , paſtorumque porcorum , qui neſcio quo ſpiritu ſuo ſeducus , an alieno , publice in campis & in pratis , nonnunquam etiam per fenestram è domuncula aliqua ruſtica , & in arboribus , populo nova quædam ore tumultuario prædicebat ſimplici & fatuo , cum nec loqui potuerit , nec aptè ad propoſitum aliquid cogitare. Ferunt illum aliquoties hominis cujuſdam clauſtralis mendici occulto ſuſurro , quid prædicaret edoctrum , & ob id frequentius per fenestram loquebatur ad plebem , ut doctorem ſuum ad aures ſine nota poſſet habere præſentem , quod poſtremo fit manifeſtum. Tanta multitudo hominum , non ſolum ex Francia ipſa Orientali , ſed etiam ex Bavaria & Suevia , ex Alſatia & partibus Rheni , ex Wetteraugia , ex Haſſia , ex Buchonia , ex Thuringia , ex Saxonia & Miſſinia quotidie ad miſerandum fatuellum hunc turmatim fluebat , ut frequenter uno die 10000. hominum , aliquando 20000. nonnunquam etiam triginta millia conveniſſe apud villulam Niclaushaufen , ſit proditum. Nova enim contra Clerum & Principes dogmatizabat , quæ ſibi viſibiliter & ſenſibiliter finxit à Beatiffima Virgine Maria in campis , dum paſceret porcos , eſſe revelata. Propterea ſimplex populus eum ut virum ſanctum colebat , & venerabatur ut Dei Prophetam , & Doctorem veritatis in ſalutem Fide- lium divinitus ſuſcitatum , utpote quem Dei Parens tam manifeſtè ac placidè præ cunctis mortalibus dignaretur alloquio. Unde ſicuti audivimus ab his , qui præſentes interfuerunt , tanta quotidie circa eum populi multitudo convenire ſolebat , ut à preſſura irruentium deſiderio viſendi hominem nonnunquam periclitaretur. Sæpius etiam ut edendo , bibendo , egerendo , vel dormiendo naturæ ſatisfaceret vix locum habere potuit & tempus. Omnes qui convenerant maximo deſiderio quærebant eum ut Dei hominem , & ſanctum videre , alloqui , & tangere , quicunque enim contingere manibus etiam veſtem potuiſſet , ſanctificatum ſe , beatumque computabat. In tantam ſtulticiam multitudo imperitorum hominum prolapſa eſt , ut unusquiſque habere aliquid ex indumentis ejus , quo ſanctificarentur tanquam de Reliquijs Sanctorum , ingenti optaret deſiderio. Scindebant cultris , manibusque carpebant , quoties cuique per mittebatur acceſſus , de veſtimentiſ fatuelli petias , & uſque adeò rumpebant de illo , quidquid poterant contingere , ut miſer nudatus ferme quotidie nova compelleretur indumenta providere : quæ mox erant in promptu ex oblationibus convenientium. Ubique ſtultum comitabatur multitudo

multitudo stultorum, qui processionaliter eidem obviam facti flexis ante illum genibus, compositisque manibus ad invicem dicebant: *Orapro me Deum vir sancte.* Tunc manu parumper extensâ signum crucis contra orantem faciebat. Quem tali benedictione signabat, magnâ se felicitate credebatur esse beatum, & jam coram Deo cunctis peccatis absolutum. Continuabatur iste populorum concursus & occursum non solum diebus, sed etiam noctibus, erantque per gyrum à villa Niclaushausen ad longam distantiam tuguria plura, & speluncæ secus viam, in quibus pincernæ morabantur & coci, qui transeuntibus vendebant necessaria victus. Præ nimia populi multitudine securitas ambulandi fuit ubique omnibus, quia turmatim incedebant, nocturnisque horis dormiebant in pratis, aut in campis sive nemoribus, & nullus quidquam periculi metuebat. Fingebantur plura miracula vel in Ecclesia villæ memoratæ, vel coram fatuello Henselin facta, cum nec unum contigerit in veritate, sed omnia simul fuerint conficta, falsa & ementita. Oblationes in auro, argento, clenodijs, pecunia, cera, & vestimentis, multæ magnæque ad locum ipsum factæ sunt per eos, qui stultâ devotione certabant, quæ neque ad Dei honorem, neque ad Ecclesiæ cujuslibet utilitatem fuerunt expositæ. Nam exusto tandem, sicut dicemus, miserabili fatuello, & cessante concursu, oblationes cunctæ obvenerunt partim Archiepiscopo Moguntinensi Diethero ut Primati Provinciæ, partim Rudolpho Wirzburgensi Episcopo ut Ordinario loci, & Comiti de Wertheim ut Domino temporali. Archiepiscopus Moguntinus partem suam pecuniarum in constructione Arcis novæ apud Moguntiam de ligno expendit, quæ dum vix esset consummata, igne casuali, vel ut multorum tenebat opinio, cœlesti, succensa in cinerem prorsus redacta est. Dicebant tum plures, quibus cordi fuerat concursus ad Niclaushausen, sed jam violentiâ Principum extinctus. *Videte, quomodo Beata Dei Genitrix Virgo Maria Fidelium oblationes apud Niclaushausen sibi factas, & in usum conversas alienum sustinere non potuit.*

Genus flexantes ut virum Dei, Miserum adorabant.

Miracula fingebantur plura, sed factum est nullum.

Castellum Moguntia fuit exusta.

Sed jam nunc operæ pretium fore rati sumus, ut omnes, aut saltem principiores Articulus errorum proferamus in medium, propter quos & concursus populo fuit interdictus, & homo miser incineratus.

Primus Articulus falsus, confictus, & ementitus fuit: *Quia dixerat sibi Beatissimam Dei Genitricem semper Intactam Virginem Mariam in albo habitu visibilem apparuisse, dum pasceret gregem porcorum in campis, & ea quæ vel ipse confinxerat, vel suo à seductore acceperat, revelasse atque præcepisse, ut ea nomine ejus omni populo predicaret.*

Articuli errorum dicti seductoria.

Secundus Articulus fuit: *Quod ipse sua presumptione, non Dei jussu aut Virginis Maria, quemadmodum fingens mentiebatur, vitam Clericorum publice arguebat, coram multitudine populi, asserens Dei Matrem dixisse: Annuncia populo Fidei meo, & dic quod Filius meus avaritiam, superbiam, & luxuriam Clericorum, & Sacerdotum amplius sustinere nec possit, nec velit. Unde nisi se quantocius emendaverint, totus mundus propter eorum scelera periclitabitur.*

Tertius Articulus: *Hussitarum hæresicos imitabatur venenum, asserens nec decimas exigendas à populo, nec annuos census, nisi quantum unusquisque sua sponte, cui, & quando voluerit dare propter Deum. Non enim permittebas, quod Sacerdotes*

Sacerdotes Domini, & hi quibus decimarum uſus conceditur ab Eccleſia, eaſ petere, vel exigere poſſint à populo.

Quartus Articulus fuit: *Quia non ſolum Laicos concitabat in odium Clericorum, vitam & mores eorum ſine cuiuſquam exceptione deteſtabiliter improbando, ſeu etiam juſ decimarum, & cenſuum ſimpliciter negando; ſed omnem quoque Jurisdictionem Eccleſiaſticam conabatur ſupprimere, & mandata Sacerdotum non curare.*

Quintus Articulus fuit: *Quòd conſtanter aſſerebat ſibi Dominam noſtram dixiſſe ſanctam Mariam: Dic omni populo, quòd Filius meus vult, & mandat, quòd omnia pedagia, telonia, precariæ exactiones, præſtationeſque ſubventiones Prælatorum, Principum, atque Nobilium, ſimul & cuncta gravamina pauperum, penitus deponantur.*

Sextus Articulus: *Quia mendaciter dixerat ſibi divinituſ revelatum, ut ſupra, quòd venationes, piſcationes, aquarum & nemorum uſus cunctis Fidelibus Chriſti pro uniuſcujuſque libitu deberent eſſe communes, pauperi ſicut diviti, & ruſtico ſicut Epifcopo, vel Principi.*

Magnum præſcripti errores periculum minabantur Eccleſiæ.

Odium Laicorum contra Miniſtros Eccleſiæ.

Pſeudo propheta captivus ad Arcem Herbipolenſem ducitur.

Hæc & plura hiſ ſimilia cùm idiota memoratus quotidie idiotis prædicaret, & cum ſumma devotione libentiſſimè audiretur à populo, qui naturâ movetur ad nova, & ſemper quærit jugum excutere dominantis, parum abſuit, quo minus aliquid pernicioſæ novitatis contra Clerum & Principes per eos fuiſſet attentatum. Magnæ hominum ruſticorum & imperitorum multitudines quotidie convenientes, nihil tractabant aliud, niſi quomodo ea, quæ ſæpe dictuſ Henslin eiſ præceperat, quaſi ex ore Dei prolata, opere perficerent. Et quid ruſtico dulcius contingere poſſet, niſi ut liberatus ab omni præſtatione cenſus ac ſervitutis, omnia deinceps cum Clericis & Principibus haberet communia? Laico verò quid optabiliuſ evenire poſſet, quàm ſi Clerum & Sacerdotes omni privilegio & libertate ſimul, & perceptione decimarum, cenſuum, & proventuum ſacri Altaris conſpiceret eſſe nudatos? Utrumque jam tunc moliebatur iſte Laicorum ad Niclaushauſen concurſuſ, qui ſolum hoc juxta fatuelli ſermones intendere videbatur, quòd & ruſticis libertatem, & ſervitutem Clero imponeret. Sed peregrinatio ſtultorum, quæ principium ex Deo non habuit, citò finem accepit. Rudolphuſ enim Wirzburgenſiſ Epifcopuſ, qui loci, ut diximuſ, ordinariuſ fuit, poſt multa populis per Dioceſim ſuam aviſamenta facta, poſt interdictam ad Niclaushauſen peregrinationem, poſtque prohibitiones ubique locorum, è quibuſ ad novellum fatui properabant antiqui, dictaſ, cùm videret populi maleſanam quotidie nimium augeri ſtultitiam, timeretque paulatim evenire, quod cernebatur præ oculiſ fieri poſſe, conſilio ſuorum uſuſ, tale remedium, & neceſſariò quidem, excogitavit. Miſſiſ nocte quadam Apparitoribuſ ſuiſ hominem pſeudopropheta in proxima villula prope Niclaushauſen dormientem cepit, atque in ipſa nocte Herbipolim duxit. Mane factò poſteaquam multitudo populi, quæ apud Niclaushauſen convenerat, intellexit captum adoleſcentem, & Herbipolim perductum, nimio replebatur furore, & ſine armiſ, ſine machiniſ, in baculi� arcem Epifcopi, meritiſ ſui adoleſcentiſ, capere ſe poſſe confidebat. Quid plura? Omneſ quotquot convenerant ſimul, turmatim verſuſ Herbipolim properabant, viri, muliereſ, virgineſ, juveneſ & ſeneſ, numero ſerimè ſex millia, non pauciores,

pauciores, & venientes ante castrum Pontificis, quod Mons S. Mariæ nuncupabatur, magnâ voce clamabant: *Reddite nobis Adolescentem, reddite sanctum & Innocentem, alioquin & Arcem & Civitatem subvertemus.* Miranda populi furentis, etsi stulta confidentia! in tantum omnes à majore usque ad minorem detinebat infania, ut crederent indubitanter muros arcis illico esse casuros, si propius accedentes nomen sui Adolescentis invocarent. Unde se mutuò cohortantes unanimi sententia decreverunt, non prius à Castelli obsidione discedere, quàm aut suum rehaberent Prophe- tam, aut Arcem funditus destruxissent. Non enim in armis & machinis bellicis, quas minimè habebant, sed meritis sanctitatis sui Hanselini, omnem spem & confidentiam ponebant. Neque verò possibile fuit in eorum æstimatione, quod Beatissima Dei Genitrix semper Intacta Virgo Maria Mater pietatis, Adolescentem in tanta posset necessitate captivum deferere, cui toties (ut ipsi falsò credebant) tam clementer, ne dicam familiariter, dignata fuerat apparere. Attoniti sunt hi, qui fuerant in Arce ad tantæ multitudinis adventum, & prima facie nescientes, qui essent, aut unde venissent, plus quàm credi potest mirabantur. Tandem cum rei causam intellexissent, metum deposuerunt, jacula bombardarum statuentes immittere in turbam. Sed Pontifex ne hoc facerent indixit. Consilio namque accepto foras misit ad turbam, quæ convenerat, virum quendam à secretis prudentem Conradum Huttenum, cum Equitibus paucis, ut persuaderet multitudini, ut à malè capris desisteret, nec se mortis periculo sine causa tam pertinaciter implicaret. Is cum venisset ad eos extra castrum in monte consistentes, quid vellent, aut unde, & quare venissent, inquisivit. At illi respondentes dixerunt: *De sancta Maria nostra Domina in Niclaushausen venimus, cujus famulum (den Jungling, sic enim nominabant miserandum) habere volumus. Quem nisi reddideritis nobis, hinc non discedemus, donec eum in manu liberemus violenta, & castrum hoc funditus evertamus.* Quibus ille dixit: *Boni Amici, rem meo iudicio non modo stultam, sed vobis etiam nimis periculosam tentatis, qui tanta fortitudinis castrum vos expugnaturos confiditis, cum omnes sitis inermes, & neque bombardas, neque machinas ad opus tale necessarias habeatis.* Post multos & varios pro, & contra dictos sermones, ægrè vix tandem persuasi à viro nonnulli ut discederent, audito quòd Cives Herbiopolenses essent in armis, & bombardæ omnes ex castro in eos paratæ, recesserunt. Major tamen numerus in loco fixus manebat. Viro autem in Arcem reverso, cum illi contentæ- rent abire, jussu Præfulis bombardistæ castrenses, lapides machinis circumcirca projicientes, neminem lædere volebant, existimantes, quòd terrore bombardarum & necjs metu essent abituri. Cumque machinarum jacula non in se, sed aliorum fieri cernerent omnia, non bombardistarum industriâ id fieri credebant, sed meritis Adolescentis captivi, quem servandum incolumem à Virgine Maria, non dubitabant, de loco cedere contempserunt, quousque tandem jocus in serium eis perniciosum mutaretur. Igitur postquam viderunt Castrenses, quòd rusticana multitudo ut loco cederet, neque militis Conradi Hutteni, qui, sicut diximus, ad eam fuerat missus, oratione poterat persuaderi, neque bombardarum coruscatione terreri, serio jam opus esse rati, armatos in turbam socordem Equites miserunt, bombardarumque jacula in eam fuderunt, ut qui

Multitudinis quàm simplex & vana credulitas fuerit.

Verba Conradi Hutteni ad Rusticos.

Suadenti utiliora pauci consentientes de multis abierunt.

Jacula bombardarum Equitèscum armati in Rusticos mittuntur.

Q q q

servati

ſervatiſſimum ſpreverant, ſuo jam diſcerent interitu, quàm frivole & inconſultè deceptoris ſui tentare liberationem præſumpſerint. Videntes enim quòd jacula bombardarum ſine impedimento meritorum Hanſelini Adoleſcentis captivi penetrarent in cuneum, cernentéſque armatos Equites in ſe jam adventare deſtinatos, fugæ præſidia nimis tardè quaſiverunt. Interierunt imperitorum è turba illo die plures, alij bombardarum fulmine metuendo extincti, atque alij Equitum lanceis perforati. Hunc habuit finem impia ſtultorum devotio, qui novitatibus falſis inducti, contra veritatem nudi pugnârunt.

Propheta
mendax
veritatem
aperire
compelli-
tur in tor-
tura.

Porro tympaniſta ſubulcus, Adoleſcens Hanſelin Pſeudo-propheta, populique ſeducor captivus, quid in ſe veritatis haberent vulgata de eo vaticinia, interrogatus per cordam, omnia ficta eſſe, falſaque & ementira conſeſſus eſt, & Monachum ſupradictum vagum, mendicum, & verſipellem excogitaſſe omnia voce liberâ dixit. Qui quidem Monachus poſteaquam fatuellum audivit captivum, quàm procul potuit, fuga ſalutem quaſivit. Verùm quia cooperatione vel mali dæmonis, vel non ſatis rectæ credulitatis nonnulla in hac hominum peregrinatione, miraculis narrabantur ſimilia, fuere nonnulli etiam prudentes viri, quos excurſio hujus negotij pavidos reddidit, ac metuentes, licet intentione diverſâ. Enimverò illi quorum incauta devotio rem divinitus credebat habere principium; inter quos Civium Herbipolenſium fuere plures, in necem Adoleſcentis conſentire valdè timebant; nec hoc ſolum, ſed etiam ſi traheretur ad mortem, ſperabant illum interfici, Deo præſervante, non poſſe: aut ſi permittente Deo necaretur, ſubitò vindictam adeſſe in foribus. Alij verò quibus mens erat ſanior (inter quos Episcopus fuit cum ſuo Clero) non Dei vindictam propter mortem hominis metuebant iniqui, ſed ne malignorum ſpirituum nequitia, qui ſuperſtitionibus gaudent, aliquid machinaretur doli aut fraudis, vehementer ſanè & rationabiliter timebant; non enim Dei hominem, ſed mancipium diaboli Hanſelinum judicabant.

Varia erat
apud homi-
nes negotij
hujus æſti-
mata opi-
nio.

Pſeudo-
propheta
judicatur
ad incen-
dium ignis.

Demum ſententia mortis in hominem lata eſt: utpote in eum qui SS. Orthodoxam atque Catholicam fidem Chriſtianorum, ſuis erroribus maculare ac pervertere tentaverit, eoſq; dogmatizaverit Articulos falſos, de quibus jam ante fecimus mentionem. Ductus ergo in eam planitiem, quæ retro Monasterium eſt meum, circa domum leproſorum, cunctis penè civibus aſtantibus in armis, ut ignibus traderetur, ſedebat ligatus. Interea duo malefactores eo cernente capitis acceperè ſententiam. Quibus truncatis dixit ad liſtorem Hanſelinus: *Siccine & mihi facturus es?* Cui ille: *Non, inquit, ſed aliud tibi paratum eſt balneum.* Necdum enim conſpexerat rogam, aut ſi viderit eum, forſitan ignorabat tamen quid eſſet. Cùm autem ligaretur ad palum comburendus, carmina quædam ſeu Rhythmos de Domina noſtra in lingua theutonica compoſitos altâ voce canebat. Inter aſtantes fuerunt plures, qui hominem incombuſtibilem fore credebant, propter meritum ſanctitatis, quo dignum eſſe cenſebant, qui à Dei Parente ſervaretur illæſus. Unde propius ſtare metuebant, formidantes, ne forſan ignis divino furore diſperſus consumeret intuentes. Alij vel dæmonis operatione, vel quolibet maleficio deſenſum adoleſcentem non poſſe comburi timebant. Unde & ſpiculator eo metu laborans

laborans, omnes pilos ejus fecerat abradi, ne quod maleficium sive dæmonium in eis latere potuisset.

Ligatus ad stipitem adolescens suas personabat cantilenas, qui mox ut igne submisso sensit ardorem, flebili voce tertio clamabat: *ô VVe ô VVe ô VVe*. Interclusaque ignibus voce nihil deinceps loquebatur, sed voratibus flammis consumptus, in cinerem resolutus est. Nihil in his omnibus miraculosum apparuit; nihil quod innocentiam vel exurendi, vel etiam exusti doceret, monstratum fuit. Veruntamen ne frivola stultorum, devotio Martyrium ex temeritate confingeret, spiculator jussus omnem pulverem projecit in flumen. His peractis jam deinceps omnis populi concursus ad Niclaushausen cessat.

Hanselinaus
Adolescens
de Niclaus-
hausen
comburi-
tur.

His quoque temporibus cum Sigismundus Archidux Austriae Comes in Tyroli, qui morabatur in Insprugg, quandam notabilem summam pecuniarum Conjuratis deberet Helvetijs, ratione bellici apparatus, quo ei antetriennum servierant in obsidione Walzhut, & vel non haberet in promptu, unde solveret, vel quavis alia ratione motus, quatuor oppida Walzhut, Lauffenburg, Rheinfelden, & Seckingen, cum omnibus, quæ sui juris erant in Alsacia, in Brisgavia, & in Nigra sylva, Carolo Duci Burgundiae sub redemptionis titulo vendidit, & assignavit.

Carolus
Burgundiae
Dux pecu-
nia com-
paravit
Alsaciam;

Carolus itaque Dux Burgundiae homo nimium in quietus, bello contra Rhenshardum Lotharingae Ducem occupatus, Petrum quendam de Hagenbach, ex rustico Nobilem, ex Nobili Equitem factum Auratum, virum in armis strenuum, per Alsaciam & loca memorata vicetenentem, seu Vicarium suum constituit: & omnem ei potestatem commisit. Qui primum veniens in oppida & loca supradicta, Juramentum fidelitatis, ut fieri solet, nomine Domini sui Caroli Ducis memorati suscepit, astantibus his, quos Archidux Austriae Sigismundus in testimonium suæ miserat voluntatis.

Origo No-
bilium de
Hagen-
bach.

Confirmatus in Vicetenentem Burgundiae Ducis, sicut dictum est, Petrus de Hagenbach, eo Republicam more gubernavit, quo vulgatum juxta proverbium rustici solent in gloriam sublimari. Repente namque tyrannidem exercere in subditos cepit, pauperesque non solum gravare modis studuit varijs, sed etiam legem erubuit minimè violare divinam. Virgines Civium suorum filias corrumpere, seducere, nolentesque libidini consentire suæ violenter consuevit: nec hoc solum, sed neque votatis Deo, neque maritatis parcere voluit. Consuetudines populi antiquas, Privilegia quoque & libertates à Regibus & Principibus Austriae concessas & nunquam violatas infregit, abstulit, atque mutavit, gentique novitates intolerabiles, multas & varias induxit. His contumelijs incitati homines terræ, quomodo ab ejus tyrannide liberari possent, secretum inter se habuere consilium, placuitque ut caperetur.

Petrus Ha-
genbach
tyrannizat
in Alsacia.

Cum ergo in fine quadragesimæ venisset in oppidum Brisach, & inter alia bonis moribus Christianorum contraria sive adversa, Civibus in forum congregatis mandaret, ut omnes ad laborandum idonei fossatum urbis in proxima die solemni Dominicae Resurrectionis purgare debuissent, ab eis capitur, & carceri mancipatur. Post Pascha maturo consilio plurimorum, de multis accusatus sceleribus & convictus judicatur ad

Petrus Ha-
genbach
capitur in
Brisach, &
capite
truncatur.

mortem; eductuſque extra oppidum anno tyrannidis ſue ſecundo, ſecuri percutitur, & interiit latantibus cunctis, quos contumelijs affecerat.

Granse à
Burgundia
Duce obſi-
detur, &
capitur.

Anno prænotato, Carolus Dux Burgundiæ magnò ſuorum adunato exercitu, movit in Helvetios, & imprimis Granſonam oppidum in manu valida obſedit: quod machinis & bombardis ſine intermiſſione fortiter impugnavit. Nec minus obſeſſi per eum, in oppido ſe viriliter deſenſabant. Interea conjurati Suiſenſes in magno pugnatorum numero congregati, obſeſſis in auxilium venire ſtatuērunt. Sed aliquantulum tardius properantes, cum illi adventum nescirent iſtorum, & nimium urgerentur à Duce, accepta ſecuritate vivendi ab eo, & quo vellet abeundi, oppidum in manus ejus tradiderunt. Dux autem oppido potitus, omnes Helvetios, Alemannos atque Germanos in eo repertos, non minus ſexcentos viros contra fidem quam eis dederat, ante arcem in arboribus ſecit ſuſpendi. Acta ſunt hæc anno præſcripto in fine menſis Februarij.

Dux Bur-
gundiæ ab
Helvetijs
ſuperatus
fugatur.

Helvetijs tandem ſine ordine appropinquantibus, Dux è caſtris prorumpens obviam primæ cohorti factus eſt, & bellum commiſit. Non diu pugnavit, & ecce Nuntius retrocedens, quid paterentur focij, qui præceſſerant, ſocijs nuntiavit. At illi feſtinantes in auxilium eorum properabant. Videntes Burgundi exercitum tantæ multitudinis Helvetiorum contra ſe deſcendentem de monte, nimio pavore correpti fugere ceperunt, in quorum medio Dux enſe nudato eques diſcurrens clamabat: *ſtate viri, ſtate & nolite fugere*. Sed nihil clamando, cædendoque proficiens fugere tandem cum fugientibus & ipſe compulſus eſt. Unde pauci eorum fuerunt interfecti propter fugæ velocitatem, quòd eos Helvetij conſequi non potuerunt. Enimverò tam anxia fuga erat, quòd armis & cæteris omnibus abjectis, nullus eorum retroſpicere præſumebat. Ibi Dux Carolus, & omnes qui cum eo fuerunt, clenodijs cunctis, pecunijs & rebus ſuis ſpoliati ſunt. Quæ omnia in poteſtatem Suiſenſium pervenerunt. Bombardas obtinuerunt in ea fuga Burgundionum plurimas; vaſa quoque aurea, & argentea ſine numero; lapides pretioſos inæſtimabilis pretij: veſtes auro, & gemmis intextas, quæ Ducis fuerant, & Principum ejus plurimas; annulos aureos cum pretioſiſſimis gemmis; uniones quoque magnos & multos. Inter aliam quoque ſupelleſtilem Dux amiſit aureum ſigillum ſuum magnum, quòd in memoriam tantæ victoriæ apud Lucernenſes ſervatur uſque in præſentem diem. Adamantem etiam unum magnum & pretioſum, quem ipſe Regno comparavit, hunc poſt Conjurati vendiderunt. Pugionem quoque ſuum amiſit, cujus manubrium ſapphyris, hyacinthis, adamantibus, rubinis, & alijs pretioſis lapidibus mirabili arte & ingenio fuit ſuperductum. Tabulam inſuper auream trium pondo marcarum, in qua Sanctorum fuerunt Reliquiæ, raræ ac pretioſæ. Digitum quoque, ſive pollicem ſancti Andree Apoſtoli auro incluſum. Orarium unum quòd vulgò: *pater noſter*, appellant, ex magnis & pretioſiſſimis lapidibus compoſitum. Calicem ſimiliter aureum, & alia plura. Facta ſunt hæc anno Dominicæ Nativitatis præſcripto, prima die Martij.

Clenodia
Ducis Bur-
gundiæ
amiſſa per
Suiſenſes
obtentæ.

Granſon
oppidum
recupera-
tur à Sui-
tenſibus.

Altera mox die Suiſenſes caſtra metati ſunt ante Granſonam in eo loco, ubi ſua Dux Carolus tentoria poſuerat, & expugnato conſeſtim oppido Burgundos omnes, quos Dux in eo locaverat, ſtrangulatos funibus.

bus, per muros foras eiecerunt. Deinde suspensos in arboribus suos ante castrum à Carolo, deponentes, apud Fratres minores in oppido Granfon sepulture commendarunt. His ritè peractis unusquisque ad sua reversus est, victoria & spolio plenus. Carolus igitur Dux Burgundiæ in semetipso graviter confusus, non solum, quòd sua perdiderat omnia, sed etiam quòd ab Helvetijs tam esset turpiter fugatus, quemadmodum se vindicare posset de Conjuratis, anxie nimis cogitabat. Exercitum igitur dispersum vix tandem cum magno labore in unum reductum, Mortena oppidum fortissima obsidione vallavit, & die noctuque machinis & bombardis ab omni parte graviter impugnavit. Contra quem Reinhardus sive Renatus Dux Lotharingiæ in propria persona cum suis, & Suitensibus processit ad bellum. Prælium fit atrox nimis, & cruenta luctatio: Bombardistæ namque Ducis Caroli ordine primo stantes in capite exercitus, contra venientes Helvetios, & Lotharienses jacula sine intermissione horrenda miserunt, aciem confundere laborantes. Sed Helvetij festinanter non minus quàm audacter impetu facto Bombardistas occiderunt, & machinis occupatis Burgundiones aggrediuntur, cadunt, percutiunt, & in fugam denuo convertunt. Fugit iterum Dux Carolus non cum sed inter primos, relictis omnibus, quæ habebat, quem insequentes Helvetij plus quàm triginta millia Burgundionum occiderunt, & oppidum Mortena obsessum liberaverunt. Acta sunt hæc anno memorato, 22. die mensis Junij.

Mortena
obsidetur à
Carolo Bur-
gundio-
num Duce,

Carolus
Burgundiæ
Dux iterum
fugatur à
Suitensi-
bus.

Eodem anno supradictus Lotharingiæ Dux Reinhardus auxilio Helvetiorum & Argentinensium obsedit Nanse oppidum, sibi, ut supra diximus, à Carolo præceptum, quod fortiter impugnans tandem recuperavit, Burgundionibus cunctis inde fugatis vel interemptis.

Nanse re-
cuperatur à
Reinhardo
Duce Lo-
tharingiæ.

Anno item prænotato Bernardus Abbas hujus Monasterij Hirsau-
giensis, inter plura, quæ vel construxit de novo, vel antiquata renovavit ædificia, etiam domum infirmorum pro Fratribus ægrotantibus à funda-
mentis, ut hodie cernitur, novam erexit, non sine magnis sumptibus & impensis. Multa etiam utensilia domus pro necessitate Fratrum & ho-
spitum disposuit, pro quibus pecuniam successivè non parvam expendit.

MCCCC LXXVII.

Anno Bernardi Abbatis XVII. Indictione Romanorum x. Carolus Dux Burgundiæ, qui cunctis principibus metuendus esse volebat, crube-
scens, & graviter animo ferens à Lotharingensium se Duce superatum: cupiensque tantam in eo simul, & in alijs vindicare contumeliam, resar-
citis copijs pugnatorum ex Salinis oppido Sequanorum, quatuordecim millium eduxit exercitum, & Nanse denuo fortissime obsedit. Cumque in ipsa consistens obsidione novas præstolaretur copias in auxilium sibi ex Flandria destinandas, Renatus Lotharingiæ Dux habens mercede condu-
ctos Helvetios sive Suitenses unà cum Australibus, Argentinensibus, & his quos ei Ludovicus Rex Gallorum XI. miserat in auxilium, contra eum venit, partitòque agmine altero prope fluvium Mosellæ, altero verò per viam militarem versus Nanse festinanter contendit. Carolus autem cum ex adverso suos ad pugnam binis ordinasset aciebus, Jacobum Galeo-
tum ad proximè adjacentem sinistrorsum monticulum, in quem Helve-
tiorum pars quædam diverterat ab equitibus, numeroso peditum exer-
citu sibi juncto misit in hostem. At Helvetij, qui tum in Colle steterant

Nanse op-
pidum à
Burgundo
obsidetur.

Bellum in-
ter Caro-
lum Bur-
gundum &
Reinhardum Lo-
tharingum,

Q q q 3

conversa

conversâ in Burgundos facie magno eos impetu excipiunt, Caroli pedatatum in fugam convertunt. Illi autem Lothariensium partis, qui ad Mosellæ ripas iter habebant, sine mora in Galeotum moventes totum ejus exercitum fuderunt. Cûmque Burgundos insequendo Helvetij pervenissent usque ad pontem Mosæ, haud procul à Napsæ, tum fugientes in duas divisi turmas urgentibus à tergo persecutoribus Helvetijs una pars flumini se credidit & submersa est. altera pars cæsa interiit: reliqui ad proximi nemoris latibula divertentes sine misericordia ab incolis trucidantur.

Carolus
Dux Bur-
gundiæ ab
Helvetijs in
bello peri-
mitur.

Non cessavit Lotharingus hostem persequi, donec superveniens nox atra quietem persequentibus necessariò indixit. Burgundiæ verò Dux Carolus dum fugâ quærit salutem, labente, cui insederat, equo in terram, tribus acceptis vulneribus, altero in capite secus aurem dexteram usque ad molarem pertingente, altero in femore, & tertio ad anum, extinctus est anno prænotato septima die mensis Januarij ætatis suæ anno XLIV. necdum completo, Nansæ humili sub lapide sepultus. Et iste finis Burgundiæ Ducis extitit, qui animo non minor videbatur sibi magno Alexandro. Unde quidam brevi dictærio annum mortis ejus & causam volens exprimere, dixit: *Cernite nVnC dVCes BVrgVndVM gLorIa neCat*, hoc est, anno Domini MCCCCLXXVII. ambitione Burgundus interiit.

Margare-
tha Caroli
Ducis uxor
fuit, Maria-
que filia
unica.

Uxorem habuit Margaretham Angliæ Regis filiam, quæ multis post eum annis apud Mechliniam vixit in Brabantia, de qua filiam genuerunt unicam nomine Mariam, eotempore, ut supra dictum est, Maximiliano Archiduci Austriæ postea Cæsari desponsatam, annum tunc habentem vicesimum ætatis, cum qua Maximilianus ipse consecutus est multa dominia & Principatus hæreditario Jure, de quibus paulo antehac fecimus mentionem. Genuit autem ex ea Philippum Archiducem Austriæ, qui postea factus est Rex Castiliæ in Hispania, & Margaretham, quæ nupsit Regi Hispaniæ, quo mortuo nupsit Duci Sabaudia, quo etiam mortuo vidua manet in præsens.

Renatus
Dux totum
Lotharin-
giæ Duca-
tum recu-
perat.

Post mortem verò Ducis Caroli Reinhardus Dux Lotharingiæ omnem Ducatum suum, quem illo vivente amiserat, sine difficultate recuperavit. Helvetijs promissam antea pecuniam ratione auxilij, quod ei præstiterant, fideliter solvit, fidem amicis, quamdiu fuit in humanis, omni tempore servavit. Fuit enim vir non solum in armis strenuus, sed etiam studio & eruditione Litterarum insignis, & præsertim in Mathematicâ & Astronomiâ, ac singularis devotionis in Deum. In eo quoque loco, ubi corpora mortuorum in bello jacebant Burgundionum, Sacellum condidit. Sacerdotemque in omnibus necessarijs provisum in eo constituit, qui pro defunctorum requie Dominum deprecetur, & crucem pro memoria tam ejus quàm facti, ubi fuerat occisus, habenda erexit. Conventum Fratrum S. Francisci Minorum in oppido Nansæ à fundamentis novum construxit, & multa eis pro Christi amore beneficia impendit. Cum Metensibus plures habuit contentiones, sed tamen contra eos prævalere non potuit. Hunc Ducem Innocentius Papa VIII. postea ut legitimum hæredem titulis & regnis donavit Sicilia & Hierusalem: qui Regem se deinceps duorum Regnorum scribens & nominari præcipiens ad nullius possessionem pervenit. Rem narramus notam. Eo tempore, quo ho-

Cœnobium
Minorum
in oppido
Nansæ fun-
dat.

nore

nore nominis regij à Papa fuerat donatus, statuit edictum per omnem Principatum suum, ut sub mulctâ quartæ partis floreni jamjam antea subditi omnes publicè & privatim illum non Ducem, sed Regem Siciliae nominarent. Quoties autem Ducem nominaret aliquis, toties dictam pecuniam solveret pro panâ. Contigit die quadam Dominicâ, ut Presbyter quidam Villanus post sermonem, ut fieri solet, inter orandum diceret: *Oremus pro Domino nostro Duce Lotharingia.* Cujus verba Scultetus astans confestim interruptit, alta voce dicens: *Hem, hem Domine Plebane pendite sex albos:* Cui Presbyter: *Indulge mihi hac vice,* inquit, *Domine Scultete, quoniam impræmeditatè locutus sum labente Lingua; sed amplius me non audies nisi Regem compellantem.*

Ridendum
Ducis man-
datum
ponitur.

Eodem quoque anno Renatus Dux Lotharingiæ prædictus non solum Ducatum suum, ut dictum est, recuperavit, sed etiam Burgundiæ Principatum nomine Ludovici Regis Gallorum XI. totum occupavit, gratum se Gallo cupiens exhibere, cujus & milite & pecuniâ magnificè adjutus, suum principatum resuperaverat amissum. Ex eotempore Ducatus Burgundiæ Regi Ludovico subiectus, Mariâ Caroli filiâ hærede legitimâ non jure sed violenter exclusâ, sub ditione Gallorum permanet usque in præsentem diem.

Burgundiæ
Ducatum
Rex Gallo-
rum præ-
occupat.

Anno item prænotato Ludovicus Gallorum Rex memoratus audito Caroli Ducis interitu, non contentus regno proprio, nec Burgundiæ Ducatu alieno, quem per Lotharingiæ Ducem, ut diximus, sibi usurpaverat, etiam reliqua ejus dominia, si posset, invadere cogitabat. Contractis igitur copiis pugnatorum magno cum exercitu sub festinatione movit in Flandriam. Et primò quidem venit ad Noviomenes brevique deinceps Mondiderium, Peronam, Abbatis Villam, Monstroliumque oppidum, quod duobus fermè à S. Judoco distat milliaribus cum aliquot locis usque ad Atrebatem occupavit. Porro Atrebatem Gallorum subire, ditionem penitus recusabant, & recepto in Urbem præsidio Flandrensi constantissimè illis repugnabant. Rex ergo Civitatem firmissima obsidione cingens acriter satis impugnare cepit: cujus potentie cum Civēs non valerent diutius resistere, corporibus salvis & rebus in ejus verba juraverunt, & oppidum Abbatie S. Vedasti nostri Ordinis centum ferè passibus à Civitate Atrebatensi distans satis munitum, in quod ex alijs locis recentè expugnatis à Gallis, plures confugerant, qui regio exercitui non parùm extitere molesti. Contra quorum insultum Rex Ludovicus capta Civitate muros & fossata confestim instaurari fecit, & oppidum ipsum S. Vedasti fortiter obsedit. Hi verò qui erant in oppido quàm parùm timuerint Gallos, & quanto eorum laboraverint odio, ex eo clarescere potest, quod per privatos & publicos parietes Furcas sculpebant appensis albis Crucibus tanquam ipsum Regem Gallosque suspendio dignos judicarent. Fuerunt etiam qui pudendas corporis partes revelatas è muris Gallo militi ostenderent. Postremò tamen concordiam tali modo cum Rege inierunt. Imprimis, quod ipsi cum oppido infide & potestate Regis Gallorum jurati debeant permanere: fiscum & vectigalia quæstores regij administrarent, & pecuniam inde quæsitam Maria Caroli quondam Burgundiæ Ducis unica filia reciperet ab ipsis ministris regijs, donec Regi

Ludovicus
Rex Gallo-
rum Flan-
driam ho-
stis ingre-
ditur.

Civitas
Atrebaten-
sis à Rege
Gallorum
obsidetur
& capitur.

Regi ut primario suo Principi fidem persolverit, interim oppidani nulum præsidium regium reciperent. Et sic quieverunt.

*Hisdinium à Gallis ob-
fidetur &
capitur una
cum arce.*

Posthæc Ludovicus Rex Hisdinium oppidum Flandriæ obsedit & cepit, & paulo post arcem, ejectis his, qui in eam confugerant cum suis fortunis, militibus. Omnes tam in Hisdinio quàm in oppido S. Vedasti oppidani, nec minus Cives Atrebatenses Mariam Caroli Ducis filiam quamvis longè à se in Flandriâ manentem non secus, quàm Numen aliquod observabant & venerabantur, ita ut quidam in Maximiliani Archiducis odium, cui illa fuerat desponsata, per Galliæ Regem damnatæ ad mortem, cum securim cervici districtam imminere cernerent, & unico verbo potuissent evadere, mori pertinaciter maluerunt quam dicere: *Vivat Rex*; tantam fidem ad Dominam suam habuerunt.

*Conabatur
Gallus
sponsatam
Maximilia-
no præri-
pere.*

Interim Ludovicus Rex Gallorum quanquam sciret optimè Mariam Caroli Ducis quondam Burgundiæ filiam Maximiliano Duci Cæsaris Friderici III. filio desponsatam, nihilominus cupiditate dominiorum ejus vehementer incensus magnopere conabatur, quomodo eam ad se traheret. Promittit itaque puellæ maritum ex regio genere dare, nec finire eam dispendio aliquo affici, sed ditionem quæ ad eam pertineret, tanquam suam defensare omni tempore, ut filiæ pater. Cujus rei causâ per multas intermedias Personas animum ejus occultè sollicitat, quod in aperto cum desponsata fieri non potuit, sed omnia frustra & sine effectu. Erat enim puella non sine causa Gallis infensa, quippe qui multa in patrem ejus mala commiserant, & in necem illius consilium & auxilium ministraverant. Prætulit ergo non sine ratione fallacibus veraces, Gallisque Germanos, non immemor, quid olim Joanni proavo contigerit suo, qui coram Rege Galliæ fraudulenter & dolosè fuit occisus post confirmatam Sacramento concordiam. Novissimè misit ad eam Oliverium ignobilem quendam Tonforem suum, qui fuit patriâ Flandrensis, existimans per illum se posse ei persuadere, non enim Gallo alicui Principi confidebat, ne fortè legationis munere fretus regno perniciosum quidpiam machinaretur. Oliverius autem posteaquam ad Mariam venit, solita temeritate usus, vel quod ita in mandatis acceperat, petit secretum cum ea colloquium. Quod cum pudori & celsitudini puellæ non conveniret cum tali nuntio maximè verbum habere secretum, non obtinuit, quod petivit, sed ea, quæ commissa susceperat à Ludovico, dicere præsentibus ad hoc delectis à Maria, illum oportuit, quo factò inanis abire jussus est.

*Tonforem
suum Oli-
verium fru-
stra misit
ad Mariam.*

*Flandren-
ses Maxi-
milianum
præferunt
Regi Gallo-
rum.*

Denique Flandrenses, quorum fidei puella fuit commissa, tamen omnem belli causam vitare cuperent, Gallis tamen contemptis maluerunt credere & adhærere Germanis. Varijs enim modis Rex Ludovicus apud eos satagebat, ut puellam in suam posset abducere potestatem, non ejus vel amore vel utilitate, sed quòd eam Maximiliano non favebat propter lata sponsata dominiæque ac splendoris Ducatus & Principatus. Sed spe sua frustratus & opinione deceptus, Dei consilium immutare non potuit.

*Rex Angliæ
Fratrem
suum con-
jicit in
Carcerem.*

Anno prænotato, Edmundus Rex Angliæ in Fratrem suum proprium, qui Dux erat Clarentiæ, duram & impiam tulit sententiam, cujus hæc fuisse causa memoriæ traditum est. Constituerat idem Clarentiæ Dux Margarethæ sorori, quæ Duci Burgundiæ Carolo, ut prius dictum est, olim

olim nupserat, contra Gallum auxilia ferre imploratus & rogatus, non minus per eum, quàm etiam per neptem suam Mariam. Verùm, quia hoc præsumpsit absque Regis & Fratris consensu, priusquam in opus mutaret consilium, ab eo captus est & in vincula positus, multis diebus squalore carceris crudeliter afflictus. Tandem ad præsentiam Eduardi Fratris perductus, talem ab eo sententiam moriendi accepit, ut videlicet ex Londoniensi arce foras extra Civitatem ad patibulum traheretur, ibi conspiceret intestina sua cremari, cui mox caput securi amputaretur, & Cadauer truncum quatuor in partes divideretur. Crudelis & nimis horrenda Fratris in Fratrem sententia, etiamsi grandia peccasset. Sed à tam ignominiosa damnatione matris intercessione temperatum est. Ejus tamen supplicij genustale fuit. In dolio malvatico vino referto extinctus est vivus, & deinde truncatus capite. Alteram mortis causam nonnulli posuerunt, quòd Eduardo Fratre expulso regnum affectaverit. Gaudet siquidem Anglorum gens vel exactione & exilio, vel nece suos Reges frequentius commutari.

Dux Clarentiz in malvatico à Fratre Rege submergitur.

Eodem anno Maximilianus Archidux Austriæ cum magno suorum exercitu contra Regem Ludovicum Gallorum venit in Flandriam, cujus adventu territus Rex Galliæ dimisso Hisdinio secessit ad Tornacum & inde Atrebatum. De pace multi sunt habiti tractatus, sed pacis nulla diu confidentia stetit. Gallo more suo fidem servante Germanis. Postremò tamen unius anni statuuntur induciæ, quas Treugas nuncupat vulgus, & Rex Gallus Turonum revertitur.

Maximilianus Archidux Gallum pellit ex Flandria.

Anno item præscripto Gymnasium universale apud Suevos in oppido, quod Tubingen nuncupatur, Constantiensis Diocesis Provinciæ Moguntinæ, operâ & impensis Eberhardi Barbatii Comitis de Wirtemberg & matris ejus Mechtildis Archiducis Austriæ, quæ genere soror fuit Ludovici & Friderici Comitum Palatinorum Baviaræque Ducum, quæ primò nupserat Ludovico Wirtembergensi Comiti, ut supradictum est, Fratri Udalrici, de quo concepit & peperit jam dictum Eberhardum. Ludovico autem vitæ defuncto nupsit Archiduci Austriæ, quo etiam sine liberis mortuo ad filium est reversa. Verùm quia majoris æstimationis est Archidux quàm Comes, titulum sibi ab ultimo & non à primo marito retinuit. Sixtus ergo Papa IV. ad preces hujus Mechtildis & filij ejus memorati noviter institutum Gymnasium auctoritate Apostolica confirmavit, & privilegijs ad instar Bononiensis gratosè munivit. In quo Gymnasio plures deinceps viri docti floruerunt.

Universitas Tubingensis à Comite Wirtembergensi instituitur.

Anno etiam prænotato, XII. mensis Decembris, obiit Fridericus Comes Palatinus Rheni Baviaræque Dux Tutor Philippi, Frater jam dictæ Mechtildis, Ludovici quoque Patris Philippi, & Ruperti Archiepiscopi Coloniensis. Cujus Corpus in habitu Fratrum Minorum apud eosdem in oppido Heidelberg sub marmore cælato in absidula dextrorsum solemniter pompa fuit sepultum. Post hunc Philippus Ludovici Pij quondam filius annum ætatis agens XXIX. hæres legitimus & unicus Principatum paternum suscepit regendum, quem modestissimè gubernavit annis XXXVI. Uxorem duxerat prius, ut supradictum est, Margaretham sororem Georgij Ducis Baviaræ cognomento Divitis, quæ vixit cum eo annis XXVII. mulier honestissimæ conversationis: de horum Principum liberis etiam

Fridericus Comes Palatinus moritur.

ſupra diximus, & infra ſuo loco iterum dicemus, annum & diem natiuitatis cuiusque largiente Domino brevi narratione recensentes.

Apud Florentinos
Julianus de Medicis in
Eccleſia occiditur.

Archiepiſc.
Piſanus
cum alijs
multis Florentiæ ſuſpenditur.

Anno quoque memorato Florentini Cives in Italia pace fruenter optimâ Juliano & Laurentio de Medicis Rempublicam gubernantibus ac moderantibus tali occaſione in tribulationis foveam inciderunt. Ferdinandus Rex Neapolitanus invidus eorum paci, adſcito ſibi Hieronymo Comite de Immola Raphaelem Diaconum Cardinalem S. Georgij, nepotem Sixti Pontificis IV. & Franciſcum Salviatum Archiepiſcopum Piſanum cum trecentis viris alijs Florentiam deſtinavit, ut Fratres jam dictos de Medicis, quomodo poſſent, occiderent. Quare venientes Florentiam, Salviato jam nominato Archiepiſcopo Piſano Miſſam canente in Templo S. Liberatæ, horâ inſidiarum compoſitâ, Julianus de Medicis in ipſa Eccleſia nihil ſuſpicatus à Sicarijs præordinatis confoſſus interiit, Laurentius autem haud parùm vulneratus evaſit. Hinc orta ſeditione magnâ inter Cives miſſi à Ferdinando capti ſunt omnes, è quibus Piſanus Archiepiſcopus, Prior quoque, Lector, & Seniores Conventus S. Dominici cum alijs multis perpetrati ſcleris, ut dicebatur, conſcij & cooperatores ſuſpentione necati ſunt ante Prætorium urbis, ut conſuetudo eſt Italis. Multi etiam ex factioſis trucidati poenas impietatis dederunt. Cardinalem verò S. Georgij ad cautelam Florentini ſecum detinuerunt, volentes animum Pontificis explorare prius. Sixtus autem Papa IV. auditis hiſ, quæ Florentiæ geſta ſunt de Archiepiſcopo Piſano, & nepote, ad instantiam Regis Ferdinandi & Comitis Hieronymi (cujus nepos ex ſore ſuit Raphael Cardinalis captivus) Florentinos, ut excommunicatos vi Canonis Eccleſiaſtico Interdicto ſuppoſuit, & bellum Civibus indixit, quorum agros inſequenti anno gravi prælio devaſtavit.

MCCCCXXVIII.

Matthias
Epiſcopus
Spireniſis
moritur.

Anno Bernardi Abbatis XVIII. Indictione Romanorum ix. obiit Matthias de Ramungen Epiſcopus Spireniſis anno Pontificatus ſui xiv. cujus Cadaver in majori Eccleſia Spiræ ſepultum eſt in Capella, quam ipſe ſub honore Beatiffimæ ſemper Virginis Mariæ conſtruxerat à fundamentis novam ad ſeptentrionalem plagam, vir optimus, corpore craſſus, mente in Chriſtum devotus, actione præcipuus, qui multa bona fecit Eccleſiæ ſuæ, & Canonicos S. Germani tranſtulit in Civitatem. Cancellarius multo tempore fuit Palatini Comitis Friderici, & officiū ſuum utrūque etiam in Pontificatu ſine reprehensione adimplevit.

Ludovicus
de Helmſtatt fit
Epiſcopus
Spireniſis
annis
xxvii.

Huic in Epiſcopatu ſucceſſit Ludovicus de Helmſtatt Canonicè per Capitulum electus, qui eo tempore Archiepiſcopi Moguntini Dietheri Vicarius in ſpiritualibus fuit, quoniam utrobique Canonicus erat. Is confirmatus per Sixtum Romanum Pontificem IV. annis præfuit xxvii. Fuit autem vir honeſtiſſimæ converſationis, modeſtiâ, honeſtate & integritate morum nulli Pontificum Germaniæ ſecundus. Rarò intermiſit niſi occupatione multâ præpeditus, quo minus Paſſionis Dominicæ myſterium ad altare ſanctum quotidie celebraret, etiam coram infimæ conditionis hominibus. Nunquam de incontinentia notatus eſt, quod illo tempore in Pontificibus Germaniæ multis rariffimum fuit. In ſubditos ſuos clementiſſimus extitit, in pauperes miſericors, amator paucis & tranquillitatis.

Hoc

Hoc unum ei vitio dari potest, quod naturâ potius quam voluntate aliquantulum plus iusto pusillanimis erat, & timidus in resistendâ his, qui aut moribus erant reprobi, aut Jus Ecclesiasticæ libertatis temere violabant. Eo namque præfulante in Diocesi Spirensi consensu Philippi Comitum Palatini, sine quo fieri non potuit, machinatione verò eorum, qui manibus ipsum principem ducebant in foveam delicti, translatus est ex Ordine Monachorum Coenobium Klingenmünster, & facti sunt ex Monachis Canonici deteriores. Hos secuti Abbates & Monachi Christo mendaces in Odenheim & Hausheim similiter ab Ordine recesserunt.

Tria Monasteria Ordinis nostri translata in Diocesi Spirensi.

Eodem anno secunda die mensis Julij, quæ fuit solemnitate Visitationis Beatissimæ Mariæ semper Virginis Intactæ festiva, circa horam ferme tertiam post meridiem, Heidelbergæ natus est primogenitus Philippo Comiti Palatino ex Margaretha Ducis Georgij filia nomine Ludovicus, qui Patri succedens in principatu postea, hodie annum ætatis agit xxvii.

Ludovicus Comes Palatinus natus scitur.

Anno præscripto, vigesima secunda die mensis Junij horâ secundâ, minuto 40. post meridiem Brugis in Flandria natus est Philippus Maximiliani Archiducis Austriæ ac Mariæ Burgundiæ primogenitus postea Castiliæ Rex in Hispania.

Hoc ipso quoque anno cum Rupertus Archiepiscopus Coloniensis post obitum Fratris omnium destitutus auxilio neminem haberet, cuius posset implorare consilium aut suffragium, & Hermannus Hassiorum Landtgravius, quem sibi Capitulum statuerat, ut supra diximus, gubernatorem Ecclesiæ contra Rupertum, omnia Castella, oppida, telonia, proventus quoque annuos & census in suam subegisset potestatem, inops & pauper unde posset vivere non habebat. Et, heu generis humani mutabilem statum! non satis fuit novercanti fortunæ hominem prosapiâ, dignitate simul & potentiâ nulli Germanorum inferiorem Principum in extremam egestatem dejecisse, nisi Leenam induta etiam in carcere mori lamentabilem compelleret. Verendum tibi Hassia, ne solvas peccatum.

Circa Festum Pentecostes anni superscripti, pauper Archiepiscopus necessario quò profecturus, cum eo die prandium in ejus mensa Hermannus Gubernator suprascriptus sumpsisset, in quodam ejus Castello, ubi mansionem habebat, medio itinere captus est per Henricum Landtgravium Fratrem ipsius Hermannus, ductusque captivus in quodam Castello Blanckenstein custodiæ mancipatur. In ea miserabili captivitate biennio supervixit, de cuius morte & sepulturâ infra dicemus.

Rupertus Archiepiscopus à Landtgravio Hassiæ captus detinetur.

Eodem anno Ludovicus Rex Gallorum rupto fœdere pacis, quod cum Maximiliano statuerat anno priore, denuo movit exercitum in Burgundiam, & quædam oppida cepit, inter quæ Dola Civitas expugnata est, & eversa. Hinc motus non indignè Maximilianus grandem coëgit exercitum, & movens ex Flandria in Picardiam Morinos obsidione vallavit. Habebat in exercitu Maximilianus quadraginta millia pugnatorum. Contra quem procedentibus Gallis atrox bellum committitur, & multi ab utraque parte ceciderunt ex Gallis videlicet undecim millia, & ex Burgundis quinque millia. Cameracenses quoque per id tempus ejecto Gallorum præsidio sese Maximiliano ut vero & primario Principi subjecerunt. Secuti horum exemplum Buchinienses militem inermem ferunt Flamingum Gallis omnibus necatis.

Bellum Maximiliani cum Gallis juxta urbem Morinorum.

R. r. r.

Induciae

Induciæ
ſtatuuntur
ſeptem an-
norum.

Induciæ poſthæc inter Ludovicum Regem Gallorum & Maximilianum Archiducem atque Flandrenſes duraturæ ſeptennio conſtitutæ ſunt, quas Galli more ſuo & conſuetudine non diu ſervaverunt. Rupto enim foedere multa damna & mala hinc inde Maximiliano & Flandrenſibus intulerunt.

Marianæ
Conceptionis
puritatem
impugnare
periculofum.

Circa hæc tempora erat Frater quidam Ordinis Prædicatorum in Conventu Pforzheim contra puritatem Conceptionis B. Mariæ ſemper Virginis ſolita præſumptione conſpirans. Qui cum in die Feſto ejuſdem Conceptionis verbum facturus ad populum in Eccleſia conſcendiſſet ambonem, atque poſitionem ſuam, quam Græci Thema nuncupant, de hac ipſa materia ſecundum opinionem Marianæ ſempiternæ puritati contrariam, ut fieri ſolet, in medium deduxiſſet, apoplexiâ ſubitò tactus cecidit, relatusque à Fratribus in Cellam infirmorum eodem die vita deceſſit. Quo caſu plures aſtantium perterriti, ejus temeritatem, qua contra Matrem Dei fuerat locutus, vindicatam eſſe crediderunt. Sed utrùm hæc mors tam horrenda naturalis fuerit, an vindictæ divinitus actæ, quis tutò judicabit? Nihilominus plura feruntur ſimilia in terrorem & pœnam illis facta, qui Beatiffimam Dei Genitricem maculare præſumpſerunt.

Wiltberg
Cœnobium.

Anno prænotato, Bernardus Abbas hujus Monaſterij Hirſaugienſis commiſſione Sixti Pontificis IV. ſimul & Comitſ Eberhardi reformavit Cœnobium ſororum ſive Monialium in Wiltberg Ordinis Prædicatorum.

MCCCCXXIX.

Capitulum
Ordinis
noſtri Pro-
vinciale
XXIII. Nü-
renbergæ
celebratur.

Anno Bernardi Abbatis XIX. poſt Paſchatis Feſtum Dominicâ ſecundâ, celebratum fuit Ordinis noſtri XXIII. Provinciale Capitulum in oppido Nürenberg apud S. Ægidium. In quo præfederunt Martinus in Schvvarzach, Leonardus in Caſtello, Bernardus jam dictus in Hirſaugia, & Hermannus S. Jacobi prope Moguntiam Cœnobiorum Ordinis memorari Abbates, in quo Capitulo plura pro reformatione ſtatuta fuerunt.

Ludovicus
Bavariæ
Dux Dives
moritur.

Eodem anno mortuus eſt Ludovicus Dux Bavariæ cognomento Dives vir animoſus, fortis & ſtrenuus, qui prælia multa & varias contentiones habuit cum Alberto Marchione Brandenburgensi & Civitatibus Regni: Uxor ejus nomine Hedvvigis filia Regis Poloniæ fuit, quæ peperit ei filium unum nomine Georgium, qui Patri ſucceſſit in Ducatu, & unam filiam nomine Margaretham, quæ nupſerat Philippo Comiti Palatino, ut diximus.

Anno prænotato, in principio menſis Januarij, hoc eſt, ſub Octavis Epiphaniæ Domini, Equites Franciæ Orientalis, Sueviæ quoque, Saxoniæ partiùmque Rheni plures numero convenientes in unum apud Wirzburg Urbem Francorum ſub Rudolpho Epifcopo Tyrociniſſimum ludum, quem Torneamentum vocant, habuerunt. Similia poſthæc Torneamenta Heidelbergæ Wormatiæ & Moguntia habitata ſunt.

Joannes de
Weſalia
Doctör
examinatur.

Anno item præſignato, in menſe Februario, Inquiſitor Hæreticæ pravitatis Joannes de Elten Ordinis Prædicatorum Conventus Coloniensis divinarum ſcripturarum profeſſorum non ultimus, per Dietherum Archiepiſcopum vocatus ad Moguntiam, in præſentia complurium doctörum virorum examen contra Joannem de Ruchrad dictum de Weſalia ſuperiore, SS. Theologiæ Doctorem, examen Judiciale inſtituit ſuper quibusdam

busdam Articulis erroneis, quos Concionator Wormatiæ prædicasse ad populum ferebatur.

Quorum primus fuit: *Quòd Ecclesiarum Pralati Leges condendi nullam haberent potestatem, neque addendi quippiam his, quæ Christus & Apostoli docuerunt, ulla permissa facultas. Imò dixisse ferebatur: Quòd neque Apostoli, neque Summi Pontifices eam potestatem Jura condendi acceperint à Christo.* Articulus primus.

Secundus Articulus fuit: *Quòd nulli mortalium quantumlibet sancto vel erudito liceat Evangelium aut Verba Christi Salvatoris nostri exponere, interpretari, vel explicare. Item quod sacra scriptura non sit eo spiritu interpretata vel exposita per sanctos Doctores, quo scribentibus primò fuit infusa.* II.

Tertius Articulus: *Indulgentias dixerat esse pias Christianorum fraudes, eosque homines, qui pro Indulgentiis Romam petunt, fatuos & stultos, cum id, quod tam procul quarunt, domi possent invenire, si de peccatis suis essent verè contriti & confessi, haberentque propositum emendandi.* III.

Quartus Articulus: *Mandata Papa aliorumque Pralatorum Ecclesia neminem, si transgrediantur, obligare ad peccatum mortale, propterea, quòd ipsi potestatem non habeant Jura sive Leges condendi, sicut in primo dixit.* IV.

Quintus Articulus: *Quia dixit, quòd in nullo homine sit, neque fuerit unquam Peccatum Originale, ac in eo concludit parvulos sine Baptismo decedentes non damnandos, neque ullam panam habituros sive sensus, sive damni.* V.

Sextus Articulus: *Quòd omnes Presbyteri sive Sacerdotes auctoritate, potestate ac dignitate pares sint Episcopis, nec realiter in aliquo differant ab eis, sed hominum duntaxat institutione solo nomine discrepent ab invicem.* VI.

Septimus Articulus: *Quòd Papa Episcopi, & Sacerdotes Ecclesia populo Christiano nihil conferant ad salutem, sed fide, concordia, & pace salvari possint omnes Christiani fideles sine ministerio Sacerdotum.* VII.

Octavus Articulus: *Quòd Ecclesia, Papa, vel Episcopi neminem ad jejunandum possint obligare nolentem, cum non habeant auctoritatem condendi Jura vel Canones, ut supra dixit; & propterea quòd Christus nullum praeceperit Jejunium, non esse necessario jejunandum. Adiciebant praterea nonnulli cum in ambone dixisset: S. Petrus post Christi Ascensionem, quia piscator erat, Jejunium quadragesimale primus instituit, ut pisces suos eò carius venderet.* VIII.

Nonus Articulus: *Quòd extrema unctio non sit Sacramentum, quia non per Christum, sed per Apostolos & Ecclesiam postea fuerit instituta, maneatque Oleum post consecrationem ab Episcopo factam non aliter, quàm prius erat.* IX.

Decimus Articulus: *Gracorum sequebatur errorem dicens: Spiritum S. à Patre tantum & non à filio procedere, seductus ex non sobrio intellectu sacrosancti Evangelij; quasi Verba Christi Salvatoris nostri hoc sonent expressè.* X.

Undecimus Articulus fuit: *Quòd contra Ecclesia constitutiones prædicaverit incusando multitudinem statutorum ejus, sic dicens: Grave & periculosum est his temporibus esse Christianum, propter laqueos Censurarum & Canonum Ecclesiæ.* XI.

Duodecimus Articulus fuit: *Quòd horas Regulares sive Canonicas Clericis ab Ecclesia indictas prædicavit esse superfluas, & minus necessarias, sentiens in eo eam Hussitis, qui Sacerdotale ministerium per Ecclesiam in multiplicatione orationum censebant esse gravatum, & studium litterarum præferebant horis.* XII.

Decimus tertius Articulus fuit: *Quòd benedictiones & exorcismos, qui fiunt* XIII.

ſunt in Eccleſia ſuper aquam, Sal, Palmas, herbas, panes, ceteraſque res inanimatas, dixit eſſe vanitatem & nullius utilitatis, errorem in hoc ſecutus Græcorum.

XIV.

Decimus quartus Articulus fuit: *Quòd Eccleſia conſuetudinem in diverſorum Sanctorum Feſtivitatis per annum celebrandis improbat dicens: præter diem Dominicum, Nativitatis & Reſurrectionis nullius ſancti Feſtum celebrandum.*

XV.

Decimus quintus Articulus fuit, de continentia Clericorum: *Quam dixit eſſe ſuperſtitioſam & à Romanis Pontificibus contra Evangelium excogitatam, & ideo Sacerdotibus minimè neceſſariam, ſed eorum eſſe arbitrij, ſi velint continere vel non, propterea quòd neque Chriſtus, neque Apoſtoli continentiam præceperint.*

XVI.

Decimus ſextus fuit: *Quòd dixit, ſacroſanctam Eccleſiam Catholicam, qua una eſt, & à Spiritu ſancto regitur ac gubernatur, poſſe non ſolum errare, ſed etiam, quòd in multis de facto erraverit, maximè in Conſtitutionibus ſuis, in Canonizationibus Sanctorum, in Cenſuris, in Jubileo & Indulgentijs, multisque alijs; quæ omnia primus articulus, ut ſupradictum eſt, includit.*

Super his & nonnullis alijs, ut ferebatur Articulis delatus, accuſatus & examinatus per dictum Inquiſitorem Hæreticæ pravitatis, quosdam ſe prædicaffe negavit, quosdam alià intentione dictos, malè ab auditoribus declarabat acceptos; ſimul tamèn omnes damnando revocavit anno, quo ſupra, in Dominicâ quinquageſimæ: *Eſto mihi*, quæ fuit dies menſis Februarij 21. cujus Libri omnes eo ſpectante combuſti ſunt. Plura ſcripta reliquit in Logica, & in alijs facultatibus, quæ apud Erpfurdianos in pretio habentur, obijtque brevi poſtea ex animi triſtitia & mærore.

Maximilianus Archidux Auſtriæ devaſtat Geldriam.

Eodem anno Maximilianus Archidux Auſtriæ auxilio Ducis Clivenſis cum magno pugnatorum exercitu intravit in Geldriam, Ducatum ſuo dominio ſubjecturus, quem incolæ terræ ad libitum admittere recusârunt. Unde commotus oppidum Ducatus præcipuum Neomagum nomine, firmâ obſidione vallavit. Oppidani autem die quâdam eruptione facta Maximiliani exercitum verterunt in fugam, & quicquid in caſtris remanſerat, rapuerunt. Ex eo tempore uſque in præſentem diem per annos ferme xxxiv. indeficiens & continuata ſemper fuit contentio Maximiliani cum Geldrenſibus. Cujus rei cauſam ut altiùs repetamus operæ pretium fuerit.

Cauſa Geldrenſium unde provenit.

Ultimo Geldrenſium Duce ante aliquot annos ſine virili ſemine mortuo, Comes quidam de Egmonda Hollandiæ ut hæres proximus Ducatum tanquam ſui juris uſurpavit, Germanorum Rege Friderico, ad cujus feudum pertinet, irrequiſito. Quod cùm Cæſari jure diſpliceret, monuit Arnoldum (hoc enim Comiti nomen erat) quatenus Ducatu Geldriæ abſtineret, aut Principum ſe judicio præſentaret. Contempſit utrûmque Arnoldus, & Ducatum non inſtitutus legitimè ut oportuerat multis annis poſſedit.

Ducatus Geldriæ per Imperatorem datur Carolo Burgundo.

Hinc motus Fridericus Cæſar, cùm alijs Regni negotijs implicatus per ſe debellare non poſſet rebellem, deliberavit alicui Principum Geldrenſium conferre Ducatum, qui contumacis poſſet humiliare ſuperbiam. Erat in illis diebus potentiſſimus inter Principes Regni Germanici Carolus Burgundiæ Dux, qui viciniora Geldrenſibus loca tenebat, hoc eſt Brabantiam, Lympurgum, Artheſiam, Salinas, Sequanos populos, Hannoniæ quoque, Hollandiam Seelandiam & Friſiæ partem: hunc dare frænum

fratrum atque flagellum recalcitranti Cæsar Fridericus animo deliberravit & dedit. Carolo res placuit, titulum Ducatus acceptavit, gratum se reddidit. In illo tempore fuit apud Cynonotos Fridericus Comes Palatinus Rheni Dux Bavarie, Comesque in Spanheim, vir optimus, qui sororem Ducis Geldrie Margaretham nomine habuit uxorem foeminam honestissimæ conversationis, de qua genuit Joannem Ducem in Symmeren, Rupertum Episcopum Ratisbonensem, Stephanum Decanum Coloniensem & Fridericum Canonicum Trevirenses, qui solus hodie superest. Hic religiosissimus Dux Jus sibi competere ad Geldrie Ducatum ratus, propinquitate uxoris, apud Cæsarem pro eodem laborabat, sed non erat ei potentia, ut armis posset Comitem Arnoldum pelleret.

Fridericus
Bavarie
Dux Comesque
in Spanheim.

Carolus igitur Ducatu Geldrie donatus à Cæsare, non diu postea coëgit exercitum, & in manu valida Geldrie Ducatum intravit, omnia, quæ non erant in munitionibus, incursione hostili devastans. Erat Arnoldo Comiti filius nomine Carolus puer quinque aut sex annorum, quem Dux Burgundie Carolus ad fugam impositum vasi, cum socio traditione cujusdam cepit, & in Flandriam abduxit haud procul à Noviomago. Hic puer genesisin nactus sub infortunato sydere infaustam, ab infantia sua usque in hunc diem multis tribulationibus & calamitatibus subiectus fuit. Primò enim captus fuit per Carolum Ducem Burgundie, sicut diximus, & in Flandriam abductus. Post mortem verò Ducis Caroli devenit in potestatem Archiducis Maximiliani. Deinde post annos aliquot, cum jam adolevisset, in expugnatione Tornick urbis inter alios Maximiliani milites à Gallis captus est, & Parisium deductus, ubi pluribus annis in exilio mansit captivus. Qui tandem Comitris ultimi de Moers fidelitate ac studio liberatus dato filio proprio in obsidem pro eo, venit in Geldriam, & ab incolis ut verus hæres & Dominus admittitur. Plura deinceps pro Ducatu bella inter ipsum & Maximilianum gesta sunt, semperque utrobique mansit incerta victoria, & pacis sæpius actæ constantia nulla fuit.

Carolus
Dux Geldrie
puer à Burgundo
Duce captus.

Cujus Caroli Ducis unicam sororem, Renatus Dux Lotharingie habuit uxorem, repudiata, & in Coenobium detrusa priore, nullam ob culpam, nisi quòd ei sterilitatem objecit, cujus illa causam non sibi sed marito, sicut audivimus, imponit, dicens: *Invita & involuntaria Monialis, sterilis non essem, si maritum, ut superinducta sentis, habuissem.*

Renatus
Dux Lotharingie
suam repudiavit uxorem,
quia steriliserat.

Anno quoque prænotato, conjurati Suitenses hortante Sixto Pontifice Maximo bellum Mediolanensibus indicentes, viciniora eis loca & homines magna clade affecerunt, igne & ferro in circuitu omnia devastantes. Quibus malè peractis cum ad sua cum præda redirent, quinquaginta eorum spolia sectantes in montibus remanserunt. In quos Lombardorum turmatim irruens exercitus ab eis cæsus est, & octingenti eorum occisi.

Conjurati
Suitenses
moti contra
Mediolanos
Papa jubente.

Eodem anno circa principium mensis Novembris, Eberhardus Comes de Wirtemberg contractis copiis equitum & peditum in Comitatum Provinciae Nellenburg sive pagum, quem vulgus Hegövv nuncupat, exercitum movit contra Sigismundum Archiducem Austriae, & castrum Hochenkrehen munitissimum, quod eorum fuit Equitum, qui de Fridingen nuncupantur, obsedit. Causa obsidionis fuit, quòd Joannes & Irel-

Eberhardus
Comes
Wirtember-
gensis obsedit
Hochenkrehen.

hana

Inter Sigismundum Archiducem, & Comitem Eberhardum dissensio.

hans de Fridingen quasdam villas ipsius Comititis incenderant, & rusticos in memoratum castrum abduxerant propriâ temeritate captivos. Igitur obsidione firmata, cum sine intermissione Comes oppugnaret castellum, hi qui laborabant obsessi, videntes tantæ multitudini se non posse diutius resistere, quæ pacis erant, cæperunt à Comite postulare. Dedit pacem Comes rogatus, & certis sub conditionibus obsidionem amovit, ut videlicet arx illa Hohenkrehen & sibi & suis omni tempore pateret ad libitum. Obsidione autem solutâ Comes Eberhardus liberatis captivis ad sua rediit, verum Sigismundus Archidux Austriæ cum audivisset hæc, animo contra Eberhardum commotus litteras ad eum misit indignatione plenas, jubens, ut ab invasione & occupatione Comitatus Nellenburg & montis Metburg quantocyus desisteret, experiretur alioquin brevi, quid ira posset læsi & injuriati. At Comes animo constans & imperterritus per litteras Duci respondit, se præscriptionem & possessionem dicti montis Merberg decem supra centum annorum posse docere, quare petere, ut eum sineret esse quietum. Ad Cæsarem postremò causa utriusque consensu translata est, qui secum assumens certos Regni Principes montem Merberg ut erat proprium Comiti adjudicavit, castrum verò Hohenkrähen juri habentium permisit.

Ludovicus Gallorum Rex iterum devastat Burgundiam.

Anno item prænotato, Ludovicus Gallorum Rex deficientibus à se Burgundionibus ad Maximilianum, coadunato suorum exercitu Burgundiam denuo intravit, circumducensque phalangas per Sequanos, Arthesiam, Hannoniâque villas igne succendit, & quasdam munitiones destruxit. Sed Maximiliano cum suis militibus fortiter occurrente, Rex Ludovicus retrocedere compellitur, & Gallorum viginti millia per Germanos trucidantur.

MCCCCCLXXX.

Rhodus Insula & Civitas obsidetur à Turca tribus mensibus.

Anno Bernardi Abbatis XX. Indiçione Romanorum XIII. Turcarum Imperator Mahumetes de Constantinopoli Civitate Græcorum in magnitudine navium multa per mare descendens ad Insulam Rhodiorum in manu valida centum millium pugnatorum urbem Rhodiensem 22. die Junij obsedit, & per tres menses continuos sine intermissione fortiter impugnavit. Sed miseratione divinâ largiente, virtute, prudentiâ, & industriâ Petri Dambuffon Magistri militum S. Joannis Baptistæ in Hierusalem nihil profecerunt immanissimi Canes; Christo namque suis donante Victoriâ major pars exercitus Turcarum cæsa interiit, cum reliquis tandem Imperator ad sua reversus est, cladem maximam & ingentem confusionem reportans.

Frater Nicolaus mirabilis Eremita clauit apud Helvetios.

Fuit his diebus apud Helvetios homo quidam nomine Nicolaus ex villa quadam Flûhe nuncupata, qui propter supernæ felicitatis amorem, quidquid in mundo habuit, cum uxore liberisque reliquit, & secedens in vastæ solitudinis Eremum haud longè à finibus Lucernensium in Constantiensi Diocesi vitam duxit solitariam, non minus admirabilem, quam raram & cunctis sæculis prius inauditam. Nam ut multorum veridicâ relatione cognovimus, annis viginti nihil omnino manducavit, præter morsellos tres panis, quos Episcopo Constantiensis Ecclesiæ sub virtute sanctæ Obedientiæ mandante cum difficultate maxima, ne videretur inobediens, vix potuit deglutire.

Multa

Multa fuit de hoc viro per universam Germaniam disceptatio ubique, alijs eum venerantibus ut sanctum, alijs fidem his dare, quæ dicebantur de illo, recusantibus. Sed verè & absque ulla hæsitacione credat omnis posteritas his, quæ dicebantur de abstinentia ejus continua, & quod plus quàm viginti annis nihil manducavit, & religiosissimè vixit.

Magnus fuit ad eum ex tota Germania concursus peregrinantium, virorum, quibus ille monita salutis omnibus dabat, & rectæ conversacionis, quanquam terrarum omnium penitus haberetur ignarus. In moralijs Christianæ vitæ institutionibus consiliator fuit acutus & solidus, sanctoque conformis Evangelio, quippe qui verbo & exemplo multos ab iniquitate ad melioris vitæ tramitem convertit: habebat enim singularem gratiam non solum admonendi simplices, sed etiam consolandi tristes & animo dejectos, quam ei virtus divina contulerat propter omnimodam mentis suæ puritatem. Frequenter etiam à viris quibusdam doctioribus tentandi causâ interrogatus de fidei articulis, de Sacramentis, de virtutibus & vitijs, ad singula tam prudenter, tam Catholice proprièque respondebat, ut nemo Deum timens & amans non sentiret, gratiam in eo habitare, loqui, & operari Spiritus Sancti.

Ad F. Nicolaum Eremitam concursus fit hominum.

Capellulam habebat in solitudine juxta cellam suam, quam ei construxerant Helvetij Sutesenses ex magna devotione, quam ad eum habebant, in qua & Missam audire plerumque solebat, & Dominici Corporis frequenter participare Sacramento. Jejunium, sicut diximus, erat ei sine cibo semper continuum, Vigiliæ sanctæ multæque, & orationes ad Deum sine intermissione cum lacrimis devotæ. Posteaquam nomen ejus per universum regni Germanici orbem cum laudis honore capit prædicari, nimius diutim fiebat ad eum concursus populorum, ætate maximè, nam penè omnes, qui ad memoriam Dominae Nostræ apud Eremitas ex diversis Germaniæ regionibus causâ devotionis peregrinabantur, etiam ad eum proficisci nullum putabant esse laborem, nec se quisquam peregrinationi satisfecisse arbitrabatur suæ, nisi Fratrem Nicolaum & vidisset, & fuisset allocutus.

Sanctissimè vixit.

Nicolaum videre multi cupiebant.

Unde cum propter nimium peregrinorum concursum & occursum in sua devotione plurimum aliquando impediretur, nec posset venientibus sui denegare accessum, locum in solitudine interiore sibi constituit, ad quem orandi causâ singulis ferme diebus mane vel meridie secessit. Unde jam deinceps non qualibet horâ, sed certis horis copiam sui dabat, non quibuslibet adventantibus, sed illis, quos inspirante gratiâ Spiritus Sancti prænoverat dignos. Convenerant enim aliquoties nonnulli curiositate potius ducti quàm devotione, quorum causas singulorum adventum tam sagaciter noverat discernere, ut dubium non sit, Spiritum in eo Prophetiæ habitasse per gratiam.

Præcursus futurorum.

Multa etiam Confoederatis futura prædixit Helvetijs, quæ illis postea evenerunt. Inter alia plura dixit ad eos: *Si manseritis in terminis vestris, nemo vos poterit superare, sed cunctis adversarijs vestris omni tempore fortiores eritis atque victores: si autem cupiditate seu libidine dominandi abducti dilatare Imperium ad externos caperitis, non diu Vestra permanebit fortitudo.*

Cum aliquando inter oppidanos & villanos confoederatos Helvetiorum gravis esset suborta dissensio propter Solodurense & Friburgenses,

Nicolaus Eremita dissidentes ad concordiam revocabat.

S f f

quos

quos instantes erantes ad confederationem illi volebant admittere, isti recusabant, post multos hinc indetractus unanimiter tandem in Fratrem Nicolaum Eremitam arbitrati sunt, qui propter sanctimoniam vitæ in cunctis dubijs & rebus arduis securum ad illum omni tempore habebant recursum, & erant illis verba consilia & persuasiones hujus viri non secus quàm olim Pythij Apollinis oracula. Obijt tandem anno salutis MCCCCLXXXVII. ut ibidem dicemus, non sine opinione Sanctitatis in sua Capella sepultus.

Carolus
Burgundiæ
Ducem se
quidam
fingebat in
Bruchsal.

His temporibus venit homo quidam vagus in oppidum Bruchsal, quod tribus ferme à Spira distat miliaribus, quem Carolo Duci quondam Burgundiæ, qui ambos viderant, persimilem esse dicebant, qui licet publice non fateretur, se Carolum esse, sicuti non erat, delectabatur tamen Dux Carolus æstimari & dici. Unde multas & varias confictiones excogitavit, quibus vulgi opinionem de se conceptam fortiolem ubique ampliaret. Interea manducabat ut canis, humi dormiebat, orabátque multa, pauca loquebatur, maximæ fuit poenitentiae simulator astutus, quam pro delictis suis voluntariè dicebat assumptam, & completo in ea septennio fore terminandam. Omni FERIA VI. cibum non manibus ut homo, sed linguâ lambendo de terra carpebat ut Brutum, & signa quædam poenitentiae magnæ miranda & stupenda sine fructu ostendit. Morabatur in hospitio quodam publico in memorato Bruchsal oppidulo, cujus interfigne monstratur folium, auditóque rumore negotij per circuitum, plures ad eum quotidie nobiles confluebant pariter & ignobiles, inter quos opinionum fuit divisio varia, alijs pertinaciter contendentibus, quod ipse veraciter Dux esset Burgundiæ Carolus, alijs verò non minus constanter negantibus. Multa erant in simulato Carolo signa, quæ se plures vidisse in vero prædicabant, & ipse interrogatus quis esset, neque Carolum se esse dicebat, neque omnino negavit, sed verborum involucris omnes urbanè satis fallens decepit. Postremò timens manifestari, tempusque observans conveniens fugæ, recessit occultè non sine quorundam oppidanorum incommodo & damno, qui simulationi ejus adhibuerunt fidem spe lucri magni & gloriæ futuri honoris, nam per omne Regnum Germaniæ hujus simulationis occasione fama communiserat, & multorum opinio, Carolum Ducem non esse peremptum à Suisenibus, ante Nanse, ut dictum est anno tertio transacto, sed vivum, & post septennium simulatæ necis, hoc est, octogesimo quarto ad sua reversurum.

Carolus
Dux fectus
occultè de
Bruchsal
recedens
nusquam
comparuit.

Philippus
Comes Pa-
latinus Epi-
scopus Fri-
singensis
nascitur.

Anno prænotato, septimo die mensis Maij, natus est Heidelbergæ secundogenitus filius Philippo Comiti Palatino, Bavariciæque Duci ac Principi Electori, paterno vocatus nomine Philippus, qui postea Episcopus fuit Ecclesiæ Frisingensis in Bavaria, hodièque agit ætatis annum tertium atque tricesimum, dum ista scriberemus.

Margaretha
filia Maxi-
miliani
Archiducis
Austriæ
nascitur,

Eodem anno nata est Margaretha Maximiliani Archiducis Austriæ & Mariæ de Burgundia conjugis filia, quæ post triennium pacis intuitu mediantibus Flammings Carolo Regi Gallorum VIII. Ludovici post mortem uxor futura sponsata fuit, postea verò repudiata, ut suo loco dicemus, ambitione Ducatus minoris Britannici, filio Regis Hispaniæ Ferdinandi nupsit, cui filium peperit, qui hodie regnat post Patrem. Quo mortuo
Ducem

Ducem Sabaudiaë maritum accepit. Illo etiam mortuo in Brabantiam est reversa, & in statu continentiaë vitam agit vidualem.

Anno etiam præscripto, xxvi. die mensis Julij, obiit in sua captivitate miseranda nobilissimè Princeps Rupertus Comes Palatinus Rheni Bavariaëque Dux Archiepiscopus Colonienfis, anno Pontificatus sui XVII. in multis tribulationibus necdum completo. Hassiorum in Castello Blanckenstein, ubi triennio fuerat captivus. Cujus Cadauer Bunnam relatum etiam sepulturaë debito honore ad tempus jacuit privatum extra Capellulam quandam juxta murum, dicebant enim adversarij ejus, quorum plures erant, quòd in Excommunicatione ipse obiisset, ideo privarunt eum Ecclesiasticà sepulturà. Postea tamen jubente Romano Pontifice in Ecclesia S. Cassij Collegiata Bunnæ Ossa illius reposita sunt. Magno ejus odio laborabant oppidani Bunnenses, & quotquot illius noverant esse fautores, omnibus, quibus poterant, modis persequi non cessabant. Quod ut clarius agnoscat posteritas, unius immanitate facti breviter ostendemus.

Rupertus
Archiepisc.
Colonien-
fis in sua ca-
ptivitate
moritur.

Habebat idem Archiepiscopus Rupertus in Pontificalibus Vicarium Generalem nomine Henricum Ordinis Fratrum Prædicatorum Convenus oppidi Confluentini SS. Theologiaë Doctorem, qui partes Domini sui solo sermone defendens, (opere namque minimè potuit) inter prædicandum in ejus commiserationem populum simplicem hortabatur. Hunc die quãdam juxta Rhenum navigium præstolantem, nonnulli ex oppidanis comprehenderunt, ligatumque funibus & constriatum sub ascellis, ne dilaberetur, per medium fluminis ad latus navis ab uno littore in aliud usque ad collum in aquam demersum cachinnantes traxerunt, gladiisque & hastiolis pupugerunt, vulneraverunt, & multis contumelijs affecerunt. Expulsus dein à suffraganeatu ad Conventum suum reversus est, quem Berchtoldus Archiepiscopus Moguntinus postea Vicarium suum in Pontificalibus constituit.

Henricus
Suffraganeus Colo-
niensis à
Bunnensibus capi-
tur.

Post mortem Ruperti Hermannus Administrator & Gubernator Ecclesiæ Colonienfis per Capitulum ante septennium, ut supra dictum est, constitutus, communi omnium consensu in Archiepiscopum eligitur 2. die mensis Augusti, qui confirmatus à Sixto Papa IV. præfuit annis xxviii. in bona pace gubernans Ecclesiam, præter eas contentiones, quas habuit cum Senatu & Civibus urbis Colonienfis, quæ omnes triennio ante mortem ejus fuerunt bono medio extinctæ, paxque & concordia inter eos reformatæ sunt.

Hermannus
Hassius fit
Archiepisc.
Colonien-
fis annis
xxviii.

Hermannus iste Archipræful magnificus frater fuit Landtgravij Hassiorum, & ante Pontificatum, ut supra dictum est, Præpositus Ecclesiæ Beatæ Mariæ semper Virginis apud Aquasgrani, qui toto tempore obsidionis Novesij contra Ducem Burgundiaë Carolum in ipso permanens oppido, Capitanei, nomine Capituli & Ecclesiæ Colonienfis, gessit officium. Erat sanè vir principatu dignus, qui non solum prudentiâ, sapientiâ, consilio & actione inter Pontifices reliquos præminebat; verum etiam corporis dispositione, & Majestate quadam ceteros anteire videbatur. In moribus suis cum amicis fuit sub maturitate honesta jucundus, adversarijs verò severus ac metuendus, in pauperes valde misericors extitit, & in omnibus locis quocumque venisset, quotidie magnas elemosynas fecit. Nam &

Hermannus
Archiepisc.
Princeps
magnificus
Novesij
defensor.

Hermanus
Archiepiſc.
reformator
Clauſtra-
lium.

Hermanus
Archiepiſc.
magnæ hu-
militatis &
manſuetu-
dinis.

Hermanus
Archiepiſc.
in omnes
munificus
& ſine aua-
ritia dives.

Hermanus
Archiepiſc.
Dominicæ
Paſſionis
meditator
affiduus.

in publicis Conventibus Principum Auguſtæ, Wormatiæ, Nürenbergæ, Ratiſbonæ, Ulmæ, Franckfurdia, Coloniaeque, & in quibilibet alijs locis frequenter habitis, ad Januam hoſpitij ejus major pauperum multitu- do ſtipem præſtolans reſidere conſuevit reſectioſiſ horâ, quàm apud reliquos penè omnes. Unde quaſi proverbij more dicebatur hoſpitium ejus inquirentibus: *Si manſionem requiris Archiepiſcopi Coloniensis, ibi procul dubio invenies eam, ubi multitudinem pauperum videris congregatam.* Reformator quoque Monachorum ſimul & Monialium vigilantiffimus extitit, & plura in ſua Dioceſi Monasteria reformavit. Bona Clauſtralibus multa fecit, maximè regulari obſervantiâ decoratis, non tantùm in ſua Dioceſi, verùm etiam in omnibus locis, ad quæ illum contigit declinaſſe, mittendo eis eleemoſynam pecuniam, aliquando florenos quinque, aliquando decem, interdum plus, interdum minus, ſingulis Monasterijs & Conventibus distribuendo. Audientiam quoque Abbatibus, Monachis, Clericis, & Clauſtralibus cunctis omni tempore facillimam præſtitit, & quanto potuit anniſu, conſolator & advocatus omnium accedentium, ſemper pientiffimus fuit. Princeps, cùm fuerit genere & dignitate maximus, nulla tamen potuit notari ſuperbia, nulla mentis elatio, nulluſve pauperum & humilium contemptus, quin potius tanta in ore ejus lucebat humilitas, ut ſimplices & pauperes Monasteriorum Abbates inter loquendum familiariter ſuos Dominos appellaret, quorum & cauſas in perſona propria clementiſſimè audivit, & quanta licuit celeritate juxta vires in bonum perduxit finem.

In omnes fuit munificus non ſolùm in ſuos, verùm etiam in externos, multisque largitatis ſuæ beneficia plura gratis impendit, à quibus nihil viciffitudinis recepit. Quapropter Omnipotens Deus benedixit operibus ejus, ut quanto plura dedit Monasterijs atque pauperibus, tanto magis abundaret. Non imitabatur pecuniarum anxios incubones, qui tanto ſtudio ſequuntur avaritiam, ut nihil amplius curent quàm terrena, nihil avidius quærant & ſitiant, quàm caduca.

Hermannus iſte Præſul æternâ memoriâ venerandus, ſanctarum virtutum incedens tramite, medium tenuit cum beatis, quoniam quidem, neque avarus extitit in colligendis pecunijs, neque prodigus in exponendis, ſed moderamine uſus Chriſtianæ pietatis, ſic animum ſuum accommodavit rebus temporalibus, ut non omitteret æterna; ſatis enim prudenter in utrôque ſtatu gubernavit Eccleſiam, quia & ſpiritalia præpoſuit temporalibus, & hæc illis pro conſervatione neceſſaria non omiſit. Quam ſtudioſus & diligens fuerit in his, quæ divinum reſpiciunt cultum, nemo facile dixerit. Nam etſi multis varijs, atque continuis diſtineretur occupationibus & negotijs Eccleſiaſtici Principatus, orationes tamen ſuas non ſolùm Canonicas, ſed etiam privatas, ſeu peculiareſ quotidie ſingulari cum devotione perſolvebat. Meditationes quaſdam cum Orationibus de Paſſione Domini noſtri Jeſu Chriſti, à Theodoro de Oſenbruck Ordinis Fratrum Minorum inſigni declamatore breviter compoſitas, quotidie cum ſumma devotione legere conſuevit. Miſſam omni die in ſpiritu contritionis & humilitatis audivit. Feriam ſextam in memoriam Dominicæ Paſſionis, & Sabbathum ad honorem Beatiffimæ Dei Genitricis ſemper Virginis Mariæ per totum annum continentiſſimè jejunavit.

Amavi

Amavit Clerum, dilexit amore paterno Claustrales, pauperum omnium advocatus extitit subditorum, omni tempore p̄acificus fuit: Justitiā, mansuetudine, pietate, misericordiā in pauperes Christi, benevolentia & humanitate in hospites, cultu, amore, & devotione mentis in Deum nullo Pontificum suo tempore inferior fuit. Honestissimæ conversationis extitit, non turbulentus, non elatus, non pomposus, sed modestus, quietus, humilis & maturus tam verbis quam factis. Animo tamen constans erat & libertatis Ecclesiasticæ defensor acerrimus, ingenio subtilis, consilio promptus, prudentiā cautus, experiētiā magnus, actione præcipuus, sermone luculentus. Ecclesiam Colonensem, quam ære nimis gravatam alieno reperit, auxilio adjutus Divino brevi tempore omnibus ex debitorum gravaminibus liberavit. Inter multa quoque pietatis opera, quibus Omnipotenti Deo se ministrum semper curabat exhibere devotum, in oppido suo Brühl juxta Castellum residentiæ Pontificalis Cœnobium Ordinis Fratrum Minorum de Observantia novum à fundamentis construxit, quod ornamentis Ecclesiasticis, Libris atque Sanctorum Reliquijs, cunctisque necessarijs utensilibus domus magnificè dotavit. Primus in eo Conventu Guardianus, id est, Custos Fratrum constitutus fuit supra jam dictus Frater Theodoricus de Ofenbruck vir doctus & religiosissimus, qui cum prædicator esset insignis, magno populorum honorabatur concursu.

Hermanus
Archiepisc.
omnium
virtutum
decere fuit
ornatus.

Hermanus
Archiepisc.
novum
construxit
Cœnobium
minorum.

Anno etiam prænotato, moritur Sigismundus Dux Saxonie quondam Episcopus Herbipolensis ante Gotfridum, qui depositus fuerat ante annos XXXVII. ut longè supra diximus anno Christianorum, MCCCCXLIII. Post cujus mortem Ernestus & Albertus fratres ejus Saxonie Duces contra Rudolphum Herbipolensem litis actionem instituerunt, magnam ab eo summam pecuniarum ratione pensionis annuæ Fratri olim promissæ, sed annis XXXVII. non solutæ, satis importunè postulantes, precibus interponentes minas, quod nisi quantocius satisfaceret, arma in eum movere cogerentur. Rudolphus autem pacis amator, non ignarus, quid faciant bella, concordiam subiit, & florenorum tria & triginta millia Ducibus urgentibus solvit, malens pacem emere, quam nutrire bellum.

Sigismundus
quondam
Episc.
Herbipolensis
in
Saxonia
moritur.

Hoc ipso anno mortua est Margaretha Ducis Sabaudie Amadei Felicisque Papæ quondam Filia, quæ primò nupserat Ludovico Pio Comiti Palatino Rheni Bavarieque Duci, Sacri Imperij Archidapifero ac Principi Electori, de quo concepit & peperit Philippum, qui successit Patri suo in Principatu, Ludovico autem mortuo nupsit Udalrico Wirtembergensium Comiti, sicuti diximus.

Margaretha
Mater
Philippi
Comitis
Palatini
moritur.

Eodem quoque anno mortuus est etiam ipse Udalricus Comes de Wirtemberg memoratus uxorem secutus, Princeps magnificus, humanitate, mansuetudine, beneficentiā, virtute simul & prudentiā insignis, & ab omni populo sibi subiecto dilectus ut pater, Studgardie in Collegiata Ecclesia S. Crucis cum tribus legitimis uxoribus suis nobilissimis, quas successivè duxerat, cum debito honore sepultus. Reliquit autem duos filios Eberhardum, & Henricum, quorum primus mortuo Eberhardo ex patruo nepoti Duci postea facto, sicut dicemus, in Ducatu successit, & sine Liberis obiit. Henricus autem uxore acceptā filiā Comitis de Bitſch inter

Udalricus
Comes
Wirtembergie
obiit.

alios Liberos genuit Udalricum, qui hodie Wirtenbergenſem pulſo Eberhardo patruo ſtrenuè gubernat Ducatum, Patre adhuc vivente, ſed infirmo.

Hydruntum urbs Calabriæ à Turca impiſſimo capitur.

Anno etiam præſcripto, Mahumetes crudeliſſimus Turcarum Rex de ſua dolens confuſione, quòd neque Ungaros neque Rhodianos vincere potuiſſet, Italiam ſuis tentare armis in odium Chriſtianorum omnium cogitavit. Contractis igitur copijs ex Velcera Civitate ſua, quæ circa mare Adriaticum eſt ſita, navigio ſimul & terra movit in Apuliam, & Hydruntum obſedit, impugnavit, & cepit, non quidem in propria Perſona, ſed per Capitaneum ſuum. Quantam nefandiſſimi Turcæ urbe captâ crudelitatem patra verint in Chriſtianos, miſerabile nimis eſt cogitare, duodecim millia hominum Deo fidelium occiderunt, Archiepiſcopum virum, ſenem & religioſum Pontificalibus induerunt, crucemque tenentem in manibus cum ſerra lignea per medium diviſerunt, Clericos & Monachos omnes interfecerunt, virgines & matronas ſua libidine polluerunt, ſenēque occidentes, Juvenes utriuſque ſexus reliquos venales in Græciam duxere captivos.

Anno item prænotato, Bernardus hujus Monaſterij Abbas Dormitorium fratrum, & hyemale reſectorium ſub eo novum à fundamento conſtruxit, & in eam, ut hodie cernitur, formam perduxit.

Waldeck Caſtrum Bernardus Abbas Monaſterio comparavit.

His etiam temporibus idem Abbas Bernardus caſtrum Waldeck cum omnibus proventibus ſuis, agris, pratis, ſylvis, aquis, aquarumque decurſibus, cultis & incultis, quæſitis & inquirendis cum parte Nagolthæ fluminis pro quatuor florenorum millibus emptione perpetuâ comparavit à quibuſdam nobilibus de conſenſu Hæredum eorum omnium expreſſo, ſicut Emptionis litteræ maniſeſtius conteſtantur. Reſectorium ſimiliter æſtivalẽ cum ea parte Dormitorij, quæ reſpicit ad meridiem, his ferme temporibus Abbas memoratus à fundamentis novum conſtruxit: Tabulam quoque cum imaginibus & picturis non minus pulchram, ut cernitur, perquam pretioſam ſuper altare majus hoc ipſo anno prænotato, fieri mandavit. Candelabra etiam duo magna, quæ ſtant coram ſummo altari, de aurichalco eodem anno comparavit.

Cœnobium in Crüzenach Fratrum Minorum novum conſtruitur.

His quoque temporibus Fridericus Comes Palatinus Rheni Bavarizque Dux & Comes in Spanheim, qui morabatur apud Cynonotos in oppido Simeren, Princeps omnium ſuo tempore devotiſſimus ad honorem Omnipotentis Dei Cœnobium Ordinis Minorum Fratrum S. Franciſci Confefſoris in oppido Crüzenach de novo conſtruxit, quod tamen morte præventus filio ſuo Duci Joanni perficiendum commendavit. Qui patri ſuccedens in Principatu factus eſt etiam Religionis & devotionis paternæ hæres atque ſucceſſor integerrimus, brevique cæptum opus complevit, & fratres cum ingenti lætitiâ introduxit. Oppidanus quidam Scauroneſij de ligno pyri Imaginem S. Wolffgangi Pontificis ſculpi fecerat, quam ex devotione ſuper altare in eodem loco primùm, ubi fundabatur Cœnobium memoratum, collocavit. Ad quam Imaginem tantus brevi concuſſus populorum factus eſt, ut ex oblationibus eorum ſufficientes ad ſtructuræ conſumationem provenirent impenſæ. Miracula ibidem facta recitabantur plura, quorum opinione & famâ incitati per gyrum populi quotidie cum eleemoſynis votivalibus concurrebant. Nec ſignorum

Concuſſus fit populi ad S. Wolffgangum in oppido Crüzenach.

rum cessavit opinio, quo usque Fratres de Observantia minores ad locum introducti, quietem amantes, & quæstum detestantes Imaginem deposuerunt. Et sic jam deinceps miracula cessaverunt, & concursus populi successivè in brevi penitus defecit.

MCCCC LXXXI.

Anno Bernardi Abbatis XXI. Indictione Romanorum XIV. Monasterium S. Crucis in monte Limpurg dicto prope Bureckheim Ordinis S. Benedicti Spirensis Diocesis reformatum est per Hermannum Pruis S. Jacobi prope Moguntiam, & Joannem de Colenhause S. Martini in Spanheim, Bernardum quoque jam dictum in Hirsburgia Monasteriorum ejusdem ordinis memorandos Abbates. Primus ibi Abbas de Observantia Bursfeldensium institutus fuit Bonifacius de Venlo Monachus S. Jacobi Moguntini, & præfuit annis ferme duobus. Post hujus obitum Abbas institutus fuit Anselmus Ulner ex Dieburg, & præfuit annis XI. quo resignante Macharius Weis de Furbach Abbas constituitur, & præfuit annis decem circiter, quo memoratum Coenobium tempore guerrarum, quæ fuerunt inter Regnum & Philippum Comitem Palatinum, per satellites Comitum de Liningen ex Duroburgo Castello proximo hostiliter erumpentes fuit incensum & funditus destructum, ut suo loco infra dicemus.

Eodem anno ultimâ die mensis Maij, obiit Mahumetes Turcarum impiissimus Rex, qui multa Christianis intulit mala, filios relinquens duos paternæ crudelitatis hæredes, quorum natu major Bagiasich, sive Hildrimi dictus favore Turcarum mox Regnum sibi usurpans paternum, fratrem Zizimi nomine violenter exulem fecit, qui fugiens à facie Germani primùm exulavit apud Rhodios, postea Romæ in Italia, deinde apud Regem Galliarum, cujus veneno interijt. His duobus in Græcia pro imperio contendentibus Hytruntum, civitas anno priore, capta, sicut diximus, per Mahumetem scelestissimum canem, recuperatur à Christianis: & expulsis Turcis, omnis Apulia mundatur à pollutione Mahumeticâ.

Anno prænotato quattadecimâ die mensis Maij, natus est Rupertus tertio genitus Philippi Comitum Palatini Bavariarumque Ducis in oppido Heidelberg. Qui cum esset annorum decem & octo, jussu Patris duxit uxorem, Georgij Bavariarum Ducis cognomento divitis avunculi sui filiam, cum qua vixit annis fermè septem.

Anno etiam præscripto, mortuus est Joannes Dux Clivensis, & Comes de Marca, Princeps bellicosus & strenuus, qui cum Maximiliano Archiduce Austriæ multa contra Gallos & Geldrenses prælia fortiter gessit. Duos reliquit filios, quorum natu major Patri successit in Ducatu: minor autem Canonicus fuit Colonienfis & Trajectensis, qui pro ejusdem Ecclesiæ Pontificatu frustra laboravit.

Hoc ipso anno Joannes de Caluse, qui nunc est hujus Monasterij Hirsburgiensis quadagesimus secundus Abbas, Monasterium intravit, sacri Ordinis habitum suscepit, & anno revoluti probationis consuetæ, Ordinem ipsum secundum regulam Divi P. Benedicti professus est, in quo deinceps non solum irreprehensibiliter, sed etiam laudabiliter vixit, & vivit usque in præsentem diem. Est enim naturâ homo bonus, pius, mansuetus, tranquillus, pacificus, & Monasticæ quietis amator: cujus innocentia vitæ meritò fratrum in se convertit amorem. Ex eo namque die,

Monasteriū
S. Crucis in
Limpurg
reforma-
tur.

Mahumetes
Rex
Turcarum
magnus
tyrannus
moritur.

Rupertus
Comes
Palatinus
nascitur.

Joannes
postea in
Hirsburgia
Abbas XLII
fit Monas-
chus.

die, quo ſanctæ Religionis habitum aſſumpſit, ſummo ſemper conatu Monachum ſe verum & imitabilem cunctis exhibere ſtudiuit. Nulli gravis, nulli oneroſus, ſed humilis, quietus, & manſuetudinis clauſtralis obſervator diligentiffimus ante faciem ſuam gradiebatur.

Fames magna Germania afflixit & Galliam totam.

Anno etiam ſupra notato, fames in omni terra fuit grandis, & inopia victualium utique magna, præſertim in Gallia, Picardia, Flandria, Brabantia, Hollandia, Hannonia, in Ducatu Clivenſi, Geldrenſi quoque, apud Moſellanos, Colonienſes, Trevirenſes, Moguntinos, ciſque Rhénanos & Suevos, quorum plures inedia perierunt. Creverat enim frumenti pretium ſex partibus ultra conſuetum, ita ut modius, qui communibus annis venundari pro uno denario conſuevit, iſto non minus, quàm ſeptem denarijs venderetur. Penuria panis maxima pauperes afflixit, longâ quippe inedia vexati, cùm acceptum dono cibum plerique dentibus comminuerent, ſtomacho clauſis arterijs committere nequiverunt.

MCCCLXXXII.

Unio comitatum Wirtenbergienſium,

Anno Bernardi Abbatis XXII. qui & ultimus fuit, Indictione Romanorum xv. Eberhardus Barbatuſ Comes in Wirtenberg homo prudens & aſtutus conſilio, ſciens quòd juxta Dominicam ſententiam: *Omne Regnum in ſeipſo diviſum deſolabitur, & domus ſupra domum cadet*: Cùm Principatuſ Wirtenbergienſium eſſet in duo partitus, quomodo in unam revocaretur Monarchiam prudenter excogitavit. Habebat enim duos ex patruo nepotes, ut dictum eſt ſupra, Eberhardum videlicet Comitem, & Henricum, qui unam partem tenebant comitatus: Stutgardiam ſcilicet cum pertinentibus ad eam. Ipſe autem poſſidebat Urach alteram Comitatuſ partem cum oppidis & Caſtellis & viculis ſuis. Conſilio itaque ſenioris Eberhardi conſentientes Junior & Henricus, Comitatum diviſum reduxerunt in unum, ſtatuentes & litteris confirmantes, quòd regimen principatuſ Wirtenbergienſium perpetuò deinceps maneat indiviſum penes unum: de cujus manu hæredes reliqui annuam pro ſuſtentatione ſui pecuniarum recipiant portionem. Hâc unitate prudenter concluſâ, per populum quoque terræ unanimiter collaudatâ, & ſequenti anno conſenſu Principum in Conventu Francofurtenſi per Fridericum Imperatorem confirmatâ, ſenior Eberhardus Juniori præſtitit facultatem acceptandi, utrum vellet præſſe Comitatu, aut vitam in privato cum pace vivere quietam. Conſilio ſuorum accepto, qui non ignorabant, ſeniorum Eberhardum pro communi Patriæ utilitate ad regimen fore meliorem: ceſſit Principatu, proviſione quinque vel ſex millium florenorum annuâ contentus. Porro Henricus frater Junioris Eberhardi propter continuas infirmitates ſuas, quas & hodie patitur, ſimili vivit proviſione quietus, qui ſolus progeniem Comitum, nunc Ducum de Wirtenberg continuat.

Joannes Trithemius ſit Monachus in Spanheim.

Anno prænotato, primâ die menſis Februarij, ego Joannes Trithemius hujus operis compilator anno ætatis meæ vicesimo præciſè completo ad converſionem veni, & habitum ſanctæ Religionis in Monasterio Divi Martini Præſulis in Spanheim in Dioceſi Moguntinenſi Ordinis S. Benedicti de obſervantia Bursfeldenſium aſſumpſi, præſidente Joanne Colenhuſen Abbate.

Mechtildis mater Comitatus Eberhardi moritur.

Eodem anno moritur Mechtildis mater ſenioris Eberhardi circa Feſtum S. Bartholomæi Apoſtoli, quæ ſoror fuit Ludovici Pij, & Friderici ſtrenui

strenui, Comitum Palatinorum Rheni Bavariæque Ducum. Hæc, ut supra diximus, primò nupserat Ludovico Wirtenbergensium Comiti, peperitque seniore Eberhardum Barbatum postea Ducem. Ludovico autem vita defuncto nupsit Archiduci cuidam Austriæ. Quo etiam mortuo ad filium reversa reliquum vitæ in viduitate peregit. Hæc vidua huic Monasterio Hirsaugiensi fuit ut mater, & multa illi bona fecit. Omnem namque decimationem vini simul & frumenti cum Ecclesia parochiali villæ Böblingen huic Monasterio pro Dei amore legavit. Sacerdotale quoque aurifrigium valdè pretiosum, hoc est, cappam choralem, casulam sive planetam cum duabus dalmaticis totidem stolis, & tribus manipulis ex chlamide Ladislai Regis quondam Bohemiæ factam, Ecclesiæ Hirsaugiensi piâ donatione largita est. Mitram Pontificalem, qua Hirsaugianus utitur Abbas, Monasterio duplicem dedit, quarum altera & pretiosis lapidibus auroque intexta, est rubea: & altera unionibus decorata est alba. Denique & alia plura Hirsaugiensi donavit Ecclesiæ, & gravamina Principum multa Coenobio præter Justitiam intentata suis precibus avertit.

Eadem mater Monasterij Hirsaugiensis.

Anno præscripto Eberhardus Comes de Wirtemberg, senior, cognomento Barbatus Romam causâ devotionis cum notabili suorum Comitum profectus est, & Sabbatho ante Dominicam mediæ quadragesimæ urbem ingressus, sequenti die, quæ fuit Dominica *Latere*, à Sixto Pontifice aureâ Rosâ donatus fuit, & tam ab ipso Papa, quàm à cætu Cardinalium penè omnium magno cum honore susceptus. Eodem tempore Comes Eberhardus à Sixto Papa obtinuit auctoritatem & licentiam transferendi sæculares Canonicos de Collegiata Ecclesia, quæ fuit in oppido Urach ad Hernberg, & in eorum locum reponendi Fratres, qui de communi vita nuncupantur, propterea quòd Apostolorum exemplo sine proprio socialiter vivant in communi sub uno Præposito. Indulgentias etiam plurimas impetravit pro eadem Ecclesia in Urach, quam reversus in sua magnificè construxit, & sufficienter dotavit, in qua & Rosam auream à Pontifice donatam, cum Reliquijs Sanctorum collocavit.

Eberhardus Comes ex devotione Romam vadit.

Anno item prænotatò, Dominicâ in Albis, Sixtus Papa IV. Romæ apud S. Petrum in præsentia multorum Cardinalium, Episcoporum, Prælatorum, & hominum, adstante cum suis etiam Eberhardo Comite jam dicto Wirtenbergensi, Eustachium, qui & Bonaventura de Balneo Regio, quintum Ordinis sui, hoc est, Fratrum minorum S. Francisci Ministrum Generalem ac postea S. R. E. Cardinalem, Sanctorum Catalogo magno cum honore adscripsit; in cujus canonizatione tunc Rupertus de Licijs ejusdem Ordinis Orationem dixit. Obijt autem S. Bonaventura sub Gregorio Papa X. anno videlicet Dominicæ Nativitatis MCCLXXXIII. in Concilio Lugdunensi; sepultus ibidem in Ecclesia Cathedrali miraculis ut ferunt coruscans.

S. Bonaventura Ord. Minorum à Sixto Canonizatur.

Eodem anno, Maria de Burgundia Maximiliani Archiducis Austriæ conjunx in venatione de equo, cui insidebat, cecidit, & fractâ cervicem miserabili morte decessit. Philippum relinquens filium, qui postea factus est Rex Castiliæ in Hispania, & ante patrem mortuus est, relictis duobus filiis Ferdinando & Carolo, de quibus loco suo plenius dicitur, & Margaretham, quæ sponsata fuerat Carolo Regi Gallorum VIII. sed repudiata propter ambitionem Ducatus Britanniae primò nupsit Regi Hispaniarum,

Maria Maximiliani uxor obijt anno ætatis suæ xxvi.

T c c

postea

postea Duci Sabaudiaë, quo etiam mortuo ad Patrem reversa est, & vidua in Brabantia hodie vivit.

Dietherus
Archiepisc.
moritur
hoc anno.

Anno etiam prænotato, vii. die mensis Junij, obiit Dietherus de Isenburg Archiepiscopus Moguntinus, anno Pontificatus sui secundarij vi. & mense similiter vi. in majori Ecclesia sepultus cum tali Epitaphio: *Bis Præsul factus Comes Isenburg Dietherus: Moguntinam arcem struxerat, atque scholam;* fuit enim vir optimus, qui Clerum dilexit, & Claustralibus multa beneficia impendit.

Post cujus obitum Albertus Ernesti Saxonum Ducis filius annum, agens ætatis xviii. per Capitulum in Administratorem Ecclesiæ Moguntinæ assumitur, & cum favore non parvo multorum à Sixto Pontifice IV. confirmatur. Supervixit deinceps biennio tantum, & ne malitia temporum, ut fieri solet, intellectum ejus depravaret, sublatus est. Ejus fratres fuerunt Ernestus Magdeburgensium tunc administrator, postea Archiepiscopus & Primas Germaniæ, Fridericus Princeps Elector, & Joannes Duces Saxonæ & Misniæ.

Reinhardus
Episcopus
Wormatiæ
obiit.

Eodem anno, xxi. die mensis Julij, obiit Reinhardus de Sickingen Episcopus Wormatiensis anno Pontificatus sui xxxvi. & in Capella S. Ægidij Abbatis, quam ipse de novo construxerat, juxta majorem in Wormatia Ecclesiam sepelitur. Mutuaverat iste Præsul de portione sua hæreditaria cuidam Principi duodecim millia florenorum sub bona fide, sicut in talibus fieri solet. Moriturus autem præcepit, ut omnis illa pecunia Monasterijs, Ecclesijs atque pauperibus exponeretur, imò solveretur propter Deum; dcc. ex his floreni per ipsum Principem uni Monasterio ad structuram donati sunt, reliquorum solutio differtur ad Græcas Calendas.

Joannes
Camerarius
Dalburgius fit
Episcopus
Wormatiensis.

Post hunc Joannes Camerarius Dalburgius majoris Ecclesiæ Præpositus, Wormatiensis Episcopus factus est, & præfuit annis xxi. in magna æstimatione hominum. Fuit enim vir in omni facultate doctissimus, triumque linguarum Hebraicæ, Græcæ, & Latinæ peritus, & unicum Germanorum decus, qui non solum nostris, sed etiam exteris nationibus admirabilis propter omnimodam eruditionem suam apparebat. Ad hunc Reverendissimum Pontificem ego Joannes Trithemius Abbas postea Spanheimensis opus de scriptoribus Ecclesiasticis lucubravi. Amator etiam fuit librorum omnium nostra tempestate ardentissimus, qui multa volumina Hebraica, Græca, & Latina in omni scripturarum varietate rarissima congregavit.

Capitulum
Ordinis
nostri Pro-
vinciale 24.
celebratur
in Blaubeu-
ren.

Anno præscripto, Dominicâ tertiâ post Pascha, quæ ab Introitu Missæ dicitur: *Jubilate*; celebratum fuit xxiv. Ordinis Provinciale Capitulum in Monasterio S. Joannis Baptistæ in oppido Blaubeuren apud Suevos Constantiensis Diocesis, in quo præfederunt Georgius sancti Stephani in Herbipoli, Georgius in Wiblingen, Udalricus montis Monachorum, & Joannes sancti Ægidij in Nürenberga Monasteriorum ejusdem Ordinis Abbates.

Episcopus
Leodiensis
occiditur.

Eodem anno Joannes de Burbon Episcopus Leodiensis cum Archiduce Maximiliano fideliter sentiens, insidijs & subordinatione Ludovici Regis Gallorum xi. per Wilhelmum de Arnburg fuit occisus, & Cadauer ab eodem Parricida nequissimo ante fores Ecclesiæ majoris conspiciendum populo projectum. Nec multo post & ipse homicida simili dolo ab alio interemptus est in vindictam commissi sceleris, & multiplicata sunt mala

mala in terra Leodiensium, per Rupertum de Arnburg Wilhelmi necem acriter vindicantem.

Anno item prænotato, Bernardus Abbas hujus Monasterij primum latus de ambitu, quo itur ad Capitulum de Ecclesia, novum à fundamentis incepit, quod morte præventus successorì perficiendum reliquit. Domum etiam pecualem trans pontem apud S. Aurelium novam cum universis habitationibus suis construxit. In oppido Wil frumentariam similiter domum ædificavit.

Eodem anno in mense Septembri memoratus Abbas Hirsaugiensis Bernardus jam senio gravatus, multisque laboribus nimium exhaustus ægrotare cepit, paulatim crescente morbo tandem Christo vocante ab hac miserabili peregrinatione ad patriam transmigravit æternam, anno regiminis xxii. sepultus ut jusserat in Introitu Ecclesiæ circa altare omnium Sanctorum, vir apud omnem Hirsaugiensium posteritatem sempiterna memoria dignus. Merito namque secundus fundator hujus Monasterij censendus, quippe qui omnia ejus bona ære alieno in duodecim millibus, ut supra dictum est, gravata reperit, cuncta penè intus & extra ædificia ruinosa vidit.

Enimverò quod nullus in ducentis annis ante eum Abbas potuit, Hirsaugiam à cunctis oneribus debitorum liberrimam reddidit, impignorata omnia redemit: & ædificia Cœnobij nova multa condidit, antiqua reparavit. Majus tamen omnium, quod fecit, jure præfertur cæteris, quia non solum Monasterio utiliter præfuit in temporalibus, sed in spiritualibus etiam omnia tam in se, quam in subiectis ad Regulæ puritatem reformavit: fuit enim regularis observantiæ magnus Zelotes, & cuncta ad Dei gloriam faciebat.

Bernardus
Abbas Hir-
saugie
XXXIX.
moritur,

Bernardus
hic Abbas
merito se-
cundus
fundator
dicendus
est.

De Georgio hujus Monasterij Hirsaugiensis

Abbate XL. qui præfuit annis duobus, minus xx.
diebus, variisque gestis illius temporis.

Rost obitum Reverendissimi Abbatis Bernardi anno Dominicæ Nativitatis memorato MCCCGLXXXII. Indictione Romanorum xv. xviii. die mensis Octobris, quæ fuit feria sexta post Galli, convenientes ad locum Capitularem Prior & Fratres hujus loci, post invocationem Spiritus sancti, aliàsque orationes consue-
tas, Georgium Præpositum in Roche Conventualem præsentis Monasterij unanimi consensu in Abbatem elegerunt, qui per Ludovicum de Helmstatt Episcopum Spirensen confirmatus & Benedictus præfuit duobus annis xx. diebus, vir bonus, simplex, & quietus.

Hic de Moguntia venerat ad Hirsaugienſe Cœnobium ex S. Jacobo cum primis Reformatoribus, inter quos usque ad senectam & senium vixerat inculpate, nulli molestus, sed gratus omnibus, & in regulari observantiâ singulari devotione studiosus. Ordinatus posthac à Bernardo Abbate in Roth, se in utrôque statu satis utilem exhibuit rectorem, &

T t t 2

proventus

Georgius
fit Abbas
Hirſau-
gienſis XL.
annis duo-
bus.

Georgius
Abbas vita
& moribus
fuit tran-
quillus,

proventus Eccleſiæ parvo tempore notabiliter augmentavit. ædificia plura de novo erexit, antiqua & ruinoſa ſummo cum ſtudio cuncta reparavit.

Sed poſteaquam in Abbatem fuerat ſublimatus, non eam regendi gratiam in majoribus habuit, quam in minoribus conſtitutus utiliter & fructuoſè miniſtravit. Unde factum eſt, ut cum ſenioribus ſuis, & hiſ maximè, qui fuerant in officijs poſiti, gravem diſſenſionem incurrerit, è quibus nonnulli ad tempus exulare coacti ſunt. Poſt multas tandem turbationes inter eum & conventum ſubortas, conſiderans ſenio ſe gravatum ad onera paſtoraliſ curæ portanda minùs idoneum, Abbatiam reſignavit.

Fridericus
Comes Pa-
latinus na-
ſcitur.

Eodem anno nonâ die menſis Decembris Heidelbergæ naſcitur Fridericus quartogenitus Philippi Comitſ Palatini Baviariæque Ducis ac Principis Electoris, qui hodie xxxi. ætatis annum agens, ſuper liberos Ruperti fratris in Bavaria relictos, ut ſuo loco dicetur, Tutorem ſe gerit.

MCCCCLXXVIII.

Maximilia-
nus Orato-
res pro
pace mittit
ad Gallos.

Anno Georgij Abbatis I. Indiſtione Romanorum I. Ludovico Rege Gallorum XI. valetudinario manente, Maximilianus Archidux Anſtriæ Oratores ſuos ex Flandria miſit in Galliam rogatus ab illo, ut de pace communi tractarent. Videbat enim Rex Ludovicus, quod in humanis diutius manere non poſſet, ſed mori propediem oporteret, voluitque propterea Maximilianum, cujus vires in bello & nervos multipliciter fuerat expertus, Carolo filio, quibus poſſet medijs facere prius amicum, à quo regnum ſuum alioqui fore metuebat avertendum.

Margaritha
filia Maxi-
miliani
Carolo
deſponſa-
tur Gallo.

Venientes itaque ad Ambaſſiam Oratores Maximiliani, ubi Rex decumbebat infirmus, Pax & concordia inter eos facta eſt, & inter alia fœderis capita, hoc erat non ultimum, quod Carolus Ludovici filius Margaritham ex Maria filiam (de qua paulò ante dictum eſt) dum utriusque legitima ætas eſſet, acciperet uxorem. Quibus ritè conſcluſis donatur à Ludovico Legati trigintâ millibus ſcutorum aureorum, præter pocula argenti cælati, quod Rex illorum cauſâ prius cudi præceperat. Erat autem Margaritha infra bimatum, & à Gandavis educabatur in Flandria. Igitur redeuntibus Gandavum Flamingis Oratoribus fit apparatus ingens de Margaritha ad Gallos ducenda: nec minus curabat Rex Ludovicus magnâ pompâ, quomodo eam à Flamingis glorioſè ſuſciperet.

Ludovicus
Gallorum
Rex infir-
mus muſi-
câ petit le-
vari.

Anno igitur prænotato ſecundâ die menſis Junij Margaritha Pariſium ingreditur infans puella, & paulo poſt ad Ludovicum Regem deducitur, ubi jacebat infirmus, feſtûmque deſponſationis communi læticiâ celebra-
tur. Non erat Ludovico à morbo requies: ſèque indies magis ac magis debilitari ſentiebat, & mortis metu angebatur; nemo enim fuit illo vivendi cupidior. Hinc Turonum ſe portari jubet, excogitans à Muſica valetudiniſ ſuæ levamen quærere. Quam ad rem accerſiri mandat omnis generis muſici instrumenti luſores, quos centum & viginti conveniſſe conſtat. Inter quos fuerant ovium paſtores, qui multos dies non procul à Regis cubiculo continenter modulabantur ejus conſolandi cauſâ, & ne ſomno quo gravabatur nimium ſuccumberet; quanquam nihil aut parum relevaretur.

Juſſit

Iussit præter hoc hominum genus alterum longè diversum ad se convenire, solitarij namque & qui Eremum incolebant homines, quique opinione sanctitatis plurimi æstimabantur, foeminae quoque spectatae Religionis Turonum convenerunt; quibus id negotij mandatum est, Deum indefinenter orare pro salute Regis, ut vivere diutius posset; erat enim cupidissimus vitæ. Sed mortis definitæ terminum nemo producere potest. Moritur ergo post multa & prius inaudita sine fructu excogitata medicamina in palatio Turonensi anno prænotato penultima die mensis Augusti, & in templo Divæ Mariæ semper Virginis apud Clery sicut vivus ordinaverat sepultus est.

Ludovicus
Rex Gallo-
rum unde-
cimus Tu-
ronis mori-
tur.

Post Ludovicum regnavit super Gallos filius ejus Carolus octavus, annis fermè quatuordecim, puer sex annorum, cum regnare cæpisset: & fœdera rupit, quæ pater cum Archiduce Maximiliano statuerat, Margarethamque sibi ut diximus desponsatam, remisit in Flandriam ad patrem, cupiditate Ducatus Britanniae minoris incensus, cujus Dominam nomine Annam jam ritè Maximiliano sponsam, præripuit violato jure uxorem.

Carolus
octavus re-
gnat in Gal-
lia post Pa-
trem annis
xiv.

Anno prænotato, septima decima die mensis Julij, Joannes de Colenhausem Abbas Monasterij sancti Martini præsulis in Spanheim Ordinis Divi Patris Benedicti auctoritate Alberti Moguntinae Ecclesiae administratoris & Fratrum postulatione factus est Abbas Coenobij Sanctorum Marcellini & Petri Martyrum in oppido Selgenstatt, & præfuit ibidem annis novem. Postea senio gravatus & morbo Abbatiam resignavit: & mensibus triginta supervixit: vir doctus, religiosus, integer, & omni tempore honestæ conversationis.

Joannes de
Colenhau-
sen fit Ab-
bas in Sel-
genstatt
annis ix.

Eodem anno vicesimâ nonâ die mensis Julij, ego Joannes Trithemius patriâ Mosellanus tantâ successione indignus confratrum meorum electione Abbas in Spanheim quintus atque vicesimus fui electus, præsentibus Hermannò sancti Jacobi prope Moguntiam, Conrado sancti Joannis Baptistæ in Ringaugia, & Joanne supra dicto in Selgenstatt Monasteriorum Ordinis nostri Abbatibus. Confirmatus autem per administratorem Ecclesiae Moguntinae Albertum, & ordinatus à Bertholdo Pariadense, Pontifice ejus in Pontificatu Vicario, Spanheimensi Monasterio inutilis præfui annis viginti tribus, mensibus duobus, & quatuordecim diebus. Quibus in paupertate magna & multis laboribus exactis, quorundamque perfidiâ exacerbatus animo Abbatiam sancti Jacobi Apostoli apud Wirzburg, in qua hoc historiarum opus lucubravi, Fratrum electione assumpsi, & Spanheim cum ingratis Cynonotis voluntariè resignavi, ut suo loco inferius veniet dicendum.

Joannes
Trithemius
fit Abbas in
Spanheim
annis xxiv.

Anno prænotato, sextâ decimâ die mensis Novembris, Heidelbergæ nascitur Elisabeth in ordine liberorum quintogenita Philippi Comitum Palatini Bavariaeque Ducis, & Principis Electoris. Hæc postea cum annorum esset quindecim, Wilhelmo Hassorum Landtgravio nupsit, apud Franckenfurt oppidum regni celebratis magnâ pompâ nuptijs. Quo infra biennium sine liberis mortuo ad Patrem revertitur: & paucis in viduitate annis exactis secundò nupsit Philippo Marchioni de Baden filio Christophori magnifici Principis Badensis.

Elisabeth
Comes Pa-
latina Hei-
delbergæ
nascitur.

Anno etiam prænotato Georgius Abbas Monasterij hujus Hirsaugien-
sis ambitus primum latus, quod ejus antecessor Abbas Bernardus, ut supra

diximus, inchoaverat, perficere statuit, & ad finem testudinem perduxit. Alias etiam structuras in Monasterio, & exinde in curtibz continuando assumpsit, quas tamen omnes propter brevitatem sui regiminis consummare non potuit.

Cœnobium
Monialium
in Seebach
reforma-
tur.

Eodem quoque anno Georgius Abbas de commissione Ludovici Spirensis Ecclesiæ antistitis reformavit Cœnobium Monialium S. Laurentij Martyris in Seebach nostri Ordinis, quod parum distat à Monasterio Limpurgensi, & vitam in eo regularem introduxit. Aliud quoque Cœnobium Monialium nescio cujus Ordinis in Seßlingen, idem ad religionis observantiam reformavit.

MCCCCLXXXIV.

Bertholdus
Comes de
Heßenberg
fit Archie-
piscopus
Mogunti-
nus.

Anno Georgij Abbatis II. Indictione Romanorum II. hyems satis nivosa fuit & putrida: eodémque anno primâ die mensis Maij, obiit Albertus è Saxoniz Ducibus Administrator Ecclesiæ Moguntinæ anno ætatis suæ vicesimo, administrationis verò suæ secundo bonæ spei adolescens: cujus Cadaver cum honore debito in majori Ecclesia sepelitur. Post cujus mortem Bertholdus ex Comitibus de Heßenberg Decanus per Canonicos unanimi consensu eligitur: & confirmatus ab Innocentio Papa octavo, sequenti anno in Archiepiscopum à Joanne Dalburg WORMATIENSIS Antistite Moguntiz ordinatur. Præfuit autem in Archiepiscopatu annis uno & viginti, vir astutus consilio, & æstimationis inter Principes magnæ, qui mox in principio sui Pontificatus Clerum durè satis gravare cepit: pecuniam exigendo, quam subsidium vocant, per Censuras Ecclesiasticas, ultra quàm eatenus fieri consuevit, non solum à sæcularibus, sed etiam à Claustralibus, quos præ cæteris, nescio causam, aliquantulum durius aspernabatur. Erat alioquin Princeps magnificus, qui cunctis Germaniz optimatibus Ingenio, Prudentiâ, Sapientiâ, consilio, rerumque magnarum experienciâ facillè præstabat: ad cujus sententiam Rex Maximilianus quasi ad Patris autem pendebat, utpote qui Archicancellarij officium in ejus palatio multo tempore sequendo Curiam prudentissimè adimplevit.

Sixtus Papa
quartus
moritur.

Eodem anno in mense Augusto, mortuus est Sixtus Papa quartus Pontificatus sui anno XIII. apud S. Petrum in Vaticano sepultus impensis Juliani Cardinalis S. Petri ad Vincula ex fratre nepotis, qui post Alexandrum sextum factus est Papa Julius secundus. Creaverat enim Papa Sixtus toto sui Pontificatus tempore Cardinales viginti: inter quos Julianus S. Petri ad Vincula ex fratre nepos unus extitit: qui patrum sicut diximus pomposè nimium sepelivit. Hic Papa Sixtus festum Præsentationis Beatz Mariæ semper Virginis instituit, & solemnitatem Conceptionis ejus confirmavit. Festum quoque S. Annæ aviæ Christi, & S. Joseph nutritij Domini in Ecclesia fieri jussit.

Innocen-
tius fit Papa
octavus,
qui annis
præfuit
VIII.

Sixto in Pontificatu Romano successit Joannes Baptista patria Genuensis, Cardinalis Presbyter tituli S. Cæciliz, qui dictus Innocentius VIII. Ecclesiæ præfuit annis VIII. diebus sex atque viginti, vir optimus, affabilis, mansuetus, eloquio facundus & comis, morumque honestate ac maturitate insignis. Hic Innocentius Papa Lupoldum Austriæ olim Ducem signis & miraculis coruscantem Sanctorum Catalogo ad instantiam Friderici Cæsaris tertij adscripsit.

Anno

Anno prænotato, vicesimâ primâ die mensis Februarij, natus est Joachim Brandenburgensium Marchio, Stetinensium Pomeranorumque Dux, sacri quoque Imperij Archicamerarius, ac Princeps Elector, filius Joannis Marchionis & nepos Alberti, qui cum esset annorum decem & septem, Joannis Danorum Regis filiam duxit uxorem, de qua genuit filium paterni nominis Joachim: & alterum nomine Joannem: duas quoque filias, quarum nomina memoriæ non occurrunt, sperantes quod liberos habiturus sit cum tempore plures.

Iste princeps Joachim ad litteras à Patre in juventute posuit, quantum profecerit in lingua latina, testes sunt mecum omnes, qui noverunt eum. Non solum latinè legit, intelligitque perfectè, verum etiam, quod rarissimum est apud Germaniæ Principes, latinè scribit ornatas concinnas & disertas epistolas, suo ingenio, ad inventionem, & manu. Nam & S. Pontifici decimo Leoni nuper proprio ingenio & manu facundiâ latinâ plenam scripsit & misit Epistolam. Interfuimus olim pluries, quod cum Raymundo Cardinali S. Mariæ novæ Sedis Apostolicæ Legato in mensa loquebatur omnia non modò latinè, sed etiam ornatè in tantum, quod cuncti mirabantur assidentes. In historijs tam veterum quàm novorum peritus & studiosissimus est. In Mathematicis quoque disciplinis super omnes, quos noverim, Principes eruditus. Mirabili, & prope divino viget ingenio, quo factum est, ut sine difficultate magna evaserit doctus: omniumque doctorum eruditorumque hominum unicus Mæcenæ, amator & promotor omni tempore singularis. Cujus sententiæ fidem confirmat, & quanti pendat viros literarum studio deditos, ostendit Gymnasium illud generale, quod apud Franckenfurt oppidum suum, cis-Oderam, novum instituit, privilegijsque multis & necessarijs proventibus magnificè dotavit, ad quod viros undecumque doctissimos magnis beneficijs adscivit. Ejus conversatio cum doctis est assidua, quorum in sua curia nutrit multitudinem copiosam: in quos non tantum verbis affabilis, sed etiam donis munificus est.

In moribus & verbis maturus & non severus, jucundus, non dissolutus, humanus, non crudelis, mansuetus, non superbus. Et quanquam rei theoricæ, Philosophicæ maximè deditus, principatum tamen suum non minùs diligenter, quàm prudenter modestissimè gubernat. Subditis charus: bonis per dignationem socius: malis reprobis judex & censor austerus: Justitiæ cultor & amator est maximus: quippe qui nullius in judicio personam recipit: reum pro muneribus neminem absolvit. Verùm quia tranquillius adhuc vivit in humanis, ratio nos admonet, ne calamum ultra laxemus.

Anno prænotato vini abundantia crevit ubique terrarum per Germaniam totam, ubi vitium exercetur cultura, quantam nullus mortaliū præcessisse in memoriam potuit revocare. Nec prius nota fuit hæc vini copii tanta, quam in vindemia botros colligere homines capissent. Quo factum est, ut multis vasa deficerent: cum pro tanta vini multitudine se paucissimi præparassent. Vendebatur tum vini plaustrum pro uno aureo nummo, & vas pro tribus. Henricus Abbas in Weissenburg, cui hoc anni vini plaustra creverunt, sicuti ejus ab ore audiui, quater centum, sub eadem vindemia propter defectum vasorum centum sexaginta plaustra

Joachim
Marchio
Brandenburgensis
laudatissimus.

Joachim
Marchio
amator,
cultor &
benefactor
doctorum.

Joachim
Marchio
Justitiæ
cultor,
pius, mansuetus &
rectus.

Vini abundantia inaudita.

Ruſtico-
rum ingra-
titudo Dei
fuit benefi-
cijſ provoca-
ta.

ſtra vendidit pro totidem florenis monetæ communis. Venditores erant multi: emptores verò pauciſſimi. Nam uſque adeò vinum hoc anno viluerat, quod multi vini cultores cæmentationes parietum non cum aquâ, ſed veteri vino maluere conficere. Alij propter vaſorum penuriam, ut novum reciperent, vetus in terram effuderant. Plures etiam non habentes vaſa pro tanta vini ſufficientia multitudine, botros in vitibus dimiſſos colligere deſpexerunt: nonnulli quoque ruſticorum in rabiem verſi, cum Deo gratias agere dubuiſſent, in blaſphemiam ora laxârunt. verba fundentes, quæ non expedit recitare. Sed in ſequentibus annis vindictam ingratitudo recepit.

Georgius
Abbas Hir-
ſaugienſis
XL. reſi-
gnat.

Eodem anno, xxix. die menſis Septembris, quæ fuit ſolemnitate S. Arch-
angeli Michaelis feſtiva, Georgius hujus Monafterij Hirſaugienſis Abbas,
conſiderans ſe ad curam paſtorales propter multas conditiones non eſſe
idoneum, Abbatiam propriâ ſponte ac liberâ voluntate anno regiminis
ſui ſecundo reſignavit. Fuit autem Georgius iſte Abbas homo ſenex,
manſuetus, atque tranquilluſ amator pacis & quietis. Verùm quia hujus
Monafterij Abbatia virum requirit laborioſum expertum in multis, &
ſuper omnia vigilantiffimum, qui non ſolùm ſpiritualia diligentiffimè
curet, ſed etiam temporalia prudenter adminiſtret, humeris ſuis impor-
tabile onus voluntariè depoſuit, & reverſus ad privatæ converſationis
tramitem biennio ſupervixit. Cui Fratres pro ſuſtentatione vitæ annuam
penſionem assignârunt certam pecuniarum ſummam, honeſtam hominis
ſenectutem providè cogitantes. Nec diu poſteâ cum ille apud exteros
ſibi deligeret manſionem, Blaſius Abbas & Fratres religioſâ intentione
contradixerunt, aſſerentes illum non debere cum alterius profeſſionis
hominibus habere manſionem, ſed potius inter noſtros regulariter con-
verſari. Fit tandem Spiræ inter eos concordia per Hermannum Abba-
tem S. Jacobi Moguntinum, & alios convocatos tali ſub conditione, quod
in prioratu Richenbach Monafterio Hirſaugienſi abſque medio ſubjecto
reliquum vivendi tempus cum ſua proviſione debeat ſeorſim reſidere
tranquilluſ, quod & fecit quamdiu ſupervixit, obiit enim quartâ die
menſis Auguſti, anno Blaſij Abbatis ſuccedentis ſecundo.

De Blaſio hujus Monafterij Hirſaugienſis

Abbate XLI. qui præfuit annis xviii. menſibus ix.
diebus xvii. & varijs geſtis.

Blaſius ſit
Abbas XLI.
annis xix.

Nno Dominicæ Nativitatis MCCCCLXXXIV. Indiſtione
Romanorum ii. poſtquam venerabilis ſenior Georgius Abba-
tiam in manus, ut dictum eſt, ſui conventus liberè depoſuit
& reſignavit. Prior cum Fratribus die præſtitutâ propoſi pa-
ſtoris electione ad locum Capitulareſ unanimis conveniunt. præmiſſis
autem celebrationibus Miſſarum & orationibus conſuetis, Blaſium, qui
major cellerarius aliquandiu fuerat, in Abbatem hujus Monafterij XLI. una-
nimi voto elegerunt, qui confirmatus à Ludovico de Helmſtatt Spiren-
ſium Epifcopo, & ſolemni pompâ ordinatus, præfuit annis xviii. menſi-
bus

bus ix. diebus xvii. vir staturâ non incompressus, longior tamen, quam brevis, corpore macilentus, & congruâ membrorum proportionem dispositus, capillis simul & supercilijs nigrescentibus. Patriâ Suevus erat ex Oettingen oppido natus, parentibus liberis ortus atque honestis, Patre Henrico, matre verò Catharina genitus. Qui florida in ætate apud Hirsaugiam Monachus factus multo tempore sub Abbate Bernardo majoris Cellerarij, sicut dictum est, strenuè gessit officium, & secundum D. P. N. Benedicti sententiam omnia fideliter pro fratrum necessitate ministravit. Erat sanè vir magnæ prudentiæ & industriæ singularis, qui natus ad ardua videbatur, ingenio subtilis & ad quælibet præcogitanda promptus & callidus, quem nemo facilè deceperit: animo constans & imperterritus, qui non cedere adversantibus novit, sed vincere potius, & triumphare. In agendis & procurandis rebus Monasterij temporalibus multum fuit diligens, providus, & circumspectus, & substantiam rei familiaris in utroque officio valdè ampliavit. Post mortem Bernardi Abbatis in ea turbatione, quam sub Georgio diximus exortam, dolo & suggestione quorundam æmulo- rum ad breve tempus exulare coactus fuit apud fratres Weissenburgenses, sed inde revocatus cum honore ad Monasterium, non diu post in Abbatem sublimatur. Non reddidit vicem his, qui exulandi præstiterant causam, sed omnes patienter toleravit, sciens dixisse Judicem universorum: *Mihi vindictam, & ego retribuam*. Hâc sententiâ motus ad injurias fratrum patientissimus fuit, & contumelias sibi quandocumque illatas prudentissimè dissimulavit: suâ enim prudentiâ vicit omnes motus subditorum, qui nonnunquam satis protervè in eum pravorum consilio surrexerunt. Quæ scribimus, non ad ignominiam præsentium Hirsaugiani Conventus Monachorum, sed ad cautelam futurorum ut referantur, obsecramus.

Blasij Abbatis Patria, parentes, mores & vita.

Blasius Abbas ad injurias patientis.

Paucis ante mortem ejus annis diabolo seminante, ac pravo hominum consilio interveniente, magna inter Abbatem ipsum & Conventum fuit suborta dissensio, nullâ existente legitimâ causâ, propter quam dissentire ab invicem debuissent, sed erant quidam aliarum Professores Religionum sciolii simul, & nonnulli sæculares, qui varijs modis pacem inter eos crebrò perturbabant. Crevit in tantum dissensio, quod Patres de Annali Capitulo unionis & observantiæ Bursfeldensium quatuor deputaverunt Abbates, quorum unus eram, ut Monasterium visitarent, & discordantes revocarent ad pacem. Visitavimus haud minùs tertio, & semel inquietatum pelagus vix tandem cum multis laboribus, nec sine magnis Cœnobij expensis ad tranquillitatem potuimus reducere. Et quamvis dissensionum causæ nec magnæ essent, nec legitimæ, quia tamen ex commissione Præsidentium roties visitare cogebamur, jam ab ista, jam verò ab alia parte vocati. Hirsaugiensium nomen, honor & gloria non solum per Sueviam, sed per totam unionem nostram ubique non parvum sumpsere detrimentum, alijs Abbatem, alijs verò Conventum, nonnullis utroque damnantibus. Postremò in se reversi Monachi sanis acquievère consilijs (erant enim plures inter eos viri prudentes) recognitisque diaboli versutijs pacem receperunt oblatam. In omnibus Blasij prudentiam consideravimus prævalere malignitatibus temporum, qui passus injuriam, quasi nesciret, dissimulavit.

Dissensio inter Blasium Abbatem & Conventum gravis.

MCCCC LXXXV.

Bertholdus
in Archie-
piscopum
Moguntia
consecra-
tur.

Anno Blasij Abbatis I. Indictione Romanorum III. in Dominica media quadragesimæ, quâ *Letare Jerusalem* pro Missæ Introitu cantari consuevit in Ecclesia Dei. Berchtoldus ex Comitibus de Hennenberg in Archiepiscopum Ecclesiæ Moguntinæ electus & confirmatus, Moguntia consecratus est ministerio Joannis Camerarij Dalburgij Wormatiensis Episcopi, constantibus sibi Ludovico de Helmstatt Episcopo Spirensi, & Bertholdo Panadense Episcopo, qui Vicarius erat in Pontificalibus Archiepiscopi Moguntini. Astabant etiam suis ornamentis thiarisque induti Abbates nostri Ordinis Hermannus Abbas sancti Jacobi Moguntinus, Conradus Abbas sancti Joannis in Ringaugia, Joannes Abbas in Selgenstat, Anselmus Abbas in Limpurg, Joannes in Blidenstatt, Conradus Abbas in Amorbach Herbipolensis Diocesis, Joannes Trithemius Abbas in Spanheim, & alij tam nostri Ordinis, quam Cisterciensis ac Præmonstratensis complures.

Capitulum
Ordinis no-
stri Provin-
ciale xxv.
Augustæ
celebratur.

Eodem anno Dominicâ tertiâ post Pascha, quæ fuit xxiv. dies mensis Aprilis, celebratum est quintum atque vicesimum Ordinis nostri Capitulum Provinciale apud S. Udalricum in Augusta, in quo præfuerunt Joannes S. Egidij in Nürenberg, Henricus sanctorum Petri & Pauli Apostolorum in Weissenburg, Paulus in Elchingen, & Joannes Trithemius sancti Martini in Spanheim Ordinis memorati Abbates. Verba fecit Weissenburgenfis.

Abbas cum
Monachis
suis in Salsa
apostatauit
ab ordine.

His etiam temporibus Abbas & Monachi Coenobij Salsensis in Diocesi Argentinensi Ordinis nostri, confictis falsis, & ementitis narrationibus suis Innocentium Papam malè informantes, habitūque sacre Monastice Religionis abjecto temerè ab Ordine recesserunt. Monasterium in Ecclesiam sæcularem transferentes, & facti ex Monachis reprobis malis atque perversis Canonici pessimi, dissolutissimi, Deoque mendaces, & Angelis apostatantibus simillimi, non diu supervixerunt, sed morte horrenda in brevi omnes sublati poenas temeritatis suæ dederunt. Simile contigit omnibus, qui nostris temporibus similia præsumserunt.

Joannes fit
Abbas
Bursfelden-
sis.

Anno prænotato, secundâ die mensis Januarij, hoc est, in octavis Proto-Martyris Stephani, obiit Theodoricus Abbas Monasterij sanctorum Thomæ & Nicolai apud Bursfeldiam, qui tertius fuit in observantia regulari, homo integerrimæ conversationis, qui multa fecit bona pro reformatione Ordinis nostri per Saxoniam. Post hunc Joannes in Abbatia succedens præfuit annis sedecim, mensibus quatuor, vir & ipse multum religiosus, qui plura in Monasterio ædificia sumptuosa de novo construxit.

Attrebatum
à Maximili-
ano
capitur.

Eodem anno sextadecimâ die mensis Martij horâ circiter quartâ, fuit magna sive totalis defectio solis, quam Græci nominaverunt ecclipsin, quam Fratres multi curiosius, & sine medio per apertum intuentes, non parvam acuminis videndi læsionem per dies manentem plures acceperunt.

His etiam temporibus Ludovico Rege Gallorum undecimo, ut paulò ante dictum, est mortuo, & Carolo filio ejus adhuc puerulo succedente, non immemor Archidux Maximilianus eorum, quæ Galli sæpius contra fidem juratam egissent mala, contractis copijs de Flandria movens

in

in Picardiam, Atrebatensem urbem noctu ingressus capit nullo resistere, vel audente, vel potente; Præfectum urbis dormientem intercēpit. Post menses aliquot arcem ad majorem mercatum, & munitiones civitatis adversum oppidum sancti Vedasti à Ludovico Rege Gallorum exstructas funditus subverterunt. Antiquo etenim jure ad Regnum Germaniæ pertinet Atrebatum.

Civitas Atrebatensis à Maximiliano Archiepiscopo capitur.

Anno prænotato, Innocentius Papa VIII. magistro Insulæ Rhodiorum mandavit, nescio unde motus, ut Zizimum fratrem Bagiasch Regis Turcarum ad se Romam transmittat. Itaque ad Papæ instantiam Zizimus per Priorem de Alvernia Romam perductus est, & mansit ibidem annis novem. Postea Carolo Regi Gallorum à Papa Alexandro donatus & abductus, non diu vixit.

Zizimus frater Turcarum Regis captus Romanam mittitur.

Eodem quoque anno Blasius hujus Monasterij vigilantissimus Abbas plura comparavit suo Coenobio bona, inter quæ duximus annotare subjecta. In primis auxit & ampliavit proventus annuos in Waldeck & villa Kenchen, in summa librarum Hallensium octoginta quinque super fundo, qui nuncupatur feudum piscatoris. In eodem loco fundum specularij dictum pro libris Hallensium octoginta quinque similiter comparavit. Curtem quoque in Schaffhausen à sacerdote quodam de Wil nomine Wolffgango emit pro florenis aliquot, & Partem fluvioli nuncupati die Wuren pro triginta libris Hallensium comparavit.

Blasius Abbas in diversis locis plura comparavit bona.

MCCCCXXXVI.

Anno Blasij Abbatis secundo, Indictione Romanorum quarta, Wilhelmus de Arenberg, qui Joannem de Burbon Episcopum Leodiensem ante quadriennium sicut dictum est prius insidiosè occiderat, per fratrem succedentis Episcopi Joannis de Horn simili dolo capitur, & ductus Trajectum superius oppidum juxta Mosam capite truncatur. Sicut fecerat, ita factum est ei, & qui pactum violavit manum temerè mittens in Christum Domini, fidem invenire non meruit, quam ipse minimè servavit. Composuerat enim prius cum Joanne de Horn Leodiensium antistite super parricidio in antecessorem ejus commisso, & pace reformatâ inter eos nihil suspicabatur mali de aliquo. Ejus occasione sceleris plura sunt mala subsecuta: Rupertus etenim de Arenberg fratris necem vindicans, Leodiensium inimicus factus est, & multa eorum millia passim occidit.

Wilhelmus de Arenberg peremptor Episcopi Leodiensis occiditur.

Eodem anno, vicesimâ die mensis Februarii, quæ fuit secunda feria post Dominicam *Reminiscere* in quadragesima, Franckenfurt oppido Regali in Ecclesia S. Bartholomæi Apostoli Maximilianus Archidux Austriæ, ad instantiam Friderici Imperatoris tertij genitoris sui præsentis in Regem Germanorum electus est, annum agens ætatis tricesimum primum, cujus Electores isti fuerunt: Bertholdus ex Comitibus de Hennenberg Archiepiscopus Moguntinus, Joannes ex Marchionibus de Baden Archiepiscopus Trevirorum, Hermannus ex Landtgravij Hassiæ Archiepiscopus Colonienfis, Philippus Comes Palatinus Rheni, Ernestus Dux Saxoniæ, & Albertus Marchio Brandenburgensis.

Maximilianus Archidux in Germaniæ Regem eligitur.

Eodem anno post Festum Dominicæ Resurrectionis, Maximilianus Rex cum principibus multis navigio descendit ad Coloniam, indeque per terram ad Aquasgrani, ubi cum magna pompa & solemnitate Patre

Maximilianus Aquigrani coronatur.

U u u 2

Imperatore

Maximilia-
ni Regis
Germano-
rum tituli
usualis.

Imperatore astante per ministerium Hermannii Archiepiscopi Colonien-
sis supra dicti juxta consuetudinem antiquitus introductam quintâ die
mensis Aprilis, quæ fuit quarta feria post *Quasi modo geniti*, in Regem
Germanorum inungitur & coronatur, qui deinceps hodie regnat feliciter
titulum hujuscemodi habens. *Maximilianus Dei gratia Romanorum Rex
semper Augustus, Hungaria, Dalmatia, Croatia, &c. Rex, Archidux Austria,
Dux Burgundia, Lotharingia, Brabantia, Stiria, Carinthia, Carniola, Limpurgi,
& Geldria, Comes Flandria, Habsburgi, Thiolis, Phiri, Kiburgi, Arthesii, &
Burgundia, Palatinus Comes Hannonia, Hollandia, Selandia, Namurci, &
Zuthphania, Marchio S. R. I. Burgundia, Landgravius Alsatia, Dominus Frisia,
Sclavonia, Portus Naonis, Salinarum, & Mechlinia, & cetera.* Sunt & alia
quædam in ejus jure dominia, quorum titulis ubique non utitur.

Albertus
Marchio
Branden-
burgensis
obiit.

Eodem tempore, quo Maximilianus apud Franckenfurt in Regem
fuit Germanorum electus, obiit ibidem Albertus Marchio Branden-
burgensis Princeps Elector, bellicosissimus, qui multa prælia gessit, & quasi
omni tempore victor gloriosus evasit. Reliquit autem duos filios Joan-
nem & Fridericum, quorum primogenitus ipse Joannes patri mox in
Electoria dignitate succedens, duos genuit filios, Joachim Principem Ele-
ctorem, & Albertum Archiepiscopum Magdeburgensem, Annam, quæ
nupsit Duci Holsatenfi, & Ursulam, quæ nupsit Henrico Duci Mega-
lopolitano, & ante biennium mortua est. Fridericus autem duxit ux-
orem filiam Regis Poloniae nomine Sophiam, quæ peperit ei Casimirum,
Albertum, Georgium, Fridericum, Joannem, & quatuor filias, quarum
nomina præter Barbaram memoriæ jam non occurrunt.

Lex pacis
dicta der
Landtfrid
ab Impera-
tore condi-
tur.

Anno etiam prænotato Fridericus Imperator tertius convocatis regi-
Principalibus apud Aquasgrani, filio jam, ut diximus, in Regem coronato,
legem de pace decennali servanda tulit, in qua universis & singulis regno
& imperio subjectis mandavit, ut pacem per annos decem fervarent ad
invicem, neque alter alterum viâ facti in persona, vel in rebus offenderet.
Contrarium facientes banno Imperiali subjecit, ita videlicet, quod nulla
declaratione præmissâ, in personis & in rebus à quolibet impune spoliari
possint.

Eodem anno decimâ die mensis Februarii, natus est Heidelbergæ
oppido Georgius sextogenitus Philippi Comitis Palatini Bavarieque Du-
cis, qui postea major Præpositus fuit Ecclesiæ Moguntinæ, & hodie vivit
Episcopus Spirensis, electus & confirmatus, annum agens ætatis septimum
atque vigesimum.

Abbas in
Zwifalten
contra
Tutorem
suum fru-
stracogitat.

Anno etiam prænotato, Monasterij Zwifalten nostri Ordinis, Con-
stantiensis Diocesis Abbas, novitate suâ quærens disturbia, sese unâ cum
dicto Monasterio suo à tuitione Comitum de Wirtenberg tentavit sub-
ducere, & defensionem Austriae Ducum in toto commendare. Acceptum
igitur vexillum Sigismundi Archiducis Austriae, qui morabatur in In-
spruck, suspendit in Monasterio, ut signum alienatæ tuitionis esset mani-
festum. Quod cum audisset Comes Eberhardus Barbus, Monasterium
potenter intravit, vexillum Ducis Sigismundi deposuit, laceravit, pro-
jectumque in terram pedibus calcavit, reposuitque suum, quod propterea
attulerat. Eâ da re magnam Friderici Imperatoris tertij indignationem
contraxi

contraxit, interveniente tamen rege Maximiliano gratiam rursus promeruit, & tuitionem retinuit.

Anno item præsignato parum vini crevit, unde & pretium ejus valde ascendit, quare multorum ingratitudo satis clarè vindicata: anno namque abundantiae vini, de qua paulò superius fecimus mentionem, centum vini plaustra nobis creverunt in Spanheim, sequenti anno, hoc est, ab isto proximo de omnibus crescentijs, decimis, & censibus unum duntaxat plaustrum habuimus. Anno autem qui fuit secundus ab anno copiarum prædicto, hoc est, isto prænotato, duo tantum plaustra nobis provenerunt ex omnibus. Et vini plaustrum, quod abundantiae anno vendebatur pro uno floreno, hoc anno pro viginti vix poterat inveniri, frumentorum, nihilominus vile pretium fuit. Nam tria siliginis maldra pro uno dabantur floreno, nec erant, qui emerent.

Eodem anno quarta die mensis Augusti, obiit in Cella S. Gregorij Papæ apud Richenbach, quæ prioratus est Monasterio Hirsaugiensi sine medio subiectus, Georgius quondam hic Abbas ante Blasium, ibidem sepultus. Hoc etiam anno Blasius Abbas quasdam possessiones in valle Waldeck pro centum florenis à quodam Andrea Steiden emptione perpetuâ comparavit. Denique pro agris & pratis nonnullis prope castrum Waldeck centum quinquaginta exposuit, & in Wil censum duorum aureorum pro quadraginta florenis eodem anno Monasterio comparavit.

Georgius
quondam
Abbas hu-
jus Mona-
sterij obiit.

In fine hujus anni vicesimâ quintâ die mensis Decembris, hoc est, in Festo Nativitatis Domini Nostri Jesu Christi, obiit Conradus de Rotenberg Hassius, Abbas montis sancti Joannis Baptistæ in Ringaugia, & in Abside Australi sepelitur ante altare sancti Benedicti: vir doctus, religiosus, & in observantia regulari studiosissimus. Qui cum esset amator & Capellanus Beatæ Mariæ semper Virgini devotissimus, scripsit in ejus laudem satis pulchrum & commendabile volumen, sumpta de singulis membris ejus (sub titulo botri) materia laudis, cui titulum convenientem imposuit talem: *De Vineâ Domini Sabaoth*. Et incipit: *Fundamenta ejus in montibus sanctis*. Lucubravit & alia nonnulla, quorum titulos in libro de scriptoribus Ecclesiasticis per ordinem consignavimus. Ad hujus devotissimi Patris sepulchrum nos tale lusimus Epitaphium, & in tabella scriptum parieti affiximus.

Conradus
Abbas
montis
S. Joannis
vir sanctus
obiit.

*Siste parum gressus, paulumque morare viator,
Conradi Rotenberg hic quia busta vides.
Monsacer hunc tenuit, Rhenus quem conspicit amnis,
Moribus, ingenio par cui nullus erat.
Hujus Cænobij fuerat clarissimus Abbas,
Virtutum cultor Religionis amans.
Primus enim nostræ jecit fundamenta vitæ,
Quæ Bursfeldensi nomine clara viget.
Sobrius, & castus, pius, integer, atque quietus,
Cui cibus & cultus parvus & asper erat.
Hic etiam magno Christi genitricis amore
Capius erat, laudes scripsit & ille suas.*

Conradi
Abbatis
Epitaphiū
à Joanne
Trithemio
composi-
tum.

*Ipse pius magno fratrum dilectus amore,
 Extinctusque die, quâ sacra virgo parit.
 Ergo Deum justâ cuncti ratione precamur,
 Ut sibi fidere dei residere polo.
 Hoc tibi pro merito posuit Trithemius Abbas,
 Quem tua de Spanheim vota tulere patrem.*

Ordinarij,
 & Cerimoniarum
 Auditor.

Interfuit enim Electioni meæ, ut ante triennium est dictum: *fecit nostra fundamina visa.* Quoniam mandato Capituli annalis, Ordinarium divinatorum simul & constitutiones observantiæ nostræ, quas usitato nomine ceremonias nuncupamus, ipse lucubravat, emendavit, distinxit & impressioni commendavit.

Bingionum
 cum suis
 Dominis
 pro venatione
 dissensio.

Anno item prænotato magna inter oppidanos Bingenses & Dominos eorum Canonicos majoris Ecclesiæ Moguntinæ fuit suborta dissensio, propter venationes in nemore Bingionum, quarum usum à multis retrò annis oppidani (ut asserabant) liberum semper habuerant, & in possessione quæta. Contradicebant his Canonici, & omnem ejus venationem interdicientes, hanc libertatem venandi non oppidanis, sed sibi ut Dominis eorum solis competere asserabant. Interposuit Bertholdus Archiepiscopus vices suas ad concordandum, auditisque querelis partium pro Canonicis tulit sententiam, & oppidanos non debere intendere venationibus, nec jus habere venandi penitus judicavit. Hoc suum decretum litteris atque sigillis confirmatum, partibus perpetuò tradidit observandum. Consensit absque voluntate senatus, non jure sed injuria vociferans judicatum: cum (ut ipsi dicebant) à tempore, cujus initij nemini sit memoria, & jus venandi semper habuerint & usum. Non diu stetit violenta concordia; dolentes namque Bingij præreptam sibi venationem avitam, contemptis spectisque litterarum monumentis jam pridem datis & acceptis, jus venandi resumere suum tentaverunt antiquum. Armatam igitur multitudinem juventutis quadam die cum canibus & retibus venatorijs in sylvam miserunt, existimantes se tali usurpatione præscriptionem posse continuare intercisam. Verùm secus quàm speraverant accidit. Archiepiscopus enim Bertholdus ad instantiam Canonicorum cum quadringentis viris armatis ad Bingen secretius rediit, & ante lucem mane per posticum ad castellum Klopp, quod oppido in monte adjacet, intromissus fuit. Semper enim Canonici suum in eo castello solent habere præsidium. Igitur vicefimâ septimâ die mensis Novembris, anno præsignato, memoratus Archiepiscopus ad arcem Bingionum latenter intromissus, ad se vocavit senatum: quorum alios conjecit in vincula carceris, alios extra Diocesin proscripsit. Prima dehinc die mensis Decembris Senatum, Scabinos, Judices, & Officiales novos instituit, & rempublicam pro suo arbitrio reformavit. Ne verò in emptionibus, locationibus, & impignorationibus bonorum immobilium doli committerentur, & fraudes novum senatui dedit sigillum atque commune. Prius enim quilibet Judex sive scabinus quaslibet litteras venditionis coram se lectas suo roborabat sigillo: fiebantque deceptiones multæ; cum sæpius una domus aut vinea impignoraretur aut venderetur duobus.

Bingiones
 factam super
 venatione
 concordiam
 violarunt.

Bingionum
 Senatus
 proscribitur
 vetus,
 instituitur
 novus.

MCCCCCLXXXVII.

MCCCCLXXXVII.

Anno Blasij Abbatistertio, Indictione Romanorum v. in mense Martio, Nicolaus mirabilis Eremita apud Helvetios sive Suitenses obiit, & in sua capella solitudinis, ut petierat, sepelitur, de quo ante septennium retro plura scripsimus. Verè namque Eremita fuit nostrâ tempestate admirabilis, qui vixit in solitudine temporibus multis, & in xx. annis nihil penitus manducavit. Scio, nec dubito, mirabitur super his posteritas omnis, in duasque divisa partes, nos altera mendacij arguet, altera ignorantia. Sed neque mendaces in hac parte sumus, neque veritatis ignari, quippe qui plus quàm centies mille hominum testimonio confirmatam recensemus historiam, non vulgarium modò, non Suitensium aut Lucernensium, congenitilium ejus tantum, sed summorum quoque Principum, Sixti videlicet Papæ IV. Innocentij VIII. Friderici Imperatoris IH. Archiducis Austriæ Sigismundi, Thomæ Constantiensis Episcopi, & complurium aliorum Pontificum, Ducum & Prælatorum, quorum alij proprijs in personis, alij per suos Oratores, procul sit dubium, sagacissimos indaginem veritatis facientes, omnia invenerant esse probata.

Nicolaus
mirabilis
Eremita
Helvetio-
rum obiit.

Nemo igitur posterorum dubitet, in ambiguum nemo revocet, hodie sunt manifesta, probata, & in omnium Germanorum penè cognitione certissima, quòd iste Eremita Nicolaus in proximis xx. annis, qui mortem ejus continuatim præcesserunt, nihil omnino manducavit, discernendi gratiam ultra mensuram suæ conditionis habuit, profunda Scripturarum mysteria referare potuit, plenus prophetiæ spiritu plurima prædixit. Unum producamus in medium, cujus exemplo plurima fiant manifesta.

Nicolaus
Eremita
sapientiâ
plenus &
Propheta
magnus
fuit.

Abbatem novimus quendam Ordinis nostri, virum doctum per omnia & religiosum, sed aliquantulum plus rerum temporalium, ac divitiarum hujus mundi cupidum, tenacem & avarum. Is cum aliquando ex ordinatione Provincialis Capituli Monasteria Ordinis nostri per Diocesim Constantiensem visitaret, curiositate magis, quàm devotione motus Eremitam hunc etiam videre voluit mirabilem. Comitum itineris & socium habuit Visitationis Conradum Abbatem in Wiblingen memoratæ Constantiensis Diocesis, virum moribus & conversatione valde notabilem, atque veracem, à quo nos factum audivimus. Cumque pervenissent ad Eremitam Nicolaum, cepit eum alter ille Abbas multis tentare sermonibus, de varijs interrogare quæstionibus scripturarum, quanquam sciret illum litteras ignorare.

Abbas qui-
dam Nico-
laum ten-
tans confu-
sus est.

Ad omnia promptissimè respondit Eremita, humillimum se habuit in cunctis, nec aliquod impatientiæ signum ostendit, quamvis plurimum urgeretur ab Abbate, qui omnino voluit experiri, quid in eo lateret. Inter multa, quibus illum Abbas tentator vexavit, dicebat: *Tunc es ille, qui se gloriatur in tot annis nihil comediſſe?* Cui Eremita respondit: *Bone Pater ego nunquam dixi, nec dico me nihil comedere.* Rursus cum urgeret ille cupiens irritare mansuetum, de avaritia incidit sermo, & dixit ad Eremitam: *Quid est avaritia?* Respondit ille dicens: *Quid de avaritia me interrogas hominem indoctum & nihil habentem, cum tu utpote vir doctus & dives, non solum melius me noveris, quid sit, sed etiam sis jam satis expertus, quid opere-
tur in corde hominis avaritia, quando priori anno, 27. plaustra vini optimi, non sine avaritia incendio, pro vili pretio comparasti, qua anno revolutio vendidisti*

Nicolaus
providè
Abbatis
latentem
denudat
audaciam.

pro

pro magno pondere auri? Sed avaritiam tuam intercipientis Episcopus tuus cupiditate suâ punivit; cum te invito & reclamante vinum omne illud 27. plaustrorum & tibi & Emptori praripuit, & suis cellarijs violenter introduxit, pro quo tibi nec unum obolum persolvit, nec in antea soluturus est. Hac avaritia testimonio in fronte tua scripta sunt, in corde radicata, & tibi non sine dolore manifesta.

Nicolaum
Eremitam
spiritum
habuisse
prophetiæ
certum est.

Obstupuit his dictis Abbas, & vehementer consternatus animo, nihil ultra potuit respondere. Et quis non obstupesceret, audiens, ea referre in publicum hominem idiotam, plusquam 60. milliaribus à loco facti procul distantem, quæ nullâ relatione hominum præsertim in vasta solitudine accepit? Nulli sit dubium, quin ea non ab homine perceperit aliquo: sed per Spiritus Sancti revelationem, cui toto corde solus servivit.

Avaritiæ
historia,
quam dixe-
rat memo-
rato Abba-
ti.

Hujus autem facti talis fuit historia. Memoratus Abbas tempore vindemiarum 27. plaustra vini coëmerat à vini cultoribus, pro quolibet plaustro sex florenos pendens Rhenenses. Anno sequente crevit pretium vini, ac vendidit memoratum vinum cuidam civi Nürenbergenfi, quodvis plaustrum pro xxiv. florenis. Quod audiens Episcopus, pravorum instigatus consilio, priusquam emptor suos disponderet currus, vinum omne rapuit, & navigio impositum sua in cellaria perduxit. Non enim jacuerat in Monasterio vinum, sed in villagio, ubi fuerat per Abbatem comparatum. Et sic avaritia punivit avarum, quod latere non potuit sanctum Eremitam Christo dilectum.

Experimen-
to didice-
runt Helve-
tij sanctita-
tem Nico-
lai.

Multa denique memoratus F. Nicolaus multis vera prædixit, & ab omnibus, qui noverant eum, ut verax DEI servus & propheta habitus est. Nectemerè quidem. Conjurati namque Suitenses de Lucerna imprimis, cum famaretur nihil comedere, tantâ eum solitudine industriâ & sagacitate observabant, primò secretius ipso nesciente, postea etiam manifestè ipso sciente, ut non fuerit possibile cibum inferri per aliquem quovis modo vel ingenio, quod eorum curiositatem latuisset. Et revera scimus illius gentis sævitiam, & populi terræ furorem, qui si fraudem, deceptionem aut simulationem in homine reperissent, sine misericordia confestim ab eis fuisset occisus. Archidux quoque Austriæ Sigismundus Physicum suum Doctorem Burckardum de Horneck virum non minus doctum, quàm rerum novarum sagacissimum inquisitorem, qui hodie octogenarius nobiscum vivit apud Peapolim, ad eundem misit Nicolaum observandi causâ, utrum fama continuati esset vera jejunii, an falsa. Diligentissimâ curiositate per plures dies ab eo observatus & noctes, certius certo probavit, eum nihil manducare. Simili curiositate Sixtus Papa quartus, Fridericus Imperator tertius, Episcopus Constantiensis, & multi Principes alij hominem tentantes observari fecerunt, & veram extitisse famam observantiæ perpetuæ omnes invenerunt: fertur post mortem pluribus clarere miraculis.

Capitulum
Ordinis
nostri Pro-
vinciale
xxvi. cele-
bratur.

Anno prænotato, Dominicâ tertiâ post Pascha, quæ fuit vi. dies Maij, celebratum fuit Ordinis nostri Capitulum Provinciale xxvi. apud Moguntiam in Monasterio sancti Jacobi. In quo præfederunt Henricus Weissenburgensis, Conradus in Wiblingen, Bertramms sancti Gothardi prope Hildesheim, & Joannes in Selgenstatt Monasteriorum Abbates.

Ortus Ligæ
Suevicæ.

Eodem anno magna illa civium regni Germanici confœderatio, quam Ligam vulgariter Suevicam nuncupant, Imperatoris Friderici, &

Regis

Regis auspicio Maximiliani sumpsit exordium. eâ videlicet ratione & causâ, ut sese mutuis auxilijs contra indictæ pacis quoslibet violatores unanimi firmitate defenderent. Quæ quidem civium confœderatio nonnullis Principibus Germaniæ valdè displicuit, pluribus etiam placuit, qui & in eorum consortium pari amore transierunt. Brevi namque tempore valdè crevit ista societas, & multis nimium cæpit esse formidabilis.

Quantum verò bonum hæc tanta confœderatio protulerit regno, quantam Civibus pepererit pacem, quot contentiones & bella alioquin futura extinxerit atque prævenierit, nemo vel mediocriter expertus poterit ignorare. Omnes enim Principes, Episcopi, Duces, Abbates, Comites, & Cives regni, quotquot in hanc jurarunt Ligam seu confœderationem, sic sibi mutuò sunt coadunati, ut quidquid unum concernit, omnes concernere videatur. Multi sunt: justii sunt: formidabiles sunt: & suorum defensores acerrimi, quod non sine rerum suarum gravi dispendio nonnulli fuerunt experti, qui mutire in eos præsumpserunt. Communibus impensis cum opus fuerit, militant, suorum libertatem acriter defensant, justitiam singulis administrant, neminem nisi prius læsi perturbant, & ideò fortes, constantes, & unanimes in sua confœderatione perseverant, annis jam xxvi. usque ad præsentem diem.

Anno item prænotato, Fridericus Imperator, & Maximilianus Rex apud Nürenberg oppidum regni Conventum indixerunt Principibus. ubi multis convenientibus inter varios tractatus multa fuerunt proposita, dicta & agitata de bello in Turcas movendo: sed præter verba, nihil aliud sequebatur, omnibus quæ sua sunt quærentibus, non quæ Jesu Christi.

His temporibus, Archidux Austriæ Sigismundus bellum indixit Venetis, Germanorumque coadunato exercitu Roveritum Venetorum oppidum obsedit, cepit, ac funditus destruxit. Venetorum autem Capitaneus Athesi fluvio transmissio exercitum movit ad urbem Tridentinam: contra quam exercitus Sigismundi festinans ad pugnam congregitur, bellum atrox committitur, & ambiguo Marte diutius pugnatur. Tandem Germani obtinuerunt victoriam, & Venetorum plurimi fuerunt occisi, alij præcipites in flumine demersi, reliqui salutem fugâ quæsierunt, & omnes turpiter ad sua redierunt confusi. Eo bello Ruperti Severinatis filius Antonius Maria Dux Venetiani exercitus ad singulare certamen, quod *Monomachiam* græci vocant, provocare Germanos non metuens, vel ut suæ gentis gloriam quæreret, vel ut nominis famam posteris suis commendaret, citò pœnas dedit temeritatis. Joannes enim Comes de Monte solis vulgariter Sonnenberg præsumptuoso congregiendi eum vicit & occidit.

Anno quoque præsignato, Innocentius Papa VIII. decimam omnium proventuum partem à Monachis & Clericis Regni Germanici Censuræ sub fulmine postulavit. Cumque harum novitatum rerumque Nuntij & Exactores per singulas Dioceses discurrere cæpissent à Pontifice deputati, fiunt mox Clericorum hinc inde Conventus, varia habentur consilia, & postremò metu Censurarum à Papa non rectè informato, ad Papam benè informandum appellatio cunctorum adhæsiōne interponitur. Fridericus autem III. Imperator timens, ne vel Cleri fieret à Papa discessio, vel in Ecclesia Dei aliqua divisio, Pontifici scripsit, & eum à malè cæptis prudenti consilio & efficaci persuasione revocavit.

X x x

Eodem

Quantam
hæc Con-
fœderatio
pacem ho-
minibus
dederit.

Conventus
fit Princi-
pum Nü-
renbergæ.

Bellum Si-
gismundi
Archiducis
in Venetos.

Decimam
omnium
proven-
tuum à Cle-
ro Inno-
centius
exigit.

Bellum inter
Wale-
fios Sui-
tes, Medio-
lanenses.

Eodem anno, xxviii. die mensis Aprilis, factum est atrox bellum inter Ducem Mediolani & Cives urbis Walefiæ, qui secum habuerunt conjuratos Suitenses in auxilium contra Lombardos. Ancipiti Marte pugnatum est diu, & multi ab utrâque parte ceciderunt, vulnerati plures, nonnulli abducti sunt captivi, donec pax inter eos fuit reformata.

Henricus
Comes
Palatinus
nascitur.

Anno prænotato, xv. die mensis Februarij Heidelbergæ oppido nascitur Henricus septimogenitus Philippi Comitis Palatini Rheni Bavariz-que Ducis ac Principis Electoris; qui annum hodie agens xxvi. præpositus est Ecclesiæ S. Albani prope Moguntiam.

Udalricus
Wirtten-
bergiz Dux
nascitur.

Eodem quoque anno natus est Udalricus Comes de Wirttemberg patre Henrico & matre Comitis filiâ de Birsich, quem infantem adhuc & in cunabulis jacentem Eberhardus senior Comes Barbatus per duos à Secretis cum nutrice ad Stutgardiam occultè fecit deferri, ibique nutriri, ac summa cum diligentia educari. Hic est Udalricus ille Princeps magnificus, qui hodiè annorum ætatis xxvi. Ducatum Wirttembergensium strenuè gubernat, pacem servat, justitiam cunctis administrat, divitijs, gloriâ, virtute ac potentiâ nulli Ducum secundus, non minus ad bellum (si oportuerit) quàm ad pacem dispositus.

Census &
proventus
hujus Mo-
nasterij au-
di hoc an-
no.

Anno etiam prænotato, Blasius Abbas hujus Monasterij proventus & census annuos notabiliter augmentavit. Censum unius floreni annum pro viginti à Leprosorio apud Wilam redemit. Bona quoque & possessiones in Lützenhart prope Bergenhausen centum viginti auri nummis comparavit. Pro curte quadam Dizingvilla, quingentos & quinquaginta similiter exposuit. Unam quoque & viginti Hallensium libras dedit pro reliqua parte Würen fluminis prope Schaffhausen villagium. Viginti quoque libras Hallensium, pro quibusdam agris & pratis in Waldeck exposuit.

MCCCCLXXXVIII.

Maximilia-
nus Rex à
suis subdi-
tis in Flan-
dria capi-
tur.

Anno Blasij Abbatis IV. Indictione Romanorum vi. cum Rex Germaniæ Maximilianus paucis comitatus familiaribus descendisset in Flandriam, Philippi filij sui rebus consulturus, qui annum ætatis tunc agebat sub tutoribus decimum, à Burgenfibus consilio Gandavensium cum suis omnibus capitur, ac diutius in custodia cujusdam habitationis honesta detinetur, cunctis ab eo seclusis familiaribus, præter coquum, ut ferebatur, unicum. Enimverò cum Philippus Archidux, quem secum habebant in Flandria, puer adhuc, non esset ad regimen Principatum terræ idoneus, & Patris ordinatione non per incolas terræ, sed extraneos omnia disponentur & fierent, indignabantur Flandrenses, quasi viderentur despecti: & seditione factâ manus in Regem injecerunt violentas.

Causam ut
Regem ca-
perent
Flammingi
variâ in-
tulcrunt.

Inferebant etiam, quòd Regentes ac Præfecti, quos Rex terræ præposuerat, annis jam pluribus retroactis incredibilem pecuniarum levassent summam, quam ubi, cui, quomodo vel in quem usum exposuissent, nulli fecerint rationem. His ergo nimiam importunitate Regem urgebant, volentes inprimis, quòd omnes deponeret Præfectos terræ ac Regentes: se quoque penitus abdicaret renuntiaretque omni juri Comitatus Flandriæ: & jam deinceps omnem administrationem Principatus filio permitteret liberam & absolutam: quem ipsi pro suo recognoscerent Domino, & alium neminem, neque Patrem. Renitentem postulat Regem diutius

diutius furiosi detinuere captivum, venenato consilio Venetorum, prope in ejus necem parati, sic more suo scribentium: *Homo mortuus non facit guerram.* Quorum consilium, qui non intelligit, nihil intelligit. Sed armis pugnant Germani, non invisibili magisterio. Nihilominus ex familia ejus atque nobilibus aliqui vesaniâ Brugenſium fuerunt occisi: cæteri fugâ labentes vix evaserunt.

Interea Fridericus Imperator tertius Pater Maximiliani Regis audiens filium à Brugenſibus captum, imprimis aviaſat Romanum Pontificem Innocentium octavum de facto, qui Majestatis læſæ reos ſtatim excommunicat. Deinde Principum & Civium regni auxilio congregavit exercitum: & descendit cum multis Principibus atque nobilibus in Flandriam, ut liberaret filium. Habuit autem in ſuo exercitu Equitum tria millia, quadringentos & viginti duos, peditum verò duxit quinque millia nongentos & viginti quinque. Currus autem habuit ducentos & viginti duos.

Cum his veniens in Flandriam, quidquid erat in villis & agris extra munitiones, irato devaſtare animo cæpit. Brugenſes autem cum audiſſent Cæſaris adventum, non confidentes oppidi ſui muris atque ſoſſatis, captivum Regem tradidère Gandavis. Quod ubi Cæſar intellexiſſet, Gandavum obſedit ac fortiter impugnavit. Decimo ſexto Maij cernentes Gandavi, quòd Cæſaris viribus diutius non poſſent reſiſtere, humiliati pacem ab eo petunt, & ſub certis conditionibus impetrant; plurimorum judicio veniâ indigni videbantur. Et ſic pater filium potenter liberavit.

Anno prænotato, ſeptima die menſis Maij, naſcitur Heidelberge oppido Joannes octavo genitus Philippi Comitæ Palatini Rheni Baviaræ-que Ducis ac Principis Electoris: qui hodie annorum quinque atque viginti Ratiſbonenſis in Bavaria Episcopus habetur & confirmatus, bonæ Indolis & ſpei Princeps.

His fermè temporibus Monasterium in Elvvangen Ordinis Divi Patris noſtri Benedicti, Auguſtenſis Diœceſis, in quo viri olim non ſolùm eruditione omnimodâ ſcripturarum, ſed etiam vitæ merito complures ſanctiſſimi claruerunt, perjurio, mendacio & apoſtaſiâ perversorum, impiorum & Deum negantium, Abbatis & Monachorum, ab Ordine translatus eſt in Eccleſiam Sacerdotum (malè dicerem Canonorum) ſæcularium. Canonici etenim Regularis eſt: qui Regularis eſt, regulariter vivit, qui autem regulariter vivit, Ordinem ſuum rectè cuſtodit, & ab eo nullatenus recedit. Sed iſti Monachi & Abbates Apoſtatarum ſocij Angelorum, quales fuerint, quàm temerarij, quàm iniqui, perversi & irregulares, non meo ſermone fuerit oſtendendum, cum eorum ſit impio facto ſatis manifeſtum. Et quid tam impium, quid tam temerarium & ſcleratum, quàm votum Deo ſolemniter factum revocare? Et non modò verbis, verùm & factis, mente, corde & ore, totiſque & viribus & conatibus negare? Monasticum ſchema ſemel pro Deo voluntariè aſſumptum temerè abijcere, Deo mentiri, dolum & fraudem committere? Monachis conſtructam manſionem nullâ juſtitiæ cauſâ exiſtente in habitationem ſæcularium transferre Clericorum? Sed ne repente videar Concionator factus, neglectâ quam cæpi hitoriâ, impetum ſpiritus cohibebo. Videant iſti, quàm boni ſint Canonici, qui Monachi prius fuerunt mali; cum ex

Imperator
contra
Flamingos
congrega-
vit exerci-
tum.

Gandavum
à Cæſare
obſidetur.
Rex quoq;
dimittitur.

Joannes
Palatinus
Comes Ra-
tiſbonenſis
Episcopus
naſcitur.

Monaste-
rium El-
wangen
transferitur
ab Ordine.

Omnes
Monachi
ab Ordine
ſuo rece-
dentes ſunt
mali.

Canonico malo per sanctæ conversionis ascensum sæpe factus sit Monachus bonus & sanctus; cum à bono descendere, bonum non faciat, sed malum.

Inter Abbatem sancti Galli & oppidanos ejusdem dissensio.

Anno etiam prænotato, gravis dissensio fuit exorta inter Udalricum Abbatem sancti Galli in Suevia & ejus oppidanos suos ibidem, simul & eos, qui Abbacellenses vulgo nuncupantur, & ex tali occasione: cum prædictum Monasterium sancti Galli ejus in oppido constitutum, consuetudine introducta per incuriam præcedentium Prælatorum, diurnis simul & nocturnis horis sit omni tempore apertum, ut cunctis oppidanis, non solum in die, sed etiam in nocte semper pateat introeundi facultas; nectantur viris, sed & mulieribus quibuscunque: considerans Abbas memoratus, quàm esset hoc institutioni Monasticæ adversum, cupiensque cum suis Monachis regularem sub quiete in Cœnobio servare disciplinam, valvam Monasterij claudere nocturnis maximè temporibus, ut par erat, suorum consilio deliberavit.

Oppidani sancti Galli Monasterij portas violententer effringunt.

Verum non ignarus malorum, quæ contingere possent, si hæc absque senatus præsumpsisset consensu, mentem suam in eorum non semel sed pluries cum summa discretione atque modestia refert consilium, rationibus multis eam Monasterij clausuram oppidanis ipsis non minus fore honestam, quàm Monachis pro custodia regularis disciplinæ omnino necessariam. Cumque multis rationibus ageret causam, nullum tamen ab eis potuit obtinere responsum. Unde postremò illorum dissimulatione contempta Monasterium claudi nocturnis horis præcipit. Claudebatur itaque jussu Rectoris nocte primâ, cludebatur secundâ, cludebatur & tertiâ, & ecce in ipsa nocte furiosi homines armis induti quasi ad bellum ante fores Monasterij conveniunt: portas omnes & valvas violententer effringunt, Monasteriumque clamantes ingressi, nihil ferocitatis stultæ omittunt.

Abbas Monasterij in alium locum transferendi licentiam obtinuit.

Hac eorum temeritate motus Abbas, consilium suorum habuit, & Monasterium transferre si posset extra oppidum, cogitavit. Quod quia fieri non potuit sine auctoritate majorum; primò consensum Romani Pontificis Innocentij octavi obtinuit, deinde Friderici Imperatoris tertij permissum similiter impetravit. Et quia funiculus triplex non facile rumpitur, in eo Provinciali Capitulo, quod antetriennum tunc Augustæ celebravimus, Abbas sæpe dictus missò ex suis Monacho etiam Ordinis impetravit consensum; ut novum in loco sibi conveniente Monasterium construeret. Sed antiquum in oppido minimè desolaret, quo minus in utroque teneret Conventum, & utrumque sub unius Abbatæ titulo juxta regulam gubernaret.

Abbas Monasterium novum construit in loco, qui Roschah dicitur.

Indulgentiâ igitur Superiorum de construendo novo Monasterio, ut diximus obtenta, conductis operarijs Abbas in eo loco, qui Roschah nominatur, & in fundo Monasterij sancti Galli proprio, distatque uno ab oppido milliario, aut paulo plus, copiam habens aquarum, lapidum, lignorum, calcis, arenæ, & omnium, quæ vel ad mansionum constructionem erant necessaria: vel ad sustentationem Monachorum quolibet tempore oportuna. Cæpit ædificare Cœnobium novum, amplum, & pulchrum, quemadmodum prius in mente sua idealiter fuit conceptum. Capellam in primis statuit, in qua Missam Monachi quotidie coram laboraturis

raturis in die celebrabant. Deinde ambitum, Refectorium, Dormitorium, Infirmatorium & alias Monachorum officinas pulchrâ dispositione, regulari ordine, & monasticâ locavit institutione. Magnæ fuerunt impensæ, operarii multi, labores continui, ita quod in triennio mediam Cœnobij partem consummavit.

Interim dum circa novum Monasterium ædificandum Abbas Udalricus & sui fratres occuparentur in annum jam quartum à nullo prohibiti, à nullo impediti, imò contradicente nullo, sive jure sive injuriâ saltem manifestè, & sanctum opus magnis impensis ultra consummationis medium perfecissent: consurgunt subito Abbacellenfes cum oppidanis sancti Galli, fremunt & conspirant in malum contra Dominum suum, contractisque armatorum manibus mille quingentorum virorum, anno prænotato, vicesimo quarto diemensis Julij, hoc est, in vigilia sancti Jacobi Apostoli venerunt ad Roschach, & Monasterium novum igne submissio cum omnibus structuris funditus everterunt.

Monasterium in Roschach ab oppidanis destruitur.

Abbas tam insigni contumeliâ læsus, quod prius fecerat sapit, iterum provocat eos ad Conjuratos Suitenses; quos eorum consuetudine, quatuor nuncupant angulos, vel si mavis angulares, Thuricenses videlicet, Lucernenses, Suitenses & Glaronenses, aut si foret necessarium, ad conjuratos omnes, & quorsum illi partes decreverint remittendas. Sed obstinati Abbacellenfes cum Divi Galli oppidanis, quemadmodum proprium spreverant Dominum, ita Confederatos sibi quadrangulares impietatis spiritu penitus contempserunt.

Abbas graviter læsus Conjuratorum invocatur Judicium.

Sed Conjurati suorum non ferentes inobedientiam, contractis copiis oppidum sancti Galli obsederunt, & tam ipsos rebelles oppidanos, quam Abbacellenfes ad subjectionem & obedientiam redire compulerunt. Post hæc oppidani & Abbacellenfes memorati, cum Domino suo Abbate sancti Galli in concordiam redeunt, omne damnum quod Monasterio ejus intulerant & rebus, Conjuratorum judicio rependere coacti sunt: quarum summa impensarum quadraginta florenorum millia excedit. Abbas verò destructum à furiosis Monasterium iterum apud Roschach instaurans ædificat, perficit, & in finem deducit optatum: in quo & Monachos jam habet & Priorem.

Oppidum sancti Galli obsidetur & pax reformatur.

Anno Dominicæ Nativitatis prænotato, ultima die mensis Julij, Blasius Abbas hujus Monasterij Hirsaugiensis animarum Christi ovium vigilantissimus Pastor, ex magna & singulari devotione, quam mente gererat ad sanctum Aurelium Episcopum, primum Hirsaugiensium Patronum, cupiens demonstrare & opere, cum suo toto Conventu processionaliter Ecclesiam ultra pontem Nagolthæ ipsius accessit: Missam indutus Pontificalibus de eodem solemmniter cantavit; sacra ejus ossa de rumulo levans, ne humiditate nimia computrescerent, loco sicciore ac decentiore summâ pietate locavit.

Corpus S. Aurelij Hirsaugiæ levatur tumbâ.

MCCCC LXXXIX

Anno Blasij Abbatis V. Indictione Romanorum septimâ, Monachi Cœnobij S. Nicolai Pontificis in Camberg haud procul ab oppido Suevia, quod à salis decoctione Hal sive Hallelium nuncupatur, in oppido castri Limpurg, Diabolo persuadente omnis mali amico, & Abbate ipsorum Joanne de Holtz præcedente omnis boni inimico, monasticâ segregatio-

Camberg Monasterium transfertur ab Ordine.

Xxx 3

nis

Camberg
non Cano-
nicis, sed
Monachis
fundatum
est.

nis habitu abjecto, Professionis chirographo temere abnegato, Deo cui se devoverant contempto, ex Monachis malis, iniquis atque perversis, facti sunt Canonici, non boni, non regulares; sed quod erant prius in occulto, jam deinceps in aperto, sine regula iniusti, lascivi, Domino mendaces, Christo inutiles, sibi quemetipsis crudeles: atque insigne Monasterium, quod olim comites de Rottenburg non pro Canonicis sæcularibus, sed pro Monachis Ordinis Divi Patris Benedicti, circa Nativitatis Dominicæ annum millesimum octogesimum octavum, ut ibidem diximus, fundaverant, in Ecclesiam sæcularem transstulerunt, falsis Papam narrationibus decipientes.

Advocatia]
Præpositu-
ræ Rotten-
sis ad Hir-
sauw per-
tinet.

Eodem anno, Comes de Oetingen sine scitu, sine consensu, & sine requisitione Abbatis Blasij, vendidit advocatiam Præposituræ in Rott Friderico Marchioni Brandenburgensi, qui morabatur in Onolzbach. Quod ubi ad noticiam Abbatis memorati pervenit, se constanter opposuit, & tam Marchionem, quàm Comitem jure convenit. Postremò Eberhardus Comes de Wirtemberg cognomine Barbatus se medium interposuit, & inter dissidentes concordiam tali pacto reformavit: quòd advocatia super Rott Monasterio Hirsaugiensi debeat sine mora restitui, & cum eo deinceps manere perpetuò. Facta sunt hæc in Gammundia Sueviæ oppido Regali anno prænotato.

Blasius Ab-
bas hoc an-
no multa
construxit
& varia.

His quoque temporibus Blasius Abbas jam dictus piscinam in horto Conventuali majorem fieri ordinavit. Pro cuius consummatione quadringentos auri florenos exposuit. Secundum quoque latus de ambitu cum fonte in annis quinque perfecit, pro quo mille centumque auri nummos expendit. Organum in Ecclesia centum quinquaginta florenis renovavit. In corpore quoque majoris Ecclesiæ Monasterij ad aquilonem, Capellam à fundamentis novam construxit: tabulam super Altare posuit, sedilia in ea locavit: pro quibus omnibus auri nummos quadringentos exposuit. Capellam hanc in memoriam & honorem omnium Sanctorum fecit consecrari, in qua & postea, sicuti vivus ordinaverat, juxta parietem mortuus requiescit sepultus. Domum quoque balneariam cum æstivario parvo ducentis & quinquaginta florenis ædificari fecit. In Luzenhart domum pro familia, stabulum pro jumentis, & horrea construxit, pro quibus ducentos florenos expendit.

MCCCCXC.

Capitulum
Ordinis no-
stri Provin-
ciale xxvii.
celebratur.

Anno Blasij Abbatis VI. Indictione Romanorum viii. Dominica secunda post festum Paschatis, quæ fuit vicesima quinta dies mensis Aprilis, Nürenbergæ apud sanctum Ægidium celebratum fuit septimum atque vicesimum Ordinis nostri Provinciale Capitulum: in quo præfuerunt Georgius sancti Stephani Herbipolensis, Joannes sancti Ægidij Nürenbergensis, Henricus Blaubeurensis, & Blasius Hirsaugiensis Monasteriorum Abbates.

Oppidum
Bingen Ec-
clesiæ Mo-
guntinæ
crematur
incendio.

Eodem anno tricesima die mensis Maij, quæ fuit solemnitate Pentecostes insignis, oppidum Bingen quod à Moguntia Civitate in descensu Rheni fluminis quatuor ferme distat milliariis, casuali fuit incendio magna ex parte combustum. Incipiens autem flamma circa forum & muro superiori portam contiguam, usque ad inferiorem, quæ dividit oppidum à Rheno, domos 240. consumpsit: Capellas etiam SS. Laurentij

&

& Nicolaj devoravit: Prætorium Senatûs cum litteris, registris & privilegijs civium nonnullis in cinerem resolvit, & damna multa fecit.

Anno prænotato, Matthias Rex Ungarorum Viennæ in arce moritur, malleus Turcorum, qui multa in eos bella gesserat victor & gloriosus triumphator, cujus Cadaver in Ungariam relatum, in Alba Regali sepelitur. Quo mortuo Maximilianus Germanorum Rex, Viennensem urbem, novam quoque Civitatem, & reliquas Austriæ munitiones, quas ille ante paucos menses Friderico Imperatori III. non minus dolo, quam fortitudine abstulerat, armis & gladio potenter expulsis Ungaris obtinuit, patrique restituit.

Matthias
Ungariæ
Rex mori-
tur.

Post Matthiæ Regis obitum Rex Germaniæ Maximilianus Regnum Ungariæ sibi jure debitum ingredi paravit, sed præventus ab Uladislao filio Regis Poloniæ Bohemorum Rege, bellum contra eum statuit movere; quod & sine mora fecisset, nisi mediantibus amicis facta fuisset inter eos sub conditionibus certis amica pacis concordia. Uladislaus itaque Maximiliani consensu in Regem Ungariæ confirmatus hodie regnat pacificè in annum jam xxiii. pro majori temporis parte debilis & infirmus.

Uladislaus
regnat su-
per Un-
garos.

Eodem anno, Renatus Dux Lotharingiæ cum Metensibus graves habens inimicitias, multis ac varijs æstuabat cogitationibus, quo modo urbem capere potuisset. Est autem Metis (quondam Mediomatricum dicta) Civitas Regni Germanici opulentissima, muris, turribus atque fossatis valdè munita, & quod magis consuevit hostibus incutere terrorem, à viris prudentissimis gubernata, & tam circumspèctè omni tempore custodita, ut non facilè à quoquam capi posset vel obtineri. Dux ergo Renatus post multam deliberationem contractis copijs spem habens urbis potiundæ (quanquam secus acciderit) eam obsidione vallavit, ac fortiter oppugnare cæpit. Metenses autem non solum muris & turribus muniti, sed etiam viris armatis atque fortissimis bombardis, machinis bellicis, & quidquid ad illas requiritur, lignis quoque, victualibus, & cunctis ad defensionem necessarijs in triennium ad minus copiosè provisi, ut eorum est consuetudo, hostem viriliter exceperunt. Cernens verò Dux Metensium animos & vires insuperabiles, facti pœnituit, & solutâ obsidione cum dispendio recessit.

Civitas
Metensis à
Duce Lo-
tharingiæ
frustra ob-
sidetur.

Anno prænotato Innocentius Papa VIII. Romæ consilium privatum cum suis Cardinalibus habuit, ad quod omnium penè Europæ Regum & Principum Oratores litteris evocavit. Quorum multis ad eum convenientibus causam proposuit, consensum postulavit. Et hæc ejus propositio fuit, ut expeditio totius Christianitatis moveretur in Turcos, pro cujus instituto, quia multis opus esset pecunijs, tale medium adinvenit: misit in universam Germaniam plenarias Indulgentias Jubilæi non solum pro vivis, sed etiam pro defunctis, quæ sicuti eatenus fuerunt raræ, ita etiam plurimorum disputationi expositæ. Summa disputationis hæc erat: Quòd Papa de plenitudine potestatis non solum viventibus contritis & confessis pœnam possit remittere peccatis alioquin debitam, sed etiam omnium in Purgatorio existentium animarum ita remittere pœnas, ut ipsum Purgatorium si velit penitus evacuare possit. Habuit hæc assertio nova impugnantes, habuit & assertores, qui varia in utrâque partem,

Innocen-
tius Papa ad
se Romam
vocat Ora-
tores Prin-
cipum.

ut

ut movebantur, ſynthemata ſcripſerunt; cautiùs tamen quàm liberiùs, ne fortè proſcriberentur & ipſi.

Raymundus Archidiaconus cum Indulgentijs mittitur.

In hoc opus gratiarum à Pontifice Romano in Germaniam mittitur Raymundus Beraudi Alnienſis, Xanctoniensísque Eccleſiarum Archidiaconus, poſtea Cardinalis, vir doctrina ſcripturarum & morum integritate Deo indubitanter amabilis, qui ſyncerâ & optimâ intentione Chriſti negotium promovit, & in Cruciatam contra impiſſimos Turcos multa florenorum millia congregavit. Vidiffes admirabilem in ſimplicitate populi fidem, in fide devotionem, in devotione largitatem, in largitate conſtantiam.

Cruciata per totam Germaniam prædicatur contra infideles.

In cunctis Germaniæ Civitatibus, & in omnibus fermè oppidis Crux videbatur erecta, pro collectura pecuniarum in opus Dei arca ſimiliter appoſita, Confeſſores ordinati complures, & Commiſſarij ſecundum operis exigentiam, ubique ſine ſuperfluitate diſpoſiti: concurrebant ſine numero homines devotione armati, non minùs, quàm peccatis, confeſſebantur, abſolvebantur, juxta impoſitam eis quotam pecunias contribuabant in arcam, alij plus, alij minus, prout quemque, aut juvit ſubſtantia, aut impulit devotio. Multa certè florenorum millia ex ea gratiarum largitione per Germaniam fuère collecta, quorum tamen nescio ſi vel unus denarius in prædicatum Cruciatæ opus contra Turcos fuerit expoſitus. Raymundum tamen, omnes qui noverunt, virum rectum, integrum & ſanctum de malè conſumptis eleemoſynis pauperum Chriſti judicant innocentem, quippe qui nihil optabat magis, quàm ut Chriſtianorum in Turcos ſuo tempore moveretur expeditio.

Inopia panis totam afflixit Alemanniam.

Eodem anno panis magna penuria fuit, & Sueviam totam fames nimium occupavit. Unum namque ſiliginis maldrum ſex Hallenſium libris monetæ Wirtenbergenſis comparare volentibus neceſſarium fuit. Vinum denique hoc ipſo anno majori ex parte nimio frigore periit in vitibus, & multa calamitas cum inopia & egeſtate pauperes afflixit.

Sex Inſulæ Fortunatæ inhabitari ceperunt ab hominibus.

His etiam temporibus Hiſpaniarum Rex Ferdinandus Inſulas, quas vetuſtiores dixère Fortunatas, hominibus fecit habitabiles, & regno ſuo per omnia ſubjecit. Sunt autem ſex numero in majori Oceano, poſitæ poſt S. Jacobum de compoſtella inter meridiem & occidentem; quarum prima vocatur Ombriona, in qua nulla unquam eatenus fuerunt ædificia. Secunda vocatur Junonia major, in qua una duntaxat fuit ædícula conſtructa. Tertia dicitur Junonia minor, & eſt majori quàm proxima. Quarta nominatur Capraria magnis abundans ſerpentibus. Quinta dicitur Nivaria propter nives in ea manentes perpetuas. Sexta vocatur Canaria, quia canibus & magnis & multis abundat. Has Inſulas multi veterum propter ingentem fertilitatem & magnam aëris temperiem, terreſtrem Paradylum eſſe putarunt.

Amalia Comitiffa Palatina Duxque Pomeranorum natiſtur.

Anno ſupra notato, xxv. die menſis Julij Heidelbergæ oppido natiſtur. Amalia nonogenita Philippi Comitiss Palatini Baviaræque Ducis ac Principis Electoris, quam poſt annos xxiii. ut ſuo loco dicemus, Georgius Pomeranorum ac Stetinienſium Dux filius Bogislai Ducis accipit uxorem anno poſt obitum Philippi patris ejus quinto.

MCCCCXCI.

MCCCCXCI.

Anno Blasij Abbatis VIII. Indictione Romanorum ix. Dominica tertia post Pascha, quæ fuit xxv. mensis Aprilis, circa medium noctis, oppidum Mons Thabor nuncupatum, quod vulgo Monthabor appellant, Trevirensis Dioecesis, quatuor distans à Confluentia miliaribus, igne casuali, nescitur quomodo, incensum, cum Ecclesia, domibus, turribus & propugnaculis totum in tribus horis exustum perijt & in favillam redactum fuit, non sine incommodo maximo incolarum.

Mons Thabor oppidum Archiepiscopi Trevirensis comburitur.

Eodem anno, Monasterium nostri Ordinis, quod Clingenmünster nuncupatur, in Dioecesi Spirensi non procul ab oppido Landavv, ad instantiam perversorum Abbatis & Monachorum inibi regularem vitam professorum, sed irregulariter viventium, in Ecclesiam sæcularem translatum est. Legitima translationis nulla extitit causa, sed falsis narrationibus mentem Papæ circumvenientes nihil aliud timebant quàm reformari, nihil quærebant nisi perniciosam vitæ libertatem. Nec diu supervixit ex Abbate malo Præpositus peior, apostatantium Dux, inimicus veritatis, mendacij cultor, amator tenebrarum, sed brevi horrendâ & subitanâ sublatus morte, quàm malè fecerit votum retractans solemniter factum, tardè cognovit, cum ejus judicio astitit, cujus normam violavit.

Clingenmünster Cœnobium ab ordine nostro transferatur.

Anno prænotato Carolus Rex Gallorum VIII. Margaritam Regis Germanorum Maximiliani filiam sibi à Patre Ludovico XI. ante ix. annos, ut supra diximus, cum magna solemnitate desponsatam, remisit ad Patrem in Flandriam, opere demonstrans se vacuum fide, avaritiâ plenum. Erat autem Margaritha duorum annorum, & Carolus agebat sextum, quando sponsalia inter eos fuerunt celebrata. Mansit ergo in Gallia novem annis, & cum remitteretur ad patrem, annum agebat undecimum. Quæ autem fuerit causa remissionis Margarithæ ad patrem, dicam paucis, ut noverit posteritas omnis, nullam in virgine fuisse culpam, nec patrem Gallo, quâ remitteretur, præbuisse occasionem, sed Carolum levitate motum, ambitione & avaritiæ stimulis concitatum, egisse, quod non debuit, quodque vix jure potuit. Annam Britanniarum Ducis filiam Rex Maximilianus per suos legitimos procuratores sibi futuram desponsaverat uxorem, cum ea ut unicâ hærede habiturus & Britanniarum Ducatum. Quod ubi Gallo innotuit, ut Ducatum potuisset habere, Britanniarum rapuit hæredem, & uxorem duxit contra Jus & æquitatem, Maximiliano prius legitime desponsatam, non sine scandalo plurimorum. Hæc fuit causa, non aliâ.

Margaritha Maximiliani filia repudiatur à Gallo sine causa.

Maximiliani Regis sponsa Britanniarum dux rapitur à Gallo.

Eodem anno, vigesimo primodie mensis Augusti, nascitur Heidelbergæ oppido Barbara decimogenita Philippi Comitis Palatini Bavaricæque Ducis ac Principis Electoris. Vixit annis quatuordecim & virgo moritur plorata.

Barbara Comes Palatina nascitur.

His temporibus Eberhardus Comes Wirtenbergenensis cognomine Barbatas, ad honorem Omnipotentis Dei novum in vasta solitudine Monasterium construxit cum Ecclesia, Ambitu, Refectorio, Dormitorio & alijs mansionibus necessarijs, in eo loco, qui ab antiquo Schönbach nominatur, quod magnistandem consummatum impensis, providâ largitione sufficientissimè dotavit. Consummato Monasterio, non Monachos cujusvis regulæ approbatæ, non Canonicos regulares, non denique sæculares

Ordinis S. Petri nova religio in Suevia instituitur.

Y y y

introducitur

introduxit Canonicos; ſed novum quoddam genus hominum, qui nul-
lam profitentur alicujus Ordinis regulam, ſed vivunt in communi; & ob
id Fratres de communi vita nominantur. Hos ad novam introducens
domum, quam plantaverat auctoritate Apoſtolicâ, griſeum habitum in
flavum commutavit, ſtatuens ut Ordinis ſancti Petri Fratres nuncupa-
rentur & eſſent; in cujus Patroni memoriam clavem de albario panno
lineo ante pectus tunicae portarent aſſutam. Et hæc ejus prima institutio
fuit, ut in eum ſancti Petri Ordinem reciperentur de Comitatu Wirten-
bergenſium duntaxat oriundi, pauperes ſive depauperati, honeſtæ tamen
converſationis preſbyteri ſex, de illorum genere quos nobiles vocant ſex,
& de oppidanis ſeu villarijs ſimiliter ſex, & quod nobiles deberent præſſe
cæteris, etiam Sacerdotibus. Sed hæc ultima conſtitutio ſic poſtea mu-
tata fuit, & hodie ſervatur, ut non ex nobilibus Laicis, ſed ex Sacerdoti-
bus unus ſit Prior, cui cæteri omnes teneantur obedire.

Bingiorum
temeritas
in Palati-
nienſis.

Anno prænotato, poſt incendium oppidi Bingen, de quo anno pro-
ximè elapſo diximus, cum oppidanorum magiſtri, præfecti & telonarij
non ſolum Laicos & pauperes ruſticos, ſed etiam Sacerdotes & Monachos
in Principatu Comitum Palatini, & Ducis Joannis Bavariæ commorantes,
novis & inconfuetis gravarent in foro hebdomadali exactionibus, malum
grande ſibi metiſſis paraverunt. Ex antiqua enim conſuetudine ultra
memoriam hominum introducta forum ſive emporium hebdomadatim
in prædicto Bingiorum oppido quartâ feriâ ſervabatur, ad quod omnes
in circuitu ad tria milliaria homines de Palatinatu, aut empturi aliquid
aut vendituri conſuebant. Bingij autem ſive avaritiâ ducti, ſive Palati-
nenſium odio concitati, Clericos, Monachos ſimul, & Laicos ex Princi-
patu Comitum Palatini oppidum introgreſſos, qui aliquid emiſſent, telo-
neis novis, exactionibus inconfuetis & alijs vexationibus inſolitæ ultra
menſuram antiquitatis gravabant, irridebant, nolentſque indebita
ſolvere verberabant. Præſumpſerunt & alias novitates, ne dicam præ-
ſumptiones penè innumeras, pedagia & telonia exigentes violenter &
cum verberibus, à religioſis atque clauſtralibus, qui non ſolum jure &
privilegio, ſed etiam introductâ poſſeſſione, atque manifeſtè probatâ
apud majores eorum fuerunt ab omni talium præſtatione ſemper
immuneſ atque liberrimi. Super his Bingij ſimul & eorum Domini
majoris Eccleſiæ Moguntinæ Canonici ſæpius interpellati à multis, ut ab
injuſta & inconfueta pedagiorum exactione pauperum & Clericorum
Palatinenſium deſiſterent, & Patrum ſuorum vellent terminis eſſe contenti,
ac ſi fabulam ſurdo recites, nihil curaverunt. Unde pauperum clamo-
ribus tandem compulſus Albertus Gôler de Ravensburg vicem tenens &
Præfectus Philippi Comitum Palatini apud Stauroneſum, vir temporibus
aptus, ad ipſius noticiam Principis omne detulit negotium. Philippus
igitur Palatinus Comes volens commoditati ſuorum conſulere, & pauperes
ab oppreſſione liberare Bingiorum, forum ſeu emporium feriâ quartâ
hebdomadatim ſervandum apud Monſter villam, quam à Rheni Comitibus
paulò ante comparaverat, juxta Nahum fluvium non longè ab oppido
Bingen ſervari mandavit, ſub magnis pœnis interdicens ſuis, ne quis
emporium Bingiorum accederet, ſeu quidquam venale inferret. Qua
conſtitutione publicata ubique per continuos tres annos emporium fuit
apud

Bingij gra-
vant Pala-
tinenſes in-
conſuetis
exactioni-
bus.

Moniti à
Palatino
Bingij con-
temnunt.

Emporium
de Bingen
transferitur
ad Monſter
villam.

apud Monſter villam prædictam, ad quod Rhenenſibus cunctis liber omni tempore permittebatur acceſſus; ſimul & emendi vendendique facultas, ita tamen quòd nihil hic emptum oppido inferrent Bingiorum. Afflixit hæc translatio fori haud parùm Bingios, & magnam panis ac frumentorum eis penuriam induxit. Soli etenim ipſi publico Principis edicto ab acceſſu Monaſterienſis emporij hujus arcebantur. Nam præter vinum, piſces & aquam, ſimul & ſal, quidquid ad victum pertinet, Bingijs difficulter aliunde, quàm ex Comitatu Spanheimenſi & Palatinatu infer- tur. Enimverò neque frumentum habent, neque legumina, neque focum ſtramen, neque ova, neque carnes, neque butyrum, & his ſimilia. Humiliati ergo poſt triennium vix impetrare potuerunt à Palatino Canonici, ut emporium Bingiorum oppido habendum denuo redderet.

His temporibus fuerunt & aliæ diſſenſionum cauſæ plures inter Bertholdum Archiepiſcopum Moguntinum & ſupra dictum Philippum, Palatinum Comitem, quarum importuna nimietas bellum ſine dubio inter eos tandem peperiſſet, ſi non prudentia ſuperaiſſet maliciam. Quis alteri tunc injuriam fecerit, omnibus erat manifeſtum, & quod eo tempore anius patientia conſulere diſſimulare ſtudit, poſt annos ferme tredecim in altero ſatis clarè cum afflictione multorum juſtitia vindicavit. Ita nihil eſt ſtabile, nihil firmum, nihil conſtans in humanis, quoniam ut veraciter dixerat expertus: *Cuncta ſub ancipiti pendent mortalia caſu, & ſpondent propria mobilitate fugam.* Unde meo judicio non ſatis prudenter ſuum moderatur officium, qui cùm habeat fortem & potentiorẽ timere ſupra ſe, vel æquales contemnit, irritat, provocat & deſpicit, vel inferiore contra juſtitiam affligit. Eſt providentia in Coelis ima & ſumma intelligens, diſcernens & moderans omnia, quæ eſſi ad tempus multa diſſimulat, non tamen in æternum. Diſſenſionum iſta fuerunt capita. Via eſt publica & ſtrata regalis per pontem ſuper Nahum fluvium haud procul ſupra oppidum Bingen, per quam itur & reditur de Bacherach & alijs inferioribus locis cis Rhenanis ad Altzen, Wormatiam, Heidelbergam, & reliqua Gavij ſuperioris loca. Hanc publicam ſtratam Bingij ſeu dominorum ſuorum juſſione, ſeu propriâ temeritate (parùm ad me,) præter antiquam conſuetudinem ab utraque pontis & fluminis parte interpoſitis repagulis & ſeris obſtruxerunt, aliquoties in die, ſemper autem in nocte, ut eques nemo tranſiret. Quam eorum novitatem cùm Philippus Comes Palatinus diſſimulare nec poſſet nec vellet, utpote qui nuntiis tam ſuis, quàm regali- bus iter neceſſarium omni tempore non minùs in nocte quàm in die tuebatur apertum, Bingijs bis, ter, quaterque mandavit, ut pontem & vias per illum ad aſcenſum & deſcenſum neceſſarias non clauderent, oppidum verò ſuum quantâ vellent clauſurâ munirent. Sed Bingij mandata Principis contempſerunt. Unde Albertus Göler de Ravenspurg ante dictus apud Stauroneſum oppidum præfectus Palatini Comitis, vir magnanimus, audax, in multis prudenter expertus, ad mandatum ſui Principis nocte quadam cum paucis Stauroneſum egreſſus, Bingionum oppidum acceſſit, & valvæ exteriorẽ ferramenti quibuſdam volubilibus artificioſè compoſitis, ita clauſit, & ad invicem firmavit, quòd aperiri non poterat, niſi frangeretur. Quo magno ſub ſilentio artificioſiſſimè facto, retroceſſit ad pontem, & omnia repagula, clauſuras & ſeras pulvere

Inter Archæ-
epiſcopum
Moguntie
& Palati-
num longa
diſſenſio.

Stratam
regalem &
publicam
Bingii clau-
dere vole-
bant.

Comes Pa-
latinus mo-
navit Bin-
gios, ne pu-
blicum
iter clau-
derent.

Albertus
Göler præ-
fectus in
Creuze-
nach mal-
leis Bingio-
rum ſeras
conſregit.

Y y y a

bombæ,

Albertus
Goler quan-
to ingenio
Bingios tri-
bulavit.

Valvas
portarum
Bingij deji-
cere quo-
modo com-
puli fue-
runt.

Albertus
Goler to-
ties destru-
xit quoties
Bingij ædi-
ficarunt.

Monaste-
rium Divi
Ruperti,
non Palati-
ni, sed Ar-
chiepiscopi
est.

De Salvo
conductu,
inter Archi-
episcopum
& Palati-
num con-
tentio.

bombardarum; factaque in ligneis repagulis foramina plura simili pul-
vere implevit & clausit: ex parte parvis foraminibus inducillis artificiosè
relictis, per quæ ignis haberet ingressum. Omnia tam secretè tamque
prudenter ordinavit, ut neque vigiles in arce, quæ oppido supereminet,
neque leprosi juxta pontem habitantes quidquam audire seu videre po-
tuerint, quia sonitum fecit nullum, & ignem abscondit. Cunctis ut voluit
ordinatis vicinum montem cum suis ascendit, ut inde prospectaret exi-
tum negotij. Interea per fila sulphurata paulatim ignis ascendens tan-
dem factus est contiguus intromissis pulveribus, cum ecce subito flamma
erumpens repagula & seras in mille partes cum tanto fragore disiecit, ut
decem bombardas crederes unâ vice simul & semel emissas. Prospiciunt
ab arce custodes, super pontem lapideum ignem cernunt, in repagulis
ardentem, sed neminem audiunt, neminemque vident. Conternati
nimium in oppido Bingij, & hostem adesse putantes muros conscendunt
& turres, bombardas in incertum emittunt neminem ferientes. Demum
veniunt cum clavibus ad portam Burgimagistri, emissuri quempiam ad
explorandum, quid ageretur in ponte. Sed frustra tentant, quia valvam
aperire non poterant. Hinc magis territi & nimio stupore attoniti, quid
paterentur, quidve agerent penitus ignorabant. Manè autem facto cum
valvam in securi & ascia dejecissent, claves invenerunt volubiles, quibus
ligna sese contingencia ex adverso ad invicem fuerant artificiosâ inven-
tione memorati hominis colligata, & omnes mirabantur. Sed non ces-
sarunt propterea Bingij occludere vias, quo minùs novas super pontem
restituerent fortiores prioribus clausuras. Verùm Stauronesi Præfectus,
quem nihil horum potuit latere, paucis diebus dissimulans iterum nocte
venit ut priùs, ignem supposuit, clausuram ut antea destruxit. Quid
multis loquamur? Quoties Bingij repagula posuerunt nova, toties ab
Alberto varijs modis ingenioque subtili fuerunt incensa. Nec aliqua
profuit eorum custodia, tanta fuit hominis in consilio prudentia. Evicit
nihilominus tandem in hac parte Comes Palatinus judicio regis & prin-
cipum justificatus, coëgitque Bingios Pontem cum via dimittere liberum
& apertum, non minùs in nocte quàm die. Quinquennio duravit ista
dissensio.

Secundum inter memoratos Principes dissensionum caput hoc erat:
contendebat Palatinus Comes Monasterium sancti Ruperti Monialium
nostri ordinis in opposito Bingiorum oppidi ab altero Nahi fluminis
littore ad suum pertinere dominium. Sed hoc jure non potuit, quod non
solum negavit præscriptio, sed ex fundatione simul & privilegio Papali
citatus in testem ego, ut noticiam existimatus habere gestorum transacti
temporis, luce clarius ostendi, Palatinum Comitem nihil juris in eo
Coenobio penitus obtinere, quod soli Archiepiscopo Moguntino pro tem-
pore existenti tam in spiritualibus quàm in temporalibus est subjectum,
de cujus fundatione sanctâ Hildegardæ instituyente longe supra diximus,
anno Dominicæ Nativitatis millesimo centesimo quadragésimo septimo.

Tertius dissensionum articulus fuit de itineris securitate præstanda
(quam nostri vocant Salvom conductum) à molendino Bingiorum per
pontem usque ad Ecclesiam sancti Clementis, & villam Drehtigeshausen
juxta Rheni descensum: quam jurisdictionem sibi uterque vindicare
con-

contendebat. In hac tamen contentione Archiepiscopus jure prævaluit, ac possessione præscripsit, ut videlicet in suo dominio temporali duntaxat salvò conducere habeat iter facientes. Nihilominus diu prius duraverat inter eos ista contentio, antequam cederet juri præsumptio, non quidem amore, sed necessitate compulsa. Cæteras verò causas dissensionum inter Ecclesiam Moguntinam & sæpeditum Comitem Palatinum consultâ ratione transimus, non quod ignoremus, sed quia nescire putamur. Quid enim ad nos, quod nihil ad nos? Historiam transacti temporis complurium scripsimus annorum, semper liberi, semper securi, semper & tuti, neminem uspiam timentes. Nunc autem in ea pervenimus, quæ nostrâ sunt gesta ætate, inter magnos & potentes, quorum palmæ comparantur & manus. Historiam compellimur abbreviare, scientes, quia dies mali, & veritas odium parit maximè in eos, qui Principum non sinunt latere perperam facta. Ero tamen scriptor fidelis, & sicuti plura intermittam necessariò vera, ita nulla inferam falsa.

Fuit his diebus in Curia Comitum Palatini Marscalcus quidam nomine Joannes de Drott, patriâ Thuringus, Germanus Thilmanni Mersburgensis Episcopi, homo præsumptuosus potius quàm audax, temerarius non prudens, Cleri & Monachorum contemptor, & parum de pietate sentiens Christianæ Religionis, consilio subdolus, actione perversus, qui suis artibus pravis usque adeò dementaverat Principem, ut sine illo vivere non posset. Omnium tunc in curia existentium fuit opinio, Comitum Palatini animum maleficis dæmonisque artibus per Marscalci memorati fraudes captivatum. Usque adeo enim hujus perversi hominis astutia prævaluit apud mansuetissimum Principem, quòd eum tandem in Excommunicationem Ecclesiæ perduxit.

Erat enim tunc temporis Abbas Monasterij Weissenburgensis exempti in Diocesi Spirensi Henricus de Homburg Hassius, vir in observantia regulari strenuus & summa pietate devotus. Hic primò apud Bursfeldiam Monachus factus & religiosissimè conversatus, post annos aliquot Abbas in Cœnobio Mersburgensi constituitur, qui cùm privilegia & jura Monasterij acius defenderet, Episcopum memoratum Thilmannum contra se fecit adversarium. Crevit paulatim inter eos contentio, quo usque tandem Abbas se nimium sentiens gravatum, ad Apostolicæ Sedis audientiam Episcopum citavit, & contra eum victoriam tandem obtinuit.

Nihilominus crudelitatem prædicti metuens Episcopi, quam habuit exploratam post victoriam causæ, Abbatiam in manus Fratrum suorum spontaneâ voluntate resignavit. Sciebat enim ab inimico reconciliato, præsertim potentiore cavendum, in quo fidei nulla poterat esse constantia, sed quotiens læsum se cogitaret ab infirmiore, totiens animum relaxaret ad vindictam. Ut autem ex uno ejus facto intelligas sævitiam Episcopi, quod crudeliter, si non fecit per se, fieri tamen per suos consensit. Conradus, qui nunc Abbas est in Gößleck, Capellanus erat memorati Abbatis Romæ causam agentis, qui & litteras citationis & alias quaslibet ex curia deferbat in patriam. Hunc die quâdam ministeriales Episcopi non procul à Mersburg obvium habentes capiunt, & irruentes in eum parùm abfuit quin occidissent, nisi ab uno rationem tantisper sequente

Initium historię tribulationis Monasterij Weissenburg.

Henricus Abbas prius in Mersburg, postea in Weissenburg.

Contentio inter Episcopum & Abbatem Mersburgenses Romæ.

Conradus Monachus Abbas in Gößleck.

Episcopus
Mersbur-
genſis accu-
ſatur apud
Papam.

ſuiſſent prohibiti. Furore tamen Petrino ſævientes amputaverunt auri-
culam ejus dexteram. Quæ crudelitas cùm ad noticiam Sixti Romani
Pontificis querulatione perveniſſet Abbatis; nimium commotus contra
Episcopum ſententiam excommunicationis in eum fulminavit. & niſi preces
Erneſti Saxoniz Ducis interveniſſent, à dignitate Pontificia fuiſſet depofi-
tus. Hinc rancor in Abbatem ſumpſit exordium, & ſævæ perſecutionis
Episcopo ſuiſque materiam præſtitit contra virum ſanctum.

Denique poſt annos paucos cùm Fridericus Comes Palatinus Mona-
ſterium Weiſſenburgenſe reformaret, quemadmodum ſupra diximus,
Henricus iſte quondam Mersburgenſis promotione Patrum Abbas illic
fuerat inſtitutus. Verùm mortuo tandem Friderico, & in Principatu
ſuccedente Philippo, cùm Joannes de Drott ſupradictus miles in ejus curia
cunctis eſſet potentior ſimul & tyrannior à ſecretis, multis modis variis-
que dolis & fraudibus memoratum Abbatem Henricum tribulavit, injurioſè
cupiens vindicare, quod ille olim apud Mersburg Abbas in Episcopum
Fratrem ejus non injuriâ, ſed jure commiſerat; eo namque tempore
Monasterium Weiſſenburg cum oppido ſub tuitione fuerat Comitis
Palatini.

Joannes
Drott Ab-
batem Hen-
ricum in-
juſtè per-
ſequitur.

Per annos plures duravit iſta crudelis in virum ſanctum tyranni per-
ſecutio, & quantis potuit injurijs, contumelijs & gravaminibus eum omni
tempore moleſtavit. Nemora, ſylvas, venationes, aquas, piſcationes,
villas, caſtella, decimas, cenſus, proventus, jurisdiſtiones & libertates
Monasterij Weiſſenburgenſis violenter occupavit, rapuit & poſſedit, Ab-
bate non ſemel nec iterum, ſed centies (ſi dixerò plus non mentiar) vociferante ad Principem, & contra violentum ſacrilegum juſticiam poſtulan-
te, ſed fruſtra; nam aliquoties audientiam obtinuit, juſticiam verò nun-
quam; ad omnia enim quæ præſumpſit impietas, ſemper tacuit, & diſſi-
mulavit implorata etiam cum lachrimis æqua poteſtas.

Abbas Ro-
mam pro-
fectus Pa-
latinum
cum Tyran-
no citavit.

Evolutis in tanta miſeria multis diebus, menſibus quoque & annis,
cernens Abbas Henricus, quòd propter denegatam ſibi juſticiam nihil
omniò proficeret, ſed quotidie inſtarent graviora, conſilio accepto à
quodam Principe, Romam petijt, & ſacrilegum tyrannum una cum
Palatino Comite ad tribunal Innocentij Papæ octavi citari fecit; illum,
quia raptor & violentus invaſor bonorum Monasterij Weiſſenbur-
genſis exitit; iſtum verò, quòd injuriantem contra juſticiam temere
deſenſavit.

Palatinus
cum ſuo
Marſcalco
Romæ à
Papa ex-
communi-
catur.

Citati autem fuerunt & quidam alij miniſteriales Principis, inter quos
fuit & Joannes de Morsheim, qui juiſſu Domini ſui Scabinos in villa qua-
dam mutaverat jurisdiſtioni Abbatis immediatè ſubjecta. Quid plura?
Omnes qui fuerant citati, pro deſenſione induere contemptum, & neque
per ſe, neque per legitimos procuratores Romæ comparuerunt. Pro-
ceſſit Abbas gradatim in cauſa litis adverſum contumaces, donec eos po-
ſtremo Excommunicationis involvit cenſuræ. Jam tunc primum evi-
gilare cæperunt ſopore pernicioſo depreſſi, & varias quærere vias, quo-
modo ab his laqueis poſſent evadere, quod ideò fieri non potuit, quia
raptor ſacrilegus reſtituere ablata reſuſavit. Manſit ergo excommuni-
catus, ab illo tempore uſque ad mortem, excommunicatus obiit, excom-
municatus ſepultus fuit.

Joannes
Drott in
excommu-
nicatione
manſit uſq;
ad mortem.

Comes

Comes autem Palatinus Papæ censuras timuit, non contempsit, & quia Princeps erat Catholicus, dicier excommunicatus patienter ferre non potuit; Romam procuratorem misit, absolutionem petijt, sed contradicente laico impetrare non potuit. Sæpius tamen interea fuit absolutus sub spe concordia ad breve tempus cum reincidentia termino lapso, quamvis concordia nulla intervenerit unquam. Multa enim tentavimus media non sine gravibus expensis, plures indicendo & servando conventiones Spiræ, Heidelbergæ, Weissenburgi & alijs locis, sed concordiam invenire nunquam potuimus, dum à Principe magna peterentur, & nihil se debere Coenobio responderet. Interposuere vices regni Principes multi, Joannes Trevirorum, Hermannus Colonienſium, Bertholdus Moguntinenſium Archiepiſcopi, Ludovicus Spirensis, Albertus Argentinensis, Joannes Wormatiensis Episcopi, Christophorus Marchio Badensis, Joannes Palatinus Comes Baviaræ Dux Comesque in Spanheim, Wilhelmus Hassiorum Landtgravius, Georgius Baviaræ Dux, Eberhardus Junior Wirtenbergensium Dux, & Alexander Dux Baviaræ, Comes Geminipontis & Veldentia, non simul unà, sed vicibus diversis, vel per se, vel per suos Oratores magna cum diligentia pacem & concordiam facere cupientes. Sed neque omnes, neque singuli quicquam profecerunt, causam dixi; Abbate namque in litis pendentia existente apud Romanos, non erat penes conventum plena concordandi potestas, idcirco tempus consilio redimentes 60000. florenorum pro damnis expensisque in curia & extra habitis exigebant. Quis daret? Palatinus? Sed damnum ipse non fecerat. Sacrilegus ipse Marscalcus? Sed unde solveret, tantam pecuniarum summam non habuit, nec si habuisset, reddere consensisset; fuit enim obstinatus, induratus, perversus & contemptor Ecclesiæ factus, utpote qui nec Deum timuit, nec hominem reverebatur. Mansuetissimum Principem reperit, qualem suis adulationibus, dolis & sinistris machinationibus fecerit, noverunt, qui nōrunt. Sed parcendum dormientibus, à quibus ut periit confessio, ita penitus cessavit & contra incusationes defensio. Seductus nihilominus & à se procul abductus Princeps nobilis, clemens, humanus, magnum famæ, æstimationis, & rerum suarum detrimentum incurrit, dolis & fraudibus Joannis de Drott Marscalci impij circumventus.

Magna diffensio concordiam non admittit.

Omnium causa & auctor maiorum fuit impius ille Drott.

Postremò tandem annis fermè tredecim in contentione pernicioſa consumptis, concordiam, ut suo loco dicemus, qualemcūque fecit desperata necessitas. Sed operæ pretium fore judicamus, & reliqua summam perſtingere, quæ sub litis pendentia in eadem causa facta sunt.

Erat Conventus Monachorum de Observantia Bursfeldensium eo tempore apud Weissenburg notabilis & insignis, numero non pauciores triginta, qui posteaquam Abbas Romam petijt, usque adeò dispersi sunt in omnem terram, ut quatuor duntaxat in loco remanserint. Cujus quidem dispositionis duæ fuerunt causæ; altera videlicet, quòd omnes census & proventus, quos extra oppidum habebant, lite per totum durante præripiebantur ab adversarijs: altera verò, quòd pecuniam certè non modicam pro litis actione Romam mittere Abbati videbatur necessarium, quam pluralitas Fratrum domi consumpsisset. At posteaquam Joannes de Drott se ad instantiam Abbatis à Papa intellexisset excommunicatum,

Conventus 30. Monachorum in diffensione dispersigitur

Omnia Monasterij bona extra oppidum occupantur à tyranno.

NON

non ſolùm contempſit, ſed in furorem actus graviora præſumpſit, & peccato peccatum accumulans omnium in ſe bonorum hominum cenſuram provocavit. Caſtellum S. Remigij, quod non longè ab oppido Weiſſenburg diſtat, expulſo præſidio Monachorum, occupat, villas Monaſterij, curtes & proventus omnes invadit, capit & uſurpat, & quamdiu vixit, violentâ poſſeſſione retinuit. Quæ cùm innotuiſſent Abbati, graviora in eum fulmina procuravit cenſurarum, & auxiliores ejus omnes Comites & nobiles Papali ſententiæ ſubjecit.

Henricus
Abbas Ro-
mâ digre-
ditur, &
Florentiæ
obiit.

Interea poſt annos aliquot Henricus Abbas Philippum Comitem Palatinum, Joannem de Drott, Emichonem Comitem de Liningen, Comitem quoque alium de Biſch & complures alios habens in Excommunicatione Papali, cùm ægrotudinem incidiſſet, conſilio medicorum ſeceſſit urbe, veniënſque valetudinarius ad Florentiam mortuus eſt, & ibidem ſepultus.

Quod mox ut Procuratori Comitum Palatini Romam denuntiatum eſt, Papam acceſſit, & nomine Principis ſui Monaſterium de Weiſſenburg in ſæcularem transferri Eccleſiam petijt, & conſenſum impetravit, ſub ea tamen conditione, ſi Maximiliano Regi translatio ipſa placeret.

Translatio
Monaſterij
Weiſſen-
burg impe-
tratur.

Expedit Bullam procurator (inſcio Principe) tribus florenorum millibus, & certum per nuntium eam ad Heidelberg deſtinavit. Latabantur omnes, qui ſua non Deum quærebant, putantes jam ſe de Monachis reportâſſe triumphum. Verùm ſeſus accidit quàm ſperaverant, Rex namque Maximilianus in translationem renuit præbere conſenſum, non ignarus, quantam Abbas & Monachi paterentur injuriam. Sic deluſa pravorum ambitio in mærorem commutavit de iniquitate lætitiā. Accepit & mercedem ſuam procurator iniquus, qui Monaſterium comparavit, juſtè damnatus exilio.

Wilhelmus
ſit Abbas
Weiſſen-
burgen-
ſium, &
translatio
revocatur.

Interim verò quòd Procurator Bullam translationis Romæ impetravit à Papa, Monachi Weiſſenburgienſes ejus fraudis ignari cum bona mora diem pro electione novi conſtituerunt Abbatis. Quâ inſtante Wilhelmum Priorem Conventus Abbatem ſuum unanimiter elegerunt, qui litteris Maximiliani Regis promotus mox Romam pro Confirmatione ſimul & litis continuatione profeſtus eſt, & ſpes vanas, ne dicam iniquas, Monaſterij translationem optantium ſerpentinâ prudentiâ & columbinâ ſimplicitate deluſit. Cernens etenim Romanus Pontifex, quòd Maximilianus Rex non ſolùm non vellet in translationem præbere conſenſum, ſed Electum inſuper litteris promotorialibus commendaret, fecit utrūque, quod & rogabatur, & decebat eum, quia confirmavit Abbatem, & revocavit illicitè præſumptam Monaſterij translationem. Confirmatus Abbas Romæ permanſit vigilans in cauſa, ne ſiniſtris informationibus, aut ſubverteretur negotium, aut excommunicationis vinculum temerè rumperent inimici.

Wilhelmus
Abbas de
curia re-
vertitur
mortuo
ſyranno.

Tandem Joanne de Drott omnium auctore malorum in excommunicatione Papali mortuo, & aſini ſepulturâ terræ commendato, vulcum aliquantiſper ſerenavit Noverca bonorum fortuna: & Monachos Weiſſenburgienſes omnipotentis Dei miſeratio, intuitu clementiore reſpexit. Enimverò ſecurus redijt ad Coenobium Abbas, & inſidias tyranni jam non metuit extincti. Veruntamen cum Palatino Comite pacem firmam

&

& aliqualem refusionem damnorum & expensarum non subito consecutus est; quousque tandem nisa est rota in medio rotæ, per quam florenorum quindecim millia exposuit. Joanne autem de Drott morte serâ defuncto, pars ablatarum possessionum & rerum Monasterio non ipsius ordinatione (quippe qui statuit nihil omnino restituendum) sed Principis fuit imperio restituta. Pars sub lite remansit. Et nunc de miserabili tribulatione Monasterij Weissenburgensis quondam Regalis & insignis summarie dictum est satis, historiæ cursum prosequamur.

Anno Dominicæ Nativitatis prænotato, secundâ die mensis Julij, hoc est, in solemnitate Visitationis innocentissimæ, castissimæ, gloriosissimæque semper intactæ Virginis Mariæ, cujus & amator, cultor & venerator est ardentissimus Joannes de Calve postea hujus Cœnobij Hirsau-giensis vigilantissimus Abbas, qui hodie, cum hæc scribimus, præest, primam in ordine Sacerdotij Missam cantavit, lætantibus in cœlo Angelis & congaudentibus in Cœnobio Monachis; illis quia collaudatorem, istis quia commilitonem susceperunt.

Eodem anno simul & transacto Blasius hujus Monasterij Abbas, reditus & proventus ejusdem, ut sequitur, notanter ampliavit: imprimis enim octo maldrorum avenæ censum comparavit añuum in Osteltzheim pro sexaginta quinque florenis. In Wila triginta solidos annui census emit. Ita Hessicken curtem unam pro ducentis florenis comparavit, de qua Monasterio proveniunt singulis añis septem maldra siliginis & avenæ maldra octo. Speltæ quoque septem, & duæ urnæ vini. In Gechingen & Tuffringen duas partes decimarum emit pro florenis ducentis. Curtem in Schaffhausen à quodam cive de Wila comparavit pro centum sexaginta nummis auri. In Riderchingen duas libras & solidos sex annui census pro sexaginta libris. In Talbingen, Sultz & Effringen pro quibusdam curtibus & censibus exposuit sexcentos viginti quatuor florenos.

Eodem quoque anno idem Abbas Blasius in Castello Stamheim novam domum & Capellam à fundamentis construi fecit: pro quarum consumatione supra ducentos auri florenos exposuit. Domum quoque frumentariam in Herrenberg novam pro ducentis florenis constituit. Hoc ipso etiam anno latus tertium ambitus Monasterij consummavit: in quo plus quam quatuor centum florenos expendit. Piscinam circa infirmitorium, & aliam parvam in horto Conventuali eodem anno fieri mandavit, in quibus ducentos quinquaginta florenos exposuit. Refectorium Fratrum hyemale ampliavit, quod picturis, fenestris & cælaturis pulchrè satis ornavit impensis trecentorum florenorum. Fenestras cum rotundis (id est Schyben) & picturis ad tria latera ambitus Monasterij fieri jussit; pro quibus plus quàm trecentos auri florenos exposuit. In quarto verò latere picturas sine rotundis fecit duntaxat. Imaginem quoque Crucifixi Jesu Christi Salvatoris nostri, quæ stat in gradibus chori erecta, pro uno & triginta florenis emit, ad quam plures Indulgentias à multis impetravit.

Anno item prænotato, venit ad Regale oppidum Wil Maximilianus Rex Germanorum, quem Blasius hujus Cœnobij Abbas civium supplicatione rogatus, & Pontificalibus ex more indutus cum processione Cleri, ac populi pulchrâ ordinatione solemniter obviam factus ad oppidum introduxit:

Joannes de
Ca ba Mo-
nachus hic
primam
canit Mis-
sam.

Census per
Blasium
Abbatem
aucti.

Structuræ
& ædificia
per Blasium
hoc tempo-
re facta.

Maximilia-
nus Rex à
Blasio susci-
pitur.

duxit: & in domum Hirsaugianam in eodem oppido positam debite cum honore suscepit hospitio.

MCCCCXCII.

Regnum
Granatæ
cum urbe
per Hispani-
niæ regem
capitur.

Anno Blasij Abbatis octavo, Indictione Romanorum decima, die Mensis Januarij septima, Ferdinandus Hispaniarum Rex merito Christianissimus cum Elisabetha uxore sua regina, & exercitu toto decem videlicet millium equitum, & quinquaginta millium peditum Granatam Baticæ regionis civitatem Baudelis Mauritaniz Regis Mahumeticæ perfidiæ sectatoris, quam biennio firmâ impugnatione obsederat, Triumphator Christo largiente intravit: eliminatâque Saracenorum spurcitiâ urbem ipsam cum universo Granatæ regno Christianis restituit, quod Mauri vanissimi professores Mahumeticæ vanitatis annis octingentis occupaverant, Regem Granatæ in ultimos Hispaniæ fines relegavit: Saracenos expulit omnes: Dei cultum non solum in civitate, sed per totum quoque Regnum more Christianorum instituit: pro cuius reverentia Ecclesias multas fabricavit.

Judæi Corpus Christi in Sternenberg la-
cerant.

Eodem anno perfidissimi canes Judæi in oppido Sternenberg, quod situm est in Ducatu Megaloburgensi, venerabile Sacramentum Domini Corporis in duabus hostijs, altera majore, altera minore à quodam Sacerdote Petro nomine, pretio comparantes incredibili furore malè tractaverunt. Perniciosâ etenim curiositate ducti, cultellis & aculeis hostias pungentes, tentabant experiri, quid in eis Divinitatis lateret, quas venerantur Christiani. Et ecce Deo miraculosè in suo Corpore præstantem miraculum, sanguis de puncturis subito fluere cepit, & mensam cruor totam respersit. Recesserunt ad sacrilegum Sacerdotem Judæi scelerati, factum aperiunt, consilium petunt.

Sacramen-
tum sub
terra repe-
ritur san-
guineum.

Communi tandem consultatione particulas sanguinem fluere non cessantes in terram defodiunt, & abeuntes jam latere factum penitus in antea confidunt. Territi sunt impij, non compuncti: conturbati non compuncti. Latere factum quomodo potuit, quod Deus miraculo fecit manifestum? Non enim poterat abscondi sub terra, qui coelum fecit gubernatque & terram.

Sacerdos
capitur,
damnatur.
que ad
ignem,
cujus mira
contritio.

In notitiam res miraculo cruoris devenit populi fidelis. Capiuntur Judæi, examinantur, crimen aperiunt, atque triginta eorum numero ignibus traditi concremantur. Presbyter autem qui Dominicum Corpus tradiderat impijs pro vili pretio, captus est similiter cum Judæis: qui seorsim examinatus, cum multis lachrimis suum confitebatur peccatum. Cùmque ad mortem duceretur extra oppidum igni cremandus, tantâ miserante Deo contritione resolutus est, tantis cùm lachrimis suum accusabat reatum, totque ululando potius quàm lamentando gemitus emisit atque singultus, quòd omnes ad commiserationis fletum provocavit. Cùmque ad locum pervenisset supplicij, stans in lictoris potestate ligatus, vidit inter promiscuum vulgi concursum, stantem in amaritudine matrem, quam propius accedere magna cum instantia rogavit, cui & dixit: *Iustum est, mater, dignum est, & necessarium te lachrimari, & flere multum sine modo, sine mensura, sine consolatione, quamdiu vixeris in hoc mundo, propterea quòd me filium peperisti, lactasti, & nutritivisti tam impium, malum & sceleratum; qui Dominum Majestatis cæli & terra, Creatorem ubique gloriosè*

regnantem

regnantem impijs tradidi Judais rursus crucifigendum. Va mihi omnium indignissimo peccatori! Va mihi & iterum va, qui Salvatorem vendidi, tradidi, atque cum Juda negavi. O quid feci! O quid panarum & suppliciorum non commerui! Quis mihi dei omnium tormentorum genera & cruciatus posse in corpore meo experiri & sustinere usque in finem seculi, pro tam horrendis sceleribus meis! O si fieri posset, ut pro meo scelere tanto, centies ignibus tradar, centies moriar, centiesque resolver in pulverem! Hæc dicens cum lachrimis multis continuavit verbum ad matrem: Peto: inquit, abs te mater unam petitionem, quam ut mihi promittas te facturam, post mortem meam oro. Cui mater se facturam promisit juxta vires quodcunque postulaverit. At ille: Rogo, inquit, ut tres mihi peregrinationes in pane & aqua, lanceis duntaxat induta, nudis pedibus facias. Primam ad Aquasgrani: secundam ad S. Jacobum in Compostella: & tertiam ad limina Apostolorum Romam. Et quotiens interrogata fueris ab aliquo, quare tam duras agas peregrinationes, dicito, quod idèò, quod me tam nefandum, tam improbum & sceleratissimum pepereris filium, qui Corpus Domini Judais vendiderim tradiderimque pro pretio blasphemandum. Et vide ne una dormias nocte, ubi alia quieviisti, nihilque omittas eorum, qua rogavi. Promisit mater filio, quod petijt, & fideliter implevit.

Duram pro filio mater peregrinationem assumpsit.

Deinde conversus ad Judicem & populum astantem: Domine Judex & vos optimi cives, audite precor, attendite paucis. Justissime lata est in me omnium totius mundi hominum sceleratissimum peccatorem sententia mortis, qui mille mortibus dignus sum: quia Judam imitatus, Salvatorem Judais vendidi: ordinis mei oblitus simul & presbyterij dignitatem contra Dominum executus. Et quamvis sum Juda longe deterior, quoniam ille Christum Judais mortalem, ego autem vendidi gloriosum. Unde eisi peccatum meum sit maximum, nequaquam tamen Judam imitabor desperando, quem pro dolor peccando secutus sum: sed confido in misericordiam Dei, quod me recipiat pœnitentem, quem tam enormiter peccantem patienter tulit, & non subito extinxit. Mortem commerui: mortem quantumlibet duram non solum patienter sustinebo, sed ex voluntate quoque subibo libenter. Verum non est satisfactio condigna pro tanto scelere mori. Precor vos Judices, ut pro uberiore pœnitentia immanissimi sceleris mei permittatis, quatenus diuturniore cruciatu inteream, & ampuentur mihi primum digiti manuum & pedum articulati: deinde manus & pedes: postea nares & aures: consequenter brachia & tibia: postremo corpus truncum una cum abscisis membris imponatur super rogam, & ignibus concremetur. Non enim sum cæterorum instar malefactorum morte dignus, sed acerbior atque turpissimâ, quâ longior sive prolixior nulla queat inveniri. Hæc ejus miranda contritio multos astantium provocavit in fletum: quorum alij petitionem ex cōmiseratione decreverunt admittendam: alij verò ex pietate negandam. Sed ille tantâ petitionis instantiâ rogans lachrimansque perseveravit, quod motitandem Judices tantis fletibus consenserunt, ut fieret quod postulaverat. Miranda hominis contritio, stupendâque in tali articulo mortis devotio! Membratim truncatur sicut petierat, & in tantis cruciatibus voluntarijs summam exhibuit patientiam. Postremo jam truncus dixit cum gemitu: Deus propitius esto mihi peccatori, & clementer accipe hos corporis mei durissimos cruciatus pro satisfactione sceleris mei. Et cum præ nimio dolore atque sanguinis effusione inciperet jam penè deficere, truncus super rogam ponitur, & igne supposito brevi compendio suffocatur: tunc & abscissa membra in ignem projecta cremantur.

Petri Sacerdotis verba ad Judicem & populum.

Salutem & sperare manifestas.

Membratim Sacerdos us rogaverat, dividitur & comburitur.

cremantur. Et iſte finis hujus miſerandi Sacerdotis fuit: cujus anime poenitentiam tam magnam & manifeſtam, quis dubitare poſſet veniam obtinuiſſe apud Deum?

Dominici
Sacramen-
tumCorpo-
ris ſtupen-
dis coru-
ſcat mira-
culis.

Corpus autem Dominicum ſumma cum veneratione, præcedente Clero, & populo ſubſequentem ad Eccleſiam reportatum in ſacello ponitur, & pro miraculi teſtimonio cum puncturis ſanguine rubricatum hodie ſervatur. Fit illico ad Sternenberg magnus populorum concurſus, non ſolum de locis vicinioribus, ſed etiam de remotis, & uſque in præſentem diem ſtupenda in eo loco ad invocationem Domini noſtri Jeſu Chriſti fiunt miracula.

Miraculum
unum è
multis.

E quorum numero penè innumerabili unum nos poſteritati commendare ſumus perſuaſi, quod ſua raritate fidem ſimul & omnem credulitatem hominum procul videtur excedere: quanquam in toto Magdeburgenſi Ducatu cunctiſque finibus ejus adeò famâ ſit celebri divulgatum, ut neminem latere queat. Neque enim nos hoc tam ſtupendum miraculum, ullâ vel credere vel ſcribere ratione poſſemus, niſi veraciter factum non modò vulgarium narratione, ſed etiam Principum illius terræ manifeſto ſciremus teſtimonio. Eſt autem tale mirabile miraculum.

Homo con-
tractus &
reptans
manibus,
ſanatur &
erigitur.

Erat in regione illa homo quidam pauperculus, & contractus, qui more pecudis incurvatus manibus & pedibus reptando ſuper terram inceſſit. Neque enim ſtare aliquando potuit: neque in altum ſe quomodo libet erigere. Is cum tanta fieri miracula crebrius audiret in Sternenberg, ſuſpirans animo referentibus dixit: *O ſi & ego eſſem ibi, conſiderem me ſanitatē omnino recepturum, ſed quomodo illuc perveniam, qui nuſquam progredi poſſum?* Cui aſtantium dixit aliquis: *Non deſperaveris, ſed reptando incipe proficiſci ut poteſ; dabitque auxilium Deus, ut pervenias.* Acquievit conſilio pauper monentis, & tandem poſt multos labores ad locum pervenit. Ecce mira clementia Chriſti! oravit homo cum lachrimis, Deo miſerante convaluit, & jam non rependo ſed gradiendo ad locum unde venerat, remeavit. Stupebant omnes, qui noverant eum, qui quem contractum reptantemque incedere ſolitum, nunquam erectum viderant, incedentem rectè tam ſubito conſpiciebant. Et notum factum eſt hoc miraculum non ſolum in oppido illo, ſed per totam regionem.

Recta fides
cum ora-
tione poteſt
omnia.

Pervenit rumor ſigni ad Caſtellanum oppidi, hominem incredulum, temerarium & ſuperbum, qui non ſolum referentibus factum non credidit, ſed eos cum irriſione & quadam blaſphemia contempſit. Miſit tamen, & pauperem fecit aſſeſſe ſanatum. Cui dixit aſtanti: *Tanè es ille, qui te ſanatum affirmas in Sternberg ad invocationem Sacramenti?* At ille reſpondit dicens: *Ego ſum, gratias ago Domino Deo, qui me ſanavit.* Ad quem Caſtellanus: *Ergone ſani fiunt omnes, qui peregrinantur illuc?* Reſpondit pauper in ſua ſimplicitate: *Sani cerè.* Ad quem Caſtellanus canem videns à caſu præterire claudicantem, ſpiritu blaſphemiæ tumens cum indignatione: *Tolle, inquit, canem hunc quem cernis claudicantem, & ducito illum ad Sternberg peregrinatum, ut ſanitatē recipiat, qui dixiſti omnes ibi ſanari.*

Caſtellanus
miraculo
incredulus
à Deo ſenſit
vindictam.

Caſtella-
nus inſa-
nit, furit,
laurat &
mordet ut
canis.

Hæc cumque tumido ſpiritu protuliſſet, mox veſanus effectus latrabat ut canis, & in medium proſiliens canum ſuorum illos mordebat ut canis. Deinde prorumpens de Caſtello cucurrit veſanus in oppidum latrans & mordens inter canes quaſi unus ex iſtis: & quod mirandum eſt amplius,

amplius, crevit subito ex spina dorsi hominis cauda canina vestibus longior præminens ultra unius mensuram palmæ. Capitur à suis in medio canum latrantium & mordentium, & victus in Castellum reducitur, pro cuius liberatione peregrinatio cum donis & oblationibus ad Sternbergab uxore & familia promittuntur: quibus completis infantiâ quidem liberatus est, caudam verò caninam habere compulsus est in testimonium facti, quamdiu vixit. Et ecce denuò mirando succedit mirabilis; quoniam nullâ arte, nullo ingenio, nullo vestimento, caudam, ne videretur, abscondere potuit. Nam si largiora fecit vestimenta, prolixior subito fuit & cauda; si breviora, brevior; semper tamen ultra mensuram palmæ longior eminebat visibilis.

Historiam scripsi, non fabulam; rem gestam, non confictam; non mendacium, sed veritatem plurimorum testimonio comprobata. Cujus quidem rei gestæ tot ante septennium, cum in Marchia essemus Brandenburgensium, ac tales audivimus testes, ipsum videlicet Electorem Imperij Marchionem Joannem, Henricum Megaloburgensium Ducem, Senatores Vefulinos, aliósque tantos, quibus non credere meritò judicarem iniquum. Omnipotens ille mundi Creator & Rector Deus, qui Nabuchodonosor Babylonæ Regem inter boves fœnum manducantem fecit, blasphemum ut voluit, humiliare potuit.

Anno quoque supra norato, in mense Septembris, Fridericus Imperator mundi tertius, & Maximilianus Rex Germanorum filius ejus semper invictus, Conventum Regni Principibus apud Confluentiam oppidum Archiepiscopi Trevirorum consensu indixerunt unanimi, quorum multis in præsentia constitutis Raptus desponsatæ Maximiliano Annæ Ducis Britanniae per Carolum Regem Galliae præsumptus in medium proponitur, & quid fieri decernant Principes, consultatio communis habetur. Erant tum qui bellum Gallo indicendum consulerent, utpote qui non solum leges temerasset Germanas inferior, sed jus etiam violasset Imperij simul & Christianæ veritatis. In id tandem convenit pars sanior, tempori concedendum, cum Britanniae Ducatus, neque Germaniae Regno, neque Brabantiae Principatui eâ tempestate conduceret. Maximilianus itaque Rex consilio Principum levigatus animum remisit iratum.

His temporibus fuerunt quidam homines perditissimi, eorum de ordine, qui se nobiles non verentur gloriari, cum impietatis plus habeant, quam virtutis, Bertholdi Archiepiscopi & Ecclesiae Moguntinae hostes, imò raptores iniqui, quos penitus judicamus indignos, quorum nomina in nostris Commentarijs memoriam posteritatis consequantur, vel immortalitatem. Hos à crudelitate facti quidam nostrorum Testipremos appellavit, pro eo quòd Clerum & Sacerdotes Domini per Dioecesim Moguntinam persequabantur invasione hostili, capientes eos, atque captivos abducentes, & pro pecunia crudeli nimis punitioe torquentes. Eos verò quos captivos abducere qualibet occasione non poterant, inauditâ hætenus, ut sequerentur per se ad loca eis præfixa cum pretio redemptionis, impietate cruciabant. Habebant enim seras quasdam ferreas diabolicâ non dubium excogitatione adinventas, sub quarum arcta clausura testiculos Sacerdotum comprimebant. Has autem seras semel clausas, præter ipsos qui clauserant, nemo poterat aperire. Denique tam artificiosè fuerant

Unius historia facta plurimorum est comprobata testimonio.

Conventus fit Principum in Confluentia cum Cæsare & Rege.

Incursores Moguntiae vastant Ecclesiam.

fabricata, ut nulla conjunctio potuisset notari partium; tamque duratura erat ferrum, ut limæ nullam admitteret corrosionem.

Unde cujuscunque testes tali ferramento fuissent compressi, non poterat liberari ab alio, quàm ab his qui feram imposuissent. Nec satis erat singula instrumenta singulas habuisse clausuras, sed quodlibet unum quatuor, aut quinque seris occultissimis claudabatur, ut si casu forsitan una fuisset inventa sive aperta, reliquæ tamen penitus latuissent. Compressis ergo testiculis hoc instrumento Clericus si voluit liberari, necesse fuit eum Testipremos cum pecunia seu liberationis pretio sequi ad locum quem determinassent. Sacerdotum plures calamitate ista durante in diversis locis per Moguntinam Dioecesim à perversis testipremis istis fuerunt capti, cruciati, vulnerati, spoliati, abducti, & nonnulli supplicijs varijs sine culpa interfecti.

Alexander
fuit Papa VI.
& præfuit
annis XI.

Item anno prænotato, xxvi. die mensis Julij, obiit Romæ Innocentius Papa VIII. anno Pontificatus sui viii. Post hunc in Pontificatu successit Cardinalium promotione suffectus Theodoricus Cardinalis Episcopus Portuensis natione Hispanus, Apostolicæ Sedis Vice Cancellarius, dictusque Alexander ejus nominis VI. apud S. Joannem in Laterano, xxvi. die mensis Augusti, quæ fuit dies Dominica post Festum S. Bartholomæi Apostoli, pompâ solemnî coronatus est, & præfuit annis XI. & paucis diebus.

Judæi omnes
fuerunt
expulsi Hi-
spania per
Regem.

Eodem anno Ferdinandus Rex Hispaniarum ad instantiam uxoris suæ & quorundam Fratrum Minorum omnes de Regno suo Judæos infra certum terminum præcepit exire, & quicumque post præfixum terminum inveniretur remansisse, per totum regnum sine misericordia occideretur. Interdixit etiam, quod neque aurum, neque argentum, neque lapides pretiosos secum deferrent, sed pro his vinum, frumentum, oleum aut pannos emerent ab incolis regni secundum justam pretij æstimationem, abducerentque secum, quò vellent navigio. Erant enim auro, argento, gemmis pretiosis ultra modum locupletati, ideòque ne suo modo spoliarent Hispaniam, omnia hæc post se relinquere compulsi sunt. Navibus itaque dispositis exiverunt unâ vice de Hispania centum viginti quatuor millia Judæorum, & classem per mare Mediterraneum versus Constantinopolim verterunt, ac direxerunt. Remanserant etiam ultra terminum eis præfixum in Hispania plus quàm tria millia, quos navibus perforatis Rex jussit imponi, & in profundum æquoris demergi, quorum bona omnia ad suum fiscum præcepit referri.

Imperator
Fridericus
movet ca-
stra contra
Ducem
Bavariæ
generum.

Anno item prænotato Fridericus Imperator III. contractis undique copijs exercitum movit contra Ducem Bavariæ Albertum, qui morabatur in oppido Monacensi. Et hæc fuit causa dissensionis inter eos. Habebat Cæsar ipse filiam unam Regis Maximiliani sororem, quam Dux Albertus (quoniam maturior erat) invito patre sibi accepit uxorem, ipsâ tamen consentiente. Nec diu postea quasi propter eam jure posset, Ratisbonam Regni Germanici urbem non ultimam Civium consensu dominio suo subjugavit, & contra voluntatem Cæsaris aliquandiu possedit. Cùmque sapius moneretur ab Imperatore, ut abstineret à civitate Regni, & non adverteret, iratus tandem Fridericus ex Liga Suevorum & aliunde magnum pugnantium conduxit exercitum, & movens in Bavariam juxta

Lici

Lici fluminis ripas castra locavit. Videns autem Dux Albettus quorsum res tenderet, pacem postulans obtinuit, & Ratisbonam urbem Regno iterum restituit.

Concordia
fit inter Ca-
sarem &
Ducem
Bavariae
Albertum.

Eodem anno septima die Novembris, cecidit e nubibus ætis in pago qui nuncupatur Suntgavve prope oppidulum quod dicitur Ensisheim haud procul à Basilea Civitate Germaniæ, fulgetra sive lapis miræ magnitudinis, pondo, sicut audivimus ab his, qui viderunt, librarum videlicet 255. hoc est, centenariorum duorum simul atque semissis, & quinque libra- rum. Qui quidem lapsus ex violentia cadendi duas in partes fuit divisus, cujus pars major ante fores Ecclesiæ memorati oppidi Ensisheim cum fer- rea catena in testimonium veritatis & memoriam usque in præsentem diem videtur suspensa.

Anno item prænotato, ultima die mensis Decembris, quæ finis est anni, obiit Melchior Abbas Schonaugiensis, Ordinis nostri, Diocesis Tre- virorum, vir doctus & Regularis observantiæ cultor integerrimus, qui visitando, exhortando, librosque Divini cultus emendando & imprimen- do per annos quatuor & viginti, quibus in Abbacia laudabiliter præfuit, multa pro decore & utilitate observantiæ nostræ Bursfeldensis bona fecit, pro quibus haud dubium æternæ felicitatis præmium recepit. Fuit enim vir optimus, ingenio promptus, consilio cautus, actione præcipuus, con- scientia purus, vita regulari sibi durus & rigidus, nihil eorum negligens, quæ ad rectæ conversationis Monasticæ pertinent rationem. Eo die quo de hoc mundo erat migraturus, in lecto jacens ægritudinis plenâ utens ratione & loquelâ. Missam fecit coram se celebrari (habebat siquidem altare consecratum in Camera) cui diligentissimè intendebat, prædixerat enim illâ die se & horâ moriturum. Cumque Sacerdos post Dominici Corporis & sanguinis participationem in lavando & tergendo calice mo- ram faceret, ille clamavit: *Festina Frater complere Missam, ne fraudes me benedictione finali, quia manere diutius non possum.* Complevit illico Missam Sacerdos, deditque optatam benedictionem morituro, quâ datâ dixit Abbas: *Accedite nunc Fratres.* Quibus astantibus dixit: *Pax Christi sit sem- per vobiscum charissimi Fratres, Ego nunc vado, orate pro me.* Statimque sub- junxit: *Domine JESU Christe Fili Dei vivi in manus tuas commendo Spiritum meum.* Et subito expiravit, cujus Fratres Cadaver non sine opinione sanëtitatis terræ commendaverunt. Scripsit autem nonnulla, ingenij sui præclara opuscula, e quibus nos vidimus subiecta. De Mandato Capituli annualis elucubravimus declaratorium Cæremoniarum & Ordinarij Divi- norum Observantiæ nostræ Bursfeldensis in uno volumine, quod præno- tavimus opusculum pacis, libros duos. Monotessaron Dominicæ Passionis ex quatuor unâ pulcherrimâ continuatione fecit, librum unum. Accentua- rium & modû cantandi atque legendi pro unione Bursfeldensium, librum unum. Orationes quoque multas in utroque Capitulo editas, plenâque dixit eruditione. Et alia nonnulla, quorum hac vice memoriam non tenemus.

Melchior
Abbas.
Florini Ma-
tyris in
Schonaug
obiit.

Melchior
Abbas
mortem
suam præ-
scivit &
prædixit.

Melchioris
Abbatis
quædam
opuscula.

Eodem anno, Blasius hujus Monasterij Abbas insignis quædam bona & possessiones in villa Kenten pro quadraginta quinque florenis Monaste- rio comparavit. Hoc ipso quoque anno piscinam circa domum pe- corum trans pontem circa sanctum Aurelium novam fieri constituit, pro
cujus

cujus conservatione plus quàm tercentum florenos auri exposuit, & piscibus eam adimplevit.

MCCCCXCIII.

Helena Comes Palatina nascitur.

Anno Blasij Abbatis nono, Indictione Romanorum xi. die mensis Februarij ix. Heidelbergæ nascitur Helena undecimo-genita Philippi Comititis Palatini, Bavariæque Ducis ac Principis Electoris, quæ postea cum annorum esset viginti, parentibus jam vita defunctis nupsit Fratrum promotione adjuta Henrico Duci de Megaloburg, qui prius uxorem habuit sine liberis mortuam Joachimi Marchionis Brandenburgensium sororem nomine Ursulam, Princeps ut ferunt nimis speciosa atque modesta.

Capitulum Provinciale xxxviii. Hirsaugiæ celebratum est.

Eodem anno Dominica tertia post Pascha, quæ fuit xxviii. dies mensis Aprilis, celebratum fuit Ordinis nostri xxviii. Provinciale Capitulum hîc in isto Monasterio Hirsaugiensi, in quo præfuerunt Joannes Trithemius tunc Spanheimensis, Conradus in Wiblingen. Bartholomæus S. Crucis in Werdea, & Andreas Montis Monachorum propè Bambergam, Monasteriorum Ordinis memorati Abbates. Blasius verò hujus Monasterij Abbas cum ingenti latitia Patres, qui convenerant, suscipiens, & in victualibus abundè tractans, laudem & honorem totius Capituli reportavit.

Insulæ quatuor in mari Indico repertæ sunt per Hispanos.

Anno prænotato, Ferdinandus Hispaniæ Rex posteaquam opulentissimum Granatæ Regnum unà cum urbe suo dominio potenter subjecit; terrâ non contentus, etiam mare disquirendum putavit. Ordinatis igitur navibus Christophorum quendam præfectum constituit, quem ad inquirendas Cosmographis incognitas per mare Insulas destinavit. Suscipiens ille naves ab Oriente in Occidentem direxit, æquorque sulcans spacia multa, quatuor tandem reperit Insulas mari circumdatas Indico, quarum in Europa prius apud Cosmographos cognitio nulla fuit. Unde novis Insulis nomina etiam nova imponentes, primam S. Salvatoris nuncuparunt; secundam verò de Conceptione S. Mariæ vocarunt; tertiam autem in memoriam Regis sui Ferdinandam dixerunt; quartam verò Hispaniola nuncuparunt in memoriam Hispanici Regni, unde oriundi erant. Quales autem sint Insulæ jam dictæ, in qua parte orbis sitæ, qui populi & habitatores earum, quibus ritibus vivant, aut moribus, in ea continetur Epistola, quam memoratus Christophorus scripsit, & ubique circumfertur impressa.

Fridericus Imperator III. moritur anno regni sui 54.

Anno item prænotato, xix. die mensis Augusti, moritur Fridericus Imperator III. in oppido Austriæ Linz, anno ætatis suæ septuagesimo nono, Regni verò Germanici quinquagesimo tertio, mense quarto; Romanorum autem Imperii, anno quadragesimo quarto, ex abscissione, cruris putridi, cujus Cadaver ad Viennam delatum in Cathedrali Ecclesiâ S. Proto - Martyris Stephani tumulatur in sepulchro, quod sibi dudum satis pretiosè fecerat præparari. Filium reliquit Maximilianum Regem Germanorum & unam filiam, quam Albertus Dux Bavariæ, ut diximus, habuit uxorem.

Turcarum gens impia devastat Croatiam & Carniolam.

Eodem mense quo Imperator obierat, nefandissimi Mahometis sectatores Turci magna cum multitudine pugnatorum de finibus suis egressi Croatiam & Carniolam incurfione hostili vastarunt; omnia rapina, ferro & igne crudelissimè more suo depopulantes. Contra quorum insultus incolæ regni & provinciæ Christiani, utpote numero & viribus longè

longè impares pugnaturi, ab eis facile superantur, cæduntur & capiuntur. Nam decem Christianorum millia in ea Turcorum incursione occisa, ferebantur & capta.

His ad Maximiliani Regis notitiam relatis, funeralibus (quæ genitori paraverat celebranda) in aliud tempus convenienter suspensis, magnum pugnatorum congregavit exercitum, Turcos de Croatia expulsurus. Sed Turci strage factâ quam diximus, vicis & urbibus incensis, cum præda & captivis retrocesserunt, nec Regis præstolabantur adventum. Rex ergo Maximilianus præsidio sufficienti per Croatiam posito in Austriam rediit, & funeralia quæ aliquandiu intermiserat, genitori mortuo celebravit.

Maximilianus Rex contra Turcos movit in Croatiam.

Anno igitur prænotato, septima die mensis Decembris, quæ fuit Sabbathum post Festum S. Nicolai, Viennæ Austriæ in Cathedrali Ecclesia S. Stephani Proto-Martyris Maximilianus Rex Patri funeralia celebrari mandavit in Principum multorum præsentia, Episcoporum, Abbatum, Ducum, Comitum, atque Nobilium. Aderant & missi Oratores Romani Pontificis Alexandri, Regum quoque Galliæ, Hispaniæ, Bohemiæ, Ungariæ, Poloniæ, Apuliæ, Siciliæ, Daniæ, & omnium penè Germaniæ Principum, multarumque Civitatum Regni. Sacerdotes qui Missas celebrabant illa die pro anima defuncti Imperatoris numerati fuerunt, & octingenti adfuisse inventi.

Funeralia Viennæ Imperatori celebrantur.

Eodem anno, durante Capitulo Provinciali mortuus est Jacobus de Oppenheim hujus Cœnobij Hirsaugiensis Monachus de primis Reformatoribus unus, vir in divinis scripturis admodum eruditus, nec minus vitæ merito, quàm scientiâ doctrinæ venerabilis. Qui Novitiorum Magister pluribus annis extitit, quos verbo & exemplo vivere ad puritatem Regularis Observantiæ instruere ac docere non cessavit. Scripsit de titulis Psalmorum quædam synthemata. De utilitate quoque Psalmorum Opusculum. Orationes ad Deum & sanctos supplicatorias plures. Carmina & Rhythmos de diversis rebus majorum; Epistolas quoque multas elegantes ad diversos hinc inde lucubravat amicos.

Jacobus Monachus hujus Cœnobij scriptor insignis moritur.

Anno etiam prænotato, Joannes de Calve Monachus hujus Cœnobij, & post mortem Blasij Abbas, ut infra suo loco dicemus, Magister Cocorum institutus est, in quo quidem officio per biennium fermè Fratribus diligenti sollicitudine ministravit, ambulans coram eis in simplicitate cordis, & nihil eorum negligens, quæ habuit in commissis. Tam enim sollicitum in suo se ministerio, tamque studiosum se exhibuit per omnia, quod Blasius Abbas majoribus dignum & aptum judicans biennio transacto in majorem cellerarium Monasterij ordinavit.

Joannes nunc Abbas hujus Monasterij sic Magister Cocorum.

Hoc ipso quoque anno prænotato Blasius Abbas ligneum in Ecclesia Monasterij tabulatum, simul & in duabus ejusdem absidibus fieri fecit, pro qua structura 150. florenos exposuit. Tabulam etiam in refectorio positam hyemali ad mensam Præsidentis, in qua depicta est Cœna Domini pro 34. florenis fieri disposuit. Eodem quoque anno Tabernaculum quod est supra majus altare fabricari mandavit, pro quo florenos 80. impendit.

MCCCCXCIV.

Anno Blasij Abbatis X. Indictione Romanorum duodecima, mensis Martij die xxvi. quæ fuit Feria quarta, & die altera post Festum Dominicæ Annuntiationis, Blanca Maria Galeatii Ducis quondam Mediolani filia,

Maximilianus secundam ducit uxorem, sed sterilem.

A a a a

Maximi-

Maximiliano Germanorum Regi prius deſponſata venit ad oppidum Inſpruck, & ingente cum pompa ſuſcipitur, nec diu poſt celebratis ſolemniter nuptijs Regi conjungitur, cum quo vixit annis ferme quindecim, & ſine liberis obiit. mulier corpore parva, ſed animo magno, ſuarque gentis amatrix.

Maximilianus Rex movet in Geldriam contra Carolum.

Eodem quoque anno in menſe Julio, Maximilianus Germanorum Rex & Cæſar Auguſtus contractis undique copijs exercitum movit in Geldriam contra Carolum, qui ſe geſſit pro Duce, geritque uſque in præſentem diem. Qui audiens Regis adventum, quia non ſatis erat viribus ad reſiſtendum paratus, ſeceſſit quo potuit ſecretius in Lotharingiam, & ibi latuit, quamdiu voluit. Maximilianus autem Rex omnem Ducatum & quidquid extra munitionem erat, prædâ incendiôque vaſtavit. gentem tamen ſuo imperio rebellem uſque in hunc diem ſubjugare non potuit, licet prius & poſterius crebrò tentaverit. Erat autem exercitus Maximiliani Regis ſatis magnus & validus, in quo plures fuerunt, qui magis inopiâ compulſi, quàm vel juſtitiâ, vel Regis incitati proſectu militabant, nebulones perditiffimi, ſine religione, ſine pietate, ſine miſeratione prædam ſequentes, non Principis cujuſcunque victoriam. Hi ſcleratiſſimi ſtratiotæ quanta pauperibus terræ incolis mala fecerint, præter, imò contra bellandi juſ & æquitatem, nec ego dixerim facile, nec ſi dicam credituri ſunt poſteri, & illi præcipuè quibus pietas Maximiliani Regis fuerit explorata. Dicam tamen vel unum, cujus inſinuatione reliqua credibilia fiant, non ad Maximiliani clementiſſimi Regis injuriam, vel contumeliam, cum eo neſciente facta ſint hæc omnia mala, ſed ut noverint cunçti mortales, quàm reprobi ſint omnes & longè à ſalute, qui ſua ſponte bella ſequuntur.

Auriſugæ puerum quendam aſſaverunt propter pecuniam.

Ruricola quidam pauper audiens Maximiliani Regis adventum, diſmiſſis in villa liberis & uxore, in proximum ſeſe oppidum Novimagium tutelæ gratiâ recepit. Venit cum exercitu Rex, & ante oppidum caſtra locavit. Interim verò quod in papilionibus reſidebat exercitus, dilabebantur auriſugæ prædones quidam ſceleſtiſſimi occultè, & diſcurrentes per vicos & domos ruſticorum prædæ inhiabant. Venerunt in manſionem ruſtici memorati, & inventa uxore cum liberis, ubi eſſet maritus, urgebant. Audientes autem, quòd in oppidum fuſiſſet, mortem comminabantur, niſi pecuniam daret pro vita. Cùmque lachrimans illa juraret, ſe nullam penitus habere pecuniam, puerum quem lactabat, de manibus ejus rapuerunt, & colligatum lanceæ nudum aſſare cæperunt ad ignem. Quod videns illa cum non haberet unde parvulum redimeret, quanto mæore cruciaretur, unusquiſque poterit cogitare. Nec puerum aſſare crudeles ſtratiotæ ceſſaverunt, donec ſpiritum exhalaret.

Cœnobium Monialium S. Ruperti propè Bingen reformatur.

Anno prænotato, Cœnobium S. Ruperti Monialium noſtri Ordinis per beatam Hildegardem olim in monte juxta Nahum flumen in oppidi Bingiorum oppoſito conſtructum reformari cæpit mandato Bertholdi Archiepiſcopi Moguntini, per Gerlacum Abbatem Tuitienſem. Cujus quidem reformationis occaſione turbationes plurimæ fuerunt ſubſecutæ inter Philippum Comitem Palatinum & Ringaugienſes. Monialium autem deformatarum aliæ receſſerunt cauſam augentes diſſenſionum; aliæ verò in Cœnobio remanſerunt obſervantiæ Regulari ſubmittentes colla cum

cum his, quæ de Schönaugienſi Monasterio advenerant. Non poſt mul-
tos dies cum diabolus paci & ſaluti animarum ſibi præreptarum invide-
ret, doleretque proſtibus earum Monialium, quæ matres eſſe mallerent,
quàm virgines, in domicilium caſtitaris & pudicitia reformatarum,
tentavit ſi poſſet ædificium pietatis ſubvertere totum. Miſit ergo cogi-
tationes amaritudinis nequam in corda earum, quas de antiquis diximus
remanſiſſe cum novis, & omnes unâ nocte (præter anus duas progredi
non valentes) de Monasterio clam ſubmiſſæ per muros abierunt in ter-
ram Palatini Comitatus eis proximam, proximorum contra reformatas
auxilium invocantes. Cenus autem ſive proventus memorati Coenobij
annuales, ſive in frumentis, ſive in pecunijs, & plures numero, & pretio
maiores in dominio habet Palatini. Per continuum ergo triennium,
profugæ Moniales ſua confugia in Palatinarum habentes, amicorum & co-
gnatorum ſuorum violento patrocínio cenus & proventus Monasterij
omnes in Palatini Principatu ubicunque cedentes rapuerunt in uſus pro-
prios convertentes. Quod quàm injuſtè ac temerè fecerint, nemo qui
Regularis vitæ materiam intelligit & puritatem, poterit ignorare. Interea
Ringaugienſes, quibus animo ſemper eſt aurea libertas, neſcio cujus
rumore falſo concitati (quaſi Palatinus Comes Monasterium S. Ruperti
machinaretur invadere) montem ipſum præoccupare ſtatuerunt, ne vi-
delicet Palatinenſibus pateret accessus. Erat enim inter Moguntinos &
Palatinenſes eo tempore, ſicut diximus, non parva ſimultas. Ringaugien-
ſes ergo trecentos viros armatos cum machinis & bombardis ad præoc-
cupandum Coenobium S. Ruperti miſerunt, qui multo tempore ibidem
permanentes non parva ſororibus loci damna intulerunt. Domos enim
intra muros Coenobij & plures numero & pulchras ædificio funditus de-
ſtruentes igne conſumpſerunt. Denique murum Coenobij exteriorẽ in
circuitu, cum tandem abire concluſiſſent, funditus deiecerunt, ne ſi poſt
eorum diſceſſum Palatinus occuparet Monasterium, aliquod præſidium
in eo deſenſionis contra Bingiorum oppidum haberent impugnandum.
Et quidem vana hæc Ringaugienſium ſuſpicio fuit, cum Palatinus Comes
nūquam in mentem acceperit, quod vel occupare Monasterium, inva-
derẽve oppidum Bingen cogitaſſet. Quod ubi tandem experimento ſicut
loquimur verum didiciſſent, poſt impenſas factas inutiliter nimis in ſua
redierunt.

Moniales
fugitive
cenus Mo-
nasterij in
Palatinarum
occupant.

Ringau-
gienſes Mo-
nasterium
S. Ruperti
præoccu-
pant.

Eodem quoque anno, ultima die menſis Octobris, oppido Heidel-
bergæ, naſcitur Wolffgangus duodecimogenitus Philippi Comitatus Palati-
ni, Baviaræque Ducis & Principis Electoris, qui poſtea Canonicus fuit
Eccleſiæ Wirtzburgenſis. hodiẽque annum ætatis agens nonum decimum
ſtudio litterarum incumbit apud Pariſios.

Wolffgan-
gus Comes
Palatinus
naſcitur.

Anno item prænotato, Carolus Rex Gallorum auditâ morte Ferdi-
nandi Regis Neapolitani, & quod Alexander Papa VI. Alphonſum per
Joannem nepotem ſuum Cardinalem coronaſſet in Regem, contractis
terrâ marique copijs in Italiam celerius movit. Campaniãque mox,
deinde Neapolim fugato Alphonſo ſibi ſubjugavit. Enimverò ſtipatus
quinquaginta millibus pugnatorum Italiam præſidio deſtitutam invaſit,
omnia vitæ neceſſaria ſua multitudine conſumens, tantãque victus
penuriam inducens Italiæ, Apuliæ quoque & Calabriæ, ut pauperes multi

Carolus
Rex Gallo-
rum cum
exercitu
intravit Ita-
liam.

Cauſæ ob
quas Galli
Romam
obſidere
cæperunt.

præ inopia panis fame perirent. A Piſanis & Florentinis invitatus atque ſuſceptus urbes eorum pacificè ingreſſus eſt. Inde contra urbem Romam dirigens pedem Calabros obviam habuit milites, qui progreſſum interdicerere fruſtra conabantur. Factâ enim congreſſione Calabri cum Gallis, eorum in acie mille, Gallorum verò trecenti ceciderunt. Unde nihil morati verſus Romam iter Galli maturabant. Inter autem eundem, captis nonnullis Eccleſiæ caſtellis & urbibus, multis etiam datis in prædam, nullo ætatis, ſexûs, ſeu conditionis habito reſpectu homines, ut pecudes, ſine cauſa, ſine pietate, ſine aliqua neceſſitate paſſim trucidarunt. Cùmque Romam perveniſſent, urbem obſidione cinxerunt, cauſam in primis duplicem contra Pontificem aſſignantes. Quarum altera fuit principalis, quòd Papa regnum Neapolitanum poſt obitum Ferdinandi Regis Carolo Regi Gallorum (ſicut ipſe aſſeruit) hæreditatis jure debitum, conceſſiſſet Alphonſo, eumque ſicut diximus in regem feciſſet coronari. Altera fuit cauſa, quòd Pontifex audito Gallorum adventu regis Alphonſi & Calabria Ducis præſidium contra Gallos recepiſſet in urbem. Fuerunt & aliæ plures cauſæ diſplicentiarum Regis contra Pontificem, quas conſultò tranſimus.

Alexander
Papa intro-
miſit Gal-
los ſub con-
ditione
paciæ.

Malè ſerva-
ta conditio.

Pontifex autem tantâ multitudine hoſtium obſeſſus, ad cavendum graviora mala, Regem poſtremò intromiſit in urbem, ſub ea videlicet conditione in fide jurata, quòd eum, Cardinales populùmque Romanum in eorum perſonis & rebus tutos per omnia ſervaret, ſecuròſque & illæſos. Quæ quomodo ſervaverint Galli, teſtimonium præbuerunt opera eorum, ſpoliationes, violentiæ, cædes, ruinæ domorum & effractiones, prædæ, furtæque. Sed & ipſe Pontifex metu Gallorum in arcem S. Angeli fugere compulſus eſt. Poſtremò tamen ſi voluit ab incurſione Gallorum liberari Papa, neceſſe fuit inire concordiam, non qualem ipſe voluit, ſed qualem Rex Carolus in medium produxit. In ea Confoederatione Pontifex Regi tradere compulſus fuit munitiones quaſdam Eccleſiæ verſus regnum Neapolitanum: præſidium quoque Regis Alphonſi dimittere, ad Regnum Neapolis & Sicilia Gallum inveſtire. Poſtulavit etiam tunc Rex Carolus & obtinuit Zizimi fratrem Bagiazith Imperatoris Turcorum, quem à Rhodianis ante annos ſemè novem Papa Innocentius acceperat, quaſi per eum Turcos omnes à finibus Regni Apuliæ Gallus Rex poſſet expellere. Sed Galliam Zizimi non pervenit, quia in itinere Neapolitano mortuus fuit.

Carolus
Rex Gallo-
rum Re-
gnum Nea-
politanum
obtinebat.

His Romæ compoſitis, Rex Carolus movit in regna Neapolis & Sicilia, quæ ambo mox ut potuit videre, obtinuit, Alphonſo Rege fugato, & jam nullo penitus reſiſtente. Audax Caroli facinus & memoriâ dignum, quòd adoleſcens annum ætatis agens ſeptimum decimum, qui viri neque nomen, neque virtutem habere potuit, intra unius anni ſpatium, totam ferè Italiam penetrans ad inſtar fulminis, quæque obſtantia peſſum dedit, atque in ſuam Apuliæ regnum poteſtatem redegit. Sed quid? Cùm nihil ſtabile in humanis, poſteaquam enim omnia, quæ volebat in Apulia, ſuo imperio ſubjeciſſet, relicto ubique ſuorum præſidio in Galliam reverſus eſt, & omnia quæ vel in Italia, vel in Apulia cum maximis impenſis acquiſierat, brevi ſine labore magno ad priſtinos poſſeſſores revoluta ſunt.

Anno

Anno memorato, Blasius Abbas Monasterij duas villulas Hugstatt & Altenbubach cum omnibus juribus & Pertinentijs earum pro florenjs 782. comparavit ad communem hujus Coenobij profectum & utilitatem. In villa quoque Ikenmaden quinque florenos annui census emic pro centum.

Hujus Monasterij census audi & hoc anno structura facta.

Eodem anno, quartam Ambitus partem construxit, pro qua structura 500. florenos exposuit. Verum artificis vel ignorantia, vel negligentia, postquam ipsa pars ad plenum fuerat consummata, funditus eam propter scissuras & rupturas, quas habuit plurimas, dejicere cogebarur, quia stare non potuisset, & restaurare de novo; latomus per artis suae magistros ad hoc specialiter vocatos, ut judices in centum florenis Abbati condemnatus fuit.

MCCCCXCV.

Anno Blasij Abbatis XI. Indiçione Romanorum XIII. die mensis Aprilis XXVIII. moritur Rudolphus de Scherenberg ultimus in genealogia sua, Episcopus Herbipolensis & Dux Franciæ Orientalis anno Pontificatus sui XXIX. ætatis verò centesimo in majori Ecclesia sepultus, Princeps per omnia certè magnificus, & apud omnem posteritatem Würzburgensium Canonicorum æternâ memoriâ dignus, utpote qui Ecclesiam Herbipolensem in multis millibus florenorum ære alieno gravatam reperit: quam suâ industria Deo miserante à cunctis debitorum oneribus liberavit; & successori thesaurum non parvum in auro, argento, frumentis & vino dereliquit. Multis ante mortem annis veteri morbo calculi Præsul iste laboraverat. Moriturus autem suis commisit, ut cum vitâ defunctus juxta morem antiquum veniret exenterandus, facerent etiam aperiri vesicam, prospecturi oculis, quantos sustinuerit calculi dolores. Factum est quod jusserat, & ecce vesicâ exenteratâ repererunt in ea lapidem pondo unciam sedecim, quæ libram unam faciunt paduanam, quæ drachmas octo prouincia capiunt una. Hunc lapidem in Aquisterio majoris Ecclesiæ Herbipolensis pro testimonio dictorum repositum conspeximus.

Rudolphus Episcopus Herbipolensis moritur anno Pontificatus XXIX.

Eodem anno duodecima die mensis Maji, quæ fuit feria tertia solemnitate sancti Pancratij Martyris festiva, Laurentius de Bibera majoris Ecclesiæ Præpositus à Capitulo in Episcopum Herbipolensem & Franciæ Ducem Orientalem concorditer electus fuit. Vir prudens, consilis cautus & actione præcipuus, amator Cleri, defensor populi, cultor pacis, omniumque Claustralium observantiam vitæ Regularis custodientium fautor, promotor, & benefactor singularis: & qui Ecclesiam ædificijs, proventibus & bonis meliorem reddere, quantum cum Deo potest, quotidie non cessat, suâ scilicet prudentiâ & industriâ sine cujuscunque injuria.

Laurentius de Bibera fit Episcopus Herbipolensis.

Anno prænotato Conventus Principum in Wormatia magnus fuit, & diu duravit, ubi convenerunt inprimis isti Principes majores: Maximilianus Germaniæ Rex, Imperator Romanorum electus, Bertholdus Archiepiscopus Moguntinus, Joannes Archiepiscopus Treverensis, Hermannus Archiepiscopus Coloniensis, item Archiepiscopus Salisburgensis, qui & obiit in Franckenthal, Philippus Palatinus Comes Rheni, Fridericus Saxoniz, Joannes Marchio Brandenburgensis, Otho Dux Bavariz dictus de Mosbach, quoniam ibi morabatur, Georgius Dux Bavariz cognomento Dives, Albertus de Monaco de Bavaria, Joannes Dux Bavariz in Spanheim, Alexander Dux Bavariz Comes in Veldenz, Wilhelmus Dux

Conventus Principum Wormatiz

Montis & Juliacenſis. Reinhardus, quem quidam Galli malè Renatum ſingunt, Dux Lotharingæ, Ericus Dux Brunſchvicenſis, Joannes Dux Clivenſis, Chriſtophorus Marchio de Baden, Wilhelmus Landgravius Haſſie. Affuerunt & alij plures Epifcopi, Principes, Abbates, Duces, Comites, Barones, Nobiles, Civium Regni Oratores, quos omnes nominatim exprimere nimium fieret tædioſum. Neque enim conſtat noſtrâ memoriâ talem fuiſſe conventum, in quo tot Principes Germaniæ convenerint perſonaliter.

In eodem Conventu anno prænotato, xiv. die menſis Julij, Maximilianus Rex ornamentis regalibus ex more indutus, & ſedens in ſolio Majeſtatis loco eminentiori ad hoc fabricato ex tabulato ligneo, in ea planicie urbis, per quam de S. Martino itur ad Carmelitas in ſuburbanum, circumdantibus inprimis Principibus Electorij Ordinis, ac poſtea quibuſdam alijs, in multa Principum, nobilium, & populi frequentia, quibusdam novellis Principibus Regalia ſeu feudalialia ex antiqua conſuetudine poſtulantibus conceſſit.

Comes
Wirtenber-
giæ Eber-
hardus
creatur in
Ducem.

Deinde xxi. die menſis Julij, anno prænotato Maximilianus Rex proprio ut ferebatur motu, ad nullius inſtanciam Eberhardum ſeniores Barbatum Comitem de Wirtemberg virum ſciens prudentem, ſtrenuum, & non minus armis, quàm rebus atque divitijs potentem, in publica Principum conſeſſione de Comitum numero in Ducem ſublimavit, adhibitis in eo negotio ſolemnitatibus debitis & conſuetis. Ex eo tempore Duces in Wirtemberg ex Comitibus facti Duces glorioſè perſeſerant uſque in præſentem diem.

Multa in eo
Conventu
tractata
ſunt contra
Turcos &
Gallos.

Duravit autem Principum Congregatio, quaſi menſibus quinque, & multa in ea tractata fuerunt pro utilitate Regni communi. Inter alia in medium producta fuerunt conſilia, quomodo Rex Gallorum pelleretur de Italia, qui plura temerè contra Romanam Eccleſiam, & ejus tentavit Pontificem: & non minus Imperij Jura per Lombardiam & Italiam ubique violavit. De movenda in Turcos expeditione multa fuerunt dicta, multa concluſa, & nihil ſequebatur in actum. Cujus fuerit culpa, quid mea intereſt, qui non judicantis, ſed ſcribentis ſumpſi officium? Habebatur etiam conſideratio de Camera Regalis judicio, in quo unicuique adminiſtraretur juſticia. Indiſta tum ſuit conſenſu Principum generalis quædam contributio per univerſum Germaniæ Regnum, in ſubſidium contra Turcos per quinquennium duratura, in qua omnes Religioſi & ſæculares, Clerici & Laici, liberi & ſervi, viri & mulieres, ſceminæ viduæ & virgines, quicunque tertiumdecimum contigerat annum, ſic per ſingula capita fuerunt taxati, quod viginti quatuor homines in uno quoque anno contribuerent aureum florenum unum. Et nihilominus quilibet Monachorum Abbas, Præpoſitus aut Prior localis, clauſtraliūque Prælati & ſinguli pro ſe in dignitate aliqua conſtituti ſolverent unum florenum, præter hoc quoque dare pro ſubditis & familiaribus tenebantur. Ponamus exemplum: Ego qui tunc Abbas eram in Spanheim, ſic quod Monachos converſos atque donatos habuerim viginti quatuor, ſervos & ancillas, vel etiam præbendarios viginti quatuor, exigebant à me collectores, ne dicam importuni exactores, quolibet anno tres florenos; primum pro me, ſecundum pro ſubditis, tertium pro familiaribus, & ſic fieret ſumma contri-

Contribu-
tio contra
Turcos in-
dicitur.

contributionis meæ per quinquennium florēni quindecim. In primo quidem anno (ut loquar de his quæ mihi sunt nota) in Comitatu Spanheimensi & circumcirca per illam partem Diocesis Moguntinæ Clausstraliū simul & Clericorum plures tributum eis impositum solverunt. Laicorum verò nullus dedit vel obulum. Quod considerantes quidam astutiores in Clero, quippiam solvere & ipsi recusarunt, metuentes futurum quod contigit, licet Commissarij pertinaciter instarent. Qui solvit, perdidit, qui non solvit, nihil peccavit, quia contributio per annum sequentem continuata non fuit; & quod primo collectum fuerat, in præordinatum à Principibus usum minimè pervenit.

Anno prænotato, decimo die mensis Septembris, in villa Burgstatt non adeò procul à Wormatia mulier quædam pauperis rustici uxor monstrum enixa est, peperit enim puellas duas corporibus, manibus, pudendis, pedibusque per omnia distinctas, quarum & duo erant capita, ora, nares, oculos & aures habentia distinctim propria. Frontibus autem sibi mutuò cohærebant taliter compactæ seu concretæ, quod nullâ poterant arte separari ab invicem, quin statim morentur ambæ. Vixerunt ultra triennium non sine bona stipe parentum, & crebrò cum altera dormires, altera vigilabat, alterâ flente una ridebat. Postremò unâ moriente altera supervixit aliquantis diebus, vixissetque diutius, nisi Cadauere sororis putrescente jam etiam foetore fuisset extincta.

Eodem quoque anno Christophorus de Angeloch Abbas Monasterij Ordinis nostri homo temerarius, ignarus & perditæ præsumptionis, qui ante paucos annos simulato devotionis spiritu Regularis disciplinæ observantiam Ludovico Spirensium Episcopo mediante assumpserat, Prætres ex Hirsburgia duos, ex Gozauia duos, ex Spanheim duos ad Odenheim Cœnobiū suū deformatis tunc omnibus expulsis intromisit, ad obedientiam suscepit, Monasterio incorporavit, & per annos fermè quatuor sicut legitimos Conventuales habuit, hoc anno turpiter expulit, & antiquos deformatos iterum recepit, cum quibus eodem mox anno ab ordine apostatavit. In quem Tetrastichon quidam tunc fulminavit: *Deposui Benedictæ tuam rapinamque Petrinam Vestem, sic Diem fallere posse ratus. At mihi nil prodest vestis mutatio, nam me prodit calvities, & mea lingua levis.* Verè mendax dicere potuit, qui me præsentē in reformationem sub iurejurando consensit & secundum Regulam sanctissimi P. N. se victurum semper in antea promisit, sed omnia factis & verbis turpiter negavit.

Horum apostatantium Monachorum pravitaris exemplum Abbas in Neuvviler & Monachi sceleratissimi eodem penè tempore sequentes Argentinensium Episcopo (sicuti fecerunt & reliqui) dissimulante Ordinem sanctum, quem fuerunt legitimè professi, cum habitu abjecerunt, facti ex Monachis malis Canonici pessimi, ex mendacibus perjuri, & ex devotis Deo socij & imitatores apostatantium Angelorum. Omnis apostata brevis vitæ, quod verificatum testamur in multis, quorum major pars subitaneâ & miserabili morte interierunt, poenam suæ temeritati debitam recipientes. Responsum cujusdam viri nobis bene cogniti, quo taxavit apostatam his libet inferre. Cum ex permissione Apostolica in præsentia Episcopi Argentinensis Commissarius habitum sanctæ Religionis auferret à Monachis memorati Cœnobiij, cappam monachalem Abbati primò detraxit,

Monstrum
in Burgstatte
puellæ duæ
in frontibus
conjunctæ.

Odenheim
Monasterium
Spirensis
Diocesis
transfertur.

Neuvviler
transfertur
ab Ordine.

Abbas apo-
stata faceto
cujusdam
hominis
responsa
taxatur.

traxit, super mensam reponens Rocketum, quod superpellicium nuncupant, ut Canonicus fieret, eum induit. Astabat inter plures ministerialis quidam Episcopi Nobilis, qui mox cappam Abbatis arripuit, & eâ se induens per jocum circumstantibus dixit: *Ecce quàm pulcher ego sum Monachus.* Quod cernens apostata Abbasi iurepavit illum dicens: *Non licet vobis joculari cum his rebus, habitus enim sanctus est, & Deo consecratus Monachorum.* Cui ille dixit: *Quid ergo? habitus sit sanctus, vel non sit, quem nequam abiecit, nequam induit,* se comparando apostatæ non inferiorem. Riserunt omnes hominis facetum responsum.

Eodem anno, Blasius Monasterij venerabilis Abbas novo Duci Wirtenbergensium Eberhardo de consensu & voluntate Conventûs mille florenos præstitit, pro quibus singulis annis Monasterio huic floreni proveniunt. 50.

MCCCCXCVI.

Eberhardus
Dux Wir-
tenbergen-
sium pri-
mus mori-
tur.

Anno Blasij Abbatis XII. Indictione Romanorum xiv. die mensis Februarij 25. Eberhardus Dux Wirtenbergensis & in Teck, quem ob multiplices animi dotes atque virtutes Maximilianus Germaniæ Rex anno præcedente, sicut dictum est, Wormatiæ in Comitij motu proprio cum solemnî pompa ex numero Comitum inter Duces collocarat, excoriatione vesicæ, alijsque corporis doloribus cruciatus diem clausit extremum, anno necdum in Ducatu expleto. Cujus corpus ut petierat, habitu Fratrum Ordinis S. Petri, quem ipse ut supra diximus, instituerat, involutum, & ad novum Monasterium ab eo constructum in nemore Schönbach evectum solemnî funere sepelitur.

De vita
moribus &
conversa-
tione Eber-
hardi.

Fuit autem Eberhardus iste Princeps staturâ quidem corporis aliquantulum brevior, sed magnaminus ad quævis ardua, promptus & imperterritus, consilio providus & cautus, sermone succinctus, moribus omni disciplina principali ornatus, vita & conversatione singulari maturitate venerandus. Ad Deum rectitudine mentis devotus existit, in cujus quotidiano cultu nihil eorum, quæ ad quemlibet pertinent Christianum Principem vel optimum, neglexit. Nova etenim templa pro Christi honore suis impensis plura condidit, nec minus antiqua & penè collapsa restauravit. Monachos bonæ, Religiosæque vitæ sectatores in magna reverentia habuit, eorûmque causis, & necessitatibus operam suam gratiosè omni tempore accommodavit. Sacerdotibus Dei & Ecclesiarum honorem pro Christi amore debitum exhibuit, & eorum Privilegia, libertates, immunitates inviolata conservavit.

Malæ vitæ
homo non
erit bonus
Judex.

Quantum ad suam personam pertinebat, vitæ custos erat Christianæ, rectæ atque Catholicæ, Deum timens & recedens à malo, Dei & Ecclesiæ mandatis obediens propriam curavit salutem. Cum vicinis Principibus & Civitatibus Regni, quantum in ipso erat, semper fuit pacificus, atque inter alios dissidentes mediator ad pacem studiosus. Justum & æquum se judicem populo suo in omnibus semper exhibuit, & scienter à via justitiæ nunquam temerè declinavit. Neque passim, quod multi quidem faciunt, quibuslibet in suo Principatu judicandi potestatem commisit, sed viros ex multis elegit pauciores doctos & in Jure peritos, Nobiles quoque moribus & vitâ probatos, non raptores, non fures, non adulteros, non fornicatores, non concubenarios, non defloratores virginum, non usurarios, non vitijs deturpatores publicis, ut populum terræ judicarent. Nam etsi scri-
pturarum

pturarum fuerit ignarus, utpote Principum consuetudine in juventute neglectus, multum tamen conversatione virorum Doctorum & allocutione consueverat delectari. Quâ id fecerit intentione, temerè non judicandum. Inter omnes Germaniæ Principes nostrâ, quos novimus, tempestate, nullus fuit, qui Curiam suam tot viris omnifariam eruditis, promotisque in aliqua facultate doctoribus manuteneret ornatam, ut Comiti Wirtenbergensium aliquo modo videatur comparandus. In Conventibus denique Principum publicis Wirtenbergensium ipse Comes Eberhardus, si ad numerum Doctorum respicias atque nobilium, facile semper & ubique obtinuit principatum, quorum & consilio Comitatum feliciter gubernavit. Magna in Principe virtus, si aut ipse Philosophus, aut casto Philosophorum consilio Republicam sibi moderetur commissam; ut Princeps iste modestissimus fecit, cujus lateri nunquam defuerunt viri Doctores in Theologia: in Jure tam humano, quàm Divino: in historijs quoque & Medicinis peritissimi, quorum valde delectabatur contubernio, & ad varias disputationes eorum studia concitabat. Denique in favorem Doctorum virorum, quos piâ semper mansuetudine amavit, in oppido suo Tubingen universale gymnasium Apostolicâ, ut supra diximus, auctoritate instituit, quod magnificè satis dotavit. Collegiatam nihilominus Ecclesiam in eodem oppido erexit: Monasterium quoque novi Ordinis sui sub titulo D. Petri Fratribus vitæ communis in Schönbach construxit.

Post mortem hujus clarissimi Principis Eberhardi Ducis Wirtenbergensium primi, vocatur ad Ducatum à primoribus terræ junior Eberhardus senioris defuncti ex patruo nepos, filius videlicet Udalrici Comitis, qui frater fuerat Ludovici genitoris Eberhardi primi Ducis jam memorati. Is Eberhardus Junior eo tempore profugus vitam extra patriam agebat senioris metu, in quem deliquerat, expulsus: qui proximus hæres juxta dudum concordata vocatus ab incolis venit, Episcopo comitatus Augustensi, & certis nobilibus, à suis jam debito honore suscipitur, Dux & Patriæ Princeps consalutatur. Rexit autem, ne dicam destruxit, Wirtenbergensem Ducatum annis ferè duobus: postea ut dicemus fumositate cerebri agitated Principatum deseruit.

Erat ei consuetudo, sicut vidimus, dum cibum caperet, nunquam sedere ad mensam, sed stare semper, si autem aliquando tantisper sedere placuisset, interea cessabat penitus ab edendo, bibere tamen licebat dum voluit. Hunc etiâ in mensa Regis Maximiliani & quorumlibet Principum edendi morem servabat. Non erat mihi tanta fiducia, ut causam hujus novitatis ab eo sciscitarer, quia homo fuit inhumano fidere natus, duos tamen à secretis conveni, ut mihi dicerent, quid vanitas ista significaret. Ambo se nihil præter incertam vulgi opinionem habere dicebant. Erant enim viri docti vitâ & moribus integerrimi, & idè potius à remotis, quàm à secretis in curia tenebrionum habiti. Primus opinabatur, quoniam Dux non parum erat ventrosus (ut ego sum) nimium, ne crassitudo excederet, stando potius ederet, quàm sedendo. Ad quem ego: *Mà dia, Porci apud nos edunt stantes, ut Dux vester, non sedentes, & nihilominus incrasantur & pinguescunt. Dormiat potius stans, edatque sedens, & consummabitur ista, quam tu proposuisti, opinio.* Secundus opinionem suam introducturus

B b b b

dixit:

Junior
Eberhardus
fit Dux
Wirtenbergensis
annis 2.

Dux iste
Junior non
sedebat
inter edendum,
sed stabat semper.

Porci stantes
manducant
& pinguescunt
ut iste,

dixit: *Sunt qui credant Ducem nostrum, olim cum Comitum ageret profugum in terra non sua, vagumque & egenum, se hoc astrinxisse voto: Si pacem, quietem & abundantiam rerum necessariarum fuerit assecutus, cibum deinceps non capturum sedendo ut homo, sed stando ut pecus. Risi non Ducem sed opinionem, quamquam si & illum, non errassem, quoniam omnes mihi contestabantur Wirtenbergenses, qui hunc novere Ducem, quam in eo verificata fuerit Psalmistæ sententia dicentis: Homo cum in honore esset non intellexit; comparatus est jumentis insipientibus, & similis factus est illis.* Sepelienda sunt multa non mortua; quis enim tutò scriberet omnia maximè his temporibus, quæ perperam geruntur à magnis & potentibus? Ea tamen mihi consideratio, ut Dei servum decet, esse debet, & est, in conscribendis Principum gestis posteritatis profectum & sanctam utilitatem magis querere, quam curiositatem.

Capitulum
Ordinis
Provincia-
le xxx. ce-
lebratur in
Selgenstatt.

Anno prænotato, Dominicâ quartâ post Pascha, quæ fuit prima dies mensis Maij, celebratum fuit Ordinis nostri Capitulum Provinciale nonum atque vigesimum in Monasterio Sanctorum Martyrum Marcel-
lini & Petri apud Selgenstatt oppidum Diocesis Moguntinæ; in quo præ-
federunt Hermannus S. Jacobi propè Moguntiam, Bernardus in Nort-
heim, Conradus S. Udalrici in Augusta, & Joannes S. Ægidij in Nürca-
berga Monasteriorum Abbates.

Burgen-
sium apud
Staurone-
sum oppi-
dum perni-
ciosa sedi-
tio.

Eodem anno, facta est seditio magna inter oppidanos Creuzenach in Comitatu Spanheimensi, cujus ista fuit occasio. Albertus Göler de Ravenspurg loci præfectus quendam incolam oppidi retrusit in carcerem pro delicto quod commiserat. Cujus amici querimoniam deferentes ad vicinos, & illi rursum ad alios, jus civile clamitabant, asserentes hominem in oppido commorantem modò fide jubentes dare possit, non esse incarcerandum, sed jure contra eum procedendum. His clamoribus concitati animo plures per oppidum discurrunt, carcerem violenter confringunt; victum auctoritate propriâ, ne dicam temerariâ educunt. Inter clamandum quoque, ut consuetudo est populi furentis, etiam in Principes verba contumeliosa fulminarunt, plus furori concedentes suo, quam judicio rationis.

Ad notitiam res deferretur Principum. Seditionis auctores capti reponuntur in carcerem. Post dies paucos adveniunt proprijs in personis vindictam in eos facturi, qui turbationem suscitaverant, Philippus Comes Palatinus Rheni, Bavarixque Dux & Elector, qui Heidelbergæ apud Budoras morabatur: & Joannes ejusdem generis Comes Palatinus, Bavarixque Dux & Comes in Spanheim, cujus residentia fuit in oppido Simeren apud Cynonotos. Producuntur in forum captivi, læsæ Majestatis rei judicantur, puniunturque ut perjuri, & qui fidem Dominis suis juratam temerè violassent. Amputabantur quibusdam manus dexteræ, duo quibus pejeraverant digiti; alij ferro ignito adurebantur in fronte, atque perforatis alij maxillis torquebantur, populo cum Principibus in medio fori prospectantibus. Nonnulli etiam marsupijs exenteratis, ut Plautus inquit, cruciatus pecuniâ redimebant.

Burgen-
sium apud
Andernach
contra præ-
fectum
seditio.

Anno item prænotato, similis memoriæ seditio facta est in oppido Colonienſium Archiepiscopi Andernach Trevirensis Diocesis, cujus oppidani contra loci præfectum, quem Hermannus Archiepiscopus po-
suerat,

fuerat, insurgentes, periculosam suscitaverant in populourbationem. Enimvero dominationem praesidij graviter ferentes conspirant in eum, parumque absuit, nisi fugisset in arcem, quin fuisset occisus ab eis. Fuit enim homo severus, immitis & crudelis, duo in se habens quasi generalia Praefectorum vicia, quorum altero marsupium nummis dilatare suum, altero Principis gratiam nancisci & habere favorem summopere curabat. De Deo, de justitia, de conscientiae mundicia, si quid in eo sollicitudinis fuit, locum obtinuit procul dubio in studiis ejus postremum. Novimus hominem cum Poeta intus & in cute, Domino suo fideliter servivit cum injuria plurimorum, sed quo fine, quam mercede, audiant similes, & Deum timentes ita serviant homini, ut Creatori omnium noverint dare actorum suorum exactam aliquando rationem. Proverbio dicitur: *Principibus fideliter serviendum, sed timide confidendum*. Diem viximus, quam memoratus Hufmann (sic enim dicebatur) praefectus, qui multis annis Domino suo mortali contra immortalem in pluribus cum injuria pauperum servivit, cunctis ab eo spoliatus est bonis, in carcerem conjectus, in carcere miserabiliter & mortuus. Hoc illorum pro meritis praemium, qui Principes in interitum concitant subditorum. Deus praefendus est homini, & publica justitia privatae utilitati. Venit Archiepiscopus Hermannus ad oppidum Andernach in manu suorum valida, sumpturus de his qui seditionem commoverant, legum declaratione vindictam; verum cum esset Princeps omnium suo tempore mitissimus, Deum timens, & justitiam unicuique cum pietate ministrans, neminem eorum qui fuerant delati, aut membro permisit truncari, aut quovis genere cruciatus in carnetorqueri, sed alios in carcere servavit ad tempus, alios pecuniâ taxavit, atque alios in exilium proscripsit, poenam unicuique moderans juxta modum delicti.

Seditio-
num Prin-
cipes extra
provin-
ciam pro-
scribantur.

Anno praescripto, cum Ecclesia Padelbornensis in Westphallia propter continuas Episcopi aegritudines, senium quoque & varios in corpore morbos grave in utroque statu dispendium pateretur, Canonici ejusdem consilio cum Episcopo maturâ deliberatione habito, Hermannum Coloniensem Archiepiscopum in administratorem suscipiunt, qui Alexandri Papae VI. auctoritate confirmatus administrator per annos XII. mansit, quibus supervixit.

His quoque temporibus morbus ille turgentium pustularum, quem nullo medicis usitato nomine exprimere possum, à Gallis incipiens per Italos venit in Germanos. Habuit autem suae infectionis pestiferæ principium in Hispania, ab Hispanis pullulavit in Gallos, à quibus in Italiam profectis contra Regem Neapolis Alphonsum, infecit & Italos, & illi quoque Germanos malorum suorum constituerunt participes. Unde apud Gallos morbus iste nuncupatur malum Hispanicum; apud Italos malum Neapolitanum; & apud Germanos malum Gallicum, alias Malfranzos. Est autem mirabilis, contagiosa & nimium formidanda infirmitas, quam etiam detestantur leprosi, & eam infectos secum habitare non permittunt, metuentes graviore, quam sit lepra, infici morbo.

Morbus
Gallicus;

Eodem anno Philippus Archidux Austriae Maximiliani Regis Germanorum filius annum aetatis octavum decimum Patre jubente duxit uxorem, Ferdinandi & Elisabethae Regum Hispaniae filiam; cum qua

Philippus
Archidux
Austriae
annorum
18. ducit
uxorem

Bbb b 2

vixit

vixit in Brabantia, ubi residentiam habebat consuetam annis decem, & genuit ex ea filios duos Ferdinandum & Carolum; quorum alter hodie regnat in Hispania, alter sub tutela Maximiliani Regis avi paterni Dux commoratur in Brabantia.

Anno etiam præsignato, sexta die Maii in oppido Heidelberg, nascitur Otho Henricus decimo tertio genitus Philippi Comitis Palatini Bavariae, & Ducis, & Principis Electoris, qui puer in innocentia sua mortuus transiit.

Inter Abbatem & Conventum orta dissensio.

Eodem anno magna inter Blasium Abbatem & maiorem partem Conventus huius Monasterij Hirsaugiensis fuit exorta discordia, quæ loco non parvum in utroque statu dispendium generavit. Erant enim qui pacem inter eos turbabant homines quidam faciles ad detrahendum proximo suo; qui mendacia quædam, ut nos confidimus in Abbatem falso conficta, circumferebant, non solum inter Fratres, verum etiam apud sæculares, summo id studio meditantes, ut Abbatem quovis modo possent à sua dignitate Abbaciali dejicere. Credebant falsis delationibus Fratres, & in tantum deceptore omnium bonorum diabolo cooperante crevit dissensio, ut in duas partes unio Conventus scinderetur. Viri senes consilio maturi & prudentiores de Conventu (non mentior) contra Blasium Abbatem steterunt, causas quidem verisimiliter allegando rationabiles, quas tamen probare nequiverunt. Quid opus est multis, me paucis pro Viri & Fratrum absolvam honore.

Quatuor Abbates deputati eramus ad visitandum per annale unionis nostræ Capitulum: visitavimus, & per viginti continuos dies summis conatibus pro pace laborantes inquietam pelagus revocare ad tranquillitatem nequaquam potuimus. Quid plura? Ut vel aliquantulum cedendo magis quam resistendo mitigaremus furorem, Abbatem non sine dispendio rerum temporalium ab administratione unius anni tempus suspendere cogebamur, omnem in utroque statu auctoritatem penes Priorem & Cellerarium constituentes. Anno autem transacto iterum visitantes administrationem Blasio Abbati restituvimus, & pacem ut licuit reformavimus. Triennio ista duravit turbatio; quousque tandem in se reversi Abbas cum Fratribus rancorem omnem deposuerunt.

MCCCCXCVII.

Monasterium prope Sinsheim transfertur ab ordine.

Anno Blasij Abbatis XIII. Indictione Romanorum xv. Monasterium S. Michaelis Archangeli prope Sinsheim in Kreichgavio Spirensis Diocesis ab Ordine sanctissimi P. N. Benedicti Alexandro Papâ dispensante ad falsas Monachorum informationes, & Ludovico dissimulante Pontifice Spirensium ordinario loci, transfertur in Collegiatam Ecclesiam sæcularem; cujus Monachi & Abbas vicinorum suorum in Odenheim provocati exemplo, votum S. Religionis Omnipotenti Deo solemniter factum unâ cum habitu conversionis suæ turpiter abjecerunt.

Boppardiani se contra Archiepiscopum Trevirensis erigunt.

Eodem anno Burgenfes oppidi Regalis Boppardiae juxta Rhenum, quod Ecclesiae Trevirorum à temporibus Caroli quondam Imperatoris IV. ut supra diximus, usque in præsentem diem dignoscitur impignortum, quorundam nobilium sibi adhaerentium consilio & auxilio animari se contra Joannem Archiepiscopum Trevirensis Dominum suum in utraq; jurisdictione unicum contumaciter erexerunt. Nobiles enim terræ

terræ quasdam in Boppardia libertates & jurisdictiones à multis retrò annis in possessione quæta habuerunt, quos Archiepiscopus quorundam consilio seductus inquietare tentavit. At illi Burgensibus juncti Officiales & Vicarios sive Ministeriales Archiepiscopi omnes de oppido ejecerunt, clausisque portis multo tempore ad resistantiam se parârunt, neminem intromittentes, de quo possent habere aliquam suspicionem. Mendicos omnes unâ sententiâ excludebant.

Anno igitur prænotato, xxii. die mensis Junij, Archiepiscopus Trevirorum prænominatus conducto exercitu stipendiario Boppardiam obsedit, & per aliquot dies fortiter impugnavit. Nec minus audacter, qui erant in oppido, se defendere conabantur adversum obsidentes. Verùm non erant obsidentibus numero pares, neque poterant aliunde quicquam expectare salutis; idcirco post maturam deliberationem inter se habitam, oppidum sub certis conditionibus Archiepiscopo duodecimâ die obsidionis suæ tradiderunt: nonnullis ab utrâque parte machinarum, seu bombardarum ictibus miserabili morte sublatis. E quibus unum ex militarium ordine novimus Joannem de Schvvalbach virum bonum, integrum, & timentem Deum, qui stabat super murum armatus: vidit bombardista quidam in exercitu, incensoque pulvere lapidem machinæ tam validè in eum jaculavit, quòd superiorem corporis partem ab inferiore divisit, ac si gladio pro lapide usus fuisset. Denique tanta violentia fuit in impetu lapidis expressi, quòd caput eminus projectum per aëra cum parte corporis superioris nunquam potuit inveniri.

Joannes itaque Trevirorum Archiepiscopus, eos quos conduxerat in adjutorium Principes, pecuniâ remunerare promissâ, mox oppido capto fuit astrictus. Aderat enim Philippus Comes Palatinus cum virorum non parvo exercitu in Cœnobio monialium nostri Ordinis propè oppidum & circa, mansionem & castra statuens. Wilhelmus autem Hassiorum Landgravius cum magno exercitu ab alia parte Rheni ex oppido Boppardiorum fixerat sua tentoria, & lapides machinis in oppidum mittebat. Aderant & alij Principes, Comites & nobiles multi mercede conducti, quorum solutio marsupium Trevirensis Ecclesiæ penitus evacua vit, & magnam ad inopiam redegit. Magnam siquidem pecuniarum summam in eo negotio exposuit, quoniam uni Principum florenorum triginta millia, alteri viginti millia, alteri verò plus, alteri minus, secundum uniuscuiusque vel numerum pugnatorum, quos adduxerat, vel impensas quas se fecisse dicebat, persolvere coactus est, & tamen parum emolumenti ex omnibus habuit.

Anno item memorato, xiii. die mensis Julij, reformatum est Monasterium S. Jacobi Apostoli majoris in Suburbanis Civitatis Wirzburgensis transpontem jussione Apostolicâ. Papæ scilicet Alexandri VI. per Laurentium Episcopum Herbipolensem Orientalisque Franciæ Ducem, & Fratres observantiæ Regularis Bursfeldianæ unionis eâdem die de Cœnobio S. Proto-Martyris Stephani fuerunt introducti, qui sine Abbate sub Priore Domino Deo militarunt annis vii. Conrado Abbate memorati Cœnobij S. Stephani ex commissione prædicti Reformatoris Domini Laurentij Episcopi, vigilante super eos, viro per omnia religiosissimo, & in observantia regulæ monasticæ studiosissimo, cujus solitudine & instantiâ

Oppidum
Boppardiam
ab Archie-
piscopo
Treviro-
rum obsi-
detur,

Magnam
pecuniam
Principibus
Archiepisc-
pato
dare
cogitur.

Monaste-
rium S. Ja-
cobi Herbi-
polensis re-
formatum.

ego Joannes Trithemius eandem Abbatiam D. Jacobi poſt annos novem aſſumpſi. & Spanheimenſem cum ingratis Monachis plenam inutilium curarum, meoque propoſito penitus contrariam dimiſi.

Quæ fue-
runt cauſæ
moven-
tes
Episcopum
ad refor-
mationem.

Cauſa movens ad reformationem dicti Monasterij S. Jacobi præſa-
tum Episcopum Laurentium Deus principaliter fuit, ad cujus obſequium
Embricho quondam Wirzburgenſium antiſtes anno Nativitatis Dominicæ
MCXL. Indictione Romanorum III. idem Monasterium fundavit, in quo
& ſanctiſſimi viri plures per ſucceſſum temporis claruerunt, qui Omni-
potenti Deo in omni pietate mentis & corporis ſervierunt. Deinde
ſucceſſores eorum paulatim à recto tramite converſationis monaſticæ
deviantes, & in utrôque ſtatu nimium deficientes in profundum malorum
delapſi ſunt. Ad tantam poſtremo venerunt inopiam, ut non habentes
unde viverent, Monasterium ſæpius vacuum dimitterent. Nam aliquan-
do Abbas in eo fuit ſine Monachis, cum meretricibus conſumens, quod
reliquum fuerat, aliquando Monachus ſine Abbate unus; interdum nec
Monachus in eo fuit, nec Abbas, ſed ſcriptor aliquis, aut Laicus Monaſte-
rium ſuo nutu in eo cum uxore, aut concubina ſedens regebat. Et hoc non
ſemel contigit, ſed pluries, quemadmodum ex eorum libris conſtat
manifeſtum.

Cœnobium
fuit ſine
Abbate &
Monachis.

Anno denique memorato, Philippo Abbate ultimo deſormatorum
in eodem Cœnobio vitæ deſuncto, qui nullum Monachum habuit, Mona-
ſterium utpote vacuum, & nulli aliorum jure debitum, Episcopum manſit
ordinatione providendum, qui Monachos ſicut diximus de bona regulari
obſervantia introduxit. Qui cum ordinarius ſit ſimul & hæreditario
jure fundator, potueritque ſua auctoritate ordinariâ facere omnia, quæ
fecit, maluit tamen conſenſum Romani, ſummique intervenire Pontificis,
quàm ut dicerent æmuli tenebrionum deſenſores Ergaſterij, paſſas inju-
riam de proſtibulo pulſas eſſe meretrices. Rem in ea reformatione Lau-
rentius fecit antiſtes, omni dubio remotiſſimo, gratam Deo, acceptam
Superis, Pontificali officio dignam, animæ ſuæ proficuam, Chriſtianæ
Religionis conformem, præſentibus cum honeſtate utilem, poſteris me-
moriâ venerandam; ſiquis ſentit contrarium, carnem ſapit non Deum.
O ſitam ſecuri eſſent in ſuis conſcientijs coram Deo, qui Monasteria in
Eccleſias cum Monachis transferunt, ſæculares, quàm hic præſul eſt noſter
Laurentius, qui repudiatis deſormatiſſimæ vitæ Monachis, Cœnobium
ſibi pleno jure ſubjectum ſecundum normam S. Benedicti Monachis re-
gulariter viventibus inſtauravit. Utinam ſic fuiſſent antiſtites, qui Lau-
rentium præceſſerunt, non tot ab ordine ſancto Monachi apoſtataſſent;
nec tot nobis eſſent ablata Monasteria.

Tutius eſt
reformare
Monasteria
quàm in
ſæculum
transferre.

Sine com-
modo ſuo
rarus, qui
laudat Mo-
nachos
apoſtatos.

Diſſimulavit ſi non conſenſit Joannes de Naſſauvve Moguntinus
Archiepiscopus in translatione Monasterij S. Albani, Bertholdus de
Hennenberg, in dimembratione Cœnobij S. Ferrucij Martyris in Bliden-
ſtatt, Joannes de Grumbach Episcopus Herbipolenſis cum Monasterio
S. Burckhardi, Rudolphus Episcopus ibidem in translatione Monasterij
Camberg. Quid dicam de Ludovico Spirenſium Episcopo, ſub quo
translata fuerunt ab ordine noſtro in ſæculares Eccleſias Collegiatas Mo-
naſterium in Klingenmünſter, Monasterium Odenheim, & Monasterium
in Sunſheim. Nonne & ſub Alberto ex Comite Palatino Argentinenſium
Episcopo

Episcopo translata sunt nostris temporibus Monasterium in Sels & in Neuvviler? vereor, et si fas est, non dubito, sed credo, non Deum esse in causa, quoties Principes in ejusmodi tractationes consensunt. Triennium est, quod simia intacta & bellua coronata, regularis observantiae temerarius & pertinacissimus osor, detestator & blasphemator Abbas Cœnobij nostri Ordinis Murhardt Herbipolensis Diœcesis volens præcedere Monachos in apostatando ad infernum, habito cum eis pravitatis diabolicæ consilio unanimiter concluderunt, ut Cambergensium exemplo, & aliorum similium recederent ab Ordine. Miserunt ergo Priorem suum Conventualem ad Curiam Romanam, qui Bullam translationis ab Ordine falsis narrationibus, ut cæteri similes, à Julio Papa II. impetravit. Res acta innotuit Udalrico Duei Wirtenbergensium Defensori Monasterij, qui Zelo Dei motus & Ordinis Bullam impetratam subdolè, atque repositam in Augusta Civitate Rhætorum apud Bavaricos præripuit, & impiorum conatus magno fervore penitus impedivit. Comprehensum quoque Priorem, qui Bullam impetraverat, posuit in carcerem, in quo pretium recepit, quod meruit.

Nec eo contentus, Oratores suos ad Laurentium sæpè dictum misit Episcopum, postulans ei Ordinarium dari consensum, & mitti Commissarios aliquos de suis ad Monasterium quantocius reformandum. Libenter acquievit Episcopus, quippe cui summè amica est in Claustralibus Observantia Regularis, & nihil magis detestatur in Monachis, quàm si contra normam Ordinis sui vitam ducunt inordinatam. Misit ergo suis impensis duos Abbates & unum à seceris, qui communicato ad invicem consilio Monasterium ad Observantiam quomodo esset reducendum, formam Ducalibus præscripserunt. Itaque non post multos dies Abbas Monasticæ disciplinæ contemptor iniquus deponitur, & cum reprobis Monachis, procul foras eliminatur: introducti sunt Fratres de Cœnobio Lorch, qui vitam & observantiam profitentur, & custodiunt Regularem. Utinam sic fecissent Episcopi & Principes supradiçti, sub quorum dominio tot Ordinis nostri Monasteria sunt translata, essent procul dubio in suis conscientijs tutiores coram Deo, si reformassent ea per Monachos bonos, quàm quòd malos in Canonicos transire permisissent.

Sed historia nos vocat, prosequamur vocantem, & paucula quæ restant, de reformato Monasterio S. Jacobi breviter continuemus. Ingentibus locum Fratribus de S. Stephano pro reformatione deputatis, tantà fuit Monasterium inopiâ pressum, ut quod uno die sufficere posset ad victum, præter panem & vinum canonicalis præbendæ majoris Ecclesiæ non haberent. Non erat in Monasterio vinum, non frumentum, non pecuniarum quidquam, sive mukum sive parùm, non aliquid omninò quod coqueretur, nec ligna, quibus foveretur ignis ad coquendum. Sed neque utensilia domus ad quotidianum usum habebantur necessaria, non lectisternia, non mensalia, non mapalia, non manutergia, non scutellæ, non disci, coclearia, non stramenta Fratribus ad nocte quiescendum. Quid multis? Breviter dico totum, si dixero nihil penè fuisse repertum. Hoc unum tamen invenerunt, Cœnobium ære nimis alieno gravatum.

Erat in tempore illo Procurator fisci memorati Pontificis Laurentij Joannes Hikerich, patriâ Francus Civitate Wirzburgensi oriundus, vir

Dux Wirtenbergiæ in facto Murhardt laudandus merito.

Cœnobium S. Jacobi ultimâ fuit inopiâ pressum.

Joannes Hikerich fisci & promotor S. Jacobi,

Deum

Deum timens, & profectibus Monasterij S. Jacobi valdè congaudens. Quidquid enim ex mortuorum testamentis computatione factâ, legatis debitisque solutis uspiam residuum mansit, ex commissione sui Pontificis ad profectum & utilitatem Fratrum & Cœnobij eorundem promptissimâ devotione impendebat. Solicitator ad Præsulem & quoslibet vitâ defunctorum executores ultimæ voluntatis pro Monasterij & Fratrum necessitate relevanda vigilantissimus fuit, quorum causas coram ipso Pontifice Antistite, alioquin loco & Monachis suâ sponte valdè inclinato, summâ diligentia promovit. Ejus devotione ac studio dabantur necessaria Fratribus, soluta sunt debita, & pulchrè intrinsecus renovata, variisque decorata ornatibus, ut hodie videtur, Ecclesia. Unde meritò supradictum Laurentium Pontificem, secundum Monasterij nostri fundatorem habemus, & dicere possumus; cujus fidelissimum in hoc opere sancto Ministrum & Cooperatorem fuisse Joannem Hikerich affirmamus.

Carolus
Rex Gallo-
rum VIII.
sine liberis
moritur.

Alterius
sponsam
rapuit,
suam dimi-
sit.

Ludovicus
fit Rex Gal-
lorum XII.

Maximilia-
nus Rex
devastat
superiorem
Burgun-
diam.

Joannes
Veri Ord.
Prædicato-
rum impu-
gnat Con-
ceptionem
B. V.

Anno supra designato, vii. die mensis Aprilis, obiit Carolus Rex Gallorum VIII. sine liberis, anno ætatis suæ xvii. necdum impleto, cujus Cadauer cum magna pompa ultimâ die mensis ejusdem de Ambasia per Civitatem Parisiensem delatum ad Monasterium S. Dionysij cum majoribus suis Ecclesiasticam in eo accepit sepulturam. Uxorem habuit Annam Britannia Ducem, quam, ut supra diximus, Ducatus ambitione rapuerat Maximiliano Regi prius legitimè desponsatam, cum qua tres genuit liberos, qui tamen omnes decesserant infantes. Unde moriturus doluit maximè, quòd filium non haberet, qui succederet in Regno. Et quis novit sensum Domini! si forsàn divina in eo Justitia vindicaverit? quia Maximiliano Germanorum Regi desponsatam rapuit, & Margaretham sponsatam sibi virginem ad patrem sine causa remisit?

Quo mortuo Ludovicus ejus nominis XII. Aurelianorum & Valesij Dux Mariâ Cliveni matre natus, qui quarto stirpis gradu Carolum contingebat, dum Blesis agit, Rex assumitur: statimque sepulto Carolo Rhemis inungitur, & hodie regnat super Gallos in annum xvi. Mox consensu Alexandri Papæ dimissâ Joannâ uxore legitimâ, quoniam non satis pulchra ei videbatur, Annam Caroli relictam sibi copulavit, dato Joannæ in partem successionis Bituricensium Ducatu.

Interea dum hæc agerentur in Gallia, Maximilianus Germanorum Rex contractis copiis exercitum movit in Sequanos, id est, superiores Burgundos, in alteram Burgundiam impetum facturum. Quod cum innotuisset novo Regi Ludovico, tumultuarium contra eum misit exercitum, quanquam viribus imparem Germanorum. Concurrentibus tamen in mutuum conspectum partibus atrox bellum committitur, & à Germanis mox Galli superantur, haud paucis eorum interemptis. Verùm instante jam hyeme interpositæ sunt induciæ, quas Treugas vocant.

Eodem anno in Festo purissimæ Conceptionis Beatissimæ Mariæ semper Virginis, quam præservatam ab omni macula culpæ Originalis octavâ die mensis Decembris sancta veneratur Ecclesia, quidam Frater Ordinis S. Dominici Theologus Parisiensis verbum salutis dicturus ad populum in Dieppe oppido Rothomagensis Diœcesis, amplo inter alia boatu clamabat, eandem Castissimam Dei Genitricem non fuisse præservatam ab originali peccato, sed post contractum mox purgatam & mundatam

à Deo

à Deo. Erat ei nomen, qui hoc dixit, Frater Joannes Veri. Ex hac temeraria positione magnum in populo Dei scandalum fuit secutum, propterea quòd S. Romana Ecclesia, Cardinales quoque, Archiepiscopi & Episcopi, penè omnes Doctores Parisienses, Colonienſes, Lovanienses, cum alijs multis simul & Clauſtraliũ Regularium Professores cuncti cum toto populo Christiano præter paucos Fratres Ordinis memorati, sentiunt, credunt, docent & prædicant, Beatissimam Dei Genitricem peccato nunquam subjacuisse Originali, sed præservatam & immunem semper ab omni macula delicti tam Originalis quam Actualis in æternum.

Verum postquam prædicatio jam dicti Fratris Joannis Veri ad notitiam fuit delata Patrum, Theologicæ facultatis Doctorum Parisiensium, ad eorum examen fuit citatus, & sequenti anno, 16. mensis Septembris propositiones suas publicè revocare compulsus. Denique sub jurejurando coram omnibus promittere coactus est, quòd nunquam deinceps aliter credere, sentire, docere, scribere, aut prædicare debeat, aut velit de Conceptione totius pulchræ semper Intactæ Virginis Mariæ, quàm eadem Schola Parisiorum determinavit, quæ præservatam non dubitat credere, sentire, ac prædicare, quemadmodum anno sequenti latius dicitur.

Anno igitur prænotato, Albertus Saxonie Dux jubente Maximiliano Rege magnum pugnatorum congregavit exercitum, & intravit Ducatum terræ Geldriensis, habere tamen Caroli Ducis congressum non potuit, eò quod in oppidis &munitionibus suo more latitaret. Unde rapinâ igne ac ferro devastatâ crudeliter Regione, datisque paulisper inducijs recessit.

Anno superius notato, Abbas & Conventus Monasterij Cisterciensis Ordinis, quod Alba nuncupatur, in Diocesi Spirensi sub tuitione & defensione situatum Ducum Wirtenbergensium, nescio quâ causâ vel ratione moti, Christophorum Marchionem de Baden in tutorem auctoritate propriâ suscipere non in parvam rerum suarum jacturam præsumentes, ejus vexillum in eminentiori loco ipsius Monasterij publicè fixerunt. Quæ novitas cum ad aures Eberhardi Ducis pervenisset secundi, volens ille Jura suorum inconvulsa servare majorum, anno prædicto, 15. die mensis Decembris cum 500. peditibus simul & nonnullis equitibus ipsum Cœnobium potenter intravit, vexillum Christophori Marchionis Badensis erectum temerè dejecit. Diu res postea cum gravi dispendio Monasterij apud quosdam Principes Regni actitata est, & postremò sub conditione hujuscemodi concordata, quòd videlicet Duces Wirtenbergenses, qui pro tempore fuerint, earum Albenſis Monasterij villarum, curtium, & possessionum sive rerum debeant esse tutores, quæ sunt in eorum situata Ducatu, & extra nemus in campeſtribus Suevorum: Marchio autem Badensis earum sit rerum atque bonorum tutor protector sive defensor, quæ in sylvestribus & in suo Dominio sunt.

Eodem quoque anno quidam homo rusticanus & malefactor timens à potestate capi, & ad ultimum supplicium judicari, quò fieret à pavore securus, ad Monasterium præſens Hirſaugienſe confugit. Quod audiens Dux Eberhardus Junior, missis equitibus miserum de Monasterio extrahi manu violentâ præcepit. Venerunt ad Cœnobium missi, hominem violentè capientes abduxerunt, qui cum acceptâ sententiâ mortis ad ultimum jam duceretur supplicium, Abbas vices suas interposuit, postulans à Duce

C e e c

hominem

Joannes
Veri com-
pellitur
malè præ-
dicata re-
vocare.

Albertus
Saxonie
Dux deva-
stavit Gel-
drie Ducat-
um.

Pro defen-
sione ori-
tur conten-
tio.

Blasius Ab-
bas privile-
giorum
Cœnobij
defensor
fuit accer-
tus.

hominem ſibi liberum ad Monasterium reſtitui, aut poenam dare, quam privilegium Regale imponit his, qui auſi fuerint immunitatem Cœnobio violare conceſſam. Quàm primum Dux conſilium ſuorum admittens liberum dimiſit hominem, timens & Regem offendere, & poenam pro facto poſitam incurrere. Laudandus in his meritò Blaſius eſt Abbas, qui Ducem maluit offendere, quàm Monasterij ſui libertatem & privilegium pro viribus non manutenere ac deſendere. Similia olim pluries fuère tentata, manſit tamen ſemper inviolata libertas.

MCCCCXCVIII.

Wilhelmus
Haſſiorum
Landgravius
ducit
uxorem.

Anno Blaſij Abbatis XIV. Indictione Romanorum primâ, Wilhelmus Haſſiorum Landgravius ſenior uxorem duxit Eliſabeth filiam Philippi Comitis Palatini, Baviaræque Ducis ac Principis Electoris, annum agentem ætatis quintum decimum, nuptijs apud Franckenfurt Regale oppidum ſolemni pompâ celebratis. Vixit cum ea duntaxat unius anni ſpatio, & ſine liberis deceſſit, unde Eliſabeth reverſa cum ſua dote ad patrem aliquanto tempore in ſtatu viduali permansiſit, & poſtea nupſit Philippo Marchioni de Baden, Senioris Chriſtophori filio.

Monaste-
rium in
Bliden-
ſtatt ab or-
dine trans-
fertur.

His etiam temporibus Eckardus Abbas & Monachi S. Ferrucij in Blidenſtatt, Ordinis noſtri, Moguntinæ Dioceſis, diſpenſatione Romani Pontificis Alexandri falſis narrationibus impetratâ, à ſancta Religione Monastica receſſerunt, votum Deo factum ſimul & Ordinem cum habitu abjicientes, nullâ translationis ſuæ cauſam habentes aliam, quam omnino depravatam ſcleribus voluntatem, & odium pertinax diſciplinæ Regularis, facti ex Monachis diſſoluti Clerici, quales ex ſimilibus fieri ſolent ſemetipſis turpiores. Si Æthiops lavando fit albus, & Apoſtata Monachus erit Canonicus bonus.

Statutum
Pariſien-
ſium de
Conceptione
contra
Maculiſas.

Anno prænotato Profeſſores SS. Theologiæ Gymnaſij Pariſienſis & cæteri Doctores, quorum interfuit, omnes in unum convenerunt 17. die menſis Septembris, hoc eſt, alterâ die, quâ Joannes Veri Ordinis Fratrum Prædicatorum Theologus, de Conceptione ſemper Intactæ Virginis Mariæ in Ambone malè prædicatum revocavit errorem, unanimique conſtitutione ſanxerunt, determinârunt & ſtatuērunt: quòd nullus deinceps dictæ univerſitati inſcribatur, & præſertim in Theologia lectiones auditurus, niſi prius Juramento confirmet manifeſto, quòd eam poſitionem aſſertæ credulitatis, quæ credit, & ſentit & docet Beatiffimam Dei Genitricem ſemper totam pulchram & Intactam Virginem Mariam, ab Originali peccato ſpeciali privilegio Spiritûs S. præſervatam, & illi nunquam ſubjacuiſſe vel ad punctum, credere velit atque tenere, ac illi adharere, eamque pro viribus deſendere. Erant autem Doctores & promoti in Theologia numero præſentes 82. qui hoc Decretum pro deſenſione puriſſimæ Conceptionis Marianæ ſtatuērunt, qui omnes juraverunt, ſe huic veritati adhæſuros, ut legimus in ipſo ſtatuto.

Colonien-
ſes & Mo-
guntinen-
ſes cum
alijs ſimili-
ter ſtatue-
runt.

Horum exemplo provocati Theologiæ facultatis Profeſſores Uni-verſitatum Colonienſis, Moguntinenſis, & quarundam aliarum, ſimili pietate moti ad Sanctiſſimam Dei Genitricem, quam omni laude, quæ non derogat Creatori, noverunt longè digniſſimam, Hieremiâ quoque & Joanne Baptiſtâ tanto meliorem, quanto præ illis nomen accepit dignitatis, quo Mater Dei nominaretur & eſſet, nec Evâ matre cunctorum mortalium

mortalium inferiorem, quam Divina potentia ex Adæ costa sine originali macula produxerat innocentem, statuerunt in suis Gymnasijs consimilia perpetuò juranda servandaque, ut ad Lectionem Theologiæ nullus admittatur deinceps, nisi juret prius, ut supra.

Eodem anno factus apud Friburgum in Brisgauia Conventus Principum Maximiliani præcepto, duravit non paucis diebus, in quo multa pro communi Reipublicæ commodo & utilitate fuerunt proposita, plura tractata, nec pauca in diversis negotijs conclusa, de bello videlicet in Turcos movendo, de continuando judicio Camera Regalis ante triennium apud Wormatiam satis providè instituto & erecto, de pace firma ubique servanda in Regno, & de coercendis rebellibus puniendisque latronibus & violentibus pacem. Alia quoque multa fuerunt satis utiliter proposita, quæ utinam fuissent & practicata.

Anno præscripto, Maximilianus Rex quorundam Principum suorum præsentia simul & copijs adjutus iteratò movit contra Ducem Carolum in Geldriam, exercitum pugnatorum habens ingentem, cepitque nonnullas in ea munitiones, cepissetque forsitan plures, nisi hanc expeditionem propter conjuratorum Suitensium incursiones coactus fuisset intermittere. Enimverò gens illa Suitensium homines nunquam quieti, Rege absente incursiones faciebant hostiles in Comitatum Tyrolanum, & in alia Domûs Austriacæ Dominia eis vicina, propter quod necesse fuit eorum temeritati finem imponere.

Eodem anno mortuus est Joannes ultimus Comes de Moërs sine liberis, Coloniz apud S. Pantaleonem nostri Ordinis in abside meridionali cum suis progenitoribus & clypeo seu gloria Insigniorum sepultus. Post cujus mortem Archiepiscopus Coloniensis, Dux Montensis, Dux quoque Geldrensis & alij Principes, à quibus feudale quippiam habuerat, quidquid hoc erat, ut liberum in Jus suum quisque revocavit, Comes verò de Wieda Moërs Castellum defuncti Comitatus obtinuit, in quo & hodie nunc residet.

Anno item prænotato, Leonberg oppidum Ducis Wirtenbergensium situm in Suevia, casuali quodam sed miserabili casu & igne incenditur, & domus in eo non minus 40. cum stabulis & horreis concremantur, in grave damnum incolarum. Factum est hoc incendium die Simonis & Judæ Apostolorum.

Eodem anno Hieronymus de Ferraria Doctor SS. Theologiæ Ordinis FF. Prædicatorum S. Dominici, vir certè in scripturis eruditus, & qui antehac docendo, prædicando, & suæ Religionis plures per Italiam Conventus reformando, multa bona fecerat, & laudabilem duxerat vitam, postquam Florentiæ aliquandiu miracula & horrenda quædam nova prædicasset ad populum, & inter alia contra Summum Pontificem Alexandrum VI. linguam vibraret procacem, ob idque libenter audiretur à populo, & ab omnibus haberetur, ut Homo sanctus & Dei Propheta viventis, quippe qui multa in ambone proponebat occulta, quasi ex revelatione Angelica sibi nuntiata, cum tamen conficta essent, & falsa, tandem Romanam contra se provocavit Censuram. Alexander enim Pontifex audiens, quòd animos Florentinorum contra Ecclesiam sollicitaret Romanam, semel, bis, & tertio monuit hominem, ut desisteret à malè coeptis,

C c c c 2

quem

Conventus
Principum
fit in Fri-
burgo Bris-
gaviæ.

Expeditio
Maximilia-
ni Regis ad-
versus Ca-
rolum in
Geldriam.

Joannes
Moërs Co-
mes ulti-
mus sine
liberis mor-
itur.

Leonberg
oppidum
Sueviæ
comburitur.

quem in ſua contumacia firmatum atque rebellem tandem fecit ut hæreticum examinari, convictum atque confefſum quædam, quæ malè commiſerat, ignibus tradi atque concremari. Hujus facti proceſſus quoniam circumfertur impreſſione vulgatus, hodie paucos eſſe puto, qui neſciant.

Turci devaſtant Regnum Poloniæ.

Anno etiam prænotato, Turcorum gens impia cum magno exercitu intravit Poloniam, & in latitudine ſ. milliarium crudeliter omnia devaſta- vit igne faviens, & quidquid extra munitiones erat, aut gladio necavit, aut captivum abduxit, villas incendit, homines & jumenta abegit, plures occidit, & ſtrage factâ miſerabili cum ſpolijs atque captivis multis in ſua repedavit.

Sepulchrû S. Aurelij renovatur.

Eodem anno, Blaſius hujus Monaſterij Abbas penultimâ die menſis Julij, Tumbam S. Aurelij Pontificis aperuit, oſſa ejus cum magna reverentia extraxit, & conſpicienda Fratribus oſtendit. Deinde Miſſam de eodem ſancto Pontificalibus indutus, debita cum ſolemnitate cantavit, quâ celebratâ repoſuit ſacra Buſta in cryptam retro ſummum altare, ubi prius jacuerat, loco mundato, pulchriusque ornato ſchedulam apponens. Fratrum nomina continentem.

Hoc ipſo anno idem Blaſius tabulam cum picturis & Imaginibus ad altare S. Nicolai Pontificis fieri mandavit, pro cujus perfectione operis florenos 130. ad laudem Dei & decorem Domûs ſuæ expoſuit.

MCCCCXCIX.

Capitulum Ord. noſtri Provinciale xxx. celebratur.

Anno Blaſij Abbatis XV. Indictione Romanorum ſecundâ, Dominica III. poſt Paſcha, quæ fuit 21. dies menſis Aprilis, celebratum fuit triceſimum Ordinis noſtri Provinciale Capitulum in Coenobio S. Stephani Proto-Martyris apud Francos in Civitate Herbipolenſi, in quo præſederunt Joannes de Spanheim, Andreas Montis Monachorum, Joannes S. Michaelis in Hildesheim, & Thomas SS. Marcellini & Petri Martyrum in Selgenſtatt, Monaſteriorum ejusdem Ordinis Abbates.

Bellum Suiſenſium contra Maximilianum Regem.

Eodem anno, in primo menſis Martij, Suiſeri Confoederati homines nimium quietis impatientes terminos ſuæ temeritatis egreſſi, Domus Auſtriæ fines incendio & rapina demoliri & vaſtare hoſtili præſumptione cæperant. Erat eo tempore Maximilianus Rex in bello Geldrenſium, ut prius dictum eſt, occupatus, qui mox ut conjuratorum molitiones audivit, intermiſſo Geldrenſium negotio cum toto exercitu venit ad Conſtantiam. Incæperant enim jam ſui auxilio Suevicæ Confoederationis motui Suiſerorum potenter obſiſtere. Utrum conjurati juſtam belli cauſam habuerint, injuſtâne, non eſt meum dare ſententiam, qui judicis non occupo locum, ſed hoc dico, hoc ſcribo, hoc litteris poſteritatî commendo, quod omnes hodie nôrunt, qui nobiſcum in Germania vivunt, omnes dicunt, qui mores Suiſenſium nôrunt, quoniam homines ſunt naturâ ſuperbi, Principibus infeſti, rebelles, & jam ex multo tempore contrarij, & inobedientes Dominis, contemptores in alijs, uſurpatores in ſemetiſſis, in bello ſubdoli, fraudem habentes amicam, in pace nunquam ſatis conſtantes, nec juſtitiam ipſi, quod jure deberent, ſequuntur, in his maximè, ubi de præſumpta eorum libertate res agitur. Dico tamen, quod in bello ſunt non ſolum audaces, ſed prudentes etiam, & ſibi mutuò in omni neceſſitate fideliffimi auxiliiatores, nec alter alterum in periculo deſerit, nec dives pauperem contemnit.

Suiſenſium deſcriptio.

Hoc eſt laude dignum.

Maximiliano

Maximiliano igitur in urbe Constantiana existente, miserunt ad eum Principes Regni, ut iusserat, auxilium contra Helvetios, alius plures. alius verò pugnatōres armatos nūmero pauciores. Miserunt & cives Regni suppetias in ministerium Regis contra Helvetios, quos omnes numero & viribus liga sive confœderatio Suevica longè superavit; nam & magis Helvetijs erant vicini, & graviori versabantur in periculo. Enimverò si conjurati Suteses Regnum illo tempore, uti speraverant, evicissent, primi eorum tyrannidem Suevi, ut viciniore, fuissent experti. Convenerunt in eam expeditionem cum Rege Maximiliano contra factiosos Suteses multi Comites, Barones, Milites & Nobiles, qui conjuratos sine dubio delevisent ad unum, si ordine debito adversum illos processissent. Proverbio namque dicitur: ibi confusio, ubi regnat multitudo: & nunquam diu res bene regitur, ubi plura capita in una Monarchia principantur.

Maximilianus de Gledria venit contra Suteses.

Consilio inter se apud Constantiam habito, qui cum Rege Maximiliano erant, bipartito agmine moverunt in Helvetios, altero videlicet in Athesi contra eos, qui dicebantur de Confœderatione seu Grisea Liga homines ferocissimos ex montibus Curiensibus adunatos, altero verò ad Rheni flumen à Basilea usque ad Lacum Alemanicum sive Constantensem. Venerunt itaque in arma duo finitimi populi, atque nunc medijs, nunc secundis, nunc verò tertijs alis, nunquam tamen totis copijs bellatum fuit, licet in diversis locis & conflictibus viginti millia pugnatorum ab utraque parte cæsa referantur. In eo bello conjurati plures munitiones & villas ad Austriæ Ducatum pertinentes incendio penitus destruxerant, multa incolis terræ mala contra Deum & Justitiam inferentes, pro quibus & ipsi non minora receperunt.

Maximilianus Rex devastat superbos Helvetios.

Accesserunt Helvetijs in auxilium sicut diximus, homines de Grisea Liga nuncupati, Rhætiæ superioris, qui & Curienses incolæ, satis bellicosi, eisque parent Abbacellenses, gens rebellis, & à Domino suo proprio Abbate S. Galli transfuga, justitiæ ac pacis inimica, sanguinem sitiens & prædam, quos tamen Suevicæ Confœderationis viri bellicosi haud modicè humiliârunt, igne simul & ferro per circuitum vastantes, damna & cædes plurimas eis intulerunt. Ad ultimum apud Rauracos inter partes durè fuit pugnatum, & multi Suizerorum ceciderunt. Verùm post obtentam de conjuratis victoriam, in tentorijs licentioribus victores de parte Maximiliani depositis armis degentes, dum otio vacant, hoste contempto, Helvetij resumptis viribus, & ex cæde suorum facti animis ferociore, subito in Regales nil tale metuentes irruunt, & plures eorum hostiliter occidunt. Ceciderunt in eo conflictu ex utraque parte 1500. viri, inter quos fuerunt in parte Regis occisi Henricus Comes de Fürstenberg, Wickert Comes de Birsich, & Baro de Castelvartt, cum alijs ex militari ordine viris multis & in armis exercitatis.

Liga Grisea i. e. Curienses fuerunt ex parte Conjuratorum.

Anno prænotato, 29. die mensis Augusti, quæ fuit decollatione B. Joannis Baptistæ solemnis, Galeatij Mediolani Ducis Orator & Vicarius, qui propterea missus fuerat à Domino suo, ut pacem & concordiam inter Maximilianum Regem & Suizeros conjuratos reformaret, post multos tandem labores apud Basileam Germaniæ civitatem inter eos pacem composuit. Huic negotio ex parte Regis interfuit Casimirus Marchio

Concordia Basileæ facta inter Maximilianum & Suteses.

Brandenburgensis, Philippus Comes in Nassavv, Paulus de Liechtenstein miles. Paulus de Absberg. & Cyprianus Sarentinus à secretis Regius. Et hic tandem post mensem quintum cessavit ista miseranda populorum commotio, in qua sicut dictum est, plusquam 20000. hominum perierunt.

Hæretici
Bohemi &
Conjurati
Helvetij
quid sunt
in Regno?

Hæretici
Papam,
Conjurati
Suizeri
contem-
nunt Im-
peratorem.

Helvetij
nunquam
suis termi-
nis erunt
contenti.

Serpit ista
lues ut can-
cer, Princi-
pibus ca-
venda.

Duæ sunt in Germania gentes, quæ cladem aliquando perniciosissimam regno allaturæ videntur, nisi Omnipotens Deus providentiâ suâ frenum imponere dignetur maxillis eorum. Utraque serpit, ut morbus cancer nimium contagiosus, utraque quotidie dilatat terminos suos; altera corrumpendo Sacrosanctam fidem Catholicam, altera insidiando Germaniæ Regno non minus quàm Imperio, quæ ad hoc intendit principaliter, ut extinguat omnem justitiæ principatum. Duo hic, ut scriptura loquitur, in mundo sunt gladij & sufficiunt, alter spiritualis in manu Romani Pontificis, alter sæcularis in manu est Imperatoris. Vide nunc quemadmodum hæretici, qui sunt in Bohemia, Romani Pontificis auctoritatem despiciant, & suas hæreses paulatim in Moravos, & vicinas illis Regiones plantare non desistant. De his paulò superius tempore Sigismundi & Concilij Constantiensis, qui sint & quales, quantumque gladio noceant spirituali, satis nos dixisse meminimus. Sed vide etiamnum, quid agant isti Helvetij conjurati Suitenses, quid intendant, & quorsum feratur eorum incorporata superbia, qui temporalem gladium & Regni & Imperij non minus extinguere cupiunt, quàm Bohemi hæretici sanctam auctoritatem Papæ. Cerne, precor, & considera, in annis, quibus nostra potest reminisci memoria, quemadmodum gens illa terminos suos dilatavit, in Germanici exterminium Regni; Basileam (quis nesciat?) urbem Regiam suis implicuerunt conjurationibus (& si dici fas est) conspirationibus apostatam & perjuram fecerunt. Constantiam nisi cum suo Pontifice constantem toties sollicitatam jam diu similiter decepissent. Argentina Civitas regni vigilans esto, in te sunt oculi conjuratorum, ut perjures. Væ tibi Culmaria, & nemus Franci Hegenonis, Rodopolis à conjuratione perfidorum non erit immunis. Quid expectabimus, nisi ut præeuntes ad interitum sequatur Neometis, & quidquid in circuitu est Budarorum. O Wangionopolis altero claudicans pede à primo introitu Palestinæ salutis, in illo tempore claudicabis, imò trunca jacebis utroque. Jam in te seminarium est mali, quod concupiscis. Non cessabit in libertatem superbia, donec aut Regni Principes cum tempore & successivè exterminet omnes, aut exterminetur ab eis. Quiescere non potest, nescit mensuram, stare penitus ignorat, augetur vel minuitur semper.

Anno prænotato facultas Theologica Universitatis Almæ Colonien-sis statuit, sanxit, atque decrevit Constitutione firmâ & perpetuâ, sentien-dum, credendum, docendumque, ac pro viribus ubique defendendum ab omnibus sibi membris jam suppositis & in futurum supponendis, quod Beatissima Dei Genitrix semper Immaculata Virgo Maria præservata fuerit ab omni macula culpæ sive peccati Originalis, munere Pietatis Di-vinæ singularis, & quòd nunquam peccatum contraxerit, vel habuerit etiam ad brevissimum instans. Quicumque huic Positioni maturâ delibe-ratione factæ contra sentire, facere aut docere in antea præsumpserit, ab ipsa sit Universitate seclusus, omnibûsque privilegijs, emolumentis & libertatibus

libertatibus ejus in perpetuum privatus. Item placuit adjicere & hoc, ut nullus deinceps admittatur, in Theologia studens, nisi prius juraverit hoc statutum de Conceptione servare illibatum.

Eodem anno moritur Wilhelmus Hassiorum Landtgravius, qui filiam Philippi Comitis Palatini Elisabeth, ut priori diximus anno, habuit uxorem sine liberis. Unde mulier 16. annorum redijt ad patrem, & post annos paucos Philippo nupsit Marchioni de Baden, quod sæpè diximus. Huic Wilhelmo in Hassiorum Principatu successit patrui ejus minor filius ejusdem nominis Wilhelmus, homo tyranno similior quàm Principi, sicuti nos, pròh pudor, experientia docuit in bello, quod contra Palatinum Comitem jussu Regis postea egit Maximiliani. Hujus frater æquè Wilhelmus natu major infirmus detinebatur in custodia clausus.

Wilhelmus
Hassiorum
Landtgra-
vius sine
liberis
obijt.

Alter Wil-
helmus de-
functo suc-
cessit.

Post mortem senioris Wilhelmi Hassiorum Landtgravij uxore ad patrem, sicut diximus, reversâ, magnæ inter Philippum Comitem Palatinum genitorem puellæ, & Wilhelmum juniorem Landtgravium fuerunt exortæ discordiæ ratione dotis mulieri adscriptæ dudum à marito. Nam Palatinus loca & oppida dotis in usum filiæ conservanda, quam diu viveret, habere voluit. Sed Landtgravius pertinaciter contradixit, asserens, sibi licere pecuniâ redimere dotem puellæ assignatam. Duravit ista perniciofa contentio annis quinque, & tandem post belli finem, quod sequebatur, fuit extincta.

Inter Pala-
tinum &
Landtgra-
vium dis-
sensio.

Anno prænotato, nonâ die mensis Septembris, quæ fuit altera post Festum Nativitatis Beatæ Mariæ semper Virginis, Clerus Wormatiensis propter multa, ut assererat, gravamina, quibus molestabatur à civibus, propriâ sponte de Civitate sunt egressi, & decem annis foris manserunt. Canonici majoris Ecclesiæ secesserunt ad oppidum Laudenburg, ubi residentia est Episcopi. Canonici autem Beatissimæ Virginis ad Oppenheim, & illi de S. Martino ad Peterstein secundum antiquitus introductam consuetudinem. Cives autem cum summa diligentia per totum illud decennium portis urbis continuam adhibuere custodiam, ne quis Clericorum, qui fuerant egressi, denuò haberet introitum. Erant ergo decem annis Ecclesiæ sine ministris, domus Clericorum vacuæ atque desertæ, & populus sicut oves in montibus errantes. Plebani tamen & Fratres Ordinum mendicantium in civitate remanserant. Clerus itaque mox ut de civitate fuerunt egressi, curam pro defensione libertatum & privilegiorum suorum habentes, actionem contra cives instituerunt coram Judice Apostolico, quo in contumaces ferente sententiam, Wormatienses aliquamdiu fuerunt anathematizati, interdicti, & execrationi suppositi. Multi Principes inter eos pro concordia sæpius laborârunt, sed erat durum contra durum, quorum neutrum alteri cedere novit. Tandem elapso decennio sub contentione partium continua, non sine magnis expensis earundem, Friderico Duce Saxonum intermediente reformata est pax, ut suo loco dicemus.

Clerus de
Wormatia
exijt, & de-
cennio for-
tis mansit.

Cives Wor-
matienses
fuerunt ex-
communi-
cati sæpius.

Eodem quoque anno. Sabina filia Baviaræ Ducis Alberti, desponsatur Udalrico Duci Wirtenbergensium, annum ætatis agenti undecimum, quorum nuptiæ post annos duodecim apud Stutgardiam fuerunt celebratæ, ut ibi dicitur.

Sabina de-
sponsatur
Udalrico
Duci Wir-
temberg.

Anno

Heidingsfeld venditur Eccleſiæ Herbipolenſi.

Anno ſupra notato, in diebus hebdomadæ Pentecoſtes, facta eſt ſeditio inter Senatum & Burgenſes Communitatis oppidi Heidingsfeld, præſente Domino eorum Chriſtophoro de Guldenſtein Bohemo, cujus cauſa fuit exorta turbatio. Communitas enim recognovit & ſuſcepit eum ut verum Dominum ſuum, ſed qui erant de conſulatu, jugum domini ejus cupientes excutere, Marchionem Brandenburgensem Fridericum ſibi ut Dominum proclamabant. Quid plura? ſive traditione ſuorum, quod ipſe conſtanter aſſeruit, ſive motu proprio (nihil meâ intereſt) Chriſtophorus à Marchione capitur, & aliquandiu captus detinetur. Liberatus tandem, & rebellium præſumptionem temerariam non immerito deteſtatus, oppidum Heidingsfeld Herbipolenſi Eccleſiæ vendidit.

Mediolani Dux fugatur à Ludovico Rege Gallorum.

Anno item præſcripto, in menſe Septembri, Ludovicus Gallorum Rex duodecimus cum magno exercitu, faventibus ſibi Januenſibus, Legatis quoque Apoſtolicis ſimul & Venetis, Sabaudianis, & Mantuanis Longobardiam ingreditur, & Duce fugato Mediolanum ſexto die menſis Aprilis cum ingenti pompa intravit, & tam à Clero quàm à populo honorificè ſuſceptus, liberator patriæ ſalutatur. Ludovicus autem Sfortia Dux cum Aſcanio fratre Cardinale, ſublatis prius theſauris à facie ejus fugerat, & veniens cum duobus filiis ſuis ad Regem Maximilianum in Inſpruck ibi manſit ad tempus. Rex autem Gallorum Duce fugato non ſolum Mediolanum, ſed totum Ducatum brevi obtinuit, & ab omnibus Longobardiæ incolis ſine reſiſtentia ſuſceptus fuit. Inde progrediens Romam pervenit, & ulterius movens exercitum contra Neapolim ire decrevit. Interea Rex Angliæ fines Gallorum bello devaſtare cæpit, quâ neceſſitate compulſus Rex Ludovicus rebus per Longobardiam compoſitis, & præſidijs ubique locatis, per Sabaudiam menſe Decembri in Galliam revertitur.

Rupertus Comes Palatinus ducit uxorem.

Anno prænotato, carnis-privij ultimâ, quam ab introitu Miſſæ: *Eſto mihi*, nuncupant, Rupertus tertio-genitus filius Philippi Comitæ Palatini Baviariæque Ducis annum agens ætatis octavum decimum uxorem duxit filiam Ducis Georgij avunculi ſui, Romano Pontifice Alexandro diſpenſante, nuptijs Heidelbergæ cum ingenti pompa celebratis, decimâ die menſis Februarij. Vixit cum ea in ſeptimum annum, & relictis duobus liberis quaſi uno tempore obierunt.

Catharina Comes Palatina naſcitur.

Eodem anno quartadecimâ die menſis Octobris, Heidelbergæ naſcitur Catharina quartodecimò genita Philippi Comitæ Palatini, Baviariæque Ducis, ac Principis Electoris, quæ hodie Monialis eſt noſtri Ordinis in Cœnobio Neuenburg propè oppidum Heidelberg. Poſt quam uxor ipſius Palatini ceſſavit parere.

Adam Abbas S. Martini Colonienſis moritur feliciter.

Anno memorato, penultimâ die menſis Februarij, obiit Adam Abbas Monasterij S. Martini in Colonia de oppido S. Wendelini Treverensis Dioceſis oriundus, vir ſanctiſſimæ converſationis, & Regularis Obſervantiæ noſtræ Bursfeldenſis cultor ſerventiſſimus & propagator inſignis, qui non ſine multis laboribus, periculis & impenſis plura Ordinis tam Monialium quàm Monachorum per Dioceſim Colonienſem & Trajectenſem reformavit Cœnobia, quorum incolas ad melioris vitæ ſemitas verbo & exemplo revocavit. Non fuit noſtrâ ætate ſimilis illi cujuſcunque etiam Religionis alius, nec ſurrexit poſt eum quiſquam uſque in præſentem diem

diem, tam Zelosus amator, custos & reformator disciplinæ Regularis in se sibi que subjectis. Unde plurium fuit pater & visitator Monasteriorum in urbe Colonienſium ſimul & extra, non ſolùm noſtri Ordinis, ſed etiam aliorum ex commiſſione Archiepiſcopi. Erat vir converſatione ſincerus, maturus & integer, conſcientiâ purus, in jejuniis ſtrenuus, in oratione devotus, atque die ſimul & nocte penè continuus. In docendo eruditus, in exhortando validus, in conſolando firmus & efficax, in monendo ſolidus, in corrigendo mixtâ pietate ſeverus. Nemo illum unquam reperit otioſum, nemo vidit levem aut diſſolutum, verbum ex ejus ore nunquam audivi otioſum. Sacræ lectionis, quocunque proficiſcebatur, ſecum ferebat libellos, & frequenter dum potuit, aut ipſe aliquid ædificationis legit, aut Capellani ſuum vel Notarii audivit legentem. Erat enim ſatis doctus, tam in Jure Canonico, quàm in divinis ſcripturis, quod ex lucubrationibus lector facile intelliget. Inter quos libellus eſt prænotatus tali inſcriptione. *Sermo Magiſtralis de S. Benedicte*, incipiens, *Ego in innocentia mea ingreſſus ſum*. Multa ſcripſit monita ſalutis ad ſibi commiſſos. De hujus viri operibus inferam vel unum, quo ejus integritas poſteritati fiat manifeſta.

Converſatio hujus Abbatis ſancta & integerrima fuit.

Eſt Cœnobium Monialium in Colonia noſtri Ordinis, ad S. Agatham nuncupatum, in quo fuit Monialis una, quam dæmonium multis & varijs modis tribulando vexavit, aliquando viſibiliter in ſpecie viri æthyopis, tauri, lupi, aut alterius monſtri apparens, aliquando inviſibiliter terrendo eam, & in terram elidendo, trudendo & percutiendo miſerabiliter & enormiter valdè. Pro qua Sorores cùm orationes, jejunia, & diſciplinæ facerent ad Deum, & nihil proficerent, in magna turbatione fuerunt. Quanto enim plures orabant, tanto miſeram dæmonium crudelius vexabat. Unde cuſtodiam ejus neceſſariò habentes die ac nocte circa eam vigilare cum timore maximo coacti ſunt. Quoties illa dæmonium vidit, mox tota contremuit, ſed nihil præter motum ſeu collisionem patientis cæteræ poterant videre Sorores. Tam violentum erat dæmonium illud, quod patientem de manibus quatuor Monialium tenentium eam aut excuſſit, aut omnes ſimul impulſionis violentiâ in terram proſtrârit.

Dæmonium per Cenſuram expulit.

Poſtremò ubi nihil profecerunt quæcunque adhibita remedia, prædictus Adam venerabilis Abbas, cujus providentiæ & ſolicitudini memoratum Cœnobium fuerat commiſſum, ſe judicem negotio exhibuit, atque dæmonium illud per verba ſimul & litteras citavit ad certum terminum ut compareret, dicturum coram eo, quo Jure Dei famulam tribularet. Inde non comparens præfixo in termino, iterum litteratoriè, ut conſuetudinis eſt, monuit, & Cenſuram Excommunicationis contumaci minatus fuit. Cùm verò nec ſic quidem compareret dæmonium, ſedens pro tribunaliſſus Abbas, ut judex, hanc tulit ſententiam in ſcriptis. *Nos Adam Abbas Presbyter & Servus Omnipotentis Dei Patris & Filij & Spiritus Sancti. Quoniam Dei auctoritate ipſius omnium Conditoris te ſpiritum, quicumque es, qui hanc famulam coram aſtante toties vexare ac tribulare præſumpſiſti, citavimus, monuimusque, ut noſtro compareres judicio, allegaturus cauſam, ſi quam haberes adverſus eam, alioquin ad intelligendum te Cenſuris noſtris involvendum, ſi non diſceſſeris ab ea. Tu autem comparere deſpiciens, nihil in ea te juris habere patenter oſtendis. Idcirco auctoritate Omnipotentis Dei Patris & Filij & Spiritus Sancti, & totius*

Abbas citat dæmonium.

Sententia in dæmonem contumacem.

D d d d

Ecclēſia

Ecclesia mandamus & precipimus tibi, quatenus mox post promulgationem hujus sententiae ab hac Dei famula, & toto isto Cœnobio recedas, & deinceps redire non praesumas, sub poena Excommunicationis latae sententiae, quam (si nostris mandatis feceris contrarium) in te ferimus in his scriptis. In cujus rei fidem propria manu subscripsimus. Ab illa die recessit à Moniali dæmonium, & amplius eam non vexavit, sicuti ex ejus ore audivimus, & cæteras Moniales omnes unanimiter contestantes. O virum sempiternâ memoriâ dignum, cujus Imperio dæmones exire compelluntur.

Historia
dæmonum
horribilis
cum Mo-
nialibus
facta.

Liber his, qui post nos futuri sunt, terribilem commendare historiam; quam ex ore præfati Abbatis accepimus, qui vidit, interfuit, & audivit eam fieri simul & factam. Est Monasterium quoddam Monialium in partibus Frisiæ, in quo ante paucos annos dæmones visibiliter apparentes tantâ importunitate molestârunt ipsas Moniales, ut neque die pacem haberent, neque nocte. Ascendere per fenestras in specie juvenum videbantur, & saltare in dormitorium, & per cellas discurrere singulas: dormientibus se conjungere, atque in stratis jacentibus vim inferre turpitudinis non cessantes. Igitur his malis incipientibus territæ nimium Moniales, quædam relicto Cœnobio ad parentes & cognatos abierunt: reliquæ autem in Monasterio permanentes à dæmonibus obsessæ sunt omnes. Jam deinceps miranda cum eis fecerunt apparentes nihilominus inter eas tanquam visibiles in diversis figuris, virorum, canum, ursorum, simiarum, aliarumque diversarum bestiarum, & inaudita turpitudinis coram eis & cum eis commercia exercebant. Postremò autem taliter intus & foris sunt ludificatæ Moniales, quòd & certis intervallis ipsæ dæmones esse putarentur (*ut ita dixerim*) incarnati. Conveniebant more consueto ad Chorum: horas confuse ululando magis, quàm canendo faciebant Canonicas: Missam tamen ad finem cantare minimè potuerunt, dæmonibus vocem interrumpentibus. Quotiescunque enim Missam cantare solebant, omnia satis compositè & ordinatè faciebant sine confusione usque ad *Sanctus* exclusivè. Mox verò ut canendo pervenissent ad *Sanctus*, humanas voces mutârunt in diabolicas, mixtim ululando & horribiliter clamando, non uno sed vario modo atque confuso, cum tanto horrore, quòd nemo sine maximo castimore poterat audire. Cadebant in pavementum spumantes, & volutabantur sicut porci, quarum vocem emittebat quasi lupi una: alia ut canis: atque singulæ singulorum bestiarum more clamabant: ita quòd nemo poterat dubitare, quin dæmonum voces essent non humanæ. Nec quisquam fuit tam magnanimus, qui hos clamores audire sine maximo horrore potuisset. Missâ tandem celebratâ, quieverunt à vociferando, & similes dormientibus jacebant ad horam. Postea in se reversæ, quasi nihil passæ incolumes & sanæ mentis videbantur. Non enim continuè, sed per intervalla insaniebant. In Missâ tamen semper à *Sanctus* vexabantur inclusivè usque ad finem. Unde perturbati Sacerdotes Missam coram eis celebrare nullus audebat. Sive enim legeretur Missa coram eis, sive cantaretur, idem semper patiebantur ad *Sanctus*.

Dæmones
ululabant
per Monia-
les.

Frater Ord.
Minorum
Missam
coram eis
celebrat.

Audiens quidam Frater Ordinis Minorum de Observantia hanc miserabilem novitatem, curiositate ductus voluit experiri veritatem, & veniens ad Cœnobium, Missam cantare in Monialium præsentia coepit.

Respon-

Responderant celebranti modestè. & canebant ordinate, quousque Præfatione finitâ *Sanctus* diceret in altari. Tum subito Moniales pro cantatione fletus, ululatus, latratus tam diversos, tam varias & horribiles voces emittebant, quod frater ille celebrans penè desperasset semetipsum in altari. Cum difficultate magna & timore incredibili Missam legendo continuavit: quâ finitâ dixit, in tanta se anxietate fuisse, in quali vel quanta nunquam fuerit in omni vita sua: nec aliter sensisse, quàm si totus exercitus adfuisset inferni: nec se pro toto mundo velle denuò Missam coram eis celebrare.

Contigit post hæc, memoratum virum venerabilem Abbatem S. Martini causâ Visitationis per Diocesin Trajectensem venire ad partes illas, & inter plura Monasteria etiam illud visitare Cœnobium, in quo dæmones dictas vexabant Moniales. qui rogatus ab incolis loci, conjuravit eos, & præcepit, ut causas dicerent, quare Deus permiserit eis tantam sæviendi potestatem in Moniales? Cui dæmonium respondit. *Causa peccatum est.* Caput nonnulla Monialium revelare delicta, quæ melius est silentio transire quàm scribere, cum nihil ædificet si sciatur, sed noceat potius infirmis.

Adam Abbas S. Martini conjuravit dæmonium.

Anno prænotato, Blasius hujus Monasterij Abbas novam domum frumentariam construi fecit in Herrenberg oppido, impensis ducentorum florenorum, ubi ante annos octo & aliam pro simili pretio, ut supra diximus, ædificaverat. In Castro Starnhem eodem anno fecit novam domum, pro cujus structura exposuit centum quinquaginta nummos auri Rhenenses. Ad altare quoque S. Sebastiani Martyris in Ecclesia Monasterij majoris tabulam eodem anno fieri mandavit, pro qua centum florenos exposuit.

MD.

Anno Blasij XVI. Indictione Romanorum tertiâ, Alexander Papa sextus annum Remissionis (quem Jubilæum Hæbrei nuncupant) Romæ celebrat: ad quem continuè durans toto anno maximus hominum concursus ex Germania & Anglia Ungariâque præcipuè factus est. Currebant viri & mulieres, viduæ & virgines, monachi & moniales, senes & juvenes, rustici & nobiles, divites & pauperes, cum tanto fervore, cum tanta devotione & alacritate, quod mirum fuit, remissionem suorum consequi peccatorum cupientes. Non curabant Obedientiam Claustrales, sed multi absque licentia suorum Fratres Romam currebant & Sorores.

Jubilæus Romæ celebratur à Papa.

Eodem anno Joannes Archiepiscopus Trevirorum Jacobum ex Marchionibus de Baden Christophori filium in Coadjutorem de consensu majoris partis Canonice assumpsit: quem Alexander sextus sub spe successionis in Archiepiscopatu confirmavit. Decanus autem majoris Ecclesiæ cum alijs Canonicis quatuor, se contra Jacobum erigentes nitebatur Confirmationem hanc Papæ, quantum ad successionem pertinet, varijs modis impedire, sed non potuerunt. Prævaluit enim Jacobus, & Joanne post triennium mortuo Archiepiscopus factus est, licet non diu supervixerit.

Jacobus de Baden fit Coadjutor Archiepiscopus Trevirorum.

Anno prænotato undecima die mensis Julij, Bagiasith Rex Turcorum in propria persona Modon urbem Græciæ pulcherrimam & opulentissimam, quæ fuit sub dominio Venetorum, obsedit, habens in exercitu suo centum millia pugnatorum, quam triginta diebus fortiter impugnans, tandem nonâ die mensis Augusti expugnavit, & Deo permittente obti-

Modon Civitas in Morea Christianorum, capitur à Turcâ.

D d d d 2

nuit,

nuit, in qua multa Christianorum millia crudeliter interfecit. Fuit autem Civitas Modon Archiepiscopalis Christianorum; quanquam & multi essent in ea de fide S. Pauli Apostoli, qui nuncupantur de cingulo, sita in Morea, & in finibus seu angulo Achaiae. Morea praeter unum exitum strictum ab omni parte circumsepta est mari.

Conventus
fit Principum
in Augusta.

Eodem anno Conventus fit Principum in Augusta Rhaetorum, in quo & Rex Maximilianus cum multis Principibus personaliter comparuit. Plura denuo fuerunt proposita, tractata & conclusa, & praesertim de expeditione in Turcos; quae tamen mansit in suspenso usque in praesentem diem. Generalis etiam contributio pecuniarum pro necessitatibus Regni communis fuit indicta: sed unoquoque suos nimium tondente subditos, non habebant pauperes, unde solverent.

Soror quaedam
Lucia Christi
stigmatibus
insignita.

Claruit histemporibus apud Italos in Civitate Ferrariensi Soror quaedam Virgo nomine Lucia, de tertia Regula S. Dominici Ordinis Fratrum Praedicatorum, Dominicae Passionis meditatrix devotissima, quinque vulneribus, sive stigmatibus Crucifixi Salvatoris instar visibiliter insignita. Quae etsi continuum sentiat eorundem vulnerum dolorem, quartis tamen & sextis feriis per amplius cruciabatur. Haec in ea stigmata multi notabiles viri palparunt & viderunt, qui testimonium miraculo perhibent, & confitentur veritatem.

Cruces apparuerunt
in vestibus
hominum.

Anno praenotato Cruces apparuerunt in lineis vestimentis hominum in camisijs, in lintheaminibus, in mensalibus, in peplis mulierum, in albis Sacerdotum, & Corporalibus, non solum in his, quae in quotidiano habebantur usu, sed etiam in illis, quae abscondita jacebant in cistis, ad quae nullus poterat aeris penetrare influxus. Ceperunt autem inprimis apparere circa Rhenum, ac deinde per totam Germaniam, in Suevia, in Francia Orientali, in Bavaria, in Austria, in Bohemia, in Saxonia, in Dacia, in Polonia, in Hollandia, in Brabantia, per Galliamque totam; non sine timore & horrore magno mortalium: subito & insperato apparuerunt, ut cadere quodammodo putarentur de caelo, ita quod aliquando cum *Salve Regina* cantaretur in Ecclesia, XL. vel L. homines insigniti Crucibus subito viderentur, maxime in peplis mulieres. Erant autem Cruces parvae, confusi & subrubri coloris, ac si pannus aliquam pinguedine mixti coloris fuisset intinctus. Non poterant aliquam lotionem deleri, sed post nonum diem ut plurimum per se evanescebant. In quibus etiam cum Crucibus magnis apparuerunt multae Cruces parvae, characteres in modum graecarum litterarum, clavi quoque, lancea, spinea corona, virgae, flagella, & reliqua Dominicae Passionis insignia, eratque videre terribile miraculum. Astantibus enim in Ecclesia Canonicis apparuerunt in Rocchetis eorum, simul & in pallis Altarium, & praesertim in peplis mulierum, non omnium, sed quarundam, & solum in lineo. Magna mortalitas has Cruces secuta est.

In lineis
pannis tantum
apparuerunt.

Caput S.
Annae à Mo-
guntia fur-
tively trans-
fertur in
Dura.

Anno praesignato, Canonici Ecclesiae S. Stephani Proco-Martyris in Moguntia, turrin ipsius templi, ut hodie cernitur, in altum erigentes, habebant artificem inter alios artifices lapicidam unum, qui multis diebus prodiurna mercede in ea structura laboraverat. Is argenteam imaginem pectoralem, in qua cerebellum erat S. Annae Matris Deiparentis intactae Virginis Mariae furatus cum ipsis reliquijs aufugit, deveniensque ad Du-

ren

com oppidum Ducatus Juliacenſis in Dioceſi Colonienſi, ſacrum verticem cum argento Eccleſiæ ibidem Parochiali donavit. Acceperunt Durenſes furtum cum gaudio magno, & ſacras Reliquias in honore maximo habere ceperunt, ſummèque venerantur uſque in præſentem diem. Statimque fit magnus populorum concurſus non ſolùm de vicinis locis, ſed etiam de remotioribus, qui haud parvas conferunt oblationes.

Canonici autem memoratæ Eccleſiæ S. Stephani multos labores & expenſas pro ſanctiſſimi Capituli reſtitutione fecerant, ſed Durenſes citati ad Regem Maximilianum, ad Raymundum quoque Cardinalem Apoſtolice Sedis Legatum, excommunicati etiam nihil curaverunt, nec unquam induci poterant, ut Caput tantam redderent, quod furtivè ablatum eſſe ſciebant.

Durenſes nullâ poſſunt induci ratione, ut Caput reſtituant.

Anno etiam prænotato, Ludovicus Sfortia Dux Mediolani contra mercenario exercitu Conjuratorum Suitenſium & aliorum, intravit in Longobardiam, & recuperavit Mediolanum. Inde converſus Novarienſem Civitatem obſedit, impugnavit & cepit. Contra quem Gallorum exercitus in magna veniens potentia eum cum ſuis in urbe obſedit. Erant in utròque exercitu plures conjuratorum Suitenſium mercede conducti, qui ſibi mutuò congregari recuſantes, grande malum Duci paraverunt. Cum enim contra Fratres ſuos pugnare grave ducerent, Gallus Civitatem obtinuit, & Ducem ne fugeret, obſervari cauſiſſimè præcipit. Conjurati verò, qui erant in urbe, acceptâ licentiâ egrediendi per unam Civitatis portam in ordine, Ducem in medio agminis veſtitum quaſi unum ex ſuis collocarunt, ut cum eis incognitus per medium inimicorum à dextris & à ſiniſtris in armis ſtantium poſſet exire. Sed cognitus à Gallis captus eſt, ductuſque in Galliam obiit in vinculis. Scio quod plurimorum hodie ſententia eſt & fortis opinio, quòd Conjurati acceptâ pecuniâ tradiderint eum Gallis, quod verum ſit an falſum, ego ſicut nescio, ita judicare non volo. Reliquit filios duos apud Regem Maximilianum. Rex autem Gallorum Ludovicus Ducatum Mediolani obtinuit annis XII. poſtea filiorum Ducis alter nomine Maximilianus eum Cæſaris ope recuperavit.

Ludovicus Dux in Galliam ducitur captivus.

Eodem anno, XXII. die menſis Februarii, naſcitur Carolus Archidux Austriæ Patre Philippo, matre verò Anna, Avo paterno Maximiliano Rege Germanorum, materno verò Ferdinando Rege Hiſpaniæ victorioſiſſimo. Vivit hodie in Brabantia annum agens ætatis ſuæ XIII.

Carolus Archidux Austriæ naſcitur.

Anno prænotato in menſe Octobri, moritur Albertus Dux Saxonie frater Erneſti Principis Electoris, tres relinquens filios, Georgium in Principatu ſucceſſorem, Henricum qui moratur in Friburgo, & Fridericum Moguntinæ Eccleſiæ Canonicum, & poſtea Ordinis Theutonicorum in Pruſſia. Iſte Dux Albertus multis annis ex commiſſione Maximiliani Regis bellum geſſit contra Gröningenſes in Friſia, ſæpiùs victor gentis, quæ fidem non ſervat.

Albertus Dux Saxonie moritur.

Hoc ipſo anno facta eſt magna diſſenſio inter Nobiles Franciæ Orientalis, & Cives oppidi Norimbergenſis, propter militem quendam Conradum Schott, qui multa multis intulerat mala; poſtremò per Comitum Palatinum concordati ſunt.

Nobilium Franciæ & Norimbergenſium diſſenſio.

Anno præſcripto, I. die menſis Junij, maxima fuit inundatio aquarum in valle Hirſaugiana, quæ totam Eccleſiam S. Aurelij uſque ad genua implevit

Dddd 3

implevit. In Capella B. Mariæ semper Virginis etiam altare coopertum. Domus quoque pecoris aquis plena fuit. Quintâ die mensis ejusdem, major subito inundatio venit, quæ muros ædificiâque plura in certis locis præsertim circa Regale oppidum Wyl penitus subvertit. In pratis & hortulis multa pauperibus damna fecit, agros & pascua in vallibus graviter læsit.

Sepulchrum S. Wilhelmi aperitur.

Eodem anno, 4. die mensis Maij, Blasius Abbas hujus Monasterij tumbam B. Wilhelmi quondam Abbatis præsentem toto Conventu aperiri fecit, & mox odor suavissimus de tumulo exivit. Corpus verò quod annis 9. & 300. sub terra jacuerat, integrum repertum fuit cum baculo, sandalijs, dalmatica & planeta sine mitra, quæ omnia erant serica.

Hoc ipso anno, confugerat in Monasterium hoc præfens, homo quidam nescio cujus criminis reus, locum quærens refugij & immunitatis; quem Burgenfes de oppido Calve armati sequentes violenter de Monasterio rapere voluerunt. Quod mox ut Fratribus innotuit, portas Cœnobij præcluserunt, & pro libertatibus & privilegijs suis fortiter constantes tandem rationibus illis persuaserunt, quod cessantes à præsumptione, cæpta recesserunt.

Anno prænotato, Blasius Abbas hujus Monasterij domum Abbatialem veterem, quæ miserabili incendio penè consumpta erat, deposuit, & novam lapideam, sicut hodie cernitur, construxit, pro qua plusquam octingentos auri nummos exposuit. Alia etiam nonnulla construxit, quæ summarie dicemus.

MDI.

Margaretha Comitiss Palatini Uxor Heidelbergæ moritur.

Anno Blasij Abbatis XVII. Indictione Romanorum IV. in die Conversionis S. Pauli Apostoli, obiit Margaretha uxor Philippi Comitiss Palatini Bavaricæque Ducis ac Principis Electoris, Heidelbergæ in Choro Ecclesiæ S. Spiritus honorabiliter sepulta, mulier honestissimæ conversationis. Cujus tricenarium diem funeralem in proxima sequente quadragesima in memorati Spiritus Sancti Ecclesia cum solemni pompa celebrari fecit, præsentibus ibidem oratoribus Maximiliani Regis & multorum Regni Principum. Aderant etiam Ludovicus Episcopus Spirensis, & Joannes Wormatiensis, qui rem celebrabant divinam, & multi Abbates ex Palatinatu propterea vocati.

Aderat & Blasius hujus Monasterij Hirsaugiensis venerabilis Abbas, missus nomine vice & ex parte Domini sui Principis Udalrici Comitiss de Wirtenberg, cujus & locum tenuit in Choro, & in mensa, sicut moris est Principum. Pro pauperibus & mendicis coquina in campis extra oppidum fuerat disposita, ubi maxima convenit multitudo, qui omnes abundè reficiebantur.

Capitulum Ordinis nostri Provinciale xxxi. celebratur.

Eodem anno, II. die mensis Maij, quæ fuit Dominica III. post Festum Paschatis, celebratum fuit xxxi. Ordinis nostri Provinciale Capitulum in Monasterio S. Salvatoris apud Fuldâ, in quo præfederunt Joannes Trithemius Spanheimensis, Joannes S. Egidij Norinbergensis, Joannes Husburgensis, & Joannes in Elchingen Monasteriorum Ordinis S. Benedicti Abbates, qui nihil novi constituerunt.

Anno prænotato, in Festo Epiphaniæ Domini, sub summa Missa, quando homines erant in Ecclesia, venit Joannes de Elck cum quibusdam equitibus

equitibus & peditibus armatis per naves in Rheno & per terram, & nullo resistente intravit Boppardiam oppidum Regale Trevirensi Ecclesiæ dudum impignoratam; ejectionisque omnibus qui fuerant ex parte Archiepiscopi, super muros in turribus, & ad portas custodes de suis constituit, & neminem ex Trevirensibus intromisit. Castellum similiter obtinuit, & telonium cum omnibus pecunijs occupavit.

Boppardia capitur à militaribus iterum.

Anno item præsignato, facultas Theologica Gymnasij Moguntinensis exemplo Doctorum Parisiensium & Coloniaensium laudabiliter provocata, 13. die mensis Octobris determinavit, statuit & decrevit, sentiendum, & defensandum fore, quod Beatissima genitrix semper Intacta Virgo Maria nunquam subjacuerit peccato originali, sed præservata sit privilegio Gratiæ Dei singulari. Statuit etiam, quod nullus deinceps apud Moguntinos debeat Theologiam audire, aut in eadem promoveri, nisi prius juraverit, quod opinionem contrariam non velit tenere.

Constitutio Universitatis Moguntinæ contra Maculistas.

Surrexit his temporibus in Perside homo quidam nomine Sichin, quem alij Sophoi nuncuparunt, de stirpe Hasan Cassani Regis Persarum potentissimi, qui Dominio suo Parthiam, Panchæam, Mediam, Mesopotamiam, Armeniam, & magnam Orientis partem armis subjecerat, & obierat anno Dominicæ Nativitatis MCCCCLXXVIII. Cujus filius major natu cæteris fratribus interfectis Regnum sibi usurpavit paternum. Quo etiam postea mortuo, prædictus Sophoi Asambeti Hassan Cassani ex fratre nepos se intromisit de Regno: & convocatis ad se cunctis proscriptis, fugitivis, latronibus, malefactoribus, egenis & quibuscunque inopiâ pressis magnum brevi adunavit exercitum, cum quo Persidem ingressus obtinuit Regionem, interfectis omnibus, qui levare manus contra eum præsumpsissent. Omnem prædam militibus divisit; qua ex re tantum favorem & amorem consecutus est omnium, ut nullus fuerit, qui non pro eo mori esset paratus, vel quælibet subire pericula.

Novus in Persia Rex Sophoi, quem Prophetam nominant.

Multa in hostes prælia gessit, & si non semper, frequentius tamen victor exitit, & in paucis annis numero pugnatorum, potentiâ virium & gloriâ Regnorum mirabiliter auctus & dilatatus fuit in tantum, quod hodie non solum Turcarum Regi, sed omnibus etiam Orientis Regibus Principibus atque Tyrannis terribilis apparet ac metuendus. Plura de hoc homine in principio sui Regiminis dicebantur nova simul ac miranda, quorum notitiam certam non habemus, & ideo transimus. Triennio ferme de illo duravit rumor in tota Europa magnus, alijs dicentibus, illum Prophetam Dei esse novum atque potentem: qui totum mundum sibi subiecturus sit, & omnes Religionum diversitates revocaturus in unitatem. Erant, qui hominem ipsum dicerent esse finalem illum Anti-Christum, alij nescio quid aliud eum in orbe magnum somniabant esse futurum.

Sophoi Regnum recuperavit & ampliavit.

Sed plus omnibus latabantur cæci & infelices Judæi per totam Europam ubilibet constituti, hunc suum rati Messiam, quem semper expectant nunquā futurum, quippe qui dudum jam venit Dominus noster Jesus Christus filius Dei vivi, credentibus in eum Salvator, ipsis autem Judæis & cunctis fidelibus Judex. Mittunt sibi mutuo nuntios Judæi, atque munuscula, spem erigunt, confortant animo desperatos, multa promittunt, maxima pollicentur, hunc esse testantur, quem sibi Salvatore diu sunt præstolati,

Judæi hunc Sophoi suum sperabant esse Messiam.

præſtolati, quo videlicet regnante magnum Palæſtinæ ſint brevi domini-
nium recepturi. Sed erraverunt decepi ut ſæpius, quoniam Sophi nul-
lam gentem, ut dicitur, magis habet inviſam, quàm Judæorum.

Joannes
Mercurius
Italus mi-
randa pro-
fiteretur, ſed
vana.

Nihil ſcire
convincitur,
qui ſe
omnia ſcire
arbitrat-
ur, ut
Mercurius
iſte.

Alchimiſta
pau-
per
ignarus, ſi
autem no-
vit, cur
pau-
per?

Mercurius
examina-
tur à Medi-
cis, proba-
turque ſine
lingua do-
ctus.

Apparuit hiſ temporibus in Gallia homo Italus nomine quidem pro-
prio Joannes, ſed per arrogantiam ipſe Mercurium ſe voluit appellari:
uxorem habens & liberos: ſervos & ancillas, qui una cum ipſo lineis
duntaxat erant induti, ſinguli ſingulas catenas ad collum ferreas portan-
tes, eo videlicet amiſtu incedentes, quo Damis Magiſtrum, & Philoſtratus
ſcripſit inceſſiſſe Thianæum Apollonium. Hujus Thianæi Philoſophi magi
(ut vulgi ſe tunc habebat opinio) Mercurius iſte imitatore ſe gloriabatur,
atque diſcipulum, & pollicebatur magna, inuſitata, & prorſus mirabilia,
(quid ſi dicam incredibilia) ſe nàmque veterum omnium Hæbreorum,
Græcorumque, Latinorumque ſcientiam omnem perfectiſſimè gloria-
batur aſſecutum, contemnens veteres penè cunctos, tam Philoſophos, quàm
Theologos, cùm præter ſe unum omnes diceret fuiſſe indoctos, & nullum
ex eis omnino ſapientem extiſſe in arcanis. Unde profitebatur ſe in
omni ſcientia mundi converſatum, myſteria & arcana rerum naturalium
intelligere omnia, profundaque poſſe inveſtigare omnium ſcripturarum,
& nihil ignorare illorum, quæ ſcire homo quicumque poſſit in mundo.
Magnam in publico gravitatem præſeferebat, moribus & inceſſu quâdam
ſeveritate maturus, ducebátque vitam cum mendicitate ſatis auſteram.
Se natum ad res ſummas teſtabatur. Divino ſe numine plenum aſſeruit, &
grandia poſſe clamavit. Metallorum veram tranſmutationem, quam
Alchimiſtæ omnes non minus fatuè, quàm laborioſè inquirent, Mercuri-
us iſte promittebat, voluitque videri omnia ſcire, & nihil penitus igno-
rare. Se infelicia poſſe felicitare, & felicia poſſe mutare in infelicia
gloriabatur, quod non dæmonum auxilio, ſed arte magices naturalis,
(quam priſci Reges & ſapientes habuiſſent in pretio) fieri oportere dice-
bat. Erat autem ſicut audivi ab hiſ, qui cum eo locuti ſunt, homo quaſi
ſine litteris, & neque ſatis linguæ peritus latinæ. Aliquanto tempore
Lugduni manſit in Gallia, non poſtremo lóco habitus apud Ludovicum
Regem Gallorum, qui convocatis Doctõribus medicinarum, præcepit
ut examiniſ gratiâ cum eo de ſcientia diſputaret. Parentes mandato
Regio Doctores Mercurium conveniunt, colloquuntur & diſputant,
promptulum ad cuncta inveniunt, ſtupent & mirantur hominem ſine
litteris ad ſufficientiam latini ſermonis ingenium habere tam profundum,
maximè in medicinis. Redeuntes poſt examen ad Regem Doctores,
dixerunt illum ſupra hominem ſapere, ſed unde hæc tanta habuerit, vel
in eo lateat ſecretum, ſe prorſus ignorare.

Donavit iſte Mercurius Regi Ludovico enſem, centum octoginta gla-
diolis reſertum, & mirabili ſatis ingenio fabricatum, clypeum cum ſpeculo
ſingulari factũ ingenio, quod neſcio quid virtutis continere debeat occul-
tæ. Pollicebatur denique Regi filium ex Regina naſciturum, quem ipſe fe-
licitare poſſet vellétque ſupra felicitatem magnorum Alexandri & Caroli
Regum, etiamſi contrarium aſtra minarentur. Annos vivendi ſupra na-
turæ periodum viginti ſuâ ſe arte Regi daturum pollicebatur. Proſite-
batur & alia non ſolùm miranda, ſed etiam ut mihi videtur impoſſibilia,
niſi per Deum, qui ſolus omnia poteſt. Utrum ex Deo quippiam habuerit
talium.

talium, ego scire non potui. Aurum quo fuerat honoratus à Rege Ludovico, mox ut Castellum exivit, pauperibus totum distribuit, suos nihil reservans in usus. Hæc primò litteris, postea sermone accepi à duobus viris doctis Eustachio & Narcisso, quorum alter hodie Lugduni, alter vivit Parisijs. Testem adduco tertium Joannem Virdungum de Hasfurt, Comitis Palatini Mathematicum, qui & ipse apud Budoras hodie vivit in humanis cum suo Principe Ludovico. Plura brevitatæ causâ de hoc homine intermitto, ne fiam prolixior. Quò devenerit, vel ubi nunc sit mirabilis iste Mercurius, ego scire minimè possum.

Verùm ista nobis de Mercurio scribentibus occurrit Ferrandus, qui anno Christianorum millesimo quadringentesimo quadragésimo quinto, juvenis annorum viginti, miles auratus, artium Philosophiæ, Medicinæ, simul ac Theologiæ, atque Juris utriusque Doctor cum octo equis de Hispania venit in Galliam, & suâ incredibili scientiâ omnes Parisiensium Doctores vertit in stuporem. Erat in omni facultate scripturarum longè doctissimus, vitâ & honestate conversationis morigeratissimè compositus, non superbus, non elatus, non vanè gloriosus, ut Joannes ille Mercurius, de quo diximus, sed humilis, mansuetus atque modestus, & omni reverentiâ decoratus. Quoties loquebatur cum viris eruditis, se puerum dicebat esse indoctum, nec dignum, qui cum peritis debeat habere colloquium, cum tamen latinè disertè, eruditè, atque prudentissimè loqueretur in omnibus. Mirabili & penè incredibili vigeat memoriâ, quippe qui novum & vetus Testamentum, Nicolaum quoque de Lyra, scripta S. Thomæ de Aquino, Alexandri de Ales, Bonaventuræ, Joannis Scoti, & aliorum in Theologia complurium, decretum quoque, & omnes utriusque juris libros, in medicinis similiter Avicennam, Galenum, Hippocratem, Aristotelè, Platonem, Albertum, omnesque Philosophiæ libros tam plenè atque perfectè commendaverat memoriæ, ut similem non habuerit alterum. In allegando fuit promptissimus, in disputando solidus & acutus, semper vincens, à nullo unquam superatus. Linguas denique Hæbraicam, Græcam, Latinam, Arabicam & Chaldaicam perfectè noverat loqui, scribere, legere & intelligere, quod in tali juvene nimis fuit mirandum. Missus Romam orator per Regem Castellæ ad summum Pontificem Eugenium quartum, in omnibus Galliæ Italiæque Gymnasijs publicè disputans convicit omnes, ipse à nullo unquam vel in minimo convictus. Varia de ipso fuit apud Parisienses opinio, alijs magum, aut dæmonio plenum judicantibus, alijs contrarium sentientibus. Nec defuerunt, qui Antichristum fore putarent: quorum opinionem vita hominis per omnia Christiana redarguit.

Contempsit autem post annos paucos omnem scientiam hujus mundi, & pro Christi amore sæculo valedicens ad insulam navigavit Majoricam, factusque Eremita solitarius Omnipotenti Deo usque ad mortem in sancto proposito servivit: scripsit ante conversionem in Almagestum Ptolomæi commentaria quædam subtilissima. In Apocalypsin quoque Beati Joannis Apostoli pulcherrimam expositionem & semipropheticam lucubravit. In Eremitorio autem suo & multa scripsit, & certè miranda opuscula: quorum prænotationes memoriæ non occurrunt. Præter illud opusculum quod *Perianacriscon boni numinis* prænotavit, in duobus

E c c c

libris

Pelagius
Ferrandus
Corduben-
sis homo
admirabi-
lis.

Memoria
viguit om-
nium li-
brorum vi-
vacissima.

Disputator
fuit in omni
facultate
acutissi-
mus.

Pelagius fit
Eremita
pro Christo
in Majorica
insula.

Libanius
Gallus.

libris, tractatu res incognita mihi. Ejus fuit diſcipulus & omnium hæres voluminum Libanius Gallus omnium hujus tempeſtatis Doctorem quos ego noverim facile doctiſſimus: apud quem vidimus plura Divi Pelagij opuscula, quorum lectio noſtrum excellit ingenium.

Crucigeri
Pœnitentes
veniunt ex
Italia in
Germaniam.

Anno ſupradicto venerunt ex Italia viri tunicis, aliqui lineis induti, alij verò lanceis grifei coloris, nudis pedibus & diſcoopertis capitibus incedentes, qui Crucem de ligno parvulam in manibus ſinguli portabant, & neque ſaccum habebant, neque peram, neque baculum, neque pecuniam, vinum & cereviſiam non bibebant. Præter Dominicam omni die jejunabant, olera & radices cum ſale manducantes & aqua, ſine alicujus appoſitione pinguedinis, carnes, piſces, ova, butyrum, caſeum aut lac nunquam manducabant. In Eccleſia ſe proſternebant in modum Crucis ſuper terram prolixius orantes: nec ultro viginti quatuor horis in uno loco vel hoſpicio manebant, niſi forſitan infirmitas aliquem manere diutius compuliſſet: circumierunt per civitates, oppida & villas bini ſimul aut terni, aliquando plures. Cibum oſtiatim cum eſurirent, & non ante mendicantes.

Plures inter eos fuerunt ex ordine Clericorum Sacerdotes, Diaconi & Subdiaconi: qui præter tunicam, Zonam, Crucem ligneam & breviarium nihil penitus habebant. Coloniam & Aquasgrani omnes viſitare ſolebant. Et erat eis voluntaria iſta pœnitentia: uni ad tres annos, alteri ad quinque, nonnulli etiam ad ſeptem juxta voti qualitatem, quo ſe prius unusquisque diutius aut brevius ita ſervaturum ſpontaneâ voluntate obligaverat. Annis enim finitis, quos unusquisque ad pœnitendum cum peregrinatione aſſumpſerat, mox ad ſua reverſus ab ea inſtitutione, ſi voluit, ceſſabat. Per continuum fere ſeptennium duravit iſta pœnitentium peregrinatio, & nunc plures, nunc pauciores hujus converſationis viri per Germaniam circumire videbantur. Erant cum eis in ea peregrinatione nonnulli etiam Germani, qui ſimili ſe conſtrinxerant voto pœnitendi; quia recipiebant omnes in ſuâ peregrinationis Comites, præter Monachos & mulieres.

Fames &
inopia fru-
menti magna.

Eodem anno per totam Sueviam fames magna & multa frumentorum inopia preſſit mortales. Argentinenſes verò Cives, qui tempore ubertatis ſibi providerant, in ea neceſſitate communi frumentis abundabant: qui & non minus charitativi ad omnes, quam providi ad ſemetipſos, cunctis undecunque adventantibus frumenta vendebant in foro competenti.

Monasterium in
Gengenbach de-
buit reformari.

Anno item prænotato, Philippus Comes Palatinus & Albertus Argentinae Episcopus, quorum ille tunc erat in temporalibus, iſte verò in ſpiritalibus Dominus, ad instantiam Senatus oppidi Gengenbach memoratæ Dioceſis vocarunt ad ſe Heidelbergam quosdam Ordinis noſtri Abbates de Obſervantia Bursfeldenſium, cum quibus ſecretum habuere tractatum de reformando Monasterio dicti Ordinis in oppido Gengenbach conſtituto, cujus Monachi nimis deformatè vivebant. Complacuit reſ ſancta concilio, dies in quadrageſima circa Dominicam *Lætare* ſtatuitur, in qua cum Monachis reformatis apud Schutterenſe Cœnobium, Reformatores debeant comparere Abbates: & interea mitti debeant quidam à ſecretis, qui monaſterium Gengenbach auctoritate utriuſque Principis

cipis præoccupent, ac viam parent ad reformandum. Die præstituta conveniunt Abbates cum Fratribus ex diversis Monasterijs ad reformationem sæpediti Coenobij coassumptis, quemadmodum Heidelbergæ fuerat conclusum, ad Schutteren. Joannes videlicet Spanheimensis, Blasius in Hirsaugia, Marcarius in Limpurg, Joannes in Schutteren, & Gerhardus in Alberspach Monasteriorum Ordinis nostri Abbates, Monachos reformatos adduxerunt secum, ex Spanheim unum, ex sancto Jacobo Moguntiae duos, & ex sancto Joanne Ringaugiensi similiter duos, ex Hirsaugia duos, ex Selgenstatt duos, ex Alberspach duos; verum unus consiliarium Comitis Palatini non satis ad negotium cautus, cum esset in itinere versus Gengenbach, Civem ex Argentina obvium habuit, cui sciscitanti quò pergeret, arcanum inconsideratè aperuit, & rem in toto confudit. Nam civis ille doctor Argentinensis famulum suum eadem sub nocte misit ad Gengenbach, & quid esset in foribus scripsit Abbati. Auditis his Abbas contractis mox privilegijs Monasterij, monimentis quoque litterarum, registris censuum, clenodijs, & quicquid in promptu habere potuit, summo diluculo, priusquam venirent Palatineses, de Monasterio recessit, & ad Argentinam declinavit. Cum autem venissent ad Monasterium Ordine præpostero, & comperissent Abbatem cum omnibus clenodijs recessisse, Palatineses infecto negotio ad sua confusi redierunt. Abbates etiam qui apud Schutteren convenerunt, cognitis impedimentis reformandi, cum suis Monachis, quos adduxerant, in sua sunt reversi.

Abbates
quinque
cum Mona-
chis xi. in
Schutteren
conveni-
unt.

Abbas de
Gengen-
bach cum
clenodijs
fugit Ar-
gentinam.

Eodem anno circa festum Dominicæ Resurrectionis ad mandatum Regis Germanorum Maximiliani conventus Principum Nürenbergæ factus est, & multis diebus cum magna Principum & aliorum frequentia duravit.

Anno item prænotato, Cives Regiæ urbis Basiliensis Regi Maximiliano simul & Regno Germaniæ sine aliquo medio subiecti, proprij & jurati, sine scientia, sine voluntate & sine consensu (ut ferunt) confederationem inierunt cum Suitensibus conjuratis perpetuam. Et facta est Basilea Conjuratorum angulus novus. Scriptæ sigillatæ & datæ sunt hujus alienatæ Confederationis litteræ in oppido Lucernensi nonâ die mensis Junij anno dicto.

Basilea Ci-
vitas Regni
Conjurato-
rum Suiten-
sium as-
sumpsit
fœdera.

Eodem anno decima die mensis Augusti, quæ fuit Martyrio sancti Laurentij festiva, in eodem Lucernensium oppido ad Suitensium conjurationem suscepti sunt oppidani de Schaffhausen, qui ut talium moris est, eadem die juraverunt, litteras dederunt, & acceperunt, & sunt facti Suitenses.

Anno etiam præscripto, Alexander Papa sextus Raymundum Cardinalem sanctæ Mariæ novæ Gurcensem Episcopum cum gratia & indulgentijs Jubilæi ad Germaniam Legatum misit de Latere magna cum facultate. Qui aliquandiu in Tridentina Civitate moratus est: propterea quòd ei necdum constabat, utrum Maximilianus & Principes Regni Electores, quorum intererat, vellent eum admittere, nec ne. Tandem de admissione certior factus venit in Inspruck ad Maximilianum Regem, & mansit cum eo aliquot mensibus, annoque sequente venit ad Nürenbergam, ubi tunc erant Principes.

Raymun-
dus Cardi-
nalis in Ger-
maniam
Legatus
mittitur.

Eodem anno Cardinali Raymundo adhuc apud Tridentum existerenti. Blasius Abbas præsentis Monasterij misso ad eum nuntio gratiam ab eo Jubilæi plenariam, sicuti fuit & dabatur anno præterito in urbe Roma. pro se, pro Fratribus quoque, familia & omnibus sibi commissis impetravit.

MDII.

Raymundus Cardinalis Moguntiam ingreditur Legatus.

Anno Blasij Abbatis XVIII. Indictione Romanorum quintâ. Sabato post Dominicam Passionis, Raymundus Cardinalis sanctæ Mariæ novæ Gurcensis Episcopus & Apostolicæ Sedis Legatus intravit Moguntiam, per quem gratia remissionis Jubilæi publicatur per totam Diocæsin. Eriguntur in cunctis penè oppidulis Cruces, trunci pro custodia parantur oblationum; quàm à principio lentus fuerat hominum concursus propter inopiam sive incuriam eorundem. crevit nihilominus postea cum tempore devotio populi: & multum in diversis locis pecuniarum pro defensione fidei Christianæ offertur. Per totam namque Germaniam nuntij destinantur atque Commissarij: sed non æquè in omnibus locis proficiunt. In Norvvegiam destinatus commissarius non tantam de indulgentijs & dispensationibus levavit pecuniam, quantam pro impensis exposuit.

Pestilentia per totam Germaniam sæviens multos consumpsit.

Eodem anno, magna ubique per omnem Germaniam pestilentia grassabatur, & multa millia hominum consumpsit, præsignata, ut multorum fuit opinio per Cruces, quas in lineis vestibus hominum ante biennium apparuisse diximus, quarum casus in annum duravit tertium, non simul & semel in locis omnibus, sed jam in isto, tunc verò in alio. Videbantur etiam nonnulli Cruces habuisse in suis corporibus ad cutem, qui ut plurimum omnes eodem anno, vel sequente fuerunt consumpti à peste.

Joannes Abbas de Bursfeldia moritur.

Anno prænotato, vicesimâ primâ die mensis Maij, obiit Joannes Abbas Monasterij sanctorum Thomæ Apostoli & Nicolai Episcopi in Bursfeldia, quartus in reformatione Abbas: homo simplicitatis & humilitatis cultor & amator præcipuus, in Observantia Regulari strenuus, vitâ & conversatione integer & sanctus, ingenio subtilis, eloquio disertus, & in divinis scripturis non mediocriter doctus, quod ejus testantur opuscula, quæ ad ædificationem tam suimetipsius, quàm Fratrum suorum lucubravat. Equibus extat de profectu Claustralium opusculum unum in tres partes divisum, eruditionis ac totius ædificationis plenum. De Novitiorum institutione multa & varia conscripsit, quorum prænotationes memoriz non occurrunt. Magnæ humilitatis vir extitit: & in omni extremitate victus & amictus juxta Regulam Divi Patris nostri Benedicti semper contentus fuit.

Post hunc Henricus institutor Novitiorum fit Abbas, homo & ipse in omni Religione conspicuus, ingenio mitis, eloquio dulcis, amator & custos tam in se, quam in suis Observantiæ Regularis fidelis & integerrimus.

Gerlacus Abbas de Tuitio capitur à Coadjutore Archiepiscopi Trevirensis.

Eodem anno Gerlacus de Breitbach Abbas Monasterij Tuitiensis nostri Ordinis juxta Rheni flumen in opposito Colonia Agrippinæ, navigio ascendit versus Treverim ad Capitulum Provinciale apud sanctum Matthiam celebrandum. Cùmque pervenisset ad Pallatiolum haud procul à Treveri oppidum, ubi resedentiam habere consuevit Archiepiscopus, quotiens Trevirorum appropiat urbem, à ministerialibus Jacobi Marchionis de Baden Coadjutoris Ecclesiæ Trevirensis violenter captus est, & quatuor mensibus in custodia cum Monacho Capellano detentus. Cau-

sam

Itam hujus captionis eo tempore cognovimus talem. Germanum habuit Ecclesiæ Trevirensis Canonicum nomine Othonem de Breitbach, qui memorato Jacobo Coadjutori Archiepiscopi multum adversabatur: fecitque contra eum processus quoddam in valvis Ecclesiæ Trevirorum publicari sub nomine dicti Fratris sui Gerlaci Abbatis tanquam Apostolici Commissarii, qui falsitatis arguebatur. Verum scimus, quod Abbati sit facta injuria, qui se commissarium in ea causa nec scripsit, nec exhibuit Apostolicum, sicuti nec fuit, nec esse concupivit. Si quid ergo fraudis aut doli commissum in eonegocio fuit, non Abbati sed Germano ejus Othoni totum adscribendum, qui cum sit homo in curialibus multum peritus & expertus Doctor, essetque una cum suis consentaneis per Alexandrum Papam (cujus obnitebatur ordinationi) ad Jacobi Coadjutoris instantiam excommunicatus, Germani sigillum Abbatis præfatione commentitiâ præripuit, litteras quales voluit absolutionis scripsit, quas sub nomine Abbatis memorati Tuitiensis publicavit. Quod si & ipse Otho fuit innocens, majori contumeliæ meritò adscribitur totum.

Anno item prænotato, rustici quidam in Dominio Ecclesiæ Spirensis juramentorum suorum temerarij transgressores contra Dominos suos Episcopum & Canonicos in unum conspiraverunt, in juramento se mutuò obligantes more Suizerorum, & paulatim numero crescentes in occulto multiplicati sunt. Et nisi tempestivè conspiratio eorum denudata fuisset, in brevi evasisent multitudine insuperabiles. Sumpsit autem hæc Liga rusticana (quam sibi Buntschue vulgariter nuncupabant) exordium in villa quadam Spirensis Diocesis Undergrünbach dicta per rusticos duos, qui astutiâ suâ paulatim in eandem conjurationem traxerunt plures, non solum in ea villa, sed etiam in circuitu per gyrum in alijs multis. Et sicuti quidam eorum in tormentis confessi sunt, media pars virorum oppidi Bruchsal in eam conjurationem dederunt consensum. Mittabant hinc inde per vicos & oppida sollicitatores suos occultos, qui multos in eandem contra Principes, Clerum & omnem majoritatem dominij provocarent.

Duos jam sibi capitaneos præfecerant, qui multitudinis congregandæ ad bellum essent ductores, quibus & cæteri omnes sine contradictione obedirent. Vexillum sibi ordinaverant fieri bicoloratum, album videlicet & blavium, in quo imago Crucifixi Salvatoris deberet esse depicta, sicuti Beato Gregorio dicitur apparuisse, ad cujus latus alterum sotular unum in signum Ligæ sotulariæ formaretur, in altero verò rusticus geniculando staret complofis manibus depictus, super cujus verticem ita scriptum legeretur in vulgari: *Nichts dann die Gerechtigkeit Gottes*. Hoc est: *Nihil quarimus, nisi Justitiam Dei*. Sed in sequentibus ex confessione captorum facile ostendemus, quod Justitiam Dei non quæsierunt iniqui, quin potius eam impugnare & exterminare laborabant. Divinâ etenim providentiâ disponente consilium impiorum denudatum est, & plures eorum capti sunt, qui primi conjurationis auctores extiterunt. Exponuntur quæstionibus, & arcanum impietatis suæ faciunt manifestum, quod ut liquidius pateat omnibus, per articulos placuit litteris commendare.

Articulus primus confessionis eorum: dicebant se hanc sotulariam societatem eâ intentione principaliter incœpisse, ut posteaquam aucti

Liga sotularia rusticorum contra Clerum & omne dominium.

Capitaneos ordinaverant belli & vexillum Conjurationis.

Liga sotularia manifestata destruitur.

Articulus Ligæ primus.

E e e e }

numero

numero ad bellum viderentur idonei, & poſſe ſufficere, jugum omne ſervitutis violenter excuterent, & ſibi omnimodam libertatem more Helvetiorum armis vendicarent.

- II. Secundò confefſi ſunt, quòd unusquiſque, dum in eorum temeritatem juraffet, primum quinquies Orationem Dominicam cum Angelica ſalutatione ad memoriam quinque principalium vulnerum Chriſti dicere flexis genibus teneretur, in eum finem, ut Deus eorum propoſito ad juſticiam proſperum largiretur effectum.

- III. Tertiò, Symbolum ſibi conſtituerunt Dominam noſtram S. Mariam, Beatum Joannem, ſignum verò inter ſe maturæ cognitionis hoc poſuerunt: dicebat ad alium interrogans hujus conjurationis, ſcire cupiens, ſi & ille conjuraſſet: *Was iſt euch für ein Weſen?* Reſpondebat interrogatus, ſi fuit de conjuratione: *Wir mögen vor den Pfaffen nicht geſehen.* O iniquitas ruſtica ſemper Clero moleſta.

- IV. Quartò, in tormentis & extra confefſi ſunt, quòd intentio eorum fuerit omnem Principatum, & Dominium extingui, propoſuerintque, mox ut multiplicati fuerint, ad præliandum contra quoscunque turmatim cum vexillo procedere, & omnes ſibi obſiſtentes ſine miſeratione aliqua trucidare.

- V. Quintò dicebant, quòd concluſiſſent in primis oppidum Bruchſal, quod eſt ditionis Epifcopi Spireniſis, invadere, in quo jam mediam partem virorum conjuratam ſibi gloriabantur habere; quo, ut ſperabant facile obtento, procederent ulterius armati contra Marchionatum de Baden omnia devaſtantes.

- VI. Sextò concluſerant, quòd bona Monafteriorum, Eccleſiarum quoque Cathedralium, & Collegiatarum, ſimul & Clericorum per circuitum omnium, violenter direpta inter ſe velint ſuo arbitrio dividere, & miniſtros Eccleſiæ humiliare, & quantum poſſent, multis peremptis ac fugatis, in paucitate degere.

- VII. Septimò inter ſe convenerant, quòd ſemel ad vaſtationem Regionis in multitudine ſufficienti congregati, ultra viginti quatuor horas poſt habitam de reſiſtentibus victoriam, non deberent in uno loco remorari, ſed potius ad ulteriora ſemper proficiſci, quouſque omnia ſuæ ſubjecerint conjurationi.

- VIII. Octavò, tantam habuerunt in præſumptione fiduciam, quòd putabant ſe omnino jam certos, quoniam ſi conveniſſent vel ſemel ad expeditionem belli, jam nemo eis contradixiſſet ſubjectorum hominum, ſed ruſtici omnes oppidani & cives univerſi amore libertatis ſpontaneâ voluntate, non compulſi, in eorum veniſſent conſortium.

- IX. Nonò confefſi ſunt, quòd inter eos concluſum fuerit, ut feriâ ſextâ in profeſto S. Georgij Martyris, inſimul convenire debuiffent, & armatâ manu oppidum Bruchſal manè diluculo invadere, quod per traditionem eorum, qui erant interius, conjuratorum obtinuiffent, ſi non fuiſſet aliâ occaſione impedita concluſio.

- X. Decimò confefſi ſunt, quòd principalis intentio eorum fuerit contra Monafteria, Eccleſias Cathedrales, & Collegiatas, omnemque Clerum, quos & bonis omnibus ſpoliare decreverant, & dominium eorum ſupprimere,

primere, censûsque & decimas dare de cætero neque Clero neque Principibus, sed neque nobilibus intenderant.

Undecimò sunt confessi, quòd concluderint inter se bello & armis libertatem sibi vindicare omnimodam, & deinceps nullius pati dominium: non dare censum alicui, non decimas, non precarias Principibus, non vectigal, nec aliud quicquam, sed velint ab omni tributorum gravamine penitus esse liberati.

Duodecimò proposuerunt, venationes, piscationes, pascua, nemora, & omnia quæ Principum consueverunt exceptione usibus deservire privatis, in communitatem revocari; ut cuique Rustico liceret venari, atque piscari, ubi & quando voluerit, sine impedimento, vel prohibitione cujuscunque omni tempore & loco.

Tertio decimò decreverunt in manu suorum valida procedere primò contra Marchionem Badensem, contra Episcopum Spirensen, contra Monachos & omnem Clerum, sicut diximus, in circuitu. Et quicumque contradixisset eis, sine misericordia interficeretur tanquam Justitiæ Dei contrarius inobediens & rebellis. Hæc & alia plura in perniciem Reipublicæ contra Principes Episcopos & omnem Clerum excogitaverat vesana Rusticorum temeritas, in Underngrünbach, in Jolingen, in oppido Bruchsal, alijsque in villis & locis diversis, quorum Omnipotens Deus malitiam suâ bonitate præveniens non permisit, ut consequerentur effectum. Manifestatâ enim conjuratione impiorum plures ex eis capti sunt & mancipati vinculis, de crimine per tormenta, ut est moris, interrogati.

Quæ res delata ad aures Maximiliani Regis, animum ejus haud mediocriter commovit, utpote, qui optimè noverat, quanta hæc præsumptio Rusticorum si prævaluisset, mala intulisset Reipublicæ, quæ brevi destruxisset Regnum & omnem Principatum. Unde ut præveniretur, quod imminebat periculum, cunctis Regni Principibus atque Prælati per edictum Regale mandavit, quatenus in hujusmodi perjuros nebulones & Petrones animadvertant, eosque juxta sceleris qualitatem sic puniant, ut cæteri metuentes, qui viderint, vel audiverint, similia non præsumant. Præscripsit nihilominus poenam in litteris, quâ essent singuli plectendi. Et ista fuit constitutionis poenarum ab eo definita sententia. Omnes & singuli, qui conjuraverunt in hanc Ligam Sotulariam contra Principes, vel Dominos suos, ætatis legitimæ cum jurarent existentes, voluntariè & scienter una cum capitaneis hujus maledictæ societatis, & quicumque juramentum receperunt ab alijs, & qui consilium, vel auxilium huic pestiferæ novitati præstiterunt, morte jussit turpissimâ condemnari: & ut traditores in quatuor partes eorum corpora viventium dividi, scindi atque secari, & bona eorum omnia Dominio confiscari. Atque in majorem terrorem cæterorum liberos eorum proscribi extra patriam in exilium præcepit. Capitaneos verò & primos inceptores hujus conjurationis ad caudas equorum ligari mandavit, & foras trahi ad locum mortis destinatum; alijsque etiam singulis pro qualitate commissorum poenas determinavit speciales.

Anno igitur Dominicæ Nativitatis prænotato, penultimâ die mensis Maij, quæ fuit secunda FERIA post Festum Corporis Christi, convenerunt in oppido Heidelberg Legati & Oratores quorundam Principum, mandante

Rege

xi.

xii.

xiii.

Mandato
Regis Ma-
ximiliani
conjurati
traditores
capti sunt.

Convoca-
tio fit Prin-
cipum Hei-
delbergæ,
contra Li-
gam Sotula-
riam.

Rege Maximiliano, & conſilium habuerunt cum Philippo Comite Palatino ſuper his negotijs, quorum jam fecimus narrationem, ad præcavendum in antea, ne ruſticana temeritas ſimilia contra Dominos & ſuperiores ſuos valeat amplius attentare. Conceperunt ergo certum modum, & quosdam ordinaverunt articulos, quorum uſu & practicâ facilè jam erit conjurationes ſubditorum præcavere. De conjuratis autem quotquot inveniri poterant, ſumptum eſt ſupplicium juxta decretum Regis, & ceſſavit iſta nova turbatio, alijs occiſis, alijs mutilatis, ſeu aliter punitis, fugientibus multis.

Conventus
ſic Principum
in Nürenberg.

Trium obſervantiarum
Ordinis noſtri
unio ſæpe
frustra
tentatur.

Eodem anno, ſic Conventus hic in oppido Regali Nürenberg, mandato Regis Maximiliani, qui quidem lentè cæpit, at diutius duravit. Præveniat alios Principes Regio nomine Bertholdus ex Comitibus de Hennenberg Archiepiſcopus Moguntinus, qui Patres trium Obſervantiarum Ordinis noſtri Mellicenſum videlicet, Caſtellenſium & Bursfeldenſium ſæpius antea ſollicitaverat, ſummo enitens ſtudio, ut poſſet omnes in unam Obſervantiam Regulæ ſanctiſſimi P. N. Bendiſti conformem, adunare. Quæ illum conſideratio in hoc permoverit opus, etſi nos minimè lateat, parum tamen ad rem pertinet ſi ſcribamus, cùm ex altero bonus certavit affectus; ex altero ſit indignatione laboratum. Conſenſerunt tamen Duces familiarum ejus audire propoſitum, quamquam conſtaret ex prænotis, fieri non poſſe in tanta diverſitate unionem; neque enim Bursfeldenſibus, qui recentiores, & ob id ferventiores in diſciplina Regulari, animus fuit aliquid remittere obſervantiæ ſuæ, neque Mellicenſibus & Caſtellenſibus quicquam placuit aſſumere conſtitutionis alienæ. Ad complacendum tamen Archiepiſcopo memorato Præſidentes & Definidores annalis Capituli obſervantiæ Bursfeldenſis apud S. Pantaleonem in Colonia præcedenti anno celebrati ordinaverunt ex ſuis quatuor Abbates, videlicet Joannem Trithemium Spanheimenſem, Macarium Limpurgienſem, Thomam Selgenſtattenſem, & Conradum S. Stephani Herbipolenſem, ut cùm vocati fuerint à præfato Archiepiſcopo, coram eo comparere debeant, ejusque audire propoſitiones, & quibus inniteretur medijs unitatis, advertere.

Comiſſarii
quatuor
Abbates
Nürenbergam
revo-
cantur ad
Archiepiſc.

Anno igitur prænotato, ſæpe dictus Archiepiſcopus ad ſe Nürenbergam vocavit prædictos quatuor Abbates, qui octavo die menſis Julij. coram eo comparentes negotium audire & tractare cæperunt una cum ſex alijs Mellicenſium & Caſtellenſium Obſervantiarum Abbatibus, qui ad idem fuerant negotium vocati. Magno conabatur anniſu Bertholdus de tribus obſervantijs facere unam, ſed magna ſe difficultas interpoſuit, & ideò fieri unitatem eo tempore impoſſibile fuit. Enimverò ſicut nobis ad inferiora deſcendere, laxiorémque vivendi formulam aſſumere non placuit, ita illis noſtra converſatio quaſi dura, & importabilis fuit contraria. Calumniabantur in obſervantia noſtra multa, quæ per Articulos complacuit annotare.

Prima Cavillatio
contra reformationem
Bursfeldenſem.

Primum quod carnem ſapientibus in Obſervantia Bursfeldenſium diſplicet, nomen eſt humile: cujus diſplicitiæ cauſa quam ſit vana, & temeraria, nemo, qui Dei Spiritu agitur, ignorat. *Verecundum eſt, inquit, ut tam inſignis Religionis Obſervantia nomen à Campo ſuſcipiat ruſtico, quæ potius nuncupari debuerat ab aliquo Monafterio inſigni Regali notiſſimo & magno.*

Ad

Ad quam Cavillationem breviter respondemus: Merito nomen Observantia à loco ubi capit imponitur, ut laus primi reformatoris etiam posteris commendetur. Non locus observantiam, sed locum observantia commendat. Scio, Pramonstratensis, Cisterciensis, Carthusiensis, Vallis umbrosa, pluresque Religiones Claustralium alia, nomen sui retinent Principij, quod sicut honorem ostendit auctoris, ita nulli contumeliam infert subsequenti. Nec verè Monachus est formatus, qui de nomine loci, vel exultat, vel confunditur, quia non locus Monachum, sed locum bonus Monachus reddit gloriosum.

Secundò. Visitationes in Observantia Bursfeldensium, simul biennale & annale Capitulum detestantur nobis adversarij dicentes: Occupationem esse omnino superfluum, & inutilem pecuniarum expositionem, siue in itinere consumptionem.

Secunda
Cavillatio

Ad hanc breviter dicimus: Quod celebratio Capituli annalis & Visitationes Monasteriorum in Ordine conservant Observantiam Regularem. Propterea Mellicenses & Castellenses à primo fervore ceciderunt, quia Capitula non celebrarunt; de Visitationum expensis, quam injustè murmurent, si quis scire desiderat, Benedicti Papa XII. de hac ipsa materia in Bulla extravagante legat. Quantum est si biennio semel Visitationibus tuis tres florenos tantum exponas? Nunquid vel propterea Monasterium destituis tibi commissum, vel mendicus panem quaris ostiatim? Dum ea facis quæ sunt Ordinis, non facis malum, quia bonum est Ordo, & nihil sine Ordine bonum: memento Canonis, in quo dicitur. Hoc tollit fiscus, quod non accipit Christus. Verè, quod exponere debitum Ordini contemnis & negligis, in alium usum converti sine ordine videbis.

Responsio
ad secundam.

Tertiò: Jejunia nostra culpant strictissima, continuum reprehendunt silentium, & disciplinas maximè detestantur, quas in Adventu Domini, & in Quadragesima ter in hebdomade consuevimus ab Abbate, vel Priore suscipere.

Jejunia &
silentium
Monachorum
ornamenta.

Nec locus capit, nec tempus, nec ratio permittit Historiæ, ut his longo sermone cavillationibus ordinemus responsum, præsertim cum ea calumnientur Conversationis nostræ Principia, quæ in Regula S. P. N. Benedicti fundantur. Jejunium quod servamus ipse mandavit, silentium nobis ipse precepit, Disciplinas verò per Adventum, & Quadragesimam non ex precepto Regula suscepimus, sed exemplo Patrum, quorum pœnitentiam novimus, approbatam.

Quarto loco modum nostrum orandi cantandi & legendi reprehendunt: Propterea quod vel in quibusdam discrepamus à veteribus, vel legendas, & historias Sanctorum plures in Choro lectionibus non miscemus.

Ad istam cavillationem plura adduceremus, nisi nos ratio ad alia compelleret festinare. Audiant tamen Mellicenses, audiant & Castellenses si volunt: Ordinarius noster Divinorum Officiorum per Apostolicam Sedem examinatus, & confirmatus est, quis vestrum confirmavit? Necessaria in opere Divino admittimus, superflua rescamus.

Ordinarius
Bursfeldensis
confirmatus est.

Quid multis? In unum convenientibus nobis mentem suam & desiderium super uniendis tribus observantijs memoratis aperuit Archiepiscopus, sed auditæ rerum difficultate capit & ipse negotium remittere, & de sui executione propositi aliquantulum desperare. Remansit ergo

Unio trium
observan-
tiarum sæ-
pius frustra
tentatur.

trium observantiarum separata divisio, ut antea fuerat, in præsentem diem, pro quarum unione facienda multi sæpius ante annos 30, laborarunt licet frustra, inter quos Eichstättensis Episcopus commissionem habens Apo-

fff

stolicam

ſtolicam non ultimus magno ſtudio deſudavit, ſed unionem perficere non potuit.

Raymundus Cardinalis Legatus venit ad Hirſaugiam.

Anno ſupra ſcripto, 28. die menſis Maij, Raymundus Cardinalis Tituli S. Mariæ novæ Gurcenſis vulgariter nuncupatus Apoſtolice Sedis à Latere in Germaniam Legatus ab Alexandro Papa VI. cum gratia Jubilæi deſtinatus, & Principum conſenſu per Maximilianum admiſſus venit ad Hirſaugiam, ſuſceptuſque cum ſummo honore ab Abbate & Fratribus, manſit cum eis diebus non minus quatuordecim ſine Monafterij gravamine ſuis in expenſis. Qui ne hoſpicio videretur ingratus, denuo gratiam Jubilæi Fratribus contulit, & multa Cœnobio Hirſaugienſi privilegia perpetuò valitura conceſſit. Habebat in ſuo Comitatu Conradum Ordinis Carmelitarum Episcopum Nicopolitanenſem, qui fuit aliquando Vicarius Episcopii Metenſis in Pontificalibus. Hic Juſſione ipſius Legati ultimâ die menſis Maij, duo in Eccleſia Hirſaugienſi Altaria conſecravit, alterum in honorem S. Annæ Aviæ Chriſti, alterum in honorem S. Aurelij Confefſoris, & poſtulantibus Abbate cum Fratribus, utrûmque Indulgentijs ditavit, majoribus tamen S. Annæ, quam ſpeciali devotionis venerabatur affectu. Receſſurus tandem Fratres ad locum Capitularem convocat, præmiſſaque exhortatione, plenâ charitatis, & eruditionis, omnium ſe orationibus commendat, & gratiam Jubilæi, ſicut diximus, iterum petentibus donat, ſtatimque inde profeſtus eſt.

Elisabetha Duciffa Wirtenbergiſ in Hirſaugia hoſpitatur.

Eodem anno Peſtilentiâ ſæviente per totam ſermè Germaniam, & multos in Civitatibus oppidis caſtellis, & villis utriuſque ſexus homines ubique conſumente, Domina Elisabetha uxor Eberhardi profugi ſecundi Ducis Wirtenbergenſis & in Teck. quondam filia Alberti Marchionis Brandenburgienſium, aërem cupiens ad tempus declinare corruptum, venit cum ſua familia præſens ad Monafterium Hirſaugienſe, manſitque in eo ſine gravamine aliquo proprijs in expenſis ſex menſibus ſummâ quiete manſuetudine & tranquillitate, familiam habens in ſua comitiva honeſtatis admirandæ, qui omnes cum ſua Principe toto illo tempore non ſecus converſabantur in omni pace ſilentio & modeſtia, quàm ſi aut Monachi fuiſſent, aut Moniales; nulla vox ibi reſonabat incompoſiti clamoris, non cantilenæ audiebantur ullæ, non rixæ, non contentiones, non ludi exercebantur, neque ſpectacula, ſed omnia cum ſilentio fiebant, & honeſtate Principali: Fratres in locis Conventualibus manebant, quieti ſine incurſu, vel occuſu cujuſcunque, & Domina cum ſuis in habitatione veteris Abbatiæ juxta portam ſibi deputatam reſidebat, unde per curiam ad exteriorem tranſibat Eccleſiam, interiora Monafterij Fratrum uſibus dimittens libera, neminem ſuorum ingredi permittebat.

Elisabetha matrona devotiſſima plura contulit Monafterio.

Mulier hæc Princeps in Deum religioſiſſima, etſi Monafterio huic Hirſaugienſi nunquam fuerit oneroſa, ſed etiam omnia ſemper uſque ad quadrantem etiam minimum legaliffimè ſolverit, & quæcunque oblata receperit: nihilominus, ut maternum animum ſuum erga Fratres Domino in humilitate ſervientes manifeſtius oſtenderet gratioſum, multa pro decore Domus Dei contulit ornamenta in uſum miniſterij Chriſti. Nam blavij coloris cappam choralem ſericam ſatis pretioſam dalmaticâſque duas, & planetam Sacerdotalem cum omnibus ad miniſterium Divinum neceſſarijs Eccleſiæ contulit, pro quibus nullum Fratribus gravamen viſſitudinis

eiffitudinis indixit, sed Dei solius remunerationem expectavit. Casulas denique sacerdotales octo viridis coloris optimi panni lanci Sacristiæ Monasterij obtulit, clenodia quoque & jocalia de argento Monasterio similiter contribuit: & alia non pauca Monasterio beneficia ostendit.

MDIII.

Anno Blasij Abbatis XIX. Indictione Romanorum vi. hyems dura fuit atque prolixa: quam æstas subsecuta est calida nimis & dura siccitatis occurfu: quoniam in 4. mensibus non pluit super terram, maximè quia pluvia nascentijs humi fuerat necessaria. Unde focnum ante maturitatis tempus aruit, & avena pauca crevit, quò factum est, ut omnia frumenta in pretio nimium ascenderent. Adhuc sæviens pestilentia consumpsit mortales, & pecorum ingens mortalitas fuit, præstiteruntque jam tunc, quæ apparuerunt Cruces ante biennium, significationis suæ formidabile triplicis futuræ calamitatis principium.

Hyems prolixa & æstas fuit calidissima.

Eodem anno, 19. mensis Februarij, quæ fuit Dominica sexagesimæ proximè post Festum S. Valentini Martyris, obiit Joannes ex Marchionibus de Baden Archiepiscopus Trevirorum anno Pontificatus sui LVII. ætatis verò LXXIX. cujus corpus in majori Ecclesia Trevirensi fuit sepultum in sarcophago, quem sibi fecerat in vita præparari. Reliquit Ecclesiam satis tenuem, & ære non parum gravatam alieno, cujus inopiæ causam, nonnulli triplicem assignarunt. Prima fuit Bellum, quod cum Boppardiensibus habuit, in quo plus quam centum florenorum millia expendit. Secunda fuit nimia ejus in alienos clementia, quippe qui multis multa contulit ingratis, & qui nihil tale vel ab eo, vel ab Ecclesia Trevirorum meruerunt. Ex cujus ore paucis ante obitum mensibus audiui. *Nihil, inquit, magis cruciat animum meum, quam eorum ingratitude, quibus non meritis beneficiis: quoniam ecce quos exaltavi de stercore, fecique magnos & divites, jam contemnunt me, & partes contra me sequuntur mihi adversas.* Causam deficientiæ tertiam suorum quidam Alchimistarum deceptionibus adscribentes eum plus quam triginta millia florenorum in ea vanitate referunt expendisse. Quam ipse de se opinionem suorum, & novit & redarguit esse falsam, asserens me aliquando præsentem subjurejurando, quòd in Alchimistarum schola ne dicam Sophistria quingentos, & non plures magistris errorum discipulus instituendus exposuisset auri florenos. Sit ita vel non sit, tribus calamitatibus pressum constat, quarum occasione pauper evasit.

Joannes Archiepiscopus Trevirorum obiit anno Pontificatus sui LVII.

Pœnituit eum assumpti Coadjutoris Jacobi jam contemptus à suis.

Huic in Archiepiscopatu successit Jacobus ex Marchionibus de Baden Christophori ex fratre Nepotis primogenitus, qui prius Coadjutor ejus fuit, ut ante biennium supra diximus, cui & Alexander Papa VI. de successione providebat, licet Decano, & plerisque alijs non placeret, prævaluit tamen, & Joanne Genitoris Patruo viam universæ carnis, sicut est dictum, ingresso, Archiepiscopatum obtinuit, & annis in eo supervixit octo tantum, homo certè eloquio, & ingenio talis, cui similem ea non tulit ætas. Hic antecessori suo funeralia solemni pompâ celebrari fecit in oppido Confluentino Feria 3. post Dominicam Quadragesimæ 2. Patre Christophoro præsentem, ubi multorum comparuerunt auctrij & Oratores Principum Regni.

Jacobus Marchio Badensis sit Archiepiscopus Trevirensis annis VIII.

Febres pestilenciales cum dysenteria affligunt genus humanum,

Anno prenotato, posteaquam diræ sævitia pestis Epidimiæ humanum genus plusquam 12. menses graviter oppressisset, & tertiam partem hominum in quibusdam, mediam in plerisque (*non mentior*) consumpsisset, nova & dira supervenit ægritudo mortalibus, cujus multi tabescentiâ interierunt. Fuerunt enim febres pestilenciales in hominibus per totum Regnum Germanum ubique, fuerunt calores, & dolores capitis ferè intolerabiles, fuerunt & dysentericæ fluxus horribiles, cui miseriæ curam adhibere etiam periti medici non noverunt. Annus totus nimium calamitate plenus nil nisi malum figurabat, in quo plures viri notabiles morborum nimieate oppressi decesserunt.

Joannes Camerarius Dalburgius Episcopus Wormatiæ obiit.

Eodem anno, 27. die mensis Julij, quæ fuit FERIA 5. post Festum S. Jacobi Apostoli, circa undecimam horam post meridiem in nocte, Heidelbergæ moritur Joannes Camerarius Dalburgius Ecclesiæ Wormatiensis Episcopus anno Pontificatus sui XII. cujus Corpus relatum in Wormatiam in majori Ecclesia debito honore traditur sepulturæ: miserabilem casum tanti Pontificis flentibus per Germaniam cunctis hominibus bonis, & viris facultate qualibet eruditis, cui similem inter Episcopos nostrâ ætate non habuit Germania, nec fortè in multis sequentibus habitura. Fuit enim, trium principalium linguarum Hæbreæ, Græcæ, Latinæ satis admodum peritus, & plura in his congregavit volumina, in omni penè facultate litteraria rara & pretiosa, in quorum lectione, quoties à curis Reipublicæ vacare potuerat, summâ delectatione versabatur. Erat enim Philippi Comitæ Palatini Archicancellarius, & supremus à secretis, cujus ratione officij necesse fuerat ipsum continuò in multis occupari. Præceptorem habuit in litteris Hæbraicis & Græcis Rudolphum Agricola Frisium ex Gröningen oppido natum; hominem undequaque doctissimum, in Ecclesia Fratrum Minorum Heidelbergæ sepultum, quo docente maximum utriusque linguæ notitiæ consequutus est documentum.

Joannes Dalburgius trium fuit linguarum peritus.

Opuscula Joannis Dalburgij Episcopi.

Inter nostræ tempestatis Pontifices facilè doctissimus extitit, quem non solum Germani, sed Itali & Galli sæpius mirabantur orantem, dum & Romæ sub Innocentio Papa publicè peroraret in Consistorio, & Parisijs coram Rege Ludovico. Scripsit ingenij sui quædam opuscula in Mathematica præcipuè, sed præ nimijs & continuis occupationibus Reipublicæ, quibus detinebatur, in hanc lucem pauca edidit inopinatâ morte præventus. Vidimus in ejus Bibliotheca Laudenburgi oppido ejus residentiæ inter alia, quæ jam absolverat, de inventione, ratione & qualitate monetæ lib. unum. De origine nobilitatis lib. I. De numerorum arcanis mysterijs lib. I. De Convenienciâ linguarum Græcæ & Theutonicæ multa comportavit, in quibus plusquam tria millia vocabulorum extraxit, consignavitque Theutonice, quæ & Græcis consonant, idemque significant. E Græco sermone orationes nonnullas transfudit in Latinum, & quædam alia. Verè Mæcenæ hospes, & patronus omnium bonorum atque doctiorum virorum hujus tempestatis unicus extitit Joannes Dalburgius, inter Doctores doctissimus, inter eloquentiores facundissimus, inter Philosophos Plato, inter Musicos Timotheus, inter Oratores Demosthenes, inter Astronomos Firmicus, inter Arithmeticos Archimedes, inter Poetas Virgilius, inter Cosmographos Strabo, inter Pontifices Augustinus, inter Cultores

Episcopus Wormatiensis nostræ tempestatis doctissimus.

Cultores pietatis Numa Pompilius. Huic in Pontificatu successit Reinhardus de Sickingen vir bonus & honestæ conversationis.

Anno prænotato, 18. die mensis Augusti, Romæ obiit Alexander VI. anno Pontificatus sui undecimo cum certis diebus completo, apud S. Petrum solemni pompâ sepultus. Fertur autem venenato interiisse poculo, quod Valentinus filius ejus cuidam paraverat Cardinali, quem destinaverat necandum insidiosè, verùm errore ministri factum est, quòd hausit Papa venenum, Cardinalis autem salvus evasit, cui fuerat ab impio homicida paratum.

Alexander
Papa VI.
Romæ ve-
neno filij
moritur.

Post Alexandrum Cardinalium electione unanimi summum in Pontificem creatus est Franciscus de Piccolominibus tituli S. Eustachij Diaconus Cardinalis Senensis vulgariter nominatus; & dictus est Pius III. præfuitque diebus tantum 26. Vir certè ingenio clarus doctus, & longâ rerum experienciâ venerandus, Pij II. ex Laodemia sorore nepos; quare mox ut Pontificatum fuit adeptus, coepit in Gallos conspirare, graviter ferens, eorum tyrannide Apuliam Lombardiam, & Italiæ partem non modicam occupari, sed morte præventus oppetiit sedecim Pontificatus sui diebus exactis, non sine suspitione veneni eorum, qui partes tantum sequebantur Gallicanas.

Pius fit Pa-
pa III. &
præfuit die-
bus tantum
26.

Quo sublato Julianus Cardinalis Presbyter S. Petri ad vincula Hostiensis Episcopus PP. suffragio in Papam electus, & Julius dictus ejus nominis secundus, præfuit annis 10. vir strenuus & longo tempore in curiæ negotijs valdè expertus, qui Ecclesiam S. Petri Romæ sumptuoso apparatu construxit, Concilium quoque Lateranum Generale celebrare coepit, bella contra Venetos, & alios Ecclesiæ rebelles plurima gessit, Ravennam & alia multa recuperavit.

Julius fit
Papa II. &
præfuit
annis x.

Anno etiam præsignato, cùm Udalricus Dux Wirtenbergensis sub tutoribus constitutus, quos ipsi Regentes nuncupabant, eorum nutu ipse regeretur simul & Ducatus, vices suas Maximilianus Rex interposuit, amoris Regentibus omnem administrationem Principatus eidem ut legitimo hæredi moderandum commendavit, cùm annum ageret ætatis 16. Pensiculabat enim jam tunc Maximilianus Rex in Adolescente animum generosum, nobilem atque maturum, tum ingenio tum viribus pro ætate mirabiliter decoratum, qui satis ad gerendas res, & Patriæ defensionem videretur idoneus. Erat sanè tum Adolefcens supra ætatem intelligens, ingenio subtilis, eloquio facundus & affabilis, & quod maximè commendatur in Principe, mansuetus, non severus, non crudelis, non superbus.

Dux Wir-
tenbergen-
sis Udalri-
cus Maxi-
miliano
charus,

Ad mandatum itaque Maximiliani Regis convocantur in oppido Ducalis residentie Stutgardiam, Prælati, Abbates, Nobiles, & Communitates terræ Wirtenbergensis, quibus congregatis Legati Regales astiterunt, & præceptum Regis confirmantes documento litterarum, & vivo sermone luculenter exposuerunt, eam in animo Monarchæ residere sententiam, patriæ non conducere ad utilitatem, si diutius regatur dominio plurimorum, sed convenire melius, ut unius moderamine Principis gubernetur.

Consultatio de his inter eos facta est, matura cum deliberatione, quibus tandem placuit obedire edictis majoris, & unum habere potius, cui rerum committeretur summa, quam plures; depositis igitur magistrati-

Udalricus
Dux guberna-
acula
Principatus
sui accipit,

bus Dux Udalricus Adoleſcens, ſicut diximus annorum 16. gubernator patriæ unus aſſumitur, & à cunctis ut Princeps Wirtenbergienſium verus & legitimus ſalutatur.

Conventus
ſit Princi-
pum Ele-
ctorum in
Franckfurt

Eodem anno, in menſi Octobri, circa Feſtum SS. Apoſtolorum Simonis & Judæ, factus eſt in oppido Regali Franckfurt conventus quorundam Principum, & diebus ferme 14. duravit. Convenerant enim Hermannus Archiepiſcopus Coloniienſis, & Bertholdus Archiepiſcopus Moguntinus, Jacobus Archiepiſcopus Trevirorum, Philippus Comes Palatinus Rheni, & Joachim Marchio Brandenburgienſis, quinque videlicet Electoriæ dignitatis Principes. Porro ex parte Friderici Ducis Saxonie comparuit Henricus de Banavv auratus eques doctiſſimus; cauſas autem conventus eorum paucis voluerunt eſſe manifeſtas. Aderant etiam in eodem conventu Legati Maximiliani Regis Germanorum, Raymundus quoque Presbyter S. Mariæ novæ Cardinalis Epicoſopus Gurcenſis & Apoſtolice Sedis Legatus per Germaniam de latere, vir doctus & integerrimus, de Colonia navigio aſcendens per Rhenum & Moganum cum Familia ſua venit ad Franckfurt, & in eodem conventu finem legationis fecit. Inde poſt dies 14. iterum deſcendit ad Moguntiam, poſtea verò per Wormatiam ad Spiram, & deinde per Auguſtam in Italiam profeſtus eſt. Qui veniens Romam à Julio Pontifice maximo & Cardinalibus ſummo cum honore ſuſceptus eſt, & magnis divitijs auctus Viterbij dominium accepit.

Regina Dacia de captivitate Suecorum liberatur.

Anno etiam prænotato, Regina Daciæ uxor Joannis Regis & mater Chriſtierni hodie in Dacia regnantis, quæ per 4. annos in Regno Sueciæ manſerat captiva, indiſtriâ & ope Raymundi memorati Cardinalis, cum legatione ſua fungeretur in Ducatu Holſatiæ, Civiumque Lubecenſium, auxilio liberata eſt, & in Daciam cum honore & gaudio reduſta. Cum enim Daciæ Rex memoratus ante annos 4. accepturus Regnum, Sueciam cum uxore & navibus multis fuiſſet ingreſſus: Suedi nolentes eum regnare ſuper ſe, reſiſtere occurrenti cœperunt, & eo cum ſuis vix evadente navibus, Regina remanſit captiva.

In Eccleſia Eichſel multa ſunt per ſanctas miracula.

His temporibus facta ſunt plura miracula & virtutes ſanitarum in Eccleſia parochiali villæ cujuſdam Eichſel dictæ, Conſtantiienſis Dioceſis, non procul ab oppido Reinfelden, quod eſt Baſilienſis Dioceſis, ad memoriam & invocationem 3. SS. Virginum in eadem Eccleſia corporaliter quieſcentium, videlicet Kunegundis, Wiberadis, & Mechtildis, quæ licet ab Eccleſia Romana canonizati non ſint, ut ſanctæ tamen habentur ab incolis terræ, & miraculis quotidie coruſcant ingentibus. Audiens hunc miraculorum rumorem Legatus Apoſtolice Sedis Raymundus, cum eſſet apud Baſileam, miſit ad prædictum villagium Eichſel unum à ſecretis, anno prænotato Jacobum videlicet Merboldum Clericum Bambergienſem pro inſpectione veritatis eorum, quæ fama ſparſerat. Qui veniens ad locum Feria 4. poſt octavas Pentecoſtes, quæ fuit Vigilia Feſti Corporis Chriſti, vidit mulierem uno oculo cæcam per 16. annos, ad memoriam & tumbas prædictarum ſanctarum illuminari, & defectum oculi penitus auferri, ſicque veteris deinde in ea nullum apparuit morbi veſtigium.

Mulier cæca illuminatur in eadem Eccleſia.

In Sabbatho ſequenti venit mulier, quæ biennio contracta fuit, adeò quòd continuo lecto decubens nuſquam progredi potuerit, neque ambulare,

ambulare, neque de stratu se movere; hæc audiens, quòd miracula in Eichsel fierent, ad memoriam, & invocationem prædictarum sanctarum, se vovit cum oblationibus ad easdem, & ecce voto huiusmodi facto subito convaluit, surgensque de grabato, in quo jacebat, per se sana votum promissum adimplevit.

Adolescens annorum 18. cum esset adhuc puer in tertio anno constitutus incipiens jam loqui, ex tonitru & coruscatione loquelam amisit. & per annos quindecim loqui non potuit. Ejus Parentes & amici cum audissent, quòd miracula tanta fierent in Eichsel, votum pro salute ipsius ad SS. Virgines emisit, quod mox ut cum eo perfecerunt, loquutus est sine impedimento, ac si mutus nunquam extitisset: multa & facta sunt & quotidie fiunt ad memoriam sæpè dictarum Virginum miracula, quæ brevitatis causâ omittimus.

Mutus ad invocationem SS. loquitur.

Anno præsignato, 22. die mensis Julij, quæ fuit solemnitas B. Mariæ Magdalenæ festiva, Blasius hujus Monasterij Abbas quadragesimus primus senio & morbo gravatus, sacrisque præmunitus Ecclesiæ Sacramentis, & datâ benedictione Fratribus, non tam moriens, quàm dormiens in Domino quievit, anno regiminis sui octavo decimo mense nono, die verò septimo decimo. Cujus Corpus in Capella omnium Sanctorum, quam ipse à fundamentis construxerat novam, Fratres non sine lachrimis multis debito cum honore sepelierunt, funeralia pro ejus salute celebrantes magnifica, convocatis è vicinia Sacerdotibus multis.

Blasius Abbas hujus Monasterij 47. obiit.

Quanta fecerit huic Monasterio bona tempore sui regiminis in construendis novis ædificijs, in reparandis antiquis, in augmentandis proveniuntibus, & comparandis Ecclesiæ ornamentis, & in præcedentibus partim annotavimus, & replicare hoc loco non gravamur. Fuit enim vir talis, cujus memoriam justè Hirsaugiana celebrabit familia æternam, nec fuit in trecentis annis Hirsaugiensium Abbas aliquis, qui Monasterium in structuris, clenodijs, ornatibus, & bonis temporalibus, ut ipse, dilataverit. Structuras etenim tam in Monasterio, quam extra in possessionibus ejus meliores fecit plusquam in decem millium æstimatione florenorum. Abbatiam ædificavit novam, ambitum quoque per tria latera cum fonte aquarum viventium: Refectorium tam hyemale, quam æstivale, non sine magnis sumptibus fecit utrumque novum cum picturis. Cæteras ædificationes ejus novas atque structuras per ordinem majori ex parte jam ante dixeram.

Blasius Abbas quanta huic Monasterio fecerit bona.

Non minorem summam pecuniarum exposuit ad communem utilitatem Monasterij, pro fundis & bonis temporalibus, pro agris, pratis, nemoribus, aquis, aquarumque decursibus, simul & piscationibus, quemadmodum in præcedentibus juxta seriem annorum, in quibus factæ sunt huiusmodi emptiones, ex parte jam diximus. Pro clenodijs argenteis & inauratis, scyphis, atque potorijs non minus quàm mille florenos exposuit. Ecclesiam tabulis picturis, ornamentisq; divini ministerij valdè decoravit, & cunctis Monasterij officinis quæque vasa, instrumenta & domus utensilia numero & pretio meliora comparavit. Constat enim, quòd Monasterium sub ejus Regimine structuris possessionibus proventibus melioratum est, in summa viginti quatuor millium florenorum.

Res Monasterij auxit in viginti quatuor millibus florenorum.

Qui

Blasius Ab-
bas invidia
æmulorum
non caruit.

Qui cùm talis eſſet tam utilis Monasterio, tantuſque prudentiâ circumſpectiōe rerumque penè omnium experiētiâ inſignis prælatus, invidiâ tamen pravorum hominum ſimul & quorundam odio Fratrum carere non potuit, quorum improbitate ad tempus graviter exercitatus fuit. Ad hunc Blaſium Abbatem ego Joannes Trichemius cum Abbas Spanheimenſis librum Πενδικὸν de ordinis noſtri ruina lucubravi, & ſcripſi ab eo rogatus, qui liber ad menſam legebatur Abbatum, quando Capitulum Provinciale ante decennium hic agebatur in Hirſaugia.

De Joanne ſecundo, hujus Monasterij Hirſaugienſis Abbate XLII. qui hætenus præfuit xiii. annis.

Joannes
Haſmann
Abbas Hir-
ſaugienſis
XLII.

Nno Domini noſtri Jeſu Chriſti prænotato milleſimo quingenteſimo tertio, Indiſtione Romanorum ſextâ, poſt mortem & ſepulturam Blaſij Abbatis æternâ memoriâ digui, qui ſicut diximus obierat in die ſanctæ Mariæ Magdalenzæ, hoc eſt, vigefimâ ſecundâ die menſis Julij, Prior & Fratres hujus Monasterij Paſtoris ſolatio deſtituti, ne viduitatis ſuæ incommoda diutius deploraret Eccleſia, diem menſis Auguſti ſecundum pro electione novi ſtatuerunt Abbatis. Vacavit interim Abbatia diebus decem, quibus abſentium à Monasterio præſtolabatur adventus. Inſtante autem termino præfixo jejunium Fratres triduanum juxta morem Ordinis præmiſerunt. Et in ipſo electionis die Miſſâ de Spiritu Sancto ſolemni devotione cantatâ, ſingulis quoque Sacerdotibus ſacrificium Deo Patri offerentibus, communicatis non celebrantibus, ad locum Capitularem DEI nomine ſe contulerunt: ubi præmiſſis iterum orationibus, & factis juramentis conſuetis feliciter negotium incæperunt.

Viâ com-
promiſſi
mixtâ ſcru-
tinio in ele-
ctione pro-
ceſſerunt.

Complacuit autem omnibus per viam compromiſſi mixto ſcrutinio ad electionem procedere: propterea quòd hic eligendi modus & communior ſit, & ſecurior. In tres ergo de Conventu Fratres compromiſerunt ſeniores viros per omnia maturos, boni teſtimonij & Religioſiſſimæ converſationis, de quorum integritate nihil fuerat dubitandum; Joannem videlicet de Rodt Priorem quondam in Reichenbach, & in Schönrein, Joannem quoque Gächinger procuratorem in Gilſtein, & Conradum de Rudlingen cuſtodem & præpoſitum S. Aurelij tranſpontem. His tribus cæteri omnes ſcrutandi vota ſingulorum commiſſerunt officium, ſub eo videlicet moderamine conditionis, ut ſingulorum votis in ſecreto receptis, & per notarium coram duobus teſtibus in ſcedulam ſignatis illum vice & nomine totius Conventûs eligerent nominarent, & publicarent Abbatem, qui multitudine votorum excelleret; quòd ſi duo vel plures paribus convenirent in votis, non habentes in numero ſuperantem, penes compromiſſarios ipſos maneret auctoritas, quem judicaverint magis idoneum eligere ac nominare paſtorem. Scrutatis igitur per Ordinem votis ſingulorum pars major numero & potior Auctoritate Conventus in Abbatem hujus Monasterij Hirſaugienſis quadrageſimum ſecundum concorditer elegit Joannem cognomine Haſmannum de Calve majorem cellerarium, virum ingenio mitem placidum & manuſectum moribus

Joannes
Abbas ele-
ctus eſt co-
gnomine
Haſmann
ante major
cellerarius.

moribus integrum Religiosum & honestum, qui ut se nominari audivit in Abbatem esse Conventualiter electum, obstupuit, & electioni consentire recusavit. Nihil enim minus cogitaverat, quam se futurum Abbatem, non quòd alicujus malefacti eum terreret conscientia, sed quia semper de sua humilitate contentus maluit subesse humiliter alteri, quàm alijs præesse cum periculo. Tamen victustandem precibus Fratrum præbuit electioni de se factæ consensum, confirmatúsque à Ludovico Spirensium Episcopo, & per ejus in Pontificalibus Vicarium ex more benedictus, cum debita solemnitate, hodie agit in Abbazia annum decimum.

Abbas iste Joannes natus in oppido Leonberg parentibus liberis & honestis, sed majori vitæ suæ parte nutritus in oppido Calve, patriâ Suevus, in pueritia positus ad studium litterarum, cum esset ingenio docilis, brevi tempore multa discendo profecit. Deinde Spiritu Sancto indubitanter vocante, venit ad Monasterium anno Domini millesimo quadringentesimo octuagesimo primo, & Monachus factus est sub Bernardo Abbate, qui cum esset Juvenis ingenio naturali præditus bono, & memoria vicensingulari, citò apprehendit docente Magistro, quicquid ad institutionem Novitiorum pertinet simul, & quomodo Monachum vivere oporteat secundum intentionem sanctissimi Legislatoris nostri Benedicti, Patrumque sanctiones observantiæ Bursfeldensis. Hæc Juvenis cum in Novitiatu simul & primo tyrocinio Monachatus sui perfectè didicisset, memoriæque tenacissimè mandasset, ne videretur otiosus auditor legis, in cujus verba juravit, summo studio summoque conatu & maximâ diligentia, quantum fieri potuit annisus est, ut non minùs opere quam scientiâ Monachusevaderet. Unde sicut audivimus ab ijs, qui hominem intus & in cute noverunt, pluribusque annis cum eo in Domo Dei ambulantes conversati sunt; ex eo tempore quo semel habitum S. Conversationis assumpsit, & deinceps usque in horam, quâ fuit Abbas electus, tam purè tam Religiosè, tam humiliter tamque innocenter in medio Fratrum conversatus est, ut monasticæ virtutis exemplar cunctis non minus esset quàm socius. Enimverò considerans, quare venerit ad Monasterium, & cupiens voto satisfacere, quod distinxerant Deo labia ejus, pacificè tranquillè & irreprehensibiliter transivit ante faciem suam, nulli gravis, nulli molestus, nulli onerosus, sed obsequiosus omnibus, humilis obediens, & ob id dilectus universis. Nemo illum vidit sine ratione iratum, nemo risu aut levitate resolutum, nemo unquam expertus est illum injuriosum. Verùm ne videar hominem adhuc in carne viventem, aut nimio favore, aut adulationis studio laudare contra inhibitionem Viri sapientis, impetum dicendi cohibeo, & his qui post me finem ejus, & quod restat vitæ, reliquum scripturi sunt, gesta & virtutes tanti viri posteris imitanda relinquo, paucis tamen adjectis, quæ ad rationem ipsius historiæ videntur pertinere.

Monachus igitur factus cum velut alter Aoth ambidexter haberetur & esset, quod paucis contingit, primò per Abbatem Blasium magister coquorum institutus est, in quo ministerio biennio Fratribus diligentissimè & inculpatè servivit. Deinde major cellerarius ab eodem Abbate Blasio factus Marthæ officium strenuè gessit nonum in annum, qui juxta Pauli sententiam bene ministrando providentiâ Dei haud dubium ordinante gradum optimum ascendit. Jam nunc Lector, si placet ausculta, & ne fias

G g g g

Judex

Joannes
Abbas Pa-
triâ Suevus
erat.

Joannes
Abbas con-
versatione
vitæ verè
fuit Mona-
chus.

Joannes
Abbas in
medio Fra-
trum sine
querela vi-
tam pere-
git suam.

Joannes
velut Aoth
ambidexter
ad omnia
natus est.

Judex temerarius, si ego satis faciam officio meo honestâ necessitate compulsum.

Ordinatus Abbas Joānes iste, de quo nobis est sermo, qualis erga Deum fuerit, qualis erga seipsum, qualis erga sibi Fratres commissos, & qualis erga proximum, breviter posteritati, si possum, litteris faciam manifestum, non meâ opinione, non relatione vagâ, non intentione adulandi perversâ, sed narratione, informatione, & scriptis quondam charissimi apud Spanheimensis Monasterij gymnosophistas Discipuli mei Fratris Nicolai Baselij ex Durckheim oppido Comitum de Liningen Monachi Hirsaugiensis, & memorati Abbatis docti Magistri epistolarum, cujus ego verba subjungam, qui nescit mentiri, & adulari non consuevit. *Venerabilis*, inquit,

Joannes
Abbas qualis sit Nicolaus Baselij aperit.

Pater Joannes Hasmann de Caluwe, posteaquam novem annis Mariba officium (majoris videlicet Cellerarij) strenuè utiliter & inculpate sub moderamine Blasij Abbatis recolenda memoria administrasset, quarto nonas Augusti, qua fuit sollemnitate sancti Stephani Papa & Martyris festiva, in Abbatem eligitur. Vir magna humilitatis, animo constans integer & sincerus, sine dolo, sine fraude, sine malignitate, devotus purus, & piensissimus in Deum: durus, circumspectus, ac vigilantissimus circa semetipsum in omnibus, qua ad conscientia serenitatem pertinent: in observantia Disciplina Regularis tam in se, quam in alijs subditis suis omni tempore studiosissimus, in corrigendis Fratrum delictis juxta preceptum sancta Regula summâ discretionem utitur, bonis factus per humilitatem socius, malis autem, & qui verba Paterna admonitionis despiciunt, durus, & severus. Dissimulare nescit scelera subditorum, sed mox radicitus amputare nititur, Patrem se benevolis & modestis verbis & operibus exhibens piensissimum. Duris autem corde austerum magistrum, durum correctorem. Super omnia pacem diligit inter Fratres, nec ullâ ratione patitur, ut alter ab altero quâlibet occasione perturbetur. Qui licet curam secularium negotiorum necessario gerat pro communi utilitate continuam, tamen interna conversationis studium nullatenus intermitte. Ad Deum est in amore fervidus, ad se in conscientia serenus & purus, ad subditos justus rectus pius & mansuetus, in pauperes misericors, & munificus; quem in bono conservare proposito semper dignetur altissimus.

Joannes
Abbas est discretione præcipuus justus & mansuetus.

Conradus
de Leon-
berg Prior
Hirsaugiensis
devotissimus.

Priorem habuit Conventus nomine Conradum Patriâ Suevum ex Ducali oppido Leonberg oriundum, virum in observantia Regularis disciplinæ studiosum, cujus adjutorio ut dexteræ manus non mediocriter relevatus, & interiora componit securior, & exteriora majori tranquillitate dispensat. Magna res est, & singulis quibûsque Abbatibus multum necessaria, si Priores & Cellerarios habeant bonæ rationis, intelligentes Zelosos, atque fideles, in quorum ministerio securè quiescant. Talis certè est Conradus Prior memoratus Religionis monasticæ zelosus, amator custos & conservator in se, & Fratribus omni tempore studiosus, diligens & integerrimus, in quo Abbas securè possit quiescere, utpote qui verbo & exemplo talem se gerit in omnibus, qualem & Regula & observantia nostra Priorem requirit. Andream quoque Cellerarium consequutus fidelem, intelligentem, & morum integritate venerabilem, securâ interna respicit, quia ministerio ejus in exterioribus adjutus in se redire frequentius post occupationes & multas & varias permittitur.

Georgius
Bavariæ
Dux cognomēto dives
moritur.

Anno prænotato, mortuus est Georgius Dux Bavariæ cognomento dives, unicam relinquens filiam nomine Elisabeth, nuptam Ruperto filio Philippi

Philippi Comitis Palatini Bavariaeque Ducis ac Principis Electoris, quem admodum supra diximus anno nonagesimo nono supra quadringentesimum atque millesimum, dispensatione Romani Pontificis, quia juncti fuerant in secundo gradu consanguinitatis. Mater enim Ducis Ruperti soror fuerat Ducis Georgij, qui Dux Georgius re simul, & cognomine dives tantum in auro, argento, unionibus & lapidibus pretiosis, reliquit thesaurum, quod ei nullus in Germania Princeps æstimatione poterat comparari.

Hanc ejus mortem infinita penè mala subsequuta sunt. Prius enim quàm moreretur, generum suum Ducem Rupertum de Heidelberga cum uxore & liberis ad se vocavit in Bavariam, cupiens eum hæredem instituire Ducatus sui, & omnium quæ possidebat. Venit ad socerum generum cum uxore & liberis anno fermè prius, quàm obiret, habitavit cum eo in Bavaria, & oppida quædam atque munitiones socero mandante in dedicationem accepit. Moriturus autem Dux Georgius sæpe dictum Rupertum generum suum ex testamento hæredem universorum instituit, eumque violenter ad Bavariae Ducatum introduxit. Quæ res Alberto Bavariae Duci, ut hæredi proximiori displicuit, & testamentum Ducis Georgij reclamavit. Sed Georgius Dux quam diu vixit, manu tenuit Generum, & sedulo ne discederet à testamento, se mortuo, admonebat. Quo tandem vita defuncto cum Dux Albertus postulando nihil proficeret, Regis judicium imploravit.

Inter Albertum & Rupertum Bavariae Duces dissensio.

Rex igitur Maximilianus vocatis ad se partibus, ut verus amator pacis & cultor justitiæ conabatur summo studio inter Duces reformare concordiam: propositisque multis & varijs remedijs nihil apud Ducem Rupertum (quem tamen singulari prosequeretur favore) profecit. Erat autem Dux Rupertus amabilis, inclitus, mansuetus, & humanus valdè, qui Regis non detrectasset in omnibus sequi decretum, si res in ejus posita fuisset arbitrio. Annum ætatis tum agebat vicesimum secundum. Habebat in consilio quosdam à Patre sibi deputatos in directores, quorum arbitrio agere cuncta oportebat. Hi fiduciam ponentes in multitudine thesaurorum, Regis contempserunt sententiam, non prævidentes mala, quæ sequenti anno ex tali sequuta fuerunt inobedientia. Non semel sed sæpius Rex Maximilianus pietate motus Adolescentem admonuit, ut propositas sibi æquas condiciones acceptaret concordiae & pacis: ubi eum semper reperit contumacem, Banno tandem imperiali cum omnibus ei adherentibus notavit, quod anno sequenti cum contigerit, temporis ordinem scribendum reservamus.

Maximilianus Rex conabatur inter eos reformare concordiam.

Dux Rupertus concordiam à Rege propositam contempsit.

MDIV.

Anno Joannis Abbatis I. Indictione Romanorum septimâ. Provinciale sive generale Ordinis nostri Capitulum, quod juxta recessum in Monasterio Fuldensi ante triennium scriptum hoc anno debuerat celebrari apud S. Udalricum in Augusta, propter malitiam temporum & imminencia bella, quæ jam tunc miserunt in altum radicem inter Maximilianum cum Principibus & civibus Regni, & Rupertum Comitem Palatinum & Patrem ejus Philippum Principem Electorem, necessariò fuit intermissum, & usque in annum Christi millesimum quingentesimum sextum suspensum.

Capitulum Ordinis nostri provinciale biennio propter bella suspenditur.

Gggg 2

Eodem

Bellum totius Regni Germanici contra Palatinum inſtituitur.

Eodem anno, poſteaquam Maximilianus Rex Germaniæ Romanorumque electus & deſtinatus Imperator ſingulari benignitate, multâ clementiâ, & labore conatus ſuos fruſtra conſumpſiſſet in eo diſplacientiarum negotio, quod pro Ducatu Baviariæ mortui Ducis Georgij, ut paulò ante diximus, hærebat inter Duces Rupertum & Albertum, & Dux iſte Rupertus teſtamento inniteretur ſoceri, & non vellet obedire decretis Regalibus conſilio ſuorum deceptus, imperiali banno cum omnibus ſibi adhærentibus notatur. Verùm non attendens interdictum Regale Dux Rupertus contractis undique copijs munitiones Ducatus ſoceri nonnullas occupat, & omnia quæ illius fuerant, ſua eſſe teſtatur. Requiſitus & præmonitus ediſto Regio Philippus Comes Palatinus genitor Ducis Ruperti, ne filio exbannito faciat aſſiſtentiam, dubius & anceps diu animo fluctuabat: ex altera parte affectu paterno urgebatur ad ſubveniendum filio, ex altera verò Regio terrebatur ediſto. Et quid faceret in tali Patris neceſſitatis articulo conſtitutus? Si filium deſeruerit, iudicabitur impius atque crudelis. Si adhæſerit, ſi conſilium, vel auxilium pro eodem dederit, inobediens Regiæ Maieſtati cenſetur meritò atque rebellis. In tali ambiguitate nutans vicit tandem affectus in eo paternus, & diſſimulatâ interim, quam Regiæ Maieſtati debebat obedientiâ, naturam prætulit legibus humanis.

Comes Palatinus propter adhæſionem filij exbannitur à Rege.

His recognitis Maximilianus Rex totius Regni Principes, & cives unâ cum miniſterialibus in bellum contra Ducem Rupertum, ejusque genitorem Philippum Comitem Palatinum & omnes cum eis ſentientes convocat: bellumque indicit Regni commune eiſdem, tanquam in eos, qui mandatis Regalibus inobedientes fuerant atque rebelles contumaces, & ob id omni privilegio nudatos. Conceſſit etiam ut unicuique liberè & impunè liceret eos ut Regiæ Maieſtatis contemptores, & exbannitos invadere, ſpoliare, trucidare, & interficere.

Nomina Principum contra Palatinum perſonaliter moventium.

Et ecce conveniunt ad mandatum Regis mox in unam ſententiam Principes multi, Cives quoque penè omnes in viciniâ Regni, Comites ſimul & nobiles, & quaſi ex condiſto in Palatinum Comitem, & filium ejus unanimi conſenſu arma contulerunt. Et hæc ſunt nomina Principum. Rex, Fridericus Marchio Brandenburgienſis, Albertus & Wolffgangus fratres Baviariæ Duces, & in cauſa Principales, & Wilhelmus Landtgravius Haſſiæ, Udalricus Dux Wirtenbergenſis, Alexander Comes Palatinus Baviariæque Dux & Comes Veldentiæ. Henricus Dux Brunſvicensis: auxilia miſerunt Regi Maximiliano contra Palatinum, Episcopus Auguſtenſis, Joachim quoque Marchio Brandenburgienſis Princeps Elector; Cives inſuper Regni, Argentinenſes, Auguſtenſes, Ratiſbonenſes, Nürenbergenſes, Ulmenſes, ex tota Liga Suevica cum alijs multis nobilibus & Comitibus in pernitiem Palatini unanimiter conſpirantes arma moverunt. Plures etiam Comites & Militares, qui prius cum Palatino ſenſerant, hæc ſuperveniente neceſſitate Regisque urgente Imperio ab eo defece-
runt.

Quatuor contra Palatinum producuntur exercitus.

Rege itaque Maximiliano præcipiente, quatuor à locis in Palatinum movetur expeditio, quam ipſe primam ordinavit in Bavaria. Secundam Udalricus Wirtenbergenſium Dux. Tertiam Wilhelmus Haſſiorum Landtgravius, & quartam Alexander Dux Baviariæ & Comes in Velden-

tia.

tia qui tamen parum fecit, quia multum non potuit. Bertholdus Archiepiscopus Moguntinus, Laurentius Episcopus Herbipolensis, & Albertus Episcopus Argentinensis, Ludovicus Episcopus Spirensis, Reinhardus Episcopus Wormatiensis, Christophorus Marchio Badensis, Joannes Dux Bavarie & Comes Spanheimensis: Cives quoque Spirenses & Wormatienses, quia conterminant finibus Palatini Comitatus terræ, ne se periculo involverent, quod eis è vicino imminebat, permissione seu dissimulatione Regis à tumultu bellico quieverunt.

Initium sicut dictum est, hæc mala sumpserunt in Bavaria contra Ducem Rupertum Regio decreto inobedientem atque rebellem, in quem arma moverunt Maximilianus Rex Germanorum, Albertus & Wolfgangus Duces Bavarie, Fridericus Marchio Brandenburgensis, Episcopus Argentinensis, & tota confederatio Suevica cum Regni Civibus in circuitu universis. Qui omnes in unum convenientes numero & viribus magni & formidabiles nimium, ducatum qui aliquando fuerat Ducis Georgij, hinc inde per gyrum vastarunt, incendio & ferro cuncta desolantes, munitionesque castella & oppida non pauca obtinuerunt. Nürenbergenses denique proprium exercitum ducentes contra Philippum, multa ei damna circa oppidum Amberg in Bavaria fecerunt, utpote qui & viciniore erat, & se læsos aliquoties ab eo graviter animis ferebant. Miserat in Bavariam Philippus equites filio, qui ferrent auxilium in necessitate constituto, quanquam conduxerint parum.

Primus exercitus fuit Regis Maximiliani in Bavaria.

Ex Bohemia etiam non parvum exercitum mercede pugnatorum conductum Rupertus evocaverat, contra quos Rex Maximilianus non longè à Ratisbona personaliter properavit ad bellum, habens in Comitatu Fridericum Marchionem Brandenburgensem, & Albertum Bavarie Ducem cum alijs Comitibus atque Nobilibus multis. Facto igitur congressu bellum atrox committitur; & aliquandiu ambiguo Marte pugnatur. Victoria tandem Regi cessit Maximiliano, & Bohemorum exercitus ab eo contritus est, è quibus in ore gladii ceciderunt mille sexcenti viri, capti fuerant similiter sexcenti, reliqui fuga lapsi necessarium salutis per fugium quæsierunt. Rex autem Maximilianus obtentâ contra Bohemos victoriâ milites plures creavit auratos, & partes hostiles in eo conflictu valdè infirmavit & contrivit.

Rex Maximilianus fudit exercitum Bohemorum in Bavaria.

Eodem anno durantibus in Bavaria guerris, Monasterium Cisterciensis Ordinis Waltfaza nuncupatum jussu cujusdam tyranni militis & Capitanei Marchionis Friderici fuit incensum, & majori ex parte igne consumptum, sine scitu vel consensu Principis sui, quemadmodum ejus ab ore proprio audiui, & credidi probationibus necessarijs sufficienter informatus. Mox enim ut principi factum innotuit, de curia sua incendiarium ejecit, cujus caput fecisset amputari, si non precibus multorum à sententia fuisset retractus. Verùm Domino Deo sibi factas ulciscente injurias non diu auctor incendij mansit impunitus, sed veniens cum alio quodam in contentionem, ab eo fuit interemptus, & sicut timendum est, duplici morte damnatus; scriptum est enim: *Qui templum Dei destruit, & ipse à Domino destruetur.* Liberet, si conducere aliquid, tempestatis nostræ mores detestari humanos, quos hodie tam enormiter cernimus depravatos, in his maximè, qui de generis nobilitate gloriantur, quos rectius dumetinos

Monasterium Waltfaza in Bavaria crematur ab hostibus.

Incendiarium Monasterij vindicta Dei consumpsit.

Equites Maximilianus Rex appellare consuevit quàm nobiles, qui latrocinia & rapinas sequentes nec Deum timent, nec homines reverentur. Sed de his postea dicemus.

Maximilianus Rex contra Palatinum venit in Alsatiam.

Rex autem Maximilianus post habitam de Bohemis victoriam exercitum divisit, cuius alteram partem cum Duce Alberto & Marchione Frederico dimisit in Bavaria contra Ducem Rupertum, cuius vires jam tunc multum fuerant debilitatæ & imminutæ, alteram verò secum duxit in Alsatiam, Philippum Comitem Palatinum Ruperti Ducis genitorem impugnaturus. Qui cum debellaretur à multis simul & semel in diversis locis, non potuit singulis ad pugnam occurrere, sed cogeatur patientiam in tribulationibus prudenter exhibere. Contractis enim mercede copiis duos habebat exercitus, quorum alterum filio misit in Bavariam ferre auxilium, alterum Heidelbergæ secum retinuit, quem contra incursores hinc inde per Palatinum Ducatum, prout requirebat necessitas negotiorum, ordinavit. Unde cum resistere omnibus non posset, in multis prudenter dissimulavit, confidens de mansuetudine Regia, quòd gladium suum non ad internecionem extenderit omnimodam, sed ad paternam correctionem. Munierat jam ante satis fortiter principaliora oppida sua Heidelberg, Gernersheim, Alzen, & alia per Principatum Castella, præceperatque commorantibus in rure subditis, ut res suas omnemque supellectilem, & quicquid à facie inimici optarent remanere securum, in viciniora sibi oppida atque castella transferrent, domos in villis stramine tectas operimento nudarent, ut nulla relinqueretur hostibus, aut spoliandi, aut incendendi facultas. Erant autem dies miseriarum pleni & nusquam tuta fides in terra.

Palatinus exercitus ad patriæ tuitionem locatur,

Maximilianus multa obtinuit per Alsatiam.

At verò Maximilianus Rex posteaquam in Alsatiam, sicut est dictum, traduxit copias, Argentinensium auxilio regni terras & oppida impignorata Palatinatui, sine sanguinis effusione invasit & obtinuit, Geroldseck Castellum & Comitatum, Offenburg, Ortenberg, Gengenbach, & quidquid in circuitu Juris fuerat Palatini. Post hæc Rheno transmissio, Hagenavve, Luzelstein, Weissenburg, & omnem Regionem, quam nostri *die Landvogtey* nuncupant, suæ subiecit ditioni nullo resistente, sed cunctis eum ut verum, & proprium dominum suum cum reverentiâ & honore ubique suscipientibus. His peractis Christophorus Marchio de Baden vices suas interposuit, & Regem, ne contra Palatinum progrediretur ulterius, precum instantiâ revocavit. Rex autem, qui Comitem Palatinum corripere & humiliare animo destinaverat, non delere, facilius acquievit, & retracto pede humiliatū ad gratiam recepit, quem si voluisset, in brevi totaliter destruxisset, viribus totius regni adjutus. Non enim possibile fuit, ut unus Regni Princeps (alioquin satis potens) impetum tot principum non læsus sufferret, qui duobus, vel tribus indubiè restitisset.

Secundum contra Palatinum exercitum duxit Wirtenbergen-sis.

Interea dum Rex Maximilianus cum Principibus & civibus Regni bellum contra Philippum Comitem Palatinum, & ejus filium Ducem Rupertum gereret in Bavaria, Udalricus Dux Wirtenbergen-sis cum jussu Regio, tum propriam adversus memoratum Principem habens actionem, anno prænotato in mense Majo se litteris Heidelbergam publicè missis, hostem & inimicum, ut fieri solet, manifestat ejusdem. Deinde contractis copiis ad numerum, ut ferunt viginti millium pugnatorum peditum, & octingen-

ostingentorum equitum, terras Palatini Comititis ingreditur, & in primis Monasterij Mulbrunnensis (quod Cisterciensis est Ordinis) possessiones & villas igne & ferro devastavit, quæ sub tuitione fuerant ipsius Philippi Comititis memorati. Werfen villam dicti Cœnobij cum alijs incendio cremavit, pecora rusticorum abegit, eisque plura incommoda & damna fieri permisit.

Postea ipsum Cœnobium Mulbrunnense, quod in modum Castelli facis erat munitum, obsidione vallavit, in quo Palatinus Comes trecentorum virorum præsidium collocaverat. Abbas cum Fratribus ad urbem secesserat Spirensen, paucis senioribus in Monasterio relictis. Construxerat in monticulo ex opposito Monasterij paulo prius Comes Palatinus pro defensione loci fortalitium quoddam in arcis modum fortiter munitum, non sine multis impensis: quod Dux Udalricus in primis aggressus est, quassatumque machinis cepit, & opus inchoatum sine intermissione jaciendo lapides continuavit. Videntes autem, qui erant in Monasterio, quod tantæ potentæ Ducis non possent resistere, quodque nullum de suo principe haberent auxilium, quamvis sæpius implorassent, sub certis conditionibus Duci Monasterium tradiderunt. Dux itaque Monasterium introgressus potenter obtinuit, & eos, qui fuerant de parte Comititis Palatini, juxta conditum liberè, quo vellent abire permisit. susceptaque loci Advocatiâ Monachos revocavit. Inde progrediens fortissimum Knitlingensium agrum potenter subegit, & Palatini oppidum Bretheim obsidione cinxit, castra ponens ab ejus parte versus aquilonem. Obsidione firmatâ confestim muros, turres, & ædificia oppidi quæque bombardarum ictibus fortiter cepit impellere ad ruinam, & magno conabatur annis potentæ suæ viribus obtinere victoriam. Sed qui erant in oppido & numero & audaciâ viri potentes in papiliones Ducis machinas direxere tonantes, & se constanter & oppidum fortiter defensarunt. Erant enim pugnatōres in oppido ad res bellicas instructi, quos nec metus in fugam, nec pusillanimitas Mulbrunnensium instar facile converteret in traditores; unâ namque dierum cum Wirtenbergenses bombitonantes atque machinarum custodes otio, vino & somno dediti nihil minus, quàm oppidanorum suspicarentur excursum, Palatinenses de oppidulo otio homines memoratos vacantes quasi securos inveniunt, aggrediuntur, cædunt occiduntque, & bombardas nonnullas hostium violenter secum abducunt; ingens fit subito clamor, & grandis sub confusione tumultus, dum præ gaudio Palatinenses attollunt in aëra voces, Wirtenbergenses autem ex subita incurfione attoniti vociferantes, quid paterentur eorum tonantes, nescirent. Ex quibus nonnulli post excursum Palatinarum partium retrocedentes minus cautè secuti, cum portam invenissent apertam, introgressi sunt, protinûsque clausis valvis crudeliter occisi, sed & plures in captivitatem abducti.

Ceciderunt in eo tumultu ex utraque parte viri ducenti, & supra, plures tamen de Wirtenbergensium exercitu quàm Palatinorum. Sedatis postremò tumultibus Suevi mortuos suos in cæmeterio quodam non longè posito sepelierunt. Duravit ista oppidi Bretheim per Ducem Udalricum obsidio diebus uno atque viginti, quibus effluxis venit in papiliones Ludovicus filius Philippi Comititis Palatini primogenitus, quem Dux Udalricus

Mulbronna
Cœnobium
à Duce
Udalrico
obsidetur
& capitur.

Bretheim
oppidum à
Duce Udal-
rico obses-
sum non
capitur.

Oppidani
faciunt ex-
cursum in
Ducis exer-
citu.

Udalricus de Wirtenberg cum honore ſuſcepit, & in tentorium ſuum lætanter introduxit. Quid inter ſe tractaverint, aut quas conditiones pacis dederint, & acceperint, me latet uſque in præſentem diem: ſolum hoc habeo compertum, quòd Udalricus Dux Wirtenbergenſis mox poſt Ludovici reſeſſum obſidionem amovit.

Pfeckheim
oppidum à
duce Udal-
rico & ob-
ſidetur &
capitur.

Brethemij obſidione ſolutâ inde movit exercitum Udalricus Dux, & munitiſſimam arcem Palatini Comitſ Pfeckheim firmiſſimâ obſidione coarctavit, lapides ſine intermiſſione bombardarum violentiâ intromittens, quibus haud parùm tribulavit obſeſſos. Qui cùm impetum machinarum ferre diutius non poſſent, neque auxilium ſe ſcirent aliunde habituros, communi decreto munitionem Duci Udalrico ſub conditione ſalutis tradiderunt. Dux autem oppidulo cum arce obtento victor ingreditur, & abire traditores permittuntur. Ultra progreſſus contra Ludovicum Comitē de Leuenſtein, qui erat in parte Comitſ Palatini, quia ex patruo nepos, omnem Comitatum ejus incendio & vaſtatione hoſtili deſtruxit penitùſque deſolavit. Caſtrum quoque memorati Comitſ Leuenſtein obſedit, & in quatuor diebus obtinuit, ipſo Comitē Ludovico in Bavaria cum Duce Ruperto exiſtente. Verum poſt annos quatuor Dux Udalricus quorundam nobilium precibus ad miſericordiam flexus caſtellum Leuenſtein cum cæteris ablatis omnibus prædicto Comitē ſub certis conditionibus reſtituit, unâ villâ duntaxat exceptâ, cujus incolæ nullâ ratione poterant induci, ut jam deinceps conſentirent ſub ditione Comitſ eſſe Ludovici, cauſas habentes varias. Conſequenter Dux Udalricus in Comitatum de Winsberg movit exercitum, & incenſis per circuitum, villis magnam terris intulit deſolationem. Poſt Comitatus hoſtilem vaſtationem ipſum Caſtellum Winsberg obſidione vallavit, quod ſimiliter expugnavit in paucis diebus, & per deditionem obtinuit. Rurſùſque progrediens novam Civitatem Palatini Comitſ oppidulum ſimili facilitate capiens in ſuam redegit poteſtatem. Deinde Meckmul cinxit obſidione, quod etiam brevi ſuæ poteſtati ſubjecit.

Leuenſtein
Caſtrum à
Duce Udal-
rico obſi-
detur &
capitur.

Winsberg
Caſtrum à
Duce Udal-
rico & ob-
ſidetur &
capitur.

His per tempus, quo inter Regnum & Palatinum cæpta duravit contentio, per Ducem Udalricum XVIII. annum ætatis agentem glorioſè imò nullo reſiſtente peractis, mandato Regali ſubſecutæ ſunt treugæ, à bello ceſſatum, & tandem ſicut dicemus, facta concordia. Animus in Adoleſcente fuit Principe magnus, cujus impetum niſi Regia cohibuiſſet auctoritas, damna Palatinis graviora intuliſſet. Laudamus eum, quoniam in ea parte Chriſtianum ſervavit modum pugnandi, quo & Monaſterijs & Eccleſijs Deo conſecratis pepercit, quippe qui neque incendio conſecrata Domino templa ſubvertit, neque ſervorum Dei Coenobia ſpoliavit, ſed animo ſtrenuus, potentiâ virtuoſus, ac pius in Deum, quoad fieri potuit, Eccleſiæ miniſtris pepercit.

Tertium
contra Pa-
latinum
exercitum
ducit Ale-
xander Co-
mes Vel-
dentiz.

Tertium contra Palatinum circumduxit exercitum Alexander Comes Palatinus Baviaræque Dux & Comes in Veldentia Moſellanus, qui morabatur in Geminoponte, filius Ludovici quondam cognomento Nigri. Hic anno Dominicæ Nativitatis prænotato, in Vigilia ſancti Petri & Pauli Apoſtolorum Capitaneum ſuum cum exercitu parvo ruſtico & magis ad prædam idoneum quàm ad pugnam, in terras miſit Palatini, Spanheimenſi conjunctas atque vicinas Comitatu, qui Monaſterium Wilhel-

mitarum,

mitarum, quod Mariæ porta nuncupatur parùm distans à Spanheim, intrantes crudeliter spoliarunt, abigentes pecora, & omnia, quæ invenire poterant, secum in Meisenheim oppidum abduxerunt. Erat autem FERIA sexta & Vigilia sicut diximus Apostolorum, nihilominus quidam in exercitu petrones repertas, quæ præcedente vespere superaverant, carnes devorabant. Spoliato Cœnobio retrocesserunt, & quasdam in itinere villas de Palatini dominiò igne supposito incenderunt. Merxheim, Nusbäum, & alias per circuitum oppidi Sobernheim. A Priore nihilominus & Fratribus memorati Cœnobij Wilhelmitarum ducentos extorsere florenos, ut ab incendio, quod minabantur Monasterio, temperarent. Quis hic modus bellorum, ubi & Deo dicatis locis minatur incendium? Inde capitaneus exercitus Ducis Alexandri copias contra Palatinum, duxit in partes Westrasia, atque per provinciam discurrens instabilis villulas quasdam incendio cremavit, pecunias à Monasterijs & Ecclesijs in Ottenburg, Clingenmünster, Uthersthal, Hartvichshausen, sancti Lamberti Monialium, & alijs in circuitu, ne incendio perirent, extorsit, spoliavit, & sine commiseratione graviter afflixit. Posthæc Buleckheim villam Comitum Palatini ab oppido Landavv Spirensis Diocesis uno duntaxat milliario distantem obsedit, & fortiter ut potuit impugnare cepit. His autem, qui fuerant in præsidio collocati, villam constanter defendentibus, omnes hostium defecere conatus. Interea Comes Palatinus exercitus sui partem in auxilium misit obsessis, quorum adventu territus hostis obsidione solutâ discessit, plura passus incommoda, quam hostibus forsitan suis potuerit inferre.

Villam Buleckheim obsident Alexandrini, sed capere non possunt.

Dum hæc agerentur, Dux Alexander morbo laborans non fuit in exercitu, cujus absentiam factum est, ut milites conductitij prædam sitientes plus hostem spoliare contenderent, quàm vincere. Discurrentes enim per totam regionem in circuitu Novæ Civitatis oppidi omnia per violentiam rapuerunt non solum in domibus & possessionibus rusticorum, sed etiam in Monasterijs & Ecclesijs Sanctorum. Non tamen omnes, qui fuerunt in exercitu, in hunc modum rapacitatis vitio intendebant, sed viri perditionis duntaxat, quibus nihil de timore Dei, nihil de publica honestate, sed totum de avaritia constabat. Quod timor Dei non fuerit ante oculos eorum, ex eo fecerunt manifestum, quia neque Deo dicatis locis pepercerunt, neque Monachis, neque Ecclesiæ Dei ministris, utpote qui avaritiæ facibus insanabili desiderio inflammati sacrilegas manus in res divino cultui consecratas temere miserunt, spoliarunt templa Dei ornatibus cunctis, altaria pallis & linteamentis benedictis, & quod eatenus in Christianorum publicis bellis nusquam reperi factum, linteos attactu Domini pretioso Corpore sanctificatos (qui corporalia nuncupantur) rapuerunt de sacrosanctis Ecclesijs, & in suos usus illicitos deputarunt, ex quibus alij suis uxoribus fecerunt pepla, alij sibi applicuerunt ad peccatoria.

In absentia Ducis male habet exercitus.

Inauditum nefas! ex corporalibus pannibus facere pepla mulierum.

Anno prænotato, 9. die mensis Augusti, pedites cum equitibus Alexandrinorum, qui erant in oppido Meisenheim (quod duobus ferme à Monasterio Spanheim distat milliariis) circa solis ortum mane irruerunt in villam Budesheim juxta oppidum Creuzenach inopinatè, raptaque omnibus inventis eam ignibus incenderunt. Fumo per aëra surgente

Budesheim villa prope Creuzenach ab Alexandrinis incenditur.

H h h h

in

in altum, Palatinenſes, qui erant in oppido jam dicto: turmatim contra hoſtes exiverunt uſque ad villam procedentes ardentem. Sed Alexandrini mox ut villam incenderant, fugerunt, & abductis nonnullis ex Budenheim & Hufſelsheim ruſticis una cum inventis pecoribus & ſpolijs ad Meiſenheim præſidium ſuum reverſi ſunt,

Windes-
heim villa
120. florenſis
ſervatur ab
incendio.

Die undecimo menſis Auguſti, Capitaneus Ducis Alexandri Henricus de Schvvarzenburg eques auratus ruſticolas villæ Windenheim Coenobio Spanheimenſi vicinæ pro 120. florenſis, ab incendio liberos dixit atque ſecuros. noluit enim incendere villam, quamvis ſub ditione Palatini conſtitutam, propterea quòd Dux Alexander patronus & collator eſſet Eccleſiæ Parochialis. Villam quoque Waldenhuſen, quæ Juris eſt nobilium de vicino caſtello Dalburg, pro 300. florenſis liberam ab incendio fore promiſerunt Alexandrini.

Alexandri-
ni pecora
incolarum
villæ Bickelheim
abigunt.

Die quarto menſis Septembris. mane ante ſolis ortum exeuntes de Meiſenheim Alexandrini ſilenter intraverunt Comitatum Spanheimenſem, vaccæſque 120. & porcos 20. juxta villam paſcentes abegerunt. Villam quidem capere niſi ſunt, ſed non potuerunt, quam incolæ prius foſſatis ſepibus, & propugnaculis munitam die & nocte diligentius custodiebant. Die autem ſequenti mane ſurgentes viri de Bickelenheim numero viginti auxilio quorundam de oppido Sobernheim ante ſolis ortum ſe haud procul ab oppido Meiſenheim in nemore abſconderunt, donec pecora egrederentur ad paſcua, quibus more ſolito egreſſi erumpunt de inſidijs, qui latuerunt viri, pecora non ſuſpicantibus Alexandrinis abigunt, & Bickelenheim velociter introducunt.

Sobernhei-
menſium
pecora abi-
guntur.

Unde nono die menſis memorati Septembris Alexandrini rursus de oppido Meiſenheim turmatim exeunt, & circà nonam horam de mane in agrum Sobernheimenſis oppidi cum ſilentio irruentes omnia, quæ invenerant, pecora, nullo percipiente in oppido, ſecum ducentes ad Meiſenheim minaverunt. Eſt autem inter Sobernheim, & Meiſenheim unius duntaxat milliaris diſtancia.

Caſtellum
Zuſch ab
Alexandri-
nis ſpolia-
tum incen-
ditur.

Vigeſimo poſthæc die menſis Septembris, quæ fuit ſexta Feria poſt Feſtum Exaltationis ſanctæ Crucis, Alexandrini mane diluculo venientes ad Caſtrum Zuſch in nemore ſitum, quod Saonus nominatur à Spanheimenſibus, Trevirenſibus autem & Moſellanis Hydorus, donec egrederentur ad paſcendum pecora latuerunt. Eſt autem nemus hoc in majori parte latitudinis unius theutonici milliaris, in minori ſemiſſis, cujus initium à Rheno inter Bingiones & Bacherachios captans per Comitatum, Spanheimenſem Cynonotóſque Trevirenſes & Lotharingios in fines porrigitur continuatum ſine intercapedine Metenſium. Ea pars nemoris memorati, quæ ſub Moguntina continetur Dioceſi, nuncupatur Saonus, illa verò quam Dioceſis comprehendit Treverica. Hydorus nominatur, ſylva certè quercubus, paſcuis, & glandibus dives.

Joannes de
Hohenſtein
captivus
abducitur
pereorſdem.

Itaque latitantes in inſidijs teſti nemore Alexandrini, mox ut pecora de Caſtello viderunt exire, ſubmiſerunt in habitu ruſtico antea diſpoſitos, qui portas, antequam clauderentur, præoccuparent. Quorum conſeſtim inſecuti veſtigia ceperunt nullo reſiſtente Caſtellum, ipſiſque domicellum Joannem de Hohenſtein adhuc dormientem in lecto ceperunt abducen-
tes captivum. Deinde omnem ſcrutantes ſuppelleſtilem in prædam ſumentes

fumentes abducunt, & Castrum igne supposito redigunt in favillam. Non enim confidebant integrum se posse retinere Castellum, propterea quod & Jure Feudali Archiepiscopo subjiceretur Trevirorum, & Joannes de Hohenstein Dominus castelli neque Palatino, neque alteri alicui hac durante guerrâ serviret. Unde cunctis rem medullitus intelligentibus visum est Alexandrinos gravem, & non dissimulandam fecisse injuriam. Sed quid? non Judex judicat? Transeamus.

Vigesimo octavo die mensis Septembris, Alexandrini de oppido Meisenheim rursus egressi Merxheim villam, ut supra diximus sub tuitione Philippi Comitis Palatini positam, quæ Juris erat immediati Svvidegeri de Sickingen equitis aurati, qui tunc in exercitu Ducis Ruperti fuerat personaliter occupatus in Bavaria, & Joannis captivi de Hohenstein memorati spoliaverunt, & igne submisso, quod reliquum fuerat à priore incendio, funditus destruentes, in favillam redegerunt magno damno incolarum. Eodem quoque die pars una exercitus Alexandrinorum villam & castellum Seyn Svvidegeri militis de Sickingen, jam dicti spoliaverunt, & per incendium funditus destruxerunt irruentes more suo per turmas.

Merxheim villa per Alexandrinos spoliata incendiatur.

Seyn Castellum & villa per Alexandrinos destruitur.

Dum hæc omnia, quæ diximus fierent, & quædam alia plura memoriæ non occurrentia nostræ, mandato Ducis Alexandri contra Philippum Comitem Palatinum tempus mensium quinque consumebar, quo bellum duravit, intereaque agebantur, quæ sunt dicta prius de Maximiliani Regis in Bavaria exercitu, Ducis quoque Udalrici de Wirtemberg, & quæ sumus dicturi de crudeli vastatione Wilhelmi Landgravij provinciarum Hassianorum. Verum quia breviter descripsimus Alexandri Ducis memorati gesta contra Philippum Comitem Palatinum, sicut nostræ occurrebant memoriæ, ordo jam postulat rationis, ut quid Palatinenses auferint adversum partes ipsius Ducis Alexandri, quantum nobis constare poterit, breviter dicamus.

Imprimis autem Nicolaus Brunonis, vel, ut propius accedam, Brunus de Schmideberg ex parte Palatini Capitaneus eorum, qui apud Stauronesum erant in præsidio, vir audax, fortis, & bellicosus in Vigilia Nativitatis sancti Joannis Baptistæ, contractis ex Stauroneso copiis Alexandri Ducis villas duas circa Nahum fluvium in vicino positas, Hufen videlicet inferius, & superius invasit, spoliavit, incendit, ac præter Ecclesiam funditus destruxit: viros rucolâs, quotquot invenire potuit, cum pecoribus & præda captivos abduxit, quos pecuniâ interveniente postea liberos abire permisit. Sequenti die Festo Divi Baptistæ Joannis villam Rode simili vastatione deprædatus incendit, & nonnullos ex rusticis captivos abduxit. Reliquas etiam in circuitu villas, curtes, & quicquid sub tuitione fuerat Alexandri Ducis, hostili incursione devastans spoliavit, incendit, ac funditus destruxit.

Quid Palatinenses egerint contra Alexandrinos.

Post hæc 19. die mensis Julij, venit ab Heidelbergâ Joannes Landschad de Steinach eques auratus Palatini Capitaneus & Dux exercitus cum armatorum copiis ad oppidum Creuzenach, & manserunt ibi diebus sex, incrementum sui & machinas bombardarum expectantes. Quibus interea cum Bombitonantibus advectis 26. die mensis Julij, Stauronesum in magna multitudine per ordinem exierunt, primò pedites ac deinde pulchro

Exercitus Palatini congregatur apud Stauronesum.

H h h h 2

apparatu

apparatu dispositi equites iter contra Ducis Alexandri Principatum dirigentes. Erat autem mane circa horam septimam, quando primi exire cæperunt, & ordine sequentes alij continuo paulò post nonam horam ultimi exiverunt, fuit enim copiosus exercitus.

Palatinen-
ses Mona-
sterium
S. Disibodi
spoliarunt.

Eodem die venerunt cum festinatione ad planiciem, quæ est inter montem sancti Disibodi & Odernheim Ducis Alexandri oppidulum, & ibi castra fixerunt. Erant autem in ipso Monasterio montis S. Disibodi quinquaginta Stratiotæ pro custodia loci ab Alexandro deputati, qui cum vidissent exercitum Palatinensium advenire, confestim relicto præsidio fugerunt. Ingressi Monasterium Palatineses duos vel tres Monachos duntaxat invenerunt, cæteris cum Abbate hostium metu jam pridem ad loca tutiora translatis. Magnam Petrones crudelitatem in Cœnobio exercuerunt, quam veritatis amore transire non possumus. Vini plaustra non minus quinquaginta in Cellario repererunt, quod, si eo modeste fuissent usi, exercitui multis diebus potuisset sufficere, sed passim omnes, qui volebant irruentes sine ordine, sine modestia, sine discretionem vinum potabant, & multo plus effundebatur in terram, quàm in usum verteretur humanum. Enimverò cum instrumenta non haberent, vel ad perforandum opercula vasorum, vel in quibus possent recipere vinum: lanceis & pugionibus aperuerunt foramina, & bibentes, quantum poterant, reliquum defluere in terram permittebant. Quidquid in Monasterio repererunt, sine timore Dei totum rapuerunt, non relinquentes, vel cochlear unum, vel aliud quicquam minimum, nam plumbum de testis, atque fenestris, ferreos clavos de ligneis parietibus, pallas de altaribus simul & corporalia furtivè sustulerunt. Non milites, non nobiles, non equites ista fecerunt, sed nudi pedites & rustici petrones, qui vel iussi, vel ultronesi se conjunxerunt exercitui. Nihil reliquerunt intactum, nihil integrum, nihil non violatum. Verùm Abbas providus futurorum calices, privilegia, libros, & quæque Monasterij pretiosa Clenodia tempestivè ad Meisenheim fecerat transferri. Fuerunt tamen nonnulli, qui de nobilitate gloriantur in Sobernheim oppido Palatini domicilium habentes, qui sublata publicè de Monasterio torcularia, vasa quoque vinaria, lectisternia, scamna, mensas, fœnum, stramina, & quicquid invenerunt utensilium seu rerum domesticarum, impunè rapuerunt, & curribus multiplicatis in sua nullo contradicente fecerunt abduci.

Cotirodu-
rum à Pala-
tinesibus
capitur.

Eodem quoque die, videlicet sanctæ Matris Annæ, Palatineses oppidum antedictum Odernheim, quod Cotirodorum veteres nuncuparunt, obsidione cinxerunt, & machinis bellicis sive bombardis acriter impugnarunt. Nec minus, qui erant in oppidulo viri & mulieres, turribus & muris conscensis, balistis, bombardis, & lapidum ejectione fortiter se defensare conati sunt. Superati tandem multitudine impugnantium Odernheim, cum se nec defensare possent diutius, nec aliunde sperarent auxilium, & se & oppidum sub certis quibusdam conditionibus in manus Palatinensium tradiderunt, die scilicet 28. mensis Julij, quæ fuit Dominica & Martyrio sancti Pantaleonis festiva, circa quintam horam post meridiem obsidionis die tertiâ.

Odernhei-
mensis
victi.

Oppidum Palatineses ingressi, & per domos discurrentes, quicquid invenire poterant diripiebant. Oppidani autem cum uxoribus & liberis suis

fuis ad Ecclesiam confugerant Parochialem, inquam etiam res suas quâsque meliores ante triduum comportaverant, in qua salvæ manserant. Joannes etenim Landschad miles & Capitaneus Palatini memoratus cum esset Christianæ pietatis amator simul & justitiæ cultor, nullâ potuit ratione persuaderi, ut quempiam suorum Ecclesiam permetteret ingredi. Omnia ergo salva manserunt, quæ in Ecclesiam fuerant reposita, nec minimum quid ex eis fuit ablatum, positis jussu capitanei ad januam custodibus, qui nulli concederent introitum. Deinde convocati ad Forum oppidani, ut moris est, in verba Comitis Palatini omnes juraverunt. Erat quidem parvum oppidum, sed muris, turribus & fossatis optimè munitum, habens ab Oriente Planum fluvium non faciliè transmeabilem; propterea confisi de firmitate loci per triduum oppidani, quamvis pauci essent numero, fortiter steterunt, promissum à Duce præstolantes auxilium, quo non veniente bello præposuerunt salutem. Capto autem oppidulo Palatinenses muros, & turres per gyrum dejicientes impleverunt fossata, ne relinqueretur Alexandrinis occasio, vel spes aliqua recuperationis. Perierunt ab utraque parte nonnulli bombardarum lapidibus miserabiliter obruti.

Inde moventes exercitum Palatinenses per terras Alexandri Ducis iter versus Luteram Palatini oppidum instituerunt, plures in medio villas adversariorum deprædantes, incendio vastaverunt. Procedentes autem ulterius ordine capto Alexandrinos ab obsidione villæ Pikelheim, de qua diximus, fugaverunt. Pepercit in his omnibus Philippus Comes Palatinus Alexandro nepoti, quem indubitanter perdere potuisset, si ambo æquali odio laborassent, quorum alter plus voluit, quam potuit: alter noluit, quantum inferre mali potuit inimico.

Post hæc 18. die Septembris, Nicolaus Brunus de Schmidberg Capitaneus Palatini Comitis in Stauroneso contractis oppidanorum copijs terram Ducis Alexandri rursus intravit. Moschelen inferius cum alijs quibusdam villis per circuitum spoliatis incendit, rusticos nonnullos abduxit captivos, pecora quoque multa abegerunt, qui cum eo erant Stratiotæ. Tanta fuit in oppido Stauroneso equorum, boum, & ovium copia ex Principatu Ducis Alexandri raptorum, quantam prius in his terris nemo viderat unquam. Vidimus tunc oves quingentas venundari pro florenis quinque atque viginti, equos, porcos, vaccas pro vilissimo comparari pretio. Emptoribus tamen quibusdam, quod de rapina comparaverant, Tholosanum est versum in aurum, ut pænas avaritiæ lucrent, qui scienter injustè acquisita vili pretio sibi usurpaverunt.

Quartum contra Philippum Palatinum Comitem exercitum duxit Wilhelmus Hassiorum Landtgravius, secum habens proprijs in personis Henricum Ducem Brunsvicensem, Henricum quoque Ducem Mechelburgensem, Emichonem Comitem de Liningen, Comitem de Lippia, Comitem de Königstein, aliósque plures Comites & nobiles, quorum aliqui odio Palatini laborantes, ut proprias causas prætendentes spontaneâ voluntate militabant; alij stipendio fuerant ab eo conducti.

Contractis itaque suorum copijs Princeps memoratus de Hassia egrediens cum magno exercitu venit ad Franckfurdiam, quem Franckfurdeneses mandato compulsi regio per oppidum & pontem Mogani trans-

Palatinenses devastant terram Ducis Alexandri ubique.

Nicolaus Brunus devastat & incendit villas Ducis Alexandri.

Quartum contra Palatinum exercitum duxit Landtgravius Wilhelmus.

Bensheim
obsidetur
à Landgra-
vio, non
capitur.

fire permiserunt. Qui movens exercitum in terram Palatini. Bensheim oppidum in Strata montana firmissimâ obsidione vallavit. Verùm Palatinensium exercitus ab Heidelbergâ missus cum machinis, & bombardis in auxilium obessorum, usque adeò terruit hostem, quòd mox obsidione soluta sine effectu recessit, & omnes in circuitu villas juris Palatini spoliavit, incendit, & funditus evertens destruxit.

Laurissa
Monaste-
rium spo-
liatur cun-
ctis bonis
per Hassios.

Monasterium Laureacense Præmonstratensis Ordinis, quod aliquando fuit Ordinis nostri, & una de quatuor Abbatibus Regalibus Germanici Regni, cunctis rebus & bonis inventis spoliavit, frumenta & vinum in proximas munitiones suas territorij de Geravv, quæ fuerunt aliquando Philippi Comitis ultimi de Kazenelenbogen, fecit abduci, non sine injuria Dei & incommodo Fratrum gravissimo. Novum castrum, quod Fridericus Comes Palatinus Tutor quondam Philippi & patruus in nemore construxit ad sinistram de Wormatia pergentibus ad Laudenburgum, & ex suo nomine Friderichspurg nominavit, pulchrum & amantissimum igne submisso in favillam redegit, Lamperten, & omnes in circuitu villas spoliavit incendit, & inventos rucolas captivos abduxit. Deinde Castellum Stein nuncupatum haud procul à Wormatia traditione Castellani obtinuit. Cùmque omnia desolasset ab ista parte Rheni, quæ potuit, à Wormatiensibus transitum à navigio per Rhenum in aliam partem sibi concedi postulavit. Sed Wormatienses Jura vicinitatis illæsa custodire volentes non permiserunt.

Philippus
Comes Pa-
latinus
Heidelbergæ
com-
moraba-
tur.

Interea dum hæc agerentur, Philippus Comes Palatinus in sua munitione fortissima residebat Heidelbergæ, finem & exitum rei expectans. Castrum ejus residentie muris, turribus, montibus & situ fortissimum est, nec facilis patet accessus, in quò tot machinas reposuit bellicas atque bombardas numero & magnitudine ingentes, quantas vel quales ante hac apud unum principem non vidimus in Germania. Oppidum quoque Heidelberg satis ante munierat, & victualia pro triennio sufficientia præparaverat, viros etiam audaciâ & fortitudine potentes pro loci defensione in præsidio habuit, & hostium adventum securus expectavit.

Wilhelmus
Landgra-
vius non
accessit ad
Heidelbergam.

Hæc non ignorans Landgravius inter terminis Stratæ Montensis lanceâ pugnat & ludit, sed oppido Heidelberg metu bombardarum appropinquare non voluit, neque per Fluvium Neccarum ad superiora Comitis Palatini villagia transivit. Et causa forsitan erat etiam alia, quòd bombardas tantæ molis & fortitudinis secum de Hassia non adduxerat propter locorum distantiam, quibus vel muros potuisset dejicere, vel impugnare Civitates. In argumentum veritatis adjungo, quòd in toto calamitatis hujus tempore nec oppidum aliquod munitum caput violenter, neque castellum, nisi per deditionem eorum voluntariam, qui ad defensionem positi animis defecerunt custodiæ propositum abijcientes.

Landgra-
vius apud
Mogun-
tiam tran-
duxit exer-
citum
suum.

Videns ergo princeps Landgravius, quòd per Wormatienses non posset ad Ultra-Rhenana Palatini habere comitatum, neque aliunde conquirere naves, quæ tantam exercitus multitudinem sine periculo per Flumina Rheni transducerent, descendit ad Moguntiam, & consensu, uti dicebatur, eorum, qui locos & vicos tenebant Episcopi (tunc in Aschaffenburg residentis quietè) contractis undique navibus apud Weissenavv villam de oppido S. Victoris extra Moguntiam traduxit exercitum.

Venerat

Venerat jam tunc hora, in qua Clerus Moguntinus vices rependit Palatino pro damnis, calumnijs, contumelijs, quibus per annos decem, & amplius ab Officialibus ejus in Alzen & Creuzenach non mediocriter fuerat læsus & gravatus, quemadmodum in superioribus ex parte jam diximus. Non sunt nobis incognita mala, pericula, & damna, quæ omnis in Moguntia Clerus in censibus, in redditibus annuis, & libertatibus passus est per dissimulationem memorati principis, & per ejus in vicino ministeriales; justè an injustè nihil ad nos. Erant quidam ex nobilium genere, qui causas, & querelas contra Ecclesiam Moguntinensem prætendentes adversus Bertholdum Archiepiscopum, & omnem per totam Dioecesin Clerum multis annis incursum fecerunt hostiles, frumenta decimarum, curtium, & aliarum possessionum, si pecuniâ Clericorum interpositâ non redimerentur, in agris & horreis igne concremantes. Quid loquar de Testipremis, parricidis & Sacerdotum detentoribus? quorum tanta nostris diebus fuit crudelitas in Comitatu Spanheimensi & circumcirca, ut nec Monachi Cœnobîa, nec Presbyteri villagia quoque tutò egredi possent. Parco autem, ne historiam nimium exaggerando etiam cum veritate videar excessisse.

Hostes Ecclesie Moguntinæ multa fecerunt mala Clero.

Wilhelmus itaque Hassiorum Landtgravius postquam consensu, permissione, & auxilio Moguntinensium navigio traduxisset exercitum, castra posuit in villa Schornsheim non longè à Moguntia, omniâque in circuitu usque ad Oppenheim, quæ juris erant Palatini, devastavit, villas spoliavit, incendit, ac funditus destruxit. Magna fuit in exercitu ejus quorundam impiorum crudelitas, eorum maximè, quos incendio præfectos Brandmeister vulgò nuncuparunt, qui Ecclesias non solum villagijs contiguas, sed etiam aliquantulum remotas, cùm servare potuissent, ex industria proprio igne supposito unâ cum viculis incenderunt & destruxerunt.

Landtgravius castra posuit in villa Schornsheim.

A Schornsheim Landtgravius movens exercitum per terras circumduxit Comitæ Palatini usque ad Alzen, & ibi non procul ab oppido castra metatus est. Positis autem papilionibus per gyrum, cuncta in agris frumenta, quæ jam erant maturitati proxima, equorum multitudine consumpsit, & reliquum conculcando destruxit, villas incendio dedit, spoliavit, rapuit, & nec Deo consecratis Ecclesijs pepercit. Quidquid enim rerum, & substantiæ pauperum rusticorum in Ecclesias propter majorem fuerat securitatem repositum, totum cessit in prædam exercitui Hassiorum: omnia etiam vasa & ornamenta Ecclesiarum, quas non incenderant, diripuerunt.

Est oppidum inter Oppenheim & Alzen Gaviodorum nuncupatum Regni Germanici antiquissimum, quod à multis retrò annis Palatinatui dignoscitur impignoratum. Ad hoc oppidum Landtgravius exercitum ubi admovit, nimio pavore perterriti Cives in occursum ejus properant, portarum ei claves præsentant, & se suosque & oppidum ejus ditioni submittunt, quorum levitatem, ne dicam, perfidiam etiam hostis ipse deestabatur, quòd oppidum habentes muris, turribus atque fossatis munitum tradidissent, nullâ adhuc necessitate compulsi. Unde in pœnam perfidiæ cunctis traditores bonis spoliavit, dimissòque oppido retrocessit, & viros omnes in eo repertos secum captivos abduxit. Omnes in circuitu

Gauodernheim oppidum Regni in manus venit Landtgravi.

Gavij

Gavij villas ſpoliavit & incendit, quæ ad dominium pertinebant Comitſ Palatini, his duntaxat exceptis, in quibus Clerus Moguntinus vel curtes habuit, vel decimationes, quibus rogatus ab eis libenter pepercit. Multam in Gavio tam Oppenheimenſi, quam Wormatienſi circa Alzen & Stauroneſum, qui Nahagavv appellatur, prædam in frumento & vino & in varijs uſus humani rebus Landtgravius reperit, cepit, & in ſua ſecum abduxit. In duabus namque villis Saulheim & Weſthoffen plus quam mille vini optimi plauſtra invenit. Quid vel quantum in alijs tam multis & magnis putandus eſt reperiffe villis atque caſtellis per meticuloſam deditionem obtentis?

Palatinenſium exercitus venit contra Landtgravium.

Interea cum Landtgravius poſitis circa oppidum Alzen caſtris, omnia ſicut diximus, devaſtaret, compaſſus nec immerito ſuis Comes Palatinus diſperſum convocavit exercitum, & miſit eum ſub manu Capitanei ſui Joannis Landtſchad contra Haſſios ad Alzeiam. Quorum adventu Landtgravius cognito, non duxit eorum expectare præſentiam, ſed movens inde per tria ſerè milliaria noſtra diſceſſit inter duo noſtra villagia Blinck & Genztingen juxta Nahum fluviũ ſpatio dimidij milliarij à Strauroneſo ſive Creuſenach oppido caſtra locans, quinque ibi diebus in papilione manſit. Ad quem venit in caſtra Dux Alexander cum mille ducentis viris, qui dudum ei contra Philippum Comitem Palatinum fuerat confederatus, & habuerunt inter ſe diutius optata colloquia. Riferunt Ducem primores Haſſiorum, quòd Princeps tam inclyti nominis contra potentiffimum adverſarium Comitem Palatinum videlicet majorem, non haberet exercitum. Dux verò Alexander peractis his, pro quibus venerat, in Meiſenheim reverſus eſt.

Haſſij omnia in circuitu Nahagaw devaſtaverunt.

Non vacabant otio in ſtatione Haſſij, ſed more ſuo circumcurrentes per totam regionem, omnia diripientes, villas cum Eccleſijs crudeli malignitate incenderunt. Habebant enim convenientes moribus ſuis flammarum præpoſitos, qui nec Deum timebant, nec hominem reverebantur, de quibus nemo dubitet, quoniam Omnipotens Deus & ſuas & pauperum ſuorum aliquando vindicabit injurias, ſi non in hac vita, in futura tamen, & forſan in utrâque.

Imprimis autem ſpoliaverunt Armsheim villam, & incendio ſubverterunt, quæ non longe diſtat à Flanheim in via euntibus de Bingen ad Alzeiam: Eccleſiam quoque in ea novam pretioſam atque pulcherrimam, quæ ante paucos annos in memoria hominum ex oblationibus fidelium ad memoriam Dominici Sanguinis illuc concurrentium fuerat conſtructa, ſpoliatam vaſis & ornatibus cunctis incenderunt funditus deſtruentes, Sacerdotibus aſtantibus & lachrimantibus.

Baſenheim cum Eccleſia, Lanſheim cum Eccleſia, Armsheim cum Eccleſia,

Deinde villam, quæ Wansheim dicitur, ſpoliatam ſimiliter incenderunt, Baſenheim quoque villam & Eccleſiam ſimili veſaniâ ſpoliantes concremarunt. Lanſheim quoque villam magnam cum Eccleſia pulchra & campanis funditus incendio deſtruxerunt, omnia diripientes quæcunq; invenerunt. Viri ejus loci audientes videntẽsque inimicorum adventum, in nemus vicinum reſceſſerunt.

Heidesheim villam juxta rivulum ſitam, qui aurea ripa nominatur ab incolis terræ, cunctis bonis ſpoliatam igne ſubmiſſo totaliter everterunt. villas etiam Kappeslaubersheim, Erbsbuddesheim curtem novã & plures per

per circuitum Nahagavij & Stauronesi, quorum omnium nomina memoriae hac vice non occurrunt, cum Ecclesijs spoliaverunt, incenderunt, & penitus desolaverunt. Benzenheim, Genzingen, Bleinch & Wizenheim cum nonnullis alijs villis magnis non incenderunt ad preces quorundam simul & interveniente pecuniâ, quam Brandschagung nuncupant, spoliaverunt tamen pauperes omnibus, quæ reperire potuerunt, & secum abduxere.

Est villa milliario distans à Creuzenach, fossatis, muro, sepibus & propugnaculis admodum satis munita, nomine Sprenlingen, cujus incolæ jam bello instante rogaverunt Palatinum, ut eos cum bombardis tantum, cum pulveribus & alijs necessarijs provideret, asserentes se & numero, & fortitudine ad defensionem villagij sufficere, nec stratiotarum indigere suffragio. Fecit Palatinus sicut petierant, noluitque gravare alienigenarum insolentiâ viros tam audacter promittentes parietes defendere domesticos; est enim villa non parvi momenti. Veniente in regionem illam exercitu Hassiorum solo ejus auditu territi nimium viri omnes, relicto villagio cum bombardis, rebus, mulieribus & liberis ad Alzeiam oppidum fugerunt: sic rusticorum stetit præsumptio, quæ grandia proponit in hostem, dum procul est, & fugit ante præsentem.

Reperit in eo villagio multam Landtgravius prædam, vini plaustra quater centum, frumentorum ingentem copiam, bombardas & variam in domibus rusticorum suppellectilem. Erant enim homines admodum locupletes sub ditione Comitis Palatini Ducis Joannis in Simmeren habitantis indivisibili dominio constituti, quibus annuè contribuunt 500. auri florenos pro taxâ, quam ipsi precariam nuncupant subventionem. Villam ne incendio periret destinato, consuetudine Hassiorum acceptâ pecuniâ Landtgravius immunem fecit.

Cœnobium est Fratrum Canonicorum Regularium S. Augustini de Windesheimensium observantia Fratrum, quod Comites de Spanheim olim fundârunt, non longè ab eo loco situm, ubi inter Stauronesum & Sprenlingen castra posuerunt Hassij, in quod cum impetu irruentes non parva Servis Dei damna fecerunt & incommoda. Jussu tamen principis temperatum est, ne desolaretur in toto, pro qua liberatione ab incendio Prior loci ducentos auri nummos Landtgravio dare compulsus est, non attentâ paupertate seu inopiâ, quâ Fratres premebantur.

Interim verò quo Landtgravius apud Bleinchen villam in papilionibus traxerat moram, & plures de exercitu hinc inde vagantes omnia sicut dictum est, per anteriorem Comitatum Spanheimensem devastarent, spoliarent, & incenderent, nonnulli eorum extra ordinem discurrentes, à Palatinensibus perempti sunt, quorum aliqui mox in campis occidebantur, plures etiam ad oppidum Creuzenach ducebantur captivi homines Hassij pauperes & rustici, qui mandato Landtgravij, cujus & subditi erant, venire in hanc necessitatem fuerunt compulsi. Nobiles verò & equites Stauroneso minimè appropinquârunt.

Landtgravio autem præfato in loco per quinque dies cum exercitu commanente fama exit, Joannem Landtschad Capitaneum Palatini cum toto exercitu ad oppidum Creuzenach contra Hassios esse venturum, sicuti & post biduum venit. Quod ubi Hassiorum innotuit principi, summo mane diei sequentis castra incendit, & exercitum versus Bingen abduxit.

Viri de Sprenlingen omnes fugerunt à facie Hassiorum.

Landtgravius prædam in Sprenlingen reperit multam.

Schwabenheim Cœnobium Regularium ab Hassijs invaditur.

Landtgravius castris incensis movit exercitum versus Bingen.

abduxit. Tanta subito nebula seu caligo ex incensione castrorum surrexit; quod omnem circa regionem fumo & foetore implevit usque adeò, quòd Palatinenses in oppido nihil penè viderent.

Villa Mün-
ster cum
Ecclesia
spoliatur &
exuritur
per Hassios.

In eo transitu de loco papilionum ad Bingen Landtgravius villam Monasterium dictam Bingijs proximam, quam Philippus Comes Palatinus ante paucos annos emerat à Comitibus Rheni, ut supradictum est, una cum Ecclesia satis pulchra iussit incendi, ac penitus in favillam desolari. Omnes autem de villa rustici metu Hassiorum prius fugerant, mulieribus duntaxat relictis cum parvulis. Sed & Presbyter loci Parochus simili pavore correptus discesserat. Ministris iniquitatis iussa perficientibus stetit jam villa in medijs flammis, Landtgravius verò cum Ducibus de Vico Brunonis & Megaloburgenfi totòque suorum exercitu ab alia parte Nahi fluminis parvi & ubique transmeabilis equo insidens interitum villagij simul & Ecclesiæ malè gaudens prospectabat intuebatúrque.

Ardente jam in parte superiore Ecclesiâ, cùm nullus adesset Sacerdos præter Magistrum Henricum plebanum Ecclesiæ Bingiorum virum doctum morumque honestate integerrimum, & verbi Dei præconem infatigabilem, qui ad hoc venerat, ut precibus incendium, si posset apud Principem obtinere, impediret, sed non potuit. Is ergo cùm videret ardere templum, Christianâ pietate commotus accurrit, & SS. Corporis Dominici Sacramentum de Hagiotheca manibus cum vasculo extraxit, flexisque in terram genibus cum multis lachrimis dixit: *Heu, heu, heu Domine Deus, siccine permittis humanam prevalere nequitiam, ut Te de sanctuario tuo ejcias, domum tuam incendat, Teque migrare quasi hominem in aliena compellat! Surgensque confestim de terra, quoniam incendium ab omni parte urgebat, & portans in manibus Dominicum Corpus iter cum eo versus Bingen incæpit. Inter multa, quæ dixit mærore plenus, & amaritudine magnâ perturbatus, sic fertur increpasse malignos: O scelestissimi hominum, quando parceretis hominibus, qui creatori nostro parcere non novistis? Quem hodie persequimini, aut cui majorem inseritis contumeliam? Contra Dominum universorum pugnat, Omnipotenti Deo bellum indicitis: Salvatorem vestrum de mansionis sua fugere compellitis, ejus templum cum pauperum domicilijs concrematis. Credite Principes, credite Duces, credite omnes, quoniam Justus & omnipotens Conditor & Rector totius universitatis, qui tantam à vobis hodie perfert injuriam, in longinquum non differet vindictam.* Hæc dicens cum lachrimis iter continuavit incæptum, & portavit in Ecclesiam Bingiorum venerabile Sacramentum. Fuerunt, qui dicerent, Landtgravium ad preces Bingiorum hanc in Monasterium exercuisse sævitiam, qui optarent villam semel destructam non amplius restaurari, memores injuriarum, quas ante 12. annos ut supra diximus, ablato ab eis per triennium emporio, sustinuerunt, quod Albertus Göler de Ravenspurgo Palatini Comitibus apud Stauronesum præfectus transtulerat.

Increpatio
Magistri
Henrici ple-
bani contra
Incendia-
rios Eccle-
siæ.

Landtgra-
vius cum
exercitu
suo intravit
oppidum
Bingia.

Monasteriensi villâ cum Ecclesia succensâ & ardente, Landtgravius cum suis oppidum Bingiorum intravit, quem Bingij magno cum honore suscipientes, ut hostis victorem communis ingenti lætitiâ salutârunt. Mansit in eo loco die uno, quo interim capta milites dividerent & venderent spolia. Erant sanè tunc temporis Bingiorum corda Palatinensibus haud mediocriter iactata, & tam apertè, tamque manifestè, ut latere

nee

nec possent, nec vellent. Si Moguntinos & maximè Clerum, si denique Ringavios (de cæteris tacebo) adscribam, certè non erravero. Quid enim? omnes, qui Palatino Comiti Philippo in hac turbatione fuerunt contrarii, etiam subditis ejus procul dubio existerunt inimici. Ego autem, qui præco (si dici fas) harum tribulationum omnium sum positus, nihil aut parum causarum sive occasionum ignoro, saltè eorū malorum, quæ sumus perpeffi duro sub genere vindicandi, possem, si expediret, dicere multa, quibus nota paucis fierent manifesta. Sed in quem finem, ut nulli fieret vulgari æstimatione injuria? Transeo tamen consultò, ne aut in altera parte vindictam, aut in altera videar quæsiuisse adulationem.

Igitur Princeps Hassiorum Landtgravius ab oppido Bingiorum postèrà die movens exercitum, stratâ publicâ per terram versùs Moguntiam iter assumpsit, cùmque ad regiam villam Ingelheim, in qua magnus Carolus olim perhibetur nascendi sumpsisse principium, quæ tunc sub ditione extitit Comitis Palatini, pervenisset, castra inter Rhenum & Salisam rivulum ad meridionalem villæ plagam locavit, non dubius animo, quin aulam Caroli Regiam, quæ hodie Cœnobium Canoniorum est S. Augustini, nullo contradicente posset cum spolijs obtinere. Est autem locus ipse muris, turribus & fossatis per gyrum bene munitus, in quo & multæ sunt mansiones rusticorum, in quem viri & mulieres villagij omnes cum liberis & rebus suis confugerant, & ordinatis machinis præparaverant se ad defensionem contra venientem Palatini hostem: sicut enim longè supra diximus temporibus Caroli IV. Ingelheim ambæ villæ regales cum oppidis Lutern, Oppenheim, & Gauodernheim à Regno impignoratæ sunt Palatinatui usque in præsens.

Landtgravius castra locavit contra Ingelheim villam Regiam.

Positis itaque castris Landtgravius in loco memorato copias misit, quæ Aulam in villa Ingelheim inferiori, aut primo si possent incurfu caperent, aut si reniterentur, qui fuerant interius, obsiderent. Villani autem qui erant in Aula, videntes è turribus & muris exercitum appropinquare hostilem, portas dimiserunt apertas, ordinatis hinc & inde bombardis in occulto non solum intrinsecus post valvas, sed etiam in turribus & super muros, tantòque omnia silentio peregerunt, quòd neque vox audiebatur cujusquam, nec ullus tumultus.

Villani omnes in Aulam regalem satis tutam confugerunt.

Accedentes verò Hassij agminibus ordinatis contra portam Aulæ exteriorem, cùm eam reperissent apertam, & neminem viderent vel audirent, putabant metu fugisse omnes, & festinatione nimia valvas dimisisse refferatas. Cùmque jam primi secundæ appropinquarent portæ, qui latuerant Palatinenses, subito præordinatas incendunt ex omni parte bombardas, quarum facies in turmam obviam fuerant omnes directæ. Fit mox clamor ab utraque parte magnus, & ingens tumultus: cadunt Hassij plures bombardarum ictibus tacti, retrocedere vel declinare medijs, ad partem cæteri tutiorem festinare. Clausis deinde portis ad muros villani conscendunt & turres, jacula vibrant in hostes, & multos eorum occidunt. Hæc strage suorum acceptâ Landtgravius jussit admoveri machinas, & Aulam à plaga meridionali obsidione vallari. Hi verò, qui fuerant in munitione, videntes quorsum res tenderet, cum tanto impetu lapides bombardarum miserunt in hostes, quòd obsidionem nullo poterant ingenio firmare, sed abire necessitate compulsi sunt. Multi Hassiorum in

Hassiorum exercitus ante Aulam in Ingelheim funditur.

hoc tumultu perierunt, quorum cadavera juffit Landtgravius ſepeliri in vicino.

Haffiorum
plures in
domibus
obruuntur
incenſis à
mulieribus.

Denique incendio quamplures eorum interierunt, quibus ſepulturam ignis præbuit. Enimverò Landtgravio cum exercitu villagio appropinquante, mulieres juffu virorum de Aula egreſſæ omnes villæ domos igne ſuppoſito incenderunt, quod alioquin Haffios non dubitabant facturos. Cum ergo Haſſij perveniſſent ad locum, quia putabant, quòd fuorum quippiam vicum ſuccendiſſent, cæperunt quidam ſpoliorum avidi per domos ardentes diſcurrere. & ſi quid eſſet relictum, quod raperent, diligentius inveſtigare. Quorum plures cadentibus ſuper ſe domibus in Cellarijs & alibi ſub igne miſerabili morte perierunt, ſpe lucri fruſtra decæpti, cum priùs omnia per villanos in Aulam fuerint deportata.

Landtgravius
apud
Moguntiam
Rhenam
transmiſſo
ducit exercitum.

Videns autem Landtgravius, quòd ſine magna fuorum clade nihil poſſet inferre Palatinis in Aula conclufis, removit caſtra, & cum toto exercitu ſuo Moguntiam, & paucis in urbe Moguntina peractis diebus copias navigio per Rhenum traducit, indeque progreſſus caſtellum quoddam Hohenburg nuncupatum, quod erat Comitum de Hanauvven partes Comitum Palatini defendentis, obſidione cinxit, expugnavit, & poſtremò per deditionem eorum, qui intus erant, obtinuit. Per dies igitur aliquot impugnando prædictum Comitem de Hanauvven, & alios Palatini fautores ab iſta parte Rheni Landtgravius moram traxit. Et quia mente concluſerat Rheno transmiſſo copias reducere in terram Palatini, & cujus jam villas ſpoliaverat & incenderat non munitas, etiam caſtella & oppida munita, quæ prius contingere non potuit, machinis & bombardis debellaret, cum magno labore, & multis impenſis, quicquid inſtrumentorum, & machinarum habere potuit, ad ſe fecit adduci, bombardas videlicet & numero multas & ſatis ingentes.

Palatini
ſes præoccupant
Rhenum,
ne Haſſijs
reditus pateat.

Venit internuntius ad Stauroneſum (ubi tum eramus) qui certiffimâ exploratione præmiſſâ nuntiabat, Landtgravium in via conſtitutum cum exercitu fuorum magno, habentem bombardas & machinas bellicas multas, & apparatus terribilem, illiùſque eſſe propoſiti, quòd copias Rheno iterum apud Moguntiam transmiſſo in terras Palatini velit reducere, & munitiones per Gavium omnes violenter expugnare. Jam enim non parvam machinarum partem per Franckfurdianos, & Mogani pontem ad Ruſelsheim caſtellum ſuum traduci fecerat. Audientes hæc, qui erant in Creuzenach Palatarum partium deſenſores, contractis ſine mora copijs, in manu valida tranſierunt verſus Moguntiam, & villam Weiſſenavv ſimul & montem S. Viſtoris præoccupârunt. Landtgravio interdicturi comitum: non enim alio Rhenum tranſire potuit loco, quàm ibidem propter pondus machinarum, quas per Moganum traducere ad caſtellum in oppoſito Moguntia villam non potuit. Diſplicuit Moguntinenſibus non mediocriter, quòd montem S. Viſtoris & villam ſubjectam præoccuparent Palatiniſes, quamvis nihil in contrarium præter indignationem vacuam nervis poſſent apponere. Landtgravius autem cum didiciſſet, quòd Stauroneſij montem præoccupâſſent & vadum, ſubſtitit, & procedere ulterius diſſimulavit. Miſit tamen pedices quosdam ad tentandum, ſi navigio Rhenum tranſire quoquo modo poſſent illaſi. Qui cum veniſſent ad vadum, & jam naves intrâſſent, cæpiſſentque

piſſentque alteram remigare in partem, bombardas ordinatas in eos ſolverunt igne Palatinenſes, & retrocedere compulerunt. Retraxis itaque pedem Landtgravius, & propoſitum revocavit.

Quintâ die menſis Auguſti, anno prænotato, Palatinenſes venerunt in magna multitudine ad montem S. Viſtoris, & manſerunt in eo ſex diebus non ſine damno & incommodo Clericorum, qui prius ad Civitatem omnes confugerant adventu eorum perterriti. Nec prius inde volebant recedere, quàm Canonici Moguntinenſes una cum civibus & Archiepiſcopi locum tenentibus promitterent, ac litteris cautionibusque neceſſarijs firmarent, quòd Landtgravio tranſitum deinceps ultra Rhenum nullatenus eſſent conceſſuri. His promiſſionibus cum ſufficiente cautela ſuſceptis Palatinenſes 12. die menſis Auguſti ad ſua redierunt.

Promittunt
Moguntini
Palatinen-
ſibus repel-
lere Haſſios.

Cernens autem Landtgravius, quòd per Moguntinos tranſitum habere non poſſet, aliud in Palatinum deſtructionis non parvæ medium adinvenit. Eſt oppidulum cum adjacente in monticulo Caſtro nomine Cuba in deſcenſu Rheni ad dexteram, parùm diſtans ab oppido Bacherach, ſatis pingue habens telonium, quod utrũque Juris & dominij eſt Comitſ Palatini. Exiſtimans verò Landtgravius rebus ſuis optimum fore preſectum, ſi hoc oppidum unà cum telonio poſſet acquirere, contractum prius illuc admovit exercitum, & decimo octavo die menſis Auguſti Caſtra in monte contra oppidum locavit, ab eadem videlicet parte fluminis quaſi ex oppoſito Bacherach. Non enim potuit exercitum propius locare, propterea quòd oppidum naturali ſitu munitum non ſit acceſſibile multitudini, habens ab Oriente præruptos, & altiſſimos montes, à meridie verò flumen Rheni ab utraque parte montibus concludum. Mons verò, in quo caſtra Landtgravius poſuerat inter orientem & meridiem, ſic manet diſpoſitus, quòd obſeſſores in arcem, & in oppidum cùm volebant, poterant habere proſpectum, ſi paululum ad ejus cacumen propius acceſſiſſent. Bombardarum tamen jacula haud facilè in oppidum trajicere poterant propter altitudinem montis, à cujus ſi parùm deſcendiſſent cacumine, facilius ab his, qui vel in arce fuerant vel in oppido, lædi machinis potuiſſent, quàm lædere. pro eo quòd bombardarum jacula certius diriguntur aliquantulum elevata, quàm omnino in baſſum depreſſa. Unde plures Haſſiorum, qui cum bombardis à montis cacumine aliquando deſcenderant, Cubanorum jaculis perierunt, cùm ipſi nullum aut rarum ex ipſis poſſent attingere, lapidibus projectis in Rhenum cadentibus. Duravit iſta Cubana obſidio 39. diebus, in quibus Landtgravius arcem, & oppidum continuis penè machinarum iſtibus pulſavit. Et licet partem turris & muri de caſtello tandem vi bombardarum dejecerit, arcem tamen propter inacceſſum montis non potuit invadere, his qui fuerant intus viriliter obſiſtentibus. Erant in Cuba quingenti & mille pugnatores, qui Haſſiorum inſultibus fortiter reluſtantes multos eorum ad legendas vuas, quæ jam cæperant matureſcere, in vineta deſcendentes, bombardarum jaculis occiderunt.

Cuba oppi-
dulum Pa-
latini obſi-
detur à
Landtgra-
vio Haſſia.

Caſtra Haſ-
ſiorum in
monte lo-
cata non
attinge-
bant oppi-
dum.

Vigeſimo octavo die menſis Auguſti, Joannes de Landſchad Comitſ Palatini ductor exercitus à Stauroneſo cum 300. equitibus & populo terræ in multitudine magna exiens in auxilium Cubanorum contra Haſſios venit ad Bacherach, & poſterâ die caſtra metatus eſt in monte juxta

Caſtra Pala-
tina in op-
poſito Haſ-
ſiorum in-
termedio
Rheno po-
ſita.

oppidum jam dictum directe in opposito papilionum Lantgraviij, erâque inter duos exercitus istos grande satis intervallum simul, & præterfluens Rhenus, & nihilominus bombardarum se jaculis mutuò impetebant. Audiebatur strepitus machinarum utriusque partis in alterutrum fulminantium apud Stauronæsum in arce, cum tamen non sit minus quatuor milliarius nostrorum distantia. Partem verò copiarum præfatus Capitaneus noctu misit in Cubam, quod in die non satis tutò fieri potuit propter Hassiorum prospectum, qui lapides instrumentis de monte projiciebant in Rhenum, nemo enim potuerat in die navigio vel terrâ intrare, vel exire Cubam, quem Hassiorum in montis cacumine bombitonantes non viderent. In nocte autem liberum Cubani habebant accessum & recessum, cum eos Hassij neque videre possent, neque fulminibus impedire, aut lædere, vel impetere bombardarum.

Ingenio
vario multa
tentavit
contra Cubanos
Landtgravius.

Multa ingeniosè tentavit in ea obsidione Landtgravius, & pecuniam pro varijs machinis, & instrumentis bellicis profudit ingentem. Vasa implevit pice, sulphure simul & alijs rebus ardentibus multa, quæ de summitate montis, qui Cubæ supereminet, emittens in oppidum volubili cursu ardentia præcipitavit. Sed omnia frustra, omnia casso labore consumpsit, & non parvum rerum suarum dispendium recepit; nam omnia penè vasa bellica siye bombardæ in castris ad usum habitæ, quam primum semel, aut bis officio servierunt suo, rumpebantur. Quæ utrum fortuito casu seu maleficij alicujus interpositione contigerint, ignoramus. licet in Cuba unus fuerit ex Stratiotis, quem novimus gloriantem, quasi arte quâdam occultissimâ (ne dicam vanissimâ) ipse cunctas noverit confringere bombardas, etiam non præsens, modò videat, vel à longè, vel audiat strepitum facientes.

Cubani
bombardas
quasdam
ab Hassijs
præcipiunt.

Quarto die mensis Septembris anno prænotato, cum propter montis altitudinem, in quem Landtgravius castra posuerat, machinarum præfecti non prævalerent jaculis attingere castellum, & multo minus oppidum, quod erat inferius, sed major pars globorum in altum evadens nimium caderet in Rhenum, factis nocte fossatis bombardas majores, quas capitales atque Carthunas appellant, per declivum montis submisere catenis, arbitantes locum ad opus machinarum se reperisse magis idoneum & aptiorem. Mane autem cernentes Cubani Hassios in declivo montis cum machinis laborantes, confestim è castro simul & oppido tam fortiter & sine intermissione jacula in eos direxerunt, quod necessitate compulsi relictis in loco bombardis sine usu, ad quas nec Hassij poterant accessum habere in die, nec Palatinenses alternis inter se jaculis prohiberi. Sed neque in nocte licuit Hassijs vel custodire illas, vel sursum retrahere, tum quod Cubani etiam in tenebris certum jam in eos scopum noverant, tum verò quod magnitudo ponderis retractum non permisit. Postremò tamen machinæ in manus Cubanorum devenerunt. Exeuntes enim nocte quâdam viri audaces cum silentio de oppido, non sentientibus Hassijs, bombardas facili conatu per descensum montis traxerunt ad litus Rheni, & ulterius in Cubam, quos etiamsi Hostes vidissent, prohibere tamen minimè potuissent. Nocte diem 4. mensis Septembris sequente circa undecimam post meridiem horam ortum est in oppido Cuba casuale incendium per negligentiam unius hominis, qui pulverem incenso-

Locus castrorum
Landtgraviij non erat
expugnationi con-

veniens.

rium

rium malè custodivit ab igne, in quo viri undecim miserabili morte perierunt, ex Stauroneso illuc destinati, qui dormientes in superioribus domicilij prius, quàm evigilarent, ab igne fuerant preoccupati, domos viginti flamma consumpsit cunctis metu hostium confluentium ad muros.

Sextâ die mensis Septembris Ludovicus Philippi Comitis Palatini Primogenitus cum quinquaginta equitibus & sexcentis peditibus ab Heidelberg ad Stauronesum, quæ & Creuzenach, oppidum, sequenti die processit ad Bacherach in auxilium Cubanorum, qui annum tunc agebat ætatis suæ sextum supra vicesimum, Princeps animo & viribus constans, pauci sermonis, sed verax & stabilis. Eâdem quoque die venit ad Landtgravium obsidentem Cubanos in castra Henricus Brunnswicensium Dux, secum habens Comitem de Lippe Westfallum cum duobus pugnatorum millibus, bombardas adducens & machinas belli varias.

Ludovicus
Dux pri-
mogenitus
Palatini
missus in
subsidi-
um
Cubano-
rum.

Anno Domini supra notato, 25. die mensis Septembris, considerans Landtgravius post multos labores & gravissimas impensas, quòd Cubam obtinere non posset, posteaquam novem & triginta diebus eam obsedisset, majoraque accepisset ab hostibus damna, quàm intulerit, mane solutâ obsidione recessit. Multa enim suâ sponte (ut ita dixerim) in ea obsidione suscepit incommoda tam in fractis penè omnibus bombardis, quàm in varijs machinis frustra compositis. Globos bombardarum ferreos non concavos, sed solidos plures quàm sexcentos adversum Cubanos inutiliter projectos amisit, quorum major pars in Rhenum cadens submersa fuit. Et sic finis Hassiorum belli contra Palatinum Comitem exitit, in quo uterque non parum detrimenti accepit, quanquam congressi ad pugnam non fuerint, tertio enim Landtgravius à facie Palatini declinavit exercitus. Primò videlicet apud Bensheim. Secundò prope Alzen. Tertiò juxta Genzingen, quod ideò forsitan fecit, quia tunc secum non habuit machinas bombardarum.

Cubana ob-
sidio solvi-
tur per
Landtgra-
vium die
trigesimâ
nonâ.

Eodem anno Philippus Comes Palatinus in Monasterium Limpurgense nostri Ordinis Spirensis Diocesis præsidium 400. virorum locavit contra Emichonem Comitem de Liningen, qui dudum, ut supra dictum est, Landtgraviò confederatus adversus Principem animos gessit hostiles. Erat nihilominus inter Macarium dicti Coenobij Abbatem, & memoratum Comitem vasallum ejus juratum gravissima quædam dissensio pro quibusdam in Dureckheim Jurisdictionibus, & alijs in nemoribus & aquarum decursibus bonis temporalibus, quæ causam præstitisse videbantur, ut præsidio Monasterium contra insolentiam hostis muniretur, quanquam id nec postulante, nec volente factum sit Abbate, qui tunc apud Spiram febribus graviter æstuabat infirmus, in Coenobio existente Conventu cum Priore non sine inopia victualium, quia carnibus non vescabantur.

In Mona-
sterium
Limpur-
gense Pala-
tinus locat
præsidium.

Vigesimo tertio die mensis Julij, præsidium intravit Monasterium, & mansit in eo diebus 39. non sine gravi læsione & jactura utriusque status monastici. Interea præcipiente Macario Abbate, Libri, Calices, ornamenta Ecclesiæ, privilegia & Glenodia Monasterij successivè ad Spiram sunt deportata. Remanserant autem plura domus utensilia, lectisternia, vasa coquinæ, tabulæ sive imagines in Ecclesiâ, & alia sine certo numero

Res Mona-
sterij per
Abbatem
& Priorem
transferun-
tur in Spi-
ram.

Monacho;

Monachorum instrumenta, quæ cum F. Gerhardus Baldevvini de Oedmersheim tunc loci Prior (qui nunc mecum est apud S. Jacobum prope Herbipolim) in Spiram transferre disponderet, Fridericus de Spanheim præsidij Capitaneus restitit, asserens non expedire hanc Monasterij translationem, propterea quòd rusticis in vicino manentibus cunctis timiditatem simul & fugam incuteret. Cessit necessitate Prior imperanti, & contra voluntatem in Monasterio dimisit omnia & amisit. Vigesimo nono die mensis Augusti decollatione S. Joannis Baptistæ solemnè, Fratres divinum ex more celebrârunt officium, & in medio tumultu armorum, quantum licuit, suum canonem Prioris directione custodierunt. Erat enim Gerhardus Regularis disciplinæ studiosus amator, qui à teneris unguiculis in Cœnobio Lacensi optimè institutus, Abbate Macario postulante, Simone quoque de Petra in Lacu Pastore consentiente, ac me ut visitatore utriusque loci procurante, de memorato Cœnobio ante quinquennium translatus in Limpurg, ibique secundum Ordinis nostri consuetudinem sub obedientia stabilitus & Prior constitutus, quantum in ipso fuit, regularis disciplinæ observantiam in se & in Fratribus integerrimè custodivit.

Rapinas de
Monasterio
exercebant
Palatines-
ces,

Interea verò, quòd præsidium Comitis Palatini Limpurgensi manebat in Monasterio, incolæ villæ Dureckheim viri omnes ad vicinum castellum Comitis Emichonis de Liningen Duroburgum nomine non minus hostium metu, quàm arcis ipsius defensandæ gratiâ declinarunt. Hi autem qui erant in monte Limpurg nomine Comitis Palatini, ne tempus in otio viderentur consumere, sæpius excursione factâ hostium pecora, & quicquid invenire poterant, rapientes abduxerunt, in Dureckheim oppido maximè rapinas exercentes, sicque ut ferunt, incendendi Monasterij causam, quemadmodum accusantur ab æmulis, non minimam dicuntur præstitisse.

Præsidium
exercitus
Palatini
recessit à
Cœnobio
Limpurg.

Vigesimo nono die Augusti circa horam undecimam in nocte Fridericus de Harmsheim Capitaneus Palatini jussu ipsius Principis amovit de Monasterio Limpurgensi præsidium suum, & in alia loca, ut sibi mandatum fuerat, traduxit. Latuit omnes Fratres præter Cellerarium Palatinensium de monte recessus, attamen eos, qui erant in Duroburgo, latere non potuit, qui suos exploratores ubique in nemore & itineribus acutissimè habebant dispositos. Post recessum præsidij suscitavit Oeconomus Priorem & Fratres, dixitque omnes à loco discessisse custodes, & sicut audivit, aliud metuendum eis fore prædixit.

Prior &
Monachi
omnes de
Cœnobio
Limpurg
recesserunt.

His Prior & Fratres recognitis, & multis alijs comminationibus hostium in proximo commanentium territi, unanimi votatione statuerunt loco fore cedendum, animas cupientes suas à periculo salvare potius quàm perire. Convenientes igitur in chorum nocte mediâ, omnes Matutinale juxta morem persolverunt officium, deinde unusquisque prout potuit, arreptâ sarcinulâ suâ, flexisque in gradibus Presbyterij genibus orationem itinerantium, ut Regula jubet sanctissimi P. N. Benedicti, cum timore dixerunt, valedicentésque non sine lachrimis templo circa tertiam post medium noctis horam Monasterio exierunt, & conjunctim ad Spiram, ubi tunc sicut diximus Abbas jacebat infirmus, profecti sunt. Erant autem numero Monachi & Conversi sedecim, qui non ex levitate reliquere

reliquere Monasterium, sed hostium metu, quorum furor juramento, ut ferunt, se constrinxerant. Monasterium cum habitatoribus, si qui reperirentur, incensurum, quod facti crudelitas etiam ostendit.

Igitur penultimâ die mensis Augusti, post recessum Palatini præsidij, & Monachorum de Cœnobio discessum sicut diximus ad Spiram, exeuntes manè de Duroburgo Comitatus de Liningen supradicto castello, quod est in proximo, Stratiotæ simul & rustici Durckheimenses nonnulli Monasterium Limpurg armati & pleni furore intrarunt, rapientes & deportantes omnia, quæ invenerunt cum bona mora, nullo penitus resistente. Enimverò sicut diximus, multa remanserant in loco, quæ præ temporis angustia Fratres non poterant Spiram deferre, præsertim contra prohibitionem eorum, qui Monasterium occuparant. Vini enim plaustra invenerunt 5. aut 6. Frumenta quoque nonnulla, Calicem unum, Ornamenta Ecclesiæ, libros nonnullos in Bibliotheca dimissos, lectisternia & utensilia domus, coquinæ simul & cellerariæ plura, quæ omnia rapuerunt.

Monasterium Limpurg à Duroburgijs invasum spoliatur.

Anno igitur Dominicæ Nativitatis prænotato, die mensis Augusti penultimâ, filij Belial & iniquitatis ministri ex Duroburgo turmatim procedentes, Limpurg Monasterium hominibus vacuum intraverunt, spoliaverunt, incenderunt, & domicilia Monachorum cuncta unâ cum Ecclesia pulcherrima, & amplissima cremantes igne in cinerem redegerunt. Fuit autem Ecclesia valdè insignis, à Conrado Imperatore quondam II. circa annum Dominicæ Nativitatis tricesimum supra millesimum constructa, & in honorem vivificæ Crucis Domini nostri Jesu Christi, ejusque castissimæ Genitricis semper intactæ Virginis Mariæ memoriam consecrata, & pro sustentatione Monachorum sub norma divi P. N. Benedicti Deo servientium copiosè dotata, multisque decorata privilegijs, & ornata libertatibus.

Monasterium Limpurg spoliatum incendiatur & comburitur.

Erat sanè templum Dei pretiosum, quo majus in ordine nostro vidi nullum. Cujus latera duo intrinsecus intra Ecclesiæ corpus & absides viginti erant subnixæ columnis ex solido lapide præcisæ, quarum unaquæque in altitudine pedes habebat 20. in circumferentia verò spissitudinis pedes ferme 12. stabantque singulæ super bases singulas artificiosâ pulchritudine formatas: habentes in summitate singula capitella non parvæ nec separatæ magnitudinis, super quibus arcuati parietes in altum sustentabantur. Longitudo hujus Ecclesiæ pedes continebat 350. Latitudo verò 140. Capellæ fuerunt in ea quatuor: Altaria viginti: Turres habebat in fine versus Orientem 3. in quibus companæ 6. numero pendebant: quarum duæ majores non parvæ fuerunt æstimationis & pretij. In Ecclesia quoque stabant imagines Sanctorum ex ligno sculptæ in altaribus, & tabulæ depictæ plures atque pulcherrimæ, & alia non pauca in Dei ministerium deputata, quæ omnia per incendiarios illos, aut deposita sunt, aut in cinerem redacta, campanæ omnes incendij magnitudine perierunt. Columnæ quoque ruptæ sunt, nihil integrum, nihil non destructum in toto Cœnobio remansit. Fugientibus de Monasterio cunctis, senex quidam grandævus nomine Joannes artificio scriniator præbendatus amore Dei impotens fugere in loco solus remansit. Is cum diaboli ministros ex

Ecclesia Limpurgensis Monasterij fuit omnium pulcherrima.

K k k k

Duroburgo

Duroburgo cerneret advenire, in Ecclesiam declinavit: quâ per illos incensâ, & ipse flammâ consumptus est.

Duodecim
diebus &
noctibus
continuè
durabat in-
cendium.

Per 12. dies & noctes continuè duravit incendium, ministris impietatis quotidie sine alicujus hominis prohibitione & metu de Duroburgo excurrentibus, & nequid remaneret integrum in Ecclesia, & Monasterio toto, ignem renovantibus. Tam vehemens incendium exstitit, quòd non tantum omnia structurarum ligna consumpsit, sed etiam muros lapides & solidissimas columnas pro majori parte destruxit. Major etiam Turris Ecclesiæ ardoris vehementiâ in terram corruit. Denique priusquam incenderetur Ecclesia, satellites diaboli omnia perfregerunt altaria, sigillis manu sacrilegâ ruptis, & Divorum reliquias quò voluerunt, deportarunt. Quod utrum pro honore & reverentia Sanctorum fecerint, aut sicut raptorum consuetudo est, pecuniam se reperturos speraverint, nobis manet incertum.

Sepulchra
mortuo-
rum ape-
ruerunt
ejectis ca-
daveribus.

Duæ fuerunt absides ab utraque parte seu latere Chori, quibus in modum Crucis more veterum constabat Ecclesia, in quarum sinistra fuit sepultura loci Abbatum, in dextera verò Comitum de Liningen, quorum Cadavera sub elevatis à terra lapidibus pausabant concavatis interius atque muratis. Nescio quæ moverit sacrilegos causa, quia hæc ipsa mortuorum sepulchra temerantes aperuerunt, & inter alia corpus Emichonis Comitum, qui Pater fuit hujus Emichonis, integrum extraxerunt, quod filius postea translatum ad Dureckheim in Ecclesia parochiali fecit tumulari. Sacramentum Dominici Corporis imminente jam Ecclesiæ incendio Paulus Pastor in Dureckheim, non ultimus in Concilio malignantium, suam deportaverat ad Ecclesiam. Satis hinc constat manifestè, quòd operarii iniquitatis Ecclesiam animo deliberato unâ cum Monasterio statuerant concremare, quippe qui priusquam ignem supponerent, Sacramentum deportari fecerunt, Altaria violârunt, Sanctorum reliquias pollutis manibus extraxerunt, sepulchra Comitum aperuerunt, Cadavera ejecerunt, res sacras cum tabulis & ornamentis deportarunt, ignemque in multis locis Ecclesiæ supposuerunt. Hic finis & consummatio tam insignis Monasterij, quod à prima sui fundatione steterat annis quadringentis sexaginta quatuor, & nunc hodiè jacet incensum, destructum & penitus desolatum annum ferè in decimum, necdum restitui captum. Quando, quo tempore, quo medio, quibus impensis, & per quos homines restitui debeat, aut possit, soli Deo est cognitum, qui solus omnia novit & potest. Enimverò quantum ego intelligere possum, qui Monasterium cum staret, optimè novi, si adessent florenorum sexaginta millia, non sufficerent, ut restaurari posset in eam conditionem, in qua viguit priusquam ab impijs hominibus incenderetur.

Basatinus
Comes
simul &
semel à
quatuor
locis impu-
gnatur.

Omnia quæ scripsimus, annua sub serie prænotata mala, in ea concertatione regni & principum Germaniæ adversus Philippum Comitem Palatinum facta sunt, quæ mensibus fermè 5. duravit, quatuor videlicet per inæquales exercitus, quorum primum in Bavaria duxit Maximilianus Rex & certi cum eo Principes. Secundum in Suevia præcessit Udalricus Dux Wirtenbergenium: & ambo satis nocuere Palatinatui. Tertius verò parvus & minimum nocens fuit exercitus Ducis Alexandri. Quartus autem crudelis & nimis hostilis incendio & rapinâ plius nocuit multis, qui sub

sub manibus Wilhelmi Landtgravij Hassiorum ducebatur. Hos quatuor impugnantium exercitus quia descriptissimus, nunc pacem requiramus.

His ergo quæ memoravimus, & multis alijs in perturbatione tumultuosè peractis, tandem circa festum S. Archangeli Michaelis Maximilianus Rex pacem cunctis indixit communem, præcepitque jam deinceps à bello cessandum. Et ne cuiquam videretur subtraxisse patrociniū Juris, Convēntum Principibus statuit in mense Julio sequentis anni apud Coloniam celebrandum, in quo si quis aliquid haberet justæ querelæ adversus alium, communi Procerum judicio definiretur: interea mandavit ab omni tumultu quiescendum.

Anno prænotato, 20. die mensis Augusti, obiit Rupertus Comes Palatinus Baviaræque Dux Philippi Palatini Principis Electoris tertio genitus filius & gener Ducis Georgij Divitis avunculi sui, bello adversum se adhuc durante, anno ætatis suæ xxiii. filium relinquens, & filiam cum uxore vidua, Ducis Georgij quondam filia, quæ & ipsa post dies paucos moriens secuta est.

Maximilianus Rex à persecutio-
ne Palatini
revocat
Principes.

Rupertus
Palatinus
Baviaræ
Dux cum
uxore sua
moriatur.

Eodem ferè tempore mortuus est etiam Ludovicus de Helmstatt Episcopus Spirensis anno Pontificatus sui xxvii. non completo, cujus corpus Spiræ in Ecclesia majore sepelitur. Vir maturus integer & semper honestissimæ conversationis, de quo nihil turpitudinis, aut lasciviæ auditum est unquam. Sub hoc Pontifice Klingenmünster, Odenheim, & Sunshheim Monasteria Ordinis S. Benedicti, Abbatibus cum Monachis apostatantibus, in sæculares Ecclesias Clericorum translata sunt.

Huic electione Canonorum in Episcopatu successit Philippus de Rosenberg majoris Ecclesiæ Cantor, & præfuit annis ferè 9. podagrâ, sciaticâ & continuâ infirmitate laborans. Hic transtulit collegium Canonorum ex Monachis novum de Odenheim, in oppidum Bruchsal cum omnibus rebus privilegijs & proventibus suis.

Philippus
fit Episco-
pus Spiren-
sis annis 9.

M D V.

Anno Joannis Abbatis Hirsaugiensis secundo, Indictione Romano- rum viii. circa medium quadragesimæ, Philippus Comes Palatinus ad se Budoras convocavit Prælatos, Comites, nobiles, & communitates Principatus sui, quibus in aula majori comparentibus, plura cum eis tractavit super conditionibus Pacis reformandæ inter ipsum & Regnum cæterosque Principes, quorum fecimus memoriam.

Philippus
Comes Pa-
latinus Hei-
delbergam
convocat
Prælatos.

Eodem anno mortuus est Bertholdus ex Comitibus de Hennenberg Archiepiscopus Moguntinus, anno Pontificatus sui xxi. & in Metropoli- tana Ecclesia Moguntina cum patribus suis antecessoribus sepelitur: qui fuit in Principatu suo vir magnæ autoritatis & providentiæ, ingenio subtilis & promptus eloquio, experienciæ multæ, patientissimûsque laborum. Ecclesiam Moguntinam, quam ære alieno gravatam reperit, ut plurimum ex oneribus debitorum tempore sui regiminis liberavit. Verum in his Clerum & Claustrales inconsuetis subventionibus multoties gravavit.

Post hunc Jacobus de Liebenstein, Patriâ Suevus, majoris Ecclesiæ Decanus, in Archiepiscopum electus præfuit annis fermè quatuor, homo bonæ conditionis, vitâ & moribus integer, qui morbo calculi & vesicæ laborans quasi continuè, non ita rebus Ecclesiæ suæ præesse valuit, quem- admodum ratio temporum postulare videbatur.

Jacobus fit
Archiepisc.
Mogunti-
nus annis
iv.

K k k k 2

Anno

Conventus
ſit Regis &
Principum
magnus in
urbe Colo-
nia.

Anno prænotato in principio menſis Julij, convenerunt ad Regem Maximilianum in Coloniam multi Principes Regni, quemadmodum antè fuerant juſſi, inter quos iſti fuerunt præcipui, Hermannus Archiepiſcopus Coloniienſis, Jacobus Archiepiſcopus Trevirenſis, Laurentius Epifcopus Herbipolenſis Duxque Francorum, Georgius Epifcopus Bambergienſis, Conradus Epifcopus Monaſterienſis, Chriſtophorus Epifcopus Kieſſenſis, Petrus Epifcopus Tergeſtinus, Chriſtophorus Epifcopus Lambacenſis, Matthæus Epifcopus Gurcenſis, Philippus Comes Palatinus Rheni Princeps Elector, Fridericus Dux Saxonie Princeps Elector, Joachim Marchio Brandenburgienſis Princeps Elector, Fridericus Marchio Brunſvicensis, Ericus Dux Brunſvicensis, Henricus Dux Lauenburgienſis, Wilhelmus Dux Juliacenſis & Monteniſis, Henricus Dux de Magdeburgo, Ludovicus Palatinus Philippi primogenitus, Adolphus Comes de Naſſau, Fridericus Comes de Zolra, Philippus Comes de Waldegg, Wilhelmus Landtgravius Haſſie, Emicho Comes de Liningen, Joannes Comes de Holſtein, Reinhardus Comes de Reineck, Sigifmundus Comes de Lupfen, Felix Comes de Werdenberg, & plures alij, quorum nomina memoriæ non occurrunt, Comites, Barones, milites & nobiles adfuerunt.

Regis Man-
dato pax &
concordia
indicitur
principi-
bus.

In eo conventu Principum Maximilianus Rex inter diſcordantes Duces pacem reformavit, & conditiones pacis in medium propoſuit, quas ſervari & cuſtodiri ab omnibus inviolabiliter ſub pœna criminis læſæ Majestatis partibus mandavit. Summa conditionum in eo fixit ſententiam, ut qui tempore guerrarum plura perdidit, careret amiſſis, & qui multa fuerat lucratus, non compelleretur, ſaltem in foro contentioſo, ad reſtitutionem. Quòd ita res fuerit, acta demonſtrant conſequentia, quoniam uſque in præſentem diem ablatorum Palatino parum, aut nihil intelleximus reſtitutum.

Abbas
Limbur-
genſis accu-
ſat Emicho-
nem Comi-
tem ſuper
incendio.

In eodem Conventu Principum Macarius Abbas exuſti Monaſterij Limburgienſis coram Maximiliano Rege querelam detulit contra Emichonem Comitem de Liningen, accuſans eum & proclamans, ut auctorem incendiij, ſimul & ſpoliatorem memorati Cœnobij ſui. Verùm Rex alijs negotijs Regni plurimum occupatus Jacobo Archiepiſcopo Moguntino cauſam per litteras commiſit abſenti: inter alia præcipiens, ut poſt cauſæ cognitionem tentaret inter partes pro concordia, quòd ſi eas concordare non poſſet, negotium cum actis remitteret.

Archiepiſc.
Moguntino
cognitio
cauſæ à Re-
ge commi-
titur.

Aſſumpſit commiſſionem Pontifex, & partibus citatis ad inqueſtioneſ proceſſit. Accuſabat Comitem Abbas ſuper incendio Monaſterij reum. Negabat Comes ſuâ voluntate aut ſcientiâ eſſe commiſſum, dicens, ſe illo tempore apud Greiffenberg caſtellum laboraſſe febribus, & procul à Limpurg fuiſſe abſentem. Abbas verò pollicebatur, ſe probaturum, quòd miniſtri & famuli Comitis de caſtello ejus Duroburgo turmatim exierint, Monaſterium intraverint, ſpoliaverint, incenderint, caſtello prædam intulerint, atque per dies 12. quotidie ad montem redierint, & quod non ardebat, iterum bona cum deliberatione igne ſuppoſito concremaverint. Reſpondit Comes, quòd nihil eorum, quæ Abbas dixerat, factum ſit de ſuo vel ſcitu vel conſenſu, ſed ſi noverit incendiarios Monaſterij ſui, conveniat illos, & jure ad reſtitutionem compellat, quamquam

quam & illos excusare nitebatur, dicens, quòd speluncam incenderint latronum, & non Monasterium, utpote in quo Palatinenses adversarij & rebelles totius Regni mansionem habuerint, de qua rapinas & incendia pauperum in circuitu fecerint, mulieres & virgines introduxerint, vim eis contra omnem honestatem Christianam intulerint, aliáque plura commiserint mala, quæ fieri non soleant ex Coenobijs Monachorum, sed ex castellis & speluncis latronum. Non dubium se fore dicebat, si Monasterium reperissent, ut Monasterium honorassent, & nec spoliassent illud, nec incendissent. Duravit inter Abbatem & Comitem ista coram Archiepiscopo contentio per triennium, quousquetandem morte sublato Abbate Macario Wernerus in Abbazia successit, qui cum sit homo quietis amator & pacis, actionem causæ intermisit usque in præsentem diem.

Mors Ab-
batis Maca-
rij finem
imposuit
contentio-
ni.

Macarius autem post incensum Monasterium cupiens locum habere, in quo manere posset cum Fratribus suis, Ecclesiam parochialem in oppido Wachenheim à Præposito & Conventu Luterensibus obtinuit, apud quam Coenobium ædificare novum de consensu Palatini Comitis animo cogitavit. Mansit ergò cum quatuor Monachis apud eandem Ecclesiam in domo presbyteri, cæteris ad diversa loca hinc inde transpositis: ubi & hodie manet Abbas Wernerus cum paucis, qui Monasterium non ibi, sed in priori loco restaurare proponit.

Anno quoque prænotato, 29. die mensis Julij, Maximilianus Rex Germanorum cum Principibus multis ex his, quos apud Coloniam convenisse diximus, navigio descendit in Geldriam, Brabantinis, qui ejus jussu Arnheim oppidum Ducis Geldriæ obsidebant, laturus auxilium. Cumque pervenisset ad locum destinatum, in multitudine pugnatorum gravi Arnheim sub certis conditionibus per deditionem obtinuit, & oppidanis neque in corporibus, neque in rebus damnum aliquod inferri permisit. Ducem etiam interventu Principum orantem pactis & nonnullis interpositis conditionibus ad gratiam recepit, qui tamen in promissa fide diu non permanfit.

Rex Maxi-
milianus
cum prin-
cipibus de-
scendit in
Geldriam.

Vigesimo octavo die mensis Julij, Maximilianus Rex cum iisdem Principibus Comitibus atque Nobilibus eo, quo exiverant ordine, Coloniam ingressi sunt, & epulis penè totà nocte vacaverunt. Omnes denique per Civitatem campanæ sequenti die in signum triumphi & gaudij quòd pax esset data Geldrensis, pulsabantur.

Durante Principum Conventu, Canonicus quidam Ecclesiæ Coloniensis, Hermannus Archiepiscopo multum familiaris & dilectus, cum quadam die apud eum cenasset in Curia ejus, & jam noctis sub umbra comitantibus servis duobus redire pararet addomum, in publica urbis strata per quosdam sicarios præordinatos occisus est. Fuerunt eo tempore graves inter memoratum Archiepiscopum & Cives discordiæ, quæ tamen sequenti anno fuerunt extinctæ, quarum occasione multi Senatum urbis habebant suspectum, quòd subordinatione ipsius hoc homicidium fuerat perpetratum. Quem post octennium excusabimus, cum sceleris dicemus auctores.

Canonicus
quidam
Coloniæ
in platea
insidiosè
occiditur.

Anno item prænotato, Maximilianus Rex Germaniæ contractis undique copijs pugnatorum expeditionem movit in Ungariam, suo Regnum dominio subiecturus. Verùm intervenientibus Episcopis & Pri-

Maximilia-
nus Rex
movit in
Ungariam;

Kk k k 3

moribus

moribus Regni, pacem dedit Ungaris sub conditionibus certis, & cum populo salvo in propria reversus est.

Eodem anno Cometem Budoris vidimus crinitum inter Occidentem, & Septentrionem paucis diebus apparentem, cujus aspectus terruit intuentes. Cui similis etiam anno sequente apparuit, qui & ipse duravit paucis diebus. Quos non diu post mors quorundam Germaniæ Principum sublecuta est.

MDVI.

Rüttlingen
oppidum
incendio
crematur.

Anno Joannis Abbatis tertio, Indictione Romanorum ix. 10. die mensis Januarij, quæ fuit solemnitate SS. Martyrum Fabiani & Sebastiani festiva, Regale oppidum Rüttlingen igne casuali succensum ardebat, in quo plusquam 20. habitationes incolarum vorax flamma consumpsit. Sed Udalrico Duce Wirtenbergenſium auxiliante, qui gratis ligna civibus donavit, omnes domus combustæ brevi in melius restructæ sunt & restitutæ.

Capitulum
Ordinis no-
stri Provin-
ciale in Au-
gusta cele-
bratur.

Eodem anno, Dominica III. post Pascha, quæ fuit 3. dies mensis Maij, Augustæ celebratum est tricesimum secundum Ordinis nostri Provinciale Capitulum apud S. Udalricum, in quo præfuerunt Joannes Rheinharz-Bronnensis, Volpertus Hirsfeldensis, Conradus S. Stephani Herbipolensis, & Martinus in Wiblingen Monasteriorum Ordinis S. Benedicti Abbates. Et nota, quod celebratio hujus capituli ante biennium fieri debuisset, quemadmodum in Fulda fuerat constitutum, sed bella Principum impediverunt.

Conflictus
inter Cas-
mirum
Marchio-
nem &
Nurenber-
genſes.

Anno prænotato, cum ex Regali oppido Nürenberg nonnulli cives animis ferventiores ad villam quandam non procul distantem in die anniversaria Dedicationis Ecclesiæ recreationis causâ exivissent, irruit in eos subito Casimirus Marchio Brandenburgensis, quem ad mensam opperatam verbis quibusdam contumeliosis dicebantur invitasse, cum tribus, ut ferunt, pugnatorum millibus, & plures eorum occidit, cæteris in urbem recurrentibus. Alij dicunt, utriusque partis numerum virorum simul computando tria pugnatorum millia extitisse, quod & mihi probabilius esse videtur, informationem accipienti ab uno, qui interfuit. Ceciderunt nihilominus etiam in parte Marchionis quamplures.

Universale
Gymnasiū
Franckfur-
diæ in Mar-
chia funda-
tur.

His temporibus Joachim Marchio Brandenburgensis Princeps Elector, cujus residentia est in oppido Berlin nuncupato, secus flumen cui nomen est Sprevus, non Suevus, ut malè legitur apud Ptolomæum, Princeps nobilis, prudens, & doctus, qui nostrâ tempestate inter omnes Germaniæ Principes, quos ego noverim, unicus facilè Mœcenas omnium eruditorum hominum iudicio habetur. novum apud Franckfurt oppidum suum Cis-Oderam universale Gymnasium fundavit, & anno prænotato, 26. die mensis Aprilis, me cum ipso tunc existente per 9. menses in Marchia, primos ejusdem Universitatis Magistros atque studentes cum magna solemnitate introduxit, fovit & dotavit. Julio Papa secundo hanc ejus foundationem confirmante, & privilegia concedente optata. Primus autem Gymnasij hujus Rector & in Theologia ordinarius fuit Magister Conradus patriâ Francus ex Buchen villa oriundus, quem vulgò Wym-pfinatem appellant, Doctor Lipsiensis, qui scripsit super sententias Petri Lombardi 4. libros, & quædam alia cum tempore in lucem ventura.

Fuerunt

Fuerunt eo tempore, quo ego cum Principe memorato eram in Berlin sive Ursulo mensibus novem, quidam latrunculi ex eorum numero, qui de generis sui nobilitate frustra gloriantur, hinc inde per Marchionatum discurrentes, & quosunque mercatores, vel alios itinerantes pecunijs, & rebus occultè spoliantes, non curando, sed contemnendo potius itineris tuti Marchionis conductum. Horum improbitate Princeps tandem excitatus, & per semetipsum, & per suos ministeriales observavit latronum incursum, plures eorum cepit, ex quorum necessitata confessione confederatorum in malum & aliorum nomina cognovit. In brevi tempore Principatum suum latronibus purgavit, ut mundum Hercules monstris reddiditque viatoribus itinera satis tutiora. Constat enim mihi, & est in tota Marchia manifestum, quòd intra biennium non minus quadraginta ex nobilium prosapia raptores, vel suspendi fecerit, vel capitibus truncari. Ceteri verò malignantium societatis, qui se novèrè culpabiles, relictis uxoribus cum liberis, domicilijs & rebus universis, extra Marchiam fugerunt, nec audebant redire, quamdiu Princeps iste vixerat in humanis. Tanto enim justitiæ fervet amore, quòd neque muneribus, neque precibus etiam Principum, vel amicorum, imò nec minis, nec terroribus libram æquitatis deflectit, sed reddit malefactoribus, quod merentur in capita eorum. Quo fit ut jam nunc ab omnibus timeatur, & nullus remanserit, qui latrocinium in ejus exercere dominio præsumat. Eorum quæ dixi adducam vel unum, quod audiavi & vidi ab eo factum. Erat homo quidam nobilis, de bona prosapia ortus in ducatu Mekelburgensi multis consanguineis & fratribus dives, qui raptoribus conjunctus, & semel duntaxat participans, captus est in mense Februario anno præcedenti, & in Ursulum ductus, mansitque vinculis alligatus usque post Octavas Dominicæ Resurrectionis. Multæ pro eo factæ sunt preces, multa promissa. Egit pro ejus liberatione Henricus Dux Megalopolitanus, qui Ursulam sororis ipsius Marchionis desponsatam præstolabatur uxorem, personaliter in carnis-privio apud Ursulum præsens, egerunt Marchionissa uxor, Albertus frater, nunc Archiepiscopus Magdeburgensis & Germaniæ primas, soror quoque memorata, sed & fratres & amici ejus, qui tenebatur captivus, & alij multi, nihil tamen obtinere potuerunt. Denique captivus ipse consensu fratrum suorum & se in servum perpetuum, & quidquid in mundo habebat, Marchioni obtulit in proprium, tantum ut vitam ei, quibus vellet conditionibus interjectis, permitteret. Quibus ille respondens ait: *Non decet Principem & rectorem populi justitiam vendere, vel muneribus acceptis nocentem dimittere, vel innocentem condemnare. Unde si centum florenorum millia posset dare homo iste, vel quilibet alius in simili cæterina deprehensus, non mutabit sententiam æquitatis apud me atque justitiæ.* Ecce ita mansit animo fixus, reum capite plectens. Verum ne quis tyrannidem in eo hanc esse putaret animi constantiam, potius quam amorem vel observantiam æquitatis, libet paulisper describere hominem, & quam longe ab eo sit omnis crudelitas, paucis ut possumus, aperire, quamquam satis ad confirmationem propositi esse potuerit, quòd in ejus Nativitate ante annos triginta superius dictum est. Adjicio tamen non adulationis studio, cum forsitan ista nunquam lecturus fuerit, sed amore veritatis, quæ saluum conservat innocentem. Est enim vir Principatu dignissimus, ingenium

Joachim
Marchio
Brandenburgensis
maleus
prædonum

Joachim
Marchio
monstris
terram
purgat
id est prædonibus.

Joachim
Marchio justitiam
pretio non
vendit.

Notabile
verbum.

Joachim
Marchio
Trichemio
notus est
Princeps
pientissi-
mus.

genium naturâ consecutus bonum, docile, promptum subtile & amœ-
num: vitâ & moribus integer, modestus, pius, humanus, mitis & summâ
benevolentiam decoratus, justus rectus, & magnâ in Deum sinceritate devo-
tus. Non spernit pauperes, neque inopum contemnit audire, vel discer-
nere causas, sed facilem cunctis audientiam præstat. Cum Paulo audivi-
mus eum dicere: *Princeps sapientibus & insipientibus debitor est, & subiectorum
omnium quieti providere debet pro viribus & salutis; Dei enim minister est, ut bonos
affectu pietatis foveat, malis autem vindictam rependat.* Sic loquitur, sic agit,
sine tyrannide justus, sine crudelitate severus, sine superbia potens, sine
temeritate constans, quem eo melius novi, quo ei familiarius, & si dici
fas est, secretius aliquandiu sum apud Ursulum conversatus. Anno
namque præcedente in mense Augusto, consensu & jussione tunc Principis
mei Philippi Comitis Palatini apud Coloniam in Conventu Principum
publico existentis, ubi eram ab ipso vocatus, intravi cum eo ad Marchiam,
& mansi apud illum, quemadmodum supra dixi, mensibus novem, gra-
tiâ linguæ docendæ latinæ, quam brevi tempore illo satis apprehendit &
didicit, ut deinceps in ea facultate præceptore amplius non indigeat. Ejus
fidem, cultum, & devotionem in Deum consultè pertranseo, ne magni-
tudine materiæ scriptor ineptus succumbam.

Magna Ja-
dæorum
persecutio
in Civitate
Ulixibo-
mensi.

Anno præscripto, nonâ decimâ die mensis Aprilis, quæ fuit Octava
Dominicæ Resurrectionis, facta est in Regno Portugalliæ in Civitate Uli-
xibona magna Judæorum & ex eis baptizatorum persecutio, cujus ista fuit
causa & principium. Erant plures ex Judæis noviter conversi ad fidem,
qui dicebantur novi Christiani, quorum major pars in aperto Christum
confitebatur, ore non corde, in secreto verò Moysen & ritus Judæorum
sequentes observabant. Contigit quòd septimâ decimâ die mensis Aprilis,
quæ fuit sexta feria post Pascha, mandato Regis Portugalliæ sedecim
eorum captivi dimittebantur è carcere, qui Pascha prius cum Judæis cele-
braverant, agnum Paschalem, ova & carnes in Quadragesima more
Judæorum comederant, & propterea capti fuerant, quos Christiani omnes,
quierant in Civitate, dignos incendio judicabant. Cùm ergo dimitteren-
tur impuniti contra populi voluntatem, omnes contra Regem & guber-
natorem, quasi munera suscepissent à Judæis, & morte dignis pepercissent,
murmurabant. Quid moror? grandis in Civitate contra Judæos & no-
vos Christianos tumultus oritur, in unum conspirant omnes viri & mu-
lieres, juvenes & senes, clamat omnium simul excors sententia: *Tolle im-
pios, tolle sacrilegos, interfice Judæos, falsos demolire Christianos.* Surrexerunt
in eo tumultu & conventu S. Dominici duo Fratres, & nescio cujus alte-
rius Normæ tertius, qui tres populum in perniciem Judæorum vehemen-
tius concitabant. Nam singuli per singulas urbis plateas & angulos di-
scurrebant, imaginemque Salvatoris nostri Crucifixi portantes in manibus
magnâ voce clamabant: *Misericordia! Misericordia! venias & sequatur nos,
quicunque fidem Catholicam & crucem Christi diligit, quoniam Dei amulatores
sumus, & Judæos inimicos omnes interficere volumus & necare.* Ad has cla-
mantium voces tota commota est civitas, & sequebatur Fratres singulos
singula multitudo magna virorum in armis, mulierum quoque & juve-
num. Nescio Zelus Dei dicendus fervor sit hic populi, an furor; per totam
namque

námque diem supradictum Pascatis & noctem in Civitate discurrebant interficientes, quotquot invenire poterant novos Christianos atque Judæos, & cadavera occisorum in planitie S. Dominici projecta in ignem, combusserunt. Cæpit ista Judæorum interfectio horâ tertiâ post meridiem die Dominicâ in octavis Paschæ, anno sicut diximus prænotato, duravitque in diem sequentem usque ad meridiem, in quo temporis spatio unius & viginti horarum, occisi ferebantur homines memoratæ opinionis non minus sexcenti, quorum aliqui vivi, reliqui verò jam mortui, viri, mulieres, juvenes & senes ignibus cremati sunt omnes. Duravit in Judæos memorata persecutio diebus paucis, in quibus eorum ferebantur occisitam in urbe, quàm in proximis villis mille nongenti triginta. Sed jam nunc quid in persecutores Judæorum Christianos sit actum breviter dicamus.

Judæi à Christianis multi occiduntur in Ulixibona urbe.

Relatione factâ ad Regem, qui tunc milliaribus quatuordecim ab Ulixibona civitate fuerat absens, eorum quæ fuerant acta, vehementer iratus est, & jussit omnes, qui principales fuissent in causa contra Judæos auctores, comprehendi, quorum à prima die Maij usque ad sextum decimum plures quàm ducenti numero sunt carceribus mancipati, inter quos & patres illi tres crucigeri fuerant comprehensi. Denique fuerunt post hæc & alij non pauci numero tam ex Villanis, quam ex Urbanis Regio jussu coniecti in tenebras carceris. Ex quibus duo illi Fratres S. Dominici, qui concitaverant populum, inprimis vivi combusti sunt, deinde captivorum alij capitibus cæsi, ad crucem alij suspensi, ceteri bonis privati omnibus, de patria in exilium proscripti sunt. Omnes quoque Fratres S. Dominici decimum nonum transgressi ætatis annum, de Cœnobio fuerunt expulsi.

Vindicta Regis in Judæorum persecutores facta.

Anno prænotato, in mense Augusto, iterum apparuit Cometes, id est, stella caudata, quam tunc Heidelbergæ constituti vidimus inter Septentrionem & Orientem sub ursâ majore rutilantem, quæ utriusque signum Leonis & Virginis occupavit, & paucis diebus duravit. Secutum est non diu postea Maximiliani Regis bellum contra Venetos, quod per annos jam plures duravit usque in præsentem diem, de quo suo loco dicemus.

Cometes apparuit.

Eodem anno Philippus Archidux Austriæ, Dux Burgundiæ & Brabantia, filius Maximiliani Regis Germaniæ, qui Joannam filiam Ferdinandi Regis Hispaniarum habuit uxorem, post mortem Elisabeth reginæ matris uxoris declaratus Rex Castellæ & Legionis, consilio suorum contra voluntatem, ut dicebatur, inductus, cum mille quingentis viris Classem ordinavit à Flandria versus Hispaniam, Regnum suscepturus oblatum, Præfectum Classis constituit Wolffgangum Comitem de Fürstenberg virum nobilem & strenuum, & erant in ejus Comitatu multi viri nobiles, Comites, & Barones, qui omnes cum magno gaudio novum Regem prosequentes conscensis navibus iter periculosum acturi, mare sulcabant. Vicefimâ autem die posteaquam in magna tranquillitate navigaverant, & pervenissent non procul ab Insula, quam Cordan veteres nuncuparunt, & est post Aquitaniam ad plagam Occidentalem Sanctonum, habens promontorium ab Aquilone, & Curanum à meridie, subito in mari tempestas orta est maxima, cujus impulsu naves ab invicem separatæ in loca jactabantur diversa, ita, ut nec duæ simul manerent conjunctæ. Salvi ta-

Philippus Archidux Austriæ Rex Castellæ declaratur.

Philippus cum suis periclitatur.

Rex Philippus Burgis in Hiſpania ſextâ feriâ moritur.

Abbatiam Spanhei menſem Joannes Trithemius reſignat.

Joannes Trithemius fit Abbas Monaſterij S. Jacobi Herbipoli.

men omnes evaſerunt, præter unam navem, quæ cum hominibus ferme centum fuit ſubmerſa, & in profundum abſorpta. Tantus autem ventorum impetus fuit, quòd naves penè omnes retrorſum violenter uſque ad Angliam retruſit, & magnum iter maris paucis conſummavit in horis. Mari tandem opratâ tranquillitate conceſſâ, Rex Philippus cum ſua navi haud procul ab Anglia inventus eſt ſalvus. Qui autem in cæteris navibus erant vagantes per mare, amiſſum Principem anxîâ mente quærebant, ad quem non ſubitò, ſed per intervalla ſucceſſivè tandem omnes pervenire meruerunt, illis duntaxat exceptis, quos cum una diximus navi contraſta in profundo maris periſſe. Poſtquam ergo ſimul iterum conveniſſent apud Hampton oppidum à latere Albionum, denuò verſus Hiſpaniam navigare cœperunt, patrocini S. Jacobi Apoſtoli crebrius invocantes, cujus Baſilicam in Compoſtella ſe viſitatuſ unanimes promiſſione foverunt. Unde miſerante Deo & patrocini ſerente ſalvi tandem ad littus pervenerunt Galitiæ, quo tranſmiſſo atque circumgyrando angulum terræ juxta Caronium oppidum, quod Omena fluvius præterfluit, navibus relictis deſcenderunt in terram, & pedeſtres ad S. Jacobum proceſſerunt. Votis & orationibus ritè perſolutis iter verſus Regnum Caſtellæ una cum rege & cæteri jam læti aſſumpſerunt. Cùmque veniſſent ad civitatem Burgis nominatam, Rex Philippus infirmari cœpit, invaleſcentèque morbo tandem anno prænotato vicesimâ quintâ ibidem in palatio ſuo mortuus eſt anno ætatis ſuæ vicesimo octavo completo, adjunctis menſibus tribus & paucis diebus. Ordinaverat vivus, ut mortuus exenteraretur, & cor mitteretur in Brabantiam ſepeliendum in oppido Bruxellis. In teſtina verò ſepelirentur in ipſa Civitate Burgenſi, corpus autem in Granatam juſſit deferri & ibidem ſepeliri, volens in his tribus locis memoriam habere ſpecialem. Reliquit duos filios Ferdinandum, & Carolum, quorum alter hodie cum matre ſub tutoribus regnat in Hiſpania, alter autem adhuc puer vivit in Brabantia. Et hic finis nobiliſſimi principis fuit, cui ſimilem generis nobilitate, regnorum & principatuum multitudine, divitiarumque immenſitate noſtris Germania temporibus habuit neminem, qui, ut ſerunt, non ambitione regnandi, ſed aliorum perſuaſus conſilio, relictâ dulci patriâ, periculolum iter aſſumpſit, in quo & periit.

Anno Dominicæ Nativitatis prænotato, cùm in me quidam æmuli ſuſcitâſſent livorem, concepi, ut mihi viſum eſt, juſtam animi quandam indignationem, quâ malignitate quorundam concitatus, & locum mutare decrevi & gentem, ſciens meæ haud convenire ſaluti cum ingratis Monachis diutiùs converſari. Maturâ igitur deliberatione præhabitâ Monaſterium Spanheimenſe cum Abbatia, cui præfueram annis tribus & viginti menſibus duobus & 14. diebus, in ſolitudine continua & laboribus multis, voluntate ſpontaneâ reſignavi, & vocatus per Dominum Reverendiſſimum Herbipolenſis Eccleſiæ Antiſtitem Laurentium de Bibera, orientalis Franciæ Ducem, Wirzburg anno prænotato in fine menſis Septembris acceſſi.

Eodem igitur anno, 12. die menſis Octobris, qui fuit ſecunda feria poſt Feſtum S. Dionyſij Areopagitæ Martyris, in Abbatem Monaſterij S. Jacobi Apoſtoli majoris in ſuburbanis memoratæ civitatis ſui electus per prædictum Dominum Laurentium Epiſcopum, Conradum quoque S. Stephani

S. Stephani, & Georgium S. Felicitatis in Schvvarzach Monasteriorum. Abbates, in quos per Fratres dicti loci coram Notario & testibus legitime fuerat compromissum die mensis ejusdem 14. fui confirmatus ab eodem Pontifice Laurentio, & sequenti die, quo Festum celebratur S. Burckardi Episcopi, realem Cœnobij possessionem accepi.

MDVII.

Anno Joannis Hirsaugiani Abbatis quarto, Indictione Romanorum x. hyems lenta & quasi nulla fuit, unde in plerisque locis pestilentia non caruit.

Conventus magnus fit Principum apud Constantiam.

Eodem anno, Rege Maximiliano præcipiente. Conventus Principum apud Constantiam Alemanniæ urbem factus est magnus, qui ultra menses quatuor duravit. Nam 16. die mensis Aprilis cæpit, & in fine Augusti terminatus fuit. Multa in eo Conventu tractata fuerunt contra temeritatem Venetorum, qui jam tunc & Regno contumaces, & imperio rebelles cum Ludovico Gallorum Rege foedus inierant, & communi perfidiâ in Maximilianum Regem Germanorum fecerant venenosam conspiracyonem, de quorum gestis reliqua ordine suo breviter tangemus, plenam omnium notitiam non habentes, licet scripta per alios reperiantur.

Maximilianus etenim Rex Germanorum volens in Italiam proficisci pro suscipienda corona Imperij, Principes in Conventum vocavit, mandans alijs, ut se ad comiteum personaliter disponderent, alijs verò præcipiens, ut equites & pedites ad iter necessarios juxta consuetudinem antiquam ordinarent. Audientes Veneti, quod Rex transitum pararet in Italiam, veteri laborantes in eum odio & invidia, vario cæperunt deliberare consilio, quemadmodum vias omnes ituro præcluderent. Cum Rege inprimis Gallorum Ludovico, qui Mediolanum eo tempore cum parte Lombardiæ non parva detinebat, ut supra diximus, pacem & foedus constituunt; deinde quosdam & alios Italiæ Principes & civitates in suam conjurationem trahunt, quorum auxilio per annos jam septem Imperio manent rebelles non sine proprio detrimento maximo; videns enim pertinaciam eorum Rex Germaniæ Maximilianus, bellum superbis indixit, quod usque in præsentem continuans diem graviter eos afflixit.

Venetorum contra Maximilianum Regem contumacia.

In prædicto Conventu Principum apud Constantiam Maximilianus Rex pro anima filij sui Regis Philippi apud Burgas in Hispania sicut diximus præcedente anno defuncti, Funeralia cum magna devotione celebrari fecit in Principum frequentia multorum, simul & aliorum complurium Prælatorum, Comitum atque Nobilium. Aderant & Oratores absentium Principum Civitatum & Communitatum Regni plures in obsequium defuncti Principis piâ mente convocati.

Funeralia celebrat filio Maximilianus Rex in Constantia.

Anno prænotato mortuus est Episcopus Brandenburgensis, cujus nomen memoriæ non occurrit. Post quem Hieronymus Plebanus Ecclesiæ in Cotvvis, promotione Joachim Marchionis Brandenburgensis in Episcopatu successit. Fuit Ecclesia Brandenburgensis memorata similiter & Habelburgensis, quæ ambæ sunt Cathedralæ, & sub principatu Joachim Marchionis constitutæ, à multis retrò annis Præmonstratensis Ordinis, quarum Fratres & Episcopi hanc ipsam religionem & habitu, & Regulâ semper fuerunt professi. Anno autem prænotato dispensatione Julij Papæ secundi ambo Pontifices cum Fratribus suis ab ordine Præmonstra-

Episcopus Brandenburgensis moritur.

cenſi recedentes facti ſunt ſine Regula Canonici ſæculares, qui ut veriſimiliter timendum eſt, vitâ & moribus interius nunquam extiterunt ſpirituales. Enimverò mihi perſuaſum eſt penitus, verum & bonum Clauſtralem, quam diu eſt bonus & verus, ordinem ſuum, quem profeſſus eſt, non poſſe deſerere, quem ſi deſerat, nec bonus eſt nec verus.

Grandinis
immenſa
tempeſtas
hominibus
plura intulit
damna.

Anno item prænotato, 4. die menſis Julij tanta grandinis tempeſtas in Suevia ſubitò fuit exorta, maximè in convallibus Ammerthal nuncupatis, in Rottenburgo quoque Cis-Neccarum, circa Tübingen, Horvve, & Rutlingen, quantam nulla memoria hominum noverat, aut vidit, quæ plura mortalibus intulit damna in frumentis, in vinetis, & in fenestris, quarum multas ſine numero confregit.

Eodem anno, Maximilianus Rex Brabantinos denuò contra ducem Geldriæ miſit in bellum, quibus ex ſuperioribus Regni partibus multos ſtratiotas ad prælia voluntarios conjunxit, ſicut enim paulo diximus antè, Carolus Dux Geldrenſium, qui prius in verba Regis Maximiliani juraverat, poſt ejus & principum reſeſſum à Colonia rebellionem priſtinam reſumpſit, & Brabantinos ut prius incurſionibus & rapinis denuò moleſtare cæpit, cui & Ludovicus Rex Gallorum XII. quantum potuit occultè, pecunias & ſubſidia tranſmiſit, & hodiè partes ejus fovere non deſiſtit contra Regem Maximilianum. Cur hoc faciat, quidve intendat, non opus habemus Oedipo, ut myſterium capiamus.

MDVIII.

Conradus
Celtis Pro-
tucius poë-
ta in Vien-
na mori-
tur.

Anno Joannis Abbatis quinto, Indictione Romanorum XI. in principio menſis Februarij, mortuus eſt Viennæ in Aultria Conradus Celtis Protucius poëta laureatus, vir in litteris humanitatis haud mediocriter eruditus, Græcæ linguæ non ignarus, & Hebræam callens in parte, natione Germanus, patriâ Francus Orientalis ex Wupfeld prope Schvveinfurt oriundus, qui ſcripſit vario carminum genere quatuor non parvæ lectionis volumina, quorum primum Germaniam prænotavit illuſtratam, ſecundum Amorum, tertium Odorum, quartum Epigrammatum. Et quædam alia minora proſaicè, quorum titulos annotavimus in libro noſtro de ſcriptoribus Eccleſiaſticis, & alio de Germanis, vixit annis 46. & 3. diebus, in Eccleſia Viennenſi ſepultus.

Philippus
Comes Pa-
latinus
Princeps
Imperij
Electo-
r obijt.

Eodem anno, penultimâ die menſis Februarij, quæ fuit die Lunæ poſt Dominicam Sexageſimæ, obijt in oppido ſuo Germersheim Philippus Comes Palatinus Rheni Baviariæ Dux & Princeps Elector anno ætatis ſuæ 59. menſe 6. cujus corpus Heidelbergam relatum in choro Collegiæ S. Spiritus juxta tumulum uxoris quondam ſuæ debito cum honore ſepultum eſt, cui filij ſine pompa, quemadmodum vivus præceperat, funeralia celebrârunt. Nam etſi charæ ſuæ conthorali ante annos 7. vitâ deſunctæ funeralia exhibuit pompoſa & permagnifica, ſicut vidimus, ipſe tamen jam jam moriturus filijs interdixit hæc omnia, præcipiens, ut in die ſepulturæ ejus 12. viri pauperes novo panno laneo nigri coloris per omnia veſtirentur, qui corpus cum humilitate ſine pompa, ſine vanitate ad ſepulchrum deferrent. Et providâ quidem Dei ordinatione factum eſt, ut non Comites, non nobiles, non divites, non in hoc mundo potentes, ſed pauperes & humiles in humeris ſuis corpustanti principis coram multitudine hominum portarent ad ſepulchrum. Ipſe namque pauperes ante portas

portas palatij sui quotidie pro stipe convenientes hilariter pascere consuevit, & quidquid mensis edentium fuisset residuum, in usum eorum expendi totum per eleemosynarium suum proprium, quem ad hoc specialiter deputatum habuit, pro Christi honore mandavit. Invenit itaque misericordia Principis in humilitate meritum, qui libens Christi pauperibus tribuit nutrimentum.

Filios reliquit septem in vita superstites & 4. filias, quorum omnium ista sunt nomina: Ludovicus ipse primogenitus in principatu successit, necdum habens uxorem, & erat tunc annorum fere triginta.

Ludovicus
patri suc-
cessit in
Principatu.

Philippus annorum 28. Frisingensis in Bavaria tunc Episcopus hodie vivit, Princeps ingenio mitis & mansuetus; qui Clerum & populum sibi commissum hodie regit in omni pace & tranquillitate.

Fratres
Ludovici.

Fridericus annorum tunc erat sex atque viginti, qui hodie sine uxore tutor est filiorum Ducis quondam Ruperti fratris sui in Bavaria, ut supra dictum est, & eundem strenue gubernat principatum sibi commissum.

Georgius cum Pater moreretur, annorum fuit duorum atque viginti, qui primo fuit praepositus Ecclesiae Moguntinae, & nunc Episcopus est Ecclesiae Spirensis.

Henricus praepositus sancti Albani prope Moguntiam annorum unius & viginti extitit, qui & nunc praepositus est Ecclesiae Beatae Mariae semper Virginis Aquisgrani.

Joannes Episcopus Ratisbonensis in Bavaria fuit annorum viginti, quando pater ab hac luce migravit. homo mansuetus & morum integritate reverendus.

Wolfgangus Herbipolensis Ecclesiae Canonicus annorum fuit quatuordecim, quando pater obiit, qui apud Gallos Parisienses hodie litteris dat operam.

Elisabeth senior filia patre moriente fuit annorum viginti quinque. Haec primo nupsit Wilhelmo Hassiorum Landtgravio, quo sine liberis mortuo, ut supra dictum est, post annos aliquot secundo nupsit Philippo Marchioni Badensi.

Sorores
Ejusdem.

Amalia secunda filia annorum tunc fuit decem, & octo, quae post obitum Patris anno quinto nupsit Georgio Pomeranorum & Stettinensium Duci, ut infra dicemus.

Helena patre moriente fuit annorum quindecim, quae nupsit postea Henrico Duci de Meckelnburg, qui primus Ursulam habuit sororem Marchionis Joachim Brandenburgensis, cum quo paucis vixit annis moriens in partu.

Catharina ultimò genita fuit annorum novem, quam pater triennio prius, quam moreretur, in Monasterio, quod Neuenburg sive novum castrum nominatur prope Heidelberg, virginibus sacris commendavit, in quo Monialis jam est professa.

Anno praenotato in solemnitate S. Gertrudis, quae fuit feria sexta post Dominicam, *Invocavit*, die videlicet septimam decimam mensis Martij, obiit Albertus Dux Bavariae, qui fuit filius Alberti, qui fuit Ernesti, qui fuit Joannis, qui fuit Stephani, qui fuit Ludovici Imperatoris quarti, qui fuit Ludovici, qui fuit Othonis Bavariae Ducis, qui habuit uxorem nomine Gertrudem filiam Henrici Comitis Palatini Rheni Heidel-

Albertus
Bavariae
Dux in op-
pido suo
München
obiit.

Alberti ge-
nealogia,

bergæ commorantis, cum qua Palatinum obtinuit principatum, quem Ducatui Baviaræ conjunxit usque in præsentem diem. Genuit autem duos filios de memorata uxore, Ludovicum & Henricum, quo mortuo ipsi duo filij ejus inter se principatum diviserunt. Ludovicus qui & primogenitus obtinuit Palatinum cum Amberga, & certis alijs Castellis, & oppidis in superiori Bavaria.

Genealogia
Comitum
Palatino-
rum.

Henricus verò reliqua Ducatus Baviaræ Dominia, ut suo loco diximus, consecutus est. Ludovicus autem habuit uxorem, ut longè supra diximus, Mariam Ducis Brabantiae filiam, quam suspitione adulterij iussit occidi, postea duxit Annam Regis Poloniae filiam, de qua genuit Rudolphum Comitem Palatinum. Rudolphus autem genuit Adolphum. Adolphus autem genuit ejusdem nominis Adolphum. Adolphus genuit Rupertum Germaniae Regem. Rupertus autem Rex genuit Ludovicum barbatus. Ludovicus autem barbatus genuit Ludovicum pium. Ludovicus autem pius genuit Philippum, Philippus genuit Ludovicum, qui hodie sicut diximus Principatum gubernat Palatinum. Uxorem habens filiam Alberti Ducis Baviaræ memorati, anno præsignato mortui, & in München sepulti. Reliquit idem Albertus Dux & alios filios & filias de uxore sua, filia Friderici Imperatoris tertij natos: quorum primogenitus nomine Wilhelmus patri succedens in Ducatu hodie principatur. Eorum verò mater soror Maximiliani Regis Germaniae, statim post obitum Ducis Monasterium sororum de tertia Regula, quod situm est in oppido Monacensi, plenâ devotione intravit, in quo habitu summâ pietate in Deum hodie fertur sanctissimè conversari.

Concursus
fit populi
ad sanctam
Mariam
prope Dietels-
pach.

His temporibus circa oppidum Dietelspach, quod ferè tribus ab Herbipoli distat milliariis, in publica via juxta vineta in arena fuit imago quædam Beatæ Mariæ semper Virginis Vespertinalis vulgò æstimata, in trunco ligneo, ut fieri solet, posita, apud cujus præsentiam multa fieri miracula dicebantur. Concursus fit populi magnus; plura sanitatis beneficia divinitus conferuntur mortalibus, & oblationes fidelium ingentes afferuntur, ex quibus mox fundatur Ecclesia. Hujus piæ concursionis & miraculorum historiam descripsimus ad petitionem Senatus ejusdem oppidi Dietelspach, in quo principium & causam ejus invenies.

Conventus
Principum
indicitur
apud Moguntiam.

Anno prænotato, Maximilianus Rex Germaniae Conventum indixit Principibus ad caput mensis Maij, apud Moguntiam celebrandum. Ubi convenerunt Bernardinus Cardinalis sanctæ Crucis in Hierusalem Apostolicæ Sedis Legatus, Jacobus Archiepiscopus Moguntinus, Jacobus Archiepiscopus Trevirorum, Laurentius Episcopus Herbipolensis, Matthæus Langius Gurcensis Episcopus, Fridericus Dux Saxoniae Princeps Elector, & multorum oratores Principum. Rex autem Maximilianus de Colonia expectabatur venturus ad unius mensis spatium, qui cum arduis negotijs impeditus venire non posset, dimissis Principibus alijs eis conventum Wormatiæ celebrandum indixit ad Festum Nativitatis S. Baptistæ Joannis tunc instans. Post dies paucos Rex dimissâ Coloniâ secessit ad oppidum, quod Regenberga dicitur sub ditione Ducis Montensis, ubi paucis diebus commoratus venationi vacabat. Inde ascendit ad Confluentiam, & ulterius ad Boppardiam, ubi & Festum Pentecostes sanctum celebravit. A Boppardia declinavit ad Cynonotos, & per biduum mansit in Simmern,

Simmern, & in **Stauroneſo**, volens deinceps aſcendere ad **Spiram**, quò me ante præmiſerat, qui curiam tunc eo jubente tribus menſibus ſequēbar Imperialem. Interea miſſi ex **Brabantia** venientes orabant, ut quantocius deſcenderet ad eos, cauſam allegantes nepotum ſatis arduam. Qui petitionibus eorum acquieſcens in **Brantiam** deſcendit, & ſic diæta non eſt ſervata.

Maximiliano itaque manente apud **Brabantinos** & **Flandros**, inter ipſum & **Ludovicum Regem Gallorum** confœderatio facta eſt ſub ea videlicet conditione, ut communi apparatu bellico expeditionem moverent in **Venetos**. Senſit cum his duobus Regibus etiam **Julius Papa II.** **Ludovicus** verò **Gallorum Rex**, ſicut paulò diximus antè, fœdus inierat cum **Venetis** contra **Maximilianum Germaniæ Regem**. Jam verò deſertis illis adhæſit **Maximiliano** annis quatuor. Sed quâ fide, quâ integritate vel amicitia, exitus rei demonſtravit. Nam & tempore illo toto **Geldrenſium Duci Carolo** pecunias & ſuppeditas contra **Maximilianum Regem** occultè impendit, & ſuis per **Lombardiam** utilitatibus & comòdis intendit privatis, non autem, ſicut juravit & debuit, communibus. Unde & patefactâ infidelitate **Gallicanâ**, diſſoluta eſt in ejus parte confœderatio fucata. Fœdere inter memoratos Reges pacto in **Venetos**, mox grandis movetur expeditio **Germanorum** & **Gallorum**, ſæpiùſque fuit dubio Marte pugnatum, **Venetis** aliquando victis, aliquando & vincentibus.

Inter Maximilianum Regem & Regem Gallorum fit concordia.

Duo Reges bellant contra Venetianos.

Anno autem prænotato, quando **Rex Gallorum** adhuc ſenſit cum **Venetis**, bellum atrox fuit Regi **Maximiliano** cum eis, quod à feſto cæpit **Dominicæ Reſurrectionis**, & duravit uſque ad **Nativitatem S. Joannis Baptiſtæ**. Quo tempore **Veneti** **Tergeſtum**, **Comitatum** quoque **Gurcenſem**, & quædam alias munitiones ad **Domum Austriæ** pertinentes ceperant, partim armis, partim inſidijs & corruptionibus. Tandem ad triennium indiçtæ ſunt treugæ, quæ tamen paucis menſibus durantes interruptæ ſunt.

Eodem anno in menſe **Septembri**, mortuus eſt **Jacobus de Liebenſtein** patriâ **Suevus**, **Eccleſiæ Moguntinæ** **Archiepiscopus**, quarto Pontificatus ſui anno necdum completo, cujus **Cadaver** in majori **Eccleſia Moguntina** cum prædeceſſoribus ſuis honorificè ſepelitur. Huic in **Archiepiscopatu** ſucceſſit **Uriel de Gemmingen** major **Decanus** & in **Jure Doctör** promotus, qui ſequenti anno in **Dominica mediæ quadrageſimæ Moguntinæ** in **Archiepiscopum** ſolemni pompâ fuit conſecratus.

Jacobus Archiepiſc. Moguntinus obiit. Uriel fit Archiepiſc.

Anno prænotato in menſe **Octobri**, obiit **Hermannus** ex **Landgravio Haſſiæ** **Archiepiscopus Colonienſis**, & **Dux Angariæ**, Pontificatus ſui octavo atque viceſimo, & **Coloniz** in principali **Eccleſia** ſepelitur, qui fuit Princeps manſuetudine humanitate pietate nulli tempeſtate noſtrâ ſecundus, in pauperes pius miſericors, & eleemoſynarius omnium Principum maximus, qui omnes ad ejus januam venientes pavit, & nullum ſine conſolatione abire permiſit; de quo latius dictum eſt ſupra, ubi de aſſumptione ejus in **Archiepiscopatum** fecimus mentionem. Poſt quem electione **Canonicorum** in **Archiepiscopatu** ſucceſſit major **Decanus** nomine **Philippus Wirici** de ſuperiore lapide filius, & præſulatur in quintum annum, Princeps domeſticus & circumſpectus in actibus ſuis; cujus

Philippus fit Archiepiſc. Colonienſis.

cujus patria ~~est~~ in Weſtraſia in medio fermè itinere de Spanheim pergentibus ad S. Wendelinum ad ſiniſtrum cernentibus caſtellum prædictum.

Alba Monasterium
Monialium
igne concremat.

Eodem quoque anno, Coenobium Monialium noſtri Ordinis, quod in Dioceſi Spirenſi conſtructum Alba dicitur, igne caſuali fuit incenſum, & præter ſolam Eſcleſiam omnia ſororum habitacula in pulverem ſunt redacta.

Anno præſignato circa principium menſis Auguſti, apud Suevos & maximè Stutgardia horrenda ſubitò pluviarum tempeſtas erupit, quæ muros ſubvertit, & turres, ac domos plures dejecit, cellaria implevit aquis, homines & jumenta ſuffocavit, vinea deſtruxit, & plura mortaliſus damna intulit.

MDIX.

Abbas Clara-
vallis
Burgundus
ſpoliatur
apud
Franckfurt.

Anno Abbatis Joannis Hirſaugiani ſexto, Indiſtione Romanorum XII. Sabbato poſt Dominicam quadageſimæ tertiam, quæ fuit dies menſis martij ſeptima decima, Monaſterij Clara-
vallis Abbas in Burgundia, miſſus ad viſitandum Coenobia Ordinis ſui per Germaniam, cùm veniſſet in terram haud procul à Franckfurt, quæ Weteravia dicitur, inter Fridberg & Lintheim, per quosdam raptores omnibus rebus ſuis ſpoliatus eſt, me tunc in Budingem pro quadam cauſa exiſtente cum Comitibus de Iſen-
burg uno & viginti diebus. Circumferebat bonus ille Pater ſcutellas octo & certa pocula de argento, & pecuniam non modicam quingentorum videlicet ac mille florenorum, quam pro viatico de Monaſterijs à ſe viſitatis collegerat, ſimul & alia quædam Clinodia, quæ omnia latrones illi rapuerunt. Fuerunt enim plena raptoribus & latronibus hæc tempora præſertim apud Francos noſtros Orientales, apud Wederavios, & in Sue-
viæ finibus certis, ex eorum genere, qui ſe vel nobiles velequites gloria-
bantur: qui avitæ nobilitatis, & virtutis immemores avariciam & rapi-
nam in delicijs habebant, in tantum, quòd in memoria hominum tam crebra tam multa tamque impunita latrocinia commiſſa non ſunt in his præſertim terris, quas abundare latrocinio noſtris temporibus jam dictum eſt. Conqueruntur hanc raptorum inauditam crudelitatem imprimis Mercatores, Clerici quoque & Laici omnes, qui vel in ſe vel in alijs experti ſunt eos paganis eſſe immitiores, qui rebus ablatis etiam corpora interficiunt.

Capitulum
Ordinis
noſtri Pro-
vinciale
xxxiii. Er-
phurdia
celebratur.

Anno prænotato, Dominicâ tertiâ poſt Paſcha, quæ fuit dies menſis Aprilis 29. cum duobus ſequentibus diebus, celebratum fuit capitulum Ordinis noſtri Provinciale xxxiii. à tempore Concilij Conſtantienſis, Erphurdia in Monaſterio S. Petri Apoſtoli, in quo præſederunt Bartholo-
mæus S. Crucis in Werdea, Henricus in Bursfeldia, Marcellinus in Selgen-
ſtatt, & Georgius in Zvvifalten Monaſteriorum Ordinis noſtri S. Bene-
dicti Provinciæ Moguntinæ Abbates.

Inter Sena-
tum & Ci-
vitatem
Erphur-
dienſes ma-
gna ſeditio.

Eodem anno circa Feſtum Gregorij Papæ, graviffima ſeditio inter Senatum & Cives oppidi Erphurdienſis tali occaſione fuit exorta. Com-
munitatis viri gravamina contra Senatum allegantes in unum conſpirâ-
runt, quòd nihil amplius vellent contribuere, niſi prius receptorum & expoſitorum computationem à regentibus accepiſſent. Conſilio igitur accepto miſerunt quosdam ex communitate ad Senatum, qui omnium nomine peterent ſibi aperiri per computum, in quantis & in quibus eorum

eorum Respublica esset gravata præsertim ære alieno, ut scirent, si causam haberent legitimam, toties communitatem gravandi subventionibus.

Eratautem Regens principalis anni præscripti Georgius zu der Punten-Rersgen nuncupatus, post quem Fridericus Reinbutem, quem præambulum seu præeuntem vocant. Et hi duo quotannis eligebantur ex potioribus civium, quos de prosapijs sive de amicis senatorijs appellant. Tertius de communitate institutus, qui apud eos der Doctsenherz fuerat nominatus. Hi tres inter Senatores erant Burgimagistri hoc anno, & officio principales, quorum administratio singulis annis consuevit immutari. Totius autem Reipublicæ administratio apud illos fuit in Senatu, qui de familiarum antiquitate gloriabantur. Missis igitur à communitate, Senatus respondit: *Rem concives & novam & difficilem postulatis, ut jam subito & sine deliberatione gravamina vobis rei nostræ publicæ simul & computum receptorum & expositorum aperire debeamus. Idcirco rogamus, habeatis parvo tempore patientiam, & post necessariam hujus negotij deliberationem dabimus vobis honestum responsum.* Abierunt missi cum pace, & communitati renuntiârunt, quæ à Senatu acceperunt in commissis. Acquievit populus & tacuit, Senatus responsum aliquandiu expectando promissum.

Nomina
Burgima-
gistrorum
sub quibus
ista cæpit
turbatio.

Interea Senatus non solum populo nullum dedit responsum, sed etiam novam contributionem imposuit communitati, certo sub termino persolvendam. Hinc orta seditio magna, hinc turbatio ingens fuit secuta. Enimverò convenientes in unum cives uno ore unâ sententiâ Senatui contradixerunt, instantissimè postulantes, ut eis debita & gravamina Reipublicæ singulatim exprimerentur. Verùm cum nihil postulando proficerent, congregati omnes in unum, turmatim armati prætorium intrant, rationem & computum à Senatu omnium requirunt.

Comunitas
in multitu-
dine furens
Prætorium
Senatus
ingreditur.

Unus è Senatu senior nomine Henricus Kelner, qui magnæ inter alios fuerat auctoritatis, proteruè ac nimis inconsideratè multitudini furiosæ respondit, verba in eam jaculans contumeliosa, quibus ad majorem indignationem provocati Cives Burgimagistrum supradictum Georgium zu der Punten-Rersgen compulerunt, quòd eum in continenti captivitatis juramentum facerent dare. Juravit ille necessitate compulsus, & captivum in domo sua se mansurum promisit. Et reverà parùm abfuit, quin à multitudine in ipso prætorio fuisset occisus. Eâdem die metuentes turbæ, ne senior elaberetur per fugam, arctæ illum custodiæ mancipârunt.

Henricus
Kelner in
Senatu
senior à
communi-
tate capi-
tur.

Seniore autem per dies plures detento, quotidie crevit seditio civium contra Senatum, & magnum inter eos dissidium fuit subortum. Nam alij Patronum & Protectorem suum invocabant Archiepiscopum Moguntinum, qui solus antiquissimo jure dominus est super oppidum Erphurdianum: alij verò ad Fridericum Saxonie Ducem respiciebant.

Prævaluit autem communitas adversus Senatum, & omniaquæ majoritatis erant, Prætorium scilicet, registra, claves, urbem, castella & alodia in suam recepit potestatem, abjectoque senatu novos Regentes novumque suo arbitrato instituit consulatum. Custodiam quoque castrorum in manus suas recipiens communitas singulis novos ex plebe dedit Rectores.

Communi-
tas Archie-
scopum
Mogunti-
num ut
Dominum
suum invo-
cat.

Post hæc deputati sunt viri, qui acceptis registris, censuum receptorum & expositorum rationem exquirerent, & in quanta pecuniarum summa ære gravati essent alieno, computarent. Fecerunt ordinati re-

M m m m

ctores,

Sexcenta
millia
florenorum
ſunt Er-
phurdien-
ſium debi-
ta.

ctores, quod juſſi fuerant, & calculatione factâ invenerunt ſummam capitalem debitorum ſexcentorum millium florenorum, de quibus ſingulis annis cenſum dare ſunt obligati florenorum triginta millia. Denique ſumma perceptorum exceſſit ſummam diſtributorum quotannis in certis millibus florenorum, qui fraude fuerunt ſublati.

His compertis miſerunt viros de communitate quorſdam ad Archiepiſcopum Moguntinum tanquam ad verum Dominum ſuum, poſtulantes ab eo conſilium pariter & auxilium, quid eſſet in tam arduo negotio ulterius faciendum. Venerunt miſſi ad Archiepiſcopum, & honorificè ab eo ſuſcepti ſunt, qui relationem eorum clementer audivit, conſilium dedit, & miſſurum ſe viros in auxilium promiſit. Interim comperientes antiqui Senatus viri, quòd communitas legationem miſiſſet ad Archiepiſcopum, animo conſternati ſunt, & pellibus ſuis non mediocriter timuerunt, propterea quòd à multis annis Pontificibus Eccleſiæ Moguntinæ rebelles ſemper fuerant & contumaces. Miſſâ igitur & ipſi legatione ad Saxoniz Ducis Fridericum Joannem & Georgium, eorum ſibi favorem & aſſiſtentiam ſecretius procurârunt, communitate rem ignorante.

Equites
Moguntini
ad Erphur-
dienſes miſ-
ſi omnes
capti ſunt.

Archiepiſcopus quemadmodum promiſerat communitati, ordinavit quorſdam equites in auxilium Erphurdianorum, qui cùm perveniſſent in Thuringen, hoſpitiū in Cœnobio Georgij vallis nuncupatum ultimâ nocte ſuſceperunt. Quod cùm innotuiſſet Friderico Dunæ præfecto Ducis Friderici Electoris apud Wimariam, contractis mox copiis Monafterium manè diluculo cinxit obſidione. Territi Moguntinenſes, cùm eſſent numero pauciores, tantæ multitudini minimè reſiſtere potuerunt. Datis ergo dextris omnes à Friderico capti ſunt, & ſub jurejurando ſicut moris eſt captivis ſe obligare, ad Archiepiſcopum remiſſi.

Senatus
Erphurdi-
enſis anti-
quus fugit
occultè
cum ſuis.

Verum poſtquam hoc factum innotuit Erphurdianis, conſternati ſunt valdè, & majorem in ſeditionem verſi contra Senatum antiquum, cujus ſubordinatione captos noverant Moguntinos in auxilium ſibi deſtinatos, omnes incarcerare ſtatuērunt. Senatus autem ſuper his certior factus, ſalutem fugâ quæſivit. Singuli enim capitibus metuentes ſuis cum amicis occultè de oppido receſſerunt ad memoratos Saxoniz Ducis, & ſedes ſub eorum dominio receperunt, uſque in præſentem diem. Crevit autem quotidie novorum regentium ſævicia, propter quam plures de communitate viri cum uxoribus & liberis, etiam bonis in oppido relictis, occultè receſſerunt, alij ad Gottham, alij ad Wimariam, alij ad Iſenach, atque alij ad alia loca ſub Ducum Saxoniz dominio conſtituta.

Doctor
Henningus
fugit de
Erphurdia.

Sed ubi novis regentibus innotuit, quòd non tantum antiquus conſulatus fugeret, verum etiam plures de communitate, qui prius & à principio interfuerant conjurationi, ſtatuērunt ad ſingulas oppidi portas multos cuſtodes, ut fugere deinceps nemo poſſet. Denique plures in fuga deprehenſi carceribus mancipati fuerunt. Henningus Gode oriundus de Havelburg U. J. D. Syndicus Erphurdienſium vir potens in opere & ſermone, cujus Reges conſilio utuntur & Principes, in hac diſſenſione, quamvis Canonicus & Sacerdos, non confidens multitudini, relictâ domo & omnibus, quæ habuit, clam de oppido incognitus receſſit. Poſt cujus diſceſſum communitas omnia bona ejus ſicut & cæterorum, qui fugerant, diripuit, & in uſum proprium convertit. Tantus erat furor populi, quòd non

non attentò gradu sacerdotali, quo fungebatur, si comprehendissent eum, sine misericordia occidissent, propterea quòd senatui ut Syndicus adhæferat. Sed furentium prudenter declinans vesaniam, Ducem Fridericum accessit, à quo Canonicatum in Wittenberg accipiens ibidem residet usque in præsentem diem. Cæteri autem penè omnes, qui fugerunt, in magna vivunt paupertate, quoniam & ea perdiderant, quæ in Erphurdia reliquerunt, & nullum ab his ad quos declinârunt, subsidium inveniunt, quemadmodum inconsultè præsumebant.

Cùm verò Moguntini Equites ad Archiepiscopum suum redijissent, juramento captivitatis obnoxijis condoluit, & statim ordinatis alijs, & quidem cautioribus præcedentium incommodo factis, misit eos in auxilium communitatis, non tantum contra Senatum antiquum, sed etiam contra Saxoniz Duces, & alios quoscunque adversarios. Ex eotempore magna inter Archiepiscopum Moguntinum, & præfatos Duces Saxoniz fuit exorta dissensio, quæ durat usque in præsentem diem. Maximilianus autem Romanorum Rex interpellatus à partibus, commissionem dedit Laurentio Wirzburgensium Episcopo, ut adjunctis sibi oratoribus è secretis Principum Electorum, & quorundam civium Regnitentaret inter dissidentes, si posset, reformare concordiam. Jam enim bellum grave in foribus erat, nisi interposuisset se.

Discordia inter Archiepiscopum & Duces fit propter Erphurdiam.

Memoratus igitur præsul Laurentius volens Imperialibus obedire mandatis, cupiens magno, si posset, desiderio pacem reformare inter dissidentes, sicuti verè Princeps est omnino pacificus, & Christianæ cultor & amator unitatis præcipuus, convocavit ad se Herbipolim Oratores Principum & Civium à Regia Majestate condeputatorum anno sequenti circa finem mensis Septembris. Convenerunt ergo apud nostram Peapolim Cancellarius Archiepiscopi Trevirorum cum socijs suis, Cancellarius Archiepiscopi Colonienfis similiter, Oratores Comitum Palatini similiter, Cancellarius & Oratores Joachim Marchionis Brandenburgensium similiter, Oratores Nürenbergensium similiter, & Oratores Franckofurtensium similiter, & hi à Rege Maximiliano condeputati.

Laurentius Wirzburgensis Episcopus tractat propacem inter Principes.

Quibus in urbe Peapolitana convenientibus partes rogare Pontificem, ut locū pro concordia tractandi, quem vellet, Erphordianis aliquem designaret viciniorem; consensit Pontifex & oppidum Schmalkalden pro negotio deputavit, quò ipse cum Oratoribus memoratis se contulit, & Cæsareum exhibuit auditorem. Comparuerunt in loco non Principes ipsi dissidentes, sed Oratores, & à secretis eorum, proponunt causam actores, Reus simul conqueruntur & Actor. Pontifex auditis hinc inde querelis, in medium plura protulit media pacis. Sed durum contra durum nullum admisit medium. Hoc solum regali mandato coadunatus effecit conventus, ut arma deponerent partes, & sententiam causæ Cæsareæ Majestati remitterent auditores. Ab eo die suspensa manet sententia, bello nihil tentatur in annum jam quartum, sed nec Principes redierunt in concordiam, nec Burgenfes in unitatem. Variæ hodie fiunt incursiones circa Erphordiam à Ducalibus in cives, & non minus excursions multæ per Erphordianos in Ducales, ut nusquam sit tuta fides. Verum, enim verò Erphurdiana communitas posteaquam surrexit in rebellionem contra senatum, non solum Henricum Kelner seniore inter consules,

Schmalkalden locus tractandi propacem.

de quo diximus, ſed & alios complures in carcerem ſucceſſivè coniecit, inter quos fuerunt ex ſenatoribus Joannes Kranickfeld & Georgius *ju der Puntzen-Rerhen* / vinculis mancipati, & examini torturarum crudeliter expoſiti.

Henricus
Kelner exa-
minatur &
laceratur
per tortu-
ram.

Tandem Henricus Kelner per Scabinorum ſententiam ad furcam ſuſpendendus publicè judicatur, neſcio pro commiſſis, an pro violenter in tortura confeſſatis. Quem intra muros Erphurdianos cruce fabricatâ cùm pro ſenectutis honore laqueo innectere cives decreviſſent, abnuic ille dicens: *Si me furem comprobâſtis, ut furem in loco furibus ordinato, non intra muros ſuspendite.* His verbis aut modicam vitæ dilationem quæſivit, aut certè medio tempore ſperabat ſubordinatione Ducum Saxoniz venturos, qui eum de interitu liberarent. Confeſtim tolluntur in altum furentium voces: *Suſpende furem, interfice traſidorem, non ſinas vivere tyrannum.* Imponitur miſerabilis ſenex carro, & comitante eum civium armatâ multitudi-
ne, foras oppidum ducitur ſicut voluit ad locum furibus deputatum, pedibus tranſire non potuit, quia nimium laceratus in tortura vir ſenex & tenerimus omnia officio membrorum (linguâ duntaxat exceptâ) privatus fuit. Cachinno ſævientis populi ſenex calamitoſus de oppido, ſicut petierat, educitur, per ſcalam ad ſuperiora crucis trahitur, ſtriſtusque ad crucem fune collo more furum ſuſpeditur. Erat autem homo craſſus & corpore aliquantulum ponderoſus, unde laqueo jam colligatus mox ut de climace liſtoris manu dejicitur, fracto fune de patibulo miſer cecidit ſuper terram. Denuo ſuſpeditur, & innexus fortiori laqueo per violentiam ſtrangulatur. Hic finis Henrici Kelner miſerandi ſenis fuit, qui jure vel injuriâ ſit paſſus, meam conſcientiam fugit. Joannes autem Kranichfeld ſimiliter, ut diximus, carceri mancipatus, & diu detentus, & multiplici torturâ fuit examinatus. Hunc tandem liberatum à vinculis ſub jurejurando, quòd ex Erphurdia non diſcederet, in domum ſuam abire, ut captivum permiſerunt, qui malorum expertus, nec furenti ducens plebi credendum, vitam fidei, & exilium prætulit civitati, naſtusque opportunitatem clàm diſcedens animam fugâ ſalvavit.

Henricus
Kelner ſu-
ſpeditur
in patibulo
extra oppi-
dum.

Captivi
reliqui à cu-
ſtodia re-
laxantur, &
aliqui fuge-
runt.

Georgius autem dictus *ju der Puntzen-Rerhen* diu & ipſe vinculis detentus, ſæpèque poſitus ad torturam, poſtremò ut captivus in domum ſuam dato captivitatis juramento ire permiſſus eſt. Quid verò de cæteris ſit actum captivis, necdum ſcire potui. In hac turbatione civili graviffimâ communitas Erphurdiana, ſicut diximus, tandem prævaluit: Senatum antiquum depoſuit, novum inſtituit, quem annis ſingulis amoveri & immutari ad Feſtum S. Nicolai providâ ordinatione decrevit: quatenus brevis tempus non ſinat ſuperbire regentes. Interea enim quintus volvitur annus, in quo temporis ſpatio quinquies etiam immutatus eſt Senatus: quæ quidem conſtitutio ſic erit in futurum continuanda.

Veneti
Apoſtolice
Sedi contra-
maces, à
Papa Julio
excommu-
nicantur.

Anno prænotato, Julius Papa ſecundus Venetorum inſolentiâ provocatus, qui Ravennam, Faventiam & alias civitates plures, oppida & caſtella Romanæ Eccleſiæ violenter occupaverant, & contra juſticiam annis multis poſſederant, ad reſtitutionem compellere anniſus eſt. In primis eos paternè monuit, ut Eccleſiæ Romanæ quantocius injuſtè ablata reſtiterent: quos deinde rebelles & contumaces gladio Spiritus Sancti feriens excommunicavit. At illi ſuo more in ſuperbia pertinaces, Papæ ſenten-
tiam

tiam contempserunt, & quidquid mali poterant, verbis, scriptis, & factis contra Romanam Ecclesiam tentaverunt. Quâ necessitate compulsus Pontifex Romanus, Maximilianum Germaniæ Regem, ut Protectorem & Advocatum Ecclesiæ, simul & Ludovicum Regem Gallorum contra Venetos in auxilium vocavit: ut qui monentem paternæ pietatis affectu spreverant, quique censuram Ecclesiasticam præsumptuosâ elatione contempserant, materiali tandem gladio compulsi discerent obedientiam.

Papa Reges Germaniæ & Galliæ contra Venetos invocat.

Anno igitur præsignato, Maximilianus Rex Germaniæ Romanorumque Cæsar electus, Ludovicus quoque Rex Gallorum duodecimus, & Ferdinandus Rex Aragoniæ simul in unum confœderati, cum alijs Principibus tam Italis quàm Germanis multis ad Romani Pontificis instantiam se Veneris Apostolicæ Sedis simul & Imperij contemptoribus hostes scribunt, & bellum indicunt. Contractis deinde copijs fortitudine virorum non paucis, Venetos aggrediuntur superbos, & multis eorum millibus in ore gladij necatis, civitates & munitiones per circuitum plures capiunt: villas destruunt, depopulantur agros, & universa, quæ sub eorum ditione contingere potuerunt, hostili potestate devastant. Cæpit hoc bellum in Venetos in principio mensis Maij, & per totam duravit æstatem, in quo paucis diebus multa & maxima per Principes sunt patrata.

Maximilianus Rex bellum indicit Venetis.

Julius etenim Papa secundus proprium contra Venetos ordinavit exercitum, per quem recuperavit civitates, munitiones, oppida & castella in circuitu multa: quæ Venetorum insatiabilis dominandi cupiditas ante plures annos contra justiciam violenter rapuit, & multo tempore injusto possessionis titulo tenens occupavit. Inprimis ergo Papa Julius Ravennam insignem urbem cathedrâ scilicet Archiepiscopali gloriosam recuperavit, quæ multo tempore ab Ecclesia Romana fuerat alienata. Deinde similiter obtinuit Ariminum civitatem Episcopalem, Faventiam quoque & Cerviam, & plures alias munitiones, quarum vocabula hæc vice memoriæ non occurrunt.

Julius Papa bellum producit in Venetos & multa recuperat.

In eodem quoque bello Cæsar Maximilianus Tergestum cum universis munitionibus anno præterito per insidias & prodiciones à Venetis captum recuperavit. Deinde Paduam civitatem sub ditione Venetorum cepit, quam tamen prodicione civium Veneti non diu postea receperunt. Obtinuit etiam Rovoretum, Reiffiam quoque clusam Persenensem, Veronam, Vincenciam, Forojulium, Goritzium, Tervisum, Meisterium, & plures alias Venetorum munitiones, quarum vocabula non tenemus. Verùm ex his omnibus Veneti nonnulla sequentibus annis per vim recuperarunt.

Maximilianus Rex multa recuperavit de manu Venetorum.

Ludovicus autem Rex Gallorum pro suo interesse multa obtinuit, sed non satis fraternâ portione acquisita cum Rege Maximiliano divisit, propterea justo Dei judicio, quidquid acquisierat, non diu postea cum Ducatu Mediolanensi totum amisit. Inprimis enim de Venetorum dominio eripuit Bergomum, Cremam, Cremonam, Bresciam, Pisceram, Cerisolum, aliæque oppida & castella multa. Omnia enim, quæ Veneti per multos retro annos, bello, dolo, fraude, seu quolibet alio ingenio à Ducatu Mediolanensi sive justo, sive injusto titulo usurpaverant, Ludovicus recuperavit.

Ludovicus Gallorum Rex multa de manu Venetorum diripuit.

M m m m 3

Interea

Conventus
fit Princi-
pum & ci-
vium Regni
apud Wor-
matiam.

Interea cū hæc agerentur in Lombardia contra Venetos, Principes Regni Germanici apud WORMATIAM jussu Maximiliani Regis generalem celebravere Conventum, ad quem Rex ipse Oratores suos misit à secretis, per quos auxilium & subsidium pecuniarium à regni subditis contra Venetos postulavit; cepit autem conventus iste Principum celebrari WORMATIÆ anno prænotato sextâ die mensis Maij, & duravit diebus ferme triginta quinque usque in decimam diem videlicet mensis Junij. Principes autem post multa consilia & varios tractatus inter se cum regni civibus habitos unâ tandem sententiâ omnes postulatum regi subsidium denegabant, causas præter impossibilitatem allegantes plurimas, quarum consideratione ab omni contributione se liberos fore penitus æstimabant. Quarum ista sunt capita.

Recusant
Principes
subsidium
contribue-
re Cæsari,
cujus pri-
ma causa.

Causa prima, quam consiliarijs Cæsareis pro negativo responso dederunt, illa fuit, non esse in eorum facultate toties regijs subvenire necessitatibus, quod nemini sit non manifestum, quantas regnum in paucis annis fecerit expensas, in tot conventibus per regiam Majestatem indictis, in veniendo de longè standoque diutius, & multa consumendo non satis utiliter; præter multa denique, quæ domi negliguntur. Sed & damna rerum & detrimenta pecuniarum quanta sustinuerint cives cum principibus regni paucis jam annis bellum agendo contra Suitenses, & alios complures, quorum singulatim recensere memoriam scientibus foret omnino tædiosum. Ex his & alijs rationibus multis inopiam regni allegantes, concluderunt, non solum nihil se regi contribuere posse, verum etiam se mirari vehementer dicebant, quod Rex, cui hæc omnia essent manifesta, subsidium ab eis postularet.

Bellum al-
legant Sui-
tensium &
gravamina.

Causa se-
cunda.

Secundò. Regni congregatio legatis à Rege missis respondit, quod hæc præsertim vice subvenire Majestati Regiæ nullatenus essent obligati, propterea, quod bellum Venetorum sine consilio, vel assensu Principum & civium Regni assumpserit, cum Rege Gallorum & alijs foedus inierit, quæ omnia, cū sint magna, ardua, & gravia, sine consilio & assensu procerum regni facere minimè debuisset.

Causa
tertia.

Tertiò. Principes & cives Regni se ad contribuendum Regi subsidium ex eo concludebant non teneri, quod nescirent, quid utilitatis Regno vel detrimenti, etiam si contribuerent, inde posset provenire, cū dubio Marte omnia fieri cernerent.

Causa
quarta.

Quartò. Dixerunt, se non mediocriter timere, nullam Regno, si etiam contribuerent, inde proventuram utilitatem, sed graviora potius detrimenta secutura, sicuti & prius fuerit actum cum duabus contributionibus, quarum altera Coloniarum, altera verò Constantiæ indicta fuerat, ex quibus nulla utilitas Regno provenerit, sed incommoditates, damna, & subnationes adversariorum & ludibria populi. Transierunt magna, quæ prius Regi contulere subsidia, quorum profectum nullum viderint subsecutum, idcirco necessarium fore, ut sint in antea cautiore.

Causa
quinta.

Quintò. Propterea nihil dicebant se velle contribuere, etiam si possent, ne consentire viderentur in ea, quæ sine ipsorum consensu per Cæsarem sunt facta, in totius Regni damnum vel detrimentum, sicuti est foedus cum Rege Gallorum Ludovico initum, & maxime ipsius per Maximilianum ad Ducatum Mediolanensem infeudatio. Adjicientes, quod hæc omnia fuerint

fuerint dissona plurimum, & aduersa his, quæ in ultima congregatione Principum apud Constantiam maturè conclusa extiterant.

Sextò. Subsidiij negationem confirmantes dicebant: hætenus nunquam fuisse auditum in Regno, quòd sine communi Principum consilio prius tractato contributio tam grandis & magna subitò & inconuenientissimo tempore fuerit imposita. His & alijs diversis excusationibus congregatio Principum usa, & oratoribus, quos Cæsar miserat, assignatis perscripta, conventum in proposito solverunt.

Causa sexta.

Verùm postquam exceptiones Principum ad manus Cæsaris peruerunt, considerans sibi postulatum non solum de negari subsidium, sed etiam se in certis passibus taxatum, nihil moratus apologiam ad omnes Regni status, & Principes edidit, in qua & suam sufficienter declarat innocentiam, & congregationis memoratæ historiam pulchrâ responsione per singulos articulos secundum ordinem confutavit, sicut patet in ipso apologetico, cujus publicatio facta est anno prænotato vicesimo sexto die mensis Junij in urbe Tridentina.

Rex allegationes Principum omnes litteris confutat.

Eodem anno ultimâ die mensis Maij, apud Bernenses in Helvetia quatuor Fratres sancti Dominici Conventus ibidem, Prior, Lector, Subprior & Custos capti, per torturam examinati, & ad ignem iudicati, & miserabiliter combusti sunt, propter quasdam dolosas, falsas, & impias machinationes, quas contra puritatem Conceptionis Beatæ Mariæ semper Virginis occasionaliter excogitasse ferebantur. Quorum confessata & facti processus, cum arte impressoriâ nimium habeantur in publico, nostris isthic inferere chronicis superfluum iudicamus. Ad instantiam namque Bernensium Haimo Lausanensis Episcopus loci Ordinarius inquisitionem contra eos fecit, quo astante unâ cum Matthæo Walesiano Pontifice, Achilles Episcopus Castellæ Apostolicæ Sedis Legatus ad hoc missus à Papa Julio miseros ab omni gradu & privilegio clericali deposuit, vicesimâ tertiâ die mensis Maij, quæ fuit quarta feria ante Pentecosten. Deinde sicut diximus, ultimâ die ejusdem mensis, quæ fuit quinta feria post Festum Pentecosten, in prato trans Ararim combusti sunt, in præsentia multorum hominum, & miserabili flammæ ardore in cinerem redacti.

Apud Bernenses in Helvetia quatuor Prædicatores combusti.

Anno prænotato, in mense Augusto, mortuus est Wilhelmus Hassiorum Landtgravius post longam & miserabilem infirmitatem. Non enim post multum tempus bello contra Palatinum peracto, morbum pustularum incidit, quem nostri Gallicanum appellant, de cujus principio dictum est in superioribus, qui paulatim in tantum prævaluit, quòd à nullo medico potuit curari. Quantò enim plures adhibuit medicinas, tantò dolores sustinuit graviores. Computruerunt à nimietate morbi circa faciem & in gutture carnes usque adeò, quòd non solum suis, sed etiam sibi metipsum factus horribilis tandem longo cruciatu defecit, filium relinquens infantem, qui sub tutoribus hodie cum matre nutritur & regitur.

Wilhelmus Hassiorum Landtgravius moritur.

Eodem anno, mortuus est Joannes Comes Palatinus Rheni Bavarieque Dux & Comes in Spanheim, qui morabatur apud Cynonotos in oppidulo Simmeren filius Ducis Friderici, qui fuit Stephani, qui fuit Ruperti Regis Germaniæ. Reliquit autem Dux iste Joannes unicum filium nomine Joannem, qui Patri successit in Principatu, & hodie vivit in Simmeren residens, & habens uxorem filiam Christophori Marchionis de inferiori

Joannes Comes Palatinus Bavarie Dux & Comes in Spanheim obiit.

feriori Baden. Sepultus eſt in Cœnobio Ravensperg Ordinis Canonico-
rum ſancti Auguſtini, ubi & pater & mater in medio chori jacent ſepulti.

Macarius
Abbas ex-
uſti Mona-
ſterij Lim-
purgenſis
Spiræ mo-
ritur.

Anno prænotato decimâ ſextâ die menſis Novembris, obiit Spiræ
Macarius Weis de Buchſeck Abbas exuſti Monaſterij Limpurgenſis Ordi-
nis noſtri, cujus corpus ad Wachenheim relatum in choro parochialis
Eccleſiæ, quam ſibi pro conſtruendo Monaſterio, ut ſupra diximus, com-
paraverat, eſt ſepultum. Erat ſanè vir ingenio mitis, humilis, & manſue-
tus, vitæ morumque integritate venerabilis, & ſingulari obſervantiâ
monaſtica converſationis devotus. Cui patria fuit Wederavia, locus verò
nativus caſtellum, quod vocatur Jaurbach. Annorum duodecim puer
Monaſterio Limpurgenſi traditur, inventis moribus converſatur. Ve-
rùm poſteâ cùm ad obſervantiâ Regularem Bursfeldianæ Congregatio-
nis idem reformaretur Cœnobium, cunctis Monachis inde recedentibus,
ipſe cum Anſelmo Ulner ex Diepurg Priore ſolus voluntariè remanſit, &
collum obſervantiæ ſubmiſit.

Hâc reformatione introductâ, quemadmodum anno primo poſt
oſtegeſimum nobis viciniorem ſupra dictum eſt, ultimus in deformatione
Abbas Henricus Ulner ex Diepurg ceſſit officio curæ paſtoralis, quia
pro manutentione regularis diſciplinæ non fuit idoneus. Alios enim
docere bonum non potuit, quod ipſe neſciens nunquam operatus fuit.
Mente namque in veteri nova cogitare difficile eſt.

Bonifacius
Limpur-
genſis Ab-
bas I. Re-
formatus.

Primus igitur Abbas ſub reformatione inſtitutus fuit Bonifacius pa-
triâ Geldrenſis ex oppido Venlo natus, Cœnobij ſancti Jacobi prope Mo-
guntiam in Monte Specioſo Monachus, vir prudens, & bonæ converſa-
tionis, qui præfuit annis ſermè duobus.

Anſelmus
Abbas II.

Huic peſte mortuo ſucceſſit in Abbazia memoratus ſenior Anſelmus
Ulner ex Diepurg, quem ex deformatis reformatum diximus, & præfuit
annis undecim, vir quantum ad ſuam perſonam optimus, ſimplex, devo-
tus, & rectus, ſed penitus Idiotæ, linguâ balbutiens, & neque in temporali-
bus, neque in ſpiritualibus ad regimen idoneus, ob quod & Abbatiâ ſpon-
taneâ & liberâ voluntate reſignavit.

Macarius
Abbas III.

Poſt hunc Macarius ipſe ſupra dictus familiâ orphanus, Prior
me præſente cum alijs duobus Moguntino Hermano, & Schönaugienſe
Melchiorre Abbatibus vocatis, in Abbatem loci fuit electus, & præfuit
annis decem, ſub quo Monaſterium Limpurgenſe per miniſtros ſervo-
rum diaboli, ut ſupra diximus, crudeliter & impiè fuit exuſtum.

Wernerus
Abbas IV.
Monachus
Spanheim-
nenſis.

Macario propter incinerationem Monaſterij & innumerabiles ad-
verſitates ex melancholia ſine dubio vitâ deſuncto, ſucceſſit in Abbazia
Wernerus Breder de Huffelberg Præpoſitus Novicaſtri prope Franckfurt,
quondam Monachus meus in Spanheim ante plures annos, qui Monaſte-
rium reſtaurare in monte Limpurg antiquitus dicto, ubi prius ante in-
cendium fuerat, intendit, quod utinam Deo miſerante perficiat, quia
ſolitudo Monachos decet, non civitates & urbes.

Clerus Wo-
matienſis
decennio
exul rever-
titur ad ur-
bem, unde
exiit.

Eodem anno, Clerus Wormatiienſis, qui jam decennio exulaverat
propter diſſenſiones, quæ inter ipſum & cives vertebantur, ut ſupra dixi-
mus, mediante Friderico Duce Saxonum & alijs Principibus Regni, qui
apud Wormatiam convenerant, in concordiam cum diſſidentibus redijt,
atque intra urbem receptus eſt, poſtquam per totum illud decennium in
multis

multis dietis coram Papa, coram Raymundo & Bernardino Cardinalibus Legatis Apostolicæ Sedis, coram Rege Maximiliano & pluribus alijs gravissimas fecerunt expensas. Ab ista concordia Episcopus Wormatiensis in sua contra cives actione litem continuans exclusus est.

Anno prænotato Monasterium Beatæ Mariæ semper Virginis ad Eremitas nuncupatum Ordinis S.P.N. Benedicti Constantiensis Diocesis penè totum igne consumitur. Hujus loci primos fundatores longè supra diximus temporibus claruisse divi Præsulis Rhætiorum Udalrici, sanctos videlicet Eremitas Gregorium & Eberhardum, in quo multis annis postea regularis disciplina gloriosè vigit, cujus tamen hodie nullum in Monachis ejusdem vestigium cernitur. Concurfus ad hoc Monasterium popu-
lorum tam frequens & magnus à multis retrò annis continuatus est, usque in præsentem diem, ad Dominæ nostræ memoriam, cum tot tantisque oblationibus eleemosynarum, ut omnia Coenobij tecta possent esse argentea, si munera fidelis populi ad solius utilitatem Monasterij fuissent expensa.

Monasterium Eremitarum nostri Ord. in nigra sylva comburitur.

NB. Arefor- matione Helvetica nunc reformatissimum est.

Hoc ipso anno, grandinis immensa tempestas fruges devastans graviter læsit apud Leonberg oppidum Ducis Wirtenbergenfis, & in quibusdam alijs locis per Sueviam. Referunt qui viderunt, in ea grandinis tempestate lapides ex aëre decidisse magnitudinis ovorum Gallinarum, quibus fractis apparuerunt interius pili, & varia id genus, quorum intuitus maleficij causat suspicionem.

Grandinis immensa tempestas fruges per Sueviam devastat.

Eodem anno facti sunt terræmotus per diversa Germaniæ loca magni & satis impetuosissimi, quorum impulsu turres multæ ceciderunt & domus, maximè in Carinthia, Stiria, Tirol, Austria, & Suevia, in Hirsburgia & per quatuor in circuitu milliaria, mense Septembri, post horam videlicet octavam in nocte. Ferunt inquisitores novorum anno prænotato, quartâ decimâ die mensis Septembris, in Constantinopoli, & in multis alijs circumjacentibus locis magnum & horrendum fuisse terræmotum, qui muros circa mare, turres multas, domos & ædificia maxima dejecerit, multaque millia hominum subito extinxerit.

Terræ motus per Germaniam sunt magni.

Anno item prænotato, suburbana oppidi Thermarum Sylvestrium, quod in nigra sylva constitutum, vulgariter *Widdbad* / in die omnium Sanctorum usque ad portam inferiorem non sine gravissimo detrimento hominum combusta fuerunt.

Eodem anno, die mensis Novembris octavâ, Maximilianus Cæsar apud Rovoretum constitutus litteras per universum Germaniæ regnum emisit, in quibus omnibus & singulis Regni Principibus & civibus mandavit, quatenus ad festum Epiphaniæ Domini proximum anni sequentis Augustæ compareant, ad tractandum pro necessitatibus Regni communibus, quæ apud Wormatiam proposita fuerunt, aut malè intellecta, aut minus bene suscepta.

Conventus Principum.

Anno prænotato, quartâ decimâ die mensis Novembris, Jacobus Abbas Monasterij Beatæ Mariæ semper Virginis in Gotzaugia Spirensis Diocesis nostri ordinis coram me Joanne Trithemio Abbate sancti Jacobi, Conrado Abbate sancti Proto-Martyris Stephani Herbipolensibus, Capituli provincialis in hac parte commissarijs evocatus de Roma per nos ad Peapolim in dicto Monasterio sancti Stephani, Abbatiam suam in manus

Jacobus Abbas in Gotzaugia resignat Abbatiam suam.

N n n n

Fratrum

Fratrum sui conventus, ex certis causis eum moventibus voluntariè resignavit. Hujus quidem facti pro informatione posteritatis, ut nemo dominum, cui subjicitur jure vel consuetudine, facilè contemnat, litteris commendare utile judicamus.

Abbas Marchionem vocavit ad Curiam non satis consultè.

Divisio inter Abbatem & Monachos facta, litis causam finivit.

Memoratus itaque Abbas Zelum habens, sed non secundum scientiam, Christophorum Marchionem de Baden, sub cujus tuitione monasterium est constitutum, pro quibusdam nemoribus, aquis, piscationibus, villis & jurisdictionibus, quæ nulla ætas hominis meminit, in possessione fuisse Monasterij, ad Curiam Romanam sine scitu vel consensu Fratrum suorum citavit. Occultè namque cum uno famulo abiens equester omnem pecuniam & scyphos annulósque aureos secum deportans Romam venit, & omnia brevi tempore ibidem stando consumpsit. Citatus Marchio non satis audaciam non dico temeritatem hominis potuit admirari, quòd Romæ quæreretur justiciam, quæ in patria nunquam ei fuerat denegata. Interea Romæ defecerunt pecuniæ Abbati: & non habens unde aut vivere diutius posset, aut negotium litis continuare incæptum, nuntium misit ad Monasterium cum litteris, mandans quatenus pecunias sibi mitterent pro executione causarum necessarias. Quod cum facere penitus recusarent, per monitorium pænale illòs compellere nitebatur. Sed Monachi consilio accepto, interposuerunt appellationem contra Abbatem: in qua nihil se debere contribuere ad causam litis responderunt, quam contra eorum incæperat voluntatem: imò nec posse aliquid mittere propter inopiam, sub qua spoliatos dimiserat. Tertiò dicebant sibi non fore tutum sub Marchionis dominio constitutis, proprium impugnare tutorem, præsertim scientibus causam Abbatis contra Principem minus jure fundatam. Cum ejus petitio nunquam posset habere profectum, vel in modico, hujus rei causâ desolatus jam Abbas non minus à proprijs, quam ab alienis, cum non haberet unde viveret, nec etiam tutò redire ad Monasterium, quod inconsultè spoliatum dimiserat, posset, urbe relicta venit ad Tridentum, & inde vocatus ad Herbipolim sicut diximus, ubi pro communi pace tam sui, quàm conventus Abbatiam resignavit, annuâ pensione triginta florenorum unde viveret reservatâ.

MDX.

Conventus Principum apud Augustam V. mensibus duravit.

Ludovicus Helianus Orator in Venetos acerbè peroravit.

Anno Joannis Abbatis Hirsaugiensis septimo, Indictione Romanorum XIII. conventus Principum apud Augustam Rhætorum anno præcedente per Maximilianum Regem indictus ad Festum Epiphaniæ celebratur: lentè cæpit, sed diu duravit, à Principio videlicet Januarij, usque ad finem mensis Maij. Convenerunt illuc Germaniæ Principes multi: Oratores quoque Ludovici Regis Gallorum, Ferdinandi Regis Arragoniæ, Uladislai Regis Ungariæ & Bohemiæ, aliorumque, & Regum & Principum ac regni civium plurimorum. Multa in eo conventu contra Venetos tractata fuerunt, quorum adhuc indomita rebellio contra Imperium durabat. Dixit in eo conventu Principum Oratorum Regis Gallorum, unus nomine Ludovicus Helianus Vercellensis senator elegantem orationem latino sermone conscriptam: in qua Venetos acriter taxat: asserens eos primum fuisse piscatores, ex his mercatores, ex mercatoribus per latrocinia, per cædes & venena, per nefandissima scelera dominium sibi usurpasse plurimarum urbium, civitatum, atque terrarum.

Magna,

Magna, *inquit*, eorum potentia est: nam eos, qui æstate præcedente quatuor potentissimos Principes Christianorum in patentibus campis expectare sunt ausi, & collatis signis aperto Marte dimicare, profectò potentissimos homines æstimare, & judicare debemus. Sed jam sunt victi, sunt diminuti, ideòque facilius poterunt extingui, quàm si essent integri. Sed nisi vestræ, ô Principes, peregrinantur aures, intelligere debetis, quid jam recuperaverint, ut se jam refecerint. Quod si eos paululum respirare permiseritis, ut hanc unam calamitatem evadant, vereor ne crabrones (ut ajunt) irritaveritis. Nisi ergo hujus venenosissimæ ac surgentis viperæ, dum adhuc titubat, cervices perfregeritis; prædico vobis, quòd si non tam citò, ac profectò quandòque tamen, etsi non vos, certè vestros successores suo veneno inficiet, ac spiris circumdabit. Est præterea illis consilium domi & ars senatoria, deligunt ex callidissimis & versutissimis senatoribus oratores, quos cum retibus, hamis, & visco peregrè mittunt, non ad pisces, aut aves irretiendas, aut inescandas, sed ad fallendos atque decipiendos Principum animos. Tot & tales sunt laquei Venetorum, quos Principibus miseris parant, ut eos dinumerare nemo queat: quis etiam nisi cautus evadere? Auctoritatem, pecuniam, urbes ac provincias multas Veneti perdiderunt: superbiam, dolos, vaframenta non amiserunt. Age verò præ desiderio, & cupiditate dominandi, si justitiæ, aut honori suo, si ulli hominum, aut Deo ipsi unquam pepercerunt?

Testis est Jacobus Rex Cypri, quem (acceptâ prius in uxorem sancti Marci, ah amara filia! & infaustum matrimonium!) cum filiolo veneno sustulerunt, ut Cypri Regno, & Insulâ novem quondam regnorum capace potirentur. Hujus facti historiam annis retrò plenius digessimus octo & viginti, Dominicæ videlicet Nativitatis septuagesimo tertio minore numero.

Veneti regnum fraudè occupant,

Testes sunt, *inquit*, memoratus Orator Franciscus Comes Carmignola, & Bartholomæus Bergomates cognomento Coleo, Venetarum copiarum Duces duo, tunc in re militari præstantissimi; quorum alteri propter facetum seu cavillosum dictum in media curia reorum more caput seouri amputari fecerunt. Alterum verò Bartholomæum propter ingentes opes bellieâ virtute quæsitâ clam veneno necârunt.

Testis est Patriarcha Gradensis, qui & Aquileiensis, quem Histriâ & dimidiâ parte Venetiæ privaverunt.

Testes sunt iterum duodecim Canonici Aquileienses, quos parum fuit multis opulentis Castellis & oppidis, quæ possidebant, simul spoliâsse cum vita, nisi pro memoria tanti sacrilegij duodecim porcos pingues abrafo collo die Jovis ante Quadragesimam singulis annis in arena populo spectante gladiatoribus confodiendos objicerent. O festum sceleratorum truculentum.

Testis est Rex Ungariæ, cujus propè trecentas insulas, decem civitates Episcopales, duas Provincias Dalmatiam, ac Liburniam, tot portus, quingenta circiter millia passuum maritimi littoris occupârunt.

Veneti decem urbes Episcopales Regno Ungariæ detraxerunt.

Testis est Imperator Constantinopolitanus multique proceres ejus, & finitimi Itali, Carrarienses, Scalenses, Mantuani, Ferrarienses, & Mediolani Duces, quorum alios magnis urbibus, Insulis ac Provinciis; alios

N n n n 2

dimidiâ

dimidiâ parte, alios omnibus bonis, alios etiâ vitâ multârunt, nullam habentes jure causam, nisi dominandi ambitionem.

Testes sunt Germani Reges, Imperatores Romanorum antecessores tui, Rex Maximiliane, quos Patavio, Vincentiâ, Veronâque dejecerunt.

Testes sunt & Austriæ Duces, quos Tarvisio, Feltro, Concordiâ, Utino, Tergesto, Coricia, & omni possessione Italiæ penitus expulerunt, & conantem te ad Imperatoriam Coronam Romam proficisci per annos jam quatuor & viginti armis retinuerunt.

Veneti Ravennam & alia plura Ecclesiæ Romanæ dolosè detraxerunt.

Testis est denique Romanus Pontifex & ipse sanctus Petrus Apostolus, qui ne se cæteris vicinis pulchriorem putaret, Forum Livium, Forum Corneliū, Faventiam, Ariminum simul atque Ravennam dolo, fraude, sed nullo jure abstulerunt. Et ut Regno Siciliæ potirentur, quinque urbes in Apulia Salentinisque in laboribus Regum Neapoleos interceperunt, inter quas Hydruntum & Brundisium celeberrimo portu fuere principaliora. Quâdenique arte, quibus dolis & fraudibus Pisam usurpaverint, ut per eam alterum Italiæ latus inferi maris affligerent, Florentiâque paulatim attererent, Genuam ad primos motus cum una ex factionibus ingrederentur: ac deinde Siciliam, Corsicam, Sardiniam, Balcares, Narbonensem provinciam, omniâque littora Hispaniæ usque ad fretum Herculeum classibus percurrerent, fatigarent, infestarent, affligerentque.

Veneti singulis mare despondent sibi annis per annulum.

Quanta verò sit Venetorum arrogantia, superstitio, & levitatis manifestæ fatuitas, ex eo patet, quod se maris dominos gloriantes, & sive mariti Thetydis sunt, sive uxores Neptuni, singulis annis illud sibi despondent annulo injecto aureo. Arrogantia nunquam prius audita, Elementa desponsare. Romani homines quondam sapientissimi tres urbes tantæ potentiæ, quod pondus Imperij sustinere potuissent, propter tria maxima vitia deletas esse voluerunt: Carthaginem propter perfidiam, Capuam propter superbiam, & Corinthum propter avaritiam. Quæ crimina qualiter sint in Venetianis, diligenter attendite, ut hæc & multa alia, quæ vix in singulis reperiuntur, huic uni civitati propria vitia sint & peculiaris, factores, factorisque scelerum, inventorisque, ac novarum artifices machinarum; quorum cellæ ac meatus corporis nihil aliud sunt, quam spiramenta prodicionum. Nemo cum eis mercatur, quem ad extremum ad lachrimas non cogant. Nullum bellum à multis sæculis inter Christianos gestum est, cujus ipsi auctores non extiterint. Nemo Venetias diverтит, licet sit acutus, sit circumspectus, sit sapiens, qui non decipiatur, aut aliquâ fucatâ merce, aut falsâ gemmâ circumveniatur, aut à publicanis syngropham non accipiat, aut exploratorum in numero sit. Denique est semper mala crux: quæ deprehensos miseros torqueat excrucietque: nec habet inter eos perfidia modum, nec locum æquitas.

Veneti Capuanorum exemplo superbissimi contemnunt omnes.

Et quæ potest oratio par inveniri superbiæ? Hi sunt homines, qui ajunt apud se natam nobilitatem esse; qui soli divites ac modesti, soli sapientes sibi videntur esse in oculis suis; nos autem, qui non ut dracones erecto pectore tumidi & elatâ cervice incedimus purpurati, qui multa millia non custodimus in arca; sermonem in digitis non constituimus; argentea fercula non comedimus, eis barbari sumus, intemperantes, ebrij, dementes ac vesani. Principes autem omnes uno vocabulo tyranni, hominum mendicabula censentur ab eis. Nos odiunt, nos contemnunt,

nos

nos sumus illis materia ad ridendum uberrima : nos Galli multum , sed certè vos Germani non longè minus : nam quæ nuptiæ , quæ comædia , aut fabula Venetijs unquam acta fuit , in qua primarum partium Germanus homo non fuerit introductus ? vestri mores , sermo , victus , habitus , incessus per mimos , & histriones repræsentatus ridere & gaudere Venetianos facit . exultare quoque , triumphare , ac gestire . Tanta est eorum superbia , tantus Germanorum contemptus ac irrisio , quasi non sint homines , sed monstra , vel bruta sine ratione omnes , quicunque nascuntur extra Venetiam .

De avaritia Venetorum profundissima melius est tacere , quam parum loqui . Hoc tamen unum non silebo , quòd cum Germania liberam & immunem à tributo se esse putat (sicut & esse debet) cum armis adhuc non potuerint astutissimi sophistæ , benè invenerunt sibi artem , quâ sibi tributariam fecerunt . Locant enim mercatoribus vestris domum (locundico de Todeschi) triginta supra centum ducatis in singulos dies : non dico singulis annis , quod quidem satis esset , sed dico singulis diebus . Quæ quidem summa facit annuè florenorum Rhenensium paulo minus sexaginta millia . Hoc tributum penditis , ô Germani , singulis annis Venetorum insatiabili avaritiæ , quam orbis non satiaret .

Ad memoriam reducite Principes , quæ vel quanta vobis ac militibus vestris contra fidem intulerint mala , & auribus obturatis nolite voces exaudire perfidorum . Ecce post tanta in rem vestram publicam perfidorum scelera commissa , quomodo nesciunt , audèntque lugubri veste , torto collo , flebilibus oculis , summissâque voce pacem poscere , qui superioribus diebus deprehensti sunt cum scalis & exercitu magno sub mœnibus Veronensibus , ut urbem noctu invaderent , præsidia nostra jugularent ? Et nunc audent dicere , vultis ô Principes Venetiam alterum Italiæ oculum effodere penitusque delere ? Non est tam clementium Principum , illas ædes admirandas velle subvertere , quæ quanquam ex ruinis & trophæis Romanorum & Græcorum , multarumque urbium vetustate constant , tamen quoniam sensu carent , nec aliquid commiserunt mali , non sunt dignæ tantorum Principum irâ . Clamant nunc Veneriani superbiâ contumeliosi & pertinaces , quid fecimus ? quid commeruimus ? O perfidi quid , nisi penitus extingui commeruistis ? Jam petitis pacem , qui fidem nunquam servare didicistis . At non ita dicebatis ante biennium , quando alpes transgressi Danubium atque Viennam Austriæ civitatem infestis signis petere statuistis . Bononiam , Ticinum , & Mediolanum , superiore anno ante finem mensis Maij in vestram potestatem venturas fore jactabatis ; quando Romanum Pontificem Maximum parvum Capellanum , & minimum vos ministrum altaris facturos prædicabatis , & Regem Gallorum Venetias catenatum trahere nitebamini : & Cæsarem Augustum deformissimis picturis , atque inhonestissimis comædijs & spectaculis ignominiosissimè referebatis cum titulo & causa : Hic est Maximilianus Augustus Imperator Romanorum . Detestanda Venetorum superbia !

Viri non estis ô Germani , Cæsareo animo tuo solito Maximiliane , amplius non es Cæsar , si potestis tolerare has rapaces Harpyas , has venenosissimas aspides , tam varias , tam versipelles Circes , tam sanguinarias

Nnnn 3

Tigrides,

Veneti Corinthiorum exemplo sunt avarissimi & insatiabiles.

Veneti etiam victi manent in superbia , quam cum lacte hauriunt.

Veneti superati , victi & confusi pacem petunt à Maximiliano.

Veneti Harpyæ sunt rapaces , Majestatis Cæsareæ contemptores.

Tigrides, sanctissimæ Imperatoriæ Majestatis vestræ calumniatrices, nomini Germano infestissimas, insensissimâsque amplius dominari, & in Christianos exercere tyrannidem.

Supereſt, ut quæ Veneti contra & adveſum Chriſtianos, contra Religionem, imò contra Deum ipſum commiſerunt, pauca ſubjiciamus; quidquid enim habent, alienis calamitatibus adepti ſunt. Quoties denique Cruciata, id eſt, devota Chriſtianorum conjunctio in Turcos tentata eſt, toties à Venetis interrupta, præcipuè ſub Pio Papa II. qui paratis omnibus, ubi ſenſit ſanctiſſimam expeditionem artibus Veneticis diſſolutam, vir acris ingenij, Chriſtianæ Religionis devotiſſimus cultor, ex animi dolore nimio interiit.

Veneti
Rhodianis
obſeſſis à
Turcis au-
xiliari con-
tempſe-
runt.

Rhodus terrâ marique periculoſiſſimâ obſidione premebatur à Turcis, quam cymbam, aut ſcapham in auxilium Veneti miſerunt? Certè niſi Genuenſes Religioſâ pietate Rhodianis miſiſſent auxilia, ſicut Conſtantinopolis Venetorum perfidiâ, ita & Rhodus in deditionem Turcorum ſine dubio deveniſſet. Hiſtoria cunctis eſt nota, quemadmodum, Veneti pluribus annis, vario temeritatis ingenio tentaverint, ſi quovis modo per fas, ſive per nefas Conſtantinopolim ſuo potuiſſent ſubjugare dominio. Quod ubi vidiſſent ſe tantæ urbis potiendæ nullam poſſe invenire facultatem, Turcis maluerunt, quàm Chriſtianiſ eſſe captam.

Veneti
Conſtanti-
nopolim
Turcis pro-
diderunt.

Enimverò cùm Turcus in manu ſuorum graviſſima, ſicut dictum eſt ſuperius, anno Chriſtianorum MCCCCCLIII. Conſtantinopolim terrâ marique duriffimè oppugnaret, & classi Venetorum otioſa reſideret in proximo, Conſtantine Palæologus Imperator Græcorum obſeſſus per nuntios occultos, lachrimabiles deprecationes Venetæ classi Præſecto miſit, obſecrans illum per Deum, qui ſedem Patriarchalem conſtituit, per Virginem quoque Deiparentem, cujus nomini ipſa civitas fuerat conſecrata, ut ultimo Regni Orientalis excidio ſubveniret, & ex tanta Venetorum claſſe vel duas in ſubſidium naves transmitteret. Sed ô inveterata fraus piſcatorum?

Reſpondit nuntio Imperatoris Venetianorum Præſectus; non eſſe moris Venetorum aliena defendere, proinde ſi ſe ac urbem dederent (hoc eſt, ſi Venetis ſe ſubmiſerint) cum tota claſſe venturum, ac obſidionem ſoluturum: adjecit denique, ſe commiſerari tam duræ Chriſtianorum calamitati, ſed ab ſenatu tale habere mandatum, quod ſine periculo capitis nullâ ratione tranſgredi poſſet.

Veneti
ſpolia Con-
ſtantino-
politano-
rum coë-
merunt à
Turcis.

Interim Conſtanticopolis capitur, & crudeliſſimè diripitur, ſi unquam civitas direpta fuit, ita ut gemitus cadentium Chriſtianorum & mulierum ejulatus è Venetâ claſſe perfectè exaudiretur. At jam Venetiani ſpe potiundæ urbis amiſſâ, ſpolia civitatis & prædam à Turcis coëmerunt, & plenis navibus Venetias remigârunt, reliquias Romani Imperij ſecum, ut perfidiſſimi deportantes. O perditiffimi hominum Venetiani! quomodo tam inſignem civitatem in manus hoſtium Crucis Chriſti devenire paſſi eſtis, quam facillimè liberare potuiſſetis? O Lamijs, imò dæmoni- bus crudeliores, qui tot millia Chriſtianorum, tot Monachos, tot Sacerdotes, tot Virgines, tot mulieres, tot ſenes, tot juvenes, tot parvulos & innocentes perire crudeliſſimè gladio impiorum maluiſtis, quàm ſalvare!

Quot

Quot præterea Proceres, quot civitates Thraciæ, Macedoniæ, Græciæ, Illyridisque fidei Veneticæ (ac si dicerem perfidiæ Punicæ) se tradiderunt, quos omnes aut præcipitaverunt, aut Turcis vendiderunt! clamabant illi miseri cùm, Turcis venderentur: ita Veneti! Christiani sanguinis mercatores, ô Christianæ religionis desertores & proditores, quàm impiè perfidissimèque nos tradidistis!

Et quo sermone, quibus verbis, ô Hierosolyma, & tu Judæa sanctissima Terra, quòve dicendi ordine vos deslebo! Nolo amplius mihi credi, res jam est annalibus memorata. Credatis Blondo Historiographo ab omnibus approbato. Fama quondam erat Saladinum Ægyptiorum Regem Hierosolymam obsidere (nunquam Religio nostra caruit defensoribus, quanquam nunc ita Principes delicati sunt, ut si limites Regni sui quamvis exiguos usque pervenerint, expeditionem Orientalem se fecisse arbitrentur.) Ad hanc famam multi Proceres Venetias cum magnis copijs armatorum convenerunt pro fide Christiana & sancta terra mori parari, postulantes à Venetianis in Syriam navibus pro mercede transduci.

Veneti acceptâ mercede ventos contrarios simulaverunt, in Dalmatiâque peregrinos exposuerunt, & eorum operâ usi sunt ad Jaderam, & alias Civitates, quæ rebellaverant à Venetis, recipiendas. Interim Hierosolyma capitur à Saladino Ægyptiorum, non quidem Christianorum negligentia, ut plerique arbitrabantur, sed dolo & proditione Venetorum. Quis hîc non vociferaret, excandesceret, ingemiscerètque! O venenati Veneti, quantam calamitatem vestra induxit perfidia Christianitati? Pisani quandiu floruerunt, & Genuenses, omni tempore Christianis in Oriente laborantibus, suis Classibus subvenerunt. At Venetiani semper infidi ac fraudulentis, semper impij & crudeles, omnes Christianorum necessitates tumidi contempserunt.

Hic multa prætereo de Sophi Persarum Rege moderno, qui maximum cum Turcis bellum gerit, cujus oratores ad Germaniæ Principes missi pro impetrando ab ista parte bellico apparatu Christianorum contra Turcos, cùm pervenissent navigio ad perfidos Venetianos, retrocedere infecto Legationis suæ officio compulsi sunt. Fuisset tum facile Christianis Constantinopolim, cum toto Græcorum imperio seu Orientis recuperare, si Venetis innata perfidia non obstitisset. Nam Sophi cum innumerabili multitudine Persidem egressus, Turcum impugnabat, contra quem si Christiani ab Occidente processissent, sicut ille ab Oriente, fuisset omnino deletus.

Omitto longè plura de Emmanuele Rege Lusitanorum & Portugalensium, qui cùm à tergo Lybiæ in mare rubrum classes miserit jam multas, & Ægypti, Arabiæ, Persidis, Caramaniæ, Indiæ, ac Taprobanæ fines populatus fuerit, magno à Venetis odio habitus est, quòd eos in societatem illius commercij recipere noluit, ob eamque causam fabros, materiam, & arma Saladino Ægyptiorum Tyranno miserunt, ut ædificatâ & instructâ classe Portugalenses à tantis incæptis submoveret. O perfidia! ô insatiabilis avaritia Venetorum! quorum tanta est invidia, & crudelis ambitio, ut infidelibus arma ministrent contra Christianos. Transeo, quæ in Cypro, in Creta, in Ponto, in Peloponneso, & in omnibus Cycladibus adversum Christianos perpetrârunt mala, ne prolixitas cædium parturiat.

Hydrun-

Venetorum
perfidiâ
Hierusalem
à Saracenis
capta est.

Venetij
Christianis
obsessis à
Turcis
nunquam
subvenerunt.

Venetij
contra fideles
auxilia
præstiterunt
infidelibus.

Veneti Hy-
druntum
cùm po-
tuiſſent ſal-
vare, con-
tempſerunt.

Hydruntum civitas eſt Salentinorum extremis in oris Italiæ, quam Turci, ut diximus anno Chriſtianorum LXXX. ſupra CCCC. atque M. graviffimâ obſidione terrâ marique adorti ſunt, illâque Italiæ Regionem, quæ certè & magna & fertiliffima eſt, ad Garganos uſque montes totam flammis exurebant, & jam non Regno Sicilia tantum, ſed Romæ ſanctuario Dei, ſed Italiæ, totique Chriſtianitati timebamus. Quis tum Chriſtianorum non ingemuit? Quis opem non tulit? Cùm ab Ungaris, ab extremo Septentrione atque ab Occidente undique auxilia conveniſſent, & non ſolum Principes & urbium cives, ſed etiam familiæ Fratrum Mendicantium ſubſidia præſtarent; ſoli Venetiani, qui tunc Claſſem paratiſſimam inſtructiſſimâque in anchoris Corcyræ tenebant, qui ſoli obſidionem ſolvere potuiſſent, ſoli ſpectatores, non auxiliares eſſe maluerunt. Quid auxiliares dico? Imò proditores nefandiſſimi innocentium Chriſtianorum extiterunt.

Venetis
auctoribus
Turci pluri-
ma mala
intulere
Chriſtianiſ.

Cùm enim ſimultates gererent cum Ferdinando Rege Neapolitano propter Alphonſum ejus filium, qui tunc Hetruriam bello vexabat, timentes ne major fieret, cùm ipſi non poſſent, per Turcos ſuas injurias ulciſci maluerunt, atque ita ſpurciſſimam gentem Turcorum in Italiam à ſuis cervicibus in Chriſtianos concitârunt.

Recordamini temporis illius, cùm ab omnibus ſerè Chriſtianiſ laboratum eſt, & moras Turci Regis vix obtinuimus, ut deditionem Hydrunti facerent. Quot millia Chriſtianorum tunc manibus Turcorum trucidata ſunt, quantum Chriſtiani ſanguinis fuſum; quot nobiles matronæ, quot virgines, quot pueri in miſeram ſervitutem rapti ſunt, quorum alij adhuc Turcis (fide abnegatâ) ſerviunt. Alios ego vidi, qui cùm jure poſtliminij reverſi eſſent, vix à parentibus poterant recognoſci. Non memini Chriſtianos majorem cladem pertuliſſe, ô Venetiani, quam vobis auctoribus perpeſſi ſunt. Sed hi homines obliſi ſunt, non tamen Deus tantæ proditiſ ultor oblivifcetur. Sanguis clamat ſuper vos, & ſuper filios veſtros ante tribunal juſti Judicis Dei noſtri Jeſu Chriſti.

Veneti plus
nocuerunt
Chriſtiani-
tati proditi-
one, quàm
Turci.

Vos ô Veneti proditores, non Turci, ſanguinem illum effudiſſis, tempus erit, quo vos illorum cædes (atque utinam non cum veſtris Venetijs) veſtro ſanguine rependatis. Quis non omni odio, omni ſupplicio Venetos exiſtimet dignos? Sed hîc magno, forti ac vehementi Oratore foret opus, aut aliquo illorum è numero, qui pleni Spiritu Sancto ad populum concionari ſolent. Qui ſi adeſſet, quantas lachrimas, quantam indignationem excitaret auditorum omnium contra Venetos propter eorum ſuperbiam, avaritiam, ambitionem, crudelitatem, corruptelas, furta, rapinas, oppreſſiones, ſacrilegia, proditiſ, immanitates, impietates, ac ſclerum immanitatem!

Veneti ma-
lis artibus
locupletes
facti ſunt.

Jam enim Venetiani tam indomabiles facti ſunt, ut cum 4. potentiſſimis Chriſtianorum Principibus de ſumma rerum auferint decertare, & ne victi quidem quieſcere poſſunt. Qui expilando, ſubordinando, & corrodendo magnum ex vicinorum urbibus Imperium ſibi conſlavere; qui omne aurum, argentum, gemmas, vaſa, ſigna, tabulas, & quidquid pulchri, quidquid pretioſi in toto terrarum orbe reperiri potuit; id totum malis artibus Venetias comportârunt, & congeſſerunt. Qui mare ac terras intercludentes, mercatores cum mercibus intercipientes, Navarchos cum

cum navibus demergentes, venenando, necando, excruciendo, omnia cruore, omnia lachrimis & funeribus compleverunt. Omnia gabellis, da-
cijs, & portarijs tyrannicâ servitute fœdârunt, subdiderunt, & nimium
aggravârunt. Manus sacrilegas in sacrosanctos Domini Sacerdotes mi-
serunt, torquendo eos sine reverentia dignitatis: bona Ecclesiæ Deo di-
cata prophanârunt: sanctum Christi Vicarium Pontificem Romanum, ut
vile mancipium contempserunt; per vulnera & mortes fidelium, & per
commoda eorum privata sive propria Christianam Religionem ad has
exiguas Europæ angustias, ac latebras deductam penè subverterunt; ut
cum Turcorum impijssimo Rege tacitè conspirâsse, ac partiti esse videan-
tur, ut scilicet ille Orientali ipsi autem Occidentali tandem soli potian-
tur Imperio.

Sunt Venetiani extinctores & inimici nobilitatis, contemptores
Principum, direptores & incendiarij urbium, spoliatores Provinciarum,
hostes sacrorum, depopulatores Reipublicæ Christianæ, Oscores Cleri,
labes & perniciēs humani generis, cum prò pudor neque Turci sint, ne-
que verè Christiani. Utinam aut veri Christiani fuissent, aut veri Turci;
nam si veri Christiani fuissent, & Hierosolymam & Constantinopolim,
& totum Orientem, ut quondam, etiam hodie Christiani possiderent:
aut si veri Turci fuissent, nunquam passi fuissetis tam malas herbas omni
aconito pestilentiores in nostris penetralibus, in nostris visceribus, ac inte-
stinis tam altè radices ponere, quin eos funditus extirpatos factò agmine
ultra portas Caspias rejecissemus. Nunc autem cum & mali sint Turci, &
peiiores Christiani, atq; modò cum ambobus bella gerant, modò cum utrò-
que societatem simulent, nunc harum, nunc illarum partium nemini sunt
fidi, nemini amici, nemini turò fidentes, Religionem Christianam ad
parvas Europæ angustias, & penè destructam, sicut diximus, mancā
debilem concluderunt, & quæ audistis mala fecerunt.

Siccine dormitis ô Germani Principes! parumper expectate, & dum
vos consultationibus vacantes differtis negotium, Veneti nocturnis scalis
Veronam aggredientur. Vos potentiâ magni, vos armis inclyti, vos
denique viribus & fortitudine cunctis nationibus metuendi, tantam igno-
miniam contra majorum vestrorum consuetudinem tolerabitis? quos
vix ignavi & umbratiles, vix mulierculæ (mediusfidius) tolerare possent.
O si nunc viverent illi Cimbri, ac Teutones bellicosissimi, qui cum Mario
de orbis imperio dimicaverunt, & illi, qui cum Julio Cæsare, cum Tra-
jano, cum Antonino, cum Fulvio, cum Severo, cum Constantio, & cum
alijs pluribus Imperatoribus tot bella gesserunt. Illi quoque Teutones sive
Germani, qui Quintilium Varum Romanum Consulem cum tot legioni-
bus occiderunt. Et illi Germani Saxones, qui Britanniam, quæ nunc est
Anglia, Scotiam, Hiberniam, Orcades, Galliam, Franciam, Hispaniam,
Wandaliciam, Longobardiam, magnam Italiæ partem, tot bellis devi-
ctas suo dominio potenter subesse compulerunt.

O vos Germani Principes & proceres, penes quos Imperium est non
solum Romanorum, sed totius quoque orbis, jure tam divino, quàm hu-
mano, cur tantundem à virtute degeneratis avorum? cur non præitis
contra hos Christianæ Religionis inimicos, hostes, & destructores? Cur
non præfertis victrices aquilas, & reliqui Christiani vos sequerentur con-

Veneti nec
veri sunt
Christiani,
nec Turci
veri, sed pe-
iores utrius-
que.

In Veneto-
rum perni-
ciem Ora-
tor Gallus
exhortatur
Principes.

Venetos
monet pri-
mò declen-
dos, postea
Turcos, ut
hostes fidei
utrosque.

tra Venetos primum, qui sunt seges & materia tantorum malorum, ac deinde adversus ipsos spurcissimos, immanissimosque nominis Christiani hostes, inimicos & persecutores Turcos. Venetianam, precor, ô Proceres, dejicere pestiferam molem properate: perfringite, oro, Christianæ salutis obstaculum: obstruite hanc pestilentissimam Mephitim, sentinam, præcipitium, & scaturiginem omnium vitiorum: vendicate & vos & orbem Christianum in libertatem: solvite vos à tanto metu perfidorum: eradicare genus improbum, quando & tempus vos juvat, & fortuna. Tuti esse non poteritis, quandiu sub tyrannide Venetorum manent Histria, Liburnia, Dalmatia, Corcyra, Cephallenia, Zacynthus, Creta simul & Cyprus. Patefacite istas execrables, ac diras portas Venetianas, quæ tam diu Christianos adversus infideles progredi laborantes continuerunt: postea Deo auctore aperto Marte majoribus auspicijs Turcos aggressuri.

Venetorum
hostis Ora-
tor iste ma-
ximus fuit
oratione
testante.

His & multis alijs memoratus Orator Gallus in Venetianos fulmina sui detorquens sermonis, maximo quidem enitebatur studio, sicuti manifestè patet, omnibus illos reddere odiosos, & Principum armis conterendos. Quod quidem non tam suâ sponte, quàm Regis Gallorum Ludovici jussu, à quo fuerat missus, fecisse putandus est. Sic enim in orationis suæ principio dicit: *Ego qui multos defendere, ledere neminem consuevi, in has angustias deductus sum, ut aut ab officio legationis mihi sit recedendum, aut de improbitatibus, de dolis, de male meritis Venetorum necessario (non sine magno dolore) mihi sit dicendum. Quod si aliquorum aures offenduntur, debetis id necessitati temporis, ac malignitati illorum, non mea consuetudini tribuere: quanquam videor in proposito defensionis propemodum perseverare; nam cum Venetos accuso, defendo infinitos mortales: Italiam totam, multasque alias provincias, à quorum faucibus in libertatem revocanda sunt. Defendo Christianos Orientales, quos ad manus Turcorum venire, ac in morem pecudum mactari permittunt Venetiani. Defendo etiam Romam, ad quam subvertendam (ut ipsi sua desideria consequantur) vocare Turcos, & quasi porrigere manus videntur. Innocentes defendo, cum impios ne crescant, dico suppressandos.*

Veneti pa-
cem fraudi-
bus quæ-
runt, do-
lum tamen
continu-
ant.

Anno item prænotato, cum Venetiani post multa incommoda & damna æstate præteritâ, ut diximus, accepta, post necesse suorum & varias direptiones urbium, jam inciperent desperare; quippe qui tot potentissimis Principibus non erant viribus æquales, arcanum inter se habuerunt consilium, si pacem à Cæsare Maximiliano possent impetrare. Miserunt ergo Legatos & Oratores suos versus Germaniam, quibus ut lentè potius quam festinanter incederent, præceperunt, eo quòd nihilominus interea contra Regem Maximilianum consuetas molirentur insidias. Statuerunt enim quasdam urbes illius ditionis machinis & scalis tentare nocturnis: quibus captis nuntios seu Oratores haud procul existentes revocare possent: si verò non caperent, in itinere jam constitutos, quasi nescios insidiarum procedere ulterius juberent. Sed fraude patefactâ, qui pacem mentibus postulabant fucatis, non impetrârunt, sed majorem Cæsaris & Germaniæ Galliæque Principum indignationem meruerunt.

Veneti do-
lo, igne, &
veneno
multa in
Maximilia-
num tenta-
runt.

Annus jam sextus volvitur, ex quo bellum Imperiale contra Venetos capit, & nec hodie quidem finis est. Quot fraudes, quot dolos, quot insidias igne, ferro, veneno interea contra Maximilianum Regem & quosdam Principes ejus Venetiana tentaverit perfidia, & mihi narrare difficile

cile est, & credere posteritati multo difficilius. Mercede corruptos miserunt plures incendiarios per totam Austriam, Carinthiam, & cæteras provincias illis adjacentes, alios in habitu Fratrum Mendicantium, alios verò in habitu peregrinorum seu pauperum, qui domibus ignem supponerent: oppida, villas, castella & urbes quotquot possent occultè concremarent. Qui separatim incedentes oppida plura & villas per nominatas Regiones tantâ subtilitate malarum artium, tam secretè, tamque occultè, quod mirum fuit, incenderunt, ut nemo tanti sceleris auctores scire potuerit. Postremò tandem Deo sic ordinante capti sunt eorum aliqui, positique ad torturam, rem omnem aperuerunt, Venetorum confessi subordinatione hæc fieri: qui non minus quinquaginta, si non plures, in Germaniam occultos atque secretos destinârunt incendiarios pretio conductos.

Anno igitur præsignato considerantes Venetiani, quòd pacem pro suo arbitrio & inordinata voluntate impetrare non possent, ut Regem viribus redderent infirmiore, Romani Pontificis gratiam (quam certè nunquam meruerunt) precibus pulsare aggrediuntur. Nam, ut sæpè diximus, Papa Julius secundus, Rex quoque Gallorum Ludovicus, & Arragoniæ Rex Ferdinandus cum Maximiliano Germanorum Rege sub amicitiae legibus in unum confœderari, bellum contra Venetos commune duxerunt. Nec dubium fuit, si pactum inter se quatuor hi Principes fœdus inviolatum & integrum, sicuti juraverant, usque in hunc diem servassent; jam Venetiani, aut penitus essent deleti, aut humillimam in deditionem sub Imperij potestate coacti.

Fortiter quidem cæperunt, & mutuò se cohortabantur in perniciem Venetorum, sed forsitan Omnipotenti Deo non placuit, ut innocens periret cum nocente. Nec dubium mihi esse debuit, quin Venetijs, & in locis Venetianorum dominio subiectis, hodie sint multa millia hominum, quorum Deo sit grata devotio, & integra sine crimine vita. Plura Senatus Veneriani dixit Orator mala: sed bona cuncta præterijt. Julius Papa magnum contra Venetos in campis tenebat exercitum, cui & ipse personaliter multis diebus, ut director supremus interfuit, & Venetianos non mediocriter tribulavit. Qui ubi viderunt se quatuor supradictis maximis Christianorum Principibus diutius non posse resistere: missis ad Papam, sicut dictum est, oratoribus, veniam commissorum postulant; & in gratiam ab eo recepti sunt. Nec aliter Christi Vicarium decuit, qui humiliatis parcere, superbientes ut sanentur, debet humiliare. Ab illo die Pontifex à persecutione destitit Venetorum.

Eodem anno Wilhelmus Landtgravius Hassiorum, filius quondam Ludovici Landtgravij Hassiæ Comitisque in Kaztenelenbogen, in Ziegenheim, & Nidde, mortuo Fratre suo Wilhelmo juniore, ut anno diximus præcedente, à vinculis dimissus est anno quinto decimo captivitatis suæ. Ejus detentionis historiam breviter faciemus manifestam. Henricus olim Hassiorum Landtgravius frater Hermannii Archiepiscopi Coloniensis, moriens duos reliquit filios, Wilhelmum & Ludovicum. Wilhelmus duas habuit uxores, quarum ultima fuit Elisabeth filia, ut supra dictum est, Philippi Comitris Palatini: qui tamen sine liberis moriens Principatum suum omnem Germani filijs dereliquit. Erant autem duo filij

O o o o 2

Ludovici

Veneti
contempti
à Cæsare
Papam in
suas tra-
hant par-
tes.

Veneti gra-
viter à qua-
tuor sunt
Principibus
bello attri-
ti.

Wilhelmus
Hassiorum
Landtgra-
vius è cu-
stodia di-
mittitur.

Ludovici uniusque nominis ambo Wilhelmi, quorum major nati rationis usu deficiens Germano Principatum concessit inferiori, assignatâ sibi portione annuâ, unde cum uxore viveret ac liberis. Verum quia periculosè interdum furebat, ne læderet vel se vel alios, jussu Maximiliani Regis custodiæ honestæ fuerat mancipatus.

Homo sacrilegus in Marchia Brandenburgensi Sacramentum furatur.

Anno prænotato, sextâ die mensis Februarij, quæ fuit quarta feria post festum Purificationis semper Intactæ Virginis Mariæ, simul & Martyrio sanctæ Dorotheæ solemnibus, in ipsa nocte circa horam undecimam, homo quidam sacrilegus nomine Paulus From, patriâ Pomeranus, incola Pernaugiensis oppidi sub ditione Joachim Marchionis Brandenburgensis sacri Imperij Principis Electoris, in villa, quæ vocatur Knobloch Diocesis Brandenburgensis, Ecclesiam furtivè intravit, Ciborium perfregit, pyxidem deauratam cum duabus hostijs consecratis, alterâ majore, minore alterâ cum ejus monstratili cupreo similiter deaurato furatus est, & secum venalia deportavit, existimans quæ abstulerat, esse argentea.

Sequente die circa horam octavam, cum iter ageret versus oppidum Spandavv Marchionis memorati (quod duobus ferme ab Ursulo distat milliariis) super lapidem unum in via, non longè à Stackor quasi fatigatus refedit, furtum extraxit, pretium mercator truculentus secum æstimavit. Cumque vidisset in pyxide sacras Dominici corporis hostias, expalluit: & ignarus quid faceret, alteram deglutivit indignus: alteram verò in sinum abscondit. Confestim irruit in eum horror Domini, & usque adeò tenebræ ac mentis hebetudo miserum invaserunt, quòd longam horam sedens stupidus & cæcus nusquam progredi potuit; sed contempsit infelix monentem se misericordiam Dei: nec intellexit, quemadmodum Apostolus Paulus ita fuit illustratus; quia mox pænivit cæcatus.

Dominici Corporis Sacramentum Judæo in Spandavv venditur.

Surrexit tandem permittente Deo, & lumen corporale recipiens miserabilis homo corde permansit cæcus: veniensque in Spandavv proximum ad quendam Judæum nomine Salomonem, vascula, quæ furatus erat, sacræ rei, venalia exposuit. Cui Judæus: *Majus aliquid in his vasis, quod si attulisses mihi, forsitan compararem.* Mox sacrilegus alteram de sinu extrahens hostiam, dixit: *Ecce quod quaeris in promptu est.* Cui Judæus: *Pro quanto, inquit, dabis mihi hunc Deum tuum?* At ille respondit: *Pro sedecim grossis Marchionis, quorum triginta duo faciunt unum Rhenensem florenum.* Cui mox quinque grossos Judæus proposuit: quos perfidus mercator accipere contemnens, adhuc quatuor apposuit: & sacrosanctum Corpus Domini & Salvatoris nostri pro novem grossis monetæ jam memoratæ ab impio comparavit.

Dominici Sacramenti impius venditor à judicibus captus est.

Hâc sceleratissimâ venditione peractâ, impius ille mercator ad oppidum Pernaav cum vasculis Sacramentalibus revertitur: quibus in domo sua latenter absconditis, in terram Wendorum, quæ parum distat, Marchiæ contiguam profectus est. Jam enim suspicio maleficij perpetrati de ipso vehemens in populo fuit exorta: propterea metuens comprehendi, avisatus est. Sed diu manere latens apud Wendos non potuit, quem ad pœnam divina justitia vocavit. Igitur contemptis avisationibus & æstimatione populorum, quibus se novit suspectum, ad Pernaav denuò regressus, portatile sive monstratile per murum nocturnis in tenebris de domo sua extra oppidum projecit, quod ordinatione Divinâ in arborem cadens sic

sic hærendo in ramis permanfit. Manè contigit à casu Burgi transire magistrum, qui viso in arbore monstratili hominem capi mandavit suspectum: qui statim ut captus fuit, sine tortura omnem rei seriem confessus est.

Impiissimus autem Judæus post discessum crudelissimi traditoris Hostiam Dominici Corporis super mensam nudam exposuit: atque pugione sæpius vibrato illam transforare magnis conatibus laboravit. Sed inter tot verbera totque punctiones Hostia Deo volente permansit integra: nec potuit eam Judaica perforare invidia. Concitatus postremò vehementer in iram Judæus, inter multa blasphemiarum verba sic dixit furens & spirans in corpus Dominicum: *Si tu Christianorum es Deus, tunc manifestare in nomine mille demoniorum, & ostende te.* Confestim in tres partes hostia divisa est, quemadmodum in altari dividi solet à celebrante: cujus fractura per circumferentiam sanguineo rutilabat colore. Quo viso Judæus infelix est territus: sed ad poenitentiam minimè compunctus; induraverat enim perfidia cor ejus: unde ad miracula quidem Dei terreri citius potuit, quàm converti. Post hæc particulas ipsas panniculo involutas in marsupium seu peram deposuit, & secum per mensis spatium portavit.

Judæus
hostiam sa-
cræ pug-
ione trans-
verberat.

Convenerant autem inter se Salomon iste Judæus & alij duo Judæi, videlicet Jacob, qui morabatur in Brandenburg, & Marcus, qui residebat in oppido Stendel, ut quicumque eorum Sacramentum Dominici Corporis quolibet modo, vel ingenio primum consequi posset, ad reliquos duos secretius transmitteret. Unde juxta conditum Salomon sæpe nominatus unam particulam inclusam pyxidi supersigillatæ per filium suum misit ad Jacob in Brandenburg: & aliam ad Marcum in Stendel: tertiam verò particulam apud se retinuit: quam denuo mensæ superpositam pugione transfixit, perfodit, & vulneravit, quotisque sanguinis guttulæ visibiliter emanarunt. Cùmque nimio pavore consternatus, quid faceret cum ipsa particula, dubius hæsitaret (quippe qui timebat rem prodi miraculo) tentavit eam assumere primò, sed non potuit: deinde projecit eam in aquam, sed nec deleri potuit, nec annihilari, vel corrumpi. Postea in ignem projecit: sed semper & ubique integra permansit. Quidquid fecit, quidquid tentavit, sacrosantam Dominici Corporis Hostiam annihilare, corrumpere, vel abscondere non potuit.

Duas ho-
stiarum parti-
culas Salo-
mon misit
ad alios
Hebræos.

Postremò cùm tempus adesset, quo Judæi pro solemnitate Paschæ azymos conficere panes assolent, perfidissimus Salomon particulam sanctam farinæ massæque panaceæ commiscuit: & formatam in modum azymi panis massulam in furnum calidum, ut coqueretur projecit: erat autem furnus calens, sed igne jam extracto, ut fieri solet, tenebrosus. Introspectiens verò post paululum Hebræus, furnum conspexit sine flamma lucidum, & sine lumine, vel igne luminosum. Hoc fuit jam tertium Divinæ operationis miraculum, quod Salomon impiissimus vidit: & mente nihilominus, ut prius fuerat, cæcus permansit. O Judæorum cæca semper & nimium crudelis perfidia, quæ signis & miraculis divinitus quantumlibet, vel magnis, vel insolitis dignanter ostensis, non solum ad considerationem non flectitur, sed signis & beneficijs Dei quotidie magis ingrata & contraria induratur.

Judæus
particulam
azymo
commix-
tam misit
in furnum.

Confessus est idem spurcissimus Hebræus, quod binâ vice introspi-

ciens clibanum Divinitus illuſtratum, viderit ſupra panem, cui Domini- cum Corpus fuerat involutum, puerulum parvulum, decorum atque pulcherrimum, in longitudine quaſi unius palmæ in ipſa luce Divinitus accenſâ ſenſibiliter coruſcantem. Sed quod cæco lumen, quod ſurdo verbum, & quod ſtulto parabola, hoc & Salomoni huic Judæo ſigna fue- runt atque miracula; converti noluit, poenitentiam recuſavit. Sine tor- tura confeſſus eſt ſe hæc viſiſſe miranda, quorum intuitu adeo fuerit per- turbatus, ut pænè demens factus ſit. Venditorem Corporis Dominici captivum ſcierat, imminere ſibi mortem facinori debitam metuebat, & tamen fugere cùm vellet, non potuit: ſed captus mente & corpore in oppido remanſit.

Secunda
hoſtiæ par-
ticula mar-
tyrizatur
in Stendel.

Secundam venerabilis Sacramenti particulam Marcus apud Stendel Judæus, ut dictum eſt, ſibi tranſmiſſam, convocatis quos potuit, Judæis, punſtionibus, & varijs blaſphemijs dehoneſtavit: & poſtea Hebræis ad Brunonis Vicum tranſmiſit, vel ut alij dicunt, ad Franckfurt oppidum Cis- Moganum.

Tertiam verò particulam Jacob in Brandenburg Hebræus ſibi dona- tam ſuper menſam pugione crudeliter vulnerabat: & continuo ſangu- nis guttulæ miraculoſè de ſacroſancta particula eruperunt: quæ uſque in præſentem diem conſtant viſibiles. Nam Domino univerſorum Deo volente ad confirmationem hujus miraculi, tam tenaciter menſulæ ſan- guis adhæſit, quòd nullâ potuit lotione deleri. Unde nimium exterritus infelix Judæus, particulam ſanctam ad Oſterburg Hebræo cuidam nomine Meyer inter Judæos non infimo ſanguinolentam tranſmiſit.

Dominici
Corporis
Sacramen-
tum in nu-
ptijs Judæ-
orum blaſ-
phematur.

Eodem tempore memoratus Judæus Meyer filio ſuo Iſaac deſponſavit uxorem: celebratiſque ex more nuptijs, Dominici Sacramenti particu- lam inter duas coopertam ſcutellas in lecto jacentem portavit ad ſponſam dicens: *Merito nunc gaudere debes o ſponſa, & ſuper omnes hebræorum te ſponſas honoratam cognoscere, quoniam Deum ad te ſero Chriſtianorum.* Deinde perſi- diſſimi canes iterum punſturis & plagis ſanctam Hoſtiæ particulam affe- cerunt: cui & primam dare punſtionem Iſaac ſponſus infaustus, quaſi pro ſingulari honore juſſus eſt: ferunt poſthæc etiam ipſam particulam, Judæis miſſam ad Brunonis Vicum.

Judæi per
Marchiam
omnes ca-
pti ducun-
tur ad Ber-
lin oppi-
dum.

At verò poſtquam impius ille traditor Chriſti ſupradictus ſolo no- mine Chriſtianus in carcerem fuerat conjeſtus: capti ſunt etiam ſucceſſivè Judæi plures in numero, & apud Urfulum ſive Berlin Joachim Marchio- nis oppidum vinculis publicis mancipati: qui inter multa ſcelera con- feſſi ſunt, quòd intra paucos annos tranſactos VII. Chriſtianorum pueros acubus & punſturis occiderint: exceptumque ſanguinem eorum in uſum ſuum expenderint profanum, & omnino ſuperſtitioſum. Ex his ſeptem pueris maſculis innocentibus unum, prout confeſſi ſunt, à matre ejus pro- pria villana, & ruſtica pro viginti quatuor groſſis coëmerunt: alium pro tribus florenis, atque unum pro decem florenis comparaverunt.

Judæi qua-
draginta
per ſenten-
tiam con-
demnantur
ad ignem.

Anno igitur prænotato, nonâ decimâ die menſis Julij, quæ fuit ſexta feria poſt feſtum diviſionis Apoſtolorum, Joachim Marchio Bran- denburgenſium, Pomeranorum, ac Stettinenſium Dux Rugij Caſſubiz- que Princeps & dominus, Nürenbergæ Burgravius, ſacri Imperij ſimul & Germanici Regni Archicamerarius & Princeps Elector Chriſtianæ Reli- gionis

gionis cultor devotissimus, æquitatis & Justitiæ conservator & distribu-
tor incorruptibilis. Recognitis Judæorum malè commissis, eos, qui
culpabiles fuerunt in præmissis, ad iudicium scabinorum Berlinensium
iussit adduci: ubi relictis publicè confessatis, ad ignem sunt per sententiam
iudicati, foras oppidum ad locum supplicij ducti, & incendio concre-
mati. Fuerunt eorum, qui perierunt incendio, triginta octo in numero:
inter quos principales fuerunt Salomon cum filio, & genero: Meyer si-
militer cum filio, & genero.

Judæi tri-
ginta octo
ignibus
concremati
sunt apud
Berlin.

Præter hos triginta octo fuerunt & alij tres, qui baptismi Sacramen-
tum acceperunt: quorum primus Jacob de Brandenburg dictus Georgius
cum alio baptizato sequenti die capite truncatus, ut Christianus mortis
debitum solvit. Tertius autem quia in Sacramenti dehonestatione cul-
pam non habuit, quanquam in alijs sceleribus quibusdam reus haberetur,
vitæ perceptâ indulgentiâ multorum precibus Cœnobium Fratrum mi-
norum apud Ursulum intravit.

Traditor verò ille Christianus iniquus, qui Sacramentum Dominici
Corporis Judæis vendiderat, post Corporis sui lacerationem ferramentis
ignitis, rogo seorsim impositus, juxta scabinorum sententiam in cinerem
resolutus est. Et sic denuo Marchia Brandenburgensium Judæis purgata
est; remanserant enim in Ursulo captivi non minus sexaginta, qui de præ-
missis videbantur innoxij: quos omnes memoratus Princeps Joachim
cum rebus eorum procul extra Marchiam præcepit abire, ne aut similia
tentarent in futurum, aut necem illorum, qui pro demeritis justè fuerunt
combusti, aliquo modo injustè vindicarent.

Paulus ven-
ditor Sacra-
menti f. ro
laceratus,
ignito, con-
crematur.

Eodem anno, Fratres Ordinis Beatæ Mariæ semper Virginis de monte
Carmelo Capitulum Religionis suæ generale ad Festum Pentecostes in
Civitate Neapolitana juxta morem celebrârunt. Post finem verò Capituli
cùm singuli ad sua iter direxissent, Provincialis, Priores, & Fratres de
Insula Sicilia (in qua Conventus habent xxiv.) navem intrantes versùs
Siciliam navigare cœperunt. Cùm altum Mare Mediterraneum ali-
quamdiu sulcassent, irruerunt in eos Saraceni de Affrica Pyratæ, simul-
que omnes cum navigio capientes abduxerunt. Erant autem eorum de
Ordine viri numero non minus 50. Verùm quò pervenerint, nemo reli-
quorum de Ordine Fratrum scire potest usque in hunc diem.

Carmelita
plures à
Saracenis
capti du-
cuntur in
Affricam.

Hoc ipso anno, Fratres Militiæ Teuthonicorum, qui Prussiam & Li-
voniam inhabitant, Tartaris, Ruthenis, & alijs Paganis infidelibus, &
Schismaticis finitimi, & ob id continuis eorum incursionibus inquieti,
pro comparando adversum illos Christianorum suffragio Cruciatam cum
Indulgentijs à Julio Papa II. impetratam ab initio Quadragesimæ usque
ad Festum S. Trinitatis in Herbipoli, ac per totam Diocesim consensiente
Laurentio Pontifice ubique publicè prædicârunt. Qui & antea per con-
tinuum triennium easdem Indulgentias in alijs Germaniæ Diocesibus
publicantes, non modicam pecuniarum quantitatem comportârunt.

Theutoni-
corum Or-
dinis Mili-
tes Crucia-
tam prædi-
cant.

MDXI.

Anno Joannis Abbatis Hirsaugiensis VIII. Indictione Romanorum
xiv. in Dominica Sexagesimæ, quæ fuit 23. die mensis Februarij, Ludovi-
cus Comes Palatinus, Baviaræ Dux & Princeps Elector, filius Philippi
ante triennium, ut supra diximus, defuncti, annum ætatis agens tricesi-
mum

Ludovicus
Comes Pa-
latus du-
cit uxorem
Heidelber-
gæ.

munum tertium Heidelbergæ nuptias celebravit pompâ ſolemni, uxorem ducens filiam Alberti Baviaræ Ducis, qui morabatur in Monachio. ante triennium mortui.

Eodem anno, in Dominica Quinquageſimæ, quæ fuit ſecundâ die menſis Martij, Udalricus Dux Wirtenbergienſium, annum agens ætatis xxiv. duxit uxorem alteram filiam Ducis Alberti, ſororem videlicet illius, quam Ludovicus Comes Palatinus accepit. Nuptias autem in Stutgardia cum magna ſolemnitate celebravit: ad quas invitati convenerant Principes iſti: Wilhelmus Dux Baviaræ, frater ſponſæ Germanus, Fridericus Dux Saxonum Princeps Elector, Ludovicus Comes Palatinus ſupra dictus Princeps Elector, Fridericus frater ejus Germanus, Fridericus Marchio Brandeburgienſis, Henricus Dux Mechelnburgicus, Chriſtophorus Marchio Badenſis, & filius ejus Franciſcus. Andreas Comes de Sonnenberg, Nicolaus Comes de Salm, Comes unus de Biſch, & plures alij Comites, Barones, Nobiles, & Ignobiles, equos habentes ut ferunt tam pro curribus, quàm pro ſuis evectionibus plus quàm ſeptem millia.

Bellum Maximiliani Cæſaris contra Venetos continuatur.

Anno prænotato Maximilianus Germaniæ Rex, & Cæſar electus Romanorum, Ludovicus quoque Rex Galliarum XII. & Ferdinandus Rex Aragoniæ, quos confœderatos paulo jam ſuperius diximus, inchoatum ante triennium contra Venetos bellum continuant, non ſine utrarumque partium ſanguine, diſpendio, & detrimento: in quo jam iſti vincuntur, jam illi, & nuſquam ſtabilis victoria. Denique Rex Gallorum non ſatis religioſè fidem Maximiliano Cæſari ſervans promiſſam, Carolo Duci Geldriæ ſecretius pecunias deſtinavit, & viros bellatores.

Conventus fit Principum cum Rege iterum apud Auguſtam.

Eodem anno, Maximilianus Cæſar iterum apud Auguſtam Civitatem Rhætiarum Conventum Principibus Germaniæ indixit: in quo multa denuo contra rebelles Regni, & Imperij, maximè autem Venetos dicta feruntur, atque propoſita, quorum nos plenam noticiam non habemus. Homo quidam natione ſeptentrionalis Barbarus, & incompoſitus, ſtaturâ procerus & horrendus aſpectu, in eodem Conventu Cæſari fuit oblatus, qui carnibus crudis in magna quantitate veſcebatur: vitulum totum, aut mutonem, vel ovem unicâ reſeſtione crudam devoravit, & adhuc ſe vociferabatur eſurire: quem gente Scytharum exortum eſſe crediderim.

Virgo eſt in Auguſta multis annis neque manducans, neque bibens.

Hujus monſtruoſi hominis voracitati hiftoriam libet inferre contrariam, mirandam quidem, & vix poſteritati credibilem, ſed veram tamen, & certam, & multorum teſtimonio comprobata ſufficienter. Virgo erat his diebus in memorata Civitate Auguſtenſi nomine (ſi rectè meminimus) Chriſtina, & hodie ut puto adhuc vivit in humanis, quæ in 12. vel 13. annis continuis nihil omnino manducavit, nihil bibit, nihil egeſſit, urinam nullam emiſit, imò neque dormivit. Quis hoc verum crediderit? quis non fabulam continuo exclamârit? ſi rem tot indicij exploratam, veramque inventam neſciret. Teſtis eſt Maximilianus Cæſar, teſtis ſoror ejus vidua relicta Ducis Alberti mulier nunc Chriſto devotiſſima, teſtis Epifcopus Auguſtenſis, teſtis & Senatus, teſtes ſunt, qui experientiam rei ceperunt.

Multorum teſtimonio confirmatur, quòd nec comedit, nec bibit.

Non ſemel, ſed pluries prædictorum teſtium juffione Virgo ipſa Camera incluſa diligentiffimè ſub arcta cuſtodia obſervata eſt, ne quis cibum inferret, aut potum, non modò per diem, ſed plures per menſes, &

& veraciter inventum est, nihil eam penitus manducasse, vel bibisse. Denique prædicta Maximiliani Cæsaris soror, ut hujus famæ posset experiri veritatem, per medium fratris eam de Augusta in curru ad se Monachium fecit adduci, quam in Cœnobiolo suo multis secum detinuit inclusam diebus, cautissimè illam observans, & cubiculi clavem nulli confidens sororum, secum ipsa retinuit, januam clausit, & aperuit: & quòd interea nihil comederit, aut biberit, in veritate comprobavit. In Augusta simili cautelâ sæpius à multis observata, nemo unquam deprehendit prædictis contrarium.

Interrogabat eam aliquando vir doctus in Theologia, & Religiosus, quem novi, unde haberet abstinentiæ hujus inconstuetae principium: cui illa cum summa reverentia, & humilitate respondit: *Reverende Pater, non putetis, quòd hanc abstinentiam, vel ex devotione, vel ex sanctitate, aut inchoaverim, aut consecuta fuerim; aliter se res habet, quàm plerique opinantur: cum essem adolescentula, gravissimos patiebar stomachi dolores, maximè post cibum: præceperunt Medici, ut parum cibi sumerem ac potus; feci, melius sensi, tamen ex toto non convalesci. Quod intelligens Medicus jussit, ut biduo, triduo,ve penitus à cibo & potu abstinere. Abstini sicut jusserat primò per biduum, postea per triduum, postea per octo dies, quatuordecim, & per mensem integrum, nec potum sumpsi, nec cibum. Interea nullos sensi stomachi dolores, qui ex cibo & potu solebant post refectiorem duntaxat oriri. Postremò cum pro debilitate removenda vellem interdum cibum sumere, deglutire non potui sine gravi dolore, & maximâ difficultate, quia ut mihi notum est, meatus ad stomachum ex consuetudine abstinentia diuturna clausus fuit, & omnino præstrictus. Et sic metu dolorum, ac necessitate compulsa omnem cibum ac potum abjeci usque in præsentem diem. In tantam quoque nauseam panis, ac cibariorum perveni cum tempore, quòd ea nec visu tolerare sine gravamine possum, nec odoratu. Hæc ipsa de se virgo memorata confitetur interrogata.*

Perquam causam ad hanc pervenerit abstinentiam.

Consuetudo omnia dura alleviat.

Corpus Domini Salvatoris nostri Jesu Christi frequenter cum devotione sumit, diebus maximè Festis, Dominicis, quod nescio an transglutiat, vel terendo in ore species consumat. Petivit à suo Presbytero, ut si fieri posset, particulas quibus esset communicanda pro tempore, faceret aliquanto minores propter sumendi difficultatem, quia nullam, aut valde minutissimam habet in ore salivarum humiditatem. Vitam ducit honestam, & quantum licet hominibus judicare, satis religiosam.

Hæc Virgo vitam ducit honestam, & sæpe communicat.

Varia nihilominus apud plures de ipsa fertur opinio; sunt enim nonnulli, qui non credunt eam sine cibo, vel potu vivere, sed judicant eam potius in occulto manducare, vel saltem aliquod confortativum sumere, quo vita naturæ conservetur; videtur namque impossibile hominem per tot annos sine fomento cibi, & potus posse durare. Sed non est hoc novum, sicut non solum de Nicolao apud Helvetios Eremita sumus certissimi, sed etiam per alios plures similia facta lectione cognovimus. Et sunt nonnulli, qui eam (si vera sunt, quæ fama vulgantur, quòd nihil manducet) non esse hominem, sed Cadaver aliquod occupatum à dæmonio existiment, quòd similia etiam contigerint & novis temporibus, & antiquis, ut referam unum.

Varia est de hac muliere opinio.

P p p p

In

Mulier alia
fuit apud
Geldrenses
nihil man-
ducans.

In superioribus hujus Operis, atque Voluminis, si rectè memini, paucis annotavi, quòd Arnoldus Dux Geldriæ, matre suâ consentiente patrem Reinhardum coniecit in vincula, & multis detinuit annis captivum, cujus detentionis hæc causa fuit, atque principium. Erat in oppido principali Geldriæ (quod Neomagum vel *Newmagen* appellant, ubi residentia Ducum esse consuevit) mulier quædam honestissimæ, atque sanctissimæ famæ & conversationis, ut in propatulo hominibus apparebat, quæ in pluribus annis nihil comedit, nihil bibit, nihil egressit, nunquam dormivit. Unde apud Ducis Reinhardi uxorem, apud filium, apud incolas terræ, & omnes in circuitu, qui eam noverunt, ut mulier tanta multo venerabatur honore. In tantam denique familiaritatem, & amicitiam Ducissæ pervenit, ut illa nihil sine consilio ejus, vel parvum faceret, vel magnum; nam dicta ejus oraculo habebantur Apollinis certiora. At postquam Principis simul & Arnoldi animos sibi ad omnia senferat obsequentes, magna tentavit.

Magnam
hæc mulier
sanctita-
tem, & mi-
racula
ostendit.

Habitabat in tugurio sola, & vitam in paupertate solitariam duxit, semper jejunavit, nunquam dormivit, orationi, meditationi, & contemplationi, ut ferebat, sine intermissione vacavit. Quidquid agebatur in oppido, sive per omnem Ducatum quantumlibet secretè, totum Ducissæ faciebat manifestum, asserens id sibi per Angelum sanctum divinitus revelatum. Ejus consilio, & confictis revelationibus Reinhardus Dux per uxorem & filium coniectus in vincula sine causa usque ad mortem detinebatur captivus. Multa per ejus prava consilia sub specie revelationis divinæ non solum Ducissæ, atque filio, sed etiam alijs multis impensa tam in oppido quàm extra subtiliter facta sunt mala; maximâ enim utebatur industriâ, ne qua in ea falsitas notaretur: quòd eò facilius potuit, quòd magnam hypocriseos experientiam consecuta fuit. Verùm quia sicut diximus, Reinhardo Duce consilio ejus occulto in vincula coniecto per uxorem, & filium, regiminis Ducalis magna fuit immutatio subsequuta: namque ad nutum hujus monstruosæ foeminae Duces mater & filius omnia faciebant. Videbant hoc Proceres terræ & indignè ferebant, propterea quòd penè cuncta illius mulieris in malum finem tendebant, licet sub honestissima specie noverit ea palliare.

Mulierem
non esse,
sed dæmo-
nium sa-
pientes viri
putabant.

Intantum postremò crevit odium populi, & maximè Cleri, & nobilium contra larvatam bestiam, ut omnes eam perijisse cuperent; eratque omnium opinio apud viros doctiores, atque Claustrales, quòd non esset ex Spiritu Sancto ejus conversatio, neque jejunium religionis, quemadmodum illa fingebat, sed aut simulationis, aut dæmonum intus operationis. Nemo tamen experimentum veritatis aut scivit, aut posuit. Cùmque hæc opinio virorum in noticiam pervenisset Principum, primò quidem indignati sunt, sed postea nihilominus, quoties intuebantur illam, phantasiâ imaginatione concitante, de conspectu ejus horrorem senserunt.

Non mu-
lier, sed dæ-
monium in
foetulento
cadavere
fuit reper-
tum.

Venit postremò vir quidam doctus, qui de natura spirituum altius noverat speculari, cui cùm res à Ducibus matre videlicet & filio fuisset proposita, dixit: *Sinite me, & citò experiar, homo sit an demonium. Aperiat-
ur ejus vena in brachio mediana, in qua latet indicium veritati. Nam si homo
est, sanguinem habet, sine quo nemo vivere potest, & vena qualibet incisa calidum
emittet*

emittere cruorem. Si verò demonium est, seu cadaver aliquod diabolicè in habitatione sustentatum, non sanguinem emittere vena incisa, sed putridam sanie, atque fetentem. Quid plura? ad viri loquentis consilium adducitur mulier, & contra ejus voluntatem mediana incisoria aperitur: confestim putor cum sanie nimium foetens erupit: & nec una guttula sanguinis in toto corpore fuit. Clamavit dæmonium horribili voce maledicens illum, qui hoc Principibus consilium dederat, & relicto cadavere putrido, multumque foetente discedens evanuit.

Anno prænotato, Senatus Urbis Constantiæ in finibus Suevorum, cum nonnullis de communitate civium in unum conspirantes, & se, & Civitatem submittere, conjungere, ac sociare conjuratis Helvetijs voluerunt. Hinc seditio gravis orta est inter Senatum, & Cives, quibus non placuit è Regno tam perfida discessio, & se propterea constanter Senatui opposuerunt: inter quos Piscatorum societas potior fuit, qui nuntios celeres ad Maximilianum Cæsarem mittentes, eum secretò de conjuratione Senatus certiore reddiderunt. Interea portas armati custodiunt, Senatūque & reliquos perjuros Cives, ne quis effugiat, observant.

Conjurati
Helvetij
Senatum
Constantiensem in
suam sententiam
traxerunt.

Cæsar autem Maximilianus mox acceptione hujus perjurij nuntio, cum trecentis Equitibus venit ad Constantiam, quem Senatus recusans intrmittere, novam in Civitate seditionem concitavit. Sed Piscatores cum sibi adhærentibus, qui erant & numero plures, & viribus fortiores, portis violenter apertis Cæsarem cum suis in urbem receperunt. Consternati præsentia Cæsaris omnes, qui erant cum Senatu, & metuentes quam demeruerant perjurij sui poenam, maximè autem qui fuerant Principes & capita factionis, fugâ salutem quæsierunt, quorum pars major exilio suo premitur usque in præsentem diem. Alij capitibus truncati sunt, atque alij poenis alijs sublatis. Jam conjurati aderant Helvetij adhuc missi, imò & vocati à Senatu, ut Juramenta Civium & urbem in suam acciperent societatem, quos in sua redire Cives compulerunt.

Eodem anno, 4. die mensis Maij, quæ fuit Sabbatum post Festum SS. Apostolorum Philippi, & Jacobi, Comes de Werdenberg Andream Comitem de Sonnenberg satis injuriosè, & fraudulentè nihil tale metuentem in venatione armatus inermem crudeliter occidit. Fuerat inter eos pro quibusdam rebus contentio, quam Udalricus Dux de Wirtenberg ut Princeps amborum sedare, & amicè componere desiderans, ad se causam & partes vocavit, querelas & responsiones audivit, pacis media proposuit. Verùm certis ex causis negotium in aliam protrahitur diartam, quæ prius quàm instaret, Comes occiditur.

Andreas
Comes de
Sonnenberg ab æmulo nequitiosè interficitur.

Anno prænotato, cum Julius Papa II. contra Bentivolos propter Bononiam bellum gereret in Italia, omnesque Cardinales sibi adesse juberet, alijs Pontifici obedientibus, Bernardinus natione Hispanus Episcopus Sabinensis, & Cardinalis Sanctæ Crucis in Hierusalem, Wilhelmus Episcopus Prænестinus Cardinalis, Franciscus tituli SS. Nerei, & Achillei Presbyter Cardinalis, Renatus de Priett S. Sabinæ Presbyter Cardinalis, & quidam alius, cujus nomen non occurrit, sine consensu Papæ, imò contra mandatum ad urbem Pisanam abierunt. Quos cum litteris, & nuntiis paternè admoneret, ut redirent, non solum contem-

Bernardinus cum 174 Cardinalibus à Papa Julio discessit.

perſerunt, ſed quod magis eſt, propriâ temeritate Concilium contra Papam generale indixerunt.

Concilia-
bulum Piſæ
indicitur
per ix. Car-
dinales
contra Ju-
lium teme-
ritate pro-
pria,

Anno enim prænotato, 19. die menſis Maij, quæ fuit ſecunda feria S. Potentianæ memoriâ venerabilis, coram Notarijs publicis & teſtibus ad hoc ſpecialiter convocatis Bernardinus S. Crucis Episcopus Sabinenſis, Franciſcus SS. Nerei, & Achillei Cardinalis Presbyter, Prænæſtinus quoque Episcopus, & Cardinalis Wilhelmus ſupra dicti, ſuis nominibus & pro ſex alijs Cardinalibus, quorum mandatum ſufficiens exhibebant, Philippi videlicet Episcopi Tuſculani Cardinalis Cenomanenſis, Hadriani Cardinalis S. Chryſogoni, Renati Cardinalis S. Sabinae Bainenſis, Caroli Presbyteri Cardinalis S. Viti in Macello, Friderici S. Angeli Diaconi Cardinalis, Hippolyti S. Luciae in Silice Diaconi Cardinalis, generale Concilium Piſæ ad primum diem menſis Septembris tunc proximi celebrandum indixerunt: ad quod Julium Papam II. per edictum in valvis plurimum Eccleſiarum per Italiam citârunt, ac ipſum Conciliabulum ſuum litteris, instrumentis, & nuntijs ubique terrarum publicantes intimaverunt, vocantes ad illud Pontifices, Principes, Prælatos, & Doctores.

Bernardi-
nus ſe Vica-
rium Eccle-
ſiæ gerit, &
Præſiden-
tem Conci-
lij,

Verum poſteaquam hæc ſummo innotuerunt Pontifici, litteris denuò monuit, contumaces obſecrans, & obteſtans eos, ut ab ea, quam inchoaverant, temeritate deſiſterent, & ad unitatem S. Matris Eccleſiæ redirent, alioquin ſe contra eos jure neceſſariò proceſſurum. Sed cum alijs ad monitionem Paſtoris redirent ad Ovile, Bernardinus, Wilhelmus, Franciſcus, & Renatus in ſua pertinacia permanserunt obſtinati, & omnes quotquot potuerunt verbis & ſcriptis in ſuam ſententiam trahere conabantur. Et primò quidem Piſanam Civitatem pro Concilio generali celebrando deputârunt: poſtea Mediolanum, ubi Bernardinum in Vicarium Eccleſiæ, & Præſidentem Concilij ſtatuerunt; convenientibusque paucis ex Gallia, & Lombardia Episcopis ſeſſiones aliquas habuerunt. Nec diu poſtea timentes Mediolanum ſibi non fore ſatis tutum, in Galliam ſe unâ cum ſynagoga Sathanæ tranſtulerunt, & apud Lugdunum, eo quod Rex Galliarum Pontifici Romano inſenſus eſſet, conſiderunt.

Bernardi-
nus cum
tribus Car-
dinalibus
omni di-
gnitate
privatur.

Anno igitur præſignato, 24. die menſis Octobris, Julius Papa II. ubi vidit monitiones ſuas apud iv. nominatos Cardinales nihil proficere, & citatos, atque per dies 73. ſufficienter exſpectatos minimè comparere, Romæ in Conſiſtorio publico de Cardinalium ſuorum aſſenſu & conſilio utriuſque Juris peritorum complurium, eos ut Hæreticos, Schiſmaticos, contumaces, & rebelles & omni dignitate Cardinalatus privatos per ſententiam depoſuit, titulis quoque, inſignijs, voce quoque tam paſſivâ, quàm activâ, Eccleſijs, Episcopatibus, Monafterijs, & cunctis beneficijs Eccleſiaſticis, quæ vel in titulum, vel commendam, ſeu quovis alio modo poſſederant, privavit, & vel ad illa vel alia quæcunque, vel alia qualiæcunque in poſterum obtinenda inhabiles fore declaravit: eoſque ab omnibus Chriſti fidelibus evitari præcepit, & pro Cardinalibus deinceps non haberi, nec nominari quidem decrevit, tanquam Hæreticos, Schiſmaticos, & ut criminis læſæ Majæſtatis reos, ab omni Communione Eccleſiæ rejecit.

Et mox eodem die litteras ſcribi mandavit, quibus hanc iv. Cardinalium depoſitionem & cauſam notam fecit Maximiliano Germaniarum Regi, Romanorum Imperatori electo ſemper Auguſto, Ludovico quoque

que Gallorum Regi XII. Ferdinando Aragoniæ, Siciliaque Regi, Emanueli Portugalliæ & Algarbiorum Regi, Henrico Regi Angliæ, Jacobo Regi Scotiæ, Uladislao Regi Ungariæ, & Bohemiæ, Joanni Regi & Catharinæ Reginæ Navarræ, Sigismundo Regi Poloniæ, Joanni Regi Daniæ, Carolo Duci Sabaudia, Leonardo Lauredano Duci Venetiæ, & multis alijs per Christianitatem Principibus, Episcopis, Prælati, & Communicatibus.

His per Julium Papam factis & publicatis ubique, paulatim cessavit Cardinalium privatorum tumultus, & infirmati sunt, nec potuerunt stare, licet nihilominus & pro Cardinalibus se gererent, & conciliabulum suum apud Lugdunum pro viribus continuarent. Unde & Pontifex postea Ludovicum Regem Gallorum, ut factorem hospitem, & defensorem Hæreticorum excommunicavit, & Lugdunum omniâque & singula loca, in quibus prædicti abrogati Cardinales moram traherent, Ecclesiastico supposuit Interdicto. Manserunt nihilominus in sua obstinatione pertinaces usque ad obitum Julij Papæ II. & post Electionem Leonis X. Romam venientes gratiam & restitutionem in integrum sunt consecuti.

Ludovicus
Rex Gallo-
rum ex-
communi-
catur à Ju-
lio, Papa.

Causam hujus discessionis quatuor Cardinalium à Pontifice satis ex præcedentibus puto manifestam. Postea enim quàm Papa in gratiam receperat Venetos, recedens à foedere, quod cum Cæsare Maximiliano, & Rege Gallorum Ludovico fecerat: facile jam erat Cardinales Hispanicos & Gallicos in odium surgere Italorum. Gallicana fuit ista practica, quæ Pontificem (si deponeretur Julius) sibi optaverat complacentem. Prope fuit, & in foribus malum, quo etiam Cæsar Maximilianus pravorum consilio fuisset seductus; nam & ipse simul & Rex Ludovicus Gallorum Instrumento publico Pisanum Concilium seorsim indixerunt. Gallia Rex usque ad mortem Julij Pontificis cum pertinacibus apostatis contumax, & excommunicatus perduravit. Cæsar autem Maximilianus bonorum virorum admonitus consilio statim à principio incautè positum retraxit pedem, qui non suâ sponte, ut mihi videtur, & si dici fas est, constat, sed pravorum consilio incautè consensit in negotium, quod credidit esse sanctum. Extat inter alias Epistola ejus ad me una, ex qua mentis suæ declarat sinceritatem, quippe qui multorum in re tam ardua consilium, requirit, sicut patet.

Causa Con-
ciliabuli
Pisani.

Maximilianus divina favente Clementia Electus Romanorum Imperator semper Augustus, Joanni Trihemio Abbati S. Jacobi Herbipolensi, olim Spanheimensi. Accepimus litteras tuas, quibus significas te illud singulare, & pulchrum Opus octo questionum nostrarum, de quo edendo te aliàs hortati fuimus, usque ad calcem deduxisse, & jam plenè perfecisse, quod nobis jucundissimum est, etiamque & nobis ad maximam satisfactionem, tibi ad perennem famam: quoniam scimus, quæ ex te viro litteratissimo, & integerrimo procedunt, non nisi excellentia, & paria magnitudinitua, & quæ perpetuè à Principibus viris ediscenda sunt. Sed cum jam & bello maximo (propter quod cogimur Italiam petere) & convocanda universalis Ecclesia maxime impliciti sumus negotio, non possumus his jam vacare, sed in reditu nostro evocabimus te cum eodem Opere tuo ad nos, & tecum de singulis presentes latius differemus. Ideo eundem librum penes te bene custoditam retinebis, & sicuti dicimus, auctoritate nostrâ, & Serenissimi Regis Francia Fratris nostri charissimi, ac plurimorum Reverendissimorum Dominorum Cardinalium

Epistola
Maximilia-
ni Cæsa-
ris ad Tri-
hemium
Abbatem.

Cæsar Tri-
themium
Abbatem
invitat ad
Concilium.

Et aliorum Prælatorum indictum est concilium universale (sicuti videbis ex copijs authenticis his alligatis hujusmodi denuntiationis) cupimus ut prepares te ad ipsum, & interim quàm primum nobis scribas, quid de hac res sentias, & quomodo sit nobis procedendum, & qualiter nos gubernari debeamus, ut illud ad finem deducatur optatum. Data in oppido Oettingen die 4. mensis Junij, anno Domini MDXI. Regni nostri XXVI.

Et quis non videret, Principis tanti animum persuasionibus æmulo-
rum Romani Pontificis nutantem, ut consentiret in concilium mi-
nus legitimè indictum ab his, quibus convocandi ejus nulla fuit auctori-
tas, fuisse perductum? Ego autem sciens humilitatem meam, nihil ad in-
terrogata Cæsaris, quid de indicto Pisis Concilio sentirem, rescribere
volebam, quousque alterâ vice litteris præcepit mihi, ut quid sentirem,
quantocius rescriberem. Itaque necessitate coactus hoc modo rescripti.

Joannis
Trithemij
Abbatis
S. Jacobi
Herbipol.
responsiva
Epistola ad
Cæsarem.

*Maximiliano Serenissimo Potentissimo Inviçtissimo Principi & Domino Germanorum Regi, Electo Romanorum Cæsari, totius Orbis jure tam divino, quàm humano soli & unico Imperatori, Joannes Trithemius Abbas S. Jacobi Herbipolis, quondam Spanheimensis, Deum timere, bene agere, Ecclesiam defensare. Quid sentiam ego de Concilio Pisano nuper indicto, quidque consulam, ut res cæpta pro-
sperum atque felicem consequatur effectum, iteratis jam Epistolis Cæsar potentissime rescribam mandasti. Hucusque silui ratione persuasus, nec litteris Cæsarea Maje-
statis tua quidquam mihi videbatur esse respondendum. Verùm quia denuo jubes ut respondeam, breviter & paucis præsentibus quid sentiam de indicto Pisis Con-
cilio, Celsitudinem tuam reddo certiore: licet minor sum ad consulendum in hac re nova & satis periculosa.*

Concilium
indicere
quando li-
ceat Impe-
ratori, &
Cardinali-
bus.

*Si causa indicendi generale Concilium est justa, sufficiens, & legitima, si ne-
cessitas Ecclesiam urget manifesta, si Domini Cardinales, & vos Reges, si Princi-
pes, & Prælati Concilium indicentes, seu convocantes, solius Dei moventur amore,
atque zelo Justitiæ, & pro Ecclesia utilitate communi, non livore, non indigna-
tione, vel odio Romani Pontificis, non ducti ambitione, seu avaritiâ, non proprium
querentes commodum, sed commune, idque totum purâ & rectâ intentione, sine
dolo, sine fraude Spiritu Sancto illustrante: si postremò concurrant omnia, que
jure divino & humano requirit aequitatis ratio: & si Ecclesia naufragium patiens
aliter reformari non potest, servato erga Pontificem ordine charitatis, cum debito
reverentia, & honoris; si convenient hac omnia, tunc res & bene cæpta est, &
prosperum sine dubio consequetur effectum.*

Concilium
Pisanum
indicere
Cardinales
jure non
potuerunt.

*Quod si res ipsa (sicuti vehementer timeo) aliâ intentione præsumpta est: si
in odium aut depressionem Pontificis agitur: si quidpiam propter Deum queritur:
si Domini Cardinales, eorumque fautores, sive sint Reges, sive Principes, sinistra
machinatione moventur (crede mihi sapientissime Cæsar) nihil boni, nihil justii,
nihilque honesti, nihil utilitatis Ecclesia communis ex hoc sequetur Concilio: sed
scandalum gravissimum orietur in populo Christiano, & vel perniciosum schisma,
vel grandis omnium confusio, qui Concilium sine auctoritate Romani Pontificis
indixerunt. Vereor enim (& si ausim dicere, scio) quod non omnes rectâ & sincere
moventur intentione, qui se Pisano Concilio adscripserunt. Unde verò sciam,
per interjectam his schedulam Majestas tua Serenissima intelliget. Custodiat ergo
precor Celsitudinem tuam Maximiliane Cæsar Christianissime Omnipotens Deus,
ne anima tua, ne fama percelebris opinio, & ne sanctum, & Catholicum nomen
tuum*

uum Concilio impiorum, vel consortio Schismaticorum quâlibet occasione vel modicè polluantur.

Longè Deus avertat, & procul sit à sanctis moribus tuis Maximiliane Caesar, ut Concilium impiorum adjuves, & qui te hæcenus Principem Christianissimum exhibuisti, nunc des maculam gloria tua, & malam de tua fide suspensionem posteritati relinquant. Non est tuum, non est Regis Gallorum, non istorum Cardinalium, qui se in Instrumento subscripserunt, neque aliorum, quorum allegant consensum, generale convocare Concilium, legitimis causis, ut jam hic, minime existentibus. Sed hoc munus, hoc officium & privilegium Jus concedit summo universali, & soli Romano Pontifici: quàm vera dicam, norunt omnes, qui Deum timeant, qui quod justum intelligant, qui rectum sapiunt, & solam diligunt veritatem. Nec dubium mihi est, quin exitus rei meam confirmabit sententiam, & Christo JESU providente constabit, non fuisse ex Deo præsens Concilium. Habes nunc Sacratissime Caesar, quid ego de ihdiæto Concilio sentiam, salvâ tamen omnium Deum timentium, meliùsque sentientium determinatione atque sententiâ.

Quemadmodum verò Serenissima Celsitudini tua in hac re sit procedendum, ut effectum consequatur optatum: meum requiris consilium; ab quis ego ut moderatori Orbis Maximiliano vias prudentia ostendam? aut qua doctrina mea, ut erudiam caput Principum mundi? veruntamen quia præcipis ut Rex, jubes ut Caesar, imperas ut Imperator, credis, confidis, expectas: non abscondam Celsitudini tua consilium meum (ut credo) fidele, salubre, honestum, utile, & rectum, quod te clementi animo suscepturum, si dubitarem, non scriberem. Igitur inprimis consulo, precor, & oro, ut illum Caesar Maximiliane sequaris: de quo scriptura dicit: Beatus vir, qui non abiit in consilio impiorum. Et si dixerò Pisanorum, ceriè non erravi. Deinde consulo, precor, & oro, si quovis honesto medio fieri potest, ut Majestas tua Serenissima pacem, concordiam, & stabile fœdus cum Romano, & Summo Pontifice Julio inecat, contrahat & confirmet. Tertiò consulo, precor & oro, cautiſſimus esto, ne te levitas Gallorum seducat, qua Cardinales Obedientia desertores fovet, manu tenet, atque defendit contra Julium Pontificem, eâ intentione, qua multis est manifesta. Quartò igitur consulo, oro, & precor, triplicem rampe funiculum, hoc est, Gallum cum vulturibus suis deserto, alioquin laqueum censura Summi Pontificis incides cum eisdem. Quintò memineris consulo, oro, & precor, quoniam tibi soli Romanum debetur Imperium, non aliam ob causam, nisi ut Ecclesiam Romanam & Universalem, ejusque Pontificem colas, venereris, atque defendas. Nam si tuo Ecclesia non indigeret Patrocinio, susceptum à Constantino Imperium liberum sibi reservasset.

Julium autem Pontificem secundum, à quo Cardinales isti recesserunt, verum Christi Vicarium, successorem Petri, & legitimum universalis Ecclesie Pastorem in annum jam octavum habuimus, tenuimus, & venerati sumus, hodieque indubitanter habemus, tenemus & veneramur: contra quem levare calcaneum bonus Christianus nec jure potest, nec debet causis legitimis adhuc non existentibus. Confido etiam, quòd in hoc Schismate Galliam levem fides Germana non sequetur, etiamsi tua Majestas, quòd Deus avertat, capto perseveret in proposito. Sextò super his rebus consulo, precor, & oro, Serenitas tua gloriosissima historias perscrutari faciat transacti temporis, & ceriè inveniet, qui capita sua contra Romanam Ecclesiam vel ejus Pontifices legitimos erexerunt, & vitam infamiâ notatam, & sinem opprobrio, & perpetuâ confusione plenum habuerunt.

Cæsarem monet Trithemius à Concilij prosecutione desistere.

Solius est Romani Pontificis generale Concilium indicare.

Ad secundam interrogationem ista respondet Trithemius.

Cæsarem rogat Trithemius, ut reconcilietur Summo Pontifici.

Julium II. Trithemius verum Christi confitetur Vicarium.

Septimò

Concilia-
buli Piſani
confuſio-
nem prædi-
cit Trithemius.

Septimò. Conſilium do, precor, & oro, quatenus Clementia tua meminerit, ſe unicum ſacroſancta Eccleſia Romana à Deo, & ipſa Eccleſia proteſtare eſſe conſtitutum, & non conſentiat illis, qui vel ſcindere, vel ejus Pontificem deturbare conantur. Videbit (non dubito) Serenitas tua finem hujus Conciliabuli Piſani confuſione plenum, & opprobrio, niſi forſitan Romanus Pontifex inductus vel perſuaſus ſuum tandem adhibuerit conſenſum: quod meâ opinione difficilimè fieri poſſe ſentio.

Concludit
Trithemius
Epiſtolam
ad Cæſa-
rem.

Hæc ſunt gloriſſime Cæſar Maximiliane, qua mihi tuo Imperio breviter de propoſita materia Piſani Concilij videbantur: in quibus ut conſido, ſatiſfecit conſcientia propria; qui aliter ſentire nec poſui, nec debui, quàm quod æquitati ſcripturarum conforme judicavi. De octo quaſtionum Serenitatis tua libello, quem te imperante conſcripſi, faciam, quod jubes. Omnipotens Deus Majeſtatem tuam diu conſervet incolumem. Data apud S. Jacobum Herbipolis viceſimâ quintâ die menſis Auguſti, anno Domini MDXI.

Concilium
Lateranen-
ſe Romæ
indicitur à
Julio Papa
II.

Eodem anno decimâ octavâ die menſis Julij, Romanus Pontifex Julius II. de conſilio & aſſenſu unius & viginti Cardinalium, ut Conciliabulum illud Piſanum deſtrueret, generale Concilium Romæ apud S. Joannem Lateranenſem indixit, & publicavit in annum ſequentem inchoandum, celebrandum, & continuandum, die lunæ videlicet nonâ decimâ menſis Aprilis, quæ fuit ſecunda feria poſt Octavas Dominicæ Reſurrectionis; quem terminum poſtea certis ex cauſis prorogavit in primum diem menſis Maij ejusdem anni, prout clarius ibi dicemus.

Nomina
XXI. Cardi-
nium, qui
Concilio
ſubſcripſe-
runt.

Hæc autem ſunt nomina Cardinalium, qui unâ cum Pontifice indito Concilio ſubſcripſerunt. Epiſcopus Hoſtiensis Raphaël Cardinalis S. Georgij Camerarius Papæ. Dominicus Epiſcopus Portuenſis Cardinalis S. Marci. Jacobus Epiſcopus Albanenſis Cardinalis Arboreniſis. Nicolaus Cardinalis Presbyter S. Priſcæ. F. Presbyter Cardinalis de claro Monte. Marcus Presbyter Cardinalis S. Mariæ trans Tyberim Senogalienſis. Robertus Presbyter Cardinalis S. Anaſtaſiæ Nannetenſis. Leonardus Presbyter Cardinalis S. Suſannæ. Chriſtophorus Presbyter Cardinalis S. Prædix. Sixtus Presbyter Cardinalis S. Petri ad Vincula Vice-cancellarius. Chriſtophorus Eboracenſis Presbyter Cardinalis SS. Petri, & Marcellini. Antonius Presbyter Cardinalis S. Vitalis. Petrus Presbyter Cardinalis S. Euſebij. Achilles Presbyter Cardinalis Sixti Bononiensis. F. Presbyter Cardinalis S. Clementis. Joannes Diaconus Cardinalis S. Mariæ in Domnica. De Medicis poſtea Pontifex Leo decimus. Alexander Diaconus Cardinalis S. Euſtachij. Ludovicus Diaconus Cardinalis S. Mariæ in Coſmedin. Marcus Diaconus Cardinalis S. Adriani, & Alphonſus Diaconus Cardinalis S. Theodori. Cæteri verò Cardinales eo tempore fuerunt abſentes.

Luterani
Præmon-
ſtratenſes
ab ordine
ſuo receſſe-
runt.

Anno prænotato, Præpoſitus, & Fratres Præmonſtratenſis Ordinis in oppido Lutra Wormatiensis Dioceſis ſub tuitione Principis Palatini, diſpenſatione Romani Pontificis abjecto Religionis ſuæ habitu, facti ſunt Canonici Sæculares, quod prius ante certos tentaverant annos: ſed quàm diu vixit in humanis Philippus Comes Palatinus, Princeps Elector, ad effectum perducere nequiverunt.

Jacobus
Archiepisc.
Trevirorū
moritur,

Eodem anno mortuus eſt Jacobus ex Marchionibus de Baden Archiepiſcopus Trevirorum, anno Pontificatus ſui octavo, in florida ætate necdum

necdum annorum quadraginta. Princeps Nobilis, doctus, & satis ad regimen Ecclesiasticum idoneus: de quo una spes fuit omnium, quod ipse Trevirensis Ecclesiam ex omnibus relevaturus esset oneribus debitorum. Cujus obitus quantum contristaverit Christophorum Patrem ejus Marchionem Badensem, noverunt omnes, qui ejus sunt praesentes contubernio.

Huic in Episcopatu Trevirorum electione capitulari successit Richardus familiae cognomento Griffenklavv Trevirensis Canonicus, vir & ipse prudens, expertus, & ad gubernaculum Ecclesiae multum idoneus: qui hodie praest in sollicitudine.

Richardus
fit Archie-
piscopus
Treviro-
rum.

Cum eodem anno praefatus Marchio de Baden Christophorus Jacobo filio charissimo defuncto sicut diximus Trevirorum Archiepiscopo funeralia in Baden oppido suo celebrare instituisset: viciniore Principes ad eum complangendum defunctum, ut est consuetudo Proceribus, invitavit; ad quod officium Udalricus Wirtenbergensis invitatus per Marchionem, loco suo Joannem hujus Coenobij misit Abbatem.

Anno etiam praenotato, Joannes hujus Monasterij Abbas memoratus, de consilio, & assensu Fratrum suorum, non ex paupertate, vel inopia, sed propter alias causas rationabiles, atque legitimas, quas dicemus, villam Burbach cum omnibus juribus, censibus, redditibus, proventibus, aquis, vineis, pratis, sylvis, & incultis una cum advocatia vendidit Canonicis majoris Ecclesiae Spirensis pro quatuor millibus, atque sexcentis florenis Rhenensibus in pecunia numerata, quam in promptu solverunt. In hujus venditionis recompensam praedictus Abbas Joannes aliam comparavit villam sub Dominio Wirtenbergensium constitutam nomine Eberdringen cum omnibus utilitatibus suis pro sex millibus florenorum, quae Monasterio & vicinior est, & multum utilior quam Burbach aut fuit unquam, aut esse potuit. Et ne rebus in futurum qualibet occasione mutatis posteritas memoratam villae Burbach venditionem aut levitatis arguat, aut inconsulte factam reprehendat, operae pretium fuerit, causas moventes animos venditorum assignare.

Villa Bur-
bach Cano-
nicis majo-
ris Ecclesiae
Spirensis
venditur.

Prima igitur venditionis causa fuit, quod Burbach villa ipsa in Principatu Comitum Palatini constituta est, & propterea villani caput aliorum inclinantes mandatis Abbatum Hirsaugiensium contrarii semper fuerunt, atque rebelles.

Quae fue-
rint causa
venditionis
villae
Burbach.
Prima.

Secunda fuit causa, quod Abbates Hirsaugienses praeteriti temporis cum incolis villae Burbach multas lites, & contentiones etiam coram Caesare saepius habuerunt, in quibus plus quam duo florenorum millia expendisse illos constat.

Secunda:

Tertia causa fuit, nimia loci distantia, per quam blada, & frumenta pro vili pretio vendere necessarium erat, vel cum magnis & gravibus expensis etiam in ministerijs villanorum ad oppidum Pforzheim perducere.

Tertia:

Quarta causa fuit, quod villa Eberdringen in proventibus annuis melior est, & Monasterio utilior quam Burbach fuerit unquam in bladis, frumentis atque pecunijs, & omnia minoribus expensis ad Hirsaugiam perferuntur.

Quinta, quod empta in recompensam noviter villa sub dominio & protectione sita est Ducis Wirtenbergensis, propter quod si aliquando

Quarta:

Q q q q

recalci-

recalcitraverint villani, metu, vel juffione Principis ad obedientiam. Abbatis facilius poterunt compelli.

Sexta.

Sextam cauſam gravamina Palatinenſium præſtiterunt, qui prætor Juſtitiam, & æquitatem alimenta violenter à ſubditis Monaſterij extorquebant, quæ ſolvere Abbas cogebatur, quantum ſumma viginti libras Hallenſium quotannis tranſcendebat. His moti cauſis Abbas & Fratres dictam venditionem admiferunt.

Oſwaldus
Kirmiſmann
ſcriptor in
oppido
Calw Hir-
ſaugianus.

Fuit eo tempore ſcriba juratus oppidi Calvvenſis nomine Oſwaldus Kirmiſmann, vir probus, prudens & integerrimæ converſationis, hujus Monaſterij Hirſaugienſis magnus fautor, ſingularis Promotor, & fidelis amicus, cujus conſilio, prudentiâ, operâ, & ſummâ diligentâ, & Burbach villæ venditio, & Eberdringen emptio factæ ſunt: qui & alia multa huic loco fecit bona, pro quibus dignum cenſemus, cujus memoria vigeat in orationibus Hirſaugienſium Fratrum apud Omnipotentem Deum amodo uſque in ſempiternum.

MDXII.

Hyems fuit
lutoſa.

Anno Joannis Abbatis nono, Indiſtione Romanorum quintâ decimâ, hyems fuit ſatis remiſſa, clemens, humida, & lutoſa; unde & in plerisque Germaniæ locis peſtis Epidimiæ ſæviens plures mortalium miſerabiliter conſumpſit.

Maximilia-
nus Cæſar
venit Her-
bipolim.

Eodem anno, viceſimâ ſecundâ die menſis Februarij, quæ fuit Domini-
nica Quinquageſimæ, Maximilianus Cæſar venit Herbipolim. peractâ-
que ibidem carniſprivio, ſine pompa vel ſtrepitu paucis diebus moratus
eſt. Exinde recedens ad Civitatem Metenſem per Weſtraſiam, & Lotha-
ringiam iter deflexit, quem Metenſes cum honore magno ſuſcipientes,
tributum illi annuum, quod repoſuerant, ex more ſolverunt. Singulis
nâmq; annis mille florenos Regi Germaniæ, cujus ſe recognoſcunt eſſe
ſubjectos, Metenſes reponunt, quos neque per ſuos, neque per regios
Nuntios, vel Oratores, ſed cum in propria perſona Metim venerit, illi
perſolvunt. In quot annis Metim non venerit, tot millia florenorum,
cùm venerit, ei dare ſolebant.

Laurentius
Campejus
Orator
Apoſtoli-
cus venit
Herbipol.

Venit eodem tempore Curiam ſequens Cæſaream Herbipolim Lau-
rentius Campejus Bononienſis utriuſque Juris Doctör, & in Rôta cauſa-
rum Auditor, qui poſtea factus eſt Epicoſpus Feltrenſis, cujus Genitor fuit
Joannes Campejus, vir iſtâ ætate celebris, cujus memoriam fecimus in
libro de ſcriptoribus Eccleſiaſticis. Hunc Laurentium Julius Papa ſecun-
dus Oratorem miſit ad Cæſarem, pro pace inter Eccleſiam & Regnum
reformanda, quæ rebellionem Venetorum, ut ſupra diximus, haud medio-
criter fuerat turbata. Manſit in Herbipoli apud S. Stephanum hoſpitio
receptus, diebus quatuordecim, inde Cæſarem ſecutus eſt ad Trevirim.

Apud Tre-
verim Con-
ventus fit
Principum.

Principum
nomina,
qui inter-
ſuerunt.

Anno prænotato, ad Feſtûm Dominicæ Reſurrectionis, quod fuit
undecimâ die menſis Aprilis, Maximiliano Cæſare præcipiente, factus
eſt conventus Principum in Civitate Trevirorum, qui duravit in menſem
tertium. In quo Conventu ſubnotati Principes comparuerunt proprijs in
perſonis. Maximilianus Rex Germaniæ, & Cæſar Romanorum. Uriel
Archiepicoſpus Moguntinus. Philippus Archiepicoſpus Coloniensis.
Richardus Archiepicoſpus Trevirorum. Ludovicus Comes Palatinus
Princeps Elector. Georgius Epicoſpus Bambergensis. Wilhelmus Epicoſ-
pus

pus Argentinensis. Mathæus Langius Episcopus Gurcensis. Episcopus Tullensis. Fridericus Comes Palatinus, Bavarizque Dux, Frater Ludovici Electoris. Joannes Comes Palatinus, Bavariz Dux, & Comes in Spanheim, qui moratur apud Cynonotos in Simmeren. Fridericus Marchio Brandenburgensis, & Casimirus filius ejus. Udalricus Dux Wirtenbergensis. Ericus Dux Brunsvicensis. Joannes Marchio Brandeburgensis, frater Casimiri. Christophorus Marchio de Baden, & Ernestus filius ejus, & Philippus filius.

Eitelfridericus Comes in Zolra. Wilhelmus Comes de Fürstenberg. Felix Comes de Werdenberg. Carolus Comes in Oettingen. Joannes Comes de Isenburg in Budingen. Ludovicus Comes de Nassavv & Saarbrucken. Wilhelmus Comes de Nassavv, & Dietz. Philippus Comes de Nassavv in Wisbaden. Joannes Comes de Seyn. Bernardus Comes de Solms. Joannes Comes de Wittenstein. Hermannus Comes de Wiede. Joannes Comes de Wiede. Theodoricus Comes de Blanckenstein & Dominus in Mandercheidt & Joannes Frater ejus. Georgius Comes de Königstein & Eberhardus Frater ejus. Joannes Comes Rheni de Lapide & Philippus Frater. Emicho Comes de Liningen. Joannes Comes de Hardeck. Philippus Comes de Wirnburg. Jacobus Comes de Moers & Saarwerden. Gerlacus Palatinus, & Wilhelmus Comites de Isenburg inferiori. Philippus de Liningen, & Westenburg. Wiricus de Dune Comes de Limpurg, & Dominus de superiore Lapide. Hartmannus de superiori Lapide. Jacobus Burggravius de Rineck, & alij plures Comites, atque Barones.

Comitum
aliquorum
nomina,
qui Prin-
cipum
interfuere
Conventui.

Aderant etiam Principum absentium Oratores plurimorum, videlicet. Julij Papæ secundi Orator Laurentius Campeius, de quo diximus. Ludovici Regis Gallorum Orator Claudius Episcopus Marsiliensis. Henrici Regis Angliæ Orator Rupertus Eques auratus. Joannis Regis Navarræ Orator. Friderici Saxonum Ducis, Principis Electoris Orator. Joachim Marchionis Brandenburgensium Principis Electoris Orator. Sigismundi Regis Poloniæ Orator. Laurentij Episcopi Herbipolensis Orator Petrus Auffals Canonicus majoris Ecclesiæ atque Custos. Reinhardi Wormatiensis Episcopi Orator. Philippi Episcopi Spirensis Orator quidam Canonicus. Episcopi Monasteriensis Orator Theodoricus Ketteler Officialis Frisiæ. Magistri Ordinis Teuthonicorum in Prussia Orator, Comes de Isenburg Marschalcus. Wilhelmi Ducis Bavariz Oratores. Ducis Lotharingiæ Oratores. Alexandri Comitis Palatini Bavarizque Ducis in Gemino Ponte & Veldentia Comitis Oratores. Wilhelmi Ducis Juliacensis Oratores. Wilhelmi Landtgravij Hassiorum Orator Cancellarius: multorumque Civium Regni Oratores huic Principum convocationi interfuerunt.

Oratores
Papæ, Re-
gum, Prin-
cipum, &
Civitatum
in Conven-
tu præsen-
tium.

Anno prænotato, durante apud Treviros dicto Conventu Principum, Maximilianus Cæsar piâ devotione motus altare majoris Ecclesiæ sancti Petri Apostoli Principale jussit aperiri, ad experiendum, si vera esset historia Trevirorum, in qua legitur, quod Archiepiscopus Trevirorum anno Dominicæ Nativitatis millesimo, ducentesimo, decimo octavo, indictione Romanorum sextâ, temporibus Friderici Imperatoris secundi, & Honorij Papæ tertij tunicam inconsutilem Domini & Salvatoris

Maximilia-
nus Cæsar
Tunicam
Domini ju-
bet inquiri
apud Trevi-
ros.

Q q q q 2

nostri

nostri Jesu Christi, cum reliquijs Sanctorum multis intra concavitatem ipsius aræ certis ex causis reposuerit. Nec fuit ista reposicio Dominicæ vestis occulta, quamvis etiam postea nostris temporibus multi dubitarent, sed & litteris commendata fuit, & in opinione Trevirensium, & Mosellanorum vulgarissima, quod eo melius novi, quoniam & ego Mosellanus Patriâ hanc famam à puero semper audiui, & pro majori certitudine in annalibus Trevirensium Ecclesiæ scriptam sæpius legi.

Tunica Dominice
futilis in
summo
altari Tre-
viris repe-
ritur.

Ad mandatum igitur Cæsaris Maximiliani adcentes altare Canonici cum reverentia, in diebus Paschalibus, aperuerunt secretius ipso cum paucis adstante, in quodres cistulas cum reliquijs subscriptis invenerunt. In prima capsula reperta fuit ipsa Salvatoris nostri tunica inconsutilis cum inscriptione tali: *Hæc est inconsutilis Domini & Salvatoris nostri JESU Christi*. Est autem tunica ipsa sine manicis mirandæ compositionis, & peregrini coloris: super Tunicam invenerunt unum taxillum maiusculum, in quo sortem miserunt stratiotæ super ipsam Dominicam vestem: cum taxillo jacuit cultellus rubiginosus, quo in ultima Coena Salvator noster usus fuisse creditur. De ligno S. Crucis plures invenere particulas. Hæc omnia S. Helena quondam Imperatrix Mater Constantini magni de Hierosolymis in urbem Trevirorum transtulerat.

Sanctorum
Reliquiæ.

In alia capsula sunt inventæ Reliquiæ Sanctorum subscriptorum. De veste Beatæ Mariæ semper Virginis. De panniculo in præsepio. De SS. Daria & Chrysantho. De Smaragdo, & Largo. De S. Irmina prima Abbatissa in Horreo Trevirensi. De digito S. Sylvestri. De S. Paulo Apostolo. De sepulchro Domini. De S. Laurentio. De S. Cyriaco, & complura busta Sanctorum alia.

Corpus
S. Materni
Episcopi
fuit inven-
tum.

In capsula tertia fuit repertum corpus S. Materni, qui fuit Discipulus S. Petri Apostoli, & tertius Archiepiscopus Trevirorum, cujus sepulchrum apud Monasterium Divi Apostoli Matthiæ nostri Ordinis prope Trevirim ostenditur. Inventus etiam cum ejus corpore denarius unus argenteus fuit, talem in circumferentia habens superscriptionem: *Sanctus Maternus*. In una bursula similiter invenerunt, de veste Beatissimæ Mariæ semper Virginis: de præsepio Domini: de sepulchro Domini: de Columna Domini, ad quam fuerat flagellatus: de S. Luca: de S. Georgio. In una capsula argentea inventum est cranium de capite S. Cornelij Martyris. Sunt & aliæ reliquiæ Sanctorum pretiosæ in memorata Trevirorum Ecclesia plures, quas à multis annis sæpe vidimus, inter quas memoriæ occurrunt consignandæ caput S. Helenæ Imperatricis. Caput S. Matthiæ Apostoli, vel sicut alij dicunt, Patriarchæ Hierosolymitanæ Ecclesiæ. Caput S. Getulij Martyris. De catena S. Petri Apostoli. Superior pars baculi ejusdem S. Petri Apostoli, cum quo S. Maternus supra dictus post quadraginta dies obitus sui à morte fuerat resuscitatus. Inferior hujus baculi pars habetur in Ecclesia Colonienfi.

Præscriptæ
Reliquiæ
coram om-
ni multitu-
dine fue-
runt osten-
sæ.

Post hæc eodem anno, tertiâ die mensis Maij, quæ fuit inventioni S. Crucis festiva, Reliquiæ Sanctorum omnes præscriptæ tam noviter inventæ, quàm prius in manifesto habitæ, unâ cum clavo Dominicæ Crucifixionis (cujus penè fueram oblitus) super novum altare ligneum ad hoc in Choro præparatum collocatæ sunt, & per unum Fratrem Ordinis Prædicatorum Capellanum Archiepiscopi Trevirensis singillatim per
Ordinem

Ordinem ostensæ tam Cæsari quàm cæteris, qui convenerant, Principibus, in frequentia & multitudine maxima populorum.

Est etiam inter alias Sanctorum in memorata Ecclesia Trevirensi reliquias una particula Mannæ, quo Deus olim Israel in deserto pavit, coloris albi, dispositionis formalis, non rotunda, longitudine ferme unius digiti, latitudinis semissis atque duorum, formâ oblongâ, & spissitudinis non plenè unius articuli. Hoc Manhu per sanctam Helenam ferunt ab Hierosolymis Trevirorum allatum Ecclesiæ. Perhibent enim Treviri palatium Constantini Cæsaris in eo extitisse loco, in quo nunc major S. Petri Apostoli constat Ecclesia. Urbem verò constructam asserunt Abrahamæ Judæorum Patriarchæ anno ætatis tertio decimo, à Trebeta quondam Nini Regis Assyriorum filio profugo à facie Semiramidis.

Manna est
Treviris.

Anno prænotato, secundâ die mensis Maij, quæ fuit Dominica tertia post Palcha, celebratum in monte Monachorum prope Bambergam fuit Capitulum Ordinis nostri Provinciale tricesimum quartum: in quo præfederunt, Joannes S. Petri in Erphurdia, Joannes S. Udalrici in Augusta, Wolfgangus S. Ægidij in Nürenberga, & Joannes SS. Petri & Pauli Apostolorum in Hirsaugia.

Capitulum
Ord. nostri
Provincia-
le xxxiv. .
Bambergæ
celebratur.

Eodem anno Maximilianus Cæsar soluto apud Treverim conventu Principum descendit ad Coloniam, & inde ad Brabantiam. Rursus compositis in Brabantia rebus maximè contra Ducem Geldriæ ascendit ad Coloniam, à Colonia verò in Alsatiam, & apud Landavv, Hagenavv, & Weissenburg quasi totâ hyeme permansit: nuntios, & legatos Principum audivit, pacem populis indixit. Fuerunt his diebus nonnulli Equestris Ordinis, qui cum hostes essent Episcopi Bambergensis, rapinas in ejus salvo conductu exercebant. currus mercimonij Nürenbergensium oneratos exciderunt, spolia rapuerunt, & quidquid secum non poterant portare, ignibus concremabant. Ad instantiam memorati Præfulis Maximilianus Cæsar Gangolphum Comitem de Gerolzeck Capitaneum regni constituit: cui adjungenstriginta, vel quadraginta Equites à Principibus, & Regni Civibus deputatos ad Bambergam transmisit: ut incursiones latronum auctoritate Regali & Imperiali compesceret. Sed Comes ipse parum aut nihil in eo officio profecit, & annum non permansit.

Maximilia-
nus Cæsar
descendit
Brabantiam.

Anno prænotato, magna seditio Spiræ inter Senatum, & Cives penultimâ die mensis Junij fuit exorta: cujus tumultus causa fuit pecuniarum onerosa exactio, quàm vulgariter Umgelt nuncupant: sub cujus impositione Cives nimium se conquerebantur omni tempore gravari, scire volentes, quò & in quem usum tot pecuniæ fuerint quotannis expositæ. Concurrentes itaque Cives armatij die præscriptâ in magno furore, clavis arreptis omnes portas urbis clausurunt, neminem vel intrare, vel exire permittentes. Senatum ab eorum ministracione deponunt, novum ex plebeis instituunt, & furentes per plures dies armati portas muniunt, abrogatorum Consulium domos perfringunt, eosque ad incarcerationum ubique inquirunt. Verùm illi ad majorem Ecclesiam confugerant, quam Cives temerare non audebant. Postremò Cæsaris Maximiliani præcepto seditionis fervor extinguitur, & unitas reformatur.

Spiræ inter
Senatum
& Cives
periculosa
exorta fuit
seditio.

Eodem anno, Julius Papa II. Romæ apud S. Joannem Lateranensem generale Concilium præcedenti anno indictum, circa principium mensis

Lateranen-
se Conciliū
Romæ ce-
lebratur.

Q q q q 3

Maij,

Maij celebrare cepit, in quo sessiones aliquot per intervalla dierum habuit, sed morte prævencus, ut sequenti anno dicemus, consummare inchoatum non potuit, quod utrum successor ejus continuet, necdum sumus certiores.

Maximilianus Cæsar Gallorum detestatur perfidiam.

Anno etiam prænotato, posteaquam Cæsar Maximilianus perfidiam, fraudes, & dolos Ludovici Regis Gallorum multipliciter jam fuit expertus, ab ejus foedere, quod fuit sine fide, rationabili occasione discessit, cum ille prior pacta violasset. Nam & Ducem Geldriæ Carolum, quod in superioribus dictum est, contra Cæsarem pecuniâ, milite, armisque confortavit, occultè simul & manifestè, quod facere omnino non debuisset, violator & fidei, & juramentorum. Denique in bello, quod amobus commune fuerat contra Venetos, Rex Gallus sua duntaxat quærens commoda non Cæsaris, pacti conditiones multipliciter fuit transgressus. Jure itaque desertorem Cæsar deseruit, & foedus cum Romano Pontifice Julio contraxit, de quo latius post hæc erit dicendum. Interdixit etiam Cæsar Maximilianus certis sub pœnis omnibus Regni Germanici Principibus, Comitibus, & Incolis, ne Regi Gallorum subsidia ferant, mittant, aut in aliquo suffragia ministrent. Hoc edictum Cæsaris Emicho Comes de Liningen (de quo supra diximus ante octennium, ubi Monasterij Limpurgensis descripsimus incendium) parvi pendens cum aliquot Stratiotis Galliam intravit, militiam Regi Ludovico contra Cæsarem sponddit; qui tamen brevi postea nescio quam ob causam à Gallo repudiatus est, & in sua quæ habet apud Lotharienses, retrocedere non sine pudore compulsus; redire namque ad Duroburgum non potuit, propterea quod jam pœnas læsæ Majestatis incurrerat. Nam Cæsar Maximilianus confestim, ut cum intellexit declinasse ad Gallos, reum læsæ Majestatis declaravit, mandans Ludovico Palatino Comiti, ut omnes profugi Comitis villas, oppida, castella, & munitiones in suam reciperet potestatem, quod & factum est, præter castellum Duroburgum, quod cum sit fortiter munitum, obtinere non potuit. Erant in ipso castello uxor Comitis Emichonis cum liberis suis, & quidam stratiotæ ad loci custodiam deputati, quorum defensione primo incursum non facillè poterat obtineri. Nihilominus timens mulier, quod arcem contra vim Palatini diutius præservare non posset, decem vel duodecim dierum spatium ad deliberandum ab eo postulans impetravit. Interea nuntios ad Udalricum Ducem Wirtenbergensem destinavit occultos, rogans ut suorum aliquot milites mitteret secretius, & Castrum acceptaret, majorem de eo spem habens restitutionis, quàm de Palatino, cujus animum non sine causa marito suo graviter noverat indignatum. Misit ergo suos Dux Udalricus, & Duroburgum sicuti mulier petierat, decepto Palatino præoccupavit. Post menses paucos audiens Emicho Comes adhuc in Gallia constitutus, quod mandato Cæsaris Palatinus omnem Comitatum suum præoccupasset, mox ad Castellum sui juris, quod Aprimons nuncupatur, in Lotharingia situm redijt, & litteras excusatorias ad Cæsarem destinavit, in quibus se passum conquereretur injuriam, postulavitque tutum pro sui defensione accessum, & pollicebatur se innocentem probaturum. Annuit Cæsar, salvum itineris conductum postulanti dedit, verba excusantis patienter audivit. Sed erant sine fundamento sermones, quos protulit omnes, cum

Emicho Comes de Liningen læsæ Majestatis condemnatur reus.

Emicho Comes coram Cæsare comparens reatum diluere non potuit.

cum testimonia plura in contrarium haberentur ad manum, quibus convincebatur Regi Gallorum adduxisse suffragia, licet ipse negaret, asserens senon in Gallia fuisse, sed in Aprimonte Castello suo memorato. Iratus Cæsar jussit eum quantocius abire. Qui supervixerit exitum negotij, literis commendare poterit sequentia, sitamen voluerit.

Anno item prænotato, Udalricus Dux Wirtenbergensium Abbatem Monasterij Constantiensis Diocesis, quod Zvvifalten sive duplicis aquæ nuncupatur, cepit, & de Cœnobio abductum in Castello suo Nyphen custodiæ mancipavit. Quæ res cum in notitiam Episcopi Constantiensis devenisset, Ducem pro violenta injectione manuum in Prælatum denunciavit excommunicatum. Dux autem hæc denuntiatione receptâ nuntios misit ad Julium Romanum Pontificem, & informatum de causa, absolutionis beneficium ab eo petivit, & impetravit; quod ei memoratus Præsul Constantiensis ex commissione Apostolica impendit. Abbatem verò captivum Episcopo ut ordinario & spirituali spiritualement Dux tradidit, quem ille in Castello suo Mörzburg nuncupato custodiæ mancipavit, ubi & detineretur captivus usque in præsentem diem.

Eodem die quo Ducem absolvit Episcopus, fecit & Monachum quendam prædicti Monasterij Abbati consentaneum in carcerem detrudi. Causam hujus detentionis veram necdum scire potui, licet varias opiniones audierim à diversis. Sunt enim qui dicant occultam conspirationem fecisse cum Suitensibus conjuratis, & tam se cum Monasterio suo, quàm villanos quosdam in circuitu à dominio & tuitione memorati Ducis Wirtenbergensium Udalrici voluisse subtrahere, & in consortium eorum, quos diximus, Suitensium transire. Adjiciunt nihilominus, qui hujus sunt opinionis, quòd Duce apud Treviros in Conventu Principum existente, nuntius ad eum celer venerit, secretè annuntians, quòd Abbas de Zvvifalten fugam cum thesauris, & pecunijs Monasterij pararet ad Suizeros. Erat autem dives valdè in frumentis, in auro quoque & argento, quæ longo tempore multâ tenacitate non sine injuria Fratrum suorum & inedia congregârat.

Alij causam afferunt aliam, dicentes, quòd olim Dux Eberhardus Wirtenbergensium primus (qui post se duodecim Regentes constituerat, quorum unus fuit prædictus Abbas) moriturus notabilem summam pecuniarum certis ex Regentibus sub bona fide secretius commendaverit, & in usum quem vertere deberent, mandaverit, sicque decesserit. Inter hos quatuor seu tres Comes fuit unus: cujus nomen consultò transimus, & memoratus Abbas Zvvifaltensis; Duce autem mortuo averſi in reprobum sensum executores pecuniarum, inter se divisisse & retinuisse à pluribus æstimati sunt. Contigit interea Conventu Principum apud Treviros durante, Comitem unum, & forsitan principalem defuncti Principis Commissarium ibidem ægrotare ad mortem, qui cernens, quòd supervivere non posset, rem gestam Duci Udalrico, qui tum præsens fuit, aperuit: & ubi pecuniam malæ fidei eorum commissam à Duce Eberhardo, invenire posset, revelavit.

Has duos opiniones causarum detentionis sæpe dicti Abbatis à pluribus audivimus: sed veræ sint an falsæ, nos determinare non possumus. Constat enim, quòd Dux Udalricus acceptâ licentiâ abeundi à Maximiliano

Abbas in Zvvifalten à Duce Wirtenbergensium incarcerationatur.

Causa detentionis Abbatis variâ opinionione famatur ista.

Alij causam afferunt aliam, sed adhuc nondum mihi constat veritas.

Ducem non credimus Abbatem sine magna causa captivâsse,

liano

liano Cæſarè, cui & cauſam haud dubium aperuit, diſcedens à Treviri in Sueviam tantâ velocitate pervenit, ut omnes verteret in ſtuporem; nec dubium mihi eſt, quin res omnino fuerit ardua: propter quam tanta feſtinatio Ducis cum ſerio fuit adhibita. Credo etiam tantum hunc Principem Juſtitiæ, & æquitatis indefeſſum cultorem ſine magna, & graviffima cauſa non feciſſe, quod fecit, quamvis me lateat. Denique adjiciunt iſta referentes, quòd Abbatem Dux invenerit paratum ad fugam.

Equeſtris
Ordinis
Homo Kno-
ringer Epi-
ſcopum
Conſtan-
tienſem
vexat.

Pacem ac-
ceptare
contemnit
Knoringer.

Eodem anno, homo quidam Equeſtris Ordinis familiâ Knoringer dictus, Epiſcopum, & Clerum Conſtantiens ſis Eccleſiæ hoſtili machinatione biennio vexavit. Propter quod Udalricus Wirtenbergenſium Dux convocatis ad ſe apud Tubingen partibus coram magna procerum ſuorum multitudine, ad pacem & concordiam illos revocare laborabat: in cujus ſententiam ambæ partes adunatæ ſunt, & adſtipulatâ manu ejus judicio ſtare promiſerunt. Verùm ubi Dux auditis hinc inde allegatis & reſponſis dirimere & pacem formare, conſilio doctorem, Comitum atque Nobilium ſuorum, qui aderant, jam jam cæpiſſet, eſſentque arbitrij capita, ſimul & concordia litteris demandata, Knoringer à propoſito reſiliit, & neque conſuſa per Principem capitula pacis admittere voluit, neque ab impetitione Pontificis & Cleri deſiſtere conſenſit, non advertens, nec curans, quòd, ſicut diximus, adſtipulatâ manu promiſerat ſe ratum & gratum penitus habiturum, quidquid per Ducem fuerit decretum; unde commotus Princeps ſubſtomachando dixit ad eum: *Knoringer, Knoringer ſciens ſcito, quòd nos neque Pontificem, neque Clerum ejus Conſtantiens ſes tuis iniquis machinationibus infeſtari permittemus, ſed exponemus pro eorum deſenſione contra inſolentiam tuam & complicum tuorum, quicquid ſumus, poſſumus, & habemus, qui pacis & concordia juſtas, & æquas condiciones, quemadmodum promiſiſti, ſuſcipere contemnis.* Et quia ſub tuti itineris privilegio venerat, juſſus eſt abire quantocius.

Chriſtiani
Ungari bel-
lantes cum
Turcis ob-
tinuere vi-
ctoriam.

Anno item prænotato, treugis inter Ungaros Chriſtianos, & Turcos infideles jam finitis, bellum atrox committitur: & miſerante Deo multa Turcarum millia per noſtros trucidantur. Fuerunt enim his temporibus magni tumultus in Oriente inter duos Fratres, filios Conſtantinopolitani Imperatoris, qui patre adhuc vivente de Imperio contendebant: quorum junior nomine Selemlach uxorem habens magni Regis Tartarorum filiam, patrem ſuum jam ſenio laborantem, & morbo, viribus ſoceri tentabat opprimere, & ejus Imperium ſeniori Fratri nomine Achmat Sultan jure debitum ſibi violenter uſurpare. Propter quod fugatus à Patre ſeceſſit in Tartariam, ubi cum ſocero aliquanto tempore permanſit.

Selemlach
Patri ſuo
Imperatori
Turcarum
reconcilia-
tur.

Interea Sophi Rex Perſarum, qui ſe magnum Prophetam voluit æſtimari, de quo & ſupra diximus, anno Domini milleſimo, quingenteſimo primo, contra Imperatorem Conſtantinopolitanum veniens in maxima multitudine pugnatorum, Regnum ejus, & præcipuè Turciam hoſtiliter devaſtavit, & multa prælia conſtituit: quod audiens minor filius Turci memoratus Selemlach, & cupiens reconciliari Genitori ſuo, quem injurioſè offenderat, exercitum Tartarorum ingentem contraxit: & ſubito in Perſas nihil tale metuentes irruens, multa eorum millia interemit, & reliquos cum Ducibus eorum in fugam turpiſſimam convertit.

Hæc

Hæc victoriâ pro genitore obtentâ, litteras & nuntios ad eum Constantinopolim misit, veniam commissorum petijt, beneficium quod Patri contra Persas victor impenderat, allegavit. Placatus eâ fide Pater, ut veniret securè, mandavit, veniam concessit, Regnum promisit. Eâ securitate acceptâ Selemlach à Patre, confestim exercitum per loca tutiora disponens duo duntaxat millia virorum electissimorum secum assumpsit, & iter versus Constantinopolim festinus direxit. Habebat Selemlach occultam intelligentiam cum militibus Prætorianis, quos Janizeros vocant, qui cum Bassalarijs & ingenti procerum multitudine venienti ad duo millia passuum extra urbem occurrerunt.

Anno igitur prænotato, septimâ decimâ die mensis Aprilis, Selemlach intravit Constantinopolim, & ab omnibus tam aulicis quàm popularibus magno cum honore, pompa, & reverentia susceptus, Patris gratiam mox impetravit. Promiserat autem Pater seniori filio Achmat Sultan Imperium, & propterea Juniores multis sermonibus laborabat retrahere, ut ab ejus usurpatione desisteret, & jus fraternum temerè non violaret. Sed omnia frustra, & incassum fluebant. Die namque vicesimâ tertiâ mensis Aprilis, quæ fuit sexta Turcis festiva feria, nobis autem martyrio S. Georgij solemnis, instantibus Prætorianis militibus Janizeris, & Aulicis, frementibus undique armis Selemlach à Patre Imperator constituitur, licet cum magna displicentia, & lachrimis fluentibus multis. Sequenti die novus Imperator declaratus Selemlach cum magna Procerum comitiva palatium introgressus impetravit à Patre sedem, ense, & reliqua insignia Imperatoria: quibus insignitus totâ die sedit, novus Imperator declaratus à Principibus, Aulicis, & omni Populo, reverenter osculatis manibus salutatus, acclamatus, & veneratus; & sic Imperium Orientis sine strepitu armorum, quod apud eos est rarum, obtinuit fratre nesciente, Patrèque invito.

Selemlach ad Patrem Constantinopolim revertitur.

Selemlach Imperator à Patre constituitur.

Eodem quoque anno, in mense Septembri, Fridericus Marchio Brandenburgensis, qui morabatur in Anolzbach, filium suum nomine Albertum anno præcedente post mortem Friderici ex Ducibus Saxonie magistri ordinis militum Teutonicorum in Prussia, in ejus locum electum, cum quadringentis equitibus in Prussiam mittit, ubi hodie Princeps Juvenis super Ordinem dominatur.

Hoc ipso anno, inter Pontificem Romanum Julium II. & Maximilianum Cæsarem concordia facta est Romæ coram Papa, Matthæo Gurcensi Episcopo cum alijs præsentibus ex parte ipsius Cæsaris: quæ vicesimâ quintâ die mensis Novembris in Ecclesia sanctæ Mariæ de populo solemniter fuit publicata, sub multis clausulis, & conditionibus, quas brevitatis causâ omittimus.

Inter Julium Papam & Maximilianum Cæsarem fœdus componitur.

Anno prænotato, vicesimâ nonâ die mensis Decembris, quæ fuit quarta FERIA post Festum Dominicæ Nativitatis, Maximilianus Dux Mediolani Ludovici Sfortiæ quondam Ducis apud Gallos in carcere mortui filius, Gallis per Maximilianum Cæsarem à Lombardia pulsus, Mediolanum in multitudine pugnatorum exercitus Cæsariani victor intravit, & magno fuit honore susceptus, præsentè Matthæo Gurcensi Episcopo cum alijs multis ex parte Cæsaris.

Maximilianus Dux Mediolani & totam Lombardiam recuperat.

R r r r

Anno

Joannes
Abbas hu-
jus loci ab
Episcopo
Argenti-
nenſi voca-
tur ad re-
forman-
dum.

Maurimo-
naſterium
inopiâ op-
primitur.

Anno memorato, Wilhelmus Episcopus Argentinensis, miſſis ad Hirſaugiam nuntiis, & litteris, Joannem Abbatem ad ſe venire petivit, qui petitionibus ejus acquieſcens iter aſſumpſit, & ad eum pervenit. Cui Præſul intentionem ſuam aperiens, & cauſam, propter quam illum vocaverit, Monaſterium Ordinis noſtri, quod Maurimonaſterium latinè, vulgari-
ter autem *Mohrs-Münſter* nuncupatur, in medium protulit, & ut per Hirſaugienſes reformaretur, Abbatem instantius rogavit. Eſt autem Maurimonaſterium de fundatione antiqua, quod olim Hirſaugienſes, ut longè ſupra diximus, ſemel reformaverunt, ſed malitiâ temporum, & negligentia Prælatorum ſucceſſivè in tantam miſeriam & deſolationem per-
venit, quòd neque hodie Abbatem habet, neque Monachum ullum, ſed per hominem poſſidetur & regitur ſæcularem: ære gravatur alieno, pluſquam in ſex millibus florenorum: cuncta ædificia ſunt ruinoſa, & jam magna ex parte collapſa. His viſis & auditis Joannes Abbas oblatum ſibi Monaſterium tantis debitis involutum ſuſcipere timuit, quod reformare ſine detrimento Monaſterij proprii ſe haud poſſe perſpexit, unde Pontifici, ut aliunde loco provideret, conſuluit, & honeſto excuſationis ob-
jecto velamine diſceſſit.

MDXIII.

Inter Se-
natum &
Cives
Colonienſ.
graviffima
ſeditio fuit.

Anno Joannis Abbatis Hirſaugienſis X. Indiſtione Romanorum, primâ, menſis Januarij die 5. Cives communitatis urbis Colonienſis in ſeditionem verſi unanimiter omnes contra Senatum conſpirârunt. Qui die præſcriptâ cum lanceis bombardis & ſuſtibus armati, Prætorium, in quo Senatus erat, magno cum furore obſederunt, vociferantes & cla-
mantes: Ubi nunc ſunt nequiſſimi homines illi, qui nos injuſtis & incon-
ſuetis exactionibus gravant, & in ultimam redigere paupertatem conan-
tur? ubi ſunt? exeant, veniant, forâſque procedant; nos volumus ratio-
nem & calculum habere pecuniarum omnium perceptarum, & expoſita-
rum per eos ærarij publici, & quòd omnes novæ & inconſuetæ præſtatio-
nes & exactiones penitus deponantur.

Audientes, qui erant in Senatu, has voces populi furentis, videntésque Cives armatos imminere capitibus ſuis, maximè qui ſe noverant peccâſſe in Rempublicam, valdè timuerunt. Ordinaverunt ergo duos vel tres è numero, quos communitati gratos noverant & acceptos, ut multitudini perſuaderent ceſſare à tumultu, qui per fenéſtras loquebantur ad populum ſermones optimos, cum lachrimis deprecantes, ut à ſeditione pernicioſa deſiſterent, promittentes operam ſe daturus, ut omnia quæcumque vellent, conſequerentur. Vix tandem obtinuerunt cum magna difficultate, ut ob-
ſidionem Prætorij multitudo ſolveret, & in propria rediret. Et quia grati fuerant populo, qui rogabant, nec reatum habebant in malè commiſſis, acquievit tandem multitudo, & à Prætorio reſceſſit.

Senatorum
plures ca-
pti à popu-
lo & in vin-
cula retru-
duntur.

Sequenti die, quæ fuit ſolemnitate Dominicæ Apparitionis feſtiva, cum Senatus conveniſſet denuò in Prætorium ad conſultandum de oc-
currentibus cauſis atque negotijs, plures tumultum populi metuentes ſe
timidè abſentârunt, per quod vehementem de ſe mali ſuſpicionem in
plebe peius habitam auxerunt. Unde Cives armis iterum induti per ur-
bem diſcurrebant, & quotquot eorum invenire poterant, in vincula conje-
cerunt.

cerunt, & in ipsa nocte hortulos quosdam Senatorum super communitatis fundo per violentiam constructos iterum destruxerunt.

Post hæc 10. die mensis Januarij, quæ fuit secunda FERIA post Festum Epiphaniæ Domini, capite truncatus est in foro foeni Theodoricus cognomine Spitz, vir Senatoriæ dignitatis, dives & potens. Deinde feriâ IV. in eodem foro capite truncatus fuit Joannes de Perclam & ipse Senator in urbe potens & dives. Sequenti die in eodem loco capite truncatus est Joannes de Reidt Burgimagister cum alio quodam de Senatu socio suo Burgimagistro; sequente Sabbato proximo capitibus fuere truncati Petrus Rott, Franco von der Linden & Bernardus Epß viri Senatorij Ordinis in Civitate, multum divites & potentes. Truncati fuerunt & alij capitibus tam ex Senatu, quàm eorum iniquitatis ministri plures, nonnulli etiam extra Coloniam proscripti, quorum nomina ignoramus.

Truncantur capitibus Senatorij Ordinis potentiores.

Eodem anno in mense Januarij, mortua est Sophia filia Regis Poloniæ & uxor Friderici Marchionis Brandenburgensis, de qua genuit hos Principes, Casimirum primogenitum, Georgium hodie principantem in Ungaria, Albertum Ordinis Theutonicorum magistrum in Prussia, Joannem, Fridericum Herbipolensis Ecclesiæ Præpositum, Wilhelmum, Albertum, Gumbertum, Margaretham, Sophiam, Elisabetham, quæ nupta est filio Christophori Marchionis Badensis, Annam, Barbaram: reliqui tres obierunt.

Nomina Liberorum Friderici Marchionis Brandenburgensis.

Anno etiam prænotato, in mense Januarij, mortuus est Philippus de Rosenberg Episcopus Spirensis, anno Pontificatus sui VIII. qui nullum aut paucos in Episcopatu dies vixerat sanus, sed claudus, debilis, & continuis laborans infirmitatibus. Ipse Ecclesiam Collegiatam ex Monasterio nostri Ordinis sub Antecessore suo factam, ut supra diximus, de Odenheim, transtulit in oppidum Bruchsal. Sub eo Cives oppidi Landavv ab obedientia & subjectione Ecclesiæ Spirensis, cui fuerunt à Regno impignorati, oblato redemptionis pretio & se & oppidum in libertatem vendicârunt.

Philippus Episcopus Spirensis moritur.

Post hunc in Episcopatum Spirensensem Canonicorum sive Capitularium postulatione assumptus est Georgius frater Ludovici Comititis Palatini Rheni, Baviaræque Ducis, ac Principis Electoris, sextogenitus Philippi Comititis Palatini, anno ætatis suæ XXVII. Princeps nobilis, mansuetus, prudens, amator Cleri, pauperumque defensor, de quo spem bonam concipiunt omnes, quod utilis sit Pastor futurus.

Hoc ipso anno, 21. die mensis Februarij, Romæ moritur Julius Papa ejus nominis II. anno Pontificatus sui X. durante Concilio Lateranensi, & necdum firmiter radicato, multò verò minus finito. Iste Pontifex, posteaquam arma contra Venetos assumpta deposuit, reversus ad urbem struendas multas pretiosas, & sumptuosissimas incæpit, quas tamen morte præventus non omnes consummavit. Ecclesiam S. Petri Apostoli de novo pretiosissimo tabulato lapideo, latiore & ampliore muleo quam antè fuerat, ædificare cæpit. Palatium Apostolicum in toto quasi ampliavit, renovavit, & mirum in modum decoravit. Castellum quoque S. Angeli novis atque profundis amplissimis circumdedit fossatis, quæ Tyberis media influit, ita quod Castellum in medio quasi fluminis positum appareat. Alia quoque tam multa & magna cæpit construere, quod frequenter

Julius Papa II. Romæ mortuus.

R r r r 2

simul

simul & semel in diversis structuris suis impensis quatuor millia Operariorum habuisse manifestum fuit.

Leo fuit ejus
nominis
Papa X.

Post Julium Papam mortuum atque sepultum vacavit Sedes Apostolica diebus 16. quartâ verò die mensis Martij, Cardinales xxxix. numero Conclave intrantes juxta consuetudinem inclusi sunt. Decimâ autem die mensis ejusdem, Joannes de Medicis Florentinus S. Mariæ in dominica Diaconus in Papam electus est, & Leo X. nuncupatus, cujus electio sequenti die publicata fuit, qui & in Missa populum benedixit.

Solis defectio
fit.

Eodem quoque anno. 7. die mensis Martij, horâ primâ post meridiem solis defectio facta est, quam Græci Eclipsim nuncupant, cujus dimidia duratio fuit minorum fermè quinquaginta. Quid verò significet, post annos sex, septem, & octo qui vixerint, observent, quia tunc ejus apparebunt effectus.

Puer fuit
Augustæ
sex annos
habens æta-
tis, mirabi-
lis.

Fuit his diebus puer unus in Civitate Augusta, sextum habens ætatis annum, de parentibus natus honestis, licet pauperibus, & adhuc omninò mutus, qui mirabiles præ se ferebat gestus, hominum frequentiam quantum potuit fugiens declinabat, sermones loquentium audiebat & intelligebat, sed verbum penitus nullum respondebat. Recluserunt eum parentes in caveam ligneam, seu parvum tuguriolum, ne aut fugeret, aut casu læderetur. Quotiens à cavea solatij causâ dimittitur, tunc saltat & currit & jam se post fornacem, jam supra, vel sub sedibus & scamnis tantâ agilitate abscondit, ut murilegus potius quàm homo esse videatur; nam motu velocissimus est, & quasi imperceptibiliter jam supra jam retrò fornacem est. Neminem offendit, neminem lædit, sed mansuetum se ostendit ad omnes; cujus agilitatem cuncti mirantur, quem plerique dæmonio putaverunt obsessum, & ob id consilium Doctorum virorum in diversis locis conquisitum fuit, quid cum eo sit agendum, ut veritatis capiatur experimentum; quam quidem novitatem ex eo verius novi, quòd & ipse pro dando consilio fui requisitus.

Anno prænotato, Joannes Rex Daniæ, Norvvegiæ, & Suediæ moritur, qui multis annis gravissima bella mari terræque gessit, cum ipsis Suedis, qui eum Regem recognoscere vel admittere contempserunt. Cum Lubecensibus & finitimis suis plures contentiones habuit, sed postremò pacem cum eis fecit. Huic mox successit in Regno Christianus filius ejus unicus, qui hodie regnat.

Palatinus
& Dux Wir-
tenbergensium
confœderantur per-
petuò.

Eodem anno Ludovicus Princeps Elector & Fridericus frater ejus Comites Palatini Baviaræque Duces cum Udalrico Duce Wirtenbergensium foedus perpetuum, & ut litteræ in vulgari sonant impressæ, hæreditarium sub certis capitulis pro se & cunctis hæredibus, successoribusque contraxerunt, quod Maximilianus Cæsar auctoritate regali confirmat. Hæc autem novi & perpetui sanctio foederis tam in Palatinatu, quàm in Ducatu Wirtenbergensium ubique per patentes & vidimatas seu authenticas litteras impressas publicata fuit & denunciata populo Territoriorum, non solum in oppidis, sed etiam in villulis commoranti.

Monasteriū
Prioratus
in Kniebis
nostri Ord.
incendio
perijt.

Anno quoque prænotato, tertiâ die mensis Aprilis, quæ fuit in Octava Dominicæ Resurrectionis, Monasteriolum Kniebis Constantiensis Diocesis Ordinis nostri, quod Abbati & Monasterio in Alberspach sine medio dignoscitur subjectum, & distat à Richenbach Prioratu Hirsaugiensium duobus

duobus fere milliaribus, fortuito casu incensum, incineratum & combustum est cum Ecclesia, & domibus cunctis, præter unam domunculam solam, quæ ab incendio mansit illæsa. Calices tamen, libri, clinodia, privilegia, ornamenta Ecclesiastica, lectisternia quoque, & major pars utensilium domus, fratrum & familiæ industriâ ab incendio erepta sunt. Hoc autem Coenobiolum etiam prius ante 60. annos similiter fuit exustum.

Hoc ipso quoque anno, 27. die mensis Octobris, quæ fuit in Vigilia SS. Apostolorum Simonis & Judæ, Monasterium Ordinis nostri in Deckingen Augustensis Diocesis, simili fuit incendio mirabiliter concrematum, non sine maximis damnis & detrimentis inhabitantium Abbatis & Monachorum.

Monasterium Abbatiale in Deckingen Ordinis nostri comburitur.

Ante sexennium (quod in ordine debito signare negleximus) combustum fuit etiam nostri Ordinis insigne Monasterium Pantz nuncupatum Herbipolensis Diocesis, sed in dominio temporali subiectum Episcopo Bambergensi, cum Ecclesia, domibus, stabulis, & cunctis habitaculis Monachorum.

Anno præsignato Maximilianus Cæsar contracto foedere, ut supra dictum est, cum Regibus Angliæ, Hispaniæ, Aragoniæ, Venetos graviter impugnat; Gallos de Lombardia (quam in annum jam decimum quintum occupaverant) exterminat, & victor gloriose triumphat; septimâ namque die mensis Octobris, quæ fuit sexta feria post festum S. Francisci, commissum est prælium atrox & magnum inter Cæsarianos & Venetos haud procul à Vincentia, in quo ex parte Venetorum non minus quam novem millia cecidisse ferebantur, inter quos nobiliores & potentiores eorum plures fuerunt interempti. Multi etiam Comites, Nobiles & potentes ex eis à Cæsarianis in captivitatem fuerunt abducti. Magnam in hoc bello Veneti stragem susceperunt, & meliorem civium suorum partem simul & exercitus robur ac fortitudinem amiserunt.

Venetorum novem millia cæduntur à Cæsarianis in prælio.

Eodem anno Maximilianus Cæsar unâ cum Rege Anglorum Henrico contractis copiis Picardiam in manu valida contra Ludovicum Gallorum Regem intrârunt, & Civitatem Tervanensem fortissimâ obsidione cinxerunt, in qua præsidium Gallus posuerat quatuor millia virorum. Cùmque obsidio diuturna graviter affligeret eos, qui erant in urbe, jamque alimenta deficerent, missis ad Gallum nuntiis victualia & milicum subsidia postulârunt.

Galli superantur à Cæsarianis & Anglicis in Picardia.

At verò Rex Gallus suorum inopiæ ac necessitati subvenire cupiens, misit eis auxilium Lanceariorum 1800. Equitum verò septem millia, & currus alimentis oneratos complures. Cùmque venissent haud procul à Civitate Tervana, per Cæsarianos & Anglicos intercepti sunt, & in fugam compulsi. Quos insecuti Cæsar & Anglicus Rex cum parte exercitus, plures eorum occiderunt, & non minus quam trecentos quinquaginta cæperunt, inter quos nobiliores & potentiores Regni Gallorum fuisse memorantur. Habebant in exercitu suo Galli Banneria tredecim, quorum Cæsariani novem obtinuerunt: Currus quoque onerarios centum quinquaginta intercipientes acquisiverunt. Ad spatium trium fere milliarum Cæsariani milites persecuti sunt Gallos, cædentes & perimentes eorum multa millia. Cæsar autem cum Rege Anglorum cum peditatu insecutus est fugientes ad milliare dimidium. Multi etiam fugientium;

Maximilianus Cæsar cum Anglo Tervanam urbem obsedit.

R r r r 3

qui

qui abjectis armis in dumeris latentes se absconderunt, à rusticis atque villanis inventi sunt, & sine misericordia occisi. Quo factum est, ut numerus eorum, qui ceciderunt ex Gallis illo die, certus haberi non possit. Facta sunt hæc anno Domini prænotato, 16. die mensis Augusti.

Civitas
Tervana in
deditionem
Cæsaris
Maximilia-
ni venit.

Deinde Maximilianus Cæsar cum suis ab una parte, & Henricus Rex Angliæ ab alia parte cum suis muros Civitatis bombardis & machinis concutientes dejecerunt, & cum jam se ad expugnationem urbis ordinarerent, qui erant introclusi, videntes se viribus impares, pacem à Cæsare postulabant. At ille malens populum salvum esse quàm perire, pacem orantibus dedit, eâ videlicet conditione, ut rebus & corporibus salvi discederent. Quo facto Cæsar victor intravit urbem, quam Regi Henrico assignavit. Obtinuerunt & alia per circuitum oppida & castella nonnulla, quæ consensu Cæsaris in deditionem memorati Regis Angliæ concesserunt. Est autem Civitas Tervanna in terra Morinorum, à Calesiano portu fermè 12. distans milliariis theutonicis, cujus Episcopus & Morinensis dicitur simul & Tervanensis, quamquam sit unus Præsul, sicut & Cizenis & Neuenburgensis in Thuringia.

Scoti deva-
stant extre-
ma Regni
Angliæ
igne & ra-
pinâ.

Interea dum hæc agerentur in provincia Morinorum, & circa urbem Tervanensem contra Ludovicum Regem Gallorum, Jacobus Rex Scotorum missis exercitibus suis extrema Angliæ cepit hostili incurfione, vastare. Gallus enim prius tam ipsum, quam Joannem Daniæ Regem, dum viveret, datis non paucis pecunijs in suam contraxit partem. Veniens itaque in Angliam Scotorum exercitus Dux cum decem millibus pugnantorum, antequam arma capefferent Albiones, decem oppidula & villas quasdam incendio desolaverunt, Rege Henrico & Cæsare Maximiliano, sicut diximus, apud Morinos existente. Verùm Albiones nil morati confestim arma corripunt, adversum Scotos procedunt, bellum atrox committunt, & hostes in fugam convertunt. In eo prælio multi Scotorum ab Anglis cæsi sunt, & plures in captivitatem abducti. Námque Angli Scotos ipsos usque in Scotiam fugientes persecuti duo eorum castella, 20. Oppida & villas incendio concremârunt, & non solum recuperârunt ablata, sed magna Scotorum spolia consecuti in Angliam sunt reversi.

Scoti ab
Anglis cæ-
duntur.

Cæsar Ma-
ximilianus
exercitum
in Burgun-
diam misit.

Eodem anno Maximilianus Cæsar conductos multâ pecuniâ Helvetios, quos & confœderatos vulgò nuncupamus Suitenses, cum quibusdam Ducibus, Comitibus, nobilibus, equitibus atque peditibus in manu valida pro recuperatione Ducatus misit in Burgundiam, contra Ludovicum Regem Gallorum, qui Burgundiam à tempore mortis ultimi Ducis Caroli, cujus unicam filiam Maximilianus habuit uxorem per annos 9. violenter occupavit, ipse videlicet cum duobus antecessoribus suis. Cùmque Cæsarianus exercitus in Burgundiam pervenisset, Urbem quandam & magnam & opulentissimam, quæ Divion vocatur, & distat à Civitate Virdunensi 10. vel 12. milliariis nostris, quam vulgus Digion nuncupat, obsidione cinxerunt, & machinis agentes fortiter muros quassaverunt.

Divion
urbs à Cæ-
sarianis ob-
sidentur, à
perfidis
venditur.

Interea Galli Principes cùm viderent urbem expugnandam, pacem pecuniâ emere à Cæsarianis tentaverunt, quam Udalricus Wirtenbergensium Dux & alij Principes vendere in præjudicium Maximiliani Cæsaris sine consensu, imò & scitu ejus turpissimum arbitrati, urbem potius expugnandam judicabant; quam si obtinuisent, sicut dubium non fuit,

brevi

brevi totam Burgundiam ad Cæsaris deditionem reduxissent. Sed Helvetiani Suitenses more suo factiosi, contempto Principum consilio, sine scitu, sine voluntate, sine consensu Maximiliani Cæsaris pacem, imò Ducatum totamque Burgundiam Gallis vendunt, ex pugnatoribus mercatores facti, & quia pecuniam à Cæsare non modicam, ut Gallum à Burgundia pellerent, jam prius acceperant, pro Gallis contra Cæsarem pro missis muneribus consultabant. O mercatio perfidorum, quos & avaritia cæcos, & contumacia facit elatos. Et ne meis verbis rem videar taxasse, pactum, quod fecerunt cum Rege Gallorum, in grave detrimentum & contumeliam Cæsaris, eorum sermone complectar.

Cùm urbis Divionensis mœnia & muri, sicut dictum est, bombardis & machinis ad expugnationem jam essent dejecti, & Principes cum nobilibus non solum parati, sed & avidissimi essent ad expugnandum, soli Suitenses (paucis Capitaneis Basileensium videlicet & Schaffhusensium exceptis) seorsim conspirantes, tale cum Gallis pactum inierunt, Cæsarianis interesse omnino recusantibus.

Anno Domini prænotato, 13. die mensis Septembris, inter Ludovicum Regem Gallorum XII. & conjuratos Suitenses sub his conditionibus pax est firmata in papilionibus ante urbem Divionem, Udalrico Duce Wirtenbergensi, & alijs Comitibus & Regni fidelibus interesse recusantibus.

Prima Condicio: *Quòd Rex Gallus cum Romano Pontifice quantocius in concordiam redire promittat & debeat, & si quid possidet Ecclesia Romana proprium, sive Civitates sive Castella, vel aliud, quod sine mora restituat.*

Secunda Condicio fuit: *Quòd Suitenses in ea concordia omnes & singulas confederationes prius cum quibuscumque pactas voluerunt permanere sanas integras & inviolatas, sibi que adherentes per totam Galliam esse securos.*

Tertia Condicio: *Quòd Rex Gallus Ducatum Mediolani cum Civitatibus Cremona & Asta cum omnibus ad eas pertinentibus, in manus Conjuratorum Suitensium tradere debeat & consignare. Verum dixit Propheta: Superbia eorum ascendit semper.*

Quarta Condicio fuit: *Quòd Rex Gallorum deinceps nullum ex conjuratis Suitensibus ad bellicam expeditionem contra quemcumque assumat sine consensu & voluntate conjuratorum eorundem omnium, vel saltem majoris partis.*

Quinta Condicio fuit: *Quòd Rex Gallorum conjuratis Suitensibus dare & solvere teneatur & debeat quater centum millia coronarum, qua faciunt quinque centum millia florenorum Rhenensium, cujus medietatem in promptu solvere promissit, aliam verò medietatem ad Festum S. Martini.*

Sexta Condicio: *Quòd Rex Gallorum Udalrico Duci Wirtenbergensium pro habitis expensis decem millia, & Udalrico Comiti de Absperg duo millia coronarum solvere in continenti teneatur. Verum Dux & Comes memorati Maximiliano Cæsari fideles, perfidiam Suitensium sequi contempserunt.*

Septima Condicio fuit: *Quòd in ista concordia stratiota Suitensium, qui causam adversus Regem saepe dictum Gallorum in jure habebant pendentem, ratione debitorum nihil detrimenti sentiant, quo minus eum persequi possint.*

Octava Condicio fuit: *Quòd conjurati Suitenses in hac ipsa concordia nihil volunt esse derogatum pactis, & fœderibus suis cum Romano Pontifice & Regno Germania, ceterisque quibuscumque antè contractis, quod idem vult & Rex.*

His

Urbs Divion expugnanda relinquatur.

Concordia fit inter Gallos & Suitenses.

Condicio pacis I.

II.

III.

IV.

V.

VI.

VII.

VIII.

Maximilia-
no Cæſari
fideles
Suitenſibus
conſentire
moluerunt.

His octo Conditionibus præſumptuosâ temeritate propoſitis, & à Rege Gallorum per vicarios ſuos admiſſis, obſidio urbis Divionæ ſolvitur, & Burgundia ſine voluntate Regis Maximiliani à tumultu liberatur. Diſcedunt ergo fideles Cæſariani non ſine ratione animis commoti; perſeverant aliquandiu in papilionibus conjurati, promiſſam expectantes pecuniam, à Gallis meritò decipiendi. Verùm enim verò non exiſtente in promptu pecuniâ, quæ penderetur, Gallus rem ſuſpēdit aſtutiâ, datisque obſidibus à conjuratis dilationem certum ad terminum impetravit. At Suitenſes cum acceptis obſidibus ad ſua redeuntes, pecuniam ſibi pollicitam uſque in hunc diem præſtolantur, & forſan inviti diutius expectabunt.

Gallus dat
obſides
conjuratis
inopes ſub
forma opu-
lentorum.

Sunt qui dicant, Suitenſes Gallorum aſtutiâ tali modo fuiſſe circumventos: viros inopes fortunâ humiles, & qui vitam pro ſtipe portabant venalem. Rex Gallus ſericis & pretioſis indui veſtimentis præcepit, annulis aureis decoravit, mutatiſque nominibus pro magnis divitiis atque potentibus eos nominari mandavit, quos conjurati Suitenſes ſibi præſentatos tales fore putantes, quales dicebantur, in obſides acceperunt, & ad ſua reverſi ſunt, digni proſectò decipi, qui fidem & Cæſari promiſſam, & debitam ſervare, contempſerunt. Verùm quomodo poſt hæc ſædiſfragi à Gallis fuerint dignâ mercede ſoluti, deriſi, & contempti, anno ſequenti latius erit dicendum.

Erneſtus
Magdebur-
genſis
Archiepiſc.
& Primas
moritur.

Anno item prænotato, .i. die menſis Auguſti, mortuus eſt Erneſtus ex Ducibus Saxonie Archiepiſcopus Magdenburgenſis Germanie primas & Halberſtatenſis Eccleſie Adminiſtrator, Germanus Friderici Ducis Saxo- num Principis, anno Pontificatus ſui xxxviii. vir bonus & manſuetiſſimus Princeps, amator Cleri, devotiſſimus cultor Dei, pius in ſubditos, & in pauperes miſericos, qui neque ex vana gloria, neque ex ambitione, ſeu avaritia, ſed propter neceſſitatem & inopiam Eccleſie Halberſtatenſis adminiſtrationem geſſit; nam in tantam paupertatem eadem devenit Eccleſia, ut proprium nec hodie queat habere Episcopum.

Albertus
Marchio
Branden-
burgen-
ſium ſit
Archiepiſc.
Magdebur-
genſis.

Eodem anno ultimâ die menſis Auguſti, ſucceſſit Erneſto poſtulatione Canonicâ (quia juvenis erat) Albertus ex Marchionibus Brandenburgenſibus, filius Joannis & frater Joachim Marchionum Principum Electorum, Canonicus Trevirenſis & Moguntinenſis Eccleſiarum, quem Leo Papa X. in Archiepiſcopum Primatem Eccleſie Magdeburgenſis, & Adminiſtratore Eccleſie Halberſtatenſis eodem anno confirmavit. Hic Princeps Albertus magno fervens deſiderio ad Ordinem Clericatus, Joachim Germano fratre conſentiente hoc ipſo anno Presbyter ordinatus, Miſſam in Octavis Paſchæ cantaverat, cui Frater apud Coloniam Urſulanam in arce ſua Capellam adificavit propriam, in qua Divinum Officium ſingulis diebus ſepties cum 8. Sacerdotibus ipſe nonus devotiſſimè peragere conſuevit.

Joannes
Marchio
Branden-
burgenſis
filius Joa-
chim naſci-
tur.

Hoc ipſo anno, 2. die menſis Auguſti, quæ fuit feria tertia, natus eſt Joannes Marchio Brandenburgenſis ſecundus in ordine filius Joachim Principis Electoris, in Caſtro Tangermundano, circa Albim horâ tertiâ mane ante meridiem, quem Albertus Patruus ejus Presbyter jam dictus Magdeburgenſis poſtulatus Archiepiſcopus tertiâ decimâ menſis Septembris cum magna pompa baptizavit.

Anno

Anno prænotato, inter Cives & Senatum Wormatienses exorta fuit periculosa seditio. Cives enim de Senatu malam suspensionem habentes propter gravamina & insolitas contributionum exactiones, quibus dictum se gemebant oppressos, calculum perceptorum & expositorum instantius sibi fieri urgebant. Verum ubi Senatus vidit, quod civium contra se nimius invalesceret furor atque tumultus, fugâ quasiere salutem, reliquæque civitate ad Weissenburg, & alia loca se transtulit tutiora. Deinde Senatus causam egit adversum cives apud Judicium Camere Imperialis, quod tunc erat in Wormatia, & juris integritate prævaluit. Judices autem furori civium non fore credendum arbitrati, consistorium ad Spiram transtulerunt, ubi sententiam pro consulatu adversum Urbanos fulminarunt. Veruntamen pax firma differtur, & necdum plenè reformata est inter dissidentes eos usque in præsentem diem.

Inter Senatum & Cives Wormatienses orta seditio magna.

In pluribus denique urbibus Germaniæ anno tam præsentis, quam præterito cives contra suos Rectores insurgentes gravissimas dissensiones suscitârunt. Colonia videlicet, Aquisgrani, Daventriæ, in Andernach, in Spira, in Hallis, in Ljbeck, in Ratisbona, in Schvveinfurt, & in alijs, quarum vocabula memoriæ non occurrunt. In quibus quidem seditionibus nonnulli regentium furore communicatum suarum in judicium tracti, & ad mortem judicati miserabiliter perierunt.

Seditiones in multis Germaniæ urbibus hoc anno fuerunt.

Anno Dominicæ Nativitatis prænotato, Volpertus Abbas Regalis Monasterij Hirsfeldensis exempti, nostri Ordinis in Diocesi Moguntina, quod S. Lullus Archiepiscopus Ecclesiæ Moguntinæ secundus, Beati Bonifacij Martyris successor olim fundavit tempore Caroli Magni, paupertate, & inopiâ pressus, simul & indignatione oppidanorum Hirsfeldiæ morus, Abbatiam in manus Romani Pontificis Leonis X. resignavit; ut ferunt de Fratrum suorum consensu, & forsitan ad persuasionem quorundam, qui Ordinis profectum non quærebant. Nec dubium est mihi, jam seriò pænuit, qui cessione suâ in tristitiam alios mittere cogitavit. Quidquid enim Deus non plantaverit, in fine benedictionis fructu carebit.

Hirsfeldensis Monasterij Regalis Abbatie titulus extinguitur.

Hartmannus ex Burggravijs de Kirckberg Abbas Monasterij Fuldenfis mediante Cæsare Maximiliano, ut ferunt, à Papa litteras obtinuit, quod titulum Abbatialem dicti Monasterij Hirsfeldensis extinguendum consensit, & ipsum locum Cœnobio Fuldensi conjunxit, univit & incorporavit. Unde idem Abbas Fuldenfis nonâ die mensis Septembris, anno præsignato Decanum suum, præpositum quoque montis S. Joannis, & Cancellarium suum certis cum alijs Monachis, & equitibus misit ad Monasterium Hirsfeldense, oppidanis quid ageretur nescientibus. Cumque missi venissent ad Cœnobium, Monachos in unum convocant. Decanum antiquum deponunt, novum ex conventu Fuldensi constituunt, qui vice Domini sui Abbatis & Monasterium in possessionem, & Monachos ad obedientiam suscepit; quibus peractis ad Fuldam redierunt.

Monasterium Regale Hirsfeldense, Fuldensi Monasterio incorporatur.

Decimâ verò diem mensis Septembris anno præscripto, Fuldenfis Abbas sæpe dictus, cum aliquot equitibus per se venit ad Castellum extra Hirsfeldiam, quod Quercum nuncupant, in quo Abbas Hirsfeldensis re-

Hartmannus Abbas Fuldenfis possessionem Hirsfeldiam occupat.

S f f f

sidentiam

fidenciam suam habere consuevit; quo in possessionem suscepto, familiam & quosdam in circuitu villanos in suam jurare fidem persuasit. Deinde nuntium misit in oppidum, requirens ab incolis simile fidelitatis jamentum. At illi nuntium sine responso rejicientes, portas oppidi post eum clauferunt, apponentes custodiam, ne cui Fuldensium de cetero pateret ingressus. Per multos dies & noctes oppidani muros custodierunt & portas, & nullâ poterant ratione persuaderi, ut qui Abbatem & Dominum catenus semper habuerunt proprium, nunc Fuldensem susciperent alienum. Laborat contra eos apud Cæsarem Abbas Fuldenfis, sed quid obtinuerit in negotio, necdum scire potuimus.

Hanc Hirsfeldiæ calamitatem deformatio Monachorum induxit.

Prò pudor, quòd nobilis illa Regalis Abbatia per inutilem, ne dicam insipientissimum Abbatem, quæ tot annis cum principatu floruit in gloria, datur in opprobrium, & in desolationem perpetuam. Effet meo judicio dignus, qui & ipse perpetuo in carcere cum suis Monachis puniretur. Causam breviter subjiciam.

Bibliothecam pretiosam Monachi turpiter destruxerunt.

Primæ considerationis est ratio, quòd Regularis vitæ transgressores tam petulanter, tam improbè, & malè vixerunt à multis annis, quòd Monasterium quondam ditissimum in ultimam paupertatem perduxerunt. Deinde ut sciat posteritas, quàm justè omnis vir bonus talium Abbatum & Monachorum detestetur vesaniam. Quando Abbas Fuldenfis Castellum Eich, ut diximus, in possessionem accepit, privilegiorum Monasterij litteras quam plures reperit, in straminibus ante canes projectas, quas partim integras, partim laceratas à canibus jussit recolligi, & cistam plenam deportari in Fuldam. Triginta sunt transacti temporis anni, quando Hirsfeldensis Monasterij Bibliotheca & multis & pretiosis adhuc erat voluminibus decorata, sicuti ex mihi tunc exhibito indice, cognovi, quorum hodie paucissima dicuntur inveniri. Omnium postremo malorum pessimum est, quòd Monachi cum Abbate deformatissimi tanto laborant odio disciplinæ, observantiæque regularis, ut Monasterium funditus perire maluerint, quàm reformari. Sed cum nulla in mentibus reproborum proficiant verba bonorum, Divino relinquamus iudicio, quos sermonibus piæ admonitionis nullâ persuasione poterimus emendare.

Nuptiæ duarum sororum Palatinarum.

Anno prænotato, Henricus Dux Megaloburgensis mortuà primâ uxore suâ Ursulâ, quæ soror fuit Joachim Marchionis Brandenburgensi Principis Electoris, duxit secundam Helenam videlicet Philippi Comitis Palatini quondam filiam, sororem Ludovici Principis Electoris annorum viginti.

Eodem tempore Georgius Dux Pomeranorum & Stettinensium uxorem duxit Amaliâ memorati Comitis Palatini filiam alteram, annos habentem tres atque viginti, nuptijs ambarum sororum pompâ principali celebratis.

Hiems diuturna fuit & asperissima.

Hiems hoc anno fuit durissima, quæ mortales graviter afflixit; ceperunt etenim frigora circa principium mensis Novembris intensa, & duraverunt usque ad conversionem S. Pauli: cuncta flumina Germaniæ erant congelata, & in multis locis aquarum penuria magna, quo factum est

est, ut aquâ deficiente homines nec molere possent, nec pînsere, propter quod inopia panis subsecuta pauperes inediâ consumpsit. Apud Francos nostros Orientales circa Peapolim & in alijs locis multis, antequam vindemia adhuc plenè esset collecta, frigus tantum inhorruit, quòd neque statumina extrahere, neque vites humo cooperire vini cultores juxta morem potuerint, unde vineta plurima perierunt.

Eodem anno, Joannes hujus Monasterij Hirsaugiensis vigilantissimus Pastor & Abbas Capellam Beatissimæ Virginis semper immaculatæ Dei Genitricis Mariæ, quam retro Capitolium sumptuosissimo tabulatu lapideo ante biennium inchoavit, unà cum Bibliotheca desuper pretiosissima non sine magnis impensis ad Laudem DEI omnipotentis & Fratrum suorum utilitatem continuavit.

Capella B. Mariæ semper Virginis cum Bibliotheca constructa.

Huc usque ego Joannes Trithemius Abbas Monasterij S. Jacobi Apostoli majoris in Suburbanis civitatis Francorum Orientalium Herbi-polensis, quondam verò Spanheimensis Ordinis Divi Patris Benedicti unionis & observantiæ Bursfeldensium, Chronicon Monasterij Hirsaugiensis vestri, O Joannes insignis Abba & Fratres in Christo Charissimi, per annos ferme sexcentos octoginta tres non sine magno labore compilando perduxì. Utinam rem vobis & posteritati vestræ tam gratam fecerim, quàm mihi laboriosam, ut animam illi meam precibus Deo commendent carne solutam, qui post mea fata, in hoc opere foundationem, progressum, & successionis Abbatum suorum sunt lecturi historiam. Ab hinc jam deinceps vestrum sit Hirsaugiani Paradisi cultores eo modo, quo accepistis à nobis, continuare historiam, & successionibus Abbatum vestrorum res proprias, & quidquid gestorum per Germaniam occurrerit memoratu dignum, annectere, ut Chronicon hoc non modò vobis, sed cunctis lectoribus etiam Theutonicis valeat prodesse.

In hunc annum Domini MDXIII, Joannes Trithemius Chronicon Hirsaugiæ perduxit.

Hæc sunt nomina Fratrum hodie sub Magisterio Joannis Abbatis in Hirsaugia viventium: Conradus de Leonberg, Prior Clausstralis regularis disciplinæ custos, & cultor strenuus. Joannes de Wangen Præpositus in Rott, vir prudens, sincerus, & Monasterij sibi commissi tam in spiritualibus, quàm in temporalibus provisor utilis. Henricus de Stambheim Prior localis in Richenbach, vir bonus & integer. Caspar de Rottenburg ad Neccarum, Prior in Schonrein localis Peapolitanæ Diocesis, homo placidæ conversationis, sine dolo, sine fraude, coram Deo & hominibus, rectus & nulli molestus. Wandelinus de Heideisheim homo singulari industriâ præditus, & jam senio non minus, quàm moribus venerandus. Joannes Rott quondam Prior in Schonrein, vir consilio prudentiâ, & vitæ maturitate meritò laudandus. Conradus de Calva homo tranquillæ conversationis. Leonardus de Magstatt, vir magnæ charitatis & boni consilij, cujus patientiam Omnipotens per annos jam plures multis infirmitatibus præbatam copiosius remunerabit. Joannes Tegen de Biblinggen, homo circa infirmos fratres singulari charitate obsequiosus. Anastasius de Oningen, aliquando Prior localis in Schonrein, vir devotus, cûstósque regularis disciplinæ studiosus, & in observatione sancta continuus. Jacobus de Gertringen, homo & ipse religiosæ conversationis.

Nomina Fratrum hodie in Hirsaugia Deo & Abbatibus subjectorum.

SSSS 2

Conradus

Conradus de Ruttlingen Symphonides Chriſti, prudentiâ conſilio & integritate converſationis nulli confratrum ſuorum inferior. Clemens de Simezheim, ſacræ Theologiæ Profeſſor, homo doctus, humilis, & ſine cujuſcunque injuria, bonæ & tranquillæ converſationis, nulli moleſtus. Henricus de Conſtantia, amator diſciplinæ, vir bonus, & librorum Bibliothecæ decorator fidelis. Andreas de Tagersheim, major Cellerarius, homo pacificus, & pro communi Fratrum utilitate laborioſus. Conradus de Bulach vice-Prior clauſtralis, vir manſuetus, charitativus, bonus & rectus. Albertus de Tagersheim, cujus notitiam non habeo ſingularem. Nicolaus Baſelius ex Durckheim, vir in omni varietate ſcripturarum ſtudioſus, eruditus, quem non erubeſco habuiſſe diſcipulum. Michael Heumaden, cujus cum ſequentibus ſola teneo nomina. Joannes de Tagersheim. Bartholomæus de Wila. Albertus de Calva. Joannes de Tubingen. Nicolaus Stamler. Joannes de Pforztheim. Auguſtinus de Spira. Joannes de Kanſtatt. Joannes de Oettlingen. Joannes de Wila. Fridericus de Wangen. Thomas de Tagersheim. Bartholomæus de Calva. Michael de Urach. Franciſcus de Leonberg. Joannes Reminger. Georgius de Tagersheim. Jacobus de Alberſpach. Simon de Landsberg. Joannes Gertringer. Michael de Darmsheim. Rudolphus de Herrenberg. Albertus de Saltzſtetten. Joannes de Wila. Novitiorum, & qui intra unitus anni ſpatium ad Ordinem ſuſcepti ſunt, non recenſuimus nomina.

Joannis
Trithemij
Abbatis
S. Jacobi
Peapolitani
opūcula.

Lucubra-
tiones
Joannis
Trithemij.

In calce hujus voluminis placuit mihi lucubrationum mearum indicem ſubnotare breviter, ex cauſa rationabiliter animum movente, q̃ iam ſi DEUS voluerit, rebus aliquando Hirſaugianis Fratribus intendo facere manifeſtam, ut, qui teſtamentum condere nec poſſum, quia Monachus, nec debeo: quanto Hirſaugianos amore diligam omnes, ſaltem laboribus meis communicatis ad loci honorem oſtendam. Scripſi ergo imprimis juxta ordinem temporis & ætatis, de viſitatione Monachorum. *Librum unum.* De modo celebrandi capitulum provinciale. *lib. 1.* Super Regulam S. Benedicti. *libb. 2.* Exhortationum ad Monachos. *libb. 2.* De tentationibus Clauſtralium. *libb. 2.* De Inſtitutione vitæ Sacerdotalis. *lib. 1.* De vicio proprietatis Monachorum. *lib. 1.* De Miſeria & brevitate hujus vitæ. *lib. 1.* De ruina Ordinis noſtri Penhicum opus ad Blaſium Hirſaugienſem. *lib. 1.* De Illuſtribus viris Ordinis noſtri. *libb. 4.* Laudes Ordinis Carmelitarum. *libb. 2.* Ad Gerlacum Abbatem Tuitienſem de Laude ſcriptorum manualium. *lib. 1.* Ad Joannem Dalburgium, Wormaticenſem Epiſcopum, de ſcriptoribus Eccleſiaſticis. *lib. 1.* De Laudibus S. Annæ Chriſti Aviæ. *lib. 1.* Ad Rutgerum Sicambrum quæſtionum ſolutarum. *lib. 1.* Chronicon Monafterij quondam mei Spanheimenſis. *lib. 1.* Ad Philippum Comitem Palatinum Chronicon breve Ducum Baviaræ. *lib. 1.* Vitam S. Irminæ Virginis filiæ Regis Dagoberti, primæ Abbatiffæ in Horreo Trevirenſi, cujus caput habetur in Spanheim. De miſeria Prælatorum Clauſtralium. *libb. 2.* Laudes S. Andræ Apoſtoli. *lib. 1.* Laudes S. Joſeph nutritij Domini. *lib. 1.* Laudes S. Benedicti Abbatis. *lib. 1.* Laudes vitæ Monaſtica. *lib. 1.* Laudes veræ Patientiæ. *lib. 1.* Monologion hominis devoti ad animam ſuam. *lib. 1.* Laudes & utilitates ſtudij & lectionis Scripturæ ſacræ. *lib. 1.* De miraculis S. Annæ. *lib.*

lib. 1. Ad Nicolaum Kridvvis Canonicum Ecclesiæ Coloniensis de Quæstionibus in Evangelium S. Joannis. *lib. 1.* Ad eundem de Quæstionibus in Psalmos. *lib. 1.* De Triplici regione Claustralium. *libb. 3.* Exercitium Monachorum. *lib. 1.* Breviarium ejusdem exercitij. *lib. 1.* Ad Joachim Marchionem Brandenburgensem Principem Electorem Opus varium & mysticum, quod prænotavi Steganographiam, id est. occultam scripturam. *libb. 2.* Ad Maximilianum Cæsarem opus, quod prænotavi Polygraphiam & multiplicem scripturam. *libb. 6.* Ad eundem Polygraphiæ clavem seu enucleatorium. *lib. 1.* Ad eundem de Dominio septem Intelligentiarum, quo videlicet ordine præsententur Orbi. *lib. 1.* Ad eundem responsiones octo Quæstionum, quas mihi solvendas proposuit. *lib. 1.* Ad Joachim Marchionem Brandenburgensem contra maleficos & omnes artes vanas, superstitiosas, & Christianæ Religioni contrarias. *libb. 5.* Ad eundem de causis, & cura maleficiorum & morbi caduci. *libb. 3.* Ad eundem Naturalium quæstionum. *libb. 20.* Itinerarium vitæ meæ. *libb. 2.* Ad Burckhardum de Horneck Physicum contra pécuniarum monialium pro nepte sua. *lib. 1.* Statuta utriusque capituli Ordinis nostri mandato Præsidentium elimati in Ordinem digessi. *lib. 1.* De Computo Ecclesiastico. *lib. 1.* Chronicon hoc præsens Monasterij Hirsaugiensis in duobus scripsi voluminibus, ut cernitur, non parvæ quantitatis. Epistolarum mearum in Spanheim scripsi. *libb. 4.* Epistolarum mearum in Abbacia S. Jacobi Herbipoli scripsi. *libb. 6.* De miraculis ostensis ad memoriam Beatissimæ Virginis Mariæ prope Ditzelbach Herbipolensis Diocesis postulante Senatu. *lib. 1.* De miraculis ejusdem Dominiæ nostræ prope Heilbronn in Urticeto divinitus ostensis. *libb. 2.* De Luminaribus sive Illustribus viris & scriptoribus Germaniæ. *lib. 1.* Diversarum orationum, quas in capitulis tam provinciali, quam annali, vel extraxi, aut scripsi. *lib. 1.* Orationum quoque supplicatarum ad Deum & Sanctos complurium. *libb. 2.* Rosaria, Officia, Collectas, Orationes & Profas sine certo numero composui: inter quas prima incipit: *Exultent in hac die.* Et cantatur in Festo S. Annæ sub melodia: *Congaudet Angelorum chori.* Secundam scripsi ad instantiam Joannis quondam Archiepiscopi Trevirorum, quæ sic incipit: *JESU celorum Regis sanctam laudemus Aviam.* Et canitur sub melodia: *Ave præclara:* cujus litteræ versuum capitales nomen meum repræsentant. Terciam scripsi ad petitionem Joannis Fortis Carmelitarum Provincialis, & incipit: *Jubilemus in honore.* Caniturque sub melodia: *Lauda Sion Salvatorem.* Cujus capita versuum nomen indicant postulantis. Cursum, Rosarium, & plures Orationes de S. Anna composui, quæ Raymundus Cardinalis Legatus datis Indulgentijs dudum confirmavit. Scripsi etiam officium Missæ de Compassione Beatæ Mariæ Virginis. De nutritio quoque Domini S. Joseph, Missam & Rosarium. De Angelo proprio Missam & Rosarium. De S. Martha Missam & Rosarium. De S. Maria Magdalena Rosarium. De S. Petro Apostolo Rosarium. De Beata Virgine Rosarium. De S. Joanne Evangelista Rosarium. De S. Andrea Orationem & Rosarium. Exercitium totius vitæ actionis & Passionis Domini nostri Jesu Christi, per modum orationis & gratiarum actionis. Contra Carolum Bovillum, qui me falso magum, & necromanticum, in quadam Epistola ad Germanum Ganaij calum-

Opuscula
Trithemij
Abbatis.

Opuscula
Joannis
Trithemij
Abbatis.

Lucubra-
tiunculæ
Joannis
Trithemij.

Synthesa-
ta Joannis
Trithemij
Abbatis.

niatus est, libros duos, in quorum primo respondens ejus Epistolæ, ipsum falsum ostendi atque mendacem : in secundo satisfeci his, si qui sunt forsitan, qui mendacijs ejus fidem præstiterunt. Hæc sunt Lucubrationum mearum capita, tituli, & nomina: quas me hætenus scripsisse memini, Anno Dominicæ Nativitatis prænotato millesimo quingentesimo tertio decimo, ætatis meæ quinquagesimo primo, ultimâ die mensis Decembris.

Et hic ego Joannes Trithemius Abbas S. Jacobi Herbipolensis, quondam verò Spanheimensis, præfens opus Chronicorum sive Annalium insignis Monasterij nostri Hirsaugiensis, O Abba Joannes & Fratres memorati jam incolæ ejus, complevi, absolvi & consummavi, atque fatigatus quintum in annum calamus deposui. Anno salutis MDXIV. Anno Joannis Abbatis hujus Monasterij Hirsaugiensis undecimo, Indictione Romanorum secundâ.

FINIS.

INDEX

INDEX

RERUM NOTABILIUM QVÆ IN SECUNDA VOLVMINIS PARTE CONTINENTUR.

- bbates Provinciæ Moguntinæ
citantur ad Concilium Con-
stantiense. fol. 346
Nomina Monasteriorum Pro-
vinciæ Moguntinæ. 347
Capitulum Ordinis Constantiæ celebra-
tur. 348
Abbatibus datur forma Reformationis. 349
Visitatores per Monasteria deputantur. 349
Reformatio Castellensis, Mellicensis, &
Bursfeldensis initium sumunt à Concilio
Constantiensi. 350
Earundem unio frustra tentatur. 443. 592
Citantur ad Concilium Basileense. 391
Fit Constitutio pro reformatione Ord. 400
Abbatiscellenfes Abbati S. Galli Domino suo
rebelles. 283. 310. 320
Confœderantur Suitensibus. 283. 323
Oppidanos S. Galli ad defectionem solici-
tant. 320
Cæduntur à Wilhelmo Comite Brigan-
tino. 323. 326
Ducem Austriæ in fugam compellunt. 326
Per Rupertum Imperatorem compelluntur
ad obedientiam Abbatis. 328
Cum Oppidanis S. Galli destruunt Mona-
sterium in Roschach. 533
Adam Abbas S. Martini Colonie piè obit. 576
Dæmonem per censuras expellit. 577
Historia dæmonum terribilis apud Mo-
niales. 578
Adamitarum hæresis in Bohemia oritur. 363
Eorum spurcissimi errores. 363
Adolphus Archiep. Moguntinus Moguntiam
capit. 453
Concordiam init cum Dietherò. 455
Dietherum prudenter sibi successorem de-
signat. 484
Adolphus Comes Montensis capit Sifridum
Archiepiscopum Coloniensem. 53
Liberum dimittit pro grandi lytro. 64
Capitulum ipsemet à Sifrido. 64
Et in vinculis moritur. 64
Adolphus Comes de Nassau fit Imperator
Romanorum. 57
Coronatur & à cunctis suscipitur. 58
Misnensem comitatum Imperio incorpo-
rat. 58. 60
Albertum Austriacum, & Eberhardum
Wirtembergicum persequitur. 61. 64
Anglis subsidia pollicetur contra Gal-
los. 62. 67
Principes Imperij ab eo deficiunt. 63
Per Principes à Regno deponitur. 69
Causæ depositionis ejus. 69
Contra Albertum Austriacum copias cogit. 70
In prælio occiditur. 71
An jure fuerit à Principibus abrogatus. 72
Omnes ejus inimici male pereunt. 72
Adolphus de Marca fit Archiepiscopus Colo-
niensis. 248
Pontificatum resignat. 249
Uxorem ducit. 250
Adamus de Insulis Doctor Parisiensis & opera
ejus. 81
S. Albani Cœnobium à Moguntinis civibus
destruitur. 169
Transfertur in Ecclesiam Collegiatam. 359
Albenfis Abbas mutat Advocatum Monasterij
Eberhardum Ducem Wirtembergensem. 369
Cum magno Monasterij detrimento. 369
Albertus Dux Baviariæ Ratisbonam occupat. 350
Eandem Regno restituit. 351
Albertus Halberstattenfis Episcopus Doctor,
& opera ejus. 250
Alberti Hollandiæ Comitis progenies. 322. 323
S. Albertus Magnus apud Coloniam mori-
tur. 39
Ejus opuscula. 39
Non fuit Magus vel Necromanticus. 40
Albertus

Index Rerum Notabilium.

Albertus Marchio Brandenburgicus per insidias tentat Oxenfurtum.	406	Antonius Bastardus Burgundiæ Trevirorum obsidet.	457
Osties vincit Nürenbergenfes.	421	Aquarum inundatio damnosa. 105. 192.	263
Albertus filius Rudolphi Imperatoris fit Dux Austriæ.	43	Argentinenfes Dominos se nuncupantes contemnuntur ab Henrico VII. Imperatore.	134
Adolfo electo Imperatori contrarius. 61.	64	Arnoldus de Villanova vanus propheta.	123
Adolfum bello aggreditur.	66	Scripta ejus.	124
Alzen oppidum capit & destruit.	71	Arnoldus Dux Geldriæ à filio incarceratur.	459
Adolfum prælio vincit & fundit.	72	Quam ob causam.	666
Apud Aquasgrani coronatur in Regem.	72	Arnoldus Mon. S. Albani, & opera ejus.	143
Ejus uxor filijque.	72	Astronomi cujusdam prædictio.	205
Dictum ejus, cum Romæ non approbaretur.	74	S. Aurelij corpus levatur è tumba.	533
Hollandiam ad Romanum revocat Imperium.	79	Sepulchrum ejus renovatur.	572
Recusat Regnum Galliæ à Pontifice oblatum.	86	Austriæ Duces metu extorquent investituram Ducatus.	122
Contemnit quosdam Principes.	87	B	
Bellum movet contra Rudolphum Palatinum & Archiepisc. Moguntinum.	88	B Adensis Marchio Marcus Episcopus à Leodiensibus fugatur.	459
Bingenfe oppidum obsessum obtinet.	88	Badensis Marchio Bernardus Vir sanctæ vitæ.	459
Archiepiscopum Moguntinum ad gratiam recipit.	88	Badensis Marchio Hermannus fit Monachus Cluniaci.	460
A Nepote suo interficitur.	114	Fit custos pecorum.	461
Qui fuerint socij sceleris.	114	In morte recognoscitur.	461
Infelix exitus eorundem.	114	Badensis Marchio Joannes Archiepiscopus Trevirorum inopiâ premitur.	595
In uno sepulchro conditur cum Adolfo.	118	Triplex causa inopiæ ejus.	595
Alberti Ducis Austriæ progenies.	234	Badensis Marchio Jacobus fit Archiepiscopus Trevirensis.	595
Albertus Dux Austriæ fit Rex Ungariæ.	397	Baldewinus Archiepisc. Trevirorum, quatuor Episcopatum Gubernator.	171
Eligitur Rex Romanorum.	398	Comitem de Spanheim rebellem persequitur.	186
Moritur sepultus in Alba Regali.	402	Comitem de Duna subjugat.	192
Alchimia casta meretrix.	225	Comitem de Westerburg subigit.	194
Vanitas ejusdem.	287	Barenfis Comitatus erigitur in Marchionatum.	229
Alchimistarum aliquot nomina.	287	Bafanus Magnus Rex Francorum.	23
Alexander VI. Papa veneno filij moritur.	597	Basilea obsiderur à Rudolfo Habsburgio.	18
Alfonfus Rex Castiliæ eligitur Rom. Rex.	19	Terræ motu destruitur.	230
Contemnit electionem.	19	Helvetijs associatur.	587
Altvillense Castrum construitur.	168	Cives aliquot capiuntur à Geroltsekio.	483
Alzen oppidum unde ad Palatinos pervenerit.	71	Basileense Concilium indicitur.	367. 381
S. Andreæ Apostoli caput ex Peloponeso Romanam transfertur.	458	Confirmatur à Papa, & paulo post revocatur.	381
Andreas Monachus Spanheimensis & opera ejus.	462	Citat Eugenium Papam.	392. 398
Anglicanæ Societatis crudelitas.	246. 264	Eugenium absentem deponit.	402
Galliam devastant.	246	Quem tandè ut verum Papam agnoscit.	413
Hispaniam depopulantur.	246	Bavarica Genealogia. ●	295. 436. 637
ACunone de Falkenstein propulsantur.	246	Bavariæ Ducatus dividitur inter Duces.	173
Argentnam obsident.	247	Inter Ludovici Bavari Imp. filios.	216
Ex Alsatia fugantur.	247	Inter fratres Bavariæ Duces.	222. 295
Annatarum in Episcopatibus initium.	277. 308	Beatricis Imperatricis corpus Spire reperitur.	118
S. Annæ caput Moguntia transfertur in Düren.	580	Altare portatile donat Ecclesiæ.	118
Antenor Rex Francorum in Mosa submergitur.	24	Altaris inscriptiones.	118
Antichristi tempora determinare vanum est.	124	Beghardo.	

Index Rerum Notabilium.

Beghardorum hæresis damnatur.	126. 231	Bellum inter Wernherum Trevirenses, & Comitem de Salms.	301
Articuli errorum.	126	Inter Ducem Montensem, & Comitem Clivensem.	302
Bellum inter Comitem Juliensem, & Archiepiscopum Coloniensem.	33	Inter Episcopum & Cives Herbipolenses.	306
Inter Archiepisc. Coloniensem, & Ducem Brabantiae.	33	Inter Abbatem S. Galli, & subditos ejus.	320
Inter Ducem Brabantiae, & Comitem Geldriae.	52	Inter Ducem Austriae, & Abbatiscellenses.	326
Inter Reges Galliae & Angliae.	62	Inter Episcopum & Cives Leodienses.	326
Causae ejusdem belli.	66.	Inter Basileenses & Vicarios Austriae Ducum.	329. 330
Inter Adolphum Imperatorem & Albertum Austriae Ducem.	71	Inter Comitem Barensem, & Comitem de Widmont.	380
Inter Wilhelmum Episcopum Trevirenses, & Comites quosdam.	82	Inter Archiepiscopum Moguntinum, & Landtgraviatum Hassiae.	387
Inter Gallos & Flandros.	92	Inter Ducem Montensem & Geldrensem.	387
Inter Helvetios & Comitem Habsburgi.	95	Inter Regem Galliae, & Ducem Burgundiae.	388
Navale inter Gallos & Flandros.	97. 98	Inter Milites Teutonicos & Hussitas.	388
Inter Ludovicum & Fridericum Imperatores.	138. 142. 156	Inter Episcopum & Cives Herbipolenses.	395. 398
Inter Archiepisc. & Cives Colonienfes.	145	Inter Christianos & Turcas.	411
Inter sedecim Comites, & Ducem Brabantiae.	170	Inter Ducem Juliensem & Geldrensem.	412
Inter Adolphum Palatinum, & Baldewinum Archiepiscopum Trevirenses.	178	Inter Ducem Lotharingiae & Cives Metenses.	412
Inter Ducem Geldriae, & Cives Leodienses.	183	Inter Delphinum Galliae & Helvetios.	412
Inter Ecclesiam Herbipolensem & Cives.	183	Inter Principes Imperij, & Cives Regni.	419. 421
Inter Reges Galliae & Angliae.	184	Inter Fridericum Palatinum, & Comitem de Lüzelsstein.	424.
Inter Christianos Hispaniae, & Saracenos Mauritaniae.	185	Ejusdem belli causa.	425
Inter Comitem Wirtenbergiae, & Ducem Austriae.	193	Inter Fridericum & tres Principes Badensem, Metensem, & Wirtenbergensem.	451
Inter Reges Galliae & Angliae.	199	Inter Brandenburgensem & Bavarum.	452
Inter Episcopum Herbipolensem, & Comitem Hennebergium.	217	Inter Adolphum & Dietherum Archiepiscopos Moguntinos.	454
Inter Matrem & filium in Hannonia.	219	Inter Helvetios & Carolum Burgundum.	492. 493. 494
Inter Albertum Austriam & Helvetios.	222	Inter Carolum Burgundum, & Renarum Lotharingum.	493
Inter Episcopum & Cives Herbipolenses.	224	Inter Regem Galliae & Maximilianum Austriam.	499
Inter Carolum Imperatorem & Ducem Wirtenbergiae.	241	Inter Sigismundum Austriam & Venetos.	529
Inter Archiepiscopum Trevirenses, & Comitem de Starckenburg.	242	Inter Wallefios & Mediolanenses.	530
Inter Comites de Wirtenberg, & Eberstein.	253	Inter Maximilianum Imp. & Helvetios.	572
Inter Ducem Luzenburghi, & Juliaci.	258	Inter Palatinum, & Principes Imperij.	604
Inter Archiepisc. & Cives Colonienfes.	268	Inter Casimirum Brandenburgicum, & Norinbergenfes.	630
Inter Comitem de Wirtenberg, & Cives Rütchlingenfes.	270	Benedictus Papa XI. ex Mon. Ord. S. Dom.	95
Inter Reges Galliae & Angliae.	280	Philippum Regem Galliae à censuris absolvit.	95
Inter Lupoldum Ducem Austriae & Helvetios.	283. 289	Matrem in veste pretiosa non agnoscit.	97
Inter Comitem Wirtenbergiae & Cives Regni.	289	Benedictus ex Monacho S. Benedicti PP. XII. eligitur.	178
Inter Rupertum Palatinum & Cives Regni.	290	Ludovici Bavarum Legatos benignè audit.	179
Inter Francofurtum, & nobiles de Cronenberg.	290	Benedictinam Constitutionem edit pro reformatione Ordinis.	180
Inter Ducem Wirtenbergiae & subditos ejus.	299	Ejus Declaratio.	188
			Bernae

Index Rerum Notabilium.

Bernæ quatuor Dominicani comburuntur. 647
 S. Bernhardinus canonizatur. 424
 Bernardus Abbas Castellensis Doctor & opera
 ejus. 189
 Bernardus Abbas Northeimensis Alchimi-
 sta. 287
 Bertholdus Ordinis Minorum Prædicator
 egregius. 11
 Bertholdus Beghardus Hærefiarcha capitur. 241
 Ejus errores. 231
 Herbipoli errores suos revocat. 232
 Spiræ pertinax in errore comburitur. 232
 Bickelenheim castrum venditur Ecclesiæ Mo-
 guntinæ. 34
 Bingen oppidum capitur ab Alberto Imp. 88
 Bingenſis miraculoſa imago B. V. M. 89
 Bingenſium Civium ſeditio. 149
 Oppidum flammis abſumitur. 534
 Bingiorum temeritas in Palatinos. 538
 Emporiū transfertur ad Villam Mönſter. 538
 Oppidi ſeræ malleis confringuntur. 539. 540
 Blidenſtattenſe Monafterium transfertur ab
 Ordine. 570
 Bona Eccleſiarum non durant in manu laico-
 rum. 294
 S. Bonaventura fit Cardinalis. 18
 In Sanctorum numerum refertur. 513
 Bonifacius fit Papa VIII. 63
 Recognitione Regni exigit à Rege Galliæ. 85
 Albertum Aſtrium invitat ad Galliam
 occupandam. 86
 Anagniæ capitur. 94
 Animi mæore conſumitur. 94
 Boppardia fit rebellis Archiep. Trevirenſi. 564
 Ab Archiepiſcopo obſidetur. 565
 Occupatur. 583
 Boſniæ Regnum à Turcis occupatur. 457
 Boſniæ Rex Stephanus vivus exco-
 riatur. 457
 Brabantia Ducum Genealogia. 129
 Brandenburgensiſ Marchia venditur Regno
 Bohemiæ. 219. 274
 Brandenburgensiſ Marchionum Genealo-
 gia. 519. 524
 Brandenburgensem Marchionem ſe quidam
 fingit. 205
 Brandenburgensiſ Eccleſia olim Ordinis Præ-
 monſtratenſis. 635
 S. Brigitta vidua Princeps Sueciæ miraculis
 clara. 249
 Ordo ab eadem inſtitutus confirmatur. 256
 Revelatio ejus de Conceptione B. V. 256
 Sanctorum numero adſcribitur. 292. 338
 Burgundia à Rudolfo Imp. occupatur. 42. 53
 Mortuo Carolo Duce à Rege Gallia occu-
 patur. 495
 S. Burkhardi Cœnobium Herbipoli trans-
 fertur ab ordine. 458

Bursfeldenſis reformatio oritur in Concilio
 Conſtantiensi. 350
 Joannes Monachus Reinhaufenſis author
 ejus. 351
 Bursfeldia pauperrimum Monafterium. 351
 Joannes de Reinhaufen fit Abbas Bursfel-
 denſis. 351
 Joannes Rhode promotor reformationis. 352
 Ex Bursfeldia multa Monafteria reforman-
 tur. 352
 Confirmatur à Papa. 353
 Nomina Monafteriorum ex Bursfeldia re-
 formatorum. 353

C

C Alexius III. Papa crucem contra Turcas
 prædicari mandat. 428
 Claſſem contra Turcas mittit. 430
 Inſtituit feſtū Transfigurationis Domin. 430
 Moritur. 433
 S. Cæleſtinus V. fit Papa ex Eremita. 62
 Pontificatum reſignat. 63
 Ordinis Cœleſtinorum auctor. 63
 Canonizatur. 63
 Cambergenſe Monafterium transfertur ab
 Ordine. 533
 Cardinalis Legatus à Latronibus ſpoliatur &
 occiditur. 176
 Carinthia Ducatus dñitur Aſtriae. 26
 Carmelitarum ordo ſublimatur. 47
 Carmelitæ aliquot à Saracenis capiuntur. 663
 Carolus Magnus non in Gallia, ſed in Ger-
 mania natus. 243
 Carolus Andegavenſis occupat Italiam. 10
 Ex inſidijs opprimit Conradinum. 12
 Quem capite plecti jubet. 11
 Moritur. 46
 Carolus Bohemus eligitur Romanorum Im-
 perator. 199
 In Regem Bohemiæ coronatur. 200
 Marchionem Miſnenſem etiam electum
 armis terret. 203
 Baſileæ Evangelium ad Miſſam legit. 204
 Bello perſequitur Guntherum Schwarzen-
 burgicum. 212
 Uxor ejus & liberi. 215
 Principibus indulget nova Rheni telo-
 nia. 218
 Indultum hoc revocare cogitur. 218
 Emit Marchiam Brandeburgensem. 219
 Profeſſionem Italicam adornat. 223
 Concordat Herbipolenſem Episcopum cum
 Civibus. 225
 Romæ coronam Imperialem ſuſcipit. 228
 Comitem Juliacenſem in Ducem elevat. 229
 Comitem Luzenburgensem in Ducem
 ſublimat. 229
 Condit

Index Rerum Notabilium.

Condit Auream Bullam de electione Imperatoris.	230	Alterius sponsam rapit, suam repudiat.	568
Impedire tentat confederationem Helveticam.	233	Sine liberis moritur.	568
Exercitum movet contra Helvetios.	233	Carthusia Moguntina fundatur.	115
Seopponit exactionibus Rom. Pontificis.	236	Carthusia Trevirensis fundatur.	173
Punit rebelles Tribus Norinbergenses.	238	Carthusia Coloniensis erigitur.	177
Efslingenses rebelles compescit.	240	Castellensis reformationis Benedictinæ initium.	321
Eberhardum Wirtembergiæ Ducem debellat.	241	Chorizantes submerguntur ob contemptum Sacramenti.	35
Pragensem Universitatem fundat.	242	Claravallensis Abbas spoliatur apud Franckfurt.	640
Pragensem Episcopum in Archiepiscopum elevat.	243	Clemens IV. Papa Adversarius Conradini Sueviæ Ducis.	10. 11
Pacem firmat cum Vice-comitibus Mediolani.	251	Prædicat cædem Ducis Conradini.	12
Rursus persequitur Vice-comitem Mediolani.	256	Dictum ejus super pluralitate beneficiorum.	15
Wenzeslao filio coronam Imperij procurat.	258	Viterbij moritur.	15
Civitatibus taxam imponit.	262	Clemens V. PP. ex Archiepiscopo Burdegalensi.	100
Marchionatû Brandenburgensem emit.	263	Historia electionis ejus describitur.	100
Moritur, & Pragæ sepelitur.	273	Philippo Regi Galliæ multa promittit.	101
Carolus Audax Burgundiæ Dux.	463	Lugduni coronatur.	103
Leodienses rebelles Episcopo obsidet.	464	Sedes Apostolica in Galliam transfertur.	103
Conditiones pacis inter Carolum & Leodienses.	464	Electionem Archiep. Moguntini cassat.	104
Hostiliter devastat Galliam.	465	Et Petrum Medicum Archiepisc. creat.	105
Pacem componit cum Rege Gallorum.	466	Consentit Templarios à Philippo Rege capi.	110
Auxilio Gallorum Leodium capit.	466	Offendit Philippum Regem Galliæ.	116
Ejus crudelitas in victos Leodienses.	467	Concilium Viennense celebrat.	125
Eduardum Anglum in Regnû restituit.	471	Hæresin Beghardianam damnat.	126
Regem Galliæ veneno tentasse fertur.	479	Clementinarum librum edit.	127
Pompa ejus in Conventu Principum.	481	Moritur.	136
Singularis justitiæ exemplum.	481	Clemens PP. VI. ex Monacho Cisterciensis.	187
Regnum Siciliæ affectat.	481	Scripta ejus.	187
Novesium frustra obsidet.	482	Pro Ludovico Bavaro Imp. alium eligi jubet.	199
Mariam filiam desponsat Maximiliano.	483	Clerus Wormatiensis urbe suâ pellicitur.	322
Lotharingiam armis occupat.	484	Cum civibus reformat concordiam.	326
Alsatiæ pecuniâ sibi comparat.	491	Clingenmünster tranfertur ab ordine.	537
Gransee oppidum vi capit.	492	Colmaria ab Adolfo Imp. capitur.	58
Ab Helvetijs superatus fugatur.	492	Colonia ab Archiep. Coloniensi obsidetur.	15
Clenodij apud Helvetios relictis.	492	Fabricatur secreta urbis traditio.	16
Mortena obsidens fugatur ab Helvetijs.	493	Traditio propalatur.	16
Reinhardum Lotharingiæ Ducem persequitur.	493	Fit rursus concordia.	16
Ab Helvetijs tertio prælio perimitur.	494	Septennio Excommunicantur.	73
Quidam se Carolû Burgundû esse fingit.	506	Archiepiscopo rebelles. 87. 145. 161. 257. 268	
Occultè fugit de Bruchsal.	506	Occidunt duos Canonicos Colonienses.	219
Carolus VII. Rex Galliæ infelix.	369	Alius Canonicus in platea insidiosè occiditur.	629
Componit pacem cum Duce Burgundiæ.	364	Coloniensis Archiepiscopus septennio captivus tenetur.	53
Ducem Burgundiæ se coram occidi permittit.	364	Coloniensis Diœcesis vastatur à Comite Juliacensi.	53
Carolus VIII. Galliæ Rex Neapolim & Campaniam subjugat.	555	Coloniensis Universitas fundatur.	290
Quare Romam obsederit.	556	Conceptionis Immaculatæ assertio ex S. Briggita.	256
Intrimitur sub certis pactis.	556	Conceptionem B. V. Immaculatam impugnaverè periculosum.	500
Regnum Neapolitanum obtinet.	556	Conceptio	

Index Rerum Notabilium.

Conceptio Immāculatā B. V. confirmatur à Concilio Basileensi.	414
A Doctoribus Parisiensibus.	270
A Doctoribus Colonienſibus, & Moguntinis.	570. 574. 583
Conciliabulum Piſanum indicitur.	668
Cauſa conciliabuli Piſani.	669
Concilium Aſchaffenburgenſe Provinciale celebratur.	57
Concilium Baſileenſe indicitur.	367. 381
Confirmatur à Papa.	381
Citat Eugenium ad Concilium.	398
Deponit Eugenium abſentem.	402
Ejus acta confirmantur à Papa.	414
Concilium Conſtantienſe indicitur.	335
Initium ejusdem Concilij.	336. 337
Martinus PP. V. eligitur in Concilio.	357
Finem accipit.	359
Concilium Herbipolenſe celebratur.	49
Concilium Lateranenſe indicitur.	672
Concilium Lugdunenſe celebratur.	20
Concilium Piſanum celebratur.	327. 328
Concilium Viennenſe celebratur.	125
Confluentia ab Archiepiſcopo Trevirenſi occupatur.	102
Conradinus Dux Sueviæ exercitum ducit in Italiam.	10
Nepotem Henricū Hiſpanum præmittit.	11
Piſanorum auxilijs utitur.	12
Clementis IV. præſagium de Conrado.	12
Prælio vincitur & capitur.	13
Capite preſtitur.	13
Conradus Abbas S. Joannis Rhingaviæ, & opera ejus.	525
Conradus de Alzeia Cancellarius Palatinus.	235
Opera ejus.	261
Conradus Celtes Protuccius Poëta Viennæ moritur.	636
Opera ejus.	636
Conradus de Halberſtatt Ordinis Prædicatorum Doctor.	65
Comportat Concordantias Bibliorum.	65
Conradus de Monte Puellarum Ratisbonenſis, & opera ejus.	187
Conſtantienſes Helvetijs adſcribi optant.	667
A Maximiliano Imp. impediuntur.	667
Conſtantinopolis à Turcis capitur.	426
Reliquiæ Sanctorum conculcantur.	426
Libri ſacri in mari ſubmerguntur.	426
Corona Regis Angliæ Trevirenſi Archiepiſc. impignoratur.	184
Corporis Chriſti feſtum Wormatiæ admittitur.	162
Corporis Dominici miraculum in Gallia.	54
Sacramentum ſanguine manat.	54
Judæus pro ſcelere ignis pœnam luit.	55
Simile exemplum.	546

Crux prædicatur contra Turcas.	194. 536
A Militibus Teutonicis.	663
Cruces apparent in veſtibus hominum.	580
Crucigeri poenitentes in Italia.	586
Cuno de Falckenſtein Adminiſtrator Eccleſiæ Moguntinæ.	208
Audax facinus contra Cardinalem Colum-nenſem.	201
Factus ejus facete reprehenditur à Cæſare.	237
Anglicanam Societatem proſtigat.	246
Fit Coadjutor Eccleſiæ Trevirenſis.	247
Fit Archiepiſcopus Trevirenſis.	248. 253
Fit Adminiſtrator Colonienſis.	255
Optimus Eccleſiarum Oeconomus.	255
Moritur.	286
Ingentem Succellori theſaurū relinquit.	286
Cypri Regnum quomodo ad Venetos perve-nierit.	480

D

Dæmonum historia horribilis cum Mo-nialibus geſta.	578
Daniæ Regina è captivitate Suecorum libe-ratur.	598
Daniel Presbyter Rex Francorum.	27
Dantes Poëta ſcribit contra Eccleſiam.	184
Deckingenſe Monafterium comburitur.	685
Dietherus Archiepiſcopus deponitur.	443
Cauſæ depolitionis ejus.	443
Fit Archiep. Moguntinus.	484
Obit ſepultus cum epitaphio.	414
Dimbach templū B. V. Mariæ miraculoſæ.	142
Dirolfus Monafterij Hochheimenſis funda-tor.	35
Diſſenſio inter duos fratres Hiſpaniæ Reges.	10
Inter Hollandos Nobiles & Plebem.	13
Inter Episcopum Herbipolenſem & Comi-tes quosdam.	15
Inter Archiepiſcopum & Cives Colonien-ſes.	15. 145. 266. 360
Inter Cardinales pro eligendo Pontifice.	18
Inter Electores pro eligendo Cæſare.	19
Inter Nicolaum Papam & Carolum Apuliæ Regem.	36
Inter Archiepiſcopum Moguntinum, & Comitem in Spanheim.	36. 37
Inter Episcopum Herbipolenſem, & Comi-tes Rothenburgenſes.	37
Inter duos electos Moguntinos.	45. 51. 102. 169. 198
Inter Comites de Spanheim, & de Velden-tia.	53
Inter Bonifacium VIII. & Philippum Re-gem Galliæ.	84
Inter duos electos Spirenſes.	141
Inter duos electos Trajeſtenſes.	164
Inter duos electos Herbipolenſes.	176. 196
Inter	

Index Rerum Notabilium.

Inter Episcopum & Cives Herbipolen- ses. 195. 385	Ejus bella memorantur. 167
Inter Archiepiscopum Moguntinum, & Palatinum. 195. 539	Moritur. 168
Inter Ludovicum Regem Ungariæ & Ve- netos. 234	Eberhardus II. Dux Wirtenbergiæ rebellis Imperio. 240
Inter duos electos Colonienſes. 248	Arma movet contra Imperatorem. 241
Inter Archiepiscopum & Moguntinos. 250	Vincitur prælio ab Imperatore. 241
Inter Episcopum & Cives Wormatiens. 251. 370	Pacem petere cogitur. 241
Inter duos electos Moguntinos. 261. 300. 443	Quibus conditionibus. 241
Inter Principes & Cives Regni Germani- ci. 274	Solemnes filiarum nuptias celebrat. 245
Inter duos electos Reges Neapolitanos. 294	Moritur. 255
Inter Episcopum & Clerum Herbipol. 301	Eberhardus III. Dux Wirtenbergiæ obsidet Hochenkrehen. 503
Inter Ludovicum Palatinum & Comitem in Spanheim. 332	Causa obsidionis. 503
Inter Ludovicum & Henricum Baviariæ Duces. 357	Comitatus Wirtenbergicos unit. 512
Inter Episcopum & Cives Spirenses. 372	Ex devotione Romam vadit. 513
Inter duos electos Trevirenses. 376	Novum ordinem Sacerdotum instituit. 537
Inter Clerum Moguntinum & Cives. 388	Moritur, & in habitu fratrum S. Petri fe- pelitur. 560
Inter Ladislai Ungari Matrem, & Uladis- laum Polonum. 408	Elogium ejus vitæ. 560
Inter Archiepiscopum & Clerum Colo- nienſem. 477	Eberhardus junior fit Dux Wirtenbergiæ. 561
Inter Cives Bingios & Canonicos Mogun- tinos. 526	Non sedere, sed stare solitus inter edendū. 561
Inter Palatinum & Landtgraviū Hassiæ. 575	Eberhardi Clusa Monasterium Canonicorum Regularium. 429
Inter Clerum & Cives Wormatiens. 575	A quo sic nominatum. 429
Inter Albertum & Rupertum Baviariæ Duces. 603	Edmundus Rex Angliæ fratrem suum in car- cerem claudit. 496
Divion Urbs Burgundiæ à Maximiliano Imp. obsidet. 686	Et in vino malvatico submergit. 497
Fit Pax inter Gallos obsessos, & Helvetios obsidentes. 686	Eduardus Anglorum Rex subtili astu silen- tium uxoris probat. 93
Helvetijs dantur falsi obſides à Gallo. 688	A propria uxore in vincula conjicitur. 155
Dracol' Waiwodatyranizat in Walachia. 428	Eduardus Angliæ Rex eligitur Rom. Rex. 203
Duellum inter Comitem de Isenburg & No- bilem de Oerbeck. 188	Liberè resignat. 203
Inter Comitem de Monte, & Comitem de Blanckenheim. 244	Regem Galliæ Joannem cum filio capit. 230
Inter Robertum Severinatem, & Comitem de Sonneberg. 529	Certâ legeliberos dimittit. 238
Dulcius instaurator Hæresis Fratricellorū. 103	Rurfus invadit Galliam. 244
Ejus errores. 103	Egino Dux Zeringiæ Friburgum Brisgoiæ obsidet. 251
Cum multis igne crematur. 104	Prælio vincit Friburgenses. 252
	Friburgum Austriæ Ducibus vendit. 253
	Ehingenſes hominem pro pretio occidunt. 263
	Eichſelensis Ecclesia prope Rheinfelden mira- culis illustris. 598
	Propter Reliquias SS. V. V. Kunegundis, Wiboradis & Mechtildis. 598
	Elisabetha Duçissa Wirtenbergiæ Hospes in Hirſaugia. 594
	Multa confert donaria Hirſaugiæ. 594
	Elwangenſe Monasterium recedit ab ordine. 436. 531
	Epitaphium Friderici Episcopi Spirensis. 87
	Friderici Brunſchwicenis à Moguntinis occisi. 308
	Ruperti Palatini Regis Romanorum. 331
	Eugenij IV. PP. 414
	Dietheri Archiepiscopi Moguntini. 514
	Conradi Abbatis S. Joannis in Rhin- gauia. 525
	Eremitæ

T t t t ?

Index Rerum Notabilium.

Eremita prædicit Rudolfo Habsburgio regale fastigium.	17	Franckofurtenſes vincuntur à Nobilibus de Cronenberg.	290
Eremitarum ſeu Einfidlenſe Monafterium comburitur.	649	Franckofurtenſis ad Oderam Univerſitas fundatur.	630
Erneſtus Dux Bavariae ſubmerſionem Amalie ſuæ ulciſcitur contra Patrem.	392	Francorum origo.	22. 23
Eſſlingenſes Imperio rebelles.	239	Francicae Hiſtoriae ſcriptor Hunibaldus.	22
Pacem emere compelluntur.	240	Francorum Reges antiqui.	22
Eugenius IV. PP. confirmat Concilium Baſileenſe.	381	Quando intrarint Germaniam.	23
Denuo confirmat.	384	Francorum Regum Genealogia.	23
ſeorſim celebrat Concilium Ferrariæ.	392	Unde Franci dicti.	23
A Concilio Baſileenſi deponitur.	402	Franci Romanis Tributarij facti.	24
Tentat deſtruere Concilium Baſileenſe.	413	Faramundus ex Duce Rex Francorum factus.	24
A Concilio Baſileenſi ut verus Papa agnoſcitur.	413	Francorum quatuordecim Duces.	25
Moritur & ſepelitur cum addito epitaphio.	414	Francorum Rex Clodovæus primus Chriſtianus.	25
F		Francorum Regnum dividitur inter Lotharii filios.	25. 157
Fames diuturna Germaniam vexat.	135. 186	Franciae Comites Alemaniã poſſident.	26
Felix V. antea Amedæus eligitur Papa à Concilio Baſileenſi.	403	Habsburgij ex Francorum Genealogia.	26
De origine, vita & moribus ejus.	403	Francorum Regis Lotharii proſapia.	27
Multos creat Cardinales.	404	Francorum Regis Pipini proſapia.	27
Ex his Nicolaum Abbatem Panormitanum.	404	Francorum Rex Daniel Presbyter.	27
Nicolao Papæ electo cedit.	419	Carolus primus ex Francis Imperator.	28
Quibus conditionibus.	419	Francorum regnum in duas Monarchias dividitur.	28
Ferdinandus Rex Hiſpaniae Granatam occupat.	186	Francorum orientalium Ducatus unde ad Eccleſiam Herbipolenſem pervenerit.	37. 410
Flagellantium Secta exoritur.	207	Francorum Imperium quot annis duraverit.	19
Numerus eorum in Suevia.	208	Quae Provinciae ſpectent ad Regnum Germaniae.	19
Veniunt Avenionem ad Papam.	208	Quae ad Regnum Gallicanum.	19. 28
Litterae Clementis Papæ contra eoſdem.	209	Fraternae charitatis exemplum in Duce Wirtenbergiae.	512
Eorum errores & vitia.	209	Fratricellorum hæreſis exoritur.	74
Brevi tempore evaneſcunt.	211. 296	Articuli errorum.	75
Flandri prælio vincuntur à Gallis.	67	Hæreſis author exhumatur.	76
Comites Flandriae capiuntur à Philippo Galliae Rege.	67. 83	Quomodo publicata fuerit.	76
Gravi jugo premuntur à Gallis.	83	Wilhelmæ propagatricis antrum.	76
Conſpirant contra Rectores Gallicos.	83	Wilhelma Sacerdotis agebat officium.	77
Gallorum ter mille quadringenti cæduntur.	84	Pro ſancta ſepelitur.	77
Wilhelmus Comes Rheni fit Dux Flandrorum.	90	Conradus Mediolanenſis rem aſtu prodiit.	77
Bellum parant contra Gallos.	91	Hæretici comburuntur.	78
Acriter præliantur contra Gallos.	92	Dulcinus reſtaurator ejusdem hæreſis.	103
Guidoni Duci ſe ſubmittunt.	93	Eadem hæreſis in Austria pullulat.	139
Ab Eduardo Angliae Rege per aſtum adjuvantur.	93	Principales articuli errorum.	139
Treugas faciunt cum Rege Galliae.	93. 96	Ingens numerus hæreticorum.	140
Foſſarii Hæretici in Bohemia.	319	Puellae ſectariae fatua reſponſio.	140
Flandriae Comitatus obvenit Ducibus Burgundiae.	275	In Italia quoque graſſatur.	147
Franciſcus Salviatus Archiepiſcopus Piſanus Florentiae ſuſpenditur.	498	Natos ſuos in ſpeluncis necabant.	147
		Waltherus fratricellus Coloniae comburitur.	155
		Frauenburg caſtrum conſtruitur à Comitibus exlytro captivi Archiep. Trevirenſis.	163
		Friburgum Briſgoiae obſidetur à Duce Zeringiae.	251
		Austriae Ducibus venditur.	253
		Fridericus	

Index Rerum Notabilium.

Fridericus Dux Austriæ contra Ludovicum Ba-
varum eligitur Imperator Romanorum. 137
Bellum movet in Ludovicum Bavarum. 138
Eßlingam obsidet. 138
Argentnam oppugnat. 142
A Ludovico Bavaro funditur. 142
Bavariam devastat. 146. 148
A Pontifice in Italiam vocatur. 155
Bellum contra Ludovicum Bavarum in-
staurat. 156
Prælio victus unâ cum fratre capitur. 156
Friderici liberatione magus pollicetur. 159
Fridericus Burggrafus Noricus fit Marchio
Brandenburgicus. 355
Non admittitur à Brandenburgensibus. 355
Armis obtinet Marchiam Brandeburgen-
sem. 356
Progenies ejus. 356
Dux Christianorum contra Bohemos Huf-
fitas. 366
Fridericus Brandenburgensis Marchio & liberâ
ejus. 683
Fridericus Dux Austriæ proscribitur à Sigif-
mundo Imperatore. 340
Joannem Papam XXIII. Concilio Con-
stantiensis restituit. 340
Fridericus III. Dux Austriæ fit Rex Roma-
norum. 405
Ducit uxorem Leonorâ Lusitanam. 405. 423
Fit Tutor Ladislai Regis Ungariæ. 406
Renuit acceptare coronâ Bohemicam. 406
Aquigrani coronatur. 408
Turcarum 30000. prælio fundit. 411
Delphinum Galliæ frustra contra Helve-
tios incitat. 412
Nicolaum Papam legitimum agnoscit. 416
A Nicolao Papa Romæ coronatur. 422
Falsa de eo vaticinia prædicta. 423
A subditis obsidetur in Neustatt. 425
Fridericum Palatinû bello invadi curat. 436
A subditis rebellibus obsidetur Viennæ. 456
Recusat Carolo Burgundo dare Regnum
Siciliæ. 481
Carolo Burgundo dat Geldriæ Ducatû. 502
Filium Maximilianum in Regem eligi
curat. 525
Bello aggreditur Brugenfes pro liberando
filio. 531
Bellum movet contra Ducem Baviaræ ge-
nerum. 550
Moritur, & Viennæ sepelitur. 552
Fridericus Palatinus Dux fit Tutor Philip-
pi. 420
Bello invadit Comitem de Lüzellstein. 424
Comitatum Lüzellstein armis obtinet. 425
Oppidum Bergzabern vi occupat. 429
Montfort castrum prædonum destruit. 432

Contra octodecim Principes hostes se tue-
tur. 436
Causa discordiæ cû Duce Wirtenbergiæ. 436
Schauenburgense castrum invadit. 437
Ludovicum Ducem Baviaræ sibi conci-
liat. 437
Cum Diethero Archiepiscopo Moguntino
pacem init. 438
Ludovico Nigro Palatino prævalet. 438
Comitem Liningensem opprimit. 439
Dietherum Archiep. Moguntinû fovet. 444
Ducem Wirtenbergiæ debellat. 445
Tres Principes cædit & capit, Badensem,
Metensem & Wirtenbergicum. 451
Pecuniâ mulctat captivos Principes. 451
Ruperto fratri Coloniensi Archiepiscopo
auxiliatur. 468
Weissenburgense Monasteriû reformat. 469
Bugsberg & Schlupff castra prædonum de-
struit. 470
Weissenburgense oppidum obsidet. 472
Ludovici Nigri oppida occupat. 472. & seqq.
Concordiam init cum Ludovico Nigro
Palatino. 476
Oppida quæ Ludovico Nigro eripuit. 476
Moritur in habitu FF. Minorû sepultus. 479
Frumenta Germanis è Sicilia advehuntur. 135

G

Agui Roberti Galli effatû de Gallis. 280
Galeatus Vice-comes Mediolani insti-
tuitur. 170
Galli Armigniaci vastant Alfatiam. 399
Superantur ab Helvetijs. 399
A Ludovico Palatino cæsi fugantur. 399
Gallicus morbus exoritur. 563
Gallorum Regnum misere collapsum. 369
S. Galli Abbas inquietatur abs oppidanis S.
Galli. 532
Construit Monasterium in Roschach. 532
Monasterium novum ab oppidanis destrui-
tur. 533
Helvetios in auxilium vocat. 533
Recipit compensationem damnorum. 533
S. Galli Oppidani rebelles Domino Abbati S.
Galli. 320. 321
Obsidentur à Friderico Duce Austriæ. 323
Monasterij S. Galli portas effringunt. 532
Novum Monasterium in Roschach de-
struunt. 533
Compelluntur Abbati satisfacere. 533
Geldriæ Dux fratrem in vincula conjicit. 245
Propter adulterium occiditur. 259
Geldriæ ducum Genealogia emoritur. 259
Geldriæ Ducatum Arnoldus de Egmunda
occupat. 520
A Friderico Imp. datur Carolo Burgundo. 520
Frideri-

Index Rerum Notabilium.

Fridericus Comes in Spånheim prætendit Ducatum.	503	Gregorij PP. XII. adversus Benedictum Antipapam constantia.	327
Carolus puer Arnoldi filius capitur à Carolo Burgundo.	503	In Concilio Constantiensi renuntiat Papatui.	341
Varietas infortuniorum ejus. 503. 554. 569. 571. 629		Guntherus Comes Schwarzenburgicus eligitur Rom. Rex.	204
Gengenbacense Monasterium reformatur.	586	Ejus contentio pro Imperio cum Carolo Bohemo.	212
Abbas fugit cum Clenodijs.	587	Pacem firmat cum Carolo Bohemo.	212
Georgius Bohemiae Rex deponitur à Pio II. Papa.	462	Veneno interiisse fertur.	213
Gerardus Episcopus Herbipolensis.	291	H	
Occupat oppida Schweinfurt & Winsheim.	291	Hagenbachiorum Nobilium origo.	491
Obsidet Montem Gigantum.	296	Hagenbach Petrus tyrannus Alsatiae.	491
Herbipolenses prælio cædit.	306	Capitur in Brisach, & capite truncatur.	491
Gerardus Gros Doctor & opera ejus.	261	Hall oppidū Regale in servitutē redigitur.	485
Ejus de Monialibus dictum.	261	Hartmannus de Habsburg filius Rudolphi Imp. in Rheno submergitur.	32
Gerardus Monachus S. Quintini Doctor & opera ejus.	53	Hartmannus Comes Wirtenbergiae in carcere obit.	41
Gerlacus Abbas Tuitiensis capitur.	588	Hassiae Comes Hermannus fit Gubernator Ecclesiae Colonienfis.	479
Causa captivitatis ejus.	589	Defendit Novesium à Carolo Burgundo obsessum.	482
Germaniae Regnum Romanis non subiectum.	157	Fit Archiepiscopus Colonienfis.	507
Quid comprehendat.	19. 163	Reformator Claustralium.	508
Interdicto supponitur à Papa.	182	Munificus & mansuerus.	508
Gießen castrum prædonum capitur ab Archiepiscopo Moguntino.	147	Dominicae Passionis meditator.	508
Gottfridus Bruchsalensis civis à mortuis resurgit.	149	Construit Cœnobiū Fratrum Minorum.	509
Refert visionem suam.	151	Hassiae Landtgravius Wilhelmus Palatinum bello vexat.	613
Mirabilia quæ retulit.	151	Wilhelmus alter è custodia dimittitur.	659
Variae in purgatorio pænæ.	153	Genealogia Hassiorum.	659
Missarum celebratio prodest animabus.	153	Heidelbergensis Universitas fundatur.	172
Multi vocati, pauci verò electi.	153	Quando & à quo instituta.	331
Non sine opinione sanctitatis moritur.	155	Henricus Abbas S. Ægidij Norinbergæ Doctor.	416
Gottfridus Schenk de Limpurg fit Episcopus Herbipolensis.	409	Henricus Basileensis Episcopus fit Archiepisc. Moguntinus.	48
Primus se scribit Ducem Francorum.	409	Henricus Calkar Carthusianus Doctor & opera ejus.	297
Gotzaugienfis Abbas certat cum Christophoro Marchione Badensi ob Advocatiam.	650	Henricus Carinthiae Dux Bohemiā invadit.	120
Sumptus litis negantur Abbati à Monachis.	650	Henricus de Doleñdorff Carmelita Doctor & opera ejus.	216
Abbatiam resignat.	650	Henricus de Erpfurdia Doctor & opera ejus.	217
Græca Ecclesia se Romanæ submittit.	21	Henricus de Firmaria Ord. S. Aug. Doctor & opera ejus.	187
Græcorum Imperium à Turcis occupatur.	426	Henricus de Gandavo Doctor & opera ejus.	61
Granatæ Regnum ab Hispaniæ Rege occupatur.	546	Henricus de Hassliginio Monachus & opera ejus.	81
Grandinis tempestas damna infert.	636. 649	Henricus de Hassia Canon. Wormatiensis & opera ejus.	313
Gregorius X. S. Bonaventuram creat Cardinalem.	18	Henricus de Schlize Marescallus Abbat. Fuldenfis armis aggreditur Herbipolenses peregrinantes.	186
Concilium generale Lugduni celebrat.	20	Henricus Luzenburgi Comes fit Rom. Imperator.	116
Contributionem Decimarum indicit contra Saracenos.	21		Aquis.
Gregorius XI. PP. Romam ab Avenione revertitur.	269		
Occasio hujus reditus.	269		
Decimam fructuum petit, sed frustra.	269		

Index Rerum Notabilium.

Aquisgrani coronatur.	117	Inopiâ premitur.	10
Ejus uxor & liberi.	117	Moritur.	32
Adolfum & Albertum Impp. uno sepulchro		Abbas XXVII. Vollandus eligitur.	32
condit.	118	Negligens in regimine.	32
Corpus Reginae Beatricis Spiræ reperit.	118	Vendit aliqua bona.	33
Conventum Principum Spiræ celebrat.	119	Resignat munus Abbatiale.	38
Joanem filium ex Comite creat Ducem.	119	Abbas XXVIII. Crafftio, eligitur.	38
Eundem creat Regem Bohemiæ.	120	Hirsaugia sub eo non restituitur.	39
Comitem Wirtenbergiæ rebellem perse-		Moritur.	58
quitur.	121	Abbas XXIX. Gottfridus eligitur.	59
Septuaginta duo ejus castella occupat.	121	Sub eo aboletur consuetudo adultos tan-	
Comite Oetingensem rebellē proscribit.	122	tum suscipiendi, non pueros.	59
Duces Austriæ metu cogitur investire de		Dotes corporis & animi ejus.	60
Austria.	122	Moritur.	79
Coronâ ferreâ Mediolani coronatur.	123	Abbas XXX. Henricus II. eligitur.	79
Lombardiam & urbes rebelles expugnat.		Monasterij bona plura alienavit.	80
	123. 125	Discordia oritur inter ipsum & Conven-	
Romam cum exercitu intrat invitis Urli-		tum.	140
nis.	127	Malè sibi conscius,	141
Romæ solemniter coronatur.	128	A Ludovico Imperatore deponitur.	143
Florentiam obsidet.	128	Abbas XXXI. Sigismundus & Gerardus in	
Robertum Regem Apuliæ regno privat.	129	diffensione eliguntur.	144
Morbo Dysenterici laborare incipit.	130	Causæ, cur mali Abbates eligantur.	144
Historia porrecti veneni fictitia esse proba-		Sigismundus Abbas declaratur abs Archi-	
tur.	130	episcopo Moguntino.	145
Moritur in oppido Bonconvento.	130	Ab omnibus suscipitur.	145
Patrum Prædicatorum innocentia demon-		Moritur.	189
stratur.	131	Abbas XXXII. Wichardus eligitur.	190
Argentineses Dominos despexit, suppli-		Alienata bona redimit.	190
ces audit.	134	Disciplina claudicat.	191
Herbipolenses persecutores Clericorū.	44. 181	Fit divisio reddituum inter Abbatem &	
Episcopo Domino suo rebelles.	224. 244. 302	Conventum.	191
Comburent Cænobia S. Burkhardi & S.		Hirsaugia sub eodem sterilis.	226
Jacobi.	303	Moritur.	226
Septendecim vicibus Episcopo suo rebel-		Abbas XXXIII. Wichardus II. eligitur.	226
les.	304	Mores & industria ejus laudantur.	227
Episcopum obsident in Monte S. Mariæ.	304	Innocentius VI. confirmat bona Hirsau-	
Incendiarij & captivatores Sacerdotum.	305	giensia.	227
Prælium ineunt cum exercitu Episcopi.	306	Moritur.	238
Victi vario mortis genere puniuntur.	306	Abbas XXXIV. Wignandus eligitur.	239
Denuo vincuntur rebelles Episcopo.	393	Magna sub eo Monachorum ignavia.	239
Herbipolense Concilium contra exactiones		Moritur relictis post se debitis & dissolu-	
Papæ.	49	tione monastica.	276
Herbipolense Gymnasium transfertur Er-		Abbas XXXV. Gottfridus II. eligitur.	276
phordiam.	296	Moritur, relinquens Monasterium debitis	
Causæ Translationis.	296. 314	gravatum.	292
Herbipolensis Episcopus judicium provincia-		Abbas XXXVI. Wichardus III. eligitur.	293
le à Pipino habet.	37	Moritur.	311
Herbipolensis Clerus spoliatur.	46	Abbas XXXVII. Fridericus II. eligitur.	311
Hermannus de Schildis Doctor & opera		Ejus mores & ingenium.	312
ejus.	187	Comparet in Concilio Constantiensi.	350
Hieronymus Pragensis intrat Constantiam.	341	Monasterij immunitatem tuetur.	372
Fugiens occultè retrahitur.	342	Moritur.	373
Et ad carceres rapitur.	342	Abbas XXXVIII. Wolframms eligi-	
Unâ cum Hufso ad ignes damnatur.	343	tur.	373
S. Hildegardis canonizatio instituitur.	142	Bursfeldensem observantiam introducit.	
Hirsaugiensis Abbas XXVI. Joânes eligitur.	9		374. 433

U u u u

Richen-

Index Rerum Notabilium.

Richenbacenses Fratres citat ad Concili- um Basileense.	386	Occupant Monasterium Carmelitarum Pragæ.	358
Privilegia Hirsaugiæ in Concilio exami- nantur.	386	Circumferunt in plateis Dominicum cor- pus.	358
Comparet in Concilio Basileensi.	391	Trucidant Consules Pragenfes.	359
Census Schönreinenfes renovat.	408	Pincerna Regis Wenceslai fautor Hussita- rum.	359
Præpositum Rothensem rebellem repri- mit.	422. 436	Zischka eorundem Princeps.	362
Moritur, & juxta B. Brunonem sepeli- tur.	440	Terras fidelium devastant.	379
Corpore B. Brunonis cæcum curante.	440	Michelfeldense Monasteriū incendunt.	379
Abbas XXXIX. Bernardus eligitur.	441	Citantur & comparent in Concilio Basi- leensi.	390
Octo Cœnobia reformat.	441	Disputatione vincuntur in Concilio.	390
Secundi fundatoris titulum meretur.	442. 515	Cæduntur prope Sufatum.	416
I			
Rebelles Præpositos in Roth & Richen- bach punit.	479	S. Jacobi Monasterium Moguntizæ à Burs- feldensibus reformatur.	404
Waldeck castrum comparat.	510	Abbas expellitur per Cives.	454
Abbatia laudabiliter gestâ obit.	515	S. Jacobi Monasterium Herbipolense refor- matur.	565
Abbas XL. Georgius eligitur.	515	Quæ causa Episcopum ad reformandum moverit.	566
Resignat Abbatiam ob senium.	520	Extremâ premitur inopia.	567
Abbas XLI. Blasius eligitur.	520	Joannes Hickerich promovet reformatio- nem.	567
Oritur dissensio inter ipsum & Conven- tum.	521	Jacobus de Villa Abbas Eberbacensis, & opera ejus.	217
Multa ædificia utilia struit.	534	Jacobus Cypri Rex Civis Venetus moritur.	480
Census annuos auget.	545	Jacobus Monachus Hirsaugiensis, & opera ejus.	553
Nova oritur dissensio inter ipsum & Con- ventum.	564	Imago Miraculosa B. V. in Diethelspach.	638
Privilegia Monasterij defendit.	569	Imago Miraculosa Ejusdem in Hannonia.	165
Moritur.	599	Imperium Francorum quot annis duraverit.	19
Quanta Monasterio bona præstiterit.	599	Quæ provinciæ spectent ad regnum Ger- maniæ.	19
Abbas XLII. Joannes Hasmann eligitur.	600	Quæ ad regnum Gallicanum.	19. 28
Elogium vitæ & conversationis ejus.	601	Imperiū quid sit, & quid Regnū Germaniæ.	163
Nicolai Baselij de eo testimonium.	602	Imperium Romanum Gallis concedi non po- test.	116
Burbach villam vendit Canonicis Spiren- sibus.	673	Licet semper ab ipsis ambitum.	162
Quæ causæ venditionis fuerint.	673	Ingelheimense palatium mutatur in Cœno- bium.	243
Vocatur ad reformandū Morsmünster.	682	Camera Imperialis mutatur in Bibliothe- cam.	243
Bibliothecam construit.	691	Innocentius V. ex Ord. S. Dominici Papa, & opera ejus.	29
Nomina Fratrum sub eo viventium.	691	Innocentius VI. PP. Germano Clero exactio- nem imponit.	234
Hirsfeldensis Monasterij Regalis titulus ex- tinguitur.	689	Recusatur exactio ab Episcopis Germa- niæ.	235
Fuldensi Monasterio incorporatur.	689	Rationes recusandi.	235
Causæ suppressæ Abbatiz Hirsfeldensis.	690	Caroli Imp. responsum pro Clero Germa- niæ.	236
Hocheimense Cœnobium fundatur.	35	Legatus Papæ sine fructu Romam reverti- tur.	237
Hochzolern castrum à Ducissa Wirtenbergica destruitur.	368	Moritur.	248
Hollandi conspirant contra Nobiles.	13		Infule
Nobiles interficiunt.	13		
Aliena rapiunt.	13		
Cæduntur & dissipantur.	13		
Hugbertus Monachus Blidenstattensis Chro- nographus.	135		
Hussitæ magnis cædibus grassantur in Chri- stianos.	344		
Joannes Præmonstratensis Doctor Hussi- tarum.	358		

Index Rerum Notabilium.

Insulae fortunatae sunt habitabiles.	536	Joannes de Erphurt Doctor, & scripta ejus.	365
Insulae novae in mari reperiuntur.	427. 552	Joannes de Francofordia Doctor, & opera ejus.	417
Joachim Marchio Brandenburgicus fundat Universitatem Francofurti ad Oderam.	630	Joannes de Gandersleben Francus Astronomus.	174
Doctorum Mæcenas.	519	Joannes de Grumbach sit Episcopus Herbipolensis.	428
Cultor Justitiæ & Pietatis.	519	Joannes de Hildesheim Carmelita, Doctor & opera ejus.	245
Joanna Puella Lotharinga pugnat pro Rege Galliae.	371	Joannes de Niclashausen subulcus seductor.	485
Ab Anglis capta comburitur.	381	Ingens hominum concursus ad ipsum.	486
Joannes Abbas Bursfeldensis Doctor, & opera ejus.	588	Articuli errorum ejus.	487
Joannes à Baden Archiepiscopus Trevirensis Alchimista.	287	Captivus ad arcem Herbipolensem ducitur.	488
Joannes Blumenthalius Doctor.	174	Rustici ejus liberationem urgent.	489
Joannes Bohemiae Rex Lombardos rebelles Imperio subigit.	173	Ad ignem damnatur.	490
Joannes Brabantiae Dux in hastiludio occiditur.	65	Varia de eodem opinio.	490
Joannes Burgundiae Dux elatione sua Christianos perdit.	298	Joannes de Ruppelschla, Alchimista, & opera ejus varia.	225
Galliam devastat.	360	Joannes de Thambach Ord. S. Dominici Doctor & opera ejus.	245
Cum Carolo Rege Galliae pacem componit.	364	Joannes de Wesalia Doctor ab Inquisitore examinatur.	500
In praesentia Caroli Regis insidiosè occiditur.	364	Error, quos prædicasse dicebatur.	501
Philippus filius ejus necem Patris ulciscitur.	364	Error, suos revocat.	502
Joannes Camerarius Dalburgius Episcopus Wormatiensis.	514	Brevi post præ animi mærore obit.	502
Vir Doctissimus.	514	Joannes Fustinus Carmelita Doctor & opera ejus.	261
Trium linguarum peritus.	596	Joannes Galliae Rex cum filio capitur ab Anglis.	230
Series operum ejus.	596	Liber cum filio dimittitur.	238
Joannes Capistranus Crucem prædicat in Germania.	428	Joannes Hunniades malleus Turcarum.	430
Joannes Castellensis Monachus scribit super Regulam S. Benedicti.	365	Joannes Hufi Præfectus Scholæ Pragensis.	315
Joannes Comes Habsburgi Albertum Imperatorem Patruum suum interficit.	114	Errorum Wicleffi prædicator.	315
In Monasterium ad agendam poenitentiam ponitur.	115	Articuli errorum ejus.	316
Joannes Comes Habsburgi Tigurum per insidias tentat.	220	Invidia origo errorum ejus.	318
Joannes Comes Hollandiae Comitatum ab Imperio suscipit.	79	Inquiritur ab Episcopo Pragensi.	318
Joannes Danck Saxo Astronomus.	174	Clerum Bohemiae bonis suis spoliatur.	318
Joannes Denock Ord. S. Aug. Doctor & opera ejus.	245	A Bohemis mittitur ad Concilium Constantiense.	338
Joannes de Brunn Episcopus Herbipolensis capitur.	402	Fugiens ex Urbe Constantiensi retrahitur.	338
Joannes de Burbon Episcopus Leodiensis.	463	Vinculis mancipatur.	338
In Tungrensi oppido obsidetur.	463	Ad ignem damnatur.	343
Capitur à Leodiensibus.	466	Joannes Leodiensis Episcopus à Leodiensibus obsidetur.	326
A Wilhelmo de Arnburg occiditur.	514	Leodienses atroci prælio cedit.	327
Joannes de Emmenhausen, Doctor & opera ejus.	245	Dimisso Episcopatu uxorem ducit.	329. 357
Joannes de Erphordia Ord. Minorum Doctor, & opera ejus.	217	Jacobam neptem Comitatus privat.	329
		Moritur.	370
		Joannes Livenis Mosellanus Doctor & opera ejus.	267
		Joannes Mercurius Italus mira proficitur.	584
		Alchimista sed pauper.	584
		Examinatus à Medicis probatur.	584
		Ensem mirabilem donat Regi Galliae.	584
		Joannes Montefanus Ord. S. Dom. Doctor.	275

Index Rerum Notabilium.

Impugnans Conceptionem B. V. revocare cogitur.	275
Joannes PP. XXI. domo corruente obruitur.	31. 32
Joannes PP. XXII. eligitur.	149
A Senatu Romano monetur, ut Romam redeat.	164
Responsum ejus Romanis datum.	164
De ejus abrogatione agitur.	167
Censuras in Ludovicum Bavarum fulminat.	170
Joannes XXIII. fit Papa.	330
Constantiensē Concilium indicit.	334
Pœnitet eum indicti Concilij.	336
Constantiam intrat.	336
S. Brigittam canonizat.	338
Jurat se renuntiaturum Papatui.	339
Multa in eum dicuntur crimina.	339
Fugit de Constantia.	339
Ex fuga retractus carceri mancipatur.	340
Per Concilium à Papatu deponitur.	340
Heidelbergam captivus ducitur.	341
Liber dimissus venit ad Martinum V. PP.	361
Florentiæ moritur.	361
Cosmus de Medicis thesauros ejus obtrinet.	362
S. Joannis Rhingaugienſe Monasterium reformatur.	425
Joannes Rhode ex Canonico Metenſi Mon.	375
Ex Mon. Carthusiæ Abbas S. Matthiæ.	375
Reformat Monasterium S. Matthiæ.	375
Scripta ejus.	376
Joannes Rusbrochius Ord. S. Aug. Doctor, & opera ejus.	297
Joannes Schonhoven Carmelita Doctor & opera ejus.	297
Joannes Scotus Doctor subtilis & opera ejus.	117
Joannes Veri Ord. Præd. impugnat Conceptionem. B. V.	568
Compellitur malè prædicata revocare.	569
Joannes Wittlich Trevirensis Doctor, & opera ejus.	313
Jubilæus annus primus Romæ instituitur.	78
De centesimo in quinquagesimum revocatur.	213
Judæi persecutionem sustinent Moguntiae.	44
In Helvetia.	313
Et alibi,	207. 382
Bona eorum dantur pauperibus.	45
Dictum Rudolphi Imp. super iisdem bonis.	45
Seipſos cum domibus incendunt Herbi-poli.	207
Maſtantur ut pecudes.	214
Emunt à Sacerdote Corpus Christi.	546
Puncturis idem vulnerant.	546
In terram defodiunt.	546
Sacerdotis capti & ad ignem damnati mira contritio.	646
Corpus Christi effossū & elevatum claret miraculis.	548
Castellanus miraculo incredulus ultionem sentit.	548
Testes miraculorum sunt Principes.	549
Ex Hispania pelluntur.	550
Puerū Christianū in arbore suspendunt.	368
Judæi multi occiduntur Ulissi bonæ.	633
Cædis auctores puniuntur à Rege.	634
Judæus quidam fide baptizatur.	165
Imaginem B. V. Mariæ vulnerat.	165
Sanguis miraculosè de imagine fluit.	165
Judæus convictus suspenditur.	166
Juliacenſis Comitatus erigitur in Ducatū.	229

K

K Irsgartenſe Cœnobium reformatur.	412
Kniebiſenſe Monasterium incendio perit.	684
Knoringer vir equeſtris ordinis Episcopum Constantienſem vexat.	680
Pacem acceptare renuit.	680
Kuffinenſis Comes Anglicus devaſtat Alſatiam.	264
Pars exercitus ejus cæditur à Bernenſibus.	265
In Frawenbrunnenni Cœnobia rursus funditur.	266
Totus ejus exercitus diſſipatur.	267

L

L Adiciniorum & ovorum uſus quomodo & quando permiſſus.	194
Trevirenſibus & Colonienſib. permiſſus.	195
Moguntinis quare non conceſſus.	195
Laðiſlaus Rex Apuliæ ab Ungaris vocatur ad regnum.	321
Deceptus ab Ungaris redit in Apuliam.	321
Lampertus Abbas Gengenbacenſis ſit Episcopus Spirenſis.	249
Laterana Eccleſia Mater omnium Eccleſiarum.	128
Lateranenſis Eccleſia comburitur.	115
Lauffenburgum obſideretur ab Helvetijs.	410
Lauriſſa Monasteriū ſpoliatur per Haſſios.	614
Leodienſes rebelles Episcopo ſuo Joanni.	326
Episcopum ſuum in Trajeſto obſident.	326
Sedecim millia eorundem cæduntur.	327
Marcum à Baden Episcopum ſuum expellunt.	459
Joanni de Burbon Episcopo rebelles.	463
Eundem in Tungrenſi oppido obſident.	463
Obſidentur & vincuntur à Carolo Burgundo.	464
Conditiones deditionis.	464

Iterum

Index Rerum Notabilium.

Iterum rebellant Carolo Burgundo.	465	Bellum contra Fridericum Austrium æquè electum movet.	138
Episcopum suum capiunt.	466	Victoriam obtinet.	138
Civitas obsidetur & capitur à Carolo Burgundo.	466	Fridericum rursus in fugam compellit.	142
Innocentes cum nocentibus crudeliter occiduntur.	467	Raptores & latrones necari jubet.	147
Liebenaugienſe Cœnobium Monialium fundatur.	73	Bingianam ſeditionem compeſcit.	149
Liga ſotularia ruſticorum exoritur.	589	Fridericum prælio victum capit.	155
Vexillum Conjuratiſſionis erigitur.	589	A Joanne XXII. PP. excommunicatur.	157
Articuli, quos aſſerebant.	589	Articuli Papæ contra Ludovicum.	157
Conjurati capiuntur jūſſu Maximiliani Imperatoris.	591	Confutatio eorundem articulorum.	157
Limpurgenſe Monasterium reformatur.	511	Citatus Avenionem non comparet.	159
Per Præſidium Palatinum occupatur.	623	Ejus fraus pro Comitatu Tirolenſi.	160
Res Monasterij transferuntur Spiram.	623	Inſignia regni recipit à Lupoldo Austrio.	162
Palatinenſes Monasterium ſpoliant.	624	Fridericum liberum dimittit.	163
Prior & Mon. è Monasterio recedunt.	624	Quibus conditionibus.	163
A Dürckheimenſibus ſpoliatur.	625	Comitem Geldriæ in Ducem elevat.	164
Monasterium ſpoliatum incenditur.	625	Mediolani coronâ ferreâ coronatur.	166
Eccleſia Limpurgenſis erat olim pulcherrima.	625	Romam ingreſſus coronatur.	167
Duodecim diebus & noctibus duravit incendium.	626	Nicolaum V. Antipapam creat.	167
Sepulchra mortuorum effodiuntur.	626	Galcatium Vice-comitem Mediolani inſtituit.	170
Limpurgenſis Abbas accuſat Emichonem Comitem ſuper incendio Monasterij.	628	Ducatum Baviariæ dividit.	173
Mors Abbatis liti finem imponit.	629	Pacem poſcit à Benedicto PP. XII.	179
Abbaſes aliquot reformati.	648	Dominicanos Spirâ expellit.	180
Lipſienſis Univerſitas originem ducit à Pragenſi.	315	Perſequitur Papæ obediētes.	182
Locuſtarū agmina in Francia & Suevia.	185. 250	Edictū ejus contra obediētiā Eccleſiæ.	183
Lotharij Regis Francorum proſapia.	27	Bellum minatur Gallorum Regi.	193
Lotharingia à Carolo Burgundo occupatur.	484	Cadens de equo moritur.	208
Renatus Dux Lotharingiæ totam recuperat.	494	Veneri à Maultaſchia porrecti ſuſpicio.	201
Lotharingiæ Ducis ridendū mandātū.	495	Articuli abrogationis ejus.	202
Lotharingiæ Dux Metim obſidet.	535	Ludovicus Baviariæ Dux obſidet Eichſtetam.	434
Lovanienſis Univerſitas fundatur.	368	Marchionem Brandeburgicū debellat.	434
Lucerna Urbs Helvetiæ confœderatur Schwitēſibus.	223	Reus læſæ Majestatis à Cæſare judicatur.	434
Lucia Monialis Ord. S. Dom. Chriſti ſtigmatibus inſignita.	580	Se tuetur contra octodecim Principes hoſtes.	437
Ludolfus in Carthusia Argentinenſi Doctōr.	174	Ludovicus Comes Palatinus moritur.	46
Ludovicus Baviariæ Dux unde Dives dictus.	275	Ejus progenies.	47
Ludovici Baviariæ Ducis in patrem impietas.	407	Ludovicus Dux Palatinus Patri Ludovico Barbato Principatum abrogat.	393
Ludovicus Baviariæ Dux totam Bavariam occupat.	129	Genealogia Ludovici Ducis Palatini.	328. 393
Eligitur Imperator à parte Electorum.	136	Prælio fundit Gallos Armigniacos.	399
Rudolfum fratrem Comitem Palatinum è Patria pellit.	337	Uxorem ducit filiam Amedæi Ducis Sabaudie, poſtea Felicis Papæ.	403
Vitæ ſuæ ſtructas inſidias evadit.	137	Ludovicus Dux Palatinus ſuccedit Patri Philippo Electori Palatino.	637
Cauſa cur fratrem expulerit.	137	Fratres & Sorores Ludovici.	637
Uxor & liberi ejus.	138	Ludovicus Niger Dux Palatinus inſeſtat Fridericum Palatinum.	429
Aquisgrani cum uxore coronatur.	138	Ludovicus XI. Gallie Rex Pragmaticam ſanctionem abrogat.	445
		Burgundiam occupat.	495
		Flandriam hoſtiliter inſeſtat.	495
		Atrebatum obſidet & capit.	495
		Hesdinum cum arce ſibi ſubijcit.	496
		Mariam Maximiliani ſponſam rapere tentat.	496
			Bellum

Index Rerum Notabilium.

Bellum movet Māximiliano.	499	Maulbrunnenſe Monafterium obſidetur & capitur à Duce Wirtenbergiæ Udalrico.	607
Infirmus muſicā levare petit.	516	Maximilianus Dux Auſtriæ naſcitur.	433
Moritur Turonis.	517	Mariæ uxor naſcitur.	433
Ludovicus XII. Galliæ Rex.	568	Mariæ eidem deſponſatur.	483
Mediolanum occupat fugato Duce.	576	Gallum è Flandria pellit.	479
Helvetios per falſos obſides decipit.	688	Bellum movet contra Gallos.	490
Ludovicus Helianus orator Regis Galliæ perorat contra Venetos in Conventu Principum Auguſtano.	650	Geldriam occupare nititur.	502
Ludovicus Sfortia Dux Mediolani ducitur captivus in Galliam.	581	A Neomagenſibus in fugam vertitur.	502
Lupoldus d. Bamberg Canonicus & ſcripta ejus.	174	Gallos Burgundiam invadentes vincit.	504
Lupoldus Dux Auſtriæ contra Helvetios movet.	139	Margaretha filia naſcitur.	506
Ab iſdem prælio funditur.	139	Mariæ uxor ejus moritur.	513
Bavariam devaſtat.	142	Pacem offert Regi Galliæ Ludovico.	516
Inſignia regni Ludovico Bavaro transmittit.	162	Margaritham filiam deſponſat Carolo Galliæ Regi.	516
Lupoldus II. Dux Auſtriæ ab Helvetijs victus occiditur.	283	Atrebatum capit.	522
Series Nobilium cum eo occiſorum.	284	In Germaniæ Regem eligitur.	523
Lupoldus III. Dux Auſtriæ Patri ſuccedit.	284	Ejus tituli uſuales.	524
Bellum indicit Helvetijs.	289	Confoederationē Ligæ Suevicæ orditur.	528
Luporum horrenda rabies homines devorantium.	179	A Flandris rebellibus capitur.	530
Opinio vulgi de rabidis lupis.	179	A Patre liberatur.	531
Opinio Wilhelmi Pariſienſis de rabidis lupis.	180	Ejus ſponſa Anna Britanniæ rapitur à Carolo Galliæ Rege.	537
Luforis cujuſdam veſana impietas.	279	Contra Turcas movet in Croatiam.	553
Imaginem Crucifixi gladio impetit.	279	Secundam ducit uxorem, ſed ſterilem.	553
Imago vulnerata emittit cruorem.	279	Movet contra Carolū Ducē Geldriæ.	554-571
Luzenburgenſis Comitatus erigitur in Ducatum.	119. 229	Ejus milites puerum comburunt ad extorquendam pecuniam.	554
A Vidua regitur.	417	Eberhardū Wirtenbergiæ Ducem creat.	558
Occupatur à Wilhelmo Duce Saxoniz.	417	Devaſtat ſuperiorem Burgundiam.	568
Tandem cedit Philippo Duci Burgundiz.	418	Bello aggreditur Helvetios.	572

M

Magorum libros redarguere bonum eſt.	41	Arnheim oppidum Geldriæ occupat.	629
Magus pollicetur Friderico Auſtro liberationem è vinculis.	159	Ungariæ regnum ſibi ſubjugat.	629
Fridericus non acceptat.	160	Venetis contumacibus bellum infert.	635
Mahomet Turcarum Rex Corinthum occupat.	433	Carolus Geldrenſem bello aggreditur.	636
Peloponeſum & Pontum capit.	439	Confoederatur Regi Gallorum contra Venetos.	639
Calcedonem ſubvertit.	473	Cum Julio PP. & Rege Galliæ Venetos infeſtat.	645
Marcha provincia Helvetiæ auſertur Domui Auſtriæ per Abbatis cellenſes.	326	Fruſtra petit ſubſidia à Principibus Imperij.	646
S. Martini ſedes aurea Moguntiz.	121	Bellum proſequitur contra Venetos.	664
S. Marthiæ Apoſtoli Caput Trevirim tranſfertur.	376	Conſtantiam rebellem reprimit.	667
Matthias ex Monacho S. Benediſti Archiepiſcopus Moguntinus.	147	Scribit Trithemio Abbati.	669
Matthias Hunniades ſit Rex Hungariæ.	432	Treviris Tunicam Domini jubet inquiri.	671
Malleus Turcorum.	432	Gallorum perfidiam deſeſtat.	678
		Emichonem Comitem de Liningen læſæ Majeſtatis reum denuntiat.	678
		Lombardiam cum Mediolano recuperat.	681

Julio

Index Rerum Notabilium.

Julio Papæ confœderatur.	681	Neuweiler Monasterium transfertur ab Ord.	
Venetos atroci prælio fundit.	685	S. Benedicti.	559
Teruanâ Urbem occupat contra Gallos.	685	Apostata Abbas facere taxatur.	559
Helvetios ad Burgundiam occupandam conducit.	686	Nicolaus de Bibera Francus Doctor & opera ejus.	65
Mechliniâ igne cœlesti incensa conflagrat.	180	Nicolaus de Cusâ Cardinalis præsidet Capi- tulo Benedictino.	423
Mediolanum Camera Imperij Romani.	301	Abbates sub juramento ad reformationem compellit.	424
Mediolani Vice-comes in Ducem elevatur.	301	Unionem Bursfeldensem approbat.	424
Mediolanenses ab Helvetijs cœduntur.	503	Capitur à Sigismundo Duce Austriæ.	439
Melchior Abbas S. Florini in Schönaw mortis sue præscius.	551	Nicolaus de Dünckelspül Doctor & opera ejus.	365
Ejusdem opuscula.	551	Nicolaus de Flüe mirabilis Eremita Helve- tiæ.	504
Melchior de Mocka Episcopus Brixinensis, Alchimista.	188	Magnus sit undique ad eum concursus.	505
Michaël Cæsenas Minorum Generalis dam- natur à Papa.	158	Præscius futurorum.	505
Michaël de Leone Herbipol. & opera ejus.	216	Dissentientes ad Concordiam revocat.	505
Miraculum B. V. M. apud Bingen.	89	Cujusdam Abbatis tentantis avaritiam de- tegit.	527
Fur lapides de corona Imaginis avellit.	89	Sanctissime obit.	527
Imago B. V. sudat.	89	Sanctitas ejus magnorum Principum testi- monio probatur.	527
Lac & sanguis ex vulnere Imaginis profi- lit.	89	Helvetij sanctitatem ejus experimento pro- bant.	528
Prædo in flumen se præcipitat.	90	Nicolaus Hussitarum Princeps.	358
Albertus Imperator Imaginem visitat.	90	Nicolaus V. Papa eligitur.	414
Capella in eo loco construitur.	90	In Principum Imperij Conventu agnoscitur.	416
Misnensium Marchionatus Imperio unitur.	58	Conditiones à Felice V. aliàs Amedæo pro- positas admittit.	419
Modona civitas Moreæ capitur à Turcis.	579	Confirmat Acta Concilij Basileensis.	420
Moguntia à Nobilibus per insidias capitur.	324	Fridericum Imperatorem coronat.	422
Per traditionem Civium proditur.	453	Crucem prædicari jubet contra Turcas.	427
Ab Adolfo Archiepiscopo capitur.	453	S. Nicolaus Tolentinas canonizatur.	411
Antea libera, in servitutem redigitur.	455	Nicopolitan Turcarum 40. millia cœdunt.	430
Moguntina Universitas instituitur.	485	Norinbergenfes Imperatori Carolo rebel- les.	204
Moguntini Canonici certas possessiones emunt.	17	Pecuniâ Imperatori reconciliantur.	204
Moguntini Cives rebelles suo Archiepisc.	169	Senatui & Imperatori rebelles.	237
Ecclesias quasdam destruunt.	169	Princeps factionis pecuniâ fit proditor fa- ctionis.	238
Exterminantur.	169	Artificum Tribus deponuntur.	238
Spoliantur & trucidantur.	453	Exceptâ Macellariorum Tribu.	238
Monasteria ab Ord. S. Benedicti translata.	566	Osties vincuntur ab Alberto Brandenbur- gico.	421
Monstrum nascitur in Boppardia.	291		
Aliud Bergæ in Diocesi Trevirensi.	297		
Aliud Burgstatti, duæ puellæ frontibus junctæ.	559		
Montis Monachorum Cœnobium Bambergæ reformatur.	456		
Morbus dictus Chorizatio S. Joannis grassa- tur.	263		
Mortena obsidetur à Carolo Burgundo.	493		
Murhartenfis Cœnobij translatio impeditur à Duce Wirtenbergiæ.	567		
Reformatur per Monachos Laurissenses.	567		

N

Nanse oppidum Lotharingiae recuperatur à Duce Renato. 493
Rurfus obsidetur à Carolo Burgundo. 493
Clades Caroli Burgundi prope Nanse. 494.

Neuweiler Monasterium transfertur ab Ord.	
S. Benedicti.	559
Apostata Abbas faceret taxatur.	559
Nicolaus de Bibera Francus Doctor & opera ejus.	65
Nicolaus de Cusa Cardinalis praesidet Capi- tulo Benedictino.	423
Abbates sub juramento ad reformationem compellit.	424
Unionem Bursfeldensem approbat.	424
Capitur à Sigismundo Duce Austriae.	439
Nicolaus de Dünckelspül Doctor & opera ejus.	365
Nicolaus de Flüe mirabilis Eremita Helve- tiae.	504
Magnus sit undique ad eum concursus.	505
Praescius futurorum.	505
Dissentientes ad Concordiam revocat.	505
Cujusdam Abbatis tentantis avaritiam de- regit.	527
Sanctissime obit.	527
Sanctitas ejus magnorum Principum testi- monio probatur.	527
Helvetij sanctitatem ejus experimento pro- bant.	528
Nicolaus Hussitarum Princeps.	358
Nicolaus V. Papa eligitur.	414
In Principum Imperij Conventu agnoscitur.	416
Conditiones à Felice V. aliàs Amedæo pro- positas admittit.	419
Confirmat Acta Concilij Basileensis.	420
Fridericum Imperatorem coronat.	422
Crucem praedicari jubet contra Turcas.	427
S. Nicolaus Tolentinas canonizatur.	411
Nicopolitani Turcarum 40. millia caedunt.	430
Norinbergenfes Imperatori Carolo rebel- les.	204
Pecuniâ Imperatori reconciliantur.	204
Senatui & Imperatori rebelles.	237
Princeps factionis pecuniâ fit proditor fa- ctionis.	238
Artificum Tribus deponuntur.	238
Exceptâ Macellariorum Tribu.	238
Osties vincuntur ab Alberto Brandenbur- gico.	421

0

O Chſenfurt à civibus Herbipolenſibus ca-	
pitur.	183
O denheim Monafterium transfertur ab or-	
dine.	559
Tetraſtichon in Abbarem Apoſtatam.	559
O doacer Rudolfo Imperatori rebellat.	29
Auſtriam vi occupat.	30
Prælio vincitur à Rudolfo.	30
Fit ſœdiſragus Rudolfo.	31
	Con-

Index Rerum Notabilium.

Confoditur.	31	Petrus de Lutra Præmonstratenfis, & opera	
Relicto filio Wenceslao.	31	ejus.	174.
Oetingensis comes rebellis Imperio proscribitur.	122	Petrus de Rosenheim Monachus Mellicensis Poëta.	366
Ordinis S. Benedicti in Germania tres Observantiae.	350	Petrus de Saxonia Vir eruditus.	174.
Earundem unio tentatur, sed incassum.	443	Petrus Medicus creatur à Papa Archiepiscopus Moguntinus.	105
Rursus tentatur per Archiepiscopum Moguntinum.	592	Moritur.	147
Sugillatur Reformatio Bursfeldensis.	592	Petrus Mosellanus Doctor & opera ejus.	267
Solvuntur cavillationes.	593	Pestilentia grassatur per Germaniam.	135. 206. 213. 418. 588
Tandem frustra tentata est unio.	593	Philippus Burgundiae Dux necem Patris ulciscitur.	364.
Ordinis nostri Capitulum generale Constantiense.	348	Obtinet Hollandiam, Hannoniam, Seelandiam.	370
Ordo Mariae Servorum instituitur.	51	Carolus VII. Galliae Regem prælio cædit.	388
Ordo Militum Templariorum extinguitur.	108	Luzenburgi Ducatum occupat.	418
Otto de Wolffskele Episcopus Herbipolensis utilis.	189	Moritur.	462
Cum Herbipolensibus concordiam init.	196	Fama ejus apud exteros.	463
Otto ex Comite Ziegenheimensi Archiepisc. Trevirensis.	360	Philippus Comes Palatinus sub Tutela Frideric.	420
Judæos à Treviri expellit.	361	Genealogia & progenies ejus.	482
Causa indignationis contra Judæos.	361	Filio suo Ruperto expannito assistit contra Cæsarem.	604.
Otto Dux Bavariae fit Rex Ungariae.	119	Principum nomina contra Palatinum bel-lantium.	604.
Fugatur ex Ungaria.	119	Quatuor contra eum exercitus moventur.	604.
Moritur.	429	Primus exercitus Maximiliani Imp.	605
P		Cui Philippus resistit in Alsatia.	606
Palatinatus Rheni inter filios Rudolphi Pa-latini divisio.	172	Secundus exercitus Udalrici Ducis Wirten-bergiae.	606
Palatinorum Genealogia.	47. 393. 637. 638. 647	Quem Philippus prælio fundit.	607
Paulus From Sacrilegus Sacramentum fura-tur.	660	Tertius exercitus Alexandri Veldentiae Comit.	608
Judæo vendit in Spandaw.	660	Cujus terras Philippus ipse devastat.	611
A judicibus capitur.	660	Quartus exercitus Wilhelmi Landgrafij Hassiae.	613
Et ignibus crematur.	663	Cujus exercitum fundit apud Ingelnheim.	619
Judæus hostiam pugione transverberat.	661	Hassij transitum Rheni præoccupat.	620
Particulam in furnum mittit.	661	Præsidium locat in Limpurgensi Mona-sterio.	623
Particula alia illuditur in Stendel.	662	Moritur, & sine pompa tumulatur.	636
In nuptijs Judæorum blasphematur.	662	Philippus Maximiliani filius Dux Austriae nascitur.	499
Judæi capti damnantur Berolini ad ignem.	663	Rex Castiliae declaratur.	633
Pelagius Ferrandus homo admirabilis.	585	Cum suis periclitatur in mari.	633
Memoriâ viguit vivacissimâ.	585	Burgi in Hispania moritur.	634.
Disputator in omni facultate.	585	Funeralia ejus Constantiae celebrantur.	635
Fit Eremita in Majorica.	585	Philippus Rex Galliae bellum instruit contra Anglos.	62
Opera quæ scripsit.	585	Causæ discordiarum.	66
Discipulus ejus & hæres Libanius Gal-lus.	586	Flandriam hostiliter occupat.	67
S. Petri novus Ordo instituitur in Suevia.	537	Flandriae Comites captivos tenet.	67
Petrus de Luna Antipapa dictus Benedictus XIII.	338	Componit pacem cum Anglo,	68
Contemnit Concilium Constantiense.	338		Flan-
Ejus causa tractatur in Concilio Constaniensi.	346		
In Concilio ut Schismaticus deponitur.	346		
Obstinatus in pertinacia.	358		

Index Rerum Notabilium.

Flandros gravi jugo premit.	82
A Flandris superatur.	84
Bonifacium Papam offendit.	
Monetam deteriore facit.	91
Rursus superatur à Flandris.	92
Cum Flandris Treugas facit.	93
Bonifacium Papam per Sciartam capi curat.	94
Ab Excommunicatione absolvitur.	95
Flandros navali & terrestri prælio vincit.	97. 98
Pacem componit cum Flandris.	99
Sex petitiones à Clemente V. PP. postulat.	101
Alia ejus petitio crudelis ad Papam	106
Judæos in toto regno vel occidit, vel pellit.	105
Quà causâ inductus.	105
Templariorum ordinem extirpat.	110
Extincto ordine multa mala patitur.	113
Fratri suo Carolo Romanum ambit Imperium.	115
Petitio ejus iniqua in Concilio refutatur.	125
Moritur.	136
Pipinus Major Domus fit Rex Francorum.	27
Pius II. antea Æneas Sylvius fit Papa.	433
Dietherum Archiepiscopum Moguntinum deponit.	443
Expeditionem indicit contra Turcas.	457
Deponit Georgium Bohemiæ Regem.	462
Anconæ moritur.	457
Portugalliæ Rex novas Insulas invenit.	427
Prædicatorum Ordo Spirâ pellitur.	380
Prædonum castella jussu Rudolphi Imperatoris subvertuntur.	43. 55. 252. 290
Dictum Rudolphi Imperatoris de prædonibus.	44
Eorum crudelitas.	146
Omnes necantur.	147
Pragensis Universitas fundatur.	242
Hæresibus maculatur.	315
Pragensis Episcopatus sublimatur in Archiepiscopatum.	243
Pragmatica sanctio abrogatur à Ludovico Rege Galliæ.	445
Defenditur à Doctis quibusdam.	446
Rursus usurpatur à Regibus Galliæ.	447
Quando cæperit, quid & qualis sit.	447
Capita præcipua Pragmaticæ sanctionis.	447
Probus Episcopus Tullensis resistit exactionibus Papæ.	50
Procopius Hussitarum Princeps Basileam venit.	385
In prælio cæditur à Teutonicis militibus.	388
Puellæ Fratricellæ fatua responsio.	140

Puellæ, quæ ab Ernesto Bavarō amabatur, crudelis submersio.	392
Puer Augustanus sexennis mirabilis.	684
Puer Basileensis septennis latine loquitur doctissime.	462
Pueri Ungarici constantia coram Sigismundo Rege.	283
Puerorum ad S. Michaëlem Normandiæ concursus.	431

R

R Abanus de Helmstatt Episcopus Spirensis, Clero tributa imponit.	372
Fit Archiepiscopus Trevirensis contra Udalicum.	377
Bona Trevirensis Ecclesiæ oppignoratur.	378. 401
Se Spirensium hostem scribit.	378
Trevirim introducit.	388
Resignat Archiepiscopatum Jacobo de Sircka.	401
Reinhardus Comes Geldriæ in Ducem sublimatur.	164
Reinhardus Episcopus Wormatiensis à Coloniensibus capitur.	478
Rezbach Ord. S. Bened. Præpositura fundatur.	182
Richardus Anglus eligitur Rex Romanorum.	20
Robertus Rex Angliæ regno privatur.	129
Rhodus Insula per Joannitas expugnatur.	105
A Turcis obsidetur.	504
Rottenburg terræmotu collabitur.	42
Rottenburgum ad Neccarum venditur Duci Austriæ.	260
Rudolfus Comes de Habsburg.	17
Sacerdoti viaticum portanti equum commodat.	17
Prædicatur ei Regale fastigium.	17
Obsidet Basileam.	18
Rex Romanorum eligitur.	19. 20
Crucem contra Saracenos assumit.	21
De Francorum stirpe descendit.	21
Habsburgensium Comitum genealogia.	26
Indicit Conventum Principum.	28
Ejus uxor ac liberi.	29
Badensem Marchionem subigit.	30
Austriam ab Ottocaro repetit.	30
Ottocarum subjugat.	30
Ottocaro occiso Austriam & Bohemiam occupat.	31
Ducem Bavarie debellat.	31
A voto Cruciatæ absolvitur à Papa.	36
Comitem de Zollera creat Burggrafum Noricum.	41
Burgundiam obtinet.	42
Albertum filium erigit in Ducem Austriæ.	43
Castella	

XXX

Index Retum Notabilium.

Castella prædonum subvertit.	44	Schwitenfes bellum movent Comitj Hab-	
Bona Judæorum dat Pauperibus.	45	spurgico.	95
Vicarium mittit in Italiam.	48	Bello vexantur à Lupoldo Duce Austriæ.	139
Eberhardum Comitem Wirtembergiæ do-		Per sagittam de periculo monentur.	139
mat.	49	Victores evadunt.	139
Burgundiam rursus subjugat.	53	Invicem confœderantur.	220
Prædonum castra septuaginta destruit.	55	Bellum movent contra Albertum Ducem	
Moritur , & Spiræ sepelitur.	56	Austriæ.	222
Cur coronam Imperij non suscepit Ro-		Confœderationem renovant & confir-	
mæ.	56	mant.	233
Rudolfus de Scherenberg Episcopus Herbi-		Carolus Imperator confœderationem	
polensis.	557	impedire conatur.	233
Ingens lapis ex ejus vesica exenteratus.	557	Ab Exercitu Caroli Imp. vexantur.	233
Ruperrus Palatinus eligitur Rex Romano-		Armati conveniunt contra Nobiles.	281
rum.	310	Nobilium castella destruunt.	281
Ejus uxor ac liberi.	310	Devastant Lombardiam.	333
Coloniæ in Regem coronatur.	312	Cum am Lombardiæ urbem occupant.	333
Frustra in Italiam proficiscitur.	314	Bello invaduntur à Lupoldo Austriæ.	287
Vincit Marchionem Badensem rebel-		Duce.	289
lem.	314	Oppidum & castrum Nidow occupant.	292
Adolfum Ducem Montensem domat.	322	Episcopum Portugallum & Abbatem quen-	
Abbatem S. Galli cum subditis conciliat.	328	dam è vinculis liberant.	292
Moritur , ac tumulatur cum epitaphio.	332	Apud Bellizonam clade afficiuntur.	333
Ejus Progenies.	331. 393	Carolus Burgundum tribus prælijs fun-	
Ruperti Colonienfis Archiepiscopi regimen		dunt.	498
infelix.	464	Decipiuntur à Gallis in obsidibus Divio-	
Ope fratris Palatini bona impignorata		nensibus.	688
recipit.	465	Domus Austriacæ fines aggrediuntur.	572
Vasallos suos à se avertit.	468	Concordiam ineunt cum Maximiliano	
Cum Canonicis suis contendit.	477	Imperatore.	573
Ab Henrico Landtgrævo Hassiæ captus		Schwitenfium descriptio, & comparatio	
moritur.	499. 507	cum Bohemis.	572. 574
S. Ruperti Monasterium spectat ad Archiepi-		Scoti devastant Angliam.	686
scopum Moguntinum.	540	Ab Anglis cæduntur.	686
Reformatur per Gerlacum Abbatem Tui-		Seditio inter Senatum & Cives Argentinen-	
tienfem.	554	ses.	174
Moniales reformari renuentes fugiunt.	555	Inter Senatum & Cives Bingios.	149
Monasterium à Ringaugiensibus occupa-		Inter Senatum & Cives Wormatienses.	177
tur.	555	Inter Senatum & Cives in Creußenach.	562
Rütlingen oppidum Sueviæ incendio ablu-		Inter Senatum & Cives in Andernach.	562
mitur.	630	Inter Senatum & Cives Erphordienfes.	640

S

Salsensis Abbas cum Conventu recedit ab		Cives Archiepiscopum ut Dominum in-	
ordine.	522	vocant.	648
Sangallenses oppidani & subditi rebelles D.		Senatores fugiunt in Saxoniam.	644
Abbati.	283	Discordia inter Archiepiscopum & Duces	
Saxoniae Ducatus Marchionibus Misnensibus		Saxoniae.	643
datur.	369	Laurentius Episcopus Herbipolensis pa-	
Saxoniae Ducis duo filij noctu abducuntur.	471	cem facit.	643
Schisma gravissimum inter Urbanum VI. &		Henricus Kelner Senator suspendi-	
Clementem VII.	272. 276. 285. 299	tur.	644
Inter Gregorium XII. & Benedictum XIII.		Inter Senatum & Cives Spirenses.	677
	325. 328	Inter Senatum & Cives Colonienfes.	682
Inter Eugenium, & Felicem Sabaudum.	403	Inter Senatum & Cives Wormatienses.	689
Schwarzach oppidum cum Monasterio de-		Inter Episcopum & Cives Spirenses.	378
struitur.	44. 45	Selimus Turca quomodo Patrem sibi recon-	
		ciliarit.	680
		Siberrus de Beko Carmelitanus.	174

Sifridus

Index Rerum Notabilium.

Siffridus Archiepiscopus Coloniensis septennio captivus. 53
 Liberatur pro magno lytro. 64
 Captivatorem suum Adolfum vicissim capit. 64
 Exprobrat eidem scelus. 64
 Et inter vincula mori permittit. 69
 Sigismundus Rex Ungariæ triginta duos Proceres occidit. 282
 Bellum movet in Turcas. 298
 Nicopolim obsidet. 298
 Cæsus in prælio vix fugâ evadit. 298
 A Nobilibus Ungariæ incarcerationatur. 312
 Eligitur Romanorum Imperator. 331
 Papam Joannem sollicitat pro Concilio. 334
 Constantiam pro loco Concilij proponit. 335
 Constantiam veniens ibidem Evangelium legit. 337
 Rosam benedictam recipit à Joanne Pontifice. 339
 Fridericum Austriæ Ducem proscribit. 340
 Proponit modum reformandi, qui Concilio non placet. 345
 Pro Schismate avertendo multa regna peragrat. 345
 Friderico Burggrafio Norico dat Marchiam Brandenburgicam. 355
 Adolfum Comitem Cliviæ creat Ducem. 356
 Expeditionem adornat in Bohemos. 365
 366. 368. 380. 391
 Lawenbursensem Ducatum erigit. 369
 Contributionem exigit à Clero & populo. 373
 Ad Basileense Concilium pergit. 381
 Italiam pro corona Imperij ingreditur. 382
 Venetos cædit. 382
 A Venetis veneno impetitur. 383
 Romæ coronâ imperialem suscipit. 384. 387
 Cum industria acquirit contributiones. 384
 Ex Italia reversus intrat Concilium. 389
 Bohemos ad Concilium vocat. 390
 Septuagenarius in Moravia moritur. 396
 Sigismundus Dux Saxonie fit Episcopus Herbipolensis. 405
 Diversæ de eo opiniones. 405
 Relicto Episcopatu clam fugit in Saxoniâ. 409
 Resignat Pontificatum, reservatâ pensione annuâ. 409
 Moritur. 509
 Simon de Spira Carmelitanus, 174
 Opera ejus. 187
 Simon Tridentinus puer à Judæis occiditur. 483
 Sophi Rex Persarum regnum assumit. 583
 Ut Propheta colitur apud Persas. 583

A Judæis sperabatur futurus Messias. 583
 Turciam vastat. 680
 Spanheimense Monasterium reformatur. 469
 Spanheimensis Comitatus in 4. partes dividitur. 332. 396
 Spirensis Major Ecclesia concrematur. 421
 Suevicæ Ligæ exordium. 528
 Sunshheimense Monasterium transfertur ab ordine. 564

T

T Amberlanes Tartarorum Imperator moritur. 314
 Templariorum Ordinis institutio. 107
 Ditissimus inter omnes Ordines. 107
 Extincti Ordinis historia. 108
 Duo Equites Ordini crimina affingunt. 108
 Articuli criminum contra Ordinem Templariorum. 109
 Philippus Rex Gallie Papam consulit. 110
 Magister Ordinis Parisijs capitur. 110
 Templarij Parisijs comburuntur. 111
 Deum innocentie testem invocant. 111
 Magister Ordinis aliqua confitetur coram Papa. 112
 Revocat, quæ dixerat. 112
 Magister Ordinis cum socio igni traditur. 112
 Eorum ordo in toto orbe extinguitur. 113
 Ordinis bona à Principibus rapiuntur. 113
 Terræmotus Europam concutit. 233. 649
 Teruana Urbs obsidetur à Maximiliano Cæsare. 685
 Cives se Maximiliano dedunt. 686
 Testipremi nobiles prædones nefanda exercent. 549
 Teutonici milites prælio fundunt Hussitas. 388
 In Prussia funduntur à Rege Poloniæ. 426
 Prussis ad Polonos deficientibus. 427
 Thabor oppidum Trevirense comburitur. 537
 Thaboritarum nomen exoritur in Bohemia. 362
 Theodoricus Archiepiscopus Coloniensis obsidet Sufatum. 407. 411. 415
 Theodoricus Bayer fit Episcopus Wormatiensis. 224
 Theodoricus de Offenbruck Ordinis Minorum Doctor. 508
 Opera ejus. 508
 Theodoricus de Schwinburg decapitati prædonis mira historia. 181
 Theodoricus Schenck ab Erbach fit Archiepiscopus Moguntinus. 389
 Unionem Bursfeldensem approbat. 390
 Moritur. 435
 Thilmanus Carmelita Doctor & opera ejus. 252
 S. Thomas Aquinas à Joanne XXII. canonizatur. 156
 Thomas

X x x x z

Index Rerum Notabilium.

Thomas Brabantinus Ordinis Prædicatorum
 Doctor. 34
 Thomas de Haselbach Doctor Viennensis &
 opera ejus. 334
 Thomas de Kempis Canonicus S. Augustini
 Doctor. 334
 Opera ejus. 334
 Tigurum Urbs Helvetiæ per insidias tenta-
 tur. 220
 Confœderatur Schwitensibus. 221
 Obsideretur ab Alberto Duce Austriæ. 221, 222
 Obsideretur à Carolo IV. Imperatore. 233
 Torneamentum Nobilium in Eslingen. 371
 Traditio Urbis Tigurinæ tentatur per Comi-
 tem Habsburgi. 220
 Urbis Colonienfis tentatur ab Archiepiscopo
 Colonienfi. 16
 Urbis Moguntinæ adornatur ab Archiepisco-
 po Moguntino. 453
 Noctua terret traditores. 453
 Per traditionem capitur. 453
 Cives spoliuntur & trucidantur. 453
 Ingens præda in urbe obtenta. 454
 Novesianæ urbis attentatur ab Archiepisco-
 po Colonienfi. 478
 Traditor fit sociorū traditorū traditor. 478
 Trevirensis urbis attentatur ab Antonio Ba-
 stardo Burgundiæ. 415
 Trajectenses nobiles à Plebe spoliuntur & oc-
 ciduntur. 14
 Trajectensis Ecclesiæ Schisma inter duos ele-
 ctos. 164
 Trajectensis Episcopus plebem Hollandicam
 rebellem domat. 14
 Transfigurationis Christi festum institui-
 tur. 430
 Trevirensis Urbs Sanctorum meritis ab obli-
 dione liberatur. 82
 Biennio obsideretur. 387
 Conventus Principum solemniss. 674
 Nomina Principum, qui interfuere. 674
 Nomina Comitum & Oratorum. 675
 Trevirenses SS. reliquiæ ostenduntur. 676
 Ex his Tunica Domini. 676
 Trevirensis Archiepiscopus Baldewinus ar-
 cem Birckenfeld construit. 161
 Navigans capitur à femina illustri. 161
 Sub magno lytro liber evadit. 161
 Ecclesiæ bona impignorantur in quadrin-
 gentis millibus florenorum. 401
 Trithemius Joannes nascitur. 450
 Fit Monachus in Spanheim. 512
 Fit Abbas ibidem. 517
 Bovillum exagitat. 288
 Resignat Abbatiam Spanheimensem. 634
 Fit Abbas Monasterij S. Jacobi Herbi-
 poli. 634

Maximilianum Cæsarem avertit à Schif-
 mate. 670
 Scribit Maximiliano Cæsari. 670
 Julium II. confitetur verum Pontificem. 671
 Conciliabuli Pisani dissipationem prædi-
 cit. 672
 Absolvit Chronicon Hirsaugiense. 691
 Catalogus omnium ejus operum. 692
 Tubingensis Universitas instituitur à Duce
 Wirtembergiæ. 497
 Tuitiense oppidum cursu Monasterio à Colo-
 niensibus destruitur. 268
 Reædificatur sumptibus Colonienfium.
 268, 285
 Rursus à Montensibus incenditur. 344
 Tunica Domini Treviris inquiritur. 675
 In summo altari reperitur. 676
 Turcici regni in Asia principium. 175
 Ottomannus primus Rex Turcarum cum
 sequentibus. 175
 Devastant Carniolam & Croatiam. 552
 Poloniæ regnum depopulantur. 572
 Eorum triginta millia cæduntur à Chri-
 stianis. 411
 Ab Ungaris funduntur. 680
 Typographica Ars Moguntinæ invenitur. 421
 Elogium Artis typographicæ. 422
 Tyrolensis Comitatus à Ludovico Bavaro in-
 justè occupatur. 160

U

Valentinianus Imperator Francos aggredi
 non audet. 25
 Vaticinia de Friderico III. Imperatore falsè
 prædicta. 423
 Udalricus de Argentina Doctor, & scripta
 ejus. 34
 Udalricus de Augusta Ludovici Bavarj Imp.
 Secretarius. 176
 Discordiarum inter Ecclesiam & Imperium
 buccinator. 176
 Udalricus Comes de Helfenstein dolosè occi-
 ditur. 260
 Udalricus Comes de Wirtemberg capitur. 185
 Liberatur pro maximo lytro. 185
 Udalricus de Palma unus ex percussoribus
 Alberti Imp. 114
 Captus meritis luit pœnas. 114
 Udalricus de Manderscheid eligitur Archie-
 piscopus Trevirensis contra Jacobum de
 Sirck. 377
 Per concordiam cedit Rabano de Helm-
 statt. 377
 In professione Romana Tiguri obit. 378
 Udalricus Dux Wirtembergiæ Cives Eslin-
 genses profligat. 417
 Ulmenfes Cives cædit
 Castellum 421

Index Rerum Notabilium.

Castellum Widem subvertit.	433	Ventorum magna tempestas.	223. 398
Moritur.	509	Viennensis Universitas fundatur.	300
Prosapia ejus.	509	Vindicat Deus impietatem filij in Patrem.	407
Udalricus Junior Dux Wirtenbergiae Maximiliano Caesari charus.	597	Vindicta filij contra Patrem, qui ejus Amasiam aquis suffocaverat.	392
Gubernacula Principatus assumit.	597	Vineta frigoribus laesa.	391. 396
Exercitum movet contra Philippum Palatinum.	606	Vini abundantia inaudita.	177. 284. 408. 519
Mulbrunnense Cœnobium occupat.	607	Virgo Augustana neque bibens, neque manducans.	664
Cœditur à Palatino prope oppidum Brettheim.	607	Quomodo ad hanc abstinentiam pervenerit.	665
Occupat oppida Peseckheim, Leuenstein, & Winsberg.	608	Multorum id testimonio confirmatur.	664
Veldentiae Comes Henricus discordat cum Comite de Spanheim pro dominio furti.	45	ASore Maxmiliani Caesaris probatur.	665
Veldentiae Comes Alexander impugnat Philippum Palatinum.	608	Vitam duxit honestam, & sapius communicavit.	665
Monasterium Wilhelmitarum, vulgò, Mariae portam spoliat.	608	Varia de hac Virgine opinio.	665
Buleckheim villam obsidet.	609	Alterius mulieris nihil manducantis exemplum.	666
Ejus milites ex Corporalibus faciunt pepla mulierum.	609	Ejus consilio Dux Geldriae patrem in vincula conjicit.	666
Budesheim villam incendunt.	609	Magnam sanctitatem & miracula ostendit.	666
Castrum Zuch spoliatum incendunt.	610	Scivit, quicquid procul in Ducatu ageretur.	666
Merxheim & Sein villas incendunt.	611	Deprehenditur dæmonium fuisse in særulentocadavere mulieris.	666
Ejus terra vicissim vastatur à Palatino.	613	Vifitationis B. V. festum instituitur.	296
Venandi studium animæ perniciosum.	227	Vifitatores Abbatiarum ordinantur à Concilio Basileensi.	400
Veneri Henrico Luzemburgico porrecti historia.	130	Ulادislaus Rex Poloniae fit Rex Ungariae.	408. 535
Sigismundo Imperatori à Venetis subornatur.	383	Ullisiponenfis Episcopus capitur à Prædonibus in Nidow.	292
Ludovico Bavaro porrigitur à Maultascha.	201	A Bernensibus liberatur.	292
Regi Galliae à Carolo Burgundo parati.	479	Ullisiponenses Cives occidunt multos Judæos.	633
Veneri sigillum cudunt, in quo se maris Dominos scribunt.	273	Cædis auctores puniuntur à Rege.	634
Cæduntur à Ludovico Rege Ungariae.	274	Ulmen oppidum obsidetur à Palatino.	474
Veneficio insidiantur Sigismundo Imperatori.	383	Ulmenfis Ecclesia Parochialis construitur.	271
Quo jure Cyprum obtinuerint.	480. 651	Ungari naturalem habent antipathiam contra Bohemos.	283
Bellum movent Maximiliano Imp.	635	Turcas ingenti clade mastrant.	680
A Julio Papa II. excommunicantur.	644	Unio trium observantiarum Ordinis S. Bened. committitur Episcopo Eichstettenfi.	442. 592
A Maximiliano Imp. invaduntur.	645	Volmerstein castrum Archiepiscopi Coloniensis destruitur.	161
A Julio II. Pontifice.	645	Urbanus ex Mon. S. Benedicti fit Papa V.	248
Et à Ludovico Gallorum Rege infestantur.	645	Electionem Canonorum Colonensium cassat.	248
Decem urbes Regno Ungariae detrahunt.	651	Archiepiscopum Colonensem deponit.	248
Ravennâ Romanæ Ecclesiae præripiunt.	652	Curiam Papalem Avenione Romam reducere cogitat.	248
Singulis annis sibi mare despondent.	652	Irafcitur Carolo IV. Imperatori.	256
Quomodo Germaniam emungant.	653	Urbanus fit Papa VI. contra Clementem VII. Antipapam.	272
Spolia Constantinopolitana emunt à Turcis.	654	Carolus Regem Apuliae excommunicat.	277
Graviter atteruntur à quatuor Europæ Principibus.	659	Obsessus	
Funduntur à Maximiliano Caesare.	685		
Eorum vitia exaggerantur à Ludovico Heliano Regis Galliae oratore.	650		

XXXX 3

Index Rerum Notabilium.

Obfessus Nuceria à Carolo Apulo, per
quemdam Suevum Ducem liberatur. 277
Confugit Genuam à facie Regis Apuli. 277
Carolo Ungaro Regnum Apuliæ tradit. 278
Excommunicat Clementem VII. Antipa-
pam. 285
Moritur Romæ. 291
Uriel de Gemmingen fit Archiepiscopus Mo-
guntinus. 639

W

WAchenheim castrum à Philippo Pa-
latino capitur. 473
Waiwoda Walachia tyrannizat. 428
Waldeck castrum abs Abbate Hirsaugienfi
emittitur. 510
Walesiorum Regio vastatur ab Andrea Duce
Sabaudia. 278
Walramus Comes Juliacenfi fit Archiepisco-
pus Colonienfi. 177
In utroque Jure doctiffimus. 177
Carthufiam Colonienfem fundat. 177
Propter bella Ecclefiam gravat ære alie-
no. 215
Walramus Comes de Spanheim post mortem
apparet. 227
Venandi ftudium fibi perniciofum dixit
fuiffe. 227
Walramus Comes de Veldentia fit Epifcopus
Spirenfi. 171
Waltbach castrum Prædonum à Palatino de-
ftruitur. 477
Walterus de Efchenbach unus ex percuffori-
bus Alberti Imperatoris. 114
Latet fub specie fubulci in Wirtembergia. 114
Ante mortem fcelus & nomen prodit. 114
Walterus Fratricellorum primipilus Colo-
niæ comburitur. 155
Walterus de Stadion Dux copiarum Austria-
carum funditur & occiditur à Glaronenfi-
bus Helvetis. 223
Waltfata Monafterium Ordinis Ciftertiensis
crematur ab hoftibus. 605
Incendiarium vindicta fequitur. 605
Weiffenburgense Monafterium reformaricæ-
ptum à Palatino. 469
Monachi reformati à civibus expellun-
tur. 472
Monachi reformati reducuntur. 476
Monasterij defolati Historia. 541
Henricus prius Abbas in Mersburg fit po-
ftea Abbas in Weiffenburg. 541
Epifcopum Mersburgensem facit fibi Romæ
inimicum. 541
Conradus Capellanus ejus, poftea Abbas
in Goeck ab Epifcopi Clientibus aure
mutilatur. 541

Epifcopus Merfeburgenfis propterea accu-
fatur apud Papam. 542
Hæc accusatio fuit exordium rancoris. 542
Joannes Drott frater Epifcopi Merfebur-
genfi persequitur Henricum Abbatem
in Weiffenburg. 542
Abbas Romam profectus tyrannum Drot-
Romam citari curat. 542
Joannes Drott à Papa excommunicatur. 542
Is excommunicationi infordefcit ufque ad
mortem. 542
Palatinus Drotti defensor etiam excom-
municatur. 542
Omnium tunc malorum caufa Drottus. 543
Occupat bona Monasterij Weiffenburgen-
fi. 543
Moritur in excommunicatione Papali. 544
Conventus 30. Monachorum difpergitur. 543
Translatio Monasterij in Ecclefiam sæcula-
rem Romam petitur, & impetratur. 544
Translatio iterum revocatur. 544
Weiffenburg oppidum obfidetur à Friderico
Palatino. 472
Wenceslaus Comes Luzenburgerfi fit Comes
Brabantia. 229
Wenceslaus Caroli IV. Imp. filius largitioni-
bus fibi Imperium procurat. 258
Colonienfes compellit Tuitium restaura-
re. 273
Caufa eft malorum in Imperio grassan-
tium. 291
A Bohemis capitur. 298
Mediolanum ab Imperio alienat, pretio
recepto. 301
Fovet feditionem civium Herbipolenfium
contra Epifcopum. 303
Accufatur ab Epifcopo Herbipolenfi in
Conventu Principum Imperij. 304
Callidè defertit Herbipolenfes. 304
Per Principes Imperij à Regno deponi-
tur. 308
Caufa depositionis ejus. 308
Citatur ad Concilium Constantienfe, fed
non comparet. 338
Mittit Joannem Hufi nomine fuo ad Con-
cilium. 338
Ab Huffis moleftatur. 358
Moritur. 362
Wenceslaus Ottocari Bohemia Regis filius
fit gener Rudolphi Imperatoris. 31
Wernherus Archiepifcopus Moguntinus
Henricum Comitem Spanheimenfem in
tutelam fufcipit. 36
Bellum movet contra Joannem Comitem
in Spanheim fratrem Henrici. 37
Eundem prælio vincit. 37
Veldentia

Index Rerum Notabilium.

Veldentiae Comitem Dapiferum suum constituit.	38	In Ducem sublimatur.	185
Concordiam init cum Joanne Spanheimensi.	44	Wilhelmus de Longueretto Bonifacium VIII. Papam captivum ducit.	94
Moritur.	45	Wilhelmus Dux Flandrorum contra Gallos.	91
Wernherus de Falckenstein Archiepiscopus Trevirensis.	286	Gallos praelio fundit.	92
Alchimiae deditus.	286	Usque ad tentorium Regis penetrat.	98
Ingentem ab Antecessore Patruo thesaurum reliquum reperit.	286	Wilhelmus Dux Montensis à filio incarceration.	319. 322
Wernherus ex Monacho Spanheimensi Abbas Limpurgensis.	648	Liberatur ab Henrico de Spir milite Coloniensi.	320
Wernherus puer à Judæis occiditur.	50	Wilhelmus Dux Saxoniae obtinet Ducatum Luzenburgicum.	417
Wesalia & Boppardia dantur Ecclesiae Trevirensi in expensas belli pro Imperio.	128	A Philippo Duce Burgundiae expellitur.	418
Westfrancorum Regnum quas provincias contineat.	19	Wilhelmus Episcopus Trajectensis in bello perimitur.	82
Wicleffi Anglici errores.	316	Wilhelmus Hassiginensis Monachus & opera ejus.	82
Wigbaldus fit Archiepiscopus Colonienfis.	69	Wilhelmus Hassiae Comes acquirit Comitatum Cartimelibocensem.	293
Wilhelma Fratricellorum propagatrix.	76	Wilhelmus Hassiae Landgravius ducit uxorem.	570
Sacerdotis agebat officium.	77	Sine liberis obit.	575
Ossa ejus exhumata comburuntur.	78	Ejus uxor revertitur ad Palatinum Patrem.	575
S. Wilhelmi Abbatis Hirsaugienfis sepulchrum aperitur.	582	Unde oritur gravis discordia ratione dotis.	575
Suavissimus ex eo odor prodit.	582	Wilhelmus Hassiae Landgravius junior succedit seniori.	575
Wilhelmus Abbas Massiliensis Doctor insignis.	192	Bello aggreditur Philippum Palatinum.	612
Wilhelmus Abbas Spanheimensis cognatus S. Hildegardis.	189	Laurissense Monasterium spoliatur.	614
Wilhelmus Abbas Weissenburgensis eligitur.	544	Gavodernheim oppidum Regale occupat.	615
Translationem Monasterij sui revocat.	544	Nahagaviam cum villis vastat.	616
Rerum ablatarum Monasterio partem recipit à Comite Palatino.	545	Sprentingen villam exspoliatur.	617
Wilhelmus Comes Arenbergius occidit Episcopum Leodientem.	514	Villam Mönster spoliatur exurit.	618
Dolo capitur, & in ultionem capite truncatur.	523	Henrici Plebani contra incendiarios exprobratio.	618
Wilhelmus Comes Brigantij cedit Abbatiscellenfes.	123	Praelio funduntur Nassij apud Ingelheim.	619
Wilhelmus Comes Hollandiae Frisij bellum infert.	196	Cubam oppidum Palatinatus frustra obsident.	621
Sed ab ijs per insidias occiditur.	197	Wilhelmus miserrime consumptus moritur.	647
Soror ejus Imperatrix Hollandiam occupat.	197	Wilhelmus Hassiae Landgravius III. à vinculis liberatur.	659
Et tandem filio Wilhelmo relinquit.	197	Hujus captivitatis causa.	659
Wilhelmus Comes Hollandiae Junior Hollandiam obtinet.	197	Wilhelmus Ockam damnatur à Papa.	158
Tyrannidem in suos exercet.	219	Wilhelmi Parisiensis opinio de rabidis lupis.	180
Contra Matrem bellum movet.	219	Wilhelmus Praepositus contra Abbatem Hirsaugientem se erigit.	422
Matrem vincit, ac fugere compellit.	219	Wilicho Abbas Spanheimensis.	118
Amens factus vinculis mancipatur.	232	Wiltpergensis Conobium Monialium reformatur.	500
Moritur insanus.	269	Winandus de Stega Canonicus Doctor & opera ejus.	447
Wilhelmus Comes Juliacenfis Aquasgraniam occupat.	33	Winsheim oppidum Regale occupatur ab Episcopo Herbipolensi.	291
Obtinet tertiam partem oblationum Aquigranensem.	34	Wartenbergenses Comitatus uniantur.	512
		Warten-	

Index Rerum Notabilium.

Wirtenbergensium Ducum Genealogia.	415.	Indicitur contributio contra Turcas.	558
	424. 509. 530	Contributio malè impenditur.	559
Wirtenbergensium subditorum seditio contra Dominum suum.	299	Y	
Wolfgangus Comes Palatinus nascitur, postea factus Canonicus Herbipolensis.	555	Y stein castrum à Basileensibus occupatur.	330
S. Wolffgangi imago miraculosa in Crüzenach.	510	Z	
Wolfframmus Episcopus Herbipolensis rebelles cives subigit.	166	Z ischka Hussitarum Princeps scelestissimus.	362
Wolmarus Marchio Brandenburgicus sine liberis moritur.	146	A ffectas suos Thaboritas nominat.	362
Quidam se fingit Wolmarum.	205	D estruit Ecclesias & Monasteria.	363
Multos seduxit Principes.	205	M ulieris veneficæ maleficio fugat exercitum Christianorum.	367
Wormatia igne casuali consumitur.	60	T andem peste consumitur.	363
Obsiderur à Rusticis propter Judæos.	382	Z izimus Turca captivus Romam ducitur.	523
Wormatiensium Civium seditio contra Senatorem.	177	Z olrenses & Zeringij Comites ex qua stirpe descendant.	26
Destruunt Neuhausen.	283	Z olrensis Comes fit Burggrafius Norimbergensis.	41
Expellunt Clerum.	322. 575	Z usch castrum à Comite Veldentiae spoliatum incenditur.	610
Excommunicantur.	575	Z wifaltensis Abbas se subtrahit Advocatae Wirtenbergicæ.	524
Wormatiensis Conventus Principum Imperij.	557	I ncarceratur à Duce Wirtenbergicæ.	679
In eo Comes Wirtenbergicæ Eberhardus creatur in Ducem.	558	V ariæ detenti Abbatis causæ prætextæ.	679
In eo multa tractantur contra Turcas & Gallos.	558		

F I N I S.

Österreichische Nationalbibliothek

+Z156354905

